DE HEIDELBERGSE CATECHISMUS

52 PREDICATIES

DOOR

DS. G.H. Kersten.

PRED. DER GER. GEM. TE ROTTERDAM

Eerder verschenen: 1946.

B.V. UITGEVERIJ DE BANIER, UTRECHT 1992

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2022

Inhoud:

Introductie
Woord vooraf Ds. G. H. KERSTEN
Woord vooraf Ds. J. W. KERSTEN

ZONDAG
1. Des Christens enige troost in leven en in sterven
2. Van de kennis onzer ellende
3. De ontzettende oorzaak van des mensen ellende
4. Gods gerechtigheid gehandhaafd tegen de gevallen mens
5. De noodkreet van de overtuigde zondaar om verlossing.
6. De Persoon des Middelaars ontdekt
7. De scheidslijn door het geloof getrokken
8. Het geloof in de heilige Drieëenheid
9. Het Vader-zijn Gods
10. De Voorzienigheid Gods
11. De Naam Jezus
12. De Naam Christus in zijn betekenis voor de Middelaar en voor Zijn uitverkorenen
13. De heerlijkheid van Christus
14. De Vleeswording des Woords
15. Van het Borgtochtelijk lijden
16. Van het sterven van Christus en Zijn neerdaling ter hel
17. Het nut der opstanding van Christus
18. Van de hemelvaart van Christus
19. De hemelse heerlijkheid van Christus
20. Van de Heilige Geest
21. De Kerk des Heeren
22. De eeuwige gelukzaligheid van Gods Kerk
23. De rechtvaardigmaking des zondaars voor God als de bate des geloofs
24. De rechtvaardigmaking des zondaars voor God in verband met de goede werken
25. Van de Werkmeester des geloofs en de door Hem bestemde genademidddelen
26. De Heilige Doop in betrekking de offerande van Christus
27. De wezenlijke waardij van de doop
28. De geloofsgemeenschap met Christus
29. De geestelijke voeding van Gods kinderen in het Heilig Avondmaal
30. Het rechte gebruik van het Heilig Avondmaal
31. Van de sleutelen des hemelrijks
32. De noodzakelijkheid der goede werken
33. De waarachtige bekering
34. De wet des Heeren

35. Van de dienst des Heeren overeenkomstig Zijn Woord .
36. De heiliging van de Naam des Heeren
37. Het godzalig eedzweren
38. De heiliging van de dag des Heeren
39. De vereiste gehoorzaamheid aan door God over ons gestelde overheden
40. Godswaken over het leven van de mens
41. De heiliging van het huwelijk
42. Van de eigendom
43. Het vals getuigenis geven verboden
44. De bron van de zonde ontdekt
45. Van het gebed
46. Van de aanspraak des gebeds
47. De heiliging van Gods Naam
48. De komst van het Koninkrijk der hemelen
49. De bede om de betrachting van de wil Gods
50. De bede om voorziening in de tijdelijke nooddruft
51. De vergeving der zonden afgesmeekt
52. De bede om ‘s Heeren behoeding

INTRODUCTIE

Met deze catechismusverklaring van ds. G.H. Kersten zijn nu bijna alle boeken van hem gedigitaliseerd. Daarbij zijn niet inbegrepen de deskundige publicaties van Dr. M. Golverdingen. Uitgeverij De Banier heeft vanaf ca. 1920 tot 1940 een gedeelte gepubliceerd in de Saambinder en na de Tweede Wereldoorlog een groot aantal publicaties uitgegeven. Zo spreekt hij nadat hij gestorven is. Deze kostbare nalatenschap van ds. Kersten kunnen we niet genoeg waarderen. Er staat in Openbaring 14: 13: ***Zalig zijn de doden die in den Heere sterven, van nu aan. Ja zegt de Geest opdat zij rusten mogen van hun arbeid; en hun werken volgen met hen***. In Openbaring 2: 2 zegt Christus het tegendeel tot Sardis: *Ik heb uw werken niet vol gevonden voor God.* Wat zijn werken die wél vol gevonden worden voor God? *Gij hebt verdragen en hebt geduld en Gij hebt om Mijns Naams wil gearbeid en zijt niet moede geworden*, vers 3. *Ik weet uw werken en waar gij woont namelijk daar de troon des satans is; en Gij hebt Mijn Naam en hebt Mijn geloof niet verloochend.* Vers 19: *Ik weet uw werken en liefde en dienst en geloof en uw lijdzaamheid en uw werken en dat de laatste meer zijn dan de eerste.*
Deze teksten tonen duidelijk welke werken vol gevonden worden voor God. Ze worden hun goede *werken* genoemd. Deze werken oefenden de gelovigen ook uit tijdens de regering van de kerkelijke en de wereldlijke Antichrist, genoemd in hoofdstuk 13.
Wat wil het zeggen *dat zij rusten van hun arbeid en hun werken volgens met hun?* Het is beeldspraak genomen van arbeiders in een wijngaard die nu eindelijk mogen rusten. *Hun werken volgen met hen*, dat houdt in dat zij een aangename rust genieten en met blijdschap mogen terugzien op de *vruchten* van hun moeitevolle arbeid. Hun werk wordt buitengewoon beloond en de Heere wordt erin verheerlijkt.
Maar wat betekent; *en hun werken volgen met hen.* Het kan betekenen het heerlijk loon wat ze naar hun ziel in de hemel genieten. Maar de diepere betekenis betreft hun lichaam in het graf. Ze zijn *in de Heere gestorven*, dat wil zeggen in het geloof in een opgestane levende Christus. Nu, zo zeker Christus Zijn loon heeft ontvangen wat de zielen van de gelovigen betreft na hun dood, zo zeker zullen ook de lichamen van al Zijn kinderen *hun volle loon na hun werken* ontvangen in de Opstanding. Daar ziet de Hemelbruidegom echt naar uit zowel als de kinderen van God in de hemel. Is er dan in de hemel verwachting? Ja zeker, ze verlangen met groot verlangen naar de voltooiing van Christus' Middelaarwerk. Dan wordt ten volle vervuld wat Christus hen heeft beloofd.
Wat is het toch intens jammer dat de levende kerk van Christus hier op aarde zo weinig verlangt en gelovig werkzaam is met de Opstanding der doden in het eind der tijden. De Vader verlangt ernaar, de engelen zien ernaar uit – en zou dan de levende kerk op aarde aan wie de beloften zijn gedaan van hun heerlijke opstanding, er niet vurig naar verlangen?
Hoe zwak het is in hun eigen ogen, die verwachting treffen we aan bij ds. Kersten en ook bij een aantal kinderen van God, vermeld in hun levensbeschrijvingen. En nu? Waar is nu het gelovig uitzien en verwachting op grond van de onvervulde beloften en profetie, zowel voor de tijd als net zo zeker voor de eeuwigheid? Wat intens verdrietig dat deze geloofsoefening zo zeldzaam wordt gevonden. God is geen God van doden, maar van levenden.
Toen Grietje Verhage – Knape de verzoening met de Vader in het offer van Christus mocht ontvangen en gelovig toe-eigenen, heeft ze deze weldaad midden in de nacht het allereerst aan ds. Kersten verteld. Hij was toen al enkele jaren gestorven. Ja maar hij leefde; Hij leeft nog! En hij leeft ook mee met de kerk op aarde, niet in die menselijke opvattingen die wij ervan vormen, maar door de werking van God de Heilige Geest die in Christus woont; en Die nu in

de zielen van Gods kinderen in de hemel ook werkzaam is. Zouden we niet verlangen naar de vereniging met hun ziel en lichaam in Hun heerlijk Hoofd?
Maar hoe kun je dat aan een dode man vertellen ,zoals Grietje deed? De innige conversatie tussen de strijdende kerk op aarde met de triomferende kerk is gelukkig nog niet helemaal weg. Alleen waar het nog ervaren wordt, blijft het meestal binnenkamers. Veel mensen noemen het geestdrijverij. Zelfs onder Gods volk wordt het soms zo verkeerd beoordeeld. Maar geen nood, de veroordeling bindt de levende kerk op aarde des te meer aan Christus hun Hoofd en aan degene die hen voorgegaan zijn. Zowel met wie je geleefd hebt, als ook degenen die al jaren of eeuwen juichen voor de troon. Die band wordt alleen inniger.

Het is de moeite waard om een kort citaat door te geven van Dr. Philip **Doddridge** (1702 – 1751, *Bron: Friendly Companion, 1977, blz. 233.* Het was me aangenaam toen ik dit van een vriend kreeg, tijdens het verwerken van de literatuur van ds. Kersten.

> Dr. Doddridge was goed bevriend met dr. Samuel Clarke, en de twee mannen brachten dikwijls een fijne tijd samen door. Op een avond spraken ze over de dood en het vertrek van de ziel uit het lichaam. Dr. Doddridge legde zich te ruste terwijl zijn hart vol was van dit onderwerp. In de 'nachtgezichten' kregen zijn denkbeelden de volgende schone vorm: Hij droomde dat hij in het huis van een vriend was, waar hij plotseling ziek werd. Geleidelijk aan leek hij achteruit te gaan en ten slotte zou hij moeten sterven. In een ogenblik was hij zich ervan bewust dat hij de gevangenis en het lijden van de sterfelijkheid had ingeruild voor een staat van vrijheid en geluk. In een prachtige, doorzichtige gestalte leek hij te zweven in een gebied van zuiver licht. Onder hem lag de aarde, maar stad en dorp, berg en dal, bos en zee – alles was onzichtbaar. Beneden was niets te zien, behalve de groep vrienden die zaten te huilen rondom zijn stoffelijk overschot.
> Hij was verbaasd over hun tranen en probeerde hen op de hoogte te brengen van zijn verandering, maar door een mysterieuze kracht werd hem het spreken niet toegestaan. Terwijl hij zich angstig over de rouwende kring heen boog, liefdevol naar hen staarde en moeite deed om te spreken, steeg hij stilletjes op in de lucht. Hun gedaanten vaagden steeds verder weg en verdwenen geleidelijk uit zijn gezichtsveld. Hij zag zich snel ten hemel opstijgen met een eerbiedwaardige gestalte aan zijn zijde die zijn mysterieuze vlucht begeleidde. *In zijn gelaat zag hij jeugd en ouderdom samenvloeien met een innige harmonie en majestueuze lieflijkheid.* Ze reisden door een uitgestrekt gebied van de ruimte, totdat eindelijk in de verte een glorieus gebouw oprees. Toen de gedaante ervan vol schittering en helderheid oprees tussen de schaduwen die over hun pad dwarrelden, deelde de gids hem mee dat het paleis dat hij zag voor dat ogenblik zijn huis van rust zou zijn. Terwijl hij de schoonheid ervan opmerkte, antwoordde hij dat hij op aarde had gehoord, dat 'het oog niet heeft gezien, en het oor niet heeft gehoord, en in het hart des mensen niet is opgeklommen, hetgeen God bereid heeft dien die Hem liefhebben'. De gids gaf geen antwoord. Ze waren reeds bij de deur en traden binnen. …

De Heere zegene de nalatenschap van deze rechtvaardige man tot opbouw van Christus' kerk en de verheerlijking van Zijn nooit genoeg volprezen Naam.

"Juicht vromen om uw lot,
Verblijdt u steeds in God,
Roemt, roemt Zijn heiligheid,
Zo wordt Zijn lof verbreid,
Voor al dit heilgenot."

Middelburg, 1 juni 2022.
Willem Westerbeke

VOORWOORD

De lezer heil!
Ik heb het geduld van hen, die op een uitgave van een verklaring van de Heidelberger Catechismus bij herhaling aangedrongen en sinds de bekendmaking van het voornemen aan die drang te voldoen, hun bestellingen aan "De Banier" toegezonden hebben, wel zeer op de proef moeten stellen. Als zij bedenken, dat de oorzaak daarvan gelegen is in de ziekte, die mij noopte mijn werk tot het uiterste te beperken, mag ik wel vertrouwen, dat zij mij het lange uitstel niet euvel zullen duiden. Ik heb mij gehaast om, vóór het nieuwe jaar aanving, de eerste Zondagsafdeling althans voor de kerkenraden het licht te doen zien, in de hoop, dat de Heere kracht en moed geeft, om hun wekelijks één afdeling te doen toekomen. Het gehele werk zal D.V. in de handel worden gebracht in twee gebonden delen, waarvan het eerste dan met de helft van het jaar uitkomen zal.
In tal van gemeenten toch volgt men de goede gewoonte jaarlijks geheel de Catechismus te behandelen. Niet zonder reden is dit troostboek in 52 afdelingen ingedeeld. De gedurige herhaling vergemakkelijkt het volgen van de uiteenzetting der leerstukken onzer zuivere Gereformeerde Religie en (ik mag uit ervaring in deze wel spreken) vermindert de belangstelling in de verhandeling van de Heidelberger niet. Wel vereist de herhaling van hetgeen ons in dit kostelijk leerboek aangaande de leer van ellende, verlossing en dankbaarheid geboden wordt voortdurend nieuwe voorbereiding, temeer waar sommige hoorders de prijzenswaardige gewoonte hebben aantekeningen te maken over de predicatie, maar die voorbereiding verdiept onder de voorlichting van de Heilige Geest het inzicht van de leraar en doet telkens weer het licht op andere gedeelten vallen. Ik heb er dan ook niet toe kunnen komen van de gewoonte af te wijken telkenmale één Zondagsafdeling te behandelen.
Niet zonder schroom heb ik mij tot deze arbeid gezet. Het omvangrijke werk, mij opgelegd, laat mij nauwelijks de tijd ertoe en ik vrees, dat het werk maar al te zeer de sporen dragen zal van een haastige aflevering, waarvoor ik de goedwillige lezer verschoning vraag. Bovenal echter bezet mij de gedachte, dat in de gemeenten de lofwaardige Catechismusverklaringen van veel rechtzinnige oude schrijvers maar al te zeer bekend zijn. De gedachte is mij verre hun werk te verbeteren. Integendeel drukt mij het besef, dat ik in hun schaduw niet staan kan. Evenwel begeerden vele kerken deze uitgave en door de drang niet steeds dezelfde schrijver te lezen én in de hoop in de thans geldende taal en zinsbouw te mogen ontvangen wat de oude schrijvers ons hebben nagelaten. Ik schroom niet te zeggen, dat ik hun werken steeds gebruikt heb en nog lees en ik gevoel mij gedurig gesterkt door de innerlijke drang, van de leer der Reformatoren en hun getrouwe nazaten niet af te wijken. Met vrijmoedigheid moge ik de lezer dan ook opwekken de verschillende bekende verklaringen na te slaan, o.m. geboden in het Schatboek van Ursinus en de bekende uitgaven van ***Bastingius, Smytegelt, Van der Kemp, Justus Vermeer, Voetius, d' Outrein en vele anderen.***
Laat u door de zucht naar wat nieuws, die geheel de wereld vervult en zelfs in de kerk is ingedrongen, niet verlokken de zuivere leer te verlaten. Met name is hier een waarschuwing op haar plaats tegen het Barthianisme, ten onzent met name door Dr. Niftrik voorgedragen en als leerboek voor de middelbare scholen en kweekscholen voor Onderwijzers sterk aanbevolen.
Bijna geen oude ketterij of zij is in de dogmatiek van Karl Barth in een nieuw kleed verschenen. Het Godsbegrip; de Godsopenbaring, waardoor Hij gekend wordt ten eeuwigen leven Maar volgens Barth "de Onbekende" blijft; de val in Adam; de verlossing in Christus; de bediening van de Heilige Geest; de leer der sacramenten en welk stuk onzer Gereformeerde

religie zal ik meer noemen, waarvan door Barth niet een voorstelling wordt gegeven, in strijd met de Gereformeerde leer.
Ook tegen het steeds meer opkomende dwaalbegrip inzake het Verbond der Genade, dat dit verbond geheel ontzenuwt, zij met ernst gewaarschuwd. Al meent men door de nieuwe verbondsidee de leer der veronderstelde wedergeboorte te bestrijden, men geeft daarvoor in de plaats, wat langs andere weg de mens op bedrieglijke gronden rusten doet, de toepassing van de Heilige Geest en daarmee de bevinding der heiligen op de achtergrond stelt en, in één woord, wat afwijkt van de leer der Gereformeerde vaderen.
Na de door mij tegen deze nieuwe voorstelling aangebonden strijd, heeft zeer tot mijn blijdschap Dr. C. Steenblok in "De Samenbinder" dit aangetoond met een beroep op Gods Woord en op tal van onze allerbeste oude theologen. Men lene aan dergelijke uiteenzettingen het oor eer men worde meegevoerd in het zog van de verwaterde theologie dezer tijden, waardoor de fundamenten van Gods Kerk worden ondergraven.
Het komt mij overbodig en onvolledig voor bij het lezen van een Zondagsafdeling een tekst af te geven, gelijk enkelen de gewoonte gehad hebben; overbodig, omdat door de gemeente de Catechismus is en wordt aanvaard als geheel overeen te stemmen met Gods Woord, en onvolledig, omdat men bij elke Zondag wel vier, vijf teksten zou moeten lezen ter bevestiging van de onderscheiden stukken, die daarin ter sprake komen, gelijk dan ook vele teksten onder de Zondags-afdelingen gevoegd zijn.
Staande in de gemeente, die de leer van de Heidelberger omhelst, heeft de Dienaar des Woords haar slechts te versterken in hare overtuiging; de dwalingen af te wijzen en de weg des levens te verklaren tot troost van Gods uitverkoren kerk. Of is dit niet de grote waarde van de Heidelberger Catechismus, dat hij een "troostboek" is? De leer der Schriften wordt er objectief in gehandhaafd, maar ook bevindelijk behandeld. Onze Catechismus weet niet van een pleiten op de beloften van het Evangelie, *zonder* de ontdekkende werking van de Heilige Geest, aan de opening van het Evangelie voorafgaand.
Zo wordt de leer van 's mensen ellende allereerst behandeld én in haar staat, én in haar oorsprong én in haar onafwendbaarheid, waardoor alle hoop op behoudenis wordt afgesneden, om eerst daarna de verlossing te openen, die in Christus Jezus is. En daarin handelt de Onderwijzer zó ernstig en getrouw, dat hij in plaats van op de verlegen vraag van de verlorene of er nog een middel is om met God verzoend te worden, met eisen te komen als: "geloof maar", of uit te roepen: "neem de beloften Gods slechts aan", heenwijst naar de onkreukbare gerechtigheid Gods, die voldaan worden moet en voldaan is alleen door de Middelaar, Die waarachtig God en waarachtig en rechtvaardig mens is. Dit is taal, gesproken naar het hart van Gods volk; het is hun zielservaring om te komen met alle weldaden hun geschonken; verloren te gaan; onder Gods recht te bezwijken tenzij zij in de enige Middelaar gevonden mogen worden.
De Heere geve ons bij deze leer te blijven en daarin bevestigd te worden, opdat het sirenegezang dezer dagen, op Gereformeerd erf gehoord, ons niet aftrekke en op Scylla of Charybdis doe vervallen.
Vooral onze jeugd zou ik willen aansporen de oude, beproefde leer te onderzoeken. Comrie's woorden moge ik tot de Mijn maken, als ik opwek niet te geloven omdat ik het zeg, maar de geschriften der vaderen te onderzoeken en ik houd mij overtuigd, dat zij de zaken zullen bevinden zoals ik ze hoop voor te stellen. Uit de jeugd moet de gemeente gebouwd; uit de jongelingschap de ambtsdragers verkozen worden. Verzaak de kostelijke tijd uwer jonkheid niet; vergaap u aan de lichte lectuur onzer dagen niet; zoek een vast fundament, waarop u in uw leven bouwen moogt. Vrees de strijd niet, die u wacht. Bovenal de Heere heilige de

waarheid aan uw hart ter zaligheid en verwekke in u een voortdurende klimmende belangstelling voor de leer in de Catechismus geboden.
Moge het de Heere behagen de uitgave van deze predicatiën mede dienstbaar te stellen tot troost van Zijn volk, tot opwassen in de kennis van onze Heere Jezus Christus, opdat zij geworteld en opgebouwd worden in Hem en bevestigd in het geloof.
Ik moge mij, ook in dit werk, in de gebeden van des Heeren volk bevelen, opdat deze uitgave Zijn goedkeuring moge dragen en met Zijn zegen moge bekroond worden.

Ds. G. H. KERSTEN

Rotterdam, December 1947.

Niet alleen acht ik het mij een eer, wanneer ik op deze pagina mijn naam verbinden mag aan het werk van mijn geliefde Vader, maar ook ben ik nu in de gelegenheid op deze plaats nog een verantwoording af te leggen in betrekking de authenticiteit van dit werk.
Er wordt door sommigen, die de kracht van de waarheid niet kunnen verdragen, gefluisterd, dat deze verklaring van de Heidelbergse Catechismus niet, of slechts gedeeltelijk van Ds G. Heilige Kersten zou afkomstig zijn.
Met nadruk verklaar ik, dat met name ook Zondag 50, waarin men een eenvoudige uiteenzetting vinden kan over de strekking van de Algemene Genade, en waar dit leerstuk, eertijds door de Remonstranten en nu door zich Gereformeerd noemende predikanten en theologen zozeer verminkt, zijn beslag vindt in de volgende woorden: "Ook de zeer bekende Dr. Owen, (wanneer hij) zegt, dat zelfs het medelijden van Christus als Hogepriester enkel en alleen Zijn uitverkorenen betreft. En als wij deze scheidslijn niet houden, dan vallen wij allicht vandaag nog, en morgen helemaal, de Algemene Verzoening toe" ... ik herhaal, dat ik met nadruk verklaar, dat ook deze woorden door mijn Vader zijn uitgesproken en woordelijk door mij zijn opgetekend.
Overigens heeft de waardering waarmee dit werk door de oprechte vrienden is ontvangen, en de vrucht die het afgeworpen heeft, waar het door de ambtsbroeders in de gemeenten werd gelezen, deze kleine vossen, die Gods wijngaard verderven, reeds gelogenstraft, zodat zij zich temeer hebben openbaar gemaakt.
Het werk verschijnt nu in een nieuw kleed en in één deel. Moge deze verandering daartoe bijdragen, dat dit eenvoudige en wèl gefundeerde werk in veler handen komt, opdat nog vele geestelijk doden door middel van deze verklaring mogen horen de stem van de Zoon van God, zodat zij leven zullen, en dat de geestelijk met Christus levendgemaakten maar gedurig mogen gebouwd en bevestigd worden in het geloof der uitverkorenen Gods.

J. W. KERSTEN

Genemuiden, 20 Mei 1952.

Des Christens enige troost in leven en sterven

ZONDAG 1

Psalm 122: 1.
Lezen: Jesaja 40: 1-18.
Psalm 27: 3, 7.
Psalm 97: 7.
Psalm 84: 6.

Geliefden,
Des Heeren Woord bevat de rijkste vertroostingen voor Zijn strijdende kerk op aarde, die in dit leven allerlei verdrukking, strijd en moeite onderworpen is. Enerlei toch wedervaart aan deze zijde van het graf de rechtvaardigen en de goddelozen. De Heere Jezus heeft het Zijn volk Zelf gezegd: "In de wereld zult gij verdrukking hebben". Maar Hij bemoedigde het tevens door er bij te voegen: "Hebt goede moed; Ik heb de wereld overwonnen." En, om geen andere plaatsen te noemen, door Jesaja heeft de getrouwe Jehovah Zijn bedrukte en door de vijand overheerste kerk toegeroepen: "Troost, troost Mijn volk zal ulieder God zeggen." Het kleine kuddeke des Heeren wordt aan zichzelf niet overgelaten maar als de gekochten door Christus' bloed bereid tot de eeuwige gelukzaligheid, die naar het welbehagen des Vaders hun is weggelegd. Toen het er voor Gods uitverkoren schare op aan gekomen is en Christus Zich bereidde om Zich als het Lam ter slachting over te geven; toen de grootste beroering kwam, die hemel en aarde bewoog, vertroostte Hij zijn discipelen en in hen Zijn ganse kerk, zeggende: "Uw hart worde niet ontroerd. In het huis Mijns Vaders zijn vele woningen; anderszins zou Ik het u gezegd hebben; Ik ga heen om u plaats te bereiden."
Deze sterke vertroosting vermag de wereld niet te bieden, maar schenkt (Ie Heere Zijn volk, zodat de verdrukkingen en tegenheden in de wereld licht worden en zelfs de dood van zijn verschrikking en verderf wordt beroofd.
Van die enige troost nu, beide in leven en sterven, handelt de Heidelberger Catechismus, die wij nu van week tot week met elkaar wensen te behandelen.
Ik vraag thans uw aandacht voor de eerste zondagsafdeling:

Vraag 1: Welke is uw enige troost, beide in leven en sterven?
Antwoord. Dat ik met lichaam en ziel, beide in het leven en sik i \ ri, niet mijn, maar mijns getrouwen Zaligmakers Jezus Christus eigen ben, Die met Zijn dierbaar bloed voor al mijn zonden volkomenlijk betaald en mij uit alle geweld des duivels verlost heeft en alzo bewaart, dat zonder de wil mijns hemelsen Vaders geen haar van mijn hoofd vallen kan, ja ook dat mij alle ding tot mijn zaligheid dienen moet; waarom Hij mij ook door Zijn Heilige Geest des eeuwigen levens verzekert en Hem voortaan te leven van hartwillig en bereid maakt.

Vraag 2: Hoeveel stukken zijn u nodig te weten, opdat gij in deze troost zaliglijk leven en sterven moogt?
Antwoord. Drie stukken.
Ten eerste, hoe groot mijn zonden en ellende zijn.
Ten andere, hoe ik van al mijn zonden en ellende verlost wordt.
Ten derde, hoe ik Gode voor zulke verlossing zal dankbaar zijn.

In deze Zondagsafdeling wordt gesproken van: *des Christens enige troost in leven en sterven.* Van die troost handelend, wijst de Catechismus:

I. op het vaste fundament, waarop die troost rust;
II. op de duurzame kracht, die deze troost eigen is;
III. op de zekere weg, waardoor deze troost verkregen wordt.

I. op het vaste fundament, waarop die troost rust

Reeds de eerste vraag van de Heidelberger is aller belangstelling waardig. De Onderwijzer vraagt naar de enige troost beide in leven en sterven. Betekenisvolle vraag! Alle mensen zijn in dit leven om der zonde wil velerlei droefheid onderworpen en van allen geldt eveneens:
Het is de mens gezet eenmaal te sterven en daarna het oordeel." ‚Het aardrijk is om onzer zonden wil vervloekt; doornen en distelen brengt
het voort. Het ganse schepsel zucht en is in barensnood. Armoede, ziekte, aangedaan onrecht doen ons dikwijls in verdriet neerzitten. Daarenboven: de bezoldiging der zonde is de dood. Wat nu zal ons kunnen troostten en ons uit de neerbuiging in onze droefenis opheffen? En wie redt zijn ziel van het graf? Alle mensen zijn nietige vertroosters. En toch is er een troost beide in het leven en sterven en het is de grote betekenis van de Catechismus, dat hij die enige troost op grond van Gods onbedrieglijk getuigenis ontsluit.
Die Catechismus is in 1563 opgesteld in de stad Heidelberg, de hoofdstad van het Keurvorstendom de Paltz. Gedurende geruime tijd was die Duitse staat in beroering geweest door de twisten der Luthersen tegen de Calvinisten. Toen echter de godvrezende Frederik IJI aan de regering kwam, die niet alleen de staatkundige belángen van zijn rijk zocht, maar in het bijzonder als de wortel van het ware welzijn van zijn volk de zuivere religie wenste te handhaven, werd aan Zacharias Ursinus en Gaspar. Olevianus opgedragen een Catechismus op te stellen, waaruit in de kerken en scholen zou onderwezen worden. Zelf schreef de Keurvorst in dit troostboek een voorrede. Het was of een donderslag van de hemel viel, toen de Heidelberger Catechismus in Januari 1563 verscheen. In alle Europese talen overgezet, werd hij in alle landen verspreid. Rome beefde op zijn fundamenten; de Luthersen blaakten van vijandschap; allen, die de zuivere leer verguisden, sloegen de handen inéén, om die gehate Catechismus te doen verdwijnen. De keurvorst zelf werd in 1566 voor de Rijksdag te Augsburg gedaagd en hij ging, niettegenstaande hem verval van zijn waardigheid, ja zelfs de dood dreigde. Met grote vrijmoedigheid verdedigde hij zelf de zuivere leer in de Catechismus beleden en de Heere gaf hem zulk een kracht, dat zijn vijanden verstomden en hem de vrijheid gelaten werd deze onderwijzing in de christelijke leer in zijn land te gebruiken. Zo triomfeerde de daarin beleden waarheid.
Vanuit Heidelberg is deze Catechismus in Nederland ingevoerd door de dienst van de getrouwe, ijverige hofprediker van Frederik IJI, Petrus Dathenus. De Synode van Dordrecht besloot in 1578, nadat reeds de provinciale Synode in 1574 zich in die zin had uitgesproken, deze Catechismus te gebruiken en Nederlands kerk heeft het zich nimmer beklaagd.

Talloze malen is dit boekske herdrukt; vele verklaringen ervan zijn uitgegeven en tot op dc huidige dag tonen zij, die de waarheid Gods liefhebben, voor dc prediking uit de Catechismus zeer grote belangstelling. Is het wonder?
Niet alleen wordt de zuivere leer der waarheid ons in de Catechismus ontvouwd, maar die leer wordt toepasselijk verklaard, zodat er geest en leven in dit boekske ligt tot troost van Gods

lieve volk. Geven wij dan ook nu weder onze aandacht aan hetgeen de Onderwijzer. ons naar Gods getuigenis zegt en dat alleen maar dienen kan tot onze enige troost, beide in het leven en sterven.
Die troost is een enige troost, door geen andere te vervangen. De wereld kan met al haar ijdel vermaak ten dage onzer droefenis ons niet troosten; haar rijkdom wordt veracht als wij in zielesmarten neerzinken; haar vriendschap weet niet anders te bieden dan de stoïcijnse taal: "Ge moet het u niet aantrekken; er u maar doorheen slaan." Zelfs onze godsdienstige betrachting en Gereformeerde belijdenis, hoewel van groter kracht dan de vermakingen der zonde, missen het vermogen om ons de ware troost deelachtig te maken, die ons zal doen roemen in de verdrukking. En in het sterven verlaat ons alles, waarop wij onze hoop bouwden, buiten de gemeenschap aan Christus. In die gemeenschap ligt *de enige troost*.

En die troost is *persoonlijk*. *Welke is uw enige troost*, zo vraagt de Onderwijzer. Christus is niet in de wereld gezonden om alleen een mogelijkheid van zaligworden voor alle mensen te verwerven, als ware Hij, met eigen krachten door de gevallen mens, naar diens welgevallen aan te nemen. De beloften Gods ter zaligheid zijn dan ook niet voor alle mensen gegeven. De Heilige Geest past Christus en Zijn weldaden aan Zijn volk persoonlijk toe. Het wordt door genade mijn troost, beide in het leven en sterven, mijns getrouwen Zaligmakers eigen te zijn. David sterkte zich in de Heere zijn God, toen Ziklag was verbrand en vrouwen en kinderen en al de have van hem en zijn volk was weggevoerd. Door die troost zingen Gods kinderen niet alleen bij dagen, maar ook in de nachten, als het donker is. Paulus en Silas zongen Gode lofliederen in de gevangenis, toen hun voeten waren samengeperst in de stok. Die troost was Daniels sterkte in de leeuwenkuil en der jongelingen kracht in de brandende oven. Gods volk heeft niet alleen een troost in de hoop, dat bij hun sterven alle tranen van hun ogen zullen worden afgewist, maar bovendien getuigt de dichter: "Zo ik niet had geloofd, dat ik het goede des Heeren zou zien in het land der levenden, ik ware vergaan."

Zalig hij, die in dit leven
Jacobs God ter hulp heeft.

En in het sterven verlaat die troost Gods kinderen niet. Jacob roept op zijn sterfbed uit: "Op U<4.7 zaligheid wacht ik, o Heere!" Simeon roemt: "Nu laat Gij, Heere, Uw dienstknecht gaan in vrede, naar Uw Woord; want mijn ogen hebben Uw zaligheid gezien." Stefánus ziet de hemelen geopend en Jezus staande ter rechterhand Gods, om hem te ontvangen in eeuwige heerlijkheid. Paulus heeft begeerte om ontbonden en met Christus te zijn, want dat is zeer verre het beste. De dood is verslonden ter overwinning. In het genieten van deze troost roept de kerk van God uit: "Dood! waar is uw prikkel? Hel! waar is uw overwinning?" Maar op welk hecht fundament rust dan toch deze troost, zodat hij zelfs in de
grootste smarten in de Heere gerust doet zijn, ja dat de verschrikkingen van de dood hem niet doen wijken?

De Catechismus wijst dat vaste fundament aan, eerst in ontkennende en dan in bevestigende zin.
Ontkennend zegt de Onderwijzer, dat dèze troost verkregen wordt, "dat ik niet mijn eigen ben." Het is de diepte van onze val "ons zelf eigen te zijn." Satan verleidde Eva door haar voor te spiegelen: "Gij zult als God zijn, kennende het goed en het kwaad." d.w.z. U zult niet meer staan onder God; u zult Hem niet meer hebben te gehoorzamen; niet meer hebben te doen wat

Hij gebiedt en te laten, wat Hij verbiedt. Zelf zult ge uitmaken wat goed en kwaad is; u zult "uws zelfs zijn", los van God; uzelf heer en meester. Zie, dat is de diepe staat onzer ellende: los van God; ons zelfs te zijn slaaf van satan en zonde; onderworpen aan het rechtvaardig oordeel van de eeuwige dood. Red dan, o mens! uzelf in uw verdriet; red u in de knagingen uwer consciëntie; red u in de ure des doods, als u vallen zult in de handen van de levende God. Vlei u in uw diepe ellendestaat tot de schellen van uw ogen afvallen en u in eeuwige wanhoop wegzinkt; als het te laat, onherroepelijk te laat zijn zal om verlost te worden uit uw verderf en om de enige troost te verkrijgen, die beide in het leven en sterven geldt.
Heeft die ontkenning van de Onderwijzer geen grote betekenis? Wij moeten van onszelf verlost om de enige troost deelachtig te worden; van onze troon afgestoten, van onze zelfheerschappij ontdaan worden. Degene, die de genoemde troost ooit verkrijgen zal, wordt door de Heilige Geest afgesneden van de wortel, waarop hij stoelt. Zo menigeen wil Jezus aangrijpen als de drenkeling de toegestoken reddingsplank grijpt, maar hij bedriegt zichzelf, zo lange tijd hij niet met zichzelf omkwam. Aan alle Pelagiaanse gronden van des mensen vrije wil wordt de bodem ingeslagen. Wij kunnen noch willen zalig worden uit vrije genade, door Christus alleen, tenzij wij "niet ons zelfs zijn"; tenzij wij, gelijk God Zijn volk het leert verstaan, wanhopend aan alle eigen krachten, als verloren zondaren voor God invallen en de wapenen van vijandschap aan Zijn voeten neerleggen. Dan zal van kracht worden, wat de Catechismus als het vast fundament van de enige troost zegt, dat ik "niet mijn, maar mijns getrouwen Zaligmakers Jezus Christus eigen ben." En hoe zijn Gods uitverkorenen nu het eigendom van Christus?

A. Zij zijn het omdat zij Hem gegeven zijn. Zij waren niet alleen door schepping, maar ook door verkiezing des Vaders eigendom. In de sluiting van het Verbond der Genade van eeuwigheid, zijn zij aan Christus gegeven, toen Hij op Zich nam al de eisen des verbonds te voldoen en met Zijn hart is Borg geworden. Hij Zelf betuigt het: "Vader, zij waren uw en Gij hebt Mij dezelve gegeven." Hoe zeker is dan dat volk eigendom des Middelaars. Niemand zal ze rukken uit de hand Zijns Vaders, maar ook niemand zal ze uit Zijn hand rukken. Het eigendomsrecht van Christus wortelt in de eeuwige verbondsluiting en ligt boven het bereik van satan en wereld en zonde.

B. Christus heeft met Zijn dierbaar bloed voor al de zonden van de gegevenen Zijns Vaders volkomenlijk betaald. Volkomen betaling werd geëist; betaling door volmaakte gehoorzaamheid aan de wet en door 't dragen van de straf, op de zonde bedreigd. God kan van Zijn recht niet afstaan, tenzij Hij zou ophouden God te zijn. De laatste kwadrantpenning moest opgewogen eer genade de schuld en zonden van Adams nakomelingen uitdelgen kon. Die betaling konden alle schepselen, engelen of mensen samen niet geven. Gods eigen en natuurlijke Zoon heeft Zichzelf gegeven in onze menselijke natuur om voor al de erf- en dadelijke zonden der uitverkorenen te betalen. Hij kon uitroepen aan het kruis: "Het is volbracht", toen Hij de last van Gods eeuwige toorn doordragen en de wet volkomen gehoorzaamd had. Door Zijn offerande is de schuld des volks "uit Gods boek gedaan." Niet één zonde bleef onvoldaan. Van het uur onzer ontvangenis af tot de laatste ademtocht van ons leven roepen onze zonden om de rechtvaardige vergelding des doods; elke zonde blijft, in zichzelf aangemerkt, de dood waardig; vergeeflijke zonden bestaan voor God niet. Maar Christus betaalde voor al de zonden der Zijnen en heeft met één offerande in eeuwigheid volmaakt degenen, die geheiligd worden. Zo is er dan nu geen verdoemenis voor degenen, die in Christus Jezus zijn. Satan zal niet meer onder "de kinderen Gods" verschijnen om een Job

zijn rechtvaardigheid te betwisten of te wijzen op Jozua's vuile klederen. Als een bliksem zag Christus hem uit de hemel vallen. Wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen Gods? God is het die rechtvaardig maakt, wie is het, die verdoemt? Christus is het, Die gestorven is, ja wat meer is Die ook opgewekt is, Die ook ter rechterhand Gods is, Die ook voor ons bidt! Door koping zijn de uitverkorenen het eigendom van Christus en omdat Hij hen

C. uit alle geweld des duivels verlost heeft.
Van nature zijn wij in het geweld des duivels. In zijn macht hebben wij ons moedwillig gegeven. Wij zijn uit de vader de duivel, die is een mensenmoorder van den beginne en niemand zal zijn helse klauwen ontkomen dan degenen, die door Christus worden verlost. Reeds in de moederbelofte is het Vrouwenzaad aangekondigd, Dat satans kop vermorzelen zou; Hij heeft zijn kop vertreden. Als de Leeuw uit Juda's stam heeft Hij overwonnen. Hij heeft de gevangenis gevangen genomen. Wederrechtelijk houdt de duivel de gekochten met Christus' bloed gevangen tot in het stondeke van Gods welbehagen Sions Koning intreedt in het huis van de sterk gewapende, om hem zijn vaten te ontroven. Want de Heere heeft niet alleen in Zijn vernedering en triomf degenen, die Hem van de Vader gegeven zijn, tot Zijn eigendom gemaakt, maar Hij doet dit ook dadelijk, de Zijnen in dit leven voerend uit de staat des doods en des toorns, waarin zij met alle mensen van nature verkeren.
Zo worden zij

D. het eigendom van Christus gemaakt en door het geloof met Hem verenigd.
Daaruit vloeit de enige troost, beide in het leven en sterven. In de wedergeboorte worden zij uitgehouwen uit Adam en Christus ingelijfd. Zij worden ingeënt in de wijnstok en kunnen niet verloren gaan. De vaste grond hunner vertroosting ligt niet in henzelf, noch in de genade, die zij in hun hart ontvingen, maar daarin dat Christus hen maakte tot Zijn eigendom en zij niet meer zichzelfs zijn. Hetzij dat wij leven, hetzij dat wij sterven, zegt de apostel, wij zijn des Heeren. De genade in onze zielen is de felle bekamping van de driehoofdige vijand onderworpen, en in de strijd is geen wapen, waarvoor satan zwicht. Daarom verkeert Gods volk dikwijls in donkerheid en droefenis als het zich op die genade verlaat. Maar in de gemeenschap met en de overgave aan en het verlaten op Christus openen zich de sterke bronnen der vertroosting, die alle beschuldigers en zielbenauwers verdrijven; die de eeuwige zaligheid doen verwachten en het beginsel daarvan reeds in dit leven doen smaken; troost ook uit de medelijdende Hogepriester die sterkte doet verkrijgen nm alle leed en droefenis te verkrijgen om alle leed en droefenis te dragen. Voorwaar de enige troost beide in het leven en sterven heeft een vast fundament, een grondslag, die buiten ons naar het eeuwig Welbehagen van de Vader en door de kracht van de Heilige Geest daarin ligt, "dat Christus met Zijn dierbaar bloed voor al mijn zonden volkomen betaald en mij uit alle geweld des duivels verlost heeft."
Die enige troost nu, rustend op zulk een vast fundament, heeft grote kracht. Ik vraag dan nu uw gewijde aandacht in de tweede plaats voor

II. De duurzame kracht, die deze troost eigen is.
Hiervan spreekt de Catechismus in het tweede gedeelte van het antwoord, zeggende, dat de Heere Zijn volk "alzo bewaart, dat zonder de wil mijns hemelsen Vaders geen haar van mijn hoofd vallen kan, ja ook, dat mij alle ding tot mijn zaligheid dienen moet; waarom Hij mij ook door zijn Heilige Geest des eeuwigen levens verzekert en Hem voortaan te leven van hartwillig en bereid maakt."

De bewaring is één van Gods grote beloften, aan Zijn volk gegeven. In eigen kracht kunnen Gods kinderen niet één ogenblik bestaan noch de weg des levens bewandelen. In hen is geen kracht tegen de grote menigte hunner vijanden, die hen niet alleen uitwendig, maar ook inwendig dag en nacht bestrijden. Maar zij worden in de kracht Gods bewaard door het geloof tot de zaligheid, die bereid is, om geopenbaard te worden in de laatste tijd. Ja, de haren van hun hoofd zijn alle geteld en zonder de wil van hun Vader zal niet één haar van hun hoofd vallen. Wat hebben zij dan te vrezen? Vallen er dan geen haren van hun hoofd? Gaat dan hun weg niet door vele verdrukkingen? O ja, gewis. Maar ook de tegenheden in dit leven, de verdrukkingen naar het vlees; de benauwingen naar ziel en lichaam zullen mede dienen tot hun zaligheid. Zij zullen er door geoefend worden; sterven aan de wereld; der wereld gekruist worden, gelijk Paulus zegt: "door Welke mij de wereld gekruisigd is, en ik der wereld." Gehaat, veracht, vervloekt door de wereld, leert Gods volk daartegenover de wereld zelve verachten. In die diepe wegen der verdrukking wordt Gods volk geoefend en leert 't zich meer en meer vreemdeling op aarde gevoelen, zoekende een ander vaderland. Nee, niet altijd is hun ziel verenigd met de verdrukking, die de Heere hun doet toekomen.
Asafs gestalte is hun niet vreemd, toen hij nijdig was op de voorspoed der goddelozen, wier ogen uitpuilen van vet. Maar indien het geloof slechts een weinig in oefening moge zijn, dan roepen zij uit: "Immers is God Israël goed, degenen, die rein van hartzijn." Zij zouden de verdrukkingen niet willen missen, die in hun leven hun zijn overkomen, omdat zij een gans zeer uitnemend gewicht der heerlijkheid werken en tot hun zaligheid dienstbaar zijn. Dit doet hen in de verdrukking het hoofd omhoog heffen en zelfs door hun tranen heen, zingen van Gods liefde en trouw. Want niets zal hen scheiden van de liefde van Christus, verdrukking noch benauwdheid, noch vervolging, noch honger, noch naaktheid, noch gevaar, noch zwaard. Want in dit alles zijn zij meer dan overwinnaars door Hem, Die hen liefgehad heeft. O, welk een duurzame kracht is dan die enige troost eigen! "Want ik ben verzekerd, dat noch dood, noch leven, noch engelen, noch overheden, noch machten, noch tegenwoordige, noch toekomende dingen, noch hoogte, noch diepte, noch enig ander schepsel ons zal kunnen scheiden van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus onzen Heere." Die troost kent de wereldling niet; die troost is de onwedergeborene vreemd. Hij is het deel van Gods volk, gekocht met het dierbaar bloed van Christus.

Daarlijj komt *de verzekering van de Heilige Geest van het eeuwig leven*. Ach, velen van Gods kinderen moeten die verzekering missen. Of zij dan Gods werk in zich ontkennen kunnen? Of zij dan vreemdelingen van Christus zij? Of dan de weg der zaligheid hun nimmer ontsloten is? Nee, maar de verzekering van hun zaligheid in Christus moeten zij maar al te zeer
missen, niettegenstaande in elke geloofsoefening een verzekering is, die alle twijfel verdrijft en het over zijn staat bekommerde volk meermalen doet uitroepen: "Nu zal ik niet meer twijfelen." Maar als de levende zielsgestalte voorbijgegaan is, wijkt de verzekering en worstelt dat volk om als een zegel gezet te worden op des Heeren arm en harte. En zie, nu wil de Heilige Geest tot troost Zijner bestreden kerk haar des eeuwigen levens verzekeren, met een verzekering, die niet meer wijkt, zelfs niet in de grootste donkerheid. Job getuigde van die verzekering, toen hij stond in de poorten des doods, onder de verberging Gods en de felle bestrijding van satan, van zijn vrienden verdacht, als ware hij een huichelaar, uitroepende door het geloof: "Ik weet, mijn Verlosser leeft en Hij zal de laatste over het stof opstaan." Des eeuwigen levens verzekerd riep hij in die grote nood en donkerheid uit, dat eenmaal de Heere het openbaren zou, dat hij geen huichelaar was. "Uit mijn vlees zal ik God aanschouwen en mijn ogen zullen Hem zien en niet een vreemde."

Mijn geliefden, de zaligheid hangt niet aan de verzekering, maar Gods volk mocht er naar staan, opdat het God-onterend ongeloof meer worde gedood en de enige troost in het leven en sterven krachtiger onze ziel vervulle. Daarom te meer, zo zegt Petrus, *benaarstigt u om uw roeping en verkiezing vast te maken, want dat doende zult gij nimmermeer struikelen.* Die verzekering draagt zijn vrucht tot de ware heiligmaking, gelijk de Onderwijzer dan ook zegt, *dat de Heere Hem voortaan te leven van hartwillig en bereid maakt.*
De genade Gods doet sterven aan de zonde. Van het ogenblik af, dat de Heere Zijn genade in de ziel verheerlijkt, wordt de zonde de dood. Nee, een onbewuste wedergeboorte, waarvan de ziel zelf niets gewaar wordt en niemand iets merkt, zulk een wedergeboorte kent de Schrift niet. Toen Zacheüs door Christus geroepen werd uit de vijgenboom, brak hij ogenblikkelijk met zijn zondig leven en ieder, die van dood levend gemaakt wordt, zou volmaakt voor God willen leven. Hij wordt willig en bereid om Hem voortaan te leven en breekt niet alleen met de zonden uitwendig, maar zou die met wortel en tak uit zijn hart wel willen uitroeien. Maar welke geloofsoefeningen zijn er nu nodig, om de ware heiligmaking te oefenen; eigen krachten te verloochenen en Christus door het geloof te omhelzen en zulk een gebruikmaking van Hem te bekomen, dat Hij ons gegeven wordt tot rechtvaardiging en heiligmaking en verlossing? En wat is nu de vrucht van de verzekering des eeuwigen levens? Deze, dat wij der zonde afsterven en willig en bereid worden om Gode te leven, opdat des Heeren kracht in onze zwakheid volbracht worde. Gods volk doet zichzelf zulk een grote schade door te rusten in de ontvangen genade, hetzij in de gestalten, hetzij in de bewuste rechtvaardigmaking. Als ik zwak ben, zo leert de Heilige Geest het ervaren, dan ben ik machtig. De verzekering van het eeuwig leven maakt geen grote christenen maar doet in ootmoed wandelen voor God, en toch het bewustzijn dragen, dat de dood verslonden is tot overwinning. De Heere neemt de vreze des doods weg in de verzekering van de zaligheid, dir wij eens beërven zullen, als wij Gods raad hebben uitgediend en zullen opgenomen worden in heerlijkheid.
Maar hoe zullen wij deze troost verkrijgen? Op die vraag geeft de Catechismus het antwoord als de Onderwijzer ons ten derde bepaalt bij

IJI. de zekere weg, waardoor deze troost verkregen wordt.
Hoor hoe hij vraagt:
Hoeveel stukken zijn u nodig te weten, opdat gij in deze troost zaliglijk leven en sterven moogt?
Drie stukken: Ten eerste hoe groot mijn zonden en ellende zijn; ten andere hoe ik van al mijn zonden en ellende verlost worde; ten derde hoe ik Gode voor zulke verlossing zal dankbaar zijn.
Alleen door deze weg wordt de enige troost in het leven en sterven verkregen. Van de drie genoemde stukken wordt in dier voege gehandeld, dat tot Zondag 5 gesproken wordt van des mensen ellende; van Zondag 5-32 van de verlossing en van Zondag 32-52 van de dankbaarheid. Waar dus een nadere uiteenzetting dezer stukken ons wacht, zij hier alleen een enkele opmerking gemaakt over de noodzakelijkheid van de kennis ervan. Die kennis is meer dan bloot weten en consciëntieel toestemmen ervan, dat wij van nature gans ellendig zijn, alleen door Christus kunnen worden verlost en God Drieëenig alle aanbidding en dankzegging toekomt. Ook die wetenschap is onmisbaar en het voorrecht is niet te overschatten, indien wij met onze kinderen de zuivere belijdenis mogen bewaren. Maar toch al stemmen wij deze zaken geheel toe; al "geloven" wij wel, dat Gods Woord ze ons leert; al zijn wij in onze consciëntie van de noodzakelijkheid overtuigd, dat hier alleen de weg des levens ligt, toch is een historiële kennis niet genoeg. De algemene werking van de Heilige Geest kan ons

verlichten en zelfs het goede Woord Gods doen smaken en de krachten der toekomende eeuw, maar desniettegenstaande blijven wij bij al die gaven vreemdelingen van Christus en missen wij de enige troost in het leven en sterven. Vooral in deze tijden is het zo nodig hierop acht te geven. Een oppervlakkig christendom juicht en jubelt; leeft gelukkig en houdt zich er van verzekerd de zaligheid te zullen beërven. U neemt het in hun oog veel te zwaar met al dat tobben over zonden en ellenden. Wij zijn gedoopt; hebben de beloften; ge hebt alleenlijk te geloven en dat geloof uit te drukken in uw wandel. Wat wilt u toch nog meer? Wat meer? Olie in de vaten! De zaligmakende werking van de Heilige Geest in onze harten, opdat onze lampen niet uitgaan, juist op het ogenblik als het geroep klinkt: "De Bruidegom komt"; opdat wij niet als de dwaze maagden te laat zullen aankloppen met het wanhoopsgeroep: "Heere, Heere, doe ons open" en horen zullen: "Voorwaar zeg Ik u: Ik ken u niet."
Zullen wij de enige, onbedrieglijke troost verkrijgen, dan is ons een bevindelijke kennis nodig van ellende, verlossing en dankbaarheid. ondanks alle bespotting en beschimping van het naam-christendom dezer dagen, leg ik er nadruk op, dat de zekere weg, waardoor de enige troost verkregen wordt, ligt in een bevindelijk kennen van de drie genoemde stukken. Niet alsof in oe bevinding de grond van zaligheid onzer ziel ligt, maar omdat de gevallen mens alleen door bevinding deze stukken recht kan verstaan. Voor de wijzen en verstandigen is het verborgen, hoe God zondaren zaligt; voor geld is de hemel niet te koop. God overtuigt Zijn volk krachtdadig, onweerstandelijk van hun ellendestaat en opent, opdat Hem de ere gegeven wordt, de verlossing, die in Christus Jezus is.
En nu is het niet zo, dat eerst degenen, die tot God bekeerd worden, enige jaren in de ellende verkeren, daarna in de verlossing zich beroemen en dan het overige van hun leven in dankbaarheid door te brengen; nee, zo werkt God deze stukken niet. Waar Hij 't ene geeft, daar schenkt Hij ook 't andere. Gelijk in een eikel geheel de eikenboom schuilt, zo ook wordt in de wedergeboorte geheel het nieuwe schepsel in Christus voortgebracht. Maar voor het bewustzijn van de ziel zelve is de leiding des Geestes nodig, opdat door de oefening van het geloof deze drie genoemde zaken tot der ziel troost recht zullen worden geweten.
O, dan wordt het in de overtuiging van onze zonden zo bang, al zijn er ogenblikken van zielsverademing en al gloort soms de hoop, dewijl wij nog zijn in het heden der genade en dus de deur der zaligheid nog niet is toegesloten; dan zijn er stonden waarin wij onze harten mogen uitstorten voor God; dan wordt het lieve Woord van God soms geopend, zodat wij uitroepen: "Als ik Uw Woord gevonden heb, heb ik het opgegeten en 't was zoeter dan honing en honingzeem"; dan zingen wij in de verruimingen des harten: "God heb ik lief" en valt het pak van schuld en zonde van onze schouders af. Maar hoezeer dit alles in de wortel van 't nieuwe leven ligt, Christus is ons zozeer verborgen en daarmee de verzoening der zonden door Hem, dat geduriglijk onze ziel bekommerd is vanwege Gods recht, dat door ons geschonden is.
En nu leert de Heilige Geest Zijn volk bevindelijk kennen, dat Christus met Zijn dierbaar bloed Zijn volk heeft gekocht en verlost. In Hem is de zaligheid voor gans verlorenen; zouden zij niet getuigen van Zijn dierbaar bloed? Naar Hem gaat hun hartuit. Hem zoeken zij te gewinnen, want wat is hun anders nodig dan in Hem te worden ingeplant? Buiten Hem kunnen wij God niet ontmoeten. Omkomen wordt het hun met al het "weten" van ellende, verlossing en dankbaarheid. Hun schuld staat open in Gods recht en hoe zouden zij rusten dan alleen in de verzekering van de Heilige Geest, dat zij door Christus zijn gekocht en verlost; met God verzoend en satans klauwen ontkomen; naar het welbehagen des Vaders bereid tot de zaligheid, die hun is weggelegd in de hemelen. Wat zal hen deren? Alle verdrukking is licht in het genieten van deze troost, "een lichte verdrukking, die zeer haast voorbijgaat." Welhaast

zullen zij hun God en Koning eeuwig en volmaakt loven en zij zullen priesters en koningen zijn, om Hem te dienen en met Hem te regeren eeuwig en altoos. In dit leven hebben zij reeds het beginsel van die ware dankbaarheid, waardoor God in hen door Zijn eigen werk verheerlijkt wordt, nademaal zij niets hebben om de Heere toe te brengen. Zo leren zij door de geloofswandeling in Christus, hoe, ja hoe zij Gode zullen dankbaar zijn en verheugen zij zich in het licht, dat voor de rechtvaardigen gezaaid is, waarvan wij nu zingen uit Psalm 97: 7:

Gods vriend'lijk aangezicht
Heeft vrolijkheid en licht
Voor all' oprechte harten,
Ten troost verspreid in smarten.
Juicht, vromen, om uw lot,
Verblijdt u steeds in God
Roemt, roemt Zijn heiligheid,
Zo wordt Zijn lof verbreid
Voor al dit heilgenot.

Nog slechts een enkel ogenblik moge ik uw aandacht vragen om tot onszelf met de overdachte in te keren. Wijzen wij elkaar er toch op, dat wij van nature die enige troost missen, ja onze troost elders zoeken; vijanden ervan zijn om uit genade gezaligd te worden. Vraag, mijn onbekeerde toehoorder, om de ontdekking door de Heilige Geest van de staat van uw ellende. Het wordt schering en inslag u voor te houden, dat gij pleiten moet op Gods beloften. Maar is pleiten niet een werk des geloofs? En juist dat geloof hebben wij van nature niet. Het is een bedriegelijke voorstelling, die men u geeft en zij getuigt van gemis aan rechte onderscheiding, al beroept men zich ook op onder ons beminde leraren.
Mijn geliefden, wij zijn dood door de misdaden en de zonden; in satans macht. Weest eerlijk met u zelf. Wie is er, die naar God vraagt? Wie, die zijn zaligheid in Christus zoekt, zo hij niet aan de staat zijner ellende is ontdekt? De Heere zegt het ons Zelf: "Die gezond zijn, hebben de medicijnmeester niet van node." En wij zijn in onze schatting gezond, ook al belijden wij, dat wij verloren liggen. Waartoe zouden wij dan Christus benodigen?
De Heere overtuige u; begeeft u getrouw onder de zuivere bediening des Woords; overlegt de ernstige vermaningen; neemt de nodigingen van het Evangelie ter harte. Het behage de Heere die krachtdadig toe te passen, opdat gij uzelf moogt leren kennen gans ellendig en verloren. Dan eerst zult gij uw toevlucht nemen tot Hem, Die Zijn volk met Zijn dierbaar bloed heeft gekocht en van alle geweld des satans heeft verlost. O, hoort toch de rijke bediening van Gods Woord niet onverschillig aan; schudt die niet van u af als gij het kerkgebouw verlaat. Maar overlegt en bedenkt wat u nodig is ter zaligheid. Ziet met jaloersheid op Gods volk, dat reeds in dit leven de enige troost geniet, die uit alle tegenheden het hoofd doet omhoog heffen en de hoop op de eeuwige gelukzaligheid gedurig vernieuwt. De Heere trekke u uit de macht der duisternis tot Zijn wonderbaar licht, opdat Christus door het geloof in uw harten wone. Ik bid u, verlaat u niet op aandoeningen en beroeringen uwer consciëntie, die voor korte tijd in velen zijn, maar ons nimmer tot Christus voerden. Ziet toch het grote, alles beslissende onderscheid tussen de algemene en de zaligmakende bediening van de Heilige Geest, opdat gij niet eenmaal bedrogen uitkomt. Want ziel verloren is alles verloren.
Zie, de enige troost, beide in het leven en sterven heeft een vaste grond; hij is niet een hoop der spinnenkoppen, die vergaan zal.

O, verdrukte en bedroefde zielen onder ons, door onweder voortgedrevenen en ongetroosten, de Heere zal uw stenen gans sierlijk leggen en u op saffieren grondvesten. Heeft de Heere u overtuigd van uw zonden en ellende, Hij verwaardige u de grond meer en meer te verliezen uit al uw aangename gestalten en werkingen om vrede voor uw ziel te vinden. Smeekt om de voortdurende ontdekking van uw ellendestaat, opdat gij een Borg voor uw schuld vinden moogt. Wij moeten alles buiten Christus prijs geven, om Hem te gewinnen en de enige troost door het geloof te verkrijgen, die geldt beide in het leven en sterven. Christus verkrijge een gestalte in u, opdat uw geloof zich op Hem richte en gij zoeken moogt in Hem gevonden te worden. Ziet toch meer en meer van u zelf af; het leven is alleen in Hem, Die dood geweest is en leeft in alle eeuwigheid. Hij zal Zijn volk en erfdeel niet begeven, maar Hij verwaardige ons, om niet te rusten dan alleen in Hem. Hoe menigeen van Gods volk mist de verzekering van de Heilige Geest! Daardoor worden zij zo dikwijls geslingerd en in twijfel gebracht, of zij wel waarlijk deel hebben aan Hem, Die hun toch door het geloof dierbaar geworden is.
Zou het zijn oorzaak niet daarin hebben, dat wij maar al te zeer ons leven nog zoeken buiten Hem? Och, of wij ons leven verliezen mochten, om het in Hem te vinden. De Heere vertrooste u naar de rijkdom Zijner genade, maar houde niet op om te twisten tot Zijn gerechtigheid in u verheerlijkt zij. Gods beloften, u geschonken, verwekken in u een gedurig pleiten aan Zijn genadetroon. Is Hij niet de Getrouwe, Die Zijn Woord nimmer krenken zal? Houdt dan aan, opdat gij Zijn hart nemen moogt met één van uw ogen en een keten van uw hals. Hij verzekere u door de Heilige Geest van het eeuwig leven, dat gij in Hem deelachtig zijt. Het bloed van Christus worde u meer en meer dierbaar. Valt de duivel u aan, hij is een overwonnen vijand. Benauwt u de wereld, woelt in u de zonde, gij mocht door het geloof in Christus uw overwinning hebben.
Hoe rijk beweldadigd is toch dat volk, dat de verzekering van de Heilige Geest door het geloof verkrijgen mocht en met Paulus mag getuigen: "Ik weet in Wie ik geloofd heb" en ik ben verzekerd, dat Hij machtig is mijn pand, bij Hem weggelegd, te bewaren tot die dag; dat dood noch leven ons zal scheiden van de liefde Gods in Christus. Roemt toch, o volk van God, het heil, dat gij in uw Borg en Middelaar verkregen hebt en verwekt velen tot jaloersheid. Het zij uw gedurige troost, dat gij niet uws zelfs, maar uws getrouwen Zaligmakers Jezus Christus eigen zijt.
Laat de verdrukkingen in het vlees u niet ontmoedigen. Zij zijn u nodig en zullen dienen tot uw zaligheid. Och, of wij ons kruis gewillig achter Christus dragen mochten. De strijd en verdrukking zullen niet altijd duren en de Heere Zelf bepaalt de mate en de tijd. Hij heilige ons en geve ons een ootmoedige wandel, opdat daaruit blijke de dankbaarheid, die -de Heere waardig is. Christus is uw zoen- en dankoffer en wij mochten door het geloof, met verloochening van onszelf, God in Christus ere geven, als het volk dat geformeerd is, om Zijn lof te vertellen. Nimmer vermogen wij de Heere iets toe te brengen, dat Hem welbehaaglijk is, maar in Christus is des Heeren volk Gode een lieflijke reuk. Hij vermaakt Zich in Zijn eigen werk en dit doet Hem spreken: "Ik ben in Mijn hof gekomen, o Mijn zuster, o bruid! Ik heb Mijn mirre geplukt met Mijn specerijen. Ik heb Mijn honingraten met Mijn honing gegeten. Ik heb Mijn wijn, mitsgaders Mijn melk gedronken." Het alles is Zijn werk; de vruchten zijn vruchten van de ware wijnstok. De Heere werke de zelfverloochenende dankbaarheid hier in dit leven in beginsel, opdat wij eten en drinken en dronken worden van Zijn liefde. Welhaast zullen wij eeuwig bij de Heere zijn. Zo vertroost elkaar dan met deze woorden. Amen.

Van de kennis onzer ellende

ZONDAG 2

Psalm 19: 4
Lezen: Galaten 2.
Psalm 40: 1, 8.
Psalm 130: 2.
Psalm 38: 22.

Geliefden,
De wet heeft door de bediening van de Heilige Geest een dodende kracht in Zijn volk. "Ik ben," zo schrijft Paulus in Gal. 2: 19, "door de wet van de wet gestorven, opdat ik Gode leven zou." Gestorven is Paulus aan de wet. In de volbrenging et van zocht hij weleer door eigen kracht het leven. Zijn ijver, om uit de werken van de wet gerechtvaardigd te worden, deed voor niemand onder. Hij had, zo iemand meende in het vlees, d.i. in de werken der wet, te kunnen betrouwen, méér grond dan zij allen. "Besneden ten achtsten dage, uit het geslacht van Israël, van de stam van Benjamin, een Hebreeër uit de Hebreeën, naar de wet een Farizeeër; naar de ijver een vervolger der gemeente, naar de rechtvaardigheid, die uit de wet is, zijnde onberispelijk," zo kon hij vrijmoedig de bestrijders van vrije genade in het aangezicht werpen. Indien het mogelijk ware uit de werken van de wet gezaligd te worden, gewis Paulus had de hemel verdiend. Maar die weg is afgesneden; het werkverbond is verbroken t.o.v. deszelfs vermogen om iemand te behouden.
In de weg, die Paulus wandelde, rende hij zijn eeuwig verderf tegemoet en met hem allen, die hun betrouwen op de wet stellen. Hoe groot was dan ook de weldaad der genade in hem verheerlijkt, toen de Heere hem, de woedende vervolger der gemeente Gods, ja van Christus Zelf, op de weg van Damascus neervelde en hem uit de banden der wet, die hem onder haar onverbiddelijke eis en vloek gevangen hielden, verloste; toen God hem uit de dood riep tot het leven en van een vijand een vriend maakte. Toen is hij van de wet gestorven, dat betekent dus: vrijgemaakt van de heerschappij der wet, om bij haar het leven te zoeken en uit de werken van de wet gerechtvaardigd te worden. Dit sterven aan de wet is elk mens nodig, opdat hij door het geloof de zaligheid uit genade alleen zoeken zal. De wet toch heeft geen kracht om de verloren zondaar zalig te maken. Zij is door het vlees krachteloos geworden. "Maar hetgeen van de wet onmogelijk was, heeft God, Zijn Zoon zendend in gelijkheid des zondigen vleses en dat voor de zonde, de zonde veroordeeld in het vlees." En dit is geschied door volkomen voldoening aan de wet door Christus, zodat zij haar heersende en verdoemende kracht op degenen, die in Christus zijn, geheel verloren heeft.
Sterven aan de wet betekent echter geenszins los van de wet in de zonde te leven. Integendeel, het sterven aan de wet geschiedt, zo zegt Paulus, opdat ik Gode leven zou. Zij blijft regel der dankbaarheid, regel van het "leven Gode." Mitsdien heeft de wet op elk mens een gestrenge eis, die voldaan worden moet en blijft zij Gods Volk regel des levens in de oefening der dankbaarheid. In het eerste opzicht zegt Paulus van de wet gestorven te zijn en dat wel door de wet zelve. De wet toch blijft eisen; vervolgt een iegelijk die bij haar het leven zoekt; is een tuchtmeester, die voortdrijft en geen rust laat; een bloedwreker, die de dood eist. Deze rusteloze werking verkrijgt de wet in ons door de onwederstandelijke werking van de Heilige Geest, opdat Gods kinderen, afgestoten van eigen krachten, tot Christus getuchtigd worden en

in Hem vrede met God verkrijgen. Zo wordt door de wet de kennis der zonde verkregen, en van die kennis der zonde door de wet spreekt de tweede Zondagsafdeling van onze Heidelberger Catechismus, waaraan wij thans onze aandacht geven.
Die Zondag luidt als volgt:

Vraag 3: Waaruit kent gij uw ellendigheid? Antwoord. Uit de wet Gods.
Vraag 4: Wat eist de wet Gods van ons?
Antwoord. Dat leert ons Christus in een somma. Matth. 22: 37-40.
"Gij zult liefhebben de Heere uw God met geheel uw hart en met geheel uw ziel en met geheel uw verstand en met geheel uw kracht. Dit is het eerste en het grote gebod. En het tweede, aan dit gelijk, is: Gij zult uw naaste liefhebben als uzelven. Aan deze twee geboden hangt de ganse wet en de profeten."
Vraag 5: Kunt gij dit alles volkomenlijk houden?
Antwoord. Neen ik, want ik ben van nature geneigd God en mijn naaste te haten.

Deze Zondagsafdeling handelt dan van: de kennis onzer ellende. Vernemen wij nu nader:
I. waarover die kennis gaat;
II. waaruit die kennis verkregen wordt;
III. welk onvermogen die kennis ontdekt.

I. waarover die kennis gaat;
In de eerste Zondagsafdeling is ons de weg afgebaand, waarlangs de enige troost verkregen wordt beide in het leven en sterven. Om die troost te verkrijgen is ons nodig kennis van ellende, verlossing en dankbaarheid. Van deze drie stukken handelt nu de Catechismus achtereenvolgens; in de eerste plaats dus van des mensen ellendigheid.
Dit eerste stuk is van het allergrootst gewicht. Niemand zal ooit van de verlossing in Christus recht kunnen handelen, die niet zuiver naar Gods Woord van des mensen ellende leert. Is het dan wonder, dat de Heidelbergeraan het leerstuk van de ellende des mensen drie Zondagen besteedt? In dat drietal afdelingen graaft de Onderwijzer steeds dieper in dit leerstuk in. In Zondag 2 toch wordt van de kennis, in Zondag 3 van de oorsprong, in Zondag 4 van het onafwendbare van onze ellende gesproken. Verlossing blijft van 's mensen zijde geheel onmogelijk. God kan de zonde niet ongestraft laten, maar wil die naar Zijn rechtvaardig oordeel tijdelijk en eeuwig straffen. Eerst als dit recht verstaan wordt is er in ons plaats voor de verlossing in Christus. En de leiding van de Heilige Geest met degenen, die Hij uit de staat der ellende verlost, is geheel overeenkomstig hetgeen volgens de Heilige Schrift ons in de Catechismus beschreven wordt. De ontdekte zondaar toch, die zijn doodvonnis ondertekenen moet, zoekt maar al te zeer ontkoming van zijn rechtvaardig oordeel door te vluchten tot de gebroken bakken van zijn eigen krachten. Hij wil de gemaakte schuld betalen en zich beteren, maar zijn ervaring wordt, dat hij de schuld van dag tot dag groter maakt. Toch zou hij zijn pogen niet opgeven, ware het niet, dat hij aan zijn bondsbreuk in Adam werd bekend gemaakt, waardoor hij in zonden ontvangen en geboren is. Hier ligt de oorsprong zijner ellende, die alle hoop op behoudenis afsnijdt en hem als een gans verlorene onder Gods recht vallen doet.
Van de kennis van onze ellende zijn wij vreemdelingen van nature, al dragen wij dagelijks de gevolgen ervan. Ja, die gevolgen beklagen wij, maar tot de wortel ervan, n.l. de zonde, daalt de mens niet af, indien niet de Heilige Geest hem daaraan krachtdadig door middel van de prediking van Gods wet ontdekt. Hoe noodzakelijk is het dan de staat van des mensen ellende bloot te leggen, niettegenstaande de bitterste vijandschap, die zich juist tegen dit stuk van

eeuw tot eeuw openbaarde en nog stelt. Breng de talloos vele bestrijdingen van de onvervalste leer maar tot haar beginselen terug en steeds weer zult gij zien, dat de wortel ervan ligt in de miskenning van des mensen doodstaat in Adam. Pelagius met name voerde reeds in de vijfde eeuw de felle kamp, om de gevallen mens een vrije wil toe te schrijven en het vermogen om door eigen kracht te geloven en tot de zaligheid te komen; de Semi-Pelagianen traden in zijn spoor; waaronder ook de Roomsen; en de Remonstranten beroerden geruime tijd onze Nederlandse kerk o.m. met de loochening van de staat van 's mensen ellende. En och, of zij na hun veroordeling waren uitgestorven!

Helaas, onze vaderlandse kerk is vervuld met hun stellingen; ja zelfs onder hen, die de naam van Gereformeerd willen dragen, dringen velen zózeer de eis van te geloven op de voorgrond, dat schier van des mensen onwil en onmacht niet meer gesproken wordt. Troosten moet men! Opwekken om in Christus te geloven! Om Hem aan te nemen als onze Zaligmaker, als zou ooit één mens tot Christus komen, die niet aan zijn ellende is ontdekt. Wij- willen niet zalig worden uit genade; de pardon-brief des hemels heeft voor ons geen waarde, tenzij wij door de levendmakende, krachtdadige werking van de Heilige Geest onze ellende recht hebben leren kennen.

Toen dan ook de grote Reformatoren Luther en Calvijn het leerstuk der ellende weder naar de Schriften ontvouwden, beefde Rome op zijn fundamenten en nooit zou het zulk een aanhang onder de nazaten der Hervormers verkregen hebben, als het thans bij velen heeft, indien men zich slechts gehouden had aan de leer, dat de mens van nature zonder God in de wereld leeft, balling van zijn Maker en Formeerder. Dat toch is de betekenis van het woord ellendigheid zelf; het wil zeggen *uitlandig,* een balling te zijn. Absalom werd van zijn vader David verbannen en zwierf buiten de landpalen van Israël om, wonend te Gesur, na zijn moord op Ammon, zijn broeder. Wij zijn ballingen, gebannen uit Gods gemeenschap; zonder God in de wereld; voorwerpen van Zijn heilige toorn; naar ziel en lichaam het oordeel der eeuwige verdoemenis onderworpen. Daarenboven zijn wij slaven van satan en zonde geworden; geboren, ja van het uur onzer ontvangenis af in die ellendestaat, onmachtig om ons daaruit te verlossen, ja onwillig om verlost te worden. Wat spreekt men van het aangrijpen van de reddingsplank, Christus?

In de haven van Yerseke verdronken op een Zondagmiddag twee jonge mensen. De knecht was in het water gevallen en zijn schipper sprong hem na, om hem te redden. Maar deze was te vroeg. De drenkeling greep hem vast en beiden kwamen om. Had maar de schipper gewacht tot de drenkeling machteloos geworden was. En zie, nu willen velen aan zondaren Jezus als redder buiten hoop bracht, voorwaar wij zullen met een aangegrepen Jezus omkomen.

De Heilige Geest nu doet ons onze ellendigheid kennen. Hij overtuigt van zonde, gerechtigheid en oordeel. Die overtuiging is een personele. "Waaruit kent gij uw ellendigheid?" vraagt de Onderwijzer. De duivel is de ellendigste aller schepselen; voor hem is verlossing eeuwig afgesneden. God heeft hem tot het oordeel des groten dags met eeuwige banden onder de duisternis bewaard (Judas vs. 6). Ook zucht het ganse schepsel en is in barensnood, omdat het aardrijk om onzer zonden wil is vervloekt. En naast de duivel is er geen ongelukkiger schepsel dan een onbekeerd mens. De kennis, waarnaar in onze Zondag gevraagd wordt, is echter niet die van onze naaste, maar de persoonlijke, uw ellendigheid. God handelt persoonlijk met Zijn volk. Met de Laodicenzen zeggen wij van nature: "Ik ben rijk en verrijkt geworden en heb geens dings gebrek." En toch geldt van ons allen: "Gij weet niet, dat gij zijt ellendig en jammerlijk en arm en blind en naakt." Kennis van ellende is nodig, kennis die verkregen wordt door de overreding van de Heilige Geest, zullen wij ooit kopen goud, beproefd, komende uit het vuur, opdat wij rijk mogen worden, en witte klederen, opdat wij

bekleed mogen worden en de schande onzer naaktheid niet geopenbaard worde; en wij onze ogen zalven met ogenzalf, opdat wij zien mogen. Hoe noodzakelijk is dan toch voor ieder mens, jong en oud, dat hij kennis verkrijge aan zijn diepe ellendestaat; een kennis, waarvan de historiële belijdenis ons vreemd laat; een kennis, die de Heere Zelf krachtdadig werkt en waardoor het woord van Efraïm het onze wordt: "Ik heb berouw gehad en nadat ik mij zelven ben bekend gemaakt, heb ik op de heup geklopt; ik ben beschaamd, ja, ook schaamrood geworden."
Die rechte kennis van onze ellendigheid is wel te onderscheiden van de bloot historiële wetenschap, dat wij ellendig zijn, alsook van de bang algemene overtuiging van zonden, waarin velen enige tijd verkeren en die zij aanzien voor een zaligmakende overreding van de Heilige Geest. Hoewel met vele angsten der hel soms bezet, die hen nopen korter of langer tijd de uitspattingen in de zonden te verlaten, zich bij Gods volk te voegen en ernstiger dan tevoren de genademiddelen te gebruiken, missen zij echter de ware kenmerken van de rechte kennis onzer zonden en spreken zij dikwijls van zeer onSchriftuurlijke zaken en bevindingen, waarop zij hun hoop bouwen. Bovenal ontbreekt in geheel die algemene overtuiging de ware verootmoediging, die een onbedrieglijk kenmerk van genade is. De onmisbare kennis van onze ellende doet dan ook de ziel buigen onder Gods recht. Hem schrijft zij recht en gerechtigheid toe, al zou Hij ons eeuwig verdoemen. Daar, op die plaats, komt een nabijkomend Christen nooit, van welke overtuigingen hij ook spreekt. Zijn ziel is bevreesd geworden voor de straf der zonde, maar de zonde zelve kent hij niet. Gods volk evenwel leert de zonde haten, als belediging van al Gods volmaaktheden en Gods rechtvaardig oordeel billijken. Met hoeveel slaafse vrees dikwijls ook bezet, moet het God rechtvaardigen en zichzelf veroordelen, opdat vervuld zal worden, dat wie zichzelf veroordeelt niet in het oordeel komen zal. Die kennis van onze ellende doet ons onszelf zien als verbannen uit de gemeenschap Gods en verwekt een droefheid naar God, die een onberouwlijke bekering tot zaligheid werkt. Naar waarheid hebben onze Gereformeerde vaderen beleden, dat God te missen Zijn volk erger is dan de dood, en wie zich in zijn ellendigheid
Gods gunst en gemeenschap hersteld mag weten. Die kennis stoot ook van alle gronden af en doet het ellendige en arme volk zijn Rechter om genade bidden, zij bereidt de ziel voor de openbaring van Christus, door Wie de wet van haar vloek ontwapend en de zondaar met God verzoend is. Hoe noodzakelijk is dan toch de kennis van onze ellende om de enige troost te verkrijgen, die is in het leven en sterven.
Die kennis nu wordt verkregen door de wet. Daarop nu letten wij in de tweede plaats, als wij stilstaan bij

II. het middel, waaruit die kennis verkregen wordt.
De Onderwijzer vraagt:
Waaruit kent gij uw ellendigheid?
Antwoord. Uit de wet Gods.

Wij worden voor de eis van Gods Wet geplaatst, die in een hoofdsom ons beschreven is in Matth. 22: 37-40, welke uitspraak van de Heere Jezus in het tweede antwoord wordt aangehaald.
De Onderwijzer spreekt in deze de duidelijke taal van de apostel in Romeinen 3: 20: "Door de wet is de kennis der zonde." Paulus zei van zichzelf in Romeinen 7: 7: "Ook had ik de begeerlijkheid niet geweten zonde te zijn, indien de wet niet zei: "Gij zult niet begeren."" ‘s Mensen rede en "gezond verstand", zo hoog door de wereld geroemd, zijn niet in staat hem

aan zijn diepe ellendestaat te ontdekken. De wet Gods is de spiegel, waarin wij bij Geesteslicht onszelf leren zien, zo wij door de zonde geworden zijn. Ook is het niet de werking van het geloof onze ellende te doen kennen. In Zijn wet heeft God ons de regel gegeven, die wij volmaakt te houden hebben. De wet ontdekt alle afwijking en stelt ons schuldig. "Vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der wet, om dat te doen." Het geloof daarentegen doet de schuldige zondaar uit de diepte zijner ellende de toevlucht nemen tot God in Christus en heft hem op uit zijn ellendestaat.
De kennis van onze ellende verkrijgen wij dus uit de wet. Die wet heeft God in het hart van Adam ingeschapen en ingelijfd in het Verbond der Werken en Hij eist van elk mens volmaakte onderhouding ervan. Na de val zijn de overblijfselen van de kennis dier wet niet alleen in het hart van alle mensen (Romeinen 2: 14), maar de Heere werkte haar in Zijn volk en heeft haar in Tien Geboden afgekondigd van de Sinaï, toen Hij het Verbond der Genade, dat alleen Gods uitverkorenen de zaligheid vermaakt, in nationale vorm met Zijn Israël oprichtte. Het behoeft toch geen twijfel te laten bij wie dan ook, die zich de uitspraak der Schriften onderwerpt, dat het verbond aan Sinaï gesloten. Het Verbond der Genade was, van eeuwigheid met de uitverkorenen in Christus, hun representerend Hoofd, gesloten, eerstmaals geopenbaard in de moederbelofte (Gen. 3: 15) en waarin sindsdien herhaaldelijk Gods gunstgenoten zijn opgenomen. Abraham, Izak, Jacob, David zijn daarvan de sprekende getuigenis. Zie, in de oprichting van dat Genadeverbond werd de wet in twee stenen tafelen aan Israël gegeven. God legde die wet zonder meer niet op het geslacht Jacobs; dan ware het er onder verteerd. Maar Mozes ontving de wet uit de hand van Christus (Hand. 7: 38), Die haar voor Zijn volk in lijdelijke en dadelijke gehoorzaamheid voldoening gaf en verheerlijkte. Wiens bloed, als het bloed des verbonds, op het volk werd gesprengd. *Ik ben*, zo sprak de Heere, *Jehovah, uw God; de God des eeds en des verbonds*.
In de omlijsting der ceremoniële wetten, die alle Christus afschaduwden, werden dan ook de Tien Geboden gegeven. O, nee! Dit verbond beloofde niet alleen een vruchtbaar Kanaän. Toen de Heere tot Mozes zei, dat Hij een engel voor zijn aangezicht zenden zou, die het volk zou leiden naar het land vloeiende van melk en honing, maar dat Hij Zelf in het midden niet zou optrekken, toen smeekte Mozes: "Indien Uw aangezicht niet medegaan zal, doe ons van hier niet optrekken" (Ex. 33: 15). Het was Mozes om Gods gemeenschap te doen. Die was de grote inhoud van het verbond; de gemeenschap Gods in Christus Jezus. Maar dit Genadeverbond, dat de zaligheid niet alleen aanbiedt Maar vermaakt aan Gods uitverkorenen, dit verbond verkreeg een nationale vorm, van het wezen des verbonds wel te onderscheiden. En in die vorm werd geheel Israël in een betrekking tot het verbond gesteld, al had het er in zijn geheel geen deel aan en al waren allen niet in het verbond wezenlijk ingegaan, zodat zij in de woestijn gevallen zijn door hun ongeloof. Dat is geschied ons tot voorbeelden, die krachtens geboorte, doop en belijdenis wel in een uitwéndige betrekking tot het Genadeverbond staan, maar er door wedergeboorte niet zijn ingelijfd.
Door de wet nu bij de sluiting van het Verbond der Genade aan Sinaï in twee stenen tafelen te geven, wordt ons duidelijk de werking van de wet voor ogen gesteld, zo deze én in het stuk der ellende én in dat der dankbaarheid in de Catechismus ontvouwd wordt. In het stuk der dankbaarheid van gebod tot gebod, opdat Gods kinderen te meer zullen verstaan wie zij zijn en in zichzelf blijven na ontvangen genade en Christus hun in elk stuk te meer dierbaar en onmisbaar wezen zal.
Bij de behandeling van des mensen ellende echter bespreekt de Onderwijzer de wet in een somma! Christus sprak de Samaritaanse vrouw van één zonde, maar zij gevoelde en erkende,

dat Hij haar in geheel haar bestaan en leven doorzag en riep uit: "Hij heeft mij alles gezegd, wat ik gedaan heb."
Zo is het in de overtuiging van de uitverkoren zondaar; als een bliksemstraal doorsnijdt Gods alwetendheid de ziel en stelt ze schuldig aan al Zijn geboden, die in een korte hoofdsom worden samengetrokken. O, het is genoeg. Vloeken doemwaardig valt die overtuigde ziel voor God in; een groot beest bij U; gans verloren; schuldig aan al Gods geboden van zijn jeugd aan. Zie, dat is de vrucht in Gods volk van de werking, die in het Genadeverbond haar kracht doet door de Heilige Geest. Dit deed Paulus, niettegenstaande hij onberispelijk naar de wet leefde, uitroepen: "Zonder de wet, zo leefde ik eertijds." Maar God schreef Zijn heilige wet in de tafelen van zijn hart in en werkte daardoor een kennis van zijn ellende-staat, die hem met al Gods volk deed betuigen: "Ik leefde zonder de wet." In twee tafelen werden de Tien Geboden door Gods hand geschreven; in tafelen die Mozes, nadat de eerste verbroken waren, zelf gehouwen had. Op de eerste tafel stonden vier, op de tweede zes geboden. De Roomse kerk heeft zich niet ontzien het tweede gebod uit de wet weg te nemen en het tiende in tweeën te delen, om het verbod van de beeldendienst eruit te lichten. Zo zouden op de eerste tafel drie en op de tweede zeven geboden moeten geschreven zijn. Het eerste gebod echter zegt Wie wij dienen zullen, God alleen; het tweede: hoe God wil gediend worden; daarenboven is de volgorde van de zaken die wij niet begeren mogen in Ex. 20 en Deutr. 5 niet dezelfde. Welk is dan het 9e en welk het 10e gebod? Maar liever tast Rome Gods wet aan dan dat het zijn beeldendienst prijsgeeft.
En wat nu is de inhoud van de vier geboden der eerste tafel? "Gij zult liefhebben de Heere uw God met geheel uw hart, met geheel uw ziel, met geheel uw verstand en met geheel uw kracht." Met geheel uw hart, d.w.z. met het innerlijkste van uw wezen; met uw hart, waaruit de uitgangen des levens zijn en niet maar in uiterlijke openbaring alleen; en met geheel uw ziel, d.i. met alle toegenegenheid, zodat al uw begeerten erop gericht zijn de Heere tot uw deel te hebben en Hem te behagen; en met geheel uw verstand, opdat uw gedachten op de Heere zijn gericht, om Hem te kennen; Hem te kennen in Christus, naarstig onderzoekend wat Hij van Zichzelf openbaarde en die openbaring te stellen tot uw hoogste vermaking, delend in Zijn liefde; en met geheel uw kracht, Hem met alle vermogens naar ziel en lichaam dienende. Gods wet eist ons geheel voor de Heere op. Niet alsof wij in eigen kracht Hem iets zouden kunnen toebrengen; integendeel, wij zullen het straks nader vernemen, met hart en ziel en verstand en kracht zijn wij overtreders van Gods geboden. Maar de eis der wet, die God in Adams hart ingeschapen en ons allen gesteld heeft, is de eis der volmaakte liefde tot God en tot onze naaste. Want wel worden de geboden der eerste tafel het grote gebod genoemd, maar niet het grootste; het tweede gebod, vervat in de zes geboden der tweede tafel, is ook groot; is aan het eerste gelijk. "Gij zult uw naaste liefhebben als uzelven."
Uw naaste! Wie is onze naaste? De Heere Jezus heeft het ons Zelf gezegd in de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan, toen een wetgeleerde zich uit zijn verlegenheid zocht te redden met de vraag: "Wie is mijn naaste?" De Heere antwoordde hem eigenlijk met een wedervraag. Vraag het aan die man, die in de handen der moordenaren gevallen was. Zou hij gezegd hebben: "die priester" of "die Leviet", die hem, doende alsof zij hem niet zagen, zonder mededogen voorbijgingen? Of zou hij u zeggen: "Mijn vijand, een Samaritaan, die is mijn naaste." Doe dan zó, zegt de Heere, dat uw vijand van u zegt: "Mijn vijand, die is mijn naaste." Want geheel het menselijk geslacht is uit enen bloede gemaakt. Uw naaste zijn alle mensen; hen zult gij liefhebben als uzelven; met diezelfde liefde, waarmee gij voor uzelf het waarlijk goede zoeken moet voor tijd en eeuwigheid, najagend alles, wat tot uw zaligheid

dienen kan. Hoe meer gij uzelf bemint, hoe sterker de eis van de tweede tafel van de wet tot u komt en hoe veel te erger de schending van Gods wet tegen u getuigt.
O, denk niet, dat dit een lichte zaak is. "Aan deze twee geboden hangt de ganse wet en de profeten." Zij staan of vallen met deze twee geboden. Alles wat God door Mozes en de profeten gesproken heeft hangt aan de twee tafelen van Gods wet; dat alles vindt er zijn fundament in. Die de hand licht met de volmaakte eis der geboden, drijft de spot met geheel de openbaring Gods. Ons zoeken en begeren om te doen wat in de wet geschreven is, kan ons voor Gods vierschaar niet doen bestaan. Paulus leefde, zo wij reeds opmerkten (uitwendig, met zijn beste bedoelingen), naar de wet onberispelijk, maar hij kende de wet niet naar haar geestelijke inhoud. Hij moest na de ontdekking aan zijn innerlijk bestaan verklaren: "Zonder de wet, zo leefde ik eertijds." Zonder de wet, zo leven wij. God eist volmaakte gehoorzaamheid, volmaakte liefde jegens Hem en jegens onze naaste. De eis van de wet is door onze val en diensvolgens door ons geestelijk onvermogen niet krachteloos geworden. Het werkverbond is verbroken, maar alleen t.o.v. deszelfs macht om ook maar één mens te rechtvaardigen. De eis blijft: "Wilt gij ten eeuwigen leven ingaan, onderhoudt de geboden. Dat is juist geheel onmogelijk. Onmogelijk omdat God liefde eist, die wij niet hebben. Als des Heeren volmaakte wet op ons hart gebonden wordt en in al haar eisen tot ons komt, zullen wij het leren verstaan, dat wij niet één van Gods geboden houden kunnen. Dat is hetgeen wij in de derde plaats gaan overdenken, n.l.

III. welk onvermogen die kennis ontdekt.

De derde vraag van deze Zondagsafdeling bepaalt ons daarbij. Die vraag luidt:
"Kunt gij dit alles volkomenlijk houden?"
Antwoord. Neen ik, want ik ben van nature geneigd God en mijn naaste te haten.
Is dat antwoord nu niet veel te scherp? Ik ben geneigd mijn naaste, vader en moeder en kinderen en broers en zusters lief te hebben. Er is toch natuurlijke liefde? Anders kan de wereld niet meer bestaan. Zelfs onder mensen, die van Gods Woord niet weten en om Zijn wet zich niet bekommeren, is die liefde te vinden 'en soms beschamend voor vele belijders der waarheid. Zo is het, maar dit alles weerspreekt niet wat de Onderwijzer zegt. Die natuurlijke liefde brachten wij uit de val van Adam, waarin wij de geestelijke dood gestorven zijn, niet mede; zij is gave Gods; gave van algemene genade, waardoor God de Vader in het werk Zijner voorzienigheid de wereld draagt tot haar einde, dat door Hem bepaald is. En ook die natuurlijke liefde zoekt het ware heil van de naaste niet. Daarenboven: hoe is het in de genegenheden van ons hart? Hoe is het natuurlijk bestaan van de gevallen mens? Hij is hatelijk en elkaar hatende, zegt de Schrift (Tit. 3: 3). Zo God de mens aan zichzelf overgeeft, komt dat wel uit en in de opkomst van de geesten uit de afgrond is het reeds in onze dagen te zien. Ja, zó diep is de staat onzer ellende, dat wij niet alleen vreemdelingen van God geworden zijn, zonder God in de wereld levend, maar haters Gods. "Daarom, dat het bedenken des vleses vijandschap is tegen God; want het onderwerpt zich van de wet Gods niet, want het kan ook niet" (Romeinen 8: 7).
Dat is de natuurstaat van alle mensen, ook al werden wij uit godsdienstige, ja godvrezende ouders geboren, door hen de kerk ingedragen en van dat wij nauwelijks lopen konden onder de beademing van Gods Woord gebracht en in de gebeden Gode bevolen. Het teken en zegel van de doop nam deze vijandschap niet weg, noch ons nauwgezet godsdienstig en zedelijk leven. Adam en Eva zochten niet alleen God te ontvluchten (Gen. 3: 8) maar Gods Woord zegt ons, dat het gedichtsel der gedachten van des mensen hart te allen dage alleenlijk boos is (Gen. 6: 5). Zo worden de uitverkorenen als vijanden met God verzoend (Romeinen 5: 10). Ook zij

waren eertijds vijanden door het verstand in de boze werken (Col. 1: 21). Dit is de wortel van ons natuurlijk bestaan, wij zijn geneigd tot alle kwaad. "Geneigd" zijn betekent dus niet, dat er zekere neiging in ons is tot het kwade, waartegenover nog wel goede neigingen in ons zouden zijn, maar dat al wat in ons is, al onze genegenheden enkel ten kwade zijn, zodat wij al Gods geboden met gedachten, woorden en werken overtreden. Eiste Gods wet alleen maar dit te doen en dat te laten, wij zouden met inspanning van al onze krachten het mogelijk zóver brengen als de rijke jongeling, die zei: "Al deze dingen heb ik onderhouden van mijn jonkheid af." Maar Gods wet eist liefde en wij haten God en onze naaste.
En liefde is niet te maken. Zelfs natuurlijke liefde niet. Denk maar aan zo menig huwelijk, dat ongelukkig is, omdat de liefde, die wortel van het nauwe samenleven, ontbreekt. Hoe zouden wij dan uit ons gans verdorven, hatelijk hart God en onze naaste liefhebben? Maar dan-ook stelt de wet ons schuldig aan alle geboden en overtreden wij die met gedachten, woorden en werken. Geen bittere bron geeft zoet water; geen ziel vol haat brengt ooit liefde voort. "Voorwaar, er is geen mens rechtvaardig op aarde, die goed doet en niet zondigt" (Pred. 7: 20) gelijk geschreven is, daar is niemand rechtvaardig, ook niet één (Romeinen 3: 10).
In deze staat van ellende ontbreekt de mens de liefde en toegenegenheid des harten tot God, alle rechte kennis van zijn Schepper en zoeken van Zijn eer. Integendeel wil hij de begeerte des duivels doen; zoekt hij de wereld en dient hij de zonde, beogend in alles wat hij doet zichzelf. Zo rent hij naar het verderf en sleept zijn naaste met zich mede. De wet blijft echter volmaakte gehoorzaamheid eisen en spreekt de vloek uit over ieder gevallen Adamskind. In Sinaï's donder spreekt die vloek en zó hard en verhard zijn wij van nature, dat niemand erop merkt of er onder verbroken wordt.
Hoe noodzakelijk dan is het, dat God de Heilige Geest de eis en vloek van de wet ontdekt en op ons hart bindt. Er komt in het leven van degenen, die zalig worden, een ogenblik, dat zij voor Gods rechterstoel gedaagd worden, om rekenschap te geven; dat hun gehele leven met al hun allerbeste voornemens door Gods wet als louter zonde wordt ontdekt. De goddeloze Manasse, de wettische Paulus; de godsdienstige Lydia; de moordenaar aan het kruis, ja hoe hun leven ook geweest is, de wet stelt hen schuldig in geheel hun leven. Gods alwetendheid legt hun gedachten, woorden en werken bloot voor Zijn aangezicht en het vonnis van de eeuwige dood erkennen zij zich rechtvaardig onderworpen. Zij roepen uit met Daniel: "Wij hebben gezondigd en hebben onrecht gedaan en goddelooslijk gehandeld en gerebelleerd met af te wijken van Uw geboden en van Uw rechten; en wij hebben niet gehoord naar Uw dienstknechten, de profeten" (Dan. 9: 5, 6).
De kennis van onze ellende wordt door de wet gewerkt en doet ons onszelf kennen als haters van God en onze naaste, zodat wij voor Gods recht niet kunnen bestaan. "Wij allen zijn als een onreine en al onze gerechtigheden zijn als een wegwerpelijk kleed, en wij allen vallen af als een blad en onze misdaden voeren ons henen weg als een wind" (Jesaja 64: 6). En toch, in dit openleggen van al onze zonden, in dat schuldig stellen aan al Gods geboden, is de trekking van de liefde Gods, die tot Hem doet vluchten en bij Hem vergeving zoeken. Ontdekt door Gods heilige wet wordt het de belijdenis van de overtuigde zondaar, wat wij nu zingen uit Ps. 130: 2:

Zo Gij in 't recht wilt treden
O, Heer' en gadeslaan
Onz' ongerechtigheden,
Ach! wie zal dan bestaan.
Maar nee, daar is vergeving

Altijd bij U geweest;
Dies wordt Gij, Heer', met beving
Recht kinderlijk gevreesd.

En nu is het de grote vraag voor ieder onzer, jong en oud, of wij onze ellendigheid recht hebben leren kennen. Houdt, Mijn geliefden, toch de zuivere leer van Gods getuigenis vast. Wijkt daarvan nimmer, als u maar onwrikbaar pal staat bij hetgeen Gods getuigenis u zegt aangaande de staat van 's mensen ellende, zult gij bewaard worden voor het afglijden op de paden der valse inbeelding, dat een mens wedergeboren is, zonder dat hij of iemand anders daarvan iets bemerkt; of dat u de beloften Gods gegeven zijn, die gij, als zijnde in het Verbond der Genade, maar aan te nemen hebt. Wij zijn krachtens onze gemeenschap aan Adam in het verbroken Werkverbond geboren en in dat verbond onder Gods vloek en toorn. Alleen dan als God de Heilige Geest ons uit Adam afsnijdt en inlijft in Christus, Die het Hoofd van het Verbond der Genade is, zoals Paulus duidelijk leert in Romeinen 5: 12-19, dan alleen worden wij ware bondgenoten en Gods beloften deelachtig, de beloften des verbonds, die Hij Zijn uitverkorenen in Christus van eeuwigheid heeft vermaakt.
Er zijn slechts twee verbonden aangaande des mensen eeuwige staat en alleen door wedergeboorte wordt een Adamskind overgezet in het Verbond der Genade. Ook al staan wij door geboorte en doop in een uiterlijke relatie tot dit verbond, ware bondgenoten worden wij alleen door de verheerlijking van Gods genade in ons en niet slechts door "een aanbieding" van Christus. Wij zijn dood of levend; wij leven voor eigen rekening of zijn overgezet van de dood in het leven; wij zijn buiten of in Christus; van tweeën één. En van nature, d.w.z. Zoals wij geboren zijn, zijn wij zonder God in de wereld en zonder Christus en zonder hoop voor de eeuwigheid. O, hoe zal straks alle ijdele hoop ontvallen, als wij moeten sterven en voor Gods rechterstoel verschijnen! Vraagt het uzelf toch af, of in uw leven ooit een ogenblik is aangebroken, dat gij aan uw ellendestaat zijt ontdekt geworden. Een ure, waarin uw schuld u voor ogen gesteld werd en gij als een overtreder van al Gods geboden uw doodvonnis hebt mogen ondertekenen.
Hoeveel zijn er onder ons, die hoewel zij de leer van des mensen ellende onderschrijven, nimmer zichzelf als gans ellendig en verloren voor God hebben leren kennen. Hoeveel, die de diepte van hun ellendigheid nimmer hebben verstaan; nooit zichzelf zagen als gebannen uit de gemeenschap Gods om hunner zonden wil. Zij missen dan ook de heilige ernst om in Christus geborgen te worden en in Hem hun gerechtigheid voor God te vinden. Mijn medereiziger naar de eeuwigheid, ik moge u toeroepen het woord des apostels: "Ontwaakt, gij die slaapt en staat op uit de doden en laat Christus over u lichten." Gij hebt de stellige overtuiging, dat een wonder Gods aan ons gebeuren moet, zal het wèl met ons zijn. De Heere beware u daarbij. Maar het late u niet in uw dodelijke gerustheid, waarin gij uw dagen doorbrengt. De duidelijke en waarachtige leer van onze ellendigheid grijpe u aan. De Heere binde die op uw harten eer de tijd der genade zal zijn heen gevloden.
O, bedenkt toch, dat uw onmacht geen vijgenblad zijn kan, waarachter gij u verschuilen kunt; want onze onmacht is uit onze schuld en naar die schuld zullen wij eens geoordeeld worden. God mocht de waarheid, dat wij haters zijn van Hem en onze naaste en Gods geboden met gedachten, woorden en werken overtreden op onze harten binden, opdat wij een ware kennis van onze ellende verkrijgen en onze toevlucht leren nemen tot de laatste Adam, in Wie herstelling is uit onze ellendigheid.
Velen verlaten zich op algemene overtuigingen, die hen echter nimmer in de ware verootmoediging voor God brachten al werd hun consciëntie een wijle beroerd door de vrees

voor de straf en al kwam hun een Psalmvers in de gedachten, waaruit zij besloten, dat hun ziel gered was. Arme mensen. Vraag toch om de overtuiging van de Heilige Geest Die u alleen aan uw ellendigheid ontdekken en tot Christus voeren kan. Het leerstuk van onze ellende is van zo grote betekenis; het doet ons verstaan, dat wij niet één van Gods geboden onderhouden hebben noch kunnen; dat wij vijanden, haters zijn van God en onze naaste, die nimmer de liefde bewijzen kunnen, die de vervulling van de wet is en die God van ons eist.
O, beproeft toch uzelf eraan, of gij van haters liefhebbers Gods zijt geworden eer de dood u overvalle als een wandelaar en uw lot beslist wordt in het eeuwig verderf. Het is zulk een onbedrieglijk kenmerk van de genade Gods, dat wij onszelf veroordelen als schuldig aan al Gods geboden en God rechtvaardigen al zou Hij ons eeuwig verdoemen. Ik moge het op uw harten binden eer gij bedrogen uitkomt in de dag der eeuwigheid.
Vraagt het de kleinsten onder Gods kinderen; de eerstbeginnenden en zij zullen het u zeggen: "Ik ben schuldig aan al Gods geboden." Toen God hen arresteerde op hun zonde-weg; hen van de kermissen en uit de kroegen vluchten deed of schóot als een vogel uit de boom van hun eigengerechtigheid, toen werd hun weg en wandel bloot gelegd als enkel zonde; geheel hun leven was overtreding van al Gods geboden en hoezeer zij alle krachten inspanden, zij vermochten Gods wet geen voldoening te geven. Zijn er onder ons, die zich zó schuldig kennen voor God en geen rust voor hun ziel kunnen vinden, ook niet al zijn er ogenblikken, dat de liefde Gods hun ziel doortintelt en Zijn goedertierenheid hen in het stof voor de Heere doet buigen?
O, geliefden, u mocht gedurig meer door Gods wet worden vernederd en de hoop aan uzelf opgeven, om die op Hem te stellen, Die het werk Zijner handen niet verlaten zal. "Zou Ik de baarmoeder openbreken en niet genereren zegt de Heere; zou Ik, Die genereer, voortaan toesluiten? zegt uw God."
O, geeft de hoop niet op, maar begeert meer en meer uw schuld en zonden te kennen om in Christus gerechtvaardigd en geheiligd te worden voor God. Kennis van onze ellende is onmisbaar. Maar in die kennis zelve ligt noch grond, noch hoop. Zij dient om tot Christus te voeren. Daartoe trekke de Heere u met de rijke beloften: "Hij zal de arme en nooddruftige verschonen en de zielen der nooddruftigen verlossen." Hij make u recht arm en nooddruftig. De wet zij u een tuchtmeester tot Christus en geve u geen rust dan waar uw ziel rusten zal in God. Bouwt elkaar dan niet op in de zoete gestalten uwer ziel; rust niet in het oordeel van mensen, dat de Heere wel een goed werk in u begonnen is, maar jaagt naar de verzekering uwer geloofsvereniging met *Hem, Die van de Vader uitgezonden is, geworden uit een vrouw, geworden onder de wet, opdat Hij degenen, die onder de wet waren, verlossen zou en opdat wij de aanneming tot kinderen verkrijgen zouden.* Amen.

De ontzettende oorzaak van des mensen ellende

ZONDAG 3

Psalm 42: 4.
Lezen: Romeinen 5: 12-31
Psalm 51: 2, 3
Psalm 25: 8
Psalm 142: 7

Geliefden,
In Romeinen 5: 14 noemt de apostel Paulus Adam een *voorbeeld Desgenen, Die komen zou,* n.l. van Christus. In welk opzicht nu is Adam een voorbeeld van Christus te noemen? Toch zeker niet in diens ongehoorzaamheid en val. Nee, gewis niet, want de Messias was het Heilige uit Maria geboren en Hij heeft gehoorzaamheid geleerd uit hetgeen Hij geleden heeft (Hebr. 5). Adam was een voorbeeld van Christus als Verbondshoofd. Gelijk Adam hoofd was van het Verbond der Werken, zo is Christus Hoofd van het Verbond der Genade. Adam representeerde in het Werkverbond alle mensen, die in hem als hun vader begrepen waren; Christus representeert in het Verbond der Genade allen, die in Hem krachtens verkiezing begrepen zijn. Er is een richting opgekomen, die het Verbond der Genade in aard en wezen onderscheidt van het Verbond der Verlossing en alzo gekomen is tot de leer van drie in plaats van twee verbonden en dat niettegenstaande Gods Woord in Gal. 4: 24 nadrukkelijk zegt: "Deze zijn de twee verbonden." Zo is door onze Gereformeerde vaderen dienovereenkomstig steeds geleerd. Het lijdt dan ook geen twijfel, dat Christus als "de laatste Adam" Hoofd is van het Genadeverbond. Aan Hem is de eis gesteld al de voorwaarden van dit verbond voor de gegevenen Zijns Vaders te voldoen, terwijl de beloften des verbonds in Hem ja en amen zijn, omdat ze aan Zijn uitverkorenen in Hem zijn vermaakt. Het zou toch geen Genadeverbond zijn, zo maar één enige voorwaarde aan de bondgenoten zelf werd gesteld en de beloften des verbonds zouden gewis haar vervulling missen, indien deze aan de gehoorzaamheid van mensen maren vastgemaakt. De gerechtigheid van Christus wordt de verkorenen des Vaders toegerekend uit verbondsbetrekking. In hun Hoofd, Christus, zijn zij gerekend van eeuwigheid en zij worden dadelijk in het verbond ingelijfd door wedergeboorte en inplanting in Christus.
In Adam waren echter alle mensen begrepen en in het Verbond der Werken zijn allen voortgebracht, zij werden in hem gerekend en vielen in hun aller verbondshoofd af van God. In de val ligt de oorsprong van 's mensen ellende, gelijk ons in de derde Zondagsafdeling van onze Catechismus duidelijk geleerd wordt. Bij die Zondagsafdeling bepalen wij thans onze aandacht:

Vraag 6: Heeft dan God de mens alzo boos en verkeerd geschapen?
'Neen Hij, maar God heeft de mens goed en naar Zijn evenbeeld geschapen, dat is in ware rechtvaardigheid en heiligheid, opdat hij God, zijn Schepper, recht kennen, Hem van hartliefhebben en met Hem in de eeuwige zaligheid leven zou, om Hem te loven en te prijzen.
Vraag 7: Vanwaar komt dan zulk een verdorven aard des mensen?

Antwoord. Uit de 'val en de ongehoorzaamheid onzer eerste voorouders, Adam en Eva, in het paradijs, waar onze natuur alzo is verdorven geworden, dat wij allen in zonden ontvangen en geboren worden.
Vraag 8: Maar zijn wij alzo verdorven, dat wij ganselijk onbekwaam zijn tot enig goed en geneigd tot alle kwaad?
Antwoord. Ja, wij, tenzij dan dat wij door de Geest Gods wedergeboren worden.

In deze derde Zondagsafdeling wordt ons gewezen: de ontzettende oorzaak van 's mensen ellende en betuigd:
I. dat die oorzaak niet aan God te wijten is;
II. dat de oorzaak ligt in 's mensen moedwillige ongehoorzaamheid;
III. dat die oorzaak de mogelijkheid van verlossing uit des mensen ellende niet uitsluit.

I. dat die oorzaak niet aan God te wijten is
Door de wet dus is, zo ons in de tweede Zondag geleerd is, de kennis der zonde; een kennis die door de overtuiging van de Heilige Geest onze ellendigheid zó diep ontdekt, dat wij bekennen moeten van nature geneigd te zijn God en onze naaste te haten. Toch zou die overtuigde zondaar nimmer tot Christus zijn toevlucht nemen, ware het niet, dat de Heere hem alle poging om zich te beteren en aan Gods gerechtigheid te voldoen afsneed door hem aan de oorsprong van zijn ellendigheid te ontdekken, zodat hij met David uitroepen moet: "Zie, ik ben in ongerechtigheid geboren en in zonde heeft mij mijn moeder ontvangen." Tot die oorsprong onzer ellendigheid nu komt de Onderwijzer in de Zondagsafdeling, die wij thans te behandelen hebben.
In de eerste plaats wentelt de Catechismus alle schuld onzer ellendigheid van God af. De oorzaak van onze ellende ligt niet bij God. Hij heeft de mens goed en naar Zijn evenbeeld geschapen; volmaakt goed, beide naar ziel en lichaam. Indien er toch iets aan de schepping van de mens ontbroken had, ware God de schuld van zijn val geweest. Maar zo is het niet. Geheel de schepping is aan de Goddelijke keur onderworpen en daarbij ook de mens. En de uitkomst? "God zag al wat Hij gemaakt had en ziet, het was zeer goed." Zelfs van de engelen wordt niet beschreven, dat zij naar Gods beeld en gelijkenis geschapen zijn, al worden zij "kinderen Gods" genoemd.
Van de Zoon van God zegt de Schrift, dat Hij is het uitgedrukte beeld van Gods zelfstandigheid. Hij kon zeggen: "Die Mij gezien heeft, heeft de Vader gezien," omdat het volle Wezen Gods in Hem is, gelijk als het is in de Vader en in de Heilige Geest. Maar de mens is geschapen naar Gods beeld en gelijkenis; d.w.z. naar het gelijkend beeld. Het heeft de Heere behaagd enkele afdrukken van Zijn eigenschappen in de ziel van de mens in te scheppen, al zijn de volmaaktheden Gods zelve aan geen schepsel mede te delen, omdat in elke eigenschap het volle Wezen Gods is. De Heere schiep de mens in enige gelijkenis met Zijn beeld. Gelijkenis en beeld zijn dus niet van elkaar te onderscheiden, als zou de mens, naar Gods beeld geschapen, tot Gods gelijkenis kunnen opklimmen.1) Beeld en gelijkenis drukken dezelfde zaak uit, n.l. dat de mens geschapen is naar het gelijkend beeld Gods, bestaande in kennis, gerechtigheid en heiligheid. Paulus beschrijft het zeer klaar als hij in Efeze 4: 24 en Col. 3: 10 zegt, dat de nieuwe mens herschapen wordt naar het evenbeeld Desgenen, Die hem geschapen heeft. Gods beeld in de schepping in de mens gewrocht, wordt dus in de uitverkorenen hernieuwd en dat beeld bestaat, gelijk uit de aangehaalde plaatsen blijkt, in kennis, gerechtigheid en heiligheid, "opdat hij God zijn Schepper recht kennen, Hem van

hartliefhebben en met Hem in de eeuwige zaligheid leven zou, om Hem te loven en te prijzen."
De mens was dus krachtens Goddelijke schepping profeet en priester en koning. Als profeet kende hij zijn Schepper recht; kende hij Hem als de enige, waarachtige, Drieënige God; kende hij Hem in Zijn almacht en wijsheid, gerechtigheid en liefde. Genade behoefde de mens in de staat der rechtheid niet; de kennis der genade in Christus kon eerst gewerkt worden in het hart van de gevallen mens. Maar God was Adam geen "onbekende", maar de God zijner blijdschap en verlustiging, Die hij, zo hij ware staande gebleven, met al zijn nakomelingen in aller eeuwen eeuwigheid volmaakt eer en aanbidding zou hebben toegebracht.
Daarenboven was Adam priester, die zijn Schepper van hartliefhad en zichzelf geheel Hem offerde met al zijn genegenheden, terwijl hij reeds als koning heerste op aarde en eenmaal met Hem in eeuwige zaligheid leven zou, om Hem zonder enige mogelijkheid van onderbreking te loven en te prijzen. Versierd met Gods beeld was de mens mitsdien onsterfelijk, geschapen tot heerlijkheid Gods. Zozeer behoorde het beeld tot de natuur des mensen, dat in geheel zijn openbaring de mens zich vertoonde als Gods beelddrager.
Van dit beeld wordt dan ook wel in enger en in ruimer zin gesproken. In enger zin is het door de zonde geheel verloren, maar in ruimer zin zijn er kleine overblijfselen van in de mens, na de val, bestaande in de ingeschapen Godskennis, zodat elk mens, wie hij ook is, een bewustzijn heeft van een Godsbestaan.2)
Hoe geheel verwerpelijk is dan ook de dwaling van Pelagius, die het beeld Gods niet anders dan uitwendig zag als te bestaan in een uiterlijke gestalte van het lichaam en in heerschappij over de dieren, terwijl hij de mens met Gods beeld sterfelijkheid toekent. Leert Gods Woord dan niet nadrukkelijk, dat de dood een gevolg is van de zonde? De bezoldiging der zonde is de dood zegt Paulus in Romeinen 6: 23.
Ook de Roomse kerk dwaalt als zij het beeld Gods ziet als aan de geschapen mens toegevoegd. De schepping zelve van de mens is naar het beeld Gods geschied en door het verliezen van het beeld is de natuur des mensen geschonden en niet slechts enig toevoegsel verloren.
Met nadruk hebben wij dan ook de leugenleer van alle Pelagianen en Semi-Pelagianen en van hun geestelijk gebroed te verwerpen, als ware de mens noch goed, noch kwaad geschapen, maar als een stuk blank papier, als een vlak schilderij (tabula rasa) waarvan hetgeen erop wordt gebracht eerst uitmaken zal, of het goed of kwaad is.

1) Comrie had hierover verschil met v. d. Honert; zie Catech. van Comrie, uitg. "De Banier", blz. 113-117. Ook Trigland tegen C. Wiggers (Kerkel. Gesch. blz. 241 v.v.).
2. Art. 14 Ned. Gel. Bel.

God schiep de mens in een dadelijke, zedelijke rechtheid. Hij was krachtens schepping goed, volmaakt goed; drager van Gods beeld; gesteld in een heerlijke staat en verkerend in de onmiddellijke gemeenschap met God Drieënig. Ziekte noch dood was hij onderworpen; smart noch schrik kende hij. Ja, hij vermocht in die staat het eeuwig leven zich door gehoorzaamheid te verwerven; een nog hogerop klimmen in heerlijkheid en een eeuwige bevestiging in die zalige staat was hem mogelijk, zodat hij uit die staat nimmer meer zou kunnen uitvallen; hij met al zijn nakomelingen.
Daartoe daalde de Heere zelfs zó laag af, dat Hij, de eeuwige God, Zich met Zijn schepsel in een verbond stelde. God sloot met Adam het Verbond der Werken, waarin Hij hem het leven toezegde op gehoorzaamheid, maar ook de dood bedreigde op overtreding. Wel wordt de

verbondssluiting in Genesis 2 niet in den brede beschreven, zomin als in Gen. 3: 15 het Verbond der Genade uitdrukkelijk wordt genoemd. De delen van 't verbond zijn ons door Mozes echter wel medegedeeld. God had er geen behagen in, als een tiran, van de mens, uit vrees voor de straf; gediend te worden en dus bevatte de bedreiging van de dood tevens de belofte ten leven. Geheel de Schrift door wordt dan ook het leven beloofd op het doen der wet. "Welk mens dezelve zal doen, zal door dezelve leven," zo sprak Mozes in Lev. 18: 5. Tot de rijke jongeling zei Christus: "Wilt gij in het leven ingaan, onderhoud de geboden" en bij herhaling spreekt Paulus van de gehoorzaamheid, die uit de wet is, zie Romeinen 3: 27; 10: 5; Gal. 3: 12. Al deze plaatsen hebben betrekking daarop, dat op het volbrengen van de wet, waartoe de mens na de val niet meer in staat is, God hem eens het leven beloofd had in het Verbond der Werken. Van dat verbond met Adam en in hem met al diens nakomelingen gesloten, spreekt ook Hosea als hij aan Israël zijn ontrouw verwijt, zeggende: "Zij hebben het verbond overtreden als Adam" (Hos. 6: 7). In dit verbond vermocht Adam dus het leven onverliesbaar te verwerven. Want hoewel volmaakt goed geschapen, had God de mogelijkheid van zijn val gelaten, die hij door volbrenging van de wet te niet zou doen.
Het is er dus verre van, dat de oorzaak van des mensen ellende liggen zou in zijn schepping. En toch is het onze diep gevallen natuur zo eigen, de schuld op God te werpen. Dit lag in het woord van Adam: "De vrouw, die Gij mij gegeven hebt, die heeft mij van die boom gegeven." En zij het niet openlijk met de genoemde dwaalgeesten, heimelijk durft de mens het bestaan, tenzij God hem overtuigt van zijn zonden, de schuld op de Heere te werpen. Dat ligt in het schuilen achter onze onmacht. Beklagen willen wij ons dan bij de Gereformeerde leer nog wel, maar niet weten van eigen schuld. "Zo ongelukkig is nu eenmaal een mens," erkennen wij, maar wij kunnen het erbij houden en gaan met open ogen naar de hel. "Ik heb mijzelf toch niet gemaakt en kan mijzelf ook niet bekeren" zo roepen wij en wij verwerpen in een vals-lijdelijke onmachtsleer zelfs de nodiging van het Evangelie, waarom eens het Woord des Heeren op ons van toepassing zal gemaakt worden: *Indien Christus niet gekomen ware en tot hen gesproken had, zij hadden geen zonde. Maar nu hebben zij geen voorwendsel voor hun zonde.*
De leugenleer zou nimmer zulk een ingang hebben gehad als zij nu verkregen heeft van eeuw tot eeuw, indien niet de zaden ervan in aller mensen harten waren. Maar wat men ook bedenke, God heeft de mens goed en naar Zijn evenbeeld gemaakt en is niet de oorzaak van des mensen ellendigheid. In welk een heerlijke en volmaakte staat stond in het Paradijs als het pronkjuweel van Gods schepping. Hij was toegerust met alle vermogens om staande te blijven, alle verzoekingen des satans af te slaan, de duivel te overwinnen en het proefgebod, in het Verbond der Werken gegeven, te onderhouden. Dat gebod was niet zwaar. Zelfs zou u veeleer vragen of de gestelde eis niet te eten van de boom der kennis, des goeds en des kwaads niet te licht ware in betrekking de bedreigde straffe des doods, die bij overtreding op Adam en al diens nakomelingen rusten zou in aller eeuwigheid.
Dat dit gebod niet te licht was, hopen wij straks te vernemen. Maar dit staat toch wel vast, dat de Heere in het Werkverbond van de mens niets eiste, wat deze niet volbrengen kon. Hij was geschapen tot heerlijkheid Gods en het was in de staat der rechtheid al zijn lust en vermaking zijn God en Schepper te loven en te prijzen, ja in eeuwigheid zou hij de Heere volmaakt dienen en met Hem in eeuwige zaligheid leven, zo hij slechts God als God erkennen bleef. Wie heeft woorden om de heerlijke en volmaakte staat te beschrijven, waarin God de mens geschapen heeft! Het is er dan ook verre van, dat de oorzaak van des mensen ellende bij God liggen zou. Om eigen schuld gaat een mens verloren en door eigen schuld ligt hij verloren. Hoor nu in de tweede plaats hoe de Onderwijzer ons dit verklaart als hij betuigt

II. dat de oorzaak van onze ellende ligt in des mensen moedwillige ongehoorzaamheid.

Dit leert u in vraag 7:
Vanwaar komt dan zulk een verdorven aard des mensen?
Antwoord: Uit de val en de ongehoorzaamheid onzer eerste voorouders Adam en Eva in het Paradijs, waar onze natuur alzo is verdorven geworden, dat wij allen in zonden ontvangen en geboren worden.
Bij de bespreking van des mensen val staat ons nu te letten
a. op het werk Gods in Diens besluit en regering;
b. op het werk des duivels in diens schrikkelijke verleiding;
c. op het werk des mensen in diens moedwillige ongehoorzaamheid.

De val ging buiten Gods besluit niet om.
God heeft niet alleen van eeuwigheid geweten dat de mens vallen zou, maar Hij heeft de val besloten. Hij weet alle dingen uit kracht van Zijn besluit en met zekerheid, dat zij geschieden zullen. Augustinus voerde reeds tegen Pelagius aan, dat aan de zonde het besluit Gods voorafgegaan is. Dus heeft God de val gewild?
Ja, hoewel Hij de zonde haat en straft, heeft Hij haar openbaring gewild, opdat Hij Zich in de redelijke schepselen verheerlijken zou, beide in rechtvaardigheid en in barmhartigheid. Met heilige voorzichtigheid betreden wij dit majestueus gebied en met al wat in ons is stellen wij toch vóór alles vast, dat God de zonde niet heeft gewerkt, maar de mens moedwillig van God af- en satan toeviel. En toch, wat de mens vrijwillig deed, ging buiten Gods besluiten niet om, maar was door Hem van eeuwigheid bepaald, dat geschieden zou. "Het is gans goddeloos te zeggen, dat God de val van Adam wel tevoren heeft geweten, maar niet geordineerd door een eeuwig besluit." "Want de aller-geringste dingen in de natuur geschieden niet zonder Gods besluit en wil (Matt. 10: 30) God heeft ook door Zijn raad besloten zodanige werken die zonden zijn" (W. Perkins, Werken, blz 416).
Of gingen de gruweldaden van Judas, Herodes, Pontius Pilatus en de Joden buiten Gods besluit om? Immers nee! In Matth. 26: 24 zegt Christus Zelf, niet alleen, dat Hij gaat sterven, maar dat Hij heengaat gelijk geschreven is. De profeten hadden Zijn heengaan beschreven en die beschrijving geschiedde door de bekendmaking van Gods raad aan hen. Judas moest verraad plegen; 't Sanhedrin de handen aan Christus slaan; Pontius Pilatus het recht verdraaien. Dit alles moest geschieden, dewijl God het tot in bijzonderheden in Zijn besluiten van eeuwigheid onveranderlijk had vastgelegd. Bij wie kan nog enige twijfel overblijven in zake de bepaling van Gods raad over de zonde! Als Petrus door het Sanhedrin is losgelaten roept hij het volk toe: "Want in der waarheid zijn vergaderd tegen Uw heilig Kind Jezus, Welke Gij gezalfd hebt, beiden Herodes en Pilatus met de heidenen en de volken Israëls, om te doen al wat Uw hand en Uw raad te voren bepaald had, dat geschieden zou" (Hand. 4: 28).
Al de gruwel dus tegen het heilig Kind Jezus begaan, die een eeuwige schuld laadde op de bedrijvers ervan, geschiedde naar de bepaalde raad Gods. En zou dan de val van Adam niet in Gods raad van eeuwigheid zijn bepaald? God heeft die val niet alleen geweten, maar besloten. Ja, zelfs in die val was Gods toelating en bestiering. Zonder deze toch had de duivel zijn aanval op Eva niet kunnen richten, noch gebruik hebben kunnen maken van de slang.
Die raad Gods bepaalde hoe en langs welke wegen en door welke middelen Hij Zich op volmaakt soevereine wijze in Zijn schepselen in de tijd zou verheerlijken. Om Zijn ere toch ging het. Maar juist daartegen verzet zich al wat in de gevallen mens is. Wij willen noch kunnen God Gód laten. En toch Hij doet met het heir des hemels en de inwoners der aarde

naar Zijn welbehagen. Wie heeft Zijn wil weerstaan? Zouden wij Gods eeuwige raad bedillen? Hem de soevereiniteit betwisten, dat Hij bepaalde Zijn gerechtigheid te verheerlijken in de mens, die niettegenstaande Gods besluit moedwillig van Hem afviel, en Zijn barmhartigheid in Christus in hen, die Hij ter zaligheid voorbeschikte en uit hun val trekt in de tijd Zijns welbehagens? Maar toch, o mens! wie zijt gij, die tegen God antwoordt? Hij is soeverein in Zijn besluit en werk. Hij bepaalde, ik herhaal het, de val des mensen en liet de val niet buiten Zich omgaan. En toch, niet God maar de duivel verleidde de mens tot het eten van de boom der kennis, des goeds en des kwaads.

Letten wij dan nu op het werk des duivels in diens schrikkelijke verleiding.
Duivelen zijn gevallen engelen. God heeft al de engelen in één ogenblik geschapen, waarschijnlijk op de eerste dag. Zij stonden met hun duizend maal duizenden en tienduizend maal tienduizenden voor God, elk voor zichzelf, niet gerekend in een verbondshoofd. Niet alle, maar een deel der engelen is dan ook gevallen en deze gevallen engelen, de verworpenen, zijn de duivelen, die onderaanvoering staan van satan. Hij heeft zich, om God te treffen, op de naar Gods beeld geschapen mens geworpen. Het ware de mens licht geweest zijn aanval af te slaan, daar de duivel deze slechts op de zwakste wijze volbrengen mocht. In de gedaante van een slang, waarover de mens volkomen heerschappij had, kon satan komen met zijn aanval op het proefgebod, dat niet zwaar om te houden en de mens beide naar inhoud en bedreiging bekend was. Hoe zwak stond de duivel dan toch tegenover de volmaakte beelddrager Gods.
Een slang was satans werktuig; een werkelijke, door God geschapen slang, die listiger was dan al het gedierte des velds, niet in de boze zin, waarin wij het woord listig gebruiken, want het aardrijk was nog niet vervloekt, maar listig was de slang in die zin, dat zij niet te verrassen was. Die listige eigenschap was Adam noch Eva verborgen en maakte haar tot een geschikt werktuig in satans hand. Door haar wendt hij zich tot Eva. Niet Eva, maar Adam was hoofd van het Verbond der Werken, Adam had, eer Eva nog geschapen was, het proefgebod ontvangen, dat Eva door Adam kende. Hoewel Eva alle bekwaamheid en gave bezat, om staande te blijven, koos de duivel haar als de voor hem meest geschikte prooi, om door haar Adam te verleiden.
Eerst zoekt satan twijfel te wekken aan Gods gebod door de vraag: "Is het ook, dat God gezegd heeft: "Gij zult niet eten van alle boom dezes hofs?" En in zover schijnt hem die eerste aanslag reeds te gelukken, dat Eva in haar antwoord, in stee van hem geheel te verslaan, uit Gods gebod weglaat de woorden: der kennis, des goeds en des kwaads, waarop het juist tot handhaving van Gods gezag aankomt.
Op dat antwoord van Eva waagt de duivel dan ook tegen Gods uitdrukkelijke bedreiging in, de stellige leugen uit te spreken: "Gijlieden zult de dood niet sterven" en werpt hij de beschuldiging op God, als zou Hij slechts met de dood dreigen, opdat Hij de mens in bedwang houden mocht, zeggend: "Maar God weet, dat ten dage als gij daarvan eet, zo zullen uw ogen geopend worden en gij zult als God wezen, kernende het goed en het kwaad." Hoe? De mens zijn als God? Onafhankelijk van zijn Schepper? De mens zichzelf heer en meester? En dát om hoger geluk te verwerven?
Onmogelijk! Los van God moet hij sterven. Des duivels woord is leugen, geheel en al. God kende het goed en het kwaad voor Adam en Eva en hun hoogste geluk was zich in volmaakte gehoorzaamheid te onderwerpen. Zij kenden reeds het goed in onderscheiding van het kwaad; Eva wist wat God geboden en verboden had; zelfs van de straf op het kwaad bedreigd was zij niet onwetend. Het woord des duivels wil dan ook niet simpel zeggen: "Dan zult gij ook eens weten wat kwaad is" maar gij zult als God zijn, los van Zijn gezag over u; voor uzelf

uitmakend wat goed is en wat kwaad. Maar die verleiding zichzelfs te zijn is de verlokking tot des mensen diepste ellende. Niet "als God zijn"; niet nevens Hem te staan; niet ons-zelf-eigen te zijn, maar onder God, Hem volmaakt te gehoorzamen, dát was 's mensen heil. Zoals de Catechismus zegt: "dat ik niet mijns, maar mijns getrouwen Zaligmakers Jezus Christus eigen ben."

Satan verleidde Eva eerst door twijfel te verwekken aan Gods gebod; daarna met leugen en eindelijk met valse beschuldiging van Gods liefde-Wezen. En zo werkt hij nog. Wat in het Paradijs geschied is, herhaalt zich niet; eenmaal slechts viel de mens af van God. Maar wel gaat de duivel om met dezelfde listen en leugens; en nog steeds stelt hij de liefdedienst van God voor als tirannie. Menigeen viel in zijn strikken en verliep zich in de openbare dienst der zonde; menigeen fluistert hij nog in het hart: "uw ogen zullen geopend worden." Juist om ze toe te sluiten voor Gods Woord en om af te trekken van de zuivere leer van Gods getuigenis. De duivel is een mensenmoorder van den beginne.

Maar hoe kon God het nu toelaten, dat de duivel zich op Eva wierp en nog wel gebruik maakte van de slang, één Zijner schepselen? Spande God toen de mens geen strik, waarin deze viel? Neen. Juist andersom; onbewust gehoorzaamden alle redeloze en levenloze schepselen Gods wil. De mens stond boven die alle. Hoe zou nu de majoriteit van de mens kunnen uitkomen boven het nevens hem geschapene? Hierin dat hij zijn Schepper niet gehoorzaamde, omdat hij niet anders kon, maar vrijwillig, uit liefde tot God. En die vrijwillige gehoorzaamheid kon alleen dán uitkomen als de mens voor de keuze gezet werd, zich God te onderwerpen of van Hem af te vallen. Welnu, voor de keuze is hij gesteld en hij heeft vrij- en moedwillig God de gehoorzaamheid opgezegd en satan tot zijn heer en meester verkoren. Zie dat is het werk des mensen in zijn val.

De verdorven aard des mensen komt, zo zegt de Onderwijzer, *uit de val en de ongehoorzaamheid onzer eerste voorouders Adam en Eva in het Paradijs.*

Eva gaf ook haar man met haar en hij at. In plaats van haar af te wijzen, bedreef ook Adam dezelfde ongehoorzaamheid; moedwillig, tegen beter weten in. En de val was toch besloten? Ja, maar dit besluit noopte Adam noch Eva tot overtreding van Gods gebod, dewijl hun Gods besluit onbekend was; ook nam het des mensen verantwoordelijkheid niet weg voor zijn daden. Ezau was een verworpene, maar verkocht hij, die onheilige, de spotter met zijn zaligheid, niet moedwillig zijn eerstgeboorterecht voor een schotel linzenmoes? Van Judas was geprofeteerd, dat hij, naar Gods eeuwig besluit, Christus verraden zou, maar bekende hij in zijn wanhoop niet: "Ik heb verraden onschuldig bloed? Ik, ik heb het gedaan!" Naar de bepaalde raad en voorkennis Gods hebben Herodes en Pilatus met de heidenen en de volken Israëls Christus gekruist, maar Petrus zei het de oversten des volks openlijk aan: "Deze (Christus) is de Steen, Die van u, de bouwlieden, veracht is." Gods besluit heft des mensen verantwoordelijkheid niet op voor diens daden, ook niet de verantwoordelijkheid van Adam en Eva toen zij gegeten hebben van de verboden boom. Bovendien (wij hopen er in de vierde Zondag op terug te komen) had God de mens alle krachten geschonken, om staande te blijven. Moedwillig viel hij af van God.

Denk toch niet, dat het eten van de boom der kennis, des goeds en des kwaads een kleine zonde was; "een nauwe spleet," zoals Pelagius smaalde, waardoor de zonde gekomen is over alle mensen. Ne0n, zo is het niet. In het overtreden van Gods gebod, stelde de mens God tot een leugenaar. Satans woord toch: "Gij zult niet sterven," stond lijnrecht tegen Gods uitspraak: "Gij zult de dood sterven." Van tweeën moest één liegen. En zie, nu geloofde de mens de duivel en stelde hij dus God tot leugenaar. Daarenboven rukte de mens zich los van God. "Als hij in ere was, zo heeft hij het niet verstaan, noch zijn uitnemendheid erkend, maar heeft

zichzelven willens der zonde onderworpen en overzulks de dood en der vervloeking, het oor biedend aan het woord des duivels" Ned. Gel. bel. Art 14). Geheel onze natuur is verdorven; allen worden wij in zonden ontvangen en geboren.
De zonde in het Paradijs bedreven raakte toch Adam en Eva niet alleen. De vrouw at en viel voor zichzelf, maar Adam was hoofd van het Verbond der Werken, representeerde daarin al zijn nakomelingen. In hem stonden allen; in hem vielen allen. Niet door twee mensen, maar door één mens is de zonde in de wereld gekomen en door de zonde de dood en door één zonde, zoals Paulus vele malen ons leert in Romeinen 5. Niet alle zonden, die Adam hebben aangekleefd in zijn lang leven worden zijn nakomelingen toegerekend, maar één zonde van één mens. Mitsdien-is de toerekening van de val uit de verbondsbetrekking.
Wij staan tot Adam in tweeërlei betrekking: *een natuurlijke en een verbondsbetrekking.* Indien nu uit de eerste de toerekening van de schuld was, zou ook de zonde van Eva de onze zijn en niet door één, maar door twee mensen de zonde in de wereld gekomen zijn. Paulus leert ons echter, dat zij is door één mens en in die ene is onze natuur verdorven, zodat wij allen in zonde ontvangen en geboren worden.
Het is van grote betekenis dit wel te verstaan, want alzo ook is de toerekening van de gerechtigheid uit verbondsbetrekking. Waar blijven zij toch, die Christus verloochenen als Hoofd van het Genadeverbond? Ja, waar blijven zij? Uit de verbondsbetrekking is de toerekening van de schuld, gelijk de toerekening van de gerechtigheid van Christus aan de uitverkorenen ook uit verbondsbetrekking is. Onze natuur is verdorven; allen worden wij in zonden ontvangen en geboren; voorwerpen van Gods toorn zijn wij van het uur van onze ontvangenis af; onder de vloek Gods liggen wij en in de macht der zonde; zo worden wij geboren. En als de Heilige Geest Zijn volk in de bondsbreuk Adams inleidt; ze door steeds diepere ontdekking hun ellendestaat doet kennen, ontvalt hun alle hoop op beterschap, waartoe zij gewerkt hebben dag aan dag en met welke hoop zij steeds beschaamd zijn uitgekomen. Afgesneden worden ze van de verwachting om door hun werken gezaligd te worden; verdoemelijk leren zij zich voor God kennen; geen verwachting blijft er meer over. O, het wordt zo gans verloren.

III. **En toch, zoals wij nu ten slotte nog overdenken:** ***de oorzaak van 's mensen ellende, sluit de mogelijkheid van verlossing uit die ellende niet uit.***
Onbekwaam zijn wij tot enig goed en geneigd tot alle kwaad. Reeds in de tweede Zondagsafdeling overdachten wij het: "Het bedenken des vleses is vijandschap tegen God; het onderwerpt zich van de wet Gods niet, want het kan ook niet." Zij, die maar aandringen om Jezus aan te nemen, mochten eens bedenken, dat Johannes de mensen duisternis noemt en de mens niet dan een slaaf der zonde is en geen ding kan aannemen zo het hem uit de hemel niet gegeven zij. Al onze gedachten en woorden en werken zijn vijandschap tegen God; wij willen noch kunnen tot Christus komen, om in Hem gezaligd te worden.
En toch is verlossing uit deze diepe ellendestaat niet uitgesloten. Immers zo zegt de Catechismus: "tenzij wij door de Geest Gods wedergeboren worden." De wedergeboorte is het werk van de Heilige Geest. Zij is de vernieuwing, opwekking uit de doden, die God zonder ons in ons werkt'). God wil Zijn uitverkorenen, uit hun diepe val in Adam weer oprichten. Hij roept hen uit de dood tot het leven. Dat Godswerk gaat niet buiten hen om. Een onbewuste wedergeboorte, waarvan niemand, zelfs de wedergeborene zelf iets merken zou, bestaat niet. De zonde werkt in ons en dat worden wij gewaar; zou dan een mens, zo vraagt Calvijn, van het grote werk Gods, waardoor hij een nieuw schepsel wordt in Christus, niets bemerken? Dat kan niet.

Maar de waarachtige wedergeboorte, zonder welke niemand het Koninkrijk der hemelen zal zien of ingaan is ons dan ook, tot onze verlossing onmisbaar. Zij verlicht het door de zonde verduisterde verstand en vernieuwt de wil; zij is een herschepping naar het evenbeeld Desgenen, Die ons geschapen heeft. Met de vernieuwde zielsvermogens zal Gods volk de zonde haten en verlaten, om Gode welbehaaglijk te zijn in Christus Jezus. Gans ellendig en verloren, zonder hoop op enige verbetering, gebracht aan het einde van zijn eigen werk om God te behagen, moet dat volk wel uitroepen met de dichter uit Psalm 25: 8:

Zie op mij in gunst van boven,
Wees mij toch genadig, Heer';
Eenzaam ben ik en verschoven
Ja, d' ellende drukt mij neer.

Mijn geliefden, is die val van Adam nu ooit uw val geworden? Gij stemt toch allen toe, dat God de mens recht gemaakt heeft, naar Zijn beeld en gelijkenis, volmaakt goed en hem in de sluiting van het Werkverbond de weg heeft geopend om in eeuwig, onverliesbaar leven, dat heil te bezitten, dat niet minder zou geweest zijn dan nu de uitverkorenen bereid is in Christus. Wel was de mens dan niet uit genade zalig geworden, maar zijn volkomen kennis en verkeren in de tegenwoordigheid Gods had hem doen delen in de volle gelukzaligheid, Gode ter heerlijkheid. Wel hebben sommige dwaalgeesten ontkend, dat de mens tot hoger heerlijkheid kon opklimmen, dan waarin hij geschapen was, maar de belofte des levens in het verbond met Adam, hem en zijn nakomelingschap gegeven, wijst elke ontkenning van het verkrijgen van een hogere en onverliesbare heerlijkheid af.
Het is onze belijdenis, waarin wij naar Gods Woord van jongs af zijn onderwezen, dat de oorzaak onzer diepe ellende niet ligt bij God, maar in onze moedwillige ongehoorzaamheid. Wij allen voeren Gods raad uit, maar dragen de verantwoordelijkheid voor al onze daden; ook voor onze val. Want Adams val is onze val; hij was ons verbondshoofd en wij stonden in hem, maar wij zijn ook in hem gevallen.
Wat ik u bidden mag, bewaart toch de zuivere leer van de vaderen ons overgeleverd. Vooral onze jongelingen en jongedochters moge ik daartoe gedurig opwekken. Onderzoekt toch de oude schrijvers; leert de oude druk lezen, opdat gij de beste werken u eigen maken kunt. Het zal u slechts kleine inspanning kosten en van groot nut zijn. Brengt uw tijd niet zoek met het verslinden van vele boeken, die u niet nopen tot nadenken en u veeleer van de waarheid aftrekken, dan u erin bevestigen. Maar al te zeer is de vraag naar lichte lectuur, zgn. christelijke en ook on-christelijke, tot in de kerk doorgedrongen. Het is één der tekenen, dat de ernst om de oude, beproefde waarheid en daarmee het heil onzer onsterfelijke ziel te zoeken zeer ver geweken is. Want wij hebben toch een leer, die ons niet alleen de dood in Adam door onze eigen schuld predikt, maar die ons tevens de mogelijkheid voorstelt om uit onze ellende verlost te worden. God wil door middel van Zijn Woord Adamskinderen wederbaren ten eeuwigen leven.
Dat levend en eeuwigblijvend Woord wordt door Petrus *het onvergankelijk zaad der wedergeboorte* genoemd. De Heere mocht het aan uw hart heiligen. Hoewel niemand te oud is om bekeerd te worden; niemand te lang tegen God gezondigd heeft, behaagt het toch de Heere Zijn volk gemeenlijk in hun jonge jaren te trekken uit hun diepe val en het nieuwe leven in hen te werken. Brengt uw kostelijke tijd niet door in de dienst der zonde; overdenkt gedurig uw schuld, uw val in Adam, opdat gij niet rust in uw werken en historisch geloof, maar het besef van de noodzakelijkheid van de wedergeboorte u het hart op de waarheid zetten doe. De Heere

mocht door de duur verworven werking van Zijn Geest u uit Adam afsnijden en Christus deelachtig maken.
Dat toch is Zijn werk in de wedergeboorte en het grote voorrecht van al dat volk, dat het leven in eigen hand niet houden kon. Die wedergeboorte is niet "onbewust" zo wij reeds opmerkten in die zin, dat er geen merkbare kracht van uitgaat, maar wel kan het voor Gods kinderen zeer bedekt zijn of zij in waarheid uit God geboren zijn. Mogelijk zijn er onder ons, die, als de eigenschappen van het nieuwe leven worden voorgesteld, hun hart wel voor de Heere kunnen blootleggen en bekennen, dat hun de droefheid over de zonde; de erkenning van Gods recht tot het oordeel van de drievoudige dood; de liefde tot Gods volk, hoe veracht ook naar de wereld, niet vreemd zijn. Niet diep genoeg kunnen zij zich vernederen voor God vanwege hun zonden. Maar hoe zullen zij van hun zonden en ellende verlost worden? Zij kunnen God het rantsoen niet geven en niemand kan hen verlossen. Is dit niet de druk in uw leven? Uw kommer, die alle zorgen des levens te boven gaat en u bij dag en nacht doet roepen om de weg der behoudenis?
Vraagt de Heere om ontdekkende genade. Hij make u bekend aan uw bondsbreuk in Adam; want toch daar ligt de oorzaak van uw tobben en dwalen buiten Christus, dat gij u nimmer recht afgesneden zaagt in uw diepe val. Het is gans onmogelijk een ent in een andere stam in te planten, vóórdat deze uit de oude stam is afgesneden, zó min kan een ziel Christus worden ingeplant, zo deze niet uit Adam is afgesneden. Door de Heere geschiedt dat in de levendmaking, maar voor het bewustzijn der ziel is de ontdekkende werking van de Heilige Geest onmisbaar. Gods volk kan bij gevolgtrekkingen niet leven en zijn staat niet opmaken uit overlegging van vele eigenschappen, die zij in zich bevinden. Integendeel wordt zalig worden steeds onmogelijker. Zelfs degenen aan wie de weg der verlossing in Christus werd ontdekt, en aan wie Hij Zijn beloften schonk, staan zo vóór de bewuste verzekering in Christus, dat de grond hun menigmaal ontvalt, waarop zij zouden kunnen steunen om God te ontmoeten. Gelooft mij, geliefden, de leer van de val is een stuk van zeer groot gewicht; leerstellig, maar ook bevindelijk. De kerk staat of valt er mede; en wat naar de Schriften haar belijdenis is, wordt bevindelijk door Gods volk geleerd. Zo is dan een afsnijding in Adam te kennen noodzakelijk. Adams val worde onze val. Adams ongehoorzaamheid onze moedwillige verbreking van het Verbond der Werken.
Staat toch tot uw opbouw in Christus naar een afsnijding van uw leven. Laat de scherpe prediking, die u schuldig stelt in Adam u bekoren en de Heere geve u de roem der verlossing in Hem, Die is dood geweest en leeft in alle eeuwigheid; de laatste Adam, in Wie allen zullen leven, die Hem van de Vader gegeven zijn, al zijn ook zij kinderen des toorns van nature, gerekend in hun eerste verbondshoofd Adam. Hij bevestige en volmake u en doe u door het geloof met blijdschap en toe-eigening voor uzelf getuigen: "Maar nu, Christus is opgewekt uit de doden en is de Eersteling geworden dergenen, die ontslapen zijn. Want dewijl de dood door één mens is, zo is ook de opstanding der doden door één Mens; want gelijk zij allen in Adam sterven (n.l. die in hem begrepen zijn), zo zullen zij (n.l. die in Christus zijn gerekend), ook in Christus allen levend gemaakt worden." Amen.

Gods gerechtigheid gehandhaafd tegen de gevallen mens

ZONDAG 4

Psalm 6: 1, 2.
Lezen: Romeinen 1: 16-32.
Psalm 90: 4, 7.
Psalm 119: 69.
Psalm 32: 1.

Geliefden,
In de zaligmakende overtuiging van de Heilige Geest gaan Godskennis en zelfkennis samen tot ware verootmoediging van 's Heeren volk voor Gods aangezicht. Er is ook een algemene werking van de Heilige Geest, maar die werking steunt niet op de verzoening door Christus' offerande en mist het kenmerk der vernedering; zij laat de zondaar in de staat van zijn verderf, waarin hij zich in zijn verbondshoofd Adam moedwillig heeft gestort. Kain, die zijn schuld niet meer ontkennen kan, verhardt zich en roept uit, missend de vernedering der ziel en de toevlucht tot het bloed, dat beter dingen spreekt dan Abel: "Mijn misdaad is groter dan dat zij vergeven worde." Ezau vond de plaats des berouws niet, hoewel hij die met tranen zocht, met tranen van verbittering Maar niet van vernedering onder zijn schuld. Judas bekende: "Ik heb gezondigd, verradende het onschuldig bloed," maar in zijn wanhoop heengaande ver-worgde hij zichzelf. Er zijn algemene overtuigingen van zonden in de verworpenen en in de uitverkorenen vóór hun bekering, die zelfs door velen voor zaligmakend gehouden worden, maar nimmer de mens als een verloren zondaar met ware boetvaardigheid tot God deden komen, om in Christus verlossing te zoeken, ook niet al dragen zulke overtuigden, gelijk Orpa, Gods volk wel enige hoogachting en liefde toe. De ware Gods- en zelfkennis ontbreekt hun echter en het is in het bijzonder in deze dagen wel nodig hierop de aandacht te vestigen, opdat wij onszelf niet misleiden voor de allesbeslissende eeuwigheid.
De ware overtuiging daagt ons voor Gods rechterstoel en werkt in ons die diepe vernedering, die ons schuldig doet kennen aan al Gods geboden; zij snijdt alle hoop op verbetering af, door ons te ontdekken aan onze diepe val in ons verbondshoofd Adam, waarin wij onbekwaam geworden zijn tot enig goed en geneigd tot alle kwaad en zij doet buigen onder Gods recht, al zou Hij ons eeuwig verdoemen. Deze ware vernedering doet de toevlucht tot God nemen en Hem om genade bidden. Hoe dieper de ontdekking van de Heilige Geest in Zijn volk werkt, hoe meer dit de Heere rechtvaardigt en elke uitvlucht verwerpt. Dit toont ons de Onderwijzer naar Gods Woord in de vierde Zondagsafdeling van de Heidelberger Catechismus, die aldus luidt:

Vraag 9: Doet dan God de mens geen onrecht, dat Hij in Zijn wet van hem eist, wat hij niet doen kan?
Antwoord: Neen Hij, want God heeft de mens alzo geschapen, dat hij dat kon doen. Maar de mens heeft zichzelven en al zijn nakomelingen door het ingeven des duivels en door moedwillige ongehoorzaamheid van deze gaven beroofd.
Vraag 10: Wil God zulke ongehoorzaamheid en afval ongestraft laten?
Antwoord. Neen Hij, geenszins. Maar Hij vertoornt Zich schrikkelijk beide over de aangeboren en werkelijke zonden en wil die door een rechtvaardig oordeel tijdelijk en

eeuwig straffen, gelijk Hij gesproken heeft: "Vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek van de wet om dat te doen."
Vraag 11: Is dan God ook niet barmhartig?
Antwoord. God is wel barmhartig, maar Hij is ook rechtvaardig; daarom zo eist Zijn gerechtigheid, dat de zonde, welke tegen de aller-hoogste majesteit Gods gedaan is, ook met de hoogste, dat is met de eeuwige straf aan lichaam en ziel gestraft worde.

In deze Zondagsafdeling wordt Gods gerechtigheid gehandhaafd tegen de gevallen mens
I. niettegenstaande diens onvermogen om aan de eis van de wet te voldoen;
II. in de uitstorting van Gods schrikkelijke toorn;
III. in volle overeenstemming met Gods barmhartigheid.

I. ***niettegenstaande diens onvermogen om aan de eis van de wet te voldoen;***
Bij het blootleggen van de oorsprong van onze ellendigheid, die gelegen is in Adams bondsbreuk, heeft de Onderwijzer alle hoop op verbetering van de mens afgesneden. Onze natuur is zó verdorven, dat wij onbekwaam zijn tot enig goed en geneigd tot alle kwaad. Nimmer zal de gevallen mens iets ook maar kunnen verrichten, dat goed is voor God. "Er is niemand, die verstandig is, er is niemand, die God zoekt. Allen zijn zij afgeweken, samen zijn zij onnut geworden; er is niemand, die goed doet, er is ook niet tot één toe." Nóch de zedeleer van het van Gods Woord vervreemde oude heidendom, dat in velerlei nieuwe vormen van eeuw tot eeuw weder opgekomen is en zelfs tot in onze dagen onder de naam van christelijk humanisme zich aandiende; noch de ethische zedenprekerij tot verbetering en z.g.n. bekering, gebracht aan de gedoopte scharen, wijst de weg tot redding uit de staat van 's mensen ellende. "Wij hebben te voren beschuldigd, zo zegt de apostel, beiden Joden en Grieken, dat zij allen onder de zonde zijn." Hetzij Jood of Griek, wij zijn in Adam schuldig voor God; kinderen des toorns; dood door de misdaden en de zonden.
Van die schuldige en tot enig goed gans onbekwame mens, die niet anders dan de dood vruchten dragen kan, blijft Gods recht echter volmaakte gehoorzaamheid vorderen. Doet God daarin de mens geen onrecht? Ja! dat is onrecht, roept de Pelagiaan. Pelagius was een Brits monnik, die ongeveer 400 na Christus leefde en niet alleen de volmaakte schepping naar Gods beeld loochende, maar evenzeer ook de val in Adam. "De mens is niet onbekwaam tot geestelijk goed; de mens heeft na de val een vrije wil; als hij wil, dan kán hij goed doen; de val in Adam verdierf hem niet en als God gehoorzaamheid vordert dan kán de mens die geven, want God eist het onmogelijke niet; dat zou onrechtvaardig zijn." Zo leerde Pelagius en zo roepen honderden nog in onze dagen; allen, die de mens een vrije wil toeschrijven; de Remonstranten, de Roomsen, de Ethischen, zij allen lopen in het Pelagiaanse spoor; ja het ligt diep in onzer aller harten van nature. Wij betwisten God Zijn recht, om te eisen, wat wij niet volbrengen kunnen.
Het is zulk een voor ons verstand onoplosbaar probleem: om eigen schuld verloren gaan en uit vrije genade zalig te worden. Preek nu, dat wij moeten bidden en dat God het dan geven zal; dat wij moeten kloppen en dat de Heere dan opendoen zal; dan zullen wij werken en God zal Zijn beloften vervullen. Maar stel toch niet een mens gans onbekwaam voor de eis van Gods wet, dan beneemt gij hem alle hoop; dan is in geheel uw prediking geen troost voor de onbekeerde, zo wordt geroepen; dan blijven wij in onze onmacht liggen. Wat baat dan ons kerkgaan? ons bidden? geheel onze godsdienst?
Maar geliefden, is de zaligheid dan uit de werken of uit genade? En indien ze uit genade is, dan vallen al onze werken geheel weg. Gevoelt ge dan niet, dat in geheel die voorstelling, dat

God Zijn beloften zal vervullen, mits wij .er om bidden, onder voorwaarde dat wij kloppen enz., de soevereine genade wordt te niet gedaan? En toch willen velen, zelfs onder de naam van Gereformeerd te zijn, dit voorstellen, om, naar zij beweren, op zulk een wijze de ware leer hoog te houden en om de verantwoordelijkheid van de mens te handhaven. Zij zijn er echter blind voor, dat hierdoor de natuurlijke mens, hoe godsdienstig hij ook is, in slaap gesust wordt en op een zandgrond neergezet. Neen en nog eens nee, wij bidden, zoeken, kloppen niet; wij willen niet en kunnen niet. Dus dan maar van de verantwoordelijkheid van de mens gezwegen? Achter onze onmacht weggescholen?
Och Mijn geliefden, indien ook maar enig begrip in ons ware van de leer, die ons bij de oorsprong van onze ellende bepaalt, wij zouden ons schuldig kennen; omdat de verharding van ons hart, zelfs onder de rijkste bediening van het Evangelie, die ons de verlossing uit onze ellende aanprijst om niet, zonder onze werken, eigen schuld is; omdat het weigeren om uit genade gezaligd te worden, niettegenstaande de aanbieding van Christus in het Evangelie, ons oordeel eens verzwaren zal. Nee, God kondigde onder het Nieuw Verbond niet een nieuwe wet af, een soort wet, waarin Hij van ons geloof en bekering en bidden en zoeken en kloppen eist, maar Hij blijft van ons eisen volmaakte gehoorzaamheid aan de wet, die Hij eens in Adams hart ingeschapen en van de Sinaï afgekondigd heeft. En met al dat onwaarachtig voorwenden, dat God Zijn beloften aan allen gegeven heeft en ons, gedoopten, allen in het genadeverbond opnam en de zaligheid krachtens Zijn beloften verplicht is te geven, mits wij verbondsgehoorzaamheid betrachten en geloven en ons bekeren, betonen wij ons bittere vijanden van Gods recht. Wij eisen loon voor ons kerkgaan, voor ons bidden, voor onze godsdienst, al zeggen wij, dat het alleen uit genade is. Maar het is en blijft, gelijk de Catechismus zegt: God doet de mens geen onrecht als Hij volmaakte gehoorzaamheid aan de geschonden wet vordert, die wij niet geven kunnen, omdat wij onbekwaam zijn tot enig goed en geneigd tot alle kwaad.
Doen wij met deze leer ook maar iets te kort aan de verantwoordelijkheid van de mens? Het zij verre. Eenmaal zal ieder geoordeeld worden naar zijn daden en de verharding onder de roepstemmen van het Evangelie zal ons oordeel in de dag der eeuwigheid verzwaren. Niet gewild te hebben, dat Deze Koning over ons is, maakt onze zonden meerder naarmate wij van Gods Woord kennis droegen en onze val in Adam uitleefden. Stap maar over alle vermaningen, roepstemmen, indrukken in uw consciëntie heen, maar weet, dat God ons om al deze dingen zal doen komen in het gericht. Terug, geliefden, terug naar het Paradijs, naar onze schepping, zó volmaakt, dat wij de geboden Gods volkomen konden onderhouden! God doet de mens geen onrecht als Hij in Zijn wet van hem eist, wat hij niet doen kan.
Dat leren wij van ganser harterkennen door de zaligmakende werking van de Heilige Geest. Daardoor worden onze ogen ervoor geopend, dat Gods eis rechtvaardig is en wij verdoemelijk liggen voor Hem. Onze vader was een Amoriet en onze moeder een Hethietische en om de walgelijkheid onzer ziel zijn wij geworpen op het vlakke des velds. In één ogenblik, bij de bliksemschicht van Gods alwetendheid worden al onze zonden dan voor ogen gesteld; al Gods goedertierenheden, ons betoond; al de roepstemmen van het Evangelie; dán, ja dán, maar ook dán alleen zullen wij erkennen de volle verantwoordelijkheid te dragen en God de schuld niet geven. Gods volk leert roepen, bidden, kloppen uit de grootste zielenood, en toch verloren kent het zich, hoe langer hoe meer. God eist in Zijn wet, wat wij niet doen kunnen. Geen kwadrantpenning is ook maar af te doen van de gemaakte schuld. Niet alleen de grove zonden door ons begaan, maar ook onze beste werken stellen ons schuldig aan Gods recht.
Wat spreekt men dan toch van pleiten op de beloften Gods door vreemdelingen? De ontdekte zondaar wordt voor de onverbiddelijke eis van Gods recht gesteld; bij, zijn bondsbreuk

bepaald; en, hoewel de rijkdom der genade hem soms tot verbrijzeling zijner ziel, hetzij onder het lezen van des Heeren Woord, hetzij onder de prediking ervan, in de beloften geopend wordt, hij mist de kracht der toepassing; de beloften zijn voor Gods volk, maar het is er verre van, dat hij ze zichzelf kan toeëigenen, hoezeer hij in de rijkdom er van inblikken mag. Gods recht moet voldaan; dat recht eist volmaakte gehoorzaamheid aan de wet, door hem geschonden. Zo wordt het voor hem steeds meer een omkomen. De tollenaar durfde zelfs zijn ogen niet opheffen naar de hemel. Zie zulke zielen leren bidden, kloppen, roepen. Ten einde raad wordt de bede, de smeking van degenen, die Gods recht erkennen in Diens volmaakte eis: "O God, wees mij, zondaar, genadig." Genade alleen zal hem redden van de dood; genade, die schuld en zonde uitdelgt.

Inderdaad zó is het: God eist volmaakte gehoorzaamheid van de gevallen mens en daarin doet God de mens geen onrecht, "want God heeft de mens alzo geschapen, dat hij dat kon doen, maar de mens heeft zichzelf en al zijn nakomelingen door het ingeven des duivels en door moedwillige ongehoorzaamheid van deze gaven beroofd." Wij hebben het reeds de vorige keer vernomen, dat God de mens goed en naar Zijn evenbeeld heeft geschapen in ware kennis, gerechtigheid en heiligheid. God schonk de mens alle krachten en gaven om de wet, die in zijn hart was ingeschapen en in het Verbond der Werken ten eis gesteld was, om het eeuwig leven te verkrijgen, volmaakt te onderhouden. Dat was in de staat der rechtheid al zijn lust; de liefde Gods drong hem, zichzelf Gode te wijden. Zijn verstand overlegde met heilig vermaak en bewondering de gedachten Gods, hem geopenbaard; zijn wil was volkomen te betrachten wat God gebood; zijn genegenheden waren geheel erop gericht Gode welbehaaglijk te zijn. Zonder enige bijzondere toegevoegde genade vermocht de mens krachtens schepping alles te doen, wat God eiste.

O, in welk een heerlijke staat heeft God de mens geschapen! Deed God hem dan onrecht, dat Hij van hem volmaakte gehoorzaamheid vorderde? En is het onrecht, dat God die gehoorzaamheid van hem vordert ook nu nog, nu de mens al die gaven en krachten in zijn val heeft doorgebracht? Nee!

"Want de mens heeft zichzelven en al zijn nakomelingen door het ingeven des duivels en door moedwillige ongehoorzaamheid derzelver gaven beroofd."

Hoelang Adam en Eva in de staat der rechtheid verkeerd hebben, meldt ons Gods Woord niet. Dit weten wij, dat op de zesde dag "God zag al wat Hij gemaakt had en ziet, het was zeer goed." Vóór de zesde dag was dus nóch engel, nóch mens van Hem afgevallen. En op de zevende dag heeft God gerust van al Zijn werken, d.w.z. God vermaakte Zich daarin. Moeilijk is dan ook de val te stellen op de zevende dag, gelijk Luther deed. Van Mastricht, die onder ons meer gelezen worden moest, was van gevoelen, dat Adam en Eva "ten minste enige dagen, ja gedurende een week volhard hebben in de staat der rechtheid." Hoewel Gods Woord de duur van het leven in het Paradijs niet vermeldt, is het wel het gevoelen onzer theologen, dat deze slechts kort is geweest. Onbetwistbaar echter is, dat de mens zich door het ingeven des duivels en door moedwillige ongehoorzaamheid beroofd heeft van de gaven, om Gods wet te onderhouden.

Door eigen schuld verviel hij uit zijn heerlijke staat der rechtheid in de slavernij van satan en der zonde. Maar juist daarom is de eis van Gods gerechtigheid niet opgeheven; God eist, dat de mens zal volbrengen, waartoe Hij hem geschapen en het vermogen gegeven heeft. Niet bij God ligt de schuld van ons onvermogen, om de wet te onderhouden. Maar bij onszelf. Wij hebben onszelf door moedwillige ongehoorzaamheid verkocht om kwaad te doen. Zou dan God van Zijn recht afstaan? Hij zou Zichzelf moeten verloochenen en ophouden God te zijn. En dit geldt Adam en Eva niet alleen. Wij waren in Adam begrepen; geloof niet, dat één onzer

zou geweigerd hebben het oor tot satans woord te neigen en van de verboden boom te eten; denk niet dat één mens het Adam zou hebben verbeterd, dewijl onze menselijke natuur niet volmaakter kon zijn geweest dan die van Adam. In Adams val is dan ook onze natuur verdorven. Zijn zonde wordt ons, gelijk wij reeds vernamen, uit verbondsbetrekking toegerekend. In zijn val zijn wij schuldenaren aan Gods recht geworden, onderworpen aan het oordeel des doods en verdorven, van de hoofdschedel aan tot de voetzool toe gans melaats. Krachtens Zijn rechtvaardig oordeel onttrekt God aan de ziel des mensen, als deze in het lichaam ingebracht wordt, Zijn beeld. Door de toerekening van Adams zonde worden wij dientengevolge in zulk een staat van ellende geboren, dat wij Gods wet niet kunnen onderhouden, noch ook maar één ogenblik één van Gods geboden. Onze schuld wordt hier voor ogen gesteld in het licht van Gods gerechtigheid. En zal het wèl zijn, dan zal ons schuld tot schuld moeten worden, niet alleen in oppervlakkig belijden en toestemmen, maar door de ontdekking van de Heilige Geest.
Als dit waarlijk geschiedt, dan moet Gods volk alle hoop aan zichzelf opgeven; dan moet het God rechtvaardigen in Zijn eis; dan worden onze beste werken als een wegwerpelijk kleed, al ons doen en laten blinkende zonde. En toch Gods wet moet volkomen gehoorzaamd; de eis Gods blijft ook op de verslagen zondaar rusten, zo lange tijd hij geen vrede gevonden heeft in het bloed des Lams, al heeft Christus de wet voor al Zijn volk voldaan. Hij kan zich aan die eis niet onttrekken, maar getrokken door de liefde Gods en de koorden Zijner goedertierenheid valt hij die eis toe en rechtvaardigt hij de Heere. God doet de mens geen onrecht door te eisen wat hij nu, door eigen schuld, niet meer geven kan. Maar naar dat recht is dan ook de mens tijdelijke en eeuwige straf onderworpen. Gods gerechtigheid wordt tegen de gevallen mens dan ook gehandhaafd, zo wij nu vernemen

II. ***in de uitstorting van Gods schrikkelijke toorn.***
Vraag 11*: Wil God zulke ongehoorzaamheid en afval ongestraft laten?*
Antwoord. Neen Hij, geenszins.

Laat een Sociniaan bazelen, dat God de zonde vergeeft zonder dat Hij ze gewroken heelt in Christus, het antwoord van de Onderwijzer snijdt elke uitvlucht al; kort en zakelijk heet het: "Neen Hij, geenszins." Faustus Socinus, in 1539 geboren, beweerde dat de rechtvaardigheid niet tot het Wezen en de natuur Gods behoort, maar tot Zijn wil, die dan weder niet een onveranderlijke eigenschap Gods zijn zou, waardoor God alleen de verheerlijking van al Zijn volmaaktheden willen kan, maar een willekeurig en veranderlijk willen. Straf en vergeving zouden dan bepaald worden door een willekeur in God. Als Hij de zonde vergeeft, eist Hij geen voldoening. Vergeven sluit immers voldoening uit? Maar Socinus kent de God der Schriften niet. Diens recht steunt niet op willekeur, maar behoort tot Zijn onveranderlijke natuur. Hij straft de zonde in Zijn eniggeboren Zoon en vergeelt ze aan Zijn volk, dat geen kwadrantpenning betalen kan. Maar in die vergeving staat God dan ook niet het allerminst van Zijn recht af.
Nooit is de Zoon van God voorwerp geworden van Gods toorn. Zelfs in Zijn dienstknechtelijke gestalte heeft de Vader én bij Zijn doop én op de berg der verheerlijking uitgeroepen: *"Deze is Mijn geliefde Zoon."* Hij was dus nimmer voorwerp, maar wel drager van de toorn Gods. Op het aller-hoogst heeft de Vader, handhavende de gerechtigheid Gods, dus betoond dat Hij Zich schrikkelijk vertoornt beide over de aangeboren en werkelijke zonden, die Hij door een rechtvaardig oordeel tijdelijk en eeuwig straffen wil. Hij heeft Zijn eigen Zoon niet gespaard, als Deze Zich in het gericht stelde, om de zonden der uitverkorenen

te voldoen. Zijn recht eiste wraak over de zonde. Zou het welbehagen des Vaders gelukkiglijk voortgaan, dan moest de zonde gestraft en Gods heilige toorn worden uitgestort, zelfs over Zijn geliefde Zoon, in Welke Zijn welbehagen is. Indien Hij van Zijn recht niet afstaan kon, toen Zijn eigen Zoon, als Borg voor de Zijnen intrad, hoe zou Hij dan van Zijn gerechtigheid afstaan als het de mens betreft, die Hem naar kroon en heerlijkheid stak!
"Nee, geenszins" wil God de zonde ongestraft laten, "maar Hij vertoornt Zich schrikkerk beide over de aangeboren en werkelijke zonden." Die toorn Gods is heilig, de volmaakte afkeer van en wraak over de zonde. "Gij zijt (zo roept Habakuk uit) te rein van ogen, dan dat Gij het kwade zoudt zien, en de kwelling kunt Gij niet aanschouwen." "Want Gij zijt geen God, Die lust heeft aan goddeloosheid; de boze zal bij U niet verkeren. De onzinnigen zullen voor Uw ogen niet bestaan; Gij haat alle werkers der ongerechtigheid" (Psalm 5).
En die toorn gaat "beide over de aangeboren en werkelijke zonden." Over de erfzonde dus en over de zonden, die wij bedrijven met gedachten, woorden en werken. Onzondige kinderen worden niet geboren. Allen worden in zonden ontvangen en geboren, uitgenomen Christus, Die ontvangen is van de Heilige Geest. Op ons rust de toorn Gods van ons inkomen in de wereld af en dag bij dag en polsslag bij polsslag vermeerderen wij de schuld en verwekken wij God tot toorn. Vergeeflijke zonden in zichzelf, gelijk Rome erop na houdt, zijn er niet. Elke zonde verwekt de toorn Gods: "Vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der wet, om dat te doen." Zelfs de zonden van Gods volk zijn strafwaardig, zo gij ze op zichzelf beziet. Alleen door de voldoening van Christus is de straf voor hen weggenomen. God straft Zijn volk niet, al kastijdt Hij hen om hunner zonden wil. Maar dit neemt niet weg, dat de Heere Zich schrikkelijk over de zonde vertoornt en die zekerlijk straft. "De bezoldiging der zonde is de dood."
Gods volk leert van die toorn Gods iets kennen. Dit doet hen verkeren in de angsten des doods. Met de dichter uit Psalm 116 roepen zij uit: "De banden des doods hadden mij omvangen en de angsten der hel hadden mij getroffen; ik vond benauwdheid en droefenis." Rechtvaardig, zo moeten zij getuigen, rechtvaardig zijn alle straffen Gods, in en na dit leven. Want ook in dit leven reeds straft God de zonde, hoewel Hij lankmoedig is en traag tot toorn. Zijn oordelen gaan over het wereldrond; de zegels worden geopend; de bazuinen schallen; de fiolen worden uitgestort. Zowel in het persoonlijk leven als over een volk in het algemeen betoont God het, dat Hij de zonde haat en straft. Daarenboven straft Hij de zonde eeuwig, beide naar ziel en lichaam, in de hel, waar wening zijn zal en knersing der tanden en waar de rook der pijniging opgaan zal in alle eeuwigheid. En die straf velt God "door een rechtvaardig oordeel." In dat oordeel worden de zonden voor Gods rechterstoel gesteld en naar die zonden oordeelt God als Rechter. De boeken zullen geopend worden, eens, in de dag des oordeels, en dan zal blijken, dat God geen onrecht doet. Laat de goddelozen dan roepen: "Wij achten de hoogmoedigen gelukzalig; ook die goddeloosheid doen worden gebouwd, ook verzoeken zij de Heere die ontkomen," de Heere merkt erop en de dag der rechtvaardige vergelding komt. Gewis, die dag komt. En hij, wiens ziel niet geborgen is in Christus, zal in het oordeel niet kunnen bestaan. Alle voorwendsel valt in dat oordeel weg. Velen zullen zich erop beroepen, dat zij in de naam des Heeren tekenen en wonderen hebben gedaan en zij zullen veroordeeld worden, omdat God volmaakte gehoorzaamheid eist, die de schuld en zonden wegneemt en alleen door Christus is volbracht. Daartoe moet ons de ontdekking van Gods gerechtigheid leiden, dat wij onszelf verloren kennen voor God; doemwaardig; niets kunnende verwachten dan het rechtvaardig vonnis des doods, opdat Sion door recht verlost worde. God stelt het welverdiende oordeel uit naar Zijn welgevallen, maar Hij staat daarvan nimmer af. Hij is soeverein in de oefening van Zijn gerechtigheid, maar zij zullen beschaamd worden, die daar

roepen: "Al wie kwaad doet is goed in de ogen des Heeren en Hij heeft lust aan de zodanigen; of waar is de God des oordeels?" De gehele wereld maakt zich rijp voor het rechtvaardig oordeel, waarnaar God de zonde zekerlijk straffen zal, tijdelijk en eeuwig. Dat rechtvaardig oordeel, en dat is onze derde hoofdgedachte, die nu nog kort onze aandacht vraagt, is

III. ***in volle overeenstemming met Gods barmhartigheid.***

Vraag 11: *Is dan God ook niet barmhartig?*
Ziedaar, de laatste uitvlucht, die uit ons opstandig hart tegen de gerechtigheid Gods gezocht wordt en die de vijand van de zuivere leer van des mensen doemschuld tegenwerpt. Alle drijvers van de vrije wil des mensen komen in deze vraag aan het woord en in het bijzonder de Sociniaan in wie, zo Comrie schrijft, al het vergif der hel is, dewijl hij leert, dat God de zonde vergeeft zonder voldoening aan Zijn gerechtigheid. Denk ook aan alle Pelagianen en Semi-Pelagianen, welke laatste volgelingen zijn van Cassianus 1), die stellen, dat het beeld Gods en de vrije wil in de mens slechts verzwakt zijn.

1) Cassianus was een leerling van Chrysostomus; zijn leerlingen werden Semi-Pelagianen of Massilianen genoemd, omdat hij abt te Massiliae was. (Zie Kurz, Kerkgesch., blz. 93).

Met name de Roomse kerk houdt zich aan dit Semi-Pelagianisme. God is barmhartig en wij behoeven slechts de helpende genade. Arminius sprak zijn ketters gevoelen wel zeer duidelijk uit door te zeggen, dat God in de behoudenis van de zondaar van Zijn recht afstapt en de troon Zijner genade beklimt; alsof God Zichzelf zou kunnen verloochenen. Hoe voorzichtig en getrouw is daarentegen het antwoord van de Heidelberger: "God is wel barmhartig, maar Hij is ook rechtvaardig." Gods barmhartigheden worden gedurig in het Woord des Heeren geroemd. Barmhartig wil zeggen: een brandend hart hebbende1). Gods hartbrandt van eeuwige liefde om Zichzelf te verheerlijken in het zaligen Zijner uitverkorenen. Gods barmhartigheden zijn van eeuwigheid naar Psalm 25; Zijn barmhartigheden zijn groot (Psalm 51: 3). Zij zijn vele (2 Sam. 24: 14). God is rijk in barmhartigheid (Eféze 2: 4). Gewis ja, God is barmhartig. Dat betoont Hij in de Zoon van Zijn welbehagen. In Hem vergeeft Hij de zonden Zijns volks en werpt ze in de zee van eeuwige vergetelheid. Zijn ingewand rommelt van barmhartigheden.
De barmhartigheid is een van de volmaakte deugden Gods, waarin Zijn gehele Wezen is. Was God niet barmhartig, geen Adamskind zou behouden worden; allen waren zij geworpen in de poel, die brandt van vuur en sulfer. En die barmhartigheid Gods wordt niet opgewekt door de aanschouwing van des mensen ellende; God wordt niet barmhartig doordat Hij met des mensen lot bewogen wordt. Hij is de Barmhartige in Zichzelf, gelijk Hij aan Mozes Zich bekend maakte, toen Hij voor het aangezicht van Mozes voorbijging en niet Mozes (ieder lette erop) maar Hij Zelf uitriep: "Heere, Heere, God barmhartig en genadig, lankmoedig en groot van weldadigheid en waarheid" (Ex. 34: 6). Door de soevereine barmhartigheid wordt Gods volk behouden van het eeuwig verderf.
1) Barmen of barnen is het oude woord voor branden; barnsteen is steen, die brandt.

Zo wordt het uit genade alleen zalig; naar het welbehagen des Vaders. Hij kroont hen met barmhartigheid. Zaligworden wordt Gods volk dan ook zulk een onbeschrijfelijk wonder; het wonder van de barmhartigheid Gods. Maar die barmhartigheid krenkt de rechtvaardigheid Gods niet. "Zijn gerechtigheid eist, dat de zonde, die tegen de aller-hoogste majesteit Gods gedaan is, ook met de hoogste, dat is met de eeuwige straf aan lichaam en ziel gestraft worde."

De barmhartigheid Gods wordt verheerlijkt in de volvoering van Zijn gerechtigheid. Daartoe heeft Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven, Die in onze menselijke natuur geworden is onder de wet en de toorn Gods doordragen heeft. Hij heeft uitgeroepen aan het hout des kruises: "Het is volbracht." De laatste kwadrantpenning heeft Hij aan Gods gerechtigheid opgewogen; en in Zijn opstanding uit de doden heeft de Vader, als Rechter, verklaard, dat Zijn gerechtigheid is voldaan. Daardoor alleen kan de barmhartigheid Gods haar loop hebben en in zondaren verheerlijkt worden. Sion wordt door recht verlost.
Dit leert Gods volk bij ervaring kennen. Schuldig leert het zichzelf kennen aan Gods recht; schuldig aan al Gods geboden. Er is geen ontkoming. Dood en verdoemenis zijn zij onderworpen. Het schijnchristendom moge zich beroepen op doop en belijdenis en verbond, zonder enige waarachtige zielservaring van zijn doemschuldigheid aan Gods recht; de nabij-komende christen moge zich geruststellen met zijn uiterlijke verandering, of met de beroeringen zijner consciëntie, Gods uitverkorenen worden voor het recht gesteld, waarvan God geen afstand doen kan. De liefde, de barmhartigheid Gods verkrijgt alleen opening in de voldoening aan het recht. God eist de voldoening, terwijl wij geen kwadrantpenning hebben om te betalen en schuld met schuld vermeerderen. Zo wordt alle hoop op behoudenis uit onze werken, niet alleen afgesneden, maar krachtens de rechtvaardigheid Gods ons onmogelijk.
O, geliefden, zaligworden wordt het wonder Gods, verheerlijkt in de voldoening aan het recht des Heeren, dat geschonden is door onze zonden, maar alleen voldaan is in Christus Jezus. God werkt in ons een afgesneden zaak. Wij moeten ons leven verliezen, om het te vinden en zo wordt het de taal van Gods lieve volk, wat wij thans zingen uit Ps. 119: 69:

Gij zijt volmaakt, Gij zijt rechtvaardig, Heer',
Uw oordeel rust op d' allerbeste wetten.
Uw loon, Uw straf beantwoordt aan Uw eer.
Gij eist van ons, dat w' op Uw waarheid letten;
Dat wij altoos op hoge prijs Uw leer
En 't heilig recht van U w getuigenis zetten.

Maar als het dan zo staat, dat de mens nimmer aan de eis van Gods wet kan voldoen, wat nuttigheid heeft het dan nog, die wet te prediken? De Pelagiaan moge deze vraag opwerpen, hem zij geantwoord, dat in de prediking van de eis Gods, om aan Zijn wet volkomen te voldoen, Gods gerechtigheid tot Zijn eer gehandhaafd wordt, Hij Zichzelf verheerlijkt in het oordeel, dat Hij over de goddeloze naar Zijn heilige wet velt en door de prediking Hij Zijn volk wil overtuigen van schuld en zonde, opdat het Hem rechtvaardig en de noodzakelijkheid kenne, dat aan Gods gerechtigheid worde genoeg gedaan.
Verwerp toch alle Pelagiaanse en Sociniaanse gedachten, alsof Gods barmhartigheid, zonder volkomen voldoening aan Gods recht, u behouden kan. De duivelen zelfs sidderen bij het bewustzijn, dat er een God is. Zouden wij niet vrezen? God eist van u en mij en alle Adams nakomelingen volmaakte onderhouding van Zijn wet en bovendien het dragen van de straf,- op de zonde bedreigd. De handhaving van Zijn recht vloeit uit Zijn volmaakte, goddelijke natuur en verplicht ons tot volkomen voldoening, omdat Hij ons zó geschapen heeft, dat wij de wet volkomen konden betrachten.
O, mijn onbekeerde toehoorder, wat hebt u dan anders te wachten dan het eeuwig vloekvonnis, als u straks voor Gods rechterstoel zult verschijnen? En wie zegt u, hoe spoedig dit zijn zal? Er is slechts een handbreedte gesteld tussen ons en de dood. Denkt u er dan nooit over, dat ge welhaast door uw Rechter zult geoordeeld worden? Kunt u dan in uw dodelijke gerustheid

steeds maar voortleven? Moet u het niet erkennen, dat uw belijdenis, hoe zuiver ook, bij de dood u ontvallen zal? Hetzij jong of oud, ik moge u de ernst van het leven op het hart binden. *Wij zullen allen geopenbaard worden voor Gods rechterstoel en wij bidden u, alsof God door ons bade, wij bidden u van Christus' wege, laat u met God verzoenen. U* bent nog in het heden der genade; de deur der zaligheid is nog niet voor u toegesloten. Nog wil de Heere aan uw zielen arbeiden; u roepen door Zijn Woord; u de weg des levens wijzen. Wat heeft de Heere meer aan Zijn wijngaard te doen, dat Hij er niet aan gedaan heeft? Getuigt uw eigen consciëntie niet, dat wij om eigen schuld verloren gaan, ja, verloren liggen? Hoe veel te meer zal voor Gods rechterstoel eens alle uitvlucht ons ontvallen! Dat toch Gods recht op uw hart gebonden worde en u geen ruste vond vóór u door het geloof moogt kennen, dat dit recht voor u volkomen is voldaan. Vertrouwt uw onsterfelijke ziele dan toch niet op gronden buiten de verheerlijking van dit recht om. Uw doop, uw rechtzinnige belijdenis, uw ontroerde consciëntie, de psalmversjes, die in uw gedachten kwamen, alles, alles is een kleed, dat u voor God niet dekken kan. Gods recht eist volmaakte voldoening en die voldoening is alleen in Christus. Gij hebt die Bórg voor uw zielen nodig, Die aan Gods gerechtigheid voldaan heeft en in Wie Gods barmhartigheid is verheerlijkt.

Maar is die leer nu niet veel te scherp? Ontneemt zulk een prediking nu 'niet alle hoop om zalig te worden? Krenkt zij niet het bekommerde volk van God, de kleinen in de genade? Neen, mijn geliefden, nee! Zij ontneemt de mens alle hoop, die hij bouwt op zijn eigen kracht en werk; alle hoop op de barmhartigheid Gods buiten de verheerlijking van Zijn gerechtigheid. Zij werpt ons neder in het oordeel des doods. Wat spreekt ge van kleinen in de genade? Zijn zij het niet, die het met hun ganse hart beamen, dat God rechtvaardig is, al zou Hij ze eeuwig verdoemen?

Mogelijk zijn er onder ons, die gebogen onder hun schuld, bij al hun vertroostingen de grond zich zien ontvallen als de eis van Gods recht telkens weer op hun hart gebonden wordt. Hun tranen, hun smeken en hun kermen, hun bemoedigingen en vertroostingen, alles, alles is in de weegschaal van Gods recht te licht bevonden. Het laat hun ziel geen rust. Zelfs hun aanschouwen van Christus als de weg des levens, hun geloofsomgangen met Hem, Die de hemel-Advocaat is, doet hen zichzelf kennen als schuldig, verloren; hun schuld staat in Gods re.r.ht nog open en dat verontrust hen en doet hen haken naar die vrede Gods, die alle verstand te boven gaat.

O, laat toch afgesneden worden wat buiten Christus is. God is wel barmhartig, maar Hij is ook rechtvaardig. Hij eist Zijn beeld terug; betaling voor de gemaakte schuld. De Heere behoede ons elkaar op te bouwen in de gestalten, hoe verblijdend en troostvol deze ook zijn, doch doe ons in prediking en onderwijzing het recht Gods handhaven. God doet de mens geen onrecht, als Hij in Zijn wet van ons eist, wat wij niet kunnen doen. En onder dat recht doe Hij ons doorgaan, opdat Christus ons onmisbaar worde en wij in Hem gevonden worden, niet hebbende onze rechtvaardigheid, die uit de wet is, maar die door het geloof van Christus is, namelijk de rechtvaardigheid die uit God is door het geloof. God doet een afgesneden zaak op aarde en het volk is gelukkig, dat in bewustheid zijner ziele daarvan kennis dragen mag.

De Heere leide ons; Hij doe ons Zijn gerechtigheid kennen; Zijn vonnis billijken, ja, liefhebben boven eigen zaligheid, opdat Zijn barmhartigheid in ons moge roemen tegen een welverdiend oordeel. Daartoe ontgronde maar ook bemoedige Hij Zijn Hem zoekend volk en doe Hij ons roemen in Hem, Die door Jeremia werd aangekondigd in het ons zo bekende woord: „In die dagen zal Juda verlost worden en Jeruzalem zeker wonen; en Deze is het, Die haar roepen zal: De Heere onze Gerechtigheid."

Van de eerste ontdekking, die in ons kennis wrocht van onze ellende, voere de Heere ons tot de bondbreuk in Adam en 'snijde Hij alle hope af dewijl de ellende onafwendbaar is, opdat in ons harte worde gekend de behoudenis in de laatste Adam, Die verlorenen behoudt en afgesnedenen van hun leven de zaligheid doet beërven in de verheerlijking Zijner barmhartigheden in Christus, die zijn in der eeuwigheid. Amen.

De noodkreet van de overtuigde zondaar om verlossing

ZONDAG 5

Psalm 19: 4.
Lezen: Psalm 49.
Psalm 49: 3, 7.
Psalm 130: 1.
Psalm 119: 65.

Geliefden,
De verlossing van de ziel des mensen is te kostelijk dan dat deze door de schatten der wereld zou worden aangebracht. En toch op die schatten zet de natuurlijke mens zijn vertrouwen, gelijk de dichter in Psalm 49 met aandacht heeft gadegeslagen. Het is hem, gelijk Asaf in Psalm 73, blijkbaar een raadsel geweest, dat de goddelozen zich in weelde baden, terwijl de rechtvaardigen daarentegen in vele verdrukkingen hun weg bewandelen. Maar dit raadsel is hem door de Heere opgelost, toen Hij hem het nietige en vergankelijke van het geluk der wereldlingen toonde. Snorkend van hoogmoed, moge hun binnenste gedachte zijn, dat hun huizen zullen zijn in eeuwigheid en hun woningen van geslacht tot geslacht; zich verheffend in het zoeken van hun eer, mogen zij de landen noemen naar hun namen, maar "de mens, die in waarde is, blijft niet; hij wordt gelijk als de beesten, die vergaan." Welhaast snijdt God zijn leven, af en staat hij voor Zijn rechterstoel. De grond van het vertrouwen der wereldlingen, hun aardse goed, zullen zij anderen moeten laten en al ware het, dat zij de gehele wereld gewonnen hadden, zij zullen schade lijden aan hun ziel, noch zichzelf, noch "hun broeder zullen zij immermeer kunnen verlossen; zij zullen Gode Zijn rantsoen niet kunnen geven."
God eist toch tot verlossing der ziel een volmaakte voldoening aan Zijn door de zonde geschonden gerechtigheid; in eeuwigheid houdt die eis niet op. Wat de mens ook in de weegschaal van Gods recht werpen moge, het is gewogen en te licht bevonden. Alle schepselen in hemel en op aarde samen zijn niet in staat het geëiste rantsoen te geven. Verloren! Verloren! Zo moet ons tegenklinken; want de verlossing onzer ziel is "te kostelijk." Daartoe behoeven wij een gerechtigheid, die alleen geschonken worden kan door Hém, Die wel waarachtig en rechtvaardig mens is, maar toch ook meer is dan alle mensen, Die ook waarachtig God is. Zouden dan zij, die zich door erf- en dadelijke zonden schuldig kennen voor God, wanneer elke weg ter behoudenis hun is afgesneden, uit hun bang nood tot God niet roepen of bij Hem nog ontkoming is?
Die noodkreet vernemen wij in de vijfde Zondagsafdeling van onze Heidelberger Catechismus:

Vraag 12: Aangezien wij dan naar het rechtvaardig oordeel Gods tijdelijke en eeuwige straf verdiend hebben, is er enig middel waardoor wij deze straf ontgaan mochten en wederom tot genade komen?
Antwoord. God wil, dat Zijn gerechtigheid genoeg geschiede, daarom moeten wij aan dezelve óf door onszelven elf door een ander volkomen betalen.
Vraag 13: Maar kunnen wij door onszelven betalen?
Antwoord. In generlei wijze, maar wij maken ook de schuld nog dagelijks meerder.
Vraag 14: Kan ook ergens een bloot schepsel gevonden worden, dat voor ons betale?

Antwoord. Nee, want ten eerste wil God aan geen ander schepsel de schuld straffen, die de mens gemaakt heeft; ten andere zo kan ook geen bloot schepsel de last van de eeuwige toorn Gods tegen de zonde dragen en andere schepselen daarvan verlossen.
Vraag 15: Wat moeten wij dan voor een Middelaar en Verlosser zoeken?
Antwoord. Zulk een, Die een waarachtig en rechtvaardig mens is en nochtans ook sterker dan alle schepselen, dat is, Die ook mede waarachtig God is.

Hoor in deze Zondagsafdeling de noodkreet van de overtuigde zondaar en verneem nader
I. door wie deze noodkreet geslaakt wordt;
II. hoe verhoring van die noodkreet alleen mogelijk is;
III. welke zekere weg op die noodkreet gewezen wordt.

I. door wie deze noodkreet geslaakt wordt;
Door wie deze noodkreet geslaakt wordt, zegt ons de eerste vraag van deze Zondagsafdeling; het is de verslagen zondaar voor God, die geen uitkomst meer weet. Alle pogingen door hem aangewend, zijn hem ongenoegzaam gebleken en nu ten einde raad, roept hij uit: "Is er enig middel, waardoor wij deze straf ontgaan mochten en weder tot genade komen?" Een roepen om verlossing, maar met onderwerping aan Gods recht. Immers erkent deze vrager, dat hij naar het rechtvaardig oordeel Gods tijdelijke en eeuwige straf verdiend heeft. De leer, dat God onze erf-en dadelijke zonden niet anders kan, dan naar Zijn onkreukbare gerechtigheid met tijdelijke en eeuwige straffen vergelden, moge menigeen te hard zijn, hij die door Gods genade aan de staat zijner ellende werd ontdekt, valt het recht Gods toe. Zonder enig uitbeding erkent hij, dat hij naar het rechtvaardig oordeel Gods die straffen heeft verdiend. Gods heilige wet werkte door de bediening van de Heilige Geest in hem die kennis der zonde, die hem deed ervaren, dat hij de wet niet kan onderhouden, omdat hij van nature geneigd is God en zijn naaste te haten. In diepten van ellende zag hij zich overtreder van al Gods geboden, hoezeer hij ook alle krachten inspant, om die volmaakt te betrachten. Het redeloze gedierte kan hij gelukkig achten boven zichzelf; 't is hem of de stenen der straat hem toeroepen, dat hij niet waardig is de aarde te betreden en het voor elk mens op zijn voorhoofd te lezen is, hoe gans ellendig hij is. En dat, zoals in Zondag 3 nader werd ontdekt, door eigen schuld.
O, zulk een mens zal God de schuld van zijn ellende niet geven, maar erkent zelf de oorzaak ervan te zijn, door zijn moedwillige ongehoorzaamheid en bondsbreuk in Adam. Hij zelf is in Adam breker van het Verbond der Werken. Adams zonde is zijn zonde, door hem dagelijks vermeerderd. Hoe zou het dan anders kunnen, dan dat God die zonde straffen moet met het oordeel van de eeuwige dood? Daarbij heeft hij Gods recht lief gekregen en wil hij geen andere weg ter ontkoming dan met behoud van al Gods deugden. Maar dat juist maakt zijn behoudenis onmogelijk en snijdt hem al de hoop af. Wij mogen er wel acht op geven, dat in de zaligmakend overtuigde een toevallen tot Gods recht gewerkt wordt. Zulk een overtuigde zou, al ware zijn deel in de hel, God niet kunnen vloeken, maar eeuwig uitroepen, *dat God rechtvaardig is.* Hij wil van Gods gerechtigheid niet het allerminste afdoen. En tot dat bukken onder Gods recht en roepen om een middel ter verlossing komt hij alleen, als de hoop op behoudenis uit de werken van de wet hem is afgesneden. Wet en Evangelie.
Mozes en Christus mengt de Heilige Geest in de leiding van Zijn volk niet dooréén. Is het Zijn werk Christus te verheerlijken in de uitverkorenen, dan is het ook Zijn bediening de mens alle grond buiten de enige Middelaar te ontnemen. Nooit kan de Heere Jezus door ons op rechte prijs gesteld worden, of wij moeten alles verzaken buiten Hem en hij, die nimmer al zijn werken ongenoegzaam leerde kennen ter zaligheid heeft ook nooit in waarheid de toevlucht tot

Christus leren nemen door het geloof. Ja, het door de Heere getrokken volk, dat maar al te zeer poogt God te bevredigen en van zijn tranen en bevindingen zijn grond te maken, meer dan van Hem, Die de steen is van God gelegd tot een hoofd des hoeks, dat volk moet ontgrond van al hetgeen, waarin het het leven zoekt, en als een gans verlorene leren smeken om een middel, dat van God ontdekt wordt om weder tot genade te komen. De Heere neemt het eerste weg, om het tweede daar te stellen. Dan doet de nood zijner ziel hem aanhouden in smekingen en roepingen tot God, Die hem trekt met de koorden Zijner goedertierenheid en hem voert met smekingen en geween. Achab vernederde zich slechts uitwendig, maar kende noch de ware vernedering voor, noch het oprecht zoeken van God. Maar de door de Heilige Geest overtuigde zondaar, die zijn doodvonnis wel met zijn bloed ondertekenen wil, roept desniettegenstaande tot God: "Is er nog een middel, om de welverdiende straf te ontgaan?" Bij de mensen, sprak de Heere Jezus eenmaal, is *dat onmogelijk, maar het is mogelijk bij God*. En al is de vreze groot en de weg nauw, toch is er in de ziel van de zondaar, die onder het recht Gods buigt, een hoop op God, dat bij Hem een weg ter ontkoming mogelijk is. Dit doet hem aanhouden en roepen: "Is er nog een middel?"; een middel bij U, o God! *Een middel én om de welverdiende straf te ontgaan én om weder tot genade te komen?*

Weder tot genade te komen wil zeggen: hersteld te worden in Gods gunst en gemeenschap. Het is die verloren zondaar niet alleen te doen om van de straf der hel ontheven te worden, maar zijn ziel begeert: "weder tot genade te komen," d.w.z. weder hersteld te worden in de gemeenschap Gods. Adam had in de staat der rechtheid geen genade nodig, gelijk wij die behoeven tot verzoening onzer zonden; want in die staat had de mens geen zonde, maar hij verkeerde in de zalige gemeenschap en gunste Gods. Die gemeenschap is door de zonde verbroken en naar herstel van die gemeenschap en gunst hongert en dorst de ontdekte zondaar. Het is hem om God te doen. Hoeveel zijn in de consciëntie een tijdje ontroerd en bevreesd voor de hel. Zo echter de vreze voor het eeuwig oordeel maar van hen wordt weggenomen, stellen zij zich gerust. Maar wie in waarheid zijn zonden kennen leert, zich door zaligmakende ontdekking in zijn ellendestaat ziet onder het rechtvaardig oordeel Gods, dorst naar God gelijk een hert schreeuwt naar de waterstromen; naar verzoening met en naar herstel in de gunste van God. Hij heeft God lief, hoezeer hij ook door zijn zonden Hem vertoornde, en die liefde noopt hem niet alleen ontkoming te zoeken van het rechtvaardig oordeel, maar ook te jagen naar de gemeenschap Gods. Dat is de betekenis van de vraag: "Is er enig middel, waardoor wij deze straf zouden kunnen ontgaan en wederom tot genade komen "

U kunt het onrechte werk van Gods genade erin kennen. Wie van dat dorsten naar God vreemdeling is, kent het leven niet, dat uit God geboren wordt.

Ook doet dit vragen naar *het weder tot genade komen*, de ziel niet rusten vóórdat zij in Christus vrede met God gevonden heeft. De krachtdadige, klare ontdekking van de Heilige Geest is de ziel zelf profijtelijk, omdat zij van alle rust buiten Christus afdrijft en ons gedurig werkzaam doet zijn, om door het geloof te rusten in God. Er is toch het volk Gods niet schadelijker dan te rusten in de genade, die het ontvangen mocht. Deze is vrucht van de verzoening in Christus, maar niet de grond, waarop wij steunen kunnen.

O, hoe noodzakelijk is het toch, dat onze diepe ellendestaat ons recht ontdekt wordt, opdat wij weder tot genade komen en in Christus met God verzoend, de gemeenschap mogen hebben met de Vader en Zijn Zoon, Jezus Christus. Om die gemeenschap gaat het; zij is verbroken in onze val. Gods uitverkorenen zijn echter in Christus, in Wie des Vaders welbehagen is, in het liefdehart van de Vader teruggebracht. Niet alleen in de sluiting des Verbonds van eeuwigheid, toen Christus des Vaders voedsterling bij Hem was te allen tijd voor Zijn aangezicht spelende; spelende in de wereld Zijns aardrijks en Zijn vermakingen waren met de

mensenkinderen. Maar ook toen zijn de gegevenen des Vaders aan Christus in de verzoende betrekking en gemeenschap Gods hersteld, toen hun Borg en Zaligmaker door Zijn dood al hun schuld voldaan had en opgewekt zijnde uit de doden, ten hemel is opgevaren, zittend aan de rechterhand Gods. Toen zijn al de uitverkorenen met Hem gezet in de hemel. En in het Verbond der Genade van eeuwigheid én in de volvoering daarvan in Christus is Gods volk in de staat der verzoening en gemeenschap Gods hersteld. Op die grond alleen worden zij in de tijd van schuld en straf ontheven en komen zij, die van nature kinderen des toorns zijn als alle anderen, wederom tot genade. Dan zal Gods Geest met hun geest getuigen, dat zij kinderen Gods zijn.
Welnu naar het herstel in die gunste Gods vraagt de gans verloren zondaar. Is er enig middel, om daartoe te geraken, waar alle middelen van 's mensen zijde zijn afgesneden? Heilig verlegen, uit de grootste zielenood vraagt een ontdekt Adamskind daarnaar. En de Catechismus onderwijst hem

II. ***hoe verhoring van de noodkreet alleen mogelijk is.***
De weg wordt gewezen:
A. door hem de eis van Gods gerechtigheid voor te houden;
B. door alle voldoening door het schepsel af te snijden.

In het antwoord op de 12e vraag plaatst de Onderwijzer de verlegen zondaar, aan wie alle gronden van behoudenis is ontnomen, nogmaals voor Gods recht, zeggende: "God wil, dat aan Zijn gerechtigheid genoeg geschiede; daarom moeten wij aan haar óf door onszelf, óf door een ander volkomen betalen." Welk een scherp antwoord, zo zal menigeen uitroepen. Gesteld dat tot u of mij zulk een kwam, die uit algehele verslagenheid die vraag stelde: "Is er voor mij nog een weg, om zalig te worden?" Zouden wij niet geneigd zijn met alle vertroostingen hem te bemoedigen? Roepen duizenden niet: "Geloof maar in de Heere Jezus!" Ja, men dringt dit geloof aan ieder op, zelfs al is zijn ziel door de pijlen van Gods wet niet doorwond.
Plaats daar tegenover het antwoord, dat God wil dat Zijn gerechtigheid genoeg geschiede, en volkomen betaling eist. Betalen moeten wij; volkomen betalen, tot de laatste kwadrantpenning toe. O, dat wij toch ophouden de zielen te gronden op het gestaltelijk leven. Indien zij zich waarlijk schuldig aan Gods wet hebben leren kennen en, onderworpen aan het rechtvaardig oordeel Gods, zullen zij uw holle troostredenen verachten en zo zij er zich op verlaten zal het hun ziel van Christus aftrekken. De schade, die veroorzaakt wordt door de onverbiddelijke eis van Gods recht achter te stellen, is met geen pen te beschrijven. En nu heb ik niet alleen het oog op de Orpa's, die ook wel wat gevoelen voor Gods volk en ook wel willen medeleven totdat zij zullen afvallen, maar ik zie in het bijzonder op degenen, die door de Heere zijn opgewekt uit hein doodstaat; die als een levend mens klagen over hun zonden. De schade, die hun zielen wordt aangedaan is onuitsprekelijk groot als zij niet voor Gods rechterstoel worden gesteld. Nooit zal Christus een gestalte in hen verkrijgen, zo zij niet leren wat het zegt: Gods gerechtigheid moet volkomen betaald. En die betaling kunnen zij niet geven met hun overtuigingen, tranen, gebeden, beloften. God kan geen genoegen nemen met hun goede voornemens.
De Pelagiaan, de Remonstrant, de in ons land opgekomen Groninger en Ethische Richtingen mogen Gods recht willen verdringen; de Socinianen en de Modernen mogen er de spot mede drijven, God eist volkomen betaling; volmaakte gehoorzaamheid aan de wet en de straffe des doods tot in alle eeuwigheid. Daarom zinkt ook de Roomse kerk met haar goede werken weg, als het huis van de dwaze bouwmeester, "die zijn huis op het zand gebouwd heeft."

De door God geëiste voldoening is de eis tot het dragen van de op de zonde bedreigde straf en tot volmaakte gehoorzaamheid aan de wet. Indien God ook maar het allerminste van deze eis zou kunnen afstaan, waarom zou hij niet, gelijk de gruwelijke Sociniaan leert, geheel de eis Zijner gerechtigheid prijsgeven en zonder enige voldoening de zonden kunnen vergeven? Wij merkten reeds in de vorige Zondagsafdeling op, dat deze ketter leerde, dat God de zonde vergeeft zonder voldoening. Vergeven sluit toch volgens Socinus voldoening uit. Indien wij, mensen, de schuld aan onze naaste volkomen voldoen, behoeven noch aanvaarden wij vergeving. Hoe kan er dan sprake van zijn, dat God de zonde vergeeft, alleen dán wanneer Zijn recht zó volkomen is genoeggedaan? Omdat de vergeving, waardoor God de zonden Zijns volks uit Zijn boek delgt, niet rust op een voldoening door de uitverkorenen gebracht, maar door God Zelf. Gods eigen en natuurlijke Zoon, Hij, Die met de Vader en de Heilige Geest waarachtig en eeuwig God is; Hij heeft de schuld der Zijnen betaald door Zijn lijden en sterven in onze menselijke natuur. De uitverkorenen zijn door God met God verzoend. Zelf betaalden zij ook maar niet het aller-geringste van hun ontzaglijke schuld, die hen geheel en al wordt kwijtgescholden. De eis der voldoening aan Gods geschonden gerechtigheid rustte op Christus als Borg der Zijnen. God Zelf bracht de volle betaling in lijdelijke en dadelijke gehoorzaamheid, maar aan Gods uitverkorenen wordt de zonde vergeven, om niet, uit Gods genade, die in Christus Jezus is. Mitsdien sluit vergeving de eis van voldoening niet uit. Ook bestreed Socinus de leer der voldoening door het lijden en sterven van Christus als onmogelijk. Onder de mensen is Borgstelling alleen mogelijk voor financiële schuld. Maar het is uitgesloten en met het recht in strijd, dat iemand zich voor een ander in de dood geven zou. De misdaad, die met de dood gestraft wordt, heeft toch een ander karakter; deze schuld kan de wetgever alleen wreken aan de misdadiger zelf. Ja, onder de mensen geldt deze rechtsregel. Maar hij heeft geen kracht in betrekking de Borgstelling van Christus. Gelijk Adam al zijn nakomelingen representeerde in het Verbond der Werken en door hem over allen, die in hem begrepen waren, de dood in de wereld gekomen is, alzo vermocht Christus Zijn uitverkorenen te representeren in het Verbond der Genade en met Zijn hart voor hen Borg te worden, Zich voor hen in de dood gevend, opdat gelijk door de ongehoorzaamheid van die éne mens velen tot zondaars gesteld zijn geworden, door de gehoorzaamheid van Eén velen tot rechtvaardigen gesteld worden. Opdat gelijk de zonde geheerst heeft tot de dood, alzo ook de genade zou heersen door rechtvaardigheid tot het eeuwige leven, door Jezus Christus onze Heere.
Bovendien heeft niet één mens macht over zijn eigen leven; mitsdien mag hij zich voor een gerechtelijk ter dood veroordeelde, niet in de dood begeven. Gewis ja, bij de mens geldt deze rechtsregel. Maar de Heere Jezus betuigde: "Ik heb macht Mijn leven af te leggen en hetzelve weder aan te nemen." Hij kon Zijn leven afleggen; Hij kon Zich in de dood geven voor Zijn volk, want Hij had macht Zijn leven weder aan te nemen. In Zijn dood heeft Hij te niet gedaan degene, die het geweld des doods had, dat is de duivel. Hij ging in de dood niet onder, om daarin te blijven. Maar om de dood te overwinnen. Het recht Zijns Vaders eiste Zijn op-wekking uit de dood en door Zijn eigen kracht stond Hij uit de dood weder op. Zo is Zijn dood én voldoening aan Gods gerechtigheid én triomf van Hem als de Borg des Verbonds. Niet als een martelaar, wie de macht ter zijner verlossing ontbreekt, ging Christus de dood in, maar als de Leeuw uit Juda's stam, zeker van Zijn overwinning en Zich vermakend in de voldoening, die Hij door Zijn dood aan Gods gerechtigheid bracht, opdat de zonden Zijns volks met behoud van Gods recht zouden vergeven en Gods eeuwig welbehagen zou volbracht worden. De leugenachtige bedenkingen van de Sociniaan vervallen mitsdien geheel. Vergeving der zonden is alleen mogelijk door voldoening aan Gods gerechtigheid. Waarom zou het anders

nodig zijn geweest, dat God Zijn eigen eniggeboren Zoon in de wereld gezonden heeft en Hem de last van Zijn eeuwige toorn heeft doen dragen?
Bovendien eist Gods gerechtigheid een volkomen voldoening én door het volmaakt betrachten van al de geboden én door het lijden en doordragen van de straf, op de zonde bedreigd. Zo onmogelijk het is, dat God ophoudt God te zijn, zó onmogelijk is het, dat Hij genoegen nemen zou met een gedeeltelijke voldoening en het overige, al ware het één kwadrant-penning, door de vingers zien zou. De wet vervloekt een iegelijk, die niet blijft in al hetgeen erin geschreven is om dat te doen en die vloek, die op Adam en al zijn nakomelingen rust, kan alleen maar worden weggenomen doordat Gods gerechtigheid genoeg geschiede en wij aan dezelve of door onszelf èf door een ander volkomen betalen. Die eis bindt God nu op de ziel Zijns volks, terwijl zij geen kwadrantpenning hebben om zelfs ook maar iets van hun ontzaglijke schuld af te doen; en die eis handhaaft de Onderwijzer. De vijand van de zuivere leer schimpe dan, dat dit een harde, onbarmhartige leer zij, de oprechten in Sion beamen haar ten volle. Zij wensen niet anders te horen. Het raakt Gods eer; Zijn gerechtigheid, die niet kan geschonden worden. Zij wensen niet anders dan door recht verlost te worden. Dat juist maakt hun zielestrijd uit, want hoe zal dat recht ooit voldaan worden.
Maar daartoe is de Heere Jezus toch in de wereld gekomen? Hij heeft toch uitgeroepen: Het is volbracht"? Gewis, maar Hem kennen ze niet, ook niet al is Hij hun van hun kindse dagen af verkondigd. Zij moeten worden toebereid, om Hem te kennen als de weg en de waarheid en het leven. En die toebereiding geschiedt doordat Gods recht in Zijn niet te ontkomen eis van betaling van al de schuld in hun ziel dóórdringt.
Nee, het antwoord van de Onderwijzer is niet hard; het leidt tot Christus, tot de verlossing in Hem, Die Zich aan hen zal openbaren, zo Hij niet doet aan de wereld. Betaald moet worden; volkomen betaald, óf door onszelven óf door een ander.

Maar kunnen wij door onszelf betalen?
In generlei wijze. Hoe gij het ook nemen, van welke zijde gij het ook bezien wilt, betaling door onszelf is onmogelijk. De wet is door het vlees krachteloos geworden om iemand te rechtvaardigen voor God.
Waarom, zo vraagt de Heere, waarom weegt gijlieden geld uit voor hetgeen geen brood is en uw arbeid voor hetgeen niet verzadigen kan? Door onszelf kunnen wij niet betalen; ook niet een kwadrantpenning.
Nog erger. *Wij maken ook de schuld nog dagelijks meerder.* Elk mens stapelt dag bij dag de zonden op tot God ze niet langer kan gedogen en het overtuigde volk blijft daarvoor niet blind. Het is hun ervaring. Zij hebben alle krachten ingespannen, sinds de wet de kennis der zonde in hen werkte en in plaats van enige vordering te maken, ging het met hen van dag tot dag al achteruit. Menigmaal durfden zij des avonds hun ogen niet sluiten, vrezend die te zullen opslaan in de hel. Zij brachten hun nachten door met klagen. Opgeven moeten zij de verwachting ooit aan Gods gerechtigheid te zullen voldoen door zichzelf.
En door een ander? Bedenken wij nu wel, dat hij, die voor een ander betalen zal, voor de wet met de schuldenaar één persoon moet zijn; geheel in zijn plaats treden en diens schuld geheel tot de zijn maken, zich verplichtend die volkomen in zijn plaats te voldoen. De vordering van de wet in het lijden van de straf en in het brengen van een volmaakte gehoorzaamheid komt dan op die ander, die zich ten Borg stelt. De wet achtervolgt nu de ander; de gerechtigheid Gods vordert van hem alles, wat zij eiste van de oorspronkelijke schuldenaar. En zo hij voldoening geeft, wordt deze aangenomen in plaats van de voldoening, die God vorderde van degene, voor wie Hij zich Borg stelde. Maar waar is zulk een ander te vinden? Onder de

schepselen is dat geheel onmogelijk. Wie zou die ander moeten zijn? 't Bloed van stieren en bokken kan Gods recht niet voldoen.
De heilige engelen kunnen onze middelaars niet zijn. Dat gedoogt Gods recht niet. De mens heeft gezondigd en de mens moet betalen; aan geen ander schepsel wil God de schuld straffen. Ook heeft de mens zich naar ziel en lichaam het oordeel Gods onderworpen en de engelen hebben noch ziel noch lichaam. Hoe zullen zij dan onze straf dragen? De duivelen zullen in het eeuwige vuur Gods toorn onderworpen zijn, maar in hun engelennatuur. Daarbij komt, dat op de zonde een eeuwige straf rust, waaronder een schepsel dus eeuwig zou moeten lijden en mitsdien kan geen bloot schepsel de eeuwige toorn Gods tegen de zonde wegnemen.
Dit geldt evenzeer van een bloot mens, zo wij in de volgende Zondagsafdeling nader vernemen zullen. Maar de heiligen dan? Heiligen zijn zij alleen, die door het geloof hun klederen hebben wit gewassen in het bloed des Lams; daarom en daarom alleen zijn zij voor de troon. Zij waren ook gevallenen in Adam, de verdoemenis onderworpen en zij zijn alleen uit genade, door Christus' zoendood zalig geworden. Zelf hebben zij aan Gods gerechtigheid nimmer kunnen voldoen. Ook op hen is het woord van de Catechismus van toepassing: "Geen bloot schepsel kan de last van de eeuwige toorn Gods tegen de zonde dragen en anderen daarvan verlossen."
In het zoeken van de gunst en voorbidding der heiligen en van de goede werken bewijst Rome wel duidelijk niet het minste begrip te hebben van de rechtvaardigheid Gods, die volkomen voldoening eist. Onder die eis gaat Gods volk gebogen, maar het wordt dan ook afgebracht van alle verwachting van zichzelf en van alle schepselen. Hoe sterk de liefde tot Gods volk ook is, omdat de Heere dat volk naar Zijn evenbeeld heeft vernieuwd, voor Gods recht vallen ook Gods kinderen weg. Daar, voor Gods rechterstoel, zal ieder mens éénmaal alleen staan om rekenschap te geven; en voor dat recht wordt Gods volk in dit leven geplaatst; alleen, beladen met erf- en dadelijke zonden. Geen schepsel in hemel en aarde kan de schuld betalen. Niet anders wacht hun dan de volvoering van de vloek op de zonde uitgesproken.
En toch ... er is hoop, die in het zo scherpe antwoord van de Onderwijzer doorschemert; hoop omdat, hoewel God aan geen ander schepsel de schuld straffen wil, die de mens gemaakt heeft, dit de Borgstelling door één mens voor gevallenen niet uitsluit. Wij moeten betalen door onszelf of door een ander. Engelen kunnen die betaling niet geven; de heiligen hebben nog niet één kwadrantpenning voor anderen.

III. ***En toch wordt ons een zekere weg op de geslaakte noodkreet gewezen.***
Geven wij dan daaraan ten slotte nog, zij het kort, onze aandacht. De zesde afdeling zal ons dienaangaande nader onderrichten, maar reeds thans wordt de weg gewezen, als de Onderwijzer ons zegt, dat wij zulk een Middelaar en Verlosser moeten zoeken, Die een waarachtig en rechtvaardig mens is en nochtans ook sterker dan alle schepselen, dat is, Die ook mede waarachtig God is. Zulk een Middelaar en Verlosser zal alleen aan de eis van Gods recht kunnen voldoen en van de vloek van de wet verlossen.
Een middelaar is iemand, die in het midden staat tussen twee partijen om ze met elkaar te verzoenen. De hier bedoelde Middelaar stelt zich tussen God, Die vertoornd is door de zonde en een doemwaardig zondaar, opdat God met Zijn volk verzoend wordt en dat volk van de vloek voor eeuwig wordt ontheven. Die Middelaar is dan ook tevens Verlosser; Hij verlost van de vloek en de heerschappij en de straf der zonde; Hij verlost van alle geweld des duivels; Hij maakt hen vrij voor wie Hij tussentreedt. En dat doet Hij door Zich vrijwillig, uit eeuwige liefde, in hun plaats te stellen. Het onstraffelijk Lam Gods is in de plaats Zijner uitverkorenen schuldenaar geworden en zij zijn in Hem geworden rechtvaardigheid Gods. Zeer klaar spreekt Jesaja van de plaatsbekleding des Middelaars, zeggende: "Maar Hij is om onze overtredingen

verwond, om onze ongerechtigheden is Hij verbrijzeld; de straf, die ons de vrede aanbrengt was op Hem en door zijn striemen is ons genezing geworden." Maar dat kon slechts Hij, Die niet alleen waarachtig en rechtvaardig mens, maar ook waarachtig God is. Wie die Middelaar is, wordt ons eerst in de volgende Zondagsafdeling gezegd. Als uit de barensweeën der aan zijn zonden en ellende ontdekte ziel komt Hij uit de kennis des geloofs voort. Reeds lang kan de rekking van God liefde in het hart zijn en Zijn vrucht kan verkwikken, maar Zijn Persoon hun verborgen blijven. Dit maakt het hun zo bang daar de schuld hen drukt en de wet hen achtervolgt. Dientengevolge roept hun ziel om een Middelaar en Verlosser, Die aan Gods gerechtigheid voldoen kan; die noodkreet doet hen de woorden van de dichter tot de hun maken, die wij willen zingen uit Psalm 130: 1:

Uit diepten van ellenden
Roep ik met mond en hart
Tot U, Die heil kunt zenden;
O, Heer', aanschouw mijn smart.
Wil naar mijn smeekstem horen,
Merk op mijn jammerklacht.
Verleen mij gunstig' oren,
Daar 'k in mijn druk versmacht.

Geliefden, heeft nu die leer, die de gerechtigheid Gods volkomen handhaaft en van u en mij een voldoening eist tot de laatste penning toe, heeft die leer uw volkomen instemming? De kerk schudt op haar fundamenten, zo ook maar in het allerminste van deze leer wordt afgeweken. En toch dringt men haar allerwege op de achtergrond. Het zijn niet alleen de Pelagianen en Socinianen, die haar loochenen, maar binnen de grenzen van de kerk, die zich nog als Gereformeerd wil doen gelden, wordt meer en meer van Gods rechtvaardige eis tot volmaakte voldoening Zijner Wet gezwegen door een z.g.n. eis van het Evangelie tot geloof en bekering op de voorgrond te stellen. Maar wat is het Evangelie zonder de doemstaat van de mens? Gods gerechtigheid moet volkomen voldaan en het Evangelie zegt ons door Wie en op welk een wijze die voldoening is gegeven door Christus voor Zijn uitverkorenen.
Och, of wij toch door Gods Woord in de Catechismus, zo klaar ons voorgesteld, ons lieten onderwijzen. God wil, niet willekeurig, maar krachtens de volmaaktheid van Zijn Goddelijk Wezen, dat aan Zijn gerechtigheid genoeg geschiede. Geeft, Mijn hoorders, van die eis toch niet het aller-geringste prijs; staat er niet het allerminste van af. De Heere beware Zijn kerk te vervallen tot het met Gods rechtvaardige eis spottend Socinianisme of tot het God van Zijn eer rovend Pelagianisme en het op zijn werken roemend Rome. Wij moeten betalen; volkomen betalen en dat kunnen wij niet; ook niet voor één enkele van al onze zonden. Daarom hebben wij een Borg nodig, Die voor ons betale; een Middelaar, Die waarachtig God en waarachtig en rechtvaardig mens is.
Onderzoekt toch aanhoudend onze oude vermaarde theologen; overdenkt, verwerkt hetgeen zij, die met Gods Geest zo rijk verlicht waren en de felle strijd met vele dwaalgeesten hebben gekampt, ons hebben nagelaten. Onder het lezen hunner predicaties hebben velen van hun kindse dagen af in Gods Huis neergezeten en bij het hun gegeven onderwijs moge de Heere ons allen bewaren. Hebt ge in Smytegeldt, Justus Vermeer, Van de Kemp, Comrie en tal van anderen, die u niet onbekend zijn, immer anders gelezen dan de Heidelberger Catechismus u onderwijst? Laat u dan door al de nieuwe voorstellingen, die in deze dagen gegeven worden, niet aftrekken van de oude, beproefde waarheid. Noch de algemene verzoeningsleer, die de

Pelagiaan doet voortleven, als ware Christus voor alle mensen gestorven; noch de met veel gejuich ingehaalde Barthiaanse theorie, door Prof. Niftrik in ons land verbreid en onderwezen, noch de drie-verbondenleer die het Genadeverbond doet opgaan in een aanbieding van de zaligheid, die gij moet aannemen, hebt ge bij de strakke Gereformeerden ooit kunnen vinden. De doodstaat van de mens hebben zij vooropgesteld en bij de handhaving van Gods rechtvaardige eis, dat Zijn gerechtigheid genoeg geschiede, alle hoop op behoudenis afgesneden; zelfs, zo wij vernamen, het beroep op de barmhartigheid Gods. Het recht moet zijn loop hebben en dat recht is voor Gods uitverkorenen in Christus' offerande volkomen voldaan. Weg uw werken, uw gebeden, uw tranen, wij allen hebben een Middelaar nodig, Die waarachtig God en waarachtig en rechtvaardig mens is.

Durft iemand zeggen, dat bij deze leer de verantwoordelijkheid van de mens niet wordt gehandhaafd, voor al zijn daden en in het bijzonder ook voor de roepstemmen, die door de bediening van het Evangelie tot hem komen? Hoeveel arbeid maakt God met ons! Hij nodigt in de algemene roeping ieder, die het Woord hoort, ieder zonder onderscheid. Niemand wordt uitgesloten; niemand heeft te lang of te zwaar gezondigd. Hoeren en tollenaren zijn zelfs door Christus niet afgewezen. Kan dan iemand onzer zeggen: “Voor mij is die roepstem van Christus niet?" En toch willen wij tot Hem niet komen. Hij betuigt het ons, gelijk eens Jerusalem: "Hoe menigmaal heb Ik uw kinderen willen bijeen vergaderen, gelijk een hen haar kiekens bijeenvergadert onder de vleugelen en gijlieden hebt niet gewild."

Zal Hij dan niet eenmaal zeggen: "Die niet hebben gewild, dat Ik over hen koning zou zijn, brengt ze hier en slaat ze hier voor Mij dood."

O, wat ik u bidden mag, bindt Gods Woord als een keten aan uw hals; leest, onderzoekt de Schriften, verzuimt de door God gegeven genademiddelen niet; laat uw plaats op de catechisatie en in de kerk niet ledig staan; neemt, ouders, uw kinderkens met u als ge u zet onder de prediking des Woords en houdt het oog op hen, opdat zij horen; spreekt veel met elkaar over de leer der waarheid en onttrekt u aan de vermakingen der wereld. Buigt, jong en oud, uw knieën voor God en smeekt Hem, of Hij de prediking wil dienstbaar maken tot uw zaligheid. Nee, o nee! Dat alles brengt u geen stap nader tot de zaligheid, maar het mocht de Heere behagen uit loutere ontferming de middelen te zegenen ter uwer ontdekking aan de staat van uw verderf en u leren bidden en kloppen, als een verloren zondaar aan Zijn genadetroon. Wij moeten toch eerst onze ellendigheid recht leren kennen eer wij God om genade zullen bidden. En de ontdekking van onze ellende is het werk van de Heilige Geest. Hij overtuige u ervan en zoeke u op uit uw dodelijke gerustheid eer de tijd uwer genade zal zijn voorbij gegaan. *Heden, zo gij Zijn stem hoort, verhardt uw hart niet.*

Laat Gods volk het getuigen, hoe onderscheiden hun weg ook wezen moge, of het, al waren Gods roepstemmen van kindse dagen af nog zoveel, ooit in waarheid naar God zou hebben gevraagd, indien niet de Heere Zelf hen te sterk geworden was. Hij opende hun ogen voor de diepe staat hunner ellende; Hij overtuigde hen van hun zonden. Hij dagvaardde hen voor Zijn rechterstoel. En toen? O, toen werden zij de ellendigste van alle mensen. Eiste toen Gods wet niet van u, wat gij niet doen kunt? Getuigden toen niet alle zonden tegen u, ja zelfs uw beste werken? En toch moest u Gods eis en vonnis rechtvaardig keuren en uzelf des doods schuldig. Dat volk kan in kinderlijke oprechtheid voor de Hartenkenner wel verklaren met de Onderwijzer in te stemmen: "Wij hebben naar het rechtvaardig oordeel Gods tijdelijke en eeuwige straf verdiend." Daarbij is er geen middel ter behoudenis.

O, hoe gelukkig zijn zij, die ten einde raad komen. Zij kunnen buiten de enige Middelaar niet. Al is Hij hun nog verborgen, al kunnen zij zich met hun historieel geloof niet redden, hun ziel wordt gedrongen de zaligheid in Hem te zoeken. Houdt toch aan in smekingen en gebeden aan

Gods genadetroon, opdat Hij Zich aan u openbare, zo Hij niet doet aan de wereld. Hij heeft het toch Zijn schuldig en verloren volk beloofd, dat Hij niet zal achterblijven en dat Hij niet verlaten zal het werk Zijner handen. Hij verlichte uw ogen, opdat gij de Koning zien moogt in Zijn schoonheid. Gods recht doordringe onze harten, niet alleen in eerste overtuiging, maar steeds meer, opdat al de gronden, waarop wij willen bouwen ons ontvallen.
O, laat die leer u niet te scherp zijn; zij scheidt het kostelijke van het snode. Hoewel van de zijde Gods, de zaligheid vast ligt, in die enige Middelaar, het moet aan onze zijde een gans verloren zaak worden, om de zaligheid alleen in Hem te vinden. De alles buiten Christus afsnijdende leer zal u voeren tot de zaligheid die in Christus is door het geloof. Leent het oor dan niet aan hen, die u troosten en zalven met uw gestaltelijk leven, maar zoekt toch die scherpe, afsnijdende waarheid, die u steeds weer stelt voor het recht Gods, dat volkomen voldoening eist, opdat gij door het geloof die Middelaar moogt kennen en toe-eigenen, Die aan de eis van Gods recht volkomen heeft genoeggedaan. Het zou zo geheel anders in u worden, zo u maar die enige weg mocht bekend gemaakt, die ten leven leidt.
Uit Zijn volheid ontvangt Zijn volk genade voor genade; Hij wekte hen op uit hun dood-staat, maar Hij wil hen ook innerlijk doen verstaan, dat buiten Hem geen behoudenis is. Daartoe stoot Hij hen van alle gronden af, waarop zij zich zouden neerzetten. Wij moeten een Middelaar zoeken, Die God en mens is. Zoekt Hem gedurig; zoekt Hem, opdat uw schuld worde verzoend, uw ongerechtigheid worde weggenomen en gij in Gods gemeenschap hersteld wordt.
Geef toch, o volk van God, uw ziel geen rust dan alleen in deze enige Middelaar. Hij is ook de Levensbron der Zijnen. Och, of wij ons leven meer in Hem hebben mochten. Buiten die Middelaar, Die waarachtig en rechtvaardig mens is en nochtans ook sterker dan alle schepselen, dat is, Die ook tegelijk waarachtig God is, hebben wij geen toegang tot de Vader. Zo groot is de verlossing van verloren zondaren, dat die alleen kon worden aangebracht, door Hem, Die God en mens is. Eenmaal zal dat grote verlossingswerk in volmaakte heerlijkheid worden verkregen- Reeds in dit leven wordt het door het geloof gekend en dit doet Gods kinderen in aanbidding en verwondering aan. Jezus' voeten neerzinken en uitroepen: "Hij is blank en rood en draagt de banier boven tienduizend" en in aller eeuwen eeuwigheid zullen zij Hem prijzen, Die hen Gode gekocht heeft met Zijn bloed. Amen.

De Persoon des Middelaars ontdekt

ZONDAG 6

Psalm 49: 1.
Lezen: Johannes 5: 1-18.
Psalm 45: 1, 2.
Psalm 119: 52.
Psalm 84: 1.

Geliefden,
Bij degenen, die de aloude Gereformeerde leer erkennen, als geheel op Gods Woord gegrond en dienovereenkomstig in de Formulieren van Enigheid der Nederlandse kerk beleden, staat het onwrikbaar vast, dat geen zondaar buiten Christus kan zalig worden. Petrus, vervuld zijnde met de Heilige Geest, sprak van Hem, toen hij tot de vijandige Joodse Raad zei: "Deze is de Steen, Die van u, de bouwlieden, veracht is, Welke tot een hoofd des hoeks geworden is. En de zaligheid is in geen Andere; want er is ook onder de hemel geen andere Naam, die onder de mensen gegeven is, door Welke wij moeten zalig worden." De Heere Jezus Zelf getuigde het, om geen andere plaatsen der Schrift te noemen, dat Hij in de wereld gekomen is, om zondaren zalig te maken. Hij nodigt door Zijn Woord ieder die dit Woord hoort, tot Hem te komen, opdat hij het leven hebben zal in Zijn naam.
En toch niettegenstaande de goede belijdenis door ons wordt beaamd; niettegenstaande Christus in het Evangelie aangeboden wordt, niemand wil noch kan tot Hem komen. De Heere zegt het ons in Johannes 5: 40: "Gij wilt tot Mij niet komen", en in Johannes 6: 44 zegt Christus: "Niemand kan tot Mij komen tenzij de Vader, Die Mij gezonden heeft, hem trekke." Onze hoogmoed, onze eigengerechtigheid, onze vijandschap beletten ons om tot Christus te komen, opdat wij uit genade gezaligd zullen worden. Alleen door de krachtdadige trekking des Vaders, zal een aan zijn zonden en ellende ontdekte zondaar door het in hem gewrochte geloof, de toevlucht tot Christus nemen.
In onze Vaderlandse Geschiedenis wordt ons een sprekend voorbeeld gegeven. Zoals *Groen van Prinsterer ons in zijn zeer lezenswaardig werk,* dat vooral door onze jongeren wel naarstig moest onderzocht worden, mededeelt, weigerde van Oldenbarneveldt, die door vierentwintig rechters tot de doodstraf was veroordeeld, om genade te vragen, zelfs toen Prins Maurits zijn bereidwilligheid daartoe betoonde. Van Oldenbarneveldt stierf liever op het schavot, dan dat hij bij genade leven zou, omdat hij zijn schuld niet wilde noch kon erkennen. En wij gaan liever eeuwig verloren, dan dat wij uit genade door Christus zalig worden, tenzij wij van schuld en zonden door de onweerstandelijke werking van de Heilige Geest overtuigd worden.
De Catechismus heeft dan ook na alle hoop op verlossing uit de diepe staat van 's mensen ellende door enig schepsel te hebben afgesneden, Gods gerechtigheid gehandhaafd en het enig middel om de welverdiende straf te ontgaan en weder tot genade te komen, gewezen in zo'n Middelaar Die een waarachtig en rechtvaardig mens is en nochtans ook sterker dan alle schepselen, dat is, Die ook tegelijk waarachtig God is. Wie die Middelaar is wordt ons nu bekend gemaakt in de zesde Zondagsafdeling van de Heidelberger Catechismus, die thans nader onze aandacht vraagt.

Vraag 16: Waarom moet Hij een waarachtig en rechtvaardig mens zijn?
Antwoord. Omdat de rechtvaardigheid Gods vorderde, dat de menselijke natuur, die gezondigd had, voor de zonde betaalde; en dat een mens, zelf zondaar zijnde, niet kon voor anderen betalen.
Vraag 17: Waarom moet Hij tegelijk waarachtig God zijn?
Antwoord. Opdat Hij, uit kracht Zijner Godheid, de last van de toorn Gods aan Zijn mensheid zou kunnen dragen en ons de gerechtigheid en het leven zou kunnen verwerven en wedergeven.
Vraag 18: Maar wie is deze Middelaar, Die tegelijk waarachtig God en een waarachtig, rechtvaardig mens is?
Antwoord. Onze Heere Jezus Christus, Die ons van God tot wijsheid, rechtvaardigheid, heiligmaking en tot een volkomen verlossing geschonken is.
Vraag 19: Waaruit weet gij dat?
Antwoord. Uit het heilig Evangelie, hetwelk God Zelf eerstelijk in het Paradijs heeft geopenbaard, en daarna door de heilige patriarchen en profeten laten verkondigen en door de offeranden en andere ceremoniën van de wet laten voorbeelden, en ten laatste door Zijn eniggeboren Zoon vervuld.

In deze Zondagsafdeling wordt ons de Persoon des Middelaars ontdekt, Die aan de gestelde eisen voldoet, en wel op zulk een wijze dat ons

I. de gronden worden aangegeven, waarom Hij waarachtig en rechtvaardig mens zijn moet;
II. verklaard wordt, waarom Hij waarachtig God moet zijn;
III. de Persoon des Middelaars wordt bekend gemaakt en
IV. de Heilige Schrift als de enige kenbron van Hem wordt aangewezen.

I. de gronden worden aangegeven, waarom Hij waarachtig en rechtvaardig mens zijn moet
Eerst in Zondag 6 komt de Catechismus tot de openbaring van de Persoon des Middelaars van het Genadeverbond. Wel sprak de vorige Zondagsafdeling reeds van de mogelijkheid van 's mensen verlossing door een Middelaar, maar 't kenmerkende van Zondag 5 was dit, dat zij alleen van de staat der verlossing sprak en de Persoon des Middelaars nog verborgen hield. Hoe werd in al haar rijkdom van de verlossing gehandeld; zó, dat verzoening voor de zonde niet alleen kon gebracht, maar ook de zondaar in Gods gemeenschap zou hersteld worden. De volle zaligheid werd ons ontsloten. Met minder kan de door Gods recht verplette ziel het ook niet stellen.
O, haar diepe ellende heeft zij door Geesteslicht leren kennen, als veroordeeld door Gods recht en verbannen uit Gods gemeenschap. En nu werd in Zondag 5 deze ellendige tot verlevendiging van zijn hoop gewezen op de volkomen herstelling in de gemeenschap Gods. Zie, zo wil de Heere die vermoeide zielen verkwikken en het heil der zaligheid openen, dat Hij Zijn kerk bereid heeft. 't Zijn die ondersteuningen der liefde, waarbij de ziel leeft; en die haar doen hopen, niettegenstaande al wat haar veroordeelt. O, er is mogelijkheid voor een verlorene! Hoop voor een schuldige! Alleen maar, hoe Gods recht bevredigd is; door wie de zaligheid verworven is, dát nog bleef verborgen. Zo menigmaal de wet haar verdoemende kracht tegen de zonde gevoelen doet, zo menigmaal is het of alle grond ontvalt en geen toevlucht overblijft. Al worden haar de schatten van Christus getoond, ja geschonken, gelijk Rebekka vele kostbaarheden van Izak door Eliëzer werden meegedeeld, zolang Hij zelf tot de ziel niet komt en het oog verlicht om Hem te kennen, zo lang ontbreekt alle vaste grond en zo

lang ook keert zich de zondaar tot eigen krachten, alle onderwijzingen ten spijt. Want toch dit moeten Gods kinderen wel ervaren, dat de historiële kennis der waarheid geen licht schenken kan. 't Is of de zondaar dé Naam van Jezus nog nimmer hoorde noemen.
De Heidelberger doet u zo verstaan, wat bange worstelingen de overtuigde ziel doormaakt, eer ze tot Jezus komt. En dat alles dient, om de grootheid der verlossing en de heerlijkheid van de Middelaar recht te kennen. Zie, hoe de Catechismus naar Gods Woord de openbaring van de Middelaar als voorbereidt. Eerst de mogelijkheid; daarna de grootheid der verlossing als vereisend een Middelaar, die samen waarachtig God en mens is en nu eindelijk het blootleggen van de redenen der eisen de Middelaar gesteld. Zo toch vraagt de heilbegerige:
"Waarom moet Hij een waarachtig en rechtvaardig mens zijn?"
't Is meer dan blote nieuwsgierigheid, die tot dit vragen dringt; de vrager wordt gedrongen door zielzalig verlangen naar de enige Middelaar, Die waarachtig en rechtvaardig mens zijn moet:
"Omdat de rechtvaardigheid Gods vorderde, dat de menselijke natuur, die gezondigd had, voor de zonde betaalde; en dat een mens, zelf een zondaar zijnde, niet kon voor anderen betalen."

Waarachtig mens moest de Middelaar zijn, alles bezitten dus, wat tot de menselijke natuur behoort, d.w.z. Ziel en lichaam hebben; zijn broederen in alles gelijk, uitgenomen de zonde. Gods rechtvaardigheid vordert dat.
De menselijke natuur, die gezondigd had, moest voor de zonde betalen, zegt de Onderwijzer. Zegt Gods Woord ons niet: "De ziel die zondigt, zal sterven." En wederom: "Zij weten het recht Gods, dat degenen, die zulke dingen doen, des doods waardig zijn." Mitsdien moet naar Gods onkreukbaar recht de menselijke natuur, die zondigde, ook gestraft; en het zou onrechtvaardig zijn, maar dan ook bij God gans onmogelijk, de straf, die de mens over zich haalde, aan een andere natuur te wreken; gesteld al, dat het kon. De Middelaar dus moest waarachtig mens zijn.
Meer nog. Mens moest Hij zijn uit de mensen; uit het geslacht van Adam. Nee, geen menselijke natuur bracht Hij mede uit de hemel, voortgebracht door Gods alvermogende kracht buiten het geslacht van Adam om. Dan toch zou Hij buiten ons menselijk geslacht hebben gestaan; met ons geen gemeenschap hebben gehad; dus ook onze schuld niet op Zich hebben kunnen nemen. Met zijn hart werd Hij Borg voor de uitverkorenen, om in de volheid des tijds uit een maagd onze natuur aan te nemen, en te zijn de voldragen vrucht van Maria. Als waarachtig mens bewees Hij Zich gedurende Zijn verblijf op aarde van dag tot dag. Hij at en dronk en sliep; Hij was vermoeid; Hem hongerde; Hij weende; in één woord, Hij was in alles de mensen gelijk, uitgenomen de zonde; naar ziel en lichaam was Hij één onzer; waarachtig mens. Van de bron der vertroosting, die in Hem ligt als medelijdend Hogepriester, Die al onze noden kent en nu in alles met ons medelijden hebben kan; die Zijn volk verstaat in wat ellende het ook verkeert, zwijg ik nu.
In onze Zondagsafdeling gaat het alleen om de noodzakelijkheid der ware menselijke natuur van Christus tot voldoening aan Gods rechtvaardigheid. "Overmits dan de kinderen des vleses en des bloeds deelachtig zijn, zo is Hij ook desgelijks derzelve deelachtig geworden, opdat Hij door de dood te niet zou doen, degene, die het geweld des doods had, dat is de duivel."
Waarachtig mens dus moest Hij zijn, naar Paulus' verklaring, om in onze natuur dood en duivel te overwinnen en Zijn volk uit hun klauwen te verlossen. "Want gelijk door de ongehoorzaamheid van die éne mens, velen tot zondaars gesteld zijn geworden, alzo zullen ook door de gehoorzaamheid van Enen velen bit rechtvaardigen gesteld worden."

In de waarachtige menselijke natuur alleen kon de zonde gewroken en Gods gerechtigheid voldaan. De Middelaar was dan ook als zodanig beloofd; Hij was het zaad der vrouw; het zaad van Abraham, Izak en Jacob; Hij was de nabestaande Losser; de Goël; de Hogepriester, uit de mensen genomen: "Waarom Hij in alles de broederen moest gelijk worden, opdat Hij een barmhartig en getrouw Hogepriester zou zijn in de dingen, die bij God te doen waren, om de zonden des volks te verzoenen" (Hebr. 2: 17).
O, zag toch onze ziel door het geloof die Middelaar! In het Paradijs dong de mens, door satans verleiding verblind, naar de heerlijkheid Gods; dáár sprak 's Heeren mond: "De mens is geworden als Onzer één." Maar in de Middelaar, in de Tweede Adam is God mens geworden, opdat Hij Zich de wet zou onderwerpen, die de mens gehouden is te gehoorzamen, en Hij de straf zou dragen, die op ons rust en daardoor de uitverkoren zondaar met God verzoenen.
Krachtens Gods rechtvaardigheid dus moet de Middelaar waarachtig mens zijn; d.w.z. Ziel en lichaam hebben, gelijk wij, mens uit de mensen, het ware zaad Davids. Zó alleen kan Hij onze Hogepriester zijn. "Want alle Hogepriester, uit de mensen genomen, wordt gesteld voor de mensen in de zaken die bij God te doen zijn" (Hebr. 5: 1).
Maar ook moet Hij zijn rechtvaardig mens; d.w.z. Hij moet zonder zonde zijn; zonder erf- en zonder dadelijke zonde. Hoe toch zou de Goddelijke natuur in die nauwe vereniging met de menselijke kunnen komen, dat die twee naturen in één Persoon verenigd zouden zijn, zo niet de menselijke natuur des Middelaars geheel zondeloos ware! Hoe zou de Middelaar kunnen naderen tot God, indien Hij zonde had! Ja, hoe ware het mogelijk, dat Hij anderen ten Borg zijn zou, zo op Hem Zelf schuld rustte! Dan zou Hij voor Zichzelf de dood zijn onderworpen. Om te kunnen intreden voor doodschuldige schepselen moest de Middelaar waarachtig en rechtvaardig mens zijn.
Bovendien moet de Middelaar en Verlosser, zo vernamen wij reeds in de 5e Zondagsafdeling, *waarachtig God zijn*. Luisteren wij dan naar de Onderwijzer, als hij verklaart

II. ***waarom Hij waarachtig God moet zijn.***
De straf der zonde is een eeuwige straf; d.w.z. een straf zonder einde; er is geen dóórkomen aan. Zo een middelaar kwame, die, gesteld, waarachtig en rechtvaardig mens ware, maar ook niet meer dan mens alleen, dan zou hij dus eeuwig hebben moeten lijden; nooit, neen nooit had hij kunnen uitroepen: "Het is volbracht"; nooit ware Gods recht genoeg gedaan; nimmer was voor de uitverkorenen de zaligheid aangebracht. Al is het dus noodzakelijk, dat de middelaar waarachtig en rechtvaardig mens zij, hij moet tevens méér zijn dan alle schepselen; hij moet waarachtig God zijn om te kunnen doordragen. Hoe duidelijk, hoe verstaanbaar is de lering van de Catechismus dan ook in vr. 17:
"Waarom moet Hij tegelijk waarachtig God zijn?"
"Opdat Hij uit de kracht zijner Godheid de last des toorns Gods aan zijn mensheid dragen, en ons de gerechtigheid en het leven verwerven en wedergeven mocht."
Door Zijn Godheid dus kon Hij de last des toorns Gods aan Zijn mensheid dragen. Geleden heeft Hij alleen in Zijn menselijke natuur; God kan niet lijden, noch ook sterven. In ziel en lichaam, dus in geheel de menselijke natuur, maar ook in die menselijke natuur alleen droeg Christus de last van de eeuwige toorn Gods. Maar Zijn Godheid heeft de mensheid ondersteund; en door die ondersteuning kwam Hij door dat dragen heen.
Hoe had hij des satans verzoeking weerstaan in de woestijn, na veertig dagen vasten, zo niet Zijn Godheid Hem had ondersteund? Hoe ware Hij uit de hof van Gethsémané uitgekomen, toen Zijn ziel geheel bedroefd werd tot de dood toe, zo Hij niet waarachtig God geweest was?

Hoe, laat mc ermee besluiten, ware Hij ooit verrezen uit de dood, als de Goddelijke natuur niet zulk een overwinningskracht aan de menselijke meegedeeld had, dat dood en graf Hem niet binden konden? Als God alleen kon Hij aan Zijn lijden, dat, neem het van geboorte tot sterven, drie en dertig jaren duurde, een eeuwige waardij schenken, zodat dit tijdelijk lijden genoegzaam ware om de eeuwige straf der zonde weg te nemen en het leven in onsterfelijkheid aan het licht te brengen. Ja meer, waarachtig God moest de Middelaar zijn, én om het leven te verwerven, én om het weder te geven. De straf moest niet alleen weggenomen, maar het leven aangebracht; en dat aanbrengen van het leven moet geschieden beide in verwerven en toepassen. Neen wij kunnen niet tot Jezus gaan om in eigen kracht het door Hem verworven leven te aanvaarden en in te gaan. Het is Christus' werk de verworven weldaden toe te passen.

Jozua, de Hogepriester, werden de vuile klederen uitgedaan; hem werden wisselklederen aangetogen; zelf deed hij dat alles niet. O, hoevelen willen Jezus aannemen in eigen kracht. Van hoe menigeen is te vrezen, dat hij met een historieel geloof Jezus neemt; en zijn ziel met een ingebeelde zaligheid troost, omdat hij niets verstaat daarvan dat alleen allereerst de Middelaar volkomen Zaligmaker is, als Hij bij de Verwerver is Toepasser van 't eeuwige leven.

De practicale verloochening van 's Middelaars werk in het wedergeven van het leven, die zo algemeen is in onze dagen, is niet minder dan de algehele miskenning van 's Middelaars bekwaamheid om te voldoen aan de eis Hem gesteld, dat Hij waarachtig God zij. Wij zijn in de zonde dood; en zomin een dode aannemen kan, al bood u hem de ganse wereld, zomin kan onze ziel de verworven zaligheid aannemen. De Middelaar moet daarom God zijn, opdat Hij de gerechtigheid en het leven, dat wij verzondigd en verloren hebben, verwerven en wedergeven mocht.

God en mens moet de Middelaar zijn, die Adams gevallenen losse; de Ine Middelaar; Hij moet daarom "samen waarachtig en rechtvaardig Mens en God" zijn; beide naturen in één Persoon verenigd bezitten. Geen twee middelaars dus, waarvan de één God; de ander mens zij; nee! Eén Middelaar, die beide naturen verenigde in de éénheid van Zijn Persoon; God, de Zoon, de Tweede Persoon in het aanbiddelijk Opperwezen, Die de menselijke natuur aannam, niet een menselijk persoon; een Middelaar, Die op de vraag: “Wie zijt Gij?" antwoorden kan: “Ik ben de Zoon van God," en tegelijk op het: "Wat zijt Gij?" zegt: "Waarachtig God en waarachtig mens."

O, onbegrijpelijk mysterie! Twee naturen in één Persoon zó nauw verenigd, dat al wat in de menselijke natuur geschiedde, plaats had *als daad van de Zoon van God*. "Het Woord is vlees geworden en heeft onder ons gewoond." "God is geopenbaard in het vlees; is gerechtvaardigd in de Geest; is gezien van de engelen"; God in onze natuur gezien, de Tweede Persoon in ons vlees. God schuldig gesteld en gerechtvaardigd, doordat Hij mens geworden was; God leed; God stierf. Maar nee, niet in de Goddelijke, maar in de menselijke natuur; wat Hij volbracht in de natuur des mensen, was het werk van de Goddelijke Persoon, en daarom alleen van eeuwige waardij; daarom volkomen betalend de eeuwige schuld, doordat de Eeuwige de betaling bracht; daarom verwinnend de dood doordat de eeuwig Levende zelfs in de dood met de menselijke natuur verenigd bleef. Wij roofden het leven; Hij verwierf en schonk 't weder.

O, hoe groot is de verlossing van de in Adam gevallen zondaar; zij is het werk Gods. Er is geen andere verzoeningsgrond dan door de dood van de Middelaar, Die waarachtig en rechtvaardig mens en tegelijk waarachtig God is. Welnu, de Onderwijzer maakt in de derde plaats

III. de Persoon des Middelaars bekend.

"Maar wie is deze Middelaar, Die samen een waarachtig God en een waarachtig rechtvaardig mens is?"

"Onze Heere Jezus Christus, Die ons van God tot wijsheid, rechtvaardigmaking, heiligmaking en tot een volkomen verlossing geschonken is."

Nog steeds bleef de Middelaar Zelf verborgen; nog werd Zijn naam niet genoemd; eerst nu, nadat de vereisten voor de Middelaar zijn vastgesteld; nadat de ziel als 't ware tot Hem is opgevoerd en erkennen moet dat niemand minder, niemand anders dan Gods Zoon die Middelaar zijn kan, eerst nu zegt u de Catechismus: die Middelaar is onze Heere Jezus Christus. Bemerkt u, hoe de Middelaar *in de ziel van Zijn volk* geboren wordt, als voldragen zielevrucht? O, hoe lang kunnen Gods kinderen buiten Hem omzwerven soms; jaren, lange jaren zoeken in een ledig graf; en dan wel het ongenoegzame gevoelen van alle vertroostingen in zich omdragen, het besef, dat alles te kort schiet om voor Gods rechterstoel te verschijnen alsook de levende betrekkingen de Middelaar te mogen leren kennen, maar tevens klagend: *Hem zie ik niet.*

En nu zeg ik niet, dat aller weg dezelfde is; integendeel, de bediening van de Heilige Geest is zo rijk, zo veelzijdig, dat we Gods eer zouden aanranden, als we van Zijn organisch werk modelwerk zouden maken, maar toch, ik vrees voor hen, die, zonder ook maar iets te verstaan ervan, dat de openbaring van Christus een wonder is van Gods genade, Hem menen te bezitten. De zaligmakende kennis des Middelaars is een gewrocht van de Heilige Geest, opdat onze ziel erkenne: "Het behaagde God Zijn Zoon in mij te openbaren."

Daar staat Hij dan vóór ons, die Middelaar; zo Hij is, waarachtig God en mens; onze Heere Jezus Christus. Nee, nooit zullen zij, aan wie Hij Zich openbaarde, kunnen uitdrukken wát in die openbaring voor hen lag. Johannes doet u het heilvolle van die openbaring gevoelen, als hij zelfs de ure noemt, waarop ze plaats greep; toen hij met Andréas Jezus volgde en zag waar Hij woonde en die dag bij Hem bleef; toen de ogen voor Zijn heerlijkheid, voor Hèm opengingen; nooit, nooit was die stonde te vergeten: "Het was omtrent de tiende ure."

En zo zal, waar alle hoop op de zaligheid ontviel, en ál wat van de mens is, ongenoegzaam bleek, al het volk, dat bij het omkomen in zichzelf de Heere Jezus kennen leerde door het geloof, die ure nimmer vergeten. Van Hem moeten zij uitroepen: "Al
wat aan Hem is, is gans begeerlijk." In Hem is een algenoegzaamheid tot zaligheid van verlorenen. Hij is van de Vader gegeven, "tot wijsheid, rechtvaardiging, heiligmaking en tot een volkomen verlossing." Bijna woordelijk heeft de Onderwijzer overgenomen, wat Paulus in 1 Cor. 1: 30 schreef, in welke woorden Christus ons wordt voorgesteld als de geschonkene van de Vader. Wij hebben een gegeven Jezus; een van de Vader gegevene. "Mijn Vader geeft u dat ware brood uit de hemel", zei eens de Middelaar, en "niemand komt tot Mij, tenzij de Vader, Die Mij gezonden heeft, hem trekke."

Een gegeven Jezus zij ons deel; een gegevene in Bethlehems stal; een gegevene in de dood en in heerlijkheid. Maar ook een gegevene in ons hart. De grond van alle ware gemeenschap met Christus, niet alleen voor de kerk van God in het algemeen, maar voor elk gelovige in het bijzonder, ligt daarin, dat ons de Middelaar van de Vader geschonken zij. Het gelovig aannemen van Jezus is slechts een "Amen" zeggen op des Vaders gift; en doet ons Hem kennen, zo Hij van de Vader gegeven is, allereerst, zegt Paulus, tot wijsheid. Ach, wij allen zijn dwaas in 's hemels wegen; hoeveel wetenschap wij ook vergaarden, wij kennen van nature de weg des levens niet. Nooit had de mens, hoe hoog de wereld zijn wijsheid ook roemt, de weg kunnen uitdenken, waarin de zondaar weder tot God komen zou; en nooit ook zal een mens kunnen verstaan van zichzelf, wat God heeft uitgedacht tot zijn behoud. Zelfs Gods

kinderen moeten zich gedurig weer vanwege hun geestelijke onkunde beklagen en zij doolden van de rechte weg, zo niet Christus tot ware wijsheid geschonken ware. Maar Hij is de opperste Wijsheid. Hij verlicht ons verduisterd verstand en bewijst Zich als het licht der wereld, zodat zelfs de dwaas op de weg des levens niet dwalen zal.
O, dierbare Zaligmaker! Zou niet elk dergenen, die het Woord des levens van Hem hoorde; die door Zijn wijsheid werd verlicht, met de jongeren op de vraag: "wilt gijlieden ook niet heengaan?" antwoorden: "Heere, tot wie zullen wij heengaan? Gij hebt de woorden des eeuwigen levens." Wij zullen als dwazen gezaligd worden; de weg ten hemel blijft boven de bevatting van ons verstand. Hoe meer dit heilgeheim ontdekt, hoe minder het gevat wordt, maar hoe hoger de aanbidding stijgt. "De verborgenheid des Heeren is voor degenen, die Hem vrezen; en Zijn Verbond om hun die bekend te maken."
Ook werd de Heere Christus gegeven *tot rechtvaardigmaking en heiligmaking*. Deze beide behoren bijeen. De rechtvaardigmaking neemt de schuld, de heiligmaking de smet der zonde weg; en van beide is ons bevrijding nodig. De Middelaar van het Genadeverbond nam ál de schuld der uitverkorenen op Zich en bracht het genoegdoenend offer op Golgótha, om ten derden dage te worden opgewekt door Zijn Vader, "tot onze rechtvaardigmaking." Door Hem is "de rechtvaardigheid Gods geopenbaard geworden zonder de wet, hebbende getuigenis van de wet en de profeten; namelijk de rechtvaardigheid Gods door het geloof in Jezus Christus, tot allen en over allen die geloven; want er is geen onderscheid." De oorspronkelijke gerechtigheid, die we in Adam verloren, heeft dus Christus wederverworven, om ze de Zijnen toe te rekenen. In Zijn naam "wordt dan ook verkondigd vergeving der zonden, en dat van alles, waarvan gij niet kondt gerechtvaardigd worden door de wet van Mozes."
Maar meer. De Vader gaf Zijn Eengeborene in ons vlees tot onze *heiligmaking.* De zonde verdierf ons; ze stelde ons niet alleen schuldig voor God, maar ook ze verdierf ons gehele bestaan. En nu is Christus "die geen zonde gekend heeft, zonde voor ons gemaakt, (n.l. voor Zijn volk) opdat wij zouden worden rechtvaardigheid Gods in Hem." Hij is de geopende fontein voor den huize Davids en voor de inwoners van Jerusalem tegén de zonde en tegen de onreinheid. In Hem, in zijn opstanding en zitting aan Gods rechterhand is al Zijn volk verheerlijkt; in Hem is het volmaakt; vrij van schuld en gewassen van de zondesmet, als had het noch zonde gekend noch gedaan.
Ja, ook is Christus geschonken Zijn volk tot heiligmaking, opdat Hij door Zijn Heilige Geest het vernieuwe, en in de ziel de zonde neerwerpe; het vlees doe kruisigen; en aan eigen wil en zin doe sterven van dag tot dag. Zo bereidt Hij Zich de gemeente, die Hem eenmaal dienen zal zonder zonde, en wordt Hij in onder de zonde verkochten verheerlijkt, opdat zij als vruchtdragende ranken van de wijnstok steeds gereinigd worden en meerder vruchten dragen. Hij heeft daartoe de macht en het vermogen. Hij boog Zich onder schuld en zonde, opdat Zijn volk verzoend en geheiligd met de dichter uit Psalm 103 zinge:

"Zover het West verwijderd is van 't Oosten,
Zover heeft Hij, om onze ziel te troosten,
Van ons de schuld en zonden weggedaan."

Hier mogen Gods kinderen door 't geloof daarvan iets leren kennen, hetzij in meer of minder mate. Nee, Christus doet geen half werk; Zijn verlossing is een volkomene. Daartoe is Hij van de Vader gegeven, en een iegelijk, die de zaligheid in Hem vindt, zal de volle zaligheid in Hem hebben. Dat is het geheim, waarin ál het volk zich verheugt, hetzij klein of groot. Als maar een oog des geloofs op de Immanuël vallen mag, heeft onze ziel in Hem de volle

zaligheid, de meest van verre staande, schuchtere, zowel als de verstgevorderde in de genade. En toch, veel groter verlossing toeft te komen. Straks als de loopbaan hier is geëindigd, als Gods raad zal zijn uitgediend en Hij ons opneemt in heerlijkheid. Dan, ja dan zal het door Christus gekochte volk van volkomen verlossing zingen, en het Lam eren, doordat Hij ze gekocht heeft met Zijn bloed. In de hemel zal geen onvolkomenheid zijn, ja, de gans volmaakte verlossing, waartoe Christus van de Vader geschonken werd, eist ook ons lichaam ter eeuwige verheerlijking op.
Beide, ziel en lichaam moeten van alle band ontslagen en eeuwig vrijgesteld van zonde en zonde-gevolg, dán zal in de aanbidding van Hem, Die op de troon zit en van het Lam de volkomen verlossing der kerk geschonken zijn tot in aller eeuwen eeuwigheid.
Hoewel nu de ware kennis van de enige Middelaar en Verlosser een bevindelijke is, verkregen door de onderwijzingen van de Heilige Geest, toch staat die bevinding niet op zichzelf. God leidt Zijn volk naar Zijn Woord. Wat naar dat Woord niet is, zal geen dageraad hebben. Gods eigen Woord, het heilig Evangelie, wordt dan ook door de Onderwijzer, zo wij nu ten laatste vernemen,

IV. als de enige kenbron van de Middelaar aangewezen.
Lees slechts vraag 19:
"Waaruit weet ge dat?"
"Uit het heilig Evangelie."
Door de wet is de kennis der ellende, uit het Evangelie kennen we de ware enige Middelaar als waarachtig God en waarachtig en rechtvaardig mens. Dát maakt deze wetenschap zo zeker. Wij zijn geen kunstig verdichte fabelen nagevolgd. Kunstig verdichte fabelen volgen zij na, die op ijdele filosofie en wereldse wijsheid bouwen; dezulken denken zich een heilweg uit, die niet anders dan een dwaalpad ten eeuwigen verderve is; een helleweg. "Ziet toe dat niemand u als een roof vervoere door de filosofie en ijdele verleiding, naar de overlevering der mensen; naar de eerste beginselen der wereld en niet naar Christus." Hoe zijn zij te beklagen, die hun hoop op 's mensen bedenkingen stellen. "Tot de wet en tot de getuigenis! zo zij niet spreken naar dit Woord, het zal zijn, dat zij geen dageraad zullen hebben." Gods Woord is het licht, waarin de kerk van oude dagen af gewandeld heeft; "een lamp voor de voet."
Ach, dat ook onze ziel in dat licht zich verheuge en het niet verlate; ook niet voor het dwaallicht van ons gevoel. Nee, zonder gevoel is er geen leven; ál wat leeft in het natuurlijke, plant en dier en mens heeft gevoel; zou dan het levendgemaakte volk van God niet geestelijk gevoelen? De gevoelloosheid voor God en Goddelijke zaken is vrucht des doods. Maar desniettegenstaande als wij drijven gaan op ons gevoel, en dat gevoelige grond en leven wordt, dwalen wij af van het vaste fundament, waarop Sion is gebouwd; want Sion is gegrond op het fundament der apostelen en profeten. De Catechismus zegt ons hier:
Christus is bij Geesteslicht, alleen uit het Evangelie te kennen; hoe meer onze ziel in het Woord Gods geoefend worden mag, hoe klaarder het hemels licht ons doorstralen mag, hoe helderder de zalige kennis zijn zal van Christus, de Middelaar van het Genadeverbond; terwijl al het steunen op de gevoelige aandoening des harten de kennis verdonkert en ons aan vele folteringen prijs geeft; folteringen van ongeloof en vertwijfelingen ep van satans bekamping, waardoor dan Gods volk telkens weer, als het die dadelijke gevoeligheid van de tegenwoordigheid Gods mist, alles verwerpt, wat de Heere in hen gewrocht heeft en waardoor de Geest wordt beproefd en Gods liefde klein geacht.
Met alle ernst roep ik tot het Woord Gods terug. Van onze hoogten af, o volk! In de diepten groeien de mirten.

Ai zeg, wie zou de weg des levens ooit gevonden hebben buiten het Woord Gods om? Zal één blinde heiden ooit tot Christus kunnen komen, zo hem het Evangelie niet gepredikt wordt? Gaan jaar na jaar duizenden en duizenden onzer medereizigers naar de eeuwigheid niet verloren, doordat ze vreemdelingen bleven van de waarheid, die alleen hun de enige Zaligmaker prediken kan? Heeft de Heere Zich dan vergeefs in dat Woord geopenbaard? De oprechte keert zich altijd weer tot de Waarheid, om zijn zielsbeleven eraan te toetsen; om aan deze bron van Gods openbaringen zijn bestreden, vermoeide en dorstige ziel te laven.
Alleen het Evangelie zegt ons, dat Jezus Christus in de wereld gekomen is om zondaren zalig te maken; dat Hij de Middelaar is; de Fontein der zaligheid: dat heilig Evangelie, "hetwelk God Zelf eerstelijk in het Paradijs geopenbaard en daarna door de heilige patriarchen en profeten heeft laten verkondigen en door de offeranden en andere ceremoniën van de wet laten voorbeelden, en ten laatste door Zijn eniggeboren Zoon vervuld."
Ik zal vijandschap zetten tussen u en deze vrouw; tussen uw zaad en tussen haar zaad; datzelve zal u de kop vermorzelen en gij zult het de verzenen vermorzelen", zo luidde het "Paradijsevangelie" door God Zelf geopenbaard, juist toen, toen de mens zich in satans klauwen geworpen had, en deze zijn overwinning op Gods maaksel dacht te vieren.
De blijde boodschap is van God, en door Hemzelf tot de verloren mens gebracht. Ook hebben patriarchen van Adam af tot Jacob toe en de profeten, kleine en grote, van de dagen van Mozes af door Hem alleen gesproken, gedreven door de Heilige Geest, terwijl' de offeranden en andere ceremoniën van de wet alleen daarom het Evangelie "voorbeelden" omdat God ze gegeven heeft; omdat Hij er inhoud in legde. Elk offer was zo een volle prediking van Christus; al de ceremoniën een openbaring van het heil des verbonds, dat ten laatste in des Vaders eniggeboren Zoon is vervuld. Want het einde van de wet is Christus, een iegelijk die gelooft. O, dat lieve Woord van God: als ik het gevonden heb, heb ik het opgegeten en het was zoeter dan honing en honingzeem."
Nee, de kerk ontving onder de oude dag geen half Evangelie; de volle openbaring van Christus was haar ook toen geschonken en in vele voorbeelden voor ogen gesteld; ook in levende typen als in Jozef, Jozua, Simson, David e.a. Ja, Israël zelf was voorbeeld van de beloofde Middelaar; geheel dat volk met al wat het van God gegeven was, wees heen naar Hem, het ware zaad Davids, van Wie Paulus schrijven kon: "En buiten alle twijfel de verborgenheid der godzaligheid is groot."
Komt zingen wij er van uit Psalm 119:52:

Hoe zoet zijn mij Uw redenen geweest,
Geen honing kon 't gehemelt' beter smaken.
Alleen door Uw bevelen krijgt mijn geest
Verstand van God en Goddelijke zaken;
Dies heb ik al de levenspaán gevreesd,
En zal bedrog en slinkse wegen wraken.

Verachters van Gods Woord, u mag wel beven! U versmaadt de openbaring Gods tot uw zaligheid. Uw beeld is getekend in Israël ten tijde van Zedekia; "zij spotten met de geboden Gods en verachtten zijn woorden, zij verleidden zichzelf tegen zijn profeten, totdat - o, hoort toch - totdat de grimmigheid des Heeren tegen. Zijn volk opging dat er geen helen aan was." Och, dat God u deed buigen voor Zijn waarheid, eer het daartoe met u zal gekomen zijn, eer uw breuk onherstelbaar zijn zal; en in uw verderf eeuwig u zal toeklinken: geen helen meer! U leeft in de tijd der genade; in de mogelijkheid van zalig worden.

Werd u niet leven en dood voorgesteld? Durft ge dit ontkennen? En zo Nee, ach mijn medereiziger naar de eeuwigheid, wat blijft u dan over, dan het zelfverwijt: "Eigen schuld! ik heb niet gewild!"
Ook ontsloot het Evangelie Gods volk de weg des levens. Worde die ontsluiting steeds ruimer! Dat onze zielen een rechte kennis van Christus mogen verkrijgen. Zou Hij u niet boven alles dierbaar worden? Hongert naar het Woord Gods.
Er kan een tijd komen ook voor u, dat de Heere een honger in het land zal zenden, niet een honger naar brood, noch dorst naar water, maar om te horen de woorden des Heeren. Waardeert dan, wat God nog geeft. Maakt een veelvuldig gebruik van het Evangelie. Houdt u bij uw denken en lezen en horen bij de mening des Geestes, vergeestelijkt niet; Gods Woord is Geest en leven, en behoeft niet vergeestelijkt te worden. Tracht de Godsgedachten, in het Evangelie gedocumenteerd, te verstaan en de Heere zegene uw gebruik der Schriften, opdat ge de beloften Gods voor uw ziel moogt omhelzen, en eens roemen door het geloof: "Het is vervuld, in Christus vervuld", want in Hem zijn alle beloften ja en amen; Gode tot heerlijkheid. Uw ziel leve uit die vervulling in Christus, waarvan het Evangelie ons zo rijkelijk getuigenis geeft.
Overtuigden van uw schuld en zonden, zoekt de enige Middelaar door het geloof recht te kennen. Wij kunnen zonder Jezus niet zalig worden. Hij openbare Zich aan u, zoals Hij het niet doet aan de wereld. Houdt aan bij Hem; zoekt Hem in de wijken en straten van Jeruzalem, tot gij Hem gevonden hebt. O, dan wordt uw leven zo geheel anders! Dan neemt Hij de hoogste plaats in uw hart in en wordt Zijn liefde een banier over u. Dan zult u meer en meer de noodzakelijkheid gevoelen, om in Hem geborgen te worden. In Hem toch is de ruste, die er overblijft voor het volk van God.
Oefent u veel in het Woord, waarin Hij geopenbaard is in al Zijn Middelaarsgraveerselen. En moge Hij het in zijn staat bevestigde volk steeds meer uit Zijn volheid doen ontvangen genade voor genade, opdat de kerk van God opklimme uit de woestijn als rookpilaren, berookt met mirre en wierook en met allerlei poeder des kruideniers, heerlijk in hare gestalte door Hem, Die haar geworden is wijsheid van God en rechtvaardigheid en heiligmaking en verlossing. Amen.

De scheidslijn door het geloof getrokken

ZONDAG 7

Psalm 116: 6, 8.
Lezen: Romeinen 9: 14--33.
Psalm 27: 3, 7.
Psalm 138: 2.
Psalm 119: 17.

Geliefden,
Vóór de grondlegging der wereld heeft God uit loutere soevereiniteit bepaald, wie van Adams geslacht zalig worden zal en wie niet. Verkiezing en verwerping zijn de beide delen van de predestinatie, waarvan Paulus in het u voorgelezen hoofdstuk schreef: "Jacob heb Ik liefgehad en Ezau gehaat." De verkiezing geschiedde niet om voorgezien geloof en goede werken, noch ook de verwerping om voorgezien ongeloof of kwade werken. De predestinatie is dan ook niet een besluit Gods uit barmhartigheid en rechtvaardigheid, maar uit absolute soevereiniteit. Die soevereiniteit maakte van eeuwigheid scheiding tussen Jacob en Ezau; tussen degenen, die zalig worden en hen, die verloren gaan. God stelde, gelijk de apostel schrijft in 1 Thess. 5: 9, tot toorn en tot verkrijging der zaligheid.
Heeft God alzo vóór de grondlegging der eeuwen de scheiding getrokken tussen hen, die verloren gaan en die behouden worden, in de tijd wordt die scheidslijn bepaald door het oprecht geloof. Daarmee begiftigt de Heere Zijn uitverkorenen, waardoor zij Christus worden ingelijfd en Zijn weldaden aannemen. Alzo worden zij de zaligheid in Hem dadelijk deelachtig, die zij voorwerpelijk in Hem reeds hebben, zoals het Formulier van de Heilige Doop zo eenvoudig en naar waarheid schrijft, "dat de Heilige Geest verzekert, dat Hij ons wil deelachtig maken, wat wij alreeds in Christus hebben, namelijk de afwassing onzer zonden en de dagelijkse vernieuwing onzes levens, totdat wij eindelijk onder de gemeente der uitverkorenen in het eeuwige leven onbevlekt zullen gesteld worden."
Zonder twijfel zijn het degenen, die in Christus verkoren, in Hem vergeving der zonden hebben, zij allen en zij alleen, die in Hem, als hun Hoofd, begrepen zijn, en volstrekt niet allen, die ten doop gedragen worden. Gelijk alle mensen gevallen zijn in Adam, zijn de uitverkorenen in Christus met God verzoend en met Hem gezet in de hemel, in de gunst en gemeenschap Gods. Maar wat deze in Christus hebben, moet hun in de tijd worden deelachtig gemaakt, omdat ook zij van nature kinderen des toorns zijn, gelijk al de anderen. Ook zij zijn in Adams val gerekend en zonder Christus in de wereld. Hoewel zij onder het licht van het Evangelie geboren zijn en leven, zijn zij wat hun staat betreft "vreemdelingen en bijwoners" en is hun de inlijving in Christus onmisbaar, opdat zij de zaligheid in Hem verkrijgen mogen. Die inlijving in Christus nu is het werk van de Heilige Geest en geschiedt door het geloof, dat de Heilige Geest Zelf in de wedergeboorte in de harten der uitverkorenen in Christus en gekochten met Zijn bloed, inplant.
Wie die inplanting in Christus door het geloof ten leven mist, is in Adam der verdoemenis onderworpen, dood door zonden en misdaden. Het geloof trekt alzo in de tijd de scheidslijn tussen hen, die in Adam en hen, die in Christus zijn.
Ik vraag voor dit stuk thans nader uw aandacht, als ik met u ga behandelen de zevende Zondagsafdeling van onze Heidelberger Catechismus.

Vraag 20: Worden dan alle mensen wederom door Christus zalig, gelijk zij door Adam zijn verdoemd geworden?
Antwoord. Neen zij, maar alleen degenen, die Hem door een waar geloof worden ingelijfd en al zijn weldaden aannemen.
Vraag 21: Wat is een waar geloof?
Antwoord. Een waar geloof is niet alleen een stellig weten of kennis, waardoor ik alles voor waarachtig houde, wat ons God in Zijn Woord geopenbaard heeft, maar ook een vast vertrouwen, hetwelk de Heilige Geest door het Evangelie in mijn hart werkt, dat niet alleen anderen, maar ook mij vergeving der zonden, eeuwige gerechtigheid en zaligheid van God geschonken is, uit loutere genade, alleen om der verdiensten van Christus wille.
Vraag 22: Wat is dan een christen nodig te geloven?
Antwoord. Al wat ons in het Evangelie beloofd wordt, hetwelk ons de Artikelen van ons algemeen en ongetwijfeld christelijk geloof in een hoofdsom leren.
Vraag 23: Hoe luiden die Artikelen?
Antwoord. Ik geloof in God, de Vader, de Almachtige, Schepper des hemels en der aarde. En in Jezus Christus, Zijn eniggeboren Zoon, onze Heere; Die ontvangen is van de Heilige Geest, geboren uit de maagd Maria; Die geleden heeft onder Pontius Pilatus, is gekruisigd, gestorven en begraven, neergedaald ter helle: ten derden dage wederom opgestaan van de doden. opgevaren ten hemel, zittende ter rechterhand Gods des almachtigen Vaders; van waar Hij komen zal om te oordelen de levenden en de doden.
Ik geloof in de Heilige Geest. Ik geloof een heilige, algemene, christelijke Kerk, de gemeenschap der heiligen; vergeving der zonden, weer opstanding des vleses en een eeuwig leven.

In deze Zondagsafdeling wordt dus de scheidslijn door het geloof getrokken, als
I. de zaligheid alleen wordt toegekend aan hen, die door het geloof Christus deelachtig worden;
II. het wezen des gelooft beschreven en
III. de hoofdsom des gelooft bepaald wordt.

I. ***de zaligheid alleen wordt toegekend aan hen, die door het geloof Christus deelachtig worden***
In Zijn volkomen algenoegzaamheid en bekwaamheid droeg ons de zesde Zondags-afdeling van de Heidelberger Catechismus de Middelaar des Verbonds voor, de Immanuel, God met ons, Die als het vrouwenzaad door de Vader Zelf eerst in het Paradijs werd geopenbaard en in de volheid des tijds als de Alvervullende kwam, Zijn volk kopend met Zijn bloed, gelijk profeten en schaduwdiensten van Hem hadden getuigd.
Maar versta nu wel. In Adam waren alle mensen gerekend; en zijn dan ook allen gevallen naar het verderf; in Christus zijn alleen de uitverkorenen gerekend, hun tot zaligheid, en zij, en zij alleen worden door het geloof Christus ingelijfd en Zijn weldaden deelachtig. Zo wordt de scheidslijn getrokken tussen hen, die zalig worden en die verloren gaan. De Catechismus stelt ons dan ook voor de vraag:
Worden dan alle mensen wederom door Christus zalig, gelijk zij door Adam zijn verdoemd geworden? En dan is het Schriftuurlijk, beslissend antwoord: *Neen zij.*
Alle mensen, hoofd voor hoofd, van Adam af tot de laatste, die zal geboren worden, alle mensen zijn in Adam gerekend, maar niet alle die mensen hebben in Christus hun

verbondshoofd. De genade is niet algemeen en niet alle mensen zullen in Christus zalig worden.
Of dan Christus' verdienste niet genoegzaam ware om alle mensen zalig te maken? O ja, op zichzelf die verdienste van Christus beschouwend, moet ge wel erkennen, dat haar Gode voldoenende kracht geen grenzen heeft. Gods gramschap, die volmaakte, eeuwigdurende afkeer Gods van al wat zonde is, die voor de zonde volkomen voldoening vordert, brandde in volle kracht op alle Adamskinderen. En Christus heeft die volle toorn, beide in ziel en lichaam gedragen; en de gramschap gestild. Maar, en daarop komt het hieraan, die stilling van Gods gramschap, die voldoening van Gods gerechtigheid, is in de vrijmachtige liefde van de verkiezing en het eeuwige Verbond der Genade bepaald tot degenen, die van de Vader aan Christus gegeven zijn (Dordtsche Leerr.II par 3 en 8). Ze is geenszins voor alle mensen. Vanwege de kracht en waardij van het Borgwerk des Middelaars hebben wij in de bediening des Evangelies volle vrijmoedigheid de zaligheid van zondaren allen te verkondigen; het uit te roepen, dat niemand te slecht, dat niemands schuld te groot is; en een ieder, die het Woord hoort, te wijzen op de ontzettende verantwoordelijkheid, die op hem rust, en het oordeel dat bij zijn verharding hem treffen zal, daar alle voorwendsel voor de zonde hem is weggenomen en het wee van Chorazin en Kapernaam hem boven het hoofd hangt, maar desniettegenstaande werd Christus Borg voor de uitverkorenen en zal Hij die en die alleen Zijn zoenverdiensten toepassen. Maar er is toch geschreven: "Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe"?
Dus God maakte in Zijn liefde geen scheiding? Hij had de ganse wereld lief en gaf voor haar Zijn Eniggeboorne? En nu hangt het van onszelf af, of wij die liefde aanvaarden, dan wel van ons stoten. Maar zo we geloven is onzer de zaligheid?
Er zijn werkelijk mensen, die zo de waarheid verdraaien tot hun eigen verderf; die de vrijmachtige verkiezing dus en het plaatsbekledend Borgwerk van Christus loochenen, als zou de Middelaar voor alle mensen gestorven zijn; en die 't zalig worden van des mensen vrije wil afhankelijk stellen. Nog meer teksten grijpen zij aan. Zegt Paulus niet in 1 Tim. 2: 4 dat God wil, dat alle mensen zalig worden? En leest ge dan niet in 2 Petrus 3: 9: "De Heere is lankmoedig over ons, niet willende dat enigen verloren gaan, maar dat zij allen tot bekering komen"? Nog sterker, zo roemt de oude Pelagiaan en de hem volgende Remonstrant en elke wekelijke dromer van Gods liefde. Schier onweerlegbaar spreekt de apostel in Romeinen 5. De genadegift overtreft de misdaad, zegt Paulus. Door de misdaad van éne zijn velen gestorven, maar veel meer is de genade Gods overvloedig geweest over velen. "Zo dan gelijk door één misdaad de schuld gekomen is over alle mensen tot verdoemenis, alzo ook door éne rechtvaardigheid komt de genade over alle mensen tot rechtvaardigmaking des levens." Dus, zo besluit men, de zaligheid is voor alle mensen en het hangt alleenlijk van ons af, of wij tot die zaligheid zullen ingaan.
Maar dat besluit is tegen de Schrift. Als Johannes ons betuigt, dat God de wereld lief gehad heeft beweert hij geenszins, dat Christus voor alle mensen in die wereld gegeven is, maar wijst hij ons daarop, dat niet de gevallen engel, maar de mens voorwerp van Gods eeuwig ontfermen is; terwijl het willen Gods tot zaligheid over alle mensen, niet zegt dat Gods wil is, dat hoofd voor hoofd elk mens zalig worde, want indien Gods wil was, dat alle mensen zalig werden, wie zou God beletten te volvoeren wat Hij wil? Maar bij God is geen aanneming des persoons. Dat daarom smekingen gedaan worden voor alle mensen; voor koningen en allen, die in hoogheid zijn. Want God wil dat alle, d.i. allerlei mensen het zij laag van staat of hoog met eer bekroond, wie ze ook zijn, zalig worden, gelijk Hij in de toebrenging van zondaren

door alle eeuwen heen betoond heeft. Lees toch de Schrift in haar verband. Dan zullen wij ook Petrus verstaan in diens tweede Zendbrief, waarin hij doelt op de van God geroepenen en uitverkorenen, die de beloften hebben, van welke Hij niet wil, dat enigen verloren gaan. De beloften ter zaligheid zijn dus geenszins aan alle mensen geschonken. Hoe kan iemand, zonder God de onmacht toe te schrijven Zijn wil te volvoeren, Petrus' woord op alle mensen doen slaan, daar velen toch omkomen in het eeuwige verderf. En om ook op Romeinen 5 de aandacht nog te vestigen, nooit zult ge Paulus' krachtig betoog vatten zo ge in Romeinen 5 niet ziet, dat de twee verbondshoofden tegenover elkaar worden gesteld en het "allen" en "velen" telkens betrekking heeft op al degenen, die door deze verbondshoofden gepresenteerd werden en worden. Allen en "velen" in betrekking tot Adam zijn alle mensen één voor één. Maar diezelfde zijn in Christus de uitverkorenen, die allen in Hem zijn van vóór de grondlegging der wereld. Zalig zullen worden alleen zij, *die in Christus Jezus zijn; en die mitsdien in de tijd Hem door een »recht geloof worden ingelijfd, en al Zijn weldaden aannemen,* zo onze Catechismus het zegt, en aan welke uitspraak we ons zeer nauw te houden hebben. Want, getuige de dwaling van Luther, die tot de leer der algemene genade verviel, hier zijn satans listen vele en de vijandschap onzer natuur tegen vrije genade is groot.
Door een oprecht geloof Christus ingelijfd! d.w.z. door het echte geloof; dat een gave Gods is gelijk Paulus zegt in Eféze 2: "Uit genade zijt gij zalig geworden, door het geloof, en dat niet uit u, het is Gods gave." Er is zoveel nabootsing van dat oprechte geloof; zoveel geloof, dat het stempel van de Heilige Geest mist, en dat dus de ziel Christus niet inlijft. Eén geloof slechts is er, dat tot zaligheid dient; 't geloof, dat ons Christus inlijft, en waardoor wij Zijn weldaden aannemen. Wat u zonder ingelijfd te zijn in Christus ook meent; misschien consciëntieus nauw neemt; goed bedoelt of hoe ge 't ook anders noemen wilt, alles, alles, zal u als de zandgrond uit de gelijkenis, bij de dood ontvallen. En die inlijving in Christus is door de Heilige Geest, Die het geloof werkt.
't Oprechte geloof is van gans andere natuur dan 't historisch-, tijd- en wondergeloof. In die alle is niets, het allerminste niet van het waar geloof, hoezeer ze ook in uiterlijke vertoning dit echte geloof nabij mogen komen.
Een historisch geloof is niets dan een blote toestemming aan een gekende waarheid. Zou u een historiëel gelovige vragen, of hij nog gelooft, wat in de Bijbel staat, hij zou zeker u bevestigend antwoorden, want hij neemt voor waar aan, wat Gods Woord zegt. Agrippa had zulk een historiëel geloof; waarom Paulus zei "Gelooft gij, o koning Agrippa, de profeten? Ik weet, dat gij ze gelooft." En toch, hij bekommerde zich om zijn zieleheil niet. Hoezeer is te vrezen, dat velen in onze dagen het niet verder brengen dan koning Agrippa, alhoewel ze met de kerk meeleven. Het historiëel geloof is wel noodzakelijk, maar niet genoeg. "Gij gelooft, dat God een enig God is; gij doet wel, de duivelen geloven het ook, en zij sidderen", zou Jacobus tot hen zeggen.
Dan gaat het *tijdgeloof* nog dieper. Een tijdgelovige toch is daarin te onderscheiden van een historiëel gelovige, dat hij de Waarheid met enig uiterlijk genoegen ontvangt; enige smaak in het Woord heeft. In Matth. 13 vergelijkt de Heere de tijdgelovige bij het zaad, dat op steenachtige plaatsen gevallen is. Maar de innerlijke hartelijke verlustiging in de Waarheid Gods zoals die 't deel van Gods kinderen is, mist de tijdgelovige geheel; die opening der Schriften voor de arme, verloren zondaar kent hij niet: doordat 't zaad des Woords in hem geen wortelen schoot ter ontdekking zijner ellende en de ware droefheid over de zonde als belediging van het Heilig Wezen Gods hem vreemd bleef. Tot vruchtdragen komt het tijdgeloof niet. Het tijdgeloof mist alle wezenlijke eigenschappen van het ware geloof, het verenigt de ziel niet met Christus, en wist dus de levenskracht, en verdort. Het is voor een tijd.

Beide historisch- en tijdgeloof richten zich echter nog op Gods Woord. Dat doet het wondergeloof niet.
't Wondergeloof is die sterke vaststelling bij ons zelven, dat er óf aan ons, óf door ons enig wonder zal geschieden. 't Kan beoefend worden door Gods volk; denk aan de apostelen, die wonderen verrichtten; of aan die melaatse, die tot Christus wederkeerde. Maar het is geheel onderscheiden van het zaligmakend geloof. Neem die tien melaatsen maar. Zij allen geloofden; dat bewezen ze; anders waren ze op des Heeren bevel niet heengegaan, om zich de priester te vertonen. Wat moesten zij, melaatsen, bij de priester? Eerst als ze genezen waren hadden zij zich tot de priester te wenden. En toch gingen zij zonder enig tegenspreken op Christus bevel, want zij geloofden, zij hadden allen die sterke vaststelling bij zichzelf, dat Hij aan hen het wonder der gezondmaking verrichten zou. Dat, dat was bij negen van de tien melaatsen ook alles. De Heere Jezus was hun niet meer dan een wonderdokter. Eén, slechts één, zocht in Hem zielsbehoudenis; het was een Samaritaan. Velen zullen zeggen: "Heere, hebben wij niet in Uw naam geprofeteerd, en in Uw naam duivelen uitgeworpen en vele krachten gedaan?" Maar het vreselijk woord zal tot hen klinken: "Gaat weg van Mij, gij werkers der ongerechtigheid!"
Laat ons toch niet in het wonder opgaan. Eén wonder is ons nodig, n.l. dat wij, geestelijk doden, worden opgewekt; "maar al ware het dat ik het geloof had, zodat ik bergen verzette, en de liefde niet had, zo ware ik niets."
Missen wij het oprechte geloof, dat der uitverkorenen is, dan hebben wij geen deel aan Christus. Hem te missen, wil zeggen dat de verdoemenis op ons blijft. Het oprecht geloof maakt scheiding tussen hen, die zalig worden en die verloren gaan. Door het oprecht geloof alleen worden wij Christus ingelijfd en als vrucht daarvan nemen wij Zijn weldaden aan. Maar die Christus niet is ingelijfd kan ook Zijn weldaden niet aannemen. Hoe nauw, ja zeer nauw zal een heilbegerige in deze zich onderzoeken en vragen naar het wezen van het oprecht geloof, gelijk de vrager in de Catechismus:
"Wat is een oprecht geloof?"
'Op die vraag geeft de Onderwijzer het klaar en eenvoudig antwoord: *"Een waar geloof is niet alleen een stellig weten of kennis, waardoor ik het al voor waarachtig houd, wat ons God in zijn Woord geopenbaard heeft, maar ook een zeker vertrouwen, hetwelk de Heilige Geest door het Evangelium in mijn hart werkt, dat niet alleen anderen, maar ook mij vergeving der zonden, eeuwige gerechtigheid en zaligheid van God geschonken zij, uit louter genade alleen om de verdiensten Christi wille."* Dit antwoord noopt ons in de tweede plaats stil te staan bij

II. ***het wezen des gelooft, dat beschreven wordt.***
Nu vestige onze aandacht zich er van stonde aan op, dat de Catechismus hier niet van het welwezen des geloofs handelt, maar het geloof beschrijft in zijn aard, natuur, wezen. 't Staat zó met die beschrijving in Zondag 7, dat een ieder, die mist, wat hier omschreven is, het ware geloof mist, en dus geen deel heeft aan Christus en de zaligheid.
Dit geloof trekt de scheidslijn tussen hen die zalig worden en hen, die verloren gaan. Een andere weg is er niet. In dat geloof zijn zeker trappen; standen zijn er in het genadeleven. Maar daarover gaat het hier niet. Tegen de stelling, dat in de zevende Zondagsafdeling niet het eigenlijke wezen, maar alleen het welwezen des geloofs beschreven wordt; of anders, dat tot het wezen van het ware geloof niet zou behoren de particuliere toepassing en inwendige verzekering van de vergeving der zonden in Christus, had met sommigen van onz godvruchtige voorvaderen onder wie Van der Groe bezwaar en velen ontbreekt het licht

daarvoor nog. Wij mogen niet loslaten die heldere, Schriftuurlijke beschrijving, ons hier, gelijk op andere plaatsen, door onze vaderen gegeven.
Toch bedenke een iegelijk wel, dat de oefening van dit ware geloof in al Gods volk en te allen tijde niet even krachtig en helder is. Met Comrie maken wij wèl onderscheid tussen *de genade* en de *daad* des geloofs. Uit de genade vloeien de daden des geloofs voort. En nu behoort steeds tot de genade des geloofs, wat de Catechismus en ook het Formulier van het Heilig Avondmaal zo kostelijk zegt. Maar er kan in de daad des geloofs zoveel gebrek zijn, dat van genoemde stukken weinig blijkt. Zo dit maar recht bedacht werd zouden we de beschrijving in de Catechismus van het wezen des geloofs verstaan en beamen, ja zou die beschrijving in stee van de oprechten ter neer te slaan of uit te sluiten, middel kunnen zijn ons uit veel donkerheid te verlossen en het geloof te sterken.
Door de zaligmakende kennis des geloofs nu "houd ik 't al voor waarachtig, wat ons God in Zijn Woord geopenbaard heeft."
Die vrucht werpt het geloof in de ziel af, steeds meer naarmate het wasdom bekomt. Door het geloof valt over de waarheid Gods dat zalig licht, dat haar vrijmakende kracht doet ervaren. Nu is 't niet alleen met ons zondig verachten en ontwijken van de waarheid uit, maar ook met ons vormelijk, dor en dood leven, waarin zovele godsdienstige mensen het houden kunnen tot hun eeuwig ongeluk. Wij krijgen verlichte ogen des verstands om de waarheid te kennen, die in Jezus is. "Uw Woord is een lamp voor mijn voet; een licht op mijn pad", getuigt zulk een gelovige. O, naar de eeuwige waarheid Gods hongert zijn ziel meer dan zijn lichaam naar brood. Die kennis doet hem graven in de geopenbaarde Godsgedachten, opdat hij het leven van zijn ziel vinde; en hij ervaart zo menigmaal, hetzij in het onderzoeken thuis, waaraan hij menige nachtrust opoffert; hetzij in het opgaan naar Gods huis, de troostrijke vrucht van het Woord; hij kent de stem van God; 't is hem, of de Heere Zelf tot hem spreekt.
't Is een zekere kennis; in die geloofskennis is geen twijfel; ze is vast. Hoe de wereld ook de schouders voor Gods Woord spottend ophaalt; wat de "geleerde" ook bazelt van het Woord als onmogelijk waar te kunnen zijn, het geloof wankelt niet, maar verheft zich verre boven die onzekere en onvaste helse aanvallen op Gods openbaring; het geloof kan de stoten velen en de gelovige zal in de twijfel niet omkomen. Het geloof is een zekere, d.w.z. een vaste kennis van de beloften Gods. Deze worden in haar rijke inhoud ontsloten, toegepast en omhelsd, zodat zij een pleitgrond der ziel worden. Want pleiten op Gods beloften is een werk des geloofs.
In de bekwaamheid van de gelovige om helder de stukken uiteen te zetten voor zichzelf en voor anderen wortelt de vastheid van het geloof dus niet. Hier is het weer het werk van Christus, dat beslist: "Simon, Simon, de satan heeft u zeer begeerd te ziften als de tarwe. Maar Ik heb gebeden, dat uw geloof niet ophoude." Die voorbede is genoeg en geeft een vastheid aan het geloof, die de kennis zo zeker doet zijn, dat de twijfel vluchten moet. In de gelovige bestaan beide: geloof en ongeloof. Maar in het geloof zelf is niet de minste twijfel. Twijfel en geloof sluiten elkaar geheel uit; de kennis is onwrikbaar vast. Maar het kan zeer wel zijn, dat het ongeloof de gelovige in twijfel brengt. Zie eens op Thomas, die alle kondschap van Christus' opstanding halsstarrig verwierp en stoutmoedig betuigde niet te zullen geloven vóór hij zag en tastte. O, die droeve Godonterende twijfel aan wat de ziel soms kort te voren door het geloof nog omhelsde.
En toch, hoe vele duizend malen de gelovige twijfelt, het geloof is een zekere kennis en wankelt niet en omhelst al wat God in Zijn Woord geopenbaard heeft. Ja meer, het geloof is ook een zeker vertrouwen; het geloof doet de ziel steunen op Christus. Nooit kan dan ook het geloof geoefend worden, of niet alleen gaat het licht op, dat de duistere kennis verheldert, maar ook komt er dat zinken en zakken, dat rusten en vertrouwen, dat ons over al ons twijfelen

beschaamd zet. En o, zo zeker, de waarheid van Gods werk en de zaligheid in Christus omhelzen doet.
Lees dan ook in dat licht eens, wat de Onderwijzer van dat vertrouwen zegt, dat n.l. *de Heilige Geest het in ons hart werkt door het Evangelie.* Nu, dat is wel in het leven van Gods volk bevestigd. Het geloof is uit het gehoor en het gehoor door het Woord Gods. Maar nu verder. Dat vertrouwen gaat hierover, *dat niet alleen anderen, maar ook mij vergeving der zonden, eeuwige gerechtigheid en zaligheid van God geschonken zij, uit loutere genade, alleen om de verdiensten van Christus wil.*
Wat zwaar stuk voor velen. Juist daarover gaat de zielestrijd bij hen, die wel voor gans verlorenen de zaligheid in Christus hebben mogen aanschouwen, maar die de toe-eigening en verzekering des geloofs missen, en nu enerzijds niet kunnen ontkennen, wat God aan hen deed, maar anderzijds o, zo aangevallen kunnen worden, dat die vergeving der zonden, eeuwige gerechtigheid en zaligheid voor anderen is; voor Gods volk, niet voor hen. Konden zij het maar geloven, dat ook zij waarlijk deel aan Christus hebben, maar dat benauwt hen zo ontzettend soms, zij zullen Christus missen nog; en zonder Hem straks in het oordeel staan. O, die dood! Salomo's koets had een hemel van purper; was van boven gedekt door het rood van het verzoeningsbloed. Maar nee, hun ziel is niet gedekt van boven! Gods recht eist en hun gerechtigheid schiet te kort; alleen in. Christus is de zaligheid; en Hem missen zij. Zo brengen velen van Gods kinderen soms lange jaren door al is 't ook, dat zij anderzijds niet kunnen loslaten wat de Heere heeft toegezegd. Maar - en daarom gaat 't nu hier - als het geloof nu is een kennis en vast vertrouwen, dat ook mij de zaligheid in Christus geschonken zij, hebben dan die zielen geen geloof?
Wil nu toch weer onderscheiden tussen de genade en de oefening des geloofs, gelijk we boven zeiden. En dan hebt u het antwoord. In de oefening van het geloof kan die hapering wel zijn; de oefening is dikwijls met veel duisterheid in de kennis en onzekerheid in hèt vertrouwen bezet, maar het geloof zelf, de genadegave Gods, der ziel geschonken, wankelt niet. In de oefening komt dat ook wel uit. O, zegt maar, twijfelmoedige zielen, als 't eens levendig in uw hart zijn mag; als het geloof eens doorbreekt, is er dan nog vreze? Zegt u dan ook nog: Het is voor anderen en niet voor mij? Immers nee, dan zijt u er bij, en omhelst ge de zaligheid en de verlossing, die in Christus is. "Niet alleen anderen maar ook mij", dat is de sprake van het geloof, dat alleen in genade roemt. 't Is uit loutere genade; genade met niets van ons vermengd; zuivere genade, die alle werk uitsluit. *Waar is de roem? Hij is uitgesloten. Door wat wet? Der werken? Nee, maar door de wet des geloofs*. Van genade, ja van genade alleen zal Gods volk zingen tot de laatste ademtocht toe. Uit genade zijt gij zalig geworden door het geloof, en dat niet uit u, het is Gods gave. Uit genade wordt geschonken de vergeving der zonden, eeuwige gerechtigheid en zaligheid, alleen om de verdiensten van Christus wil.
Door de genade van het geloof zijn dus allen, die uit de dood geroepen werden tot het leven, Christus ingelijfd en werden zij Zijn weldaden deelachtig. Toch misbruike men deze troostvolle leer van het geloof niet, alsof 't nu minder nodig ware door geloofsoefening deze vereniging met Christus te beleven. Zulks zou tegen het wezen van het geloof strijden. Leert dan Gods Woord die verzekering van het geloof niet? Is de sprake van Paulus u vreemd: "Ik weet Wie ik geloofd heb, en ik ben verzekerd, dat Hij machtig is, mijn pand, bij Hem weggelegd, te bewaren tot die dag"?
Meent u waarlijk, dat de weldaden van het Nieuwe Testament minder zijn dan die reeds Job gegeven waren? Deze diep bedroefde knecht Gods toch roemde in het gezicht des doods, niet in de troostvolle gemeenschap en onder de zoete uitlating van Gods liefde, maar onder de meest droeve verberging Gods en in de felle bestrijding des satans en onder de verdenking van

zijn vrienden een huichelaar te zijn, in één woord, onder niet te beschrijven donkerheden roemde Job: "Ik weet, mijn Verlosser leeft, en Hij zal de laatste over het stof opstaan." Zelfs toen nog deed het geloof kracht, en leefde de hoop op de volkomen zaligheid met Christus in Jobs ziele. Is ons dat nu niet beschreven, opdat wij naar die vastheid der zaligheid staan zullen? Dat in de oefening van het geloof worde beleefd, wat in de genade van het geloof der ziel werd deelachtig gemaakt. De zaligheid hangt aan de verzekering niet. Maar toch zij in ons die ernstige drang tot de volmaaktheid voort te varen. Het is een tweede genade, zo we van de genade Gods aan ons bestendig mogen verzekerd zijn. Maar dat alles neemt niet weg, dat de genade van het geloof al Gods kinderkens deze weldaden deelachtig maakt, zodat ze door het geloof omhelzen:
"Al wat ons in het Evangelie beloofd wordt, hetwelk ons de artikelen van ons algemeen en ongetwijfeld Christelijk geloof in ene hoofdsom leren."
Hiermee zijn wij gekomen tot onze derde hoofdgedachte, waarin wij bepaald worden bij

III. de hoofdsom des geloofs.
Met niet minder dan ons hier door de Onderwijzer wordt beschreven, kunnen wij bestaan en meer is ons niet van node. Tot zaligheid is ons noodzakelijk, maar ook genoegzaam, het geloof in God de Vader en de Zoon en de Heilige Geest. En wat het geloof in de Drieën ige God omhelst, is samengevat, zeer in het kort, in de twaalf Artikelen des geloofs, die Luther tot drie artikelen bracht, naar de geloofsbetuiging van de drie Goddelijke Personen. Die twaalf artikelen zijn een ontwikkeling van de doopsformule uit Matth. 28: 19: "Gaat dan henen, onderwijst al de volkeren, dezelve dopende in de naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes."
Het is een verzinsel dat door elk der apostelen één artikel zou zijn opgesteld. De twaalf Artikelen dagtekenen uit het einde der tweede eeuw. De naam Apostolische Belijdenis is aan deze artikelen dan ook gegeven om de apostolische inhoud, niet omdat de apostelen ze hebben opgesteld. Wat in die artikelen is uitgedrukt, komt geheel met de leer der apostelen overeen. Het zijn de artikelen van ons algemeen, ongetwijfeld, christelijk geloof; van ons algemeen of "katholiek" geloof. Ten onrechte heeft de Roomse kerk zich de naam katholiek toegeëigend; zij is de valse kerk. De inhoud van het enige, ware, katholieke of algemene geloof is in een kort summier vervat in de twaalf Artikelen. Laat anderen ervan denken, wat zij willen, deze is de inhoud van ons ongetwijfeld christelijk geloof.
Wat God in het Evangelie beloofd heeft, is zo groot; het omvat al wat Zijn volk naar ziel en lichaam, voor tijd en eeuwigheid nodig is. Al de goederen van het Genadeverbond zijn in Gods beloften aan de kerk vermaakt; en door het geloof trekt zij daarvan de baten. Nodig is het, dit alles te geloven, dewijl van al dat beloofde heil niets. kan gemist, en naar dat Evangelie de heiligen zalig werden. Hoe moest onze ziel dan recht werkzaam zijn met de beloften van het Evangelie, om ze steeds beter te verstaan en de diepte van Gods heil en liefde erin te peilen; en om in die beloften een pleitgrond te vinden waarop we de Heere manen mogen de toegezegde zaligheid ons te schenken.
Gods volk is op des Heeren Woord gezet; dat is hun toetssteen en hun troost in hun dienden; zo maar dat Woord hun geopend wordt, verliezen zij zich in verwondering en roepen zij uit met de dichter uit Psalm 138: 2:

Door al Uw deugden aangespoord,
Hebt Gij Uw Woord
En trouw verheven. enz.

Werd dat zaligmakend geloof nu in uw ziel geplant? Ach, hoeveel leven koud en koel onder de krachtigste bediening van het Evangelie. De hemel verkwikt, noch de hel verschrikt hen. Aan de vermaningen zijn ze gewoon geworden als een smidshond aan de spranken van het vuur; en de eeuwige-liefde Gods in Christus, arme zondaren gepredikt, kan hen in geen vervoering brengen. Het Evangelie gaat langs hen heen; Gods beloften hebben geen waardij; zij geloven, ja, maar hun geloof draagt geen andere kenmerken dan het historiële. O, drong toch de waarachtige nodiging van het Evangelie in uw ziel door. Of zou u lauw blijven ten opzichte van dat Evangelie, dat tot uw eeuwig heil u roept? Koelbloedig zeggen: "Ik ben onbekeerd"? U niet haasten om uws levens wil? Zal het dan Tyrus en Sidon niet verdraaglijker zijn in de dag des oordeels dan u? Want die de weg geweten en niet bewandeld hebben, die zullen met dubbele slagen geslagen worden. Bedenkt toch ook, dat een benauwdheid, die is heengedreven als een morgenwolk en vroeg komende dauw, buiten het waarachtig geloofsleven omgaat. Zij, die de hoop hunner zaligheid bouwen op hun doorgestane zieleangsten, mogen wel vrezen, of zij ooit meer dan een tijdgeloof hadden. Het ware geloof verenigt onze ziel met Christus en doet uit Hem leven. Buiten de vereniging met Christus is niet anders dan een eeuwig zielsverderf.

Die geloofsvereniging met Christus is nog zo geheel anders, dan een oppervlakkig beschouwen van de Schriften en daaruit aannemen van Jezus. Onze dagen zijn daar vol van. Duizenden komen tot Jezus met hun zonden, zonder ooit aan hun ellendestaat ontdekt te zijn; men gelooft Jezus en aanvaardt Hem, terwijl u naar de waarachtige eigenschappen van het ingelijfd worden door het geloof vergeefs zoekt. Men neemt aan op gezag der Schriften, waarin men onderwezen is. Is het wonder, dat van zulke voorstelling over de geloofsvereniging met Christus, hetzij op de scholen aan onze kinderen, hetzij in de kerken aan bekeerd en onbekeerd, een ieder wars is, die het met de oude waarheid houdt? Want in die voorstelling ligt de practikale loochening van des mensen doodstaat en onwil en onmacht om te geloven en mitsdien is ze misleidend voor de eeuwigheid en zieledodend voor de oprechten van hart. Die God vrezen, leerden toch zo heel anders.

O, vrienden, die inderdaad voor God verootmoedigd zijt, betuigt het, of niet de uit kracht van opvoeding verkregen begrippen en bevatting van de Evangeliewaarheid u• ontvallen en strekken, in plaats van u te vertroosten, tot beangstiging, omdat gij van al uw wetenschap geen gebruik kunt maken. Ik heb mensen van uitnemende letterkennis gekend, die, hoe duidelijk zij ook de Evangeliewaarheid met hun natuurlijk vermogen kenden, uit hun wettische angst bijna de taal der duivelen spraken: "Gij komt ons pijnigen voor de tijd." Herinnert u Spira en anderen, (zie Comrie).

Want de oppervlakkige kennis laat ons buiten Christus en zal, zo God het niet verhoedt, ons oordeel eens verzwaren. "Ik geloof", zo schreef Comrie, "dat de letterkennis van het Evangelie, hetwelk men versmaad heeft, een hel in de hel zal zijn." De Heere plante in u het zaligmakend geloof, dat ons Christus inlijft.

Het grote onderscheid tussen het waarachtig leven en het nabijkomend christendom, dat dood is, ligt dan ook hierin, dat Gods volk is afgesneden uit Adam en ingelijfd in Christus. Zonder afsnijding geen inplanting. Als vrucht van die inlijving trekt de ware gelovige dan ook naar Christus heen. O, beproeft er toch uzelf aan.

In de overtuiging van onze zonden en in de vernedering onzer ziel voor de Heere leefde, tegen alle veroordeling in, die hoop, die ons aan God verbond en ons Hem deed aankleven. Het was de genade in Christus, die ons trok, en in al onze ellende en vreze als toeriep, dat er bij de Heere vergeving is, opdat Hij gevreesd wordt. Dan weder grepen wij moed uit het behoud van

grote zondaren, die toch in niets dan in genade roemen konden, als Manasse en Saulus. O, dan zou het toch ook nog mogelijk zijn, dat onze ziel gered werd van de dood.
Christus stond als achter de muur, maar Zijn liefde, beminnelijkheid en genade gingen tot Zijn ellendig volk uit; ook al zagen zij Hem niet. En dan was er hoop, omdat zondaren zalig worden om niet; dan ging het Evangelie open en bracht ruimte in ons harte; dan zagen wij het heil, dat God Zijn volk bereid heeft en werden dat volk en de dienst van God ons lief boven geheel de wereld; dan geloofden wij. En toch, die geloofsoefening ging weer over; en zonde en schuld wogen dan weer op ons, onder de veroordeling van Gods heilige wet en het ongeloof kreeg zoveel kracht, dat wij niet vasthouden konden, dat ooit wat goeds aan ons geschied was. Zo ging het op en neer en werden we geschud tussen geloof en twijfel. Ons bidden, onze tranen en alles waaraan wij ons vastklemmen wilden, moest eraan, opdat wij Christus alleen als de weg des levens door het geloof kennen mochten. O, hoort toch, gij vermoeide zielen vanwege uw zonden en ellende, hoort toch die zielsinnemende nodiging des Heeren: "Komt tot Mij, allen, die vermoeid en belast zijt; en Ik zal u rust geven voor uw zielen." Laat toch niets u weerhouden van bij Hem te schuilen. Het oprechte geloof zoekt geen andere schuilplaats. En gewis, de Heere zal Zijn zoekend volk niet verstoten. Te midden van alle bekommering en vreze zijn de geloofsbetrouwingen reeds bij ogenblikken zo sterk, dat wij de twijfel te boven zijn; wat moet dan de verzekering van het geloof zijn van onze staat voor de eeuwigheid? Of dan nimmermeer onze ziel twijfelt?
Och duizend malen; zij het niet over onze staat, dan in deze, dan in die weg. Maar hoe meer wij met klaarheid de beloften des Evangelies mogen omhelzen, hoe meer ook onze ziel Hem zal aankleven, Die getuigd heeft: "Zonder Mij kunt gij niets doen." Dus ook niet geloven. Hij schenke dan die levende geloofsoefening, die ons steeds meer Christus in al Zijn Middelaarsgraveerselen doet kennen en betrouwen en sterke het geloof in ons zo, dat wij zelfs in de donkerheid, als er geen licht zijn zal, op Hem ons betrouwen stellen, Die nooit zal laten varen de werken van zijn handen. Amen.

Het Geloof in de heilige Drieëenheid

ZONDAG 8

Psalm 27: 3.
Lezen: Jesaja 45.
Psalm 68: 10, 13.
Psalm 89: 4.
Psalm 17: 8.

Geliefden,
Het oude bondsvolk Israël was zeer beweldadigd boven het heidendom. Het voordeel van de Jood is naar het woord des apostels vele, in alle manier; in welk opzicht gij het schaduwachtig Israël ook beschouwt, van welke zijde gij het ook beziet, het is bevoordeeld boven de heidenen.
"Want dit is wel het eerste, dat hun de woorden Gods zijn toebetrouwd." In Zijn Woord toch heeft de Heere, zowel in het Oude als in het Nieuwe Verbond, Zichzelven bekend gemaakt, zoveel ons nodig is in dit leven tot Zijn eer en de zaligheid der Zijnen.
Ook in de natuur openbaart God Zich, "door de schepping, onderhouding en regering der gehele wereld, overmits dezelve voor onze ogen is als een schoon boek, waarin alle schepselen, grote en kleine, gelijk als letteren zijn, die ons de onzienlijke dingen Gods geven te aanschouwen, namelijk Zijn eeuwige kracht, mogendheid en Godheid, als de apostel zegt."
Deze openbaring in de natuur leert ons echter niet de weg der zaligheid kennen. Zon, maan en sterren, ja geheel de schepping spreken ons er niet van, dat God een Enig en Drieënig God is, noch ook spreken zij van Christus, door Wie alleen een zondaar met God verzoend kan worden. Paulus zegt ons dan ook, dat deze openbaring Gods genoegzaam is om de mensen te overtuigen (n.l. dat er een God is) en hun alle onschuld te benemen. Niemand, zelfs de blindste heiden niet, zal voor Gods rechterstoel kunnen aanvoeren: "Ik wist niet, dat er een God was."
Maar ter zaligheid van Zijn volk heeft God Zich geopenbaard in Zijn Woord en dat Woord heeft Hij alleen Israël onder de oude bedeling, en met de dag van het Nieuwe Verbond alle volken bekend gemaakt. Hoe groot was dan het voordeel van de Jood en de nuttigheid der besnijdenis; hoe groot het voorrecht van allen, die onder het licht van het Evangelie leven. Hun wordt de weg der verlossing uit de diepe staat van onze ellende uit Gods Woord voorgesteld; het eeuwig leven bekend gemaakt, dat daarin gelegen is, dat wij de enige en waarachtige God kennen en Jezus Christus, Die Hij gezonden heeft. Het middel tot deze kennis is hun gegeven, dat door de verlichting van de Heilige Geest vrucht dragen kan ter zaligheid. Immers toch het geloof is uit het gehoor en het gehoor door het Woord Gods.
In dat Woord nu heeft God Zichzelven in Christus geopenbaard tot zaligheid der Zijnen. Dat Woord alleen zegt ons, dat God één enig God is; spreekt ons van Zijn volmaaktheden en leert ons de grote verborgenheid, dat God is één in Wezen en drie in Personen.
Van deze Drieëenheid Gods nu hebben wij thans te handelen naar de verklaring ons gegeven in de achtste Zondagsafdeling van onze Heidelberger Catechismus:

Vraag 24: Hoe worden deze Artikelen gedeeld?
Antwoord. In drie delen. Het eerste is van God de Vader en onze schepping; het andere van God de Zoon en onze verlossing; het derde van God de Heilige Geest en onze heiligmaking.

Vraag 25: Aangezien er maar één enig Goddelijk Wezen is, waarom noemt gij dan die drie, de Vader, de Zoon en de Heilige Geest?
Antwoord. Omdat God Zich alzo in Zijn Woord geopenbaard heeft, dat deze drie onderscheiden Personen de enige, waarachtige en eeuwige God zijn.

Deze Zondagsafdeling spreekt van het geloof in de Heilige Drieëenheid.
Dat geloof
I. bevat de ootmoedige erkenning van het bestaan Gods;
II. omhelst de openbaring van de Drieëenheid Gods;
III. is de fontein der vertroosting van het volk Gods.

I. ***bevat de ootmoedige erkenning van het bestaan Gods***
Zondag 7 maakte alzo een aanvang met de behandeling des geloofs, en sprak ons van zijn volstrekte noodzakelijkheid, van zijn ware aard en van zijn rijke hoofdsom. Straks in Zondag 23 zal de Onderwijzer handelen van de bate en in Zondag 25 van de Werkmeester des geloofs. De uiteenzetting van wat een christen nodig is te geloven wordt alzo behandeld in de Zondagsafdelingen 8-22; in die Zondagen wordt hetgeen in de twaalf Artikelen wordt beleden, verklaard; en die uiteenzetting vangt aan, met de bespreking van het mysterie der Heilige Drieëenheid. Een gerede aanleiding tot deze bespreking ligt in de verdeling der Artikelen. Die indeling is niet willekeurig, maar staat in direct verband met wat tot de samenstelling der 12 Art. heeft geleid, n.l. de doopsformule: Ik doop u in de naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes. Tot die grondbelijdenis keert vraag 24 terug; daar heet het: "Hoe worden deze Artikelen verdeeld?"
"In drie delen. Het eerste is van God de Vader en onze schepping. Het tweede van God de Zoon en onze verlossing. Het derde van God de Heilige Geest en onze heiligmaking."
Doch, zo vraagt u misschien, en zo werpt de ongelovige u voor de voeten, heeft nu de Onderwijzer niets vergeten? Vergat hij niet te bewijzen dat er een God is? Had, eer tot bespreking van de wijze van het Godsbestaan werd overgegaan, niet het bewijs moeten geleverd, dat er waarlijk een God is?
Zovelen loochenen dat. Het getal dergenen, die met God en godsdienst spotten, groeit en zo nu maar bewezen ware, dat God is, was het met de atheïst uit.
O nee, geloof dat nooit, dat een atheïst te overtuigen zij. 't Is met hem als met de Farizeeën uit de dagen van 's Heeren omwandeling op aarde. Hoeveel tekenen Jezus ook deed, waaruit Zijn Goddelijke macht en heerlijkheid bleek, voor hen waren dat geen afdoende bewijzen, dat Hij de beloofde Messias was. Hij moest eens een teken in de hemel doen, om Zijn hemelse herkomst te bewijzen. En laat dan het antwoord des Heeren ook ons antwoord aan de moedwillig blinde godloochenaar zijn: "U zal geen teken gegeven worden, dan het teken van Jona de profeet." In de oordeelsdag zal het aan u in uw eeuwige ondergang bewezen worden, dat God is.
Het Godsbestaan behoeft de Catechismus niet te bewijzen. God heeft Zichzelf in elk mens geopenbaard. Reeds in de ingeschapen Godskennis is de mens een bewustzijn geschonken, dat er een God is. Maar de atheïst trapt dat bewustzijn van zijn eigen ziel; slaat die sprake op de mond. Hoe wilde u hem dan enig bewijs leveren? Geen godloochenaar is ooit geboren; een atheïst wordt gemaakt door moedwillige verharding van zijn consciëntie uit vijandschap tegen God. Hij wil niet erkennen, dat er een God bestaat.
Men heeft gepoogd in een vijftal bewijzen het bestaan van God tegen de verloochening van Hem vast te stellen. Maar al die bewijzen mogen hem, die in het bestaan van God gelooft,

versterken in zijn overtuiging, de atheïst kunnen zij niet overreden. Deze sluit moedwillig de ogen toe en roept dan: "Ik zie niets van het Godsbestaan." Hij hebbe alleen zijn ogen te openen en van zijn moedwillige godverloochening af te staan. Dan zal hij de werken Gods aanschouwen en uitroepen: "De hemelen vertellen Gods eer en 't uitspansel verkondigt van zijn handen werk"; dan zal hij horen naar de sprake van zijn consciëntie, die hem zegt, dat er een God is,
Die ons in Zijn Woord zegt: "God is een Geest en die Hem aanbidden, moeten Hem aanbidden in geest en waarheid." Hij openbaarde Zichzelf in de natuur en in de Heilige Schrift. "Wie is ten hemel opgeklommen en neergedaald? Wie heeft de wind in Zijn vuisten verzameld? Wie heeft de wateren in een kleed gebonden?" (Spr. 30: 4). "Bij wie dan zult gij God vergelijken of wat gelijkenis zult gij Hem toepassen?" (Jesaja 40: 18). Bovendien spreekt Gods Woord van Hem, buiten Wie geen God is. Wat vraagt men dan nog om bewijzen, waaruit het Godsbestaan klaarder blijken zou? Elke poging om te bewijzen, dat er een God is, moet falen, indien dit bewijs dienen moet om de moedwillige godloochenaar te overtuigen. Zelfs is die poging ongeoorloofd.
De Hervormers hebben dit van stonde aan betoogd. In de consciëntie zelfs van de blindste heiden is het afgedrukt, dat er een God is en nergens op geheel de wereld vindt u dan ook één volk zonder godsdienst. Die godsdienstige betoning is niet het gevolg van "priesterlist", zo de atheïst het voorstelt. Hoe zou toch een priesterkaste zulk een overredende invloed hebben op miljoenen heidenen, indien niet in hun hart het bewustzijn was ingeschapen, dat er een hoger wezen is "hetwelk wij God noemen", zo onze Belijdenis zegt God is en heeft het bewustzijn van Zijn bestaan in het hart van elk mens ingeschapen. Met dat bewustzijn worden wij geboren. En al is de blinde heiden veel-godendienaar, evenwel bewijst hij ook in zijn blindheid, dat hij zelfs bewust is van het bestaan van een God. Bovendien hoe zou men willen bewijzen, dat God is? Moet men een beeld Van Hem tonen? God is een Geest en dus met geen mensenoog te zien. Of wil men een wiskundig bewijs, zoals men u voorrekent, dat twee maal twee vier is? Alleen de bittere haat tegen God doet vragen naar bewijzen voor Zijn bestaan. "De dwaas zegt in zijn hart: Er is geen God. Zij verderven het, zij maken het gruwelijk met hun werk, er is niemand die goed doet" (Psalm 14: 1).
Dwazen zijn het, naar Gods Woord, hoe geleerd zij ook door de wereldlingen geacht worden, die eisen dat bewezen wordt, dat er een God is; dwaas zijn al hun redeneringen door de Schrift genoemd, welke schijn die argumenten ook voor velen mogen hebben; dwaas is een ieder, die nog enige poging waagt om een bewijs te leveren tot overtuiging van de atheïst. Met de godloochenaar zette men zich niet op één stoel, om te redetwisten, maar men grijpe hem in zijn consciëntie door hem te dagen voor de rechterstoel van Hem, Die ook hem een bewustzijn ingeschapen heeft, dat er een God is en door Wie hij eenmaal zal geoordeeld worden. Waarom spreekt hij nog over God, waarom vloekt hij, indien er dan geen God zou zijn? En is hij aan de verharding van zijn hart overgegeven, zodat hij God negeert en zelfs niet meer waardig acht Zijn naam te noemen, weet dat zijn oordeel nabij is. Zelfs de duivelen geloven dat God is, en zij sidderen. Zonk de mens dan beneden de duivelen?
Elk mens, tot de blindste heiden toe, heeft dus van zijn geboorte af in zich een bewustzijn dat er een God is. Dat bewustzijn wordt gesterkt door de kennis, die men haalt uit de schepselen buiten ons (de verkregen kennis) en in het bijzonder ook door de onderwijzing uit de Schriften. En toch de rechte kennis Gods hebben wij van nature niet. Daarom zegt ons des Heeren Woord dan ook, dat wij van nature zonder God in de wereld zijn. Die ware kennis wordt Gods volk gegeven doordat de Heere Zich aan hen openbaart naar de rijkdom van zijn genade, in Christus Jezus. Gods uitverkorenen ontvangen een kennis Gods in dit leven, een

kennis van Zijn volmaaktheden, waardoor zij zich voor Hem leren buigen in het stof en hun doemschuld erkennen en hun Rechter om genade bidden. Zij leren God kennen, Die zij niet zien, maar Wiens liefde en barmhartigheid zij tot hun verlossing ervaren. Hij is de God hunner zaligheid in Wiens gemeenschap hun leven ligt en Die zij in alle eeuwigheid zullen loven en prijzen. Het geloof erkent met ootmoed het bestaan Gods.
De Catechismus heeft hier dus niets vergeten.
Hij bouwt op wat de Schrift als fundament heeft gelegd, en zo komt hij rechtstreeks met de vraag naar de Drieënheid Gods: "Aangezien er maar één enig Goddelijk Wezen is, waarom noemt gij dan die drie, de Vader, de Zoon en de Heilige Geest? Omdat God Zich alzo in Zijn Woord geopenbaard heeft, dat deze drie onderscheidene Personen, de enige, waarachtige en eeuwige God zijn."
Zo komen wij tot onze tweede hoofdgedachte, dat het geloof

II. ***de openbaring van de Drieëenheid Gods omhelst.***
Als de Drieenige toch heeft God Zich in zijn Woord geopenbaard. Buiten het Woord om kennen we dit mysterie niet; de natuur gewaagt óns er niet van: zon, maan, sterren, planten, bomen, dieren - die alle vermogen niet het aller-verhevenst mysterie der Goddelijke Drieëenheid bloot te leggen. Maar in het Woord geeft God Zich klaarder en volkomener te kennen dan in de natuur; dat Woord spreekt ons van Vader, Zoon en Heilige Geest, Die de enige, waarachtige God zijn; één in Wezen en drie in Personen. Ondoorgrondelijk geheim voor ons verstand. Was het wonder, dat de heidenen van dit mysterie geen kennis droegen? Zij bogen voor Dagon en Baäl, en Moloch en Astaroth. Maar kenden de enige ware God niet, veel minder weten die veel-godendienaars van het zo wondervol Godsbestaan in drie Personen. Ik zeg in, niet uit drie Personen.
Want het volheerlijke Wezen wordt niet gevormd door de samenvoeging van drie Personen, als ware één derde gedeelte van het volle Wezen Gods in de Vader en één derde in de Zoon en één derde in de Heilige Geest. In God is alles één, zonder samenstelling van delen of zaken; en zo leert ons de Schrift, dat dat volle Wezen Gods is in de Vader, maar ook in de Zoon, en ook in de Heilige Geest. De Vader is God, de Zoon is God en de Heilige Geest is God; de Vader is een ander en de Zoon is een ander en de Heilige Geest een ander. Geenszins dus zijn deze drie benamingen, namen voor één zelfde Persoon, maar drie namen voor drie Personen; en toch wij hebben niet drie goden, maar één God: "Hoor Israël, de Heere onze God is een enig Heere!"
"Zo is het dan openbaar, dat de Vader niet is de Zoon, en dat de Zoon niet is de Vader; dat ook insgelijks de Heilige Geest niet is de Vader, noch de Zoon.
Ondertussen, deze Personen zo onderscheiden, zijn niet gedeeld, noch ondereen vermengd. Want de Vader heeft het vlees niet aangenomen, noch ook de Heilige Geest, maar alleen de Zoon. De Vader is nooit zonder zijn Zoon, noch zonder zijn Heilige Geest geweest, want zij alle drie zijn van gelijke eeuwigheid in één zelfde Wezen. Daar is noch eerste noch laatste; want ze zijn alle drie één in waarheid, in mogendheid, in goedheid en barmhartigheid (Art. 8 Ned. Gel. Bel.).
O, ik bid u, houd op met vragen; dring in dit geheim met uw verstand niet in; het zou u krenken. Hoe wilt u, nietig mens, die van gisteren zijt en niets weet, God begrijpen? Niet die begrijpt, maar die gelooft dat Hij is, komt tot God. En die gelooft, omhelst de openbaring Gods in Zijn Woord, dat zo duidelijk beide in Oud en Nieuw Verbond van deze Drieëenheid spreekt. Reeds aan Adam was God als de Drieënige bekend en na de val heeft Hij Zich aan Zijn uitverkorenen bekend gemaakt als Vader, Zoon en Heilige Geest. Zonder de kennis van

de Drieëenheid is geen zaligheid. Ten rechte belijdt Athanasius: "Dit is het algemeen geloof en zo wie hetzelve niet trouwelijk en vast gelooft, die zal niet kunnen zalig zijn."
De bewijzen voor de Drieëenheid Gods zijn vele. U hebt slechts hier en daar de teksten uit te kiezen. In Gen. 1: 26 zegt God: "Laat Ons mensen maken naar Ons beeld en naar Onze gelijkenis." Zo schiep dan God de mens naar Zijn beeld; man en vrouw schiep Hij ze. Insgelijks Gen. 3: 22: "Ziet Adam is geworden als Onzer een." Daaruit blijkt, dat er meer dan één Persoon in de Godheid is, als Hij zegt: "Laat Ons mensen maken naar Ons beeld" en wijst daarna de énigheid aan, als Hij zegt: "God schiep." Het is wel waar, dat Hij daar niet zegt, hoeveel Personen er zijn. Maar hetgeen voor ons wat duister is in het Oude Testament, dat is zeer klaar in het Nieuwe. Want als onze Heere gedoopt is in de Jordaan, zo is de stem des Vaders gehoord geweest, zeggende: "Deze is Mijn geliefde Zoon; de Zoon werd gezien in het water en de Heilige Geest openbaarde Zich in de gedaante van een duif. Ook mede is in de doop deze vorm door Christus ingesteld: "Doopt alle volken in de naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes." In het Evangelie van Lucas spreekt de engel Gabriël tot Maria, de moeder des Heeren, aldus: "De Heilige Geest zal over u komen en de kracht des Aller-hoogsten zal u overschaduwen; daarom ook dat Heilige, dat uit u geboren zal worden, zal Gods Zoon genaamd worden." Insgelijks: "De genade van onze Heere Jezus Christus, en de liefde Gods en de gemeenschap van de Heilige Geest, zij met u." Daar zijn drie Getuigen in de hemel: de Vader, het Woord en de Heilige beest; en deze drie zijn één."
Voeg hierbij nu nog eens de plaatsen, waar God en God, Heere en Heere onderscheiden worden als in Psalm 45 en Psalm 110 en die, waar de drie Personen uitdrukkelijk genoemd en onderscheiden worden gelijk in Psalm 33, teksten die Hellenbroek aanvoert en die ons toch allen wel bekend zijn; hoor hoe de Heere spreekt: "Ik (God) heb sommigen van u omgekeerd, gelijk God Sodom en Gomorra omkeerde" en alzo de Personen als God en God onderscheiden worden. Maar waartoe meer bewijsplaatsen aangevoerd?
In de aangehaalde wordt ons wel onweersprekelijk geleerd, dat er drie Personen zijn in één enig Goddelijk Wezen. Men leze de Nederlandse Geloofsbelijdenis Art. 8 en 9.
De genoemde teksten zijn ons genoeg, om de leer der Heilige Drieëenheid, gelijk ze van de oudste tijden af tegen Marcion, Mani, Praxeas, Sabellius, Samosatenus, Arius en anderen verdedigd is, te omhelzen. Vooral de Manicheeën deden veel kwaad met hun heidense leer, en Arius, die de Zoon beschouwde als het eerstgeschapen wezen, dus als schepsel. Deze laatste zal wel het meest bekend zijn. Athanasius, de nog jonge diaken van Alexandrië, verdedigde de Waarheid tegen de goddeloze miskenning van de Godheid des Zoons door Arius, zó krachtig, dat Arius op het concilie te Nicea in 325 is veroordeeld geworden. Achter in uw kerkboek kunt u de geloofsbelijdenis van Nicea en van Athanasius, opgesteld in 333, vinden. Laat de Jood en Mohammedaan en de verheidenste Moderne het loochenen, God is één in Wezen en drie in Personen.
En die Personen zijn onderscheiden door hun Personele eigenschappen. Wezenseigenschappen zijn de ons als mededeelbare en onmededeelbare bekende; ze zijn het Wezen Gods eigen. De Vader is eeuwig; de Zoon is eeuwig; de Heilige Geest is eeuwig, en dat kunt u van al die wezenseigenschappen herhalen. Maar de Personele eigenschappen komen elk der drie Personen voor zich alleen toe. Zo is de personele eigenschap des Vaders dat Hij is van Zichzelf, en bestaat door Zichzelf; die des Zoons, dat Hij gegenereerd wordt van de Vader; en die van de Heilige Geest, dat Hij uitgaat van de Vader en van de Zoon. "Gij zijt mijn Zoon, heden heb ik U gegenereerd" betuigt God in Psalm 2. De Zoon is door de eeuwigdurende generatie het uitgedrukte beeld van Gods zelfstandigheid; zo gans anders dan de mens, die het gelijkend beeld Gods was; de mens was dat dan ook door schepping, maar de Zoon is des

Vaders gegenereerde. Met een onbegrijpelijke, altoos voortdurende, in het Wezen Gods inblijvende generatie bestaat de Zoon als de tweede Persoon in het Goddelijk Wezen eenswezens met de Vader en de Heilige Geest. Door de generatie verstaan we dus dit, dat de Vader Zijn Zoon hetzelfde Goddelijk Wezen eeuwig mededeelt. De Personele eigenschap van de Heilige Geest is, dat Hij uitgaat van de Vader en van de Zoon. Daarom wordt Hij niet alleen de Geest des Vaders genoemd, maar ook de Geest des Zoons, Gal. 4: 6: "Zo heeft God de Geest Zijns Zoons uitgezonden in uw harten, Die roept: *"Abba, Vader*."
Over de uitgang ook van de Zoon is in de zesde eeuw een bittere strijd ontstaan, die tot scheuring tussen de Oosterse en Westerse kerk leidde. De Oosterse kerk wilde wel erkennen, dat de Heilige Geest van de Vader door de Zoon uitgaat, maar miskende de uitgang des Geestes van de Zoon. De tweede en derde Persoon werden door haar achtergesteld bij de Vader. De Westerse kerk kwam hiertegen op en voegde op de Synode van Toledo in 589, in de belijdenis het bekende *Filioque* in, d.w.z. én van de Zoon. Vader, Zoon en Heilige Geest zijn één in waarheid, in mogendheid, in goedheid en barmhartigheid. Miskent men de uitgang van de Heilige Geest van de Zoon, dan komt ook de werking van de Geest op zichzelf te staan, los van het werk des Zoons. Het verlossingswerk wordt dan een soort heiliging, los van Christus' Borgwerk. De Heere leert echter nadrukkelijk, dat het werk van de Heilige Geest rust op Zijn Borgwerk, waarom de Heilige Geest ook niet komen kon, zolang Christus niet verheerlijkt was. En dit steunen op de Middelaarsbediening van Christus in Zijn genadewerking is niet los te maken van de uitgang des Geestes van de Vader en van de Zoon.
Alzo belijden wij drie Personen in één enig Wezen; en spreken wij van de Drieëenheid Gods, een woord dat wel niet van letter tot letter in de Bijbel staat maar toch gevonden wordt naar 1 Joh. 5:7 en daarom door ons mag gebruikt. Degenen die andere spreekwijzen invoeren willen, verbergen onder die nieuwe uitdrukkingen hun loochening van het vol-heerlijk leerstuk, dat ons onmisbaar is tot zaligheid en dat ons, zo we er maar iets van mogen kennen in verwondering zal doen uitroepen: "God is groot, en wij begrijpen het niet." "Want hoewel deze leer het menselijk verstand verre te boven gaat, nochtans geloven wij die nu door het Woord, verwachtende, totdat wij de volkomen kennis en vrucht van die genieten zullen in de hemel."
Het staat alzo wel vast naar het Woord, dat de enige en waarachtige God bestaat in drie Personen. Deze grote verborgenheid van Zijn Goddelijk bestaan heeft Hij willen bekendmaken, zo wij nu in de derde plaats vernemen, opdat het geloof in de heilige Drieëenheid, de Fontein van vertroosting van het volk Gods zij.
Deze vertroosting vindt haar grond in het bestaan maar ook in het huishoudelijk werk der drie Personen. Aan elk der Personen toch wordt in het bijzonder een werk toegeschreven, waarvan de Nederlandse Geloofsbelijdenis spreekt in art. 9: "Voorts staan ook aan te merken de bijzondere ambten en werkingen dezer drie Personen te onswaarts: de Vader is genaamd onze Schepper door Zijn kracht; de Zoon is onze Zaligmaker en Verlosser door Zijn bloed; de Heilige Geest is onze Heiligmaker door Zijn woning in onze harten."
Overeenkomstig deze Belijdenis van het geloof spreekt ook de Catechismus van de Vader en onze schepping; van de Zoon en onze verlossing; van de Heilige Geest en onze heiligmaking. Maar versta dit nu niet zo, alsof de Zoon en de Heilige Geest aan de schepping geen deel hadden; alsof de ene Persoon van het werk des anderen geheel ware uitgesloten. Want zo is het niet. God sprak: "Laat Ons mensen maken" en bij de profeet staat eigenlijk: "Uw Makers zijn uw mannen." Ook de Zoon schiep: "Want door het Woord des Heeren zijn de hemelen gemaakt en zonder hetzelve is geen ding gemaakt, dat gemaakt is." En de Geest Gods zweefde op de wateren; door de Geest Zijns monds is het heir des hemels gemaakt. En gelijk in de

schepping alle drie de Personen werkten, zo ook in de verlossing en in de heiligmaking. Maar om nu eens van het verlossingswerk te spreken, welke van die drie personen trad in dit werk op de voorgrond? Wiens eigen werk was het zondaren te redden uit het verderf? Was dat niet des Zoons? Hij toch, de tweede Persoon, Hij nam ons vlees en bloed aan; Hij werd uit Maria geboren; Hij lag in de kribbe neer; Hij leed en stierf; Hij stond uit de dood op en verrees ten hemel. Dit kunt u niet zeggen van de Vader, noch van de Heilige Geest. De Zoon van God verwierf de zaligheid. Hij is Jezus, d.i. Zaligmaker, omdat Hij Zijn volk zalig maakt. En al zegt Hij Zelf ons: "Niemand komt tot Mij, tenzij de Vader, die Mij gezonden heeft, hem trekke", het werk der verlossing is het werk des Zoons.
Welnu, zo ook is de schepping het eigen werk des Vaders; en de heiligmaking het Personele werk van de Heilige Geest. De Vader is de oorsprong aller dingen; onze Vader uit kracht van schepping, maar ook onze Rechter, om der zonde wil; de Zoon is de Verlosser, door Hem alleen worden de uitverkorenen tot zonen en dochteren, tot kinderen Gods aangenomen; de Heilige Geest rustend in Zijn werk op Christus' Borgtocht, woont in de harten van Gods volk. Hij neemt het uit Christus om het de Zijnen te verkondigen; Hij wederbaart, leidt in alle waarheid, troost en blijft eeuwig bij de Zijnen. Een Drieëenig God is de God onzer zaligheid.
De kerk van het Oude Verbond kende dan ook reeds die enige troost: "Gij zijt toch onze Vader, want Abraham weet van ons niet, en Israël kent ons niet; Gij, o Heere, zijt onze Verlosser, van ouds af is Uw naam." Zij kende de eeuwige Godheid des Zoons: "Wiens uitgangen zijn van ouds, van de dagen der eeuwigheid" en was toebereid om "de Zoon te eren, gelijk zij de Vader eerde", door de kracht des Geestes, van Wiè Christus door Jesaja reeds sprak: "De Geest des Heeren is op Mij, omdat de Heere Mij gezalfd heeft om een blijde boodschap te brengen de zachtmoedigen; Hij heeft Mij gezonden om te verbinden de gebrokenen van harte, om de gevangenen vrijheid uit te roepen en de gebondenen opening der gevangenis."
De werkingen van de Heilige Geest waren dus van den beginne aan tot herstel der uitverkorenen. Nooit is iemand zalig geworden buiten Christus, maar ook nimmer heeft iemand deel aan de Middelaar ontvangen dan door de Heilige Geest. Gelijk evenwel de Zoon van God eenmaal onze menselijke natuur heeft aangenomen uit de maagd Maria, zo ook is de Heilige Geest eenmaal uitgestort op de Pinksterdag, om bij Zijn volk te blijven. daarmee staat in onlosmakelijk verband de vrijmaking der kerk uit de banden der wet, waaronder zij gebracht was in de dienst der schaduwen en de vrijmoedigheid, die zij heeft in Christus als de Geest met haar getuigt, dat zij kinderen Gods zijn. Gebonden door het ongeloof mist zo menigeen van degenen, die toch geen vreemdelingen van de genade Gods zijn, de innerlijke vrijmoedigheid des harten, die toch in de betere bedeling des Verbonds is, in de gelovig bewuste kennis van de drie Goddelijke Personen: Vader, Zoon en Heilige Geest. Ja, de Geest is gezonden als de Trooster, d.w.z. de Voorspraak Zijns volks. Johannes gebruikt hetzelfde woord van Christus in 1 Johannes 2: 1. De Kerk heeft dus een Voorspraak in de hemel en een Voorspraak in haar hart inwonend, Die het voor haar opneemt tegen al haar twisters. Gods volk mag wel roemen: "In de gemeente van zijn heiligen zeer goed, is God sterk", zo wij nu zingen uit Psalm 89: 4:

God is op 't hoogst geducht in van zijn heil'gen raad
En vreeslijk boven 't heir, dat om Zijn rijkstroon staat.
Wie is als Gij, o Heer', o God der legerscharen?
Wie is aan U gelijk? Wie kan U evenaren?
Grootmachtig zijt G', o Heer', ja eind'loos in vermogen;
Uw onverbreekb're trouw omringt U voor elks ogen.

Is die enige God, Vader, Zoon en Heilige Geest ook de God onzer zaligheid geworden?
In de doop reeds werden wij God Drieënig opgedragen. Vader, Zoon en Heilige Geest hebben in de doop als met ede door het teken een zegel aan ons voorhoofd bevestigd dat Hij is een God des Verbonds. Wie onzer leerde dat verstaan? Leven velen niet voort zonder opmerken? Zonder besef van hun ellendestaat? Zonder ooit stil te staan op hun pad? Zijn, wat hun innerlijk bestaan betreft, niet velen gedoopte heidenen te noemen? En dat niettegenstaande God Zijn bemoeienissen aan ons vermenigvuldigde van dag tot dag, en door Zijn Woord ons nodigt tot onze zaligheid! Steeds roept de Vader van de hemel als de God des Verbonds en sprengt de Zoon Zijn bloed dat genoemd wordt het bloed der besprenging, dat betere dingen spreekt dan Abel en betuigt de Heilige Geest, dat Hij de uitverkorenen, die van nature toch ook kinderen des toorns zijn, gelijk alle mensen, gevallenen in Adam, wil toeëigenen wat Christus hun verwierf. Maar wie heeft die prediking geloofd? Wie boog voor God in het stof? Wie kwam als een verloren zondaar om de zaligheid in God Drieënig te zoeken? Honderden beleden Hem te geloven naar de openbaring in Zijn Woord, maar wie van die velen kent door ware geloofskennis dat volzalig Wezen? *Dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen, de enige, waarachtige God en Jezus Christus, Die Gij gezonden hebt*.
Maar waar verkreeg u die meer dan oppervlakkige, die waarachtig zaligmakende kennis? Zo menigmaal u het bedehuis verlaat wordt de zegen uitgesproken in de naam van Vader, Zoon en Heilige Geest. Ontving u die zegen door het geloof in uw hart? Of stiet die ambtelijke verrichting, die toch meer is dan een bede, af op de verharding van uw hart, dat het Woord Gods in de wind sloeg?
O, van hoeveel is te vrezen, dat zij de liefde des vaders versmaden; het bloed van Christus onrein achten; de Heilige Geest tegenstaan. Wat, o zeg, wat zal uw einde zijn? U zult eens God ontmoeten, maar hoe? Als een verterend vuur en een eeuwige gloed, bij Wie de zondaar niet wonen zal. Alle voorwendsel der zonde is weggenomen. Des Vaders gevende, des Zoons opofferende, des Geestes toepassende liefde, zij alle roepen om het behoud ook van de grootste zondaar. Geen zonden zijn te veel; geen eigengerechtigheid te groot; niemand te jong, niet één te oud. O, waar zullen wij eens ons bergen, zo wij die liefde versmaden en op zo grote zaligheid geen achtgeven? Het ontzaglijk verwijt van eigen schuld, waar eens alle vijgenblad wegvalt, zal ons zijn als een knagende worm, die niet sterft, in het eeuwige vuur, dat de duivel en zijn engelen bereid is. Zijn liefde vertedere uw stenen hart en dringe het Hem te zoeken tot uw zaligheid, eer de tijd der genade zal zijn voorbijgegaan. Hij, de Drieënige God, is waardig geliefd, gediend en gevreesd te worden om Zijns Zelfs wil.
De waardij, die het volk in God ziet, noopt hen Hem te beminnen; de liefde Gods dringt tot wederliefde. Die liefde, die in hun hart werd uitgestort door de Heilige Geest, Die hen wederbaarde en in hen wonen kwam en hen door het geloof Christus inlijfde, door de trekkende liefde des Vaders. Dat werk van de Drieënige God drong hen de wereld, de zonde, alles te verlaten; nee niet als uit dwang, maar gewillig, met hun ganse hart. O, onuitsprekelijk is de liefde, waarmee de wedergeborene naar God uitgaat en Hem zoekt, betuigend: "Ik zal U hartelijk liefhebben, Heere, mijn Sterkte."
Maar kwam nu uw ziel ook tot die zalige kennis der Drieëenheid Gods? In de overtuiging krijgen wij met God te doen; de kennis der Goddelijk Personen is ons vreemd. Wij hebben tegen God gezondigd en het Wezen Gods, dat ons formeerde naar Zijn beeld, is ons een vreze vanwege Zijn gerechtigheid en trekt door Zijn liefde en barmhartigheid. De onderscheidende kennis der Personen valt in Christus. Onze Catechismus behandelde dan ook de leer van de Drieëenheid na de ontsluiting van de weg der verlossing in Christus. En zo krijgt ook onze ziel

kennis van de Personen Gods, als Christus Zich aan ons geopenbaard heeft als de Weg des levens. Dat dan toch nooit ons leven hangen blijve in de toestanden van het gemoed, maar in ons de levende drang zij, Christus, de Borg, te kennen en door Hem de Vader en de Heilige Geest.
O, bedrukte zielen, houdt moed. Zo menigeen kan niet ontkennen enige hoop op de zaligheid bekomen te hebben zodat de algenoegzaamheid en volheid in Christus hun werd ontsloten. Maar het is hun, of de Vader als een onbevredigd Rechter hen eeuwig veroordelen zal. De zoete omgang met de Borg, de versterkingen van de Heilige Geest door het Woord, ze geven hoop, maar de Vader is hun Rechter, van Wie zij de uitspraak in hun ziel nimmer nog hoorden. En dat doet hen soms vrezen, dat bij de dood alles nog te kort schieten zal en het recht hun ziel zal verdoemen. O, gaf de Heere u eens licht. Er is geen openbaren van, noch komen tot Christus, dan door de liefde des Vaders. Hij Zelf heeft u lief. Alleen maar, het licht in uw ziel ontbreekt; het geloof heeft geen kracht tot het mysterie van Gods Drieëenheid door te dringen; de verzegeling van de Heilige Geest ontbreekt u en daardoor verliest het geloof de kracht in de aanvechting des satans en behoudt in uw hart de twijfel het vermogen u gevangen te nemen. De kennis van en de troost uit de Drieëenheid Gods wordt bij velen gemist, doordat de door-werking van Gods genade in de ziel ontbreekt. De drie Personen staan hun meer voor ogen in hun onderscheidene wijzen van bestaan, *dan dat de Eenheid van het Wezen Gods hen Hem doet kennen als de God der Zaligheid*. Hoe weinigen van Gods kinderen hebben door het geloof en in de verzekering van de Heilige Geest bewust zijn verkregen van hun rechtvaardigmaking in Christus. En hoezeer moet het bedroeven, dat velen onder hen in hun rechtvaardigmaking rusten, zonder met deze bewustheid de aanneming tot kinderen te verkrijgen. Dikwijls worden zij grote christenen en missen zij de kinderlijke gestalte. Het heilgeheim van de Drieëenheid Gods is bevindelijk in hun ziel niet verklaard. Hoe moest ons hart wel gedurig hongeren naar de Goddelijke ontsluiting van het geheim, waarin zoveel troost ligt, dat onze ziel, in Adam het Vaderhart onttrokken, weder getuigen zou: "Abba, Vader" en de grote verborgenheid in geloofsbewustzijn omhelsd worde: "Eén God en drie Personen, Vader, Zoon en Heilige Geest, is de God onzer zaligheid."
Maar welk een gedurige geloofsoefening is ook onze ziel van node, opdat het werk van de Heilige Geest in ons rijkelijk vrucht drage tot onze heiligmaking. Op die oefening van het geloof doelde Christus, als Hij sprak: "Blijft in Mij en Ik in u, dan draagt gij veel vrucht." Welk een droeve aanblik geeft veelal Gods volk in onze dagen, door het gemis in de oefening der heiligmaking. Het moest onze ziel wel doorwonden, dat des Vaders ere wordt gekrenkt; des Zoons verlossing miskend; des Geestes werking tegengestaan. De gelovige gemeenschap met de Vader in Christus door de Heilige Geest zal ons verre doen zijn van de zonde en doen opwassen in Hem, Die het Hoofd der gemeente is. Daardoor zal zelfs in de donkerheid ons hartsterkte in God hebben en in de tegenheden zulk een vervulling zijn van des Vaders liefde, dat wij in de nacht des Heeren lof zullen zingen, schuilend onder de schaduw van Gods vleugelen. Want God heeft Zijn volk eeuwig lief, met een onveranderlijke liefde, die zich niet afmeet naar ons gevoel, maar in Christus altoos dezelfde is. Schenke God ons die genade, dat wij in onze tegenheden bemoedigd onze weg mogen bewandelen.
Want God de Heilige Geest maakte woningen bij u; kwam wederbarend uw hart om nimmer heen te gaan. De Heere Zelf heeft dat gezegd: "De Vader zal u een andere Trooster geven, opdat Hij bij u blijve in der eeuwigheid." De Christus ging heen naar het vlees; Hem zou de kerk naar het vlees niet meer kennen. Maar veel meer werd het volk Gods geschonken. De Heilige Geest kwam, om nimmermeer te wijken, en te leiden in de Waarheid, opent de

verborgenheden tot onze zaligheid; en te troosten in alle droefenis en te blijven, ook al gevoelen wij het niet en al klaagt onze ziel: "De Heere heeft mij verlaten."
Hoe moesten wij met opgeheven hoofde wandelen. De arme wereldling heeft geen grond om staande te blijven en wankelt in tegenheden. Maar Gods kinderen hebben een zeer sterke vertroosting, die Paulus deed uitroepen: "Wij hebben dan altijd goede moed." Altijd, in voor- en tegenspoed, in leven en in sterven.
Ja, wij hebben een vertroosting tot in de dood. Die dood toch is verslonden tot overwinning. In dit leven kennen wij slechts ten dele; o, zo ten dele, bijzonder de Drieënige God. Maar eenmaal zal wat ten dele is worden te niet gedaan en God zal Zijn volk invoeren in dié volmaakte kennis, die boven is. Dan zal de Vader, Die op dé troon zit, en het Lam, dat de Zijnen kocht met Zijn bloed, en de Heilige Geest, Die hen tot heerlijkheid bereidde, dan zal de Drieënige God eeuwig verheerlijkt worden. O, dat wij toch losser van de aarde, gemeenzamer met de dood, in levendiger hoop op de heerlijkheid hier wandelen. Amen.

Maar (blij vooruitzicht, dat mij streelt!)
Ik zal, ontwaakt, Uw lof ontvouwen;
U in gerechtigheid aanschouwen,
Verzadigd met Uw Godd'lijk beeld.

Het Vader-zijn Gods

ZONDAG 9

Psalm 95: 1.
Lezen: Psalm 103.
Psalm 103: 7, 9.
Psalm 73: 1.
Psalm 19: 5.

Is er, Mijn geliefden, één Psalm, waarin David, de koninklijke zanger Israëls, de lof des Heeren op hoger toon zingt dan in Psalm 103? Vol van de weldaden, die God hem bewezen heeft, roemt hij de genade Gods, hem bewezen in de vergeving van zijn zonden, in het genezen van zijn krankheden, in het vernieuwen van zijn jeugd als eens arends. De Heere was hem niet alleen een Rechter, Die hem vrijsprak van schuld en straf, maar ook een Vader, Die hem in liefde omhelsde. "Gelijk zich een vader ontfermt over de kinderen, ontfermt Zich de Heere over degenen, die Hem vrezen."
O, Gods volk kan klagen, wenen over de zonden, over de verberging van Gods, aangezicht, over de verdrukkingen, waaraan het in dit leven is onderworpen; klagen, zoals de wereldling niet klagen kan. Maar dat volk klaagt niet altijd. De dienst des Heeren is niet een verdrietige dienst. Integendeel van die dienst moet Gods volk getuigen: "Uw liefdedienst heeft mij nog nooit verdroten." Zelfs in de levende klacht van Gods kinderen ligt meer blijdschap dan in al de uitbundige vrolijkheid, die de wereld biedt. Hoe onuitsprekelijk groot moet dan de blijdschap in God zijn dergenen. die Hem vrezen. Zelfs in de nachten zullen zij Zijn lof zingen.
De liefde Gods, door David gesmaakt, deed Hem dan ook de Heere op het aller-hoogste prijzen en niet alleen al Gods kinderen opwekken met hem in te stemmen, maar zelfs de heilige engelen aandringen om zijn deelgenoten te zijn. De Heere heeft Zich van zijn ontfermd, als een vader zich ontfermt over zijn kinderen. Hoe klaar blijkt het toch uit deze Psalm, dat de gelovigen van het Oude Testament, hoewel zij onder de dienst der schaduwen leefden en de volle ontsluiting van de aanneming tot kinderen, waarvan de apostel zo rijk getuigenis geeft, nog toefde tot de dag van het Nieuwe Verbond, niet geheel vreemd waren van de kinderlijke betrekking, waarin zij door genade in Christus tot God de Vader stonden. Acht deze zaak toch niet klein. Hoe weinigen zijl. er toch onder Gods lieve volk, die de aanneming tot kinderen verkregen in de bewustheid des geloofs, zodat zij Paulus' woord tot het hun mochten maken, dat God de Geest Zijns Zoons in hun harten heeft uitgezonden, Die roept: "*Abba, Vader*"! En van die weldaad roemt nu David in het door ons opgezongen Psalmvers. De liefde des Vaders heeft zijn ziel vervuld; God handelde met hem niet rechterlijk, maar vaderlijk. Hij heeft het hem betoond, dat Hij weet wat maaksel wij zijn." Ja, dat heeft Hij van eeuwigheid geweten. Gods volk valt zichzelf tegen, omdat het zo vol van eigen-verwachting is, maar de Heere valt het nimmer tegen.
En dat niet alleen, maar Hij is ook "gedachtig, dat wij stof zijn." God denkt eraan, dat Zijn volk stof is. Uit het stof is hun lichaam bereid en tot stof zullen zij wederkeren; en hun ziel is van nature diep bedorven en na ontvangen genade niet in staat om zelfs ook maar één zondige gedachte te overwinnen, hoeveel te min om de strijd te voeren tegen de driehoofdige vijand, die het dag en nacht bekampt. Zo de Heere niet gedachtig was, dat wij stof zijn, er bleef geen

hoop voor Gods kerk over. Maar daarin bewijst Hij Zijn vaderlijke liefde en ontferming, dat Hij eraan gedenkt, dat zij, die Hem vrezen, niets in eigen kracht vermogen. Genade, genade alleen zal hen behouden. Door de trekkende liefde des Vaders worden zij tot Christus gevoerd; door de bewarende trouw des Vaders zullen zij volharden tot den einde toe.
En dat God de Vader Zijns volks wil zijn, heeft zijn diepe wortel in Zijn soeverein welbehagen. Ja, God werd niet eerst Vader, toen Hij Zijn uitverkorenen in Christus aannam, maar Hij was het van eeuwigheid in de generatie van Zijn eniggeboren Zoon en openbaarde het reeds in de schepping.
Zó diep verstaat dan ook de Catechismus de belijdenis aangaande God de Vader en onze schepping, zoals wij nu nader vernemen uit de negende Zondagsafdeling:

Vraag 26: Wat gelooft gij met deze woorden: Ik geloof in God de Vader, de Almachtige, Schepper des hemels en der aarde?
Antwoord. Dat de eeuwige Vader onzes Heeren Jezus Christus, Die hemel en aarde, met al wat er in is, uit niet geschapen heeft, Die dezelve ook door zijn eeuwige raad en voorzienigheid nog onderhoudt en regeert, om Zijns Zoons Christus wil, mijn God en mijn Vader is; op Welke ik alzo vertrouw, dat ik niet twijfel, of Hij zal mij met alle nooddruft des lichaams en der ziel verzorgen, en ook al het kwaad, dat Hij mij in dit jammerdal toeschikt, mij ten beste keren; dewijl Hij zulks doen kan als een almachtig God en ook doen wil als een getrouw Vader.

Het Vader-zijn Gods wordt in deze Zondagsafdeling dus als volgt toegelicht, dat van God de Vader gesproken wordt
I. uit kracht van eeuwige generatie des Zoons;
II. uit kracht van volheerlijke schepping;
III. Uit kracht van wondervolle herschepping

I. U***it kracht van eeuwige generatie des Zoons***
Naar het heilig Drietal der Goddelijke Personen en Hun werken, deelde Zondag 8 de twaalf Artikelen van het geloof in drie delen, die de Catechismus achtereenvolgens nu behandelen gaat. Zondag 9 en 10 spreken van de Vader en onze schepping; Zondag 11-19 getuigen van het geloof in God de Zoon en onze verlossing, terwijl eindelijk Zondag 20-22 van de Heilige Geest en onze heiligmaking handelen. In de Zondagen 9 tot 22 worden alzo de twaalf Artikelen verklaard.
Volgen wij de Onderwijzer in die verklaring, bepalend allereerst dan onze aandacht bij wat geschreven is van *God de Vader en onze schepping.*
Dienaangaande wordt weder dan tweeërlei beleden, nl. des Vaders werk én in de schepping, én in de voorzienigheid. De negende Zondagsafdeling nu bepaalt zich tot wat naar de Schrift aangaande God de Vader en onze schepping ons geopenbaard is. Niet alleen van de schepping spreekt Zondag negen; nee van God de Vader en Diens scheppingswerk wordt hier gehandeld. Of verwijst het antwoord van de Onderwijzer, op de vraag: "Wat gelooft gij met deze woorden: Ik geloof in God de Vader, de Almachtige, Schepper des hemels en der aarde", niet allereerst naar het eeuwig Vaderschap in God, dan naar het Vaderschap uit kracht van schepping en eindelijk naar het Vaderschap in wedergeboorte hersteld? Zó immers leest u in dat antwoord: "Dat de eeuwige Vader van onze Heere Jezus Christus, Die hemel en aarde, met al wat er in is, uit niet geschapen heeft; Die ook dezelve nog door Zijn eeuwige raad en

voorzienigheid onderhoudt en regeert, om zijns Zoons Christi wille, mijn God en mijn Vader zij."
God de Vader is dus Vader uit kracht van eeuwige generatie. Van het Vaderschap Gods hebben wij thans te spreken, zoals dat gewis in de schepping wèl uitkomt, maar toch geenszins in de schepping is gegrond of met de schepping aanving. Het Vaderschap Gods is van eeuwigheid. God de Vader is de eeuwige Vader van onze Heere Jezus Christus; van eeuwigheid tot eeuwigheid Vader; de eerste Persoon in het aanbiddelijk, Drie-enig Wezen, Die de Zoon genereert. Hoe zeer laag bukkend is Gods openbaring aan zondige mensenkinderen; Hij geeft in het diepe mysterie van Zijn Wezen ons zulk een inblik, dat ieder, die er door het geloof iets van kennen mag, met aanbidding Hem eren zal.
Hij, de Vader, genereert de Zoon met een nimmer eindigende, eeuwigdurende generatie, die de Gegenereerde doet inblijven in het Wezen Gods. Dit toch zijn de beide eigenschappen van de generatie des Zoons: die generatie kent begin noch einde en zij brengt geen afzonderlijk bestaand wezen voort. God de Zoon is eens-wezens met de Vader en de Heilige Geest.
Die Goddelijke generatie is dus niet een werk des Vaders, dat eens, in de eeuwigheid, geschiedde en daarmee eindigde, maar een altoosdurende daad van de Vader, die daarin bestaat, dat Hij hetzelfde Goddelijk Wezen Zijn Zoon eeuwig mededeelt. Hiermee is niet in strijd, wat in Psalm 2 geschreven is: "Gij zijt Mijn Zoon; heden heb Ik U gegenereerd"; want toch in God is niet dan een eeuwig, onveranderlijk heden; m.a.w., het heden in God kent begin noch einde. Vanwege die generatie is de Zoon het beeld des onzienlijken Gods. Hij is het afschijnsel van zijn heerlijkheid en het uitgedrukte beeld van zijn zelfstandigheid. Die generatie is de Personele eigenschap des Zoons: "Ik was geboren, als de afgronden nog niet waren, als nog geen fonteinen waren, zwaar van water" (Spr. 8: 24).
Van dit eeuwig Vaderschap Gods is nu alle vaderschap onder ons mensen een flauwe weerspiegeling. Het Vaderschap door God ook in de schepping ingedragen, is het werk van de eeuwige Vader van onze Heere Jezus Christus; niet het omgekeerde is waar. Maar wat blijkt dan op een ontzaglijke majestueuze wijze, dat in het Wezen Gods een volmaakte heerlijkheid en verheffing en uitgieting van de Goddelijke deugden is; dat God voor de uitlating van zijn volmaaktheden de schepping niet nodig had, doordat Hij vóór de schepping niet zonder enige levenswerkzaamheid was. De Zoon was spelend voor het aangezicht Zijns Vaders; in Hem goot de Vader zijn liefde van eeuwigheid uit; Vader, Zoon en Heilige Geest, de drie Personen in het enig, eeuwig Wezen Gods, zeggen ons, dat dit volmaakte Wezen alle verheerlijking van Zijn deugden in Zichzelf bezat. O, wie zou Hem niet vrezen? Om Zijns Zelfs wil komt het Hem toe eeuwig verheerlijkt te worden.
De Zoon komt mitsdien dezelfde ere toe als de Vader. Want gelijk de Vader het leven heeft in Zichzelf, alzo heeft Hij ook de Zoon gegeven het leven te hebben in Zichzelf (Johannes 5: 26). Hoe schrikkelijk was dan ook de loochening van de Godheid des Zoons door Anus en al degenen, die hem gevolgd zijn!
Het door Brahé (Aanmerkingen op de Vijf Walcherse artikelen) aangehaalde voorbeeld moge ons tot lering dienen. Toen na vele vruchteloze pogingen tot het verbieden van bijeenkomsten der Arianen de bisschop aan het hof de keizer en diens zoon, die tot de keizerlijke hoogheid verheven was, ontmoette, deed de bisschop de zoon niet de minste eerbewijzing aan. De keizer werd zeer toornig, maar de bisschop sprak o.m. "Gij ziet, keizer, hoe euvel gij de verachting van uw zoon opvat. Maar geloof dan ook, dat de God van het heelal hen, die Zijn eniggeboren Zoon lasteren, verfoeit en ze als ondankbaren jegens hun Zaligmaker en Voorspraak haat."
Deze woorden maakten zo'n diepe indruk op de keizer, dat de vergaderingen der Arianen beteugeld werden. Het komt de Zoon toe, dat wij Hem eren, gelijk wij de Vader eren. Hij is

niet de eerst-geschapene, maar de Eerst-geborene aller creaturen, met de Vader waarachtig God door eeuwige, in het Wezen Gods inblijvende generatie.
Aanbiddelijk Opperwezen! Het heeft de Heere echter behaagd van deze zijn heerlijkheid te openbaren naar buiten, in Zijn werken, en dat op zulk een wijze, dat bijzonder in de mens, het pronkjuweel der schepping Gods, ook de vaderlijke liefde afstralen zou.

II. Bij dit Vaderschap uit kracht van volheerlijke schepping staan wij nu in de tweede plaats stil.

De Catechismus spreekt hiervan in de volgende woorden: "dat de eeuwige Vader van onze Heere Jezus Christus, hemel en aarde uit niet geschapen heeft en door zijn eeuwige raad en voorzienigheid nog onderhoudt."
De Vader schiep. Maar dat werk van de Vader had niet plaats buiten de Zoon, noch zonder de Heilige Geest. De schepping is het werk van de Drieenige God. De Schrift zegt ons niet alleen, dat de Geest zweefde op de wateren; "De Geest Gods heeft mij gemaakt en de Adem des Almachtigen heeft mij levend gemaakt", zegt Elihu (Job 33: 4). Johannes schrijft de schepping toe aan het Woord, dat is aan de Zoon, zeggende, dat door Hetzelve alle dingen gemaakt zijn en zonder Hetzelve is geen ding gemaakt, dat gemaakt is. Maar scheppen is het eigen, personele werk van de Vader; gelijk wij bij Zondag 8 reeds opmerkten: de Vader schiep door de Zoon en door de Heilige Geest.
Hij heeft de hemel en de aarde geschapen. Uit niet. Eer God scheppen ging was buiten Hem niets. Scheppen is door een almachtige daad van een enkele wil iets uit niets voortbrengen. Dat vermogen wij, mensen, niet. Wij kunnen iets maken; een grondstof vervormen, van een boom planken zagen en door verdere verdeling en andere samenvoeging schone, voor 't oog bekoorlijke dingen maken, maar des mensen werk blijft toch altijd weer bepaald tot het maken. Scheppen, uit niets voortbrengen kan alleen God. Het is Gods werk en ere het heelal uit niet te hebben voortgebracht. "Door het geloof verstaan wij, dat de wereld door het Woord Gods is toebereid, alzo dat de dingen die men ziet, niet geworden zijn uit dingen, die gezien worden." God roept de dingen die niet zijn, alsof ze waren.
Dus schepping, geen ontwikkeling. Uit pure vijandschap tegen God en Zijn Woord, en met het doel de voor de eeuwigheid geschapen mens te verlagen, als ware hij een dier, en had hij geen ziel te verliezen, is opgekomen de ontwikkelingstheorie. Het nog geloven aan een schepping is dwaasheid bij die mensen, die deze evolutieleer aanhangen. Er was eeuwige stof, die zich ontwikkelde tot zovele hemellichamen als zich in het heelal bewegen; en waaruit weder buiten God om (met name voor onze aarde) planten voortkwamen en van die planten dieren, van welke dieren de mens dan afstamt. Geloven wil men niet; d.w.z. Gods Woord geloven. Maar wel gelooft men dit dwaas verzinsel van een door de zonde verduisterd mensenkind, erend het schepsel boven de Schepper, en verwerpend het levend en eeuwigblijvend Woord Gods, dat ons zo eenvoudig en verstaanbaar betuigt: "In den beginne schiep God hemel en aarde." Hij bracht het alles voort door Zijn machtwoord; "Hij spreekt en het is er; Hij gebiedt en het staat er." Hoe getuigt die schepping van zijn aanbiddelijke wijsheid; ook hier zou u moeten roepen: "O, diepte des rijk-doms beide der wijsheid en der kennis Gods." Want Hij heeft ze alle met wijsheid gemaakt, naar Zijn soeverein welbehagen. "Onze God is toch in de hemel; Hij doet al wat Hem behaagt." Hoe de mens in zijn droeve vermetelheid er ook aan torne, die ganse schepping predikt de grootheid des Scheppers en zal eeuwig Zijn heerlijkheid vermelden, want "uit Hem en door Hem en tot Hem zijn alle dingen; Hem zij de heerlijkheid in der eeuwigheid, Amen."

Hemel en aarde heeft God de Vader uit niet geschapen, met al wat er in is.

Het ruime hemelrond
Vertelt met blijde mond
Gods eer en heerlijkheid.

Het gans heelal is het werk van de levende God door Hem in de tijd voortgebracht. Met de schepping gaf God de tijd. In den beginne schiep God; toen was de eerste dag. Vóór de schepping was geen tijd; toen was alles eeuwigheid; duizend jaren waren als één dag. Maar het heelal plaatste God in de tijd. En in de breking des tijds ligt zulk een weldaad voor wat op aarde leeft; zulk een aansporing voor Gods volk te haken naar de eeuwigheid, die voor hen ligt; zulk een bemoediging in hun lijden en ellenden; zulk een ernstige prediking nu, na de zondeval, van onze vergankelijkheid. God gaf dat "begin", die tijd, waarin Hij hemel en aarde zette, niet doelloos. Eens zal die tijd eindigen, en met die tijd zullen ook deze hemel en aarde voorbij gaan, opdat er kome een nieuwe hemel en een nieuwe aarde, waarop gerechtigheid woont. Daar "zal geen tijd meer zijn"; dan zullen ook hemel en aarde tot die zoete overeenstemming wedergebracht worden, die er in de schepping was. Eens zal de zonde zijn weggevaagd beide van hemel en aarde, en de schepping aan het doel Gods beantwoorden.
God schiep in den beginne. Maar die eerste schepping moest volbracht in secundaire schepping. Zo wordt het scheppen Gods in de zes dagen genoemd, die gewone dagen, geen tijdperken waren, hoewel het scheppingswerk één geheel is en niet te scheiden. "De aarde nu was woest en ledig en duisternis was op de afgrond." In zes dagen heeft God toen die schepping volbracht. Eerst gaf Hij het licht, dat op de vierde dag verzameld werd in de zon, die als lichtdraagster het spreidt over aarde, maan en sterren. " En God zeide: Dat er lichten zijn in het uitspansel des hemels, om scheiding te maken tussen de dag en tussen de nacht, en dat zij zijn tot tekenen en tot gezette tijden, en tot dagen en jaren! En dat zij zijn tot lichten in het uitspansel des hemels, om licht te geven op de aarde! En het was alzo. God dan maakte die twee grote lichten; dat grote licht tot heerschappij des daags, en dat kleine licht tot heerschappij des nachts; ook de sterren. En God stelde ze in het uitspansel des hemels, om licht te geven op de aarde. En om te heersen op de dag en in de nacht en om scheiding te maken tussen het licht en tussen de duisternis."
Eerst bereidde Hij de aarde, door scheiding der wateren boven, in het luchtruim, waar die onmeet- en onweegbare machten van water door het luchtruim zweven, gebonden in een lichte wolk, en der wateren beneden, die vergaderd werden in zeeën en rivieren. Daarna gaf God dier en mens, als de aarde reeds planten en bomen droeg. Daarenboven schiep God van het grasscheutje af tot het vruchtdragend geboomte toe; van de grote walvissen tot alle gevleugeld gevogelte; redeloze en redelijke schepselen "naar zijn aard"; en dat woord geldt tot op deze dag. Gá met uw ontwikkelingstheorie; dat uit stof plantjes en van plantjes diertjes en van dieren zich mensen onwikkelden! God schiep alles naar zijn aard; een vruchtboom blijft zich door het zaad als dezelfde vruchtboom voortplanten; het ei van alle levend schepsel uitgroeien tot datzelfde schepsel. Of las u ooit druiven van doornen en vijgen van distelen? Dwaze mens, die wijzer zijn wil dan God; blind Adamskind, dat de grootheid van uw Schepper niet meer aanschouwt, zelfs niet in Zijn machtigste werken; o hoort: "De eeuwige Vader van onze Heere Jezus Christus heeft hemel en aarde uit niet geschapen en onderhoudt die nog door Zijn eeuwige raad en voorzienigheid."

Hier kan de Deïst het dan ook mee doen, die zegt, dat God Zich met de schepping niet meer bemoeit, dat het heelal zou zijn als een klok, die opgewonden zijnde, van zelf afloopt. Welk een wijsheid gaf God de opstellers van de Catechismus toch, om in korte woorden ieder z'n deel te geven. God de Heere schiep het heelal, maar Hij onderhoudt het ook; door zijn almacht doet Hij het blijven in zijn wezen. Op dat werk der onderhouding ziet Christus als Hij spreekt: "Mijn Vader werkt tot nu toe." En dat werk is de volvoering van Gods eeuwige raad, waarvan Hij door Jesaja sprak: "Mijn raad zal bestaan, en Ik zal al Mijn welbehagen doen." Hoe menigmaal spreekt de Schrift van die raad Gods, waaraan zelfs de goddelooste daden der mensen onderworpen zijn. Zo zijn beiden Herodes en Pilatus vergaderd tegen het heilig Kind Jezus met de heidenen en het volk Israëls om, hoe vreeslijk hun daden ook-mochten zijn, te doen al wat Gods "hand en raad te voren bepaald had, dat geschieden zou." Moest niet de Christus alle deze dingen lijden? Zonder dat lijden en zonder die dood was geen verlossing van de uitverkorenen mogelijk. En nu voeren die vijandige Joden met de heidenen samen Gods eeuwige raad uit. Zij doen het niet gedwongen; geheel vrijwillig; in de volle vijandschap van hun hart. Maar ook door die meest vrije daden des mensen voert God Zijn wil, Zijn besluit, Zijn raad uit. Door die raad onderhoudt Hij alle dingen en stiert Hij ze tot een zeker, door Hem bepaald einde.

De volgende Zondagsafdeling zal ons zeggen welk een troost hierin ligt voor Gods volk, maar hier moeten wij toch wel uitroepen: "O Heere, hoe groot zijn Uw werken; zeer diep zijn Uw gedachten." In Zijn schepping heeft God Zijn Vaderzijn willen openbaren in schepselen buiten Hem. Maar wij hebben ons uit Zijn Vaderhart losgescheurd. God is onze Rechter geworden vanwege onze val. Maar zie nu het onuitsprekelijk wonder van Zijn welbehagen, waarop wij in de derde plaats gewezen worden, God wil het Vaderschap herstellen door wondernolle herschepping.

Hoe kostelijk schoon komt ook in deze Zondagsafdeling weer uit het practische, wezenlijke geloofsleven. Bij de belijdenis van God de Vader, de Almachtige, Schepper des hemels en der aarde, geeft de Onderwijzer niet alleen een beschouwing der schepping, maar dringt hij door in het Vaderschap Gods van onze Heere Jezus Christus en nu tot het geestelijk kind zijn. Zo toch lezen wij: dat de eeuwige Vader "mijn God en mijn Vader zij." De Schepper des hemels en der aarde mijn God en mijn Vader! O, onuitsprekelijke zaligheid, die uit God Zijn volk toegebracht wordt. Reeds de schepping van het heelal is op de zaligheid der kerke Gods toegelegd. God schiep één mens om uit die ene allen voort te brengen; om in die éne allen in het verbond op te nemen. Maar toen die éne viel, moedwillig, toen vielen ook allen in hem. Maar toen ook werd de raad Gods ontsloten, die in het overwentelen der schuld en zonde van Adam op diens nakomelingen, de overwenteling der schuld op het vrouwenzaad bepaald had voor de uitverkorenen; de schepping was tot de zaligheid van het volk Gods toebereid. En dat mysterie grijpt de Catechismus door het geloof, God de Vader als Schepper erkennend, maar ook door herschepping als Vader omhelzend. Het vloeit uit Gods raad en eeuwig welbehagen voort. Versierd met Gods beeld, heette Adam de zoon van God. God was zijn Vader, doordat Hij hem had voortgebracht.

En zo laag boog de hoge God tot hem dat Hij hem Zijn Zoon noemde. Welk een onuitsprekelijke heerlijkheid des mensen: een zoon van God. Waarlijk, de mens is het pronkjuweel der schepping. Houdt maar uw verzinsels, gij ongelovige geleerden, die op de maan levende wezens denken wilt om te bewijzen, dat de aarde niet het middelpunt van Gods schepping was. Houdt uw ongeloof theorieën; de mens naar Gods beeld gemaakt en daarin zelfs uitblinkend boven de engelen, de mens is het hoofdstuk van Gods schepping, en deelde

als kind van God in des Vaders onmetelijke liefde, vindend het Paradijs toegericht tot zijn woning. O, wat een heerlijke staat, die staat der rechtheid.
Maar in de val onttrok hij zich (zo wij reeds opmerkten) het Vaderhart Gods. Laat die moderne vertrappers van Gods vrije genade maar zeggen: "Wij zijn allen broeders en zusters; kinderen van één God en Vader", zij misleiden zichzelf en anderen. In de val deden wij ons kindschap te niet; en renden wij van God af; en hollen wij op de eens ingeslagen weg steeds verder voort en voort. De verloren zoon kon het bij zijn vader niet houden; hij is weggereisd in een vergelegen land, en heeft aldaar zijn goed doorgebracht. En die verloren zoon is ons beeld. Wij, Adams zonen en dochteren, gewonnen naar het beeld van de gevallen mens, wij kunnen het bij God niet houden; Zijn heerlijkheid is ons een verterend vuur. In de bondsbreuk zijn we heengegaan; verre van God, hoewel Hij overaltegenwoordig is. Maar ons hart onttrokken wij Hem, onze Schepper. De natuurlijke betrekking uit Adam is dan ook geen andere dan die des doods en der verdoemenis, en het betaamt ons allen hoofd voor hoofd te bekennen: "Ik ben niet waardig Uw zoon genaamd te worden."
De Onderwijzer grondt het getuigenis, "dat de eeuwige Vader van onze Heere Jezus Christus mijn God en mijn Vader zij" dan ook geenszins in de schepping, maar in de herschepping. "Het is om Zijns Zoons Jezus Christus wil."
De Zoon is van de Vader gezalfd voor de grondlegging der wereld tot Hoofd van het Verbond der Genade, gelijk Adam hoofd was van het Werkverbond, en in de Christus is de kerk van God verkoren, om, verlost van vloek en verderf, de aanneming tot kinderen te verkrijgen, door herscheppende genade.
Kinderen des toorns zijn wij in Adam van nature; kinderen des satans, tot wie gezegd wordt: "Gij wilt de begeerte uws vaders doen; die was een mensenmoorder van den beginne." Maar dezulken, en dat is het onbevattelijk wonder van Gods vrijmachtige genade, dezulken is de aanneming tot kinderen bereid. "Die ons te voren verordineerd heeft tot aanneming tot kinderen door Jezus Christus, in Zichzelven naar het welbehagen Zijns willens." Dat maakt de bediening van het Evangelie zo ruim; dat Adams zonen en dochteren tot kinderen Gods worden aangenomen; dat niemand te slecht is; niemand te goddeloos, om tot deze eeuwige weldaad te komen in dit leven.
En toch niemand komt er in eigen kracht; door eigen wil. Nee, wij willen van onszelf niet en nooit; altijd verder en verder hollen wij voort, van God af; nimmer keren wij ons in der waarheid tot Hem. De aanneming tot kinderen is een werk Gods, verheerlijkt in de harten der Zijnen door wedergeboorte. Want toch door wedergeboorte alleen worden wij Gods kinderen; elke wedergeborene is uit God geboren, en door God gemaakt tot Zijn eigendom, tot Zijn kind, en kan niet verloren gaan; Gods werk is en blijft in hem. Of behoort ook een kindeke, dat zo kort nog werd geboren en daar onbewust neerligt, niet tot het huisgezin? En deelt het niet in alle rechten gelijk alle andere kinderen, hoe groot ze ook zijn? En wordt het niet meegeteld als burger van de staat en bewoner der gemeente?
Welnu, zo is een iegelijk, die uit God geboren is, een kind Gods en een burger van het hemelse Sion, en als hij sterft, hoe geestelijk klein, en schuchter en twijfelmoedig ook voor zichzelf, gaat hij in de eeuwige heerlijkheid, want hij is een erfgenaam Gods en medeërfgeaam van Christus. Zou Ruth de Moabietische verloren zijn gegaan, denkt ge, als zij gestorven ware aan Kanaäns grenzen, met de betuiging harer waarachtige keuze: "Uw volk is mijn volk, en uw God mijn God"? Zoudt u menen, dat een volk, dat wel niet sterker in het geloof wies dan Esther in haar uitroep: "Wanneer ik dan omkome, zo kom ik om", maar dan toch op genade zich verlaten konde, omkomen zou? Onmogelijk! Dan moest wel niet waar zijn dat Hij Die het goede werk begonnen heeft, het zal voleindigen tot op de dag van Jezus Christus. Het begin

beslist hier het einde; zo het beginsel uit God is, en dat is het in elk wedergeborene, zal het einde eeuwig vrede zijn. Zij, die het bekommerde volk zozeer slaan kunnen en bedroeven en de Heilige Geest in Diens genadewerking beperken met hun geroep: "Dit is niets, en dat is niets; het moet hier en daar komen; je moet het zo en zo leren; en als je niet gerechtvaardigd bent in de vierschaar van je consciëntie ga je verloren", zij moeten wel beschaamd zijn over hun geestelijke hoogmoed en onkunde. Ligt dan de grond van onze zaligheid in die hoge trappen van geestelijk leven? Of ligt die grond in Christus? Zoekt Hij niet de zondaar in diens doodstaat? Is Hij het niet, Die levend maakt, en een ieder leidt door Zijn raad en daarna opneemt in heerlijkheid?
Zo is het; tot kinderen Gods worden wij aangenomen in de wedergeboorte; als we van de dood overgaan in het leven. Maar die aanneming tot kinderen geschiedt niet buiten het geloof, en wortelt in de vereniging met Christus. "Zovelen Hem aangenomen hebben, die heeft Hij macht gegeven kinderen Gods te worden, n.l. die in Zijn naam geloven; welke niet uit den bloede, noch uit de wil des vleses, noch uit de wil des mans, maar uit God geboren zijn."
"En nu staat het in de ziel geplante geloof zo zeer naar groei, naar wasdom in Christus."
O, dat ervaren die wedergeboren zielen wel, zij kunnen bij die aan hen verheerlijkte Godsdaad niet blijven staan. Wat missen zij het licht over wat met hen geschiedde! Zij vragen zich soms af: "Hoe ben ik aldus?" Zou het een werk Gods zijn, dat in hen is? Bitterlijk klagen zij voor God over hun zonden; diep bedroefd, betreuren zij hun afgelegde levensweg; met vreze buigen zij hun knieën menigmaal, met vreze, omdat ze het gebed niet kunnen missen, hun ziel schreeuwt naar God, naar de levende God. Maar Hij is hun veeleer een Rechter dan een Vader. Die schuld, o die ontzaglijke schuld roept om het eeuwig verderf, en hoe zullen zij God ontmoeten?
Ja, voor al Gods volk geloven zij het, dat God in Christus is verzoend, en dat doet hen op dat volk heilig jaloers zijn, maar zij, ach, zij kunnen menigmaal niet geloven tot dat volk te behoren. Ze zijn zo slecht; in het uitwendige zit het zo niet; sinds hun ogen geopend werden, konden zij het in de wereld niet houden; en hebben ze de dienst der zonde een scheidbrief gegeven; terug, neen dat willen, dat kunnen ze niet; al zouden ze droog brood eten; al ware het straks nog omkomen, God weet het, hun ziel wenst de Heere aan te kleven al hun levensdagen. Maar het kwaad zit van binnen; hun hart is zo slecht; zo hard; zo goddeloos. En daardoor verliezen ze hun hoop weer; en zijn ze er, o zo ver van te omhelzen, dát zij een kind Gods zijn. Zij missen de geloofsbewustheid van het werk Gods in hen verheerlijkt; zij klagen veel, hoewel ze eeuwig gelukkig zijn, over hun ongeluk; en al zouden ze voor geheel de wereld niet willen missen, wat ze doorleven, zij kunnen zich onder Gods kinderen niet rekenen; bij de wereld geen leven en bij het volk geen plaats; naamlozen zijn ze.
En dat alleen, doordat ze, - Nee, niet het geloof missen, want dat schonk God hun in de vernieuwing van hun hart, maar wel doordat hun ontbreekt de bewuste geloofsomhelzing van God in Christus. Maar ziet, daar breekt het geloof door, en Christus openbaart Zich. O, in Hem, ja in Hem is alles, wat een verloren zondaar met God verzoenen kan. Hij is de weg tot de Vader. "Niemand komt tot de Vader dan door Mij" Een levendig begeren komt er in die ziel naar deze Middelaar, om door Hem van zonde en schuld eeuwig bevrijd te worden; wat een rusteloos zoeken; wat een hongeren en dorsten. Ach, was Christus mijn deel, zegt zulk een. Het ongeloof laat echter niet af, de toe-eigening van het geloof te bestrijden; en zolang maar het deelgenootschap aan Christus betwijfeld wordt, Satan weet het zeer wel, zolang mist ook het volk de vrijheid, de innerlijke vrijheid des harten om te roepen: "*Abba, Vader.*"
Die vrijheid ligt zelfs niet in onze rechtvaardigmaking; die vrijheid ligt in de getuigenis van Gods Geest, met onze geest, dat wij kinderen Gods zijn. O, dat is het: "Ik zal u tot een Vader

zijn, en gij zult Mij tot zonen en dochteren zijn, zegt de Heere, de Almachtige." "Ik vare op", zegt de verrezen Heiland, "tot Mijn Vader en uw Vader, en tot Mijn God en uw God." Daarop zegt het geloof dan: "Amen, ja Amen." "Want gij hebt niet ontvangen de Geest der dienstbaarheid wederom tot vreze. Maar gij hebt ontvangen de Geest der aanneming tot kinderen, door welke wij roepen: Abba, Vader!" Om Christus' wille tot kinderen Gods aangenomen! Nooit zal de Heere Zijn volk verlaten, zelfs niet in de grootste tegenheden.
Zingen wij nu daarvan Psalm 73: 1:

Ja, waarlijk, God is Isrel goed
Voor hen, die rein zijn van gemoed.
Hoe donker ooit Gods weg moog' wezen,
Hij ziet in gunst op die Hem vrezen.
Maar ach, hoewel mijn ziel dit weet,
Mijn voeten waren in mijn leed
Schier uitgeweken en mijn treen,
Van 't spoor der godsvrucht afgegleen.

Maar nu wijst de Catechismus ook op de vrucht van dit geestelijk kindschap. Die vrucht is een hartelijk vertrouwen: "Op Wie ik alzo vertrouw, dat ik niet twijfel, of Hij zal mij met alle nooddruft des lichaams en der ziel verzorgen, en ook al het kwaad, dat Hij mij in dit jammerdal toeschikt, mij ten beste keren; want Hij zulks doen kan als een almachtig God en ook doen wil, als een getrouw Vader."
Welk een geloofstaal spreekt hier een kind van God! Ach, Nee, zo is de oefening van het geloof niet altijd; zo sprak Jacob niet, toen hij klaagde: "Alle dingen zijn tegen mij"; zo roemde Elia niet onder de jeneverboom; zo vertrouwde David niet, toen de droeve klacht van zijn lippen kwam: "Ik zal nog een der dagen in Sauls hand omkomen." In de oefening van het geloof is Gods volk afhankelijk van de bediening van de Heilige Geest; en als de Geest Zich inhoudt, wankelt dat volk kefir op keer, is het niet over hun staat, dan vanwege de verdrukking in dit leven, dan merken ze op Gods Vaderliefde niet. De zonde verduistert het geloofsoog, en verhindert het vrijmoedig toegaan tot de troon van Gods genade.
Maar in de grond des harten, ja daar ligt dat hartelijk, ootmoedig, kinderlijk betrouwen op de Heere. In de overgave der ziel zonk Gods volk in het Vaderhart Gods in en werd het Gods eigendom voor tijd en eeuwigheid. Hij zal met alle nooddruft des lichaams en der ziel verzorgen, hoe 't ook ga; ook al drogen de rivieren uit, en al is er geen gras meer in het land, zelfs niet voor des konings paarden. Want de God van Elia leeft nog. "O, gij volk! vertrouw op Hem te aller tijd; stort ulieder hart uit voor Zijn aangezicht; God is ons een toevlucht, Sela." Niet alleen in voorspoed, ook in tegenheden is de Heere een sterkte: "Hij is krachtiglijk bevonden een hulp in benauwdheden."
Ook het kwaad, dat Hij in dit jammerdal Zijn volk toeschikt, zal Hij ten beste keren. Noch aan macht, noch aan liefde ontbreekt het Hem. *Hij kan zulks doen als een almachtig God, en wil het doen als een getrouw Vader.* Alle dingen zullen medewerken ten goede degenen, die naar Zijn voornemen geroepen zijn. Hierop betrouwend, mag Gods volk wel met Datheen zingen:

Al de grote waterstromen
Zijn, Heer! over mij gegaan
En mij over 't hoofd gekomen,
Maar Gij hebt mij bijgestaan.

's Daags toont Gij mij Uw goedheid
En 's nachts Uw barmhartigheid;
Dies zal ik U, Heer', belijden
Gij hoedt mijn ziel t' allen tijden.

Arm Adamskind, dat nog voor eigen rekening leeft; arme wereldling, wiens lust het is de zonde te dienen. Zal satan u betalen, gelijk God in genade Zijn volk doet? Zal de wereld u helpen, zó als God Zijn volk redt? Zal hier uw geluk vergeleken kunnen worden bij het heil, dat het armste kind van God deelachtig werd? Zal bij de dood iets anders dan eeuwig berouw en wroeging en helse pijn uw deel worden? O, werke God in u die ware ontdekking aan uw ellende, dat u in dit leven Jacobs God ter hulp kreeg.
Zie eens met heilige jaloezie op dat volk, dat u nu zo menigmaal veracht, berispt, bespot. U zijt nog in het liefelijk heden der genade; het worde u tot eeuwige winst.
En worde het u, volk des Heeren, gegeven, te groeien in des Heeren voorhoven en verre van de zonde als kinderen Gods te wandelen in een ootmoedige, stille wandel voor God. Uw ziel ervare gedurig, dat de Heere Zich ontfermt over degenen, die Hem vrezen, gelijk een vader zich ontfermt over zijn kinderen. In al uw druk en leed zij de Heere uw toevlucht; in alle zorg en kommer zij uw betrouwen op Hem, Die u naar lichaam en ziel verzorgen zal. Dat toch uw hart meer vol zij van het geestelijk en eeuwig goed, dat in de wedergeboorte uw deel geworden is; meer getroost hierin uw vermaking zij. In de wereld zult gij verdrukking hebben; hoon en smaad is hier dikwijls uw deel. "Zo God vóór ons is, wie zal tegen ons zijn? Die ook zijn eigen Zoon niet gespaard heeft, maar heeft Hem voor ons allen overgegeven. Hoe zal Hij ons ook met Hem niet alle dingen schenken?" Uw Vader, Die in de hemelen is, weet wat gij behoeft en Hij zal u straks doen ingaan in het huis des Vaders, waarin vele woningen zijn en waarin Christus is ingegaan om u plaats te bereiden.
Eens zult u beërven een nieuwe hemel en een nieuwe aarde, waarop het schepsel niet meer zucht, als zijnde in barensnood; waar de vijand niet meer benauwen en vervolgen zal en geen zonde meer zijn zal; dan zal Gods schepping blinken in aller eeuwen eeuwigheid en de uitverkorenen zullen de aarde erfelijk bezitten. Amen.

De Voorzienigheid Gods

ZONDAG 10

Psalm 9: 10, 18.
Lezen: Jesaja, 40:1-17.
Psalm 33: 6 10.
Psalm 66: 3.
Psalm 146: 3.

Geliefden,
God volvoert in de tijd, wat Hij van eeuwigheid in Zijn raad heeft bepaald, gelijk wij hebben gezongen: "De raad des Heeren bestaat in eeuwigheid, de gedachten Zijns harten van geslacht tot geslacht." Vóór de grondlegging der wereld heeft Hij bepaald wat in de tijd geschieden en wat niet geschieden zal. Niets wordt, dan wat de Heere in Zijn soevereine wil van eeuwigheid heeft besloten dat worden zal. En ook valt er niet één haar van ons hoofd buiten Zijn wil. Die wille Gods is één en onveranderlijk. Wij mensen mogen spreken van een wil des besluits en een wil des bevels, maar in God zijn niet twee willen. Het is niet waar, dat de Heere in Zijn bevel iets anders zou willen dan in Zijn besluit is vastgelegd. Met name is het dan in strijd met de éénvoudigheid van de wil Gods te zeggen, dat God in Zijn besluit bepaald heeft dat niet alle mensen zullen zalig worden, maar dat Zijn bevel wel is, dat alle mensen zullen zalig worden. Wie heeft ooit zulk een taal onder belijders der Gereformeerde religie gehoord? Zijn er dan twee willen in God? Twee tegenstrijdige willen? Is de wil van Gods bevel niet één met Zijn besluit en met name dat gedeelte, dat Hij ons bekend gemaakt heeft? Of streed het, om maar één voorbeeld te noemen, tegen het besluit Gods, dat de Heere Abraham het bevel gaf zijn zoon Izak te offeren? Izak, die naar de onveranderlijke wil Gods niet sterven kon!
Nee, van strijd was hier geen sprake. Gods besluit was echter niet alleen, dat Izak leven zou, opdat in hem alle geslachten des aardbodems gezegend zouden worden, maar dat besluit was van groter omvang, n.l. om Abrahams geloof te beproeven door hem te bevelen: "Offer Mij Izak." En toen Abraham, gesterkt door het geloof, zijn enige zoon de Heere niet onthouden heeft, toen heeft hij hem als uit de dood wedergekregen. Zo wordt het besluit Gods volvoerd door Zijn bevel.
In dat besluit is de zaligheid van de uitverkorenen onwrikbaar vast, ja zijn alle dingen bepaald, die gewis geschieden zullen, kwade zowel als goede, der goddelozen oordeel en ondergang, zowel als de behoudenis en bewaring der rechtvaardigen. De Heere zal alle dingen doen mede-werken ten goede, degenen namelijk, die naar Zijn voornemen geroepen zijn. Daarom kan Gods volk zich in de vastheid van Gods raad verheugen; het einde, n.l. hun zaligheid, is niet alleen vastelijk besloten, maar ook alles wat hen in dit leven overkomt, geschiedt naar Gods besluit en wordt door Hem bestuurd. Hij onderhoudt daartoe al het geschapene en regeert tot dien einde alle dingen in het werk van zijn voorzienigheid. Van de voorzienigheid Gods wens ik thans te spreken, uw aandacht vragend voor de 10e Zondag van de Catechismus

Vraag 27: Wat verstaat gij door de voorzienigheid Gods?
Antwoord. Die almachtige en alomtegenwoordige kracht Gods, door welke Hij hemel en aarde, mitsgaders alle schepselen, gelijk als met Zijn hand nog onderhoudt, en alzo regeert, dat loof en gras, regen en droogte, vruchtbare en onvruchtbare jaren, spijze en drank,

gezondheid en krankheid, rijkdom en armoede, en alle dingen, niet bij geval, maar van Zijn Vaderlijke hand ons toekomen.
Vraag 28: Waartoe dient ons dat wij weten, dat God alles geschapen heeft en nog door Zijn voorzienigheid onderhoudt?
Antwoord. Dat wij in alle tegenspoed geduldig, in voorspoed dankbaar zijn mogen, en in alles, dat ons nog toekomen kan, een goed toevoorzicht hebben op onze getrouwe God en Vader, dat ons geen schepsel van Zijn liefde scheiden zal, aangezien alle schepselen alzo in zijn hand zijn, dat zij tegen Zijn wil zich noch roeren, noch bewegen kunnen.

Deze Zondagsafdeling handelt dus over de voorzienigheid Gods en leert ons
I. wat zij is;
II. hoe zij werkt;
III. welke bate zij door het geloof afwerpt.

I. Wat zij is

In de vorige Zondagsafdeling is de grond gelegd voor wat in Zondag tien behandeld wordt. Schepping en voorzienigheid behoren bijeen. Naar Zijn eeuwige raad onderhoudt en regeert de Vader al het geschapene, in het werk der voorzienigheid, waarvan Christus sprak: "Mijn Vader werkt tot nu toe."
Het woord voorzienigheid komt in de Bijbel niet voor. Des Heeren Woord noemt de voorzienigheid met vele andere namen als: Gods regering; Gods ordinantie; Gods hand; Gods daad. Evenwel heeft het Woord voorzienigheid een Bijbelse grondslag. Op de vraag, door Izak zijn vader gesteld: "Waar is het lam ten brandoffer?" antwoordde Abraham: "God zal Zichzelf een lam ten brandoffer voorzien, mijn zoon!" En Abraham noemde de naam van die plaats, zo lezen wij in Gen. 22: 14: "De Heere zal het voorzien! Waarom heden ten dage gezegd wordt: Op de berg des Heeren zal het voorzien worden!" Abraham dus geloofde niet alleen, dat God van te voren, van eeuwigheid alles zag en wist, maar dat de Heere in de behoefte aan een lam zou voorzien, het geven als het nodig was. De voorzienigheid Gods doelt dus niet alleen op Gods voorwetenschap, maar omvat ook het aanbrengen van het nodige. Ook in Hebr. 11: 40 wordt "voorzien" in diezelfde zin van God gebruikt. "Alzo God wat beters over ons voorzien had, opdat zij (n.l. de gelovigen van het Oude Testament) zonder ons niet zouden volmaakt worden." Mitsdien is de voorzienigheid de almachtige en alomtegenwoordige kracht Gods, door welke Hij hemel en aarde mitsgaders alle schepselen gelijk als met zijn hand nog onderhoudt.
Van de almachtige kracht spreekt Psalm 115: 3: "Onze God is toch in de hemel; Hij doet al wat Hem behaagt." "Ik weet", zegt Job, "dat Gij alles vermoogt, en dat geen van Uw gedachten kan afgesneden worden." Niets is aan deze almachtige kracht Gods onttrokken. En dat die kracht alomtegenwoordig is, blijkt wel uit Jer. 23: 23: "Ben Ik een God van nabij, spreekt de Heere, en niet een God van verre? Zou zich iemand in verborgen plaatsen kunnen verbergen. Dat Ik hem niet zo zien? Spreekt de Heere. Vervul Ik niet de hemel en de aarde?" Geen schepsel in hemel of op aarde beweegt zich buiten die kracht Gods om. Hij maakt het weerlichten; van Hem is het gerommel des donders. "God dondert met Zijn stem zeer wonderlijk. Hij doet grote dingen en wij begrijpen ze niet." Hij geeft ons het aanzijn, of neemt onze adem weg en wij sterven. "Hij is niet verre van een iegelijk van ons. Want in Hem leven wij en bewegen ons en zijn wij" (Hand. 17: 27, 28). Hoezeer wordt dit werk van de Vader door velen miskend! De één schrijft aan noodlot en toeval, de ander aan de natuur en haar wetten toe, wat Gods voorzienigheid op het aller-nauwkeurigst uitwerkt. De Deïst loochent

alle Gods bemoeiing met het geschapene. "De Heere ziet het niet, en de God Jacobs merkt het niet", zo sprak reeds het diep gezonken oude bondsvolk, en zo roept nog menigeen in onze tijden. Ja, onzer aller hoogmoedige natuur verzet zich tegen de onderwerping aan die almachtige en alomtegenwoordige kracht Gods. Maar hoe dierbaar is dan tegenover die vreselijke miskenning de heldere, Schriftuurlijke betuiging van onze Catechismus over het leerstuk van Gods voorzienigheid. Zij is de almachtige en alomtegenwoordige kracht Gods, waarbuiten niets bestaan kan, ook niet een ogenblik. "Neemt Gij hun adem weg, zij sterven en zij keren weder tot hun stof. Zendt Gij Uw Geest uit, zo worden zij geschapen, en Gij vernieuwt het gelaat des aardrijks." Alles komt ons van de hand des Heeren toe en roept ons met aandacht te letten op de werken van zijn handen en in afhankelijkheid van Hem te leven. Dit moge ons nog nader blij ken, als wij nu ten tweede nog vernemen

II. hoe de voorzienigheid Gods werkt.

In de voorzienigheid Gods onderscheiden we drie daden, n.l. onderhouding, medewerking en regering.

De onderhouding is die almachtige kracht Gods, waardoor Hij alles laat blijven in zijn wezen. Als door de stormwind van uw dak pannen weg- en schoorstenen omwoeien, dan herstelt u de stormschade, doordat bij niet tijdig voorzien geheel uw huis lijden zou. Onderhouding heeft uw gebouw van node om te blijven wat het is. Hoeveel te meer dan heeft geheel de schepping van node onderhouden te worden door de Schepper, dewijl niets van zichzelf is, noch door zichzelf bestaat. God onderhoudt. "Hij draagt alle dingen door het Woord van zijn kracht." Alle dingen bestaan samen door Hem. "Opdat men wete van de opgang der zon, en van de ondergang, dat er buiten Mij niets is, Ik ben de Heere, en niemand meer. Ik formeer het licht, en schep de duisternis; Ik maak de vrede, en schep het kwaad; Ik de Heere doe al deze dingen." En zo is deze zorg van God over al Zijn schepselen, dat niet één musje op de aarde valt zonder uw Vader; en ook uw haren des hoofds zijn alle geteld.

Die onderhouding nu is middellijk. God bond ons aan, maar Zelf staat Hij boven de middelen. Mozes vertoefde veertig dagen op de berg, onmiddellijk onderhouden door God. Maar Israël ontving brood uit de hemel, alhoewel Gods machtwoord even zowel dat volk zonder brood had kunnen doen gaan, veertig jaren lang. Maar dat heeft de Heere niet behaagd. Hij bond ons mensen aan de middelen, en sprak: "In het zweet uws aanschijns zult gij uw brood eten." Voor onze zieken gaf hij de medicijnmeester; en onder biddend opzien tot Hem hebben wij de dokter in zieke dagen in te roepen. En toch ook in de middellijke onderhouding is Gods weg soms zo wonderlijk. Jozef bouwde in de jaren van overvloed grote schuren in Egypte, daartoe van God Zelf onderwezen, opdat in de komende jaren van hongersnood het volk behouden werd.

En niet minder spreekt Gods tere liefdezorg in de middellijke, maar toch ook zeer wonderbare onderhouding van Elia aan de Krith en bij de weduwe te Zarfath. Alle beken waren uitgedroogd in gans Israël, en ziet de beek, die droog was steeds vóór alle andere, en daarom Krith heet, d.i. de uitgedroogde, die beek heeft nu water; want Elia moet eruit drinken, terwijl de rovende raven hem spijze toebrengen. Alles tegenstrijdigheid, en toch volheerlijke harmonie en Goddelijke onderhouding. Eén koek nog voor haar en haar zoon, en meel en olie zijn verbruikt door de weduwe te Zarfath; en ziet, zij en haar zoon met de hun toegevoegde Godsman, zij allen eten vele dagen lang en er is geen minderen van de voorraad. En laat Gods volk uit zijn wegen spreken, hoe de Heere tien-, en twintig-, en honderdmaal betoond heeft in Zijn onderhouding voor hen te zorgen, gelijk voor Elia, Zijn knecht. Elia's raven leven nog; Elia's God is nog dezelfde.

Geen nood; die de Heere vrezen hebben geen gebrek aan enig goed. Want de Heere voedt ze met het brood huns bescheiden deels; en al is dat van God bescheiden deel Zijns volks niet ruim naar de wereld, en dikwijls zo, dat het vlees er over murmureert, hun brood is zeker en hun water gewis. De graanhalmen zullen groeien zolang de rechtvaardige zijn spijze behoeft. Er is een zeer bijzondere voorzienigheid Gods over Zijn kerk. Maar tot de kerk van God is de onderhouding niet beperkt; zij gaat over alle dingen, ook over de goddelozen, naar Romeinen 9: 22: "En of God willende Zijn toorn bewijzen en Zijn macht bekend maken, met veel lankmoedigheid verdragen heeft de vaten des toorns tot het verderf toebereid." Welke rijke weldaden deze verworpenen uit de voorzienigheid Gods ook ontvangen, zij worden tot het verderf toebereid. Nooit is een weldaad hun geschonken in de gunst Gods. Die is over 's Heeren volk alleen: ,en opdat Hij zou bekend maken de rijkdom van zijn heerlijkheid over de vaten der barmhartigheid die Hij te voren bereid heeft tot heerlijkheid."
Uit deze onderscheiden bedeling volgt, dat het weinige van de rechtvaardige beter is dan de overvloed der goddelozen. De laatsten worden gedragen in de lankmoedigheid Gods, maar zij, die de Heere vrezen, tot bekendmaking van de rijkdom van Gods heerlijkheid. De medewerking zouden wij bij de onderhouding kunnen rangschikken; zij wordt in de Catechismus dan ook niet afzonderlijk genoemd. De medewerking is die onderhouding Gods, waardoor Hij medewerkende invloeit in alle bewegingen en werkingen der schepselen. God geeft het schepsel bij de geboorte niet al de kracht, die het voor geheel het leven nodig heeft, maar bekrachtigt het tot elke daad, iedere levensstond. De kracht, nodig tot de beweging onzer lippen, het opklimmen en afdalen van onze legerstede, en wat wij verrichten, dag na dag, komt elk ogenblik van Hem, Die niet alleen schiep, maar ook onderhoudt en buiten Wie wij dus de voet niet verzetten, noch de arm bewegen kunnen, afhankelijk als wij zijn van Hem bij elke polsslag.
Wat dure verantwoordelijkheid legt die iedere stonde geschonken kracht op de mens! Hij toch hebbe toe te zien, hoe hij die kracht besteedt. De kracht is van God, het gebruik der kracht, hoewel door Hem bestuurd, dient tot volvoering van Zijn raad, voor onze verantwoordelijkheid. Zonder dat de Heere kracht verleende, had Joab niet vermocht in Hebrons poort Abner te slaan aan de vijfde rib. Maar Joab misbruikte de van God hem geschonken kracht en dat misbruik bleef op het hoofd van Joab en zijn ganse huis.
En toch, al stelt dat misbruiken van de ons gegeven kracht ons schuldig voor God, toch geschiedt niets buiten de regering Gods. Aan die regering is alles onderworpen. "De Heere is bekleed met sterkte." "Die alle dingen werkt naar de raad van Zijn wil." "De Heere zal in eeuwigheid regeren; uw God, o Sion! is van geslacht tot geslacht. Hallelujah!" Niet alleen over het goede, ook over het kwade gaat de regering Gods. Versta wel: God werkt het kwade nooit; noch direct, noch indirect. Hij, de vlekkeloos Heilige kan nimmer oorzaak zijn van iets zondigs. Maar het kwaad, dat door het schepsel bedreven wordt, is onderworpen aan de Godsregering, en wordt van Hem bestuurd tot een zeker, door Hem bepaald einde.
Denk slechts aan Jozef, die als slaaf verkocht is naar Egypte. Zijn broeders vergrepen zich op schrikkelijke wijze aan de lieveling hun vader. Maar Jozef zag de regering Gods, ook over die kwade daad van zijn broeders en getuigde straks: "Gijlieden wel, gij hebt kwaad tegen mij gedacht; doch God heeft dat ten goede gedacht; opdat Hij deed gelijk het ten dezen dage is, om een groot volk in het leven te behouden."
Hoe wondervol bleek de regering Gods ook in de verkeerde weg die Naomi bewandelde. Want Naomi ging haar eigen weg toen ze het land der belofte verliet en naar Moab toog; ze heeft het in oprechtheid der ziel erkend. En toch Naomi's gang naar der Moabieten land was het middel, dat Ruth bij Israël werd ingelijfd. Noem in dit verband ook Pilatus, de man, die het recht

krenkt om de gunst van het Joodse volk, maar door wie Gods recht de zonden van de uitverkorenen in de veroordeelde Borg straft, opdat Sion door recht
verlost worde. Noch de boodschap van Pilatus' vrouw, die de overpriesters gelegenheid biedt het volk op te ruien; noch des volks eis tot vrijlating van Barabbas; noch ... maar volg Christus' lijden en dood van stap tot stap - en alles zal u prediken de regering Gods tot in het kleinste toe, ook over de zonde.
Satan zelfs is der Godsregering onderworpen. Hij wordt gedagvaard om rekenschap te geven van zijn doen; daartoe is hij voor God op de dag, als de kinderen Gods (dat zijn hier de engelen) zich voor de Heere stellen; hij ook vermag niet verder te gaan in de benauwing van Job dan God hem toelaat en wordt beperkt, eerst tot al wat Job heeft, en daarna tot de verschoning van zijn leven.
Niets, zelfs de aller-vrijste van des schepsels handelingen niet, is van de regering Gods uitgesloten. "Het lot wordt in de schoot geworpen maar het gehele beleid daarvan is van de Heere." Bij geval geschiedt er niets.
Bij geval zeggen wij, dat zulke dingen plaats hebben, die geheel buiten menselijke besturing liggen. Ruth ging niet bewust, naar te voren beraamd plan, tot de akker van Boaz, maar zonderopzet, "bij geval viel haar vóór een deel van het veld van Boaz." En zo ook was het wel toevallig, zouden wij zeggen, dat eerst de priester, toen de Leviet, en eindelijk de Samaritaan die man voorbij gingen, die tussen Jeruzalem en Jericho in de handen der moordenaren gevallen was. Door die volgorde kwam juist uit wie die ongelukkige zijn naaste noemen kon.
Bij geval, zonder menselijke besturing, geschiedt zoveel. Maar nooit heeft ook maar iets plaats buiten de regering Gods; in de Godsregering is geen toeval: loof en gras; regen en droogte; vruchtbare en onvruchtbare jaren; spijs en drank; gezondheid en krankheid; rijkdom en armoede, en alle dingen komen niet bij geval, maar van zijn Vaderlijke hand ons toe.
"Gij bezoekt het land, en hebbende het begerig gemaakt, verrijkt Gij het grotelijks; de rivier Gods is vol waters; wanneer Gij het alzo bereid hebt, maakt Gij hunlieder koren gereed. Gij maakt zijn opgeploegde aarde dronken; Gij doet ze dalen in zijn voren; Gij maakt het week door de druppelen; Gij zegent zijn uitspruitsel; Gij kroont het jaar Uwer goedheid en uw voetstappen druipen van vettigheid." Zo zingt de Psalmist van regen en vruchtbaarheid.
Daarentegen treurde Juda ten tijde van Jeremia over de grote droogte; "Hare poorten zijn verzwakt; zij zijn in het zwart gekleed ter aarde toe, en Jeruzalems geschrei klimt op." De grote droogte en onvruchtbaarheid ten tijde van Elia was dé roede Gods over Achab en Israël. O, hoe schrikkelijk klonk het verwijt des Heeren door Amos: "Ik heb ulieden geslagen met brandkoren en honingdauw; de veelheid uwer hoven en uwer wijngaarden en uwer vijgenbomen en uwer olijfbomen at de rups op; nochtans hebt ge u niet bekeerd tot Mij." Ook zijn spijs en drank een gave Gods. "Gij doet Uw hand open en verzadigt al wat leeft naar Uw welbehagen." Hij ook doorwondt en Zijn handen helen. Hij geeft gezondheid en ziekte. Hoe moeilijk het ons valt dat over te nemen, ons zwakke lichaam, onze vele krankheden zijn ons zowel als de gezondheid door God gezonden. Hij maakte ook beiden: armen en rijken. Abraham is door God rijk gemaakt; Salomo begeerde wijsheid en kreeg bovendien overvloedige rijkdom. Hoe groot was de genade en de geloofskracht in de verarmde Job, toen hij mocht uitroepen: "De Heere heeft gegeven en de Heere heeft genomen; de naam des Heeren zij geloofd."
En noem nu buiten het aangehaalde maar wat u ook wilt, niets gaat buiten de regering Gods om. Er is geen goed op aarde of het is van Hem; ook geschiedt geen kwaad in de stad, dat de Heere niet doet. De Assyriër was de roede van Gods toorn en "Mijn grimmigheid is een stok in hun hand." "Zal een bijl zich beroemen tegen die, die daarmee houwt? Zal een zaag pochen

tegen die, die ze trekt? Alsof een staf bewoog degenen, die hem opheffen? Als men een stok opheft is het geen hout?" Oorlog en vrede komen van Hem, Die zegt: "Ik maak de vrede en schep het kwaad; Ik de Heere doe al deze dingen."
God verhardt Farao's hart, al werkt Hij de verharding niet, maar Hij onthoudt Egypte's koning de algemene genade, die hem op Zijn door Mozes' gestelde eis het volk Israël zou laten trekken. Niet alleen de duivel, maar de Heere porde David aan, om het volk te tellen, door David, Zijn knecht over te geven aan de hoogmoed des harten, zodat de koning dóórging zelfs tegen de vermaningen van de goddeloze Joab in, dewijl Hij oorzaak zocht om Israël te straffen. De Heere deed het wandelen van David samenvallen met het zich wassen van Bathseba, zodat zijn oog op haar viel en zijn vleselijke lusten werden opgewekt. Nooit werkt God de zonde en toch het bedrijven van het kwaad geschiedt buiten Gods wil en weten en medewerking niet, opdat Hij Zich ook door de gruwel der ongerechtigheid verheerlijken zal. Uit dit alles blijkt wel, hoezeer wij ons te wachten hebben van het kwaad, opdat de Heere ons niet rechtvaardig overgeve en zelfs Gods volk de bewaring des Heeren van ogenblik tot ogenblik behoeft. Het geloof in de voorzienigheid werpt dan ook voor Gods kinderen een groot profijt af, waarbij wij nu in de derde plaats onze aandacht bepalen, horend

III. welke bate zij door het geloof afwerpt.

Hoe helder stelt de Catechismus dat ten slotte in het licht in de laatste vraag van Zondag 10: daar toch heet het: "Waartoe dient ons dat wij weten, dat God alles geschapen heeft, en nog door Zijn voorzienigheid onderhoudt?"
"Dat wij in alle tegenspoed geduldig, in voorspoed dankbaar zijn mogen, en in alles, dat ons nog toekomen kan, een goed toevoorzicht hebben op onze getrouwe God en Vader, dat ons geen schepsel van Zijn liefde scheiden zal, aangezien alle schepselen alzo in Zijn hand zijn, dat zij tegen zijn wil, zich noch roeren, noch bewegen kunnen."
Enerlei wedervaart de rechtvaardigen en de goddelozen; ja zelfs staat geschreven, dat de tegenspoeden der rechtvaardigen vele zijn. Ook Gods kinderen zijn in dit leven allerlei ellende onderworpen en in dat alles ligt hun oefenschool. De zware les, die zij te leren hebben, is, de Heere te volgen door bezaaide en onbezaaide wegen. Onze natuur vermag dat niet, ook niet één ogenblik; nimmer, onder welke omstandigheden ook. Daartoe is genade nodig. En dat komt vooral uit in de tegenheden, niet dat wij in voorspoed beter zijn, dichter bij het beminnen en volgen Gods. Maar in de tegenheden komt onze vijandschap tegen Gods voorzienig bestel te scherper uit, en kunnen wij te beter gevoelen, dat "geduldig" volgen, geen vrucht van onze akker is.
Maar versta nu wel. "Geduldig" zijn in tegenheden is nog heel iets anders dan de stoïcijnse ongevoeligheid van velen onder de felste slagen; van hen, die het maar nemen "zo het komt"; omdat "je er toch niets aan doen kunt." Dezulken kennen niets van de ware vereniging met Gods handelingen; ja, zij buigen onder hun zonden niet; de oorzaak der ellende kennen zij niet en mitsdien blijven zij vreemd van wat de profeet getuigt: "Ik zal des Heeren gramschap dragen, want ik heb tegen Hem gezondigd." O, hun treft dat schrikkelijk verwijt des Heeren: "Waartoe zoudt gij meer geslagen worden? Gij zoudt des afvals des te meer maken." Met een lach om de mond, koud en ongevoelig, gaat de wereldling zijn weg, ook door de tegenheden, zolang zijn boos bestaan de vloek tegen de Almachtige nog inhouden kan. Maar die koelheid over Gods handelingen, is niet het geduldig zijn, dat de Catechismus ons beschrijft als vrucht van het gelovig weten, dat God alles schiep en nog door Zijn voorzienigheid onderhoudt. Hij, die geduldig wordt gemaakt in de tegenheden, heeft in zijn ziel een innige vereniging met Gods daden. Hij buigt niet omdat hij er niets aan doen kan, maar omdat hij er niets aan

veranderen wil. Wat God doet is hem, ook in de tegenheden, goed. En dat wijl, toen het kwaad, hetzij in ziekte of armoede, of dood van zijn geliefden, of in wat hem dan ook trof, hij in het gevoelen der bittere smart de vrucht van zijn zonde proeft. Dat doet hem de hand op de mond leggen, en Gode stilzwijgen.
Nee, de geduldige in de tegenheden is niet koud en onverschillig, zijn ziel werd vernederd voor God; hij werd schuldig en de Heere doet hem geen onrecht. En hoe zijn vlees tegen de zware wegen, waarin de Heere hem leidt, ook schreit, hij wenst stil te zijn, wachtende op het heil des Heeren. Want bij de Heere is vergeving, opdat Hij gevreesd wordt. Het ware geduld in de tegenheden vloeit daaruit voort, dat wij ons als leem kennen in de hand des Pottenbakkers. Is God niet vrij in Zijn handelen? "Zouden wij het goede van de Heere ontvangen, en niet het kwade?" Aanmerk daarbij ook hoe de Heere de tegenspoeden Zijn volk ten goede zendt. *Alle dingen zullen medewerken ten goede, dengenen, die naar Zijn voornemen geroepen zijn*. De drukwegen zijn dikwijls zalige wegen voor de ziel. Gaat het goud des Heeren in de smeltkroes, met Zijn Vaderlijke liefde is Hij niet verre van het beproefde goud. "Hij is nabij de ziel, die schreiend tot Hem vlucht."
Geloof niet, dat vlees en bloed ons leren geduldig te zijn. Asafs taal is Gods kinderen niet vreemd: "Immers heb ik tevergeefs mijn hart gezuiverd, en mijn handen in onschuld gewassen. Dewijl ik de ganse dag geplaagd ben, en mijn straffing is er alle morgens." Nee, dan gaat het niet goed; dan murmureert al wat in ons is tegen 's Heeren daden; dan vragen we God rekenschap: Waarom! waarom treffen mij die tegenheden, die aanhoudende rampspoeden!
Waarom gaan goddelozen vrij, dat er geen banden zijn tot hun dood toe? Het moest andersom zijn; wij weten het, en wachten geen antwoord op onze waaroms; zo God het beschikt is het niet goed. En dan vermag des Heeren Geest alleen ons op de plaats te brengen; ons te beschamen, en te vernederen. O, dán worden Gods wegen goed en heilig; dan worden wij een groot beest bij God. Door de hartinnemende genade des Heeren; door het ééns worden met Zijn handelingen, krijgt onze ziel geduldig te volgen, en worden de drukwegen zelfs zoet, zodat we er niets van af willen hebben; dan scheppen we ook hoop, dat alle druk eindigen zal en worden omgezet in eeuwige heerlijkheid. Hoe goed was het die vrouw, die haar stalvee en hare beide kinderen missen moest, die, toen men haar vroeg, hoe zij toch in zulk een diepe weg het maakte, door Gods genade antwoordde: "In de hemel zal ik eeuwig van Gods wegen zingen; en zou ik dan hier er over klagen? Ik zal Zijn lof zelfs in de nacht zingen, daar ik Hem verwacht." Dan wordt de les van Paulus betracht: "Zijt geduldig in de verdrukking."
Maar diezelfde genade is nodig om in voorspoed dankbaar te zijn. Of menen wij, dat het lichter ware dankbaarheid dan geduld te oefenen? Maar verwarren wij dan de dankbaarheid niet met natuurlijke blijdschap in voorspoed? Of is het dankbaarheid, zo onze lippen al roemen, dat God goed is, omdat het ons naar de zin gaat? Zou de Heere van al dat loven en jubelen niet een walg hebben? De ware dankbaarheid wordt geoefend in de diepte van onwaardigheid en schuldbesef. "Ik ben geringer, zei Jacob, dan al deze weldadigheden en dan al deze trouw, die Gij aan Uw knecht gedaan hebt." Dan worden wij verlegen met de weldaden en roepen uit: "Wat zal ik de Heere vergelden voor al Zijn weldaden aan mij bewezen? Ik zal de beker der verlossingen opnemen en de naam des Heeren aanroepen."
Het is onze natuur eigen gelijk Jeschurun, als hij vet werd, achteruit te slaan; en God te vergeten. De ware dankbaarheid, waarin God in Christus geprezen wordt en wij in het niet verdwijnen is zomin als geduldigheid in tegenheden, ons eigen werk. Maar vrucht alleen van het geloof in de voorzienigheid Gods en het werk van zijn genade in ons, beoefend alleen in de gemeenschap met Hem, Die niet alleen het zoen- maar ook het dankoffer der Zijnen is.

En niet minder dan geduldig zijn in tegenspoed en dankbaar zijn in voorspoed is het vrucht van genade zo wij in alles, dat ons nog toekomen kan, een goed toevoorzicht hebben op onze getrouwe God en Vader. Zulk een goed toevoor-zicht te hebben, vereist niet minder dan ons onvoorwaardelijk aan Gods leiding en beschikking over te geven. Voor ons is het verborgen, gans verborgen, wat in ons leven ons nog geworden zal. Of ons leven kort zijn zal of lang; of voorspoed dan wel tegenheden ons deel zullen zijn; gezondheid of ziekte; niemand, die het weet dan Hij, Die alles ons toeschikt naar Zijn eeuwige raad. En nu zouden wij o, zo gaarne, de sluier der donkere, onbekende toekomst oplichten.
Ach, op zulk een droeve wijze komt dat wel uit in het vragen van de waarzegster, de kaartlegster, of hoe zich die in 's duivels dienst staande vrouwen (het zijn immers vooral vrouwen, van wie satan zich bedient) zich ook noemen, die u de toekomst zeggen te ontsluieren en waarheen heden ten dage nog zo velen opgaan, gelijk Saul naar de tovenares te Endor. Waarom? Omdat, gelijk Saul, ook die velen God kwijt zijn en zich van zijn besturing kunnen noch willen onderwerpen. En al trekken wij nu niet naar waarzeggerij, geloof; ons hart is niet anders. Wij, gevallen Adamskinderen, zoeken ons leven buiten God; willen Hem vooruitlopen; kunnen niet achter Hem aankomen. Dat vloeit uit onze verdorven staat. Wij werden immers ons zelf heer en meester! Wij geloofden immers des duivels woord: "Gij zult als God zijn"! Wie is dan de Heere, dat Hij ons lot bestieren zou?
De bepaling van ons leven zal in onze hand zijn; niet bij God berusten. Vlees en bloed leren ons niet ons ganselijk voor tijd en eeuwigheid in de hand Gods te geven, opdat Hij met ons doe naar Zijn welbehagen. En het is door het geloof; dat Gods kinderen, gekocht met het bloed des tams naar ziel en lichaam, zich zó des Heeren eigendom kennen, dat zij leven voor Zijn rekening, zodat alle dingen zullen medewerken ten goede, degenen, die naar Zijn voornemen geroepen zijn; of het voorspoed zij dan wel tegenheden; winst of verlies; alles, geen ding uitgezonderd, ook al schijnt het anders, alles zal ten goede werken voor het volk Gods. Het onbedongen overgeven aan de Heere leert ons in het beleven onzer afhankelijkheid van de Heere met David zeggen: "Mijn ogen zijn geduriglijk op de Heere." "Maar op U zijn mijn ogen, Heere", wat er ook geschiede; want het geloof in Gods voorzienigheid doet ons betrouwen, dat wat de Heere beschikte, ons ten goede zijn zal en dat Hij uitkomst geeft, hoe het ga, zelfs tegen de dood. De voorzienigheid Gods dus is hem, die gelooft, geen noodlot, noch ook fortuin; het tegenvallen en het meelopen, beide zijn van God, naar Zijn aanbiddelijk bestel.
Aan die voorzienigheid onderwerpen wij ons alleen door het geloof; onze natuur zou de orde der zaken omkeren en de voorzienigheid Gods goddelooslijk dienstbaar maken aan ons geluk. Dat vooral komt uit in het lotspel; en daarom is het loten zo scherp veroordeeld door onze vaderen.
Over het lot gaat de voorzienige besturing Gods. "Het lot wordt in de schoot geworpen, maar het gehele beleid daarvan is van de Heere." Er is nu een gebruik van het lot, dat heilig is; als het namelijk niet in spel om eigen geluk en voordeel, maar om de wil en de beslissing Gods te doen zij, te van zijn heerlijkheid. Maar vervloekt is het spel, dat onheilig speelt met Gods voorzienige besturing. En het klaagt onze regering aan bij God, dat steeds nog in ons land een staatsloterij wordt in het leven gehouden, die het volk op de kwade weg doet wandelen. Alle loterij is hier veroordeeld; en voorts alle spel, dat toeval en geluk de beslissing in handen geeft. Het kaart- en dobbelspel; de verloting en tombola, tot in z.g.n. christelijke kringen voor "goede" doeleinden zo dikwijls gebruikt. Laat ons toezien, in huis en rondom ons; toezien ook, opdat onze kinderen aan het kwaad niet gewennen, ook niet met kinderspelen, waarbij met dobbelstenen geworpen of op andere wijze het "geluk" te baat geroepen wordt.

In de toekomst vertrouwend te zijn, is de rijke vrucht van het geloof in Gods voorzienigheid. Maar hoe weinig wordt die vrucht gevonden. Of meent ge, dat het steeds verder om zich heen grijpend "verzekeringswezen" wat anders zij, dan het zich der beschikking Gods onttrekken voor wat de toekomst betreft?
Zulke dingen zoeken de heidenen, zegt Christus. "Daarom zijt niet bezorgd zeggende: "Wat zullen wij eten?" of: "Wat zullen wij drinken?" of: "Waarmee zullen wij ons kleden?" ... "Want uw hemelse Vader weet, dat gij al deze dingen behoeft." En Hij zorgt voor Zijn volk meer dan voor de vogelen des hemels en voor de leliën des velds; en Hij redt hen keerop keer uit de grootste noden, zodat Gods volk wel zingen mag, met de dichter uit Psalm 66: 3:

God baande door de woeste baren
En brede stromen ons een pad;
Daar rees Zijn lof op stem en snaren
Nadat Hij ons beveiligd had.

Hoe zal nu ons antwoord luiden op de vraag: "Wat gelooft gij van de voorzienigheid Gods?" Naar de Schriften mag ik hopen, dat gij, jong en oud, het met de oude Onderwijzer eens zijt en gij uw rechtzinnige belijdenis nimmer prijs geven zult. Die belijdenis moge zulk een diepe indruk in onze harten hebben, dat wij ons in onze wandel er naar gedragen. Zo u in diepe wegen komt, in raadselen die gij niet onthullen kunt, laat u dan toch nimmer verlokken om het duivels werk der waarzeggerij te raadplegen. Saul zij u ten voorbeeld, die te Endor in dit kwaad verviel en voor wie satan in de gedaante van Samuël verscheen. Welhaast was Saul geheel in des duivels macht en maakte een einde aan zijn leven.
O, bewaar dan toch uw voet, dat die zich nimmer zette op het pad van waarzeggerij of toverij en leen uw oor niet één ogenblik ook maar aan het spiritisme, dat niet anders is dan het werk van hellemachten. God alleen weet wat in onze toekomst ligt, bestuurt die en van Zijn hand komen ons alle dingen toe. Buig uw knieën voor Hem; klaag uw noden Hem alleen, al was het slechts uit blote overtuiging van de waarheid. Hij kan u sterken in uw tegenheden; u uitkomst geven. Verneder u onder de krachtige hand Gods. Beware de Heere ons ook in voorspoed Hem te vergeten en daarvoor, dat wij ons hart op het aardse goed zetten. Geef u aan Zijn voorzienig bestel over. De dagen, die wij beleven zijn vol van Godsverzaking; de toekomst is donker.
Na de vreselijke Wereldoorlog, die als Zijn oordeel ook ons land, Vorstenhuis en volk, zo zwaar getroffen heeft, zijn de geruchten van oorlogen niet één dag nog opgehouden. Onze Indiën zijn vol beroering; onze zonen en jonge mannen staan ver van huis, dag bij dag aan de grootste gevaren bloot. En wat zal het einde zijn? Raadpleeg Gods Woord, dat u spreekt van hetgeen geschieden zal bij de opening van de zegels en als de bazuinen schallen en de fiolen uitgestort worden. De wereld maakt zichzelf door haar zonden rijp voor de oordelen, die gewis komen, ja voor het eindgericht dat wij meer en meer naderen.
Weg met al uw verzekeringen! Zoek berging in de kloof der steenrots en het zal alles wel zijn voor tijd en eeuwigheid. Of kunnen geld en goed u gelukkig maken? De wereld gaat voorbij en haar begeerlijkheid. Gedenk toch wel het Woord, door een godvrezende moeder dikwijls tot haar zoon gesproken: "Wees niet al te verblijd in de voorspoed, noch al te bedroefd in de tegenheden." En bovenal verwaardige de Heere u door hartvernieuwende genade eerst het Koninkrijk Gods te zoeken en Zijn gerechtigheid en al deze dingen, waarover wij ons van nature zo bekommeren, zullen ons worden toegeworpen.

Zie toch nimmer met minachting op het arme volk van God neer. Hoewel niet vele rijken en niet vele edelen tot de zaligheid geroepen worden, Gods volk heeft reeds in dit leven een goed, dat de wereld mist. Het weinige, dat zij verkrijgen ontvangen zij uit des Vaders rechterhand; het is geheiligd door de zoenverdiensten van Christus. O, als zij er in de oefeningen van het geloof iets van mogen omhelzen, verachten zij geheel de wereld, zeggende met Paulus: "Ik ben der wereld gekruist en de wereld mij." De wereld was Hem dus zowel een gekruiste als hij in haar ogen was. O, volk van God, zij dit meer de praktijk van ons leven. Hoe zonk geheel de wereld in het niet, toen de Heere uw zielsogen opende, toen gij met Mozes de smaadheid van Christus meerdere rijkdom achtte dan de schatten van Egypte en de genietingen der zonde! En is het nog steeds niet zo, zo menigmaal gij een weinig van de liefde Gods in uw hart gevoelen moogt? Ach, wat kan toch onze ziel aan het stof kleven. Make de Heere ons meer hemelsgezind, opdat wij een ander vaderland zoeken. Zijn vele tegenheden uw deel; armoede; smaad van de vijand; verdriet in uw huis; stille smart door verwijdering tussen man en vrouw om de naam des Heeren; leed over uw kinderen en wat dies meer zij, laat het u niet al te zeer bezwaren.

In de Bijbel staan de voorbeelden van de drukwegen, die de Heere Zijn volk tot Zijn eer en hun nut toezendt. Hij zal u niet begeven, noch verlaten. Zo menigmaal heeft Hij het u reeds betoond en Christus, de medelijdende Hogepriester is in alles verzocht geweest, uitgenomen de zonde, opdat Hij Zijn volk in alles te hulp komen zal. Hij laat Zijn volk niet altoos in het verdriet en heeft het Zelf toegezegd: "Hebt goede moed. Ik heb de wereld overwonnen." Naar Gods raad geschieden alle dingen, maar het is toch de troost van Gods kinderen dat de Heere hen leiden zal naar Zijn raad en daarna in heerlijkheid opnemen.

Daarmede vertrooste de Heere onze harten. Draagt nog een weinig de verdrukking en smaad der wereld; men moge hier schimpen, uitsluiten, vertrappen, straks zijt gij alles te boven, om van de diepste wegen meest te zingen voor de troon Gods, Die u leidde en verloste om Hem eeuwig te loven en te prijzen. Amen.

De Naam Jezus

ZONDAG 11

Psalm 84: 6.
Lezen: Jesaja 7.
Psalm 73: 12, 14.
Psalm 105: 3.
Psalm 2: 7.

Geliefden,
Met grote klaarheid en kracht heeft Jesaja de komst van Christus in het vlees aangekondigd, zeggende: "Zie, een maagd zal zwanger worden en zij zal een Zoon baren en Zijn naam Immanuel heten."
Tot de goddeloze koning Achaz, die zijn hoop op verlossing van zijn rijk gebouwd had op het verbond met de koning van Assyrië, heeft de profeet dit woord des Heeren gesproken. Rezin van Syrië en Pekah, de zoon van Remalia, de koning Israëls, waren opgetrokken naar Jeruzalem en Achaz vermocht niet tegen hen te strijden. Op één dag vielen 120.000 van Achaz' strijdbare mannen, terwijl 200.000 vrouwen, zonen en dochteren
gevankelijk door Israël werden weggevoerd en het land werd geplunderd. Bovendien vielen de Edomieten en de Filistijnen in het Zuiden des lands in. Was het wonder, dat het hart van Achaz en zijn volk bewogen werd, gelijk de bomen des wouds bewogen worden van de wind? Ten einde raad sloot Achaz een verbond met Tiglath-Pileser van Assyrië, ten koste van het zilver en het goud, dat in des Heeren Huis en in het huis des konings gevonden werd. Hoezeer verheugde Achaz zich er in, dat hij de machtige koning van Assyrië tot zijn bondgenoot verkregen had. Dit prachtig stukje staatsmansbeleid redde hem uit de nood.
Maar zie, nu komt Jesaja met de boodschap, dat Achaz zijn vertrouwen op de Heere stellen zal. Blijkbaar heeft de profeet een goede boodschap, want hij komt tot Achaz op Gods bevel met zijn zoon Schear-Jaschub, welke naam betekent: "De Heere behoudt." Niet enig machtig potentaat, maar de Heere zal verlossen en Zijn volk, niettegenstaande de gruwelijke zonden, die het bedreven heeft, behouden. Zó diep daalt de Heere zelfs af, dat Hij met een teken bevestigen wil, dat Hij verlossen zal. Achaz heeft slechts te eisen beneden in de diepte of boven uit de hoogte.
Maar Achaz wilde niet. Waar bemoeide zich Jesaja ook mee? De koning zal de zaken des lands regelen; dat Jesaja zich maar bij zijn godsdienst hield. Heel vroom, maar bitter van vijandschap, sprak Achaz: "Ik zal het niet eisen en ik zal de Heere niet verzoeken." En toen, toen Achaz alle Gods bemoeiing afsneed, toen heeft de Heere de profetie gesproken: "Daarom zal de Heere Zelf ulieden een teken geven. Zie, een maagd zal zwanger worden en zij zal een Zoon baren en Zijn naam IMMANUEL heten."
De getrouwe Jehovah zal, Achaz' verharding ten spijt, Zijn volk behouden. Juda kan niet vertreden worden tot de Silo komt, om Zijn uitverkorenen te verlossen van al hun vijanden. Maar die verlossing is niet het werk des mensen: God zal David een Spruit verwekken, Die eeuwig op Davids troon zitten zal. Een maagd, bevracht door de Heilige Geest, zal zonder 's mans toedoen een Zoon baren; de Zoon van God zal worden Zoon des mensen. Zijn naam zal Immanuel geheten worden, d.w.z. God met ons.

Reeds in Zondag 5 en 6 heeft de Onderwijzer ons met klare redenen aangetoond, dat alleen zulk een Middelaar Adams zonen en dochteren redden kan uit de diepe staat hunner ellende. Hij alléén kan en zal Zijn volk zalig maken. Daarom is Zijn naam door de engel reeds bij de aankondiging van zijn geboorte Jezus genoemd, dat is Zaligmaker.
Van die naam Jezus nu handelt de Heidelberger Catechismus in de elfde Zondagsafdeling, waarvoor ik thans uw aandacht vraag:

Vraag 29: Waarom wordt de Zoon van God Jezus, dat is Zaligmaker, genoemd?
Omdat Hij ons zalig maakt en van al onze zonden verlost; daar benevens, dat bij niemand anders enige zaligheid te zoeken of te vinden is.
Vraag 30. Geloven dan die ook aan de enige Zaligmaker Jezus, die hun zaligheid en welvaart bij de heiligen, bij zichzelven, of ergens elders zoeken?
Antwoord. Neen zij. Maar zij verloochenen metterdaad de enige Heiland Jezus, ofschoon zij Hem met de mond roemen; want van tweeën één; of Jezus moet geen volkomen Zaligmaker zijn, óf die deze Zaligmaker met waar geloof aannemen, moeten alles in Hem hebben, wat tot hun zaligheid nodig is.

De naam Jezus is dus de Zoon van God gegeven
I. omdat Hij alleen zalig maakt;
II. opdat wij ter zaligheid alles buiten Hem verwerpen en
III. omdat Zijn volk door het geloof alles in Hem heeft.

I. ***omdat Hij alleen zalig maakt***
De twaalf Artikelen van het geloof worden in drie stukken verdeeld. Het eerste stuk nu, van God de Vader en onze schepping, is in de Zondagsafdelingen negen en tien toegelicht. Met Zondag elf vangt de behandeling aan van wat beleden wordt aangaande God de Zoon en onze verlossing. Niet minder dan negen Zondagen worden aan dit gewichtvolle deel gewijd. Drie Zondagen doen ons in Zijn namen de Persoon des Middelaars kennen; drie daaraan volgende spreken van de staat van zijn vernedering, terwijl het laatste drietal handelt van de staat van zijn verhoging. Zondag elf dan beschouwt de naam Jezus.
Jezus is de eigennaam des Middelaars, gelijk Christus Zijn ambtsnaam is. Nog andere namen worden de Messias in het Woord gegeven. Hij is Immanuël, God met ons; de Zone Gods; de Zoon des mensen; en men noemt Zijn naam: Wonderlijk, Raad, Sterke God, Vader der eeuwigheid, Vredevorst. Van al die benamingen nu is de naam Jezus de korte samenvatting. Die naam werd de Middelaar gegeven op 's Heeren last van de engel: "Gij zult Zijn naam heten Jezus, want Hij zal Zijn volk zalig maken van hun zonden." Dienovereenkomstig sprak de engel ook van Maria tot Jozef: "Zij zal een Zoon baren en gij zult Zijn naam heten Jezus", en werd "als acht dagen vervuld waren, dat men het Kindeke besnijden zou, Zijn naam genaamd Jezus, welke genaamd was van de engel eer Hij in het lichaam ontvangen was." Als kind naar het vlees, droeg Hij deze naam (Luc. 2: 27); in Zijn omwandeling op aarde was Hij met die naam bekend; boven Zijn kruis was geschreven: "Jezus, de Nazarener, de Koning der Joden"; de apostelen hebben in die naam gepredikt; Stefánus riep stervende uit: "Heere Jezus, ontvang mijn geest"; aan Paulus is Hij verschenen, zeggende: "Ik ben Jezus, Die gij vervolgt." En tot het eind der dagen toe, zal in Zijn naam gepredikt worden vergeving der zonden. De naam Jezus is des Middelaars eigen naam.
Deze naam kwam veelvuldig voor onder de Joden. Ook in het Nieuwe Testament vinden we hem nog. Een helper van Paulus droeg deze naam (Coloss. 4: 11), ook lezen wij van de

tovenaar Bar-Jezus (Hand. 13: 6), terwijl Jozua in Hebr. 4: 8 Jezus genoemd wordt; de naam Jozua, gelijk ook Hosea, is van dezelfde betekenis als de naam Jezus. Jozua was een type van de Zaligmaker; zowel Jozua de opvolger van Mozes, als Jozua de hogepriester.
Mozes vermocht niet het volk in de rust in te brengen. Hij zelf zou in Kanaän niet komen; hij had op de rots geslagen in plaats van er tegen te spreken. En gesproken had Mozes ook. Maar zo gans verkeerd; in dat spreken had hij Gods ere weggedragen. Zó zei Mozes: "Hoort toch, gij wederspannigen! Zullen wij water voor ulieden uit deze steenrots her-voorbrengen?" Wij: Mozes en Aaron? Maar vermochten zij dat? Leert Paulus niet, dat het wonder, dat water vlood uit een kei, daarom was, dat Christus de rotssteen Zijns volks is? "En de geestelijke steenrots, die volgde, was Christus." Maar op Hem wees Mozes niet; integendeel, Hij werd door Mozes verdrongen, en daarmee was een aanslag gepleegd op het waarachtig heil, op de ware rust van Israël.
"Derhalve zei de Heere tot Mozes en tot Aron: Omdat gijlieden Mij niet geloofd hebt, dat gij Mij heiligdet voor de ogen der kinderen Israëls, daarom zult gijlieden deze gemeente niet inbrengen in het land, hetwelk Ik hun gegeven heb." Mozes, de vertegenwoordiger der wet, vermocht de rust niet aan te brengen; zijn opvolger Jozua zou de in de woestijn vermoeide stammen leiden in de rust, verdelgend de machtige Kanaánieten en nemend hun erve. En daarin was Jozua type van de Heere Jezus, Die alle vijanden de kop vermorzelde en Zijn uitverkorenen in de geestelijke en eeuwige rust inbrengt.
Ook de hogepriester Jozua wijst naar Christus heen. In Zach. 3 wordt hij ons getekend, omhangen met vuile klederen voor God; geheel het volk is onrein en in de hogepriester wordt het volk, satan ten spijt, gerechtvaardigd naar Gods eeuwig welbehagen. Dat kon alleen, doordat het Lam van vóór de grondlegging der wereld was geslacht, en eens in ons vlees de zonden van al Zijn volk op Zich nemen zou. Hij was de Jozua, die in vuile klederen stond voor God; niet om eigen schuld, maar om Zijns volks zonden; Hij boette die schuld der Zijnen ter zaligheid. Zijn naam is Jezus, want Hij maakt Zijn volk zalig van hun zonden. En dat zaligmaken is zó groot, dat Hij alleen het vermag en bij niemand anders enige zaligheid te zoeken of te vinden is. Hij, die Gegevene van de Vader, is alleen de Zaligmaker, met uitsluiting van alles, wat des schepsels is.
Er is onder de hemel de mensen geen andere naam gegeven, door welke wij moeten zalig worden, dan de naam Jezus. Hij alleen verwierf de zaligheid en Hij Zelf past ze de Zijnen toe. Want zaligmaken van Adams nakomelingen wil niet alleen zeggen de zaligheid verwerven, maar vereist ook de toepassing van het aangebrachte heil aan het hart dergenen, voor wie het is verworven. En dat nu wordt maar al te zeer voorbij gezien in onze dagen. Niet alleen door hen, die leren dat God wil dat alle mensen zalig worden en Jezus voor alle mensen is gestorven, of erger, door degenen, die Jezus als de Nazarener smaden, negeren, geheel verwerpen, maar ook bij zovelen, die in onderscheiding van anderen, wel volle nadruk daarop leggen, dat de zaligheid in geen andere is, dewijl zij geheel alleen door Zijn lijden en dood werd aangebracht, maar die dan praktikaal zo zeer scheef gaan, dat het er alles van heeft, als verloochenden zij Christus metterdaad, hoewel zij Hem met de mond roemen.
Het is dan schering en inslag bij dezulken: "Gij moet met uw zonden naar Jezus gaan; Gij moet Hem aannemen en in Hem geloven, het zal uw eigen schuld zijn, zo gij buiten staan blijft. Want Jezus roept u, ga dan tot Hem", enz. En nu zal niet een recht belijder van de waarheid er ook maar iets van af doen, dat het eigen schuld is, als een mens verloren gaat en dubbel zwaar het oordeel zal zijn voor hen, die onder het aanbod van het Evangelie geleefd hebben. Maar anderzijds is het vrije genade, zo iemand tot Christus komen moge. "Niemand komt tot de Vader, dan door Mij" en: "Niemand kan tot Mij komen, tenzij dat de Vader, Die

Mij gezonden heeft, hem trekke" sprak Christus Zelf. Niemand kan iets aannemen tenzij het hem van boven gegeven zij. Wij kunnen noch willen tot Jezus komen, ook al werd Hij ons van kindse dagen af gepredikt, en al belijden wij Hem naar de Schriften, wij zullen nooit in Hem het leven zoeken, noch in waarheid met onze zonden tot Hem gaan. Hij verwierf de zaligheid, volkomen, geen kwadrantpenning zal ooit meer geëist worden; geen offer immer meer moeten gebracht. Maar wat zou ons dat alles immer baten, dood in zonden en vol van vijandschap tegen vrije genade als wij zijn, indien deze verworven zaligheid ons niet werd toegepast. En die toepassing van de zaligheid is óók het werk van Christus. Hij vindt Zijn volk in de staat des doods, en roept hen dáár bij hun namen.

Het zaligmakend werk des Heeren vangt in onze zielen niet aan als wij om Hem vragen en verlegen naar Hem zoeken, maar daar, waar wij in vijandschap tegen God voortrennen naar het verderf, zonder Christus en zonder hoop. Daar grijpt de Heere de gekochten met Zijn bloed, als een vuurbrand uit het vuur; dáár past Hij Zelf de zaligheid hun toe, en zij zullen niet verloren gaan. En toch, o wat is het nodig, zal de ziel zelf Christus erkennen als volkomen Zaligmaker, dat Hij Zelf de toepassing werkt en Hem door het geloof doet eigenen. Hoe komt het dikwijls geruime tijd in het leven van Gods kinderen uit, dat de erfgenaam, hoewel hij een heer is van alles, niet verschilt van een dienstknecht, omdat hij onder voogden en verzorgers is gesteld. Hier miskennen die erfgenamen de verwerving, dáár de toepassing. Hier zoeken zij vrede in hun bidden en tranen en aangenaam lezen en zoet verkeren bij Gods volk. Als eiste Gods recht iets minder dan de gerechtigheid, die in Christus is, menen zij dat het wel gaat, als zij voor zich zelf goed gesteld zijn; en verliezen zij alle hoop, zodra de aangename gestalten zijn voorbijgegaan. Dat houdt vele zielen in banden van het ongeloof en verhindert haar, te komen tot Jezus, in Wie alleen haar zaligheid en verlossing te vinden is.

O, ware de Heere geen Toepasser der zaligheid, deze verlegen en door schuld bezwaarde zielen doolden buiten Christus nog ten eeuwigen verderve. Maar Hij wil leiden op wegen en paden die ons gans onbekend zijn; en Hij ontkleedt ons en breekt ons af en doet ons jammerlijk klagen, dat het steeds maar slechter wordt en met ons achteruit gaat, en dat de hoop ons ontvalt, tot wij als geheel ten einde raad gebrachten en doodschuldigen ons koopgeld als ongeldig op de markt van vrije genade wegwerpen, en Hem leren kennen, Die Zich als de enige en volkomen Zaligmaker aan ons openbaart. De zaligheid is in geen andere. O, dan wordt Hij dierbaar, boven al wat ooit ons kon bekoren. Onze ziel hijgt en dorst naar Hem, gelijk een hert schreeuwt naar de waterstromen. Hoe zouden wij van Hem aflaten. Hij heeft de woorden des eeuwigen levens.

O, zulke zielen zouden hun ganse leven Hem wel willen nawenen, opdat zij Hem als hun enig heil mogen aannemen. Want zie, voor dat aannemen van Jezus als volkomen Zaligmaker schieten hun armen tekort. Het wordt hun zo ontzettend betwist, of zij waarlijk deel aan Hem hebben; of hun schuld ooit door Hem is voldaan; en zij hebben geen kracht tegen die grote menigte. O, konden ze tot Jezus komen, konden ze Hem aannemen!

Maar niets is onmogelijker dan dat; en steeds meer onmogelijk wordt het. Alles wat weleer nog hoop gaf, al dat ernstig zoeken en hartelijk begeren; dat innig pleiten op Gods beloften en met vrucht horen van het Woord en zoveel meer, het is voorbij en heeft plaats gemaakt voor zoveel dorheid en behoefteloosheid en lauwheid des harten en vijandschap tegen vrije genade. Waarlijk als tot het bekomen der zaligheid iets van de mens nodig ware, deze konden alle hoop op hun behoud laten varen.

Maar, o, wat onuitsprekelijk geluk. Christus Zelf past de zaligheid toe, gelijk Hij ze ook verwierf. Hij snijdt hen van hun levenswortel af en plant hen in Zich over. En Hij vermag die toepassing, dewijl Hij dood en graf overwon en geen vijand Hem in Zijn werk meer kan

hinderen. Satans kop is vermorzeld, maar ook de vijandschap van ons eigen hart vermag niets tegen Zijn liefde. Als vijanden met God verzoend, dat zal de roemtaal zijn van Gods uitverkorenen, die deze Middelaar als hun Jezus eren, doordat Hij Zijn volk zalig maakt en van hun zonden verlost; daar benevens, dat bij niemand anders enige zaligheid te zoeken of te vinden is. Hij, Hij alleen maakt zalig. Hier in dit leven, door ons steeds meer van onszelf uit te winnen en op Hem te doen steunen; en straks door ons in Zijn kracht te leiden door de dood tot eeuwige heerlijkheid, opdat we het in nimmer eindigende jubelzang met de ontelbare schare van de gekochten met Zijn bloed erkennen zullen: *Gij zijt Jezus, Zaligmaker, doordat U de zaligheid verwierf en ze ons hebt toegepast.*
Hem zal in alle eeuwigheid de ere worden toegebracht van al de Zijnen, die Hem als de enige en volkomen Zaligmaker toekomt. Maar zullen wij in dit leven reeds door het geloof die Jezus erkennen, dan is het zo noodzakelijk dat wij, gelijk wij nu in de tweede plaats vernemen,

II. ter zaligheid alles verwerpen buiten Hem.
Duidelijk spreekt dienaangaande de dertigste vraag:
Geloven dan die ook aan de enige Zaligmaker Jezus, die hun zaligheid en welvaart bij de heiligen, bij zichzelven of ergens elders zoeken?
En het besliste antwoord van de Onderwijzer is: Neen zij, maar zij verloochenen metterdaad de enige Heiland en Zaligmaker Jezus, ofschoon zij Hem met de mond roemen.
Heiligen zijn er; ze zijn in de hemel en ook reeds op de aarde, door de vernieuwing van de Heilige Geest. Of worden Gods kinderen niet genoemd: een heilig en verkregen volk, dat de deugden verkondigt Desgenen, Die hen geroepen heeft uit de duisternis tot Zijn wonderbaar licht? Maar die heiligen zijn niet anders dan door Jezus, uit genade zalig geworden. Heiligen, als de Roomse kerk erop na houdt, zijn er niet; mensen, die door hun goede werken in bijzondere gunst bij God staan en een "goed woordje" voor ons kunnen doen of oververdiensten hebben, die ons ten goede zouden komen, bestaan er niet. Ook die heiligen zijn van zichzelf verdoemelijk voor God. Het is dan ook, gelijk onze belijdenis zegt, de heiligen onteren in plaats van die te eren, zo men bij hen zijn welvaart en zaligheid zoekt en voor hun beelden op de knieën valt en roept: "Heilige Maria, Petrus of wie dan ook, bid voor ons." De Roomsen verloochenen metterdaad de enige Heiland en Zaligmaker, ofschoon zij Hem met de mond roemen. Zij hebben part .noch deel aan Hem. Maria roemde niet in haar heiligheid, maar noemde Jezus haar Zaligmaker.
Wie dus zijn welvaart en zaligheid bij de heiligen zoekt, verloochent de Heere Jezus Christus, Die de enige en waarachtige Zaligmaker is. Buiten Hem is geen zaligheid te zoeken of te vinden. Ieder kan gevoelen, dat deze vraag gericht is tegen Rome. Want Rome roemt Jezus wel met de mond, maar verloochent Hem metterdaad. Nee, de Roomsen zeggen niet dat Jezus geen Zaligmaker is; zij verloochenen Hem als volkomen Zaligmaker en leren bovendien, dat wij bij die Zaligmaker voorspraak nodig hebben. Zó hoog wil Rome de Zaligmaker eren, dat Hij voor ons, arme zondaren, zo maar niet toegankelijk is. Wij moeten bij Hem iemand hebben, die een goed woord voor ons doet en daartoe dienen dan de heiligen, dat zijn de gelovigen, die boven anderen uitmuntten en in de zaligheid zijn ingegaan. Die engelen en heiligen staan bijzonder bij Jezus in een goede reuk en daarom moeten wij hen aanroepen, opdat door hun voorspraak ons de zaligheid geschonken worde.
Ach zeg, kan nu op enige wijze Jezus als Zaligmaker meer verloochend? Brandt niet alles in Hem, om zondaren zalig te maken? Voor wie gaf Hij Zich tot in de dood des kruises, dan juist voor verloren zondaren? Hoe zijn de heiligen zalig geworden, anders dan alleen door deze Zaligmaker met verloochening van al hun goed als gans ellendigen dus; als doemelingen voor

God? En waarop zouden zij dan pleiten? Weg met die leer van engelen- en heiligenaanbidding; het is de verloochening van Jezus' volkomen Borgwerk en van de eeuwige liefde, waarmee Hij de Zijnen heeft liefgehad en altoos liefhebben zal, opdat Hij hen zalig make om niet. Weg met die vervloekte leer! De Schrift zegt ons zo anders. "Abraham weet van ons niet en Israël kent ons niet; Gij, o Heere! zijt onze Vader, onze Verlosser van ouds af is Uw naam." Toen Cornelius, de hoofdman van Caesarea aan Petrus' voeten neerviel, richtte de apostel hem op en zeide: "Ik ben ook zelf een mens."
Desgelijks weigerden Paulus en Barnabas de eerbetoning der heidenen te Lystre; zij scheurden zelfs hun klederen en riepen: "Wij zijn ook mensen, van gelijke bewegingen als gij." En toen Johannes op Patmos de engel aanbidden wilde, sprak deze bestraffend: "Zie dat gij dat niet doet; ik ben uw mededienst-knecht en uwer broederen; aanbid God."
Geen aanbidden dus van heiligen, noch van engelen. Jezus is alleen en volkomen Zaligmaker van gans ellendige zondaren. Maar o, in de praktijk zijn wij zo zeer Rooms. Hier houden wij het met een lief kind van God; daar steunen wij erop, dat wij een godvrezende vader of moeder in de hemel hebben; ginds ... maar als u geen vreemdeling van uw aangeboren vijandschap tegen vrije genade bent, dan gevoelt u het, op duizenderlei manieren verloochenen wij in de praktijk de enige Zaligmaker Jezus, ofschoon wij Hem roemen met de mond. Wij moeten gedurig van alle schepsel afgebracht, om ons steunsel alleen in de Heere te vinden.
En de engelen kunnen evenmin ons ter zaligheid zijn. Zij hebben voor ons niet geleden; zij zijn van een andere natuur en zullen wel de uitverkorenen op Gods bevel beschermen, maar toch vermogen zij niets te doen tot hun zaligheid. Wie bij hen behoudenis van zijn ziel zoekt, komt bedrogen uit.
Noch ook kunnen wij elders onze welvaart en zaligheid zoeken. Godvrezende ouders, verdere familiebetrekkingen of vrienden vermogen niets te doen tot ons waarachtig welzijn. *Vervloekt is de man, die vlees tot zijn arm stelt.* Er is slechts één Zaligmaker, Die ons behouden kan.
Noch bij de heiligen, noch bij de engelen dus mogen wij onze zaligheid zoeken; noch ook bij ons zelven; noch ergens elders. En toch zijn wij er steeds toe geneigd!
Bij ons zelven; denk eens aan dat Farizeïsche leven! Paulus is ons wel een sprekend voorbeeld. Hij meende Gode welgevallig te zijn, toen hij zich beroemde boven anderen, die in het vlees, d.w.z. in zichzelf, betrouwden, dat hij was "besneden ten achtsten dage; uit het geslacht van Israël; van de stam Benjamin; een Hebreeër uit de Hebreeën; naar de wet een Farizeeër; naar. de ijver een vervolger der gemeente; naar de rechtvaardigheid, die in de wet is, zijnde onberispelijk." Geheel de zaligheid zocht hij bij zichzelf. En hoeveel zijn die Saulus gelijk, die tot hun zaligmaker hebben hun doop en geslacht en wettische ijver, of hun klaar begrip van de weg der zaligheid. Als u mensen aantreft, die hoewel zij geen kennis van het leven dragen, zulk een klare bevatting van het Woord en de weg van Gods kinderen hebben, dat zij u doen denken aan degenen, die in Hebreeën 6 beschreven worden. Zij zijn verlicht; smaken hemelse gaven; zijn van de Heilige Geest deelachtig geworden; smaken het goede Woord Gods en de krachten der toekomende eeuw, maar nimmer was de minste behoefte in hun hart aan de enige Zaligmaker Jezus. Dat toch een iegelijk toezie; want buiten de Zaligmaker Jezus is geen weg ten leven; wij komen met onze eigen gevormde zaligmaker eeuwig om.
Al het onze zal eraan moeten, willen wij op de enige Zaligmaker betrouwen want Hij deelt Zijn werk niet met ons. Hij is onze Zaligmaker niet, of Hij is het geheel. O, wat is het een zware strijd in Gods volk, om Hem als zodanig te eren en hoe blijkt telkens weer, wij hebben zoveel zaligmakers; de woorden van Jeruzalems dochters zijn ons niet vreemd: "Wat is uw Liefste meer dan een ander liefste, dat gij ons zo bezworen hebt?"; en wij houden ons dikwijls

bedekt bij de kudden van Jezus' metgezellen. Het is of wij in onze ziel er andere liefhebbers op na houden; of wij meerdere herders kennen én andere kudden; dat maakt, dat wij ons bedekt houden; niet kunnen uitkomen, in ons hart de vrijmoedigheid missen; geen vastheid bekomen voor onze ziel; zo dobberend op de golfslag van twijfel en ongeloof geslagen worden. Wij zoeken veelal de zaligheid, waar zij niet te vinden is. Wat moeten wij dan toch van vele gronden worden afgestoten; welk een afsnijdend werk van de Heilige Geest is ons nodig, om waarlijk op Christus te betrouwen en hoe moeten wij alle dagen sterven, zullen wij door het geloof iets beoefenen van het hebben van Jezus tot onze Zaligmaker.
Op die geloofsgemeenschap komt het aan; dat herhaal ik ook om hunnentwil, die hun leven zoeken in de aandoeningen van hun gemoed. Wij gaan andere tijden tegemoet. Men gaat, waar de intellectuele Schriftbeschouwing meer en meer om haar holheid uitgediend raakt, men gaat vragen naar gevoelsgodsdienst; de religie moet warmer zijn. Men richtte het oog reeds naar het Oosten, waar des mensen mentaliteit zoveel gevoeliger, dieper is dan bij ons, oppervlakkige, koele Westerlingen. Sadhoe Soendar Singh (weleer een soort Boeddhistisch Nazireeër) moest uit het verre Indië komen, om aan Hollandse christenen te vertellen van wat God hem ter zaligheid geleerd heeft.
Heeft God dan in Nederland geen volk meer, dat Hem kent en vreest? Zijn ze dan binnen onze eigen grenzen niet, die beter en vreemd van de dwaling en van Soendar Singh aangaande hemel en hel, zouden weten te verhalen van wat hun ziel ervoer van God en Goddelijke zaken? Maar men wil een gevoeligheid die geen grond heeft in de Schriften; een "zalig" gevoel, maar geen zaligheid in Jezus, de Zaligmaker. Die dwaze godsdienstzin heeft ons wat te zeggen. Zij, die zó de zaligheid zoeken, ontkronen de Zaligmaker; verloochenen Hem. Wat ik u bidden mag, rust niet op een traan en gevoelige aandoening. Zouden wij dan zonder Jezus kunnen zalig worden?
Ontwaakt, gij die slaapt. Wij, verloren Adamskinderen, moeten met God verzoend worden door het bloed des Lams. Er is geen andere weg; er behoeft ook geen andere weg ontsloten te worden. In Jezus alleen ligt alle zaligheid. "Die in de Zoon gelooft, die heeft het eeuwige leven. Maar die de Zoon ongehoorzaam is, die zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft op hem." Maar dat maakt zalig worden dan ook zo ruim voor de in zichzelf ellendige zondaar, die geen uitweg weet; wie alles de ledigheid zelf toeroept; en die ook bij het smaken van de goedheid en ontferming Gods, die met zulke krachtige indrukken de ziel verkwikken, niet leven kan. Want Gods recht vordert betaling, die met al het ondervondene niet gegeven kan worden en waarvoor het gevoel geen grond biedt. Gods heilige majesteit kan ons vanwege onze zonden, in Zijn gemeenschap niet dragen.
Christus nodigt de vermoeiden; de dorstigen, die het leven in hun eigen hand niet konden houden, om buiten zichzelf de zaligheid in Jezus te zoeken. O, dat ons hart toch heilbegerig dorste naar Hem. Komt tot de wateren en koopt zonder geld, en zonder prijs. nr behoeft van ons niets bij; geen zucht; geen traan; niets! Jezus verwierf de zaligheid en past ze
toe. Wat staan wij onszelf in de weg. Wij zijn te rijk; wij hebben te veel, om als een vijand te worden met God verzoend. Bereide Gods ontdekkende, armmakende genade plaats in ons voor Hem, Wiens naam is Jezus, omdat Hij Zijn volk zalig maakt van hun zonden.
Nooit zullen wij de diepte kunnen peilen, die in de naam Jezus ligt. Altijd weer van andere zijde, wordt het Gods volk ontvouwd, wat die naam betekent; want altijd weer op nieuwe wijze openbaart zich ons verdoemelijk eigen ik, dat weigert de weg der genade te bewandelen; dat naar de zonde en het verderf zich keert. Maar daarom wordt die naam ons dan ook steeds meer dierbaar; en wordt het wonder altijd groter, dat de Zoon van God Zaligmaker werd en dat voor ons. Hij wil Zijn kracht in ons steeds meer verheerlijken tot doding onzer leden, die op

aarde zijn. Hij is niet alleen onze grond van rechtvaardiging, maar ook is in Hem verlossing van de zonde. Hij wil Zijn volk gedurig die behoefte aan Hem meer doen kennen, opdat zij met al de boosheid, die hen altijd aanhangt, gedurig in Hem vergeving vinden mogen en door Hem verlost worden uit al hun banden. In Hem, ja in Hem alleen zullen zij roemen door het geloof: Zijn naam is Jezus, want Hij maakt zalig van de zonde. Zo zal Hij hier bij aanvang in de Zijnen en door hen worden verheerlijkt; dan zal er in hen zijn een wassen in de kennis des Zaligmakers, die hen in aanbidding doet uitroepen: "Gij Heere Jezus, Gij hebt ons Gode gekocht met Uw bloed." Hierop aarde reeds wordt het beginsel der eeuwige vreugd geproefd, die volmaakt zijn zal als zij de kroon voor Hem mogen neerwerpen en Hem volmaakt eren in alle eeuwigheid.

Hij draagt de naam Jezus, zo wij nu ten slotte overdenken
omdat Zijn volk door het geloof alles in Hem heeft.

Hoe eenvoudig en geheel waar is toch hetgeen de Catechismus dienaangaande zegt: "Want van tweeën één, of Jezus moet geen volkomen Zaligmaker zijn, of die deze Zaligmaker met waar geloof aannemen, moeten alles in Hem hebben, wat tot hun zaligheid nodig is."

Nu, de Roomse kerk en allen, die met haar de doodstaat des mensen loochenen, loochenen dat Jezus volkomen Zaligmaker is. Zij rukken de kroon van Zijn en plaatsen die op hun eigen hoofd. Hun vrije wil en goede werken kennen zij, of geheel of ten dele, het verkrijgen van de zaligheid toe. O, hoe bedrogen zullen zij uitkomen! De Heere Jezus is alleen en volkomen Zaligmaker. Niets, ook niet het allerminste van de mens kan tot zijn zaligheid dienen.

Beide, omdat de Middelaar de zaligheid verwierf en omdat Hij ze toepast, daarom is Hij Zaligmaker. Hij verlost Zijn volk van het grootste kwaad en brengt hen tot het hoogste goed. Hij verlost van de zonde. De engel boodschapte Jozef: "Hij zal Zijn volk zalig maken van hun zonden", en mitsdien is dit een getrouw woord en alleraanneming waardig, dat Jezus Christus in de wereld gekomen is om zondaren zalig te maken. Zondaren, die verdoemelijk liggen voor God; en leven zonder Hem in de wereld; zondaren, die niet anders kunnen, noch willen, dan zonde op zonde stapelen en de kloof tussen hen en God voltrekken tot in de eeuwige rampzaligheid; die van de weg der zaligheid niet willen weten, maar met gebalde vuisten tegenover vrije genade staan; Adams zonen en dochteren, die maakt Jezus zalig; die kocht Hij eens met Zijn bloed, doordat 1-Tij van eenwipheirl Zich Zijn Vader hun ten hort, heeft Qecteld. en dip

past Hij de zaligheid toe, als Hij hen arresteert op hun zondeweg en neervelt door Zijn Geest; en die doet Hij de eeuwige Zaligmaker kennen, naarmate zij mogen verstaan, dat zij zondaren zijn. Het komt voor een ieder dan ook daar op aan, of hij zondaar werd voor God; want die zichzelf niet als zondaar kent, die kent ook Jezus niet als Zaligmaker. En dat zondaar worden voor God is zo geheel iets anders dan een bevatting ervan te hebben, dat wij verkeerde dingen doen en dikwijls geneigd zijn tot het kwade. Zulk een besef is enigermate bij de heidenen, in wie het rechtsbesef niet geheel gedood is (Romeinen 1: 19, 20) en dat gevoelen moogt u zeker onderstellen bij elke belijder der Waarheid. Maar de waarachtige kennis van onze ellende is het werk van de Heilige Geest en van geheel andere aard. Zij verwekt in ons vreze voor God en toch geen slaafse vrees, al is de ziel menigmaal in slaafse banden gekneld, maar een kinderlijke vrees, die naar God toeleidt en met smart de zonde oprecht belijden doet voor God. Die zondaar heeft met God te doen, met de onkreukbaar Rechtvaardige; met de vlekkeloos Heilige. Dat maakt de zonde zo ontzaglijk. In het licht van 's mensen eigen rede en consciëntie kan soms de zonde wanhopig groot worden, maar wat moet de zonde dan zijn in het licht van Gods volheerlijke deugden. "Wee mij, want ik verga", zo riep Jesaja. En zou elk ontdekt zondaar over zichzelf niet te harder roepen: "Ik verga!" Zondaren zullen zalig worden; en wat

wij ooit meer dan zondaar zijn of worden voor God, dat zijn wij te veel om een volle Zaligmaker te kennen. Bemerk dan ook slechts in de Bijbelheiligen en laat al Gods kinderen uit eigen ervaring het betuigen, of ook hun het zo niet verging. Naarmate Jezus dierbaarder, noodzakelijker, volkomen Zaligmaker werd voor hen, hadden zij zich te voren meer als zondaar leren kennen voor God. En dat zal de enige hoop ter zaligheid zijn voor al dat volk: "Hij zal Israël verlossen van al zijn ongerechtigheden."
Hij verlost. Hij betaalde aan het recht Gods voor Sions schuld, maar ook, Hij overwon én satan, én wereld, én zonde. En nu is in Hem tweeërlei, én de voldoening, waar wij voor Gods recht schuldig staan, én de verlossing, waar onze ziel gevangen is onder de macht der ongerechtigheden. Dat maakt Hem zo gepast voor de aan zichzelf ontdekte harten. *O, alle gij dorstigen, komt tot de wateren;* dorstenden naar de gerechtigheid en naar hun ziele-reiniging. Nooit is hun schuld te groot; nooit is hun ziel te zwart voor deze enige Zaligmaker; nooit hun afwijking en ontrouwe verlating zó, dat in Hem geen verzoening ware te vinden. In Hem is eeuwige zaligheid, maar ook in Hem alleen.
Hoe zouden Gods kinderen elkaar dan toch gedurig moeten opwekken met het woord des dichters uit Psalm 105: 3, dat wij nu zingen:

Vraagt naar de Heer' en zijn sterkte.
Naar Hem, Die al uw heil bewerkte.
Zoekt dagelijks Zijn aangezicht;
Gedenkt aan 't geen Hij heeft verricht.
Aan Zijn doorluchte wonderdaân;
En wilt Zijn straffen gadeslaan.

En nu, Mijn geliefden, moge het onderwijs van deze Catechismus, vooral in deze dagen ons en onze kinderen dierbaar zijn, opdat wij de strijd tegen Rome en allen, die de enige Zaligmaker verloochenen, toch niet opgeven. Maar in het bijzonder verwekke de Heere in ons een rechte geloofskennis van Jezus, Die Zijn volk zalig maakt. Geheel de wereld jaagt naar voldoening. Wij zijn God kwijt en dat Godsgemis roept in ons om vervulling. Dat doet het in ieder mens. Daarom stormen Zondag aan Zondag de stadions vol; daarom trekken de bioscopen dag aan dag duizenden bezoekers; daarom vergaapt zich de ledige mensenziel aan wat in komedie, theater of wat ook op de ijdelheidskermis wordt tentoongesteld. Al die duizenden zoeken; zij vragen vervulling; alleen niet, waar zij te vinden is. Van Jezus en Zijn Woord is hun ziel afkerig. En toch, de gehele wereld zal hen leeg laten. Zonder God en zonder Christus en daarom zonder hoop voor de eeuwigheid, dat is het oordeel over allen, die hun zaligheid elders zoeken, dan alleen in Jezus.
Als een donderslag valle dat oordeel op onze ledige ziel. Onze hoop is ijdel; een hoop der spinnenkoppen, zo wij vreemdelingen van de enige Zaligmaker zijn. Waardeer het, indien God ons en onze kinderen onder Zijn Woord doet verkeren, maar bedenk toch, dat ook de prediking van dat Woord eens tegen ons getuigen zal, zo wij geen waarachtige gemeenschap aan die Middelaar verkrijgen, Wiens naam is Zaligmaker.
Is u de rust opgezegd, laat uw ontdekte ziel toch alleen in die Zaligmaker vrede met Gbd zoeken. Neme de Heere de grond voor ons weg uit alles buiten Jezus. Houdt aan in het zoeken van Hem en geve Hij u Hem te kennen beide als Verwerver en Toepasser van de zaligheid. Vraagt het toch uzelf gedurig af, wat gij van de enige Zaligmaker hebt leren kennen. Of Hij Zich aan uw ziel door de Heilige Geest bekend maakte, zodat gij moest uitroepen met Petrus: "Gij zijt de Christus, de Zoon des levenden Gods." Er kunnen toch zoveel veranderingen in

ons leven zijn en aandoeningen des gemoeds, die niet zaligmakend zijn, de geschiedenis van Orpa staat niet vergeefs in de Bijbel. Zouden wij onszelf en elkaar dan opbouwen in velerlei zielsgestalten en kenmerken?
Nochtans verlaat de Heere het werk van zijn handen niet; Hij zal het bevestigen. Maar dat doet Hij door naar Jezus heen te voeren en Hem in onze ziel te openbaren. Met Hem komt niemand bedrogen uit terwijl de rechte geloofskennis van Hem ons hart met zoveel blijdschap en verwondering vervult, dat al onze genegenheden tot Hem getrokken worden. "Zijn Naam is een olie, die uitgestort wordt; daarom hebben Hem de maagden lief." O, welk een kostelijke tijd mogen Gods kinderen in de zoete omgang met Christus dikwijls lange tijden doorleven! Het gruwelijke ongeloof wordt meer en meer ten onder gebracht. Er is niet meer zulk een drijven op het gevoel, maar het geloof richt zich steeds meer op Hem, Die Zelf betuigd heeft: "Vlees en bloed heeft u dat niet geopenbaard, maar Mijn Vader, Die in de hemelen is." Was het u niet, of u een weinig smaken mocht van hetgeen de discipelen in hun gelovige wandeling met Christus mochten hebben, toen zij drie jaren lang met Hem op aarde wandelden? En toch blijft bij dat alles ons hart nog zo gesloten voor het Borgwerk van Jezus. Als Petrus het had kunnen verhinderen, ware de Heere nooit gestorven en evenmin willen wij eraan om gezaligd te worden door Hem alleen. Hoezeer is dan toch Gods volk de ontdekking onmisbaar van hun dwaasheid en van hun vijandschap tegen vrije genade. Dan wordt uw leven zo anders.
Hoe zag u toen u nog zonder Christus in de wereld en onverzoend met God. Dát gemis drijve u in levend verlangen naar de Heere uit, opdat u Hem mag kennen als uw Zaligmaker. Maar daartoe is zozeer van node, dat wij ons leven verliezen, en in Hem alleen vinden. Er moet een Goddelijke afsnijding plaats hebben, zullen wij in de ware wijnstok worden ingeplant. Wij kunnen Hem niet grijpen, ook niet met al onze begeerten naar Hem. Maar Hij verzekere ons ervan, dat Hij niet alleen anderen, maar ook ons een oorzaak van eeuwige zaligheid geworden is. Hij vertrooste ook gedurig onze zielen in de strijd, die in dit leven is te kampen. Ons is een gedurig sterven onmisbaar, omdat onze verwachtingen nog dikwijls zo groot zijn van onszelf en van mensenkinderen en van de ontvangen genade in ons hart. Maar wie zal ons behouden van het verderf en bewaren voor de zonde en verlossen uit de strijd? Zelfs de rijkste genade kan ons niet voor de zonde bewaren; denk slechts aan David en anderen van de Bijbelheiligen. Alles in Jezus te hebben kan alleen door de weg van zelfverloochening beoefend worden en daarvoor gebruikt de Heere dikwijls diepe wegen voor Zijn kinderen.
O, dat Christus is alles en in allen! De Heere verwaardige Zijn duurgekochte volk door de krachtdadige werking van de Heilige Geest Hem als de enige en volkomen Zaligmaker gelovig te erkennen en te benodigen, opdat Hij meer en meer in hen verheerlijkt worde en zij de vrede en blijdschap hunner verlossing smaken mogen. Amen.

De Naam Christus in zijn betekenis voor de Middelaar en voor Zijn uitverkorenen

ZONDAG 12

Psalm 72: 6.
Lezen: Psalm 45.
Psalm 45: 1, 4.
Psalm 46: 8.
Psalm 84: 5.

Geliefden,
Uit de schepping van de mens naar Gods beeld en gelijkenis in kennis, gerechtigheid en heiligheid, volgt dat de mens in de staat der rechtheid profeet en priester en koning was. Als profeet kende hij God, zijn Schepper; als priester diende hij Hem, zichzelf aan Hem in volmaakte liefde offerend en als koning had hij heerschappij over de vissen der zee en over het gevogelte des hemels en over al het gedierte, dat op de aarde kruipt. Zijn schepping naar Gods beeld blonk alzo uit, Gode tot heerlijkheid.
In zijn val echter ontaardde de mens geheel. Hij werd schuldenaar aan Gods recht, dat hem vonniste met het oordeel des doods en bovendien verdierf hij zozeer zijn natuur, dat zijn verstand werd verduisterd en hij zijn Schepper en Formeerder niet meer kent; dat hij zich, in plaats van Gode te offeren, der zonde dienstbaar stelt, beide met ziel en lichaam en dat de koning der aarde een slaaf des duivels geworden is. Wel weerhoudt God de Vader in Zijn voorzienige regering hem, dat hij zich in de diepte van zijn val niet uitleeft, opdat God de wereld drage tot de laatste uitverkorene zal zijn ingezameld, maar deze verdraagzaamheid en beheersing Gods verandert het diep verderf des mensen niet. Geboeid in de ketenen van duisternis en zonde en satan rent hij zijn eeuwig verderf tegemoet. Het bewustzijn van een Godsbestaan, noch het, naar Romeinen 2: 14, 15, in zijn hart geschreven werk der wet, noch de kleine overblijfsels van zijn heerschappij, waardoor de wereld hem eens was onderworpen, zijn, alle door hem aangewende pogingen ten spijt, niet in staat hem weder te doen opklimmen tot de heerlijke en volmaakte staat, waarin God hem bij zijn schepping gesteld had.
Integendeel, steeds verder verwijdert hij zich ervan, hetzij openlijk de zonde dienend of in eigengerechtigheid zijn leven zoekend, dienstbaar als hij is met ziel en lichaam aan de heerschappij der zonde en des duivels. Hij wil de begeerte van zijn vader, dat is des satans, doen. Niet door verbetering, maar alleen door herscheppende genade kan de gevallen mens uit zijn diepe ellendestaat verlost worden. Wel grijpt de wereld naar een "verloren Paradijs", maar zij zelf levert in de verwoestingen, die haar machtsontplooiing op aarde aanricht, en verder aanrichten zal, wel het klaar bewijs ervan, dat niet de gevallen mens maar alleen God ons uit de slavernij der zonde verlossen kan en wederom herstellen in de staat van gemeenschap met Hem.
Hoe klaar spreekt hiervan dan ook de Schrift, niet alleen als de Heere Jezus betuigt: "Voorwaar, voorwaar zeg Ik u, tenzij dat iemand wederom geboren wordt, hij kan het Koninkrijk Gods niet zien", maar ook als de apostel des Heeren volk noemt een koninklijk priesterdom, een heilig volk, een verkregen volk, dat (als profeet) de deugden Desgenen verkondigen zal, Die hen geroepen heeft uit de duisternis tot Zijn wonderbaar licht; een volk dus, dat profeet en priester en koning wezen zal.

Maar dit is het alleen in de ware geloofsgemeenschap met Hem, Die gezalfd is met de Heilige Geest zonder mate, van Wie David in Psalm 45 zong: "Daarom heeft U, o God! Uw God gezalfd met vreugdeolie boven Uw medegenoten." Hij is de Middelaar Wiens naam is Christus, dat is Gezalfde.
Waarom Hij die naam draagt en Zijn uitverkoren volk naar die naam christenen genoemd worden, verklaart ons de twaalfde Zondagsafdeling van de Heidelberger Catechismus, die aldus luidt:

Vraag 31: Waarom is Hij Christus, dat is, Gezalfde, genaamd?
Antwoord. Omdat Hij van God de Vader verordineerd is, en met de Heilige Geest gezalfd tot onze hoogste Profeet en Leraar, Die ons de verborgen raad en wille Gods van onze verlossing volkomenlijk geopenbaard heeft; en tot onze enige Hogepriester, Die ons met de enige offerande Zijns lichaams verlost heeft, en voor ons met Zijn voorbidding steeds voortreedt bij de Vader; en tot onze eeuwige Koning, Die ons met Zijn Woord en Geest regeert, en ons bij de verworvene verlossing beschut en behoudt.
Vraag 32: Waarom wordt gij een christen genaamd?
Antwoord. Omdat ik door het geloof een lidmaat van Christus en alzo van zijn zalving deelachtig ben, opdat ik Zijn Naam belijde, en mijzelven tot een levend dankoffer Hem offere, en met een vrije en goede consciëntie in dit leven tegen de zonde en de duivel strijde, en hiernamaals in eeuwigheid met Hem over alle schepselen regere.

Deze Zondagsafdeling onderwijst ons dus aangaande de naam Christus in zijn betekenis voor de Middelaar en voor zijn uitverkorenen. Vernemen wij dan nader:

I. Hoe die naam ons spreekt van de verordinering en bekwaammaking des Middelaars;
II. Van welke ambten des Middelaars die naam getuigt;
III. Waarom Zijn volk naar die naam genoemd wordt.

I. ***Hoe die naam ons spreekt van de verordinering en bekwaammaking des Middelaars;***
Zoals we reeds bij de bespreking van de eigennaam des Zaligmakers opmerkten: Christus is de ambtsnaam. Dat is het onderscheid tussen de beide namen Jezus en Christus; de eerste is Zijn eigennaam, die Hij door de dienst van de engel ontving, en die ons leert wie Hij is, terwijl de naam Christus, de ambtsnaam, ons zegt, wat Hij is; dat Hij ambtsdrager is; dat Hij is profeet en priester en koning, gelijk de Catechismus verklaart in de eerste vraag van deze Zondag.
De naam Christus, in het Hebreeuws *Messias*, betekent Gezalfde. Bij de roeping tot een gewichtig ambt zalfde men oudtijds de verkorene. Zo meldt ons de Schrift dan ook van de zalving tot profeet en tot priester en tot koning. Elia moest op Gods bevel Elisa, de zoon van Safat, tot profeet zalven in zijn plaats. De profeten worden des Heeren gezalfden genoemd in Psalm 105: "Tast Mijn gezalfden niet aan, en doet Mijn profeten geen kwaad." De zalving der priesters is zeer breed in de boeken van Mozes omschreven; en zelf ontving Mozes het bevel: "Gij zult Aáron en zijn zonen zalven, en gij zult hen heiligen, om Mij het priesterambt te bedienen." Ook van de zalving der koningen spreekt de Schrift overvloedig.
De zalving nu was een symbolische handeling, die wees én op de verordinering én op de bekwaammaking tot het ambt. Om dat nu duidelijk te maken, nemen we de zalving van David tot een voorbeeld. Nadat de Heere Saul, die met de breekbare kruik gezalfd was, verworpen had, dat hij geen koning over Israël zou zijn, ontving Samuël het bevel: "Vul uw hoorn met olie, en ga heen; Ik zal u zenden tot Isaï, de Bethlehemiet; want Ik heb Mij een koning onder

zijn zonen uitgezien." Wie van Isaï's zonen de verordineerde des Heeren was, bleef Samuël alsnog verborgen; en als de man Gods zag op de gestalte van Eliab en op de hoogte van zijn statuur, besluitend bij zich zelf: "Zekerlijk is deze voor de Heere, Zijn gezalfde," dan klonk het Goddelijk woord: "Ik heb hem verworpen." En als straks Abinádab voorbij het aangezicht van Samuël ging was het: "Deze heeft de Heere ook niet verkoren." Desgelijks moest Samuël getuigen van Samma, en van al de zeven zonen, die Isaï bij Samuël bracht.
Dan, eindelijk, wordt David geroepen van achter de schapen en van hem spreekt de Heere dan: "Zalf hem, want deze is het." Samuël dus moest, met afzien van al wat het oog des mensen bekoort, de verkorene des Heeren zalven; de zalving drukte allereerst uit, dat God David verordineerd had tot het koningschap in Sauls plaats. En gelijk bij David, was het in de zalving aller koningen; en gelijk in de zalving der koningen lag het in de zalving van priesters en profeten; de zalving beduidde Gods verordinering tot het ambt. Dit maakte de zalving van zó grote betekenis, dat David, toen in de woestijn van Engedi Saul in zijn hand gegeven was, zei: "Dat late de Heere verre van mij zijn ... dat ik mijn hand tegen hem uitsteken zou, want hij is de gezalfde des Heeren."
Maar meer.
Gewis David, om bij hem nu te blijven, was een held, die een leeuw en een beer versloeg. Hoe dapper echter David ook zijn mocht, en hoe zijn ziel zich in God verblijden en sterken mocht, om koning te zijn over het volk des Heeren, dat van alle heidenen gehaat en steeds bevochten werd, moesten zijn vingeren geleerd worden tot de oorlog. David moest van God bekwaam gemaakt worden. Een onderpand dier bekwaammaking nu werd hem geschonken in de zalving. In ruime mate werd de heilige zalfolie hem over het hoofd gegoten; gans die volle hoorn werd over hem uitgestort. Het was ook hier:

Als d' olie die van Arons hoofd gedropen,
Zijn baard en klederzoom doortrekt.

In zulk een ruime mate nu als de olie werd uitgestort, zou de Heilige Geest op de gezalfde des Heeren rusten en hem bekwamen tot het ambt, waartoe Hij verkoren was.
De zalving beduidde alzo verordinering en bekwaammaking; en zij was schaduw van de zalving van de Zoon van God tot Profeet, Priester en Koning. Hij zegt het Zelf: "Ik ben van eeuwigheid af gezalfd geweest, van de aanvang van de oudheden der aarde aan." Van eeuwigheid gezalfd; niet dus hier in de tijd.
De zalfolie toch, waarmee b.v. Maria Hem overgoot in Bethanië, was geen zalving tot het ambt. "Zij heeft dat gedaan tot een voorbereiding voor Mijn begrafenis." Nimmer is de Heere Jezus met zalfolie gezalfd. Dat kon ook niet.
De zalving der ambtsdragers onder het Oude Verbond, was schaduw slechts van Christus' eeuwige zalving; wat hierop aarde geschiedde was een beperkte handeling. Hoe ruim God de Heilige Geest de ambtsdrager werd medegedeeld, en hoeveel genade hem ook geschonken werd, de Geest werd met mate ontvangen. De volle hoorn of kruik olie was ras uitgegoten; en gelijk aan de olievloeiïng een einde kwam, zo was de bedeling van de Heilige Geest altijd een beperkte. Maar Christus heeft de Geest zonder mate. Hij kon zeggen: "De Geest des Heeren Heeren is op Mij, omdat de Heere Mij gezalfd heeft." Van die volkomen, onbepaalde, eeuwige zalving zong David in Psalm 45: "Daarom heeft U, o God, Uw God gezalfd met vreugdeolie, boven uw medegenoten." En Petrus getuigde in Handelingen 10 tot de Joden: "Gijlieden weet de zaak belangende Jezus van Nazareth, hoe Hem God gezalfd heeft met de Heilige Geest."
Die zalving des Heeren nu, houdt ook beide verordinering en bekwaammaking in. De verordinering is van eeuwigheid; de bekwaammaking geschiedde in de volheid des tijds.

Vóór de grondlegging der wereld is de Zoon van God door de Vader verkoren tot het drievoudig ambt en in de Raad des Vredes heeft Zich God de Zoon met Zijn hart Borg gesteld voor de uitverkorenen.
Bij niemand, noch in de hemel, noch op aarde was hulp, om de, in de besluiten Gods reeds gevallen mens, uit zijn ellende te verlossen. En toen is in het onmetelijke van Gods eeuwige liefde de Eengeborene van de Vader, Wiens vermakingen waren met de mensenkinderen, verordineerd, opdat Hij, als het Hoofd van een beter Verbond, de Zijnen tot de zaligheid leiden zoude; hun dwaasheid verlichtend, hun zonde verzoenend, hun banden slakend. Maar om dat te kunnen doen, moest Hij in de tijd bekwaam gemaakt worden.
Of Hij dan niet bekwaam was? Neen. Om Zijn volk te kunnen verlossen, moest Hij God zijn, maar ook mens, zo ons in Zondag 6 is geleerd. Hij was en bleef eeuwig God. Maar Hij moest mens worden. Het lichaam moest Hem toebereid. In de aanvaarding onzer menselijke natuur nu ligt de bekwaammaking des Middelaars; alzo is Hij van eeuwigheid verordineerd en in de volheid des tijds bekwaam gemaakt. Zo kon de engel de herders in Bethlehems velden boodschappen: "dat u heden geboren is de Zaligmaker, welke is Christus, de Heere."
De bekwaammaking geldt voorts de menselijke natuur. In de Goddelijke natuur kan geen bekwaammaking plaats hebben. Tot die bekwaammaking behoort toch ook het mededelen van gaven; en aan de Godheid van Christus kan niets worden toegevoegd. Hij is waarachtig God, Eenswezens met de Vader en de Heilige Geest. Wat gave of heerlijkheid zou dan aan de Goddelijke natuur kunnen geschonken worden? Hoe zou naar de Godheid des Middelaars kunnen gesproken worden van een mededelen van de Heilige Geest, doordat de Geest gelijk van de Vader, ook van de Zoon uitgaat?
De zalving, waar die betekent bekwaammaking, mededelen van bekwaamheden omvat, kan alleen op de menselijke natuur van Christus van toepassing zijn. Ze omvat de volmaakte toebereiding van de menselijke natuur, opdat de verborgen raad Gods tot onze zaligheid geopenbaard werd, waarop de apostel ziet in 1 Tim. 3: 16: "En buiten alle twijfel, de verborgenheid der godzaligheid is groot: God is geopenbaard in het vlees." Die bekwaammaking bekrachtigde Christus om het offer te brengen, nodig tot onze verzoening; en om de strijd te kampen ter eeuwige overwinning. Van die bekwaammaking naar de menselijke natuur lezen wij dan ook in Lucas 2: 40: "En het Kindeke wies op, en werd gesterkt in de geest en vervuld met wijsheid; en de genade Gods was over Hem." En, zo staat even verder: "Jezus nam toe in wijsheid, en in grootte, en in genade bij God en de mensen."
Openlijk geeft God in de Doop des Heeren de zalving te aanschouwen. Daar daalt Jezus in het doopwater af en als Hij straks is opgeklommen, daalt de Heilige Geest op Hem neer in de gedaante van een duif en blijft op Hem.
Zo is Christus de Knecht van de Vader, tot volbrenging van het grote werk Hem toebetrouwd, om met behoud van al Gods deugden, de uitverkorenen te zaligen. Gods eengeboren Zoon is daartoe van de Vader verkoren en door de Heilige Geest bekwaam gemaakt. "Niemand neemt zichzelven die eer aan, maar die van God geroepen wordt."
Zie dan in de Naam van Christus u bekend gemaakt, de grote liefde van de Vader, Die Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe. O, gij die gelooft, is Hij dierbaar. Zijn Naam is een olie, die uitgestort wordt en openbaart u niet alleen de mens geworden Middelaar, maar opent u de eeuwige raad Gods, waarin de Zoon verordineerd is en de kerk van God Hem werd toebetrouwd. Voorwaar, de zaligheid van Gods volk ligt onwrikbaar vast, boven- alle aanvechtingen van alle vijanden, die in dit leven Gods volk zo zeer benauwen kunnen, en zij is gelegd in de hand van Hem, Wiens werk niet falen kan. Hij is de Christus, de verordineerde en

bekwaamgemaakte Middelaar. Zouden wij niet uitroepen, met Petrus: *Gij zijt de Christus, de Zoon des levenden Gods"!*
Rijker nog wordt ons de betekenis van de Naam Christus ontvouwd, als de Onderwijzer ons in de tweede plaats leert

II. van welke ambten des Middelaars die Naam getuigt.
De zalving Christi nu geldt de drie ambten van Profeet, Priester en Koning.
In de derde Zondagsafdeling leert de Catechismus ons, dat God de mens naar Zijn evenbeeld geschapen heeft. Opdat de gevallen, maar van God uitverkoren zondaar, weder tot heerlijkheid komen zal, die hij niet weder verliezen zal, is de Zoon van God uit eeuwige liefde ambtsdrager willen worden, en heeft Hij Zich van de Vader met de Heilige Geest doen zalven tot Profeet, Priester en Koning. De profeten en priesters en koningen onder Israël waren slechts schaduwen van Hem en hadden buiten Hem geen betekenis. Hij is onze hoogste Profeet, enige Priester en eeuwige Koning. Dat komt vooreerst daarin uit, dat Hij alle drie die ambten bekleedt. Buiten Hem was niemand daartoe bekwaam; daarin was Hij zelfs niet af te schaduwen. Wel lezen zij van Melchizédek, die priester was en koning, en van David, de koninklijke profeet, maar wie bekleedde de drie ambten tegelijk? Wie had die volheid van gaven van de Heilige Geest, die tot het vervullen van alle drie die ambten onmisbaar is? Van de van God gegeven dienaren moest het oude bondsvolk afzien, om zijn hoop alleen te stellen op de enige, van de Vader gezalfde Profeet en Priester en Koning. *Hij is gezalfd tot Profeet, tot onze hoogste Profeet en Leraar, die ons de verborgen raad en wille Gods van onze verlossing volkomenlijk geopenbaard heeft.*
Die raad en wille Gods is van eeuwigheid; is het besluit Gods, aangaande de zaligheid van zondaren; rakende de personen die en de wijze, waarop zij zullen zalig worden.. Die raad is ons geheel verborgen. De engelen tuurden op het verzoendeksel boven de ark des Verbonds, alsof zij aan Israël wilden te kennen geven, dat het hun begrip te boven ging, hoe de wet tot zwijgen kon gebracht over een doemwaardig volk. Hoeveel te meer moet dan deze verborgenheid het verstand van de door de zonde verduisterde mens te boven gaan. ‚Niemand kent de Zoon dan de Vader, noch iemand kent de Vader dan de Zoon en die het de Zoon wil openbaren." Nu, die door Gods raad bepaalde weg heeft Christus, de hoogste Profeet, volkomen geopenbaard. Hij sprak door de profeten, die van de verlossing getuigden. Hij kon zeggen: "Ik heb Uw naam geopenbaard de mensen, die Gij Mij uit de wereld gegeven hebt."
Hij zond Zijn apostelen, die door de Geest in al de waarheid zijn geleid, om die eeuwige raad te verkondigen, en te schrijven in het onfeilbaar Woord van God, alles wat de mens tot zaligheid van die raad moet geopenbaard. Hij is de Profeet, van Wie reeds Mozes sprak in Deutr. 18: 15: Een Profeet uit het midden van u, uit uw broederen, als mij, zal u de ‚1-leere uw God verwekken; naar Hem zult gij horen." Hij is de hoogste Profeet, Wie alle profeten onderworpen waren; de Enige die ons alleen Gods raad openbaren kon en het Zelf betuigt: "Al wat Ik van Mijn Vader gehoord heb, dat heb Ik u bekend gemaakt." En dat heeft Hij gedaan van den beginne en dat zal Hij doen tot den einde toe.
Na Zijn hemelvaart leert Hij door Zijn Geest en door middel der van Hem gezonden dienaren. O, welke zalige onderwijzing schenkt Hij de Zijnen. Nooit zou de mens ook maar iets kennen van Gods eeuwige raad, zo Christus hem niet onderwees. Noch onze opvoeding, noch onze grote Bijbelkennis; noch onze klare bevatting van de leer der zaligheid kunnen ons het heilgeheim openbaren van Gods eeuwig welbehagen. De weg der zaligheid is en blijft ons een verborgenheid. Ja, ook na ontvangen genade is het alleen de gedurige onderwijzing van Christus, die het bewindsel van onze ogen afneemt. Nooit zou een door schuldbesef getroffen

en verslagen ziel tot Jezus vluchten, maar steeds van Hem zich afkeren, ontdekte Hij, die grote Leraar der gerechtigheid, haar de heilweg niet. En de verst-gevorderden in de genade moeten wel uitroepen: "Want wij zien nu door een spiegel in een duistere rede." En toch, van de lessen van deze Leraar moeten wij wel zingen:

Hoe zoet zijn mij Uw redenen geweest,
Geen honing kan 't gehemelt beter smaken.

Deze hoogste Profeet nu is tevens de *enige Hogepriester* "Die ons met de enige offerande Zijns lichaams verlost heeft, en voor ons met Zijn voorbidding steeds voortreedt bij de Vader." Ook als Priester was Hij beloofd: "Gij zijt Priester in der eeuwigheid naar de ordening van Melchizédek" (Psalm 110: 4). Zo geheel anders zou Hij Priester zijn dan Aaron en diens zonen. Onder Israël bekleedde alleen hij het priesterambt, die uit het geslacht van Aaron was. Maar naar geslachtsrekening bekleedde Melchizédek het priesterambt niet. Noch in vaders, noch in moeders geslacht had Melchizédek priesters des Aller-hoogsten gekend. Paulus ziet dan ook op de priesterlijke bediening als hij leert in de Hebreeënbrief, dat deze Melchizédek zonder vader, zonder moeder en zonder geslachtsrekening was. Een verklaring, die, gelijk van zelf spreekt, niet op Melchizédek als mens slaan kan. Hij, dat wil Paulus zeggen, hij was alleen priester, naar het vrijmachtig welbehagen Gods, dat begin noch einde kent; alleen en eeuwig priester, en zo is hij voorbeeld van de enige Priester, Christus.
Het is toch openbaar, dat onze Heere uit Juda gesproten is, uit de koningsstam, waaruit naar Aarons bedeling nimmer een priester voortkomen kon. Volgens die ordening kon Christus dan ook geen priester zijn. Maar Hij is priester naar een zoveel betere ordening; naar de ordening van Melchizédek. Hij is alleen en eeuwig Priester. En als zodanig overtreft Hij alle priesters. Hij bracht het offer, dat de Vader alleen kon voldoen, en dat al de priesters van het oude Verbond niet hadden kunnen brengen. Voor Zichzelf had Hij niet te offeren, dewijl Hij geen zonde had. Maar Hij offerde Zichzelf voor de Zijnen, opdat door Zijn voldoening zij zouden worden vrijgesteld van het eeuwig oordeel des doods. Hij leed hun straf; Hij volbracht voor hen de gehoorzaamheid. Zo heeft Hij met één offerande, die nimmermeer herhaling behoeft, in eeuwigheid volmaakt degenen die geheiligd worden en Zijn volk van het eeuwig oordeel en uit hun jammerlijke ellende verlost.
De algenoegzaamheid van dat enig offer nu komt altijddurend ook uit in de voorbidding, waarmee Christus bij de Vader voortreedt. In die voorbidding toch stelt Christus Zijn eens gebrachte" offerande altijd Zijn Vader voor, opdat de schuld des volks nimmermeer voor Gods rechterstoel kome. Welk een Hogepriester! Nee, er is geen ander, maar er is ook geen ander nodig. Hier is betaling voor schuldige zielen. Geen kwadrant-penning zullen zij zelf ook maar immer vermogen te voldoen; integendeel, zij maken de schuld dagelijks meerder. Maar in het offer, dat Christus eens bracht, is een volkomen, de Vader bevredigende betaling. Door de toerekening en gelovige toe-eigening ervan vinden Gods kinderen vrede met God en hebben zij een vrijmoedige toegang tot de Vader. "Wie is het die verdoemt? Christus is het, Die gestorven is, ja wat meer is, Die ook opgewekt is, Die ook ter rechterhand Gods is, Die ook voor ons bidt." Deze Hogepriester maakt Zijn volk eeuwig vrij.
Daarenboven, welke troost biedt deze Priester in al de omstandigheden van het leven Zijns volks. "Wij hebben geen hogepriester, die niet kan medelijden hebben met onze zwakheden, maar Die in alle dingen, gelijk als wij, is verzocht geweest, maar zonder zonde."
Gods kinderen kunnen dus niet met enige nood komen, of Hij verstaat hun klacht en kent hun droefheid en peilt hun smarte. En zo het hun gegeven worden moge hun nood Hem te klagen, Hij giet de balsem der vertroosting in hun zielewonden en verlicht hun druk en zal hart en

mond met vreugde vervullen. Ondanks al hun ongerechtigheden; in de altoosdurende verzoening hunner misdaden. O, had Gods volk meer gelovig gebruik van deze hogepriesterlijke bediening.

Uw onbezweken trouw zal nooit hun val gedogen,
maar Uw gerechtigheid hen naar Uw Woord verhogen.

En nu spreekt de heerlijkheid van de Gezalfde van de Vader vooral ook uit zijn koninklijk ambt. Hij is gezalfd "tot onze eeuwige Koning, Die ons met zijn Woord en Geest regeert en ons bij de verworvene verlossing beschut en behoudt." Van dat koninklijk ambt heeft Christus zelf op aarde meermalen gesproken. Op de vraag van Pilatus: "Zijt Gij dan een Koning?" heeft Hij geantwoord: "Gij zegt, dat Ik een Koning ben. Hiertoe ben Ik geboren en hiertoe ben Ik in de wereld gekomen, opdat Ik der waarheid getuigenis geven zou." Tot Zijn discipelen sprak Hij: "Ik verordineer u het koninkrijk, gelijkerwijs Mijn Vader dat Mij verordineerd heeft." Ja, Hij sprak van Zijn heerlijkheid, dat "de Zoon des mensen zal gezeten zijn op de troon van zijn heerlijkheid" (Matth. 19: 28). Als Koning gezalfd over Sion, de berg van zijn heiligheid, was Hij voorgebeeld in het theocratisch koningschap over vooral Israël in de koningen David en Salomo, en zit Hij eeuwig op Zijn troon. Hij verwon alle macht der helle; Hij vermorzelde satans kop en verrees als Overwinnaar uit het graf en voer vol eer ten hemel op, om van uit Zijn heerlijkheid Zijn kerk te vergaderen; te regeren, te beschutten en te behouden.
Daartoe is Hem gegeven alle macht in de hemel en op aarde, en kan dus niets of niemand Hem weerstaan in het volvoeren van Zijn ambt, Zijn volk ter eeuwige zaligheid.
Hij grijpt de verkoren zondaar in het stondeke der minne uit het huis des sterkgewapenden en brengt hem over in Zijn koninkrijk. Nooit zal één zondaar voor Hem buigen, dan door deze alle tegenstand overwinnende koning Zelf. Maar dan ook is het zulk een gewillig bukken. Christus vestigt Zijn koninklijke heerschappij in de ziel van zijn uitverkorenen en Zijn Woord verkrijgt heerschappij door de kracht van de Heilige Geest. Zo dringt Hij hart en zinnen tot Zijn wil en doet Hij wandelen in het midden van de paden des rechts. En komt de vijand aan als een stroom, dan zal Hij Zijn kerk beschutten en behouden. Hij geeft de ziel van zijn tortelduif het wild gedierte des velds niet over en Hij verlaat de hoop van zijn ellendigen niet. Was dat zo niet, de kerk ware lang verslonden, want de driehoofdige vijand laat niet af, dag noch nacht haar te bestrijden. Maar hoe vreselijk satan, wereld en zonde ook woeden, zij zullen niet vermogen, doordat de Heere een vurige muur rondom de Zijnen is, die Hij toegeroepen heeft: "Hebt goede moed, Ik heb de wereld overwonnen."
Deze Profeet en Priester en Koning nu bedient Zijn ambten niet alleen voor Zijn volk, maar maakt hen ook profeten, priesters en koningen. En omdat de Zijnen van zijn zalving deelachtig worden, dragen zij de naam van christenen. Zo toch onderricht ons de Catechismus in het antwoord op de vraag: *Maar waarom wordt gij een christen genaamd?*
Staan wij dan ten slotte er bij stil

IV. Waarom zijn volk naar die Naam genoemd wordt.

De Onderwijzer komt op de man af. U moet hier een persoonlijk antwoord geven. En wat zal dat voor een antwoord bij velen zijn, dip• de christennaam dragen? Ach, van hoeveel is te vrezen, dat zij de naam dragen, maar nooit christen zijn geworden. "Gij hebt de naam dat gij leeft, maar gij zijt dood." Blijf nu maar bij de Protestanten alleen en vraag dan hoeveel de christennaam onwaardig dragen en zich vijanden betonen van het kruis van Christus en Zijn naam smaden en Zijn bediening verloochenen. Maar nee, stel u zelf de vraag, waarom gij een christen heet, en vergelijk dan wat reden gij voor uzelf zou moeten opgeven met wat de

Onderwijzer zegt: "Omdat ik door het geloof een lidmaat van Christus en alzo van zijn zalving deelachtig ben."
Een waar christen is dus een lidmaat van Christus. Weleer was de naam discipel in gebruik; of noemde men elkaar broederen. Maar te Antiochië werden Christus' volgelingen het eerst christenen genaamd (Hand. 11: 26).
Waarschijnlijk is die naam als scheldnaam hun van de heidenen gegeven. Die mensen spraken, wandelden, leefden als Christus had gesproken, gewandeld, geleefd; zij betoonden Zijn navolgers te zijn; het waren christenen. Maar die scheldnaam hebben zij als erenaam aanvaard, hun door Gods bestier gegeven. En sindsdien zijn degenen, die in Christus geloven onder die naam bekend. Agrippa zei dan ook tot Paulus: "Gij beweegt mij bijna een christen te worden." En Petrus schrijft: "Indien iemand lijdt als een christen, die schame zich niet, maar verheerlijke God in dezen dele."
Een waar christen is een levend lidmaat van Christus. Om christen te zijn, moeten wij wedergeboren zijn. Wie denkt daaraan bij het noemen van die naam? Al wat geen heiden, Jood of Mohammedaan is, wordt christen genaamd. Maar wie is anders een christen, dan hij, die de stad Verderf mocht ontkomen en, met volharding vluchtend, door de enge poort kwam op de smalle weg naar het hemels Sion? God de Heilige Geest riep hen uit de dood tot het leven en lijfde hen Christus in en schonk hun het oprecht geloof, waardoor zij een levende gemeenschap met Christus oefenen, zodat zij in Hem vrucht dragen. Christus leeft in de christen en de christen leeft in Christus. Daarom zijn ze naar Hem genoemd. Zij zijn Zijn zalving deelachtig. Zij ook zijn profeten en priesters en koningen, omdat Hij Profeet en Priester en Koning is en Hij hen zalfde met de Geest, die Hij ontvangen heeft. Naar Jezus kan noch mag iemand zich noemen.
Jezus is de eigennaam van de Middelaar; Hij alleen is Zaligmaker, en niemand, wie ook, niemand heeft ooit enig deel in het zaligen. Het is de grove zonde der Jezuïeten, dat zij de naam des Heeren zich toeëigenen; zij trekken de Heere het zaligen van zondaren uit de hand, hun zelf ten eeuwigen verderf. Maar naar de ambtsnaam, naar de naam Christus mogen wij genoemd worden, dewijl de Heere Zijn volk van zijn zalving deelachtig maakt.
En zo worden zij profeten, die Zijn naam bekennen, priesters, die zichzelven tot een levend dankoffer Hem offeren en koningen, die met een vrije en goede consciëntie in dit leven tegen de zonde en de duivel strijden, en hiernamaals in eeuwigheid met Hem over alle schepselen regeren.
"Door het geloof van zijn Zalving deelachtig, opdat ik Zijn naam bekenne." Bekennen sluit kennen in. Als profeten kennen zij de naam des Heeren. "Zij zullen Mij allen kennen, van hun kleinste af tot hun grootste toe, spreekt de Heere." Zij worden onderwezen van de hoogste Leraar, en op geen hogeschool, hoeveel wetenschap er geleerd wordt, kan maar iets geleerd worden van deze kennis Gods in Christus. Een door de wereld verachte en voor dwaas gescholden gelovige heeft hoger wetenschap dan de wijze, voor wie de wereld in het stof buigt, maar die het Woord van God in zijn vermetelheid verwerpt. "De verborgenheid des Heeren is voor degenen, die Hem vrezen." Zij alleen zullen de Heere kennen en vervolgen te kennen.
Maar die de Heere kennen, zullen Zijn naam ook bekennen, d.w.z; erkennen, belijden, zo de dichter opwekt: "Looft de Heere, roept Zijn naam aan, maakt Zijn daden bekend onder de volken, zingt Hem, psalmzingt Hem, spreekt aandachtiglijk van al Zijn wonderen"; en zo de Heere ertoe vermaant: "Een iegelijk, die Mij belijden zal voor de mensen, die zal Ik ook belijden voor Mijn Vader, Die in de hemelen is. Maar zo wie Mij verloochend zal hebben voor de mensen, die zal Ik ook verloochenen voor Mijn Vader, Die in de hemelen is." Er is wel

genade nodig, om dit profetisch ambt te bedienen. Petrus verloochende zijn Meester voor een dienstmaagd; en wij kunnen dikwijls geen zuur gezicht voor Christus' zaak verdragen. Wij zwijgen zo dikwijls waar wij spreken moeten en spreken, waar zwijgen plicht was. Ook onder Gods kinderen heerst zoveel schuchterheid en vreze voor elkaar. O, om dan uit te komen als ze van binnen zeggen, dat het toch niet oprecht is; dat Gods volk dit wel bemerken zal; dat het maar beter is te zwijgen; of als het hoogmoedig eigen ik ons van binnen port, en wij vrezen Gods ere niet recht te bedoelen. Dan moet er wel doorbrekende genade komen, die ons vervrijmoedigt en van alle mensenvrees, waardoor wij soms op deze of die zien, verlost. Maar dan ook is het, of de Heere Zijn goedkeuring geeft op dat vertellen van Zijn daden. Bij die profetische bediening behoort een nauwgezette wandel, opdat wij met onze daden als spreken, waarvan dikwijls meer kracht uitgaat, dan van vele woorden. Maar dan, gij gevoelt dat reeds, moet er wat zijn van het priesterlijk offeren. De ambten zijn ook in Christus' leden niet van elkaar te scheiden.
De profeet is ook *priester,* die zichzelven tot een levend dankoffer Hem offert. En nu offeren wij ons tot een levend dankoffer, zo wij in ware zelfverloochening Hem eren, door de genade, die Hij bewees. Dat wij niet onszelf bedoelen, maar Zijn eer alleen op het oog hebben, en in ootmoed voor Hem wandelen. "De offeranden Godes zijn een gebroken geest; een gebroken en verslagen hart zult Gij, o God! niet verachten"; zulk een offer, hoe onvolmaakt het in zichzelf ook blijve, is de Heere aangenaam, dewijl het geheiligd wordt, in de offerande van Christus. En die de Heere vrezen zijn ook gezalfd tot koningen. Zij werden in de kracht van Christus overwinnaars van satan en zonde en wereld. Krachteloos in zichzelf vermogen zij alle dingen door Christus, Die hun krachten geeft en met Wie zij in eeuwigheid heersen zullen.
Zingen wij nu uit Psalm 146: 8

't Is de Heer' van alle heren,
Sions God geducht in macht
Die voor eeuwig zal regeren
Van geslachte tot geslacht.
Sion, zing Uw God ter eer
Prijs zijn grootheid, loof de Heer'.

Wat dunkt u, geliefden, zijt gij, die de naam van christen draagt, zulk een christen? Bent u een waar christen? Een levend lid van Christus? Zovelen rusten er in, dat zij de naam hebben en bekommeren zich om de daad niet. Zij zijn gedoopt; zij hebben een goede opvoeding, misschien bekeerde ouders gehad; zij leefden nimmer ruw in de wereld, en zijn wel gaarne onder het Woord. En leven nu zo in de waan, dat het met hen wel gaan zal. Er zijn er zoveel, die het schrikkelijk erger maakten; die hun opvoeding verwaarloosden; de wereld toevielen. Ja, die zijn er ook. En die betonen metterdaad, dat zij de naam dragen dat zij leven, maar dood zijn. O, hoe zijn zij toch met medelijden gade te slaan. Dat God hen eens te sterk werd en hun blinde ogen opende! Maar trek daaruit toch niet het besluit, dat het wel is met u, omdat u nimmer zo grof de zonde diende. Zo u niet uit God geboren zijt, zijt u geen waar christen. Onderzoek toch uw ziel voor de Kenner der harten, eer uw lamp in eeuwige donkerheid wordt uitgeblust; eer Christus tot u zeggen zal: "Ik heb u nooit gekend." De nabij-christen wordt eeuwig buiten geworpen.
Een waar christen gaat op de school van de aller-hoogste Profeet. En de lessen, die hij daar krijgt, verwekken in hem een rechte Gods- en zelfkennis. U kunt het vrij eraan beproeven of gij een waar christen zijt, als u voor God uw zonden leerde bewenen en een welgevallen kreeg

aan de straffe uwer ongerechtigheid; zo u de zonde hebt mogen haten, omdat zij God beledigt, en uw ziel Hem lief kreeg, omdat Hij het volmaakte Wezen is. Als u, ondanks al de tegenstand van vreemden en bekenden en niettegenstaande uw aangeboren lust tot de zonde, der wereld ontvloden zijt en uw deugd en gerechtigheid leerde verfoeien voor God, zodat niet alleen het grove kwaad, maar uw beste werken zonde werden. Die de zalving van Christus deelachtig is, verliest alle steunsel buiten Christus, en moet steeds en altijd weder naar de heilfontein om uit Zijn volheid te ontvangen lering en reiniging en verlossing. O, twijfel niet, of Christus zal Zijn werk aan u voleindigen tot Zijn eer en uw zaligheid.

Maar zoek ook gedurig toe te nemen in de geestelijke kennis. Vraag het u eens af, welke vorderingen u maakte; welke leringen u dit jaar en een vorig jaar door des Heeren Geest ontvangen mocht. En laat u ook de achteruitgang in uzelf steeds meer aanzetten bij Christus te schuilen en in Hem te rusten. Zijn heerschappij zij over u en geve u te sterven aan wat buiten Hem is, opdat u Zijn naam bekennen moogt en verheerlijken en uzelf Hem opofferen.

Moet Gods volk niet klagen veel zichzelf te leven en te veel zichzelf te zoeken? En dat belemmert hen in hun innerlijk leven en bezwaart hun consciëntie. Sions Koning doe ons als koningen wandelen en het slijk der aarde treden. Er is geen nood; noch duivel, noch wereld, noch zonde zullen tegen hen vermogen. Zie de overwinningen in de wereld aan zo ze zijn, het zijn. inderdaad hare verliezen en brengen de kerk nader tot hare heerlijkheid. Met het oog op Hem, in Wie wij meer dan overwinnaars zijn, mogen wij wel bemoedigd zijn en zingen: *Ik zal door 's vijands zwaard niet sterven.*

Nog een weinig en de reis door Mesech zal ten einde zijn en gij zult in eeuwigheid met Christus over alle schepselen regeren. O, welk eert eeuwige triomf is toch Gods volk bereid! Moge Christus meer en meer Zijn ambten in ons bedienen en ons als profeten en priesters en koningen door Zijn kracht doen wandelen. Amen.

De heerlijkheid van Christus

ZONDAG 13

Psalm 119: 17.
Lezen Johannes 1: 1-14.
Psalm 89: 2, 12.
Psalm 118: 8.
Psalm 72: 8.

Geliefden,
David zingt in Psalm 89 van het Verbond der Genade, met Christus en in Hem als hun representerend Verbondshoofd, met al de uitverkorenen van eeuwigheid opgericht. Vóór de val was het Verbond der Werken, in welk verbond Adam al zijn nakomelingen representeerde en in welks onderhouding hij voor allen het eeuwig, onverliesbaar leven door volbrenging van de eis des verbonds verwerven kon. Dat verbond is echter door moedwillige ongehoorzaamheid verbroken en nimmer zal daaruit één mens de zaligheid verkrijgen. Na de val stelde God Cherubim tegen het oosten van de hof Eden en een vlammig lemmer eens zwaards, dat zich omkeerde, om te bewaren de weg van de boom des levens. Uit de werken van de wet zal geen vlees gerechtvaardigd worden voor God. Al behoudt de Heere op elk mens krachtens Zijn onkreukbare rechtvaardigheid de eis van volmaakte gehoorzaamheid aan de wet, die in het Verbond der Werken was ingelijfd, dit betekent geenszins dat het mogelijk is uit het Werkverbond de zaligheid te verkrijgen. "Vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der wet, om dat te doen." Alle mensen zijn, zoals Zondag 7 ons leerde, "door Adam verdoemd geworden."
Maar van die verdoemenis is ontkoming in het Verbond der Genade, van welk verbond Christus het Hoofd is, waarom Hij in de Schrift de laatste Adam wordt genoemd en van dat verbond hebben wij gezongen:

Ik heb, dit was Uw taal, een vast verbond gemaakt,
Met Mijn gunsteling, die steeds Mijn oog bewaakt.

Het verbond met David schaduwde het verbond af, dat God Drieënig, handelend in de Persoon van de Vader, van eeuwigheid gesloten heeft met Christus en in Hem met al de uitverkorenen, die, hoewel nog niet geschapen, in Gods raad in de val besloten, in dat verbond als der verdoemenis onderworpen voorkwamen, onbekwaam om ook maar één van de eisen te vervullen, die voldaan moesten worden, zou God het Verbond der Genade met hen kunnen oprichten. Al die eisen zijn aan Christus, hun Hoofd gesteld en Hij heeft Zich verbonden die alle te vervullen, gelijk Hij ze in de tijd door lijdelijke en dadelijke gehoorzaamheid vervuld heeft.
Het "Verbond der Verlossing" is het Genadeverbond van eeuwigheid, en vast in de gehoorzaamheid van Christus, aan Wie ook al de beloften des verbonds zijn vermaakt. Deze zijn in Hem ja en amen, Gode tot heerlijkheid. De val van Adam is God niet overvallen, maar geschiedde naar Zijn besluit en was voor de uitverkorenen in dat besluit reeds van eeuwigheid in het verbond met Christus hersteld. Terstond nà de val richtte God dan ook het Verbond der Genade op met de gevallen, maar uitverkoren mens, zeggende: "Ik zal vijandschap zetten

tussen u en tussen deze vrouw, en tussen uw zaad en tussen haar zaad; datzelve zal u de kop vermorzelen en gij zult het de verzenen vermorzelen."
Niet één eis werd in de oprichting van het Verbond der Genade aan Adam en Eva gesteld. Hoe zouden zij, dood door de zonden en de misdaden als zij waren, ook één Goddelijke eis kunnen vervullen! God nam hen in het Verbond der Genade op in Christus, Die als het Vrouwenzaad hun beloofd en in Zijn diepe vernedering en dood, in de vermorzeling van zijn "verzenen" hun werd geopenbaard en door het geloof toegeëigend.
En op dát verbond met Christus heeft de koninklijke zanger in Psalm 89 het oog; daarin ligt zijn behoudenis, en die van al Gods uitverkorenen, die allen in Christus begrepen zijn en aan wie de verbondsweldaden bij wijze van testament vermaakt zijn. Meermalen wordt het verbond dan ook een testament genoemd, dat onverbrekelijk is, dewijl het vast is in de dood des Testamentmakers. Daarom zal het verbond vast blijven (vs. 29) en zullen degenen, die in het Verbond der Genade worden ingelijfd, gewis de zaligheid beërven. Het Hoofd van dit verbond toch is niet alleen waarachtig mens, zonder zonde, maar ook waarachtig God, Gods eigen en natuurlijke Zoon en de Heere en Koning der Zijnen, Die de Zijnen met Zijn bloed gekocht en uit alle geweld des duivels verlost heeft.
Hij is dan ook Gods eengeboren Zoon en *Heere* genaamd, gelijk wij thans vernemen uit de dertiende Zondagsafdeling van onze Heidelberger Catechismus:

Vraag 33: Waarom is Hij Gods eniggeboren Zoon genaamd, zo wij toch ook Gods kinderen zijn?
Antwoord. Daarom dat Christus alleen de eeuwige natuurlijke De Zoon van God is, maar wij zijn om Zijnentwil uit genade tot kinderen Gods aangenomen.
Vraag 34: Waarom noemt gij Hem onze Heere?
Antwoord. Omdat Hij ons met lichaam en ziel van al onze zonden, niet met goud of met zilver, maar met Zijn dierbaar bloed gekocht en van alle geweld des duivels verlost heeft en ons alzo Zich tot een eigendom gemaakt heeft.

In deze Zondag blijkt klaar: de heerlijkheid van Christus
I. in Zijn Goddelijke natuur;
II. in Zijn zaligmakende genade, en
III. in Zijn verlossende heerschappij.

I. in Zijn Goddelijke natuur

In een drietal Zondagsafdelingen handelt de Catechismus van de Persoon des Middelaars. Eerst deed hij ons Hem uit Zijn namen kennen als Zaligmaker, Die de Zijnen van het eeuwig verderf behoudt; daarna als des Vaders Gezalfde, Die Profeet is en Priester en Koning en Zijn volk van zijn zalving deelachtig maakt. In de thans te behandelen Zondag zal ons de heerlijkheid van Christus uitblinken, én in Zijn Goddelijke natuur, omdat Hij Gods eniggeboren Zoon is; én in Zijn genade waardoor Hij Zijn volk maakt tot kinderen Gods; én in Zijn verlossende heerschappij waarmee Hij de gekochten met Zijn bloed maakte tot Zijn eigendom.
De Goddelijke natuur des Middelaars bespreekt de Heidelberger, doordat Hij is de eengeboren Zoon van God genaamd. Zo immers staat geschreven in Johannes 1: 14 en 18: "En wij hebben Zijn heerlijkheid aanschouwd; een heerlijkheid als des Eniggeborenen van de Vader. Niemand heeft ooit God gezien; de eniggeboren Zoon, Die in de schoot van de Vader is, Die heeft Hem ons verklaard." En even later getuigt Johannes in hfdst. 3: 16: "Want alzo lief heeft God de

wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe."
Die Eengeborene is Hij daarom, "dat Christus alleen de eeuwige, natuurlijke De Zoon van God is", leert de Catechismus. De eeuwige Zoon, Wiens uitgangen zijn van ouds van de dagen der eeuwigheid (Micha 5: I), Die was eer Hij geboren werd uit Maria; de Zoon, gezonden in de volheid des tijds (Gal. 4: 4); de natuurlijke Zoon, want Hij, en Hij alleen, is van de Vader gegenereerd. Van Hem alleen kon gezegd worden: "Gij zijt Mijn Zoon, heden heb Ik U gegenereerd." Door die eeuwigdurende, in het Wezen Gods inblijvende generatie is de Zoon, eenswezens met de Vader en met de Heilige Geest, de eengeborene, eeuwige, natuurlijke Zone Gods.
Hoe overvloedig getuigt ons de Schrift ervan, dat de Heere Jezus des Vaders eigen Zoon is. De profeten en apostelen hebben als om strijd het van Hem uitgeroepen. De Gegenereerde des Vaders (Psalm 2), is van eeuwigheid af gezalfd (Spreuken 8: 23). Hij is het Woord en het Woord was in den beginne bij God en het Woord was God (Johannes 1:1); de Eerst-geborene aller creaturen (Col. 1: 15), Die, in de gestaltenis Gods zijnde, geen roof geacht heeft Gode even gelijk te zijn (Phil. 2:6). Ja de Vader Zelf heeft het betuigd. Nauwelijks was Christus uit het doopwater opgeklommen, of de stem der hoogwaardige heerlijkheid Gods klonk uit de hemel: "Deze is Mijn Zoon, Mijn Geliefde, in Welken Ik Mijn welbehagen heb" (Matth. 3: 17). Ook in de opstanding, zo leert Paulus ons, is Christus krachtiglijk bewezen te zijn de Zoon van God (Romeinen 1: 4), terwijl Zijn werken het getuigd hebben (Johannes 10: 37): "Indien Ik niet doe de werken Mijns Vaders, zo gelooft Mij niet."
Hij draagt de Naam Jehovah, welke Naam nooit enig schepsel gegeven wordt. Maar de beloofde Messias kondigt Jeremia 23: 6 aan als de HEERE onze gerechtigheid; en Jesaja meldde Zijn naam Wonderlijk, Raad, Sterke God, Vader der eeuwigheid, Vredevorst. Hij, de Gezalfde des Vaders, de Mens Christus Jezus, Hij is van eeuwigheid (Micha 5: 1) en Hij had heerlijkheid bij de Vader, eer de wereld was (Johannes 17). Hij is de Alfa en de Omega, het begin en het einde, Die is, en Die was, en Die komen zal, de Almachtige; de Alomtegenwoordige, Die tegelijk op aarde en in de hemel is (Johannes 3: 13).
We merkten het bij de leer van de Drieëenheid Gods reeds op, de Zoon bewijst uit Zijn Namen, eigenschappen, werken en ere waarachtig God te zijn. Hem komt dan ook Goddelijke ere toe, gelijk de Vader (Johannes 5). In Zijn naam worden wij gedoopt; in Zijn naam de gemeente gezegend.
O, wat zullen zij zich te pletter stoten, die Christus Zijn Goddelijke heerlijkheid betwisten; die Zijn Godheid loochenen. De Heere heeft in Zijn omwandeling op aarde dan ook niet verborgen gehouden, dat Hij de Zoon van God is. Maar op zo menige plaats ervan gesproken. Te zien was het aan Hem niet, toen Hij op aarde in dienstknechtelijke gestalte wandelde. Zien zullen allen Hem als de Zoon van God in die dag, waarop Hij verschijnen zal, omringd van Zijn duizenden engelen, tot zaligheid der Zijnen en ter verplettering der goddelozen. Maar toen Hij op aarde wandelde verborg Hij Zijn Goddelijke natuur achter het voorhangsel Zijns vleses.
O nee, het natuurlijk oog speurde in Hem geen heerlijkheid. Hij droeg geen lichtkrans om Zijn hoofd, gelijk de afgodische Roomse kerk Hem afbeeldt. Hij was Zijn broederen in alles gelijk, uitgenomen de zonde. Te zien was het niet, dat Hij de Eengeborene van de Vader is. Maar Hij heeft het verklaard. Bij herhaling sprak hij er van naar Johannes 5 en 10: "Opdat zij allen de Zoon eren, gelijk zij de Vader eren. Die de Zoon niet eert, eert de Vader niet, Die Hem gezonden heeft." Zó verstaanbaar was het zelfgetuigen van de Zone Gods, dat de Joden zich ergerden en Hem stenigen wilden, Johannes 5: 18: "Daarom zochten dan de Joden te meer

Hem te doden, omdat Hij niet alleen de sabbat brak, maar ook zei, dat God Zijn eigen Vader was; Zichzelven Gode evengelijk makende."
Maar ook zó heerlijk was Zijn openbaring, dat Thomas aan Zijn voeten neerviel, met de uitroep: "Mijn Heere en mijn God." En diezelfde neerbuiging is in de ziel van al Gods kinderen, aan wie Christus Zich openbaart en wie Hij Zich te kennen geeft door het geloof. Hoe stemmen zij dan ook van ganser harte met wat de Onderwijzer leert, dat Christus alleen de eeuwige, natuurlijke De Zoon van God is.
En toch, dat Bijbelse getuigenis is van de vroegste tijden af fel bestreden. Het waren de Joden niet alleen, die Jezus de eer van de eeuwige De Zoon van God te zijn betwistten. Arius; de grote ketter, die in de jonge Athanasius een duchtig tegenstander vond, wilde Christus maken tot de eersteling der schepselen. Mohammed mocht al, verklaren, dat de Nazarener groot was, in de Koran heet Mohammed zelf de grootste profeet. En Sociniaan en Moderne krenken elk op hun wijs de heerlijkheid van de Middelaar des verbonds. Een mens mag men Jezus achten, een goed mens, maar geenszins God, boven al te prijzen in der eeuwigheid.
Niet scherp genoeg kan de waarheid van het eeuwige Zoonschap van Christus tegen elke aanranding verdedigd worden. Met dat Zone-Godszijn staat of valt de Middelaar en met Hem de zaligheid der uitverkorenen. Is Hij de Zoon van God niet, niet eenswezens met de Vader en de Heilige Geest, Hij kan geen Middelaar zijn. En omgekeerd, in de erkenning van Hem als De Zoon van God ligt de zaligheid onzer zielen. Toen Christus Zijn jongeren vroeg: "Wie zegt gij, dat Ik ben?" antwoordde Petrus: "Gij zijt de Christus, de Zoon des levenden Gods" en daarop volgt de zaligspreking: "Zalig zijt gij, Simon Bar-Jona, want vlees en bloed heeft u dat niet geopenbaard, maar Mijn Vader, Die in de hemelen is." En bovendien werd die belijdenis voor alle eeuwen als de rots der kerke Gods gelegd, in het door Rome misbruikte woord: "En Ik zeg u ook, dat gij zijt Petrus; en op deze petra (d.i. op de belijdenis, dat Ik de Christus, de Zoon van God ben) zal Ik Mijn gemeente bouwen; en de poorten der hel zullen dezelve niet overweldigen."
O, dat satans list, noch ongelooftheorie des mensen, noch de boosheid onzes harten ooit die belijdenis in 's Heeren kerk verzwakke; want gewis, in die verzwakking worden de grondslagen der kerk ondermijnd. Is Jezus niet meer dan een braaf, deugdzaam, goeddoend, navolgenswaardig mens, dan is Hij geen Borg; in Hem geen betaling voor de zonde, geen overwinning van de dood; geen zonde-ontkrachting, geen satans-vertreding. Dan is het verloren, voor eeuwig verloren voor al Adams nakomelingen, doordat hun geen zaligmaker overblijft. Wat ik u bidden moge: staat onbeweeglijk vast bij het getuigenis ons van Christus gegeven: "Hij is de eniggeboren Zoon van God."
En toch meer dan dat, Hij openbaart Zich in de harten van Zijn volk, opdat zij Hem kennen door het geloof, zo die kennis het eeuwige leven is en hen Hem doet eren, gelijk Hij is de eniggeboren Zoon van God. Het is dus de onbeschrijfelijke heerlijkheid des Middelaars, dat Hij is de Eniggeborene van de Vader; dat Gods eigen en natuurlijke Zoon ons vlees en bloed heeft aangenomen. Van die heerlijkheid nu legde Hij op de Zijnen, die om Zijnentwil uit genade tot kinderen Gods worden aangenomen.
Staan wij hierbij nu stil in de tweede plaats, als wij de heerlijkheid van Christus beschouwen

II. in Zijn zaligmakende genade.

De Catechismus wijst ons allereerst op de tegenstelling, die er is tussen het Zoonschap des Middelaars en het kindschap der gelovigen. Hij is de eeuwige, natuurlijke Zone Gods; zij zijn in die zin geen kinderen. Hij is de Eniggeborene, de eeuwig Gegenereerde; zij zijn aangenomen kinderen. Hij is de waarachtige God; zij zijn schepselen, hoe rijk beweldadigd

ook. En al zullen zij Hem eens gelijk zijn, naar ziel en lichaam, verheerlijkt in de hemel, nimmer worden zij Hem gelijk naar Zijn Goddelijke natuur. Hij is en blijft de eniggeboren, eeuwige, natuurlijke Zone Gods; zij zijn tot kinderen aangenomen, uit genade alleen. Door die aanneming worden zij in de gemeenschap Gods gebracht; want hun kindschap heeft betrekking op de staat der gelovigen.
Van nature toch zijn wij geen kinderen Gods; wij deden dat kindschap te niet door de zonde. Sinds het eten van de boom der kennis des goeds en des kwaads heeft de mens verloochend en miskent hij dag aan dag, wat God eens van Adam getuigde, dat hij was: "de zoon van God", (Luc. 3: 38); uit het Vaderhart Gods hebben wij ons losgescheurd en wij zijn geworden kinderen des toorns. Zo worden wij krachtens onze betrekking tot Adam geboren; zo leven wij, tenzij wij wedergeboren en tot kinderen Gods aangenomen worden. Want de aanneming tot kinderen geschiedt in de wedergeboorte.
Reeds van eeuwigheid heeft God ze daartoe gekend en in Zijn onveranderlijke raad ze bestemd tot Zijn kinderen en erfgenamen. Maar hier in de tijd volgt de aanneming, in de van God bepaalde ure van Zijn welbehagen, waarin de Heere hen der Goddelijke natuur deelachtig maakt; Zijn beeld in hen herstelt; ze Christus inlijft; als Zijn kinderen dadelijk erkent en aanneemt. Dat is de daad van levendmaking, der wedergeboorte, de Godsverklaring, dat deze is een uitverkoren vat, gepaard gaand met een dadelijke algehele vernieuwing van de mens. Van al die wedergeborenen dan geldt, wat Johannes schrijft: "Geliefden, nu zijn wij kinderen Gods, en het is nog niet geopenbaard, wat wij zijn zullen. Maar wij weten, dat als Hij zal geopenbaard zijn, wij Hem zullen gelijk wezen; want wij zullen Hem zien, gelijk Hij is."
Nu zijn zij het; weleer waren zij het niet. Zolang zij in hun natuurstaat leefden, waren zij kinderen des toorns. Maar nu doordat Hij ze deed overgaan van de dood in het leven, nu heeft God hen aangenomen tot Zijn kinderen.
Wij hebben het wel vast te houden, dat God in de wedergeboorte Zijn uitverkorenen tot Zijn kinderen aanneemt, ook al is het er verre van, dat de wedergeborene zich van deze weldaad door het geloof direct bewust is. Maar zij, die miskennen wat God in de wedergeboorte wrocht, roven de troost voor Gods kinderen; stoten het vaste fundament der levendige hoop om en leggen het kindschap in de oefeningen des geloofs, in een zekere wasdom, in de werkzaamheden der ziel, in plaats van in het volkomen werk Gods, dat Hij reeds in de toebrenging van zondaren verheerlijkt. Zo schuchter wij zijn moeten van het geruststellen der zielen op grond van enkele gevoeligheden, zo bevreesd moeten wij zijn voor het drijven naar een trap van bevindelijk leven, met miskenning van wat God voordien deed. De wedergeborenen zijn kinderen Gods; zij zijn uit God geboren.
En toch, die wedergeborenen zijn veelal o zo verre van het gelovig erkennen van wat God hun schonk. Het is een tweede genade, zo wij geloven mogen het heil, dat God ons schonk. En die tweede genade ontbreekt vele van Gods kinderen veeltijds. De twijfel over wat God deed is dikwijls zeer groot, vooral ook vanwege de weinige geestelijke kennis; het geloof is menigmaal te klein om de onuitsprekelijke weldaden te aanvaarden; het schijnt de ziel veel en veel te groot: een kind Gods genaamd te worden, ook al kan zij de ware eigenschappen van het nieuwe leven niet ontkennen; ja, al mocht zij door het geloof Christus leren kennen als de weg ten leven, en zelfs in de toepassing van zijn gerechtigheid een vrijspraak van straf bekomen, dan nog kan die vaderlijke liefde Gods, verheerlijkt in het kindschap Zijns volks, zo bedekt zijn.
Daarom vallen velen, die in de vierschaar der consciëntie gerechtvaardigd worden, zo zeer in zichzelf terug, dat hoewel de zekerheid van hun verzoening met God hun niet ontroofd wordt, evenwel de vrijmoedige toegang tot de Vader in Christus hun ontbreekt en de ootmoedige,

blijde wandeling der kinderen dikwijls verre van hen is. Hoezeer is het hun dan van node, dat zij al hun dierbare, zekere bevindingen verliezen, om in Christus al hun leven te verkrijgen en door Hem de aanneming tot kinderen, in die zalige verzekering van de Heilige Geest, die hen doet uitroepen: "*Abba, Vader.*" Want de aanneming tot kinderen is, hoewel rustend op de rechtvaardigmaking, van deze onderscheiden.
Maar dit alles geldt het bekennen onzerzijds door het geloof, niet de weldaad zelf door God geschonken, nl. de aanneming tot kinderen. En zo maar de genade doorbreken moge, zal eens die twijfel verwonnen en in de verzekering van Gods daden het klinken: "Deze Geest getuigt met onze geest, dat wij kinderen Gods zijn." Of ook al was het, dat het tot dat helder bewustzijn, tot dat bevestigd worden van zijn staat niet kwam, waartoe ik geloof dat, hoewel allen er naar staan zullen krachtens de aard van het nieuwe leven, slechts weinige van Gods kinderen komen, dan nog zou het geen hindering zijn een ingang te bekomen onder de kinderen Gods voor de troon. Of zouden allen van hun geloof verzekerd zijn eer zij sterven? Ik meen de Schrift zegt het ons niet. Het geloof zal eens wegvallen en verwisseld worden in aanschouwen en de zaligheid is in het Woord nimmer vastgemaakt aan het welwezen des geloofs. De beslissende daad voor een ieder mens ligt in hetgeen God verheerlijkt in onze harten, naar Zijn eeuwige raad ons tot Zijn kinderen aannemend.
Die aanneming is uit genade; vrije genade alleen. Van het schepsel werkte hier niets mee; aan des mensen zijde is niets dan schuld. Maar Gods genade wordt aan schuldigen verheerlijkt, deWij1 de schuld van Gods kinderen voldaan werd door Christus. Dat maakt het wonder van deze aanneming te groter; dat zal de ziel doen roemen in genade alleen. En wat dan die bedeling te groter maakt nog, is wel het soevereine van de genade. Waar de genade valt, daar valt ze vrij. O, eeuwig zal Gods volk ervan roemen: "Uit genade zijt gij zalig geworden, door het geloof; en dat niet uit u; het is Gods gave."
En eindelijk, die aanneming is om Christus' wil. Hij, de Zone Gods, werd het Lam, dat met Zijn hart Borg werd en krachtens het Verbond des Vredes voor God stond als geslacht van de grondlegging der wereld. In Hem zijn de gelovigen van het Oude Testament tot kinderen aangenomen en om Zijnentwil zijn zij de eeuwige rust ingegaan, eer Hij op Golgótha uitriep: "Het is volbracht", doordat God niet liegen kan en de verbondssluiting tussen de Vader en Christus de onveranderlijke grondslag vormt, die de uitverkorenen van eeuwigheid door de Vader deed omhelzen als Zijn kinderen en erfgenamen en waardoor het mogelijk was, dat die uitverkorenen Zijn liefde ontvingen in hun aanneming tot kinderen hier in de tijd. Immers zo betuigt Paulus in Eféze 1: 5: "Die ons te voren verordineerd heeft tot aanneming tot kinderen door Jezus Christus, in Zichzelven, naar het welbehagen Zijns willens; tot prijs der heerlijkheid van zijn genade, door welke Hij ons begenadigd heeft in de Geliefde; in Welke wij hebben de verlossing door Zijn bloed, nl. de vergeving der misdaden naar de rijkdom van zijn genade."
En die begenadiging is door Christus ten volle aangebracht, toen Hij in ons vlees en bloed ons in alles is gelijk geworden, uitgenomen de zonde. Hij schaamde Zich niet Zijn discipelen Zijn broeders te noemen, doordat zij om Zijnentwil waren aangenomen tot kinderen Gods. Hij, de Zoon, de Eniggeborene van de Vader, Hij verwierf het heil, waardoor Adams zonen en dochteren kinderen Gods genaamd worden zullen. Hier ligt het fundament onzer zaligheid. Dat we wel toezien. Niemand kan een ander fundament leggen, dan hetgeen gelegd is, nl. Jezus Christus. Geen eigengerechtigheid; geen gevoelige aandoeningen; geen gelovige werkzaamheden; geen bevindingen, hoe kostelijk en hoe groot ook, kunnen in de plaats gesteld worden van het "om Zijnentwil", waarvan de Catechismus hier spreekt. Niet om iets dat in ons is; niet om iets, dat uit genade zelfs ons geschonken is. Maar alleen om Christus' wil

worden de verkorenen, die ook in de zonde dood liggen van nature, kinderen Gods. Die waarheid is scherp, o zo scherp voor onze natuur; en voor ons hebbelijk zieleleven, dat altijd weer tracht vastheid te bekomen buiten Christus om. Zal het alleen zijn om Christus' wil, dan moet al wat wij buiten Hem hebben, als grondslag weggeslagen en onze ziel op Hem alleen steunen. Geen groter voorrecht is er dan ook, dan als een gans ontledigd zondaar in Christus de zaligheid te bekomen, als een kind van Adam, schuldig en geheel verdorven, door Hem gerechtvaardigd en geheiligd, om Zijnentwil alleen die aanneming door het geloof te kennen. O, wat moet er van ons toch alles aan; hoe alles worden weggenomen! Nee, wij wisten het niet, dat wij zo rijk waren en verrijkt; te rijk om alleen in Christus onze hoop te stellen. Maar de Heere gaf het te verstaan. Onze schuld hindert niet, want Christus' gerechtigheid is overvloeiende, onze gruwelijke zonden stonden niet in de weg, want Christus is de fontein ter afwassing, de eeuwig springende fontein. Maar wij waren te rijk; wij hadden te veel; wij waren te goed om gezaligd te worden door Christus, door Hem alleen.
En toch, hoe scherp afsnijdend dit "om Zijnentwil" ook zijn moge, er is geen hechter troostgrond. Voor die zich als doodschuldigen, als gans verlorenen en twijfelmoedigen leerden kennen;, is geen twijfel. Het is om Christus' wil alleen, dat zij zijn aangenomen tot kinderen en het werk dat Hij begon, zal Hij voleindigen om Zijnszelfs wil. Daartoe heeft Hij de schuld Zijns volks betaald, hen van alle geweld des duivels verlost en hen tot Zijn eigendom gemaakt. Daarom is Hij genaamd "onze Heere", welke naam ons Zijn heerlijkheid ontdekt, zo wij nu nog uit de tweede vraag van deze Zondag vernemen, dat de heerlijkheid van Christus klaar blijkt

III. in Zijn verlossende heerschappij.

Van de eniggeboren Zone Gods, om Wiens wil de uitverkorenen tot kinderen Gods aangenomen worden, belijdt de kerk: "Hij is onze Heere." En de Onderwijzer verklaart, dat wij Hem daarom onze Heere noemen, "omdat Hij ons met lichaam en ziel van al onze zonden, niet met goud of zilver, maar met Zijn dierbaar bloed gekocht en van alle geweld des duivels verlost heeft en ons alzo Zich tot een eigendom gemaakt heeft."
De benaming "Onze Heere" rust dus op de koping en verlossing door Christus, op de heerschappij, die op Zijn schouder is; Hij is de Adonai, de Heere. Niet altijd beduidt de veelvuldig in de Schrift aan Christus toegekende naam Heere hetzelfde. Als Jeremia Hem noemt: "de Heere (Jehovah) onze gerechtigheid", dan spreekt de profeet van Hem als de waarachtige God. Jehovah is Gods allergrootste naam, die Hij aan geen ander geeft en doordat Christus waarachtig God is, draagt Hij de naam Jehovah, in de Bijbel vertaald door Heere. Van de naam Jehovah echter handelt Zondag 13 niet.
Naar de belijdenis spreekt de Onderwijzer hier van Christus als de gezalfde Koning, Die Zijn volk verlost en eigent. Hij was, is en blijft God bovenal te prijzen in der eeuwigheid. Maar Hij, de Zone Gods, is van de Vader gezalfd, Hij is Middelaar geworden. En als Middelaar heeft Hij macht ontvangen van de Vader; alle macht in de hemel en op de aarde, zodat alle knie voor Hem zal gebogen worden en niets en niemand tegen Hem zal vermogen. Die macht nu dient ter neerwerping van al Zijn en Zijns volks vijanden en ten goede van de uitverkorenen. Doordat Hij de Heere, de almachtige Koning is, verlost Hij de gekochten met Zijn bloed uit alle geweld des duivels. Dat bloed heeft Hij gestort; in dat bloed lag de volkomen voldoening, door de Vader geëist voor de zonde. Al wat daarbuiten was, schoot te kort om vrij te kopen van de zonde. Goud noch zilver, in welke ontzaglijke hoeveelheden ook opgewogen, konden voldoen aan de eis van de Vader; hemel en aarde schoten te kort; bij engel noch mens was raad.

Het bloed van het Lam Gods alleen kon kopen van de zonde. Gods recht moest voldaan, de zonde ontkracht, aan welks slavernij wij ons onderworpen hadden. En uit dat rechtvaardig oordeel kocht Christus de Zijnen met lichaam en ziel.
Maar ook in het huis van de sterk gewapende ging Christus in, om zijn vaten hem te ontroven. De duivel komt geen betaling toe; hij heeft geen rechtvaardig bezit. Wij zijn het eigendom des duivels om der zonde wil; hij onderwierp de mens wederrechtelijk aan zich; hij nam de mens als een prooi. En nu komt de Heere, de Adonaï, om Zijn bezitting. De Vader schonk ze Hem; Hij bracht er volkomen voldoening voor; nu ook eist Hij ze uit satans klauwen. Satan is de kop vermorzeld en in de opstanding Christi is de kerk Zijn eigendom verklaard, dat Hij meenam naar de hemel en zette aan des Vaders rechterhand. "Tot Zijn eigendom gemaakt", dat is het overwinningslied der door Christus verloste kerk. Geen gevaar, hoe groot ook, kan haar schaden; geen vijand, hoe listig ook, haar ondergang bewerken; zij is het eeuwig eigendom van Christus, en de "poorten der hel zullen Zijn gemeente niet overweldigen." O, hadden wij toch eens woorden om te zeggen welk een troost en sterkte daarin ligt, dat Christus "onze Heere" is; in aller eeuwen eeuwigheid zal de ontelbare schare der met Zijn bloed gekochten Hem als "Heere" eren en zingen het loflied van Hem, Die op de troon zit en van het Lam.
Maar die daartoe zullen ingaan, hebben Hem hier leren kennen en zich voor Hem door genade mogen buigen. Dat doen, dat kunnen, dat willen wij van nature niet. De natuurlijke mens is zichzelf heer en meester en herhaalt van ogenblik tot ogenblik: "Ik wil als God zijn"; onafhankelijk, buigend onder niemand. En gewis, ook die mens zal de knie gebogen worden. Maar het buigen door de overwinnende kracht van Christus, gelijk ook de duivelen door Hem neergeworpen worden, zal zo vreselijk zijn! Zij zullen de tanden knersen en God vloeken dag en nacht, in alle eeuwigheid.
Wel gaat satan om als een briesende leeuw, zoekende wie hij zal mogen verslinden; en als een engel des lichts, om, ware het mogelijk, de uitverkorenen te verleiden, maar de Heere zal de Zijnen behoeden. Al had satan Petrus begeerd te ziften als de tarwe, de Heere had voor hem gebeden, dat zijn geloof niet ophield. Tegen de vuistslagen van de engel des satans, van welks verlossing Paulus tot driemaal toe gebeden had, was de genade des Heeren genoeg. Nog kunnen Gods kinderen onder vreselijke aanvechtingen des duivels zó zeer ontroerd en met zó veel vreze bevangen worden, dat hun geen rust gelaten wordt om hun knieën voor God te buigen. Maar de Heere zal hen verlossen en het zal blijken, dat zij slechts met een overwonnen vijand te kampen hebben. Zij zijn des Heeren eigendom en dat volk mag wel zingen, gelijk wij het nu doen, uit Psalm 118: 8:

Gods rechterhand is hoog verheven;
Des Heeren sterke rechterhand
Doet door haar daán de wereld beven,
Houdt door haar kracht Gods volk in stand.
Ik zal door 's vijands zwaard niet sterven,
maar leven en des Heeren daán,
Waardoor wij zoveel heil verwerven,
Elk tot Zijn eer doen gadeslaan.

Zou nu het grote voorrecht van Gods kinderen u niet tot jaloersheid verwekken? Zij zijn van nature ons allen gelijk; kinderen des toorns vanwege hun diepe val in Adam; ook zij hebben hun weg voor de Heere verdorven. Maar uit genade zijn zij zalig geworden en hebben zij de aanneming tot kinderen Gods om Christus' wil verkregen. Hij heeft de wet van haar vloek

ontwapend voor gans verloren zondaren; Hij heeft satans kop om hunnentwil vertreden en Hij staat onder u om door Zijn Woord zondaren te nodigen tot de zaligheid, hetzij jong of oud, vroom of goddeloos; ieder die het Woord des Evangelies hoort, wordt Christus voorgesteld als de enige en volkomen Zaligmaker. Met geen Roomse of Pelagiaanse dwaalleer wordt gij heengezonden naar het verderf. Uw consciëntie moet het toestemmen, dat de Middelaar Gods Zoon is en dat Hij de aanneming tot kinderen voor Zijn volk verworven heeft en hun tot een Heere geworden is.

Betuig nu eens voor het aangezicht van Hem, Die harten kent en nieren proeft, wat de prediking in u nalaat; waarover gaan uw gedachten? waarheen zijn de uitgangen uwer ziel? Brengt de lieflijke nodiging van het Evangelie u ooit in 't verborgene? Buigt gij uw knieën eer gij ter kerke gaat, vragend of de Heere Zijn Woord u ter zaligheid dienstbaar maken wil? Hoeveel lenen nauwelijks het oor aan de predicatie en als zij de kerk uitgaan gaan hun gesprekken over alles, behalve over het Woord, dat hun verkondigd is. Werp nu niet tegen, dat God de Heilige Geest alleen maar het` Woord ter zaligheid dienstbaar maken kan, want hoewel dit volkomen waar is en al ons denken en bidden en overleggen ons geen stap nader tot de hemel brengen, zullen wij toch eenmaal rekenschap geven van het Woord, dat ons is verkondigd. Wat zult u dan voor Gods rechterstoel kunnen aanvoeren tot uw verontschuldiging? Gij waart in de mogelijkheid van zalig te worden; in de welaangename tijd; in de dag der zaligheid. Spring nog maar wat vrolijk door de wereld heen; sla uw consciëntie maar op de mond; bekommer u dag bij dag tot in de nachten over alle dingen, die de tijd betreffen, maar weet dat God u straks oordelen zal en het verwijt in uw aangezicht zal vliegen in alle eeuwigheid: "Ik heb niet gewild."

De Zoon van God heeft het grote heil verworven voor Adams zonen en dochteren; voor vloek- en doemelingen. O, ik bid u, verzaak de wereld met haar geneugten; spreekt, ouders, met uw kinderen als zij klein zijn en als zij groter worden over hetgeen tot hun zaligheid dienen kan; houdt ze bij de oude, beproefde leer; komt allen getrouw ter kerk en ter catechisatie, opdat de ledige plaatsen niet tegen u getuigen. Het mocht de Heere behagen de door Hem verordineerde middelen dienstbaar te maken tot uw zaligheid. Hij toch wil rijden op het paard Zijns Woords en de pijlen van Zijn boog doen treffen in het hart van zijn vijanden, hen trekken uit satans macht en klauwen als arme zondaren voor Hem doen buigen in het stof.

O, hoe gelukkig zou u toch zijn, indien gij in waarheid de knie voor Koning Jezus buigen mocht en Hij uw Heere werd. Weet u wat dan het eerste stuk is, dat wij leren verstaan? Dat is het stuk onzer ellende, waarover zo velen heenstappen en zeggen: "Ge moet alleenlijk geloven." Blinde leidslieden, die ze zijn. Hoe zal iemand in de Zoon van God geloven en Hem als zijn Heere erkennen, die nimmer aan zijn ellendestaat werd ontdekt? In de dag der eeuwigheid zullen de verleide scharen zulke predikers in het aangezicht vliegen en zeggen: "Gij zijt niet vrij van mijn bloed; gij hebt het mij nimmer aangezegd, dat ik mij bedroog met een vals geloof en ijdele hoop."

Vraagt het Gods volk eens, hoe zij zich leerden kennen, toen de Heere hen opeiste als Zijn eigendom. Zij zagen zich verloren; er was geen ontkoming! Hun nachten brachten zij door met klagen. Zij waren de ellendigste van alle mensen en konden maar niet geloven, dat de Zoon van God hun verworven had, dat zij tot kinderen Gods waren aangenomen. De vertroostingen Gods bewaarden hen van de strikken der wanhoop; anders waren zij omgekomen. Maar de Heere "zal de arme en nooddruftige verschonen en de zielen der nooddruftigen verlossen. Hij zal hun zielen van list en geweld bevrijden en hun bloed zal dierbaar zijn in Zijn ogen."

Geeft dan toch de moed niet op, maar zoekt de plaats van die zondares, die de voeten van Jezus nat maakte met haar tranen en droogde met het haar van haar hoofd en ze kuste en zalfde

met zalf. Laat de Zoon van God uw Heere worden in de erkenning des geloofs. Niet al de getrokkenen uit de staat der zonde worden verzekerd van hun kindschap al zijn zij door wederbarende genade kinderen geworden. Maar zij mochten er allen naar staan en niet rusten voor zij gelijk de duif van Noach, in de ark waren opgenomen. De Heere doe ons ons leven verliezen, opdat de Zoon van God ons "alles" worde en wij door de verzekering' van de Heilige Geest het heilgeheim mochten kennen, als kinderen Gods uit genade om Christus' wil te zijn aangenomen. Staat naar de wasdom in de genade en geve de Heere ons een ootmoedige, kinderlijke wandel. Dat wij meer en meer de wereld verachten en de zonde haten. Onthoude daartoe de Heere ons Zijn Geest niet. Hij trekke Zijn hand, ja Zijn rechterhand niet van ons af, maar betone Zich onze Heere, Die alle macht heeft in de hemel en op aarde.
Het zij uw gedurige vertroosting, dat Hij Zijn uitverkoren kerk Zich tot een eigendom gemaakt heeft, dat, gekocht met de dure prijs van Zijn bloed, nimmer door Hem zal worden losgelaten. Roept dan in uw noden en dienden met de dichter: "Aanschouw het verbond; want de duistere plaatsen des lands zijn vol woningen des gewelds. Laat de verdrukte niet beschaamd wederkeren; laat de ellendige en nooddruftige Uw naam prijzen." De van alle geweld des duivels verloste kerk zal eenmaal triomferen over alle vijanden "en de oprechten zullen over hen heersen in die morgenstond."
Ik kan niet eindigen voor ik Gods lieve volk gewezen heb op het onderscheid tussen de rechtvaardigmaking en de aanneming tot kinderen; de eerste is een rechterlijke, de laatste een Vaderlijke daad Gods. Sommigen vereenzelvigen beide weldaden. Maar Gods volk kan toch bij gevolgtrekkingen niet leven, als zouden zij in de vierschaar gerechtvaardigd, nu ook zijn aangenomen tot kinderen Gods. De Heere geve Zijn volk het onderscheid te kennen; opdat zij niet op hun rechtvaardigmaking rusten, maar des Vaders welbehagen in hen door het geloof moge worden verstaan, dat Zijn uitverkorenen niet alleen van schuld en straf onthief, maar in Zijn gemeenschap terugbracht. Christus is niet alleen opgewekt tot hun rechtvaardigmaking, maar ook opgevaren ten hemel en Hij heeft Zijn kerk in de gemeenschap van Zijn Vader teruggebracht. Het moge ons door het geloof geschonken worden die aanneming tot kinderen in de verzekering van de Heilige Geest te omhelzen, opdat wij bevindelijk ervaren: "Zovelen Hem aangenomen hebben, die heeft Hij macht gegeven kinderen Gods te worden." Doe de Heere Zijn volk in kinderlijke vreze wandelen. Amen.

De Vleeswording des Woords

ZONDAG 14

Lofzang van Zacharia 1.
Lezen: Jesaja 11.
Psalm 89: 2, 3.
Psalm 98: 2.
Psalm 65: 2.

Geliefden,
De profetieën aangaande de komst en het verlossingswerk van Christus zijn vele. Zelfs heeft de Heere meermalen, om dienaangaande te getuigen, personen gebruikt, die zelf geen deel in die verlossing hadden, ja, er vijanden van waren. Niet alleen de door God geroepen profeten hebben met blijdschap des harten en in de oefening van het geloof door Goddelijke openbaring gesproken van de komst, het lijden en sterven en de overwinning van de Middelaar, maar buiten hen heeft Bileam zowel als Kajafas van Hem gesproken. Zij beiden waren instrumenten in Gods hand.
Bileam, de waarzegger, is de door Balak, de koning der Moabieten, omgekochte, die tegen de waarschuwing Gods in zich heeft opgemaakt om te gaan, opdat Israël gevloekt werd; zelfs als zijn ezelin tegen hem getuigde en een Engel met een uitgetrokken zwaard in Zijn hand hem de verdere doorgang belette, ging Bileam voort, belust op de hem door Balak aangeboden eer en geschenken. Tot driemaal toe heeft toen Bileam het volk, dat uit Egypte opgetogen was, gezegend en in die zegening van de komst van Christus geprofeteerd, zeggende: "Er zal een ster voortgaan uit Jacob en er zal een scepter uit Israël opkomen; die zal de palen der Moabieten verslaan en zal al de kinderen Seths verstoren."
Niettegenstaande deze klare aankondiging van Sions eeuwige Koning, leerde Bileam de kinderen Israëls een aanstoot voorwerpen, door Balak op te wekken het wellustig feest van Baäl-Peor voor hun ogen te vieren. En het volk at van de slachtofferen der Moabieten en boog zich voor hun goden, zodat de toorn des Heeren tegen Israël ontstak. De hoofden des volks werden op Gods bevel opgehangen en Pinehas doorstak met zijn spies een Israëliet en een Moabietische vrouw in een hoerenwinkel. "Toen werd de plaag van over de kinderen Israëls opgehouden."
Hoe schrikkelijk de gruwelijke raad van Bileam was, waarin hij zijn vijandschap tegen God en Diens volk betoonde, blijkt voorts wel uit de bestraffing van de overigens zo getrouwe gemeente te Pergamus: "Maar ik heb enige weinige dingen tegen u, dat gij aldaar hebt, die de lering Bileams houden, die Balak leerde de kinderen Israëls een aanstoot voor te werpen, opdat zij zouden afgodenoffer eten en hoereren." Er blijft geen twijfel aangaande de vijandschap van Bileam en toch profeteerde hij van Christus.
Niet anders stond het met Kajafas, die de Heere Jezus als ware Hij een godslasteraar tot de dood verwees en te voren reeds in de hoge Joodse Raad gezegd had: "Gij overlegt niet, dat het ons nut is, dat één mens sterve voor het volk en het gehele volk niet verloren ga." Voorwaar, Christus is gestorven in de plaats van Zijn volk, opdat dit volk behouden worde. Opmerkelijke woorden dus van Kajafas; woorden van diepe betekenis, die deze vijand van de Nazarener zelf niet verstond. "En dit zei hij niet uit zichzelven. Maar zijnde hogepriester deszelven jaars,

profeteerde hij, dat Jezus sterven zou voor het volk en niet alleen voor dat volk, maar opdat Hij ook de kinderen Gods die verstrooid waren, tot één zou vergaderen." (Johannes 11: 50-52). Zelfs vijanden hebben dus moeten getuigen van de komst en van de heerlijkheid van de beloofde Messias, hun zelf tot een eeuwig oordeel. Hoeveel te heerlijker was de profetie dergenen, die Jezus door het geloof mochten verwachten, zoals b.v. Jesaja van Hem getuigde in het u voorgelezen hoofdstuk. Het rijsje toch uit de afgehouwen tronk van Isaï en de scheut uit zijn wortelen is Christus, de geborene uit de arme en verachte maagd Maria, die uit het geslacht van David was en wier naam is geschreven in de registers te Bethlehem, opdat van eeuw tot eeuw bevestigd worde, dat de in Davids stad geboren Zaligmaker de ware, beloofde Messias is: "ontvangen van de Heilige Geest, geboren uit de maagd Maria."
Op grond van Gods Woord heeft de kerk dit dan ook van de oudste tijden af beleden en naar die belijdenis handelt de veertiende Zondagsafdeling van onze Heidelberger Catechismus, waarvoor ik thans uw aandacht vraag, van de menswording van de Zoon van God. Daarin toch lezen wij:

Vraag 35: Wat is dat gezegd: "Die ontvangen is van de Heiligen Geest, geboren uit de maagd Maria?"
Antwoord. Dat de eeuwige Zone Gods, Die waarachtig en eeuwig God is en blijft, de ware menselijke natuur uit het vlees en bloed der maagd Maria door de werking van de Heilige Geest aangenomen heeft, opdat Hij ook het ware Zaad Davids zij, Zijn broederen in alles gelijk, uitgenomen de zonde.
Vraag 36: Wat nuttigheid bekomt gij door de heilige ontvangenis en geboorte van Christus?
Antwoord. Dat Hij onze Middelaar is en met Zijn onschuld en volkomen heiligheid
mijn zonde, waarin ik ontvangen en geboren ben. voor Gods aangezicht bedekt.

Wij hebben dus te handelen van de vleeswording des Woords en worden dienaangaande door de Onderwijzer onderricht

I. Waarin Zijn vleeswording bestaat en
II. Waartoe zij is geschied.

I. Waarin Zijn vleeswording bestaat
Met de veertiende Zondagsafdeling zijn wij toegekomen tot de behandeling van de staat van Christus' vernedering. Naar de rechte spreekwijze onzer vaderen springt alzo in deze behandeling tweeërlei in het oog. Allereerst de vernedering des Heeren op zichzelf. Maar dan toch ook dit, dat die vernedering Christus in de staat eens schuldigen deed verkeren. Want de beschrijving dier vernedering als een staat, wijst daarop dat de diepe vernedering de Christus overkwam naar Gods gerechtigheid, doordat toch staat doelt op rechtsverhouding. Alleen dan zullen wij van de vernedering van Christus iets tot onze zaligheid mogen verstaan, zo wij Hem in onze plaats beladen met onze zonden, door het geloof aanschouwen, om voor Gods recht een volkomen voldoening te geven.
En als wij niet tot dat recht verstaan van des Heeren Borgtochtelijk werk komen mogen, blijft de diepe betekenis van die vernedering ons gans bedekt, ook al zouden wij, met de vrouwen op de lijdensweg, wenend achter het kruis aangaan. Zulk meewarig zien op de diep vernederde Middelaar getuigt alleen van gemis aan ware zelfkennis en neemt de kroon Hem van het hoofd, Die niet als een martelaar, maar als een Koning de dood des kruises tegen gaat, opdat Gods recht zal voldaan en de uitverkorenen met God verzoend worden. Medelijden met Hem

past niet, noch als Hij neerligt in de kribbe; noch als Hij vluchten moet voor Herodes; noch als Zijn vijanden Hem zoeken te verstrikken; noch als Hij genageld wordt aan het vloekhout. Met medelijden moet u de mens gadeslaan, die in zijn zonden leeft en verdoemelijk ligt voor God, die zijn eeuwig verderf tegen gaat en de ogen voor zijn ellende gesloten houdt. "Weent niet over Mij, maar weent over uzelven" klinkt ons tegen. Al ons gevoel voor de vernederde, gesmade, gefolterde Christus laat ons blind voor Zijn Borgwerk, zo wij nimmer schuldenaar werden voor God, en toen die vernederde Borg om onze zonden door het geloof zagen als een schuldige voor Gods recht, opdat wij zouden worden vrijgesproken van schuld en straf. Dan zal in waarheid de vernedering van Christus ons dierbaar zijn en uit die vernedering de majesteit van de gezalfde Hogepriester ons tegenkomen, Die om onze overtredingen is verwond, om onze ongerechtigheden is verbrijzeld.
Maar zo wij dat recht besef van de staat der vernedering van de Middelaar missen, mogen wij onze ziel geen rust gunnen. Wij zouden op een zandgrond bouwen, die eenmaal zal bezwijken. Helaas, de kennis van Christus is zelfs onder Gods kinderen zo gering. Te veel rusten zij in allerlei, dat hun ziel ervoer, en te weinig is er een doordringen tot wat Christus voor de Zijnen geworden is. Wat kenden de discipelen van het Borgtochtelijke, plaatsbekledende werk des Heeren, ook bij al het genieten van Zijn woorden en wonderen? Zij mochten uitroepen: "Gij zijt de Christus, de Zoon des levenden Gods", maar toen het erop aankwam, ergerden zij zich aan het lijden en sterven. Zij verstonden niet, dat Hij Zijn ziel voor hen moest uitstorten in de dood. En gelijk de discipelen nu, zijn er nog velen onder het volk Gods. Dat schaadt hun ziel, en geeft eigenliefde, zelfzucht, ongeloof, en mitsdien Christusontering grote kracht; dit benauwt het leven, dat wel opleeft in het smaken der vruchten, maar buiten de Levensboom niet kan.
En zie, nu gaat de Onderwijzer ons in de vernedering van Christus dieper inbrengen, door van stuk. tot stuk, volgende de Apostolische Geloofsbelijdenis, die vernedering van Christus nader uiteen te zetten. Gave de Heere door deze onderwijzing in onze ziel geleerd te worden van Christus' dierbaar plaatsbekledend bukken onder onze zonden en straffen, opdat wij Hem recht de ere geven als Zaligmaker, en hier door het geloof reeds mogen leren aanheffen, wat de eeuwige jubelzang van Gods volk zijn zal: "Gij hebt ons Gode gekocht met Uw bloed."
Zondag 14 spreekt ons van de vleeswording des Woords; van Zijn ontvangenis door de Heilige Geest, en geboorte uit de maagd Maria, en de Catechismus geeft er deze uiteenzetting van: "dat de eeuwige Zone Gods, Die waarachtig en eeuwig God is en blijft, de ware menselijke natuur uit het vlees en bloed der maagd Maria, door de werking van de Heilige Geest, aangenomen heeft, opdat Hij ook het ware zaad Davids zij, Zijn broederen in alles gelijk, uitgenomen de zonde."
Die vleeswording is dus de grote verborgenheid der godzaligheid: "God geopenbaard in het vlees." De eeuwige De Zoon van God is mens geworden, in de gedaante gevonden als een mens; achter het voorhangsel van zijn menselijke natuur heeft Hij Zijn God-zijn verborgen. Niemand, die Hem in de kribbe of zelfs in Zijn omwandeling op aarde te midden van de ontzaglijkste scharen, die aan Zijn lippen hingen, en voor wier oog Hij tekenen en wonderen deed, zag of hoorde, kon ook maar in iets Zijn Goddelijke natuur aanschouwen. Dat lag aan des mensen totale blindheid; want Hij bewees Zich God te zijn en sprak het uit voor hun oren. Maar de Zoon van God heeft, als Middelaar, tot die vernedering willen ingaan, en Zijn Goddelijke majesteit slechts doen doorschemeren door het voorhangsel van Zijn menselijke natuur. Hij was meer dan alle mensen. Hij was en is en blijft waarachtig en eeuwig God. "Want een Kind is ons geboren, een Zoon is ons gegeven."

Kind naar Zijn menselijke, de Zoon naar Zijn Goddelijke natuur. Hij was vóór alle mensen, en mitsdien kon Hij, de Eeuwige, getuigen: "Voorwaar, voorwaar, zeg Ik u: eer Abraham was, ben Ik!" Hij is verschenen aan Abraham aan de eikenbossen van Mamré, als hij in de deur van zijn tent zat, toen de dag heet werd, met twee engelen in een uit het stof geformeerd, maar niet geboren, menselijk lichaam, ten einde hem de geboorte van Izak over één jaar aan te zeggen. Ook verscheen de Heere aan Mozes, als "de Engel des Heeren" in een vlam des vuurs uit het midden van een braambos. Aan Jozua is Hij verschenen als de Vorst van het heir des Heeren, Die een uitgetogen zwaard in Zijn hand had en de strijd voor Israël voerde tegen Jericho. Om niet meer te noemen, Jesaja zag Zijn heerlijkheid en sprak van Hem (Jesaja 6: 1) toen de profeet de Heere zag, zittende op een hoge en verheven troon.
Bewijzen al deze openbaringen van de Middelaar honderden jaren vóór Zijn komst in het vlees niet duidelijk, dat de Heere was, eer Hij geboren werd in Bethlehem? Wie was Hij? De eeuwige Zone Gods, van Wie Micha profeteerde: "Zijn uitgangen zijn van ouds, van de dagen der eeuwigheid", van Wie Johannes schrijft: "In den beginne was het Woord (dat is God de Zoon, de Tweede Persoon in het Goddelijk Wezen) en het Woord was bij God en het Woord was God. Dit was in den beginne bij God (dus eer nog één stofje ook maar bestond). Alle dingen zijn door Hetzelve gemaakt en zonder Hetzelve is geen ding gemaakt, dat gemaakt is."
Van het Woord, ik leg er nadruk op, dat is van de Tweede Persoon Gods, Die waarachtig en eeuwig God is met de Vader en met de Heilige Geest, schrijft Johannes dan ook: "Het Woord is vlees geworden en heeft onder ons gewoond" en Paulus in Gal. 4: "Maar wanneer de volheid des tijds gekomen is, heeft God Zijn Zoon uitgezonden, geworden uit een vrouw, geworden onder de wet." Om uitgezonden te worden, moest Hij zijn, en Hij was en bleef, de Zone Gods. Gods eigen Zoon, door de Vader in de wereld gezonden naar het bekende Woord uit Romeinen 8: 32: "Die ook Zijn eigen Zoon niet gespaard heeft, maar heeft Hem voor ons allen (dat is naar vers 29 en 30 voor de uitverkorenen) overgegeven." Hij kon in waarheid zeggen, dat God Zijn eigen Vader was (Johannes 5: 18); Hij is de eniggeborene van de Vader: "Want alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe."
Hij is de eerstgeborene (niet zoals de goddeloze Arius leerde, de eerstgeschapene, maar de eerstgeborene) aller creaturen, van eeuwigheid tot eeuwigheid gegenereerd van de Vader. Hij, Die ontvangen is van de Heilige Geest, geboren uit de maagd Maria, is Gods eigen, natuurlijke Zoon. Dat is het grote, onbevattelijke wonder, dat Gods eigen Zoon, Die waarachtig God is en blijft, de ware menselijke natuur heeft aangenomen, opdat de uitverkorenen des Vaders door God met God verzoend werden. Wie dan ook verwaardigd wordt door het oprecht geloof Hem te leren kennen, erkent Hem als de Zoon van God en valt in aanbidding neer voor Hem. Niet naar Zijn menselijke natuur, maar als God komt Hem alle ere toe, gelijk de Vader: "opdat zij allen de Zoon eren, gelijk zij de Vader eren. Die de Zoon niet eert, eert de Vader niet, Die Hem gezonden heeft" (Johannes 5: 23).
Hoe bestreden Gods volk ook menigmaal wordt, of Hij wel hun Middelaar is, sinds Hij Zich aan hen bekend maakte als de enige Zaligmaker en hun een weg ter verlossing ontsloten is, is in hun hart de kennis geboren van Hem als de eigen De Zoon van God en als het ongeloof gebroken wordt, roepen zij met Thomas uit: "Mijn Heere en mijn God." Wie zal de heerlijkheid van deze enige Middelaar Gods en der mensen ooit kunnen uitroepen: Hij is en blijft waarachtig en eeuwig God.
Want Hij heeft, bij de aanvaarding van onze menselijke natuur Zijn Godheid niet afgelegd. Hij, Die ontvangen is van de Heilige Geest en geboren uit Maria, Hij is en blijft waarachtig God. Hoe zou God kunnen ophouden God te zijn? Hij is de Vader der eeuwigheid; van

eeuwigheid tot eeuwigheid is Hij God en zo is de verklaring van de Onderwijzer geheel naar waarheid: "dat de eeuwige Zone Gods, Die waarachtig God is en blijft, de ware menselijke natuur heeft aangenomen. "Het Woord is vlees geworden."
Wij allen, en daaronder zijn ook de uitverkorenen, wij, alle Adams nakomelingen, zijn in zonden ontvangen en geboren. In erfzonde, komen wij ter wereld, en krachtens die zonde liggen wij verdoemelijk voor God. Niet de dadelijke zonde alleen maakt ons des eeuwigen doods waardig; al deden wij goed noch kwaad, om de zonde, waarin wij ontvangen zijn en geboren rust op ons de eeuwige verdoemenis. Ook die zonde moest verzoend; voor Gods aangezicht bedekt. En daartoe is Christus ontvangen en geboren, maar met een heilige ontvangenis en gans onzondige geboorte. Zo dekt Zijn heiligheid de zonde Zijns volks en reinigt zij deze bron van ongerechtigheid. Die diepe val leren zij door ontdekkende genade kennen en dat doet hen uitroepen met David:

't Is niet alleen dit kwaad, dat roept om straf;
Neen, 'k ben in ongerechtigheid geboren;
Mijn zonde maakt mij 't voorwerp van Uw toren,
Reeds van het uur van mijn ontvang'nis af.

Dáár, in ontvanging en geboorte, daar ligt de wortel van het verderf, dat hier niet gans wordt uitgeroeid, maar Gods kinderen bestrijden blijft tot het einde van de loopbaan toe. Maar merkt dan toch door het geloof op, volk van God, hier is de fontein ter reiniging en verzoening. O, als alle hoop op beterschap ontvalt, als geen verwachting meer overblijft vanwege onze dodelijke ellende, dan is er voor U verlossing in Christus, Die heilig ontvangen werd en geboren.
Komt allen, die vermoeid en belast zijt tot Hem, Hij zal u rust geven. En waar de bittere bron van de aangeboren zonde, steeds bitter welt, zie, daar is ook in die droeve zielservaring Christus de Heelmeester, Die balsem heeft uit Gilead. Moet Gods volk klagen vanwege de inwonende zonde; schijnt het soms of het kwaad hen overmeesteren zal; is het soms of zij een samenknoping zijn van ongerechtigheid; vraagt dat volk zich wel af, waar de vrucht zijn moge van het nieuwe leven, dat God in hen wrocht, en is onder dat alles hun ziel droevig, en hun mond gesloten?
Zie, de Middelaar werd ontvangen van de Heilige Geest en geboren uit Maria. Hij ging hun weg, om deze zondebron te stoppen, om hun ziel te reinigen en de heerschappij voerende kracht der zonde te verbreken; ja schuld en ongerechtigheid heeft Hij van hen weggenomen. In Hem zijn zij lieflijk in het oog van de Vader. Hij Zelf betuigt het: "Mijn lust is aan haar." Zwart zijn zij in zichzelf, maar lieflijk in Christus. Klaagt Hem uw noden en ellenden, volk! Zoekt Hem gedurig als uw Middelaar, Die de zonden voor Gods aangezicht bedekt, opdat u u in de rijkdom van zijn genade moogt verblijden, die al uw zonden verre overtreft.
Die menselijke natuur heeft de Zoon van God niet medegebracht uit de hemel. Maar Hij heeft die aangenomen uit de maagd Maria, die bevrucht is door de Heilige Geest, opdat Hij zou staan buiten de toerekening van Adams zonde en het heilige zou zijn, uit haar geboren. Hoe duidelijk beschrijft ons Lucas, dat Hij was de voldragen vrucht van Maria. "Haar dagen werden vervuld, dat zij baren zou." Hij nam ziel en lichaam aan, de ware menselijke natuur; geboren uit een maagd en alzo behorend tot ons menselijk geslacht, opdat de zonde der Zijnen Hem zou kunnen toegerekend worden. Want toch Adams zonde wordt naar Gods rechtvaardig oordeel alleen toegerekend aan diens nakomelingen.

Christus moet dus tot die nakomelingen behoren en toch zelf geen zonde hebben. En Hij had geen zonde, geen erfzonde, noch schuld, noch smet, omdat Hij is ontvangen van de Heilige Geest. Niet dus omdat Maria heilig was, zo de Roomse kerk leert. Hoe zou Maria onzondig zijn geweest, een geborene als ieder ander? Ook zij was onder vloek en toorn voortgebracht, een onreine uit wie geen reine kon geborén worden langs de natuurlijke weg. Zij zelf heeft Christus als haar Zaligmaker geroemd; zij is in Hem alleen behouden, Die zij als de Heilige voortbrengen kon, omdat de Heilige Geest over haar gekomen is en de kracht des Allerhoogsten haar heeft overschaduwd; "daarom (zo sprak de engel Gabriel tot haar) daarom (en dus niet omdat zij onzondig was) ook dat Heilige, Dat uit u geboren zal worden, zal Gods Zoon genaamd worden."
Uit haar dan is de Heere Jezus geboren. De stelling der Wederdopers, dat Christus uit de hemel Zijn menselijke natuur medebracht, en dat die natuur door Maria slechts heenliep, als water door een goot, verloochent geheel Zijn Borgwerk. Ware het zó, Christus had tot ons menselijk geslacht niet behoord; Hij ware niet onzer één geworden, maar Hij had, zij het ook met een geheel volmaakte, nieuwe, menselijke natuur, buiten ons gestaan. Dan had Hij ook nimmer onze schuld en zonde kunnen dragen en dus ook ons daarvan niet kunnen verlossen. Daartoe moest Hij mens zijn, uit de mensen; behoren tot Adams geslacht; Davids zoon zijn. En dat werd Hij door de geboorte uit Maria. Geheel de Schrift getuigt ons hiervan. Hij is het Zaad der vrouw (Gen. 3: 15), het Zaad Abrahams (Gen. 12: 3), de Silo uit Juda (Gen. 49: 10), de Spruite Davids (Jesaja 11: 1).
Hoewel, zo ons reeds in Zondag 6 geleerd is, de Heere een onpersoonlijke menselijke natuur aannam, was Hij niettemin waarachtig en rechtvaardig mens. Zondigen kon Hij, de Tweede Persoon in het Goddelijk Wezen, niet, ook niet in onze menselijke natuur. Die natuur was niet valbaar. De zonde wordt niet door een onpersoonlijke natuur bedreven, maar door de persoon, en deze was God uit God, licht uit licht; waarachtig God uit waarachtig God. Alleen reeds daarom kon de Middelaar dus niet zondigen. De Vader heeft Zijn uitverkoren kerk niet toebetrouwd aan een Middelaar van Wie niet onwrikbaar zeker was, dat Hij het verlossingswerk, Hem toebetrouwd, niet zou volbrengen. Zonder zonde is Hij geboren, maar ook was het niet mogelijk, dat Hij één zonde doen zou.
Reeds in de geboorte des Middelaars lag het onwrikbaar vast, dat Hij de zaligheid Zijn volk zon verwerven. Daarom konden de engelen boodschappen aan de herders, dat hun heden was geboren de Zaligmaker en hun hemelse lofzang konden aanheffen; en de herders door het geloof Hem aanbidden en Simeon uitroepen: "Nu laat Gij, Heere! Uw dienstknecht gaan in vrede, naar Uw Woord, want mijn ogen hebben Uw zaligheid gezien." Ja, elkeen van Gods volk, die de in Bethlehem geboren Immanuël door het geloof aanschouwen en omhelzen mag, ziet in Hem die volkomen Zaligmaker, Die waardig geacht is vóór de grondlegging der wereld het Boek te nemen en zijn zegelen te verbreken tot behoud van al de gegevenen van de Vader aan Hem. De zaligheid staat niet op losse schroeven.
Hoe onmogelijk ook, naar menselijke berekening, Maria moest naar Bethlehem. Het bevel van keizer Augustus zelfs diende de vervulling der profetie, die van de stad Davids had getuigd: "Uit u zal Mij voortkomen, Die een Heerser zal zijn in Israël en Wiens uitgangen zijn van ouds, van de dagen der eeuwigheid." En toch, al was Hij voldragen vrucht van Maria en dus mens uit de mensen, Hij staat geheel buiten Adams zonde. Tot Maria kwam de hemelbode met de verkondiging: "Dat heilige, dat uit u geboren zal worden, zal Gods Zoon genaamd worden."
En heilig, gans volmaakt, zonder enige zonde was de Geborene in Bethlehems stal, doordat Hij niet was geboren uit de wil des mans, maar door de Heilige Geest. Hij had op aarde geen vader. De Joden dwaalden, toen zij Jozef voor Zijn vader hielden. Ware dát zo geweest, Hij

had een gevallen menselijke natuur; Hij had voor Zichzelf moeten lijden en nimmer voor anderen kunnen betalen. Maar Zelf zonder zonde, heeft Hij een eeuwige verlossing Zijn volk teweeggebracht.
Op deze beide valle dus alle licht: Christus is mens uit de mensen en toch staat Hij buiten Adams bondsbreuk, doordat Hij ontvangen is van de Heilige Geest. Zo is Hij ons in alles gelijk, uitgenomen de zonde. Hij nam ons vlees en bloed aan. Hij heeft ziel en lichaam gelijk wij, ja zó verre ging dit "de broederen in alles gelijk zijn", dat Hij Zich de gevolgen der zonde onderwierp, opdat Hij, in alles verzocht zijnde, een barmhartig Hogepriester zijn zou, Die Zijn volk in alles kan te hulp komen. Geen smart is er naar ziel of lichaam, waarin Zijn volk ooit komen kan, of Hij droeg ze in de wortel. O, welk een troost vloeit toch hier der kerke Gods toe!
Christus, het ware Zaad Davids, naar de profetieën; die in Hem zijn vervuld, hoe onmogelijk deze vervulling ook scheen; Hij Zijn broederen in alles gelijk, uitgenomen de zonde. Dat allen, die leerden op Gods Woord te hopen, moed grijpen! Hoe donker de weg ook zij; hoe afgesneden ook de weg tot vervulling van wat God beloofde, de Heere zal Zijn Woord bevestigen, en werkt in al Zijn daden steeds op die bevestiging aan. Wat bij ons achteruitgang schijnt, is menigmaal juist dienstbaar aan de vervulling, gelijk in de geboorte des Heeren duidelijk uitkwam. Dat toch onze ziel meer berust in Gods Woord, en Hem de bevestiging er van toebetrouwe. Hij staat voor Zijn eigen werk in en zal Zijn kerk behouden. *Bij de Heere Heere zijn uitkomsten, zelfs tegen de dood*. In Hem is verlossing uit hun doodsstaat. De beide naturen zijn verenigd in de éénheid van de Persoon, van de Zoon Gods.
Er zijn niet twee Middelaars, één Die God is en één die mens is, maar één Middelaar, de Zone Gods, Die beide naturen heeft, zoals in Zondag 5 en 6 ons duidelijk verklaard is. Daarom vermocht Christus door een kortstondig lijden en vertoeven in de dood ven eeuwige gerechtigheid aan te brengen.
Van de oudheid af is zulk een vlees-wording van de Zoon van God geloochend en bestreden. De Doceten spraken van een schijn-lichaam. Maar had de Zoon van God slechts een schijnlichaam aangenomen. dan was Zijn dood niet meer dan een schijndood geweest en was nimmer voldaan voor de zonden van Zijn volk. Arestorius scheidde de naturen van Christus, terwijl Eutychus de naturen vermengde. Reeds in 431 veroordeelde de Synode eerstgenoemde en het concilie van Chalcedon sprak tegen beiden uit, dat de vereniging der naturen van Christus was ongedeeld en ongescheiden; onvermengd en onveranderd. God bleef God en mens bleef mens; elke natuur behield haar eigen eigenschappen en zelfs in de dood zijn beide naturen niet van elkaar gescheiden. Hij, de Zoon van God heeft Zichzelf aan Zijn Vader ten offer gebracht, geheel vrijwillig, uit eeuwige liefde tot verheerlijking van Gods barmhartigheid in het zaligen der uitverkorenen.
Al de beloften Gods zijn in Hem vervuld; al de voorbeelden hebben in Hem hun volvoering verkregen. Hij heeft het ware offer gebracht, beide in ziel en lichaam, en is geworden de Goël, de Nabestaande, de Broeder der Zijnen. Zo alleen, als de geborene uit Maria, is Hij de enige Zaligmaker, buiten Wie geen zaligheid te zoeken of te vinden is. Hoe noodzakelijk is het dan toch dat wij in Hem gevonden worden, niet hebbende onze rechtvaardigheid, die uit de Wet is, maar de rechtvaardigheid, die uit God is, door het geloof. Hoe zou iemand buiten Hem kunnen bestaan in de vierschaar van Gods recht? Onze gerechtigheden zijn als een wegwerpelijk kleed. Maar daartoe is de Zoon van God mens geworden, ontvangen in en geboren uit Maria, opdat Hij in de plaats van Zijn volk zou treden en hun erf- en dadelijke zonden zou voldoen. God overtuigt Zijn volk van zonde, gerechtigheid en oordeel, maar dan wordt ook in waarheid alles buiten Christus ongenoegzaam, om voor God te bestaan en zo slechts hun oog geopend

worden moge voor die enige Middelaar, Die God en mens is, vinden zij in Hem alles wat tot verzoening hunner erf-en dadelijke zonden nodig is.
Daarop geven wij nu in de tweede plaats acht als wij vernemen

II. waartoe die vleeswording des Woords is geschied.
Hiervan spreekt vraag 36, die handelt van de nuttigheid, die Gods volk toekomt uit de heilige ontvangenis en geboorte van Christus. Die nuttigheid bestaat daarin: "dat Hij onze Middelaar is en met 'Zijn onschuld en volkomen heiligheid mijn zonde, waarin ik ontvangen en geboren ben, voor Gods aangezicht bedekt."
Een middelaar is iemand, die in het midden staat, om twee partijen met elkaar te verzoenen. Christus is de Middelaar, die tussengetreden is tussen een vertoornd God en een doemwaardig zondaar. Hij heeft die beide partijen met elkaar verzoend. Daartoe is de Zoon van God mens geworden, gelijk de Catechismus dan ook zo duidelijk zegt voor allen die in Christus begrepen zijn: dat Hij met zijn onschuld en volkomen heiligheid mijn zonde, waarin ik ontvangen en geboren ben, voor Gods aangezicht bedekt."
Zo is het vleesgeworden Woord de ware Middelaar, bekwaam om de in Adam gevallen, maar uitverkoren zondaar met God te verzoenen en in Zijn gemeenschap te herstellen. De aanvaarding van onze menselijke natuur, op zichzelf beschouwd, behoort tot de bekwaammaking des Middelaars. God kan niet verhoogd, noch vernederd worden • maar de Middelaar werd vernederd en wederom verhoogd; en om Middelaar te zijn, moest de Zoon van God de menselijke natuur aannemen. Maar wat maakte en die geboorte uit Maria tot de eerste trap van Zijn vernedering? Zijn nederige geboorte. Hij is ontvangen in een geringe, arme maagd, wonend in het verachte Nazareth. Voor Zijn geboorte was geen plaats in de herberg. In een beestenstal is Hij voortgebracht en Hij werd in doeken gewonden en neergelegd in een kribbe.
Armer kon het niet, lager inkomst in de wereld was niet denkbaar. Hij, de eeuwige God, voor Wie geen aards paleis waardig genoeg was, om Hem te ontvangen, werd mens in een beestenstal. De wereld kon noch wilde Hem ontvangen. "Geen plaats voor henlieden in de herberg"; voor henlieden; voor Jozef en Maria; voor Christus niet. Zo is het nog. "Geen plaats", zo roept geheel de wereld; geen plaats voor Hem in onze harten. Wij willen Hem niet ontvangen. Voor alles is in ons van nature plaats, maar niet voor de enige Zaligmaker. Hij bereidt Zich plaats en komt in aller-diepste vernedering, opdat Hij zelfs de voornaamste der zondaren zaligmaken zal; verlorenen worden in Hem behouden; een volk, dat Hem van de Vader gegeven en dat in zonden ontvangen en geboren is.
Van de erfzonde heeft ons de derde Zondagsafdeling gesproken. Het zij hier genoeg alleenlijk op te merken, dat alle mensen om Adams bondsbreuk in zonden ontvangen en geboren worden; onder de schuld des doods komen wij op de wereld, verdorven en gans melaats. Niet alleen de dadelijke zonden, die wij bedrijven met gedachten, woorden en werken, maar ook de erfzonde moest Christus voor Zijn volk wegnemen. En dat heeft Hij gedaan door Zijn ontvangenis en geboorte uit Maria. Met Zijn onschuld en volkomen heiligheid heeft Hij die erfzonde voor Gods aangezicht bedekt. Dát is het, wat Zijn ontvangenis van de Heilige Geest en geboorte uit Maria Hem door het geloof dierbaar maakt voor de Zijnen. Het is toch niet alleen omdat Gods Woord het ons allen zegt, dat de Heere Jezus ontvangen is van de Heilige Geest en geboren uit de maagd Maria, dat Gods kinderen in Hem de verzoening hunner zonden vinden, maar omdat naar dat Woord God de Heilige Geest hen aan hun diepe val in Adam ontdekt en hun de grote verborgenheid der Godzaligheid openbaart.

Het is Gods gemene weg met Zijn volk, dat Hij hun oog eerst opent voor hun dadelijke zonde. Hij ontdekte de Samaritaanse vrouw aan haar zondig leven; Hij arresteerde Saulus op de weg naar Damascus, hem toeroepend: "Saul, Saul, wat vervolgt gij Mij?" Hij doorwondt de ziel der gekochten met Zijn bloed; met een pijl uit Zijn Woord en doet hen bij het licht van Zijn alwetendheid hun gehele leven zien in zonden en ongerechtigheden, ook al hebben zij de wereld nooit in het openbaar gediend. En die ontdekking doet hen buigen voor Gods recht als schuldigen aan al Gods geboden en vervult hen met een droefheid naar God, die een onberouwlijke bekering tot zaligheid werkt.
Maar dan gaat Hij dieper tot hun ziel in. Hij snijdt hun hoop af, die zij koesteren om zich te bekeren en in een naarstige onderhouding van de wet hun zaligheid te zoeken. Zelfs hun gelovige uitgangen naar Christus bieden hun geen grond ter behoudenis. De breuk tussen hen en God is geslagen in het Paradijs; in zonden zijn zij ontvangen en geboren. Nooit, nooit is er mogelijkheid, al hielden zij al de geboden, wat hun echter geheel onmogelijk is, om die zonden weg te nemen.
Daarenboven is in hun ontvangenis en geboorte de vuile bron, waardoor al hun werken boos zijn. Hier snijdt de Heere alle hoop op de zaligheid af. Wie ooit in de diepte van zijn val werd ingeleid, heeft er iets van geleerd, dat God een afgesneden zaak op aarde doet. Maar, o, dan wordt juist Christus in de rijkdom van zijn genade geopenbaard. Hij is ontvangen en geboren; in de Heilige Geest, opdat Hij met Zijn onschuld en volkomen heiligheid de zonden Zijns volks bedekke. Ja, Hij heeft ze bedekt en nooit meer zullen zij voor Gods rechterstoel worden ontbloot. God Zelf spreekt hier tot Zijn volk: "Ik, Ik ben het, Die uw overtredingen uitdelg om Mijnentwil en Ik gedenk uwer zonden niet."
Welk een vaste grond van verzoening ligt dan toch in de ontvangenis en geboorte van Christus uit Maria. Zouden wij daarvan niet zingen met de dichter uit Psalm 98: 2:

Hij heeft gedacht aan Zijn genade,
Zijn trouw aan Isrel nooit gekrenkt.
Dit slaan al 's aardrijks einden gade,
Nu onze God Zijn heil ons schenkt.
Juich dan de Heer' met blijde galmen,
Gij ganse wereld juich van vreugd;
Zing vrolijk in verheven psalmen,
Het heil, dat d' aard in 't rond verheugt.

Hoezeer is ons allen toch van node vast te houden wat God ons in Zijn Woord geopenbaard heeft aangaande de verlossing van gevallen Adams-kinderen. Die verlossing was zó groot, dat zij alleen door Gods eigen Zoon in onze menselijke natuur kon worden aangebracht. Zij doen dan ook te kort aan de rechtvaardigheid Gods en aan de ere van Christus en aan de zaligheid van Gods uitverkorenen, die de Godheid van Christus loochenen en Zijn wezenlijke menswording uit Maria miskennen of Maria stellen als de heilige moedermaagd, die zelf zonder zonde zou geweest zijn. Keert hun allen de rug toe en klemt u toch onwrikbaar vast aan hetgeen de Catechismus ons zo klaar leert aangaande de vleeswording des Woords.
Maar nu heeft Simeon van de geboren Immanuël gezongen: "Deze wordt gezet tot een val en opstanding van velen in Israël." Waartoe nu is de komst van de Zoon van God in ons vlees ons? Wanneer wij in onze zonden sterven, zal Hij ons tot een val zijn.
O, mijn onbekeerde medereiziger naar de eeuwigheid, zou het u niet ontroeren? Zou dan 'nooit hetgeen tot onze eeuwige vrede dient, het zwaarst bij ons gaan wegen? Speel en spring nu wat

in uw jeugd, deze is ras voorbij; hebt uw illusies, jongeling en jongedochter, zoveel verwachtingen blijken ijdel te zijn en worden bittere teleurstellingen; zorgt en zwoegt, ouders, voor dit leven en overziet de weg, die achter u ligt en als kaf is hij voorbij gegaan; vraagt u allen af, wat dit leven voor u geweest is; een leven zonder God en zonder Christus. Welhaast komt de ure des doods; en dan?
Kinderen, vraagt of de Heere je bekeren wil; zoekt, jongens en meisjes, je behoudenis in Hem, Die uit Zijn hemeltroon neerkwam en ons gelijk werd, uitgenomen de zonde. Haast u, jong en oud, om uws levens wil. God binde de vermaningen op uw hart en heilige ze tot uw eeuwige winst, eer het te laat is.
O, wat zal het zijn, straks op uw sterfbed te ontwaren, dat het voor eeuwig te laat is en de dag der zaligheid is voorbij gegaan. Ik kan het u slechts aanzeggen, maar de Heere stelle Zijn Woord dienstbaar tot ontdekking van uw ellendestaat en tot openbaring van Hem aan uw zielen, Die als God en mens, de enige Weg is ter zaligheid. Hij werd ontvangen van de Heilige Geest en geboren uit de maagd Maria, opdat Hij de zonden Zijns volks voor Gods aangezicht bedekte.
O, volk, dat uw schuldbrief hebt thuis gekregen, uw oog mocht op Hem toch uw hart niet van Christus af; bouwt toch elkaar niet op een grondslag, die in u ligt. De Heere ontdekke u meer en meer aan uw verloren staat, Hij doe u uzelf kennen, verdoemelijk voor Hem, krachtens uw val in Adam. Dat u toch alles ongenoegzaam zij, buiten de enige Middelaar, Die ons vlees heeft aangenomen, mens is geworden uit de mensen, Zijn broederen in alles gelijk, uitgenomen de zonde. Zó laag boog Hij, dat Hij is arm geworden om armen rijk te maken. Nee, uw zonden zijn niet te groot; uw ongerechtigheden niet te veel. In Christus is een eeuwige volheid van gerechtigheid om al uw schuld te bedekken en uw zwarte harten wit te wassen.
Laat dan onze zielsbegeerten zijn tot Hem. Hij toch draagt de enige Naam, die de mensen onder de hemel gegeven is, om zalig te worden. Naar Hem mochten wij dorsten, gelijk een hert schreeuwt naar de waterstromen. En als de Heere u meer en meer uzelf doet kennen, als gans ellendig en verdorven, dat dan des te meer uw ziel vluchte tot de fontein, die geopend is voor den huize Davids en voor de inwoners van Jeruzalem. Vraagt gedurig om de ontdekking door de Heilige Geest aan de staat uwer ellende; de Heere verwaardige u bevindelijk te kennen uw ontvangen en geboren zijn in zonde en ongerechtigheid. Ach, hoeveel zoeken wij ons leven te behouden, buiten Hem, Die ontvangen en geboren is uit Maria.
Hoe weinig hoort u onder Gods volk van het afsnijdend werk des Geestes. Wij leven en zoeken ons leven te behouden. Maar wij mochten wel zuchten: "Ontwaak, Noordenwind en kom, gij Zuidenwind! doorwaai mijn hof." Dan zullen de specerijen uitbotten. Dat die scherpe, snijdende noordenwind door onze harten waaie. Dan zullen wij ons leven verliezen. Laat Gods volk, dat in Christus alleen zijn leven vond, het maar getuigen, hoe het alle hoop verloren heeft en van alle gronden werd afgestoten, toen het zich leerde kennen als in zonden ontvangen en geboren. Maar toen ook is het vleesgeworden Woord hun enige en volkomen Middelaar geworden, Die hun zonden voor Gods aangezicht heeft bedekt.
O, staat er toch naar om Christus te gewinnen; om Hem te kennen in de staat van zijn vernedering, komend in onze plaats om ons te zijn de enige en volkomen Zaligmaker. Prijst Zijn naam, volk van God en laat uw ziel zich gedurig in Hem verheugen, Die uit een arme maagd, in een beestenstal onze menselijke natuur heeft aangenomen en toch was en bleef en eeuwig is de waarachtige Zone Gods. Hem zij de lof toegebracht van al Zijn gunstgenoten, zo Hem die toekomt als Gods eigen, eniggeboren Zoon. Hij verheerlijke Zich in ons en vertrooste

ons naar de rijkdom van zijn genade, opdat wij in Hem rusten en de vrede genieten mogen, die alle verstand te boven gaat. Amen.

Van het Borgtochtelijk lijden

ZONDAG 15

Psalm 69: 2.
Lezen: Hosea 2.
Psalm 89: 16, 18.
Psalm 103: 7.
Psalm 22: 3.

Geliefden,
In de 89ste Psalm zingt Ethan, de Ezrahiet én van de heerlijkheid én van de diepe vernedering van de verkoren gunstgenoot des Heeren. David is in Sauls plaats door God verkoren tot koning over Israël en zijn zaad zal in eeuwigheid bevestigd worden en zijn troon worden opgebouwd van geslacht tot geslacht. "Dies loven de hemelen Uw wonderen, o Heere! ook is Uw getrouwheid in de gemeente der heiligen." Geen vijand zal tegen des Heeren knecht bestaan; allen zullen voor Hem buigen, want de Heere heerst over de opgeblazenheid der zee: "wanneer haar baren zich verheffen, zo stilt Gij ze. Gij hebt Rahab verbrijzeld als een verslagene; Gij hebt Uw vijanden verstrooid met de arm Uwer sterkte."
Saul trok op in eigen kracht en zocht zijn eigen eer; hij was koning, maar kende zich niet als knecht des Heeren. Hoe geheel anders was David, die achter de Heere aankwam, Zijn stem gehoorzaamdé en Hem de ere gaf van zijn overwinningen. Met een volkomen hart heeft hij voor het aangezicht des Heeren gewandeld en niettegenstaande zijn grove zonden, wordt hij alle koningen tot een voorbeeld gesteld en boven allen geprezen. De Heere was zijn Sterkte en Hem roemt hij, zeggende: "Gij hebt een arm met macht; Uw hand is sterk; Uw rechterhand is hoog. Gerechtigheid en gericht zijn de vastigheden van Uw troon; goedertierenheid en waarheid gaan voor Uw aanschijn henen."
En toch is des Heeren toorn tegen David ontstoken. Hij is verstoten en verworpen; God is verbolgen tegen Zijn gezalfde. Hoewel Gods verbond met hem vast blijven zal, toch klaagt Ethan: "Gij hebt het verbond Uws knechts te niet gedaan; Gij hebt zijn kroon ontheiligd tegen de aarde." Wat? Gods verbond te niet? Is dan de Heere veranderd? Dat zou strijden tegen Zijn nadrukkelijke verklaring: "Ik, de Heere, word niet veranderd." Ook zou de zaligheid van Gods uitverkorenen wankelen, zo de Heere niet de Getrouwe en Onveranderlijke bleef. Juist daarom, omdat de Heere niet verandert, "zijt gij, o kinderen Jacobs, niet verteerd." Nee, God verandert niet en Zijn verbond blijft vast, eeuwig en altoos. Maar de diepe vernedering, waarin David kwam vanwege de zonde; de zware slagen, die hem en zijn volk troffen, omdat zij Zijn wet hadden verlaten, deden Gods knecht klagen, gelijk hij deed. Het was hem, alsof de Heere Zijn verbond had te niet gedaan, "Zijn kroon werd ontheiligd tegen de aarde." Eenmaal zou de aardse kroon van David worden weggeworpen; eenmaal het vleselijk Israël wegvallen. En toch blijft de Heere de Getrouwe en blijft Zijn verbond vast.
David was slechts type; voorbeeld van des Vaders Gezalfde vóór de grondlegging der wereld. Hij zal heersen in eeuwigheid en Zijn troon "zal voor Gods aangezicht zijn gelijk de zon." Maar Zijn heerschappij zal Hij verwerven in de bangste strijd met alle machten der hel en der wereld en der zonde. Hij zal vernederd worden, niet om eigen zonden, want Hij heeft geen zonde gehad, noch gedaan, maar om de zonden Zijns volks. Maar Hij zal overwinnen en heersen tot verlossing van al degenen, die Hem van de Vader gegeven zijn en het volk, dat

onder Zijn scepter gebogen wordt, is een welgelukzalig volk; het volk, dat het geklank kent. "O, Heere! zij zullen in het licht Uws aanschijns wandelen. Zij zullen zich de ganse dag verheugen in Uw Naam en door Uw gerechtigheid verhoogd worden."
In Hem is het verbond bevestigd; het testament is vast in de dood des Testamentmakers. Hij is de Gezalfde van de Vader, van eeuwigheid verkoren en in de tijd bekwaam gemaakt, om overwinnend te zitten op Zijn troon. Maar daartoe moest Hij worden neergeworpen in de allerdiepste vernedering; in de diepten des doods, doordat Gods gerechtigheid moest voldaan en satans kop vertreden worden, want "gerechtigheid en gericht zijn de vastigheid Uws troons." Hij nam ons vlees en bloed aan om te lijden en te sterven, ja, om Zich de dood in zijn allervreselijkst geweld te onderwerpen aan het kruis, na rechterlijke veroordeling. Door dat lijden en sterven heeft Hij de vloek van Zijn volk weggenomen en zal de kerk van God de jubelzang Hem toezingen, waarmee deze Psalm besluit: "Geloofd zij de Heere in eeuwigheid. Amen, ja amen."
Zie, dát is het, wat de vijftiende Zondagsafdeling van de Heidelberger Catechismus ons naar de Heilige Schrift verklaart. Bepalen wij dan nu onze aandacht bij die Zondag nader:

Vraag 37: Wat verstaat gij door het woordeke: Geleden?
Antwoord. Dat Hij aan lichaam en ziel de ganse tijd Zijns levens op de aarde, maar inzonderheid aan het einde Zijns levens, de toorn Gods tegen de zonde van het ganse menselijke geslacht gedragen heeft, opdat Hij met Zijn lijden als met het enige zoenoffer, ons lichaam en onze ziel van de eeuwige verdoemenis verloste en ons Gods genade, gerechtigheid en het eeuwige leven verwierve.
Vraag 38: Waarom heeft Hij onder de rechter Pontius Pilatus geleden?
Antwoord. Opdat Hij, onschuldig onder de wereldlijke rechter veroordeeld zijnde, ons daarmee van het strenge oordeel Gods, dat over ons gaan zou, bevrijdde.
Vraag 39: Heeft dat iets meer in, dat Hij gekruist is geweest dan of Hij met een andere dood gestorven ware?
Antwoord. Ja het; want daardoor ben ik zeker, dat Hij de vervloeking, die op mij lag, op Zich geladen heeft, dewijl de dood des kruises van God vervloekt was.

Van het Borgtochtelijk lijden wordt dan in deze Zondagsafdeling gesproken en ons verklaard
I. wat door dit lijden te verstaan zij;
II. waartoe dit lijden onder Pontius Pilatus geschiedde en
III. wat de kruisdood verzekert.

I. ***wat door dit lijden te verstaan is***
Het is het lijden van Christus niet alleen op zichzelf beschouwd, waarbij de Catechismus ons heden bepaalt, maar Zondag 15 getuigt mede van de enige troost, die Gods volk door het geloof uit dat lijden bekomt.
Immers, zo vraagt de Onderwijzer: "Wat verstaat gij door het woord geleden?" En door verstaan wordt hier bedoeld het kennen des geloofs, gelijk uit de Latijnse tekst, waarin de Catechismus is opgesteld, duidelijk blijkt. Met vaste hand stuurt de Onderwijzer in elke Zondagsafdeling aan op het doel, dat hij heeft vooropgesteld: Gods duurgekochte kerk te leren van de enige troost in leven en sterven. Welk een rijke troostbron ligt in het lijden des Heeren; moge de Heere ons iets daarvan doen verstaan door de Onderwijzer te volgen in de beschrijving van het smartvol lijden, van de rechterlijke veroordeling en van de gevloekte kruisdood. Hoe noodzakelijk het toch is om de gemeente te bouwen op de rotssteen der

zuivere belijdenis, die ook het lijden en sterven des Middelaars omvat, de verstandelijke toestemming dier belijdenis alléén schenkt ons niet de troost, die Gods volk uit Christus toekomt; om die troost in waarheid te verkrijgen is ons onmisbaar, dat de voldoening door Christus gebracht, ons van God wordt toegerekend en wij die door het geloof omhelzen.
En zie, dat is het nu juist, wat in geheel de Catechismus ons telkens en telkens weer wordt uiteengezet, waarom dit belijdenisgeschrift zo zeer spreekt naar het hart van het geestelijk Jeruzalem. Eerst dan worden wij bepaald bij wat door het Borgtochtelijk lijden des Heeren te verstaan zij. Dit lijden toch is niet minder geweest, dan "dat Hij aan lichaam en ziel de ganse tijd Zijns levens op aarde, maar inzonderheid aan het einde Zijns levens, de toorn Gods tegen de zonde des gansen menselijken geslachts gedragen heeft, opdat Hij met Zijn lijden, als met het enige zoenoffer, ons lichaam en onze ziel van de eeuwige verdoemenis verloste en ons Gods genade, gerechtigheid en het eeuwige leven verwierve."
Reeds eerder hebben wij erop gewezen, dat Hij, Die leed, waarachtig God was en bleef, ook bij en na Zijn menswording; dat Hij de menselijke natuur tot de Goddelijke Persoon heeft aangenomen en dat het lijden, dat Hij alleen in ziel en lichaam, dus in de menselijke natuur leed, daarom zulk een eeuwige waarde heeft, dat het door Hem, de eeuwige Zoon Gods geleden is. Ik herhaal hier slechts het getuigenis des apostels, Hand. 20: 28, dat God Zijn gemeente verkregen heeft door Zijn eigen bloed, alsook het nadrukkelijk spreken van Johannes van het bloed des Zoons, 1 Johannes 1: 7:
Het bloed van Jezus Christus, Zijn Zoon, reinigt ons van alle zonden." Geen schepsel kon de gevallen mens deze gerechtigheid verwerven; dat vermocht alleen de Zone Gods, God Zelf. Dit werd Daniël op een zeer plechtige wijze te kennen gegeven. "Versta dan dit Woord en merk op dit gezicht. Zeventig weken zijn bestemd over uw volk en over uw heilige stad, om de overtreding te sluiten; en om de zonden te verzegelen, en om de ongerechtigheid te verzoenen, en om een eeuwige gerechtigheid aan te brengen" (Dan. 9: 24).
Daarop kwam het aan, dat de Middelaar niet alleen waarachtig, goed, onzondig mens was, maar dat de Zone Gods, God bovenal te prijzen in der eeuwigheid, leed en stierf in onze menselijke natuur; dat de zondaar, gelijk wij in de vorige Zondagsafdeling hebben besproken, door God met God verzoend werd. Dit maakt Christus dierbaar een iegelijk, die gelooft. Want dat geloof doet niet alleen de ziel verstaan wat Christus geleden heeft, maar ook, en dit maakt het wonder der verlossing te groter, Wie leed, nl. Gods eigen en natuurlijke Zoon. Om de rechte kennis van Hem is het de ziel te doen; dat zij Hem kenne in de kracht van Zijn dood, Hem, "Die veel schoner is dan de mensenkinderen. Genade is in zijn lippen uitgestort."
Van Zijn Borgtochtelijk lijden handelt nu de Onderwijzer. Wát Hij toch leed, onderwierp Hij Zich uit eeuwige liefde tot verheerlijking van. Gods deugden naar het welbehagen van de Vader en tot zaligheid der Zijnen. Hij leed in de plaats der Zijnen, nl. "de toorn Gods tegen de zonde van het ganse menselijke geslacht."
Nee, de Catechismus leert niet, dat de gezegende Borg en Middelaar de toorn Gods voor het ganse menselijke geslacht geleden heeft. Christus is niet voor alle mensen gestorven; dat leren degenen, die een algemene verzoening drijven. Maar gruwelijker leer is er niet. Deze toch loochent de verkiezing van bij God met name bekende personen en van het Verbond der Verlossing, waarin de uitverkorenen alleen aan Christus zijn gegeven, voor wie Hij met Zijn hart is Borg geworden; daarenboven acht die algemene verzoeningsleer het bloed van Christus onrein. Zou Hij Zijn bloed hebben gestort voor Kaïn, voor Ezau, voor Judas? Is Christus dan vergeefs gestorven?
Ook wordt de bediening van de Heilige Geest door die gruwelleer geheel miskend, daar de Heilige Geest doden levend maakt, het ware geloof, dat met Christus verenigt, in de ziel plant

en alzo de verworven zaligheid deelachtig maakt. En, om niet meer te noemen, de algemene verzoeningsleer loochent de doodsstaat des mensen, omdat. Zij stelt, dat Christus voor alle mensen de mogelijkheid van zalig worden heeft aangebracht, maar het van des mensen vrije wil afhangt, of deze door de geopende hemelpoort zal ingaan dan wel dit weigeren zal. Voorwaar, er is geen gruwelijker leer dan die, welke voorstelt, dat Jezus voor alle mensen de toorn Gods gedragen heeft.
De Catechismus leert dit dan ook geenszins, als hij zegt, dat de Zoon van God die toorn tegen de zonde van het ganse menselijke geslacht gedragen heeft. Die toorn toch is ondeelbaar; hij is niet te splitsen in een deel, dat rust op de uitverkorenen en een deel, dat op de kop der goddelozen valt. Gods toorn is Zijn heilige, niet te splitsen afkeer van en gramschap tegen de zonde; en met name tegen de zonde van het ganse menselijke geslacht. En die niet te delen, volle toorn is op Christus uitgestort; Hij heeft die geheel gedragen, opdat Hij die voor Zijn uitverkorenen wegnemen zou. Die heilige, vreselijke, eeuwige toorn werd op Hem, Die het Voorwerp van de liefde Zijns Vaders was en bleef, uitgestort in de oefening van Gods volmaakte gerechtigheid. In geheel zijn omvang heeft de Middelaar die toorn gedragen; het zwaard is ontwaakt tegen de Man, Die Gods Metgezel is en sloeg die Herder. Daarom juist is er zulk een volheid van gerechtigheid in Christus, dat zij nimmer is te ledigen. Al kwamen tot deze Fontein al Adams nakomelingen, met al hun gruwelijke zonden, zij zou ook maar niet met één druppel verminderd worden. Christus' gerechtigheid is, gelijk onze vaderen tegen de Remonstranten volhielden, genoegzaam voor de zonden van het ganse menselijke geslacht.
O, zo dikwijls wordt Gods volk aangevallen met de vreze, dat hun zonden te groot en te menigvuldig zijn; zo menigmaal wijst de duivel hen op deze of die bedreven zonden, alsof er nu geen hoop meer is om zalig te worden. Maar de Onderwijzer bepaalt ons, tot troost van hen, die onder de last hunner ongerechtigheden gebogen gaan, bij de volheid van Christus' gerechtigheid. Hij heeft de ondeelbare toorn Gods gedragen tegen de zonden van het ganse menselijke geslacht. Nooit zijn de zonden te veel, dan dat zij vergeven worden, al waren ze als scharlaken en karmozijn, het bloed van Jezus Christus, Gods Zoon, reinigt van alle zonden.
En toch is Christus niet voor alle mensen gestorven; toch heeft Hij de toorn Gods niet voor alle mensen weggenomen. Maar die beperking ligt niet in het dragen van de volle toorn Gods, maar in het welbehagen van de Vader, Die de voldoening des Middelaars bepaalde tot de uitverkorenen. "Want dit is geweest de gans vrije raad, de genadige wil en het voornemen
Gods des Vaders, dat de levend- en zaligmakende kracht van de dierbare dood Zijns Zoons zich uitstrekken zou tot al de uitverkorenen, om die alleen met het rechtvaardigmakend geloof te begiftigen." (Dordtse Leerregels IJ, art 8). Geen voldoening dus voor alle mensen en toch zulk een eeuwige voldoening aan Gods recht, dat geen zonde te groot is om te worden weggenomen. Dit geeft ons zulk een grote vrijmoedigheid om Christus te prediken en Die gekruist, tot elk, wie hij ook zij en anderzijds opent dit de rijkdom der genade voor doemschuldigen. Zo maar het geloof Christus mag kennen als de weg des levens, wordt voor de gans verlorene zalig worden o, zo ruim. Nooit kunnen wij scherp genoeg alle hoop op behoudenis in Adam afsnijden, maar ook nimmer kan iemand ruim genoeg van de zaligheid in Christus spreken. En al waren alle zandkorrels tongen, hun stemmen zouden ongenoegzaam zijn, om naar waarde de lof te zingen van Hèm, Die de toorn Gods tegen de zonde van het ganse menselijke geslacht gedragen heeft.
Die toorn, zo zegt de Onderwijzer voorts, *heeft Christus in ziel en lichaam gedragen.* Rome bazelt, dat het onwaardig is te spreken van het ziele-lijden des Middelaars. Maar van Hem wordt niet alleen gezegd, dat Hij de zonden Zijns volks in Zijn lichaam gedragen heeft op het hout, maar Hijzelf heeft uitgeroepen: "Mijn ziel is geheel bedroefd tot de dood toe." Met ziel

en lichaam beide hebben wij gezondigd en in ziel en lichaam beide heeft Christus de toorn Gods moeten dragen, om die toorn te stillen en de soevereine liefde en barmhartigheid Gods te openen. Zo alleen is in Hem de zaligheid voor verlorenen.
O, Gods volk kent iets van de branding van die toorn Gods, waaraan geen ontkoming is. Vluchten zouden zij, God ontvluchten, maar er is geen uitweg. Der verdoemenis zijn zij onderworpen. Maar Christus stelde Zich in hun plaats en in Hem vinden zij ontkoming, die door het geloof tot Hem bevende komen als een vogeltje uit Egypte en als een duif uit het land van Assur. De zonde, en dat leert Gods volk verstaan, verwekt Gods toorn; elke zonde onderwerpt ons aan het oordeel des doods, naar ziel en lichaam. Maar ook voor al die zonden is verzoening in Hem, Die in ziel en lichaam de volle toorn Gods gedragen heeft. De rechte overtuiging door de Heilige Geest drijft dan ook uit naar Christus en het gemis dier overtuiging doet ons buiten Hem het leven zoeken. Maar wie "de Zoon ongehoorzaam is, die zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft op hem." Hoe noodzakelijk is ons dan ook onszelf te leren kennen als doemwaardig voor God, beide naar ziel en lichaam, opdat het lijden van Christus in ziel en lichaam onze verlossing werke door het geloof.
En nu tenslotte nog de vraag: "Hoe lang heeft de Borg die toorn gedragen?" De ganse tijd Zijns levens op de aarde, zegt de Onderwijzer. Van Zijn kribbe af dus tot Zijn kruis toe; in Zijn nederige geboorte; in Zijn besnijdenis ten achtsten dage; in Zijn vlucht naar Egypte; in Zijn omwandeling onder de Joden, waarin Hij Zijn ziel kwelde meer dan Lot in Sodom; in het dragen van de vijandschap en smaad van Israël; in het verraad van Judas en de verloochening van Petrus, in geheel Zijn leven. En in het bijzonder in het einde van Zijn leven. Denk slechts aan het zielelijden in de Hof van Gethsémané, toen Zijn zweet werd als grote droppels bloed; in de onuitsprekelijke smarten aan het kruis; in Zijn sterven, toen Hij riep met grote stem: "Vader, in Uw handen beveel ik Mijn geest."
In de dagen Zijns vleses, van Zijn geboorte tot Zijn dood droeg Hij de last van Gods toorn. O, Gods volk is zo duur gekocht, niet met vergankelijke dingen maar het dierbaar bloed van |Gods Zoon.
Daarenboven ligt in dit lijden gedurende de ganse tijd van Zijn leven op aarde voor Gods volk de troostbron, dat Hij in alles is verzocht geweest, uitgenomen de zonde, opdat Hij hen in alles zou te hulp komen. Hij is de Fontein, geopend voor den huize Davids en voor de inwoners van Jeruzalem. Zij zijn de vrijgekochten des Heeren, op Wie de Heere niet meer toornen noch schelden zal. Want Sion is door recht verlost. In die uitgieting van Gods toorn op Christus was de vermaking van de Vader. Reeds merkten wij op ter weerlegging van de Socinianen, die leren dat Christus als Hij de volle toorn Gods zou gedragen hebben, dan voorwerp van die toorn zou geworden zijn, dat Hij was en bleef Zijn geliefde Zoon van Wie de Vader Zelf tot tweemaal toe heeft uitgeroepen: "Deze is Mijn geliefde Zoon, in Dewelke al Mijn welbehagen is."
Dat getuigenis gaf de Vader van Hem in de staat van zijn vernedering en daarmee opende Hij het onbevattelijke peilgeheim, dat in het dragen van de volle, ondeelbare, eeuwige toorn Gods door Christus de heilige vermakingen van de Vader waren. O, wie moet hier niet in aanbidding wegzinken! De Vader heeft Zijn kerk van eeuwigheid verkoren, opdat Hij door de diepte van de val in Adam heen in haar volkomen verheerlijkt worde in barmhartigheid, haar tot eeuwige behoudenis. Maar de barmhartigheid wordt in de handhaving en volvoering van de eis der gerechtigheid alleen verheerlijkt en dat kon op geen andere wijze, dan dat Gods eniggeboren Zoon de toorn tegen de zonde doordroeg. Daarin nu was de vermaking van de Vader; de verlustiging in de Goddelijke deugden, opdat het welbehagen des Heeren door de hand van Christus gelukkiglijk zal voortgaan. De kerk van God ligt in het Vaderhart Gods van

eeuwigheid en de liefde, waarmee Hij haar heeft liefgehad en onveranderlijk bemint, is zó groot, dat Hij zijn eigen Zoon niet gespaard, maar voor haar overgegeven heeft tot de dood, ja tot de dood des kruises en Zijn toorn, die op haar rustte, op Hem heeft uitgestort. Zo heeft Hij bekend gemaakt de rijkdom van zijn heerlijkheid over de vaten der barmhartigheid, die Hij te voren bereid heeft tot heerlijkheid. Wie door genade van deze vermaking van de Vader in de uitstorting van Zijn toorn op Zijn geliefde Zoon iets mag leren kennen (want wie zal ze pijlen?) moet in aanbidding en verwondering zich verliezen. Het geloof eigent Christus, maar voert Gods volk ook in het welbehagen van de Vader in. De soevereine liefde Gods vervult hen en doet hen Jezus als hun Borg omhelzen en zinken in de gemeenschap van de Vader. O, dat *Abba, Vader!* dat lieve Vader, Die Uw Eniggeborene onder Uw eeuwige toorn deed doorgaan tot verheerlijking van Uw recht, opdat in mijn ziel Uw barmhartigheid verheerlijkt worde en ik gemaakt werd een vat ter ere.
Mijn geliefden, ik gevoel mij te arm aan woorden de verborgenheid des Heeren te vertolken, die is voor degenen, die Hem vrezen. Maar het volk, dat door de bediening van de Heilige Geest verwaardigd mocht worden de wonderen van het zaligmaken van verloren Adamskinderen uit Gods vrijmachtig welbehagen te leren kennen en, zelf geheel wegvallend, zijn grond in God Drieënig vond, zal verstaan meer dan in woorden kan worden uitgedrukt "Het is des Vaders welbehagen ulieden het koninkrijk te geven." En dat welbehagen is in het handhaven van Gods gerechtigheid verheerlijkt, toen de volle toorn Gods door Christus gedragen en gestild werd. *Mijn God, u zal ik eeuwig loven, omdat Gij het hebt gedaan*. Daarom moest de Heere Jezus rechterlijk tot de dood veroordeeld worden.
Van die rechterlijke veroordeling spreekt nu de Onderwijzer in de tweede

II. **waartoe dit lijden onder Pontius Pilatus geschiedde.**
Pontius Pilatus was de wereldlijke rechter. Hij was een man van de wereld, die God niet kende, noch vreesde. Maar als hij hier de wereldlijke rechter genoemd wordt, wil dat toch nog iets anders zeggen, dan dat hij een werelds man was; het betekent, dat hij de officiële rechter was. De Romeinen oefenden de rechtspraak door hun overheersing van Israël. Noch Annas, noch Kajafas vermochten iemand tot de dood te veroordelen. Hadden zij die macht gehad, zij zouden zich tot Pilatus niet gewend hebben. De Romeinse stadhouder sprak recht en tot hem sleepten de Joden Jezus heen, opdat deze rechter Hem ter dood vonnissen zou.
Reeds eerder hadden de Joden Jezus zoeken te doden, toen zij Hem van de steilte der stad wilden werpen en wilden stenigen; ja, Herodes zocht Hem in de kindermoord te Bethlehem om te brengen. Maar noch als onbewust kindeke, noch in een volksoproer moest de Heere sterven. Hij moest door een rechterlijk vonnis tot de dood veroordeeld worden; door het vonnis van een rechter, die de hoogste, n.l. de Romeinse rechtspraak oefende. Want toch hoezeer Pilatus het recht verkrachtte, zijn doodvonnis was een rechterlijk vonnis, waarin het recht Gods over Christus ging, Die in de plaats Zijns volks voor de Rechter van hemel en aarde stond. Nee, niet als een martelaar is Christus ter dood veroordeeld; niet alleen als een, exempel voor de mens ter navolging, gelijk de Sociniaan wil, maar als een des doods schuldige, om de zonden Zijns volks te verzoenen en Sion door recht te verlossen.
Ook dat volk is van nature door Gods recht gevonnist en der verdoemenis onderworpen, maar door de overtuiging van de Heilige Geest wordt het voor Gods rechterstoel gedaagd, om rekenschap te geven van zijn daden. En zo de Heere met Zijn volk in dieper overtuiging doortrekt en hen in Zijn vierschaar stelt, ontvalt hun niet alleen alle hoop, die zij geput hebben uit hun bevindingen van de liefde Gods en de verlossing, die in Christus is, maar worden zij, beladen met al hun erf- en dadelijke zonden, gans verdoemelijk voor God gesteld. Hier blijft

geen andere verwachting over dan het vonnis van de eeuwige dood. Geeft er toch wel acht op, dat in de rechtvaardigmaking in de vierschaar der consciëntie God een afgesneden zaak in de harten Zijns volks doet. In die vierschaar komen zij niet omhangen met al hetgeen de Heere in hen gewrocht heeft en met al de ontvangen beloften, maar als doemwaardigen in Adam. Die nimmer zijn leven verloren heeft, kent de rechtvaardigmaking van het geloof in de bevestiging van de Heilige Geest niet.
Daarom is het wonder van hun vrijspraak dan ook zo onuitsprekelijk groot, dat deze in Christus geschiedt, in Hem alleen, Die rechterlijk tot de dood veroordeeld is. In Hem is Zijn uitverkoren kerk vrijgesproken en die vrijspraak wordt hun rechterlijk, bij het Goddelijk vonnis, toegerekend. Zij zelf gaan niet met de door hen aangenomen gerechtigheid van Christus tot de Vader, maar de Vader, Die de gerechtigheid van Christus heeft aanvaard, spreekt hen dadelijk vrij en schenkt hun een recht ten eeuwigen leven wat hun door de Heilige Geest verzekerd wordt, Die het hun betuigt dat God niet meer op hen toornen noch schelden zal.
Door de wereldlijke rechter Pontius Pilatus is Christus onschuldig veroordeeld, om Zijn volk van het strenge oordeel Gods, dat over hen gaan zou, te bevrijden. Zijn onschuld bleek niet alleen getuigen tegen Hem waren te vinden, die eenparig waren in hun beschuldiging, maar in het bijzonder ook voor de rechterstoel van Pilatus, die bij herhaling getuigen moest: "Ik vind geen schuld in deze mens." Judas zelfs moest uitroepen: "Ik heb verraden onschuldig bloed." Ook de bekeerde moordenaar gaf van Zijn onschuld getuigenis, zeggende: "Vreest gij ook God niet, daar gij in hetzelfde oordeel zijt? En wij toch rechtvaardiglijk, want wij ontvangen straf; waardig hetgeen wij gedaan hebben, maar Deze heeft niets onbehoorlijks gedaan." En de hoofdman over honderd verheerlijkte God, zeggende: "Waarlijk, deze mens was rechtvaardig."
Hij, de Rechtvaardige, is aan het kruis genageld en heeft de toorn Gods gedragen, om Zijn schuldig volk te verlossen van het oordeel van de eeuwige dood en hen in Gods gunst en gemeenschap te herstellen. Welk een klaar bewijs is ons daarvan gegeven, toen het voorhangsel bij Jezus' sterven scheurde van boven tot beneden. Dat voorhangsel scheidde het heilige van het heilige der heiligen, waarin nooit iemand inblikken mocht. Zelfs als de hogepriester éénmaal per jaar in dat binnenste heiligdom inging, mocht er geen priester in het heilige zijn en moest de hogepriester het voorhangsel achter zich toesluiten.
En zie, nu bij de dood van Christus scheurt het voorhangsel van boven tot beneden. Niet van ouderdom scheurt het. Die scheuring komt van Boven, God scheurt het voorhangsel. De weg naar het heiligdom, waar de Heere Zijn genadetroon heeft, is geopend omdat Christus onschuldig, door de wereldlijke rechter veroordeeld zijnde, het recht Gods heeft voldaan en Zijn volk van het vloek-vonnis van de eeuwige dood heeft verlost. In hun plaats werd Hij schuldig verklaard; Hij droeg hun schuld en zonden; Hij was Borg voor hen geworden bij de Vader en had Zich van eeuwigheid verbonden hun straf te dragen en rechterlijk te voldoen. In Hem is Sion door recht verlost. Gods volk heeft de dood verdiend en krijgt het eeuwige leven. En dit nu is van kracht voor al degenen, die uit de staat des doods in die des levens zijn overgezet, maar het is wel een tweede genade de verzekering daarvan te mogen ontvangen en de vaste grond te verkrijgen, dat Christus de vervloeking, die op hen lag, op Zich geladen heeft. In Zondag 23 hopen wij hierop breder terug te komen, maar merk toch op, dat Gods volk in Christus rechterlijk is vrijverklaard en dat de vrijspraak van de zonde bij rechterlijk vonnis in hun ziel geschiedt.
Staan wij nu in de derde plaats stil bij

III. ***de weldaad, die de kruisdood verzekert.***
De kruisdood was een Romeinse straf. Israël zelf paste die aan levenden niet toe. Wel geschiedde het, dat het dode lichaam van een ter dood veroordeelde, die een zeer gruwelijke misdaad bedreven had, na voltrekking van het vonnis, aan het hout gehangen werd. Door die kruisiging werd dan de vloek uitgesproken over de veroordeelde, gelijk Mozes sprak in Deut. 21: 23: "Want een opgehangene is Gode een vloek." Daarom mocht het dode lichaam aan het hout niet overnachten. Vóór de nacht inviel moest het van het kruis worden afgenomen, opdat de vloek van de gekruiste niet op geheel het volk zou blijven rusten. En nu is Christus gekruist, een vloek geworden zijnde voor Zijn volk (Gal. 3: 13).
Reeds hebben wij vernomen, dat Hij door een rechterlijk vonnis tot de dood verwezen werd. Bovendien moest Hij de kruisdood sterven, de door God vervloekte dood, om de vloek der wet, die wij van nature onderworpen zijn, voor Zijn volk weg te nemen. *Vervloekt toch is een iegelijk, die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek van de wet om dat te doen*. Die vervloeking rustte ook op Gods uitverkorenen en alleen door de kruisdood heeft Christus die vloek weggenomen. O, dat maakt het Gods volk zo bang, als het zich onder de vloek van de wet ziet. Hier baten geen zoetsappige woorden; hier is verlossing nodig door de wet van haar vloek te ontwapenen en de zondaar met God te verzoenen.
Daartoe is Christus de kruisdood gestorven en heeft Hij Zich in Zijn eeuwige liefde vernederd tot in de dood des kruises. Vijanden heeft Hij met God verzoend; vloekelingen van de vervloeking ontheven. Hij is Zaligmaker omdat Hij aan Gods recht volkomen heeft voldaan. "Want hetgeen van de wet onmogelijk was, dewijl zij door het vlees krachteloos was, heeft God Zijn Zoon zendende in de gelijkheid des zondigen vleses en dat voor de zonde, de zonde veroordeeld in het vlees, opdat het recht van de wet vervuld zou worden in ons, die niet naar het vlees wandelen, maar naar de Geest."
De kruisdood was bovendien een *smartelijke dood*. In al zijn geweld heeft de dood gewoed tegen Christus. Ik behoef u geen brede beschrijving te geven van de kruisiging, om u van de vreselijke smarten van deze dood te overtuigen. Het levende, te voren reeds gegeselde lichaam, werd aan het kruishout genageld. Klaagde de Borg niet in de Psalmen: "Zij hebben Mijn handen en voeten doorgraven?" Rustend op een aan de kruisstang vastgemaakt hout, waardoor de smarten steeds vermeerderden en hangend in de hete Oosterse zon, stierf de kruiseling onder de schrikkelijkste koortsen eerst langzaam. Om zijn dood te verhaasten eer de nacht inviel, werden dan de benen gebroken en de gekruisten, wie geen eerlijke begrafenis toekwam, op Golgótha onder de aarde gestopt.
En die vervloekte, smartelijke dood is de Heere Jezus gestorven. Alleenlijk zijn de benen Hem niet gebroken. Hij legde vrijwillig Zijn leven af en *Hij is bij de rijken in Zijn dood geweest*, zo wij in de volgende Zondagsafdeling vernemen zullen. Maar Hij heeft de smarten Zijns volks gedragen en in die ziele-en lichaamssmarten de volle toorn Gods. Hij heeft, zo zegt Jesaja, onze smarten op Zich genomen.
O, dierbare Borg! Alle smarten Zijns volks heeft Hij gedragen; alle smarten in leven en sterven. Geen smart, geen doodsangst Zijns volks is zo groot, of Christus begaf Zich er in, ja meer dan Zijn volk ooit lijden zal, heeft Hij geleden, opdat Hij hen troosten en verlossen zou en zo zij door het geloof op Hem mogen zien, zullen zij in hun bangste noden zingen, zo zij maar enig oog op Christus' lijden en sterven mogen slaan:

In de grootste smarten
Blijven onze harten
In de Heer' gerust.

De kruisdood was ten derde een smadelijke dood. Naakt gehangen aan het vloekhout was de kruiseling een spot der wereld, van de aarde uitgeworpen, de hemel onwaardig. In die smaad heeft de Heere Jezus Zich willen neerbuigen voor de gegevenen Zijns Vaders, die als een hoop arme en verachte zondaren, geworpen lagen op het vlakke des velds, vertreden in hun bloed. Maar Christus heeft in Zijn kruisdood hun smaad weggenomen om hen met eer en heerlijkheid te kronen. Zij zijn door Hem geworden een heilig volk, een verkregen volk om de deugden te verkondigen Desgenen, Die hen gekocht heeft met Zijn bloed.
Bij de wereld zijn zij een verachte hoop. Het is Sion, niemand vraagt naar haar. Smaad en hoon, verachting en uitwerping is op de aarde het deel van Gods lievelingen. Dit deed Paulus uitroepen: "Ik ben der wereld gekruist", d.w.z. in de ogen van de wereld ben ik een kruiseling; gans versmaad. En met de Apostel ervaren Gods knechten en kinderen dezelfde versmading. Maar daartegenover staat hun verachting van de wereld; die is in hen gekruist, in hun oog een kruiseling. Hoe meer de liefde Gods in Christus hen vervult, hoe meer zij de wereld verachten met alles waarmee zij de natuurlijke mens bekoort. De vervloekte, smartelijke en smadelijke kruisdood des Heeren heeft vloek en smart en smaad van Zijn volk weggenomen; hen hersteld in Gods gunst en gemeenschap en opening gegeven aan de onveranderlijke liefde van de Vader, waarvan wij thans zingen uit Psalm 103: 7:

Geen vader sloeg met groter mededogen
Op teder kroost ooit zijn ontfermend' ogen,
Dan Isrels Heer' op ieder, die Hem vreest.
Hij weet wat van Zijn maaksel zij te wachten;
Hoe zwak van moed, hoe klein wij zijn van krachten
En dat wij stof van jongs af zijn geweest.

Laat ons nu met de overdachte onderwijzing tot onszelf inkeren. Wij merkten reeds op, dat het lijden van Christus Borgtochtelijk lijden was. Hij onderwierp Zich de rechterlijke veroordeling tot de kruisdood alleen in de plaats van de uitverkorenen voor wie Hij Borg geworden is. Dat wij toch de leer van de algemene verzoening, waarover wij gesproken hebben, diep in ons hart verachten. De kerk zinkt met die gruwelijke leer weg. En toch niet alleen in het openbaar, maar o, zo bedekt, dringt die leer zich in onze dagen van alle zijden op. Houdt, geliefden, vast, dat Christus niet voor alle mensen is gestorven en dat ter zaligheid ons onmisbaar is Hem door de Heilige Geest te worden ingelijfd en alzo door het geloof de vrucht van Zijn lijden en rechterlijke veroordeling tot de kruisdood deelachtig te worden. Alle mensen toch worden in zonden ontvangen en als kinderen des toorns geboren.
En wij willen noch kunnen tot God wederkeren, noch onze verdorven natuur verbeteren, noch onszelf tot de verbetering schikken, zonder de genade van de wederbarende Heilige Geest. Wij moeten wedergeboren worden. God binde de noodzakelijkheid op onze harten, om met Hem verzoend te worden in Christus. Uit het verbroken werkverbond kan niemand zalig worden.
O, zet toch uw hart op de zuivere waarheid; acht Gods volk gelukkig; hebt het lief. Vooral bij het opwassende geslacht wordt dit veelal gemist en bij velen heerst een koudheid ten opzichte van hun eeuwige belangen. Een oppervlakkige belijdenis schijnt velen genoeg en vooral de leer dat de beloften voor alle mensen zijn doet velen rusten in een ingebeeld geloof, waardoor zij die beloften zich toeëigenen.
Ik bid u, bedriegt uzelf niet. De Heere binde u aan Zijn inzettingen en zegene Zijn Woord tot uw ontdekking aan uw gans verloren staat, opdat gij door de nood gedreven, tot Hem uw

toevlucht nemen moogt, Die Zich de vervloekte kruisdood onderworpen heeft om doemschuldigen zalig te maken en van de vloek te verlossen.
Dat leert Gods volk *bevindelijk* kennen. Gods werk gaat buiten ons niet om. Laat de eerstbeginnenden in de genade maar getuigen, hoe de Heere hen te sterk geworden is en alle hoop op behoudenis hun ontvallen is. Zouden zij kunnen rusten in hun rechtzinnige bevatting van de leer der waarheid? Het is er verre van. Zouden wij hen opbouwen in hun bevindingen van ellende en van de vertroostingen, die zij mogen ontvangen? Is het niet nodig de grond daaruit te verliezen?
O, hoort dan toch wat Christus geleden heeft. Hij heeft in ziel en lichaam de volle toorn Gods gedragen. In Hem alleen is vrede met God te verkrijgen door het geloof. Laat mij u dan, bedrukte zielen, op Hem wijzen. Gij mocht Hem alleen zoeken te kennen als uw schuldovernemende Borg. Ontbreekt het juist velen niet daaraan, dat zij nimmer in de vierschaar Gods als vloekwaardigen om Christus, Die een vloek voor hen geworden is, werden vrijgesproken? En vanwaar dan dat gemis, niettegenstaande zij toch in Christus al hun heil en zaligheid gezien hebben? Zij missen de afsnijding van hun leven.
O volk, de Heere zal Zijn werk niet verlaten. Hij vervulle de begeerte van uw hart, om God te kennen, verzoend in de rechterlijke veroordeling van uw Borg. O, hoe diep zonk in de vrijspraak van hun ziel, dat volk in het wonder weg, dat Christus Zich voor de rechterstoel Zijns Vaders stelde in hun plaats en zij om Zijnentwil zijn vrijgesproken van schuld en straf en een recht ontvangen hebben ten eeuwigen leven. Hebt gij het niet uitgeroepen: "Ik zal U loven in eeuwigheid, omdat Gij het gedaan hebt"?
Meer blijdschap is in hun hart gegeven dan toen der goddelozen koren en most vermenigvuldigd zijn. In die blijdschap doe de Heere u gedurig delen. En niet alleen is Gods toorn gestild, maar het welbehagen van de Vader wordt hun ontsloten, die vermakingen Gods in het zaligen van Zijn volk in Christus.
O, volk staat er toch naar, heilbegerig, om de grote verborgenheid te kennen, die in het dragen van Gods toorn door Zijn geliefde Zoon ligt, opdat gij in het Vaderhart Gods teruggebracht wordt, waaruit wij ons in Adam hebben onttrokken. Daartoe moge ik bij U aandringen omdat God er in verheerlijkt wordt en uw ziel er rust en vrede in vinden zal. En als in dit leven dikwijls smart en smaad uw deel zijn, vertrooste Christus u uit Zijn smartelijke en smadelijke dood en doe u op Hem zien en van Hem uw hulp verwachten. Hij zal uw recht uitbrengen aan het licht en eens voor het oog van al uw vijanden u rechtvaardigen op de wolken des hemels. Laat vijand en schijnvriend nog een weinig trappen, de Heere verlevendige de liefde onder Zijn volk en in het bijzonder *tot Hem, Die wij verwachten ter zaligheid*. Amen.

Van het sterven van Christus en Zijn neerdaling ter hel

ZONDAG 16

Psalm 55: 1.
Lezen: Hebreeën 9: 11-28.
Psalm 44: 5, 12.
Psalm 89: 8.
Psalm 105: 24.

Geliefden,
Eenmaal per jaar, op de grote verzoendag, ging de hogepriester van het Oude Testament in het Heilige der Heiligen, om verzoening te doen voor zichzelf en voor het volk. Voor zichzelf had ook die hogepriester verzoening nodig, dewijl hij mens was als alle mensen. Ook hij moest gewassen worden in het bloed van Christus, waarvan het bloed, dat 'hij met zijn vinger zevenmaal sprengen moest op het verzoendeksel oostwaarts, type en onderpand was. Daarna moest hij de bok des zondoffers, die voor het volk bestemd was, slachten en zijn bloed tot binnen de voorhang dragen en eveneens sprengen op en voor het verzoendeksel.
Deze ingang van Aáron en diens opvolgers in het heiligdom wees op de ingang van Christus in het heiligdom, dat niet met handen gemaakt was. Hij, de ware Hogepriester, behoefde geen verzoening voor eigen zonden, daar Hij noch erf-, noch dadelijke zonden had. "Zulk een Hogepriester betaamde ons, heilig, onnozel, afgescheiden van de zondaren." Hij ging in het heiligdom in, alleen voor Zijn uitverkorenen een eeuwige verzoening teweeg gebracht hebbende. Hij is dan ook niet ingegaan in het heiligdom, met handen gemaakt. Hij was niet hogepriester naar de ordening van Aäron. "Anders had Hij dikwijls moeten lijden van de grondlegging der wereld af", zoals de priester van het oude Verbond elk jaar zijn offerande bracht.
Maar Christus is ingegaan in de hemel zelf, om nu voor Zijn volk te verschijnen voor het aangezicht Gods. In de hemel der hemelen zit Hij aan de rechterhand Zijns Vaders, dragend Zijn eens gebrachte offerande dag en nacht Zijn Vader voor tot een volkomen bedekking van al de zonden der Zijnen. Geen herhaling van de offerande door Christus, de enige Hogepriester, is noodzakelijk noch mogelijk. Want "Hij is eenmaal in de voleinding der eeuwen geopenbaard, om de zonde te niet te doen door Zijns Zelfs offerande." De offerande aan het kruis door Hem gebracht, heeft de zonde te niet gedaan, omdat door die enige offerande de schuld Zijns volks is betaald en aan Gods recht volkomen voldoening is geschonken. Bovendien heeft Christus door Zijn offerande de onreinheid der zonde voor de Zijnen weggenomen en hen de Vader voorgesteld als een reine maagd, zonder vlek of rimpel. Wat dus de van jaar tot jaar herhaalde offers van de hogepriester van het oude Verbond niet vermochten, dat heeft de enige Hogepriester, Christus, volbracht. Door Zijn offerande is God "met Zijn volk tevreden" en vindt dat volk door het geloof alles wat tot hun herstel in Gods gemeenschap nodig is.
Zijn dood was eis van Gods gerechtigheid, omdat Hij Zich ten Borg gesteld had voor de zonden der uitverkorenen. En Hij is niet alleen de natuurlijke dood gestorven en heeft die bevestigd in Zijn begrafenis, maar Hij is in Zijn lijden en sterven neergedaald ter hel.
Van die dood en neerdaling ter hel nu hebben wij thans te handelen naar de verklaring in de zestiende Zondagsafdeling van de Heidelberger Catechismus:

Vraag 40: Waarom heeft Christus Zich tot in de dood moeten vernederen?
Antwoord. Daarom dat vanwege de gerechtigheid en waarheid Gods niet anders voor onze zonden kon betaald worden, dan door de dood van de Zoon van God.
Vraag 41: Waarom is Hij begraven geworden?
Antwoord. Om daarmee te betuigen, dat Hij waarachtig gestorven was.
Vraag 42: Zo dan Christus voor ons gestorven is, hoe komt het, dat wij ook moeten sterven?
Antwoord. Onze dood is geen betaling voor onze zonden, maar alleen een afsterving van de zonden, en een doorgang tot het eeuwige leven.
Vraag 43: Wat verkrijgen wij meer voor nuttigheid uit de offerande en de dood van Christus aan het kruis?
Antwoord. Dat door Zijn kracht onze oude mens met Hem gekruisigd, gedood en begraven wordt, opdat de boze lusten des vleses in ons niet meer regeren, maar dat wij onszelven Hem tot een offerande der dankbaarheid opofferen.
Vraag 44: Waarom volgt daar: Nedergedaald ter helle?
Antwoord. Opdat ik in mijn hoogste aanvechtingen verzekerd zij en mij ganselijk vertrooste, dat mijn Heere Jezus Christus door Zijn onuitsprekelijke benauwdheid, smarten, verschrikking en helse kwalen, in welke Hij in Zijn ganse lijden (maar inzonderheid aan het kruis) gezonken was, mij van de helse benauwdheid en pijn verlost heeft.

Van het sterven van Christus en Zijn neerdaling ter hel spreekt ons dus deze Zondag en hij bepaalt ons

I. bij de noodzakelijkheid van Christus' dood;
II. bij de bevestiging van Christus' dood;
III. bij het profijt van Christus' dood;
IV . bij de helse smarten in Christus' lijden vóór Zijn dood.

I. bij de noodzakelijkheid van Christus' dood
De zestiende Zondagsafdeling is de laatste, die van de staat der vernedering handelt en ons bepaalt bij de oorzaken en de vruchten van de dood en begrafenis des Heeren. Kort en bondig luidt het antwoord op vraag 40: "Waarom heeft Christus Zich tot in de dood moeten vernederen?" "Daarom, dat, vanwege Gods gerechtigheid en waarheid niet anders voor onze zonden kon betaald worden, dan door de dood van de Zone Gods." Vanwege Gods gerechtigheid en waarheid dus moest de Middelaar Zich tot in de dood vernederen. Gods gerechtigheid eist voor de zonde een volkomen betaling en die betaling wordt alleen gebracht in het doordragen van het oordeel des doods. Geen andere weg dus was mogelijk, dan dat de Middelaar in de plaats Zijns volks in de dood inging. De zonde moet gestraft. God kan van Zijn recht niet afstaan, ook niet in het allerminst. Dat zou Zijn Goddelijk Wezen krenken. En een god, die met zijn volmaaktheden spelen kan, is geen god.
Het moge tot ons ten zeerste doordringen, tegenover degenen, die het plaatsbekledend Borgwerk van Christus loochenen, omdat zij noch van de zonde, noch van Gods gerechtigheid enig besef hebben. Het moge recht van ons bevat worden, dat God de zonde straffen moet, vanwege Zijn volmaaktheid. De noodzakelijkheid van het straffen der zonde ligt in het Wezen Gods, geenszins in dwang, die (hoe zou dat kunnen?) op Hem zou worden uitgeoefend. God ligt niet onder dwang. Het is Zijn eeuwige verlustiging Zijn gerechtigheid te verheerlijken in het wreken van de zonde. *Verre is God van goddeloosheid en de Almachtige van onrecht.*

In de vierde Zondagsafdeling is ons duidelijk geleerd, dat God de zonde door een rechtvaardig oordeel tijdelijk en eeuwig straffen wil, alzo Hij gesproken heeft: "Vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der wet, om dat te doen." En die straf der zonde, zijnde de straf des doods, kwam voor de uitverkorenen, en voor hen alleen, op Christus. Hij dus moest tot in de dood Zich vernederen. Bovendien, Gods waarheid vorderde die dood. Bij ons mensen geldt het voor onpaedagogisch, straf te dreigen en niet te volvoeren. Maar wat voorstelling moeten zij zich dan van God maken, die van oordeel zijn, dat de door Hem gedreigde straf niet noodzakelijk moet volvoerd; dat God een God van ja en neen zou zijn? Hoe gans anders getuigt Hij van Zichzelf: "Ik, de Heere, word niet veranderd." En doordat God van het woord Zijns monds nimmer wijkt, moest Christus de dood sterven, doordat de Heere gesproken heeft: "Ten dage als gij daarvan eet, zult gij de dood sterven."
Beide dus, vanwege Gods gerechtigheid en waarheid, moest de Borg tot in de dood vernederd worden. Er was, sinds het werkverbond verbroken was in deszelfs macht om het eeuwige leven te verwerven, terwijl de eis tot volmaakte gehoorzaamheid onverminderd bleef gehandhaafd, slechts één weg, waarin de zondaar kon met God verzoend, waarin voor de zonde kon betaald, nl. door de dood van de Zoon van God. Gods volk leert dat bevindelijk kennen. Een mens leeft, ook bij zijn rechtzinnige belijdenis, zelfs over de indrukken in zijn consciëntie maar heen, alsof hij voor Gods rechterstoel niet verschijnen moet, niettegenstaande én de gerechtigheid én de waarheid Gods het vonnis des doods over hem hebben geveld en dat vonnis zeker zal voltrokken worden.
Maar voor Gods uitverkorenen komt er een ogenblik in hun leven, dat zij niet alleen met hun zonden te doen krijgen, maar zich voor Gods recht en het door Hem uitgesproken vonnis des doods geplaatst zien en zij zich gans verloren leren kennen voor God. O, in welk een ontzettende staat zien zij zich, waaruit geen verlossing mogelijk is. Zelfs de barmhartigheden Gods kunnen hun ziel niet 'Vertroosten, tenzij aan Zijn gerechtigheid genoeg gedaan worde en het vonnis des doods naar Zijn waarheid voltrokken worde in Eén, Die voor hen als Borg betaalt. Dit doet hen dikwijls uitroepen: "Er is niets geheels in mijn vlees vanwege Uw gramschap; er is geen vrede in mijn beenderen vanwege mijn zonde." Alle grond ontzinkt hun, waarop zij wilden bouwen. Zij roepen uit: "Mijn hart keert om en om, mijn kracht heeft mij verlaten." Zij leren wanhopen aan alles, wat buiten Christus is. Alleen door Zijn dood is de dood verslonden tot overwinning; is de geestelijke dood, bestaande in scheiding van Gods gunst, te niet gedaan; is de eeuwige dood verwisseld in het eeuwige leven en is de tijdelijke dood geworden een doorgang tot het eeuwige leven.
De gerechtigheid en waarheid vorderden de dood van de Zoon van God, maar zijn dan ook verheerlijkt in dat sterven en eisen de zaligheid der uitverkorenen. De verlossing van de drievoudige dood rust op de gerechtigheid en waarheid Gods. Niets zal die zaligheid ooit verhinderen. Dit is de vaste grond der behoudenis van Gods uitverkorenen. Zij zijn met Christus' bloed gekocht en door Zijn dood is voldoening gegeven aan de gerechtigheid en de waarheid Gods gehandhaafd. Zie, dat is de grote verborgenheid, die de Heilige Geest Zijn gans verloren volk ontdekt en waarvan Hij hen verzekeren wil. Hoe moest toch een iegelijk, die aan zijn zonden waarlijk is ontdekt, er naar staan om op die grond alleen te bouwen, opdat hij al zijn heil in de dood van Christus vinden moge waarin Gods gerechtigheid en waarheid volkomen zijn verheerlijkt. Met niet minder dan de dood van de Zoon van God konden de geschonden volmaaktheden Gods worden voldaan. Die dood was noodzakelijk. De dierbare Borg moest niet alleen lijden, maar in de dood Zich vernederen, om Gods gramschap weg te nemen voor de Zijnen. En Hij is waarlijk gestorven en heeft dat bevestigd in Zijn begrafenis, zo wij nu ten tweede van de Onderwijzer vernemen als hij ons bepaalt bij

II. de bevestiging van Christus' dood.

Die bevestiging is ons gegeven in Zijn begrafenis. In vraag 41 wijst ons de Catechismus daarop: " Waarom is Hij begraven geworden?" "Om daarmee te betuigen, dat Hij waarlijk gestorven was." Dat Christus gestorven was, had Hij Zelf reeds betuigd in de uitroep: "Vader, in Uw handen beveel Ik Mijn Geest"; had Hij doen blijken, toen Hij, het hoofd buigend, de geest gaf en het was reeds bevestigd door de handeling van de krijgsknecht, die een speer in Zijn zijde stak, waaruit bloed en water vloeide; en door het onderzoek van Pilatus, waarbij werd vastgesteld, dat Hij waarlijk gestorven was. Ook door in het graf neer te dalen, heeft Christus betuigd waarlijk gestorven te zijn. Hij heeft de dood in al zijn geweld doordragen; tot in het hart toe heeft Sions Koning hem, die het geweld des doods had, getroffen; in zijn laatste sterkte, de dood, heeft Hij hem voor eeuwig verslagen. De gevangenis heeft Hij gevangen genomen, opdat Hij de gebondenen uitroepe opening der gevangenis. Daartoe daalde Hij in het graf, maar zonder dat de verderving des doods Zijn vlees tot ontbinding bracht. De profetie is hier vervuld: "Gij zult niet toelaten, dat Uw Heilige de verderving zie."

Ja, zó nauw ging de zorg van God over het ontzielde lichaam des Middelaars, dat de heerlijkheid van Zijn overwinnende ingang in de dood in Zijn begrafenis uitblonk. Want men heeft Zijn graf bij de goddelozen gesteld; daar op Golgótha, waar men de gekruisigden placht onder de aarde te stoppen, daar bij de goddelozen dacht men Hem ook te begraven. Maar God had het anders beschikt. Het brandende liefdevuur, dat zo lang in het hart van Jozef van Arimathea en van de nachtdiscipel, Nicodemus, onder de as van mensenvrees gesmeuld had, brak thans door. Reeds in de Joodse raad hadden zij een enig standpunt ingenomen; alhoewel hun stem de veroordeling niet weerhouden kon, zij hebben in die veroordeling niet bewilligd. En nu, nu dan tóch het oordeel is volvoerd, nu kunnen zij niet langer verborgen blijven. Van Pilatus hebben zij het lichaam van Jezus begeerd en in een nieuw graf, waarin niemand nog was begraven, uitgehouwen in een rots, hebben zij hun Heere neergelegd.

Laat dan de wereld spotten, zij zullen Hem eren, als Die, Die wel de vloek draagt, maar niet om eigen schuld. Die noch erf-, noch dadelijke zonden kende. "Hij is bij de rijken in Zijn dood geweest." Niettemin, die begrafenis was een smadelijke vernedering. Dat is ze voor elk mens. Want in onze begrafenis wordt het oordeel vervuld: "Stof zijt gij en tot stof zult gij wederkeren." Aan het gewormte wordt ons lichaam dan ten prijs gegeven. In de begrafenis treedt het verderf naar voren, dat door de zonde over de mens gekomen is. Met zijn heerlijkheid is het dan uit; met zijn macht, al deed deze duizenden beven; met zijn roem, door velen benijd. "Zijn eer zal hem niet nadalen. Hoewel hij zijn ziel in zijn leven zegent en zij u loven, omdat gij uzelven goed doet, zo zal hij toch komen tot het geslacht van zijn vaderen; tot in eeuwigheid zullen zij het licht niet zien. De mens, die in waarde is en geen verstand heeft, (d.w.z., geen geestelijke kennis heeft van Christus en Zijn heilsdaden) wordt gelijk als de beesten, die vergaan."

O, kregen wij het recht te bedenken, dat onze plaats eens zijn zal in het graf, opdat wij onze vergankelijkheid mogen kennen en onze dagen tellen, een wijs hart van de Heere bekomend. Die diepe versmading nu heeft Christus op Zich genomen. Hij is in dat kille, dat vreesaanjagende, dat huiveringwekkende graf ingegaan. Zijn ontzield lichaam moest ook in het graf het oordeel der zonde dragen, opdat Hij ook het graf heiligde voor Zijn gunstgenoten. Dat kon Hij, omdat Hij de Zoon van God is. Want zelfs in de dood zijn de naturen van Christus niet gescheiden geweest.. Hij heeft met volle bewustzijn de neerdaling in het graf doormaakt. Juist zo als Jona in de vis is geweest, zó was de Zoon des mensen drie dagen en drie nachten in de schoot der aarde. Zó leed de Zoon van God welbewust deze smadelijke

vernedering. Zó heeft de Middelaar het oordeel, de bitterheid, de smaad, die in het graf ligt, weggenomen voor de Zijnen. Dood noch graf zullen Gods kinderen iets ten kwade vermogen. O, werd toch de vreze des doods en de verschrikking van het graf van hen meer weggenomen. Het sterven zal hun geen sterven zijn, maar een doorgang tot het eeuwige leven; en het graf, de goddeloze een afgrijzing, is geheiligd tot hun slaapstede, "een iegelijk, die in zijn oprechtheid gewandeld heeft." (Jesaja 57).
Dat alle onvernieuwden van hart beven en sidderen bij de gedachte aan hun sterven. Dat hun hart ineen krimpe, zo menigmaal zij het kerkhof betreden, waar het einde aller levenden is. Hun sterven, zo zij geen verzoening vinden in Christus' Borgwerk, zal zo vreselijk zijn; hun graf een afgrijzing. "Kust de Zoon, opdat Hij niet toorne en gij op den weg vergaat, wanneer Zijn toorn maar een weinig zou ontbranden."
Maar dat de oprechten van hart smaken de vrede van de dodenakker. Laat hun oog gaan over de graven dergenen, die getuigenis hadden, dat zij Gode behaagden, wier sterven gewin was. En vernemen dan hoe hun graf hun toeroept: "Zalig zijn de doden, die in de Heere sterven, van nu aan." Blijft dan nog enige verschrikking voor hen over? Heeft dan het graf niet alle kilheid verloren? Christus, nam door Zijn begrafenis de vloek uit hun graf weg en heiligde hun groeve. Zij zal hun rust wezen.
Zoekt in Christus de vernietiging des doods en de ontketening van des grafs boeien, opdat de vreze van dood en graf hun verslonden worde en hun ziel roeme in de verlossing, die in Christus Jezus is. In Zijn begrafenis heeft de Heere bevestigd, dat Hij waarlijk gestorven is en dus voldaan heeft aan de gerechtigheid en de waarheid Gods. O, als ons dit sterven en begraven van Christus bevindelijk mag worden verzekerd door de toe-eigening van de Heilige Geest en de omhelzing des geloofs, wordt de vreze van dood en graf weggenomen en Gods volk in de ruimte gesteld, waarvan Paulus zegt: "Ontbonden en met Christus te zijn is mij zeer verre het beste." Maar als wij die verzekering van Christus' dood en begrafenis missen, heeft de dood dikwijls zulke verschrikkingen voor Gods volk. Daarom mochten zij wel gedurig er naar staan, van hun gemeenschap aan de dood, de begrafenis des Heeren verzekerd te worden, waardoor de dood verslonden is tot overwinning. In zijn begrafenis heeft de Heere bevestigd, dat Hij waarlijk gestorven is. En daarop kwam het toch aan, want zonder die dood was er geen voldoening aan Gods recht en waarheid. Uit de dood van Christus verkrijgt Gods volk dan ook, zo wij nu ten derde bezien,

III. ***het grote profijt,***
dat onze oude mens gekruist, gestorven en begraven wordt, opdat de boze lusten van het vlees in ons niet. meer regeren, maar dat wij onszelven Hem tot een offerande der dankbaarheid opofferen.
Op tweeërlei vrucht van Christus' dood worden wij nu gewezen:
a. dat onze dood geen betaling is voor de zonde; en
b. dat door de dood van Christus onze oude mens met Hem gekruist, gestorven en begraven is.

a. Door Zijn dood heeft Christus de dood verslonden tot overwinning en te niet gedaan degene, die het geweld des doods had, dat is de duivel. Maar hoe komt het dan, dat Gods kinderen ook moeten sterven, als Christus voor hen gestorven is en dus de dood te niet deed? Zou nu uit de volkomen genoegdoening, die Christus in Zijn dood bracht, niet moeten vloeien, dat zij van die op de zonde gedreigde dood worden vrij gesteld? En dat zij gelijk Henoch of Elia ten hemel voeren? God kan noch wil immers de zonde tweemaal straffen? Welnu, als dan het recht Gods volkomen is voldaan in de dood van Christus, hoe kan dan naar dat on-

kreukbaar recht des Heeren over de gelovigen de dood komen? Dit bezwaar zou alle kracht hebben, indien Gods kinderen de dood moesten sterven ter voldoening aan Gods recht; dan zou van tweeën één waar zijn: óf dat recht was in Christus niet ten volle voldaan, óf God eiste voldoening, in strijd met het recht, twee malen. Maar zo is het niet. Hoor wat de Onderwijzer antwoordt op die bedenking:
"Onze dood is geen betaling voor onze zonden, maar alleen een afsterving der zonden en een doorgang tot het eeuwige leven."
Geen betaling voor onze zonden. De zonden zijn voor Gods uitverkorenen volkomen voldaan; ál hun zonden, erf- en dadelijke. De toorn Gods brandt niet meer tegen degenen, die in Christus Jezus zijn. "Want dat zal Mij zijn als de wateren Noachs, toen Ik zwoer, dat de wateren Noachs niet meer over de aarde zouden gaan; alzo heb Ik gezworen, dat Ik niet meer op u toornen, noch u schelden zal." (Jesaja 54: 9). Ook in de dood is dus geen toorn Gods voor de gekochten met Christus' bloed. Zo is het wel voor de onbekeerde van hart. Maar niet voor Gods kinderen. De prikkel is uit de dood weggenomen; het vreselijk karakter van zondebezoldiging heeft de dood verloren; de dood is geen dood meer voor degenen, die in de Heere sterven. Indien maar die vrucht van Christus' dood meer tot de ziel van Gods volk doordringen mocht, zouden zij van de vreze des doods meer verlost worden.
Veelal heeft de dood voor hen nog zulk een vreesaanjagende kracht. Dat ligt wel in het wankelachtige van hun geloof. Was maar hun ziel ervan verzekerd dat het einde vrede was, ze zouden tegen de dood zo niet opzien. Maar al kunnen zij niet ontkennen, wat zij mochten ervaren, de twijfel of hun zaak voor de eeuwigheid wel recht staat, of zij wel waarlijk in Christus gevonden worden, of Gods toorn voor hen wel werd gestild, doet hen tegen die voor de eeuwigheid beslissende stervensuur zo met angst soms opzien. Dan zal het er voor hen op aan komen; dan valt de slag; het zal dan zijn eeuwig wel of eeuwig kwalijk. Of ook wel, al ligt het bewustzijn van hun staat in Christus vast, de scheiding van ziel en lichaam, die de dood brengt, doet ons hem als de koning der verschrikking vrezen. En al ware zelfs die vrees overwonnen, een iegelijk gevoelt welstervensgenade nodig te hebben om te kunnen sterven. Stervensgenade, die hen losmaakt van al wat lief en dierbaar is op aarde als van hun zielescheepke de laatste touwen doorgekapt worden om in de haven der eeuwige behoudenis aan te landen.
O, spreekt niet te licht over het sterven. Velen van Gods volk hebben de bangste doodsstrijd gestreden, ook al waren zij van hun aandeel in Christus verzekerd. Maar anderzijds, tegen de vreze, die ons eigen is als kinderen des toorns dringt toch in de harten door de overwinning, waarmee Christus overwonnen heeft. Nee, de dood zal geen betaling zijn voor het volk van God! De dood geen daad van Gods vloek en toorn. Hun ziel houde moed. Of kent u de sterfbedden niet van hen, die soms na jarenlange strijd en twijfelmoedigheid, op hun sterfbed met volle ruimte getuigenis gaven van de overwinning des doods en die toen juichende zijn heengegaan, u toeroepend:

"Godvruchte schaar, houd moed;
Hij is getrouw, de Bron van alle goed."

Het zal er niet op aan komen bij het sterven van Gods kinderen, want eens is op Christus de volle toorn Gods gedaald en in Zijn dood heeft Hij hun dood verslonden. Al worden dus Gods kinderen niet gelijk Henoch ten hemel genomen, en al heeft de Heere de weg tot de volle zaligheid voor hen zó bepaald, dat die door de dood heenloopt, die dood is geen betaling voor de zonde. Integendeel, hij is "een afsterving der zonde en een doorgang tot het eeuwige leven." Hoe heeft Christus de dood overwonnen? Door in de dood in te gaan. En hoe wordt Zijn volk

de overwinning deelachtig? Door dezelfde weg te gaan, die Christus is voorgegaan. In het sterven overwint Gods volk de dood. Hun sterven is gewin. Zij leggen in de dood de zonde af, die hen hierop aarde steeds omringt en aankleeft; zij sterven in hun dood de oude mens voor eeuwig af, n.l. het vlees, dat tegen de geest begeert, en gaan in in de vreugde huns Heeren. O, zeg nu, is zó te sterven een oordeel? Nee, ganselijk niet. De dood, die op de zonde is bedreigd, is geworden een volkomen verlossing van alles wat het ware leven benauwt en een deur ten eeuwigen leven. Eens zelfs zal het tot stof gebrachte lichaam uit de banden des doods ook worden vrijgemaakt en met de ziel weder verenigd in het eeuwige leven ingaan. Dat die blijde hoop op de volle zaligheid ons over de dood doe heenzien, de strijd niet vrezend, doordat de overwinning in Christus vast ligt. "Hij zal mij leiden naar zijn raad en daarna opnemen in heerlijkheid." Van die afsterving der zonde handelt de Onderwijzer in het bijzonder nog in vraag 43, zo wij nu vernemen.

b. "Wat verkrijgen wij meer voor nuttigheid uit de offerande en de dood van Christus aan het kruis?" "Dat door zijn kracht onze oude mens met Hem gekruisigd, gedood en begraven wordt, opdat de boze lusten des vleses in ons niet meer regeren, maar dat wij ons zelf Hem tot een offerande der dankbaarheid opofferen." Dat is dus een vrucht uit het offer des Heeren, die hier in dit leven reeds gesmaakt wordt; de vrucht der heiligmaking. Want de ware heiligmaking vloeit uit Christus, *Die ons geworden is wijsheid van God en rechtvaardigmaking, heiligmaking en verlossing.*

In des Heeren kruisdood ligt dus niet alleen een verzoenende, rechtvaardigende, maar ook een zonde-dodende, ziele-heiligende kracht.

Hoewel onderscheiden van elkaar, zijn deze beide onafscheidelijk aan elkaar verbonden; er is geen rechtvaardigmaking zonder heiligmaking. De oude mens: dat is de verdorvenheid, die zich vanwege onze val over de gehele mens heeft uitgestrekt; door de apostel genoemd het lichaam der zonde. Van die oude mens komen voort alle boze lusten, bewegingen en begeerlijkheden en het is onmogelijk, dat hij ooit iets voortbrenge, dat goed is voor God. De natuurlijke mens nu heeft niet anders; al zijn denken en doen is verdorven, wordt beheerst door de ongerechtigheid. Maar in de wedergeboorte heeft God de Heilige Geest Zijn kinderen herschapen naar het evenbeeld Desgenen, Die ze geschapen heeft en hen ganselijk vernieuwd, zodat "het oude is voorbijgegaan; ziet, het is alles nieuw geworden." Evenwel is deze gehele vernieuwing geheel in alle delen, maar niet volkomen in trappen. M.a.w. verstand en wil beide zijn nieuw geworden en het lichaam met zijn krachten die nieuwe wil onderworpen.

En toch, de nieuwe mens komt aan deze zijde van het graf niet tot volle wasdom. In het verstand is en blijft de duisternis der zonde; in de wil de werking der ongerechtigheid. Dat maakt de strijd uit van Gods kinderen tot de laatste ademtocht. Hoe duidelijk leert Paulus ons die strijd o.a. in Romeinen 7. Hij, de begenadigde, die zich door het geloof als een nieuw schepsel in Christus Jezus kende en zo krachtig getuigt van die vernieuwing, hij ook spreekt van het vlees, dat begeert tegen de geest en dat in zijn leden is als een wet, die hem gevangen neemt onder de wet der zonde. Het overblijven van de oude mens in de nieuwe van God herschapen Adamskinderen, laat deze rust dag noch nacht en doet al hun werk in zichzelf onvolkomen zijn en met zonde bevlekt.

Daaruit vloeien de vele klachten voort en de soms zeer droeve en haast wanhopige toestanden onder Gods volk. Men leze wat David in Psalm 51, Heman in Psalm 88 klaagt; een klacht, die te zwaarder is, naarmate het gelovig toegaan tot Christus zwakker is. Want er is slechts één middel tot verlossing uit de zonde: n.l. het door het geloof komen tot Christus en Diens volkomen offerande, geldend tegen al de zonden van zijn uitverkorenen, en tot Zijn dood, want in die dood is de zonde van haar heerschappij beroofd en uit die dood vloeit de doding der zonde

in de gelovige. "Ik ben met Christus gekruist; en ik leef, maar niet meer ik, maar Christus leeft in mij; en wat ik nu in het vlees leef, dat leef ik door het geloof van de Zoon van God, Die mij heeft liefgehad en Zichzelve voor mij overgegeven heeft."
Dit is het, wat de Onderwijzer noemt *de kracht Zijns doods*. Daardoor wordt de oude mens gekruist. Ontzaglijk was het oordeel, dat op Christus rustte; woedend de macht der duisternis, die Hem nagelde aan het vloekhout. Maar ook de verlossende kracht des Middelaars in Zijn volk handelt met het zondebestaan, met de oude mens, niet zachtkens. Die oude mens wordt aan de kruispaal geslagen, om de zekere dood te sterven. "Dit wetende, dat onze oude mens met Hem gekruisigd is, opdat het lichaam der zonde te niet gedaan worde, opdat wij niet meer de zonde dienen" (Romeinen 6: 6). Daarom zal de zonde in Gods volk niet meer heersen; de oude mens is met Christus gedood. Dit is het nut van Christus' dood in de Zijnen.
O, dat toch hun ziel door het geloof die nuttigheid gedurig bekome. Dat zij niet over de zonde heenleven. Dat brengt hun ziel een magerheid en doet hen de gemeenschap met God missen. Want de vlekkeloos Heilige kan geen gemeenschap hebben met de zonde en Hij kan in Zijn volk niet dragen, dat zij, die van de zonde zijn gekocht met de dure prijs van het bloed des Lams, in de zonde wandelen. Het zij er verre van dat wij de vrijheid misbruiken tot een oorzaak voor het vlees.
Die lichtvaardig handelt met de oude mens, wandelt in de duisternis en mist de troost uit het sterven en de begrafenis van de Heere Jezus Christus. Maar voor de boetvaardigen, die met smart de werking van de oude mens juist door hun vernieuwing ontwaren, voor hen is de nuttigheid, dat de zonde in Christus is ontkracht. "Dat de boze lusten des vleses in ons niet meer regeren, maar dat wij onszelf Hem tot een offerande der dankbaarheid opofferen."
En nu opent ten slotte de Catechismus de diepte, die in het lijden des Middelaars was, als hij in de laatste vraag handelt van

IV. de helse smarten in Christus' lijden vóór Zijn dood.

Vraag 44 toch luidt " Waarom volgt daar: "Nedergedaald ter helle?"" De belijdenis aangaande de neerdaling ter hel volgt op hetgeen in de Twaalf Artikelen van het geloof is gezegd van Christus' lijden, sterven en begraven. Maar dat wil niet zeggen, dat de Heere Jezus ter hel is neergedaald na Zijn sterven. Dat maken de Roomsen en ook de Luthersen ervan. De Roomsen beweren dat in het voorportaal der hel, in de voorburg der vaderen, de gelovigen, die vóór Christus gestorven waren, wachtten, totdat Hij kwam, om hen vandaar te verlossen en ten hemel in te brengen. Dwazen, die zij zijn. Er is geen vagevuur, geen voorportaal der hel, geen voorburg der vaderen. Zouden Abraham, Izak, Jacob, David, Salomo en al degenen, die een beter vaderland gezocht hebben, al die eeuwen buiten de hemel gebleven zijn? Of zijn zij ingegaan in de heerlijkheid, die hun bereid was vóór de grondlegging der wereld? Was de Borgstelling, die Christus Zijn Vader in het Verbond der Verlossing van eeuwigheid gegeven heeft, niet voldoende, om al Gods uitverkorenen van stonde aan bij hun sterven te doen ingaan in de zaligheid, die hun bereid was?
Nee, de Heere behoefde niet neer te dalen ter hel in die zin, dat Hij na Zijn sterven persoonlijk in de hel kwam, of in een "voorburg der vaderen"; die voorburg heeft nooit bestaan. Hoe geheel anders dan de Roomse Kerk leert ons Paulus in de Hebreeënbrief: "Deze allen zijn in het geloof gestorven want die zulke dingen zeggen, betonen klaarlijk, dat zij een vaderland zoeken. En indien zij aan dat vaderland gedacht hadden, van hetwelk zij uitgegaan waren, zij zouden tijd gehad hebben om weder te keren. Maar nu zijn zij begerig naar een beter, dat is naar het hemelse. Daarom schaamt Zich God hunner niet, om hun God genaamd te worden; want Hij had hun een stad bereid."

Nee, Christus ging nimmer ter hel heen. Evenmin kunnen de Roomsen zich beroepen op 1 Petrus 3, dat Christus, heengegaan zijnde, de geesten die in de gevangenis zijn gepredikt heeft. Aan deze heeft Noach het woord van Christus gepredikt toen zij nog in dit leven waren. Ook Eféze 4: 9, biedt aan de Roomse kerk niet de minste grond, maar ziet op de begrafenis des Heeren. Dus ontvalt de Roomsen alle grond der Schriften. De neerdaling ter hel versta men nimmer plaatselijk en men bedenke, dat zij geschiedde vóór het sterven.
Onze Catechismus zegt het zo geheel naar den Woorde Gods, dat de neerdaling ter hel het lijden van Christus betekent. En Luther dan? De Luthersen zeggen, dat Christus na Zijn dood ter hel ging om Zijn overwinning te bewijzen. Maar die overwinning had de Heere bewezen, toen Hij Zijn geest beval in de handen van Zijn Vader. Zijn ziel was, opgevarene en hemelen Zijn lichaam rustte in het graf. Van een nederdaling ter hel ná het sterven is dan ook geen sprake. Als na de belijdenis van het sterven en begraven volgt: "Nedergedaald ter helle", dan wordt daarmee dus niet gezegd, dat de neerdaling volgde op de dood, maar dan geeft de Apostolische Belijdenis daarmee een overzicht over hetgeen in het lijden en sterven van Christus was, vóórdat Hij de geest gaf, n.l. het lijden van hetgeen Zijn volk met alle Adamskinderen was onderworpen, het helle-lijden.
Toen de vrouwen de kruisdragende Middelaar wenende volgden, heeft Hij haar gezegd: "Weent niet over MIJ." Zij verstonden de diepte van Zijn lijden niet; zij zagen slechts op de uitwendige vernedering. Maar er was ontzaglijk veel meer in dat lijden en sterven. Als Borg droeg Hij, wat Zijn uitverkorenen eeuwig hadden moeten lijden; Hij droeg de helse pijnen, die zij eeuwig onderworpen waren en Hij redde hen uit de hel. Die neerdaling ter hel is dus geschied vóór de dood van Christus en betekent, dat Hij de helse pijnen gedragen heeft.
En zie, nu grijpt de Catechismus de betekenis van die neerdaling ter hel zó diep, dat er de grootste troost uit geput wordt voor Gods volk. Meer dan de ten rechte geprezen *Westminster Catechismus,* die de nederdaling ter hel ziet als het vertoeven van Christus in de staat des doods, daalt de Heidelberger af tot de diepte van die nederdaling, hoewel beide belijden, tegenover Rome en Luther, dat daardoor geenszins te verstaan zij een persoonlijk gaan des Heeren naar de hel.
Immers toch de Heidelberger leert ons, dat uit de neerdaling ter hel volgt: "Dat ik in mijn hoogste aanvechtingen verzekerd zij en mij ganselijk vertrooste, dat mijn Heere Christus door Zijn onuitsprekelijke benauwdheid, smarten, verschrikkingen en helse kwalen, in welke Hij in Zijn ganse lijden, maar inzonderheid aan het kruis gezonken was, mij van de helse benauwdheid en pijn verlost heeft."
De aanvechtingen des satans kunnen zo hoog gaan! In de eerste bekering, maar soms ook later op de levensweg. En al die aanvechtingen hebben te groter kracht, wanneer door de verschrikkingen de ziel moed en kracht ontbreken gaan om tot God te vluchten. Het is dan of het gebed wordt afgesneden. Het is hun of zij het vriendelijk aangezicht huns Vaders niet meer zien zullen.
Sommigen van Gods kinderen worden in deze zware strijd met de helse machten diep beproefd en met vreze moeten zij aan die tijden terug denken. Denk aan Job en Paulus. Maar de Heere voerde hen in die strijd slechts om hen door het geloof te meer te doen roemen in de overwinning van Hem, Die neergedaald is ter hel en satans kop heeft vertreden, in Wie zij meer dan overwinnaars zijn en door Wie zij, hoe krachteloos zij ook in zichzelven zijn, eeuwig triomferen zullen.
Door Hem zal Gods volk het hoofd omhoog steken en de eerkroon dragen, gelijk wij nu zingen uit Psalm 89: 8:

Gij toch, Gij zijt hun roem, de kracht van hun kracht.
Uw vrije gunst alleen wordt d'ere toegebracht!
Wij steken 't hoofd omhoog, en zullen d'eerkroon dragen
Door U, door U alleen, om 't eeuwig welbehagen;
Want God is ons ten schild in 't strijdperk van dit leven,
En onze Koning is van Isrels God gegeven.

Mijn geliefden, gij zijt met mij en alle mensen kinderen des toorns van nature. De waterdoop heeft dat oordeel niet opgeheven, noch het grote voorrecht, dat ons is gegeven van kindse dagen af tot het grijzen onzer jaren toe, dat wij onder Gods Woord mochten verkeren. Alleen de gemeenschap aan Hem, Die de volle toorn Gods gedragen heeft, kan ons verlossen uit het eeuwig oordeel des doods. Hoe dringend is dan ook de vraag, of wij in waarheid aan het lijden van die toorn door de enige Middelaar Gods en der mensen gemeenschap verkregen hebben. God vindt Zijn volk, waar het ligt, op het vlakke des velds, vertreden in zijn bloed.
O, dat volk leert zichzelf kennen als voorwerp van ,Gods toorn; eeuwig ongelukkig. Die kennis mocht u gegeven worden, want zulke ongelukkigen zijn niet ongelukkig. En toch kan geheel de wereld en al Gods volk hen niet troosten. Zij hebben een Borg voor hun schuld nodig; één, Die in het oordeel Gods Zich stelde; Die de toorn Gods heeft gedragen en rechterlijk veroordeeld is tot de kruisdood.
O, bedroefde zielen; ongelukkigen in uzelf, de Heere verwaardige u om Hem door het idool te leren kennen, Die in uw plaats Zich stelde onder de toorn Gods en die toorn voor u heeft weggenomen. Veelal zijt gij bezwaard of het werk, dat in u is, wel recht en zaligmakend is. Maar uw bekommering mocht meer zijn om Christus door het geloof te omhelzen. Er kunnen zoveel overtuigingen zijn, die niet recht zijn en voor de eeuwigheid geldend. daarmee zullen wij bedrogen uitkomen. Maar met Christus zal niemand bedrogen worden. Zoekt Hem tot uw Zaligmaker, met verloochening van alles wat buiten Hem is. In Hem is zulk een ruimte ter zaligheid voor de grootste der zondaren. Of heeft uw ziel nooit die grote verlossing in Hem door het geloof aanschouwd? Deerden u toen al uw zonden? Zou u toen geheel de wereld niet hebben toegeroepen: "Er is verlossing teweeg gebracht." Gewis, dat zijn geen zaken, die Gods volk ontkennen kan. En hoe menigmaal heeft de Heere door Zijn beloften Zich aan uw ziel verbonden. En toch kan het hart zo bezwaard zijn. Wat ontbreekt u dan nog?
De vrijverklaring in de vierschaar Gods. En in die vierschaar, in dat rechterlijk vonnis, verschijnen wij niet, omhangen met onze bevindingen, maar als doemwaardige zondaren, beladen met erf- en dadelijke zonden. Dan zal Gods kinderen de vrijspraak worden toegerekend, die in Hem gegeven is, Die eenmaal door de wereldlijke rechter Pontius Pilatus is veroordeeld, opdat Hij Zijn volk vrijmake in het recht Gods. O, jaagt er naar om die vrijspraak door de verzegeling van de Heilige Geest in uw hart te ontvangen. Hoe zou u u verwonderen in het heilgeheim, als een zondaar door Christus te zijn met God verzoend. En dat niet om een groot Christen te worden, maar om als een doemwaardige in Hem uw grond van zaligheid te hebben door het geloof, Die eenmaal in uw plaats rechterlijk veroordeeld werd, hoewel Hij geen zonde gehad heeft, opdat Hij u in de vierschaar van Gods recht eeuwig vrijmaken zou.
De Heere bevestige het in uw harten, volk van God, en bouwe u in het allerheiligst geloof, opdat Christus zij alles in allen. En Hij verwaardige ons arme zondaren in onszelf te blijven, stervend van dag tot dag, opdat wij uit Zijn volheid ontvangen genade voor genade. Amen.

Het nut der opstanding van Christus

ZONDAG 17

Psalm 16: 6.
Lezen: 1 Corinthe 15: 1-20.
Psalm 118: 11, 12.
Psalm 84: 6.
Psalm 72: 2.

Geliefden,
1 Corinthe 15, waarvan u een gedeelte werd voorgelezen, is het hoofdstuk, dat bij uitnemendheid handelt over de opstanding der doden; en wat die opstanding ter zaligheid naar ziel en lichaam beide voor de uitverkorenen betreft, wijst de Apostel met grote nadruk erop, dat deze haar vast fundament vindt in de opstanding van Christus. Reeds in het vierde vers spreekt Paulus in de vermaning om te blijven in het Evangelie, dat aan de Corinthiërs verkondigd is, dat Christus gestorven is naar de Schriften en dat Hij is begraven en dat Hij is opgewekt ten derden dage naar de Schriften. Tal van bewijzen voor die opstanding worden daarna aangehaald, waarna hij tot weerlegging van allen, die de opstanding der doden loochenen, schrijft: "Indien nu Christus gepredikt wordt, dat Hij uit de doden opgewekt is, hoe zeggen sommigen onder u, dat er geen opstanding der doden is?" En dan stelt de heilige schrijver van de Corinthenbrief de grote betekenis van de opstanding van Christus voor Zijn uitverkorenen in het licht, zeggende, dat indien Christus niet was opgewekt, de prediking der apostelen ijdel was "en ijdel was ook uw geloof." Dan waren des Heeren knechten valse getuigen Gods en degenen, die door Zijn kracht uit de doden zijn opgewekt, nog in hun zonden; ja dan waren verloren degenen, die in Christus ontslapen zijn.
Geheel Gods kerk, waarvan reeds David zong: "Welgelukzalig is het volk, dat het geklank kent"; en lang vóórdien Mozes uitriep: "Welgelukzalig zijt gij, o Israël! wie is u gelijk? Gij zijt een volk, verlost door de Heere, het Schild uwer hulp en Die het Zwaard is uwer hoogheid" - van al dat volk moest, indien Christus uit de doden niet was opgewekt, gezegd: "Indien wij alleenlijk in dit leven op Christus zijn hopende, zo zijn wij de ellendigste van alle mensen." Hoe onweerlegbaar toont Paulus dus de grote, ter zaligheid beslissende betekenis van de opstanding van Christus uit de doden.
Die opstanding is het voornaamste stuk van onze godsdienst. Nimmer zou ook één zondaar uit de geestelijke, eeuwige of tijdelijke dood verlost zijn, indien niet de Leeuw uit Juda's stam uit de dood verrezen ware. Wie verrijst in eigen kracht uit zijn geestelijke dood? Roept niet de Heere de Zijnen op door de krachtdadige toepassing van Zijn verrijzenis uit het graf: "Ontwaakt, gij die slaapt en staat op uit de dood"? "De ure komt", zo sprak de Heere Zelf, "dat doden zullen horen de stem van de Zoon van God en die ze gehoord hebben, zullen leven." En die geestelijke levendmaking is vrucht van de verlossing uit de eeuwige dood, die de Heere Jezus voor Zijn volk heeft te niet gedaan, als Hij niet alleen voor hen betaalde in Zijn lijden en sterven, maar ook verrees uit het graf.
Eindelijk, de verlossing van de tijdelijke dood is vrucht van de opstanding des Heeren. Hij stond ten derden dage op uit het graf, waarin Hij door Jozef van Arimathea en Nicodemus gelegd was en door die opstanding heeft Hij ook de tijdelijke dood voor Zijn volk overwonnen, zodat, al zal wanneer zij Gods raad hebben uitgediend, ook hun ziel en lichaam

gescheiden worden, toch hun dood (zoals wij reeds in de vorige Zondagsafdeling vernomen hebben) geen betaling is voor hun zonden, maar een doorgang tot het eeuwige leven. De prikkel des doods, namelijk de zonde, is voor Gods volk weggenomen, doordat Christus uit de dood verrezen is. Hoe dwaas en alle zieletroost rovend zijn dan toch de loochenaars van de opstanding van Christus, die reeds gelijk de Sadduceërs onder het Oude Verbond en ook in de dagen van Paulus en na hem van eeuw tot eeuw opstonden. In de opstanding van Christus zijn behouden allen, die Hem van de Vader gegeven zijn.
Moge het de Heere behagen ons van de kracht en troost van Christus' opstanding een weinig te doen ervaren, nu wij de zeventiende Zondagsafdeling van de Heidelberger Catechismus wensen te overdenken:

Vraag 45: ***Wat nut ons de opstanding van Christus?***
Antwoord. Ten eerste heeft Hij door Zijn opstanding de dood overwonnen, opdat Hij ons de gerechtigheid, die Hij door Zijn dood ons verworven had, kon deelachtig maken.
Ten andere worden ook wij door Zijn kracht opgewekt tot een nieuw leven.
Ten derde is ons de opstanding van Christus een zeker pand onzer zalige opstanding.

In deze Zondagsafdeling wordt gehandeld van het nut der opstanding van Christus. Bepalen wij onze aandacht nu nader
I. bij de opstanding, waardoor dit nut werd aangebracht;
II. bij de Goddelijke glorie, waarmee dit nut werd verkregen;
III. bij de rijkdom, die dit nut bevat.

I. bij de opstanding, waardoor dit nut werd aangebracht
De Catechismus deed ons de Middelaar eerst in Zijn namen kennen (Zondag 11, 12 en 13), daarna in de staat van zijn vernedering (Zondag 14, 15 en 16), om in het drietal daarop volgende Zondagsafdelingen te handelen van de staat der verhoging, en wel zó, dat achtereenvolgens telkens een Zondag spreekt van de opstanding, van de hemelvaart en van de zitting ter rechterhand Gods en de wederkomst ten oordeel. De zeventiende Zondag bepaalt ons dus bij de opstanding en in het bijzonder bij de opstandingsvrucht. Om te beter die vrucht te kennen, staan wij eerst kort stil bij de opstanding, waardoor dit nut werd aangebracht.
De opstanding vormt de eerste trap van Christus' verhoging. Hij, de diep Vernederde, Die wonderbaarlijk is omlaag gedaald tot in de dood des kruises, Hij is in de dood niet gebleven. Ware dat wèl zo, dan zou de zaligheid nimmer voor verlorenen zijn geopend. Hoe duidelijk zegt ons dit de Apostel in de door ons reeds aangehaalde woorden, in 1 Cor. 15: "Indien Christus niet opgewekt is, zo is uw geloof tevergeefs, zo zijt gij nog in uw zonden; zo zijn dan ook verloren, die in Christus ontslapen zijn." Christus' opstanding is het voornaamste stuk van onze godsdienst. Meer nog dan in Zijn dood, ligt, naar Romeinen 8, in Zijn verrijzenis uit het graf. "Christus is het, Die gestorven is; ja, wat meer is, Die ook opgewekt is." Welk een heugelijke tijding klinkt de kerk van God dan ook tegen in de Paasmorgen: "De Heere is waarlijk opgestaan."
Ongeloofbaar zelfs was deze blijmare voor de jongeren; geloochend werd ze door de wereld; en toch onloochenbaar is het feit van de verrijzenis des Heeren uit het graf; van Zijn overwinning over dood en hel. Alles was erop toegelegd, Hem in het graf te houden. Reeds in de klederen-verdeling horen wij de sprake: "Hij zal ze nooit meer dragen; Hij heeft ze nooit meer nodig; het is met Hem afgedaan." En duidelijker nog bleek de toeleg om de Borg des Verbonds in het graf voor goed te besluiten, uit wat de vijand bestond na Zijn dood. Dat zegel

op de steen; die wachters bij het graf, wat verrieden zij anders dan de vastberaden opzet, de Gestorvene voor altijd in de dood te besluiten? Satan spande de uiterste krachten in, nu te triomferen, nu hij het eenmaal zover had gebracht, dat Davids Zoon het leven had gelaten aan de vloekpaal. Dat alles doet echter de overwinning, die in de opstanding ligt, te heerlijker uitkomen. Noch steen, noch zegel, noch wachters vermochten Christus in de dood te besluiten.
Hij vernederde Zichzelf vrijwillig in de dood, maar stond ook door Zijn kracht op. Zijn woord klonk tot verlossing van al Zijn uitverkorenen: "Nu zal Ik opstaan; nu zal Ik verheerlijkt worden." De opstanding behoort tot de verheerlijking van de vernederde Borg. Het is of al de omstandigheden, waaronder de opstanding plaats had, als om strijd haar luister bijzetten. De aarde beefde op haar fundamenten; zij was bij de opstanding betrokken. Om der zonde wil was zij vervloekt, maar in de opstanding werd in beginsel die vloek van de aarde afgewenteld; in de opstanding ligt de nieuwe schepping gegrond, die eens een aarde zal doen zijn, waarop gerechtigheid woont. "Want een engel des Heeren, neerdalende uit de hemel, kwam toe en wentelde de steen af van de deur en zat op dezelve. En zijn gedaante was gelijk een bliksem en zijn kleding wit gelijk sneeuw."
Met hemelse luister dus werd het graf des Heeren geopend. Een engel wentelde de steen af en zat erop, ten bewijze, dat hij over die steen heerste; niemand zou de steen weder voor het graf wentelen; niemand zelfs die steen benaderen. De gedaante van de engel was als het verblindend licht van de bliksem. Zo dat licht onverwacht, onweerstaanbaar, verblindend de lucht klieft, zó verscheen de engel des Heeren. Was het wonder, dat de wachters als doden werden en met haast vluchtten? Hier blonk de majesteit Gods; de brandende heiligheid; het verheerlijkte recht des Heeren Heeren.
Hier is satan de kop vermorzeld en alles te niet gedaan wat Christus tegenstaat. Dies vloden de wachters en werden als doden. Christus is volkomen Overwinnaar van dood en graf. Met hemelse heerlijkheid is Hij verrezen uit het nieuwe graf, waarin Jozef van Arimathea en Nicodemus Hem hadden gelegd. Hij is de Leeuw uit de stam van Juda, Die voor eeuwig overwon. Hij rijdt op het witte paard van zijn overwinning, overwinnend en opdat Hij overwinne. Hij, Die zeggen kon: "Breek deze tempel af en Ik zal hem in drie dagen weer opbouwen"; en Die, van zijn overwinning Zich bewust, verklaarde macht te hebben Zijn leven af te leggen, maar ook om hetzelve weder aan te nemen, Hij stond op door eigen kracht, maar ook, Hij is opgewekt van de Vader, Hand. 2, ten bewijze, dat het recht Gods is voldaan voor alle uitverkorenen. Zo is Christus opgewekt om hun rechtvaardigmaking. Ook God de Heilige Geest wordt de opstanding toegeschreven, die het werk van de Drieënige God is. Zo dan "indien de Geest Desgenen, Die Jezus uit de doden heeft opgewekt, in u woont, zo zal Hij, Die Christus uit de doden opgewekt heeft, ook uw sterfelijke lichamen levend maken door Zijn Geest, Die in u woont."
Van stonde aan is de leugenleer verbreid, die de opstanding loochende. De wachters zijn omgekocht en hun woord werd geloofd door vele der Joden; en de leugen won veld tegen de prediking van Christus' verrijzenis. Op alle manieren heeft de wereld zoeken aan te tonen, dat de opstanding naar de Schriften een onmogelijkheid was. En vreselijk is de dwaasheid onder ons geslacht de leugen te geloven boven de waarheid.
O, lees toch het eenvoudig Evangelie-verhaal en leg er de opgesmukte stukken der wereld naast, die alle in het niet moeten verdwijnen. Begin maar bij het verhaal van de wachters. Zij beweren, dat zij geslapen hebben en wel zo vast, dat zij niet hebben bemerkt, dat de steen is afgewenteld en het lichaam gestolen. Toch weten zij te vertellen, wat er is gebeurd en wie het gedaan hebben. Hoe wisten ze dat? Waarom achterhaalden zij de dieven dan niet? En waarom is hun geen straf opgelegd; hun, die slapen op een zo gewichtige post? En dan zullen zij allen

te gelijk geslapen hebben! Wie gelooft dat? En de dieven van het lichaam schijnen wel zeer op hun gemak te zijn geweest, dat zij ook de zwachtels nog eerst hebben afgewikkeld, eer zij het lichaam wegvoerden. Wie kan waarde hechten aan zulk een wachters-verhaal, dat nog te meer blijk geeft leugen te zijn als het vertelt, dat de wachters zelf aan de overheid hun zó schuldige achteloosheid komen vertellen? Ook zijn de apostelen, die de opstanding predikten, nooit weerlegd. Hier getuigt de leugen voor zichzelf. Maar kunt u die discipelen dan geloven? Ja, gewis! Want de discipelen zijn overreed geworden door de verrezen Christus. Zij geloofden de opstanding niet; zij zaten met gesloten deuren om de vreze der Joden. Zelfs toen de vrouwen zeiden de Heere gezien te hebben, bleven de jongeren verhard in hun ongelovigheid. Het was maar vrouwenpraat.

Denk ook aan Thomas. En deze mismoedige, ongelovige mannen prediken de opstanding, doordat Christus hun verschenen is en hun Zijn lichaam heeft getoond. Welk getal van getuigen somt Paulus op in 1 Cor. 15. "Hij is van Cefas gezien; daarna van de twaalven. Daarna is Hij gezien van meer dan vijfhonderd broeders op eenmaal, van welke het merendeel nog overig is en sommigen ook zijn ontslapen. Daarna is Hij gezien van Jacobus; daarna van al de apostelen. En ten laatste van allen is Hij ook van mij, als van een ontijdig geborene gezien." Laat de versmader wan Gods Woord brullen van vijandschap tegen die getuigenissen; zich zetten tegen de opstanding des Heeren met alle macht; hij zal vlieden van het graf, maar het oordeel niet ontlopen, dat de verrezen Middelaar eens vellen zal. Noch ook zal hij de waarheid te niet kunnen doen, waarvoor Paulus meer dan tweehonderd en vijftig getuigen oproepen kon. Eens zullen allen de knie moeten buigen voor de Koning der koningen, Die de duivel, die het geweld des doods had, overwonnen heeft, en Die de dood voor Zijn volk heeft te niet gedaan.

In de opstanding van Christus nu is het nut aangebracht, waarvan de Catechismus spreekt. Het geloof en de hoop en de troost van Gods kinderen hebben een vast fundament. Voorwaar het is niet gebouwd op veronderstellingen van een vermoedelijk hemelburgerschap, noch op aandoeningen des gemoeds, die zelfs zijn kunnen in verworpenen. Ja, ga nog een stap verder en zie het vaste fundament van de troost der uitverkorenen niet in hun ervaringen, maar in Christus, Die is dood geweest en leeft in alle eeuwigheid. Door Zijn opstanding is het nut voor Gods uitverkoren kerk aangebracht, waarvan deze Zondagsafdeling spreekt.

O, hoe zeer is het toch onmisbaar om door het geloof in de opstanding van Christus de bron van hun leven te vinden. In de opstanding blonk de volle glorie van de diep vernederde Borg en Middelaar. Niet bij een dode Jezus kan Gods volk leven. Uit de dood moest Christus verrijzen, om Zijn volk de dood te doen overwinnen. In volle glorie is dan ook de Heere uit het graf verrezen, zo wij nu in de tweede plaats vernemen, als wij onze aandacht bepalen

II. bij de Goddelijke glorie, waarmee dit nut werd verkregen.

In de opstanding ligt de overwinning van Christus; Hij triomfeerde over dood en hel; Hij vermorzelde satans kop; Hij, Die de Eersteling is geworden dergenen, die ontslapen zijn. In Zijn opstanding ligt de wortel van alle verlossing uit de dood. Door Zijn dood verwierf Christus Zijn volk de gerechtigheid. Voor het recht Gods staan alle Adams nakomelingen schuldig; ook de uitverkorenen. En het recht eist van hen de drievoudige dood. Maar nu is de schuld der Zijnen op Christus geladen. Hij is door het recht Gods geoordeeld. Daarom moest Hij tot in de dood Zich vernederen. Maar in Zijn dood heeft de Borg dan ook het recht Gods ten volle betaald; de laatste kwadrantpenning heeft Hij opgewogen. Hij heeft volbracht. Het recht Gods is in de dood van Christus voldaan. Door die dood heeft Hij de voor God geldende gerechtigheid verworven. Maar dat die gerechtigheid voor de Vader, aan Wie Christus Zich

opofferde, volkomen genoegzaam was, moest door dé Rechter Zelf worden verklaard. Niet een advocaat, maar de rechter velt het oordeel.
Nu, de Vader Zelf heeft het vonnis geveld en de Borg en in Hem al de uitverkorenen vrijgesproken, toen Hij Christus opgewekt heeft uit de doden. De opstanding is dus de rechtvaardigstelling van Christus en in Hem van al Zijn volk. Maar die opstanding wordt ook aan Christus Zelf toegeschreven. Hij is niet alleen opgewekt, maar ook door Zijn eigen kracht opgestaan en betoonde Zich te zijn de Leeuw uit Juda's stam, Die overwonnen heeft. Zie, met welk een Goddelijke glorie verrees Hij uit het graf.
Wij wezen er reeds op, dat de aarde beefde; dat een engel des Heeren, neerdalende uit de hemel de steen van de deur van het graf afwentelde; dat de wachters verschrikt werden als doden en met haast vluchtten, toen Sions eeuwige Koning overwinnend uit de dood verrees. Gods deugden zijn verheerlijkt tot zaligheid der uitverkorenen. Met behoud van Gods recht zullen dezen het eeuwige leven verkrijgen.
Naar Zijn soevereine en onveranderlijke raad zullen zij Hem in hun eeuwige gelukzaligheid volmaakt prijzen. Door de diepte van Adams val heen zal de Heere verheerlijkt worden, gelijk Zijn volmaaktheden nu uitblinken in Hem, Die uit de dood verrezen is. Het Middelaarswerk van Christus is nu bekroond. Hij triomfeert in alle eeuwigheid en Zijn volk in Hem. Hij is de laatste Adam, in Wie Zijn uitverkorenen de zaligheid deelachtig zijn. Zij zijn met allen, die in Adam begrepen zijn, gevallen, toen hij viel; zij, die in Christus begrepen zijn, zijn verlost in Hem, toen Hij van eeuwigheid voor hen intrad en toen Hij in de tijd uit de dood verrezen is.
Maar die verworven gerechtigheid moet het in Christus begrepen volk worden deelachtig gemaakt. Nee, zij ligt daar niet voor het grijpen. Een mens komt tot de gerechtigheid van Christus niet uit eigen beweging; hij wil er van nature niet van weten in Christus zijn gerechtigheid te zoeken. "Gij wilt tot Mij niet komen", zegt de Hartenkenner.
Het is dan ook zulk een schadelijke, zielsmisleidende voorstelling die de mens Jezus opdringt; het hem toeroept, dat hij maar met zijn zonden naar Jezus moet gaan en in Hem geloven en Hem aannemen, zonder dat ook maar met één woord gesproken wordt van des mensen onwil en onmacht om in Christus de gerechtigheid te zoeken, als het kleed, dat alleen onze naaktheid voor God bedekken kan. Zulk een roepen over Jezus' algenoegzaamheid en liefde, smaakt naar de algemene verzoening en loochening van des mensen doodsstaat.
Nee, niet Gods werk paal en perk gesteld! Niet dringen, zó diep moet het en zó zwaar in overtuiging. Maar toch op andere dan oppervlakkige wijze, ten gevolge van opvoeding onder het Woord van God, zal geleerd moeten worden, dat men een verloren mens is en dat Christus' verworven gerechtigheid de zondaar door Hem moet worden deelachtig gemaakt. Toen Jozua, de hogepriester, in vuile klederen stond voor God, trok hij zelf zijn vuile klederen niet uit, noch ook toog hij zelf de wisselklederen zich aan, maar werden hem de klederen verwisseld door die daar bij stonden.
En Christus is daartoe uit de dood verrezen, opdat Hij Zijn volk de door Zijn dood verworven gerechtigheid deelachtig make. Zo volgt uit de opstanding onze dadelijke verzoening met God, onze Rechter. De dood is de bezoldiging der zonde; en met de overwinning van de dood is dus der zonde bezoldiging gegeven; in de opstanding schonk God de Vader de kwitantie; in de opstanding is de kerk gerechtvaardigd; in de opstanding ligt de levendmaking van de uitverkorenen.
Maar alles, wat de uitverkorenen in Christus deelachtig zijn, moet hun in de tijd deelachtig gemaakt worden, zullen zij profijt ter zaligheid uit Hem trekken. Dit wordt ons in de derde hoofdgedachte nu nader ontvouwd, waarin wij letten op

III. ***de rijkdom, die het nut uit de opstanding van Christus bevat***

Wij hebben een levende Zaligmaker. Hij rijdt op het witte paard van zijn overwinning en brengt de Zijnen uit de staat des doods ten eeuwigen leven. Hij maakt de schuldigen, de in Gods recht veroordeelden, van de zonde vrij en bekleedt hen met gerechtigheid. Dit is het eerste nut uit de opstanding van Christus. Ten eerste heeft Hij door Zijn opstanding de dood overwonnen, opdat Hij ons de gerechtigheid, die Hij door Zijn dood ons verworven had, kon deelachtig maken." Die deelachtigmaking vermocht de Heere niet te werken, zolang Hij in de dood vertoefde. Hij is daartoe opgestaan uit de dood en Hij werkt ze in zulk een weg, dat de ziel wetenschap bekomt van het wonder van Gods genade. Die deelachtigmaking gaat niet buiten het zieleleven om. Het geloof eigent ze toe, op grond van de voorafgaande toepassing van Christus. Het geloof kent zijn trappen; u spreekt van het wezen en het welwezen des geloofs. Maar de toepassing der gerechtigheid door Christus is enerlei. Of de gerechtigheid is ons toegepast, óf zij is ons niet toegepast; Christus schonk ze ons en daarmee voor God de grond van vrijspraak van schuld en zonde, óf wij missen de gerechtigheid en zijn een verdoemelijk schepsel voor God. Van tweeën één; geen derde weg is hier mogelijk. Een iegelijk onderzoeke zichzelf, hoe hij in deze staat.

En vraagt u nu wanneer Christus die gerechtigheid, door Zijn dood voor al Zijn uitverkorenen verworven, de Zijnen deelachtig maakt, dan luidt het antwoord: In de wedergeboorte. Elke wedergeborene heeft deel aan Christus; is een erfgenaam krachtens zijn geestelijke geboorte; is door God de Vader van schuld en straf om Christus' offerande vrijverklaard; en heeft een recht ten eeuwigen leven. Ik wenste wel, dat men deze eenvoudige waarheid niet verdringen ging met redenen, ontleend aan de strijd en triomf van het geloof en geloofsbewustzijn. Nooit kan het recht ter zaligheid van de wedergeborene wankelen; het geloof mag bestreden, worden het door Christus verworven recht staat echter boven alle bekamping; en in dat recht eist Hij de zondaar op in de wedergeboorte. Welke grond zou anders kunnen gelden voor de verlossing uit satans klauwen, dan de overwinning van Christus, Die in de dood des duivels kop vermorzelde? Hoe ooit zou enige ziel ook maar één blijk van Gods gunst kunnen erlangen, anders dan op grond daarvan, dat Christus volkomen heeft genoeg gedaan en Gods toorn heeft gestild.

Zo staat het dan vast, dat bij des zondaars levendmaking Christus hem de door Zijn dood verworven gerechtigheid toepast; m.a.w. Zijn opstanding in de dode zondaar verheerlijkt. Wat anders echter is het, door het geloof in vol zielsbewustzijn de toegepaste gerechtigheid te omhelzen. Zozeer zelfs kan de geloofsomvatting worden gemist, dat bij de rechte kennis van de zonde, de levendgemaakte en voor God door Christus vrijgemaakte ziel als een veroordeelde over de aarde loopt. De onkreukbare gerechtigheid Gods brandt op de ziel als een vuur, dat niet te blussen is en geen hoop blijft schier over. Bij dag en nacht prangt de nood; en eeuwig verloren te zijn drukt in het stof des doods; al ligt hierin nog de getuigenis van Gods genade, dat deze veroordeelde zijn Rechter om genade bidt.

Of zelfs, als Christus Zich aan de zondaar openbaarde in Zijn volle genoegdoening aan het recht Gods, dan nog blijft menigwerf de toe-eigening van het geloof zó zwak, dat het der ziel toeschijnt, alsof de schuld bij God nog open staat; zij stemt ganselijk toe, dat het offer, in Christus' dood gebracht, voor al Gods kinderen volle genoegdoening schonk, maar haar bang strijd gaat daarover, of zij aan dat offer deel heeft. En hoewel de beloften Gods haar schragen, voor haar gevoel ligt tussen Christus en haar een kloof; het geloof is te zwak om op Christus zich te verlaten; het steunen op eigen kracht is te groot, dan dat zij door het geloof op Christus alleen steunen zoude. Daar juist ligt het gemis voor vele zielen. Wij zullen alles moeten verlaten om in Christus alleen de grond onzer zaligheid te hebben. Zo wij maar door de kracht

van de Heilige Geest ons leven verliezen mogen; wij afgesneden worden van onze levensbronnen en gerechtigheden en wij niet dan een verdoemelijk schepsel worden voor God, zal ook door het geloof onze ziel in Christus de volle zaligheid omvatten; en zal ook bij alle zondeaankleving door de toepassing van Christus' gerechtigheid onze ziel door het geloof boven de veroordeling worden gebracht en de vrijspraak van de Vader in ons hart weerklinken.
Dat alles echter neemt niet weg, dat daartoe Christus uit de dood verrees, opdat Hij ons de gerechtigheid, door Zijn dood verworven, deelachtig make in de tijd des welbehagens, als Hij ons opwekt tot een nieuw leven. Daarom zullen zij dan ook niet verloren gaan, die door Christus geroepen zijn uit de dood, hoe groot hun vreze ook zij. Dit is het nut, dat in de eerste plaats in de opstanding van Christus voor al Zijn volk ligt; voor allen, klein en groot. Hij maakt hun de door Zijn dood verworven gerechtigheid deelachtig en niemand zal hun die kunnen roven en Hij wil hen van hun aandeel aan die volkomen gerechtigheid verzekeren; ja, in elke geloofsoefening verdrijft Hij de twijfel uit de ziel.
Op grond nu van die deelachtigmaking aan Zijn gerechtigheid, ziet God de Vader Zijn uitverkoren kerk dadelijk aan als het voorwerp Zijner gunst en werkt de Heilige Geest in hen wat de Onderwijzer als het tweede nut uit de opstanding van Christus noemt, n.l. dat "wij ook door zijn kracht worden opgewekt tot een nieuw leven."
Wij zijn van nature dood door de zonden en de misdaden; geestelijk dood; en zomin een dode zelf uit het graf verrijzen kan, is het mogelijk, dat een geestelijk dode uit het graf der zonde opstaat. Maar er komt voor de gekochten met Christus' bloed een ogenblik, in Gods welbehagen bepaald, dat zij uit hun doodsstaat worden opgewekt. Daartoe is hun Heere en Zaligmaker uit de dood opgestaan. "Ik leef", zo sprak Hij, "en gij zult leven." Hij wekt Zijn volk op uit de geestelijke dood.
O, dan worden zij het leven in Hem deelachtig, een ander leven dan zij van nature leefden. Hun leven wordt met Christus verborgen in God. Zij krijgen God lief en Zijn geboden en inzettingen en volk; zij zouden wel volmaakt voor God willen leven en de zonde wordt hun de dood; al was er hemel noch hel, de Heere weet het, voor Wie zij hun hart bloot leggen, zij zouden liever sterven dan langer tegen God zondigen. En toch is hun hart boos en woelt de zonde in hen, zodat ze menigmaal vragen: "Zou dat met genade kunnen bestaan? Zou dat bij Gods volk ook zo zijn?"
Maar de Schrift geeft ons dienaangaande wel duidelijk antwoord. Niet alleen zegt de bruid van zichzelf: "Ik ben zwart", maar ook Paulus verklaart ons in Romeinen 7 welk een zware strijd hij had en hoe hij met het gemoed wel diende de wet Gods, maar met het vlees de wet der zonde. Maar Christus is opgestaan, opdat de zonde in Zijn volk niet heerse en zij tot Hem de toevlucht nemen door het geloof, Die hun Voorspraak is bij de Vader en hun Levensbron, Die niet alleen hen tot een nieuw leven opwekt, maar dat nieuwe leven ook onderhoudt, zodat het niet sterven zal. Gods volk heeft het leven niet in zichzelf, al zoekt het veelal zijn leven buiten Christus. De Heere doet hen echter wel ervaren, dat er geen leven is buiten Hem. Er zijn tijden, dat zij niet zwijgen kunnen van de wonderen der genade, in hen verheerlijkt, maar er komen dagen, dat de dood hen uit al hun bevindingen tegen komt.
O, dan wordt het hun zo bang; zelfs het bevestigde volk moet dan wel zeggen: "Ik ben als een lederen zak in de rook." Het leven kwijnt door het gemis van de rechte geloofsoefening; de zorgen en lusten van de wereld krijgen de overhand; de zonden worden levendig en indien de Heere hen niet bewaarde, vielen zij van het ene kwaad in het andere. De harpen hebben zij aan de wilgen gehangen. Och, of het hun ware als in vorige dagen. En waar ligt de diepste oorzaak?

Daarin, dat zij geen gemeenschap oefenen met de Levensvorst, Die zei: "Blijf in Mij en Ik in u, zo draagt gij veel vrucht." Hun beeld wordt wel beschreven in Ezechiël 16, als het volk groot geworden was. Dit toch is de grote les, dat wij klein moeten worden en niets voor God.

Nooddruftigen zal Hij verschonen;
Aan armen, uit genâ,
Zijn hulp ter verlossing tonen;
Hij slaat hun zielen gâ.

Het leven is in Christus en uit Zijn volheid ontvangt Zijn volk genade voor genade. Daartoe is Hij opgestaan uit de dood en Hij zal, als de grote Levensvorst, het leven in Zijn volk onderhouden, opdat zij nimmermeer sterven, maar door Hem worden toebereid tot de eeuwige zaligheid, waarvan in de opstanding des Heeren een zeker onderpand aan Gods volk gegeven is.

Daarop wijst de Catechismus nu als de derde vrucht van de opstanding van Christus, zeggend: "Ten derde is de opstanding van Christus een zeker pand van onze zalige opstanding.
In Zondag 22 wordt afzonderlijk gehandeld van de opstanding des vleses en het eeuwige leven. Ik zal hier dan ook slechts met een enkele opmerking volstaan. Alle mensen zullen eenmaal opstaan uit de dood, als Christus komt op de wolken des hemels. Wanneer die dag komt, weet niemand, maar komen zal de ure, geheel onverwacht, dat de bazuin schallen zal: "Gij doden, staat op en komt ten oordeel." Dan zullen alle mensen gesteld worden voor Gods rechterstoel; de miljoenen maal miljoenen van Adam af tot degenen, die nog op aarde leven zullen, als de Heere op de wolken verschijnt. Hij zal dan Zijn uitverkorenen tot Zich nemen in heerlijkheid en daarna allen die overig zijn werpen in de poel, die brandt van vuur en sulfer tot in alle eeuwigheid.
O, die dag! die dag des oordeels! Onuitsprekelijk het vloekvonnis voor allen, die de knie voor Koning Jezus niet hebben leren buigen in dit leven. Maar ook nooit, nooit te verklaren zaligheid voor hen, voor wie het door de Onderwijzer genoemde nut uit de opstanding van Christus gelden zal, nl. dat Zijn opstanding een zeker pand is hunner zalige opstanding. Hun opstanding zal een zalige zijn. Zij zullen dan naar ziel en lichaam beide de eeuwige heerlijkheid ingaan. Bij hun sterven reeds worden zij naar de ziel van stonde aan de zaligheid deelachtig; ze hebben dan Gods raad uitgediend en worden opgenomen in heerlijkheid. De voorsmaak daarvan hebben ze reeds in dit leven, want zij zullen geen onbekende God ontmoeten; geen onbekende Zaligmaker en het zal geen vreemde hemel zijn, die zij binnentreden, al is, het dat zij slechts een weinig hebben mogen aanschouwen van de volmaakte heerlijkheid en maar het beginsel mogen genieten van die volmaakte vreugde.
Maar dat beginsel is toch zó groot, dat zij van liefde dronken worden en hun verlangen zich uitstrekt om ontbonden en met Christus te zijn, want dat is zeer verre het beste. Dan gaat hun ziel in de volmaakte zaligheid in. Maar de Heere Jezus heeft ook hun lichamen gekocht en in de opstanding zullen ziel en lichaam weder verenigd worden. Het zal een verheerlijkt lichaam zijn; geen inwoner van de hemelstad zal meer zeggen: "Ik ben ziek"; het verheerlijkt lichaam van Christus zullen dan al die gekochten door Christus gelijk zijn; geen kreupele, noch blinde, noch dove, noch lamme, zal daar meer zijn; in volkomen volmaaktheid zullen zij naar ziel en lichaam hun God en Koning eeuwig dienen en prijzen en met hun Heere heersen in alle eeuwigheid.

Van die zalige opstanding nu is de opstanding van Christus een zeker pand. Met hoeveel vrees Gods kinderen in dit leven dikwijls zijn bezet, zij hebben een zeker pand in de opstanding van Hem, Die van de dood niet kon gehouden worden en Die reeds met ziel en lichaam in de hemel inging, Zijn volk toeroepend: "Zo wanneer Ik zal heengegaan zijn en u plaats zal bereid hebben, zo kom Ik weder en zal u tot Mij nemen, opdat gij ook zijn moogt, waar Ik ben." Een pand heeft Gods volk in de opstanding des Heeren en een pand, nl. de Heilige Geest, in hun hart. O zij mogen wel aanheffen, wat wij nu zingen uit Psalm 89: 1:

'k Zal eeuwig zingen van Gods goedertierenheên;
Uw waarheid 't allen tijd vermelden door mijn reên.
Ik weet, hoe 't vast gebouw van uw gunstbewijzen,
Naar Uw gemaakt bestek, in eeuwigheid zal rijzen.
Zo min de hemel ooit uit zijn stand zal wijken,
Zo min zal uw trouw ooit wank'len of bezwijken.

In de opstanding van Christus ligt Zijn volmaakte overwinning en deze heeft Hij verkregen ter zaligheid van zijn uitverkorenen, maar ook tot verdelging van al Zijn vijanden. En vijanden zijn wij allen van nature.
Zijt ge, geliefde hoorder, aan uw vijandschap ooit ontdekt? Wij willen het wel belijden, dat wij dood zijn, geestelijk dood en alleen uit genade moeten zalig worden; dat wij niets kunnen doen tot onze behoudenis, maar hebt gij immer uw onmacht leren kennen als vrucht van uw onwil? Of trachten wij achter onze onmacht weg te schuilen, heimelijk de schuld werpend op God, als wij niet zalig worden? Zo gaan wij met open ogen ons eeuwig verderf tegemoet. Of is in Hem, Die satans kop vermorzelde, en de dood overwon, geen Goddelijk vermogen, om ons uit de staat des doods op te wekken? Hij is de Rotssteen uit Wie de levende wateren vlieden. Maar wie vlucht tot Hem? Toen Hagars ogen geopend werden en zij de waterput zag, als Ismaël dreigde van dorst te sterven, ging zij en vulde een fles met water, maar wie onzer gaat tot de Fontein, die geopend is voor den huize Davids en voor, de 'inwoners van Jeruzalem? Niemand.
O, ik bid u, vlei uzelf niet met drogredenen, ontleend aan uw opvoeding of aan indrukken, die gij wel eens in uw hart hebt, maar zie uw onwil om in Christus zalig te worden. Dat uw schuld voor God u doe buigen onder het oordeel des doods; dat uw onwil en onmacht beide u oorzaak worden van het eeuwig oordeel, dat gij u onderworpen hebt en waaruit Hij alleen u verlossen kan, Die uit de dood verrezen is, opdat Zijn volk met Hem eeuwig leve.
Laat toch onder ons, jong en oud, het bewustzijn blijven, dat de Heere Jezus volkomen Zaligmaker is, omdat Hij de zaligheid niet alleen verwierf, maar ze de Zijnen ook toepast; daartoe is Hij opgestaan uit de doden. Hij schiete een pijl van Zijn boog en treffe uw hart eer uw onwil om door Hem gezaligd te worden uw oordeel in de dag der eeuwigheid verzware; eer gij roepen zult: "Had ik, had ik toch"; als de tijd der genade zal zijn voorbij gegaan.
O, stelt toch, kinderen, jongens en meisjes, de tijd van je bekering niet uit. Wij allen, jong en oud, moeten met Izak wel zeggen: "Wij weten de dag van onze dood niet" en Gods Woord roept nog heden tot ons: "Haast u, om uws levens wil." O Nee, uw werk, uw bidden, uw lezen, uw kerkgaan, brengt u niet ten hemel in, maar het zijn de van God verordineerde middelen, waardoor Hij werken wil, wat ons de zaligheid in Christus deelachtig maakt.
Hoe gelukkig is toch dat volk, dat de verworven zaligheid werd toegepast door Hem, Die de dood verslonden heeft tot overwinning. Zij zijn met Christus opgewekt uit de dood, op grond der verzoening door hun Borg aangebracht en de dadelijke toerekening daarvan door de

Heilige Geest. Dat nieuwe leven openbaren zij in de vruchten, in hun haten van de zonde en in hun beminnen van God en Zijn geboden. Zeg maar of de eigenschappen van dat nieuwe leven u vreemd zijn? En toch gevoelen zij zich zo ongelukkig, als dat levende gevoel geweken is. Konden ze maar zien, en aannemen, dat Christus voor hen is opgestaan uit de dood. Maar Hij is hun zo verborgen en de toe-eigening door het geloof missen zij. Is dat niet veler zielekwaal? Hun zaligheid is vast in Hem, Die leeft in alle eeuwigheid, maar vrezen zij niet menigmaal zich te bedriegen?

De Heere lere ons toch meer en meer verstaan, dat de grond onzer zaligheid buiten ons alleen in Hem ligt, Die van de dood niet kon gehouden worden. Of was dat niet uw blijdschap en uw hoop, toen Hij Zich aan u openbaarde? Dat wil Hij doen aan Zijn ellendig en arm volk, zo het door ontdekkende genade maar alle hoop opgeven mag van zichzelf. Nee, dat volk ziet Hem niet met natuurlijke ogen; Paulus was de laatste, die Hem volk, door het geloof ais de Vorst des levens. Zou gij die plaats en ure ooit kunnen vergeten?

En moest u, heilbegerigen, toen niet meer en meer leren verstaan, dat Hij is opgestaan, opdat Hij de zaligheid, die Hij door Zijn dood verworven had, zou deelachtig maken? Grijpen kunnen wij Hem niet; laat ieder maar roepen tot van de preekstoelen toe, geloof toch en neem Jezus aan, zijn uw armen niet te kort? De toepassing gaat aan het aannemen vooraf. En de Heere deelt Zijn werk niet met ons. Wij moeten er uit met al ons begeren.

O, hoe donker wordt ons dan toch de weg om zalig te worden in Hem! Ontkennen kan dat volk niet, wat God aan hun ziel deed en toch kunnen zij Christus niet aannemen als hun eigendom. Waar moet dat heen? De weg wordt hoe langer hoe onmogelijker; een raadsel zijn zij voor zichzelf; zij zitten met gesloten deuren. Zijn er dezulken niet onder ons? Och, zij staan alleen zichzelf in de weg. Mochten zij in Gods vierschaar worden afgesneden van hun leven, zij zouden de vrijspraak in Christus ontvangen.

O, volk van God, dat daarvan geen vreemdeling zijt, vertelt het wie de Heere voor de Zijnen is en verwekt hen tot jaloersheid, die nog voor die zaak staan. Maar de Heere beware ons voor hoogmoedigheid op de ontvangen genade. Niet daarin, maar in Christus ligt ons leven. O, hoe moeten wij toch sterven van dag tot dag; sterven in wegen van donkerheid, woelingen der zonde in ons, verdrukkingen in het vlees; kruisigingen aan de wereld, worstelingen met satan en hoeveel diepe wegen God Zijn volk doet gaan, opdat Christus alleen hun leven zij. En in dat alles te verkrijgen de rijke troost te ervaren uit de opstanding van Hem, Die de dood verslond ter overwinning.

De Heere make ons vrij van de vreze des doods en doe ons leven in de zalige verwachting van de heerlijkheid, die ons bereid is. Welhaast zullen wij de loopbaan voleindigd hebben en naar de ziel worden opgenomen tot Christus, ons Hoofd. Ja meer, de dag der opstanding nadert; de wereld maakt zich rijp voor haar oordeel, maar dan zal al dat door Christus gekochte volk, naar ziel en lichaam beide, in eeuwige heerlijkheid ingaan en ons vernederd lichaam veranderd worden, opdat hetzelve gelijkvormig worde aan Zijn heerlijk lichaam, naar de werking, waardoor Hij ook alle dingen Zichzelf kan onderwerpen. Verwaardige de Heere ons nabij Hem te leven, want het is goed nabij God te zijn. Amen.

Van de Hemelvaart van Christus

ZONDAG 18

Psalm 85: 1.
Lezen: Eféze 4: 1-16.
Psalm 118: 11, 13.
Psalm 47: 3.
Psalm 96: 4.

Geliefden,
Menigmaal wordt de Heere Jezus in de Schrift "een Steen" genoemd op Wie Zijn uitverkoren kerk onwankelbaar rust, ja uit Wie zij het leven heeft. Zo profeteerde Jacob reeds in diens zegening van Jozef, met het oog op Hem: "Daarvan is hij een herder, een steen Israëls." "Zie, zegt de Heere Heere, Ik leg een grondsteen in Sion, een beproefde steen, een kostelijke hoeksteen, die wel vast gegrondvest is" (Jesaja 28: 16). Geheel het gebouw van zijn kerk rust op Hem, omdat Hij het recht Gods voldaan, satans kop vertreden en de zonde ontkracht heeft. Als overwinnaar is Hij verrezen uit het graf en Hij triomfeert in alle eeuwigheid aan de rechterhand van de Vader. Hoe zou dan ooit Zijn kerk wankelen? De poorten der hel zullen zijn gemeente niet overweldigen. Al Gods deugden waren betrokken bij het leggen van deze "Steen" in de tijd.
Reeds in de eeuwigheid was Hij gelegd in het Verbond, dat de Vader met Hem en in Hem met al Zijn uitverkorenen gesloten had. Toen Hij dan ook in de tijd gelegd werd, als de Geborene uit de maagd Maria, was niet alleen het oog van de Vader op Hem, opdat volbracht werd wat eenmaal besloten was. maar rustte op Hem de Heilige Geest zonder mate: "Want zie, aangaande die steen welke Ik gelegd heb voor het aangezicht van Jozua, op die éne steen zullen zeven ogen wezen"; d.w.z. dat de Heilige Geest in al Zijn volheid op Hem rusten zal. Ja, Hij is niet alleen de rotssteen, Die onbeweeglijk staat, maar die ook werkt, gelijk Mozes sprak in Deut. 32: 4: "Hij is de rotssteen, Wiens werk volkomen is." Toen Israël in de woestijn geen water vond en van dorst dacht te sterven, werkte de rotssteen en vloot water van hem uit, opdat het volk dronke. Was die rotssteen niet een type van Christus?
Hij draagt Zijn kerk en is haar vast fundament; Hij alleen. "Want niemand kan een ander fundament leggen dan hetgeen gelegd is, hetwelk is Jezus Christus." Wie op een ander fundament bouwt is de dwaze bouwmeester gelijk, die zijn huis bouwde op het zand en als de slagregen is neergevallen en de waterstromen zijn gekomen en de winden hebben gewaaid en tegen dat huis zijn aangeslagen, is het gevallen en zijn val was groot. Maar het huis van de wijze bouwmeester, die zijn huis op de steenrots gebouwd had, heeft alle stormen weerstaan. Alzo zal Gods volk behouden worden, dat door het geloof op de steenrots Christus bouwt; op de steen, die door de bouwlieden wel verworpen is, maar geworden is tot een hoofd des hoeks. Door het geloof alleen, dat de Heilige Geest in de harten Zijns volks werkt, worden zij op de Rotssteen, Christus, gebouwd en verkrijgen zij hun rust in Hem.
Maar die werkende Rotssteen doet hen ook het levend water uit Hem voortdurend ontvangen. opdat zij drinken met vreugde uit de fonteinen des heils. Want toch de rotssteen is niet alleen in de eeuwigheid gelegd en in de tijd voortgebracht, maar ook na Zijn volbrachte Borgwerk gelegd in de hemel, als de altooswerkende rotssteen. Hij bracht Zijn volk ten hemel in. Hij stilde niet alleen Gods gramschap, de wet van haar vloek ontwapenend, maar Hij voer,

opgestaan uit de dood, ook ten hemel op. Toen is Zijn volk met Hem gezet in de hemel en in Gods gunst en gemeenschap hersteld. Van hoe grote betekenis is dan de hemelvaart van Christus, toen Hij onze menselijke natuur, ziel en lichaam, in de hemel heeft ingebracht.
In Adam, ons aller verbondshoofd, hebben alle mensen zich uit de hemel uitgebannen; die voor eeuwig toegesloten, maar Christus heeft de hemel voor Zijn volk weder geopend. Zij verkrijgen in Hem de vrijmoedige toegang reeds door het geloof in dit leven; smaken door Christus de eerstelingen van de hemelvreugde en zullen eens tot Hem in de hemel worden opgenomen, om in Gods gemeenschap eeuwig te verkeren en Hem, Die op de troon zit en het Lam alle aanbidding en ere toe te brengen, zo Hij die waardig is te ontvangen in aller eeuwen eeuwigheid.
Van de hemelvaart van Christus staat ons nu verder te handelen, naar de verklaring, ons gegeven in de achttiende Zondagsafdeling van de Heidelberger Catechismus.

Vraag 46: ***Wat verstaat gij daarmede: Opgevaren ten hemel?***
Antwoord. Dat Christus voor de ogen van zijn jongeren van de aarde ten hemel is opgeheven, en dat Hij ons ten goede daar is, totdat Hij wederkomt, om te oordelen de levenden en de doden.
Vraag 47: Is dan Christus niet bij ons tot aan het einde der wereld, gelijk Hij ons beloofd heeft?
Antwoord. Christus is waarachtig mens en waarachtig God. Naar Zijn menselijke natuur is Hij niet meer op aarde. Maar naar Zijn Godheid, majesteit, genade en Geest wijkt Hij nimmermeer van ons.
Vraag 48. Maar zo de mensheid niet overal is, waar de Godheid is, worden dan de twee naturen in Christus niet van elkaar gescheiden?
Antwoord Ganselijk niet; want dewijl de Godheid door niets kan ingesloten worden en overal tegenwoordig is, zo moet volgen, dat zij wel buiten haar aangenomen mensheid is, en nochtans niettemin ook in haar is, en persoonlijk met haar verenigd blijft.
Vraag 49: Wat nut ons de hemelvaart van Christus?
Antwoord. Ten eerste, dat Hij in de hemel voor het aangezicht Zijns Vaders onze Voorspreker is.
Ten andere, dat wij ons vlees in de hemel tot een zeker pand hebben, dat Hij, als het Hoofd, ons, Zijn lidmaten, ook tot Zich zal nemen.
Ten derde, dat Hij ons Zijn Geest tot een tegenpand zendt, door Wiens kracht wij zoeken dat daarboven is, waar Christus is, zittende ter rechterhand Gods, en niet dat op de aarde is.

Van de hemelvaart van Christus hebben we te spreken. De Onderwijzer leert

I. ***wat door die hemelvaart te verstaan zij;***
II. welke belofte door die hemelvaart vervuld is;
III. hoe door die hemelvaart de vereniging der beide naturen bestendigd werd;
IV . welk nut die hemelvaart voor Gods volk afwerpt.

I. wat door die hemelvaart te verstaan zij

Veertig dagen nog heeft de Heere na Zijn opstanding op aarde vertoefd, Zich openbarend aan Zijn discipelen met vele gewisse kentekenen en sprekend van de dingen, die het Koninkrijk Gods aangaan. Die veertig dagen vormden als het ware een overgangsperiode. Vóór het sterven had de Heere schier onafgebroken met de jongeren gewandeld; straks zou Hij naar het

lichaam niet meer tegenwoordig zijn. En hoewel Hij veel meer dan lichamelijk, naar Zijn genade, majesteit en Geest bij de Zijnen blijft, voor hen was de overgang groot en zwaar. De Heere heeft hen echter in Zijn verblijf van veertig dagen niet alleen vastelijk overtuigd van Zijn opstanding, maar ook op Zijn heengaan voorbereid. Zijn omgang was dan ook niet als weleer. Hij wandelde niet meer in het openbaar onder de Joden, maar kwam - en dat met onderbreking - tot Zijn discipelen; dan hier en dan weder daar was de Heere bij de Zijnen om dan weder heen te gaan en straks van hen lichamelijk te scheiden tot de dag der dagen. En dat scheiden was tot hun zaligheid en grote blijdschap.
Want de hemelvaart van Christus is die troostvolle opgang naar de hemel der hemelen, waarin Hij verheerlijkt werd met de heerlijkheid, die Hij had, eer de wereld was; en tevens Zijn volk in Hem verheerlijkt werd. In Zijn hemelvaart heeft de Heere Jezus onze eigen menselijke natuur, onze ziel en ons lichaam in de hemel ingebracht, en alzo de kloof geheeld, die door de zonde geslagen werd, zodat de Apostel uitroept: "Wij zijn met Hem gezet in de hemel." Door Zijn hemelvaart is de Middelaar gezeten aan de rechterhand der Majesteit in de hoogste hemelen, opdat Hij Zijn volk zij ten profeet, en ten priester, en ten koning, en dat volk door Hem een vrijmoedige toegang hebbe tot de Vader.
Die hemelvaart is de plaatsbereiding voor de Heilige Geest, die blijvende Trooster, Die van Zijn kerk niet meer wijken zal, aan de discipelen genadiglijk is toegezegd en door hen blijmoedig verwacht werd. O, wat zal het voor de jongeren geweest zijn, dat Christus voor hun ogen van de aarde ten hemel is opgeheven! Want de Heere is zichtbaar ten hemel gevaren; de in bezitneming van die heerlijkheid heeft Hij hun willen tonen. Van Zijn opstanding waren zij geen getuigen geweest; de opstanding heeft geen mensenoog aanschouwd. Maar de hemelvaart heeft Christus voor de ogen van zijn jongeren volbracht. Hij Zelf leidde hen buiten tot aan Bethanië en Hij zegende hen. "En het geschiedde, als Hij hen zegende, dat Hij van hen scheidde." Al zegenende ging Hij van hen; en, werd Hij opgenomen; al hoger en hoger; nagestaard van de jongeren, tot een wolk Hem wegnam van hun ogen.
Naar het lichaam was Hij niet meer bij hen, ook zou Hij niet meer "naar den vlese" gezien worden, dan eenmaal, als Hij staan zal, zó Hij opvoer, lichamelijk, op de wolken, om te oordelen de levenden en de doden; en als alle oog Hem zien zal; het oog Zijns volks; en ook - hoe schrikkelijk het oog dergenen, die Hem doorstoken hebben.
Van de jongeren was Hij heengegaan. Wat verandering bracht die hemelvaart hun; een verandering, die reeds door de opstanding feitelijk gekomen was; en die van alle lichamelijke tegenwoordigheid afbracht, opdat het volk door geloof wandele en niet door aanschouwen. Op de lichamelijke tegenwoordigheid waren de discipelen zozeer gesteld geweest. Zelfs in de openbaring bij het graf aan Maria kwam dat nog uit, toen de Heere haar zeggen moest: "Raak mij niet aan." Het zou niet meer zijn als vóór Christus' lijden en sterven. Straks ging Hij henen van hen om lichamelijk niet meer met hen te wandelen. Hij moest opvaren tot Zijn Vader.
Wat ommekeer in het leven der jongeren! En toch, zij hebben die ommekeer met blijdschap mogen doorleven. "Zij aanbaden Hem en keerden weder naar Jeruzalem met grote blijdschap." Het was hun zo geheel anders dan toen de Heere van hen scheidde, om te sterven. Toen konden zij de scheiding niet dragen; toen werden ze allen aan Hem geërgerd; doordat ze geen oog hadden voor de noodzakelijkheid van Christus' eeuwiggeldende offerande. Ze hadden zich de weg zo geheel anders voorgesteld. Maar nu is het licht in hen opgegaan. Nu hebben zij hun Heere leren kennen in de kracht van Zijn dood en van Zijn weer opstanding; nu is hun ziel toebereid voor de komst van de Heilige Geest, en kunnen zij des Heeren lichamelijke tegenwoordigheid missen. O, zalige ommekeer!

Maar onze ziel heeft wel hemels onderricht van node, om het te vatten. Want, gelijk de discipelen, zoekt het volk Gods nog maar al te zeer rust in dat gevoelig omgaan met de Heere Jezus. 't Is ook wel 'n kostelijke tijd, die eerste tijd, waarin we zo gedurig mogen ervaren, dat de Heere niet verre is. Maar hoe weinig verstaan we dan toch van Christus' Borgwerk; van het vorderend recht des Vaders, dat alleen in de dood des Heeren voldoening vinden kon. Wat is er dan, bij al het genieten der liefde, weinig geloofslicht. En welke diepe wegen moeten we doorwandelen, om van alles afgebracht te worden, opdat onze ziel alleen in Christus rusten moge. Ons leven moeten we verliezen; het moet met ons in de dood.
Maar o, hoe recht dierbaar wordt ons dan ook Immanuël; Hij, Die zonde gemaakt werd voor ons, opdat wij zouden zijn, rechtvaardigheid Gods in Hem; Die ons Gode kocht met Zijn bloed. Die ook opstond en ons wilde vrijmaken van het geweld der helle. Die verheerlijkt werd, opdat Hij Zijn volk terugbrenge in de gemeenschap met de Vader en dit Hem roeme, als de Schoonste onder de mensenkinderen en Hem kenne als de Levensbron en van Hem alleen alle heil verwachte. Nu kan Hij heengaan. Wel trekt onze ziel dan nog terug naar dat vorige leven; want in het leren kennen van die vernedering en verhoging was ook weder, en nu zo onuitsprekelijk vol, uitgieting van de liefde van Christus en ervaren van Zijn nabijheid. En dat alles gaf ons zulk een rust; die bevindelijke weg, die de Heere ons leidde, deed ons zulk een vastheid in ons hart gevoelen; en gaf zulk een rusten op hetgeen God in ons deed, als bewijs, voor ons, dat Deze ook onze Zaligmaker werd. En toch rustten wij in dit smaken van de liefde Gods in Christus, meer dan we zelf wisten op de genade die wij in ons hadden; in onze doorleving, op ons smaken van des Vaders liefde en gunst, dan op de God onzer zaligheid. En toen sprak de Heere Jezus: "Het is u nut, dat Ik wegga." Nee, daar konden we in het eerst niet aan. Weggaan? Ach, dat Hij bij ons bleve. Maar Hij ging heen. Eerst nog kwam Hij van tijd tot tijd; en toen bracht Hij ons buiten, tot de Olijfberg, en toonde Zijn ingaan in heerlijkheid. Ja, toen kon het; toen zagen we Hem opvaren, om te verstaan dat "het meer is", dat Hij ter rechterhand Gods is.
O, volle stromen van zaligheid, die uit Christus vloeien. Hij heengegaan, Nee, niet om Zijn volk aan zichzelf over te geven, maar om in hen te komen wonen door Zijn Heilige Geest; en om ten derden hemel in te gaan, en daar hun ten goede te zijn. De zaligheid is in Hem; in Hem alleen; in Hem zo geheel volkomen, en zo onwrikbaar vast.

Hier wordt de rust geschonken;
Hier 't vette van Uw huis gesmaakt,
Een volle beek van wellust maakt
Hier elk in liefde dronken.

Van de aarde is Christus voor de ogen van zijn jongeren ten hemel opgeheven; van de Olijfberg naar de derde hemel, de troon Gods. "Want wij hebben een Hogepriester, Die door de hemelen doorgegaan is." "Hij is opgevaren boven alle hemelen." Hoe kan toch Luther spreken van de alomtegenwoordigheid van Christus' lichaam! Staat het er dan niet uitdrukkelijk, dat Christus zit aan de rechterhand Gods; hebben dan de engelen, die bij de discipelen stonden, toen de wolk de hemelen voor hun ogen sloot, het niet zo duidelijk betuigd: "Deze Jezus is van u opgenomen in de hemel"?
Hoe kon toch Luther de grens tussen Schepper en schepsel wegnemen! U ziet, ook Luther was mens en Luther dwaalde in het stuk van de hemelvaart. Want Christus is naar ziel en lichaam ten hemel opgeheven en is Zijn volk ten goede daar, totdat Hij wederkomt, om te oordelen de levenden en de doden. De hemelvaart des Heeren was meer dan het ten hemel varen van Henoch of Elia. Christus heeft door Zijn opvaart de gesloten hemelen voor Zijn volk geopend.

Door Hem alleen voeren de gezaligden ten hemel op. Zijn hemelvaart is het beginsel der eeuwige heerlijkheid, waartoe Hij Zijn volk toebereidt. "Ziet", zo sprak Hij, "Ik ga heen om u plaats te bereiden." Hij is Zijn volk ten goede daar in de hemel, totdat Hij wederkomt. "Want eens komt HIJ. De hemel moest Hem ontvangen tot de tijden der weer oprichting aller dingen", zo predikte Petrus, overeenkomstig hetgeen de engelen geboodschapt hadden. Hij komt weder. Wanneer dat zijn zal, weet niemand dan de Vader alleen.
Ieder, die de tijd van die wederkomst berekenen wil, slaat zeker mis; en dringt onheilig in in de verborgenheden Gods. Van de tijd dier wederkomst meldt ons de Schrift niet. Maar wel spreekt ze overvloedig van het feit; en wel heeft Christus Zijn jongeren geboden "den volke te prediken en te betuigen, dat Hij is Degene, Die van God verordend is tot een Rechter van levenden en doden" (Hand. 10). Dan zal de laatste der uitverkorenen zijn toegebracht; de laatste schoof in de schuur zijn ingezameld; dan geheel onverwacht, te midden van de uitgieting der schrikkelijke goddeloosheid zal de Heere komen, omringd van Zijn duizendmaal duizenden engelen. Vreselijk voor alle goddelozen, maar de dag der eeuwige heerlijkheid voor Gods uitverkorenen. En toch heeft de Heere, zo wij nu in de tweede plaats vernemen, Zijn belofte, dat Hij bij Zijn volk zal blijven tot het einde, niet geschonden, maar toen Hij ten hemel opvoer, bevestigd.

II. ***Tot de grote dag des oordeels nu blijft Christus in de hemel aan Zijns Vaders rechterhand en is Hij niet op aarde.***
Hij komt Hij lichamelijk op aarde niet, ook niet duizend jaren; aan een duizendjarig rijk geloven wij niet. Christus is en blijft in de hemel, tot de dag der dagen.
Is dan Christus niet bij ons, tot aan het einde der wereld, gelijk Hij ons beloofd heeft? Hoe is het toch te rijmen, dat de Heere Zijn jongeren, hen leidend buiten Jeruzalem, toezei: "Ik ben met ulieden al de dagen tot de voleinding der wereld", en als Hij dit nauwelijks gezegd had, heenging om nimmer op dit wereldrond weder te komen? Hoe kan dat nu samengaan: "Ik ben met ulieden" en "Ik ga henen tot Mijn Vader"? De discipelen hadden de tegenwoordigheid des Heeren zozeer van node. Ze zouden heengaan, predikend het Evangelie aan alle creaturen; ze moesten een weg van zware strijd door, zó zwaar, dat zij alleen die niet konden wandelen. Hen wachtte wat Christus voorzegd had, dat ze voor koningen en stadhouders gesteld zouden worden.
En dat was niet erg, zo maar de Heere met en bij hen was. Het was hun sterkte en troost en vrijmoedigheid: "Ik ben met ulieden." En breekt nu Christus Zijn belofte? Is Hij dan niet bij Zijn volk gelijk Hij beloofd heeft? Maar nee, dat de Heere Zijn belofte breekt, dat kan niet. "Wat uit Zijn lippen ging, blijft vast en onverbroken." Hij beloofde en Hij blijft ook bij de Zijnen. Maar Zijn tegenwoordigheid is niet meer lichamelijk. "Christus is waarachtig mens en waarachtig God. .Naar zijn menselijke natuur is Hij niet meer op aarde, maar naar zijn Godheid, majesteit, genade en Geest, wijkt Hij nimmermeer van ons."
Het was juist Luthers dwaling, dat hij Christus lichamelijk wilde tegenwoordig doen blijven; dat hij de troost voor het volk alleen zocht in de lichamelijke, terwijl die troost daarentegen in de, geestelijke tegenwoordigheid ligt. De grote hervormer kwam er dan ook toe, te leren dat bij de hemelvaart Christus' lichaam alomtegenwoordig is geworden, juist als Zijn Godheid is. Dus is volgens Luther Christus' menselijke natuur niet in de derde hemel en daar alleen, maar die menselijke natuur is overal waar de Godheid is, alomtegenwoordig. Luther loochent de hemelvaart van Christus. En deze dwaling bracht straks op het dwaalspoor van de consubstantiatie, de lichamelijke medewezigheid van Christus bij het Avondmaal.

Die Lutherse ubiquiteitsleer is geheel in strijd met de Schriften; en getuigt van het niet verstaan der rijke vertroosting van Christus' geestelijk tegenwoordig-zijn bij de Zijnen. Die geestelijke tegenwoordigheid is meer dan de lichamelijke. Daarom was het nut dat Christus wegging.
Hoe duidelijk blijkt dit uit het leven der discipelen en uit dat van geheel de kerk van God. Toen de Heere op aarde bij Zijn jongeren was en drie jaren met hen wandelde, deed Hij hen niet alleen Hem kennen zo Hij waarlijk was de Zone Gods, maar schonk Hij hun gedurig die uitlatingen van zijn liefde, dat zij Hem niet verlaten konden. Al gingen de grote scharen van Hem heen, omdat Zijn rede hard was in hun oren, zij getuigden: "Tot Wie zullen wij heengaan, Gij hebt de woorden des eeuwigen levens." Maar hun ontbrak maar al te zeer de gelovige toe-eigening van hun dierbare en gezegende Middelaar.
En zo is het nog menigmaal met degenen, die geen vreemdelingen van de Heere zijn. De genietingen der liefde zijn soms meer en sterker dan de oefeningen des geloofs. Daaruit vloeit het dan ook voort, dat hoewel de Heere nimmer van Zijn volk wijkt, er zulk een gevoel van verlating in het hart zijn kan, dat het geloof niet doorbreekt in zijn kracht om zich op Hem te verlaten, Die ten hemel opvoer en toch naar Zijn Godheid, majesteit, genade en Geest nimmer van Zijn duur-gekochte kerk wijkt. Hij heeft het Zelf gezegd: "Ik ben met ulieden tot de voleinding der wereld." "Ik zal u niet begeven en Ik zal u niet verlaten." Hierin ligt de troostbron voor Gods volk en zo het licht des Geestes daarover opgaan mag, dat de Heere Jezus wel naar Zijn menselijke natuur, met ziel en lichaam, ten hemel gevaren is, maar Zijn belofte zekerlijk en in alle noden aan Zijn volk vervult, gaat van Hem de kracht uit, die Gods kinderen in de grootste donkerheid en tegenheden op Hem doet hopen. Er is hulp besteld bij een Held, Die verlossen zal. Gods volk wordt niet alleen in de wereld gelaten; de Heere is niet ten hemel gevaren om de Zijnen aan zichzelf over te geven. Hij nam hen mede en blijft als de Alomtegenwoordige bij hen. Hij verzoende niet alleen hun schuld, rechtvaardigend hen in Zijn opstanding, maar Hij bracht hen in de gemeenschap met Zijn Vader terug. Dat is de grote betekenis van de Hemelvaart van Christus en zij, die door het geloof deze mogen leren toeëigenen, roepen door de Geest der aanneming tot kinderen Abba Vader. De hemelvaart moest zichtbaar, waarlijk en plaatselijk volgen op de opstanding uit de doden.
Het is dus zo, dat de menselijke natuur des Heeren in de hemel is, waar de troon Gods is; en de heilige engelen zijn; en al de gezaligden; en daar alleen; aan één plaats gebonden en dat Zijn Godheid overaltegenwoordig, in de hemel, maar ook buiten de hemel is, overal! De mensheid is dus in de hemel alleen, en niet overal waar de Godheid is. Zo staat geschreven in Hand. 3: 21: "Welke de hemel moet ontvangen, tot de tijden der weer oprichting aller dingen, die God gesproken heeft door de mond aller zijn heilige profeten van alle eeuw."
Nu rijst echter de vraag, die wij ten derde door de Onderwijzer beantwoord vinden: "Maar zo dan de mensheid niet overal is, waar de Godheid is, worden dan die twee naturen in Christus niet van elkaar gescheiden?"

III. ***Integendeel. Door de hemelvaart van Christus wordt de vereniging der beide naturen bestendigd.***
Van een scheiding der naturen is geen sprake. "Ganselijk niet", zegt onze Catechismus. Dat te zeggen ware geheel het verlossingswerk van Christus vernietigen. De twee naturen van Christus zijn ten aller-nauwste met elkaar verenigd, zó, dat Hij, Die twee naturen heeft, één Persoon is; de Tweede Persoon in het Goddelijk Wezen; de Zone Gods. Uit die nauwe vereniging der Goddelijke en menselijke natuur nu volgt, dat de Zoon van God leed en stierf en opstond en ten hemel inging en ter rechterhand Gods zit, in ons vlees en bloed. En dat juist

gaf een eeuwige waardij en kracht aan het verzoenend en verlossend werk, dat Hij ter zaligheid van verloren zondaren ondernam. Scheidt u de naturen van Christus van één, dan randt u het ganse werk der zaligheid aan, door Hem gewrocht. Die twee naturen kunnen niet gescheiden worden; zelfs in de dood bleven ze verenigd; en ook door de hemelvaart zijn ze niet gescheiden. Dat mag men voorwerpen, maar dat is niet zo. "Want mitsdien de Godheid onbegrijpelijk en overaltegenwoordig is, zo moet volgen, dat Zij wel buiten Hare aangenomen mensheid is en nochtans ook in dezelve is en persoonlijk met haar verenigd blijft." Dat was reeds zo in de kribbe. De aangenomen mensheid was niet alomtegenwoordig; in Bethlehems stal lag zij ter neer in aller-diepste versmading.
Maar toch ook verenigd met de alomtegenwoordige Goddelijke Persoon. Want datgene wat uit Maria is geboren, is Gods Zoon. Van de geboorte af was dus de mensheid niet overal waar de Godheid is; en toch was er een aller-nauwste vereniging, tot enigheid des Persoons. Wij hebben één Middelaar, en die éne Middelaar heeft twee naturen; de menselijke natuur, ons in alles gelijk, uitgenomen de zonde, aan één plaats gebonden; en de Goddelijke, vervullend de hemel en de aarde. Zo was het vóór, zo was het met, zo is het ná de hemelvaart. De Godheid is niet alleen daar waar de menselijke natuur is, maar óók daarbuiten, overal; en toch is Zij ook in die mensheid geheel, volkomen; en persoonlijk ermede verenigd. Naar Zijn menselijke natuur is Christus niet meer cp aarde; "Ik ben niet meer in de wereld." Maar naar Zijn Godheid, majesteit, genade en Geest is Hij er wel en wijkt Hij nimmermeer van de Zijnen. Zó wordt Zijn belofte vervuld: "Ik ben met ulieden al de dagen, tot de voleinding der wereld." Naar Zijn Godheid blijft Hij bij ons: "De hemel is Mijn troon en de aarde is de voetbank Mijner voeten" (Jesaja 66: 1). Ben Ik een God van nabij en niet van verre. Die Goddelijke tegenwoordigheid is vol majesteit en genade. Hoe heerlijk was dat afgeschaduwd onder Israël, waar de Heere Sion beminde boven alle woningen Jacobs. En op Sions heuveltop was de betoning van Jehova's majesteit zo groot, dat de dichter zong:

Hoe groot, hoe vrees'lijk zijt G' alom,
Uit Uw verheven heiligdom,
Aanbidd'lijk Opperwezen!

In die majesteit verheugde het volk zich aanbiddend; met beving. O, zij licht over de genade Gods in Christus. Ook de bediening der genade is van die majesteit vol. Dat doet Gods volk ootmoedig vrezen en van de genade Gods met heilige eerbied vervuld zijn en spreken. Laat ons van de genade niet schertsen; zij is vol van Gods majesteit. Maar toch ook die majesteit is zonder verschrikking. Christus is naar Zijn genade bij de Zijnen, naar Zijn schuld-uitdelgende, verzoenende, vertroostende genade.
Dag bij dag maken wij ons, ook na ontvangen genade, der verwerping waardig, maar de genade, waarmee Christus bij de Zijnen blijft, bedekt de ongerechtigheid en reinigt hun harten. Die genade is de onuitputtelijke fontein voor den huize Davids en de inwoners van Jeruzalem; daardoor hebben we een toegang tot Gods heiligdom en een vrijmoedigheid des harten. Die genade van Christus is de stok en staf der vertroosting. Naar Zijn Godheid, majesteit, genade en Geest wijkt de Heere nimmermeer. Die Geest zond Hij als de blijvende Trooster: ‚Ik zal de Vader bidden, en Hij zal u een andere Trooster geven, opdat Hij bij u blijve tot in der eeuwigheid; namelijk de Geest der waarheid."
O, het is wat groots; het is de kracht om de loopbaan te lopen, die ons is voorgesteld,. dat Christus, de Heere bij de Zijnen blijft. Over de weg van Gods kinderen hangen zulke donkere wolken soms; 't kan het volk zo bange worden dan. "Ten ware de Heere, Die bij ons geweest

is, als de mensen tegen ons opstonden; toen zouden zij ons levend verslonden hebben, als hun toorn tegen ons ontstak; toen zouden ons de wateren overlopen hebben." Hoe toch klaagde David over de verberging Gods tot zijn verschrikking. We kunnen het ons niet denken, als Gods licht over onze tent schijnt, dat er tijden van zulk een donkerheid, en verlating, en zondekracht, en onverenigd zijn met Gods handelingen komen kunnen.
O, zo dan niet de Heere Jezus bij ons bleve, we kwamen om; zo dan Hij niet Zijn eigen werk kroonde, het bezweek. Toen de satan Petrus zeer begeerde te ziften als de tarwe, sprak de Heere: "Ik heb voor u gebeden, dat uw geloof niet ophoude." In die voorbede ligt Gods Kerk veilig en één blijkje van 's Heeren nabijheid is genoeg om ons hoofd omhoog te heffen en ons in de ruimte te doen wandelen. Dat Hij slechts spreke tot onze ziel: "Ik ben Uw heil!" Ook in de grootste donkerheid nu, in het gevoel van de schrikkelijkste verlating en onder alle beroering der hel is Hij nabij de Zijnen. Hoe diep de weg ook ga, Hij wijkt nimmermeer. Met Hem konden Paulus en Silas in de gevangenis het niet alleen houden, maar zelfs boven alle smart van striemen en boeien zich verheffen, en Gode lofzangen aanheffen. Bij Petrus was de Heere, hem de deuren des kerkers openend en hem uitleidend door de wachters henen, op het gebed, dat de gemeente door de Geest der gebeden opzond.
Stefánus kon in de kracht van Christus stervend bidden voor zijn vijanden. Hij zag de hemelen geopend en de Heere staande om hem ter heerlijkheid in te leiden. Johannes, de balling op Padmos, was de ballingschap zoet door de tegenwoordigheid van de Godheid, majesteit, genade en Geest van Christus. En is een weg van ziekte, werkeloosheid, armoede, vijandige benauwing, of wat er ook zij, ooit te zwaar om met de Heere te betreden? Zelfs in de dood zal de Heere van Zijn volk niet wijken. "Al ging ik ook door een dal der schaduwen des doods, zo zou ik niet vrezen." Hij, Die de dood verslond ter overwinning, doet zo krachtig Zijn tegenwoordigheid aan Zijn volk soms ervaren, dat (ge hebt die sterfbedden toch ook wel gekend?) al lag een leven achter de rug van onophoudelijke strijd en kommer, met volle ruimte de ingang bereid werd in het eeuwig Koninkrijk.
O, zingende zijn ze wel van ons heengegaan, bemoedigend degenen, die nog in de strijd bleven; doordat de tegenwoordigheid van Christus zó sterk vertroostte, dat de verschrikking des doods zelfs vlieden moest. Nee, lichamelijk is de Heere niet meer bij ons, dat is ook niet van node; er is meer: naar Zijn Godheid, majesteit, genade en Geest wijkt Hij nimmermeer van ons. O, hoe is de hemelvaart der kerke Gods profijtelijk! Hem werden haar lofzangen van ouds toegebracht en met haar willen wij, eer wij gaan besluiten, zingen uit Psalm 47: 3:

God vaart, voor het oog,
Met gejuich omhoog;
't Schel bazuingeluid
Galmt Gods glorie uit.
Heft de lofzang aan,
Zingt Zijn wonderdaán,
Zingt de schoonste stof,
Zingt des Konings lof,
Met een zuiv're galm,
Met een blijde Psalm;
Hij, de Vorst der aard',
Is die hulde waard.

IV. ***Nu staat ons nog in de vierde plaats te letten op het nut, dat de hemelvaart voor Gods volk afwerpt.***
"Wat nut ons de hemelvaart van Christus?" Zo luidt de 49ste vraag. En dan wijst het antwoord op drieërlei:
le. dat Hij in de hemel voor het aangezicht Zijns Vaders onze Voorspreker is;
2e. dat wij ons vlees in de hemel tot een zeker pand hebben;
3e. dat Hij ons Zijn Geest tot een tegenpand zendt.

Dat nut is voor Gods volk alleen; voor degenen, die van eeuwigheid door de Vader aan Christus gegeven zijn. O, ik kan het niet genoeg herhalen, dat het middelaarswerk van Christus, beide in de staat van zijn vernedering en van Zijn verhoging, alleen Zijn uitverkorenen ten goede komt. Maar dat schrikke toch niemand af, daar de Heere Jezus de Zijnen uit de diepe staat van dood en verdoemenis verheerlijkt in de hemel. Komen zij daar dan door Hem, uit genade alleen, zo is elk vijgenblad voor ieder, die nog leeft in het heden der genade, weggenomen. O, het dringe ons bij dag en nacht, om de zaligheid alleen in Hem te zoeken, Die de hemelen voor verloren zondaren geopend heeft. God heilige de waarheid aan uw harten en doe u verstaan, dat wij de hemel door onze zonden gesloten hebben en ter hel wandelen opdat wij door de nood gedreven die enige Middelaar mogen zoeken, Die gezeten is aan de rechterhand van de Vader en door Hem met God worden verzoend en in Zijn gemeenschap hersteld.
Hoe vreselijk toch zal het zijn straks te moeten sterven en de hemel voor eeuwig gesloten te vinden. Zegene de Heere Zijn Woord aan uw zielen en opene Hij uw ogen voor het nut van de hemelvaart van Christus voor Zijn volk. Hij is hun Voorspreker. Hij eist op grond van Zijn volbracht middelaars-werk van de Vader alles wat in de tijd hun nodig is en wat eenmaal hun zaligheid volmaken zal.
Die Voorspreker kon Hij niet zijn, zo Hij op aarde gebleven ware. "Want", zo spreekt de Apostel in Hebreeën 8: 4, "indien Hij op aarde ware, zo zou Hij zelfs geen Priester zijn." In de hemel, bij de Vader hebben Gods uitverkorenen een Voorspraak, Jezus Christus, de Rechtvaardige. Ging niet de hogepriester in het Heilige der heiligen, nadat hij buiten in de voorhof geofferd had, om dáár te bidden? En wees die ceremonie niet heen naar Christus, Die buiten, op Golgótha, offerde en daarna in het Heiligdom, niet met handen gemaakt, dat is in de hemel, inging om Voorbidder en Voorspreker voor Zijn volk te zijn? Daar in de hemel draagt Hij Zijn offer de Vader voor, als het altoosdurend zoenoffer tot wegneming van al de zonden Zijns volks; daar, in de hemel draagt Hij de noden van zijn kerk. "Want wij hebben geen hogepriester, die niet kan medelijden hebben met onze zwakheden, maar Die in alle dingen, gelijk als wij, is verzocht geweest, maar zonder zonde."
In alle dingen. Hij weende aan het graf van Lazarus. Hij was vermoeid; Hem hongerde en dorstte; Hij was zeer bedroefd; Hij kan medelijden hebben met Zijn volk als het rouwklederen moet aantrekken; Hij verstaat de droeve klacht der Zijnen, wanneer ze hun rouwdragende ziel voor Hem uitstorten. Hij weet de vermoeienis, die de kerk overkomt en als de weg te veel worden zou, kan en wil Hij ze sterken. 't Is Israëls God, Die krachten geeft. Hij geeft de nooddruftigen spijs en drank en troost de bitter bedroefden van geest; Hij is de medelijdende Hogepriester; hun Voorspreker in de hemel; opdat door Hem des Vaders onveranderlijke liefde geduriglijk het volk worde verklaard en in hun zielen uitgestort. Ja, nu Hij ons vlees in de hemel heeft ingebracht, nu zal Zijn volk er zeker komen. Hij heeft de hemelen gescheurd; die hemelen waren door de zonde gesloten, eeuwig gesloten voor alle Adams nakomelingen. Niet één hunner zou ooit ten leven kunnen ingaan.

Maar zie, nu nam Christus de menselijke natuur aan, en die natuur, onze ziel en ons lichaam, bracht Hij in de hemel in. Hij, het Hoofd der Kerk, is boven. En nu zal het lichaam, nl. Zijn kerk, zeker volgen. Dat is het nut, van de hemelvaart van Christus "dat wij ons vlees in de hemel tot een zeker pand hebben, dat Hij, als het Hoofd, ons Zijn lidmaten, ook tot Zich zal nemen." Laat nu de hel vrij woeden; het volk zal er zeker komen. "In het huis Mijns Vaders zijn vele woningen; anderszins zo zou Ik het u gezegd hebben; Ik ga henen om u plaats te bereiden. En zo wanneer Ik heen zal gegaan zijn, en u plaats zal bereid hebben, zo kom Ik weder, en zal u tot Mij nemen, opdat gij ook zijn moogt, waar Ik ben." Zijn ingaan in het heiligdom is het zekere pand van de zaligheid der kerk, haar zegelring en snoer en staf.

Doch, hoe zal onze ziel zich opheffen tot Hem, Die ten hemel opvoer; hoe zullen wij die op aarde zijn, gemeenschap oefenen met Hem, die ter rechterhand Gods is? Och, neen niet in eigen kracht; dat kan niet, maar Hij zendt ons Zijn Geest tot een tegenpand door Wiens kracht wij zoeken, dat daarboven is, waar Christus is, zittende ter rechterhand Gods, en niet dat op aarde is. Dat beloofde Hij; Hij zou Zijn discipelen geen wezen laten; en dat schonk Hij op de Pinksterdag. Zijn Geest gaf Hij, woningen makend bij de Zijnen. En die Geest, die in hun harten woont, heft hun ziel op, dat zij zoeken wat boven is. Uit de aarde zijn wij aards. Wij zoeken van onszelf wat beneden op de aarde is. En toch zal dat ons nooit kunnen verzadigen.

Ach, hoe lijdt het leven bij Gods volk soms onder dat aardsgezind zijn! Het kostelijke goud wordt er door verdonkerd. In onze materialistische eeuw is het ook wel 'een breuk in de kerk Gods, dat ze te werelds werd. Gods volk leeft te laag, het leven is boven, waar Christus is. Zo dat volk zich omhoog heffen moge, is het in zijn element. Het stof der wereld verstikt.

Hoe onuitsprekelijk groot moet het niet alleen voor de engelen, maar in het bijzonder voor de reeds gezaligden in de hemel geweest zijn, toen zij hun Heere en Koning triomferend zagen inkomen en plaats nemen aan de rechterhand van de Vader. Toen hebben de hemelen gejuicht en de bazuinen schalden; engelen en gezaligden hebben Hem met volle hemelse blijdschap begroet. Maar zo zal dan ook straks, o duur gekocht volk, uw ziel Hem, Die u reeds plaats bereiden ging in de hemel, aanschouwen en in volmaakte blijdschap ere en heerlijkheid toebrengen. De hemelvaart uws Heeren is u een onderpand van uw ingang in de hemel der hemelen, om eeuwig te delen in dat heil, dat geen oog heeft gezien, en geen oor gehoord en dat in het hart des mensen niet is opgeklommen, nl. wat God bereid heeft voor degenen, die Hem vrezen. Amen.

De hemelse heerlijkheid van Christus

ZONDAG 19

Psalm 3: 2.
Lezen: Openbaring 6.
Psalm 68: 11, 12.
Psalm 98: 4.
Psalm 72: 11.

Geliefden,
Welk een openbaring van Christus' eeuwige triomf is de apostel Johannes op Patmos gegeven, toen hij door één der vier dieren hoorde zeggen, als een stem van een donderslag: Kom en zie. "En ik zag, en zie, een wit paard en Die daarop zat had een boog en Hem is een kroon gegeven en Hij ging uit overwinnende en opdat Hij overwon." Het Lam, dat waardig geacht is, om het met zeven zegelen verzegelde boek van Gods Raad te nemen en zijn zegelen te verbreken, dat Lam, geslacht van vóór de grondlegging der wereld, had het eerste zegel van het Boek geopend. Al de heiligen en de vier dieren, die de schepping vertegenwoordigen en de vier en twintig ouderlingen, twaalf representanten van het Oude en twaalf van het Nieuwe Testament, in wie dus geheel de uitverkoren kerk begrepen is, hebben dat Lam aangebeden en ere en heerlijkheid gegeven. Het Lam, dat geslacht is; dat in de volheid des tijds Zich gaf in de hand van zijn vijanden, met Wie zij handelen konden naar hun welgevallen; het Lam, dat genageld aan het vloekhout, Zich tot in de dood vernederde; dát Lam zit thans op het witte paard van zijn overwinning en Het draagt de kroon die Hem gegeven is. Want Hij is de Koning der koningen en de Heere der heren. Op Zijn overwinning wijst de witte kleur van het paard, waarop Hij voortrijdt, overwinnende en opdat Hij overwon. Hij is opgestaan uit de dood en heeft te niet gedaan degene, die het geweld des doods had, dat is de duivel. De dood kon Hem niet houden. In de morgen van de derde dag is Hij verrezen uit het graf. Toen de engel uit de hemel, Zijn dienstknecht, neerdaalde en de aarde beefde op haar fundamenten, zijn Zijn vijanden gevlucht en zij werden als doden.
Hij triomfeert in alle eeuwigheid en redt Zijn volk van de dood. Ja, Hij is ten hemel opgevaren. Alle boze geesten in de lucht zijn weggevloden voor Hem en Hij heeft plaats genomen aan de rechterhand Zijns Vaders. Dáár ziet Johannes Hem, in de geest. Van dáár uit werkt Hij, en rijdt Hij op het witte paard van zijn overwinning, géheel de wereld door. En Hij had een boog, waarmee Hij de pijlen schiet in het hart van des Konings vijanden, opdat Zijn volk voor Hem buige en zich Hem gewonnen geve. Met het zwaard zal Hij Zijn vijanden verpletteren. Hij zal ze verpletteren met een ijzeren scepter en ze in stukken slaan als een pottenbakkersvat. Maar de gekochten met Zijn bloed, degenen die Hem van de Vader gegeven zijn, zal Hij doorwonden met een pijl van Zijn boog.
Hij zal hun stenen hart wegnemen en een vlesen hart in de plaats geven. Hij zal ze rukken uit satans klauwen en de vijandschap huns harten breken, opdat zij Hem als hun Heere en Koning kennen en erkennen zullen. Hij zal huns vijands kop verslaan, die harige schedel vellen. Zij zullen in Hem overwinnen. Van dag tot dag trekt Hij voort, de wereld door, om door de dwaasheid der prediking zalig te maken, die geloven. Daartoe zit Hij aan de rechter hand Zijns Vaders, verheven tot de hoogste macht en heerlijkheid. Geen vijand zal Zijn loop verhinderen, want allen zijn door Hem overwonnen en gesteld tot de voetbank van zijn voeten. In welke

nood Zijn kerk dan ook moge verkeren, hier bedreigd door het water, dáár door het vuur, Hij zal haar verlossen en tot de laatste uitverkorene zal zijn toegebracht, Zijn overwinnend werk voortzetten.
O, hoe groot is dan toch de troost voor Gods oprechte volk, die ligt in de hemelse heerlijkheid, die Christus verkregen heeft als Hij plaats heeft genomen aan de rechterhand van de Vader en die ten volle zal openbaar worden, wanneer Hij eenmaal wederkomt om te oordelen de levenden en de doden.
Op die hemelse heerlijkheid van Christus vestigen wij thans nader onze aandacht bij de overdenking van de negentiende Zondagsafdeling van onze Heidelberger Catechismus.

Vraag 50: ***Waarom wordt daarbij gezet: zittende ter rechterhand Gods?***
Antwoord. Dewijl Christus daarom ten hemel gevaren is, opdat Hij Zichzelve daar bewijze als het Hoofd van zijn Christelijke Kerk, door Wie de Vader alle dingen regeert.
Vraag 51: Wat nuttigheid brengt ons deze heerlijkheid van ons Hoofd Christus?
Antwoord.
Eerstelijk, dat Hij door Zijn Heilige Geest, in ons, Zijn lidmaten, de hemelse gaven uitgiet. Daarna, dat Hij ons met zijn macht tegen alle vijanden beschut en bewaart.
Vraag 52: Wat troost u de wederkomst van Christus om te oordelen de levenden en dc doden?
Antwoord. Dat ik in alle droefenis en vervolging met opgerichten hoofde even Dezelfde. Die Zich te voren om mijnentwille voor Gods gericht gesteld en al de vloek van mij weggenomen heeft, tot een Rechter uit de hemel verwachte, die alle zijn en Mijn vijanden in de eeuwige verdoemenis werpen, maar mij met alle uitverkorenen tot Zich in de hemelse blijdschap en heerlijkheid nemen zal.

Over *de hemelse heerlijkheid van Christus* hebben wij dus nu te spreken,
I. in Zijn zitten aan de rechterhand Gods;
II. in Zijn werk voor Zijn uitverkorenen en
III. in Zijn wederkomst ten oordeel.

I. in Zijn zitten aan de rechterhand Gods
Nadat de Onderwijzer ons gesproken heeft van de verhoging des Heeren in opstanding en hemelvaart, bepaalt hij ons bij de heerlijkheid, die de Messias heeft aan de rechterhand Zijns Vaders, en die Hij eenmaal volkomen ten toon spreiden zal als Hij wederkomt op de wolken om te oordelen de levenden en de doden. En in de beschouwing dezer heerlijkheid van de Middelaar is de Heidelberger weder verre van bloot-voorwerpelijk, maar wijst hij mede op het nut, dat Gods volk uit deze heerlijkheid ontvangt.
In de eerste plaats dan worden wij onderwezen *van des Heeren heerlijkheid in Zijn zitten ter rechterhand Gods.* Op die zitting aan Gods rechterhand worden wij in de Twaalf Artikelen van het geloof nog afzonderlijk gewezen, nadat van de hemelvaart van Christus is gesproken en de Catechismus vraagt naar het "waarom" van die toevoeging ,opdat de majesteit van de verhoogde Middelaar te meer uitblinke. In Zijn hemelvaart toch is de gemeenschap tussen Hem en Zijn kerk op aarde niet verbroken, zoals wij in de vorige Zondagsafdeling reeds vernamen. Integendeel, de Heere blijft bij de Zijnen naar Zijn majesteit, genade en Geest, en toch ging Hij ten hemel in en zal Hij vóór Zijn wederkomst op aarde niet meer gezien worden. Maar Zijn heerlijkheid is ten nutte van Zijn duurgekochte volk en zij hebben van node niet alleen bij het feit van Zijn hemelvaart stil te staan, maar door het geloof gedurig Hem te zien,

zittende ter rechterhand Gods, opdat zij door Zijn kracht zoeken zullen de dingen, die boven zijn en niet die op de aarde zijn en hun wandel zij in de hemel, waar hun Hoofd en Heere is. Daarom wordt er toegevoegd: "Zittende ter rechterhand Gods."
Maar die uitdrukking moeten wij niet letterlijk verstaan, want God is een Geest (Johannes 4: 24) en heeft dus geen lichaam en ook geen rechterhand. Het zitten aan de rechterhand duidt op de hoogste heerlijkheid, de Middelaar van de Vader gegeven. Is aan de rechterhand niet de plaats der ere? Salomo, de koning "stond op, zijn moeder tegemoet, en boog zich voor haar; daarna zat hij op zijn troon en deed een stoel voor de moeder des konings zetten; en zij zat aan zijn rechterhand." Welk een eerbetoon des konings aan zijn moeder! Zo ook zingen wij van de heerlijkheid van de hemelse Bruidegom en Zijn bruid:

Men ziet U blij, in statelijke reien,
Door docht'ren zelfs van koningen geleien;
De koningin staat aan uw rechterhand
In 't fijnste goud van Ofirs mijnrijk land.

Aan de rechterhand is de plaats der ere. In de Schrift wordt van Gods macht en majesteit meermalen gesproken als van Zijn rechterhand: "De rechterhand des Heeren is verhoogd; de rechterhand des Heeren doet krachtige daden." Welnu, Christus was de aller-hoogste ere en heerlijkheid toegezegd als van Hem gezegd wordt, dat Hij zitten zou aan Gods rechterhand. "De Heere heeft tot mijn Heere gesproken: Zit aan Mijn rechterhand, totdat Ik Uw vijanden gezet zal hebben tot een voetbank Uwer voeten" (Psalm 110: 1). De Heere sprak van die heerlijkheid tot de hogepriester: "Van nu aan zult gij zien de Zoon des mensen, zittende ter rechterhand der kracht Gods en komende op de wolken des hemels" (Matth. 26: 64); terwijl Paulus in de Hebreeënbrief het volle licht op deze heerlijkheid vallen laat als een heerlijkheid ver boven die der heilige engelen. "Tot welke• der engelen heeft Hij ooit gezegd: Zit aan Mijn rechterhand?" Na de aller-diepste vernedering is Christus met eer en heerlijkheid gekroond boven alle schepselen. De Vader heeft Hem verheerlijkt met de heerlijkheid, die Hij had eer de wereld was. In de hemel geven Hem de staande gebleven engelen en de gezaligde uitverkorenen eeuwig ere en de betuiging, dat Hij zit aan Gods rechterhand moet Gods lieve volk op aarde wel gedurig opwekken om Zijn Naam te psalmzingen. De openbaring van zijn heerlijkheid deed Johannes op Patmos als dood aan Zijn voeten neervallen en ieder, die door Gods genade met geestelijke ogen Hem in Zijn hemelse heerlijkheid aanschouwen mag, buigt voor Hem in het stof.
"Verheft de Heere, onze God, en buigt u voor de berg van zijn heiligheid, want de Heere onze God is heilig" (Psalm 99: 9). Daar in de hemel, waarheen Hij opgevaren is en waar Hij naar Zijn menselijke natuur blijft tot het einde der dagen, daar wordt de Heere gezegd te zitten; ook leest u van Stefánus, dat hij, "de ogen naar de hemel houdende, zag de heerlijkheid Gods, en Jezus, staande ter rechterhand Gods."
Het maakt in Christus' heerlijkheid zelve geen verschil of Hij gezegd wordt te zitten dan wel te staan. Maar wel ligt daarin de onderscheiden oefening van die heerlijkheid voor Gods volk. Hij staat om ook met Zijn hemelse majesteit Zijn kerk te dienen; altijd gereed tot haar hulp, in de ure des doods haar opnemend in heerlijkheid. Zijn zitten drukt meer uit de zoete rust, die de Middelaar nu geniet, na de volkomen volbrenging van Zijn arbeid. De priesters van het oude Verbond stonden in het heiligdom; hun werk was nimmer vol; het bloed van stieren en bokken kon Gods recht niet voldoen. Maar deze Priester naar de ordening van Melchizédek heeft volkomen volbracht. Hij zit in eeuwige heerlijkheid, rustend met Goddelijke vergenoeging.

Als Middelaar deelt Hij zo in de volle liefde, gunst en gemeenschap Zijns Vaders. Want toch, men versta deze verheerlijking niet van de Zoon als Tweede Persoon in het Goddelijk Wezen, maar van Hem als Middelaar, daar Gods heerlijkheid op zichzelf bezien nóch verminderd, noch vermeerderd kan worden. Hij is als Borg verlaten van Zijn Vader. Maar na volbrenging van het werk, Hem opgelegd, in 's Vaders eeuwige gunst opgenomen. In de hemel zit Christus op Zijn troon: "Want Hij moet als Koning heersen, totdat Hij alle vijanden onder Zijn voeten zal gelegd hebben" (1 Cor. 15:25). Zo rust Hij in overheersing van al Zijn vijanden; gediend van de engelen en verheerlijkt door de gekochten met Zijn bloed, die al in heerlijkheid zijn ingegaan. "Hij heeft op Zijn kleed en op Zijn dij deze naam geschreven: Koning der koningen en Heere der heeren" (Openb. 19: 16). "Daarom heeft Hem ook God uitermate verhoogd en heeft Hem een naam gegeven, welke boven alle naam is, opdat in de Naam van Jezus zich zou buigen alle knie dergenen, die in de hemel en die op de aarde en die onder de aarde zijn, en alle tong zou belijden, dat Jezus Christus de Heere is, tot heerlijkheid Gods des Vaders" (Phil. 2: 9-11).

Dienovereenkomstig spreekt dan ook onze Catechismus: *Dat Christus daarom ten hemel gevaren is, opdat Hij Zichzelve daar bewijze als het Hoofd van zijn Christelijke kerk, door Wie de Vader alle ding regeert.*

Hij was het Hoofd van zijn kerk, ook vóór Zijn verhoging; dat was Hij van eeuwigheid; als zodanig is Zijn kerk in Hem uitverkoren. Nimmer is de kerk op aarde zonder Hoofd geweest; hoe had zij kunnen bestaan? Maar wanneer is Christus op een zeer bijzondere, meer doorbrekende, der vijanden overheersende wijze gaan tonen, dat Hij het Hoofd van zijn kerk is? Toen Hij verheerlijkt was aan des Vaders rechterhand. Vanuit Zijn heerlijkheid wil Hij in het bijzonder bewijzen dat Hoofd te zijn. "En Hij is het Hoofd des lichaams, namelijk der Gemeente, Hij, Die het begin is, de Eerstgeborene uit de doden, opdat Hij in allen de Eerste zou zijn" (Col. 1: 18). Hoe blinkt dat uit in de verbreiding van het Evangelie; de middelmuur des afscheidsels ligt verbroken en uit Joden- en heidendom brengt Hij Zijn uitverkorenen toe. De ure is gekomen, waarvan Hij tot de begerige Grieken sprak, dat de Zoon des mensen zal verheerlijkt worden in het vruchtdragen, gelijk het tarwegraan, dat stervend vrucht voortbrengt. De andere schapen, die van de Joodse stal niet zijn, is de Heere gaan toebrengen sinds Zijn zitting aan de rechterhand van de Vader; en het zal zijn één kudde en één Herder. In elke zondaar, die door genade mag buigen voor deze Hemelkoning, blinkt telkens weer uit, dat Christus het Hoofd van zijn kerk is, waardoor zij allen zullen toegebracht worden, die van de Vader Hem gegeven zijn. Dat Hoofd bestuurt en regeert het lichaam van zijn kerk. En zo zal naar Paulus' woord "uit Hem het gehele lichaam bekwamelijk tezamen gevoegd en tezamen vastgemaakt zijnde, door alle voegselen der toebrenging, naar de werking van een iegelijk deel in zijn mate, de wasdom des lichaams bekomen, tot zijns zelfs opbouwing in de liefde" (Efeze 4).

Daartoe ook dient de regering van de verheerlijkte Middelaar. Hij is het Hoofd om te regeren. Zijn kerk is Hem onderdanig. "Want de man is het hoofd der vrouw, gelijk ook Christus het Hoofd der Gemeente is; en Hij is de Behouder des lichaams; daarom, gelijk de Gemeente aan Christus onderdanig is, alzo ook de vrouwen aan haar eigen mannen in alles." Die heerschappij is Zijn volk tot zaligheid. De ware vrijheid ligt in de onderwerping aan Christus. Ook ligt in deze heerschappij de kerk veilig. "Ja, Hij zal de tempel des Heeren bouwen en Hij zal het sieraad dragen; en Hij zal zitten en heersen op Zijn troon; en Hij zal Priester zijn op Zijn troon, en de raad des vredes zal tussen die Beide wezen." Niet alleen echter is de kerk Hem onderworpen, maar de Vader regeert alle ding door Hem. "Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde."

Niets en niemand is der heerschappij van Christus onttrokken; de heilige troongeesten zijn Zijn dienaren, die tot dienst uitgezonden worden om dergenen wil, die de zaligheid beërven zullen; en de boosheden in de lucht, zowel als de machten der hel en de woedende krachten van overheden en wereldgroten, alles in hemel en op aarde beide, alles is Hem onderworpen; de Vader regeert alle ding door Hem. Hij is gezet tot des Vaders rechterhand in de hemel, verre boven alle overheid en macht, en kracht en heerschappij en alle naam, die genaamd wordt, niet alleen in deze wereld, maar ook in de toekomende; en heeft alle dingen Zijn voeten onderworpen en heeft Hem der gemeente gegeven tot een Hoofd boven alle dingen; welke Zijn lichaam is en de vervulling Desgenen, Die alles in allen vervult. Merkt, Mijn geliefden, dan toch wel op het grote onderscheid in de uitoefening van de regering van Sions Koning. Van Hem sprak Simeon reeds in de tempel: "Deze is gezet tot een val en opstanding" en dat woord wordt bevestigd in de regering van Hem, Wie de Vader alle macht gegeven heeft in hemel en op aarde. Met een ijzeren roede zal Hij Zijn vijanden verpletteren. "Gij zult hen in stukken slaan als een pottenbakkers vat."
En die vijanden zijn niet alleen openbare goddelozen, spotters, kroeglopers, hoereerders, maar wij allen zijn van nature vijanden van God en Christus; gij en ik en met ons ook allen, die onder het Woord van God zijn voortgebracht en daaronder al hun dagen verkeerd hebben; ook de Orpa's, de Achabs, die zich vernederd hebben voor God, maar wier hart onvernieuwd gebleven is. Ons allen wacht het oordeel van Hem, door Wie de Vader alle ding regeert. Daarentegen brengt Hij door wederbarende genade Zijn kinderen onder Zijn gezegende regering, hun ter zaligheid. Hij redt hun zielen van de dood en Hij behoudt hen en heerst over hen, opdat geen vijand hen zal deren.
Die koninklijke heerschappij nu oefent Christus in de bediening van Zijn Heilige Geest en door middel van de verkondiging van het Evangelie. Zo heerst Hij in het midden van zijn vijanden, door de scepter van zijn sterkte uit Sion (Psalm 110: 2). Hij rijdt op het witte paard van zijn overwinning en heeft de boog in Zijn hand en Hem is een kroon gegeven; en Hij ging uit overwinnende en opdat Hij overwon. Door de kracht van zijn Geest en Woord trekt Hij de wereld door. O, in Hem beroemt zich Zijn volk: "De Heere is onze Richter; de Heere is onze Koning; de Heere is onze Wetgever." Hij geeft Zijn volk wetten, waarnaar Hij Zelf regeert, vervullend Zijn belofte: "Ik zal Mijn wet in hun binnenste geven en zal die in hun hart schrijven" (Jer. 31: 33). Zo zal Hij hen doen wandelen in het midden van de paden des rechts en hen behouden uit alle gevaren, opdat niet één van des Vaders gegevenen achterblijve. Hij zorgt voor hen, als hun Hoofd; Hij kan ook hen behouden, terwijl noch in de hemel, noch op de aarde ook maar iets zich tegen Hem verzetten kan. Hij kan dan ook Zijn discipelen troosten: "De poorten der hel zullen Mijn gemeente niet overweldigen"; en mitsdien zal niet één der Zijnen verloren gaan. "Ik geef hun het eeuwige leven en zij zullen niet verloren gaan in der eeuwigheid en niemand zal dezelve uit Mijn hand rukken."
Ook is Christus het representerend Hoofd van Zijn volk. Zij zijn met Hem gezet in de hemel en Hij stelt hen, met wie Zijn vermakingen waren van eeuwigheid, aan Zijn Vader vóór als een reine maagd, zonder vlek of rimpel, zodat de Vader Zelf betuigt: "Mijn lust is aan haar." O, volheerlijke Immanuël!
Daartoe dan is de Heere Jezus gezeten aan de rechterhand Gods, *opdat Hij Zichzelve daar bewijze als het. Hoofd van zijn Christelijke kerk, door Wie de Vader alle ding regeert.*
Die heerlijkheid en heerschappij verwierf de Heere echter niet voor Zichzelf. Hij was, is en blijft waarachtig God; de Almachtige. Maar Hij werd Zijns Vaders Knecht en kocht Zijn volk met Zijn bloed en nam plaats aan de rechterhand van Zijn Vader ten goede van Zijn kerk. Dat

volk ontvangt al het nut en voordeel. Zo komen wij in de tweede plaats tot de overdenking van de hemelse heerlijkheid van Christus

II. ***in Zijn werk voor Zijn uitverkorenen.***

God de Heilige Geest deelt, als de Derde Persoon in het volzalige Wezen, onderscheiden gaven uit; ook zelfs aan de verworpenen. Maar dat zijn natuurlijke gaven van wetenschap en kunst en zelfs van algemene overtuiging. Maar als de in Zijn genadewerking verworven Geest schenkt Hij de hemelse gaven. Soms bedeelt Hij de Zijnen met extra-ordinaire gaven, zoals aan de apostelen geschonken werden op de Pinksterdag, toen zij met vreemde talen begonnen te spreken en ook daarna tekenen en wonderen deden in de naam van de Heere Jezus Christus. In het bijzonder giet het verheerlijkt Hoofd van zijn kerk in Zijn lidmaten de hemelse gaven uit, waardoor zij gemeenschap aan Hem verkrijgen ter zaligheid. Het grote werk van de Heilige Geest is Christus te verheerlijken.

De tweede vraag van de negentiende Zondagsafdeling spreekt hiervan. Op de vraag toch: "Welke nuttigheid brengt ons deze heerlijkheid van ons Hoofd Christus?"

Antwoordt de Onderwijzer: "Eerstelijk, dat Hij door Zijn Geest in ons, Zijn lidmaten, de hemelse gaven uitgiet."

Christus' Middelaars-werk moet in ons worden verheerlijkt. Ach, wat zal de verheerlijking van de gezegende Immanuël ons baten, zo wij aan Hem geen deel hebben. Hij nam Zijn kerk mede ten hemel in; Hij heeft de Zijnen gezet aan de rechterhand van de Vader; in Hem als hun Hoofd zijn zij verheerlijkt. Maar deze representerende verheerlijking moet Christus uitwerken in hun harten. Want niettegenstaande Gods verkorenen alle zaligheid in Christus deelachtig zijn, leven zij van nature in een van God vervreemde staat en rennen zij heen tot het eeuwig verderf.

Maar zie nu welke nuttigheid zij hierop aarde bekomen uit de heerlijkheid van hun Hoofd Christus. Hij giet de hemelse gaven in hen uit door Zijn Heilige Geest. Die Geest heeft Hij van de Vader gezonden op de Pinksterdag. Eerst nadat Hij was ingegaan in heerlijkheid, kon de Heilige Geest komen. Maar toen ook is Hij gekomen en het is de Heilige Geest, Die de door Christus gekochten toeëigent, wat zij in Christus hebben; Die de hemelse gaven in hen uitgiet; Die Christus in hen verheerlijkt.

Hij werkt in de van God en van zijn ellendestaat vreemde zondaar beide Godskennis en zelfkennis. Hij plant in de ziel het geloof, dat wij van nature allen missen, hoe schoon ook onze belijdenis zij. Hij opent de arme, verlegen zondaar de ruimte, die in Christus' Borgwerk is en Hij doet de nodiging des Zaligmakers tot de afgetobde ziel ingaan: "Komt allen tot Mij, die vermoeid en belast zijt en Ik zal u taste geven voor uw ziel." Hij werkt de ware gemeenschap tussen Christus en de Zijnen en schenkt het volk de blijdschap en de zalige troost te ervaren; Hij doet de zonde haten en neigt het hart tot heiligheid en doet in Gods wet wandelen. "Ik zal Mijn wet in hun binnenste geven en Ik zal die in hun hart inschrijven en Ik zal hun tot een God zijn en zij zullen Mij tot een volk zijn." Die Geest verzekert hen van hun verzoening met God in Christus en herstelt hen in de gemeenschap Gods. "En overmits gij kinderen zijt, zo heeft God de Geest Zijns Zoons uitgezonden in uw harten, Die roept: Abba, Vader" (Galaten 4: 6).

Onder de hemelse gaven behoort ook de lijdzaamheid, welke de Heere weet dat Zijn volk nodig heeft, omdat het door veel verdrukkingen moet ingaan in het Koninkrijk der hemelen. Kortom, alles wat hier behoort tot de verkrijging der zaligheid en tot de toebereiding der heerlijkheid vormen de hemelse gaven, die Christus door de Heilige Geest in de Zijnen uitgiet. Uitgiet in zulk een ruime mate, gelijk Jesaja er van profeteerde: "Ik zal water gieten op de

dorstige en stromen op het droge." O, daarom hebben de profeten van de heerlijkheid van Christus zo ruim getuigd. Hoe heeft David bij de opvoering der ark naar Sion, bij welke gelegenheid immers Psalm 68 is gedicht, van die heerlijkheid gezongen: "Gij zijt opgevaren in de hoogte; Gij hebt de gevangenis gevangen genomen; Gij hebt gaven genomen om uit te delen onder de mensenkinderen; ja ook de wederhorigen, om bij U te wonen, o Heere God."
Hoeveel te meer dan moest de vrijgemaakte kerk van de nieuwe dag zich in deze gaven van haar verheerlijkt Hoofd verheugen. Helaas, zo weinig leeft Gods volk in de vrijheid, die in Christus is; ongeloof en twijfelmoedigheid, gemis van de tere vreze Gods en wat oorzaken er al meer mogen zijn, belemmeren haar in de stand te leven, door Christus haar geschonken. En toch, er is in de gaven van de Heilige Geest zulk een volheid voor gans ellendigen. Hier is het: "Eet vrienden! drinkt en wordt dronken, o liefsten!" Hier is spijze voor de hongerige, gerechtigheid voor de schuldige; hier zijn de fonteinen springende tot in het eeuwige leven. Zo maar onze ziel door het geloof tot Christus' heerlijkheid komen moge.
O, hoe groot is het, zo wij in der waarheid het Borgtochtelijk lijden en sterven des Heeren door het geloof mogen verstaan en uit Zijn striemen genezing bekomen. Maar zo Gods volk zich in Christus, zittende aan Gods rechterhand, mag kennen, moet het met Paulus wel uitroepen: "Wat meer is, Die ook opgewekt is; Die ook ter rechterhand Gods is; Die ook voor ons bidt." Want "Deze heeft God door Zijn rechterhand verhoogd tot een Vorst en Zaligmaker, om Israël te geven bekering en vergeving der zonden."
In die verhoging ligt de kerk ook veilig, ondanks de bitterste tegenstand. Zijn heerlijkheid betoont Christus aan Zijn vijanden door bewaring der Zijnen. "Dat Hij ons met Zijn macht tegen alle vijanden beschut en bewaart", zegt de Onderwijzer. Tegen alle vijanden. O, ze zijn zo talrijk veel, die Gods kerk haten en in dienst van satan dag en nacht rondwaren om ware het mogelijk Gods volk om te brengen.
Het zijn de boze geesten, rondom ons en boven ons, de geweldhebbers in de lucht; het zijn de God-onterende inwerpselen van de macht der duisternis in de harten van des Heeren kinderen, die hen soms beroeren; de verschrikkingen van satan, met wie zij te worstelen hebben, onder de verberging van Gods aangezicht; het is de wereld, die met haar ontzaglijke machten Gods kinderen haat, omdat zij van de wereld niet zijn.
Het is de zonde, die niet alleen buiten ons in vriend en maagd, in huis en kind het leven tegenstaat, maar die in ons eigen hart steeds werkt om van Gods geboden af te trekken en daaronder het vreselijk ongeloof, dat aan God en Zijn genade vertwijfelt. Van buiten en van binnen wordt het werk Gods bestookt en de kerk benauwd. Maar geen nood! Er is een machtige Helper. Met Zijn macht zal Christus beschutten en bewaren. En die macht is een macht, waarvoor alles zwichten moet in hemel en op aarde; waaronder alle vijanden eens eeuwig verpletterd zullen worden. Christus heerst in het midden van zijn vijanden. Wat nood dan voor Gods kerk?
Ach, alles kan zo samenpakken bij het volk; in- en uitwendig alles de handen inéén slaan, dreigend vernieling en dood. Maar, als dan Christus in Zijn heerlijkheid, al ware het slechts door de traliën, voor de ziel blinkt, dan, o, dan moet alles vluchten. Dan laat de satan los. dan deert het geweld der wereld niet; dan ligt de zonde onder.
Ja, dan beaamt de ziel door het geloof opnieuw, dat Christus uit Zijn heerlijkheid de Zijnen beschut en bewaart; dan zingt Gods volk:

Gij weet, o God, hoe 'k zwerven moet op aard';
Mijn tranen hebt G' in uw fles vergaard;
Is hun getal niet in Uw boek bewaard,

Niet op Uw rol geschreven?
Gewis, dan zal mijn wrev'le vijand beven,
En, als ik roep, straks rugwaarts zijn gedreven.
Dit weet ik vast: God zal mij nooit begeven;
Niets maakt mijn ziel vervaard.

In de bang strijd, die te strijden is tot het einde toe door hen, die zalig worden, houdt alleen de verheerlijkte Immanuel hen staande en leidt Zijn onverwinlijke macht hen ter overwinning. In die macht zal Gods volk dwars door de strijd heengaan en voor de vijand niet wijken.

Wij steken 't hoofd omhoog en zullen d eerkroon dragen
Door U, door U alleen, om 't eeuwig welbehagen.

Nee, voor Gods kinderen is geen nood. Zij strijden niet om de overwinning te bevechten, maar de zege is behaald door hun eeuwige Koning, Die triomfeer t in onuitsprekelijke heerlijkheid aan Zijns Vaders rechterhand en Die hen door Zijn macht beschut en bewaart en vastelijk ten eeuwige triomf leidt. Overal en altijd heeft de vijand het dan ook moeten afleggen. Hetzij hij door Farao Israël ten onder brengen wil in Egypte, dan wel of hij Bileam oproept het volk te vloeken of door Rabsake van Assyrië snoeft voor Jeruzalems poorten, of dat hij door Belsazar het volk in Babel met ondergang dreigt, steeds heeft hij het moeten afleggen; zijn vang is hem ontnomen, de kop der slang is vermorzeld, al wordt de vorst der duisternis Gods volk ten nutte, in dit leven toegelaten de hevige strijd te kampen, die hij in zijn laatste stuiptrekkingen voert. Dit deed Luther zingen:

De vijand rukt vast aan
Met opgeheven vaan;
Hij draagt zijn rusting nog
Van gruwel en bedrog,
Maar zal als kaf verdwijnen.

Uit deze heerlijkheid van het Hoofd wordt Gods kerk getroost in de bang levensstrijd. Maar ook wordt zij geroepen de handen niet slap te laten hangen. Inwendig bekampe zij de zonde en naar buiten dragen zij het heilig beginsel van het Woord van God uit. Nee, Gods kinderen mogen de strijd niet ontwijken; mogen het land, de kerk, de school niet overlaten aan Godvergetenen. Zij worden van hun Koning geroepen de wapenen te grijpen en in het bewustzijn van Zijn macht de strijd te strijden, die beëindigd worden zal in hun overwinning. Ons land ware nimmer zo verre weggezonken, ware het volk van God getrouwer geweest in het volgen van zijn Koning. "Zijt getrouw tot de dood", zo riep de Heere Zijn gemeente te Smyrna toe, "en Ik zal u geven de kroon des levens." Welk een nuttigheid dus brengt de heerlijkheid van het Hoofd aan Zijn kerk. Waarlijk meer dan Zijn sterven is dit, dat Hij ter rechterhand Gods is waar Hij Zich bewijst als het Hoofd van Zijn kerk door Wie de Vader alle ding regeert.
Maar sla dan ook het oog niet alleen naar boven, maar werp de blik in de toekomst, in de misschien nog verre, maar toch zekere toekomst. Waarin het werk des Heeren Heeren tot zaligheid der Zijnen zal worden voltooid. Hij, Die is heengegaan, komt weder; en juist die wederkomst van Christus zal de kroon op het werk zijn en Zijn volk de volmaakte zaligheid brengen. Van deze heerlijkheid van Christus spreekt de Onderwijzer ons nu in de laatste vraag,

zeggende: *"Wat troost u de wederkomst van Christus om te oordelen de levenden en de doden?"*

III. ***Hiermee zijn wij toegekomen tot onze laatste hoofdgedachte, waarbij wij de hemelse heerlijkheid van Christus bezien in zijn wederkomst ten oordeel.***
Ach, ik weet, duizenden en duizenden drijven de spot met dit aller-gewichtigst stuk onzer christelijke religie. Steeds breder scharen keren zich af van de verwachting der eeuwige zaligheid en dromen van een aards paradijs. Heine zong voor zijn socialistische vrienden:
Wij willen hierop aarde reeds Het hemelrijk gaan stichten; Wij willen hier gelukkig zijn.
Zo bewijst men metterdaad uit de aarde aards te zijn; in star materialisme te zijn verzonken, en geheel blind en dood te zijn voor het geestelijk en hemels en eeuwig goed, dat Christus de Zijnen verwierf en eens eeuwig zal deelachtig maken. Is het wonder, dat de mens, die zich van het Woord van God geheel tracht los te maken en de vonk van Godskennis, die nog in .hem glimt, zoekt te doven, geen oog meer naar de hemel slaat om Christus te verwachten? Is het wonder, dat hem de wolken, die hij dag bij dag aanschouwt en waarop eenmaal de Middelaar ten hemel voer, niet meer prediken de wederkomst van Hem, Die oordelen zal de levenden en de doden?
Zovele geslachten reeds hebben het oog naar omhoog geslagen en gewacht. Maar vergeefs, zo redeneert de ongelukkige; achtende de lankmoedigheid Gods traagheid. Totdat blijken zal en hij het zal ervaren, dat God Zijn beloften niet vertraagt, maar oordelen zal, ook de goddelozen, wier spot een einde zal nemen in het eeuwig verderf, waar wening zijn zal en knersing der tanden. Nee, dáár in het brandend vuur, zal de atheïst God niet meer kunnen ontkennen, gelijk hij Hem hier loochende; dáár zal zijn consciëntie niet meer willen zwijgen; dáár zal de gehate Nazarener eeuwig aan hem worden verheerlijkt. Want dat zal het ontzettende zijn, Christus zal al zijn en Zijns volks vijanden in de eeuwige verdoemenis werpen. En dat zijn de atheïsten en spotters met de wederkomst van Christus niet alleen; de scheidslijn, die God trekt, loopt niet tussen de zichtbare kerk en hen, die in het openbaar de wereld dienen, maar de dorsvloer der kerk zal mede doorzuiverd worden. De Heere zal het koren van het kaf scheiden. Eens zal het kaf met onuitblusselijk vuur worden verbrand; alle openbare en heimelijke vijanden zullen in de eeuwige verdoemenis geworpen worden.
Maar Gods uitverkorenen zal de Heere Jezus tot Zich nemen in de hemelse blijdschap en heerlijkheid. Welk een troost ligt er dan toch in de wederkomst van Christus voor degenen, die geen vreemdelingen zijn van de genade Gods. Die ontzettende dag zal de dag van hun eeuwige overwinning zijn. Christus heeft Zich eenmaal, toen Hij was in de dagen Zijns vleses om hunnentwil voor Gods gericht gesteld en heeft de vloek, die op hen rustte, weggenomen en hen met God verzoend. Er geen verdoemenis voor degenen, die in Christus Jezus zijn. Zou dan de vijand, die het op de dood van Gods volk heeft gezet, niet bedrogen uitkomen? Zij zullen in de verdoemenis geworpen worden, waaruit verlossing niet meer mogelijk is. Zij zullen hun plaats vinden in het vuur. dat niet zal worden uitgeblust. Maar de hoop van Gods ellendigen zal tol Christus worden opgenomen. Dat is de verwachting, die hen sterken za] in alle droefenis en vervolging. Die zullen niet altijd duren. Welhaast nemen zij een einde als Gods volk de raad des Heeren zal hebben uitgediend. En eenmaal, als zij ook naar het lichaam zullen worden opgewekt, zullen zij ingaan in de vreugde huns Heeren. "Want de oprechten zullen over hen heersen in die morgenstond."
Och, dat het oog van Gods volk op de dag van des Heeren toekomst geslagen ware, zingend met de kerk van de oude dag, wat wij nu samen willen zingen uit Psalm 98: 4:

Laat al de stromen vrolijk zingen,
De handen klappen naar omhoog.

O, zondaren, beeft. Vloekers, wereldlustigen, schreeuwt vanwege uw oordeel. Alle onbekeerden van hart, ook al leeft u onder het Woord en al hebt u een zuivere belijdenis omhelsd, siddert. Christus voer ten hemel en zit aan de rechterhand van de Vader, maar Hij komt weder. En in die wederkomst zal Hij u eeuwig verdoemen, tenzij dan dat u hier in dit leven voor God invalt en uw Rechter om genade bidden leert.
Hoe te aangrijpender is de getuigenis van Christus' wederkomst in deze zo ernstige tijden. Eens komt de dag, de grote dag van Christus' wederkomst. En op die vreselijke, majestueuze dag nu is de hoop van Gods kinderen gevestigd. Verwonder u er over, met heilbegerig verlangen om de zalige hoop van Gods volk deelachtig te worden.
Want reeds hier in de tijd geniet dat volk de troost van die wederkomst en eens zal het de volle zaligheid er door erlangen. *Hier in de tijd*, zegt de Catechismus, *troost de wederkomst van Christus zó, dat ik in alle droefenis en vervolging met op-gerichten hoofde even Dezelfde, Die Zich tevoren om mijnentwille voor Gods gericht gesteld en al de vloek van mij weggenomen heeft, tot een Rechter uit de hemel verwachte.*
Droefenis en vervolging zijn aan de Kerk van God vermaakt in dit leven, bij beschikking van haar gezegende Koning. "In de wereld zult gij verdrukking hebben", zo sprak HIJ. Niets zal deze vrijmachtige liefdesbepaling kunnen wijzigen. Door vele verdrukkingen, door bange wereldweeën heen, gaat de kerk haar heerlijkheid met haar Hoofd, Christus, tegemoet. En in de droefenis en vervolging, in de moeite en het verdriet; in de ziekte en armoede, rouw en smart laat de Heere de Zijnen niet alleen. Laat dan ook-de goddelozen aan u mogen zien, dat uw hoop niet ijdel is. De arme wereld heeft niets, dat haar waarlijk troosten kan. In druk en tegenheden hangt haar hoofd omlaag. Muziek, drank, spel en wat verdovingsmiddel meer moeten daar het leed wegdoezelen.
Maar o, gij gekochten met het bloed des Lams, heft uw hoofden op en zijt bemoedigd in uw droefenis en vervolging, want uw Heere en Koning komt. Te weinig is onze ziel hemelwaarts gericht. Wat zit Gods kerk toch veelal gekluisterd aan het stof en hoe mist zij de troost, ons door de Onderwijzer hier geleerd. Sterke de Heere het ware geloof, opdat onze ziel Hem verwachte, gelijk de wachter de morgen. Kom volk, beproef uzelf, maak los de banden, die uw ziel gevangen houden. Onze zeer donkere tijden, waarin God kennelijk twist met de inwoners der wereld, doen ons weer het geroep horen: "De Bruidegom komt", opdat de wijze maagden ontwaken en bij het ganse schepsel niet achterblijven, "dat zucht en als met opgestoken hoofde verwacht de openbaring der kinderen Gods."
Dat ook wij Hem verwachten mogen, Die mij met alle uitverkorenen tot Zich nemen zal in de hemelse blijdschap en heerlijkheid. O, wat zal dat zijn! Hij zal alle tranen van uw ogen afwissen; zuchting en geween zullen eeuwig van u vlieden. En met een volmaakte ziel en verheerlijkt lichaam zult gij eeuwig uw Koning dienen, naar de begeerte uwer harten zonder zonde. Van vóór de grondlegging der wereld verkoor u de Vader uit de zovele miljoenen en beschikte Hij u de zaligheid, die u hier door het geloof deelachtig werd en waarin gij met het ontelbaar getal der uitverkorenen dan zult ingaan ten volle, als Christus wederkomt en u zal toeroepen: "Komt, gij gezegenden Mijns Vaders, beërft het Koninkrijk hetwelk u bereid is van de grondlegging der wereld." Amen.

Van de Heilige Geest

ZONDAG 20

Psalm 27: 3.
Lezen: Jesaja 45.
Psalm 51: 5, 6.
Psalm 119: 3.
Psalm 84: 3.

Geliefden,
Terecht wordt in de Geloofsbelijdenis van Athanasius gezegd, dat hij, die niet gelooft, dat God is één in Wezen en drie in Personen, niet kan zalig worden. De Vader is God; de Zoon is God en de Heilige Geest is God; het volle Wezen is in de Vader, maar ook in de Zoon en ook in de Heilige Geest. Elk dier Goddelijke Personen nu heeft Zijn eigen werk in het zaligen van zondaren, hoewel de ene Persoon van de andere in dit werk niet is uit te sluiten. De Vader heeft in Zijn eeuwig besluit bepaald, wie er zalig worden zal en wie niet, want zowel de verwerping is van eeuwigheid als de verkiezing. Er staat niet alleen geschreven: "Jacob heb Ik liefgehad", maar ook: "Ezau heb Ik gehaat."
De Zoon is voor de uitverkorenen met Zijn hart Borg geworden en heeft in de volheid des tijds onze menselijke natuur aangenomen, om in ziel en lichaam volkomen verlossing voor hen te verwerven, die Hem van de Vader gegeven zijn. Noch de Vader, noch de Heilige Geest zijn mens geworden, noch het Wezen Gods, maar de Tweede Persoon, Die met de Vader en de Heilige Geest waarachtig en eeuwig God was, is en blijft, heeft in onze menselijke natuur het geschonden recht Gods voldaan en satans kop vermorzeld. Hij is het Lam, dat eeuwig de lofzang zal worden toegezongen: "Gij hebt ons Gode gekocht met Uw bloed."
En de Heilige Geest is Christus gegeven zonder mate, opdat Hij Hem verheerlijke. Aan Hem wordt, zo wij in Zondag 17 vernamen, de levendmaking van de gestorven Borg niet alleen toegeschreven, maar Hij verheerlijkt Hem ook in de harten van zijn uitverkorenen, hen Christus inlijvend en in al de leidingen Zijns volks Hem door het geloof meer en meer doende kennen als hun enige Zaligmaker. Het oog van de kerk van God was dan ook niet alleen op de beloofde Middelaar geslagen, maar die kerk zag ook uit naar de komst van de Heilige Geest. Dit deed haar met Jesaja uitroepen: "Drupt, gij hemelen! van boven af en dat de wolken vloeien van gerechtigheid en de aarde opene zich en dat allerlei heil uitwasse en gerechtigheid tezamen uitspruite."
Van boven kwam het heil, der kerke Gods toegezegd; uit de hemel komt de verlossirig van Gods volk. Niet van beneden af; niet van onszelf. Wat de zondaar ter zaligheid onmisbaar is, komt van boven en is niet alleen door Christus verworven, maar Hij is ook de toepassing ervan, waardoor wij alleen dat heil deelachtig kunnen worden. Arme mensen, die menen maar te kunnen geloven; die menen, dat de beloften Gods ter zaligheid aan allen gegeven zijn, die onder het Woord van God leven, onder conditie, dat zij deze aannemen. Bedriegers van zichzelf en anderen zijn het. Het heil komt van boven af. God de Heilige Geest maakt doden levend en is alleen degenen toegezegd, die door de Vader verkoren en door Christus gekocht zijn. Over hen zullen de hemelen druppen; de wolken vloeien. Als de dauw zal de Geest de harde harten verkruimelen en vruchtbaar maken, dat de aarde zich opene en het zaad des Woords doorbreke; nachtdiscipelen als Nicodemus komen openbaar; het heil wast uit tot alle

volken en natiën en talen, opdat de schapen, die van deze stal niet zijn, ook worden toegebracht; gerechtigheid spruit uit in het volk, dat door hart-vernieuwende genade Gods recht bemint en de zonde haat, opdat de Heere in hen verheerlijkt wordt. En dat alleen door de werking van de Heilige Geest in hen.
Aan de hand van de onderwijzing, ons gegeven in Zondag 20 van de Heidelberger Catechismus, hebben wij thans te handelen van de Heilige Geest. Die Zondagsafdeling toch luidt:

Vraag 53: ***Wat gelooft gij van de Heilige Geest?***
Antwoord. Eerstelijk, dat Hij samen met de Vader en de Zoon waarachtig en eeuwig God is. Ten andere, dat Hij ook mij gegeven is, opdat Hij mij door een waar geloof Christus en alle zijn weldaden deelachtig make, mij trooste en bij mij eeuwig blijve.

Drie zaken worden ons in deze Zondagsafdeling van de Heilige Geest voorgesteld:
I. dat Hij waarachtig God is;
II. dat Hij Zijn volk gegeven is;
III. dat Hij Zijns volks blijvende Trooster is.

I. dat Hij waarachtig God is

De verhandeling van het zo gewichtig als troostrijk stuk van de Zoon en onze verlossing is met Zondag 19 beëindigd. Thans dus komen wij tot de bespreking van de belijdenis aangaande de *Heilige Geest en onze heiligmaking.* Hoe noodzakelijk toch is het, bijzonder in onze zo oppervlakkige dagen, op dit leerstuk van de Heilige Geest nauwkeurig acht te geven. Want toch geheel de verlossing van Christus, Zijn dood en opstanding, Zijn hemelvaart en wederkomst ten oordeel, blijft ons vreemd, ja meer, de prediking ervan zal ons rampzalig lot in de eeuwigheid verzwaren, zo niet in dit leven de Heilige Geest ons Christus inlijft en ons toepast wat Hij verwierf. In ons is noch de wil, noch het vermogen om tot de Verlosser te gaan om in Hem gezaligd te worden.
Wij zullen nimmer in Hem geloven, al zijn wij uit godzalige ouders geboren (genade toch is geen erfgoed), of al belijden wij een zuivere belijdenis en zetten nimmer een voet in het openbare zondeleven. Onze dagen zijn vol van godsdienstige mensen, die zich vast overtuigd houden Jezus deelachtig te zijn, maar nimmer ook maar iets hebben ervaren van de zaligmakende werking van de Heilige Geest, Die ons alleen in waarheid Christus deelachtig maakt. Men moge zijn vijandschap luchten in de schimp op Gods kinderen, aan wie in der waarheid na bevindelijk doorleven van een verloren zondaar voor God te zijn, menigwerf na bang zielestrijd, Christus is geopenbaard geworden, Die zij niet kenden en buiten Wie zij hun behoud zochten ... ik zeg, men moge zijn vijandschap luchten in de schimp, dat dit alles valse mystiek is, zij die vreemdelingen van dit leven zijn en hun historiële bevatting van de verlossing houden voor gezonde mystiek, hebben zich wel te onderzoeken, of zij niet staan buiten Christus en het eens op hen van toepassing zal zijn:

Zij storten van de top van eer
In eeuwige verwoesting neer.

Geliefden! ik moet u op het bedrieglijke van onze oppervlakkige dagen met alle ernst wijzen. Het gaat op de ontzaglijke eeuwigheid aan en slechts twee wegen leert ons de Schrift: het eeuwig wèl of kwalijk zijn. En nu is het niet zo moeilijk de openbare goddeloze te onderkennen in zijn staat. Hij toont in geheel zijn leven vreemdeling van God en Christus te

zijn. Maar er is een geslacht, dat rein is in zijn ogen en van zijn drek niet gewassen is. Men loochent de waarheid niet; men erkent de val in Adam, zowel als de weer oprichting in Christus; spreekt over de Heilige Geest en Diens arbeid; stemt toe, er is bevindelijk leven. Het ware toch al te dwaas dat te loochenen. Maar, o wee! zo u nu naar dat bevindelijke leven vraagt; naar kennis van ellende, verlossing en dankbaarheid, naar ziele., smart over de zonde; naar onderhandelingen met het Goddelijk Wezen; naar poel mistrouwen en de enge poort ... dwaasheid ... op de dool geraakte vroomheid ... valse mystiek. Gezond leven is geloven; aannemen; jubelen. Halverwege over de muur klimmen!
O, de dag der dagen zal het verklaren, hoeveel duizenden zichzelf en anderen hebben misleid voor de grote eeuwigheid. Mijn ziel dringt mij dit bij herhaling te zeggen, dewijl ik mij overtuigd houd, dat de zaligheid in Christus nimmer ons deel kan zijn, tenzij zij ons door God de Heilige Geest wordt toegepast en wij die toepassing doorleven met bewustzijn, min of meer.
De Zondag, aan welks behandeling wij nu gekomen zijn, vraagt dan in 't bijzonder onze aandacht. Niet als ware het werk des Zoons minder onze belangstelling waardig. Wie zou zo iets kunnen beweren? Wie zou niet inzien, dat er één grondslag ter zaligheid slechts is, en die grond is niet het werk van de Heilige Geest in ons, maar Jezus Christus en Die gekruist. Het rechte verborgen, mystieke leven is dan ook het leven uit Christus. En het is wel een zeer droef teken, dat velen hun rust buiten de Middelaar in hun bevindingen zoeken. Voorwaar, wij zullen alles als grond moeten verliezen, ook ons bevindelijk leven, om Christus te gewinnen. Het zal in de uiting van het ware geloofsleven blijken wat een dichter zong:

'k Heb alles verloren
En Jezus verkoren,
Wiens eigen ik ben.

De gevoelsstroom onzer dagen, met zijn losweken van Woord en leer, wortelt in de mens. God de Heilige Geest werkt het leven in de gemeenschap met Christus. Van die Geest nu leert ons Zondag 20 ten eerste, dat Hij waarachtig en eeuwig God is.
Op de vraag: "Wat gelooft gij van de Heilige Geest?" luidt het Schriftuurlijk antwoord van de Onderwijzer: "Eerstelijk, dat Hij samen met de Vader en de Zoon waarachtig en eeuwig God is."
Daarop komt het aan, dat wij naar de Schriften de Heilige Geest kennen als de Derde Persoon in het Wezen Gods. Niet ons gevoel, maar een geheiligde kennis sta op de voorgrond. Het verschijnsel onzer dagen, dat de mens zich overgeeft aan allerlei gevoeligheden op godsdienstig terrein, zonder steunen op de leer der waarheid, hebben onze vaderen steeds veroordeeld. En terecht. Men lette slechts op de verbijsterend droeve uitwassen van het religionisme, als geestelijke dromerij, in wijsbegeerte en zeer gezochte Oosterse filosofie; theosofie; pantheïsme enz. Men hore slechts wat verteld wordt als geestelijke ervaring en onderwijzing van de Heilige Geest, in flagrante strijd soms met de Schrift, en waarin nochtans velen opgaan. Men bedenke, hoeveel "waarheden" gezegd worden van de Heilige Geest ontvangen te zijn, die of tegen de zin van Gods Woord ingaan, of nooit verwezenlijkt worden en met welke bedrieglijke bevindingen de mens zich toch op de been houdt. Het aantal voorbeelden ware te vermenigvuldigen, maar het aangehaalde zal elke oprechte meer dan voldoende zijn om hem te bevestigen van de noodzakelijkheid ener geheiligde kennis van wat God in Zijn Woord geopenbaard heeft.
Niet wat uit ons opkomt (en uit ons komt zeker alles op, wat niet gebouwd is op het fundament der apostelen en profeten) maar wat uit God is, is de ware religie. En dus is de religio

subjectiva, d.w.z. het onderwerpelijke, bevindelijke voor ons zelf het ware van de godsdienst, gebonden aan hetgeen God als d e ware religie geopenbaard heeft in de Schrift. Welnu naar de Schriften is de Heilige Geest waarachtig en eeuwig God. Hij wordt in het bijzonder de Geest genoemd, hoewel geheel het Wezen Gods één geestelijk Wezen is, vanwege de wijze van Zijn bestaan. "En als Hij dit gezegd had, blies Hij op hen, en zei tot hen: Ontvangt de Heilige Geest."

En Hij wordt de *Heilige* Geest genaamd, niettegenstaande de Vader en de Zoon volmaakt heilig zijn en Jesaja uitriep: "Heilig, heilig, heilig is de Heere der heirscharen", niet omdat de heiligheid des Geestes die der andere Personen overtreft, maar opdat wij van Hem niet aards gedenken, maar, hoewel de engelen krachtens schepping heilige troongeesten zijn, Hem als de heilige God erkennen en eren zullen. De Geest toch is waarachtig God, niet minder dan de Vader en de Zoon; niet later geworden. Maar een dadelijk Persoon, eenswezens met de Vader en de Zoon en met Hen van alle eeuwigheid.

Hem wordt dan ook verstand en wil toegeschreven, gelijk aan elk persoon in zijn redelijk bestaan. "Want de Geest onderzoekt alle dingen, ook de diepten Gods" (1 Cor. 2: 10). "Maar deze dingen alle werkt één en dezelfde Geest, delende aan een iegelijk in het bijzonder, gelijkerwijs Hij wil" (1 Cor. 12: 11). Zouden de ketters, die van de Heilige Geest als een geestelijke gezindheid of kracht van God en Christus inde gemeente spreken, deze teksten nooit gelezen hebben? Of heeft een gezindheid verstand en wil? Alleen van de Heilige Geest kan zo gesproken worden omdat Hij een Goddelijk Persoon is. Daarom ook wordt Hij uitdrukkelijk "een Ander" genoemd in Johannes 14: 16, en spreekt het Woord verder van een bedroeven, liegen, lasteren, wederstaan van de Heilige Geest.

Met welk een helderheid heeft de kerk van de oudste tijden af tegen een heirleger van vijanden de Godheid van de Persoon van de Heilige Geest verdedigd. Reeds tegen de Gnostieken, die in de tweede en derde eeuw de wereld beroerden met hun heidense theorieën, die zij aan het christendom wilden aanpassen, had de kerk de zuivere leer te verdedigen. Vooral de Socinianen loochenden in later tijd de Godheid van de Heilige Geest en beschouwden Hem slechts als een kracht Gods; en in de jongste tijden waren het in het bijzonder de Modernen en de Groninger richting en de wegkwijnende Ethischen, tegen wie de kerk de strijd in deze te voeren had en nog heeft. Als in Lucas 1: 35 door de engel Gabriël tot Maria wordt gezegd: "De kracht des Allerhoogsten zal u overschaduwen", wordt toch geenszins de Heilige Geest als Goddelijk Persoon geloochend, maar van Zijn werking tot bevruchting van Maria gesproken.

De Heilige Schrift spreekt zeer duidelijk en menigvuldig van de Heilige Geest als één der Personen Gods, Die met de Vader en de Zoon waarachtig en eeuwig God is. Dat blijkt wel in het bijzonder, gelijk Hellenbroek ons leert, uit Zijn namen, eigenschappen, werken en eer. Als Ananias en Saffira overeenkwamen, de schijn aan te nemen, alsof zij vervuld van die eeuwige liefde Gods in vaste blijde hoop van de naderende zaligheid, hun aardse goederen geheel der gemeente Gods wilden offeren, logen zij de Heilige Geest, onttrekkende van de prijs des lands. En toen heeft Petrus het hun huichelarij ontdekkend woord gesproken: "Ananias! Waarom heeft de satan uw hart vervuld, dat gij de Heilige Geest liegen zoudt; gij hebt de mensen niet gelogen maar Gode" (Hand. 5). Dus is de Heilige Geest waarachtig God; een Goddelijk Persoon, Wie men liegen kan. Voeg hierbij de Goddelijke eigenschappen Hem toegeschreven. Hij is overal-omtegenwoordig: "Waar zou ik heengaan voor uw Geest?" (Psalm 139: 7).

In Hebr. 9: 14 wordt Hij *de eeuwige* Geest genoemd. Dat Hij een Goddelijk Persoon is, blijkt ten derde uit Zijn werken. Hij werkt wat alleen het werk Gods is: "Door het Woord des Heeren

zijn de hemelen gemaakt en door de Geest Zijns monds al hun heir" (Psalm 33). "De Geest zweefde op de wateren." Zo ook is Hij de Herschepper, Die gevallen Adamskinderen wederbaart, Gods beeld in hen herschept. Tenslotte bewijst de Goddelijke ere, die Hem toekomt, dat Hij waarachtig God is. In Zijn naam wordt gedoopt (Matth. 28) en gezegend (2 Cor. 13).
Spot dan nu, goddeloze; loochen Zijn Goddelijk Persoon; houd vol dat de Heilige Geest slechts is een kracht; de Schrift leert u van deze Derde Persoon in het Wezen Gods zo overvloedig en stelt Zijn majesteit u voor, zo vol luister, dat wij Hem zouden moeten vrezen. Alleen tegen de Heilige Geest wordt de onvergefelijke zonde bedreven. Voor alle lastering tegen de Zoon is vergeving. Maar wee onzer, zo wij de Heilige Geest lasteren, want uitdrukkelijk heeft Christus verklaard, dat die lastering de mens niet zal vergeven worden.
Van de Heilige Geest leert ons de Schrift nu, *dat Hij uitgaat van de Vader en de Zoon*. Zijn Personele bestaanswijze is die van een eeuwige uitgang, gelijk de Zoon gegenereerd wordt van de Vader. Hoe klaar spreekt Christus van de uitgang van de Heilige Geest, niet alleen van de Vader, gelijk de Griekse kerk leert, maar ook van de Zoon, zeggende: Wanneer de Trooster zal gekomen zijn, Die Ik u zenden zal van de Vader, nl. de Geest der waarheid, Die van de Vader uitgaat, Die zal van Mij getuigen." Omdat de Heilige Geest niet alleen van de Vader uitgaat maar ook van de Zoon, wordt Hij genaamd de Geest des Zoons en de Geest van Christus. "Overmits gij kinderen zijt, zo heeft God de Geest Zijns Zoons uitgezonden in uw harten, Die roept: Abba, Vader" (Gal. 4: 6) en in Romeinen 8 spreekt Paulus: "Zo iemand de Geest van Christus niet heeft, die komt Hem niet toe."
Zo belijden wij dan met onze Catechismus: "Dat de Heilige Geest tezamen met de Vader en de Zoon waarachtig en eeuwig God is."
Het geloven in de Heilige Geest echter omvat meer nog dan de consciëntiële erkentenis, dat Hij waarachtig en eeuwig God is; het geloof erkent Hem als de des Heeren volk Gegevene, en het is op dit tweede stuk uit Zondag 20, dat wij thans de aandacht vestigen.
Zo-even spraken wij van de uitgang, d.i. van de bestaanswijze van de Heilige Geest, in het Wezen Gods inblijvende.

II. ***Nu zijn wij gekomen tot de zending van de Heilige Geest,*** die in de tijd geschiedt en die het grote keerpunt vindt in wat plaats greep op de Pinksterdag. Vóór die enige dag van het Pinksterfeest toch waren gewis de werkingen van de Heilige Geest in de gelovigen, hun tot zaligheid. God stelde Zijn Heilige Geest in het midden van hen. David bad: "Neem Uw Heilige Geest niet van mij." Door de Geest alleen geloofden, hoopten zij tot hun behoud. Maar niettegenstaande deze krachtige, zaligmakende werking, in Persoon kwam de Heilige Geest eerst op het bekende Pinksterfeest wonen in Zijn kerk. Het is de geheel enige betekenis van de Jeruzalemse Pinksteren, die wij van jaar tot jaar gedenken, dat de Trooster neerdaalde, gelijk Christus het had voorzegd: "Indien Ik niet wegga, kan de Trooster niet komen."
Eerst als in de Middelaar de kerk van God zou gezet zijn in de hemel, dan eerst als door Christus de kloof, die de zonde sloeg, geheel zou zijn hersteld, kon de Heilige Geest inwonen in het hart des mensen. Tot zó lange tijd was de Heilige Geest nog niet, "overmits Jezus nog niet verheerlijkt was."
Maar toen ook kwam de Geest neer. Gelijk eenmaal Christus geboren werd in Bethlehems stal, zo kwam ook eenmaal de Geest neer en vierde de kerk van God haar Pinksterfeest. Maar met dit kennelijk doel, dat de Heilige Geest Zich woningen maken zou in de harten der mensenkinderen, uit alle geslacht en taal en natie. Dat lag in het spreken met vreemde talen als vrucht van de uitstorting des Geestes.

En daarvan legt de gelovige in onze Catechismus getuigenis af: "dat Hij ook mij gegeven is."
De schenking des Geestes dus is ene, die aan de persoon van elk gelovige geschiedt. Niet alleen in het algemeen woont de Geest in de kerk; niet alleen stort Hij Zijn gaven in haar midden uit en bedeelt Hij velen met algemene genade, maar tot zaligheid wordt Hij geschonken aan elk der verkorenen persoonlijk: "Hij is mij gegeven." Men glijde hier niet overheen en roeme niet in wat de kerk van God deelachtig werd, als ware het ons genoeg tot die zichtbare formatie te behoren. Een ieder, die zalig wordt, hoofd voor hoofd, zal voor zichzelf de Heilige Geest ontvangen, Die hem uit de dood roept tot het leven; Die hem uit de klauwen des satans redt en in Gods gemeenschap terugbrengt; Die hem van een voorwerp van Gods toorn maakt tot een kind Gods en hem bekwaamt tot geestelijke daden, waarin God verheerlijkt wordt en zijn ziel blijdschap en vrede vindt.
Het is het grote heilgeheim der zaligheid: "God in ons", dat hier door de Onderwijzer wordt beleden, als de inhoud van het geloof in de Heilige Geest te zijn. Het is de wortel van het leven in eeuwige heerlijkheid zoals Paulus leert in Rom. 8: 11. "Indien de Geest Desgenen Die Jezus uit de doden opgewekt heeft, in u woont, zo zal Hij, Die Christus uit de doden opgewekt heeft, ook uw sterfelijke lichamen levend maken door Zijn Geest, Die in u woont." Het zij dan ook een zaak van zeer ernstige zelfbeproeving, of ons die Geest van de Vader geschonken zij; want zo niet, wij hebben geen deel in de zaligheid.
En vraagt u nu, waaraan gij dat weten kunt, dan antwoordt de Catechismus: "Dat Hij mij door een oprecht geloof Christus en al Zijn weldaden deelachtig maakt."
Zonder de schenking van de Heilige Geest in ons dus geen gemeenschap aan Christus. De Geest is steeds bij Christus ten nauwste betrokken. Is elke geboorte een mysterie, hoeveel te meer de geboorte van de Zone Gods, als vrucht van de Heilige Geest, gelijk de engel zei: "De Heilige Geest zal over u komen en de kracht des Allerhoogsten zal u overschaduwen." En treedt nu voort van de geboorte door de Heilige Geest uit Maria tot de doop, waarin de Geest neerdaalt in de gedaante van een duif en op Christus zit; en ziet die Geest Hem wegleiden naar de woestijn om verzocht te worden van de duivel, hoort, hoe de Zoon Zich door de eeuwige Geest Gode onstraffelijk heeft opgeofferd en krachtiglijk bewezen is te zijn de Zoon van God, naar de Geest der heiligmaking uit de opstanding der doden ... volgt, geliefden, de Gezalfde van de Vader van stap tot stap, ziet Hem gezalfd met de Heilige Geest, Die op Hem rust; Die in Hem woont zonder mate en Die het uit het zijn neemt om het de Zijnen te verkondigen.
Die Geest alleen maakt ons Christus deelachtig. Gelooft, neemt aan, troost u met Jezus, van Wie u las in de Schriften, uw arme ziel zal van Hem vreemd blijven, als u niet door de Heilige Geest Hem deelachtig wordt. Wij allen stoelen op Adam en niets en niemand zal ons van die stam afhouwen en overdragen in Christus, dan alleen de Heilige Geest. Het is Zijn werk de wereld te overtuigen van zonde, gerechtigheid en oordeel. Hij alleen snijdt de zondaar af van zijn eigen leven en doet hem sterven, opdat hij in Christus het leven hebbe. Wilt gij u beproeven of u de Heilige Geest ontvangen hebt tot zaligheid, ga dan niet af op uw tranen, noch op uw vele vrezen, rust niet op uw opvoeding, maar onderzoek uzelf of u deel aan Christus verkreeg. Ezau schreide ook hete tranen en zijn lamp werd uitgeblazen in eeuwige duisternis; Kaïn vreesde, maar kwam om in zijn zonde; Manasse en Saulus waren strengelijk opgevoed, maar renden naar het verderf.
Maar zij, die Christus deelachtig worden, kunnen niet verloren gaan. Hij is de Levensvorst en Hij geeft aan de Zijnen het eeuwige leven en zij zullen niet verloren gaan in der eeuwigheid. Welnu, het is de Heilige Geest, Die de ware gemeenschap aan Christus in ons werkt; aan Hem en aan Zijn weldaden. Zijn goederen geworden ons, zo wij Zijn Persoon deelachtig zijn. Juist als in een huwelijk. Wee onzer, als het om het goed te doen is en niet om de Persoon. Van zulk

een natuurlijk huwelijk is geen heil te verwachten. Zal dan ware gemeenschap tussen Christus en onze zielen kunnen bestaan, zo het niet gaat om Hem, om Hem alleen?
Zie, de Heilige Geest plant ons in de wedergeboorte over in Christus en door Hem zijn wij deelgenoten aan al de goederen van het Genadeverbond van diezelfde ure aan. Maar, gesproken van des schepsels zijde, is er geen komen tot Christus door het geloof dan na ontgronding van onszelf. Die wedergeborene, die Christus ingelijfde, kent zich zo gans ellendig; het zielsproces hier doorleefd, is zo anders dan wat de historiëel gelovige beredeneert. De levendgemaakte klaagt over zijn zonden; weent over zijn ongeluk; gelooft, hoopt en vreest; ziet zich zonder God en Christus in de wereld en vreest niet anders dan te worden buiten Christus om. Hij geraakt van de zaligheid steeds verder af, naarmate hij zijn ellende klaarder ziet; en hij weet niet van de Zaligmaker, al geniet hij Diens weldaden.
En nu is het het werk van de Heilige Geest, Christus aan die gans ellendige te openbaren en hem te doen dorsten naar het levend water; ja hem te schenken de bewuste geloofsvereniging, die onze ziel rust geeft en doet roemen deel te hebben aan Christus en dus ook aan Zijn weldaden, tot rechtvaardigmaking en heiligmaking en volkomen verlossing.
Ja, *Hij is mij gegeven*, zegt de Onderwijzer.
O, hoe weinigen toch zijn er onder Gods lieve volk, die voor zichzelf doorleefden, dat de Geest hun geschonken werd, die hen in Christus leven doet en een vrijmoedige toegang geeft tot de Vader! Merk maar eens op hoe ledig het van hun inplanting in Christus zich bewust geworden volk zich gevoelen kan en hoe gering hun kennis van de Heilige Geest is. Een volle Zaligmaker en een ledig zondaar. Maar hoe zullen zij tot Hem komen en Hem gebruiken zo Hij van de Vader gegeven is tot Profeet, Priester en Koning? Met alle verzekering van hun rechtvaardigmaking kan zich hun ziel niet troosten, maar de schenking van de Heilige Geest stelt hen in staat om hun gezegende Immanuel door het geloof te omhelzen, Die voor hen bidt met onuitsprekelijke zuchtingen. Zo worden de Vader en de Zoon en de Heilige Geest gekend door de oprechten van harte, die geoefend worden in de weg der zaligheid en die hun rust in God Drieënig verkrijgen door het geloof; voor wie het niet alleen Pasen in hun ziel werd, maar die ook Pinksteren door het geloof vieren mochten en hoewel in zichzelf met geheel de uitverkoren kerk een hoop arme zondaren en gans krachteloos, evenwel alle dingen vermogen door Christus, Die hun krachten geeft en in Wie zij de vrijmoedige toegang hebben tot de Vader. Die Geest blijft in hen.
Van den beginne tot den einde toe is het de Heilige Geest, Die ons Christus en Zijn weldaden deelachtig maakt. Hoewel dus in de wedergeboorte God de Heilige Geest de ziel met Christus verenigt en (ik wil het duidelijk zeggen) wij buiten de gemeenschap met Christus geestelijk dood zijn, om tot de verzekering te komen van het Christus-deelachtig-makend werk van de Heilige Geest, doorleeft onze ziel een proces van verloren gaan en in de Middelaar behouden worden.
O, hoe zeer missen zij, die aan dit innerlijk ziels-doorleven geen kennis hebben, de grond in Christus te roemen en derven zij de troost, dat hun de Heilige Geest is gegeven; en toch zal de uit God geborene niet verloren gaan. Satan moge woeden, de wereld bekampen en de zonde benauwen, het ongeloof en de vertwijfeling in de engte drijven, de Heere zal niet verlaten wat Hij begon, maar Zijn werk voleindigen tot op de dag van Jezus Christus. Want Hij wijkt nimmermeer van de Zijnen, zo wij nu ten slotte vernemen, dat Hij zijns volks blijvende Trooster is.
Toen de Heere Jezus, Die drie jaren lang met Zijn jongeren gewandeld, hun geleerd en getroost had, gereed stond van hen op te varen, heeft Hij gesproken: "Ik zal de Vader bidden en Hij zal u een andere Trooster geven, opdat Hij bij u blijve in der eeuwigheid." Die andere

Trooster is de Heilige Geest. Die Trooster is der kerke Gods onmisbaar, omdat de droefheid van Gods kinderen zo groot zijn kan in dit leven. In- en uitwendig soms pakt alles samen om het volk ter neer te drukken. Inwendig de zonde, de satan, die zo vreselijk kunnen zijn; en de inwerpselen des bozen, zo God-onterend en lasterend; en het ongeloof, dat God wantrouwt en Zijn belofte vertwijfelt, zij het al niet aangaande hun zaligheid, dan weer rakende de zorg van God in hun leven. En uitwendig zware druk en bittere armoede en diepe rouw en ... al wat Gods hand hun toeschikt in dit jammerdal. Want het is de wil van God over Zijn volk, dat zij door vele verdrukkingen zullen ingaan in Zijn Koninkrijk. Maar in die verdrukkingen laat Hij hen niet alleen staan. Het zijn de vertroostingen Gods, die hun ziel schragen en met blijmoedigheid de weg door het Mara-dal bewandelen doen. "Als zij door het dal der moerbeziënbomen doorgaan, stellen zij Hem tot een fontein;• ook zal de regen hen gans rijkelijk overdekken."
O, die Trooster, de Heilige Geest! Hij doet ons onze noden de Heere klagen; door Hem kan onze ziel de nood voor God uitschreien als een kind aan de moederschoot; uit Hem ontvangen wij innige zielsvereniging met Gods weg, wat ons gewillig maakt het kruis op te nemen. Nee, God neemt de verdrukking niet van de Zijnen weg, maar wel troost en sterkt Hij ze in hun druk. Hij doet hun ziel hopen op Zijn Woord en troost hen met Zijn vriendelijke toezegging: "Zij zullen niet hongeren noch dorsten, en de hitte en de zon zal hen niet steken; want hun Ontfermer zal ze leiden en Hij zal hen aan de springaders der wateren zachtkens leiden. En Ik zal al Mijn bergen tot een weg maken en Mijn banen zullen verhoogd zijn." Hij sterkt hun zielen door de ontsluiting der eeuwige heerlijkheid, die hun bereid is. Eén blik in de hemel doet hen alle druk licht achten, want het lijden van de tegenwoordige tijd is niet te waarderen tegen de heerlijkheid, die ons zal geopenbaard worden.
Het levend gevoel en dadelijk besef nu van de aanwezigheid van deze Trooster moge niet steeds in ons zijn, het neemt niet weg, dat Hij bij ons eeuwig blijft. Ook als wij het niet gevoelen; erger, als wij het niet geloven kunnen, als het ons toeschijnt of de Heere niet meer hoort, als wij klagen met de kerk van de oude dag: "De Heere heeft mij verlaten en de Heere heeft mij vergeten", dan nog is en blijft Hij bij Zijn volk. "Kan ook een vrouw haar zuigeling vergeten, dat zij zich niet ontferme over de zoon haars buiks? Ofschoon deze vergate, zo zal Ik toch u niet vergeten!"
Welk een gave is dan het volk van God geschonken in de Heilige Geest. De Heere Jezus is hun Voorspraak in de hemel en de Heilige Geest de Trooster of, wat dezelfde betekenis van deze naam is, de Voorspraak in hun harten. Hij neemt het in hun zielen op tegen alle vijanden en beschuldigers, gelijk Christus dag en nacht voor hen bidt in de hemel. Wat had Jozua, de hogepriester, te antwoorden op de aantijgingen des satans? Niet één woord. Maar de Heere schold satan. En zo neemt de Heilige Geest het in de ziel Zijns volks op als deze geen woord ter zelfverdediging heeft. Beproef maar met al wat uw ziel doorleefde, satans beschuldigingen te weerstaan, u op te heffen uit uw druk en dienden, de zonden neer te werpen, die in u de kop opsteken en gij zult ervaren, dat in u geen kracht is tegen die grote menigte, maar de Heilige Geest verdrijft al Zijns volks tegenpartijders als kaf voor de wind. En Hij verlaat de Zijnen nooit, maar blijft bij hen in der eeuwigheid. Hoe moest dan toch Gods lieve volk meer de Heilige Geest benodigen, Die in hen woont, hun tot troost is, en hun gangen richt op de weg des levens. Zij zouden met David zingen, gelijk wij thans doen uit Psalm 119: 3:

Och, schonkt Gij mij de hulp van Uwen Geest!

Onderzoeke nu een iegelijk zijn hart bij het licht van Gods alwetendheid, of ook hem waarlijk de Geest geschonken is. Dat kan men weten; en daarvan worden degenen, die uit de dood geroepen zijn tot het leven, hoewel bij verscheidene trappen en met ongelijke mate, verzekerd. Draagt gij daarvan enig bewustzijn voor uzelf? Of is uw grond van hoop op de zaligheid gelegen in uw leven met de kerk van God? Rust gij daarin, dat God Zijn Geest in het midden van haar stelde? Is dat uw roem; uw blijdschap? Troost gij daarmee uzelf en uw kinderen; uw vrienden en familie? Vleit ge u op deze grond de zaligheid te zullen beërven?
O, lees toch, eer gij aan een gesloten hemelpoort aanklopt, wat de Catechismus leert, nl. dat de Heilige Geest niet alleen woont in de gemeente, maar persoonlijk ons gegeven wordt; dat door die inwoning des Heilige Geestes in ons, wij alleen Christus deelachtig worden. Ai, hoeveel, die in de kerk leven, die de waarheid volgen en belijden, gaan verloren. Om uw eeuwig zieleheil, mijn medereiziger naar de ontzaglijke eeuwigheid, ik bid u, onderzoek uzelf nauw, ja zeer nauw. Velen tonen metterdaad niet alleen vreemdelingen, maar ook vijanden te zijn van het innerlijk werk van de Heilige Geest, en mijden Gods kinderen; bespotten hen, die niet anders dan door de Heilige Geest Christus Zoeken deelachtig te worden en in Hem roemen door het geloof. Verlaat, Mijn geliefden, de paden der zonde. O, sluit door eigen handeling die Geest niet uit. Laat de wereld "genieten" van bioscoop en sport, maar jongeling en jongedochter, onthoudt u van te wandelen op de weg, waar uw ziel vermoord wordt, vervuld met alle actie voor spel en pret, die uw belangstelling voor het Woord van God in steeds meerdere mate afnemen doet en u voor uw eeuwige belangen afstompt. Er ligt zulk een gevaar in alles, wat vooral ook deze tijd brengt. Zet uw hart op de onderzoeking der waarheid; geeft spel en vrienden eraan; koopt de tijd uit; weert van u alle inbeelding op de hemel en buigt u voor de onkreukbaar Rechtvaardige om als een verloren zondaar deel te bekomen door de Heilige Geest aan Christus en Zijn gerechtigheid.
Hetzij jong of oud; rijk of arm; vrij of dienstbaar, vroom of goddeloos, in ons leven zal de vernieuwing des Geestes moeten plaats hebben of straks bij de dood, ook al spraken allen ter wereld ons zalig, zullen wij buitengesloten worden, in het eeuwig verderf, waar het oordeel der zonde ons deel zal zijn en doop en belijdenis ons jammerlijk lot zullen verzwaren. Beproeft u of u door de Heilige Geest aan uzelf ontdekt werd. Niet alleen of u uit kracht van opvoeding en door de sprake uwer consciëntie wel eens met uw zonden te doen hadt, maar of gij door de zaligmakende werking van de Heilige Geest, als een red- en radeloze in Christus uw leven gevonden hebt. Want toch, dat is het, wat in de oprechte alleen is; hij wordt Christus deelachtig. Kaïn, Ezau, Orpa, Saul, Achab en wie meer, mogen elk op hun wijs zondeklachten uiten, belijden, tranen storten, zich verootmoedigen, zij hebben nimmer deel gehad aan Christus. De Schrift spreekt ergens van een morgenwolk en vroegkomende dauw, die heentrekt.
Maar ter zaligheid is het leven, dat uit de gemeenschap met Christus vloeit. De Heilige Geest, der ziel gegeven, maakt Christus deelachtig. Dat geschiedt in de wedergeboorte en heeft als vrucht een rusteloos verlangen naar en een heilig benodigen van Christus.
Komt, betuigt nu eens voor Gods aangezicht, of het u in der waarheid om Christus te doen geworden is. Nee, geen grote benauwdheid en diepgaande overtuiging is toetssteen. Hoewel deze soms zeer groot kunnen zijn in Gods kinderen, ze zijn ook in de nabijkomende christen. Ik heb ze gekend die in vreselijke consciëntie wroeging het vel van handen en voeten wreven en met veel misbaar schreeuwden over hun zonden, maar enkele maanden, nadat hun geweten was gestild, zich als vijanden van God en Zijn dienst openbaarden. Sta niet naar zwaarheid. Het zij u tot lering, die zo menigwerf vreest, dat uw grondslag niet uit God is, omdat gij geen krachtdadige omkeer kent, of omdat uw overtuiging van zonde niet zo zwaar was als u wel

van anderen van Gods volk hoorde. Beproeft u hieraan, of gij een wezenlijke zieledrang in u kent naar Christus. Of hebt gij genoeg aan uw tranen; verkwikkingen; psalmversjes? Zijt gij bekeerd en rust u op al de ervaringen die u doorleefde? Het woord des Heeren treffe u: "Gij zijt vermoeid door uw grote reis. Maar gij zegt niet: "Het is buiten hoop"; gij hebt het leven uwer hand gevonden; daarom wordt gij niet ziek." Het worde ook bij u eens buiten hoop. God de Heilige Geest maakt Christus deelachtig, door het geloof.

En dat is het, wat de oprechten steeds meer uitdrijft; zij moeten voor hun schuld en tot reiniging van hun hart, die enige Middelaar door het geloof omhelzen. Vinde onze ziel dan nimmer rust buiten Hem. Drijve de Heilige Geest ons van alle grond af, die wij in ons zelf gedurig zoeken; zo zal Christus voor ons op steeds hoger prijs komen staan, maar ook de ware gemeenschap met. Hem ons alles doen vinden wat tot onze zaligheid ons nodig is. Die Christus deelachtig zijn, hebben ook deel aan al zijn goederen, rechtvaardigmaking, heiligmaking, wijsheid en verlossing.

En nu nog een enkele vraag aan u, wie het grote voorrecht geschonken is, verzekerd te worden van uw staat; die in Christus rechtvaardig gesteld werd voor God. Kunt u bij uw rechtvaardigmaking leven? Ach, hoeveel worden grote christenen, die het bekommerde volk van God een gesel zijn en wier ziel in het duister gaat. Hoeveel hunner beroemen zich in een dorre klacht over hun zondig bestaan, missend de levende gebruikmaking van Christus, zo Hij gezeten is aan de rechterhand van de Vader. Hoe weinig gaat van hen de liefelijke geur uit van de notenhof des Heeren. Wat hun ontbreekt? De rechte bevindelijke kennis van de Heilige Geest en daarmee de aanneming tot kinderen, ook al werd Zijn werk rijkelijk in hen verheerlijkt. O, rijk begenadigd volk van God, moge de Heere u verwaardigen niet alleen een verzoend God in Christus, maar ook de Heilige Geest als de Derde Persoon in het Goddelijk Wezen te kennen, Die u verzekerde van uw zaligheid, maar Die u ook alleen vervrijmoedigt tot God te gaan en u uit uw jammerklachten doet opkomen in Hem, Die leeft om altijd voor Zijn volk te bidden.

Hoe gering is onder Gods volk de kennis en de benodiging van de Heilige Geest. En toch daardoor zou gij arm worden met al uw rijkdom; diep afhankelijk met al hetgeen de Heere u schonk, maar ook vervuld met de Heilige Geest, u verlaten op uw getrouwe God en Vader. Hoe blijmoedig zou uw leven worden. Gij zou met de bruid roemen: "Ik ben zwart, maar liefelijk" en de vrucht zou zijn de doding van uw leden, die op aarde zijn. Uw geestelijk kindschap zou u door het geloof uw in- en uitwendige noden doen klagen aan uw Vader, Die in de hemelen is en u sterken in al uw drukwegen, die gij in dit leven doorwandelen moet.

Ja, u zou door de vertroostingen van de Heilige Geest deze licht achten in de hoop op de zaligheid, die u bereid is, terwijl gij uit de diepte van uw zelf-verfoeiïng en onder de tranen uwer verdrukking u beroemen zou in Hem, Die u gekocht heeft met Zijn bloed. Jaagt er naar de Heilige Geest te kennen en uit Hem bediend te worden als degenen, die worden toebereid om God-drieënig straks volmaakt te loven en te prijzen. Amen.

De Kerk des Heeren

ZONDAG 21

Psalm 65: 2.
Lezen: Romeinen 9: 6-33.
Psalm 68: 7, 8.
Psalm 103: 6.
Psalm 105: 24.

Geliefden,
Als om strijd prijzen Christus en Zijn duurgekochte kerk in het Hooglied elkaar. Immers dit Boek des Bijbels hebben wij, alle andere uitleggingen ten spijt, te verstaan als ziende op Christus en Zijn kerk; Hij is de Bruidegom, zij Zijn bruid, die al haar heil en sieraad alleen in Hem heeft en van Hem ontvangt. Wanneer zij dan ook geprezen wordt, is het alleen vanwege de heerlijkheid, waarmee Hij haar bekleedt. Met verwondering hebben de dochters van Jeruzalem, die geen vreemdelingen van de genade waren, maar in de gelovige toe-eigening van verre stonden, de bruid meermalen aangezien, gelijk de bekommerden over hun staat meermalen verwonderd kunnen zijn over het bevestigde volk, als dit in de tedere gemeenschap met Christus verkeren en door het geloof zich in Hem beroemen mag. Dit deed de dochteren van Jeruzalem in Hooglied 6 uitroepen: "Wie is zij, die er uitziet als de dageraad, schoon gelijk de maan; zuiver als de zon; schrikkelijk als slagorden met banieren?" Met klimmende heerlijkheid zagen die dochters de schoonheid van de bruid, als die van de dageraad, die na het nachtelijk duister de eerste lichtstralen over het aardrijk werpt; als die van de maan, die in volle pracht de donkere nacht verlicht; ja als die der zon, verblindend door het licht, dat van haar uitgaat.
Maar hoe kan de bruid van Christus zoveel lof gegeven worden? is zij niet met alle mensen gevallen in Adam? Draagt zij niet in zich de overblijfselen der zonde, die haar gedurig moeten doen uitroepen: "Ik heb een wet in mijn leden, die strijd voert tegen de wet mijns gemoeds"? Ja, in zichzelf aangemerkt, is en blijft Gods volk een hoop arme zondaren. Maar de schoonheid van Christus' bruid verkrijgt zij in haar Bruidegom. In Hem is zij volmaakt; Hij bekleedt haar met de klederen des heils en omhangt haar met de mantel der gerechtigheid; in Hem is zij de Vader welbehaaglijk en door de geloofsgemeenschap met Hem praalt zij met haar schoonheid. Bovendien is zij onoverwinnelijk; zij is als "slagorden met banieren", als een weltoegerust leger, waarvoor geen vijand, hoe machtig ook, zal bestaan. Want de Leeuw uit Juda's stam heeft overwonnen en in Hem is zij meer dan overwinnaar.
In die glans en sterkte worde het ons gegeven haar te zien zowel in haar innerlijk leven als in haar zichtbare verschijning, nu wij uit de een en twintigste Zondagsafdeling van onze Heidelberger Catechismus vernemen wat de kerk des Heeren is en welke weldaden haar geschonken zijn. Die Zondag luidt:

Vraag 54: ***Wat gelooft gij van de heilige, algemene Christelijke Kerk?***
Antwoord. Dat de Zoon van God uit het ganse menselijke geslacht Zich een gemeente, tot het eeuwige leven uitverkoren, door Zijn Geest en Woord, in enigheid des waren geloofs, van den beginne der wereld tot aan het einde, vergadert, beschermt en onderhoudt; en dat ik daarvan een levend lidmaat ben, en eeuwig blijven zal.

Vraag 55: Wat verstaat gij door de gemeenschap der heiligen?
Antwoord. Eerstelijk, dat de gelovigen, allen en een iegelijk, als lidmaten aan de Heere Christus en al Zijn schatten en gaven gemeenschap hebben.
Ten andere, dat elk zich moet schuldig weten, zijn gaven ten nutte en ter zaligheid der andere lidmaten gewilliglijk en met vreugde aan te wenden.
Vraag 56: Wat gelooft gij van de vergeving der zonden?
Antwoord. Dat God, om het genoegdoen van Christus' wil, al mijn zonden, ook mijn zondige aard, waarmee ik al mijn leven lang te strijden heb, nimmermeer wil gedenken, maar mij uit genade de gerechtigheid van Christus schenken, opdat ik nimmermeer in het gericht Gods kome.

Deze Zondagsafdeling dan handelt van de Kerk des Heeren en zij beschrijft haar
I. in haar wezen;
II. in haar geestelijke eenheid;
III. in haar bijzonder voorrecht.

I. In haar wezen

De kerk des Heeren is er; zij is er van het begin en zal op aarde zijn tot het einde der wereld. Terstond na de val heeft de Heere in de behoudenis van Adam en Eva Zijn kerk gesticht en Hij zal haar op de wereld onderhouden tot zij in eeuwige heerlijkheid zal ingaan. Dit nu betreft niet alleen haar innerlijk zijn, maar ook haar zichtbare openbaring. Immers de kerk toch is onzichtbaar, voor zover betreft de werking van de Heilige Geest in het hart der uitverkorenen; en zichtbaar, dewijl Sions eeuwige Koning haar bevelen en ordinantiën gegeven heeft, waarnaar zij zich in dit leven als de kerk des Heeren kennen doet. Rome kent alleen een zichtbare wereldkerk. Maar de Hervormers hebben van stonde aan beleden, dat naar Gods Woord de kerk als onzichtbaar en zichtbaar is aan te merken. Niet allen, die tot de zichtbare kerk behoren, zijn ware leden van de kerke Christi; terwijl anderzijds sommigen van Gods kinderen buiten de zichtbare kerk omzwerven.
Ten gevolge van het diep verval der kerk toch onttrokken zij zich van haar, die in waarheid tot de kerk behoren, om in gezelschappen buiten de kerk te vergaderen. Onkerkelijk zijn zij, in plaats van naar de bevelen des Heeren zoveel in hun vermogen is de kerk te reformeren of weder tot openbaring te brengen, verstieten zij haar; buiten de ambtelijke bediening des Woords, zonder hun kinderen ten doop te brengen of om het Heilig Nachtmaal des Heeren te houden, vielen zij de dwaling van Darby toe, dat God Zijn kerk verstoten heeft. De droeve gevolgen daarvan zijn meer te bewenen dan uit te meten. De Heere Jezus heeft Zelf de verkondiging van Zijn dood bevolen in de breking van het brood en de vergieting van de wijn totdat Hij komt; en dat kan alleen in de zichtbare kerk. Mitsdien zullen er, welke donkere tijden op de wereld ook komen, tot het eind der dagen niet alleen bekeerde mensen op de wereld zijn, maar er zal ook een zichtbare kerk blijven, al zou zij, gelijk in dagen van bittere vervolging reeds geschied is, vergaderen in holen en spelonken.
In het nieuwe Jeruzalem, dat is in de hemel, is geen tempel meer; daar zal niet meer gepreekt worden; daar zullen geen ouderlingen toezicht behoeven te oefenen; daar zullen geen diakenen meer nodig zijn. Maar zolang de wereld staat zal de kerk een zichtbare gestalte hebben, waarin zij de ordinantiën des Heeren betracht en, gelijk onze Geloofsbelijdenis zegt: "Een iegelijk is schuldig zich bij de kerk te voegen."
Van de ware kerk nu zegt de Catechismus, *dat zij is heilig en algemeen en christelijk.*

Heilig is zij, omdat zij gewassen is in het bloed en door de Geest van Christus. "Maar gij zijt een uitverkoren geslacht, een koninklijk priesterdom, een heilig volk, een verkregen volk, opdat gij zou verkondigen de deugden Desgenen, Die u uit de duisternis geroepen heeft tot Zijn wonderbaar licht." Hoe zwart ook in zichzelf, de kerk is volmaakt in Christus, haar Hoofd en door het geloof van zijn heiligheid deelachtig. Getrokken uit alle geslachten en volken, is zij algemeen. Ten onrechte noemt de Roomse kerk zich katholiek. Zij is de valse kerk en haar komt de naam katholieke kerk dan ook niet toe.
Katholiek of algemeen is de ware kerk des Heeren, die de zalving van Christus deelachtig is. Daarom heet zij dan ook de Christelijke kerk. Zij is het geestelijke lichaam van Christus. Hoewel dus in haar zichtbare openbaring allen, die daartoe krachtens geboorte en doop en belijdenis behoren, zich van de wereld in woord en wandel hebben te onderscheiden, zijn alleen zij, die uit hun geestelijke doodsstaat zijn levend gemaakt, de leden en zij vormen de ware kerk van Christus.
Het zijn, zegt de Onderwijzer, de uitverkorenen, *door Gods Geest en Woord in enigheid des waren geloofs vergaderd.* De uitverkorenen! Is er dan een uitverkiezing? Ja zowel als een verwerping. In de predestinatie of voorverordinering heeft God van eeuwigheid, uit louter soevereiniteit bepaald wie zalig worden zal en wie niet. Hij heeft gesteld tot toorn zowel als tot verkrijging der zaligheid (1 Thess. 5: 9). "Jacob heb Ik liefgehad", zegt de Heere, "en Ezau heb Ik gehaat." Neen de verwerping betekent niet slechts, dat God naar de niet-uitverkorenen niet meer omziet, hen in hun verderf zal laten liggen, maar dat Hij vóór de grondlegging der wereld bepaald heeft Zich in hen te verheerlijken in gerechtigheid en in de uitverkorenen in barmhartigheid. Zomin voorgezien geloof en goede werken in aanmerking kwamen in Gods soevereine verkiezing, zomin ook de zonden der verworpenen in hun verwerping.
Tegen de Remonstranten, die de reeds in de vijfde eeuw veroordeelde dwaling van Pelagius weer ophaalden, hebben onze vaderen te Dordrecht de soevereiniteit Gods verdedigd. Schepping en val, mede door God besloten, zijn dienstbaar aan de predestinatie en deze is het besluit Gods aangaande de eeuwige staat der redelijke schepselen: engelen en mensen.
De uitverkoren engelen zijn niet verkoren uit gevallenen. Hoe dan zouden mensen uit gevallenen verkoren zijn, zoals de Infra-lapsariërs drijven? De Heere Jezus dankzegt Zijn Vader beide voor de verkiezing en voor de verwerping en schrijft deze toe aan het welbehagen Gods, zeggende: "Ja, Vader, alzo is geweest het welbehagen voor U."
De verkiezing is alzo geen daad van Gods barmhartigheid, noch de verwerping daad van Zijn rechtvaardigheid, maar de predestinatie is uit louter soevereiniteit. "Zo ontfermt Hij Zich dan die Hij wil en verhardt die Hij wil." Dit besluit Gods is eeuwig en onveranderlijk. Geen verworpene zal de zaligheid beërven, al zocht hij de plaats des berouws met tranen, zoals Ezau deed; geen verkorene zal verloren gaan, al was hij, gelijk Paulus, de voornaamste der zondaren. "Evenwel het vaste fundament Gods staat, hebbende dit zegel: De Heere kent degenen, die de Zijnen zijn." Het staat dus van eeuwigheid in Gods besluit onwrikbaar vast, wie zalig worden zal en wie niet. "Mijn raad zal bestaan (zegt de Heere) en Ik zal al Mijn welbehagen doen." De verkiezing is dus niet algemeen; niet alle mensen zijn uitverkoren, gelijk Paulus zo duidelijk leert in Romeinen 9. "Velen zijn geroepen", zegt de Heere in Matth. 2O, "maar weinigen uitverkoren."
Niet wijzelf dus bepalen onze eeuwige staat, maar God heeft die van eeuwigheid vastgesteld. Juist dat is de grote gruwel van de Remonstrantse leer, dat zij de beschikking over de mens God uit handen neemt en in die van de mens zelf leggen wil. Geen voetstap zet de mens op aarde buiten de bepaling van de raad des Heeren, zou dan zijn eeuwig lot in hemel of hel niet door God zijn vastgesteld? Maar ware het niet beter van de predestinatie te zwijgen op de

predikstoel en zich te bepalen tot de verkondiging dáárvan, dat Jezus Christus in de wereld gekomen is, om zondaren zalig te maken? Geeft men velen niet een stok in de hand, die misbruik maken van de predestinatie en voorthollend op hun zondeweg, zeggen: "Wat baat ons kerkgaan en bidden en Bijbellezen, als ik niet uitverkoren ben? En zo wèl, dan zal God mij op Zijn tijd toch toebrengen!" Nee, Mijn geliefden, en nog eens neen. De grond van de bediening van het Evangelie wordt ondermijnd, zo de predestinatie geheel die verkondiging niet beheerst, dewijl Christus niet voor alle mensen, maar alleen voor de uitverkorenen gestorven is en opgewekt en ten hemel opgevaren en hun alleen de zaligheid toepast die Hem van de Vader gegeven zijn.
En wat 't misbruik van deze troostleer betreft, zij is zowel onredelijk als goddeloos. Niemand spreekt en handelt op zulk een wijze als het natuurlijke zaken betreft. Wat baat het of wij vroeg opstaan, laat naar bed gaan, eten brood der smarten, zo de Heere Zijn zegen inhoudt? En toch, niemand, die zijn hart op zijn zaken zet, legt de armen over elkaar en zegt: als God het wil komt het werk wel tot stand en als Hij het niet wil is alle moeite vergeefs. Indien wij in tijdelijke zaken dan de middelen, die de Heere verordineerd heeft, met al onze krachten gebruiken, hoeveel te meer betaamt het ons die middelen te gebruiken, die de Heere tot het einde van de zaligheid der uitverkorenen mede besloten heeft. Bovendien zal niemand voor Gods rechterstoel inbrengen: "Ik was niet uitverkoren." Of meent ge, dat Ezau, Saul en Judas van hun verwerping een vijgenblad voor God konden maken? Zijn zij niet verloren gegaan om eigen schuld, al volvoerden zij in hun goddeloosheid de raad des Heeren?
God zal ons naar onze daden oordelen, ja van elk ijdel woord, dat de mensen gesproken hebben, zullen zij rekenschap geven. Het zal de verachter van de middelen, ter zaligheid gegeven, eens in het aangezicht vliegen: "Gij hebt niet gewild." De predestinatie-leer maakt geen zorgeloze of goddeloze mensen, maar handhaaft eens ieders volle verantwoordelijkheid voor al zijn daden, woorden en gedachten. Zij is ook de troost voor Gods kinderen. Het fundament hunner zaligheid ligt boven het bereik van elke vijand. In hun hart mogen satan en zonde en tal van vijanden hen aanvallen, zodat de posten beven, maar de grond hunner behoudenis is onwrikbaar, want het is des Vaders welbehagen hun het koninkrijk te geven. Hij heeft hen in Christus uitverkoren vóór de grondlegging der wereld en verordinéerd tot aanneming tot kinderen, in Zichzelf, naar het welbehagen van Zijn wil. Zou u dan aan de predestinatie tornen? Er van zwijgen? Gods volk wordt zalig, omdat God het wil en het is hun enige roem: "Door Uw welbehagen zal onze hoorn verhoogd worden." Het zij meer hun rust en roem: "Het is door U, door U alleen, om 't eeuwig welbehagen."
Naar deze vaste, onveranderlijke verkiezing vergadert de Zoon van God Zijn gemeente door zijn Geest en Woord. Hij zendt Zijn dienaars uit tot aan het eind der wereld, die de zondaar bidden, alsof God door hen bade: “Laat u met God verzoenen." Die prediking des Woords doet Goddelijke wonderen. Nee, niet op zichzelf. Uiterlijke roeping moge een voorrecht zijn, van God gegeven, onze vijandschap tegen het zalig worden uit genade is te groot, dan dat zij ons zou doen komen tot Christus. Het is de Geest, Die levend maakt en Die het Woord tot zaligheid doet zijn in de harten der uitverkorenen. "Er geloofden zovelen, als er verordineerd waren ten eeuwige leven." Door die Geest "treffen de pijlen in het hart van des Konings vijanden, dat volken onder Hem vallen." Ja, zelfs wederhorigen zullen bij Hem wonen.
Weerstaan kunnen wij in de boosheid van ons hart de uitwendige roeping van het Woord, maar onweerstandelijk werkt God de Heilige Geest tot zaligheid in de inwendige roeping, waarin Hij het hart opent als van Lydia. Vergaderd dus wordt de kerk *door Geest en Woord*. God de Heilige Geest wil Zich van het Woord bedienen. Het geloof is uit het gehoor en het gehoor uit het Woord van God. Door de dwaasheid der prediking, die de Jood een ergernis is

en de Griek een dwaasheid, behaagt het God zalig te maken, die geloven. O, dat Gods kerk het Woord uitroepe tot aan de einden der aarde; dat zij de blinde heiden het Evangelie brenge; draag zorg voor de zending, opdat niet geslacht na geslacht der heidenen verloren ga. Want hoe zullen zij geloven, indien hun niet gepredikt wordt?
Van het begin der wereld tot het einde toe wil Christus zó zijn gemeente vergaderen. Nimmer zal Hij een andere weg bewandelen. Dat bindt ons aan de middelen. Ons allen, ook Gods volk, opdat het daardoor worde opgebouwd in het allerheiligst geloof en in de gemeenschap met de Vader en Zijn Zoon Jezus Christus; opdat het ook de gemeenschap der heiligen oefene, waarop de tweede vraag van Zondag 21 het licht vallen doet. Wij bezien dan de kerk des Heeren

II. in haar geestelijke eenheid.
Op de vraag: *Wat verstaat gij door de gemeenschap der heiligen?*
Antwoordt de Onderwijzer: *Eerstelijk, dat de gelovigen allen en een iegelijk, als lidmaten aan de Heere Christus en al Zijn schatten en gaven gemeenschap hebben.*
Ten andere, dat elk zich moet schuldig weten, zijn gaven ten nutte en ter zaligheid der andere lidmaten gewilliglijk en met vreugde aan te wenden.
In de gemeenschap aan de Heere Christus en aan al Zijn schatten en gaven ligt de bron van de gemeenschap der heiligen onderling. Zij is de bron van leven en levenskracht voor de ware leden der kerk. Zij is het deel van de leden van Christus' lichaam; van hen, die door Gods genade uit de dood geroepen zijn tot het leven. Van nature behoren wij tot het lichaam Christi niet; uit ons verbondshoofd Adam brachten wij allen mee eeuwige vijandschap tegen God en tegen Zijn Gezalfde. Wij willen niet zalig worden door Christus; vijanden zijn wij van vrije genade.
Maar dat juist is de levensdaad, die al Gods kinderen deelachtig werden, dat de Heere hen afsneed van de oude stam en inplantte in Christus; hen overwon in Zijn eeuwige liefde en hun vijandschap doodde. En sindsdien hebben zij deel aan al de schatten en gaven des Middelaars. Hoe de hel dit feit zoekt te loochenen en Job beschuldigde, alsof hij God diende om tijdelijk voordeel; hoezeer hij de kerk bestrijdt, de wereld haar scheldt voor huichelaar; hoe van buiten en van binnen alles de handen ineenslaat om, was het mogelijk, de band te scheuren tussen Christus en Zijn volk, door God gelegd. Die in de hemel woont lacht. Het is ijdel pogen van al wat Hem haat.
Wie zal de uitverkorenen uit des Middelaars hand rukken? In God-drieënig ligt de zaligheid onwrikbaar vast. En het zal het bolwerk blijven, waarop alle vijandig pogen finaal afstuit, dat liefelijkheden zijn in des Heeren hand, eeuwig. Nee, niet in onze hand ligt de vastheid der zaligheid. Als Gods volk Christus vasthouden moest, was het verloren; dan bezweek het van stonde aan; dan kwam de verstgevorderde in de genade gewis nog om. Maar nu, doordat de grond in God ligt, o, grijpt nu moed, gij alle door Christus Zelf geroepenen. Hij onderhoudt Zijn kerk met Zijn hand. En dit doe haar meer de vastheid van haar zaligheid buiten zichzelf zoeken. Het beneemt haar zo menigmaal de troost, dat zij Gods liefde afmeet naar haar gevoelen van de genade; dat zij de zaligheid van haar ziel vast waant in haar gevoel, meer dan dat zij door het geloof in God moge rusten. Hoe nodig toch is het en hoe zielsprofijtelijk, dat wij vooral in onze donkere dagen elkaar opscherpen en de waarheid Gods ons uit drijve uit onszelf, opdat wij alleen in Christus onze rust en ons leven vinden. Gewis, de zalige vertroosting zou ons rijkelijk toevloeien, dat onze gemeenschap met Christus onverbrekelijk is en wij aan al Zijn schatten en gaven deel ontvingen. De schatten van Christus zijn zo groot. Hij is van de Vader gegeven tot wijsheid en tot rechtvaardiging en tot heiligmaking en tot

verlossing. Al dwalen Gods kinderen gelijk schapen, Hij zal hen doen wandelen op de weg, waarop de dwaas niet dwalen zal. Het volk, dat in duisternis wandelt, zal een groot licht zien; degenen, die wonen in het land van de schaduw des doods, over dezelve zal een licht schijnen. In die schatten van Christus is de zwarte liefelijk en de arme, schuldige zondaar rijk. Gewis, Gods volk leeft veelal beneden zijn stand. Al wat wereld is jaagt omhoog, grijpt naar meer; het is de ellende, die steeds meer zal worden bejammerd, dat koninkrijken en volken, rijken en armen, dat wij leefden boven onze stand en dat onder Gods oordelen.
Maar Gods kinderen leven te laag. Zij zijn met eeuwige schatten en gaven begenadigd; alle miljoenen, bil- en triljoenen der wereld verzinken in het niet bij wat het volk Gods deelachtig is geworden. Alles is uw en gij zijt Christi en Christus is Gods. Laat de mens over aards bezit zich bekommeren, of mogelijk bang dagen hem storten zullen in armoede en ellende; of diefstal, oorlog, brand, aardbeving, of wat het zijn mag hem zullen beroven; voor hen geen nood, hun deel is vast in het huis van de Vader, waarheen Christus ging om hun plaats te bereiden. Hun goed zal niet verminderen; hun schatten zijn onuitledigbaar, omdat zij in Christus zijn en zij aan Hem gemeenschap verkregen.
Maar uit die gemeenschap aan Christus, als het Hoofd van zijn kerk, vloeit ook de gemeenschap van Gods kinderen aan elkaar, dewijl zij één lichaam zijn. Die gemeenschap is geestelijk en haar liefde gaat de liefde der vrouwen te boven. Mozes had zijn volk lief en "verkoos liever met het volk van God kwalijk behandeld te worden, dan voor een tijd de genieting der zonde te hebben, achtende de versmaadheid van Christus meerdere rijkdom te zijn dan de schatten in Egypte." Vloeit die geestelijke gemeenschap aan Gods volk niet uit de gemeenschap met Christus? Bij Ruth was het niet anders, toen zij in onderscheiding met Orpa, alle armoede en donkere toekomst naar het vlees ten spijt, haar onberouwelijke keuze deed: "Uw volk is mijn volk en uw God mijn God." Ook Rachab, de hoer, dient hier ten bewijs. Zij verzaakte haar volk en haar goden en is door het geloof niet omgekomen met de ongehoorzamen, als zij de verspieders met vrede had ontvangen. En ieder, in wie Gods genade wordt verheerlijkt, kent iets van die zalige gemeenschap aan degenen die de Heere vrezen. De keuze van Mozes, Rachab, Ruth, David, wordt hun aller keuze. "Ziet, hoe lief zij elkaar hebben." Zij zien Gods beeld in hen hersteld; het zijn de heiligen der hoge plaatsen. Zij krijgen elkaar in Christus lief en zijn met Hem één lichaam.
Maar dit roept hen ook *hun gaven ten nutte en ter zaligheid der andere lidmaten gewilligen met vreugde aan te wenden.* Draagt elkaars lasten en vervult alzo de wet van Christus. De Heere heeft Het Zelf gezegd: "De armen hebt gij altijd met u" en er zijn tijden, waarin vanwege de verdrukking in het bijzonder het woord des apostels geldt: "Doe wel aan allen, maar meest aan de huisgenoten des geloofs." Daarenboven hebben Gods kinderen elkaar geestelijk te onderwijzen en hun gaven ten nutte en ter zaligheid van elkaar aan te leggen en hun licht te laten schijnen in de wereld, anderen tot jaloersheid verwekkend. In het bijzonder deelt de Heeré ook ambtelijke gaven degenen, die Hij in Zijn kerk tot de dienst van ouderling of diaken of leraar roept. En met welk een verscheidenheid deelt de Heere die gaven uit! Niemand verachte, wat God hem schonk.
Wij lopen zo gevaar het geschonken talent te begraven; het is zo klein; een ander heeft zoveel schoner gaven en genaden. Maar hoort nu wat niet alleen de bestraffende mond des Heeren in de gelijkenis van de talenten spreekt, maar wat ook Paulus onderwijst in 1 Cor. 12: "Indien de voet zeide: Dewijl ik de hand niet ben, zo ben ik van het lichaam niet; is hij daarom niet van het lichaam? En indien het oor zeide: Dewijl ik het oog niet ben, zo ben ik van het lichaam niet; is het daarom niet van het lichaam? Doch nu zijn er wel vele leden doch maar één lichaam. En het oog kan niet zeggen tot de hand: Ik heb u niet van node. Ja veeleer de leden,

die ons dunken de zwakste des lichaams te zijn, die zijn nodig." Zo wordt dan eenieder geroepen zijn gaven ten nutte van anderen aan te leggen. Hij hebbe met die gaven te woekeren, op de plaats en in de omstandigheden waarin God hem stelt. Die roeping kan zo ontzettend zwaar vallen; zó zwaar, dat wij van onze schouderen zouden werpen, wat God erop legde; dat hier een diaken, daar een ouderling, ginds een leraar van moedeloosheid zou heengaan; of, wilt ge, dat een van God begenadigde zich liever maar van het leven onttrekt, dan zijn stem te doen horen, waar hij een roeping te vervullen heeft. En wat houdt dan de oprechten staande? Wat schenkt hun ziel zoveel vrijmoedigheid in het geloof?
De bekrachtiging van de Heilige Geest. Hij, de Trooster, neemt uit de volheid van Christus en deelt het de Zijnen mede, gelijk Hij wil. Welnu dan, die geschonken gaven hebbe eenieder ten nutte en ter zaligheid der andere lidmaten gewillig en met vreugde aan te leggen. "De nood is mij opgelegd", schrijft Paulus. "En wee mij, indien ik het Evangelie niet verkondig! Want indien ik dat gewillig doe, zo heb ik loon. Maar indien onwillig, de uitdeling is mij evenwel toebetrouwd." God geve ons iets van de bereidwilligheid, die de geschonken gaven als een nardus zijn doet, die haar geur verspreidt. Wij zouden meer in de vertroosting van Christus' zoendood delen, zo er nauwgezetter betrachting van deze heilige roeping ware. Hoezeer zou het bijzonder voorrecht, dat de kerk van God geschonken is, door het geloof worden omhelsd.
Bij dat bijzonder voorrecht staan wij nu ten slotte nog stil, zo daarvan gehandeld wordt in vraag 56.

III. ***Wat gelooft gij van de vergeving der zonden?***
Dat God om het genoegdoen van Christus al mijn zonden, ook mijn zondige aard waarmee ik al mijn levenlang te strijden heb, nimmermeer wil gedenken, maar mij uit genade de gerechtigheid van Christus schenken, opdat ik nimmermeer in het gerichte Gods kome.
In deze woorden beschrijft de Catechismus de weldaad, die de kerk geniet, de weldaad nl. van de vergeving der zonden. Straks, in Zondag 23, zal ons als bate van het geloof worden geleerd de rechtvaardigmaking des zondaars voor God en dus de vergeving der zonden door het geloof breder besproken worden, met name de wijze, waarop deze geschiedt.
Hier wil de Onderwijzer ons alleen bepalen bij der zonden vergeving als weldaad, die alleen door Gods verkoren kerk genoten wordt. In de gegeven uiteenzetting blijkt ons allereerst, dat God de zonde vergeeft. Niemand buiten Hem vermag ons van de zonde te ontheffen, die tegen Hem begaan is. Alle Roomse aflaat en priesterlijke kwijtschelding geldt in de hemel niet; is karikatuur, spot met de ware vergeving der zonden. Zelfs de Farizeeën hebben verstaan, dat God alleen de zonden vergeeft. Toen Christus tot de geraakte sprak: "Mens, uw zonden zijn u vergeven", maakten zij de opmerking: "Wie kan de zonden vergeven, dan God alleen?" En Christus weersprak hen niet, maar betoonde niet als een, maar als de Zoon des mensen, waarachtig God te zijn en mitsdien, als de van de Vader gezonden Messias, door Wie God eenmaal de wereld oordelen zal, macht te hebben op aarde de zonden te vergeven. De vrijspraak Gods alleen zal ons van schuld en straf kunnen ontheffen. "Ik, ik ben het, die uw overtredingen uitdelg om Mijnentwil en Ik gedenk uw zonden niet."
Zo zullen in de Heere gerechtvaardigd worden en zich beroemen het ganse zaad van Israël. Maar die zonden vergeving wil niet zeggen, dat God de zonde door de vingers ziet. Als wij, mensen, elkaar vergeven, doen wij zulks aan ons gelijken, met wie wij even verdorven en schuldig zijn. God staat boven en tegenover ons als Rechter. Zijn recht vordert voldoening voor het bedreven kwaad; kwijtschelding van straf kan alleen dan geschieden, als de volkomen voldoening aan het geschonden recht is gebracht. God zou ophouden God te zijn, zo Hij ook maar één kwadrant-penning vallen liet van de eis der volkomen betaling. Hier is geen sprake

van genoegen nemen, maar van volle voldoening. Maar die voldoening is door God Zelf gegeven; door de mens kon nooit of nimmer ook maar iets tegen Gods gerechtigheid opgewogen worden. God gaf Zijn Eengeborene; de Zoon is gezalfd van eeuwigheid af. Hij nam uit soevereine liefde op Zich, de losprijs in Zijns Vaders hand te wegen. Hij voldeed in de volheid des tijds.

Omdat Gods recht geen schipperen kent, moest de Christus de drinkbeker van Gods toorn drinken tot de laatste droppel toe, zonder enige verzachting. Daarom was Zijn ziel benauwd tot stervens toe en werd Zijn zweet als grote droppelen bloed, die op de aarde afliepen; daarom hing Hij als een gevloekte aan het hout en werd Hij verlaten van God, terwijl de zon verduisterde op het midden van de dag, als natuurlijkerwijze geen zonsverduistering kon plaats hebben; daarom moest Hij sterven de smadelijke, smartelijke en gevloekte kruisdood; in één woord, alles lijden, waaraan Zijn volk eeuwig onderworpen was, opdat Hij zeggen kon: "Het is volbracht." Toen is Gods recht voldaan; de Vader heeft in de opwekking van Christus uit de dood betoond Zijn genoegenneming in het gebrachte offer. Christus is opgewekt tot onze rechtvaardigmaking. De kwitantie is gegeven; het pardon van de hemel uitgeroepen. Wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen Gods? God is het, Die rechtvaardig maakt. Wie is het, die verdoemt? Hier alleen ligt de grond van de vergeving der zonden. Nu God door God Zelf is bevredigd, nu kan de in Adam verloren zondaar de zonde kwijtgescholden worden, zonder enige zijner verdiensten, uit genadige vergeving.

Maar dan moet Christus' gerechtigheid ook de onze worden. Zij is dat van nature niet en zij wordt dat ook niet door opvoeding en onderwijzing in de waarheid; zij ligt daar niet voor het grijpen in menselijke kracht. De toepassing van zijn gerechtigheid is zowel als de verwerving het werk van Christus Zelf. En als de zondaar in waarheid zal mogen zeggen, *dat God om het genoegdoen van Christus al zijn zonden nimmermeer wil gedenken,* dan zal dat zijn de getuigenis des geloofs, die gegrond is in het werk van de Heilige Geest, waardoor de verloren zondaar Christus werd ingelijfd. God komt tot de zondaar, hem bekend makend zijn zonden; Hij opent hem de ogen voor de weg, die hij bewandelt en overreedt hem, dat die weg tot het eeuwig verderf voert.

O, wat bange tijden kunnen hier doorleefd! Gods recht eist betaling en hoe harder de ontwaakte zondaar werkt, hoe groter de schuld wordt. Elke dag de schuld groter; elk uur het oordeel rechtvaardiger. Er is geen uitkomst. Konden nu die vermoeide zielen slechts tot Jezus opzien! Maar het is hun of ze van Jezus nimmer hoorden; ze nemen hun toevlucht tot de gebroken bakken, die geen water houden, zólang, tot ze als een gans ellendige onder het recht van God buigen, en met volkomen toestemming, dat zij de eeuwige dood waardig zijn, alle hoop op zichzelf en alle schepsel opgeven. Daar moet het komen, wil Christus in de ziel plaats nemen. Maar ook daar laat de Heere Zijn volk niet verlegen. De Zon der gerechtigheid gaat op; de Borg des Verbonds ontdekt Zich.

In Hem, o, in Hem is gerechtigheid tot betaling van alle schuld; in Hem is mogelijkheid om zalig te worden. Wat blijde hoop vervult nu het hart van de verslagene. Er is een weg om met God verzoend te worden. Die weg was voor de ziel weleer gesloten; die verzoening onmogelijk geacht, maar nu geopenbaard in Christus. Hoe wordt Hij dierbaar, eenieder, die gelooft; en met welke vriendelijke nodiging dringt Hij tot Hem te komen, allen, die vermoeid en belast zijn.

Och, het kan nog zo ver liggen, dat verzoend zijn met de Vader. Het is als wordt de heilbegerige toegeroepen gelijk Lot, toen hij uit Sodom geleid werd: "Haast, behoud u derwaarts." Want rust kan er niet zijn, aleer de zondaar in het Zoar der behoudenis is ingegaan. Of wilt u met andere woorden het gezegd, het kan Gods kinderen soms zo bang zijn, omdat

hun ziel vreest of ze wel waarlijk deel aan Christus hebben. Het kan zo ver gaan in algemene overtuiging; de vrouw van Lot kwam om op de weg van behoud. Zolang niet God de zondaar verzegelt van de ware gemeenschap aan Christus en de zonde wegwerpt in eeuwige vergetelheid, ja zo lang keert altijd weer die vreze terug, of misschien eens nog alles zal zijn te licht bevonden. En al ondersteunt de Heere dan door de beloften, dat Hij niet zal verlaten het werk van zijn handen, het levend uitzien blijft naar die betuiging van Gods volkomen bevrediging in Christus' offer, niet alleen voor anderen maar ook voor mij. Dan, dan omhelzen wij het door het geloof, *dat God om het genoegdoen van Christus wil, al mijn zonden heeft vergeven; en onze zondige aard, waarmee Gods kinderen hun leven lang te strijden hebben, nimmermeer wil gedenken.* Zo toch de Heere Zijn volk in Zichzelf aanzag, was het ook na ontvangen genade nog verloren. Maar Hij aanschouwt het in Christus en vergeeft de zonde, ook die welke het gedurig aanhangt. O, dan vindt onze ziel rust; dan vangt zij de lofzang aan, die wij nu zingen uit Psalm 103: 6:

Zo hoog Zijn troon moog' boven d' aarde wezen,
Zo groot is ook voor allen die Hem vrezen. enz.

Zo is er, mijn geliefden, ook in onze donkere dagen nog de kerk van God op aarde en zal zij blijven tot de dag des oordeels toe. Luistert nu niet naar hen, die zeggen: "Er is geen kerk meer." Hoe schuldig maakt zich Gods volk zelfs, door zich aan de kerk te onttrekken en zijn gaven niet ten nutte van anderen aan te leggen. Zij konden in de onderscheiden ambten, die Christus verordineerd heeft, de kerk rijkelijk dienen, maar zij onttrekken zich en komen liever met hun gezin en met enkele vrienden samen in hun huis in stede van in Gods huis te vergaderen. Ik zeg dit hun tot schaamte. Zoekt gij met uw kinderen echter getrouw onder de verkondiging des Woords te verkeren en u samen tot de kerk te voegen, waartoe gij reeds door geboorte en doop behoort. Gij kunt geen doopleden blijven. Bevestig in uw belijdenis, dat gij u van de kerk niet losmaken wilt, maar bestendig in belijdenis en wandel, de weldaad, die God u schonk tot Zijn zichtbare kerk gerekend te worden!
Dat de kerkenraden daartoe de doopleden opwekken, vermanen, aandringen. Een dooplid is een minderjarige, voor wie de ouders verantwoording dragen. Maar zo u voor eigen rekening komt te staan, zijt gij verplicht u tot de kerk door belijdenis te voegen, of wel gij trekt u van de kerk af en kiest de wereld tot uw deel, tredend op een weg, die zeker naar het verderf leidt.
O, jongens en meisjes, veracht toch de inzettingen des Heeren niet. Of dan elk, die belijdenis doet als wedergeborene moet aangenomen en beschouwd worden? Het zij er verre van. God maakte u lid van de zichtbare kerk door geboorte en doop en in uw belijdenis spreekt gij uit dat te willen blijven. Zou de Heere in de war geweest zijn door u lid te maken, toen gij nog onbekeerd waart? Dat kan niet en mitsdien hebben wij elk belijdend lid der kerk niet als wedergeboren te beschouwen.
De kerk is, gelijk van het Koninkrijk der hemelen gezegd wordt, als een gezelschap van vijf wijze en vijf dwaze maagden; als een akker, waarop tarwe en onkruid groeit; als een dorsvloer, waarop tarwe en onkruid ligt; als een visnet, waarin goede en kwade vissen zijn.
Wie een kerk wil van enkel bekeerde mensen, vervalt in de verwerpelijke dwaling van De Labadie. Maar een iegelijk hebbe zich te onderzoeken, of hij een levend lid der kerk is. Want toch eenmaal zal de Heere komen met de wan in Zijn hand en Zijn dorsvloer door-zuiveren. O, onbekeerde leden der zichtbare kerk, hoe schrikkelijk zal dan uw lot zijn. Het kaf zal met onuitblusselijk vuur verbrand worden en uw deel zal zijn met de goddelozen, eeuwig in het

vuur, dat niet uitgeblust zal worden. Waren het niet allen Israëlieten van wie geschreven staat: "In het merendeel van hen had God geen welgevallen?"
Wat ik u bidden mag, rust toch niet in uw lidmaatschap van de zichtbare kerk, maar laat de noodzakelijkheid der wedergeboorte toch op uw hartwegen. Leven en dood wordt u in de zuivere verkondiging van Gods Woord voorgesteld van Sabbat tot Sabbatdag. Zou u die ernstige prediking maar naast u neerleggen? Er niet meer aan denken? Zijn uw gedachten onder de prediking en uw gesprekken bij het verlaten van de kerk slechts over wereldse dingen? Hoe zal dan de bediening van Gods getuigenis immer op uw consciëntie inwerken? Gij onttrekt u van haar werking. Geef dan God niet de schuld als u onbekeerd van hartvoortleeft, maar worde het uw eigen schuld, al is het vrije genade alleen, indien het Woord geheiligd wordt aan u ter zaligheid. Betuig hier, voor Gods aangezicht, of de Heere u niet getrouw deed waarschuwen voor uw naderend verderf en u liet nodigen ter zaligheid in Christus. En zo ge u voor de vierschaar van het Evangelie niet kunt rechtvaardigen, hoe zult ge u eens vrijpleiten voor Gods rechterstoel?
Laat uw arme ziel niet misleiden door de zo algemeen geworden voorstelling: “Geloof maar en bekeer u". Maar de Heere make Zijn Woord aan u, doop- en belijdende leden der zichtbare kerk, dienstbaar tot de ontdekking van uw ellende-staat, opdat ge eens de kerk verlaten mocht, getroffen door de pijl die Christus schiet van de boog, die in Zijn hand is, roepend: “Het is verloren". 0, dat toch de noodzakelijkheid van de kennis onzer ellende worde bewaard onder ons; de onmisbaarheid om een levend lid van de kerk te worden door wederbarende genade, opdat niet eenmaal al de weldaden, die God ons bewezen heeft, tegen ons getuigen zullen in de dag der eeuwigheid. Maakt dan van de soevereine verkiezing en verwerping geen vijgenblad. Gods eeuwige raad zal gewisselijk volvoerd worden, maar wij volbrengen die en wij zullen eens naar onze zonden geoordeeld worden. O, hoe zal onze consciëntie knagen als een worm in het vuur, dat niet zal worden uitgeblust en ons verwikten: „eigen schuld; eigen schuld". God heilige de weldaad, die Hij u schonk, om tot Zijn zichtbare kerk te behoren en onder Zijn Woord te verkeren aan uw harten, u ter zaligheid, gelijk Hij Zijn uitverkorenen door Zijn Geest en Woord vergadert.
O, het wordt zo anders, als God de Heilige Geest Zijn Woord vruchtbaar maakt en door dat Woord als uit een onvergankelijk zaad wederbaart. Laat Gods lieve kinderen het maar getuigen, hoe zij de kerk verlaten hebben als nimmer tevoren; hoe zij zich verloren kenden voor God, hun oordeel werd hun aangezegd, en toch, de verkondiging van Christus ter zaligheid van zondaren trok hen naar Gods huis. De kerk is uit de eeuwigheid geboren, verkrijgt de vergeving der zonden om Christus' wil en wordt tot de eeuwige heerlijkheid toebereid, ten spijt van satan en wereld en zonde en het moge haar gegeven worden met verlies van haar eigen leven haar roem te hebben in Hem van Wie de Apostel getuigt: „Of heeft de pottenbakker geen macht over het leem om uit dezelfde klomp te maken het éne vat ter ere en het andere ter onere? En of God, willende Zijn toorn bewijzen en Zijn macht bekend maken, met veel lankmoedigheid verdragen heeft de vaten des toorn; tot het verderf toebereid; en opdat Hij zou bekend maken de rijkdom Zijner heerlijkheid over de vaten der barmhartigheid, die Hij te voren bereid heeft tot heerlijkheid?"
O, diepte des rijkdoms beide der wijsheid en der kennis Gods! Hoe ondoorzoekelijk zijn Zijn oordelen en onnaspeurlijk Zijn wegen. Wel moet Gods volk met Bunyan uitroepen: „Al de hemelklokken zullen luiden, als ik binnenkom". Het is door U, door U alleen, om het eeuwig welbehagen. Amen.

De eeuwige gelukzaligheid van Gods Kerk

ZONDAG 22

Psalm 89: 7.
Lezen: 1 Cor. 15: 35-58.
Psalm 65: 2, 3.
Psalm 16: 6.
Psalm 98: 4.

Geliefden,
Reeds in dit leven worden Gods uitverkorenen de eeuwige zaligheid deelachtig en mitsdien zalig gesproken, gelijk wij gezongen hebben: „Welgelukzalig is het volk, hetwelk het geklank kent". De dichter prijst in Psalm 89 dit volk welgelukzalig, niet alleen omdat het eenmaal de eeuwige zaligheid in de hemel verkrijgen zal, maar omdat het van de zaligheid door het geloof in Christus alrede in dit leven deelgenoot wordt. Dat volk kent het geklank van het bazuingeschal van het Evangelie. Velen horen dit geklank wel, maar blijven vreemdeling van de betekenis ervan. Om maar één voorbeeld te noemen ter verduidelijking van. het onderscheid tussen het horen en kennen, denk slechts aan het hoorngeblaas, waarop onze soldaten zich bewegen. Wij, buitenstaanders, horen wel die stoten van de hoornblazer, maar begrijpen niet, wat dat één- en twee- en driemaal klinkende geluid betekent. Zo ook horen wij het geklank van Gods Woord, maar wij „kennen" het van nature niet.
De Heere leert echter Zijn volk, dat door Hem aan de staat zijner ellende is ontdekt, het geklank kennen. En dat volk is welgelukzalig. Mozes heeft daarvan, dit volk zegenend, toen hij gereed stond in plaats van het aardse het hemelse Kanaten in te gaan, uitgeroepen: „Welgelukzalig zijt gij, o Israël! Wie is u gelijk? Gij zijt een volk, verlost door de Heere, het Schild uwer hulp en Die een Zwaard is uwer hoogheid". Niet Mozes, uit wiens hand Israël de wet ontvangen had, doch Jozua, in ander opzicht dan Mozes type van Christus, zou het volk in het beloofde land leiden. Niet door de wet, maar uit genade is de zaligheid, in Hem nl., Die de wet in al haar eisen door dadelijke en lijdelijke gehoorzaamheid voldaan en van haar vloek ontwapend heeft. In dit leven verlost Hij reeds degenen, die Hem van de Vader gegeven zijn; Hij maakt hun de zaligheid deelachtig. Hoe diep hun weg ook gaan moge, welk een tegenstand de vijand ook biedt, wie zal dat volk kunnen verhinderen in zijn geestelijke loop om de kroon der heerlijkheid te behalen?
In dit leven smaken zij Gods liefde en gunst, die meer sterkt dan de uitgezochtste spijze; hier reeds ontvangen Gods gunstgenoten de eerstelingen van de zaligheid, die hun bereid is van vóór de grondlegging der wereld. Paulus schrijft dan ook aan de gelovigen te Eféze: „Uit genade zijt gij zalig geworden, door het geloof en dat niet uit u, het is Gods gave". Zij waren dood, gelijk al Adams nakomelingen zijn van nature; geestelijk dood door de misdaden en de zonden. Maar de Heere heeft hen levend gemaakt.
Nadat de apostel in het eerste hoofdstuk van de Brief aan Eféze betoogd heeft, dat in Christus de zaligheid is, in Wie de uitverkorenen gezegend zijn met alle geestelijke zegeningen in de hemel, haalt hij, als weldaad aan Gods volk toegepast in de tijd des welbehagens, hen op uit de diepte van hun doodsstaat en kent hij hun de zaligheid toe, zeggende: "Gij zijt zalig geworden."

Alles, wat de duivel en de wereld bieden en schenken aan degenen, die in de zonde leven, zinkt in het niet bij het heil, dat Gods kinderen verkrijgen door het geloof in de gemeenschap van Christus, in Wie zij hebben de verzoening hunner zonden, de reiniging hunner zielen, de verlossing uit satans klauwen en van al hun vijanden en door Wie zij ingaan in de gemeenschap Gods, Die de God hunner zaligheid is. Hun ziel moge vanwege de inwonende en hen omringende zonden bedroefd zijn, dewijl zij zijn .in "deze tegenwoordige, boze wereld" en benauwd worden door vele vijanden, die niet aflaten hen te bestrijden, evenwel worden zij dronken van de vettigheden van Gods huis en drenkt Hij ze uit de beek van zijn wellusten. Zelfs de dood is hun verslonden ter overwinning en deze wordt van zijn vreesaanjagende kracht beroofd, zodat zij zich met Paulus mogen beroemen: "Hetzij dat wij leven, hetzij dat wij sterven, wij zijn des Heeren."
En toch, in dit leven hebben Gods lievelingen slechts de eerste beginselen van de zaligheid, die in de hemelen hun bewaard is. Geen oog heeft gezien, geen oor heeft gehoord en in het hart des mensen is niet opgeklommen, wat God bereid heeft degenen, die Hem vrezen. Als zij Gods raad hebben uitgediend, zal hun ziel de zaligheid volmaakt verkrijgen en eenmaal zal ook hun lichaam worden opgewekt en weder met de ziel verenigd het eeuwig leven ongestoord genieten.
Hoewel Paulus, opgetrokken in de derde hemel, gezien en gehoord heeft wat hem niet geoorloofd was uit te spreken en al degenen, die met hem van de optrekkingen in de eeuwige heerlijkheid niet geheel vreemdeling zijn, in woorden niet kunnen weergeven, wat deze voorsmaken zijn, en veel minder dus de volle zaligheid kan beschreven worden, nochtans wensen wij naar de openbaring, die de Heere ons in de Schrift gegeven heeft van de eeuwige gelukzaligheid van Gods volk te handelen, zoals de Onderwijzer ons dienaangaande leert in de twee en twintigste Zondagsafdeling van de Heidelberger Catechismus:

Vraag 57: ***Wat troost geeft u de opstanding des vleses?***
Antwoord. Dat niet alleen mijn ziel na dit leven van stonde aan tot Christus, haar Hoofd zal opgenomen worden, maar dat ook dit mijn vlees, door de kracht van Christus opgewekt zijnde, wederom met mijn ziel verenigd, en aan het heerlijk lichaam van Christus gelijkvormig zal worden.
Vraag 58: Wat troost schept gij uit het artikel van het eeuwige leven?
Antwoord. Dat, nademaal ik nu het beginsel der eeuwige vreugde in mijn hart gevoel, ik na dit leven volkomen zaligheid bezitten zal, die geen oog gezien, geen oor gehoord heeft, en in geen mensenhart opgeklommen is, en dat om God daarin eeuwig te prijzen.

Voor de eeuwige gelukzaligheid van Gods kinderen vraagt deze Zondagsafdeling onze aandacht, zoals deze door hen verkregen wordt
I. van stonde aan bij het sterven;
II. met de opstanding des vleses en
III. in het eeuwige leven.

I. van stonde aan bij het sterven

De weldaden, waarmee God Zijn kerk begiftigt, zijn tweeërlei: weldaden in dit leven en weldaden na dit leven. Tot de weldaden, in dit leven ontvangen, behoort de vergeving der zonden, waarover in de vorige Zondagsafdeling gesproken is.

Thans komt de Onderwijzer tot de bespreking van de weldaden na dit leven, zoals die in de Twaalf Artikelen genoemd zijn: de weer opstanding des vleses en het eeuwige leven. De verhouding dezer beide artikelen bracht de Onderwijzer ertoe, tevens te spreken van de zaligheid der ziel, genoten van stonde aan na het sterven, eer nog de dag der opstanding daar is. Dat kon wel niet anders. Niet alleen, dat tot troost van Gods volk moest gewezen worden op de overwinning van de dood zó, dat deze geworden is een doorgang ten eeuwige leven, maar de opstanding van Christus uit het graf, ten derde dage na Zijn sterven, is de grond der zalige opstanding van Gods volk. In Christus' doorgang door de dood ligt de doorbreking van Gods kinderen; hun sterven is geen sterven meer, maar een doorgang ten eeuwige leven, eerst naar de ziel, straks ook naar het lichaam.
De zalige opstanding dus kan niet losgemaakt van het zalig sterven en wat ligt nu meer voor de hand, dan dat de Onderwijzer de verklaring van het artikel der weer opstanding des vleses aanvangt met te wijzen op de zaligheid der zielen na de dood? God schiep de mens met ziel en lichaam. Al wat naar wereldwijsheid hieraan met de oude Sadduceeën te kort wil doen, is dwaasheid, ook al bewondert geheel de wereld zulke "geleerden." Door de zonde echter worden ziel en lichaam gescheiden; het lichaam dragen wij ten grave. Het lichaam keert weder tot stof; het rechtvaardig oordeel Gods wordt voltrokken: "Stof zijt gij (dewijl het lichaam uit het stof der aarde gemaakt is) en tot stof zult gij wederkeren." De ontbinding van het lichaam treedt dadelijk na het sterven in, zodat Abraham zei tot de zonen van Heth: "Geeft mij een erfbegrafenis bij u, opdat ik mijn dode van voor mijn aangezicht begrave."
Maar bij de dood sterft niet alles wat aan de mens is, al wensen velen, ‘dood is dood" en dat er van geen eeuwigheidsbestaan sprake is. De Heere Jezus heeft het zo nadrukkelijk gezegd: "Vreest niet voor degenen, die het lichaam doden en de ziel niet kunnen doden. Maar vreest veel meer Hem, Die beide, ziel en lichaam, kan verderven in de hel." De dood is de bezoldiging der zonde en deze dood is geestelijk, tijdelijk en eeuwig. De mens is voor de eeuwigheid geschapen. Bij het sterven worden dus ziel en lichaam vaneen gescheiden.
En nu dringt zich de vraag op, als het lichaam ontzield daar neer ligt: "Waar blijft bij het sterven de ziel?" Tal van antwoorden zijn op deze vraag gegeven, alweer doordat men voor het Woord van God niet buigen wilde. Onder de heidenen had men dodenbezweerders, die in Israël niet mochten bestaan; en toch, hun kwaad sloop Jacobs erve binnen, gelijk ons bekend is uit de geschiedenis van de tovenares te Endor, die, doordat satan zich in de gedaante van Samuël vertoonde, de oude richter voor Saul deed opkomen, gelijk hedendaags nog het spiritisme de gedaanten der gestorvenen vertoont. Het zijn vertoningen van de duivel.
Of ook, men spreekt van zieleslaap en van zielsverhuizing, alsof dezelfde ziel beurtelings in mens of dier over de aarde rondwarrelt. Op zichzelf reeds zijn deze theorieën dwaas en laten zij het gehele probleem van des mensen geestelijk bestaan na de dood, in raadselen gehuld; en bezien in het licht van Gods Woord zijn zij gruwelijk, en door ons steeds te vlieden.
Met volkomen zekerheid leert ons het getuigenis des Heeren, tot troost *van al Gods kinderen, dat hun ziel na dit leven van stonde aan tot Christus, hun Hoofd, zal opgenomen worden*. Dat dus is de troost voor Gods kinderen; hun ziel wordt tot Christus opgenomen; zij zal van stonde aan, bij het verlaten van het lichaam, met Hem zijn in het Paradijs. Het bewustzijn en de zalige voorsmaken daarvan deden Paulus begeren "om ontbonden te worden en met Christus te zijn, want dit is zeer verre het beste."
In dit leven is ook Gods volk naar ziel en lichaam alle moeite en verdriet en strijd en benauwing onderworpen. Maar straks, als de loopbaan dezes levens zal gelopen zijn, zal ook alle bittere vrucht der zonde voor eeuwig worden afgelegd; ja, wat meer is, de zonde zelf zal de ziel ontkomen, om in volmaakte vreugde eeuwig haar Koning te prijzen. Zij gaat toch tot

Christus, haar Hoofd, heen. Hier heeft Hij Zich aan haar ontdekt; hier mocht zij door het geloof, zij het in verschillende trap, Hem aanschouwen; hier heeft zij iri aanbidding van Hem uitgeroepen: "Al wat aan Hem is, is gans begeerlijk".
Maar wat is die geloofskennis vergeleken bij het volmaakt kennen en aanschouwen van de eeuwige Immanuel daar Boven! Geen donkerheid bedekt daar meer het harte; geen verlating zal daar meer zijn; droefheid noch geween zal daar meer gevonden worden. O, het is de troost voor Gods volk, dat hun ziel van stonde aan na dit leven tot Christus, hun Hoofd, zal opgenomen worden. Hij zal hen leiden naar Zijn raad en daarna in heerlijkheid opnemen.
En dat zal zijn van stonde aan. Een vagevuur dus behoeft Gods kerk niet. Dat is er ook niet, anders dan in de verdwaasde brein van de Roomsen. Gods volk behoeft na de dood geen reinigingsproces. In het sterven legt het alle zonde en gebrek af. Daartoe is Christus voor hen in de dood geweest. Dat juist is het grote feit in het sterven van Gods volk, dat de ziel, geheel gereinigd door het scheidingsproces van het sterven dóórkomt door de genade, die in Christus is en zonder zonde in de eeuwige heerlijkheid ingaat.
Arme Roomsen met hun vagevuur en zielemissen. Riep de Genagelde aan het vloekhout het de bekeerde moordenaar niet toe: "Heden zult gij met Mij in het Paradijs zijn?" Van Lazarus leest ge, dat hij gedragen werd in Abrahams schoot, dat is in de hemel. Stefánus zag de hemelen geopend en Jezus, staande ter rechterhand Gods, en riep, terwijl zijn aangezicht straalde van hemelse vreugde: "Heere Jezus! ontvang mijn geest." Johannes hoorde een stem uit de hemel, die tot hem zei: "Schrijf, zalig zijn de doden, die in de Heere sterven, van nu aan. Ja, zegt de Geest, opdat zij rusten mogen van hun arbeid; en hun werken volgen met hen."
Laat de arme Roomsen hun vagevuur houden; zij loochenen de volkomen voldoening van Christus voor al de zonden van Zijn volk en willen, dat wij zelf door boetedoeningen voor onze zonden, na de doop begaan, nog betalen moeten. Bij het sterven hebben wij dan nog niet geheel voldaan en vallen in het vagevuur, zo wij tenminste niet als ketters, die niet tot de Roomse kerk behoren, ineens in de hel zinken. En in dat vagevuur moet dan de ziel nog gereinigd worden, terwijl door zielemissen anderen, nog op de aarde zijnde, ons tegen betaling van geld, dat de Roomse kerk er voor eist, helpen kunnen om uit het verzonnen vagevuur langzamerhand uit te kruipen.
Die leer van het vagevuur staat dus in onafscheidelijk verband met de loochening van de volkomen offerande van Christus, terwijl God Zelf betuigt, dat "Hij met één offerande in eeuwigheid volmaakt heeft degenen, die geheiligd worden." Indien één mens bij zijn sterven nog te kort zou geschoten zijn om zijn schuld te betalen, dan was het toch zeker de met Jezus gekruiste moordenaar, die de Heere niet naar het vagevuur verwees, maar tot wie Hij zei: "Heden zult gij met Mij in het Paradijs zijn." En voor de goddeloze is in het graf geen bezinning meer. Van stonde aan zal hij, gelijk de rijke man, de ogen opslaan in de hel en, zoals van Judas geschreven staat, gaan naar zijn eigen plaats, naar de plaats der verdoemden, waar wening zal zijn en knersing der tanden; waar wat Gods algemene genade in dit leven hem schonk, zal zijn ingehouden en Gods toorn op hem branden zal in aller eeuwen eeuwigheid. Van beiden één: onze ziel gaat ten hemel of ter hel heen; en dat zonder vagevuur en zonder mogelijkheid van enige verandering, van stonde aan, als zij uit het lichaam scheidt.
Hierin ligt de grote troost voor Gods lieve volk. Hun ziel zal van stonde aan tot Christus, haar Hoofd, worden opgenomen. De verdrukking, waaraan dat volk in dit leven onderworpen is, is slechts een verdrukking van tien dagen; bij de dood zal zij ophouden. De zonden, die de gekochten met Christus' bloed, in zich omdragen zolang zij leven en die de strijd doen voeren van het vlees tegen de geest, zullen zij met het sterven afleggen; de duivel, die met alle listen en lagen hen bij dag en nacht zoekt te benauwen, zal hun ziel eeuwig ontkomen en de wereld,

die hen smaadt, vervolgt, zoekt uit te bannen, zal ten einde zijn met haar bestrijdingen. Daarenboven, zij zullen tot Christus, hun Hoofd, worden opgenomen. Hij is in heerlijkheid ingegaan en Hij zal hen tot Zich nemen, opdat zij eeuwig bij de Heere zijn. Dit maakt hen soms zó hemelsgezind, dat zij met Paulus uitroepen: "Ontbonden en met Christus te zijn, is mij zeer ver het beste."
Nee, niet alle verlangen om te sterven vloeit uit het levende verlangen om bij de Heere te zijn. Elia bad uit moedeloosheid, toen hij, vluchtend voor Izebel, zat onder de jeneverboom, dat zijn ziel stierve en zeide: "Het is genoeg; neem nu, Heere! mijn ziel, want ik ben niet beter dan mijn vaderen." Gods kinderen zijn deze droeve toestanden niet vreemd, waarin zij, dikwijls nadat zij gelijk Elia in de mogendheden des Heeren gestaan hebben, voor Zijn Naam en voor Zijn eer, hun eigen krachteloosheid leren kennen. Evenwel is dit verlangen om te sterven ver van het gelovige begeren om bij de Heere te zijn. Ook kan de dodigheid van hun ziel zó groot zijn, dat de hel niet verschrikt, maar ook de hemel niet verkwikt.
Maar de ware geloofsgemeenschap, die zij met hun Heere en Zaligmaker hebben, verwekt in hen een heilig verlangen naar Hem, met onderwerping aan Gods raad, gelijk de Heere hen leerde bidden: "Uw wil geschiede" en Paulus zich onderwierp, zeggende: "Te blijven is nodiger om uwentwil." En zij kunnen blijven, omdat Christus niet alleen stervensgenade geeft in de ure als zij het nodig hebben, maar ook genade schenkt om te leven. Hij Zelf bad Zijn Vader, dat Hij hen niet wegname uit de wereld, maar bewaren zou voor de boze en heeft hun toegezegd: "Ik ben met ulieden al de dagen, tot de voleinding der wereld."
Zo is Hij de Bron van troost voor Zijn volk in leven en sterven en versterkt Hij de hoop in hen, dat zij van stonde aan na dit leven tot Hem zullen worden opgenomen. O, die hoop, dat levend bewustzijn doet hen uitroepen: "Maar ik zal Uw aangezicht in gerechtigheid aanschouwen; ik zal verzadigd worden met Uw beeld als ik zal opwaken." En toch, meerder nog is voor de kerk van God bereid. Christus kocht niet alleen de ziel, maar ook het lichaam; en daarom zal ook het lichaam eens de dood ontkomen, om met de ziel na zovele eeuwen of mogelijk na zo korte stonde van scheiding weder verenigd in eeuwige gelukzaligheid te delen. Geheel de mens zal vrijgemaakt worden uit zonde-geweld en satans macht, opdat God in Zijn eigen werk volmaakt zal verheerlijkt worden.

II. Hierop nu vestigt tot troost van Gods oprechte volk de Onderwijzer onze aandacht in de tweede plaats, als hij op de vraag: "Welke troost geeft u de opstanding des vleses?
Hij antwoordt: Dat niet alleen mijn ziel na dit leven stonde aan tot Christus, haar Hoofd zal opgenomen worden, maar dat ook mijn vlees, door de kracht van Christus opgewekt zijnde, wederom met mijn ziel verenigd en het heerlijk lichaam van Christus gelijkvormig zal worden."
Die weer opstanding, die eens zijn zal bij de komst van Christus ten jongste dage, is van oude tijden af geloochend. Sadduceeën en Epicuristen wilden van de opstanding niet horen; Hymenés en Filétus stelden ze voor als ware zij reeds geschied. De Schrift echter stelt duidelijk de opstanding des vleses, beide der rechtvaardigen en der goddelozen. "Verwondert u daar niet over, want de ure komt in welke allen, die in de graven zijn, Zijn stem zullen horen en zullen uitgaan; die het goede gedaan hebben tot de opstanding des levens en die het kwade gedaan hebben tot de opstanding der verdoemenis." Dan zullen alle graven geopend worden en aarde en zee zullen hun doden geven; terwijl, gelijk ons Paulus leert in de Corinthenbrief, zij, die de majestueuze dag beleven zullen, in een punt des tijds zullen veranderd worden, zodat het sterfelijke huns lichaams onsterfelijk en het verderfelijke onverderfelijk worden zal. Alle lichamen zullen dan met de eigen zielen verenigd worden. Maar met dit grote

onderscheid, dat de lichamen der goddelozen opgewekt worden krachtens het rechtvaardig oordeel Gods.
De opstanding der rechtvaardigen echter wortelt in de opstanding van Christus. Zijn weder-aanneming van het leven is de levenswortel, die in de opstanding van der rechtvaardigen lichamen eeuwig bloeien zal in het volmaakte leven. Het ontzaglijk leerstuk van de weer opstanding des vleses dus zal "dezen ten eeuwige leven en genen tot versmaadheden en eeuwige afgrijzing" zijn. En het is de troost, die alleen Gods kinderen in waarheid met blijd-schap die dag der dagen kan doen tegemoet zien, dat zij door de kracht van Christus zullen worden opgewekt.
Wanneer die opstanding zijn zal, in welke eeuw of jaar, is ons gans onbekend. Die ure weet de Vader alleen. Maar de dag der dagen komt en de tijden, die wij beleven, spellen ons die toekomst sterker weer dan tevoren. Nee, ik wil noch mag uit die droeve tekenen van oorlogen en hongersnoden en aardbevingen en pestilentiën de duur, dat de wereld nog staan zal, gaan berekenen, maar laat ons allen met grote ernst de tijd benutten om de zekerheid van het oordeel, dat eens in de opstanding komt, op het hart te dragen en er deze winst mede te doen, dat er een haasten zij om onzes levens wil. En dat te meer, doordat de lichtvaardigheid, waarmee de wereld de dingen opneemt, de brooddronken levenswijze, waardoor zij tracht zich door de ellende heen te slaan, de zedenontaarding, die allerwege waargenomen wordt, tezamen mede tekenen zijn van het naderende einde en alleen dan hun verleidende kracht op ons zullen verliezen, zo in der waarheid er een innerlijk jagen in ons geboren worde, Gode welbehaaglijk te wandelen.
Ook Gods volk klinkt die roepstem luide toe: "Daarom, broeders, benaarstigt u te meer om uw roeping en verkiezing vast te maken; want dat doende zult u nimmermeer struikelen." Die ontzettende dag dus staat te komen, als Christus zichtbaar verschijnen zal op de wolken des hemels, omringd van Zijn duizendmaal duizenden heilige engelen. Met Zijn almachtige stem zal Hij over de aarde en de zee roepen: "Gij doden staat op en komt ten oordeel." Van die opstanding nu verklaart voorts onze Catechismus, dat door haar hetzelfde lichaam weder met de eigen ziel verenigd zal worden; "dat ook dit mijn vlees, door de kracht van Christus opgewekt zijnde, wederom met mijn ziel verenigd en het heerlijk lichaam van Christus gelijkvormig zal worden. "Hetzelfde lichaam dus zal eens worden opgewekt dat de schoot der aarde is toebetrouwd: het zal niet een ander, niet een vreemd lichaam zijn.
Dat was Jobs blijde geloofserkentenis, toen zijn vrienden hem hielden voor een huichelaar en hij onder satans bang aanvechting in droeve Godsverberging zich bevond in de poorten des doods: "Ik weet, mijn Verlosser leeft; en Hij zal de laatste over het stof opstaan. En als zij na mijn huid dit doorknaagd zullen hebben, zal ik uit mijn vlees God aanschouwen. Dewelke ik voor mij aanschouwen zal en mijn ogen zien zullen en niet een vreemde; mijn nieren verlangen zeer in mijn schoot." Zij, die met zoveel minachting over hun lichaam kunnen spreken, als ware het slechts om der verderving te worden prijs gegeven; zij, die zo overgeestelijk willen zijn, die "die vlesen romp" niet meetellen willen en onder dergelijke hoog geestelijke dingen dikwijls hun antinomiaanse leven trachten te verbergen, zij mogen wel eens bedenken, dat het vlees Christus niet te min was om het, dragend onze zonden in Zijn lichaam op het hout, te kopen en in het graf te bewaren, om het eenmaal op te wekken ten uiterste dage. Zijn trouwe zorg gaat er over de jaren en eeuwen, dat het tot stof is wedergekeerd. Zijn machtige hand zal het weder doen verrijzen; datzelfde lichaam met dezelfde hoedanigheden.
Hoe kan dat zijn? Zo riep men reeds in Paulus' dagen; "onmogelijk", zo krijt de wereldling van onze tijden. Denk bijvoorbeeld eens aan degenen, die van de wilde dieren gegeten zijn. Hun

lichaam is door stofwisseling in dat van een dier omgezet; misschien later weer door andere dieren verslonden. Hoe kan nu hetzelfde lichaam weer opstaan en welk denkend mens kan zoiets nog geloven? "Gij dwaas", zegt Paulus. "Hetgeen gij zaait wordt niet levend, tenzij dat het gestorven zij; en hetgeen gij zaait, daarvan zaait gij het lichaam niet, dat worden zal, maar een bloot graan, naar het voorvalt van tarwe of van enig der andere granen. Maar God geeft het een lichaam, gelijk Hij wil; en aan een iegelijk zaad zijn eigen lichaam." Of hebt u het niet gezien van jaar tot jaar, dat de landman het zaad in de aarde wierp, welk zaad daarin al uitspruitend verstierf, zodat straks een halm opschoot en in die halm een aar en in die aar een lichaam der zaden, maar toch geheel hetzelfde lichaam van wat gezaaid is? Wie tarwe zaait, maait tarwe; van gerst zult u gerst oogsten; een iegelijk zaad heeft zijn eigen lichaam. Welnu, zo wordt ook een menselijk lichaam gezaaid; hetzij in de groeve, hetzij in de zee; hetzij in de verwoesting van wild gedierte of verbrandingsoven.

Maar eenmaal zal een menselijk lichaam worden opgewekt. Hetzelfde lichaam. "Alle vlees is niet hetzelfde vlees. Maar een ander is het vlees der mensen en een ander is het vlees der beesten en een ander der vissen en een ander der vogelen." Een menselijk lichaam wordt gezaaid, een menselijk lichaam zal opgewekt worden. Het eigen lichaam, maar "het wordt gezaaid in verderfelijkheid, het wordt opgewekt in onverderfelijkheid; het wordt gezaaid in oneer, het wordt opgewekt in heerlijkheid; het wordt gezaaid in zwakheid, het wordt opgewekt in kracht." Het zullen dus dezelfde lichamen zijn, waarmee in de opstandingsdag de zielen aller mensen weder verenigd zullen worden. Dit vordert Gods rechtvaardigheid; de zonde zal in dezelfde ziel en in hetzelfde lichaam aan de goddelozen gestraft worden, waardoor zij bedreven is.

En wat de uitverkorenen betreft, Christus heeft hun ziel en lichaam gekocht; zij zullen mitsdien dezelfde lichamen weder in de hemel verkrijgen, waarin zij op aarde geleefd hebben. Indien niet dezelfde lichamen met de dag der dagen werden opgewekt, zou er van een opstanding geen sprake kunnen zijn en de aarde en de zee hare doden niet geven, wat toch Gods Woord zo nadrukkelijk leert. Maar diezelfde lichamen zullen andere hoedanigheden bezitten. Zij zullen onsterfelijk en onverderfelijk zijn. Anders zouden de verdoemden in de hel de eeuwige straf niet kunnen dragen, noch de gezaligden in de hemel het verkeren in de volle gemeenschap Gods. Reeds hierop aarde zijn er tijden, dat hun lichaamskrachten schier bezwijken, als de Heere Zijn liefde in de harten uitgiet. Hoe zou dan hun lichaam in de volkomen zaligheid eeuwig kunnen verkeren, daar zij hier slechts in een spiegel zien. Maar zij verkrijgen hemelse lichamen, gelijk- de apostel zegt in 1 Cor. 15: 40: "Daar zijn hemelse lichamen en daar zijn aardse lichamen. Maar een andere is de heerlijkheid der hemelse en een andere is de heerlijkheid der aardse" en in vers 44: "Daar is een natuurlijk lichaam en daar is een geestelijk lichaam." Spijs en drank zullen zij dan tot onderhouding van het lichaam niet meer van node hebben, noch zullen zij meer ten huwelijk gegeven en genomen worden en de dood zal niet meer zijn. *O, hoe groot is het goed, dat God bereid heeft voor degenen, die Hem vrezen!*

De opstanding wordt niet te niet gedaan door, in plaats van te begraven, de lijken te verbranden. Nee, ons bezwaar tegen de crematie is niet dat wij vrezen, dat de opstanding wordt te niet gedaan. De oven te stellen in plaats van het graf strijdt echter met alle Christelijke zede; strijdt met de erkentenis van Christus' begrafenis, Die bij de rijken in Zijn dood geweest is en Wiens lichaam dus naar Gods bestel niet moest verbrand maar begraven moest worden, opdat Hij het graf van zijn uitverkorenen heiligen zou. De lijkverbranding is zozeer pogen van fanatiek ongeloof, dat wij wel zeer moeten betreuren, dat de overheid in

plaats van 's lands wetten te handhaven, deze oogluikend toelaat. De dode betaamt een graf, niet de verbranding.
Voor Gods volk is dat graf een rustplaats, waarin het belijdt de hoop te koesteren, eenmaal te zullen worden opgewekt met een lichaam, dat het verheerlijkt lichaam van Christus zal gelijkvormig zijn. Henoch en Elia zijn met lichaam en ziel de heerlijkheid ingegaan; en al de verkorenen van de Vader wacht deze verheerlijking, opdat beide, ziel en lichaam zullen wonen in dat huis van de Vader, waarin Christus plaats bereid heeft. Dat lichaam zal van alle zondeverderf zijn verlost; het zal geen smart meer kennen; geen leden aan de ongerechtigheid meer dienstbaar stellen, noch ook belemmeren de uitstraling van het heil, dat de ziel in God geniet. Dat lichaam zal blinken als de zon; die mond zal niet arm meer zijn in woorden, maar met volmaaktheid God prijzen en Zijn genade roemen; en het eeuwig Hallelujah aanheffen. Het heerlijk lichaam van Christus zullen zij gelijkvormig zijn, dat vol majesteit verrees uit het graf en tot deze aarde niet meer behoorde.
Daarom sprak de Heere tot Maria: “Raak Mij niet aan, want Ik ben nog niet opgevaren tot Mijn Vader." Dat zou komen; de opvaart lag nu voor Hem open. Zijn lichaam en ziel behoorden de hemel toe. Het nu aan des Vaders rechterhand verheerlijkte lichaam van Christus zullen de lichamen der gelovigen eens gelijkvormig zijn. Dat zal geschieden met de wederkomst van Christus op de wolken, dan, wanneer geen tijd meer zijn zal. Want vóór die zal de Heere op aarde lichamelijk niet meer komen. Een duizendjarig rijk, zoals de Chiliasten dat stellen, komt er niet.
De Chiliasten verwachten een lichamelijke wederkomst van Christus met een eerste opstanding der gelovigen en de bekering der Joden. Zodat Jeruzalem het middelpunt van de Messiasregering zijn zal, omtrent duizend jaren. Zij beroepen zich op Openbaring 20, maar geheel ten onrechte. In dat kapittel toch wordt geenszins gesproken van een lichamelijk komen des Heeren op aarde, noch van een opstanding der doden, noch van Jeruzalem als de troon van Christus. Satan zal gebonden worden duizend jaren opdat hij de volken niet meer verleiden zou"; d.w.z. dat hem de macht ontnomen is om gedurende die tijd door de wereldmachten de kerk van God te bestrijden. Deze zal na de val van Babylon, waarover geheel de wereld weeklagen, maar in de hemel gezongen worden zal, rust en vrede verkrijgen.
En **Brakel** verwacht dan een heerlijke kerkstaat. Maar al zou een geestelijke bloei van Gods kerk en een neerwerpen van satans macht komen, het stellen van een lichamelijke komst van Christus buiten die éne, waarvan de Schrift overvloedig gewaagt, op de wolken om te oordelen de levenden en de doden, is tegen Gods Woord. Er is hoop voor het zaad Jacobs; het zijn vanwege de verkiezing beminden om der vaderen wil en God zal hen niet eeuwig verstoten. Hoe klaar spreekt Paulus, om maar één getuigenis uit de vele te noemen, van der Joden bekering, dan, als de volheid der heidenen zal ingaan, dan zal gans Israël zalig worden.
Wel maakt zich het Jodendom der verwerping waardig; wel komt het bloed van de verworpen Messias over hen en hun kinderen. Maar als de tegen nature in Christus ingeënte heidenen vruchten der zaligheid dragen, zal God het verharde Jodendom genadig zijn. "O, diepte des rijkdoms, beide der wijsheid en der kennis Gods! Hoe ondoorzoekelijk zijn Zijn oordelen en onnaspeurlijk Zijn wegen."
Een weer oprichten van het Joodse volk, als in de dagen vanouds wonend in Kanaän onder zijn schaduwachtige koning te Jeruzalem, zou tegen de Schrift zelf zijn. Het Chiliasme strijdt tegen de openbaring van Gods raad en trekt de hoop onzer ziel af van de wederkomst van Hem, Die met de dag der dagen staat te komen om onze lichamen uit de banden des doods te verlossen en aan Zijn heerlijk lichaam gelijkvormig te maken.

Hierbij staan wij nu nog enkele ogenblikken stil, maar zingen wij vooraf het 6e vers van Psalm 16:

Gij maakt eerlang mij 't levenspad bekend,
Waarvan, in druk, 't vooruitzicht mij verheugde;

Met die verheerlijking van het lichaam breekt de volle ingang in het eeuwige leven aan, waarvan de Catechismus handelt in de laatste vraag van deze Zondagsafdeling. Die vraag toch luidt: Wat troost schept gij uit het artikel van het eeuwige leven? En hoe veelomvattend, op dit leven reeds toepasselijk, luidt het antwoord van de Onderwijzer:
"Dat, nademaal ik nu het beginsel der eeuwige vreugde in mijn hart gevoel, ik na dit leven volkomen zaligheid bezitten zal, die geen oog gezien, geen oor gehoord heeft en in geen mensenhart opgeklommen is en dat om God daarin eeuwig te prijzen."
Het eeuwige leven geeft dus reeds hier in de tijd de vrucht te gevoelen van het beginsel der eeuwige vreugde; het eeuwige leven vangt hier beneden aan; wie ten eeuwige leven zal ingaan, zal dat leven hierop aarde moeten zijn deelachtig geworden.
Ach, zo veelvuldig komt het in de vrucht uit, dat wij in onze dodelijke rust voortleven kunnen, juist omdat wij scheiden tijdelijk en eeuwig leven. Wij beseffen de noodzakelijkheid niet van een voorbereiding voor de eeuwigheid en leven voort in onze weg. Het is dus niet waar, dat Gods volk eerst gelukkig wordt als het sterft. Zo denkt menig kerkganger; hij stemt wel toe, dat Gods kinderen gelukkig zijn, maar hij ziet dat geluk eerst komen ná dit leven. Zo zou hij wensen de dood van dat volk te mogen sterven, maar hij begeert het leven van Gods kinderen niet; dat leven verwekt hem niet tot heilige jaloersheid. En hij stelt de tijd van zijn bekering uit tot de dag van zijn dood.
Hoe gans anders leert de Schrift en dus ook onze Catechismus, dat het beginsel der eeuwige vreugde reeds nu, op aarde in het hart wordt gevoeld. Het volk wordt gelukkig in de ure als God het uit de dood tot het leven roept; en het verkrijgt een blijdschap, die de wereld niet kent. U beziet het leven van Gods volk geheel verkeerd, als u meent, dat dit leven vol is van klagelijk geween. Die de hemelvreugde hier niet smaakte, zal ze in de eeuwigheid zeker missen. Waarin die eerstelingen van het hemelleven alzo bestaan?
Laat mij u wijzen op wat in Zondag 33 van de opstanding van de nieuwe mens wordt gezegd: "Het is een hartelijke vreugde in God." De liefde Gods is in het hart uitgestort en die liefde is onuitsprekelijk; en ontsteekt het hart in geestelijke wederliefde. Met David mag dat volk wel zeggen: "God heb ik lief." Hoeveel zalige vreugde verwekt de openbaring van Christus aan de verloren zondaar; welk een hemelse blijdschap ligt in het gelovig kennen van de lijdende en Zich aan het kruis doodlievende Borg; en veel meer nog in het volgen van Hem, Die is opgestaan uit de dood en Die verheerlijkt is aan de rechterhand van de Vader.
Hier, op aarde, wordt gesmaakt de verzoening met de Drieënige God en verkregen de aanneming tot kinderen. Voeg daarbij wat God ter verkwikking geeft in de verdrukking; hoe de hemelen soms geopend worden en het ons is als werden wij opgetrokken om de jubelzang der verlosten en der heilige engelen te horen, waarmee zij God prijzen dag en nacht, en versta dan dat Gods kinderen niet ongetroost door dit leven gaan, maar dat hun vreugde in het hart gegeven is, meer dan ter tijd, als der goddelozen koren en most vermenigvuldigd zijn. Die zielevreugde nu van Gods volk is het beginsel der eeuwige vreugde. In dit leven worden de eerstelingen gesmaakt, die de ziel doen dorsten naar God en haar met Job soms doen uitroepen: "Mijn nieren verlangen zeer in mijn schoot."
Wat zal dan de volle zaligheid zijn, die God bereid heeft voor degenen, die Hem vrezen! Dat zal de volkomen zaligheid zijn, zegt de Catechismus. Hier is het smaken van de zaligheid ten

dele. Want al zijn Gods kinderen uit genade zalig geworden, zolang zij in dit leven zijn, hangt hun de zonde aan, die strijd voert tegen de geest, en in hen zuchtingen en geween verwekt, gelijk, om slechts één voorbeeld te noemen, Paulus klaagt: "Ik ellendig mens! wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods?"
Ook laten satan en wereld niet af Gods volk te bekampen; onafwijsbaar ook is het Woord des Heeren: "In de wereld zult gij verdrukking hebben", terwijl de dagen der donkerheid en verberging van Gods vriendelijk aangezicht vele zijn.
Maar dat alles zal blijven aan deze zijde van het graf. Straks, als Gods raad hier is uitgediend, zal de ziel ingaan in het volmaakte en eens, als ook het lichaam door Christus' kracht ten eeuwige leven zal zijn opgewekt, zal de volkomen zaligheid genoten worden, waar alle zonde en onvolmaaktheid voor eeuwig zullen hebben opgehouden te zijn; en waar Gods uitverkorenen in lange witte klederen zullen wandelen, op het aller-volmaaktst God dienend dag en nacht. Dan zal satan zijn geworpen in de poel des vuurs en nimmermeer één pijl op de verlosten vermogen af te schieten; dan zullen de oprechten over al hun onderdrukkers heersen eeuwig en altoos. En God zal de tranen van hun ogen afwissen en te niet doen wat ten dele was, opdat de zalige gemeenschap Gods zal genoten worden zonder enige onderbreking of verduistering.
Wat reden heeft Gods volk toch om het hoofd omhoog te steken en alles, wat het hier wedervaart, klein te achten, dewijl het niet is te vergelijken met de heerlijkheid, die het zal geopenbaard worden.
Arme wereldling, die de waarachtige hoop op de volkomen zaligheid mist. Straks zult u buiten staan; eens zal Christus u toevoegen: "Ik heb u nooit gekend" en zal uw deel zijn met alle goddelozen en verdoemden in de hel. Daar zult gij God vloeken dag en nacht, als u Zijn toorn zult moeten dragen in het brandende vuur, dat niet zal worden uitgeblust. Tenzij dan dat u in dit uw leven nog uw toevlucht leerde nemen tot het bloed des Lams. Zoek de Heere, terwijl Hij te vinden is.
Moge toch het weggelegde heil, u, volk van God, het hart sterken om met lijdzaamheid de loopbaan te lopen, die u is voorgesteld. Aan het einde hangt de kroon. Hoe zwaar uw strijd ook zij, de overwinning zal uw zijn. Schrei hier tranen vanwege uw verdrukking; heb deel hier in de gevolgen der zonde, in ziekte en armoede en moeite en rouw, het zal niet altijd duren. Eens zal u deel gegeven worden onder hen, van wie geschreven is: "Deze zijn het, die uit de grote verdrukking komen; en zij hebben hun lange klederen gewassen en hebben hun lange klederen wit gemaakt in het bloed des Lams. Daarom zijn zij voor de troon Gods en dienen Hem dag en nacht in Zijn tempel en Die op de troon zit, zal hen overschaduwen."
Zou u dan hier van dat heil geen blijk geven in de wereld, die, hol en leeg als ze is, van dat heil vreemd blijft? Ach, te veel zwijgt ge, volk van God, van die zaligheid; te veel merkt u de dingen aan, die men ziet. Dat drukt uw ziel ter neer; dat maakt u te verdrietig in uw tegenheden; dat stelt uw handen slap in de strijd. De Heere sterke de levende hoop en doe u, ook als bang dagen komen, in de betoning van Gods heilig misnoegen over de wereld, het hoofd omhoog heffen, als die in hope zalig geworden zijt en wier leven Boven is, vanwaar wij onze Zaligmaker verwachten. Opdat wij eenmaal Hem, Die op de troon zit en het Lam, alle eer en aanbidding en dankzegging zullen toebrengen, eeuwig en altoos. Amen.

De rechtvaardigmaking des zondaars voor God als de bate des geloofs

ZONDAG 23

Psalm 84: 2.
Lezen: Psalm 32.
Psalm 32: 1, 3.
Psalm 85: 4.
Psalm 97: 7.

Geliefden,
De Heere Jezus leert ons in de gelijkenis van de Farizeeër en de tollenaar d.e rechtvaardigmaking des zondaars voor God, met uitsluiting van al onze werken als grond. De u welbekende gelijkenis, in Lukas 18 beschreven, spreekt van twee mensen die beide opgingen naar de tempel, die op de berg Sion gebouwd was en waarheen men dus in letterlijke zin opklimmen moest. Zo was Israël onder de dienst der schaduwen reeds voorgesteld, dat in waarheid door de Heilige Geest geleid, des Heeren volk in het geloof uit de staat van zijn zonde opklimt tot Gods zalige gemeenschap in Christus.
Maar niet alle tempelgangers kenden dat wezenlijke opklimmen, zomin als alle kerkgangers onder het Nieuwe Verbond. Het onderscheid in die beiden, die in de genoemde gelijkenis beschreven worden en van elkaar verschilden als de dood van het leven, toont dit klaar aan. De één was een Farizeeër en de ander een tollenaar; de één een man van aanzien, de ander een gevloekte bij zijn volk; de één is een man, die op de hoeken der straten, ten aanhore van ieder die over de weg gaat, bidt en zijn aalmoezen in het openbaar geeft, de ander een tollenaar, die van de Romeinse onderdrukkers een tol heeft gepacht en met woeker de betaalde som terugeist en zijn eigen volk afperst. Is het wonder, dat de tollenaren door de Joden veracht en gehaat waren en dat de Farizeeërs de Heere Jezus verweten: "Hij eet met tollenaren en zondaren"? Wie wilde nu met zulke mensen, landverraders als zij waren, gemeenschap hebben? Nauwelijks kan schriller tegenstelling getekend worden, dan de Heere Jezus in deze gelijkenis doet.
Die tegenstelling komt ook uit in het gebed, dat beiden doen. Zij zijn immers opgegaan naar de tempel om te bidden? Maar de Farizeeër heeft niets te bidden; hij dankt. In het bewustzijn van zijn volle waardigheid, rechthebbend op de hemel vanwege zijn goede werken, treedt hij tot vooraan in de tempel door, tot vlak bij de heining van de voorhof der priesters. En dáár breidt hij de handen uit, slaat de ogen ten hemel en staande bad hij bij zichzelf: "O God! ik dank U, dat ik niet ben gelijk de andere mensen, rovers, onrechtvaardigen, overspelers, of ook gelijk deze tollenaar. Ik vast tweemaal per week; ik geef tienden van alles, wat ik bezit." Uit is zijn "gebed."
Arme man, die, blind voor zijn diepe val in Adam, zegt: "Ik ben niet als de andere mensen." Is hij dan niet begrepen in Adams val, al pleit hij zich vrij van zonden, waarvoor hij alleen door de algemene genade Gods bewaard is? Arme mensen, die de Heere niets te vragen, maar alleen te danken hebben, gelijk gij zelfs van de kansels horen kunt: "Heere, onze God, wij danken u" voor dit en voor dat; terwijl het ootmoedig smeekgebed ontbreekt. En voor ons allen is het wel klaar, dat wanneer de ontdekking der zonde door de Heilige Geest ontbreekt, wij de verzoening en reiniging in het bloed van Christus niet begeren en niet bidden kunnen, noch pleiten.

Zie nu daar, achter in de tempel die tollenaar. Wegblijven kon hij niet, maar ontdekt aan zijn gruwelijke zonden, durft hij evenmin doordringen tot diep in de voorhof. Hij kan zich bij Gods volk niet rekenen. O, die geen vreemdeling van eigen hart is, kent die tijden wel, dat het hem een wonder is, de minste plaats in Gods huis te mogen betreden. Hij staat met de tollenaar "van verre" en beschaamd voor God en mensen, heeft hij niet te danken als de Farizeeër, maar vanwege de smart die in zijn ziel verwekt is over zijn zonden, en door de droefheid naar God, die een onberouwelijke bekering tot zaligheid werkt, slaat hij op de borst en roept hij uit: "O God! wees mij zondaar genadig."
Voorwaar deze is geheel anders dan die Farizeeër. O, welk een wonder, dat "zelfs de mus een huis vindt en de zwaluw een nest voor zich, waar zij haar jongen legt, bij Uw altaren, Heere der heirscharen!", dat zulke schuldige zondaren een plaats vinden, waar zij hun klacht mogen uitstorten en hun Rechter om genade bidden. Als de voornaamste der zondaren bidt de tollenaar, om genade. En de uitkomst? Ook die beschrijft ons de scherpste tegenstelling tussen de genoemde tempelgangers. Deze ging af gerechtvaardigd in zijn huis meer dan die, zo verklaart Christus. Dat betekent niet, dat ook de Farizeeër gerechtvaardigd werd, maar in minder mate dan de tollenaar. Nee, die Farizeeër bleef in zijn eigengerechtigheid doemwaardig voor God. De Schrift spreekt meermalen op die wijze, b.v. als zij zegt, dat onze gerechtigheid overvloediger zijn moet dan die der Farizeeën en Schriftgeleerden, wat toch geenszins beduidt, dat wij in eigengerechtigheid nog hoger moeten opklimmen, maar dat der Farizeeën gerechtigheid voor God niet kan bestaan.
Zo wil de Heere dan ook in de gelijkenis uit Lukas 18 ons zeggen, dat de tollenaar gerechtvaardigd werd, maar de Farizeeër niet. Hij was en bleef doemwaardig voor God. Hoe gelukkig was dan toch die tollenaar. "Gerechtvaardigd", d.w.z. vrijgesproken van al zijn zonden en met God verzoend, alleen om de zoenverdiensten van Christus. Zondaren worden gerechtvaardigd om niet, door de verlossing, die in Christus Jezus is.
Van de rechtvaardigmaking des zondaars voor God wensen wij thans breder te handelen in de overdenking van de drie en twintigste Zondagsafdeling van onze Heidelberger Catechismus.

Vraag 59: ***Maar wat baat het u nu, dat gij dit alles gelooft?***
Antwoord. Dat ik in Christus voor God rechtvaardig ben en een erfgenaam des eeuwigen levens.
Vraag 60: Hoe zijt gij rechtvaardig voor God?
Antwoord. Alleen door een waar geloof in Jezus Christus; alzo dat, al is het dat mij
Mijn consciëntie aanklaagt, dat ik tegen al de geboden Gods zwaarlijk gezondigd en geen daarvan gehouden heb, en nog steeds tot alle boosheid geneigd ben, nochtans God, zonder enige verdienste mijnerzijds, uit louter genade mij de volkomen genoegdoening, gerechtigheid en heiligheid van Christus schenkt en toerekent, evenals had ik nooit zonde gehad, noch gedaan, ja, als had ik zelf al de gehoorzaamheid volbracht, die Christus voor mij volbracht heeft, in zoverre ik zulke weldaad met een gelovig hart aanneem.
Vraag 61: Waarom zegt gij, dat gij alleen door het geloof gerechtvaardigd zijt?
Antwoord. Niet, dat ik vanwege de waardigheid mijns geloofs Gode aangenaam ben; maar daarom, dat alleen de genoegdoening, gerechtigheid en heiligheid van Christus Mijn gerechtigheid voor God is, en dat ik die niet anders dan alleen door het geloof aannemen en mij toeëigenen kan.

In deze drie en twintigste Zondagsafdeling zijn wij dus gekomen tot de rechtvaardigmaking des zondaars voor God, als de bate van het geloof en wordt ons uiteengezet

I. welke die bate is;
II. hoe die bate verkregen wordt;
III. in welke betrekking die bate staat tot het geloof.

I. welke die bate is;

Het oprechte geloof is, naar de beschrijving in de zevende Zondagsafdeling gegeven, niet alleen een zeker weten of kennis, waardoor ik alles voor waarachtig houd, wat ons God in Zijn Woord geopenbaard heeft, maar ook een zeker vertrouwen, hetwelk de Heilige Geest door het Evangelie in mijn hart werkt, dat niet alleen anderen, maar ook mij vergeving der zonden, eeuwige gerechtigheid en zaligheid van God geschonken zij, uit loutere genade, alleen om de verdiensten van Christus' wil. Met die beschrijving van het wezen des geloofs, staat de verklaring van de rechtvaardigmaking voor God door het geloof, waarvan Zondag 23 handelt in het allernauwst verband.
Nadat toch in de Catechismus de hoofdsom van het geloof van vraag 22 tot 58 in de uiteenzetting van de Apostolische Belijdenis is besproken, wordt de vraag gesteld: "Wat baat het u nu, dat gij dit alles gelooft?" Dit alles, wat ons in het Evangelie beloofd wordt, hetwelk de Artikelen van ons algemeen en ongetwijfeld geloof in een somma leren, want niets van wat God in het Evangelie beloofde kan ter zaligheid worden gemist en het oprechte geloof omhelst dan ook al de beloften Gods, die in Christus ja en amen zijn, Gode tot heerlijkheid. Die beloften zijn Gods uitverkorenen en hun alleen vermaakt reeds van eeuwigheid in het Verbond der Verlossing en zij worden hun in de tijd des welbehagens toegeëigend door de Heilige Geest en omhelsd door het geloof.
Voor de verworpenen zijn geen beloften ter zaligheid gegeven; die beloften zijn niet geschonken aan het natuurlijk zaad van Abraham, maar aan diens geestelijk zaad, d.w.z. aan de uitverkorenen. Daarom zijn zij kinderen der belofte, als Izak was (Gal. 4: 28), en niet Ismaël; zij zijn van Christus en "zo zijn zij Abrahams zaad en naar de belofte erfgenamen" (Gal. 3: 29). Hun wordt het oprecht geloof geschonken, dat dan ook genaamd wordt "het geloof der uitverkorenen" (Titus 1: 1) terwijl God naar Zijn rechtvaardig oordeel degenen, die niet verkoren zijn in hun boosheid en hardigheid laat naar Zijn gans vrij, rechtvaardig, onberispelijk en onveranderlijk welbehagen en besloten heeft, hun met het zaligmakend geloof en de genade der bekering niet te begiftigen, zoals ter Dordtse Synode tegen de Remonstranten werd beleden, V art. 1, 6, 15).
Aan hun moedwillige verharding worden de verworpenen overgegeven, maar door Zijn Geest en Woord vergadert Christus degenen, die Hem van de Vader gegeven zijn en Hij begiftigt hen met het geloof, waardoor zij de bate ontvangen, waarover in Zondag 23 gehandeld wordt.
Die bate wordt dus niet het eigendom van de historiëel gelovige, van de "bijna" Christen, als koning Agrippa; noch van de tijd-gelovige. Of sprak Christus niet van die op de steenrots bezaaid worden? Zij hebben geen zaligmakende bate van hun geloof. "Zij zijn deze. die, wanneer zij het gehoord lebben het Woord met vreugde ontvangen; en deze hebben geen wortel, die maar voor een tijd geloven, en in de tijd der verzoeking wijken zij af" (Luc. 8: 13). Ook Matth. 7: 22 diene hier ten bewijs. "Velen zullen te dien dage tot Mij zeggen: Heere, Heere, hebben wij niet in uw Naam geprofeteerd en in uw Naam duivelen uitgeworpen, en in uw Naam vele krachten gedaan? En dan zal Ik hun openlijk aanzeggen: Ik heb u nooit gekend; gaat weg van Mij, gij, die de ongerechtigheid werkt." Van Simon de tovenaar staat geschreven, dat ook hij geloofde en gedoopt werd en gedurig bij Filippus bleef en zich ontzette, ziende de tekenen en grote krachten, die er geschiedden. Maar als hij meent, dat de

gave Gods door geld verkregen wordt, wijst Petrus niet alleen met heilige verontwaardiging Simons geld af, maar verwijst hij hem zelfs naar het verderf; en verklaart voorts: "Gij hebt geen deel noch lot in dit Woord; want uw hart is niet recht voor God." ondanks zijn geloven was Simon een gans bittere gal en samenknoping der ongerechtigheid.
Het is dus volstrekt ongenoegzaam gedoopt te zijn en Gods knechten aan te hangen; bij de ware kerk zich te voegen en over Gods werk zich te verwonderen. Bij de historiëel-, meer nog bij de tijdgelovige vindt u dat alles ook; en deze "gelovigen" komen eeuwig om, doordat zij de rechte gemeenschap aan Christus missen, die alleen door zaligmakend geloof bekomen wordt. Wij mogen ons willen troosten met de zaligheid en beweren de goede keus gedaan te hebben, gelijk honderden in onze oppervlakkige, koude dagen, waarin het welhaast onwrikbaar vaststaat, dat elk belijder der "Gereformeerde leer" zalig wordt, de bate van het geloof tot rechtvaardiging der ziel is alleen van hun die door Gods genade, alles door het ware geloof mochten omhelzen, wat God Zijn volk beloofd heeft en bevolen te geloven, gelijk ons de Twaalf Artikelen hebben geleerd.
Het moet ons wel tot nauwgezet zelfonderzoek dienen, of wij in beginsel deelachtig werden, wat de Onderwijzer ons voorhoudt als te zijn de bate des geloofs. Die bate is: "dat ik in Christus voor God rechtvaardig ben, en een erfgenaam des eeuwigen levens."
Voor God rechtvaardig! Dat is niemand van nature. Wij allen zijn verdoemelijk voor God: "Wij weten nu, dat al wat de wet zegt, zij dat spreekt tot degenen, die onder de wet zijn; opdat alle mond gestopt worde en de gehele wereld voor God verdoemelijk zij." Gevonnist door Gods onkreukbaar recht aanschouwen wij het levenslicht; van het uur onzer ontvangenis af zijn wij voorwerpen van Gods toorn. Rechtvaardig voor God wordt ook niemand door eigen toedoen. Hoe vroom hij ook zich aanstelle, uit de werken van de wet wordt geen vlees gerechtvaardigd voor God. Cherubim en een vlammig lemmet eens zwaards bewaken de toegang tot de boom des levens. Rechtvaardig is alleen hij, die aan het vlekkeloos recht Gods voldoening schenkt; één enkele zonde stelde alle mensenkinderen schuldig ten eeuwige dode; en uit dat oordeel der verdoemenis, dat elke polsslag van ons leven bij vernieuwing wordt ingeroepen, kan niemand in hemel noch op aarde, ons verlossen, dan Eén, n.l. Christus. Rechtvaardig voor God is hij, die in Christus is geborgen. "Zo is er dan nu geen verdoemenis voor degenen, die in Christus Jezus zijn."
En in Hem is de rechtvaardiging, omdat Hij aan het geschonden recht Zijns Vaders volkomen voldoening schonk, door Zijn offerande, aan het kruis volbracht. Op grond van de algehele voldoening is Hij, als Borg, en is Zijn volk in Hem vrijgesproken van schuld en straf en gewordt hun het eeuwige leven. Want de rechtvaardigmaking is een Goddelijk vrijspreken gelijk de rechters in de vierschaar doen.
Rechtvaardigmaking en heiligmaking zijn dus, hoewel onafscheidelijk aan elkaar verbonden, wèl te onderscheiden. De Roomse kerk verwart deze beide weldaden uit het genadeverbond, maar Gods Woord, in het licht der Hervorming bij vernieuwing opgegaan, doet ons de rechtvaardigmaking kennen, als een vonnis van God de Vader als Rechter; de rechtvaardigmaking is de volkomen vrijspraak Gods. Van beide één toch, de rechter moet veroordelen of vrijspreken; hij stelt door zijn rechterlijk vonnis schuldig of niet schuldig. Welnu, zo dan spreekt God Zijn volk volkomen vrij van alle zonde-schuld en straf in Christus en Hij kent hun een recht ten eeuwige leven toe; een halve rechtvaardigmaking bestaat dus niet.
Die rechtvaardigmaking wortelt in de eeuwigheid. Vóór de grondlegging der wereld is het Lam geslacht, uit kracht waarvan de gelovigen in de rust konden ingaan, ook eer Christus in het vlees verschenen is, doordat zij in de Borgstelling des Middelaars van eeuwigheid voor

God als rechtvaardig stonden. Wie lust heeft over dit leerstuk meer te lezen, verwijzen wij gaarne o.a. naar Comrie's brief en missive over de *rechtvaardigmaking*, die een helder, krachtig pleidooi bevat tegen alle Pelagiaans snoeven op 's mensen eigen krachten en gerechtigheden. Tegen de Remonstranten hebben de Dordtse vaderen streng volgehouden, dat de uitverkoren zondaar gerechtvaardigd wordt éér hij gelooft en zich bekeert; als zondaren worden zij gerechtvaardigd en niet als gelovigen en dat met volle handhaving van de gerechtigheid Gods.
Toen Arminius voor de Staten van Holland de stelling poneerde, dat God in de rechtvaardigmaking van de stiptheid van Zijn recht afstapt en de troon van Zijn genade beklimt, antwoordde Gomarus met het veelbetekenend woord ten rechte, *dat hij met zulk een gevoelen niet zou durven sterven en voor Gods rechterstoel verschijnen.* Nee, met zulk een gevoelen zal niemand voor Gods rechterstoel kunnen verschijnen. Zó groot is echter de vijandschap der Arminianen tegen de rechtvaardigmaking alleen om de zoenverdiensten van Christus, dat zij in hun vergadering, de 5e Maart 1619 te Rotterdam gehouden, besloten, nimmer met de Gereformeerden te verenigen vóór en aleer werd "gecondemneerd ende gebeterd de leer: dat de mens gerechtvaardigd wordt, als hij nog goddeloos is en dat alzo de vergeving der zonden gaat vóór de bekering."
Zo groot is de ergernis der Remonstranten, dat in hun oog niets valser is dan de Bijbelse leer, "dat de gelovigen met Christus' gerechtigheid bekleed en met de vergeving der zonden beschonken worden, eer zij geloven." Maar dan moet er ook zijn een rechtvaardigmaking vóór het geloof, gelijk Voetius zo duidelijk zegt in zijn *Catechismu*s, die in niet één gezin ontbreken moest. En die rechtvaardigmaking voor het geloof-is a) van eeuwigheid in het Verbond der Verlossing en b) in de opstanding van Christus.
In Christus is Gods volk uitverkoren; in Christus staan zij krachtens Gods onveranderlijk verbond van eeuwigheid rechtvaardig voor God. Zij allen waren dan ook in Christus, toen Hij leed en stierf; zij allen werden in Hem gerechtvaardigd, toen Hij werd opgewekt uit de dood en gerechtvaardigd van de Geest. Ze zijn in Hem verheerlijkt aan des Vaders rechterhand. Hierin ligt de onwrikbare grond der zaligheid. Wie die grond leggen wil in wat Gods volk ervaart, geniet, gelooft, zet geheel de zaligheid op losse schroeven en onderwerpt het rechtvaardig zijn voor God aan de bestrijdingen des satans en de vertwijfelingen van het ongeloof. Alleen Christus staat boven satans bereik; en in Hem ligt Gods volk veilig, en de rechtvaardiging in Hem staat vast, eeuwig en altoos. "God is het, Die rechtvaardig maakt. Wie is het die verdoemt? Christus is het, Die gestorven is; ja, wat meer is, Die ook opgewekt is, Die ook ter rechterhand Gods is, Die ook voor ons bidt."
Maar dit is geenszins de dadelijke rechtvaardigmaking, zoals à Brákel zegt; die geschiedt door het geloof, hier in de tijd, in de ziel van Gods kinderen. Deze rechtvaardiging in Christus van eeuwigheid en in Arimathéa's Hof moet de onze worden door het geloof. Want wij zijn van nature verdoemelijk, liggen onder Gods recht veroordeeld, en staan buiten Christus' offerande, tot de tijd toe, dat God ons uit genade de gerechtigheid van Christus schenkt en ons in die toerekening ook dadelijk vrijspreekt.
Helaas, brede scharen van hen, die het voor de rechtvaardiging in Christus opnamen, zagen dit voorbij. Het werd dan de redenering, dat men van eeuwigheid gerechtvaardigd was en diensvolgens in een verzoende staat met God stond, en zo geboren was. Hoe? Zou God nog op hen toornen? Dat ware inconsequentie stellen in God. Zo moest wel een doorn in hun oog worden dat volk, dat onder schuld en zonden gebogen, de grootheid van zijn kwaad voor God erkende, en smeekte om behoud. Zo moest men van de bevinding der heiligen wel gaan spreken, als van *op dool geraakte vroomheid*. Maar om, o ontzettende zaak, met een

beredeneerd geloof tenslotte buiten Christus eeuwig om te komen. Het heeft God behaagd de rechtvaardigheid in Christus hier in de tijd Zijn volk te doen geworden door het geloof. En zo lange tijd wij buiten Christus leven, gelijk de Eféziërs eertijds waren zonder Christus (Ef. 2: 12), verkeren wij in een onverzoende staat met God, zijn wij voorwerpen des toorns, hebben wij geen hoop op de zaligheid, zijn wij zonder God in de wereld; en zijn wij erfgenamen der rampzaligheid. Wij moeten door het geloof in Christus ingaan, zal onze schuld worden verzoend en onze ziel gerechtvaardigd; een erfgenaam des eeuwigen levens worden. Dat is nu het deel van al Gods volk en zij hebben de troost ervan voor zover zij zulk een weldaad door het geloof aannemen.
Zó is de bate des geloofs, de rechtvaardigmaking des zondaars voor God.

II. ***Hierbij bepalen wij ons nu in de tweede plaats als wij vernemen hoe die bate verkregen wordt***.
De Catechismus antwoordt op de vraag: "Hoe zijt gij rechtvaardig voor God?": "Alleen door een oprecht geloof in Jezus Christus." En dat dit geloof in Christus niet buiten het zieleleven omgaat, meer is dan een consciëntieus toestemmen, dat alleen Christus' gerechtigheid onze schuld voor God bedekken kan, leert datzelfde antwoord, als het spreekt van de verklaring der consciëntie; het wegvallen onzer verdiensten; het toerekenen van Christus' volkomen genoegdoening en het vrijstaan voor God. Wij komen tot de geloofsomhelzing van wat Christus voor de Zijnen verwierf, nimmer dan door de bevindelijke ervaring van onze verloren staat.
Van nature zijn wij blind voor het oordeel, dat door de zonde op ons rust; kennen wij onze zonden niet. Het is het werk van de Heilige Geest ons uit onze ellendestaat te overreden. Die overreding gaat soms met zeer grote angsten gepaard, zodat de ziel in waarheid zeggen kan: "De banden des doods hadden mij omvangen, en de angsten der hel hadden mij getroffen; ik vond benauwdheid en droefenis." Toch moge grote benauwdheid nimmer als kenmerk gesteld worden van de zaligmakende overtuiging. God wil soms Zijn volk leiden aan zeer stille wateren, terwijl helse angsten dikwijls zijn in de goddelozen en bang consciëntiewroeging bij de algemene overtuiging. Zware overtuiging is op zichzelf geen kenmerk van genade. Velen, die gedurende enige tijd onder zware consciëntie-wroeging, gewerkt door de algemene overtuigingen van de Heilige Geest, dagen en nachten hebben doorgebracht, is overkomen hetgeen met een waar spreekwoord gezegd wordt: "de hond is wedergekeerd tot zijn eigen uitbraaksel; en de gewassen zeug tot de wenteling in het slijk."
Ter toetsing uwer en anderer zielen zult u een betere toetssteen moeten aanleggen, dan zware overtuiging. Zij, die daarin hun kracht zoeken, zijn niet alleen hoge christenen, die velen van Gods kinderen bedroeven, maar anderen misleiden en een ander fundament leggen, dan hetgeen gelegd is, Jezus Christus de Gekruiste.
De Onderwijzer spreekt dan ook niet van de zwaarte der doorleefde ziele-angsten, maar van de waarachtige overtuiging waarin de zondaar gedagvaard voor Gods rechterstoel, door zijn eigen consciëntie wordt aangeklaagd. God is door de zonde onze Rechter geworden en Hij geeft dit Zijn volk te verstaan. In de waarachtige ontdekking krijgt de zondaar met God te doen. Hij ziet zich voor het recht des Heeren Heeren. En God kan van Zijn recht niet afstaan, maar eist volkomen voldoening tot de laatste penning toe. Dat doet die ontdekte zondaar met alle ernst zoeken naar een middel ter ontkoming aan het oordeel. O, hij vlucht van kamer in kamer; hij belooft de Heere beterschap; hij verlaat de paden der zonde en keert zich tot Gods huis en zoekt bij Gods kinderen. En toch bij dat alles is het hem menigmaal een schrik van rondom. Soms grijpt he de rijke nodiging van het Evangelie. O, soms kan zijn ziel innig klagen voor

God en smeken om behoudenis; soms is de hoop levendig; hij is toch nog in het heden der genade, al moet hij God toestemmen dat Hij recht zou zijn, indien Hij hem voor eeuwig verdoemde, de mogelijkheid van behoud is nog niet afgesneden. Maar toch onder dat alles blijft Gods recht voldoening vorderen en in plaats van ook maar één kwadrantpenning af te doen, wordt de schuld dagelijks meerder. Niet alleen de wet vloekt, maar satan verwijt en de eigen consciëntie beschuldigt. Ontkoming is er niet. Alleen de dood staat voor ogen; de bloedwreker jaagt op de hielen, dag en nacht.
En terwijl alles hem ontzinkt, roept de zondaar in die bang nood, als hij Gods oordeel recht keurt: "Is er enig middel waardoor wij deze straf kunnen ontgaan en wederom tot genade komen?" En het is daar, waar wij geheel teneinde zijn van alle uitvluchten, waar ons alle steunsel in de mens ontnomen wordt, dat ons Christus, de Hemelse Advocaat wordt ontdekt, van Wie Johannes schrijft: "Wij hebben een voorspraak bij de Vader, Jezus Christus, de Rechtvaardige." Uit Hem vloeit de troost en hoop onzer ziele; in Hem is gerechtigheid en verlossing; op Hem wordt het oog van de verlorene gericht, om behouden te worden van Gods toorn. Ja, gelijk iemand, die voor de aardse rechter gedagvaard wordt, met zijn advocaat onderhandelt, en doordat deze voor zijn zaak goede verwachtingen koestert, bemoedigd wordt, zo onderhandelt Gods volk door het geloof met Christus en grijpt het moed ter behoudenis, omdat Hij het inleidt in Zijn Borgwerk en van het algenoegzame tot volkomen voldoening der zonden Zijn volk overtuigt. Hij is blank en rood en draagt de banier boven tienduizend!
O, die zoete samenspreking met Christus! Wat al troostvolle toespraken vloeien van Zijn lippen in de beloften, die Hij Zijn volk toeëigent. En toch ... de rechtvaardiging des zondaars; de vrijspraak van schuld en straf is niet Zijn werk, maar het werk van Zijn Vader. Niet de Advocaat, maar de Rechter spreekt de beschuldigde vrij. Vele zielen, voor wie dit verborgen bleef, verkeren dan, ook menigmaal in grote bestrijding; het is of Gods toorn op hun ziel nog brandt en het recht Gods hen nog zal verdoemen. Als zij denken aan de dood, beeft al wat in hen is. Het blijft de grote vraag: "Zullen zij God kunnen ontmoeten?' De vrede van hun hart zal toch vloeien uit de rechtvaardiging, gelijk Paulus in Romeinen 5: 1 zo duidelijk leert.
Door de loop der tijden heen schijnen wel weinigen tot dat vol geloofsbewustzijn gekomen te zijn, dat waar God hen in Zijn gespannen vierschaar afsneed, zij om het genoeg-doen van Christus een volkomen vrijspraak in hun hart ontvingen in de verzegeling van de Heilige Geest, dat God niet meer op hen, toornen, noch hen schelden zal.
Dat is het toch wat de Onderwijzer ons leert, dat God de Vader om het genoegdoen van Christus ons zo volkomen vrijspreekt, "evenals hadden wij nooit zonde gehad noch gedaan", ja, dat ons eigendom aan Christus' voldoening zo volkomen is, "als hadden wij zelf al de gehoorzaamheid volbracht, die Christus voor ons volbracht heeft."
In die gehoorzaamheid van Christus, die de onze wordt door het geloof, en zowel het lijden volbracht, dat door de wet geëist werd om de wet van haar vloek te ontwapenen, als de dadelijke gehoorzaamheid schonk, die recht geeft ten eeuwige leven, ligt daarom alleen en geheel de grond onzer rechtvaardigmaking, die ons in een verzoende betrekking stelt met God en doet uitroepen met aanbidding en in het genieten van de wezenlijke vrijheid van Gods kinderen: "Zo is er dan nu geen verdoemenis voor degenen, die in Christus Jezus zijn, die niet naar het vlees wandelen maar naar de Geest. God zweert hen dat Hij niet meer op hen zal toornen of schelden.
Mijn geliefden, hoe groot is het voorrecht toch van hen, die in de vierschaar van hun consciëntie gerechtvaardigd werden voor God en door de verzekering van de Heilige Geest een eeuwige vrijspraak van de Vader op grond van Christus' gerechtigheid mochten ontvangen. Die vrijverklaring is voor al Gods volk, de meest bekommerde niet uitgesloten,

maar de in de ziel verzekerde vrijspraak van het eeuwig oordeel, doet ons in de vrijheid staan, alleen voor zover wij deze weldaad met een gelovig hart aannemen. Daarom blijft zulk een troost voor al Gods kinderen in de volkomen betaling door Christus' dood en de rechtvaardiging in Zijn opstanding! Hoe de verklager der broederen ook benauwt en de wet dreigt en de consciëntie is als een voortgedreven zee, God zal eenmaal hun ziel eeuwig vrijstellen, doordat Christus Zijn bloed niet vergeefs stortte.
Maar toch blijft het naar de aard van het nieuwe leven en om de verheerlijking Gods en tot de vrede en rust onzer zielen, zo onmisbaar te komen tot deze welbewuste, door Gods Geest verzegelde vrijspraak in Christus, waartoe wij al Gods kinderen zouden willen aansporen met alle ernst te staan. Evenwel niet in het geloof of de geloofsoefening ligt de grond voor het rechtvaardig-zijn voor God, maar geheel alleen in de genoegdoening, gerechtigheid en heiligheid van Christus, die God, zonder enige verdienste mijnerzijds uit louter genade schenkt en toerekent, evenals had ik nooit zonde gehad noch gedaan, ja als had ik zelf al de gehoorzaamheid volbracht, die Christus voor mij volbracht heeft, in zover ik zulk een weldaad met een gelovig hart aanneem.
De toerekening gaat dus aan het aannemen van het geloof vooraf, hoewel deze beide niet te scheiden zijn. Het is dus niet zó, dat Gods volk de volkomen voldoening van Christus aanneemt en daarmee tot de Vader gaat, om vrijspraak van zonden en het eeuwig oordeel te ontvangen, maar dat God de door Christus verworven gerechtigheid de Zijnen toepast en de aanneming van het geloof volgt.
Die toerekening geschiedt in de wedergeboorte; God ziet in het uur der minne Zijn volk dadelijk in Christus aan, als met Hem verzoend; eigent het m.a.w. Christus volkomen toe met al Zijn zoen- en kruisverdiensten, schenkt het de Heilige Geest in het hart, Die het overbrengt uit de staat der verdoemenis in de staat der verzoening met God; doch, zoals wij boven reeds bespraken. *De troost hiervan hebben Gods kinderen voor zover zij zulk een weldaad met een gelovig hart door de werking van de Heilige Geest aannemen.* Het geloof valt dan ook als grond van de rechtvaardigmaking geheel weg, waarop de Catechismus ten slotte wijst in vraag 61 en waarbij wij nu nog onze aandacht enkele ogenblikken bepalen, als wij overdenken:

III. ***in welke betrekking de rechtvaardigmaking staat tot het geloof.***
Vr. 61: "Waarom zegt gij, dat gij alleen door het geloof rechtvaardig zijt?"
Op die vraag wijst de Catechismus allereerst op de waardigheid van het geloof, om dan het geloof geheel en al te laten wegvallen als grond van de rechtvaardigmaking.
"Niet dat ik vanwege de waardigheid mijns geloofs Gode aangenaam zij", zegt de Onderwijzer. Het geloof heeft grote waardigheid. Zonder geloof is het onmogelijk God te behagen; die in Mij niet gelooft, zegt de Heere Jezus, zal verdoemd worden. Daarentegen, die in Hem gelooft heeft het eeuwige leven. Maar hoe groot de waardigheid van het geloof ook zijn moge, het valt als grond in de rechtvaardigmaking des zondaars voor God geheel weg. IN de rechtvaardigmaking is het geloof lijdelijk; het werkt niet, maar ontvangt; het wordt vergeleken bij een hand, maar is niet een hand die werkt en verdient, maar een, die ontvangt en omhelst; het ontvangt Christus en Zijn genoegdoening, gerechtigheid en heiligheid. Gods Woord zegt ons dan ook zo nadrukkelijk, dat Gods uitverkorenen niet gerechtvaardigd worden om, maar uit en door het geloof.
De grond, waarop God de Vader, Die de geschonden gerechtigheid van het Wezen Gods handhaaft en aan Wie dan ook de Zoon Zichzelf opgeofferd heeft, de zondaar rechtvaardigt, is niet het geloof, maar alleen de genoegdoening, gerechtigheid en heiligheid van Christus, die door toerekening van Gods zijde alleen, naar Zijn soeverein welbehagen, het eigendom des

zondaars worden. Aan die genoegdoening van Christus voegt het geloof niets toe, maar het omhelst deze alleen, zodat zij het eigendom der ziel wordt.
Wij hebben hierop wel nauwkeurig acht te slaan, opdat wij niet in Pelagiaanse wateren verzeild raken. Arminius legde de grond der rechtvaardigmaking in het werk des geloofs, maar Gomarus antwoordde ten rechte, hetgeen onvolmaakt is en met zonden besmet, is onze rechtvaardigheid niet, waardoor wij voor God gerechtvaardigd worden. Nu is het zeker, dat het geloof der gerechtvaardigden in dit leven onvolmaakt is en met zonden besmet, waaruit volgt, dat het geloof onze rechtvaardigheid niet is, waarmee wij gerechtvaardigd worden." In de rechtvaardigmaking leren dan ook Gods kinderen, zo zij verwaardigd worden in de vierschaar der consciëntie deze te doorleven, wel klaar verstaan dat het geloof wegvalt en eerst werkzaam wordt wanneer de vrijspráak van de Vader in Christus hun wordt toegeëigend en zij deze mogen omhelzen. *Niet vanwege de waardigheid van het geloof zijn zij Gode aangenaam, maar alleen in Christus. Zijn genoegdoening, gerechtigheid en heiligheid is hun gerechtigheid voor God.* Die en die alleen, geheel en volkomen, zonder enige toevoeging.
Maar in welke betrekking staat de rechtvaardigmaking dan tot het geloof? Hoe komt dan het geloof nog in de rechtvaardigmaking te pas? Alleen, zoals wij reeds opmerkten, als de hand, die ontvangt en aanneemt. Vrijverklaard van eeuwigheid in de besluiten Gods; vrijgesproken in de opstanding van Christus, Die is opgewekt tot hun rechtvaardigmaking, worden Gods uitverkorenen dadelijk gerechtvaardigd door de toerekening van Christus en Zijn weldaden aan hen en omhelzen zij die vrijspraak, zich beroemend door het geloof en verkrijgend de vrede Gods, die alle verstand te boven gaat en harten en zinnen in Christus bewaart.
Zingen wij hiervan nu uit Psalm 85: 4:

Dan wordt genâ van waarheid blij ontmoet;
De vrede met een kus van 't recht gegroet;
Dan spruit de trouw uit d' aarde blij omhoog;
Gerechtigheid ziet neêr van 's hemels boog;

Er is alzo een rechtvaardigmaking in de besluiten Gods van eeuwigheid en in de opstanding van Christus. Die rechtvaardigmaking voor het geloof hebben de Gereformeerden met hand en tand verdedigd tegen de Remonstranten. Maar daarmee hebben zij geenszins ontkend, dat een rechtvaardigmaking dar het geloof ons onmisbaar is. Gomde o.a. heeft scherp partij gekozen tegen hen, die dit loochenden en wij hebben ons aan de zuivere leer van Gods getuigenis te houden. daarmee staat of valt de kerke Christi, die gebouwd is op het vaste fundament der apostelen en profeten.
Wat ik u, jong en oud, bidden moge, onderzoekt toch de Schriften en de geschriften van onze Gereformeerde theologen, opdat gij met de stroom des tijds niet wordt meegesleurd, verder en verder van de zuivere waarheid af. Laat het uw vermaking zijn, in de leer, van de vaderen ons overgeleverd, uw treden vast te maken. De openbare wereldling bioscoopt en danst en zoekt vermaking in de dienst der zonde, maar moge het ons gegeven worden bij Gods Woord te blijven en onze zinnen daarin te oefenen. Maar geeft toch uw ziel geen rust bij de historische kennis van de zuivere leer. Wij moeten bevindelijk leren kennen de rechtvaardigmaking door het geloof.
Laat de antinomiaan spotten en in zijn goddeloos leven verharden, zich beroemend in een rechtvaardigmaking vóór het geloof; hij zal eens staan voor Gods rechterstoel en zijn vonnis ontvangen van Hem, Die rechtvaardig oordeelt. Ook tegen hen, die de bevinding der heiligen verachten en roemen in hun ijdel historiëel vertrouwen op Christus, zij het volgehouden, dat

ons nodig is in dit leven dóór het geloof gerechtvaardigd te worden. En die rechtvaardigmaking dóór het geloof gaat niet buiten ons zieleleven om. Wie daarvan vreemdeling blijft, zal eens worden weggeworpen in de poel, die brandt van vuur en sulfer.
O, mijn onbekeerde hoorder! Binde God de noodzakelijkheid op uw hart om aan deze zijde van het graf met Hem verzoend te worden, eer u voor de rechterstoel Gods staan zult, als uw leven zal worden afgesneden en reeds uw ziel zal ontvangen het oordeel der verdoemden, wachtend de grote dag des oordeels met de wederkomst van Christus op de wolken des hemels, als Hij u naar ziel en lichaam beide zal werpen in de hel.
Van dat oordeel worden Gods kinderen verlost. Ook zij hebben zich der verdoemenis waardig gemaakt; ook zij zijn kinderen des toorns van nature. Maar het heeft de Heere behaagd hen uit de staat des doods over te zetten in die der genade. Er is een ogenblik in hun leven aangebroken, dat God hen te sterk werd en naar de rijkdom van zijn genade hun de gerechtigheid van Christus toerekende. Van eeuwigheid reeds waren zij in hun Hoofd begrepen en in Zijn Borgstelling gerechtvaardigd, alsook in Zijn opstanding uit de dood.
Maar zij leefden voort in hun natuurstaat, onverzoend met God, tot de Heere inging in het huis van de sterkgewapende om hem diens vaten te ontroven. Zij werden dadelijk in Christus gerekend en dat kon alleen, omdat zij in Hem waren van de grondlegging der wereld. Maar wat de Heere in hen wrocht, wil Hij hen door de oefening des geloofs doen verstaan. En wat is dan toch de bediening van de Heilige Geest van node om ons af te snijden van alles, waarin wij onze grond zoeken buiten Christus!
Gelooft toch, dat wij als zondaren moeten gerechtvaardigd worden en dat in de vierschaar van Gods recht niets medetellen zal van al de bevindingen onzer ziel en wij daar niet komen, omhangen met vele beloften, maar als doemwaardigen in Adam. Velen bespreken de rechtvaardigmaking zonder dat zij ooit van hun gronden zijn afgestoten; velen zelfs van Gods kinderen houden zich voor gerechtvaardigd, omdat zij door het geloof op Christus mochten zien en in Hem vinden de enige Advocaat in het hof des hemels. Maar de vrijspraak van de Vader ontvingen zij niet. Hoe zouden zij dan gerechtvaardigd zijn? Berust de uitspraak van het vonnis niet alleen bij de rechter?
Vooral in deze donkere dagen, waarin de onderscheiding van de geestelijke weldaden meer en meer zoek raakt, is het wel nodig nauwkeurig acht te geven op hetgeen God werkt in de rechtvaardigmaking van Zijn volk door het geloof; niet om de kleinen in de genade neer te slaan, maar om hen te meer heilig verlangend te maken naar de weldaden, die God in Christus Zijn volk geschonken heeft en door het geloof bewust deelachtig maakt. Zou uw hart naar die weldaad niet uitgaan, bekommerd volk van God, dat zo menigmaal, als schuldig aan Gods recht, geen grond vindt om te rusten? Zoek toch door het geloof Christus te kennen. Sta toch naar de vrijspraak van de Vader. Met de betuigingen van een aards advocaat kan men bedrogen uitkomen, maar Christus, de Hemeladvocaat, misleidt nooit. Hij doe u zich in Hem beroemen: "Gij, Heere, hebt mijn ziel gered van de dood; mijn ogen van tranen; mijn voet van aanstoot." Amen.

De rechtvaardigmaking des zondaars voor God in verband met de goede werken

ZONDAG 24

Psalm 6: 2, 4.
Lezen: Romeinen 6.
Psalm 86: 5, 6.
Psalm 119: 3.
Psalm 1: 4.

Geliefden,
"De bezoldiging der zonde is de dood, maar de genadegift Gods is het eeuwige leven door Jezus Christus, onze Heere", zo betuigt de apostel Paulus in Romeinen 6: 23. God heeft in de staat der rechtheid met Adam en in hem als hun representerend verbondshoofd met al zijn nakomelingen het Verbond der Werken opgericht, waarin het eeuwige leven onverliesbaar werd beloofd op onderhouding van het proefgebod, maar ook de dood bedreigd werd op overtreding daarvan. God heeft de mens volmaakt geschapen en mitsdien was hij in staat, zonder dat hem bijzondere genade werd toegevoegd, aan de eis van het Verbond te voldoen.
Maar, zo wij reeds in de derde Zondagsafdeling vernamen, door moedwillige ongehoorzaamheid heeft Adam het Verbond verbroken en zichzelf en allen, die in hem begrepen waren, aan de dood onderworpen. Geen andere straf kon op de zonde volgen dan de dood, die naar Gods rechtvaardig oordeel aan alle mensen voltrokken worden moet, omdat God van Zijn recht niet kan afstaan, of Hij zou Zichzelf verloochenen en ophouden God te zijn. En toch is verlossing uit dit oordeel mogelijk, door Hem, Die als de laatste Adam Zijn uitverkorenen het eeuwige leven verwierf en het hun toepast. Daartoe moest Hij Zich echter aan de dood onderwerpen en volkomen voldoening schenken aan de geschonden gerechtigheid Gods. Hij droeg de volle last van Gods toorn en daalde neer ter helle, d.w.z. Hij leed de helse pijnen en angsten vóór Zijn sterven. Hij droeg de geestelijke en eeuwige dood in volle intrekking van Gods gunst en gemeenschap, toen Hij in de Hof van Gethsémané klaagde: "Mijn ziel is geheel bedroefd, tot de dood toe" en aan het kruis uitriep: "Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten."
Hij stierf de tijdelijke dood, toen Zijn ziel van het lichaam gescheiden werd en alzo heeft Hij de vervloeking, die op Zijn volk lag, op Zich geladen. Het oordeel des doods is daardoor voor Zijn volk weggenomen. Want de zoendood van Christus is niet geldend voor alle mensen, maar alleen voor degenen, die in Hem begrepen zijn. Gelijk Adam in het Verbond der Werken al zijn nakomelingen representeerde, zo ook is Christus representerend Verbondshoofd van zijn uitverkorenen in het Verbond der Genade en Zijn dood is hun voldoening en Zijn gerechtigheid is hun gerechtigheid voor God. Hij heeft het leven in onsterfelijkheid aan het licht gebracht, dewijl Hij van de dood niet kon gehouden worden en Gods recht Zijn opstanding uit de dood eiste, toen de wet van haar vloek was ontwapend en een eeuwige verzoening was aangebracht. Zonder enige verdienste van hunnerzijds verkrijgen Gods kinderen uit hun gezegend Hoofd, hun Borg en Middelaar het eeuwige leven. Naar hun werken zijn zij bezoldigd, gerekend als zij waren met alle mensen in Adam. Maar zonder enige van hun werken verkrijgen zij het eeuwige leven uit Christus, uit genade alleen.

Genade wordt bewezen aan schuldigen, aan strafwaardigen en het is aan in Adam ter dood veroordeelden, dat God genade bewijst in de verheerlijking van zijn gerechtigheid, die voldaan is door de dood van Jezus Christus, Zijn eniggeboren Zoon, Die in onze menselijke natuur als Borg der uitverkorenen alles geleden heeft, wat Gods recht van Hem eiste. Er is dan ook geen andere grond voor de roem van degenen, die zalig worden, dan die van genade alleen, gelijk Paulus schrijft: "Uit genade zijt gij zalig geworden." En zelfs al is dat zalig worden door het geloof, dan nog valt ook dit als grond geheel weg. De zondaar wordt om niet gerechtvaardigd en met God verzoend door de verlossing, die in Christus Jezus is. De genadegift Gods is het eeuwige leven door Jezus Christus, onze Heere.
Evenwel, maakt deze leer geen goddeloze en zorgeloze mensen. Het leven toch, uit genade ontvangen, draagt vruchten der dankbaarheid. De Catechismus leert ons dan ook beide, dat de goede werken als grond van de rechtvaardigmaking des zondaars voor God niet tellen en tevens dat het voortbrengen van goede werken onmisbaar is als vrucht des geloofs, waardoor Gods kinderen Christus zijn ingelijfd.
Staan wij bij dit gewichtig leerstuk dan nu nader stil in de overdenking van de vier en twintigste afdeling van onze Heidelberger Catechismus.

Vraag 62: ***Maar waarom kunnen onze goede werken niet de gerechtigheid voor God of een stuk daarvan zijn?***
Antwoord. Daarom, dat de gerechtigheid, die voor Gods gericht bestaan kan, gans volkomen en van de wet Gods in alle stukken gelijkvormig zijn moet, en dat ook onze beste werken in dit leven alle onvolkomen en met zonden bevlekt zijn.
Vraag 63: Hoe? Verdienen onze goede werken niet, die God nochtans in dit en in het toekomende leven wil belonen?
Antwoord. Deze beloning geschiedt niet uit verdienste, maar uit genade.
Vraag 64: Maar maakt deze leer niet zorgeloze en goddeloze mensen?
Antwoord. Neen zij; want het is onmogelijk, dat, zo wie Christus door een waarachtig geloof ingeplant is, niet zou voortbrengen vruchten der dankbaarheid.

In deze Zondagsafdeling wordt van de rechtvaardigmaking des zondaars voor God gehandeld in verband met de goede werken en wel zo,
I. ***dat de goede werken als grond der rechtvaardigmaking worden uitgesloten;***
II. dat het loon der goede werken wordt toegekend en
III. dat de noodzakelijkheid der goede werken wordt aangewezen.

I. dat de goede werken als grond der rechtvaardigmaking worden uitgesloten
De vorige Zondagsafdeling besprak de rechtvaardigmaking als bate van het geloof en leerde ons op grond van Gods Woord, dat de uitverkorenen alleen in Christus rechtvaardig voor God en erfgenamen des eeuwigen levens zijn en op Zijn aangebrachte gerechtigheid zijn vrijgesproken van schuld en straf, maar dat de toe-eigening dier gerechtigheid niet anders dan door het geloof, dat God Zijn volk schenkt, kan worden aangenomen.
Thans gaat de Onderwijzer op de rechtvaardigmaking alleen om de genoegdoening van Christus, dieper in, om elk steunen op onze goede werken geheel uit te sluiten. Zondag 24 verdedigt de leer der rechtvaardigmaking tegen hen, die de grond in hun goede werken willen leggen. Reeds in de vorige Zondagsafdeling werden die werken als grond geheel uitgesloten; zelfs het geloof, hoe onmisbaar het zijn moge, als de hand, om Christus te ontvangen, valt als grond in de rechtvaardigmaking des zondaars voor God weg; wij worden gerechtvaardigd niet

om, maar uit het geloof. De enige grond is de volkomen genoegdoening van Christus. Alles wat daarbuiten ligt is zandgrond, die onder onze voeten wegzinkt. Het blijft hier Christus alleen.
Maar die alle verdiensten van het schepsel uitsluitende leer heeft van de oudste tijden bittere vijanden gehad. Geen wonder! Ons natuurlijk hart wil noch kan de waardeloosheid der goede werken erkennen, het zoekt naar een verloren Paradijs buiten Jezus om en briest tegen de leer van vrije genade. Velen leenden dan ook het oor aan Pelagius, de Britse monnik, die ongeveer 400 jaar na Christus leefde en die niet alleen de onsterfelijkheid van de Gods beeld dragende mens, maar ook Adams val en daarmee de erfzonde loochende. Christus was voor Pelagius slechts voorbeeld om ons tot verbetering op te wekken. Hoe zou zulk een dwaalgeest, door de oude Christelijke kerk bij herhaling veroordeeld, ook maar iets verstaan van de rechtvaardigmaking des zondaars voor God uit genade, zonder enig werk van de mens? Wie de val in Adam loochent, kan niets verstaan van de rechtvaardigmaking op grond van de zoen- en kruisverdiensten van Christus.
Toch bleef de dwaalleer van Pelagius voortleven en zo wij reeds bij de behandeling van de vorige Zondagsafdeling vernamen, hingen in ons land in de zeventiende eeuw de Remonstranten haar aan en verwekten daardoor grote beroering in Nederlands kerk. Zij spraken van een genadige aanneming onzer werken door God en van een rechtvaardigmaking om het geloof, in plaats van door en uit het geloof, gelijk de Schrift zegt. En hoeveel zijn tot op de huidige dag van gevoelen, dat God hun de zonden wel vergeven zal, zo zij slechts braaf en deugdzaam leven. Christus is voor alle mensen gestorven, zo wil de Remonstrant; in. Christus te geloven is een daad van des mensen vrije wil en God neemt, goedgunstig onze werken taxerende, wat gebrekkig is, aan voor volmaakte gehoorzaamheid aan de wet.
De Socinianen maakten het nog erger, doordat zij geheel de voldoening van Christus loochenden, sprekend van een nieuwe wet, die, de wet van Mozes verbeterend en vermeerderend, ieder die goed doet het eeuwige leven belooft. Vooral tegen de Roomsen gaat de strijd. Rome toch leert, dat Christus wel de zaligheid heeft verdiend, maar dat wij ons die moeten waardig maken; dat Christus wel de eeuwige straf gedragen heeft, *maar dat wij voor de tijdelijke straffen der zonde moeten voldoen en dat de gerechtigheid van Christus niet volkomen is, maar door onze goede werken moet worden aangevuld.*
Zo spraken de Roomse vijanden van de leer der vrije genade op het Concilie te Trente. Rome verstaat niets van de rechtvaardigmaking, zo deze ons in de Schriften wordt geleerd. Zij kent de rechtvaardigmaking niet, zoals deze een rechterlijke daad Gods is, maar laat haar uit de heiligmaking opkomen. Door vernieuwing des harten, welke genade de kerk door de priester mededeelt, zou de mens kracht geschonken worden om de geboden Gods te onderhouden en dientengevolge door zijn goede werken zich een gerechtigheid te verwerven, die voor God geldt. Ja, waardoor hij zelfs oververdienen kan en zich zo een hoge graad van hemelse heerlijkheid verwerven. Rechtvaardigmaking is bij Rome rechtvaardigheid instorten. Welk een wanbegrip toch van de rechtvaardigmaking.
Ten rechte schrijft W. à Brakel, dat indien dit zo ware, door God zondig verklaren betekenen zou, dat God de zonde zou instorten. Groter ongerijmdheid is niet denkbaar. Nee, de rechtvaardigmaking vloeit niet uit de heiligmaking voort, maar is een vrijspreken van schuld en straf, gelijk de rechters in de vierschaar doen. En voor Gods rechterstoel kunnen onze werken niet bestaan, omdat zelfs de allerbeste dier werken, zelfs die, welke door het geloof van Gods kinderen worden betracht, met zonde zijn bevlekt. Om de handhaving van Gods recht gaat het en in de weegschaal van dat recht zijn al onze werken te licht bevonden. Zo God

ons oordelen zal naar onze werken, moet noodzakelijk het vonnis des doods worden uitgesproken.
Niet met te grote nadruk kan in zake de rechtvaardigmaking door het geloof worden vastgehouden en op de voorgrond gesteld, dat zij een rechterlijke daad Gods is; een vonnis, dat door de Hemelrechter uitgesproken, alleen dan vrijspreekt van schuld en straf der zonde en een recht ten eeuwige leven toekent, als de laatste penning aan het geschonden recht Gods is voldaan. En dat heeft Christus alleen en volkomen gedaan, zodat buiten Zijn gerechtigheid niets, zelfs geen nagelschrapsel in aanmerking komt. Maar dan is ook aan de leer, die de goede werken geheel of ten dele wil doen medetellen de hals afgesneden. Onze goede werken kunnen niet de gerechtigheid voor God, noch ook een stuk derzelve zijn.
Niet de liefde, maar het recht Gods treedt in de rechtvaardigmaking op de voorgrond. Sion wordt door recht verlost. God de Vader rechtvaardigt, als de Handhaver der geschonden gerechtigheid van het Goddelijk Wezen, aan Wie de Zoon Zichzelf, als de plaatsbekledende Borg voor de Zijnen heeft geofferd. "God is het, Die rechtvaardig maakt; wie is het, die verdoemt? Christus is het, Die gestorven is; ja, wat meer is, Die ook opgewekt is, Die ook ter rechterhand Gods is, Die ook voor ons bidt."
De Catechismus staat dus onwrikbaar vast op Gods Woord, als hij alle goede werken van de mens als grond der rechtvaardigmaking uitsluit en een gerechtigheid eist, die voor Gods gericht bestaan kan en van de wet Gods in alle stukken gelijkmatig zijn moet; en aan die eis voldoen onze werken niet. De Roomse aanvullingsleer is bovendien een verloochening van de volkomen genoegdoening van Christus en krenkt de onverbiddelijke rechtvaardigheid Gods. Nimmer kunnen wij één kwadrantpenning tegen die eis Gods opwegen. Het gedichtsel van des mensen hart is boos van zijn jeugd aan. Dat is het door de verbreking van het Verbond der Werken. De moedwillige ongehoorzaamheid onzer eerste voorouders, Adam en Eva, in het Paradijs, vernietigde echter Gods eis op de mens niet. Gods recht blijft de volmaakte onderhouding van zijn heilige wet eisen; dat recht houdt de schuldige geenszins onschuldig. Genadige aanneming, waardoor God het onvolmaakte, zondige werk des mensen voor volkomen zou aanzien, bestaat bij God niet. Voor Hem geldt alleen dat werk, dat van de wet Gods in alle stukken gelijkvormig is, dwz dat aan al de geboden Gods volmaakt beantwoordt. Dat doen onze werken nooit en daarmee is alle steunen op de goede werken veroordeeld en de Roomse kerk buiten de deur gezet, gelijk Hagar, van wie geschreven staat: "Werp de dienstmaagd uit en haar zoon, want de zoon der dienstmaagd zal niet erven met de zoon der vrije" (Gal. 4: 30).
O, dat die leer onder ons bewaard blijve en van kind tot kind worde voortgeplant; ja, niet alleen historiëel worde beleden, maar ook bevindelijk gekend. De historiële kennis toch laat ons innerlijk vreemd van dit ter zaligheid onmisbaar leerstuk. Maar het wordt zo geheel anders, als door de Heilige Geest Gods uitverkorenen en gekochten met Christus' bloed gedagvaard worden voor Gods rechterstoel. Al hun gerechtigheden worden als een wegwerpelijk kleed; niet alleen ongenoegzaam om ook maar één kwadrantpenning van hun ontzaglijke schuld te betalen, maar worden zelfs blinkende zonden voor God. Het oordeel van de eeuwige dood zien zij zich onderworpen; als een doodslager onder Israël jaagt de bloedwreker hen voort; wat zij aanwenden, er is geen ontkoming. Hun ijverigste werken tellen niet. Dagelijks wordt hun schuld meer en in oprechtheid des harten rechtvaardigen zij het vloekvonnis des doods, dat over hen is uitgesproken.
Comrie noemt het één van de kenmerken der genade, als de ziel God rechtvaardigt, al zou Hij haar voor eeuwig verdoemen en haar plaats stellen in de hel. Wij moeten op di@ vereniging

met Gods recht wel acht geven. De bijna-Christen komt dáár nooit, hoewel bang consciëntiewroegingen hem soms voor een tijd in grote angsten doen verkeren.
Reeds bij aanvang in de waarachtige overtuiging valt Gods volk het recht des Heeren toe en daarin, hoe onbegrijpelijk het ook wezen moge, ligt verademing en vervrijmoediging om genade bij God te zoeken. Al roept men nu van de preekstoelen: "Geloof en bekeer u", deze zielen kunnen eer met hun hand aan de hemel reiken, dan dat zij geloven kunnen, dat zij in Christus behouden zijn. Meer en meer vallen hun werken weg; hun bidden, hun zoeken, hun ijver om Gods wet nauwgezet te houden, al wat zij bedenken om hun oordeel te ontkomen, schiet te kort.
Mijn geliefden, het wordt bevindelijk geleerd, dat uit de werken van de wet geen vlees zal gerechtvaardigd worden voor God. De Heere breekt Zijn volk uit hun werkheiligheid, opdat zij Christus door het geloof zullen kennen en in Hem alleen de gerechtigheid voor God zullen vinden. Zo maar Gods recht in zijn onverbiddelijke eis van volkomen voldoening in onze ziel wordt afgedrukt, zal ons werk meer en meer wegvallen en de bloedwreker blijven, totdat wij in de vrijstad zijn ingegaan en door het Goddelijk vonnis zijn vrijverklaard. Maar dan vallen ook alle werken als grond in de rechtvaardigmaking weg; ook de werken des geloofs, als verlangen, wachten, pleiten op Gods beloften en wat dies meer zij. Geen werk telt in de rechtvaardigmaking mee. In de weegschaal van Gods recht geldt alleen de volkomen voldoening van Christus.
Zij, die met hun werken komen aandragen, hetzij Roomsen of Arminianen of Ethischen, die in de grond niet anders zijn dan verkapte Remonstranten, hetzij ook Gereformeerde belijders, die steunen óf op hun doop en belijdenis, óf op hun ernstig leven en bidden en indrukken in hun gemoed, zullen bedrogen uitkomen. Het zal eens hun tegenklinken: "Gewogen, gewogen en te licht bevonden." De waarheid is scherp voor ons natuurlijk bestaan; zij snijdt alles af, wat de mens voor God wil voortbrengen. Nooit kan het te scherp worden gezegd, dat onze werken geheel zijn uitgesloten in het stuk van de rechtvaardigmaking. Dit moge velen hard in de oren klinken, het wordt oprecht beaamd door hen, die aan hun zonden zaligmakend zijn ontdekt. En voor de Rechter werden geroepen om rekenschap te geven van hun daden. Verloren zondaren worden behouden, zonder hun werken, uit genade alleen, om de verdiensten van Hem, Die de wet van haar vloek ontwapend en Zijn uitverkorenen met God verzoend heeft. Hij bracht de volmaakte gehoorzaamheid, die door God geëist wordt; geen zucht, geen traan, geen nagelschrapsel van de mens komt in de rechtvaardigmaking in aanmerking.
Maar nu werpt men ons in het aangezicht, dat God toch de goede werken belonen wil, niet alleen in dit, maar zelfs in het eeuwige leven. Die beloning wordt door wat wij tot hiertoe overdachten geenszins geloochend. Integendeel!

II. ***Geven wij dan nu onze aandacht in de tweede plaats daaraan, dat de rechtvaardigmaking voor God om niet het loon der goede werken erkent.***
In vraag drie en zestig worden wij daarop gewezen: "Hoe? Verdienen onze goede werken niet, die God nochtans in dit en in het toekomende leven wil belonen?"
En het antwoord van de Onderwijzer erkent die beloning, maar wijst erop, dat de goede werken die beloning niet verdienen, maar dat zij toegekend wordt uit genade.
De Schrift spreekt zeer duidelijk van die beloning. "Ik ben", sprak God tot Abraham, "u een Schild, uw Loon zeer groot" (Gen. 15: 1). Mozes achtte de versmaadheid van Christus meerdere rijkdom te zijn dan de schatten in Egypte, "want hij zag op de vergelding des loons" (Hebr. 11: 26); en wie hij ook zij, "die tot God komt, moet geloven, dat Hij is en een Beloner is, dergenen, die Hem zoeken" (Hebr. 11: 6). De Heere Jezus sprak dan ook in Matth. 5: 12 tot

de gesmaden en vervolgden om Zijnentwil: "Verblijdt en verheugt u, want uw loon is groot in de hemelen." En de gemeente te Sardis had enige weinige namen, die hun klederen niet bevlekt hebben, "en zij zullen met Mij (spreekt Christus) wandelen in witte klederen, overmits zij het waardig zijn." Het staat dus wel vast, dat God de goede werken belonen wil; én in dit leven, én in het toekomende. Tot beschaming van hen, die in de zonde leven.

Hij, die op U vertrouwt,
Uw wetten onderhoudt,
Vindt daarin grote loon.

De tegenpartij, van Pelagius af tot de Semi-Pelagiaan als Rome toe, zou het pleit tegen de verdienstelooshеid der goede werken dan ook winnen, als deze beloning geschiedde naar verdienste. Maar dat is niet zo en daarmee is hun gehele goede-werken-leer de bodem ingeslagen. Er is toch tweeërlei beloning, nl. U*it genade en uit verdienste*. Om slechts één voorbeeld te noemen: denk aan de arbeiders in de wijngaard, waarvan u leest in Matth. 20. De vijf groepen arbeiders, daar genoemd, vallen bij de uitbetaling in tweeën. Allén ontvangen een penning. Maar die penning is niet voor allen dezelfde. De eerst gezondenen, met wie de heer van de wijngaard akkoord gemaakt heeft, het eens geworden is, ontvangen het loon, dat zij hebben verdiend. Eerlijk worden zij betaald. Zij mopperen, maar hebben geen reden. "Vriend!" zo sprak de heer, "Ik doe u geen onrecht; zijt gij niet met mij eens geworden voor een penning? Neem het uw (het eerlijk verdiende en hem dus toekomende loon) en ga heen." Hier is een beloning naar verdienste. Maar al de andere arbeiders zijn in de wijngaard gaan werken zonder akkoord; zij moeten afwachten, wat de heer van de wijngaard hen geeft. Is het loon een penning dan hebben ze geen penning *verdiend.* Hun penning is genadeloon, te groter, naarmate zij korter gearbeid hebben. De heer van de wijngaard geeft hun van het zijne, waarmee hij doet, wat hij wil.
En zo nu loont God de uitverkorenen met de genadepenning. En dit komt nog te klaarder uit, als de Heere Zijn discipelen in deze gelijkenis alle grond uit hun volgen van Hem ontneemt en hen erop wijst, dat zij zalig worden uit kracht van de soevereine verkiezing Gods. Hij besluit toch de gelijkenis van de arbeiders in de wijngaard met de woorden: "Alzo zullen de laatsten de eersten zijn en de eersten de laatsten; want velen zijn geroepen, maar weinigen uitverkoren."
Niet om hun volgen van Christus zullen de discipelen zalig worden; niet om de ontvangen genade en de vrucht daarvan in hun werken geopenbaard, zullen Gods kinderen het eeuwige leven beërven, maar uit soevereine genade alleen, om het eeuwig welbehagen van de Vader, zijnde van God verkoren. Niet alleen de rijke jongeling komt met al zijn werk te kort, maar ook de discipelen en met hen al Gods kinderen wordt elke grond uit de werken van onder de voet weggeslagen. Dit maakt de weg ter zaligheid voor Gods volk zo nauw; zelfs met de bevinding en de werkzaamheden van hun hart, hoeveel verkwikking daarin liggen moge; met de dierbare beloften hun geschonken; met hun volgen van Christus, kunnen zij voor Gods rechterstoel niet bestaan.
O, het houdt wat in: "Uit genade zijt gij zalig geworden." Met al hun werken vallen des Heeren lievelingen er buiten. Ontdekke de Heere ons er gedurig meer aan en behoude Hij ons en onze kinderen toch bij de zuivere leer, dat de beloning der werken geschiedt niet uit verdienste, maar uit genade. Van verdienste kan geen sprake zijn krachtens de verhouding, waarin de mens staat tot zijn Schepper. "Wanneer gij zult gedaan hebben, al hetgeen u bevolen is, zo zegt: Wij zijn onnutte dienstknechten, want wij hebben maar gedaan, hetgeen wij

schuldig waren te doen." God eist van ons volmaakte gehoorzaamheid, omdat Hij ons naar Zijn beeld heeft geschapen; en als wij Hem die volmaakte gehoorzaamheid gaven, (hoewel dit de gevallen mens gans onmogelijk is) dan nog misten wij alle aanspraak op verdienste. Dat de Heere het leven beloofde in de staat der rechtheid, was krachtens het Werkverbond, dat Hij met Adam en in hem met al diens nakomelingen sloot en waarin Hij hem de weg opende tot ontplooiïng van de volle heerlijkheid, die hem in de schepping gegeven was.
Maar als u de werken op zichzelf beschouwt, als plicht tot onderhouding van de wet, kan van verdienste en eis van uitbetaling door de mens ten opzichte van God geen sprake zijn. Hoeveel te min dan door de gevallen mens, die des doods schuldig is en naar ziel en lichaam zich door de zonde gans verdierf. Hoe zal hij iets voortbrengen, waarop hij beloning eist? Het loon der goede werken wordt, krachtens het Genadeverbond toegekend aan hen, die de zaligheid beërven. Het door de Heilige Geest vernieuwde volk brengt vruchten voort van het geloof en der bekering waardig. Zij zelf zijn Gode aangenaam in Christus en als vruchten daarvan ook hun werken. "De Heere zag Abel (eerst Abel) en zijn offer aan. Maar Kaïn en zijn offer zag Hij niet aan." De waardij voor God lag niet in het werk, maar in de genade om Christus' wil. Vandaar leest u dan ook (Openb. 14: 13): "Zalig zijn de doden die in de Heere sterven, van nu aan. Ja, zegt de Geest, opdat zij rusten mogen van hun arbeid; en hun werken volgen met hen."
Dit genadeloon is de troost voor Gods kinderen in druk en ellende. Smaad en hoon is menigmaal hun deel in dit leven; verstoten soms worden zij van vader en moeder om der waarheid. Daar tegenover staat het loon van gemeenschap met Gods kinderen; de zegen Gods in hun leven en des Heeren gunst in hun hart, die meer sterkt dan de uitgezochtste spijze. En eenmaal zal hun ziel ingaan in vrede en hun werken zullen hen volgen.
Niet vooruitgaan; hun werk geen grond van zaligheid, noch een stuk ervan. Het zal hun gaan, als geschreven is in Matth. 25. Zo geheel anders dan hun, die hun verdiensten willen doen meetellen en ze dies één voor één voordragen. "Alsdan zal de Koning zeggen tot degenen, die tot Zijn rechterhand zijn: "Komt, gij gezegenden Mijns Vaders! beërft het Koninkrijk, hetwelk u bereid is van de grondlegging der wereld; want Ik ben hongerig geweest en gij hebt Mij te eten gegeven; Ik ben dorstig geweest en gij hebt Mij te drinken gegeven; Ik was een vreemdeling en gij hebt Mij geherbergd; Ik was naakt en gij hebt Mij gekleed; Ik ben krank geweest en gij hebt Mij bezocht; Ik was in de gevangenis en gij zijt tot Mij gekomen. Dan zullen de rechtvaardigen Hem antwoorden, zeggende: Heere, wanneer hebben wij U hongerig gezien en gespijzigd? Of dorstig en te drinken gegeven? En wanneer hebben wij U een vreemdeling gezien en geherbergd? Of naakt en gekleed? En wanneer hebben wij U krank gezien of in de gevangenis en zijn tot U gekomen? En de Koning zal antwoorden en tot hen zeggen: Voorwaar zeg Ik u: voor zoveel gij dit één van deze Mijn minste broeders gedaan hebt, zo hebt gij dat Mij gedaan."
God zal hun werken lonen; doch, en dat zal het wonder te groter maken, niet naar verdienste, maar naar genade. Die beloning der goede werken kan dan ook geen grond zijn voor de leer van het verdienstelijk-zijn dier werken; integendeel, zij ontneemt er alle grond aan, dewijl zij uit genade geschiedt. En de genade sluit het werk ten opzichte van verdienstelijkheid en dus als grond van rechtvaardigmaking geheel uit. daarmee is Rome en met haar al degenen, die aan de goede werken enige verdienste toeschrijven, het wapen uit de hand geslagen. Zal men zich nu overgeven? Verre van dat. Luister slechts naar hetgeen de Catechismus nu ten derde ons aanwijst

III. ***aangaande de noodzakelijkheid der goede werken.***
De vijanden van de vrije genadeleer schimpen, als zou deze leiden tot een losbandig leven. Op dat verwijt gaat de Catechismus nu nog in, als hij ondanks hun verdienstelooshеid de noodzakelijkheid der goede werken leert. Zo heet het dan in vraag 64: "Maar maakt deze leer niet zorgeloze en goddeloze mensen?" Gij gevoelt, dat is dezelfde smaad, die men in Paulus' dagen tegen de verkondiging van het Evangelie uitbracht. Toen reeds waren er, die de vrije genadeleer lasterden en dat deed de apostel schrijven in Romeinen 3: 8: "En zeggen wij niet liever (gelijk wij gelasterd worden en gelijk sommigen zeggen dat wij zeggen): Laat ons het kwade doen, opdat het goede daaruit voortkome?" En wat was het antwoord, dat Paulus die lasteraars gaf? "Welker verdoemenis rechtvaardig is."
Onder de verdoemenis zij besloten, die de vrije genade misbruikt tot een oorzaak voor het vlees. Alleen reeds deze tekst ware afdoende om de smader de mond te stoppen. Het verwijt is afdoende weerlegd. Als ergens de rechtvaardigmaking geleerd wordt met uitsluiting van alle werken van de mens, dan is het wel in de Brief aan de Romeinen. En juist in die Brief besluit Paulus onder de verdoemenis, die het kwade willen doen, opdat het goede daaruit voortkome. Hetzelfde hoofdstuk besluit hij met de woorden: "Doen wij dan de wet te niet door het geloof? Dat zij verre, maar wij bevestigen de wet."
Om niet meer te noemen, in Romeinen 6 komt de apostel nog eens op deze zaak terug, nadat hij in het daaraan voorafgaande kapittel de rechtvaardigmaking door het geloof zo duidelijk heeft geleerd, vragende: "Wat zullen wij dan zeggen? Zullen wij in de zonde blijven, opdat de genade te meerder worde?" En weder wijst hij die lasterlijke bedenking af met de woorden: "Dat zij verre." Verre is het er vandaan, dat deze leer zorgeloze en goddeloze mensen maakt, die in de zonde blijven. "Wij, die der zonde gestorven zijn, hoe zullen wij nog in dezelve leven?" In de rechtvaardigmaking is een inplanting in Christus, zonder welke Diens gerechtigheid nimmer de onze worden kan, maar dan volgt daaruit ook, dat de rechtvaardigmaking met uitsluiting van al onze werken geen zorgeloze en goddeloze mensen maakt.
Juist zoals de Onderwijzer antwoordt op de bovenvermelde vraag: "Neen zij, want het is onmogelijk, dat zo wie Christus door een waarachtig geloof ingeplant is, niet zou voortbrengen vruchten der dankbaarheid."
Daarmee kunnen die in hun werken roemende Pelagianen, Roomsen en wie al meer, het dan doen en allen, die van de soevereine genade vijand zijn en die, gelijk de oudste zoon, zeer toornig zijn, als een doorbrenger, een verlorene, een doem-schuldige, wordt aangenomen en met God verzoend, uit genade alleen. Zij werken om loon; het is hun om de hemel, niet om God te doen en hun einde zal zijn het eeuwige verderf. Aan de rechtvaardigmaking is de heiligmaking onafscheidelijk verbonden. Maar deze beide weldaden zijn toch onderscheiden. Hellenbroek heeft het ons reeds in onze kindse dagen geleerd, dat dit onderscheid drievoudig is:

1e. de rechtvaardigmaking geschiedt buiten ons, de heiligmaking binnen ons;
2e. de rechtvaardigmaking neemt de schuld der zonde weg, de heiligmaking de smet der zonde;
3e. de rechtvaardigmaking geschiedt volmaakt, de heiligmaking in dit leven maar ten dele.

1e. Buiten ons, in Christus, zo wij in Zondag 23 vernomen hebben, geschiedt de rechtvaardigmaking; het is de vrijspraak Gods van eeuwigheid en in de opstanding van Christus, waarvan de Heilige Geest de uitverkoren zondaar kennis geeft en waarvan Hij hem verzekert.

2e. In de rechtvaardigmaking wordt de schuld verzoend. Maar wij zijn niet alleen schuldenaren aan Gods recht geworden, maar ook gans verdorven; en die smet der zonde wordt afgewassen in de heiligmaking; en
3e. de rechtvaardigmaking geschiedt volmaakt, want God rechtvaardigt een mens niet half, maar spreekt hem geheel vrij van zijn schuld en straf en schenkt hem een recht ten eeuwige leven. Maar de heiligmaking blijft in dit leven ten dele, want hoewel de kerk van God in Christus volmaakt is, blijft haar tot de laatste ademtocht toe de zonde aankleven en begeert het vlees tegen de geest en de geest tegen het vlees.

Maar hoewel deze beide weldaden, die de Roomse kerk verwart, onderscheiden zijn, zij zijn niet van elkaar te scheiden. Christus is niet alleen tot rechtvaardigmaking gegeven, maar ook tot heiligmaking. Die met Hem sterven, zullen ook met Hem leven. Beide weldaden gaan tezamen, van de wedergeboorte aan en voorts in de oefening des geloofs. Wie zich beroemt in de rechtvaardigmaking en geen lust heeft gekregen in de betrachting van Gods geboden, bedriegt dan ook zichzelf. De Antinomiaan heeft Paulus onder het oordeel besloten. Daarom is de beschuldiging van Rome tegen de rechtvaardigmaking met uitsluiting van de werken, vals. Wie Christus door een waarachtig geloof ingeplant is, zal vruchten voortbrengen, van het geloof en der bekering waardig. Het kan niet anders; het is onmogelijk, dat dit niet geschieden zou, zegt de Onderwijzer.
Nee, de goede werken zijn niet de grond van de rechtvaardigmaking maar wel de vruchten van de heiligmaking die van de rechtvaardigmaking niet te scheiden is. De goede werken worden dus niet uitgesloten en Gods volk hijgt naar de geloofsgemeenschap met Christus, opdat het in Hem blijve en veel vrucht drage. "Ik jaag er naar", zegt Paulus, "of ik het ook grijpen mocht, waartoe ik van Christus Jezus ook gegrepen ben." En hij was, gelijk al Gods volk is, geroepen tot de volmaaktheid om God eeuwig te loven en te prijzen. Naar die volmaaktheid is het jagen van Gods volk, die het eenmaal in eeuwige heerlijkheid verkrijgen zal.
Zó vals is de beschuldiging, dat de leer van de rechtvaardigmaking om niet, zorgeloze en goddeloze mensen maakt, dat zij integendeel doet jagen naar het wit, tot de prijs der roeping Gods, die van boven is in Christus Jezus en degenen, die volmaakt zijn (in hun staat bevestigd in Christus) zijn van dit gevoelen (Phil. 3: 15). Dat doet de gerechtvaardigde gedurig begeren de bediening van de Heilige Geest, Die de belofte vervult: "Ik zal maken, dat zij in Mijn inzettingen zullen wandelen." Komt zingen wij met de dichter uit Psalm 119: 3:

Och, schonkt Gij mij de hulp van uw Geest!
Mocht Die mij op mijn paán ten Leidsman strekken!
'k Hield dan Uw wet, dan leefd' ik onbevreesd;
Dan zou geen schaamt' mijn aangezicht bedekken,
Wanneer ik steeds opmerkend waar' geweest,
Hoe Uw geboón mij tot Uw liefde wekken.

Of er dan geen zorgeloze en goddeloze mensen zijn, zelfs onder hen, die van de vrije genade Gods spreken? Gewis ja, die zijn er; mensen, die een schandvlek zijn; die in strijd met hun belijdenis en met het voorwenden, dat zij Christus deelachtig zijn geworden, in de zonde leven en anderen van de weg der godzaligheid aftrekken. Ja, die zijn er; antinomianen, wet-bestrijders, die beweren, dat het er zo nauw niet op aan komt met onze werken; Christus heeft immers voor de zonden betaald? In de gemeente te Pergamus werden zij genoemd, degenen, die de leer Balaá.ms houden, die Balak leerde de kinderen Israëls een aanstoot voor te werpen,

opdat zij zouden afgodenoffer eten en hoereren. "Alzo hebt ook gij, die de lering der Nicolaïeten houden, hetwelk Ik haat", zegt de Heere.
O, het mocht hun als een donderslag op de ziel vallen: God haat hun werken en zo zij zich niet bekeren, zal. Hij tegen hen krijg voeren met het zwaard Zijns monds. Die oren heeft om te horen, die hore.
Maar al zijn er mensen te allen tijde geweest en al zullen zij er wel blijven ten einde toe, die de leer der rechtvaardigmaking met uitsluiting van al onze werken als grond, misbruiken tot een oorzaak voor het vlees, die leer zelf geeft geen grond tot een zorgeloos en goddeloos leven. Integendeel! Zij vermaant om vruchten te dragen, als de ranken in de Wijnstok Christus.
Straks, in Zondag 32, hopen wij op dit stuk terug te komen, waarvan wij hier met deze opmerkingen volstaan, van de Heere begerend, dat Hij ons bij de zuivere leer beware. Alleenlijk, dat wij tot onszelf er mede mogen inkeren. Hebben wij door Gods Geestes-licht ooit onze werken leren verwerpen als grond om voor God gerechtvaardigd te worden? Werd dat praktijk in onze harten? Zijn onze beste werken ons ooit zonden geworden voor God?
O, neemt het niet te ruim met de zonden; denkt niet: een mens moet toch wat hebben. Straks zullen wij voor Gods rechterstoel rekenschap moeten geven, zelfs van elk ijdel woord, dat wij gesproken hebben. Maar al werden wij de rijke jongeling en Paulus gelijk, die naar de wet onberispelijk leefden, onze werken zijn niet vol voor God. We moeten Christus en Zijn gerechtigheid door een waar geloof deelachtig worden of het eeuwig oordeel des doods zal straks over ons worden voltrokken.
Mijn onbekeerde toehoorder, het mocht u tot inkeer brengen, eer de dag van genade zal zijn voorbijgegaan.
En welk een ontdekking ligt toch in deze vrije genadeleer voor Gods volk. O, tobbende zielen, die nog steeds zoekt met uw werken God te bevredigen, de Heere stote u van al uw gronden af, opdat ge in Christus alleen uw zaligheid zoeken moogt en niet kon rusten vóór u in Hem geborgen werd. Maar ook doe de Heere u door Zijn ontdekkende genade meer en meer uw ongelijkvormigheid zien aan de volmaaktheid, waarvan de Heere sprak: "Zijt dan gijlieden volmaakt, gelijk uw Vader, Die in de hemelen is, volmaakt is."
De allerheiligste heeft maar een klein beginsel daarvan en in eigen kracht kan Gods volk zelfs niet één zonde overwinnen. Maar in de geloofsgemeenschap met Christus is het meer dan overwinnaar. Zo verwaardige de Heere ons dan in Hem te blijven. "Blijft in Mij en Ik in u; gelijkerwijs de rank geen vrucht kan dragen in zichzelf, zo zij niet in de wijnstok blijft, alzo ook gij niet, zo gij in Mij niet blijft."
O, doe de Heere ons toch verstaan: "Zonder Mij kunt Gij niets doen", opdat wij, mijdende alles, wat ons van Hem aftrekt, gedurig meer verwaardigd worden in Hem te blijven en uit Hem vruchten te dragen. Zo zal het uw roem zijn door genade alleen, zonder één uwer werken gerechtvaardigd te zijn om niet en toch ook blijken in al uw wandel, dat deze leer geen zorgeloze en goddeloze mensen maakt, *maar de Vader in u verheerlijkt wordt, dat gij veel vrucht draagt*. Amen.

Van de Werkmeester van het geloof en de door Hem bestemde genademiddelen

ZONDAG 25

Psalm 119: 7.
Lezen: Romeinen 10.
Psalm 38: 2, 3.
Psalm 103: 7.
Psalm 106: 3.

Geliefden,
In Johannes 3: 36 trekt de Heere Zelf de scheidslijn tussen hen, die zalig worden en die verloren gaan, zeggende: "Die in de Zoon gelooft, die heeft het eeuwige leven. Maar die de Zoon ongehoorzaam is, die zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft op hem." Hiermee verklaart de Heere allereerst de diepe staat van des mensen ellende; de toorn Gods rust op hem. Krachtens hun diepe val in Adam zijn alle mensen kinderen des toorns van nature en liggen zij onder het rechtvaardig vonnis van de drievoudige dood. Wij liggen verloren. Zelfs van de uitverkorenen zegt ons Paulus, dat zij van nature kinderen des toorns zijn, gelijk al de anderen. Die toorn Gods blijft op allen dei niet door het waarachtig geloof Christus wordt ingelijfd. In aller eeuwen eeuwigheid zal die toorn Gods op hem branden als het vuur, dat niet wordt uitgeblust. Uit die staat van ellende verlost de Heere Jezus echter de Zijnen, naar het welbehagen Zijns Vaders, dat door Zijn hand gelukkiglijk zal voortgaan.
Daartoe heeft Hij Zichzelf gegeven tot een offer voor hun zonden; de toorn Gods heeft Hij voor hen gestild en door een waarachtige gemeenschap aan Hem stelt Hij hen in een dadelijke verzoening met God. Hoe groot hun zonden ook zijn, hoe schrikkelijk hun vijandschap tegen God en Zijn volk, al bliezen zij met Paulus dreiging en moord, het bloed van Christus is overvloedig genoeg tot verzoening van zonden van de gehele wereld. En toch niet geheel de wereld zal door Hem behouden worden.
"Want dit is geweest de gans vrije raad, de genadige wil en het voornemen Gods des Vaders, dat de levend- en zaligmakende kracht van de dierbare dood Zijns Zoons zich uitstrekken zou tot al de uitverkorenen, om die alleen met het rechtvaardigmakend geloof te begiftigen en door ditzelve onfeilbaar tot de zaligheid te brengen" (Dordtse leerregels).
En dat geloof, dat een gave Gods is, is het geloof in de Zoon van God en doet ons in Hem het eeuwige leven beërven. "Die in de Zoon gelooft, heeft het eeuwige leven." Gods eigen en natuurlijke Zoon heeft het leven in Zichzelf, Hij verwierf het eeuwige leven voor de Zijnen in onze menselijke natuur, Gods toorn voor de uitverkorenen dragend en Hij schenkt hun dat leven, doordat zij door het geloof Christus worden ingelijfd en al Zijn weldaden aannemen. Daarom wordt het wel het zaligmakend geloof genoemd, hoewel Christus alleen een volkomen Zaligmaker is en het geloof niet het allerminste aan Hem toevoegt, zoals wij in de vorige Zondagsafdeling vernamen, dat Gods volk niet gerechtvaardigd wordt om de waardigheid van het geloof, maar alleen op grond van de volkomen genoegdoening, gerechtigheid en heiligheid van Christus, die hun wordt toegerekend uit louter genade. Zonder geloof hebben wij echter geen deel aan Hem en kan niemand zalig worden. Het eeuwige leven is alleen te verkrijgen door het geloof. *Die in Mij gelooft heeft het eeuwige leven. In Mij*; niet alleen aan Mij, erkennend historiëel, dat Ik naar de Schriften gekomen ben, maar in Mij, om de zaligheid in Mij en in Mij alleen te zoeken en te vinden.

Maar indien dan aan het geloof in Christus het eeuwige leven hangt, hoe komen wij aan dát geloof? Op die vraag geeft de vijf en twintigste afdeling van onze Heidelberger Catechismus het antwoord, in de behandeling van de genademiddelen. Die Zondag luidt:

Vraag 65: ***Aangezien dan alleen het geloof ons Christus en al Zijn weldaden deelachtig maakt, vanwaar komt zulk een geloof?***
Antwoord. Van de Heilige Geest, Die het geloof in onze harten werkt door de verkondiging des heiligen Evangelies, en het sterkt door het gebruik van de Sacramenten.
Vraag 66: Wat zijn Sacramenten?
Antwoord. De Sacramenten zijn heilige, zichtbare waartekenen en zegelen, van God ingezet, opdat Hij ons door het gebruik daarvan de belofte des Evangelies des te beter te verstaan geve en verzegele; namelijk, dat Hij ons vanwege het enige slachtoffer van Christus, aan het kruis volbracht, vergeving der zonden en het eeuwige leven uit genade schenkt.
Vraag 67: Zijn dan beide, het Woord en de Sacramenten, daarhenen gericht of daartoe verordend, dat zij ons geloof op de offerande van Jezus Christus aan het kruis, als op de enige grond 'onzer zaligheid, wijzen?
Antwoord. Ja zij toch, want de Heilige Geest leert ons in het Evangelie, en verzekert ons door de Sacramenten, dat onze volkomene zaligheid in de enige offerande van Christus staat, die voor ons aan het kruis geschied is.
Vraag 68: Hoeveel Sacramenten heeft Christus in het Nieuwe Verbond of Testament ingezet?
Antwoord. Twee, namelijk, de heilige Doop en het heilige Avondmaal.

Van de Werkmeester des geloofs en de door Hem bestemde genademiddelen handelt deze Zondagsafdeling en zij bepaalt ons

I. bij de verkondiging van het heilig Evangelie, waardoor de Heilige Geest het geloof werkt;
II. bij de kracht der Sacramenten, die zijn ingesteld;
III. bij de strekking der genademiddelen.

I. ***bij de verkondiging van het heilig Evangelie***
Toen de Heere Jezus gereed stond ten hemel op te varen en Hij Zijn discipelen bijeenvergaderd had, op de berg die Hij hun in Galilea bescheiden had, gaf Hij hun het bevel: "Gaat dan henen, onderwijst alle volken, dezelve dopende in de Naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes." Niet alleen de Joden, wie onder het Oude Verbond de Woorden Gods waren toebetrouwd, terwijl God de heidenen het in hun blinde afgodendienst, maar ook aan deze vreemdelingen van het Evangelie, moest het Woord nu gepredikt worden, nu de ceremoniën waren vervuld in Christus en Israël als het boven anderen bevoorrechte volk had afgedaan. Ja, de natuurlijke takken werden afgebroken en de heidenen werden in de olijfboom ingeënt, opdat eenmaal door de ingang der heidenen Israël tot jaloersheid zal verwekt worden en het ganse getal van uitverkorenen uit alle volken en talen en natiën zal zalig worden. Daartoe moesten alle volken worden onderwezen en de discipelen tot allen uitgaan.
Want de Heere werkt het geloof, gelijk de Catechismus naar de Schrift zegt, door middel van de verkondiging van het heilig Evangelie en Hij versterkt het door datzelfde Woord en door het gebruik van sacramenten. Woord en sacramenten worden dan ook wel genoemd de genademiddelen. Die middelen heeft de Heere naar Zijn soeverein welbehagen verordineerd,

om het geloof te werken en te versterken. Het Woord heeft daarbij een dubbele, het sacrament een enkelvoudige werking: de verkondiging van het Evangelie dient én tot werking én tot versterking, maar de sacramenten alleen tot versterking van het geloof.
De doop wederbaart niet en tot het Heilig Avondmaal ga men niet, om bekeerd te worden, maar alleen degenen, die een nieuw leven deelachtig zijn, worden tot des Heeren dis genodigd. En hoe ligt het dan met de versterking van het geloof door de Heilige Doop? Dewijl God door de doop Zijn Verbond en beloften bevestigt, zo wil Hij Zijn volk, dat het geloof deelachtig is, versterken dat Hij aan Zijn Verbond in der eeuwigheid gedenkt, opdat het te meer én voor zichzelf én voor de komst van Gods Koninkrijk verzekerd worde, dat de Heere vervullen zal, wat Hij beloofd heeft.
Uit deze middellijke werking en versterking van het geloof vloeit voort, dat wij aan de middelen gebonden zijn, ook Gods volk. Gij kunt niet zeggen: God kan mij wél in de kroeg of op de kermis bekeren, terwijl gij de genademiddelen veracht, maar gij zijt om het heil uwer ziel verplicht u met uw zaad onder Gods Woord te bégeven en dat Woord te betrachten. Die gebondenheid aan de genademiddelen geldt ook voor Gods volk, opdat het opgebouwd worde in het allerheiligst geloof en niet dwale bij eigen licht, noch drijve op het gevoel, dat misleidt. Hoe klaar zegt de Heere Zelf het ons door Zijn knecht Paulus: "Het geloof is uit het gehoor en het gehoor uit het Woord van God." Waar het Woord van God ontbreekt, wordt dus het middel gemist waardoor God de Heilige Geest in de harten van verloren zondaren het geloof werkt.
Is er één drangreden de heidenen het Evangelie te brengen dan is het deze. In de woorden, die de Heere tot Zijn discipelen sprak: "Gaat dan henen, onderwijst alle volken" ligt dan ook het zendingsbevel en waar de kerk van God deze roeping ontrouw is, daar geeft zij de duizenden van blinde heidenen aan zichzelf over, en onthoudt zij hun het middel, waarvan God de Heilige Geest Zich wil bedienen om het waar zaligmakend geloof in de harten te werken.
Alle tegenbedenking tegen dit bevel blijft krachteloos. Ja, er zijn honderden "heidenen" in ons eigen vaderland. Maar wie zich op dit droevig verschijnsel beroept, om tegen de zending te ageren, ziet niet alleen voorbij, dat al deze van God en Zijn dienst vervreemden in de mogelijkheid verkeren het Woord te horen, maar lijdt zodanig aan verblinde inconsequentie, dat hij ook naar die "heidenen" geen hand uitsteekt. Hij argumenteert met wat hijzelf niet wenst te gebruiken. Zou onze ziel niet droevig worden vanwege de schuld, die op ons rust? Zou die schuld aan de heidenen ons niet als een zware last drukken, als wij bedenken, dat daardoor duizenden sterven zonder ooit in de mogelijkheid geweest te zijn zalig te worden? "Hoe zullen zij in Hem geloven van Welke zij niet gehoord hebben? en hoe zullen zij horen zonder die hun predikt?" (Romeinen 10: 14). De Heilige Geest werkt het geloof door het *gehoor des gepredikten Woords.* Hij opende onder de prediking van Paulus Lydia's hart, dat zij acht nam op hetgeen van Paulus gesproken werd. Het Woord is het zaad van wedergeboorte. Zegt Petrus ook niet klaar in 1 Petrus 1: 23: "Gij, die wedergeboren zijt, niet uit vergankelijk, maar uit onvergankelijk zaad, door het levende en eeuwig blijvende Woord van God"? Ook Jacobus dient hier ten bewijs, wanneer hij schrijft: "Naar Zijn wil heeft Hij ons gebaard door het Woord der waarheid." Door de prediking des Woords zoekt Paulus de Galaten "wederom te baren, totdat Christus een gestalte in hen krijge" (Gal. 4: 19). Hij had de Corinthiërs door het Evangelie geteeld (1 Cor. 4 15).
Het duldt dus geen tegenspraak, wat de Onderwijzer ons in deze Zondag zegt, dat God door Zijn Geest en Woord het geloof in de harten van zijn uitverkorenen werkt. Door Zijn Geest en Woord, want toch op zichzelf kan dat gepredikte Woord, met hoeveel ernst en welmenendheid ook voorgedragen, onze harten niet veranderen. Wij onderscheiden dan ook een uitwendige en een inwendige roeping door Gods Woord. In de natuur is, en dat houden wij o.m. staande

tegen de Luthersen, geen roeping ter zaligheid. Alleen door Zijn Woord maakt God de weg des levens bekend aan ieder, wie het Evangelie gepredikt wordt. Ja, Hij dringt door Zijn knechten bij hen aan, zoals Paulus zegt: "Zo zijn wij dan gezanten van Christus' wege, alsof God door ons bade, wij bidden van Christus' wege: laat u met God verzoenen." Ezechiël drong aan, als een herder achter de schapen betaamt. En toch, hoe ernstig het oordeel van verdoemenis wordt voorgesteld en de nodiging tot Christus door het Evangelie aan het hart wordt gelegd, toch draagt dat Woord niet bij allen vrucht ter bekering. De Heere Jezus zegt het ons Zelf in de gelijkenis van de arbeiders in de wijngaard: "Velen zijn geroepen, maar weinigen uitverkoren."

En alleen in de uitverkorenen werkt de Heilige Geest een welbereide aarde, waarin het Woord vruchten dragen zal. En toch zal niemand de schuld op God kunnen werpen, als hij onder de verkondiging van het Evangelie verhardt. De schuld daarvan ligt bij ons, nademaal het Woord de ganse openbaring Gods tot onze zaligheid bevat. "De oorzaak of schuld van het ongeloof, gelijk ook van alle andere zonden, is geenszins in God, maar in de mens", zo beleden onze Dordtse vaderen. "Het geloof echter in Jezus Christus en de zaligheid door Hem, is een gave Gods uit vrije genade, gelijk geschreven is: "Uit genade zijt gij zalig geworden door het geloof en dat niet uit u, het is Gods gave" (Eféze 2: 8). Zo ook: "Het is u uit genade gegeven in Christus te geloven" (Phil. 1: 29)." (Vijf Art. tegen de Rem. I, 5).

Dit is het kostelijke van de ware Gereformeerde leer, dat zij bij de handhaving van des mensen verantwoordelijkheid de vrije genade Gods in het zaligen van zondaren luisterrijk ontvouwt. Elkeen, die leeft onder het Woord wordt uitwendig van God geroepen tot zaligheid, en alleen door zijn moedwillige versmading en de verharding van zijn hart, zal hij de zaligheid van God hem aangeboden, derven, en 'zal het hem gebrachte Woord tegen hem getuigen. Het ongeloof, dat hem verhindert voor Gods Woord in het stof te buigen is zijn schuld.

O, wat zal dat Woord op zijn ziel eeuwig branden; het zal zijn een reuk des doods ten dode. En toch, het oprecht geloof komt van de Heilige Geest, Die het in onze harten werkt. Het is dus niet van ons zelf; in Christus te geloven tot zaligheid. "De natuurlijke mens begrijpt niet de dingen, die des Geestes Gods zijn; want zij zijn hem dwaasheid en hij kan ze niet verstaan, omdat zij geestelijk onderscheiden worden. Maar de geestelijke mens onderscheidt wel alle dingen, maar hijzelf wordt van niemand onderscheiden" (1 Cor. 2: 14 en 15).

Om te verstaan, de dingen die des Geestes Gods zijn, m.a.w. die te geloven, zich er in te verlustigen en op te verlaten, is ons van node dat wij een wedergeboren, geestelijk mens worden. In die vernieuwing des harten plant dan ook God de Heilige Geest het geloof in de ziel van de uitverkorenen. En tegenover hen, die het soevereine werk Gods tot een eis stellen, en het geloof de mens opdringen om tenslotte in historiële toestemming van de Waarheid de grond van zaligheid te leggen, kan met niet genoegzame nadruk dit antwoord van de Onderwijzer worden gesteld.

Onze dagen zijn vol van aanzetting om met zijn zonden naar Jezus te gaan en Hem aan te nemen, en in Hem te geloven. Maar hoe zullen wij tot Hem gaan, zo onze zonden ons niet zijn ontdekt; zo onze vijandschap niet werd verbroken; zo onze eigengerechtigheid niet werd als een wegwerpelijk kleed voor God. "Niemand kan tot Mij komen", sprak Christus, "tenzij de Vader, Die Mij gezonden heeft, hem trekke." En opdat wij ons achter onze onmacht niet verschuilen zei Hij ronduit: "Gij wilt tot Mij niet komen, opdat gij het leven moogt hebben." Door het geloof tot Jezus te komen moet de zondaar gegeven worden van de Vader; in hem worden gewrocht door de Heilige Geest, Die het geloof werkt. Alle opvoeding, onderwijzing, bevatting van de Waarheid, zuivere belijdenis of wat dies meer zij, schiet te kort, doordat die alle op zichzelf (hoe goed en noodzakelijk ook) niet vermogen onze vijandschap te verbreken.

Vanwege de verharding van ons hart, is het ons niet mogelijk te geloven. Wij bevinden ons in de staat van ongeloof; en ons wacht, om eigen schuld, niet anders dan het vreselijk verwijt, eens gesproken tegen de stad des Groten Konings: "Jeruzalem, Jeruzalem! gij, die de profeten doodt en stenigt, die tot u gezonden zijn! hoe menigmaal heb Ik uw kinderen willen bijeenvergaderen, gelijkerwijs een hen hare kiekens bijeenvergadert onder de vleugelen; en gijlieden hebt niet gewild!"
Het ongeloof is van ons; het geloof is van de Heilige Geest. Maar hoe kan nu toch de Heere door de verkondiging van het Evangelie Christus ook aanbieden aan degenen, die Hij tevoren besloten heeft in de verwerping om hen naar Zijn onkreukbare rechtvaardigheid te verdoemen? Is dan die aanbieding waarachtig? Gewis ja, dewijl God bovenal Zijn ere zoekt, zowel in rechtvaardige vergelding van ongehoorzamen als in de verheerlijking van zijn barmhartigheden in hen die door Zijn Geest en Woord de zaligheid zullen beërven. En nu zal de Heere te meer verheerlijkt worden in degenen, die verloren gaan, naarmate Hij door Zijn Woord hun de weg des levens bekend maakte en het is de troost en blijdschap van Gods knechten dat de Heere verheerlijkt wordt zowel in degenen die verloren gaan, als in degenen, die behouden worden.
Al draagt de prediking weinig vrucht; al worden onder de vervulling van hun bediening weinig of geen mensen bekeerd; al zouden zij met Jesaja moeten uitroepen: "Wie heeft onze prediking geloofd en aan wie is de arm des Heeren geopenbaard?" Het hindere hen niet in hun getrouwe arbeid, dewijl Paulus plantte en Apollos nat maakte, maar God de wasdom geeft. En die vrucht werkt God naar Zijn welbehagen tot Zijn verheerlijking. Zo zijn zij slechts dienstknechten Gods, om de last te volbrengen, hun door de Heere opgelegd en hij die plant en hij die nat maakt, beiden zijn niets. God doet met Zijn Woord, wat Hem behaagt en in de onvoorwaardelijke overgave aan dat welbehagen heeft de dienaar des Woords zijn blijdschap en moed en troost. Mist hij die overgave, dan loopt hij groot gevaar zelf mensen te bekeren en daarin zijn roem te stellen in plaats dat God in hem verheerlijkt wordt.
God wil echter door middel van de prediking van het Evangelie Zijn uitverkorenen trekken en met het geloof begiftigen. De grond, dat God in de tijd enigen met het geloof begiftigt en anderen daarmee niet begiftigt, ligt in Zijn eeuwig besluit, volgens welk besluit Hij de harten van uitverkorenen, hoe hard ze ook zijn, genadiglijk vermurwt en overtuigt om te geloven. Zo wordt de prediking des Woords een kracht Gods tot zaligheid. Het Evangelie, en dat is het gehele Woord, de volle raad Gods, tot zaligheid der Zijnen, verbrijzelt de zondaar; het slaat als een hamer de rots zijns harten aan stukken. Niemand kan hier God keren. Al bliezen wij dreiging en moord tegen de Gezalfde des Heeren; al riepen wij met alle macht: "Laat ons de banden verscheuren en de touwen van ons werpen", het Woord heeft een alles overwinnende kracht.
O, welk een verslagenheid werkt dat gepredikte Woord; welk een krachtige overreding, dat wij voor God des doods schuldig zijn. Maar, en zie daar oefent zich het door God gewrochte geloof, welk een zielszaligende blijdschap wekt het Woord in de verkondiging van Christus, Die de weg is en de waarheid en het leven, en Die zich door Zijn Woord aan de ellendige zondaar ontdekt als de oorzaak van zijn eeuwige zaligheid. En laat nu Gods volk maar betuigen, wat anders hun ziel trekt naar de prediking van het Evangelie, dan de openbaring van Christus; wat hun hart meer vervrolijkt, dan dat het geloof in Hem verwakkerd wordt door en onder de verkondiging van Gods getuigenis. Want het is de Heilige Geest, Die dat eens gewrochte geloof ook versterkt en doet toenemen, daartoe eveneens gebruikend als middel datzelfde gepredikte Woord en daarbij het gebruik der sacramenten. Het Woord heeft aldus een dubbele, maar het sacrament heeft slechts een enkelvoudige werking. Zo is het Woord in

zijn prediking de melk der zuigelingen en de vaste spijze der volwassenen; niemand is te klein om van die prediking vrucht te ontvangen tot versterking des geloofs; ook niemand te vergevorderd in de genade om naar die prediking te horen en er uit te ontvangen de wasdom in Christus Jezus. Indien maar de Heilige Geest het Woord vruchtbaar maakt, zal het tot zaligheid dienen voor de onbekeerde en een spijs zijn voor Gods volk, waarvan het zingt:

Hoe zoet zijn mij Uw redenen geweest!
Geen honing kon 't gehemelt' beter smaken.

II. ***Staan wij nu in de tweede plaats stil bij de kracht der sacramenten, die zijn ingesteld.***
Het woord sacrament zèlf komt in de Bijbel niet voor. De Roomse kerk beweert van wèl en beroept zich daartoe niet op Gods Woord, zoals het oorspronkelijk gegeven is, maar op de Vulgata, die een vertaling is van het Nieuwe Testament uit het Grieks in het Latijn, en waarin in Eféze 5: 32 is overgezet: "Dit sacrament is groot." Daaruit besluit Rome nu, dat de naam sacrament wèl in de Bijbel voorkomt en dat dan ook het huwelijk een sacrament is. Maar dit alles is er geheel naast, want in Eféze 5 staat niet "dit sacrament", maar "deze verborgenheid is groot" en een verborgenheid is nog geen sacrament.
De naam *sacrament* vindt u in de Bijbel niet. Dat wil echter niet zeggen, dat wij deze naam niet gebruiken mogen, mits men er maar door verstaat, wat de sacramenten naar de Schrift zijn: "heilige, zichtbare waartekenen en zegelen, van God ingezet, opdat Hij ons door het gebruik derzelve de belofte des Evangelies des te beter te verstaan geve en verzegele." De sacramenten hebben dus iets zichtbaars; ze kunnen met het oog waargenomen worden, gelijk het is met het water in de Doop en met het brood en de wijn in het Avondmaal. De sacramenten zijn niet alleen geestelijk, zij hebben ook een stoffelijke zijde. Daarom is het niet des Heeren Avondmaal houden, als Gods kinderen in hun eenzaamheid de zalige gemeenschap Gods in Christus mogen smaken en de Heere hun doet ervaren: "Ik zal Avondmaal met u houden en gij met Mij." Hoe groot dit voorrecht ook is, het sacrament moet bediend in de vergadering der gemeente. En waar Christus die bediening voorschreef tot Zijn wederkomst op de wolken, heeft Hij ons dus tegelijk geleerd, dat ook de kerk tot aan het einde der dagen toe een zichtbare verschijning hebben zal, hoe droevig het voorts met haar ook moge gesteld zijn.
De tekenen nu beelden af de geestelijke zaak, die in het sacrament ons wordt voorgesteld, waarmee zij zulk een treffende overeenkomst hebben. Wat beeldt duidelijker de reiniging af dan water? Wat beter de voeding en versterking dan brood en wijn? Hoe gepast dan is het water in de doop, om te betekenen de reiniging der zonden door Christus' bloed en Geest; en het brood en de wijn in het Avondmaal om te wijzen op Christus als spijze van zijn kinderen en de verkwikking van hun ziel door Zijn gekruist lichaam en vergoten bloed. Het sacrament is echter meer dan alleen een teken.
Zij, die er niets meer in zien veroppervlakkigen het sacrament, gelijk eens Zwingli en de Remonstranten. De Catechismus leert ons duidelijk, dat de sacramenten zijn tekenen en zegelen en het valt niet moeilijk voor dit beweren de' grond in Gods Woord aan te geven. Heeft niet Abraham volgens Romeinen 4: 11 het teken der besnijdenis ontvangen tot een zegel der rechtvaardigheid des geloofs? Zo is Abraham er van bevestigd geworden, dat hij door het geloof gerechtvaardigd was. De besnijdenis rechtvaardigde Abraham niet, maar diende ter bevestiging van het geloof waardoor hij de rechtvaardiging in Christus bekomen had. Alzo was het sacrament der besnijdenis Abraham niet alleen een teken Maar ook een zegel van de rechtvaardiging in Christus. Daarmee is de oppervlakkige beschouwing, die de waarde van de

sacramenten onderschat, veroordeeld en tegelijk ook de Roomse (en ten dele ook de Lutherse) overschatting. Want Rome hecht de genade aan het sacrament; de Roomse kerk beweert door het bedienen van het sacrament, de genade toe te delen aan hem, die het sacrament ontvangt. Zo wordt van weerszijden de rechte sacramentsleer verdonkerd. Sacramenten kunnen niets geven, maar zijn tekenen en zegelen van God ingezet. Hoe zou enig teken verzegelende kracht hebben, zo niet God de Insteller ware. Rome mag van nog zoveel sacramenten spreken en biecht en priesterordening en huwelijk en vormsel en heilig oliesel tot sacramenten verheffen, zij zijn waardeloos, daar God geen andere, dan Doop en Avondmaal heeft ingesteld voor de kerk van het Nieuwe Testament, gelijk onder het Oude Verbond Besnijdenis en Pascha.
Die Oud-Testamentische sacramenten wezen in hun bloedige bediening naar Christus heen, Die nog komen moest, terwijl de beide onbloedige sacramenten onder het Nieuwe Verbond verzegelen de genade en zaligheid door Christus verworven. Op de Goddelijke instelling komt het aan; zonder die heeft geen mysterie enige sacramentele kracht. Maar daardoor zijn de sacramenten tekenen en zegelen, die ons de beloften des Evangelies des te beter te verstaan geven en verzegelen. Dus onderwijzen de sacramenten en verzegelen zij. Het teken geeft de beloften des Evangelies beter te verstaan. In de prediking van het Woord worden die beloften ons voorgesteld, die in Christus ja en amen zijn, Gode tot heerlijkheid. Die prediking getuigt van de verzoening en van de reiniging in Christus' bloed. Zij roept het Gods volk toe: "Gij zijt duur gekocht, wetende, dat gij niet door vergankelijke dingen, zilver of goud verlost zijt uit uw ijdele wandeling, die u van de vaderen overgeleverd is, maar door het dierbaar bloed van Christus." Zij spreekt er van dat God om Christus' wil op Zijn volk niet meer toornen noch schelden zal. Maar de vatbaarheid voor deze beloften en voor Christus' Borgwerk is zó gering, de geloofskennis zó duister, en het mysterie waarvan de kerk zingen zal eeuwig en altoos, zó ondoorgrondelijk, dat wel altijd weer klare ontsluiting ons gegeven worden moet en heldere onderwijzing.
De Heere nu schonk de sacramenten om des te beter de beloften des Evangelies ons te verstaan te geven. Door de werking van de Heilige Geest kan dan in de bediening van het sacrament zulk een diep inzien komen in wat Christus geworden is voor verloren zondaren en in de beloften Gods, die de zaligheid de ongetrooste en door onweder voortgedrevene toeroepen. Maar bij de onderwijzing des Geestes voegt zich in het sacrament de verzegeling. Het gemis aan klare, geestelijke onderwijzing doet ons de verzegeling zo zeer missen. Voor de vertwijfeling waaraan vele zielen dikwijls zijn overgegeven, ligt menigmaal de oorzaak in de geringe geestelijke kennis van Christus en Zijn beloften. Zodra gaat het licht niet daarover op, of ons hart wordt verruimd en vervrijmoedigd om te geloven. En nu zijn er te allen tijde wel weinigen geweest (zo oordeelde ook Comrie) die tot het volle geloofsbewustzijn mochten komen van hun aandeel aan Christus, maar toch wordt in de vrucht gesmaakt, dat de verzekering het geloof volgt.
Bijzonder door het sacrament wil God dan Zijn genade en beloften verzegelen. Het is of Hij de ziel toeroept: "Ik ben uw heil." In die krachtige ontsluiting en verzegeling is wel meermalen het antwoord van Christus op het roepen van de Bruid: "Zet mij als een zegel op Uw hart; als een zegel op Uw arm." Want dit is het, wat God in het sacrament Zijn volk ontsluit en verzegelt: "dat Hij ons vanwege het enige slachtoffer van Christus, aan het kruis volbracht, vergeving der zonden en het eeuwige leven uit genade schenkt." Zo krachtig is de sprake Gods in het sacrament.
O, hoe zou ons hart wel daartoe getrokken moeten worden, om door het geloof alleen in Christus te rusten, en door zijn enige offerande, aan het kruis volbracht, verzoening te vinden bij de Vader. Zie eens in dat water van de Doop; of in dat brood en in die wijn bij het

Avondmaal! Nee, niet alleen de reinigende en verzoenende en voedende kracht van Christus' offerande ligt daarin voorgesteld, maar ook de weg, door Christus bewandeld om Zijn volk een oorzaak der zaligheid te wezen. Hij brak Zijn lichaam, gelijk het brood gebroken wordt; Hij vergoot Zijn bloed, zo de wijn vergoten wordt, en dat voor verloren Adamskinderen, om hen te behouden van het eeuwig verderf. Die wonden zijn Hem geslagen in het huis van zijn liefhebbers.
Uw zonden, o volk! hebben niet kunnen rusten voor Christus in de dood inging; achter de eis van de Joden, "kruist Hem, kruist Hem!" lag uw roepende zondeschuld, die u des doods waardig stelde voor God. En nu wil Christus door de sacramenten als middel, aan uw hart verzegelen, dat Hij dat deed ook voor u, en gij de vrucht van de verzoening met de Vader smaken zult. Hoe lief zullen ons de sacramenten worden, zo wij iets van hun betekenis en van het doel waarmee God ze heeft ingesteld mogen verstaan, "opdat Hij ons door het gebruik derzelve de belofte des Evangelies des te beter te verstaan geve en verzegele."
De sacramenten zijn dus ten nauwste verbonden aan de verkondiging van het Woord; zij verhelderen en versterken de belofte des Evangelies voor Gods kinderen, voor wie toch alleen de beloften zijn. De bediening van Woord en sacrament heeft dan ook dezelfde strekking.

III. Daarbij worden wij nu in onze derde hoofdgedachte bepaald. Vraag 67 ***spreekt van de strekking van de genademiddelen.***
Die vraag toch luidt: "Zijn dan heide, het Woord en de sacramenten, daarhenen gericht, of daartoe verordend, dat zij ons geloof op de offerande van Jezus Christus aan het kruis, als op de enige grond onzer zaligheid wazen?" "Ja zij toch."
De offerande van Jezus Christus is de enige grond van zaligheid. Er is geen andere naam de mensen gegeven door welke wij moeten zalig worden, en Woord en sacrament hebben de roeping om op die offerande te wijzen. Noch Woord, noch sacrament kunnen zelf iets geven. Rome begrijpt dat niet; bij Rome gaat men in het uiterlijke op; de uiterlijke bediening van het sacrament is daar de zaak, waarop alles aankomt, daarin ligt zaligende kracht voor Rome. Maar dat is tegen de Schrift. Het sacrament is slechts een van God gegeven middel tot versterking van het geloof; doordat het op Christus wijst als op de enige grond onzer zaligheid, gelijk ook het Woord daarop gericht is naar Gods eigen ordening. Laat ons toch daarop het hart zetten. Er is zo veel prediking, die niet op Christus is gericht. En nu bedoel ik niet alleen die Christus verloochenende prediking van modernen en ethischen en zovele nieuwe richtingen meer, maar ik heb het oog op zulk een bediening van het Woord van God (indien ik het nog die naam geven mag) waarin veeleer men zich richt op allerlei bevindingen en ervaringen dan op Christus. Versta het nu wel. Zou ik het pleit voeren voor de oppervlakkige prediking, die wel over Jezus praat, maar zwijgt van de weg, waarlangs de zondaar Hem leert kennen? Zou ik zulk een Jezus voor allen te grabbelen werpende prediking willen voorstaan?
Het zij verre. De vrucht van de prediking, die zich alleen op het voorwerpelijke richt, is bitter, gelijk zij zelf eenzijdig is, terwijl de dienaar zich niet vrij maakt van het bloed van zijn hoorders. En niet minder is te verwerpen de in deze dagen zo algemeen geworden leer, dat de beloften van het Evangelie alle mensen gegeven zouden zijn.
Nee, geliefden, de beloften ter zaligheid zijn geschonken aan Gods uitverkorenen en God vervult ze op Zijn tijd. Maar hoe groot onze bezwaren ook zijn, tegen deze onwaarachtige prediking van het Evangelie, niet minder zijn de bezwaren tegen de prediking die niet op Christus is gericht, die de zielen bouwt op zo ontelbaar vele toestanden en gezichten en gemoedsaandoeningen en zondestrijd-doorlevingen. Kan iemand dan een ander fundament leggen, dan hetgeen gelegd is? Wie durft een andere weg wijzen dan Jezus Christus en Die

gekruist? Mag de bevinding ooit ten grondslag gelegd? Zullen de bevindingen die het stempel des Geestes missen, niet falen? Daarom wordt het Gods volk zulk een nauw zelfonderzoek of hun werk wel in waarheid is.
Bovendien het is geen Evangelieprediking, zo zij zich niet op Christus richt. De dienaar des Woords hebbe de zielen naar Christus heen te leiden; de ontdekten aan hun zonden te lokken, door de Middelaar in Zijn dierbaarheid voor te stellen als de Algenoegzame Zaligmaker, Die verlorenen toeroept: "Komt tot Mij, allen, die vermoeid en belast zijt"; Die nimmer afstoot, wie tot Hem zich in der waarheid wendt, al waren zijn zonden als scharlaken en karmozijn. Een getrouw dienaar zal niet verbergen hoe onmisbaar het is tot onze zaligheid Christus in der waarheid deelachtig te zijn en dus aan te dringen als een herder betaamt, opdat wij in Christus gevonden worden, niet hebbend onze gerechtigheid, maar de rechtvaardigheid die in Jezus Christus is.
Zo valt de grond dus ook uit de bevinding weg en zal het in de prediking worden een zien van Jezus alleen. Het Woord is daarhenen gericht, wat meer zegt, daartoe van God verordend, dat het ons geloof op de offerande van Jezus Christus als op de enige grond onzer zaligheid wijst. Hij, die in zijn prediking aan die ordening Gods niet voldoet, is ontrouw in de dienst, waartoe hij gesteld is; hij verstaat zijn bediening niet. En met de sacramenten staat het niet anders. Zij wijzen op de offerande van Jezus Christus. Het water in de Doop spreekt van die offerande, tot reiniging onzer zielen. Alleen het bloed van Jezus Christus, Gods Zoon, reinigt ons van onze zonden.
Ook het brood en de wijn des Avondmaals hebben de strekking naar de enige offerande aan het kruis volbracht ons heen te wijzen. Het brood wordt gebroken en de wijn vergoten om ons te klaarder voor ogen te stellen, dat Christus Zijn lichaam brak en Zijn bloed vergoot aan het kruis om de enige voeding te zijn voor onze ledige zielen. Wie andere spijs zoekt, zo roept God in het Avondmaal ons toe, zal hongeren in der eeuwigheid. Maar de hongerenden en dorstenden naar de gerechtigheid wil de Heere wijzen op en verzekeren van de zaligheid, die in Hem ligt, opdat zij nimmermeer zullen dorsten. Woord en sacrament hebben ten deze dezelfde strekking; die is er door God ingelegd tot lering en troost en bevestiging voor Zijn volk.
Nu heeft de Heere in het Nieuwe Verbond of Testament twee sacramenten ingesteld, te weten de heilige Doop en het heilig Avondmaal. Wat Rome er voorts bijvoegt is eigen maaksel; wij wezen er reeds op. Die Roomse sacramenten missen de Goddelijke instelling en dus de sacramentele kracht. O, laat ons toch wel inzien hoe Rome vreemd is van geheel de ware leer. Wij stoelen niet op één wortel des geloofs met Rome; was dat waar, onze vaderen hadden hun bloed niet behoeven te vergieten in de tachtigjarige oorlog. De aanmatigingen van Rome zijn ook in ons land in deze tijden zó groot, dat wij ons wel te wapenen hebben om aan hun macht niet geheel te worden overgeleverd. Het gaat hier niet om brandstapel en schavot, maar om de ware vrijheid en heerschappij des Evangelies, die onder overwegend Roomse invloed wordt gekrenkt. Of zou God ons slaan met eigen stok en ons Protestants Nederland in zware tuchtiging toemeten de dwaasheid, die het beging door zich met Rome te verzwageren? Is wat bekend is als coalitie en wat vrucht gaf in de versterking van Roomse macht, zodat andere landen zich verwonderen over wat Rome in ons land vermag; is het ons puriteins volkskarakter verloochenende gezantschap bij de Paus en zoveel meer, niet een slag in het aangezicht van de God onzer vaderen, Die ons van Rome eens verloste?
Laat ons tegen de zielsverdervende Roomse leer de waarheid Gods stellen en die waarheid steeds meer ons en onze kinderen eigen maken. De Heere gaf ons in het Nieuwe Testament twee sacramenten, onbloedige, die terugwijzen op het offer door Christus aan het kruis

volbracht, gelijk de bloedige sacramenten van het oude Verbond naar Christus wezen, Die komen zou in de volheid des tijds. Het is de aard en de eigenschap van Woord en sacrament op Christus te wijzen, op de volkomen voldoening door Zijn bloed en de reiniging door Zijn Geest; op Hem, Die de zielespijs van Zijn kinderen is en hun gedurige verkwikking en blijdschap. Hij is de Borg en Middelaar, de enige Zaligmaker van de Zijnen. Hij stilde Gods toorn en herstelde hen in Gods gemeenschap, zodat de Vader Zelf hen liefheeft. Laat ons daarvan nu zingen uit Psalm 103 het zevende vers:

Geen Vader sloeg met groter mededogen
Op het teder kroost ooit zijn ontfermend' ogen,
Dan Isréls Heer' op ieder, die Hem vreest;
Hij weet, wat van Zijn maaksel zij te wachten,
Hoe zwak van moed, hoe klein wij zijn van krachten,
En dat wij stof, van jongsaf, zijn geweest.

Zo heeft dus de dienaar des Woords Christus te prediken en Hem alleen als de weg der zaligheid. Ik wens, zo moet hij met Paulus zeggen, onder u niet anders te weten dan Jezus Christus en Die gekruist. Maar o, mijn medereiziger naar de eeuwigheid, hoe zwaar zal uw oordeel dan toch eens zijn, zo gij onder die prediking verloren gaat. Waarom? God moet immers het geloof werken? Wij kunnen toch onszelf niet bekeren! Neen dat kunnen wij niet en zij, die u een aanbieding van de zaligheid prediken, die gij maar hebt aan te nemen, misleiden u. Maar de Heere werkt in een mens niet als in een stok of blok. Wij zijn in onze val noch duivelen, noch redeloze beesten geworden. God liet ons redelijke schepselen en wil ons bearbeiden door Zijn Woord.
O, het moge Hem behagen ons verduisterd verstand te verlichten en onze boze wil te vernieuwen, opdat het Woord u moge zijn ter zaligheid. Ik bid u, gebruikt toch de van God gegeven middelen; veracht de indrukken niet, die in uw consciëntie soms zijn; werkt er niet over heen. De Heere mocht u vernederen voor Hem en u de zaligheid doen vinden in het bloed des Lams.
O, hoe wonderlijk wordt het Gods kinderen dikwijls onder de prediking van het Woord; hoe vallen mensen en hout en steen weg, als naar hun hart gesproken wordt en hun ziel weidt met een verwond'rend oog. Laat toch vooral de noodzakelijkheid om Christus te gewinnen u drijven. Zie tot uw vertroosting de volheid van zijn genade en de grootheid van zijn liefde, opdat gij Hem als uw eigendom moogt omhelzen, door het geloof, dat de Heilige Geest niet alleen werkt, maar ook versterkt door de middelen, die Hij verordineerd heeft. Zegene de Heere die en wone Hij onder de bediening daarvan, opdat ook onze wandel zij met Hem, Die wij uit de hemel verwachten tot onze volkomen zaligheid. Amen.

De heilige Doop in betrekking de offerande van Christus

ZONDAG 26

Psalm 89: 4.
Lezen: Mattheus 28.
Psalm 51: 3, 4.
Psalm 105: 5.
Psalm 103: 3.

Geliefden,
De 51e Psalm is één van de boetezangen van Koning David. Hij, de man naar Gods hart, is gevallen in zeer grote zonden. Hij heeft niet alleen Uria's huisvrouw genomen, maar bovendien om zijn kwaad voor het oog van de mensen te dekken, haar man door het zwaard der Ammonieten laten doden. Over die zonden leefde hij heen, negen, tien maanden lang, tot de profeet Nathan tot hem kwam en hem zijn eigen doodvonnis deed uitspreken, als hij zei, na de rijkaard te hebben voorgesteld, die zijn nabuurs ooilam genomen had en die door de koning des doods schuldig verklaard werd: "Die man zijt gij."
Gods volk kan in de zonde niet leven; d.w.z. het kan zijn vermaak, zijn lust, zijn zieleleven in de zonde niet meer hebben. Hoe zullen wij, zegt Paulus, nog in de zonde leven als wij met Christus zijn opgewekt? Maar "hoewel de macht Gods, waardoor Hij de ware gelovigen in de genade bevestigt en bewaart, meer is dan dat zij van het vlees overwonnen worden, zo worden nochtans de bekeerden niet altijd zo van God geleid en bewogen, dat zij in sommige bijzondere daden door hun eigen schuld van de leiding van de genade niet zouden kunnen afwijken en van de begeerlijkheden des vleses verleid worden en die volgen" en tot zware en gruwelijke zonden weggerukt worden. David, Petrus en anderen, die in de Heilige Schrift beschreven zijn, bewijzen dit. *Met zodanige grove zonden vertoornen. Zij God zeer, vervallen zij in de schuld des doods, bedroeven de Heilige Geest, verbreken voor een tijd de oefening des geloofs, verwonden zwaarlijk hun consciëntie en verliezen somwijlen voor een tijd het gevoel van de genade. (*Dordtse leerregels.)
Dit deed David bekennen in Psalm 32: "Toen ik zweeg (n.l. over mijn zonden en die niet voor God beleed) werden mijn beenderen verouderd in mijn brullen de ganse dag. Want Uw hand was dag en nacht zwaar op mij; mijn sap werd veranderd in zomerdroogten.
Sela." O, Gods volk, al wordt het bewaard van het bedrijven van de zonden, als in de Schrift zijn genoemd, blijven die droeve toestanden niet vreemd. Het zijn de donkere tijden in zijn leven. En hoe geraakt het er uit? Tot David kwam de boodschap: "Gij zijt die man." Zo neemt God de Heilige Geest van de Zijnen niet geheel weg; uit de staat van de genade en rechtvaardigmaking kunnen zij niet uitvallen. Hij vernieuwt hen krachtdadig door Zijn Woord en Geest tot bekering, opdat zij over de bedreven zonden van harten naar God bedroefd zijn; vergeving in het bloed des Middelaars door het geloof met een verbroken hart begeren en verkrijgen, en de genade Gods, Die nu met hen verzoend is, wederom gevoelen1). God blijft de Getrouwe; onveranderlijk is de liefde, waarmee Hij Zijn volk naar Zijn soeverein welbehagen bemint en de gerechtigheid door Christus hun verworven, doet hen nimmer weder worden voorwerpen van Gods toorn, ook niet als Zijn Vaderlijke gramschap op hen rust. Daarom zal Hij hen weder verlossen en hen heiligen in het bloed en door de Geest van

Christus, opdat zij "voortaan hun zaligheid met vreze en beven te naarstiger werken." Beide toch rechtvaardigmaking en heiligmaking zijn weldaden in het onherroepelijk testament van de Genade, dat vast is in de dood des Testamentmakers, aan Gods uitverkorenen vermaakt en hun beloofd in het Evangelie. Ja aan dat Evangelie behaagde het de Heere als zegelen van Zijn onwrikbare trouw, de sacramenten te verbinden. Daarin worden deze weldaden Gods volk bevestigd, zoals wij thans vernemen uit de zes en twintigste Zondagsafdeling, waarin van de heilige Doop gehandeld wordt, verzekerend, dat de eeuwige offerande van Christus, aan het kruis geschied, het ten goede komt. In die Zondagsafdeling toch spreekt de Onderwijzer:

Vraag 69: ***Hoe wordt gij in de heilige Doop vermaand en verzekerd, dat de enige offerande van Christus, aan het kruis geschied, u ten goede komt?***
Antwoord. Alzo, dat Christus dit uitwendig waterbad ingezet en daarbij toegezegd heeft, dat ik zo zekerlijk met Zijn bloed en Geest van de onreinheid mijner ziele, dat is, van al Mijn zonden, gewassen ben, als ik uitwendig met het water, hetwelk de onzuiverheid des lichaams pleegt weg te nemen, gewassen ben.
Vraag 70: Wat is dat, met het bloed en de Geest van Christus gewassen te zijn?
Antwoord. Het is vergeving der zonden van God uit genade te hebben om des bloeds van Christus wille, hetwelk Hij in zijn offerande aan het kruis voor ons uitgestort heeft; daarna ook, door de Heilige Geest vernieuwd en tot lidmaten van Christus geheiligd te zijn, opdat wij hoe langer hoe meer der zonden afsterven, en in een godzalig, onstraffelijk leven wandelen.
Vraag 71: Waar heeft ons Christus toegezegd, dat Hij ons zo zekerlijk met Zijn bloed en Geest wassen wil, als wij met het doopwater gewassen worden?
Antwoord. In de inzetting van de doop, welke alzo luidt: "Gaat dan heen, onderwijst al de volken, dezelve dopende in de Naam des Vaders, en des Zoons, en van de Heilige Geest (Matth. 28: 19). En: Die geloofd zal hebben en gedoopt zal zijn, zal zalig worden. Maar die niet zal geloofd hebben, zal verdoemd worden (Mark. 16: 16). Deze belofte wordt ook herhaald, waar de Schrift de Doop het bad der wedergeboorte en de afwassing der zonden noemt (Tit. 3: 5; Hand. 22: 16).

In Zondag 26 wordt van de Heilige Doop gehandeld in betrekking de offerande van Christus en wel zoals de doop

I. het profijt uit Christus' offerande vermaant en verzekert,
II. de zonde-afwassing door Christus' offerande verklaart,
III. zich grondt in die betrekking tot Christus' offerande op Gods toezegging.

I. het profijt uit Christus' offerande vermaant en verzekert
De vorige Zondagsafdeling handelde over de genademiddelen in het algemeen, over Woord en sacrament. Van die beide middelen toch wil de Heilige Geest Zich bedienen, om in de harten van zijn uitverkorenen, wat het Woord betreft, het geloof te werken en wat Woord en sacrament beide aangaat, het geloof te versterken. Dat is de waardij van de genademiddelen; niet dat zij zelf de genade kunnen schenken, maar dat God de Heilige Geest in Zijn soevereine werkingen, Zich er van wil bedienen.
Wat de prediking des Woords betreft, daarover heeft de Catechismus in Zondag 25 gehandeld, maar van de sacramenten volgt een zeer uitvoerige verklaring, die niet minder dan vijf grote Zondagsafdelingen omvat, waarvan de 26e en 27e spreken van de heilige Doop en de daarop

volgende drie van het heilig Avondmaal. Uit deze brede verhandeling blijkt wel, van hoe groot gewicht onze vaderen de rechte leer van de sacramenten achtten. Spannen wij onze aandacht dan in, opdat wij althans iets van de ons geboden uiteenzetting mogen verstaan.
Zondag 26 vangt de behandeling van de doop aan, om die in Zondag 27 voort te zetten en uit te breiden tot de kinderdoop. Thans hebben wij te beschouwen de heilige doop in betrekking Christus' offerande en wel zoals de doop in de eerste plaats Gods volk vermaant en verzekert het profijt uit de offerande van Christus.
Allereerst toch stelt Zondag 26 de vraag: "Hoe wordt gij in de heilige Doop vermaand en. verzekerd, dat de enige offerande van Christus, aan het kruis geschied, u ten goede komt?" In die vraag gaat het om het profijt van Christus' offerande ten aanzien waarvan de doop vermaant en verzekert. Christus' offer is de grond van zaligheid; goddelozen worden om dat offer gerechtvaardigd. Maar dat offer moet ons worden toegepast, anders komt het ons niet ten goede. Die toepassing nu geschiedt door de Heilige Geest en wordt omhelsd door het geloof. De doop, het is nauwelijks nodig dit te zeggen, de doop kan die offerande niet toepassen. Maar wel ligt in de doop voor Gods uitverkorenen een vermaning en verzekering van het profijt uit Christus' offerande. Een vermaning om alleen de zaligheid in Christus te zoeken en een verzekering voor alle twijfelmoedigen, opdat hun ziel in Christus rust vindt. En hoe nu schenkt de doop die vermaning en verzekering? "Alzo dat Christus dit uitwendig waterbad ingezet en daarbij toegezegd heeft, dat ik zo zekerlijk met zijn bloed en Geest van de onreinheid mijner ziel, dat is, van al Mijn zonden gewassen ben, als ik uitwendig met het water, hetwelk de onzuiverheid des lichaams pleegt weg te nemen, gewassen ben." De doop is dus een waterbad. Het teken is gewoon water, dat reiniging in Christus' bloed kan afbeelden, gelijk onder het Oude Verbond veel ceremoniële wassingen geschiedden met gewoon water, om het zaad van Jacob te reinigen naar de wet van Mozes. Ook die wassingen wezen op Christus' bloed, als de fontein die geopend is voor het huis van David en voor de inwoners van Jeruzalem tegen de zonde en tegen de onreinheid. Ook hier gaat Rome scheef, als het van de bediening met gewoon water afwijkt en water gebruikt, dat door de bisschop op Paas-Zaterdag gewijd is, de kracht in de tekenen zoekt en Gods gebod krachteloos maakt.
De doop is een *uitwendig* waterbad, zegt de Catechismus. Dat ziet op het teken; de betekende zaak, de waardij van de heilige doop in zijn geheel, is niets minder dan Christus' bloed en Geest. Maar eerst handelt de Onderwijzer van het uiterlijk teken en dat is niets meer dan een uitwendig waterbad. Zo bediende Johannes de doop met gewoon water in de Jordaan. Die doop van Johannes was uit de hemel; hij was in wezen onze doop gelijk. Johannes was van God gezonden om te dopen (Johannes 1: 33) en zijn doop geschiedde op Goddelijk bevel (Marc. 1: 4) en was wel onderscheiden van de bij Israël bekende proselietendoop voor degenen, die uit het heidendom Israël werden ingelijfd. De doop van Johannes was in wezen één met het sacrament van het Nieuwe Testament en teken en zegel van de vergeving der zonden. Wel duidelijk blijkt die eenheid ook daaruit, dat de Heere Jezus Zich door Johannes liet dopen. Dit zou toch niet geschied zijn, indien de doop van Johannes niet de kracht van het sacrament van het Nieuwe Verbond gehad had.
De Schrift maakt dan ook nergens onderscheid tussen de doop van Johannes en die door Christus in Mattheüs 28 bevolen wordt. Het Roomse concilie van Trente sprak evenwel de vervloeking uit over degenen, die leren, dat de doop van Johannes dezelfde kracht heeft gehad als het sacrament van het Nieuwe Testament. De Roomse kerk stelt, dat de doop door Johannes bediend, slechts een blote ceremonie geweest is. Een beroep op Hand. 19: 1-7 heeft voor deze stelling niet de minste kracht. In Hand. 19 deelt Lucas mede, dat Paulus te Eféze een twaalftal discipelen vond, die zeiden, "in de doop van Johannes" gedoopt te zijn, maar dat zij

zelfs niet gehoord hadden of er een Heilige Geest is. Paulus zou hen toen opnieuw gedoopt hebben, wat hij niet zou hebben gedaan, indien de doop van Johannes een ware doop geweest was. Maar er staat niet, dat Paulus hen opnieuw gedoopt heeft. De kanttekenaars verklaren vs. 5 zó, dat daar sprake is van de doop door Johannes. "Die hem (namelijk Johannes) hoorden, werden (door Johannes) gedoopt in de naam van de Heere Jezus" en zij ontvingen van Paulus niet opnieuw de doop, maar door oplegging van de handen de buitengewone gaven van de Heilige Geest, die hun tot nog toe onbekend waren. In geen geval kan de Roomse kerk zich dan ook beroepen op Handelingen 19 om haar beweren te bevestigen dat de doop van Johannes in wezen zou verschillen van de doop van het Nieuwe Verbond. Het was dezelfde doop tot bekering en vergeving van zonden.

De doop nu geschiedde door onderdompeling of besprenging met rein water; beide vormen van bediening hebben dezelfde betekenis. Zo leest u bij herhaling van besprenging. Om slechts een enkele bewijsplaats aan te halen, in Ezech. 36: 25 zegt de Heere: "Dan zal Ik rein waterop u sprengen en gij zult rein worden." Paulus schrijft in Hebr. 12: 24 van het bloed van de Heere Jezus als van het bloed der besprenging, dat betere dingen spreekt dan Abel; en om niet meer te noemen, Petrus spreekt van de "uitverkorenen naar de voorkennis van God de Vader, in de heiligmaking des Geestes, tot gehoorzaamheid en besprenging des bloeds van Jezus Christus." Zou in het huisgezin van de stokbewaarder en bij Cornelius, de hoofdman van Caesarea de doop anders dan door besprenging zijn geschied?

De Christelijke kerk heeft die besprenging dan ook erkend als niet te strijden met de instelling van de doop door Christus. Alleen enkele sekten, die met het drijven van de onderdompeling hun afdwaling van de Schriften zoeken te dekken, verwerpen de besprenging, maar de Christelijke kerk heeft noch voor, noch ná de Reformatie de besprenging afgekeurd en de doop wordt op die wijze dan ook in alle kerken van Gereformeerde Belijdenis bediend, hetzij men één-maal besprengt. hetzij driemaal. Slechts één keer mag de doop plaats hebben. Onze vaderen hebben bij hun verlossing van Rome's ketterij in de Reformatie dan ook de doop niet herhaald, mits deze maar bediend was in de Naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes en door een in zijn kring ambtelijk bevoegde.

De nooddoop, die Rome erop nahoudt, hebben zij echter verworpen, omdat een particulier persoon niet bevoegd is in de Naam van God-Drieënig op te treden. Wij hopen hierop in de volgende Zondagsafdeling terug te komen. De Heere Zelf heeft dit uitwendig waterbad ingezet, om door de Doop Zijn volk te vermanen en te verzekeren van het profijt van zijn offerande. Bij die inzetting heeft Christus toegezegd: "dat ik zo zekerlijk met Zijn bloed en Geest van de onreinheid mijner ziel, dat is van al Mijn zonden gewassen ben, als ik uitwendig met het water, hetwelk de onzuiverheid des lichaams pleegt weg te nemen, gewassen ben."

Denk nu eens aan de onderbrenging onder het water zo dat in de onderdompeling geschiedde en in de besprenging wordt voorgesteld. Dat brengen onder het water mag ons er wel op wijzen, dat wij geheel onder de zonde liggen; dat de onreinheid onzer ziel ons geheel verdierf; en dat wij voorwerpen zijn van Gods toorn van het uur onzer ontvangenis af. O, wat moet Gods volk dat beamen! Hoe diep leert het buigen onder Gods recht, als de eeuwige dood waardig en welk een innerlijke smart draagt Gods volk over zijn zondig bestaan; hoe moet het strijd voeren, niet alleen tegen de zonde in de wereld buiten zich, maar tegen zichzelf; en met hoeveel zuchtingen begeert het van al zijn zonden gewassen te worden, opdat het volmaakt God dienen en verheerlijken zal. Dat heeft God Zijn kinderen beloofd, en die belofte is grond van hun hoop, welke zich uitstrekt tot de volmaakte heerlijkheid. Maar die hoop is ook aan vertwijfelende bestrijdingen onderworpen. En nu wil de Heere Zijn bestreden volk sterken door de reiniging in Zijn bloed, de volmaakte afwassing der zonden niet alleen zichtbaar voor

te stellen, maar de toezegging er van te verzegelen. Het water neemt de onzuiverheid des lichaams weg. Zo reinigt Christus' bloed van alle zonden, en heeft het een eeuwige verzoening aangebracht.
Dat wij de doop eens meer met een gelovig oog mogen bezien en in ons hart omhelzen. In de doop hangt Christus een zegel aan Zijn beloften tot volkomen reiniging Zijns volks. Wat een troost voor de bedroefden om van hun zonden wil! Komt nu eens, verslagenen van hart en treurenden van geest, hier betuigt Christus zelf, dat Hij uw onreine zielen wassen wil en kan en zal in Zijn bloed; Hij verzegelt het. Dat is de betrekking die tussen de heilige doop en Christus' offerande ligt, dat de doop vermaant en verzekert van het profijt dat uit die offerande uw zielen toekomt. Hoe lang dwalen wij toch buiten Christus om! Hij wees nimmer iemand af. Hij nodigde ellendigen en goddelozen opdat Hij Zijn genade aan hen heerlijk maken zou. En als een goddeloze leren Gods kinderen zichzelf kennen. Ja reeds in het ogenblik, dat God hen arresteert, en de schuldbrief thuis zendt. Maar meer en meer, naarmate de Heilige Geest de breuken van hun hart ontdekt.
Nee, het kwaad ligt niet in het uiterlijke. Inwendig zijn wij verdorven; melaats van de hoofdschedel af tot de voetzool toe. Wat wordt de zonde dan een smart; wat doet ze pijn. Welk jagen ontstaat er om de zonde te ontkomen. Maar welk middel de ziel ook aanwendt, alles is ondeugdzaam haar te reinigen. De kwaal wordt erger in stêe van beter. O, hoe brandt Gods heiligheid op de ziel als een verterend vuur. De schuld moet betaald, maar ook de zonde afgewassen. En nu belooft Christus in het Evangelie en verzegelt in de doop, "dat Zijn bloed de zonden van dat volk wegneemt"; "al de zonden." die zo groot en zwaar zijn. waarmee het zijn leven lang te worstelen heeft, die het in dit leven nooit geheel te boven komt. Ja, die tijden zijn er, dat Gods kinderen de weg ten hemel bezien als steeds vooruitgaan; dat zij het gaan van kracht tot kracht verklaren als ware dit gelegen in een steeds groeien naar de hebbelijkheden van hun ziel.
Maar de diepere inleiding in het zalig worden uit genade, uit genade alleen, doet het levenspad zo geheel anders kennen. De weg ten hemel loopt al achteruit; doodgewaande zonden staan weer op, worden machtig en onderdrukken het leven, gelijk de volkeren, die in Kanaän overgebleven waren, het Israël schrikkelijk benauwen konden. Aan niemand is het te verklaren, wat voor kwaad in de stad Mensenziel zijn tent heeft opgeslagen, en wat Gods kinderen daarvan te lijden hebben in dit leven.
Maar, o, hoort en ziet nu wat Christus voor de Zijnen is. Laat alle kracht ontbreken bij de meest gevorderde in de genade om één zondige gedachte zelfs te doden; om zijn hart te reinigen ook maar van één boze zonde; het bloed van Christus reinigt van alle kwaad. In de doop gaf God het zegel van zijn beloften dienaangaande voor Zijn volk en daarvoor alleen. Och, dat dat volk vliede naar dat bloed! Zwart als het is, hier is door het geloof reiniging en doding van de zonde. God geve het van alles buiten Christus af te zien, en gedurig in de gemeenschap met Christus' offer, verzegeld door de Heilige Geest in zijn hart, zich te kennen volmaakt in Hem, opdat het ook moge verstaan de sprake van zelfkennis en de taal van het geloof van de bruidskerk: "Ik ben zwart, maar liefelijk (gij dochteren van Jeruzalem) gelijk de tenten van Kedar, gelijk de gordijnen van Salomo."
De doop vermaant en verzekert dus de gelovigen dat de enige offerande van Christus aan het kruis volbracht, hun ten goede komt. Daartoe heeft de Heere Zelf dit uitwendig waterbad ingezet. Zijn jongeren doopten reeds toen Hij op aarde was. Zelf doopte Hij niet. Johannes verklaart dit in het begin van het vierde hoofdstuk van zijn Evangelie, waar hij beschrijft, dat "Jezus meer discipelen maakte en doopte dan Johannes, hoewel Jezus Zelf niet doopte, maar Zijn discipelen." Die discipelen doopten in Zijn tegenwoordigheid; op Zijn bevel; onder Zijn

goedkeuring. En eer Christus ten hemel voer, in de laatste vraag komen wij erop terug, gaf Hij Zijn discipelen bevel te gaan tot alle volkeren, hen onderwijzende en hen dopende. Krachtens die inzetting heeft het uitwendig waterbad verzegelende kracht en is de doop meer dan een uitwendig onderscheidingsteken der Christenen van het heidendom.
Voor deze Zwingliaans-Remonstrantse oppervlakkigheid hoede zich toch steeds de gemeente. De doop verzegelt de afwassing van de zonden door Christus' bloed en Geest. Nee, niet voor elke dopeling, want het is er verre van dat elke gedoopte deel heeft of ontvangt aan de offerande van Christus; ook vermag de doop op zich zelf niet de zonden af te wassen. Maar zij, die niet alleen het uitwendig teken ontvingen, maar door het geloof Christus mogen kennen tot zaligheid, hun wil de Heere tot hun geestelijke opbouwing in de versterking van het geloof, verzegelen door de doop de afwassing van hun zonden. En hoe groot de weldaad, in de doop verzegeld, is, zet de Catechismus nader uiteen als hij ons erop wijst, wat de doop leert van de zondeafwassing door Christus' offerande.
Hiermee komen wij nu tot onze tweede hoofdgedachte.

II. De tweede vraag in Zondag 26 toch luidt: "Wat is dat, met het bloed en de Geest van Christus gewassen te zijn?"

En het antwoord, dat de Onderwijzer geeft, wijst op twee weldaden, die in de doop verzegeld worden, n.l. *de rechtvaardigmaking en de heiligmaking.*
Deze beide weldaden, die wel te onderscheiden zijn, zullen wij niet in de Roomse vermenging er van vervallen, maar die nimmer zijn te scheiden, worden ook in het sacrament van de doop samengebonden in de wassing onzer zielen door Christus. Zó immers luidt het antwoord, dat verklaart, wat het is met het bloed en de Geest van Christus gewassen te zijn: "Het is vergeving der zonden van God uit genade te hebben om des bloeds van Christus wil, hetwelk Hij in zijn offerande aan het kruis voor ons uitgestort heeft; daarna ook door de Heilige Geest vernieuwd en tot lidmaten van Christus geheiligd te zijn, opdat wij hoe langer hoe meer der zonden afsterven en in een godzalig, onstraffelijk leven wandelen."
De hier gemelde vergeving der zonden geschiedt in de rechtvaardigmaking, de vernieuwing en heiliging liggen in de heiligmaking. Krachtens onze val toch stelt Gods gerechtigheid ons schuldig aan al Zijn geboden en vordert zij volkomen voldoening in volvoering van de aan de zonde beantwoordende straf. Maar daarenboven verdierf de zonde ons in ziel en lichaam, zodat de vlekkeloze heiligheid Gods met de mens geen gemeenschap hebben kan, maar hem is als een verterend vuur en een eeuwige gloed.
Zal nu ooit een gevallene in Adam weder in Gods gunst en gemeenschap worden hersteld, dan is hem van node: a. dat Gods gerechtigheid wordt voldaan en b. dat hij zelf wordt gewassen en gans geheiligd. Beide deze weldaden nu zijn in Christus en worden in de doop verzegeld voor Gods volk.
Allereerst, zo zegt de Onderwijzer, *is het in Christus gewassen te zijn, vergeving der zonden te hebben*. Vergeving! 0 Nee, het beduidt hier niet, dat God over de schuld maar heenstapt en met de zondaar handelt alsof er niets geschied ware. Wij mensen mogen onze naaste zo vergeven, God als Rechter vermag van Zijn recht niet af te staan. Als Hij de zonde vergeeft dan moet Zijn recht eerst voldaan zijn. Maar die voldoening aan Zijn onkreukbare gerechtigheid heeft Hij Zelf geschonken en rekent Hij de uitverkoren, maar schuldige zondaar uit genade toe. Zelf kan de mens niet één kwadrant-penning opwegen; integendeel, hij vermag alleen de schuld steeds groter te maken, maar God schenkt de ellendige, doemwaardige zondaar de gerechtigheid, die voor Hem alleen bestaan kan, en die door Hem Zelf in Christus' offerande is teweeggebracht. Op grond van die gerechtigheid, die het recht Gods volkomen

voldoening gaf, spreekt God de Vader de schuldige vrij en vergeeft hem al zijn zonden. Gewassen te zijn met het bloed en de Geest van Christus houdt deze weldaad in, dat God uit genade, om het bloed van Christus wil de zonden vergeeft. Eenmaal stelde Christus Zich in de plaats van zijn uitverkorenen. Hij, hoewel Hij geen zonde had, noch kende, Hij werd schuldig gesteld om de zonden Zijns volks, die op Hem aanliepen. En toen Hij uitriep: "Het is volbracht", betuigde Hij het recht Gods te hebben voldaan, opdat Zijn volk zou vrijgesproken worden gelijk het is vrijverklaard in Hem, als God de Vader Hem uit de dood heeft opgewekt. Want "Hij is overgeleverd om onze zonden en opgewekt tot onze rechtvaardigmaking." Wie dan zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen Gods? God is het, Die rechtvaardig maakt, wie is het die verdoemt? Christus is het, Die gestorven is; ja, wat meer is, "Die ook opgewekt is."

Welnu, deze weldaad van volkomen vrijspraak van schuld en straf; dit onuitsprekelijke heil van zonde-vergeving, ligt in het gewassen worden met Christus' bloed. Die weldaad van de rechtvaardigmaking wordt Gods volk toegerekend bij de inplanting van het geloof en moet door de Geestes kracht geoefend worden. Het is hier de plaats niet, op de rechtvaardigmaking verder in te gaan. Zondag 23 handelde over deze bate des geloofs; en het zij genoeg hierop te merken hoe groot toch de betekenis is van het sacrament van de heilige doop en wat Gods kinderen in de doop verzegeld wordt.

O, dat ons oog ook voor de sacramenten eens meer openging. God gaf Woord en sacrament niet vergeefs. Hij wil het geloof Zijns volks sterken door de van Hem geschonken middelen. Hij betuigt het Zijn, zichzelf schuldig kennend volk, dat het zo zekerlijk met Christus' bloed en Geest gewassen is, als het uitwendig met het water is gewassen, dat dus zijn zonden zijn verzoend en zijn ziel in Christus rechtvaardig is voor God. Daarover gaat de zware strijd in de harten van velen. De schuld, die voor God gemaakt is, roept in hun ziel om het eeuwig oordeel. In hun natuurstaat beseften zij dat niet. Toen wandelden zij voort, als dreigde dood noch hel. Maar God dagvaardde hen voor Zijn rechterstoel en stelde hen schuldig aan al Zijn geboden. O, sindsdien vinden zij geen rust dag noch nacht. De dood jaagt hen op de hielen; Gods recht moet voldaan, en wat zij ook beproeven, het is al ongenoegzaam, wat zij aanvangen. Er is geen ontkoming. Zij moeten het doodvonnis billijken. God doet geen onrecht. Al was hun deel met de verdoemden in de hel, dan nog zouden zij God niet kunnen vloeken, maar moeten uitroepen: "God is recht!" Zo tobt hun gejaagde ziel onder de schuldenlast van de zonde; en moge al in het billijken van het recht verademing liggen, de rechtvaardiging in Christus' bloed is zo zeer verborgen voor hun oog, dat steeds weer de wet kracht bekomt om hen te vloeken. Ja, al ware de vrijstad Christus in het oog, de bloedwreker behoudt recht tot de schuldige in de vrijstad is ingegaan.

Maar nu mogen Gods kinderen voor hun voortgedreven ziel eens houvast bekomen aan de weldaad, die in de bediening van de heilige doop telkens weer hun wordt voorgehouden, dat Christus' bloed de zonde verzoende, en dat Hij die weldaad verzegelde en ook in hen verzekeren wil. Het water wast de onzuiverheid des lichaams af; zou dan het bloed van Christus niet genoeg zijn om al uw zonden weg te nemen en Zijn uitverkorenen met God te verzoenen? Tot dat bloed moge hun ziel vluchten; in dat bloed worde ook met medeweten van hun eigen hart hun schuld weggenomen, hun zonde geworpen in een zee van eeuwige vergetelheid, opdat zij mogen roemen in de genade van de vergeving van hun onge-rechtigheden: Het is vergeving van zonden van God uit genade te hebben om het bloed van Christus wil, hetwelk Hij in Zijn offerande aan het kruis voor hen uitgestort heeft.

Niet alleen echter de weldaad van de rechtvaardigmaking wordt in de doop verzegeld, maar als onafscheidelijk daaraan verbonden, hoewel naar haar aard er van onderscheiden, ook de

heiligmaking. De Catechismus drukt het in deze woorden uit: "daarna ook door de Heilige Geest vernieuwd en tot lidmaten van Christus geheiligd te zijn." Des Christens heiligmaking is alzo niet een werk van hem zelf, maar het werk van de Heilige Geest. De weldaad in de doop verzegeld, n.l. de wassing met Christus' bloed en Geest, is vernieuwd en geheiligd te zijn; niet zichzelf te vernieuwen en te heiligen; of wilt ge: ook voor de vernieuwden van hart, is de heiligmaking niet een kleed, dat zij weven in eigen kracht! Hierop moge wel enige nadruk gelegd worden tegenover hen, die de mond vol hebben van "betering des levens" en die "geen leer maar leven" willen. Zij toch loochenen de ware heiligmaking en vervallen in de dwaling van de Arminianen, 'als zou de heiligmaking resultaat zijn van eigen inspanning en oefening. Men vangt de strijd tegen de zonde aan om zichzelf en anderen, om zelf de kroon te te verkrijgen en met vrijmoedigheid met een in slaap gewiegde consciëntie voor God te kunnen komen, maar mist Christus, Die van de Vader niet alleen tot rechtvaardiging maar ook tot heiligmaking gegeven is. De Farizeeër is vreemd van de ware heiligmaking; hij roemt in zichzelf Maar is een stank voor God, een witgepleisterd graf, van binnen vol dorre doodsbeenderen. Bij velen ligt de verwarring ten grondslag van wetsbetrachting en heiligmaking en tegen deze gehele lijn dient van stonde aan positie gekozen en vastgesteld te worden, dat de heiligmaking, zijnde het werk van de Heilige Geest in de gevallen zondaar, aan de wetsbetrachting vooraf gaat. Noch in de staat der rechtheid, waar de mens heilig was, noch in de hemel, waar de uitverkorenen volmaakt zijn, is van heiligmaking sprake en toch, Adam en Eva volbrachten Gods wet, en in eeuwige heerlijkheid zal wezen een volkomen beantwoorden aan wat Gods wil in Zijn wet bepaalde. Maar de gevallen mens is zondaar, is door de zonde gans verdorven en druist mitsdien met alle kracht tegen de wet Gods in en mist alle vermogen ook maar één ogenblik, zegge één van Gods geboden te betrachten of enige ware heiligheid voor God te vertonen. Zal hij ooit een beginsel bekomen• van betrachting van Gods wet, dan moet hij ganselijk vernieuwd en geheiligd worden. De leer van de heiligmaking stoot dus de mens van al zijn hoogten af en legt hem in het stof des doods. Hoe zou het anders kunnen? God eist volmaakte heiligheid. Zijn vlekkeloos heilig Wezen reageert tegen alle onheiligheid met schrikkelijke toorn. Hij is de zondaar een verterend vuur en eeuwige gloed. Met het halve en "ten dele" kan de Volmaakte Zich niet verenigen. "Weest dan gijlieden volmaakt, gelijk uw Vader in de hemelen volmaakt is." God schiep ons in ware heiligheid, met het vermogen heilig te blijven en Hij kan met ons geen gemeenschap hebben tenzij wij volmaakt zijn. "Zijt heilig, want Ik ben heilig."

Die van God gevorderde heiligheid nu, vermogen wij uit ons zelf nimmer te geven. Zelfs vóór de val was zij in de mens door God gewrocht, hoeveel te meer dan zal zij Gods werk zijn in de gevallen zondaar. Alle vertoning van heiligheid uit ons zelf is namaak, is een verloochenen van de Fontein. De heiligmaking is voor Gods volk weldaad uit het Verbond der Genade; Christus rekent Zijn heiligheid hun toe en vernieuwt hen. Hij werkt door Zijn Geest in hen die hebbelijkheid van de ziel, waardoor de gelovige de zonde haat en verfoeit en de gerechtigheid zoekt; zij doet ons haten, wat God haat en beminnen, wat God bemint. De Heilige Geest vernieuwt en heiligt de gans verdorven zondaar tot lidmaat van Christus. Tegen de verbeteringsleer, die sinds de kerk van haar vast fundament afgleed, ook in ons vaderland opkwam en die vooral in de ethische richting kenbaar werd, heeft de Catechismus zich gesteld op het vaste fundament van de Schrift en hebben wij de strijd voort te zetten, die bij vernieuwing in het stuk van de heiligmaking is aangebonden.

Met name de te weinig gekende en blijkbaar nog minder begrepen Kohlbrugge heeft zich tegen de verderfelijke en alle ware heiligmaking verloochenende richting in ons vaderland te weer gesteld. Hij is de man geweest, door God in Christus vrijgemaakt, die de strijd heeft

gekampt, voor de ware heiligmaking als weldaad uit het Verbond der Genade, al waren sommige uitdrukkingen te eenzijdig. Met valsheid en door het stellen van onmogelijk te vervullen eisen hield men hem, die men om zijn rechtzinnigheid vreesde, buiten de Hervormde Kerk, maar binden kon men de kracht niet die van hem uitging.
Helaas, velen van zijn volgelingen die van de rechte leer afweken, zijn oorzaak, dat Kohlbrugge te minder is verstaan en van Gereformeerde zijde zelfs veroordeeld. Alle gevoelen blijve echter uitgebannen als zou ook maar iets dat uit ons zelf opkomt, in enig opzicht kunnen geschat worden heiligmaking te zijn. Dit te stellen ware Arminiaans. Christus' bloed alleen reinigt van de zonde. Toch is het onze aard te trachten door eigen kracht de zonde te overwinnen. Zelfs Gods kinderen worden hierdoor maar al te zeer gekweld. Wat al donkere wegen gaan ze door Christus voorbij te lopen. Krachtens de vernieuwing door de Heilige Geest en de heiliging tot lidmaten van Christus, in de wedergeboorte gewrocht, woont in elke ziel de ware lust volmaakt voor God te zijn, en de zonde te overwinnen, ja, geheel te doden. En hoe zoekt nu de ontwaakte zondaar aan die innige hebbelijkheid te voldoen? Zoekt hij door het geloof de kracht van Christus' bloed en Geest? Of wendt hij zich veelal tot de gebroken bakken van zijn eigen krachten?
Ik roep de ervaring van al Gods kinderen ten getuige, dat door geestelijke onwetendheid van Christus' Middelaarswerk, de ziel zo onnoemelijk veel aftobt, voorneemt, de Heere belooft, strijdt, verliest en klaagt, tot zij bij eigen ervaring leert, dat nooit één zucht ten goede uit ons zelf is te wachten. Dan alleen is zij toebereid om Christus te leren kennen, als die tot heiligmaking Gegevene van de Vader, in Wie zij haar verlossing van zonde bekomt en in Wie zij voor God gesteld is als had zij geen zonde gekend of gedaan. Want in Hem zijn wij volmaakt. Die Hem mist, derft alles. Maar die Hem deelachtig is, bezit dan ook alles in Hem én gerechtigheid tot verzoening van de schuld én heiligheid tot afwassing van de smet der zonde. Hij, die in Christus een nieuw schepsel is, verkrijgt in Hem het herstel in Gods gemeenschap.
Christus leed niet alleen de straf, maar volbracht ook de wet, in dadelijke gehoorzaamheid, voor al Zijn volk Zich stellend in zijn plaats. En deze door Zijn plaatsbekleding verworven heiligheid, past Hij de Zijnen toe. Hij maakt ze hen deelachtig; Hij vernieuwt hen door Zijn Geest; Hij heiligt hen tot Zijn lidmaten opdat zij in Hem voor Gods aangezicht bestaande, voorwerpen van des Vaders gunst zullen zijn. Dat kan nimmer om eigen werk, maar alleen door de volkomen heiligheid, die in Christus het volk door het geloof deelachtig is en die geen aanvulling behoeft, noch gedoogt van 's mensen zijde. Al wat wij voor God denken te zijn, zijn wij te veel; de Heere wordt verheerlijkt door Zijn eigen werk. Zo vermag ook Gods volk, niettegenstaande het in alle delen vernieuwd is, geen heiligheid voort te brengen uit zichzelf. Maar alleen door de kracht van Hem, Die gesproken heeft: "Zonder Mij kunt gij niets doen." Dat leert de Heilige Geest het verstaan. En dat Goddelijk werk van de Heilige Geest, dat de gekochten door Christus' bloed heiligt, doet de vernieuwden van hart der zonden hoe langer hoe meer afsterven, en• in een godzalig, onstraffelijk leven wandelen." Want sterven moet Gods volk; sterven aan de zonde, nademaal in Gods welbehagen van eeuwigheid vastligt, Zich een volk te verwerven, dat zonder vlek of rimpel zijn zal voor Zijn aangezicht eeuwig en altoos. En die volmaakte heiligheid verwierf Christus en in die volmaakte heiligheid ziet God de Vader Zijn kerke aan en omhelst Hij haar in Zijn gunst; en die volmaakte heiligheid omhelst Gods volk door het geloof, zich in Christus zonder zonde kennend voor God.
En toch, de zonde kleeft ons in dit leven aan van dag tot dag, in al onze zelfs heiligste verrichtingen. De allerheiligste heeft in dit leven slechts een klein beginsel van de volmaakte gehoorzaamheid. Paulus tekent ons zijn levenservaring in Romeinen 7 na zijn bekering en wie

van Gods kinderen zal van dat leven vreemdeling zijn? Naarmate de ziel meer in de heiligmaking vordert, wordt zij in zichzelf zondiger, armer, ellendiger voor God; doch rijker en gelukzaliger in Christus. Zo wordt hun taal de sprake van de roemende klager: "Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods; ik dank God door Jezus Christus, onze Heere."
\Alle ware zelfkennis voert naar Christus henen en doet in Hem vinden de Fontein geopend voor het huis van David en voor de inwoners van Jeruzalem. Meer nog. De vernieuwing van de Heilige Geest maakt ons tot nieuwe schepselen. De gewassene in Christus' bloed is een ander leven deelachtig. Hij is eens anderen en een ander geworden. In zijn natuurstaat was hij, gelijk alle schepselen goddeloos, onrein, niets kunnende dan zondigen tegen God. Maar geheiligd in Christus en gereinigd en vernieuwd in al zijn vermogens door de Geest, is hem de zonde de dood geworden en hoewel het kwade hem bijligt, heeft hij "een vermaak in de wet Gods naar de inwendige mens."
Hier gaan de Neo-Kohlbrggianen scheef. En tegen hen dient dan ook staande gehouden, dat de Heilige Geest ons doet sterven niet alleen, maar ook opstaan tot een nieuw leven; en dat de opgewekte uit de dood, die de Goddelijke natuur deelachtig is geworden, overeenkomstig Gods bestemming en zijn heilige roeping, jaagt naar volmaakte heiligheid, met de hem van God geschonken vermogens, werkende door de Heilige Geest. Maar de vernieuwing werkt de heiligmaking in Gods volk trapsgewijs. In de hemel eens zal het volmaakte zijn, daar is geen zonde meer. Maar zolang wij in het vlees inwonen, is de aankleving van de zonde en heeft Gods volk te kampen tegen vlees en bloed, tegen zondelust en opkomende ongerechtigheid en steeds weer te vluchten tot Christus' bloed en Geest, opdat de zonde niet de overhand hebbe.
De voorbeelden in Gods Woord zijn te overbekend, dan dat wij ze hier te bespreken hebben: zij tonen ons, dat in dit leven het gevaar van de zonde dreigt en dat, waar de zonde insluipt en ons gevangen neemt, terwijl wij ons trouweloos overgeven en Gods naam wordt onteerd, en 's Heeren volk gesmart, Gods kinderen, al ware het David, de man naar Gods harte, met de roe en bittere tegenheden bezocht worden, ook al is de zonde hun vergeven. Want Gods liefde gedoogt in Zijn volk de overheersing der zonde niet en Hij kastijdt uit liefde een iegelijk zoon die Hij aanneemt, om van zijn heiligheid deelachtig te maken. God vernieuwt Zijn volk en roept het krachtens die vernieuwing, niet in eigen kracht, maar door de genade van de Heilige Geest, steeds meer de zonde te sterven en in een godzalig onstraffelijk leven te wandelen. En als nu de ongerechtigheid in Gods kinderen sterk, de zonde levendig wordt, als het hun nu bang is vanwege de inwonende zonde, o, dat zij dan door het geloof mogen zien op dat bloed en op die Geest, waardoor Adams kinderen rein gesteld worden voor God, en in eigen kracht niet optrekken ter bestrijding van de zonde, maar als een machteloze in zichzelf hun sterkte in de kloof van de steenrotsen vinden. Vreest, haat en vliedt de zonde en jaagt er naar te grijpen, waartoe gij in Christus gegrepen zijt. Zo zult u vrijmoedigheid hebben tot Hem; en Hij zal de ere hebben, Hij alleen, wanneer gij afstervend der zonde, meer en meer Zijn heiligheid deelachtig wordt. De heiliging door de Heilige Geest dringt Gods volk vruchten te dragen. O, drukke des Heeren eis tot volmaakte heijgheid ons steeds de zonde te haten, van eigen gerechtigheid te walgen en de heiligheid van Christus meer en meer deelachtig te worden.
Dat is het, wat God in de doop als tweede weldaad bezegelde, opdat de troost aan de strijdende kerk toekome van de heiliging in Christus en zij het met de bruid erkenne: "Ik ben zwart, maar liefelijk." Want zo is het en zo wordt het bevestigd in het zieleleven van Gods kinderen.
En nu moet ik in de derde plaats zij het met een enkel woord erop wijzen, dat de betrekking van de doop op de offerande van Christus zich grondt op Gods toezegging.
Maar zingen wij nu eerst het 5e vers van Psalm 105:

God zal Zijn waarheid nimmer krenken,
Maar eeuwig Zijn Verbond gedenken;
Zijn Woord wordt altoos trouw volbracht,
Tot in het duizendste geslacht;
't Verbond met Abraham, Zijn vrind,
Bevestigt Hij van kind tot kind.

In. de Goddelijke toezegging ligt de kracht van de doop. Die toezegging geschiedde in de inzetting van de doop. De doop is van Christus ingezet. Ik wees er reeds op en de Catechismus geeft ons ten bewijze de bekende tekst uit Matth. 28: 19: "Gaat dan heen, onderwijst al de volken, dezelve dopende in de naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes, en die geloofd zal hebben en gedoopt zal zijn, zal zalig worden, maar die niet geloofd zal hebben, zal verdoemd worden"; alsook het woord van Paulus (Tit. 3: 5) waar de Schrift de doop het bad der wedergeboorte en de afwassing der zonde noemt (Hand. 22: 16). Het blijkt wel duidelijk welk een grote betekenis het uitwendig waterbad heeft, krachtens Goddelijke inzetting; dat de doop niets minder beduidt en verzegelt dan de afwassing der zonde, gelijk ons de Onderwijzer geleerd heeft. Die betekenis zou de doop niet hebben, indien hij slechts een instelling van mensen was, maar nu de Heere Zelf de doop heeft ingezet als een sacrament van het Nieuwe Verbond, nu is hij een teken en zegel van de rechtvaardigheid en heiligheid, die Gods uitverkorenen in Christus hebben en die door de Heilige Geest hun wordt toegepast. De Roomse kerk moge spreken van zeven sacramenten, maar buiten doop en Avondmaal zijn het menselijke verzinsels, die alle Goddelijke instelling missen.
Daarentegen heeft de Heere de doop ingesteld en tot een teken en zegel gegeven daarvan, dat Hij Zijn Verbond in der eeuwigheid gedenkt, Zijn uitverkorenen ter zaligheid. De doop is maar niet een uiterlijk onderscheidingsteken; dit sacrament wil volstrekt niet zeggen, dat voor alle mensen mogelijkheid is om zalig te worden, maar het is een teken en zegel van God ingezet, waarin de Heere de genade, rechtvaardiging en heiligmaking, die Zijn volk voorwerpelijk in Christus deelachtig is, verzekert en onderwerpelijk schenkt tot zijn behoudenis. Maar de uitverkorenen zijn ook van nature als alle andere mensen, voorwerpen van Gods toorn, liggend in de staat des doods. En nu wordt in elke doopsbediening en is aan uw aller voorhoofden verzegeld, dat God zondaren rechtvaardigen en heiligen wil en zal in het bloed des Lams.

O, onbekeerden van harte, hoe zwaar zal toch uw oordeel zijn, indien gij op zo grote zaligheid geen acht geeft. Indien ik het u zei, velen zouden zeggen: het is te scherp, maar op grond van Gods Woord zegt onze Nederlandse Geloofsbelijdenis het u, dat, indien wij sterven gelijk wij geboren zijn, de sacramenten een zegel zullen zijn in onze verdoemenis. God binde dat Woord op uw harten en verontrust u, verwekkend in u een heilige kommer over uw behoudenis. De doop heeft voor ieder onzer betekenis, maar met het grote onderscheid, dat hij de een zijn eeuwige straf, de ander uit genade de rechtvaardigmaking in Christus verzegelt. O, dat de Heere u de betekende zaak van de doop deelachtig make, terwijl het nog de tijd der genade is. Buiten de gerechtigheid en heiligheid van Christus zal niemand voor God kunnen bestaan en de berg des Heeren opklimmen.
Mijn geliefde medereiziger naar de eeuwigheid, hoor des Heeren Woord; zie op de betekenis van de doop. God opene uw hart en ogen eer u zult uitroepen: "had ik; o, had ik toch maar," als de deur van de genade eeuwig zal zijn toegesloten.

Welke weldaden wil de Heere toch Zijn volk in de doop verzegelen! In Christus zijn al Gods uitverkorenen gerechtvaardigd en geheiligd, ja verheerlijkt. Maar zij wandelen van nature op de weg der zonde en wentelen, soms zelfs uitwendig, in het slijk der ongerechtigheid. De Heere zal hen echter op Zijn tijd verlossen; dat beloofde Hij in het Evangelie en dat verzekert Hij in de doop. O, hoe schuldig en onrein leerden zij zich voor God kennen, toen de Heere hun ogen opende. En waaraan kreeg toen uw ziel een levende behoefte? Wat kondt gij toen niet meer missen tot uw behoudenis? Was het niet gerechtigheid tot verzoening van uw schuld en heiligheid tot reiniging van al uw vuile zonden? Kunt u met minder voor God bestaan, dan met volmaakte gerechtigheid en heiligheid? En die beide weldaden worden nu in de doop verzekerd.

O, tobbende zielen, die dag aan dag uw schuld zoekt te voldoen en uw hart te reinigen, mocht u toch eens verwaardigd worden in Christus te vinden, wat gij nooit geven kunt. De doop wijst u op Hem, want Hij is Zijn volk gegeven tot wijsheid, rechtvaardiging, heiligmaking en verlossing. Dat de volmaakte deugden Gods u zozeer vernederen, dat Christus een gestalte in u verkrijge en het u om Hem te doen worde. En wat is ons nu van node om door het geloof gerechtvaardigd en geheiligd te worden? Hoor, volk van God, het zij u tot lering: in de rechtvaardigmaking worden wij afgesneden en in de heiligmaking afgebroken. Ons leven moeten wij verliezen; afgesneden worden uit Adam om in Christus te worden ingelijfd. Maar ook onze krachten moeten verbroken, de kracht van Christus in zwakheid worden volbracht. De Heilige Geest doe het ons kennen in ons leven, opdat wij als Jacob van Pniël kreupel zullen heengaan en in Christus door het geloof gedurig de beide weldaden mogen omhelzen, die in de doop verzekerd zijn voor al Gods lieve volk, n.l. rechtvaardigmaking en heiligmaking.

Daartoe binde de Heere ons de vermaning van de doop op de ziel en schenke Hij de verzekering van de doop door het geloof te smaken, opdat onze roem zij in Hem, in Wie Zijn volk volmaakt is. En zo wij door het geloof in Christus alles mochten toe-eigenen, wat Hij is voor Zijn uitverkorenen, o, het worde in uw leven steeds meer practikaal ervaren, dat wij niets zijn in ons zelf aangemerkt dan een hoop arme zondaren. Als God Zijn volk door de Heilige Geest de weldaden van zijn genade toe-eigent, dan volgt daarop een weg, waarin deze beleefd zullen worden. En die weg doet ons meer en meer onze armoede kennen.

Na Pniël werd Jacob beroerd, mits zijn zonen hem stinkende maakten onder de inwoners des lands door hun moord op de inwoners van Sichem. Ook nam de Heere van Jacob zijn geliefde Rachel weg. De afgoden, die zij in Jacobs huis had ingedragen werden begraven, maar ook Rachel stierf. Haar sterven was bitter, gelijk geheel haar leven. Zei zij niet tot Jacob in haar jaloezie op Lea: "Geef mij zonen"? Waarop Jacob zei: "Ben ik in de plaats van God?" en zo ook was haar sterven, toen zij haar zoon Ben-oni noemde: ‚Zoon der smarten," alsof bij zijn geboorte de oorzaak van haar sterven lag. Maar Jacob veranderde die naam in Benjamin: "zoon der vertroosting." Rachels gedachtenis zelfs moest uit Jacobs huis worden weggenomen. Eerst werd Jozef hem ontrukt, toen Benjamin , waarover Jacob klaagde: "Al deze dingen zijn tegen mij." Sterven moest Jacob aan al wat hem dierbaar was; sterven opdat hij straks op zijn sterfbed in het welbehagen Gods zich gans verliezen zou en bevel geven dat zijn zonen hem begraven zouden in de spelonk van Machpela: aldaar heb ik Lea begraven." Niet Rachel, maar Lea was de verkorene Gods, uit wie door Juda -de Christus zou geboren worden. O, wat heeft het Jacob gekost, om in dat welbehagen Gods rust te vinden! En zo is de weg van Gods kinderen een stervensweg tot oefening van de heiligmaking, die met de rechtvaardigmaking in de doop verzegeld is. De Heere geve ons een weinig licht en geloofsoefening, opdat wij met Christus stervend, ook met Hem leven zullen. Amen.

De wezenlijke waardij van de doop

ZONDAG 27

Psalm 75: 3.
Lezen: 1 Corinthe 7: 1-17.
Psalm 45: 1, 8.
Psalm 105: 6.
Psalm 22: 16.

Geliefden,
Onder de koningen, die over het rijk der Tien Stammen geregeerd hebben, was er niet één, die de Heere vreesde. Reeds van stonde aan onttrok zich het rijk van Efraïm aan de ware dienst van Jehovah. Jerobeam, de eerste koning, die op last des Heeren door Ahia gezalfd was, trok het volk van Jeruzalems tempeldienst af. Hij vreesde, dat indien Israël naar Gods gebod op de grote feesten, driemaal 's jaars, opging naar Jeruzalem, zijn rijk weldra aan Davids huis terugvallen zou. Om dit te voorkomen, voerde Jerobeam de kalverendienst in en overtrad hij alzo het tweede gebod, welke overtreding welhaast leidde tot gehele afgodendienst. Zo voerde Jerobeam niet alleen zijn koningshuis tot een haastig einde, maar ook geheel zijn rijk naar het verderf. Het is toch niet om het even op welke wijze de Heere gediend zal worden. Hij alleen is God en duldt geen afgoden nevens Zich, maar Hij schreef ook in Zijn wet vóór, op welke wijze de dienst van Jehovah moet worden ingericht. In de ceremoniële wetten wees Hij Israël op Hem, in Wie alleen gerechtigheid en heiligheid is voor de verloren zondaar, en zo maar het oog des volks door het geloof geopend worden mocht, omhelsde het Christus en Diens bloed tot verzoening en uitdelging van al zijn zonden. Maar van dat bloed spraken Jerobeams kalveren te Dan en te Bethel niet.
En zomin de afgodische kalverendienst van Jerobeam de verlossing in Christus ontdekte, zomin doet dit de eigenwillige en afgodische dienst van de Roomse kerk. Zij eigent zich toe de genade, die in Christus is, als vermocht zij die door haar afgods priesters mede te delen aan haar leken door het sacrament. Zo zou het uiterlijk waterbad van de doop de zonden afwassen, die, vóór de doop bedreven zijn. Hoe klaar verwerpt de Catechismus deze met Gods Woord en de aard der sacramenten strijdige leer, om daartegenover de ware betekenis van de doop te handhaven en de bediening van dit sacrament ook aan kinderen tegen de Wederdopers te verdedigen, gelijk geschiedt in de zeven en twintigste Zondagsafdeling, waaraan wij thans onze aandacht geven en waarin het volgende gevraagd en geantwoord wordt:

Vraag 72: ***Is dan het uiterlijk waterbad de afwassing der zonden zelve?***
Antwoord. Neen het; want alleen het bloed van Jezus Christus en de Heilige Geest reinigt ons van alle zonden.
Vraag 73: Waarom noemt dan de Heilige Geest de doop het bad der wedergeboorte en de afwassing der zonde?
Antwoord. God spreekt alzo niet zonder grote oorzaak; namelijk, niet alleen om ons daarmede te leren, dat, gelijk de onzuiverheid des lichaams door het water, alzo ook onze zonden door het bloed en de geest van Jezus Christus weggenomen worden, maar veelmeer, omdat Hij ons door dit Goddelijk pand en waarteken wil verzekeren, dat wij zo

waarachtiglijk van onze zonden geestelijk gewassen zijn, als wij uitwendig met het water gewassen worden.
Vraag 74: Zal men ook de jonge kinderen dopen?
Antwoord. Ja het; want mitsdien zij alzowel als de volwassenen in het Verbond Gods en in Zijn gemeente begrepen zijn, en dat hun door Christus' bloed de verlossing van de zonden en de Heilige Geest, die het geloof werkt, niet minder dan de volwassenen toegezegd wordt, zo moeten zij ook door de doop, als door het teken des Verbonds, der Christelijke Kerk ingelijfd en van de kinderen der ongelovigen onderscheiden worden, gelijk in het Oude Verbond of Testament door de besnijdenis geschied is, voor dewelke in het Nieuwe Verbond de doop ingezet is.

Nadat in Zondag 26 de grond gelegd is van de verzegelende kracht van de doop voor Gods uitverkorenen tot vergeving en reiniging van hun zonden, wordt thans de wezenlijke waardij van de doop ontvouwd en wel zó,

I. dat die waardij door het water slechts wordt afgebeeld;
II. dat de betekende zaak van de doop wordt voorgesteld;
III. dat de waardij van de doop de bediening aan jonge kinderen vereist.

I. dat die waardij door het water slechts wordt afgebeeld
De 26e Zondagsafdeling leerde ons van de doop in betrekking tot de offerande van Christus, dat in de doop twee weldaden uit Christus de gelovigen geschonken, betekend en verzegeld worden, n.l. de rechtvaardigmaking en de heiligmaking. Het uitwendig waterbad verzegelt deze weldaden voor Gods volk. God verbindt zich in de doop met ede aan de gekochten door Christus' bloed en wedergeborenen door de Heilige Geest tot hun volkomen herstel uit de diepte van het verderf, waarin zij gezonken zijn in Adams val, en waaraan zij zijn onderworpen door het rechtvaardig oordeel Gods. Die volkomen herstelling ligt alleen in de verzoening van de schuld en de afwassing van de smet der zonde. In generlei wijze vermogen wij de schuld door ons zelf te betalen, noch ook ons van de smet der zonde zelf te reinigen. "Zal ook een Moorman zijn huid veranderen of een luipaard zijn vlekken. Zo zult gij ook kunnen goed doen, die geleerd zijt kwaad te doen." Van des mensen zijde is alle herstel in de genadestaat dan ook geheel afgesneden. "Want al wiest gij u met salpeter, en naamt u veel zeep, zo is toch uw ongerechtigheid voor Mijn aangezicht getekend, spreekt de Heere Heere."
Maar wat bij de mens nu onmogelijk is, dat heeft Christus verworven en dat schenkt God de Heilige Geest de Zijnen, n.l. de gerechtigheid ter verzoening en de heiligheid tot. heiligmaking. Thans, in Zondag 27, komen wij tot de beschouwing van de wezenlijke waardij van de doop, en bevinden dat die waardij door het water slechts wordt afgebeeld. Men hebbe zich te hoeden voor een verkeerde, met de getuigenis van de Heilige Geest strijdende opvatting van die Schriftgedeelten, die de doop "het bad der wedergeboorte" en "de afwassing der zonde" noemen, gelijk in de laatste vraag van Zondag 26 is aangehaald. Want toch, hoewel de Schrift in die plaatsen spreekt van de doop, zij heeft daar het oog niet op het uiterlijk waterbad als zodanig.
De Onderwijzer vestigt onze aandacht daarop, door te vragen: "Is dan het uiterlijk waterbad de afwassing der zonden zelve?"
Het antwoord luidt beslist ontkennend: "Neen het, want alleen het bloed van Jezus Christus en de Heilige Geest reinigt ons van alle zonden."

Een beschouwing als zou de bediening van het teken onze zonden afwassen, wordt geleerd door Rome. Zij kent aan het teken van de doop zulk een kracht toe, als zou door het uiterlijk waterbad de genade medegedeeld worden aan allen, die dat teken ontvangen of zij al dan niet geloven. Helaas, zelfs Luther werd van de Roomse overschatting niet geheel gezuiverd, doordat hij de genade wel niet door het teken wil doen mededelen, maar deze toch aan het sacrament bindt en "het uiterlijk waterbad" als een voertuig van de genade beschouwt. En tegen die Roomse, én tegen die Lutherse voorstelling nu komt de Onderwijzer op. Gods Woord wordt ten onrechte ter bevestiging van die overschattingsleer aangehaald. Want wel staat in Handelingen 2: 38: "gedoopt tot vergeving der zonden"; en leest u in Handelingen 22: 16: "Laat u dopen en uw zonden afwassen"; en in 1 Petrus 3: 20b: "Als de ark toebereid werd, waarin weinige, dat is acht, zielen behouden werden door het water, waarvan het tegenbeeld, de doop, ons nu behoudt"; en schrijft Paulus in Titus 3: 5: "Hij heeft ons zalig gemaakt, niet uit de werken der rechtvaardigheid, die wij gedaan hadden, maar naar Zijn barmhartigheid door het bad der wedergeboorte", maar in niet één van al die plaatsen wordt het uiterlijk waterbad gezegd het vermogen te bezitten tot afwassing van de zonde.
Integendeel spreekt de Schrift hier van de betekende zaak van de doop, en die betekende zaak is én het bloed én de Geest van Christus. Die zijn het bad der wedergeboorte en daardoor alleen worden de zonden afgewassen. In Titus 3 voegt dan ook de Apostel aan de aangehaalde woorden toe: "en vernieuwing van de Heilige Geest, Dewelke Hij ons rijkelijk heeft uitgegoten door Jezus Christus onze Zaligmaker", gelijk hij ook in 1 Cor. 6 duidelijk spreekt: "gij zijt afgewassen (niet door het doopwater), maar gij zijt geheiligd, maar gij zijt gerechtvaardigd in de Naam van de Heere Jezus en door de Geest onzes Gods." Het teken der besnijdenis is Abraham geweest een zegel van de rechtvaardigheid des geloofs, welke hem in de voorhuid was toegerekend; alzo is de gelovige de doop een zegel van de rechtvaardigmaking en heiligmaking, die hij alleen door de Heilige Geest op grond van Christus' offerande deelachtig werd, voorwerpelijk, omdat de uitverkorenen in Christus van eeuwigheid begrepen zijn en onderwerpelijk door de 'toepassing van de Heilige Geest. God bindt Zijn genade niet aan het sacrament. Gedoopten zijn verloren gegaan. Simons de tovenaar en Ananias en Saffira en zo menigeen, die wel de doop ontving, maar in zijn zorgeloos en goddeloos leven omkwam. Want "die is niet een Jood, die het in het openbaar is, noch die is de besnijdenis, die het in het openbaar in het vlees is, maar die is een Jood, die het in het verborgen is; en de besnijdenis des harten, in de geest, niet in de letter, is de besnijdenis." Zo zal een iegelijk zich voor de eeuwigheid bedriegen, die zijn hoop grondt op de doop. Wij moeten rein gewassen worden in het bloed van Christus door de Heilige Geest. Alleen "het bloed van Jezus Christus, Zijn Zoon reinigt ons van alle zonde" (1 Johannes 1: 7). Al wat daarbuiten is, schiet te kort. Maar ook dat bloed is genoeg: "hoeveel te meer zal het bloed van Christus, Die door de eeuwige Geest Zichzelf Gode onstraffelijk opgeofferd heeft, uw consciëntie reinigen van dode werken, om de levende God te dienen." (Hebr. 9).
En toch, niettegenstaande het uiterlijk waterbad ons van de zonden niet vermag te reinigen, wij mogen de doop niet onderschatten. De doop is meer dan een uiterlijke ceremonie; meer dan een onderscheidingsteken, dat de Christenen uiterlijk van de heidenen onderscheidt. Sociniaan en Zwingliaan en Remonstrant mogen zo denken, Gods Woord leert ons, dat de doop niet alleen een teken is, maar ook een zegel. "De tekenen zijn niet ijdel, noch ledig, om ons te bedriegen; want Jezus Christus is hun waarheid, zonder Wie zij niet met al zouden zijn" (Art. 33 Ned. Gel. Bel.).
Al blijft ook vele gedoopten de hemel gesloten, de doop is sacrament en leert en verzegelt de afwassing der zonden; en is in zijn betekenis het bad der wedergeboorte; naar zijn ware

inhoud, de afwassing der zonde. Maar dan moet de doop ook bediend worden naar de instelling van Christus in de Naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes en door degenen, die tot het dopen bevoegd zijn. Reeds in de vorige Zondagsafdeling wezen wij daarop en het zij met nadruk hier gezegd, dat noch een dokter, noch een vroedvrouw, noch wie dan ook, die buiten elk kerkelijk ambt staat, bevoegd is om te dopen. Doen zij dit wel, dan misbruiken zij de Naam des Heeren en verloochenen zij uit lafheid en beginselloosheid hun belijdenis. De kerk kon zulk een Roomse nooddoop dan ook niet erkennen en verwierp de stelling, dat de doop onmisbaar is ter zaligheid, maar handhaafde daarentegen, dat hij noodzakelijk is uit kracht van Christus' bevel. Het zij nogmaals gezegd, dat de doop de genade niet mededeelt. De Kamerling en Cornelius geloofden éér zij gedoopt werden en zomin onder het Oude Verbond het bloed van stieren en kalveren de consciëntie reinigen kon van de dode werken, zomin kan de doop de zonden afwassen. Het uiterlijk waterbad neemt de zonden niet weg en toch heeft de doop zulk een grote betekenis. Daarop nu geven wij in de tweede plaats acht, als wij van de Onderwijzer vernemen

II. ***dat de wezenlijke waardij van de doop de betekende zaak voorstelt***

In vraag 73 gaat de Catechismus dieper op deze zaak in. Daar toch heet het: "Waarom noemt dan de Heilige Geest de doop het bad der wedergeboorte en de afwassing der zonden?" Waarom dan, zo het uiterlijk waterbad de afwassing der zonden zelf niet is? Er moet toch wel bijzondere reden zijn, waarom de Heere van zo sterke uitdrukking Zich in de Heilige Schrift bedient. Gewis, er zijn bijzondere redenen. "God spreekt alzo niet zonder grote oorzaak." Wij mogen er wel onze aandacht aan schenken; het hart erop zetten. Bij velen is zulk een geringschatting van de doop, dat hun dit woord van de Onderwijzer wel als een bestraffing tegenklinken moet. Wij vallen zo licht in uitersten. Van Roomse overdrijving houden wij ons verre; de Schrift noopt ons er toe.

Maar zo gemakkelijk vervallen wij nu in een ander uiterste, n.l. om de doop uit gewoonte te gebruiken; zijn betekenis en kracht niet aan te merken; ja te geringschatten. En tegen die miskenning van het van God gegeven teken en zegel, die dikwijls een lauwheid in het gebruik tot vrucht heeft, komt de Onderwijzer op. God noemt de doop het bad der wedergeboorte en de afwassing der zonde (n.l. de doop in zijn diepe betekenis) niet "zonder grote oorzaak, namelijk, niet alleen om ons daarmee te leren, dat, gelijk de onzuiverheid des lichaams door het water, alzo ook onze zonden door het bloed en de Geest van Jezus Christus weggenomen worden, maar veelmeer, omdat Hij ons door dit Goddelijk pand en waar-teken wil verzekeren, dat wij zo waarachtiglijk van onze zonden geestelijk gewassen zijn, als wij uitwendig met het water gewassen worden."

De oorzaak waarom God de doop het bad der wedergeboorte noemt, is dus niet omdat de doop ons kan wederbaren of het uitwendig waterbad de zonde kan afwassen, maar ligt daarin, dat God Zijn volk iets wil leren en het verzekeren. Beide de lering en de verzekering geschieden overeenkomstig het teken in de doop gegeven. Het water toch reinigt; de onzuiverheid van ons lichaam wordt door water weggenomen. Welnu, zo nemen het bloed en de Geest van Christus de zonden weg. Wij worden dus in de doop door het water gewezen op het bloed en de Geest van Christus.

O, wat noodzakelijke lering; wat zoeken wij de zaligheid toch buiten Christus; van nature weten wij van Christus niet, noch ook willen wij van Hem weten. Al wat in ons is, is vijandschap tegen God en Zijn Gezalfde. Maar ook al greep God ons in het harte, wij zoeken de vrede en de rust onzer door schuldbesef getroffen zielen, zo buiten Christus; ja ook al vonden wij door het geloof rust in God, wij kunnen maar al te zeer het buiten Christus stellen,

en leven veelal bij onze bekering en troosten ons met onze rechtvaardigmaking. Dat vloeit uit onze blindheid, en dies is ons nodig een gedurig opwassen in de kennis van Christus; is ons de lering in de doop noodzakelijk, maar ook niet minder dierbaar. Wat zou onze ziel meer kunnen troosten; wat zou de hoop sterker kunnen doen leven, dan de ontsluiting van de gehele wegneming der zonden door Christus! Alle weg ter genezing onzer gebroken harten is afgesneden, maar in deze zielszaligende lering, in de doop gegeven, wordt de enige weg ontsloten, ter verlossing van de zonde. Die lering zal ons Christus boven alles dierbaar doen schatten en ons doen heenvluchten tot de fontein, geopend in Zijn bloed; die lering werpt in ons de vrucht af, dat wij buiten Christus niet kunnen leven, want:

Buiten Jezus is geen leven,
Maar een eeuwig zielsverderf.

Maar nu is er meer. De doop is niet alleen een teken: God wil verzekeren, dat wij van onze zonden geestelijk gewassen zijn. Wat kostelijke weldaad, die de ziel rust geeft.
Helaas zo velen missen die verzekering, hoewel niet geheel. Want toch, op het geloof volgt de verzekering. En waar Gods kinderen door het geloof tot Christus mogen vluchten, daar vallen zonde en schuld weg en dringt de kracht van Christus' bloed tot de ziel door. Daardoor smaakt ook de meest bekommerde van Gods volk bij ogenblikken een vrede, die de wereld niet kent. Maar de bestrijding van het ongeloof en de aanvechting des Satans hebben daarna dikwijls zo zeer de overhand, dat de verzekering voor vertwijfeling plaats maakt; en Gods volk door duizend vrezen en doden wordt gekweld. Maar zo nu eens het oog mocht ontsloten worden voor wat God ook in de doop heeft verzekerd, hoe des te begeriger zouden wij worden naar de verzekering van de Heilige Geest, die ons van de twijfel bevrijdt en die de aanvechtingen haar kracht doen verliezen.
Wat zijn wij toch veelal vormelijke Christenen. De doop wordt van jaar tot jaar bij herhaling onder ons bediend; en hoe verkeren wij onder die bediening? Wordt ons hart wel opgevoerd naar het bloed en de Geest van Christus? Wij, dienaren des Woords, houden veelal toespraken bij de doop, maar wijzen de toespraken naar Christus heen en naar de weldaden door God in de doop geschonken tot lering en verzekering van Gods volk? Bieden zij de troost voor het bedroefde volk, dat de Heere het in de doop verzegelde van zijn deel aan Christus en Zijn gerechtigheid? Gewis dan zou het geloof meer oefening verkrijgen en ook dit sacrament meer op rechte prijs komen te staan.
Elke doopsbediening raakt de gemeente in haar geheel en niet alleen die enkele ouders of die kinderkens, die ten doop kwamen. In de doop schenkt de Heere Zijn volk een onderpand van Zijn Goddelijke trouw en van de vastheid van Zijn verbond. Daarenboven roept Hij met Goddelijke kracht elke onbekeerde toe de verlossing, die in Christus is voor doemwaardigen en het vreselijk lot dergenen, die in hun zonden en ongeloof verharden, hetzij jong of oud. Dat sta ons dan ook wel voor ogen, nu wij de Onderwijzer volgen in diens verklaring, dat de waardij van de doop zich mede uitstrekt tot, en dies eist doopsbediening van, de kinderen. Dit vormt onze derde hoofdgedachte.

III. ***De door de Catechismus gegeven verklaring volgen wij aan de hand van een drietal vragen, waarop zij antwoord biedt***, n.l.
a. Zal men jonge kinderen dopen?
b. Op welke grond zal men de kinderen dopen?
c. Welke kinderen zal men dopen?

Met een beslissend "ja" stelt de Catechismus de doop der jonge kinderen vast. De vraag is gericht tegen de Wederdopers, die toch de kinderdoop verwerpen, gelijk nog enkele secten in deze dagen, als Baptisten en vele Darbisten. De verwerpers van de kinderdoop beroepen zich erop, dat in de Bijbel geen uitdrukkelijk bevel gegeven wordt, kinderkens te dopen; hetzelfde argument kan men wel aanvoeren tegen de heiliging van de Zondag in plaats van de Sabbat. Dergelijke argumentering geeft echter wel bewijs van diepe onwetendheid van Gods Woord. Is de Bijbel dan een soort wetboek, waaruit men dit artikel opslaat om deze, en dat om gene handeling te bewijzen, en waarbij men concludeert, dat als iets niet bepaald bevolen is, het dan moet worden verworpen? Zulk een wetboek is Gods Woord niet en het getuigt van grote oppervlakkigheid voor elke waarheid uitdrukking te willen vinden in een bepaalde tekst. Bovendien werd het sacrament der besnijdenis aan jonge kinderen bediend en was dus geen nieuw bevel van node voor de bediening van de doop onder het Nieuwe Verbond, want naar Col. 2: 11, 12 is de doop in de plaats der besnijdenis gekomen.
Ja, de doopsbediening is ruimer dan de besnijdenis. Van de besnijdenis was het vrouwelijk geslacht uitgesloten: maar de doop wordt ook de vrouw toegediend, denk b.v. aan Lydia, Hand. 16: 15. Kan dan ten opzichte van de kinderen inkrimping zijn?
Maar er staat toch geschreven: "Die geloofd zal hebben en gedoopt zal zijn, die zal zalig worden"? Het geloof gaat dus de doop vooraf! De kamerling werd dan ook gedoopt na belijdenis en mitsdien is kinderen-dopen onmogelijk, doordat zij hun geloof niet kunnen belijden. Eerst geloven en dan dopen, dat is de regel dus, zo redeneren de Wederdopers.
Helaas, tot die verkeerde conclusie komt men doordat men Gods Woord niet in zijn verband leest. Bij het Zendingswerk geldt uit de aard der zaak een andere regel dan in de gemeente Gods. Handelen wij nog niet op geheel dezelfde wijze bij de zending? Zo een zendeling tot de heidenen gaat, begint hij dan met kinderkens te dopen? Immers nee! Hij wendt zich tot de volwassenen en onderwijst hen in het Woord en eerst als de ouders gewonnen zijn voor het geloof en tot discipelen gemaakt (gelijk er eigenlijk in Matth. 28: 19 staat), eerst dan worden de kinderkens mede gedoopt. Kinderen der gemeente ontvangen het sacrament. Hoe terecht beroept ons doopsformulier zich dan ook op de zegening der kinderen. Kleine kinderkens worden tot Jezus gebracht; kinderkens, die voor een deel nog gedragen moesten worden, jonge kinderen dus. En als de discipelen die jonge wichten van Christus willen afhouden, duidt de Heere dat hun zeer kwalijk, "want", zegt Hij, "derzulken is het Koninkrijk Gods."
Het waren kinderen uit Israël; kinderen van het volk des Verbonds gelijk in uitwendige zin het zaad Jacobs was en (wij komen er straks op terug) de kinderen der gemeente thans zijn, hoewel alleen de uitverkorenen en toegebrachten door Gods Geest de ware bondgenoten zijn. Zou dan, doordat het koninkrijk de kinderkens toekomt, het teken en zegel des Verbonds hun mogen onthouden worden? Maar voor het Verbond zijn de ogen van genoemde secten gesloten, en zo komen zij er toe de bediening van de doop te gronden in het particuliere geloof. Dat nu is in strijd met de Schrift. Hoe zouden anders de Apostelen de stokbewaarder en Lydia hebben kunnen dopen en geheel hun huis? Dat alleen kan uit de kracht van het Verbond, gelijk onder het Eerste Testament in de besnijdenis geschied is, waarop zich de Onderwijzer dan ook beroept.
Uitdrukkelijk heeft de Heere de besnijdenis ten achtste dage bevolen, zelfs op straffe des doods (Gen. 17) en de besnijdenis was "de mededeling van het sacrament des lijdens en stervens van Christus", gelijk de doop is onder het Nieuwe Verbond. Zou dan iemand, die aan de Schriften zich onderwerpt zijn kind de doop kunnen onthouden? De bepaling van de achtste dag was ceremonieel; en het ceremoniële verviel, maar de betekenis bleef en onze vaderen

grepen die betekenis, lerend dat men de doop bedienen moet aan onze kinderen, zo haast men die lijden kan.
Laat nu die verwerpers van de kinderdoop eens bewijzen dat deze doop ongeoorloofd is! Waar staat dat? In welke tekst? Arme mensen, die blind zijn voor de leer van het Verbond, waarin wij en onze kinderen, zij het door uiterlijke betrekking, begrepen zijn, gelijk oudtijds Abraham en zijn zaad omvangen werden door het Verbond, ook al hadden alle Abrahams-kinderen geen zaligmakend deel aan de goederen des Verbonds. Maar zij werden toch besneden; het moest. Welnu, zo ook moeten onze kinderen gedoopt worden, doordat de doop in de plaats der besnijdenis is gekomen. Leert ons Paulus niet in de Colossenzenbrief, dat de betekenis van doop en besnijdenis geheel dezelfde is? In het tweede hoofdstuk toch getuigt hij, dat de gelovigen te Colosse "in Christus besneden zijn, met een besnijdenis. die zonder handen geschiedt. in de uittrekking van het lichaam der zonden des vleses, door de besnijdenis van Christus"; en die besnijdenis geschiedde niet met het mes van Mozes, maar in de doop, want zo volgt er in vers 12: "zijnde met Hem begraven in de doop, in welke gij ook met Hem opgewekt zijt." Besnijdenis en doop zijn dus één in betekenis; de doop is gekomen in de plaats van de besnijdenis; en mitsdien moet de doop ook aan kinderen bediend worden.

Het antwoord op de tweede vraag door ons gesteld: "Op welke grond zal men de kinderen dopen?" geeft de Catechismus in deze woorden:
"Want mitsdien zij, zowel als de volwassenen in het verbond Gods en Zijn gemeente begrepen zijn, en dat hun door Christus' bloed de verlossing der zonden, en de Heilige Geest, die het geloof werkt, niet minder dan aan de volwassenen toegezegd wordt."
Gods verbond en belofte dus vormen de grond van de kinderdoop. daarmee staan wij op een objectieve grondslag, en daarop staan wij veilig; wij wensen die dan ook voor geen subjectieve grond te ruilen; m.a.w. of die ouders bekeerde of onbekeerde mensen zijn; of wel het kindeke wedergeboren of niet wedergeboren is, blijft hier buiten beschouwing. Het doet aan de eis, dat de kinderen der gemeente gedoopt moeten worden niet toe noch af. En met name de veronderstelde wedergeboorte te leggen als grond voor de kinderdoop wijkt niet alleen af van de leer onzer vaderen, maar misleidt voor de eeuwigheid. De wijze waarop wij ons hebben voorgesteld de Catechismus thans te bespreken, laat brede uitweiding over dit geschilpunt niet toe. Met een enkele aanhaling moge hier worden volstaan. Dr. A. Kuyper schrijft in E Voto Dordraceno (blz. 60): "En ze belijdt eindelijk, dat de kerk dit werk Gods reeds bij de pasgeborenen te onderstellen en ze op die grond te dopen heeft, en deswege, zo ze opgroeien, erop dringen moet, dat ze tot bekering komen."
De leer der veronderstelde wedergeboorte en haar toepassing is door de Gereformeerde Kerken in ons land niet zonder tegenspraak toelaatbaar geacht en in de jongste tijd scherp aangevallen, zó, dat er zelfs een scheiding ontstond. Is het wonder? Denk slechts aan de stelling van Dr. A. Kuyper Jr., dat Paulus zou zijn wedergeboren en tevens een godslasteraar en vervolger der gemeente. Hoe kan iemand zo schrijven! En toch, deze stellingen zijn door de Synode der Gereformeerde Kerken in 1905 bevestigd.
Juist door de toen gevoerde strijd moeten de ogen wel wijd opengaan voor het ontzettende gevaar, dat de leer der veronderstelde wedergeboorte brengt. Van uw kind hebt gij te veronderstellen dat het wedergeboren is. Met vrijmoedigheid laat gij het in die veronderstelling dopen! In die veronderstelling kweekt gij het op! Zelf veronderstelt het dit genadewerk Gods in zich! Al dient het de wereld; al leeft het in de zonde; al haat het Gods volk; al vervolgt het, groot geworden, die de Naam van Jezus noemen, deze veronderstelling heeft het zelfs niet los te laten. En u moet u, ook al stierf het weg zonder vruchten der waarachtige bekering voor u zichtbaar te dragen, van al te hard oordeel onthouden; de ver-

onderstelling handhaaft u steeds door: wie weet, wat God die laatste ure deed? Zulk een leer is misleidend; ze blinddoekt voor de hel. Dood in de zonden zijn ook wij en onze kinderen; en wij dragen de doodsvruchten; de Schrift paait ons met geen veronderstelling, maar sluit buiten degenen, die in de zonden leven. "Dwaalt niet; noch hoereerders, noch afgodendienaars, noch overspelers, noch ontuchtigen, noch die bij mannen liggen, noch dieven, noch gierigaards, noch dronkaards, geen lasteraars, geen rovers zullen het Koninkrijk Gods beërven." Geen troost blijft hier over. Werpt weg al uw veronderstellingen en zoekt de waarachtige bekering, de wedergeboorte uit God die vruchten draagt.
U kunt op geen veronderstelling de eeuwigheid aandoen; al veronderstelt geheel de wereld uw wedergeboorte, wat baat het u, zo gij een onbesneden hart hebt! Al spreekt men u van het "zaad der wedergeboorte", van "genade in de wortel" of wat schoons men al verzon, om aannemelijk te maken, dat van uw geboorte af aan in u grond ter zaligheid wezen kan, hoe zult gij God ontmoeten, zo u niet door het geloof deel ontvangt aan Christus en Zijn gerechtigheid.
Met beslistheid verwerpe men bij de kinderdoop alle veronderstelling. Nimmer is deze als grond voor de kinderdoop door onze Gereformeerde Vaderen gelegd. Calvijn verwierp die veronderstelling, schrijvend aan Bullinger: dat de doop in dit opzicht meer een symbool is van toekomstige dan van tegenwoordige genade.
Beza, de leerling en opvolger van Calvijn, oordeelde dat het de meest plompe vermetelheid zijn zou niet te stellen, dat de uitverkorenen, die tot onderscheid van jaren gekomen zijn, eerst dan wedergeboren worden, als zij met het ware geloof uit het gehoor begiftigd worden. Zo leerden ook Trigland, Gomarus, Hillenius. à Brakel schreef: "Niet de in de uitverkorenen reeds gewrochte wedergeboorte, maar het recht der uitverkorenen op toekomstige genade wordt in de doop verzegeld." Met recht kon Appelius schrijven: "Zo te redeneren, dat iemand moet wedergeboren zijn, vóór hij gedoopt wordt, is niets dan een onverschoonlijke onkunde of openbare afwijking van de leer onzer kerk." Smytegelt, v. d. Kemp, Justus Vermeer oordeelden niet anders. In het bijzonder ook leze men Comrie's Catechismus en zijn Examen van Tolerantie, waarin hij klaar de leer en betekenis van de doop voorstelt, als verzegelend Gods beloften aan zijn uitverkorenen, die Hij vervult op zijn tijd. Niet de reeds in de ziel gewrochte genade, maar de genade, die de uitverkorenen in Christus voorwerpelijk deelachtig zijn en die God te van zijn eigener tijd toepast, wordt in de doop verzegeld. Worde de gemeente, worde het opwassend geslacht de noodzakelijkheid der wedergeboorte voorgehouden; aangedrongen in elke preek op nauwgezet zelfonderzoek, opdat wij niet met een ingebeelde hemel storten in het eeuwige verderf, als de nabij-Christen, die buiten geworpen wordt.
De Catechismus spreekt van Gods Verbond en gemeente, waarin zowel als de volwassenen ook jonge kinderen begrepen zijn, als grond van de kinderdoop. Dat is naar de Schrift. Niet alleen spreekt de Heere in Gen. 17: 7 van een oprichten van het verbond "tussen Mij en tussen u", maar ook "tussen uw zaad na u." Als Mozes het Israël Gods nogmaals, eer hij heengaat, bepaalt bij de band des Verbonds door God Zelf er om gelegd, spreekt hij uitdrukkelijk ook van de kinderkens, ja van de geslachten, die nog geboren zullen worden, als degenen, die hier heden bij ons niet zijn. Ook kinderkens zijn in het Verbond en in de gemeente begrepen. Op die objectieve grond rust de kinderdoop. Ook onder de jong stervende kinderen heeft God Zijn uitverkorenen, want alleen de uitverkorenen zijn waarlijk in het Verbond Gods en Zijn gemeente, die gekocht is met Christus' bloed, begrepen. Ook van de jong stervende kinderen zullen er juichen voor de troon Gods. Niet alle volwassenen worden zalig, ook niet alle vroeg stervende kinderen. Maar wel zullen er ook onder die laatsten zijn, zoals blijkt uit het kind van

Jeroboam, waarin wat goeds was voor de Heere en uit het kind van David. Maar dan zou men alleen maar uitverkoren kinderkens moeten dopen?

Die bedenking voert ons ten slotte tot beantwoording van de vraag: "Welke kinderen moet men dopen?"

Het is niet mogelijk de doop te beperken tot de uitverkorenen. Alleen daarom niet omdat het ons onbekend is wie verkoren of verworpen zijn. verworpen. Gelijk het natuurlijke geslacht van Abraham besneden moest worden, omdat het in een uiterlijke betrekking tot het Verbond der Genade stond en de zichtbare gemeente Israëls vormde, zo moeten alle kinderen gedoopt worden, die tot de zichtbare kerk behoren en die alleen. Geen kinderen van heidenen, Turken of Joden dus, omdat die niet in enige relatie staan tot het Verbond en de gemeente. Maar dat geldt wel van de kinderkens, wier ouders tot de zichtbare kerk behoren. Als Paulus in de Corinthenbrief de voorrechten opsomt van de Jood en de nuttigheid van de besnijdenis, dan zegt hij: "dat zij allen onder de wolk waren en allen door de zee zijn doorgegaan en allen in Mozes gedoopt zijn in de wolk en in de zee en allen dezelfde geestelijke spijs gegeten hebben en allen dezelfde geestelijke drank gedronken hebben, want zij dronken uit de geestelijke steenrots, die volgde en de steenrots was Christus." Allen stonden zij in een uiterlijke betrekking tot het Verbond en allen werden zij geteld onder de zichtbare gemeente des Heeren, waar de heidenen buiten vielen.

En toch - o, hoor het met ontzetting! - "in het merendeel van hen heeft God geen welgevallen gehad, want zij zijn in de woestijn neergeslagen." Het uiterlijke Israël is weggevallen. Het heeft het bloed van Christus tot zijn oordeel over zich ingeroepen, maar in zijn plaats staat de zichtbare kerk van de Nieuwe dag; staan wij en onze kinderen. Daarom komt aan onze kinderen de doop toe. En toch, wij zijn en blijven eeuwig verloren, zo wij niet door wedergeboorte in het Verbond worden ingelijfd; zo wij niet onderwerpelijk in Christus geheiligd worden door geloofsgemeenschap aan Hem. Kinderen moeten gedoopt worden. Maar alleen die kinderen, die in een uitwendige betrekking tot het Verbond staan en tot de zichtbare kerk behoren en toch zijn het alleen Gods uitverkorenen, die waarlijk in Christus geheiligd zijn, toen Hij Zich voor hen vernederde in de dood des kruises en opstond uit de dood en ten hemel voer. En zij zullen op Gods tijd de zaligheid in Christus verkrijgen.

Dat heeft God willen verzekeren in de doop; niet dat elk gedoopt kindeke naar de hemel gaat, als het vroeg sterft. Dat is ook niet de betekenis van hetgeen onze Dordtse vaderen hebben beleden in hun strijd tegen de Remonstranten, toen zij schreven: "dat de godzalige ouders niet moeten twijfelen aan de verkiezing en zaligheid van hun kinderen, welke God in hun kindsheid uit dit leven wegneemt." Want toch in deze uitspraak voerden zij de strijd tegen de Arminianen, die hen tegenwierpen, dat zij de kinderkens maar verdoemden, omdat zij de verkiezing Gods leerden, niet om voorgezien geloof en goede werken, maar uit eeuwige soevereiniteit. Die beschuldiging wierpen de Gereformeerden verre van zich, daarentegen belijdend, niet van elk jong stervend kind, hoofd voor hoofd, dat het zalig werd, maar wèl, dat God al Zijn uitverkorenen zalig maakt, ook als zij in hun kindsheid sterven. Niet dus, dat elk ter kerk ingedragen kindeke in zijn ouders verkoren is en later weer uit het Verbond vallen kan.

Want de uitverkiezing geschiedde, zo Comrie zo eenvoudig opmerkte, niet in de ouders, maar in Christus en in Hem als hun representerend Verbondshoofd zijn de uitverkorenen in het Verbond der Genade, waaruit zij nimmer kunnen uitvallen, dewijl het in de dood des Testamentmakers vast en onherroepelijk is en de doop een teken en zegel is. God zal hen toebrengen op Zijn tijd, hén, wier namen zijn geschreven in het Boek des levens des Lams. De Heere gaf ons daarvan een onderpand in de doop en deze is er een zegel van, dat de

toebrenging tot de gemeente, die zalig wordt, niet zal ophouden tot de laatste zal zijn ingezameld. Gods beloften zullen haar vervulling niet missen.
Komt zingen we daarvan het 6e vers van Psalm 105.

Al wat Hij Izak heeft gezworen,
Heeft Hij ook aan Zijn uitverkoren',
Aan Jacob, tot een wet gesteld,
Van al 't beloofde heil verzeld,
En aan gans Isrel toegezeid
Tot Zijn Verbond in eeuwigheid.

Verwerpt toch, Mijn geliefden, in krachtige overtuiging van de waarheid, met al wat in u is niet alleen de Roomse en ook de Lutherse overschatting van de doop, maar evenzeer de veronderstelde wedergeboorte, al stiet Dr. Kuyper allen van het Gereformeerde erf af, die haar niet wilden aanvaarden. Houdt u aan de leer der Schriften, die u zegt, dat de doop de zaligheid voor Gods uitverkorenen in Christus verzegelt, en verzekert dat de Heilige Geest wil toepassen wat zij (en wie zijn dat anders dan degenen, die Christus van de Vader gegeven zijn) in Hem hebben. In Hem hebben zij alrede de zaligheid; zij zijn met Hem gezet in de hemel. Maar de Geest moet de weldaden, die de uitverkorenen in Christus hebben, toepassen.
Kent gij die toepassing? Denkt u er immer aan, wat de doop betekent? Of leeft u maar voort, zonder kommernis over uw eeuwige belangen en over die van uw kinderen? De Heere zal eens rekenschap afeisen voor Zijn rechterstoel. Al is het dat wij in een uitwendige betrekking tot het verbond staan, zal onze ziel zich niet zetten op hetgeen tot onze vrede dient? 0 ouders, hoe zal het verwijt eens in ons aangezicht vliegen, zo wij onze kinderen de teugel vieren en hen laten gaan op de weg der zonde? God sprak eens tot het Hem vergetende en de Moloch dienende volk: "Gij hebt Mijn kinderen geslacht en hebt ze overgegeven als gij dezelve voor hen door het vuur hebt doen gaan." Hoe ontzettend zwaar is de verantwoordelijkheid voor onze kinderen. Spreekt u wel met hen, als zij klein zijn? en als zij opwassen? Wijst u hen met tedere liefde op hetgeen tot hun waarachtig welzijn dient? Of is voor het liefste wat wij op aarde hebben, geen tijd meer?
En kinderen, ge draagt ook het zegel van de doop aan uw voorhoofd; ge wordt gedragen in de gebeden van Gods knechten; misschien hebt ge godvrezende ouders, die in de nachten zelfs hun zuchtingen voor u tot God opzenden. Mogelijk zijn er onder ons, die een vader of moeder hebben gehad, die reeds juicht voor de troon Gods. O, wat zal het toch eens zijn, als deze u mede zullen helpen verdoemen. Genade is geen erfgoed. In uw ouders zijt gij niet in het Verbond der Genade. Wij zijn in een gebroken werkverbond geboren en daarin der verdoemenis onderworpen, al verkeren wij onder de uitwendige bediening van het Genade-Verbond. O, rust toch op die uitwendige betrekking niet. Gij zult er bedrogen mede uitkomen. De Heere doe u ontwaken, eer Hij komt met de wan in Zijn hand, om Zijn dorsvloer te doorzuiveren. Dan zal de doop op uw ziel branden en een zegel zijn in uw verdoemenis. Doe de Heere u de tijd uitkopen eer het te laat zal zijn. Ge zijt nog in de mogelijkheid van zalig worden; God wil en zal nog zondaren bekeren. Daarvan getuigt de doop. Ge mocht onder hen een plaats verkrijgen.
De doop hebbe toch als het door de Heere ingestelde teken en zegel voor Gods kinderen meer betekenis. Zijn er onder hen niet, die zelfs hun kinderen ongedoopt laten, als heidenen doen opgroeien? Verstaan zij dan niets van Christus' bevel en ordinantie? En voor hen zelf is de doop niet alleen een teken, maar ook een zegel. Zij ontvangen door de doop de verzegeling,

dat de Heere Zijn Verbond gedenkt in der eeuwigheid. Wat zou er van Gods kerk overblijven, indien de Heere niet de getrouwe was? Zo vele van Gods lieve kinderen zijn ons voorgegaan en hebben de strijd beëindigd, maar waar zijn hun plaatsvervangers? Hoe weinig hoort u in onze donkere dagen van waarachtige bekeringen en al houdt de Heere niet op om Zijn uitverkorenen toe te brengen, hoe velen blijven als in de kindergeboorte staan! Welk een droevig beeld vertoont Gods kerk in haar zichtbare gestalte; zij is verdeeld, als de beenderen aan de mond des grafs; de scherpe belijdenis van des mensen doodsstaat en van de soevereine genade Gods is velen te hard; wat nieuws wordt gezocht; de kennis van de waarheid ontbreekt maar al te zeer; het opkomende geslacht betoont steeds minder belangstelling voor de zuivere waarheid; steeds minder eerbied voor des Heeren volk.

Wij hebben toch andere tijden gekend. En aan wie de schuld? Aan ons. Het oordeel begint bij het huis Gods. Het verval van Gods volk werkt verlammend op het nageslacht. O, zou het ons niet ter hartgaan? Nog wil de Heere door de doop verzekeren, dat Hij Zijn kerk zal onderhouden. De doopsbediening heeft Gods volk wat te zeggen. Zij drijve, dat volk in de nood en doe het tot de Heere roepen: "Uw koninkrijk kome." Hij beware Zijn kerk over geheel de wereld en in het bijzonder ook in ons vaderland. Hij breide Zijn vleugelen uit over onze kinderen, die aan zulke grote verleidingen bloot staan; Hij behoede in het bijzonder degenen, die in militaire dienst zijn opgeroepen en zelfs ver van huis in onze Indiën vertoeven. Er ga een geroep op tot de troon der genade voor hen allen, uit wie Gods kerk moet gebouwd worden; uit wie ook de ambtsdragers moeten voortkomen. De Heere heeft het toch beloofd en in de doop verzegeld, dat Hij Zijn Verbond gedenken en Zijn uitverkorenen toebrengen zal. O, dat zij uitspruiten tussen het gras als de wilgen aan de waterbeken.

En voor hun eigen zieleleven verwaardige de Heere hen, die Hij uit de duisternis trok tot Zijn wonderbaar licht, de verzekering van hun leven in Christus te verkrijgen en gedurig uit de heilsfontein te ontvangen die reiniging van de zonden, die hen als ellendigen en armen in Zijn gemeenschap doet leven, opdat de door de doop betekende en verzegelde weldaden door het geloof mochten genoten worden en wij klaar zouden betonen een ander vaderland te zoeken, als degenen die der zonde gestorven zijn opdat wij Gode leven zullen. Amen.

Zij komen aan, door Godd'lijk licht geleid,
Om 't nakroost, dat de Heer' wordt toebereid,
Te melden 't heil van Zijn gerechtigheid
En grote daden.

De geloofsgemeenschap met Christus

ZONDAG 28

Psalm 34: 9.
Lezen: Johannes 10: 1-21.
Psalm 84: 4, 5.
Psalm 73: 13.
Psalm 31: 19.

Geliefden,
In het u voorgelezen hoofdstuk past de Heere Jezus de gelijkenis van de goede herder op Zichzelf toe, zeggende in vers 11 en 14: "Ik ben de goede Herder." Dat bewijst Hij nader door het onderscheid aan te geven tussen een goede herder en een huurling. De huurling vliedt, wanneer er gevaar dreigt en laat de schapen aan zichzelf over, maar de goede herder stelt zijn leven voor de schapen. Neemt David tot een voorbeeld, die zijn kudde aan het wild gedierte niet overgaf, maar een leeuw en een beer versloeg, om zijn schapen te redden. De Heere zegt dan ook van Zichzelf, dat Hij Zijn leven aflegt, opdat Hij hetzelve wederom neme en alzo Zijn uitverkorenen het eeuwige leven deelachtig maakt. Daarom heeft Hem de Vader lief, want Hij volbrengt daarin het soevereine welbehagen Zijns Vaders tot verheerlijking van Gods deugden en tot zaligheid van de Zijnen. Niemand neemt het leven van Hem. Noch satan met al zijn hellemachten; noch het Sanhedrin, hoe brandend ook van vijandschap; noch Pilatus en Herodes vermochten iets tegen Hem, buiten Zijn wil. Vrijwillig, uit eeuwige liefde, legde Hij Zijn leven af. Dat kon Hij; Hij had macht hetzelve af te leggen en macht hetzelve wederom te nemen en daartoe had Hij het gebod ontvangen van Zijn Vader.
Zijn schapen heeft Hij gekocht met Zijn bloed; Zijn leven heeft Hij als de goede Herder gesteld voor Zijn schapen! Deze zijn Zijn wettig eigendom en Hij verheerlijkt Zich in hen. "Ik ken de Mijnen en wordt van de Mijnen gekend", zo kon Hij zeggen. Gekend heeft Hij Zijn schapen van, eeuwigheid en Hij wordt van hen gekend door de verheerlijking van zijn genade in hen. Want van nature kent niemand Christus. Maar wat Paulus eens van zichzelf zeggen mocht, wordt waarheid in al Gods kinderen: "Het behaagde de Heere Zijn Zoon in mij te openbaren." Dan leren de aan zichzelf ontdekten Zijn stem kennen en zij volgen Hem. De huurling, hoe hij ook zoekt de stem des herders na te bootsen, zullen zij geenszins volgen. Van de valse leer keren zij zich af, maar de stem van Christus door Zijn Geest en Woord tot hun ziel gebracht, trekt hen en doet hen Hem volgen, het leven alleen zoekend in Hem. Door geen andere weg kunnen, noch willen zij zalig worden. Hij is dan ook de Deur, door welke de schapen ingaan. "Indien iemand door Mij ingaat, die zal behouden worden."
Reeds in het begin van de gelijkenis heeft de Heere hen uitgesloten, die van elders inklimmen; en o, dat doen zo velen. In Bunyans Christen-reize wordt ons verhaald van mensen, die over de muur geklommen waren en door de enge poort niet waren ingegaan, en duizenden in deze dagen klimmen van elders in. Aan hun ellendestaat zijn zij nooit ontdekt; van Gods recht weten zij niet; en toch, zij wandelen, zo zij zich inbeelden, ten hemel heen. Hoe bedrogen zullen zij uitkomen. Maar gelukzalig is het volk, dat ervaren mag: God is 't verbroken hart nabij en goed; dát volk, dat geen andere weg ter zaligheid weet, dan Jezus Christus en Die gekruist, dat in Hem alleen het leven vinden mag en ervaren dat Zijn vlees waarlijk spijs en Zijn bloed waarlijk drank is. In de geloofsgemeenschap met Christus ligt hun leven en hun ziel

leert naar Hem hongeren en dorsten, gedurig meer. Die gemeenschap aan Zijn gebroken lichaam en vergoten bloed werkt de Heilige Geest in hen; Hij beloofde hun die in Zijn Woord en verzekert die klaarlijk in het sacrament van het Heilig Avondmaal, zoals de Catechismus ons leert in de acht en twintigste Zondagsafdeling, die wij thans wensen te overdenken.

Vraag 75: ***Hoe wordt gij in het heilig Avondmaal vermaand en verzekerd, dat gij aan de enige offerande van Christus, aan het kruis volbracht, en aan al Zijn goed gemeenschap hebt?***
Antwoord. Alzo, dat Christus mij en alle gelovigen tot zijn gedachtenis van dit gebroken brood te eten en van deze drinkbeker te drinken bevolen heeft, en daarbij ook beloofd heeft: eerstelijk, dat Zijn lichaam zo zekerlijk voor mij aan het kruis geofferd en gebroken en Zijn bloed voor mij vergoten is, als ik met de ogen zie, dat het brood des Heeren mij gebroken en de drinkbeker mij medegedeeld wordt; en ten andere, dat Hij Zelf mijn ziel met Zijn gekruisigd lichaam en vergoten bloed zo zekerlijk tot het eeuwige leven spijst en laaft, als ik het brood en de drinkbeker des Heeren (als zekere waar-tekenen des lichaams en des bloeds van Christus) uit des dienaars hand ontvang en met de mond geniet.
Vraag 76: Wat is dat te zeggen, het gekruisigde lichaam van Christus eten en Zijn vergoten bloed drinken?
Antwoord. Het is niet alleen met een gelovig hart het ganse lijden en sterven van Christus aannemen en daardoor vergeving der zonden en het eeuwige leven verkrijgen, maar ook daarbenevens door de Heilige Geest, die én in Christus én in ons woont, alzo met Zijn heilig lichaam hoe langer hoe meer verenigd worden, dat wij, al is het dat Christus in de hemel is en wij op aarde zijn, nochtans vlees van Zijn vlees en been van Zijn gebeente zijn, en dat wij door éne Geest (gelijk de leden van een lichaam door éne ziele) eeuwig leven en geregeerd worden.
Vraag 77: Waar heeft Christus beloofd, dat Hij de gelovigen zo zekerlijk alzo met Zijn lichaam en bloed wil spijzen en laven, als zij van dit gebroken brood eten en van deze drinkbeker drinken?
Antwoord. In de inzetting des Avondmaals, welke alzo luidt: "De Heere Jezus, in de nacht, in welke Hij verraden werd, nam het brood; en als Hij gedankt had, brak Hij het en zeide: Neemt, eet; dat is Mijn lichaam, dat voor u gebroken wordt; doet dat tot Mijn gedachtenis. Desgelijks nam Hij ook de drinkbeker, na het eten des Avondmaals, en zeide: Deze drinkbeker is het Nieuwe Testament in Mijn bloed; doet dat, zo dikwijls als gij die zult drinken, tot Mijn gedachtenis; want zo dikwijls als gij dit brood zult eten, en deze drinkbeker zult drinken, zo verkondigt de dood des Heeren, totdat Hij komt." 1 Cor. 11: 23-26.
Deze toezegging wordt ook herhaald door de heilige Paulus, waar hij spreekt: "De drinkbeker der dankzegging, die wij dankzeggende zegenen, is die niet een gemeenschap des bloeds van Christus? Het brood, dat wij breken, is dat niet een gemeenschap des lichaams van Christus? Want één brood is het, zo zijn wij velen één lichaam, dewijl wij allen ééns broods deelachtig zijn. "1 Cor. 10: 16, 17.

Wij hebben dus met elkaar te overdenken: de geloofsgemeenschap met Christus, zo deze in het Heilig Avondmaal

I. verzekerd;
II. in haar grote betekenis ontvouwd en
III. uit de Schrift bevestigd wordt.

I. verzekerd

Van de behandeling van de Heilige Doop komt de Catechismus (hoe zou het anders kunnen?) tot de bespreking van het Heilig Avondmaal. Tussen beide sacramenten ligt een nauw verband, zijnde de Doop het sacrament der inlijving in de kerk van Christus, het Avondmaal dat der gedurige voeding.
Met onderscheiden benamingen heeft de Heilige Geest het Avondmaal in de Schriften willen noemen. U leest toch van de "breking des broods" (Hand. 2: 42); van de "gemeenschap des lichaams en bloeds van Christus" (1 Cor. 10: 16); van de "tafel des Heeren" (1 Cor. 10: 21); van het "Avondmaal des Heeren" (1 Cor. 11: 20), enz. Deze onderscheidene benamingen wijzen wel op de heilig-tedere gemeenschap, die in het Nachtmaal geoefend wordt. Het Avondmaal is heilig, doordat de Insteller, de instelling, alsook de gebruikers heilig zijn. Wel moge bij de sacramentele gedachtenis van de dood des Heeren heilige eerbied ons vervullen. Ook het gebruik zij ons heilig; in onze ziel zij een zo diepe indruk van deze heilige communicatie, dat geheel onze houding daarvan getuigenis geve. Ai, hoeveel is hier in deze lichtzinnige tijden te bestraffen.
Men klaagt in vele kerken over het koude, onaandoenlijke, dat uit vele Avondmaalsvieringen spreekt, waar de menigte van belijders ter tafel holt, met kleding en houding, die vele oprechten bitterlijk bedroeven moeten. Het is waar, de innerlijke gestalte des harten kan anders zijn, dan wij naar het uiterlijke soms oordelen zouden, maar waarheid is ook, dat, zo in de gemeente een afdruk moge zijn van het heilige des Avondmaals, veel zal gemeden worden van wat nu straffeloos doorgaat in een openbaring, die doet zien, waar men heengaat, wanneer de weldaden van Gods kinderen als gemeengoed voor alle belijders geworpen worden. Want het Avondmaal des Heeren is voor Gods kinderen en voor niemand anders; hun heeft de Heere Jezus bevolen tot Zijn gedachtenis "van dit brood te eten en van deze drinkbeker te drinken." "Het was in de nacht, in welke Hij verraden werd, dat de Heere Jezus het brood nam en als Hij gedankt had, brak Hij het en zeide: Neemt, eet, dat is Mijn lichaam, dat voor u gebroken wordt; doet dat tot Mijn gedachtenis. Desgelijks nam Hij ook de drinkbeker na het eten des Avondmaals en zeide: Deze drinkbeker is het Nieuwe Testament in Mijn bloed. Doet dat, zo dikwijls als gij die zult drinken, tot Mijn gedachtenis." Gereed staande Zich voor de Zijnen te offeren in de dood, heeft de Heere Jezus dit liefdebevel Zijn volk gegeven.
Laat ons toch niet licht handelen met dit gebod van Immanuël; zal dit Zijn woord geen kracht doen op Zijn kinderkens? Ach, misschien stond gij eens aan de stervenssponde van één uwer lieven, om de laatste woorden nog op te vangen van de reeds verbleekte lippen van hem, die welhaast niet meer zou zijn; die woorden werden als in uw ziel gegrift; nooit, nooit zult u ze vergeten. Maar zal dan het liefdebevel van Hem, Die Zijn kinderen kocht met Zijn bloed, gesproken als Hij gereed stond Zich voor hen in de dood te vernederen, geen kracht op hun ziel doen? Kunnen zij dan om allerlei bijkomstige redenen des Heeren tafel veronachtzamen? Wegblijven uit dodigheid? Zich afkeren als de Meester roept? Zouden dan de twijfelmoedige zielen niet méér te horen hebben naar de stem des Heeren, dan naar al die binnenpraters, die hen zoeken af te houden van de Tafel des Verbonds?
En toch veelal is dit een feit, dat oppervlakkige belijders toestromen en Gods kinderen achterblijven. Noch het één, noch het ander moest zo zijn. De Onderwijzer zal ons in vraag 81 de ware Avondmaalgangers doen kennen, maar reeds hier zij erop gewezen, dat niet dan tot schade van hun eigen leven vele van de genoden ten Avondmaal. Uit hooghartigheid, of uit slaafse vreze, of vanwege het wachten op gevoelige genade achterblijven.

Christus heeft mij en alle gelovigen bevolen van dit brood te eten en van deze drinkbeker te drinken, zegt de Catechismus. Wie die gelovigen ook zijn, klein of groot, zij vallen onder dit Goddelijk bevel. Nee, niet één is te klein in het geloof; niet één te bekommerd over zijn staat; niet één te van verre staande op de levensweg; die maar in waarheid iets van het zaligmakend geloof kennen mag, wordt genodigd tot des Heeren tafel; meer: hij wordt gedrongen; door de liefde van Christus bevolen. Zij allen en zij alleen. De anderen eten en drinken zich een oordeel. Misschien was ook Judas aan de tafel in die ontzettende, onvergetelijke nacht, toen het Avondmaal is ingesteld, gelijk te allen tijde er wezen zullen, die de ware geloofs-gemeenschap met Christus missen. Maar zij behoren onder de geroepenen ten Avondmaal niet, noch dragen van hun stoutmoedigheid enige vrucht; integendeel, hun oordeel wordt door deze hun daad verzwaard. Ned. Gel. Bel. art. 35.)

Maar voor Gods volk is het Avondmaal ingesteld en niet één ervan mag achter blijven. Het bevel des Heeren ga voorop, hebbe bij al onze ziels-overwegingen de overhand en dringe ons tot onvoorwaardelijke onderwerping; alles, alles zwichte toch bij het van God geroepen volk voor de kracht van dit bevel, opdat het zal eten van het brood en drinken van de drinkbeker. Duizenden bezwaren kunnen Gods kinderen drukken; vele aanvechtingen hen benauwen, of zij wel een bruiloftskleed aan hebben. Maar zo slechts een weinig van de liefde van Christus in hen de overhand verkrijgt, ontstaat in hen een levend verlangen om des Heeren Avondmaal te houden. Alle bestrijders moeten dan wijken; alle mensen, waarop zij zo menigmaal zien, vallen dan weg. Het bevel des Heeren verkrijgt zulk een kracht, dikwijls in de week van voorbereiding reeds, dat zij, was de tafel can aangericht, door sterke benden zouden dringen. En niet alleen voor die bestreden zielen is het Avondmaal ingesteld, maar "mij en alle gelovigen" heeft de Heere bevolen het gebroken brood te eten en de vergoten wijn te drinken en dat *tot Zijn gedachtenis.*

Lees nu eens hoe kostelijk het Formulier om het Avondmaal te houden dit beschreven heeft; een gedachtenis van de diepe vernedering des Heeren van Zijn geboorte tot Zijn sterven toe; een gedachtenis van het dragen van Gods toorn, onder welke wij eeuwig hadden moeten verzinken en die Hij gedragen heeft de ganse tijd Zijns levens op de aarde; een gedachtenis van de aller-diepste versmaadheid en angst der hel, waartoe Christus Zich vernederde met lichaam en ziel, aan het hout des kruises, toen Hij riep met luider stem: "Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten?" Opdat wij tot God zouden genomen en nimmermeer van Hem verlaten worden; een gedachtenis daarvan, dat Hij met Zijn dood en bloedstorting het Nieuwe en eeuwige Testament en Verbond der Genade en der Verzoening heeft besloten, als Hij zeide: "Het is volbracht."

Nee, hier is geen bloot denken aan al deze heils-mysteries bedoeld, maar een gedenken in het geloof, om uit het lijden en sterven van Christus, in het Avondmaal ons voor ogen gesteld, vervuld van de eeuwige liefde Gods tot zaligheid van de Zijnen, de kracht van het sacrament tot de versterking van het geloof te ervaren. In die diepe vernedering van Christus worden Gods kinderen ingeleid. Is het hun zulk een eeuwig wonder geworden, dat in Hem de weg geopend werd om weder in een verzoende betrekking met God te komen en in Zijn gemeenschap hersteld te worden, de Heere wil hen dieper inleiden in de dure prijs, die Hij voor de gegevenen Zijns Vaders aan Hem betaalde. O, dan mogen zij Hem door het geloof volgen in geheel Zijn lijdensweg. Wie verklaart dan de eeuwige liefde, die hun hart vervult! En waarop dan zo grote nadruk valt? Het is op het plaatsbekledende, op het Borgtochtelijke van dat lijden en sterven. Hij kwam in de plaats van de Zijnen. Zij lagen onder het oordeel, dat Hij droeg; zij hadden de breuk geslagen tussen God en hen en zouden eeuwig van God verlaten worden; en zie, nu kwam Hij in hun plaats en klaagde aan het vloekhout: "Mijn God,

Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten?" Zij waren de dood onderworpen en Hij ging voor hen de dood in, om hen eeuwig te verlossen.
In geen woorden is die kostelijke geloofsvolging van Christus te verklaren. De eeuwigheid zal niet te eindeloos zijn, om daarvan onophoudelijk te zingen en zouden dan Gods lievelingen hierop aarde er niet reeds van stamelen? Zouden zij dat lijden en sterven van Christus niet gedenken, als de enige grond van de verzoening van hun zonden en van al de ongerechtigheid, die hen nog gedurig aanhangt? En daartoe heeft het de Heere behaagd het heilig Avondmaal in te stellen, opdat Zijn kinderen door het gebruik daarvan tot die gedachtenis worden opgewekt en het geloof in hen aangewakkerd worde. Want, o, het kan soms zo donker in hun ziel zijn; zó duister, dat zij van dat lijden en sterven van Christus niets zien; dat Hij geheel voor hen verborgen is; dat ook hun ziel niet naar Hem dorst. En nu wil Hij Zelf die gedachtenis van Zijn dierbare en alle schuld verzoenende vernedering middellijk werken door het Avondmaal te ordineren. Waarin Hij Zijn volk levendig voor ogen stelt, dat Hij het gekocht heeft, niet door vergankelijke dingen, zilver of goud, maar door Zijn bloed, gelijk het brood gebroken en de wijn vergoten wordt. In één woord, wat Hij Borgtochtelijk voor Zijn volk deed! Daarom sprak Hij: "Doet dat tot Mijn gedachtenis."
Is dan het bevel des Heeren ons te veel geworden? Ai, mijn broederen, leraars en opzieners in de kerk des Heeren, hoe kunt u de gemeenten lange, lange tijden het Avondmaal onthouden? Heeft het woord van Hem, Die u in Zijn wijngaard riep, op u dan geen kracht? Zult u vrij uitgaan, als Hij u zal doorzoeken, dat u Gods volk niet alleen niet hebt gedrongen des Heeren dood te verkondigen, maar zelfs de gelegenheid niet ontsloot? Zegt niet, er is niemand die levendige behoefte heeft. Jaagt hen niet van u, die u op uw nalatigheid wijzen, met de boodschap, dat als er een is, die met het Avondmaal enige werkzaamheden heeft, die dan maar eens komen moet. Zet u niet als rechter op de troon, maar hoort naar het bevel uws Heeren en verkondigt Zijn dood totdat Hij komt.
Daarenboven, aan de viering van het Avondmaal heeft Christus Zijn beloften verbonden: "eerstelijk dat Zijn lichaam zo zekerlijk voor mij aan het kruis geofferd en gebroken en zijn bloed voor mij vergoten is, als ik met de ogen zie, dat het brood des Heeren mij gebroken en de drinkbeker mij medegedeeld wordt; en ten andere, dat Hij Zelf mijn ziel met Zijn gekruisigd lichaam en vergoten bloed, zo zekerlijk tot het eeuwige leven spijst en laaft, als ik het brood en de drinkbeker des Heeren (als zekere waartekenen des lichaams en bloeds van Christus) uit des dienaars hand ontvang en met de mond geniet."
Zijn lichaam gekruist en Zijn bloed vergoten, ook voor mij! Dat zal het wonder uitmaken; voor mij! Wat zou ik van de zaligheid kennen, hoe ook Gode eer geven, al werd geheel de wereld zalig, buiten mij! Maar ook hoe groot zal het wonder zijn dat ik er kom, die door genade mij zelf leerde kennen, als de grootste der zondaren; ik deel aan Christus' offerande! Zijn lichaam gebroken; Zijn bloed vergoten ook voor mij! Zie dat is het, wat de Heere Jezus Zijn volk aan de tafel wil ontsluiten, wil toeëigenen.
O, zalige geloofsblijdschap in het Avondmaal! "Hij voert mij in het wijnhuis en de liefde is Zijn banier over mij." Ja, Christus is de gedurige zielespijs. Hij leeft aan de rechterhand van de Vader om voor de Zijnen te zijn Profeet, Priester en Koning; om hun hongerige ziel te voeden met het manna, dat verborgen is. Alles, geheel de wereld, laat ons leeg, ja onze bekering en vorige bevinding kan onze zielehonger niet wegnemen, maar het lijden en sterven van de verheerlijkte Immanuël is een spijs, waarmee Hij de Zijnen voedt van uit de hemel en ten eeuwige leven. "O, alle gij dorstigen, komt tot de wateren, en gij die geen geld hebt, komt, koopt en eet ... en laat uw ziel in vettigheid zich verlustigen."

Denk toch niet, dat bij de veronachtzaming van de door de Heere verordineerde middelen dit u wel geschonken worden zal. Hij gaf zekere waartekenen van het lichaam en bloed van Christus en Hij wil door het gebruik dier waartekenen het geloof versterken en verlevendigen. Door het eten van het brood en het drinken van de drinkbeker des Heeren, dat Zijn volk uit des dienaars hand ontvangt en met de mond geniet, spijst en laaft Hij Zijn duur gekochte kerk. Zo worden de Avondmaalstijden hoogtijden voor Gods volk, waardoor Zijn stok en staf het vertroosten. Het gaat dus in het heilig Avondmaal om de gemeenschap met Christus; dat Hij door het geloof van Zijn volk zal genoten worden; Zijn gekruist lichaam moet gegeten en Zijn vergoten bloed gedronken.

II. ***Zien wij nu in de tweede plaats hoe de geloofsgemeenschap met Christus in het heilig Avondmaal in haar grote betekenis wordt ontvouwd.***
Die betekenis zet de Onderwijzer in het antwoord op vraag 76 uiteen. "Het is niet alleen met een gelovig hart het ganse lijden en sterven van Christus aannemen, en daardoor vergeving der zonden en het eeuwige leven verkrijgen, maar ook daarbenevens door de Heilige Geest, Die én in Christus én in ons woont, alzo met zijn heilig lichaam hoe langer hoe meer verenigd worden."
Dát is Christus eten en drinken, gelijk' Hij Zelf leerde in Johannes 6: 53 v.v. "Voorwaar, voorwaar zeg Ik ulieden: Tenzij dat gij het vlees van de Zoon des mensen eet en Zijn bloed drinkt, zo hebt gij geen leven in uzelf. Die Mijn vlees eet en Mijn bloed drinkt, die heeft het eeuwige leven, en Ik zal hem opwekken ten uiterste dage; want Mijn vlees is waarlijk spijs en Mijn bloed is waarlijk drank." Door Christus' gekruist lichaam en vergoten bloed is aan de eis van Gods gerechtigheid genoeg gedaan voor al Gods uitverkorenen; de schuld is betaald en Gods wrake gestild. Dit alleen is de grond van zaligheid; het enige fondament onzer behoudenis, door niets ooit te vervangen. Het lijden en sterven van Christus is het zieleheil; daarbuiten is rust noch vrede voor ons, door de zonde, gans ellendigen. Hij, die het buiten Christus houden kan, zal eeuwig hongeren. Maar die door Christus verworven gerechtigheid moet de onze worden; dat wordt zij door toerekening van de zijde Gods en door aanneming van het geloof van de zijde des volks. Die toerekening en aanneming vallen samen, maar zijn toch onderscheiden. In de toerekening is geen gebrek, wel in het gelovig aannemen, dat soms zo zwak is, dat het ongeloof de overhand verkrijgt.
Maar desniettemin, waar God de gerechtigheid toerekent, daar volgt van de zijde des volks, de omhelzing door het geloof. Over dat laatste nu gaat het in het heilig Avondmaal. Christus gekruist lichaam eten en Zijn vergoten bloed drinken is allereerst "met een gelovig hart het ganse lijden en sterven van Christus aannemen." Men versta het wel, dat dit aannemen van het geloof zo van geheel andere natuur is dan het historiéel bevatten van de waarheid. Het is wel nodig in onze oppervlakkige dagen daarop te wijzen. Het is schering en inslag: men gaat naar Jezus met zijn zonden en belijdt zijn kwaad; men gelooft in Jezus en neemt Hem aan, want Hij is toch voor zondaren gekomen; en men roemt Jezus en houdt Hem vast, om Hem nimmermeer te laten gaan. De kinderen wordt deze theorie op school reeds ingeprent; op knapen- en jongelingsvereniging bouwt men op dit thema voort en de gelovige gemeente wacht de zaligheid in; het zal zo heerlijk zijn eens bij Jezus te wezen! Maar van een arm zondaars-leven hoort men geen woord; van het torsen der zonde is men vreemd; voor de levende zieleklacht van Gods arme volk is bij dezulken geen oor. Het "och" en "ach" moet de wereld uit.
Wij, zeer verlichten, wij, gezond Gereformeerden, wij zijn dat ziekelijke ontkomen; wij geloven en roemen in Jezus. Nee, ik pleit niet voor hen die hun zaligheid in hun ellende

zoeken; wier ziel niet zoekt de grond, die buiten het schepsel alleen in Christus Jezus ligt, maar laat mij in oprechtheid u waarschuwen voor de holle frasen der duizenden, die u Jezus aanpreken, opdat u maar Hem aannemen zult en Hem gelijk worden. Er is in ons geen plaats voor Hem; alle vermogen tot Jezus te komen en Hem aan te nemen missen wij, ook al belijden wij Hem zuiver naar de Schriften. Het aannemen van het ganse lijden en sterven van Christus is bovennatuurlijk, onbegrijpelijk voor ons verstand; geschiedt met afgekapte handen. Men moge spotten met Gods arme kinderen, zie op hen als de door God beweldadigden. Ongelukkig werden zij in eigen oog, eeuwig ongelukkig; met schuld beladen vielen zij in voor God; dragen zij het pak der zonden; achtervolgt hen de wet bij dag en nacht en vrezen zij te zullen sterven om het oordeel te dragen, dat zij zich waardig maakten. De oordelen, die zijn voor hen. Horen zij dood en leven verkondigen, dan is alle heil voor Gods volk, maar zij durven zich onder dat volk niet rekenen, al is er Eén, Die weet, dat zij het in de wereld niet kunnen houden. Soms bemoedigd, door de ontsluitingen der genade, die uit Christus vloeit, soms etend uit Jozefs schuren, blijft de Middelaar hun verborgen en dreigt Gods gerechtigheid het oordeel des eeuwigen doods. Hoe zal dat bezwaarde volk tot Jezus komen? Hoe zal het Hem aannemen? Eer kan het de sterren van het firmament des hemels plukken. Het moet het gegeven worden van de Vader tot Christus te komen. "Niemand komt tot Mij, tenzij de Vader, Die Mij gezonden heeft, hem trekke."

En toch in dat arme zondaarsleven ligt een heil, dat de ijdele Jezus-roemer niet kent; een liefdesleven waarbij een volle wereld in het niet verzinkt en dat de zondaar steeds meer het onmogelijke van het zalig worden doet kennen. Verloren wordt het van alle kant. Noch in het bidden, zuchten, kermen; noch in de hete tranen voor God geschreid; noch bij Gods volk en knechten, hoezeer ook geliefd en geacht, is uitkomst te vinden. Alleen, geheel alleen komt de zondaar te staan voor God; schuldig aan alle geboden en gans verdorven; gezonken beneden het gedierte des velds, dat nog zijns Scheppers heerlijkheid meldt; voorwerp voor de hel. En dan, ja, in die bang nood, bij dat verliezen van alle grond, dan openbaart de Heere Jezus Zich aan de uitverkoren, gans ellendige zondaar.

O, geliefden, welk een blijdschap, welk een zalige troost, welk een zoete omgang is de vrucht van deze openbaring, die de wereld niet kent. Wat een ommekeer brengt zij in de ziel te weeg. Ach, weleer zocht die benarde ziel bij alle gebroken bakken water; onder welke rijke verkondiging van Christus zij ook verkeerde, zij had geen vat aan dat Woord, dat nu haar zielespijs is; hoe heilbegerig kan zij verlangen naar de gemeenschap met Hem, ja soms grijpen de hoornen van het altaar. En toch, dat aannemen van Christus is zo groot; de aanklaging der zonde zo sterk; de belofte, die het zwakke geloof ondersteunde, soms zozeer van kracht beroofd, de lusteloosheid des harten zo overweldigend; de liefdeloosheid zo dodend, dat vreze veeleer het hart kwelt of wel waarlijk ooit de ziel deel aan Christus kreeg. Aannemen volgt ook hierop Gods toerekening, op de opening, die van Boven is, op de toepassing. Zo vele van Gods kinderen dwalen tussen Bethel en Pniël om.

De Heere is hun verschenen; Gods beloften en bewaring zijn niet vreemd, maar de eens gemaakte schuld moet toch verzoend en dreigt steeds weer; en zal eens weggenomen worden in het ontzetten van alle recht en het ontdoen van alle kracht en het verwringen van de heup. Degenen, die Jezus aannemen gaan kreupel van die plaats, maar springen in hun Immanuël van blijdschap en zaligheid, doordat Hij hun alles geworden is. Maar hun kreupel gaan doet hen in een diepe afhankelijkheid van Hem leven. Hun leven is in Hem en niet in henzelf. Uit Hem moeten zij gevoed worden, gelijk de rank uit de wijnstok. Houdt de toevoering van het sap uit de wijnstok op, dan verdort de rank. Zo kan Gods volk wel niet geheel verdorren, maar toch zijn als wanneer de zomervruchten zijn ingezameld.

O, die dodigheid des harten en daarbij die opwellingen van de zonde, zo Christus Zijn genade intrekt; en daarbij de aanvechtingen des satans en dikwijls die benauwingen van de wereld! Hoe zullen zij toch weder al die ellenden te boven komen? Doordat zij door de Heilige Geest, Die én in Christus én in hen woont, alzo met Zijn heilig lichaam hoe langer hoe meer verenigd worden. Hoe langer hoe meer; niet alleen statelijk, maar ook standelijk; dat zij door de oefeningen van het geloof Christus langs zo meer benodigen en met Hem één lichaam zijn, door één Geest leven en geregeerd worden.
Hoe predikt het heilig Avondmaal dan de diepe afhankelijkheid van Gods volk. "Zonder Mij", zei Christus, "kunt u niets doen." Armer, steeds armer wordt Gods volk in zichzelf; onvermogend om zelfs één zucht te slaken. De weg, waarlangs de Heere Zijn kinderen leidt, is een weg van ontkleding, van sterven. Zij zullen niets worden buiten Hem. De Heilige Geest alleen werkt in hen de ware gemeenschap aan Christus; Hij doet door het geloof alles in Hem alleen vinden. "Gij zijt arm, maar rijk", zo sprak de Heere eens van één van zijn gemeenten in Klein-Azië. Ja arm in zichzelf, maar rijk in Hem, Die dood geweest is en leeft in alle eeuwigheid. In Hem zijn alle schatten ter zaligheid van de Zijnen. Daarin ligt nu de troost en blijdschap van Gods kinderen. Zij zouden alles verbeuren en doorbrengen, indien het in hen ware. Maar in hun gezegende Borg en Zaligmaker liggen alle weldaden eeuwig vast. O, hoe rijk worden zij in Hem! hoe vast is het geloof in Hem, voor degenen, die in Hem werden overgeplant! Door Zijn Geest worden zij geregeerd, opdat zij van de weg des levens niet afdwalen, hoe donker het soms ook in hun ziel gesteld is.
Welnu, in het Heilig Avondmaal wil de Heere Zich in de tekenen van brood en wijn aan Zijn volk zo rijkelijk ontsluiten, dat de bedroefde vertroost; de hongerige gespijsd; de naakte gekleed wordt. Aan des Heeren tafel wil Hij Zichzelf te eten geven, dat door het geloof de van verre staande geloven moet, één van die te zijn, voor wie Christus Zijn bloed eens vergoot; en de hopende op Gods belofte, de Heere omhelst. Hij zal Zijn werk voleindigen tot op de dag van Jezus Christus; hier rust de vermoeide vanwege de diepe weg, die hij ging, in omzwerving verre soms van God; in druk gekastijd, maar kussend hier de roe, en verkwikt uit de wonden van Hem, Die in alles is verzocht geweest, uitgenomen de zonde. Sterker wordt de band, die aan Christus bindt. Eén, ja ten aller-nauwste één zijn zij met Hem, Die het Hoofd der gemeente is; en al is Hij in de hemel en zij op aarde, zij zijn vlees van Zijn vlees, en been van Zijn gebeente, en worden van één Geest (als leden eens lichaams door één ziel) eeuwig geregeerd, levend door Hem. In de gemeenschap met Christus ligt het leven van Gods volk; dát is het, wat in het Avondmaal verzekerd wordt en dat wordt, zo wij nu ten derde vernemen, uit de Schrift bevestigd.
Het komt er toch op aan, dat wat geleerd en ervaren wordt, naar de Schrift is, want wat daarnaar niet is, zal geen dageraad hebben. Och, dat wij meer bij de Schriften mochten leven, het zou ons behoeden voor vele afdwalingen en voor het drijven op ons gevoel, dat ons verder en verder van Gods Woord en mitsdien van Christus afvoert. De Catechismus wijst er dan ook telkens weer op, dat het naar Gods Getuigenis is, wat in deze geleerd wordt, ook aangaande de sacramenten. Lees maar vraag 77: "Waar heeft Christus beloofd, dat Hij de gelovigen zo zekerlijk alzo met Zijn lichaam en bloed wil spijzen en laven, als zij van dit gebroken brood eten en van deze drinkbeker drinken?"
Ziet u wel, dat de Onderwijzer het gebruik van het sacrament vasthoudt? Van het gebroken brood zullen de gelovigen eten en van de drinkbeker drinken. Zij zullen de inzetting des Heeren niet verachten; zij is des Heeren ordinantie; het door Hem gegeven onderpand, dat Hij hen wil spijzen en laven. Dat staat in Gods Woord; in de inzetting des Avondmaals, in 1 Cor. 11: 23-26 en 1 Cor. 10: 16, 17, op welke plaatsen in het antwoord op vraag 77 gewezen wordt.

Het lijdt dus geen twijfel, of het zo is. Gods Woord zegt het ons. Christus heeft het Zelf gesproken. Zijn liefdebevel komt tot al Gods kinderen: "Neemt, eet, dat is Mijn lichaam, dat voor u gebroken wordt; doet dat tot Mijn gedachtenis. Desgelijks nam Hij ook de drinkbeker na het eten des Avondsmaals en zeide: Deze drinkbeker is het Nieuwe Testament in Mijn bloed; doet dat, zo dikwijls als gij die zult drinken, tot Mijn gedachtenis. Want zo dikwijls als gij dit brood zult eten en deze drinkbeker zult drinken, zo verkondigt de dood des Heeren, totdat Hij komt."
O, wie durft het nog ontkennen, dat het heilig Avondmaal bediend worden moet, zelfs in de droevigste tijden van verval der kerk. De Heere Zelf gaf die instelling om haar te bedienen, totdat Hij komt, d.w.z. tot het einde der dagen. Immers komt Christus slechts eenmaal nog op de wolken des hemels. En tot zo lange tijd, moet het nachtmaal bediend worden. Wij zijn geen ijdel verdichte fabelen nagevolgd. Het staat in Gods Woord en dat Woord is eeuwig vast; het is levend en eeuwig blijvend. Maar niet alleen de bediening van het nachtmaal wordt in dit woord vastgelegd, ter veroordeling van allen, die het gebruik er van verzaken, maar ook de ware gemeenschap aan Christus van al de Zijnen. Zij hebben gemeenschap aan Hem en aan elkaar, dewijl zij allen eens broods deelachtig zijn. Zo zij maar in des Heeren weg op Hem zien mogen, zullen zij het ervaren, dat Gods Woord hen niet bedriegt. Nee, geliefden, het Avondmaal laat Gods kinderen niet ledig. Het doet hen in de Heere alles vinden door het geloof; wat tot hun zaligheid nodig is. Hij wordt hun boven alles dierbaar zodat zij zingen, gelijk wij nu doen met de dichter uit Psalm 73: 13:

Wie heb ik nevens U omhoog?
Wat zou mijn hart, wat zou mijn oog,
Op aarde nevens U toch lusten?
Niets is er, waar ik in kan rusten.
Bezwijkt dan ooit, in bitt're smart
Of bang nood, mijn vlees en hart,
Zo zult Gij zijn voor mijn gemoed,
Mijn rots, mijn deel, mijn eeuwig goed.

En waar het nu, tot behoudenis onzer zielen, zo geheel aankomt daarop, dat wij aan de enige offerande van Christus en aan al Zijn goed gemeenschap hebben, daar kere toch een iegelijk tot zichzelf in, hetzij jong of oud, met de vraag of de gemeenschap aan Christus in hem gewrocht is door de Heilige Geest. Het heilig Avondmaal vermaant dienaangaande. O, mijn geliefde hoorder, het zij u geen lichte zaak, want toch eenmaal zal het openbaar worden, dat allen, die in dit leven geen gemeenschap aan Christus verkregen, zullen weggeworpen worden in de poel, die brandt van vuur en sulfer. Wij hebben van nature gemeenschap aan Adam en aan het kwaad, dat uit hem door de moedwillige verbreking van het Verbond der Werken over hem en al zijn nakomelingen is uitgestort. Onder vloek en toorn liggen wij allen van nature; wij zijn erfwachters van de eeuwige rampzaligheid. De toegang tot de boom des levens is gesloten; voor eeuwig toegesloten. Onze goede werken zijn niet in staat ons uit de staat van onze ellende te verlossen. En daar komt nog bij, dat wij blind zijn voor die jammerstaat.
Houdt, o, ik bid u, jong en oud, houdt toch vast de belijdenis op Gods Woord gegrond; geeft niet prijs, wat Paulus ons toeroept: dood zijn wij door de zonden en de misdaden; vijanden er van om in Christus gezaligd te worden. En toch ligt onze behoudenis alleen in Hem. Wij moeten, zal het wèl zijn, aan Hem gemeenschap verkrijgen, Hem eten en drinken, d.w.z. door het geloof eigenen. Met minder kan niemand de reis naar de eeuwigheid aandoen. Dat stelt de

Heere ons voor ogen in het Avondmaal. Maar moet u dan niet toestemmen, dat, zullen wij ooit tot Christus komen, wij aan onze diepe ellende ontdekt moeten worden? Welnu, legt uw zielen eens neer voor de Kenner der harten en Proever der nieren. Gods volk kan soms zich er in verblijden, dat voor de Heere niets verborgen is; dat Hij tot in de schuilhoeken van zijn hart ziet.
Maar als wij leven gelijk wij geboren zijn, missen wij de rechte kennis onzer ellende. En hoe zullen wij dan Christus door het geloof eigenen? Dan slapen wij gerust voort in onze doodsstaat of wij troosten ons met een aangenomen Jezus aan Wie wij nimmer in waarheid gemeenschap verkregen. Mijn geliefde toehoorder, ga met deze boodschap in uw binnenkamer; overleg in ernst wat, wie weet hoe spoedig, u te wachten staat. *Och, of gij bekendet, ook nog in deze uw dag, wat tot uw vrede dient.* De Heere heilige het Woord aan uw hart opdat gij als een verloren zondaar voor God moet invallen en Christus door het oprechte geloof moet leren kennen.
Ik bid u, vertrouw niet op de bewegingen van uw gemoed, die welhaast gestild zijn, maar zoek Christus tot uw deel en eigendom eer uw genadetijd zal zijn voorbij gegaan. Onze dagen kenmerken zich door grote oppervlakkigheid. Enerzijds dringt men Jezus met al Zijn weldaden op, Die wij maar hebben aan te nemen, zonder dat wij ons als doemwaardigen voor God hebben leren kennen en anderzijds is er een rusten in bevindingen, dat ons van Christus afhoudt in plaats van naar Hem heen te voeren.
En zie nu eens op des Heeren Avondmaal, dat ons de gemeenschap aan de offerande van Christus en aan al Zijn goed voorstelt. Met minder kan toch een mens niet voor God verschijnen? Neme de Heere dan de grond onder onze voeten weg, opdat wij zinken en zakken zullen op dit vaste fundament, dat van geen wankelen weet. Met Christus is nooit iemand bedrogen uitgekomen, maar zonder Hem is alles wat wij menen te hebben te licht bevonden.
Het Avondmaal vermaant en verzekert Gods volk van zijn gemeenschap aan Christus. Toen de Heere het uit de dood riep tot het leven, sneed Hij het van Adam af en lijfde het Christus in en eigende Hij het al de weldaden van Christus toe. Maar nu wil de Heere, wat Hij schonk, het door het geloof doen kennen.
Daarom zegt de Onderwijzer, *dat het Avondmaal Gods volk vermaant en verzekert van zijn gemeenschap aan Christus en Diens weldaden.* Want o! dat kan voor dat volk zo duister zijn. Betuig het maar, gij volk, dat voor God als een schuldenaar aan al Zijn geboden invallen mocht, dat zowel de wereld als al uw eigengerechtigheden verlaten moest en uit uw bang zielenood de Heere leerde aanroepen, zeg het maar voor Hem, Die alle dingen weet en uw hart doorgrondt, of juist dit niet uw grootste strijd wordt, of gij wel gemeenschap aan Christus verkregen hebt. O, Hij blonk voor uw ziel door de traliën van Zijn Woord. Hij won u door Zijn liefde in, maar gelijk gij in de eerste tijd, toen gij u gronden wilde op uw aangename gestalten, zo dikwijls vreesde, dat uw werk het stempel van de Heilige Geest miste en alles nog bedrog wezen zou, zeg dan of nu juist uw strijd niet daarover gaat of gij wel, na alles wat gij in Hem gezien hebt, waarlijk gemeenschap verkregen hebt aan Hem en Zijn goed. Daarop komt het toch aan! Want wie Hem mist zal eeuwig alles missen. Als de dag des doods komt, zullen onze bevindingen wegvallen; en dan? Geen inlijving in Christus? geen gemeenschap aan Hem? Valt de vreze des doods uw ziel niet aan? Nabij, o soms zo nabij gekomen en toch nog buiten de enige Zaligmaker?
Dat volk verstaat wel wat de Onderwijzer van het Avondmaal zegt: *het vermaant en verzekert ons van onze gemeenschap aan Christus en al Zijn goed: wijsheid, rechtvaardigheid, heiligmaking en verlossing.* Daarom kan zijn ziel zulk een betrekking op het Avondmaal hebben. Niet alsof het sacrament iets geven kan, maar dan ziet het door de tekenen heen

Christus' offerande zelf en de schatten, die in Hem zijn voor een volk, dat midden in de dood ligt. O, die omhelzingen dan van Hem, dat is zijn sten en drinken. De Heere bevestige Zijn werk in u. Hij verzekere u van uw gemeenschap aan Hem en late uw ziel niet met rust voor gij Hem gevonden hebt, Die uw ziel liefheeft. Dan moogt gij met een gelovig hart het ganse lijden en sterven van Christus aannemen en daardoor vergeving der zonden en het eeuwige leven verkrijgen. O, hoe gelukkig zijn zij toch, die daartoe verwaardigd werden. Volk van God, sta er naar en loop in de loopbaan, om die prijs te ontvangen.

Maar niet om op de verzekering door de Heilige Geest te rusten; dat is de droeve breuk van velen, dat zij meer op de vergeving van hun zonden rusten dan uit Christus leven. Hoe kostelijk is de lering, die ook in dit opzicht de Catechismus geeft, zeggende dat het gekruist lichaam van Christus eten en Zijn bloed drinken niet alleen is met een gelovig hart het ganse lijden en sterven van Christus tot vergeving der zonden aannemen, maar ook door de Heilige Geest hoe langer hoe meer met Hem verenigd worden. De oefeningen van het geloof mochten ons niet onthouden worden, volk van God; die oefeningen die ons doen sterven aan ons zelf en leven in Christus; die onze wandel in de hemel doen zijn, zoekende de dingen die boven zijn.

O, Gods weg gaat zo door de diepte heen, maar kan het anders? Moet onze ziel niet gespeend worden aan al wat buiten God en Christus is, opdat wij hoe langer hoe meer met Hem verenigd worden met Wie wij één lichaam zijn geworden, zodat wij vlees van Zijn vlees en been van Zijn gebeente zijn?

Dat is de ware Avondmaalsviering; de geestelijke praktijk des geloofs, waartoe de Heere ons meer en meer oefene en in doe leven opdat de tegenheden in de wereld ons niet te zeer smarten en de voorspoed ons niet van Hem afvoere en het ons gedurig goed zij nabij God te zijn. Amen.

De geestelijke voeding van Gods kinderen in het Heilig Avondmaal

ZONDAG 29

Psalm 69: 2.
Lezen: 1 Corinthe 11: 17-34.
Psalm 22: 13, 15.
Psalm 119: 32.
Psalm 2: 7.

Geliefden,
Hoe duidelijk leert de Heere Jezus ons in Johannes 3 dat wij ten eeuwigen leven een geestelijke gemeenschap aan Hem door het geloof ontvangen moeten. Een grote schare was Hem gevolgd, toen Hij vertrok over de zee van Tiberias, omdat zij Zijn tekenen zag, die Hij deed aan de zieken. Van de berg, waarop Hij met Zijn discipelen neerzat, zag Hij de grote schare die tot Hem kwam, en zei Hij tot Filippus, deze beproevende: "Vanwaar zullen wij broden kopen, opdat deze eten mogen?" Verbaasd en verlegen antwoordde Filippus: "Voor twee honderd penningen brood is voor deze niet genoeg, opdat een iegelijk van hen een weinig ete." Maar ziet, toen heeft de Heere met vijf gerstebroden en twee visjes, die een jongske had, de grote schare van omtrent vijf duizend mannen gevoed; ja, dat niet alleen, maar er bleven nadat allen verzadigd waren, nog twaalf korven met brokken over. De schare was enthousiast, zeggende: "Deze is waarlijk de Profeet, Die in de wereld komen zou." Men wilde Hem zelfs koning maken. Zoveel had men met Jezus op. Maar op welk een bittere teleurstelling is geheel die verwondering over de spijziging van zó groot een schare met enkele broden en visjes uitgelopen! En met duizenden in onze dagen die hoog van Jezus opgeven, maar gelijk de genoemde schare Hem de kroon van het hoofd zouden nemen, in plaats van Hem te eren, zal het niet anders eindigen. Des Heeren koninkrijk toch is niet van deze wereld. Toen men Hem met geweld wilde nemen om Hem tot Koning te roepen, ontweek Jezus wederom op de berg. Hij Zelf alleen. Als de ontdekking aan onze verloren staat ontbreekt, wordt ook de rechte kennis van een ware gemeenschap aan Christus gemist.
Toch liet de schare nog niet van de Heere af. De discipelen waren overgevaren naar Kapernaüm en de schare was hen des anderen daags gevolgd, zoekende Jezus. Zij hield aan, een mens geeft het zo maar niet op. O, wat kan er toch zijn, dat niet waarachtig door God gewerkt is! Dat kwam wel klaar uit. Op de vraag: "Rabbi, wanneer zijt Gij hier gekomen?" gaf de Heere geen antwoord, maar Hij sloeg geheel hun opgeschroefde achting voor Hem cle bodem in, zeggende: "Gij zoekt Mij niet omdat gij tekenen gezien hebt, maar omdat gij van de broden gegeten hebt en verzadigd zijt." Geen tekenen gezien? Nee, zij hadden in de spijziging der vijfduizend niets gezien van de Goddelijke macht van Christus; niets van Zijn Middelaarsbediening, die Hij alleen vervullen kon, omdat Hij meer dan mens, ook waarachtig God is; niets er van verstaan, dat Hij het geestelijke brood was, dat uit de hemel was neergedaald. Vreemdelingen van hun ellendestaat, begeerden zij Hem niet als Zaligmaker. Arme mensen, misleiders van zichzelf; hoeveel zij ook met Jezus op hadden, zij kenden noch begeerden Hem als Zaligmaker. Om in Hem te geloven, moest Hij nog een bijzonder teken doen; wat was Hij hun meer dan de zoon van Jozef? En hun ergernis steeg ten top, toen Hij hen zei, dat zij Zijn vlees moesten eten en Zijn bloed moesten drinken, en zo niet, dat zij geen leven hadden in zichzelf. Onmenselijke taal! Wie kan nu het vlees van Jezus eten en Zijn

bloed drinken? "Deze rede is hard, wie kan dezelve horen?" En waarop liep nu al dat enthousiasme der schare uit? "Van toen af gingen vele van zijn discipelen terug en wandelden niet meer met Hem."
Dit staat ons beschreven, opdat wij verstaan zullen, dat ter zaligheid de geestelijke gemeenschap aan Christus onmisbaar is. Hoeveel wonderen wij ook zien, welke hoogachting wij ook voor Jezus hebben, zo die gemeenschap ontbreekt, zullen wij Hem verlaten en van Hem als Zaligmaker vreemdeling blijven. Dat eten van het hemelse brood en drinken van Christus' bloed wil niet zeggen met de lichamelijke mond Jezus eten en drinken, maar door het geloof Hem eigenen, zodat wij aan Zijn enige offerande, aan het kruis volbracht, en aan al Zijn goed gemeenschap hebben. En die gemeenschap wordt gewerkt door de Heilige Geest en sacramenteel verzekerd in het heilig Avondmaal, zó dat in het Avondmaal brood, gewoon brood gegeten en gewone wijn gedronken wordt, maar de Heilige Geest door het gebruiken dier tekenen in de harten van Zijn volk werkt een geestelijk eten en drinken, een gelovig toe-eigenen van Christus en Diens eeuwig geldende offerande.
Dit wordt ons klaar bewezen in de negen en twintigste Zondagsafdeling van onze Heidelberger Catechismus, die aldus luidt:

Vraag 78: ***Wordt dan uit brood en wijn het wezenlijk lichaam en bloed van Christus?***
Antwoord. Neen. Maar gelijk het water in de doop niet in het bloed van Christus veranderd wordt, noch de afwassing der zonden zelf is (waarvan het alleen een Goddelijk vaarteken en verzekering is), alzo wordt ook het brood in het Avondmaal niet het lichaam van Christus zelf, hoewel het naar de aard en de eigenschap der sacramenten het lichaam van Christus Jezus genaamd wordt.
Vraag 79: Waarom noemt dan Christus het brood Zijn lichaam en de drinkbeker Zijn bloed, of het Nieuwe Testament in Zijn bloed, en Paulus de gemeenschap des lichaams en bloed van Christus?
Antwoord. Christus spreekt alzo niet zonder grote oorzaak; namelijk, niet alleen om ons daarmee te leren, dat, gelijk als brood en wijn dit tijdelijk leven onderhouden, alzo ook Zijn gekruisigd lichaam en Zijn vergoten bloed de waarachtige spijs en drank zijn, waardoor onze zielen ten eeuwigen leven gevoed worden. Maar veelmeer om ons door deze zichtbare tekenen en panden te verzekeren, dat wij zo waarachtiglijk Zijns waren lichaams en bloeds door de werking van de Heilige Geest deelachtig worden, als wij deze heilige waartekenen met de lichamelijke mond tot zijn gedachtenis ontvangen, en dat al Zijn lijden en gehoorzaamheid zo zekerlijk onze eigene is, als hadden Wijzelf in onze eigen persoon alles geleden en Gode voor onze zonden genoeg gedaan.

In deze negen en twintigste Zondagsafdeling wordt ons de geestelijke voeding van Gods kinderen in het Heilig Avondmaal uiteengezet:

I. door alle verandering der tekenen uit te sluiten;
II. door de betekenis der bijzondere benaming van het Avondmaal te verklaren.

I. door alle verandering der tekenen uit te sluiten

Bedeeld met hemels licht, waardoor de jeugdige opstellers van de Heidelberger Catechismus Gods onfeilbaar Woord tot hun richtsnoer mochten stellen en alle menselijke inzettingen verwerpen, hebben zij in de zware strijd, die gestreden worden moest, de zuivere waarheid weer op de kandelaar geplaatst. Dit betreft in het bijzonder ook de leer van het Heilig

Avondmaal, die wij thans naar de gegeven verklaring volgen. Reeds de acht en twintigste Zondag handelde van het Avondmaal en zette uiteen wat het is het gekruisigde lichaam van Christus te eten en Zijn vergoten bloed te drinken. Hoe duidelijk die uiteenzetting ook was naar Gods eeuwigblijvend Woord, de bestrijders van de Schriftuurlijke Avondmaalsleer stonden van hun dwalingen niet af.
Zij waren zelfs onder de Reformatoren, die, welke grote diensten zij de kerk bij haar uitleiding uit het diensthuis van Rome ook bewezen hebben, niet doordrongen tot de verborgenheden, ons aangaande de sacramenten in des Heeren Getuigenis geopenbaard. Zij zijn ons wel een bewijs ervan, dat ook zij mensen waren en in hun afwijkingen ligt een krachtige waarschuwing, dat wij ons wel te wachten hebben, om afgoderij met mensen te bedrijven, hoe hoog wij hen overigens ook achten moeten, om huns werks wil.
Zwingli ontkende de genadewerking Gods in het Avondmaal, zoals hij ook in het stuk van de Doop doolde, gelijk wij reeds hebben opgemerkt. Het Avondmaal hebben wij slechts te gebruiken, volgens Zwingli, uit gehoorzaamheid; het is hem niet meer dan een bloot teken. daarmee werd de betekenis en de kracht van het sacrament miskend, waarin toch God de Heilige Geest werkt, tot versterking van het geloof van Zijn kinderen en de oefening van hun gemeenschap aan het eens door Christus gebrachte offer.
Ook met Luther liepen de twisten over het Avondmaal hoog. Luther leerde de consubstantiatie, d.w.z. de mede-wezigheid van Christus naar Diens menselijke natuur in, met en onder de tekenen van het Avondmaal. Wel verwierp deze grote Hervormer de Roomse transsubstantiatie en wilde hij dus niet weten van een verandering van brood en wijn in het lichaam en bloed van Christus, maar al bleven bij Hem brood en wijn in wezen wat die tekenen waren, desniettemin oordeelde Luther, dat Christus waarlijk naar Zijn menselijke natuur in, met en onder brood en wijn is en zo genoten wordt. Tot deze droeve dwaling kwam Luther, doordat in de door hem gestelde alomtegenwoordigheid van ziel en lichaam van Christus bij de hemelvaart ten volle geopenbaard, de grond daarvoor door hem gelegd was. Zo zou dan Christus naar Zijn menselijke natuur, gelijk naar Zijn Godheid, alomtegenwoordig zijn, ook met en onder de tekenen des Avondmaals, ja zelfs in het brood en in de wijn en mitsdien gegeven worden aan en gegeten worden door een ieder, die het nachtmaal gebruikt. Hoe ernstig en liefelijk ook onderwezen, Luther wilde van die dwaling niet afstaan.
Is het wonder, dat de Luthersen zich zo scherp te weer stelden tegen Frederik IJI en de Heidelberger Catechismus zochten uit te bannen? De Heere heeft dat echter genadiglijk verhoed en alzo de zuivere Avondmaalsleer voor Zijn kerk bewaard, vooral ook voor ons vaderland. Christus is naar Zijn menselijke natuur alleen in de hemel en blijft daar totdat Hij wederkomt om te oordelen de levenden en de doden en dus is Hij lichamelijk niet in, met en onder brood en wijn, maar alleen naar Zijn Godheid, majesteit, genade en Geest is Hij overal en ook bij het Avondmaal, opdat Hij door het geloof van Zijn volk wordt ontmoet en geestelijk gegeten en gedronken. De aller-schrikkelijkste bestrijding van de waarheid werd echter gevoerd door de Roomse kerk. Tegen die valse kerk gaat de Catechismus lijnrecht in.
Met forse hand grijpt de Onderwijzer het gewichtig leerstuk van het Avondmaal aan, stellend tegen Rome deze vraag: "Wordt dan uit brood en wijn het wezenlijk lichaam en bloed van Christus?" Rome beantwoordt deze vraag in bevestigende zin. De Heere Jezus sprak immers, toen Hij aanzat met Zijn discipelen, en het brood deelde: "Dat is mijn lichaam"? Welnu, toen is volgens Rome, door Hem, Die het Avondmaal instelde, het brood in het lichaam van Christus veranderd en de wijn is geworden Zijn bloed; hoewel brood en wijn eigen aanzien en smaak behielden, inderdaad zijn ze in het lichaam en bloed van Christus veranderd, ja zijn zij Christus zelf geworden, beide naar Zijn Goddelijke en menselijke natuur, gelijk Hij aan de

rechterhand Zijns Vaders is. En nog elke keer als de Roomse priester op het altaar brood en wijn zegent, heeft onder die zegening de wezensverandering plaats, die wij kennen onder de naam van transsubstantiatie, d.w.z. wezens-verandering.
Eerst in 1215 is, na zware strijd, door Paus Innocentius IJI de leer der transsubstantiatie als dogma der Roomse kerk vastgesteld. Sinds dien behoort het tot de hoge waardigheid van de priester, brood en wijn te doen veranderen in het lichaam en bloed van Christus. Enige jaren geleden beroemde zich pater Timmermans erop, dat de priester "weliswaar minder is dan God, maar oneindig meer dan gewone mensen, daar hij toch de heilige hostie in zijn gezalfde vingers houdt en met Jezus doet wat hij wil; de priester is meer dan de moeder van Christus, die alleen is een (refugium peccatori) toevlucht van de zondaar, daar hij (de priester) de zonden vergeeft." De afgodische leer der transsubstantiatie heeft er voorts toe geleid, het brood niet te breken (er mocht eens een kruimpje verloren gaan van dat wonderbare "lichaam" van Christus), maar ouwels te gebruiken, die zeer devoot door de priester op de tong van degenen, die communiceren, gelegd worden, terwijl de beker niet wordt rondgedeeld, opdat geen droppel van Christus' "bloed" valle, maar door de priester voor allen wordt gedronken. Niet geestelijk, door het geloof, maar door het met de lichamelijke mond eten van het brood en drinken van de wijn, die nu volgens Rome's dwaalbegrippen in de ware Christus zouden zijn veranderd, wordt men met Hem verenigd.
Tegen deze anti-Schriftuurlijke transsubstantiatieleer stellen nu onze vaderen, dat brood en wijn niet veranderen in het lichaam en bloed van Christus. "Maar gelijk het water in de Doop niet in het bloed van Christus veranderd wordt. noch de afwassing der zonden zelve is (waarvan het alleen een Goddelijk waarteken en verzekering is), alzo wordt ook het brood in het Avondmaal niet het lichaam van Christus zelf, hoewel het naar de aard en de eigenschap der sacramenten het lichaam van Christus Jezus genaamd wordt."
Uit brood en wijn wordt dus niet het wezenlijk lichaam en bloed van Christus; de tekenen in het Avondmaal blijven wat ze zijn, gelijk in de Doop water blijft wat het is. De Catechismus verwijt Rome haar inconsequentie in de sacramentsleer. Doop en Avondmaal beide zijn sacramenten; van beide gaat sacramentele kracht uit. Waarom nu in het Avondmaal verandering van tekenen en in de Doop niet. Zou door dát te stellen, de leugenleer al te zeer aan het licht komen? Bovendien, Gods Woord leerde ons, dat de Doop niet is de afwassing der zonden; daarvan was de Doop alleen een Goddelijk waarteken en verzekering. Zo is nu ook het Avondmaalsteken niet zelf zielespijs, maar brood en wijn zijn er de Goddelijke waartekenen en zegelen van.
Maar de Heere sprak toch, toen Hij het Heilig Nachtmaal instelde, bij de deling des broods: "Dat is mijn lichaam", en bij het uitreiken van de beker: "Dat is mijn bloed"? Op dat is valt én bij Rome én bij Luther de nadruk, opdat men kome tot de stelling, dat Christus ook naar Zijn menselijke natuur in ouwel en beker zij. Hoe onbegrijpelijke conclusie. Christus toch deelde in de Paaszaal niet Zijn lichaam, noch gaf Zijn eigen bloed te drinken; dat lichaam was nog niet gebroken, noch het bloed vergoten; hoe kon dan dat nog niet gebrachte offer reeds nu in brood en wijn worden uitgedeeld? Maar terwijl Hij brood en wijn aan Zijn jongeren gaf, wees Hij naar de betekenis, die dit brood en deze wijn hebben in het hier ten sacrament ingestelde en geheiligde Avondmaal.
Daarenboven beduidt "is" niet steeds verandering. De Zoon van God is een vloek geworden voor Zijn volk; Hij, de Middelaar, is de steenrots. Maar toch Hij is noch in een vloek, noch in een steenrots veranderd! En eindelijk zij opgemerkt, dat naar de aard en eigenschap der sacramenten het Avondmaal het lichaam van Christus genaamd wordt. Dezelfde sacramentele spreekwijze vindt u bij de andere sacramenten. Zo sprak de Heere van de besnijdenis: "Dit is

mijn verbond", terwijl de besnijdenis slechts was en dan ook even later genoemd wordt in Genesis 17 "een teken van het verbond."
Ook bij het Pascha treft men deze spreekwijze aan; de maaltijd zelf wordt "des Heeren Pascha" genoemd, terwijl deze er slechts een teken van was; des Heeren Pascha was de voorbijgang van de slaande engel in Egypteland. Zo ook zagen wij hij de Doop dat gesproken werd naar sacramentele wijze van de kracht van het bad der wedergeboorte, waarvan de waterdoop alleen teken en zegel is.
Op geheel dezelfde wijze nu wordt het Avondmaal genoemd het lichaam van Christus Jezus. Men leze dan ook, wat de apostel Paulus door de ingeving van de Heilige Geest betuigt aangaande het Avondmaal: "Deze drinkbeker is het Nieuwe Testament in Mijn bloed." Hier is de Goddelijke verklaring van wat de Heere sprak in de Paaszaal, die geheel de Roomse en ook de Lutherse opvatting veroordeelt. U begrijpt niet, hoe één mens die leugenleer van Rome nog geloven kan. Wat? Is de Heere niet de machtige, om van brood vlees en van wijn bloed te maken? Gewis ja. Hij veranderde de wateren van Egypte in bloed en het water te Kana in Galilea in wijn, maar toen werd geheel de samenstelling van het water veranderd. De wateren van Egypte stonken en de vis stierf en niemand hoefde te Kana te vragen, wat hij nu eigenlijk dronk: water of wijn, maar de hofmeester gaf getuigenis, dat deze wijn beter was dan die eerst was geschonken. Maar de Roomse kerk leert, dat er een Goddelijk wonder geschiedt, zonder verandering van brood en wijn. Zie, laat scheikundig onderzoeken en de uitkomst is steeds dezelfde: brood is het en wijn is het gebleven. Geheel de transsubstantiatie is één en al leugen.
De tekenen van brood en wijn blijven onveranderd wat ze zijn en er is in het Avondmaal niet een eten met de lichamelijke mond, maar een geestelijk eten en drinken van Christus, die alleen naar Zijn Godheid, Majesteit, Genade en Geest tegenwoordig is en in het sacrament zich aan de Zijnen in het geloof wegschenkt. Dat is de grote waardij van het heilig Avondmaal en daarop wijzen dan ook de bijzondere benamingen aan het Avondmaal in de Heilige Schrift gegeven, die, zoals wij nu in de tweede plaats uit vraag 79 vernemen, door de Onderwijzer verklaard worden.

II. ***Van het geestelijk eten en drinken spreekt de tweede vraag van Zondag 29 breder. Als nu die Roomsen het geheel mis hebben met hun transsubstantiatie.***
"Waarom (zó luidt vraag 79) noemt dan Christus het brood zijn lichaam en de drinkbeker Zijn bloed, of het Nieuwe Testament in Zijn bloed, en Paulus de gemeenschap des lichaams en des bloeds van Christus?" En gelijk bij de doop van de sacramentele spreekwijze is gezegd, dat deze niet geschiedde "zonder grote oorzaak", n.l. om ons te leren en te verzekeren, zo spreekt de Catechismus ook hier. Het brood en de wijn in het Avondmaal worden genaamd het lichaam en het bloed van Christus, niet omdat zij daarin veranderen, maar omdat de Heere ons allereerst leren wil, dat, gelijk brood en wijn dienen om het tijdelijk leven te onderhouden, alzo Christus' offerande de ware zielespijs is.
Gedurig vindt u in de Schrift brood en wijn genoemd als datgene, wat het leven voedt, verkwikt, versterkt. Welnu, zo is Christus alleen de geestelijke spijze onzer zielen. Hij heeft door Zijn offerande gerechtigheid en heiligheid verworven, die nodig waren, om de verloren zondaar weder in Gods gemeenschap te herstellen. Diens zondaars ziel is leeg en nimmer, door geen duizenden werelden zelfs, te verzadigen. Welnu, de van God ontdekte, aan zijn ledigheid bekend gemaakte ziel, hongert naar de God zijns levens. Maar de vlekkeloos Heilige kan geen gemeenschap met de zondaar hebben; alleen in Christus schenkt Hij zich kwijt; in Christus' offerande is de verzoening; mag de ziel door het geloof die offerande omhelzen, dan zal zij rust vinden en Gods gunst smaken en verzadigd worden met het vette van Zijn paleis.

Voor de kleinste in de genade, zowel als voor de verst gevorderde in het geloof, ligt alleen in Christus de spijze ter verzadiging. Naar God te dorsten, gelijk een hert schreeuwt naar de waterstromen is de openbaring van het nieuwe leven. Dorsten nu en hongeren, hoezeer daarin het ware zieleleven zich openbaart en het oprechte volk begeren zou deze eigenschap van het geloof meer te oefenen, is smartelijk; ook zielsafmattend; het kan inwendig in de ziel zijn als in een land, dor en mat, zonder water.
Dan wordt wel verstaan, wat David klagen deed: "O God, Gij zijt mijn God! ik zoek U in de dageraad; mijn ziel dorst naar U; mijn vlees verlangt naar U." En dan is Christus' offerande, gebracht in de breking Zijns lichaams en in de vergieting Zijns bloeds, de enige, maar ook de zielsverzadigende spijs en drank, waarvan de levenden getuigen: Mijn ziel zou als met smeer en vettigheid verzadigd worden en mijn mond zou roemen met vrolijk zingende lippen. "Gelijk als brood en wijn dit tijdelijk leven onderhouden, alzo ook zijn het gekruisigde lichaam van Christus en zijn vergoten bloed de waarachtige spijs en drank, waardoor onze zielen ten eeuwigen leven gevoed worden."
Gods kinderen wegen veel geld uit voor hetgeen geen brood is en arbeid voor hetgeen niet verzadigen kan. Maar hier leert de Heere Jezus ons van die spijs en drank, die ons nimmer zal doen hongeren of dorsten. Was er nu maar meer drang in onze harten, om alleen met het hemelse manna gevoed te worden! Het is voor de hongerigen, opdat zij door het geloof uit de volheid van Christus zullen verzadigd worden; "zij worden dronken van de vettigheid Uws huizes; en Gij drenkt hen uit de beek Uwer wellusten; want bij U is de fontein des levens; in Uw licht zien wij het licht." Om der zonden wil moeten wij eeuwig hongeren; voor de rijke man was niet een droppel water meer ter verkoeling van zijn tong. Maar zalig hij, die hier een honger en dorst naar Christus kennen mag; die zal niet dorsten in eeuwigheid; want God is zijn alverzadigend Goed in de eens gebrachte offerande van Christus op Golgótha.
Dat wil de Heere Zijn kinderen allereerst voor ogen stellen; zij moeten dat bij hemels onderwijs leren verstaan. Het sacrament is echter meer dan een onderwijzing. Het heeft verzegelende kracht, het is genademiddel waardoor God de Heilige Geest op een bijzondere wijze het naar God hongerende volk verzekeren wil van zijn deelgenootschap aan Christus. Om die verzekering vooral heeft de Heere het Nachtmaal ingesteld.
De Onderwijzer leert dan ook, dat Christus het brood Zijn lichaam noemt en de drinkbeker Zijn bloed: "veelmeer om ons door deze zichtbare tekenen en panden te verzekeren, dat wij zo waarachtiglijk Zijns waren lichaams en bloeds door de werking van de Heilige Geest deelachtig worden, als wij deze heilige waartekenen met de lichamelijke mond tot Zijn gedachtenis ontvangen en dat al Zijn lijden en gehoorzaamheid zo zekerlijk onze eigene is, als hadden wij zelf in onze eigen persoon alles geleden en Gode voor onze zonden genoeg gedaan."
Toen Thamar bevestiging wilde van Juda's belofte, eiste zij ten pand zijn zegelring en snoer en staf; opdat zij straks, als Juda haar ongerechtigheid bezoeken en haar verbranden wil, op dit pand zich kan beroepen: "Beken toch, wiens deze zegelring, en deze snoeren, en deze staf zijn"; en het redde haar leven. Brood en wijn zijn van God gegeven panden; de Heere heeft Zijn kinderen in het Avondmaal een onderpand gegeven, 'dat Hij niet meer op hen toornen noch schelden zal, doordat zij door de werking van de Heilige Geest het ware lichaam en bloed van Christus deelachtig worden. In Zijn Woord heeft Hij dat betuigd en sacramenteel bevestigt Hij dit in het Avondmaal. Maar de sacramentele bevestiging moet door de Heilige Geest in het hart van Gods kinderen door de oefening van het geloof worden gewrocht en omhelsd, anders blijven zij er verre van. Maar daartoe juist is de viering van het Avondmaal middel, opdat zij gelovig uitroepen: "Beken toch, wiens deze panden zijn." Het is of de Heere

in het Avondmaal Zijn volk dit pand in de geloofshanden geeft. Daardoor verzekert Hij het, dat het waarlijk deel heeft aan de offerande van Jezus Christus.
Dat deelgenootschap kan zo bedekt zijn. Bij velen vanwege hun van verre staan; het kwam bij hen niet tot die doorbrekende kracht; hoewel zij op de weg des behouds zijn, zij bereikten de vrijstad niet, waar de bloedwreker hen niet meer jagen zal. En dat doet hen dikwijls vrezen, dat ze in de hand des vervolgers nog zullen omkomen. Maar nu komt Christus in het Avondmaal hun tegemoet; die tekenen zijn panden, hun van God gegeven, opdat zij geloven mogen, dat de bloedwreker ze nimmer achterhalen zal. Welk een rust en vrede schenkt dan dat aanzitten aan de tafel des Verbonds. "Gij richt de tafel toe voor mijn aangezicht, tegenover Mijn tegenpartijders; Gij maakt mijn hoofd vet met olie; mijn beker is overvloeiende."
Het kan ook zijn dat de geschonken verzekering zo weinig kracht in de ziel openbaart, dat ongerechtige dingen en aardse beslommeringen de overhand hebben; de hemel verkwikt niet; aan Christus is gedaante noch heerlijkheid. Maar wat daalt God dan laag af, om Zijn kinderen te ontmoeten. Hij bepaalt ze in het Avondmaal bij wat Hij ze eens schonk, toen Hij met hen in een verbond trad en ze eigende. Hij ontsluit aan die tafel zijn liefde en nodigt ze om gemeenschap te oefenen met Hem in Christus; de laatste Godsontmoeting is de beste verzekering. "Waak op, waak op, trek uw sterkte aan, o Sion! Trek uw sierlijke klederen aan, o Jeruzalem, gij heilige stad ... Schud u uit het stof, maak u op; zit neer, o Jeruzalem! Maak u los van de banden van uw hals, gij gevangen dochter Sions. Want zo zegt de Heere: gijlieden zijt om niet verkocht, gij zult ook zonder geld verlost worden."
Zo wil de Heere aan de tafel onze zielen spijzen. Nee, het Avondmaal zelf kan ons niets geven; de kracht ligt niet in de tekenen en het is niet voor ieder, die maar eet en drinkt. Door het geloof alleen kan onze ziel deze bate trekken uit de van God geschonken panden. Maar dat is dan ook Gods kinderen geen vreemde zaak. Hoe kan van achter de donkerste wolken de Zonne der gerechtigheid hun opgaan. Dan blinkt Christus door de traliën van zijn instelling. O, wat diepe inleiding schenkt Hij de Zijnen in Zijn Borgwerk; hoe overstelpt Hij hen uit de liefde waarmee Hij hen liefgehad en Zichzelf voor hen in de dood gegeven heeft. Want nauwelijks zal bestaan een vriend voor een vriend te sterven, maar Christus bevestigt Zijn liefde jegens ons, dat Hij voor ons gestorven is, toen wij nog zondaars waren. Gestorven voor vijanden aan het kruis.
O, aan de tafel mogen de ware disgenoten in het geloof door dat gebroken brood en die vergoten wijn een oog slaan op Hem, die hen kocht van het eeuwig verderf. Dan zinken zij aan Zijn voeten neer, gelijk die zondares in Simons huis, en draagt hun ziel de troost van de vergeving der zonden weg; dan roepen zij de heerlijkheid uit van hun Immanuël en zingen zij door het geloof: "Gij hebt ons gekocht met Uw bloed." Dan worden zij uit hun dodigheid opgewekt en wordt de gemeenschap met God in Christus weder levendig, waarnaar zij soms lange tijden hebben uitgezien, zeggend met de kerk van de oude dag: "Ik zal opstaan en wederkeren tot mijn vorige man, want toen was mij beter dan nu." En welk een gemeenschap mogen Gods kinderen ook met elkaar oefenen aan de tafel zo zij maar iets van Christus in de tekenen zien. Gelijk uit vele korrels één meel gemalen, en één brood gebakken wordt, zijn zij velen één lichaam. De aard van het nieuwe leven wordt hier opgewekt in geestelijke oefening. Ja, met degenen, die alrede voor de troon zijn, wier plaatsen hieraan de tafel ledig staan, maar die boven Avondmaal houden in de volmaakte ziels-gemeenschap met God; met hen, die de strijd volstreden en de overwinning behaalden, gevoelt het volk zich soms aan de tafel één. Hier zijn voorsmaken van het hemelleven.

O, wat zal het toch eens zijn, God eeuwig te mogen dienen zonder zonde en het Lam gelijk te zijn en te zien gelijk Hij is! Zou dan, als die liefde sterk wordt, Gods volk niet zingen met de dichter uit Psalm 119: 32, wat wij nu wensen te doen:

Ik ben een vriend, ik ben een metgezel
Van allen, die Uw Naam ootmoedig vrezen,
En leven naar Uw Goddelijk bevel.
0 Heer', hoe wordt Uw goedheid ooit volprezen!
Gij doet op aard' aan alle scheps'len wel;
Och wierd ik in Uw wetten onderwezen

Het overdachte moge ons genoeg zijn, om de leer van Rome in het diepst onzer ziel te verfoeien; die leugenleer, als zouden brood en wijn veranderen in het lichaam en bloed van Christus en Hij met de natuurlijke mond, in plaats van door het geloof, gegeten worden. Men scheldt en schimpt u voor papenhater, maar laat u die smaad niet weerhouden met al wat in u is de transsubstantiatie te verwerpen en te bestrijden. Helaas! de handen van de zonen der Reformatie zijn maar al te zeer slap geworden en Rome gaat mede dientengevolge over ons heersen. Plukt ons volk niet de wrange vruchten er van, dat men aan de afgoderij hoe langer hoe meer vrij spel liet? Onze vaderen spraken van het anti-christelijke Rome, maar in onze dagen heet Rome christelijk. Men verzwagerde zich er mede; trok er onder één banier mee op. Aan hen, die Christus metterdaad verloochenen, werd een ingang in de hemel toegekend; onze Regeringspersonen, zelfs zij, die betuigden de Gereformeerde belijdenis vast te houden, gingen de mis bijwonen, om Rome te gerieven. Bij de Paus moest ook Nederland een gezant hebben; het land, dat van het bloed der martelaren is doorweekt, boog voor de man, die, hoewel de leer van Petrus geheel verloochenend, zegt op Petrus' stoel te zitten.

De kostelijke Nederlandse Geloofsbelijdenis, die in Artikel 36 de roeping van Overheid en onderdaan naar Gods Woord beschrijft, moest veranderd; één en twintig woorden moesten er uit geschrapt; juist die woorden, waarin de kerk de roeping der Overheid belijdt in zake de uitroeijng van de antichrist. Zo heeft het bijgeloof vrij spel gekregen en het Protestantse Nederland als één van zijn hechtste bolwerken gemaakt. Bevoordeeld uit de publieke kassen, gesteund door onze belastingen, voert het zijn kamp om Nederland te verroomsen. Men sla de ogen maar op, om de waarheid hiervan te zien; ja een blinde kan het zelfs tasten. Maar zou God het bloed der martelaren niet gedenken? Zal de dag der wrake niet komen, waarom de zielen roepen dergenen, die gedood waren om het Woord van God en om de getuigenis, die zij hadden? Toen het vijfde zegel geopend was, hoorde Johannes hen roepen onder het altaar met grote stem, zeggende: "Hoe lang, o heilige en waarachtige Heerser! oordeelt en wreekt Gij ons bloed niet van degenen, die op de aarde wonen?" En zullen wij dan Rome een arm geven?

Hoezeer het zich de heerschappij in ons land weet toe te eigenen en in wetgeving en bestuur Gods kerk te benauwen, "nog een kleine tijd zullen (de roependen in de hemel) rusten, totdat ook hun mededienstknechten en hun broeders zullen vervuld zijn, die gedood zullen worden, gelijk als zij" (Openb. 6: 9-11). Verwonder u er dus niet over als Rome nog wat voortgaat; het gaat zijn oordeel tegemoet. Houd toch dit in gedachtenis, dat de overwinning, door Christus alrede behaald, Zijn volk eens zal gegeven worden. Martelaren zullen er nog vallen. Maar eens zal de Heere de zaken omkeren. Rome vervloeke dan maar, gelijk het bij herhaling doet, al degenen, die voor zijn beeld niet willen buigen. God make Zijn kerk getrouw en doe haar de afgoderij en leugenleer vlieden en bestrijden. Brood en wijn veranderen in het Avondmaal niet in de ware Christus; de tekenen blijven wat ze zijn. Niet door met de lichamelijke mond een

gemaakte Christus te eten, verkrijgt ook maar één mens gemeenschap aan Hem. Maar door het waarachtig geloof worden wij Christus en Zijn weldaden deelachtig. Met heilige ernst, niet om te schelden of uit haat tegen mensen, hebben onze vaderen ons dienaangaande onderwezen en het moge ons en onze kinderen gegeven worden hun leringen te omhelzen en als een keten te hangen aan onze hals. Spreek ervan in uw huis en als ge over de weg gaat. Schudde de Heere ons slapend volk nog eens wakker, opdat het Zijn Woord en waarheid weder beminne, eer Hij aan ons vervulle het woord, tot de engel der gemeente der Laodicensen gesproken: "Zo dan, omdat gij lauw zijt en noch koud, noch heet, Ik zal u uit Mijn mond spuwen." Is het niet te vrezen, dat Nederland zijn ondergang zelf bewerkt? Roept dan uit de keel en houdt niet in; bevrijdt uw zielen van het land, welks afgoden zijn naar het getal van zijn steden.

Maar met de bestrijding van de dwalingen en het belijden van de zuivere leer, hoe noodzakelijk ook, kunnen wij toch de gemeenschap aan Christus niet verkrijgen. Die geestelijke gemeenschap, in het heilig Avondmaal voor Gods volk betekend en verzegeld, wordt alleen door het geloof ontvangen en geoefend. En nu komt toch tot ons allen de zo gewichtvolle, voor de ontzettende eeuwigheid allesbeslissende vraag, of wij waarlijk aan Christus en al Zijn goed deel verkregen hebben. Daarin beproeve een ieder zichzelf; want toch zonder Hem zullen wij voor Gods aangezicht niet kunnen verschijnen. Onze rechtzinnige belijdenis zal als grond bij de dood ons ontvallen.

O, ik zou u allen wel gedurig in elke predicatie willen aansporen, om Gods Woord en de geschriften onzer rechtzinnige vaderen van dag tot dag na te zoeken, dan zou gij bewaard worden voor velerlei afdwaling. "Mijn volk gaat verloren", zegt de Heere, "omdat het geen kennis heeft." En die klacht zou u wel moeten slaken in onze dagen. Kennis willen wij vergaderen; reeds de lagere scholen zijn voor de kleine kinderkens met leerstof overladen; pompen en nog eens inpompen van al wat maar op wetenschap gelijkt, wordt het in geheel het leven. Maar voor Gods Woord en de daarop gefundeerde leer schiet schier geen tijd over. Zo zakt de kerk verder en verder weg; allerlei leugenleer kan verdragen worden; gaarne wordt door velen van het opkomend geslacht aanvaard, wat de toets der waarheid niet kan doorstaan; waarmee de mens wat worden kan en waarbij hij troost meent te vinden, buiten de enige troost, die geldt beide in het leven en sterven, dat ik n.l. niet mijns, maar mijns getrouwen Zaligmakers, Jezus Christus, eigen ben. Dringt u daarop in het waarachtig belang der zielen aan, dan wordt die prediking door velen te scherp geacht.

Ik zeg door velen, niet door allen. Want de consciëntie geeft ons getuigenis, dat het niet minder kan en elke leraar, die getrouw is aan de roeping, waarmee God hem geroepen heeft, zal niet anders willen weten, dan Jezus Christus en Die gekruist. Hem heeft hij te prediken; van Hem getuigt het heilig Avondmaal. God heilige die prediking, hoe scherp zij ook moge klinken, aan onze harten. Onderzoekt daarom de Schriften; die zijn het, die van Hem getuigen. Staat af van alle gronden buiten Hem; bedriegt uzelf niet. God mocht uw ogen openen eer het te laat is en gij op uw sterfbed zou moeten uitroepen, gelijk ik eens van een catechisant hoorde in zijn bang angsten: "Ik moet sterven en ik kan niet sterven." Nog zijt gif in het heden der genade; nog getuigt nevens het Woord ook het Avondmaal van de geestelijke gemeenschap aan Christus. Die kostelijke genadetijd worde u door Gods genade ten eeuwigen winste. Mijn geliefden, ik kan en mag niet anders dan u op Hem wijzen, Die Zijn lichaam gebroken en Zijn bloed vergoten en zondaren met God verzoend heeft.

Maar, zo werpen sommigen tegen, er zijn toch ook bekommerde en van verre staande zielen. Ja, die zijn er. En waarover gaat dan hun kommer? Laat het hen zelf zeggen. Is het niet, verdrukten en door onweder voort-gedrevenen, daarover, dat u met God verzoend moet worden? Hem hebt u beledigd. Zijt ge niet voor Hem ingevallen als een gans verlorene, toen

Hij uw ogen opende en als in één ogenblik uw gehele leven van uw jeugd aan u voor ogen stelde? Was het toen niet schuld met schuld vermeerderd, van dag tot dag, tegen al Gods goedertierenheden in? Nachten bracht gij door met klagen en met verwondering moest gij wel uitroepen: "Ik leef nog." Komt, betuigt het eens voor Hem, Die alle dingen weet, of gij in al uw werken en zoeken rust vinden kondt. Zou gij een andere prediking verkiezen, dan die, welke u wijst op de noodzakelijkheid van de geestelijke gemeenschap aan Christus? Immers nee! Aan een andere prediking zou gij uw ziel niet toevertrouwen. Al moet u telkens weer uitroepen, dat al het uw te kort is om u voor God te dekken, toch wenst gij niet anders dan die afsnijdende prediking, die u alleen op Christus wijst. En nu zegt de Catechismus, dat God Zelf in het heilig Avondmaal u van die ware gemeenschap aan Christus verzekert. In het sacrament is een Goddelijke verzekering. De Heere geve u die door het geloof te kennen, opdat uw bedroefde en gejaagde ziel rust verkrijge in Hem, in Wie een rust overblijft voor het volk van God.

O, laat het toch niet bij een beschouwing van deze zaken blijven. Maar voede Christus u met Zijn eeuwig-geldende offerande, opdat gij te meer naar Hem moogt hongeren en dorsten. Hij is het brood des levens en indien wij geen gemeenschap oefenen met Hem, laat de verst gevorderde het maar zeggen, dan gaat onze ziel donker, verlaten, ver van God dwalend, dikwijls heen. Moge de Heere ons dan van de volkomen genoegdoening van Christus verzekeren, als hadden wij zelf in eigen persoon alles geleden en Gode voor onze zonden genoeg gedaan, gelijk de Onderwijzer zegt *en zij de geestelijke vereniging met Hem, Die alle schuld betaalde, onze vaste grond, waarop wij de zaligheid in eeuwige en volkomene gemeenschap met Hem in de hemelen verwachten*. Amen.

Het rechte gebruik van het Heilig Avondmaal

ZONDAG 30

Psalm 51: 9.
Lezen: Hebreeën 7: 10-28.
Psalm 97: 4, 6.
Psalm 72: 7.
Psalm 139: 14.

Geliefden,
De apostel Paulus verklaart ons in Hebr. 7, dat Christus een onvergankelijk priesterschap heeft. Het4 priesterschap van Aáron was wèl vergankelijk; het diende slechts om gedurende de tijd der schaduwdiensten het priesterschap van Christus af te beelden. Maar Aáron stierf en ook zijn zonen en opvolgers. Door de dood werden zij verhinderd altijd te blijven en in hun sterven werd het vergankelijke van geheel het priesterschap getekend. Niet door hen, noch door hun offeranden, werd dan ook de schuld des volks verzoend en de zonden weggenomen, omdat het bloed van stieren en bokken Gods gerechtigheid niet kon voldoen, noch de consciëntie reinigen van de dode werken om de levende God te dienen. Het priesterschap van Aáron had alleen waarde, omdat Christus Zijn priesterschap er in afschaduwde en er door bedienen wilde, zodat door het geloof Gods kinderen op Hem het oog slaan en Hem omhelzen mochten. Wie dat geloof miste en in de vormendienst opging, derfde dan ook wat tot zijn behoudenis alleen dienen kon. Alles kwam alleen aan op de vervulling der schaduwen door Hem, Die een onvergankelijk priesterschap heeft.
Van Hem spreekt de apostel in het voorgelezen hoofdstuk. De Heere Jezus blijft in der eeuwigheid. Hij is de eeuwige Zone Gods; de eeuwig Gegenereerde van de Vader; van eeuwigheid tot eeuwigheid waarachtig God. Maar dat niet alleen: ook als Middelaar blijft Hij eeuwig. Hij is gezalfd tot het priesterschap dat onvergankelijk is, dat Hij bedient tot al Zijn uitverkorenen zijn ingegaan in de volmaakte zaligheid, die hun bereid is voor de grondlegging der wereld. Dáár zal de zonde niet meer zijn, maar de kracht der verzoening van de enige Hogepriester volkomen en zonder enige onderbreking genoten worden. Zijn offerande heeft een eeuwig geldende kracht, want Hij heeft Zichzelf geofferd, om Zijn kerk de Vader voor te stellen als een reine maagd, zonder vlek of rimpel. En Hij is verrezen uit de dood en zit aan de rechterhand Zijns Vaders om altijd voor Zijn volk te bidden. Zijn priesterschap draagt hij niet aan anderen over, zoals Aáron en diens zonen het moesten overdragen, omdat zij stierven. Hij heeft niet weder een offer te brengen tot verzoening der zonden, want met één offerande heeft Hij in eeuwigheid volmaakt degenen, die geheiligd worden. Hij draagt Zijn duurgekochte kerk de Vader voor, dag en nacht, in Zijn eens gebrachte offerande. In Hem ziet de Vader haar aan en is zij Hem welbehaaglijk, voorwerp van zijn eeuwige liefde.
Indien die priesterlijke bediening van Hem, Die in eeuwigheid leeft, ophouden zou, was het voor Gods kerk verloren. Maar in het heiligdom, dat niet met handen gemaakt is, dat is in de hemel, bedient de Hogepriester naar de ordening van Melchizédek Zijn onvergankelijk priesterschap. Vandaar onderhoudt Hij de gemeenschap met Zijn uitverkoren kerk zonder onderbreking en dáár, in de hemel, wordt Hij door de bediening van de Heilige Geest in de harten van de Zijnen door het geloof aangebeden. Geen offers worden dus meer op aarde gebracht ter verzoening van de zonden; geen doding van Christus kan meer plaats grijpen,

noch is noodzakelijk. De gemeenschap met het eens gebrachte offer is een geestelijke, ook waar zij sacramenteel geoefend wordt in het Heilig Avondmaal. Hoe schuldig maakt zich dan ook de Roomse kerk aan de enige offerande van Christus, die verloochenend door de instelling van de paapse mis en Goddelijke ere gevend aan een stukske brood. Niet met de lichamelijke mond, maar door het geloof wordt Christus gegeten en gedronken en de genodigden ten Avondmaal zijn dan ook diegenen alleen, in wier ziel het oprechte geloof is gewrocht.
Dienaangaande onderwijst ons de Heidelberger Catechismus zeer klaar naar Gods Woord in de dertigste Zondagsafdeling, voor welker behandeling ik thans uw aandacht vraag.

Vraag 80: ***Wat onderscheid is er tussen het Avondmaal des Heeren en de paapse mis?***
Antwoord. Het Avondmaal des Heeren betuigt ons, dat wij volkomen vergeving van alle onze zonden hebben door de enige offerande van Jezus Christus, die Hijzelf eenmaal aan het kruis volbracht heeft, en dat wij door de Heilige Geest Christus worden ingelijfd, die nu naar Zijn menselijke natuur niet op de aarde, maar in de hemel is, ter rechterhand Gods Zijns Vaders, en daar van ons wil aangebeden zijn. Maar de mis leert, dat de levenden en de doden niet door het lijden van Christus vergeving der zonden hebben, tenzij dat Christus nog dagelijks voor hen van de mispriesters geofferd worde, en dat Christus lichamelijk onder de gestalte des broods en wijns is, en daarom ook daarin moet aangebeden worden; en alzo is de mis in de grond anders niet dan een verloochening der enige offerande en des lijdens van Jezus Christus, en een vervloekte afgoderij.
Vraag 81: Voor wie is het Avondmaal des Heeren ingesteld?
Antwoord. Voor degenen, die zich zelf vanwege hun zonden mishagen en nochtans vertrouwen, dat deze hun om Christus' wil vergeven zijn, en dat ook de overblijvende zwakheid met Zijn lijden en sterven bedekt is; die ook begeren, hoe langer hoe meer hun geloof te sterken en hun leven te beteren. Maar de hypocrieten en die zich niet met ware hart tot God bekeren, die eten en drinken zich zelf een oordeel.
Vraag 82: Zal men ook diegenen tot dit Avondmaal laten komen, die zich met hun belijdenis en hun leven als ongelovige en goddeloze mensen aanstellen?
Antwoord. Nee, want alzo wordt het verbond Gods ontheiligd en Zijn toorn over de ganse gemeente verwekt. Daarom is de Christelijke kerk schuldig, naar de ordening van Christus en van Zijn apostelen, zulken (totdat zij betering huns levens bewijzen) door de sleutelen des hemelrijks uit te sluiten.

In deze Zondagsafdeling wordt het rechte gebruik van het Avondmaal voorgesteld:
I. in het onderscheid tussen des Heeren Avondmaal en de paapse mis;
II. in de ware disgenoten;
III. in de krachtige bescherming van de tafel des Heeren.

I. ***in het onderscheid tussen des Heeren Avondmaal en de paapse mis***

In de beide vorige Zondagen heeft de Onderwijzer de leer van het Heilig Avondmaal voorgesteld en vooral tegen de leugenleer van de Roomse kerk verdedigd. Als teken en zegel vermaant en verzekert het heilig Avondmaal des Heeren volk, dat het aan de enige offerande van Christus, aan het kruis volbracht, en aan al Zijn goed gemeenschap heeft. En dat niet doordat brood en wijn veranderen in het lichaam en bloed van Christus en met de lichamelijke mond gegeten en gedronken worden, maar door een vereniging met Christus door het oprecht geloof, dat in de viering van het Avondmaal versterkt wordt. In de Zondagsafdeling, die wij thans overdenken, stelt de Catechismus ons het rechte gebruik van het Avondmaal voor;

daarmee een tweede dwaling van Rome in het licht van Gods Woord veroordelend, n.l. de dwaling van de paapse mis.
De tachtigste vraag, die over deze gruwelijke dwaling handelt, is eerst in de tweede uitgave ingevoegd, opdat de ogen voor het schrikkelijk kwaad van Rome's miskenning van de enige offerande van Christus te meer geopend mochten worden. In het Avondmaal toch is een eten en drinken van Christus, maar in het verzinsel van de paapse mis geschiedt dat in het geheel niet. De mis is volgens Rome een offerande; in de mis offert Christus Zichzelf elke keer weer bij vernieuwing. Daar ligt reeds het allereerste verschil; de mis, hoe nauw ook met het sacrament van het Roomse Avondmaal verbonden, draagt een ander karakter. Volgens de transsubstantiatie zijn brood en wijn veranderd in de ware Christus, sinds de Roomse priester deze tekenen gezegend heeft; en dat wel zo (vervloekt is door het concilie van Trente een ieder, die dat ontkent), dat in elk der beide tekenen, ja zelfs in elk deel van het brood en van de wijn, Jezus Christus is; in elk stukje van de ouwel dus, in elke druppel wijn, is de volle Christus naar Zijn beide naturen, gelijk Hij is verhoogd aan de rechterhand van de Vader. Deze wezensverandering, eens tot stand gekomen, wordt niet meer te niet gedaan. In de communie eet de Roomse Christus, drinkt de priester Zijn bloed, niet door het geloof, maar met de lichamelijke mond. We hebben die onSchriftuurlijke leerstelling reeds besproken en naar Gods Woord veroordeeld. Nu volgt de mis, door Rome aan het Avondmaal toegevoegd.
De door Rome gemaakte Christus offert dan Zichzelf Gode de Vaderop het altaar. Men zie dat goed in. In de mis wordt de ouwel niet gegeten, noch de wijn gedronken, maar gelijk eenmaal op Golgótha de Heere Jezus Zichzelf Gode geofferd heeft, zo offert Hij Zichzelf dagelijks weder, maar nu op onbloedige wijze, als de priester Zijn lichaam en bloed vaneen scheidt en zo Hem op mystieke wijze doodt. Deze offerande draagt de naam van hostie en is van volle kracht, zonde-verzoenend en schuld-delgend.
Hierbij komt dan nog de dwaasheid, dat men deze "offerande" niet alleen voor de levenden brengt, maar ook voor de doden, wier zielen in het vagevuur zouden toeven, en die door de hun opgedragen mis worden ondersteund. Ja, ook zoekt men door het misoffer, de heiligen geofferd, hun voorbede te erlangen. Voeg tenslotte nog hieraan toe, dat men de ouwel en de wijn de eer bewijst, die men God Zelf schuldig is. Immers ook naar Zijn Godheid is Christus daarin aanwezig! Op het altaar ligt, naar Roomse inbeelding, de eeuwige De Zoon van God in onze menselijke natuur, in de gedaante van brood en wijn, die van wezen gans zijn veranderd. Welnu, als God daar is, is de mens verschuldigd Hem te aanbidden. Nadrukkelijk eist Rome, met vervloeking van hem, die zulks miskent, de aanbidding, welke men Gods eengeboren Zoon schuldig is, van de ouwel en de beker. Voor de ouwel ontbloot men het hoofd en buigt men de knie. Zó nadrukkelijk wordt het Goddelijk eerbetoon aan de ouwel gevorderd, dat men dit eist boven de eer, die Rome de heiligen bewijst. Het alles samenvattend zegt de Catechismus: "de mis leert, dat de levenden en de doden, niet door het lijden van Christus vergeving der zonden hebben, tenzij dat Christus nog dagelijks voor hen van de mispriesters geofferd worde en dat Christus lichamelijk onder de gestalte van brood en wijn is en daarom ook daarin moet aangebeden worden."
En is nu het besluit van de Onderwijzer te sterk? *Alzo is de mis in de grond anders niet, dan een verloochening der enige offerande en des lijdens van Jezus Christus en een vervloekte afgoderij."*
Een verloochening der enige offerande van Jezus Christus! Bij ervaring hadden onze vaderen de mis leren kennen; onder Roomse overheersing hadden ook zij de liefde Gods in Christus in de mis gekrenkt, verloochend, tot God hun ogen voor deze gruwel opende. Hoe kon het anders, of zij moesten met alle kracht, die in hen was, de mis veroordelen. De liefde voor

Gods eer, in Christus' enige offerande geopenbaard, deed hen goed en bloed offeren. Zouden zij dan niet uitroepen vanwege het God-onterend kwaad in de mis? Mochten zij zwijgen en aanzien, dat duizenden van hun metgezellen voortgingen op de weg des verderfs? Wij wel; wij, zonen der Reformatie, kunnen maar al te zeer zwijgen! Wij, nageslacht der vaderen, wier bloed met stromen is vergoten, kunnen verdragen. Velen konden met Rome optrekken en zeggen: alleen kerkmuren scheiden ons; in de hemel zien wij elkaar weer.
Alsof de verloochenaars van Christus' offerande ook de hemel bereid, is en onze Hervormers voor kerkmuren goed en bloed hebben geofferd in stede van voor Gods eer. Vrijheid is de leuze. Rome mag zijn gezant bij de paus; straks zijn processies, om openbaar in onze straten en wijken te verloochenen de enige offerande van Christus. Wat deert het ons? Die mensen moeten het zelf weten. Hun zelf zal het geen voordeel zijn. Maar ons, och wat deert het ons? Zo redeneert men, ten bewijs, dat heilige ernst ontbreekt; dat de gloed der overtuiging is gedoofd; dat het vuur der liefde voor de ere Gods niet meer brandt; dat men vergeten is, dat Rome het bloed der martelaren dronk.
Zou men anders kunnen verdragen de openlijke miskenning van de offerande van Christus? Zou men zo lauw staan ten opzichte van Rome's eis om processies te houden? D.w.z. openlijk in onze straten in geheel het land de vervloekte afgoderij te plegen, die in de aanbidding van de ouwel ligt? O, dat samengaan met Rome heeft wat kwaad gebrouwen; onder ons Calvinistisch volk wat verslapping gebracht! Wie de zaak ziet gelijk onze vaderen, in wier ziel nog een vonk voor de eer Gods gloeit, binde eer het te laat is, de strijd tegen Rome aan, dat ons overheersen gaat.
De mis is in de grond een vervloekte afgoderij. Het van waarheid ontblote volk moge dat zo terstond niet inzien, menen dat het zo erg niet is. Rome moge alle eerbied afdwingen bij zijn leken en de vloek leggen op hem, die geen geloof hecht aan die vindsels, onder alle schijn van vroomheid schuilt de afgoderij, die van God vervloekt is. De Catechismus spreekt naar Gods Woord.
Het door de Heere voor Zijn kerk ingestelde Avondmaal is zo geheel anders. 't Nachtmaal des Heeren betuigt (met de kracht van het Goddelijk zegel) ons (de levenden alleen, dewijl der doden lot voor eeuwig is beslist
en geen vagevuur bestaat), dat wij (die zijn volk zijn) volkomen vergeving aller zonden hebben, door de enige offerande van Jezus Christus, die Hij Zelf eenmaal aan het kruis volbracht heeft. Dat is de leer der Schriften. "Want Christus is niet ingegaan in het heiligdom, dat met handen gemaakt is, hetwelk is een tegenbeeld van het ware, maar in de hemel zelf, om nu te verschijnen voor het aangezicht Gods voor ons; noch ook opdat Hij Zichzelf dikwijls zou opofferen, gelijk de hogepriester alle jaar in het heiligdom ingaat met vreemd bloed (anders had Hij dikwijls moeten lijden van de grondlegging der wereld af). Maar nu is Hij eenmaal in de voleinding der eeuwen geopenbaard, om de zonde teniet te doen door Zijns Zelfs offerande" (Hebr. 9: 24-26).
Op dat eenmaal legt Paulus de nadruk. Ook in vers 28: "Christus éénmaal geofferd zijnde om veler zonden weg te nemen, zal ten anderen male zonder zonde gezien worden van degenen, die Hem verwachten tot zaligheid."
Zij, die Hem ter zaligheid verwachten, hebben aan die éne offerande van Christus genoeg. "Want met éne offerande heeft Hij in eeuwigheid volmaakt degenen, die geheiligd worden." Aan dat enige offer, dat alle zonden der uitverkorenen volkomen verzoent, doet Rome tekort. Geen vergeving der zonden tenzij dagelijks het misoffer worde gebracht. Rome ondermijnt de vaste grond van Gods kerk en rooft haar de enige troost beide in het leven en in het sterven. Maar lees voort. Het Nachtmaal betuigt ons, "dat wij door de Heilige Geest Christus worden

ingelijfd, Die nu naar Zijn menselijke natuur niet op de aarde, maar in de hemel is, ter rechterhand Gods Zijns Vaders." Rome zoekt de gemeenschap in het teken en wil vereniging met Christus door het uitwendige, met een onder priesterhanden getoverde Christus. Maar het Avondmaal betuigt, dat wij met Christus een gemeenschap hebben door de Heilige Geest zoals in Zondag 29 is verklaard; een geestelijke, bovennatuurlijke gemeenschap, die ons doet één zijn met Christus, Die naar Zijn menselijke natuur niet op aarde is.
Dus ook niet in brood en wijn. Dus ook niet lichamelijk bij, met en in deze tekenen, gelijk Luthers consubstantiatieleer het wil. In de hemel is Christus; hoewel naar Zijn Godheid overaltegenwoordig, dáár aan de rechterhand van de Vader blijft Hij naar ziel en lichaam tot Hij wederkomt om te oordelen de levenden en de doden. En het volk van God verkrijgt door de Heilige Geest (en dat wordt het in het Avondmaal van Godswege verzekerd) gemeenschap met die verheerlijkte Immanuël.
O, wat onuitsprekelijke zaligheid betuigt God in het Nachtmaal het deel van zijn kerk te zijn. Christus is het, Die gestorven is, ja wat meer is, Die ook opgewekt is, Die ook ter rechterhand Gods is, Die ook voor ons bidt. Daarvan is de mis een verloochening, die het eens gebrachte offer van Christus dagelijks herhalen wil. Het Avondmaal echter wijst naar de hemel heen; daar wil Christus aangebeden worden. Geen aanbidding in de hostie, geen aanbidding van een bakkers-maaksel. Maar een aanbidding van Hem, Die in de hemel inging, om te verschijnen voor het aangezicht Gods voor ons. Die aanbidding is der ziel zaligheid. Zij zal ons de heerlijkheid des Middelaars doen bewonderen in de zalige nederbukking onzer ziel voor Hem; zij is een voorsmaak van de eeuwige heerlijkheid, waar Gods kinderen de kroon voor het Lam zullen neerwerpen en Hem volmaakt prijzen. Zij doet ons uitroepen: "Al wat aan Hem is, is gans begeerlijk. Zulk één is mijn Liefste; ja zulk één is mijn Vriend." Laat ons dan door Hem altijd Gode opofferen een offerande des lofs, dat is de vrucht der lippen, die Zijn Naam belijden. "Hij heeft met één offerande in eeuwigheid volmaakt degenen, die geheiligd worden."
De gruwelijke verkrachting door Rome is alzo door de Onderwijzer van de hand gewezen. Thans vraagt onze aandacht, wie naar des Heeren Woord de ware disgenoten zijn.

II. "***Voor wie is het Avondmaal des Heeren ingesteld?", zo vraagt de Onderwijzer.***
Gewichtvolle vraag, te bezien in het licht van Gods Woord; wij hebben onszelf ernstig te beproeven, opdat wij niet zullen uitgeworpen worden, gelijk de man, tot wie de Koning zei: "Vriend, hoe zijt gij hier ingekomen?" En te meer klemt deze vraag, doordat velen het genoeg schijnt "belijdenis des geloofs" te hebben afgelegd, om getrouw Avondmaalgangers te zijn en eenzijdig de plicht naar voren wordt gebracht Avondmaal te vieren, zonder dat met ernst op zelfonderzoek wordt aangedrongen, zodat grote oppervlakkigheid in deze heerst en drommen volks ten Avondmaal lopen, van wie u niet zonder reden vreest, dat zij vreemdelingen van Christus zijn, die ook hun vijandschap van het innerlijke, bevindelijke leven van Gods volk niet bedwingen kunnen. De bediening des Woords draagt hieraan grote schuld. Vooral in de voorbereidingspredicatie toch dient op zelfbeproeving aangedrongen en de kentekenen van de ware Avondmaalganger te worden voorgesteld, gelijk onze vaderen deden. Ook het formulier om het Heilig Nachtmaal te houden, geeft daarvan blijk. Men vindt dat formulier te lang; moet het soms bekort in het stuk der beproeving? Is voor de gemeente niet meer noodzakelijk wat Paulus aan de Corinthiërs schrijft: "Maar de mens beproeve zichzelf en ete alzo van het brood en drinke van de drinkbeker. Want die onwaardiglijk eet en drinkt, die eet en drinkt zichzelf een oordeel, niet onderscheidende het lichaam des Heeren."
Komt luisteren wij naar het antwoord

van de Onderwijzer, opdat wij weten voor wie het Avondmaal des Heeren is ingesteld:
"Voor degenen, die zichzelf vanwege hun zonden mishagen en nochtans vertrouwen, dat deze hun om Christus' wil vergeven zijn en dat ook de overblijvende zwakheid met Zijn lijden en sterven bedekt is; die ook begeren hoe langer hoe meer hun geloof te sterken en hun leven te beteren."
De ware Avondmaalganger dus

a. mishaagt zichzelf;
b. gelooft in Christus;
c. jaagt de heiligmaking na.

Zelfmishaging is vrucht van de ontdekking van de Heilige Geest. Zelfbehagers zijn wij van nature. Alle uiting van de gevallen menselijke natuur loopt noodwendig uit op de verheerlijking van de mens en van diens werk. Is dat niet het grote Babel, dat ik gebouwd heb? En deze vergoding van de mens treedt te sterker aan de dag naarmate in de verwerping van Gods Woord, de mens uitkomt, gelijk hij door de zonde werd; als kenteken van de antichrist staat ook geschreven, dat "hij zelf in de tempel Gods als een God zal zitten, zichzelf vertonende, dat hij God is" (2 Thess. 2: 4). En deze duivelse openbaring van satan in de mens, die te komen staat, is alleen mogelijk, omdat het onze natuur door de zonde eigen is, zichzelf te zoeken; zichzelf te behagen; zichzelf te verheerlijken; God van de troon te stoten, om die zelf te beklimmen.
Hoe grote ommekeer brengt de genade. Zij werpt de door God wedergeborene neer in het stof; doet hem buigen op de voetbank van Gods voeten; veel meer, werkt in hem zulk een gehele vernieuwing, dat wat hem ten leven was, ten dode is geworden; hij walgt van de ijdelheden der zonde; hij heeft een afkeer van zichzelf; hij mishaagt zichzelf. Uit die grond kon de tollenaar niet verder komen dan achterin de tempel en durfde hij zelfs de ogen niet opheffen naar de hemel en sloeg hij zich op de borst; schaamte en smart hebben hem vervuld; zo als hij is, is er niet één; zó slecht, zó goddeloos; hij veroordeelt zichzelf; kon hij, hij ontvluchtte zichzelf; één, één uitweg is er: "O God, wees mij, zondaar, genadig."
Ook in de hoofdman te Kapernaüm vindt u die zelfmishaging, die tot de geringschatting van zichzelf voerde en anderzijds tot die hoogachting voor Christus, welke beide hem doen uitroepen: "Heere, ik ben niet waardig, dat gij onder mijn dak zou inkomen." Des hoofdmans knecht is geraakt en lijdt zware pijnen; en de heer zelf (waar vindt u het in de hedendaagse gedemoraliseerde maatschappij?), die het Joodse volk liefheeft (is het omdat hij in dat volk het heil des Heeren heeft aanschouwd?) en die zelfs de synagoge heeft gebouwd, de heer zelf, van Jezus gehoord hebbende, zond tot Hem de ouderling der Joden, opdat zijn dienstknecht weder gezond mocht worden. Zelf durfde hij niet gaan. Zou de Heere met zó één te doen willen hebben? Hij kiest mensen, die in zijn oog waardiger zijn, de ouderlingen des volks. En als de Heere dan afkomt en de hoofdman bemerkt, dat Hij in zijn huis komen wil, weet hij niet waar zich te bergen; dat is te groot, dat de Heere tot Hem zal komen, tot zulk een onwaardige. Wist toch de Heere wel, wie hij was?
Enige vrienden worden ijlings door hem gezonden en zij spreken uit zijn naam tot Christus: "Heere! neem de moeite niet; want ik ben niet waardig, dat Gij onder mijn dak zou inkomen." Geheel anders dan de Farizeeën; die hebben (denk aan Simon de Farizeeër) nog wel eens aanknoping met Jezus gezocht, maar dan moest dat een weldaad betekenen, die zij Hem bewezen, dat zij Hem waardig keurden, in hun huis te mogen komen. Hier een hoofdman, van wie de ouderlingen des volks niets dan goeds weten; die zijn knecht teer verzorgt, maar van zichzelf nets dan kwaad weet en zich onwaardig keurt de Heere Jezus in zijn huis te ontvangen, zichzelf mishaagt, en dies veel meer, zo hij vastelijk gelooft, de Heere mishagen

moet, waarom hij onder Zijn oog niet durft komen. Een hoofdman, met de allerkleinste gedachten van zichzelf, die nochtans tot de Heere zendt, door het geloof begerend. Want hoor, wat hij de Heere zeggen laat: "Zeg het met één woord en mijn knecht zal genezen zijn. Want ik ben ook een mens, onder de macht van anderen gesteld, hebbende krijgsknechten onder mij en ik zeg tot deze: Ga! en hij gaat; en tot de andere: Kom! en hij komt; en tot mijn dienstknecht: Doe dat! en hij doet het." Zó sterk dus was het geloof in Christus, dat de hoofdman alles in Zijn macht zag. Hij had maar te gebieden, zonder Zelf enige moeite te doen; één woord en de knecht zou genezen zijn. Een zelfmishager, die gelooft. Van wie de Heere zegt: "Ik heb zo groot een geloof zelfs in Israël niet gevonden."
Ook Paulus moge ons van de zelfmishaging een bewijs zijn. Een bewijs, dat ons leert, hoe ontdekkende genade steeds dieper zelfkennis werkt. In Romeinen 7 geeft de apostel een beschrijving van de beleving der vrijmaking in Christus, Die hem tot wijsheid, tot rechtvaardigheid, heiligmaking en verlossing van God geworden is. En die beleving is een zelf-mishagen; een zich kennen als vleselijk verkocht onder de zonde; een weten, dat in mij, dat is in mijn vlees, geen goed woont; een uitroepen: "Ik ellendig mens! wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods?" Een zeer geoefend christen (door wie geëvenaard?), die zichzelf mishaagt, maar om in Christus alle zaligheid te hebben.; een klager, die roemt: "Ik dank God, door Jezus Christus, onze Heere."
De aangehaalde voorbeelden mogen voldoende zijn, om aan te tonen, dat God de Heilige Geest in de wedergeborene Godskennis werkt en zelfkennis, waardoor de zondaar op het diepst wordt vernederd en Christus in hem plaats verkrijgt, om Zichzelf in hem te verheerlijken. De drie eigenschappen van de ware Avondmaalganger staan dan ook niet op zichzelf, maar houden met elkaar ten nauwste verband. Waar wij onszelf verfoeien, daar ook is een vluchten door het geloof tot Christus, de Fontein, Die geopend is voor het huis van David en de inwoners van Jeruzalem; en ook daar is dat haten van de zonde, dat ons de heiligmaking zoeken doet. Geen zelfmishaging, die ons doet rijk zijn in onze armoede; geen ijdel roemen in ons zelfverfoeien; geen goddeloos uitmeten van zondig bestaan, waarin zondelust des harten groeit. Maar een smartvol zelf-mishagen, dat naar Christus ons vluchten doet; en in Hem alleen rust geeft, omdat Hij de grond is, waarop wij vergeving erlangen, en alleen door Hem ook onze overblijvende zwakheid, die blijft tot onze dood toe, wordt bedekt. God doet Zijn volk jagen naar de heiligmaking, in de sterking van het geloof, dat de ziel uit Hem doet leven, Die gezegd heeft: Zonder Mij kunt gij niets doen."
Voor dezulken is het Avondmaal des Heeren ingesteld, opdat hun geloof, onder het breken van het brood en het vergieten van de wijn, als zij brood eten en wijn drinken, zal gesterkt worden in hun Heere en Verlosser, Die hen gekocht heeft met Zijn dierbaar bloed, als Hij Zich voor hen offerde aan het hout des kruises. Voor deze allen en voor deze alleen is het Avondmaal. "Maar de geveinsden en die zich niet met waren harte tot God bekeren, die eten en drinken zichzelf een 'oordeel." Dat is het oordeel van zelfmisleiding; zij bedriegen zich; rekenen zich onder Gods volk en zijn vreemdelingen van de genade. Het oordeel, dat zij zich eten en drinken, is dat de Heere hen overgeeft aan zichzelf en zij in hun dwaling ten verderf lopen. In de prediking dat aan de consciëntie te leggen en het onderscheid tussen de algemene en zaligmakende werking van de Heilige Geest voor te stellen, opdat de consciëntie ontwake en in de gemeente toch de overtuiging wortele, dat alleen diegenen tot het Avondmaal genodigd worden, die een nieuw leven door wedergeboorte zijn deelachtig geworden.
Maar ook die allen! Het Avondmaal is niet alleen voor bevestigde christenen, maar ook voor de kleinste in de genade. Want de Catechismus beschrijft de ware disgenoot in het wezen van het geloof en het formulier om het Heilig Nachtmaal te houden zegt dan ook zo nadrukkelijk,

dat zij niet worden uitgesloten, die zulk een volkomen geloof niet hebben. Ook zij worden genodigd, die hongeren en dorsten naar de gerechtigheid, opdat zij verzadigd mochten worden. De verkondiging van het Woord is alzo één der beide sleutelen, waardoor het Koninkrijk der hemelen de ongelovige toegesloten en de gelovige opengedaan wordt. Maar er is ook nog een andere sleutel en daardoor wordt, zo wij nu in de derde plaats vernemen, de tafel des Heeren krachtig beschermd.

III. *In de laatste vraag van deze Zondagsafdeling roept de Onderwijzer van het Avondmaal af te houden degenen, die zich in leer en leven als goddeloze mensen aanstellen.*
Men onderscheide wel. Een leraar heeft zich in de prediking van het Woord vrij te maken van het bloed van zijn hoorders. Het ligt voor hun rekening, als zij zichzelf aan de prediking niet toetsen. Maar hij mag noch kan het Avondmaal ontzeggen aan hen, van wie hij niet gelooft, dat zij tot God bekeerd zijn. Hij is geen hartenkenner. Hoe geheel anders staat het echter, als men zich in leer of leven als goddeloos aanstelt; als de waarheid wordt verkracht of ook als bij een zuivere belijdenis een leven in de zonde is. Dan heeft de kerkenraad de dure plicht om dezulken het heilig Avondmaal te verbieden. Doet hij dat niet, dan wordt Gods toorn over de ganse gemeente verwekt. Toen Achan gestolen had van de buit van Jericho, trok de Heere met Jozua niet op in de slag tegen Ai. Er was een ban in het leger. En er zijn bannen in de gemeente, wanneer de tucht verslapt. Dan wijkt God uit het midden; dan houdt Hij Zijn Geest in; dan verbergt Hij Zijn vriendelijk aangezicht.
In de volgende Zondag wordt over de sleutelen des hemelrijks gehandeld, maar in betrekking tot het heilig Avondmaal dient er toch wel op gewezen te worden, dat de ouderlingen nauwgezet de wacht op Sions muren hebben te betrekken en op leer en leven beide hebben toe te zien. Daartoe waken zij aan des Heeren tafel en hebben zij hen af te houden, die openbaar afwijken. Maar anderzijds roept de Heere Zijn volk, opdat het de verzoening in Christus door het geloof moge omhelzen aan de tafel, die het wordt toegericht voor het aangezicht van zijn wederpartijders. Want het zal Gods volk bevestigd worden, wat wij nu zingen uit Psalm 72: 7:

Nooddruftigen zal Hij verschonen;
Aan armen, uit genâ,
Zijn hulp ter verlossing tonen;
Hij slaat hun zielen gâ.
Als hen geweld en list bestrijden,
Al gaat het nog zo hoog;
Hun bloed, hun tranen en hun lijden
Zijn dierbaar in Zijn oog.

Geliefden, wekke toch de Heere door Zijn Woord ons op, om de God-onterende leer der Roomse Kerk tegen te staan; laat ons niet lauw zijn en gevoelloos aanzien, dat Rome zijn afgoderij bedrijft. De transsubstantiatie is, zo wij in Zondag 29 vernamen, een voor ieder te tasten leugen; de mis daarenboven een verloochening van de enige offerande van Christus en omdat men een ouweltje Goddelijke eer bewijst, een vervloekte afgoderij. Zouden wij daarvan maar stilzwijgen, indien Gods Woord nog enige waarde voor ons heeft? Zouden wij Rome maar laten begaan in ons eens uit zijn klauwen verloste land, als nog een weinig van de ere van Christus op ons hart woog?
Een Jood vertelde mij eens een openbare processie te hebben bijgewoond met de hoed op het hoofd, maar men dreigde die er af te slaan, als hij die niet afzette voor het omgedragen

ouweltje. Vraagt u af, wat ons te wachten staat als Rome zijn zin doordrijft! In wetgeving en bestuur des lands gaat het in Nederland overheersen en de Protestanten zien het zonder ontroering aan. Beginselloos en laf, verloochenend hun belijdenis; helpen zich noemende Gereformeerden Rome op de troon; zij verkopen ons land en volk in Rome's macht; overheid en onderdaan samen, omdat men Gods Woord verwerpt en een z.g.n. vrijheid propageert, die met de vrijheid, na de tachtigjarige oorlog bevochten, in flagrante strijd is. Zou de Heere het niet zien en ons land vanwege zijn trouweloze verlating van Hem en om de God-tergende afgoderij niet van voor Zijn aangezicht wegdoen?
Zowel als het communisme jaagt ook Rome naar de wereldheerschappij; het zal niet rusten voor en aleer vorsten en volken buigen onder de macht van de paus, van wie onze Gereformeerde vaderen zeiden, dat hij de Antichrist is. Och, of wij mochten ontwaken en de verloochening van de enige offerande van Christus en de vervloekte afgoderij in de mis gepleegd, uit het land uitroeien, opdat het rijk van de Antichrist worde neergeworpen. Noch voor de levenden, noch voor de doden is een herhaling van het eens door Christus gebrachte offer van node.
Het Avondmaal des Heeren betuigt ons, dat alleen in de enige offerande van Christus, aan het kruis volbracht, Gods volk volkomen vergeving der zonden heeft; volkomen vergeving van alle erf- en dadelijke zonden. Maar dan moeten wij ook aan die offerande gemeenschap verkrijgen door het geloof. Mijn geliefden, dat wij onszelf daarin toch beproeven! Men moge in onze oppervlakkige dagen elk belijder der waarheid tot het Avondmaal dringen, de Catechismus zegt ons dat dit sacrament alleen is ingesteld voor degenen, die zichzelf vanwege hun zonden mishagen en nochtans vertrouwen, dat dezelve hun om Christus' wil vergeven zijn en ook de overblijvende zwakheid met Zijn lijden en sterven bedekt is. Kent gij nu door de krachtdadige overtuiging iets van dit zelf-mishagen? Werd u uw schuld en zonde ooit ontdekt, als krenking van Gods deugden? Hebt gij leren kennen een droefheid naar God, die een onberouwelijke bekering werkt tot zaligheid? Zo niet, dan hebt gij geen toegang tot het Avondmaal, al kan u de kerkenraad niet weren.
Zo-even wees ik u op het koninklijk Avondmaal, vanwaar een aanzittende verwezen werd, met de vraag: ‚Hoe zijt gij hier ingekomen, geen bruiloftskleed aanhebbende?" Hoe? Maar hoe kon de heer des Avondmaals die vraag toch stellen? De genodigden waren niet opgekomen en toen werden de mensen door de dienstknecht des Konings van de wegen en heggen geroepen, ja gedwongen om gasten te zijn en de bruiloft te vieren. Maar, wie had dan een bruiloftskleed aan? Niemand! Nee, maar een ieder, die door de poort inging, werd met een bruiloftskleed van de heer des Avondmaals bekleed. Vandaar de vraag aan die ene, die geen bruiloftskleed aan had: "Hoe zijt gij hier ingekomen?" Hij was van elders ingeklommen als een dief en moordenaar en werd aan handen en voeten gebonden en uitgeworpen in de buitenste duisternis; daar zal wening zijn en knersing der tanden. "Want velen zijn geroepen, maar weinigen uitverkoren" (Matth. 22: 1-15). In deze gelijkenis is het beeld getekend van allen, die geen deel aan Christus hebben.
O, arme Avondmaalganger! God zal u uitwerpen in de buitenste duisternis. Gij komt ten Avondmaal als één, die van elders inklimt; gij gaat niet door de poort des konings in. doordat gij de zaligmakende overtuiging van de Heilige Geest mist en nimmer tot Christus uw toevlucht hebt leren nemen, is voor u geen plaats aan des Heeren tafel. Door de uitsluiting van Gods Woord kunt gij doorbreken, maar de Heere ziet u en zal u wegwerpen met een mannelijke wegwerping.
Ik bid u, beproef och uzelf; vrees, dat de Heere u aan de hardheid en verblinding van uw hart overgeeft; beproef uzelf eer gij ten Avondmaal des Heeren komt. God kent toch uw en ons

aller hart en Hij stote ons van al onze bedrieglijke gronden af, opdat wij door Zijn Geest ons zelf leerden mishagen en onze gerechtigheid in Christus vinden. Ik kan het niet te eenvoudig noch ook te ernstig zeggen: een onbekeerd mens heeft geen toegang tot des Heeren Avondmaal. Dat wil echter niet zeggen, dat het Avondmaal tot u niéts te zeggen heeft. O, zie toch op het grote voorrecht van degenen, wie door de Heere daar een plaats beschikt is. Zetten velen zich aan de tafel, die vreemdelingen van de genade zijn, het is hun zelf ten oordeel. Maar laat uw oog eens vallen op de ware Avondmaalgangers. Zijn zij niet gelukkig? zou gij op hun heil niet jaloers worden? Blijft als het Avondmaal bediend wordt niet uit de kerk, maar zijt aanschouwers van wat God Zijn volk bereidde in de enige offerande door Christus aan het kruis volbracht. De Heere heilige ook aan u die klare betuiging in het Avondmaal van Zijn eeuwiggeldende offerande.

En als ge uzelf leerde voor God verfoeien in stof en as, veracht dan de nodiging van Christus niet. Let erop dat degenen, die zichzelf vanwege hun zonden mishagen, ook door het geloof de vergeving der zonden in Christus omhelzen. Daarvan hebben zij de vrucht reeds in de gestalte. Het is niet altijd donker en verloren; soms valt de zware last der zonde van hen weg en vervult de liefde en vrede Gods hun hart, zodat zij zingen: "God heb ik lief." Betuig het maar voor het aangezicht des Heeren of deze vrucht uit de verzoening, door Christus offer aangebracht, u vreemd is? Of de Heere ook door Zijn Woord u niet schraagde en het hart innam door het Evangelie u te openen? En zie, dezulken worden geroepen tot des Heeren Avondmaal, opdat hun geloof gesterkt worde.

Valt de vijand u aan, vreest gij dat gij geen bruiloftskleed aan hebt, omdat u Christus als uw eigendom niet aannemen kunt, des Heeren liefde dringe u, om Zijn dood te verkondigen en verwaardige u door het geloof Hem aan Zijn tafel te ontmoeten. Hij nodigt toch te eten van het brood en te drinken van de wijn, die Hij gemengd heeft. Aan Zijn tafel wil de Heere het geloof versterken. Hij mocht u tot volle ruimte brengen, gelijk ik eens van een ouderling vernam, die aan de tafel uit de grootste banden werd verlost en Christus als Zijn eigendom mocht omhelzen en met de bruid uitroepen: "Mijn Liefste is mijn en ik ben de Zijne, die weidt onder de leliën."

Ook weerhoude u de wangestalte des harten niet. De Heere behoede ons voor doorbreken in de zonde; voor afwijkingen in leer en leven. Daartoe heeft al Gods volk voortdurend de bewaring des Heeren van node. Maar al worden wij daarvoor genadelijk behoed, de ziel kan soms zo dor en dodig zijn, dat de inzettingen des Heeren schier geen kracht meer doen. Laat dit u echter niet weerhouden om des Heeren Avondmaal te houden, maar veeleer opwekken om Hem te zoeken en aan de weg u te zetten, waar Jezus voorbij gaat. Hij kome springend op de bergen en huppelend op de heuvelen, die tredend onder Zijn voet. Hij sterke het geloof en stelle het Avondmaal daartoe dienstbaar. Verloochen toch uw Borg en Zaligmaker niet; Hij doe u in gedurige oefening van het geloof toenemen in heiligmaking en de vruchten daarvan dragen in "betering des levens." De gemeenschap aan Hem drage ook de vrucht in de nauwere gemeenschap der heiligen, opdat er een steunsel zij onder Gods volk, zelfs-bij het afvallen der bladeren.

Moge alzo de Heere in de bediening van Zijn tafel Zijn kinderen doen zitten onder de appelboom; Zijn vrucht zij hun gehemelte zoet en leide hen op tot dat Avondmaal dat eens in volmaaktheid zal gehouden worden door al Gods uitverkorenen, als zij met Abraham, Izak en Jacob zullen aanzitten aan de ronde tafel om hun God en Koning eeuwig te loven en te prijzen. Amen.

Van de sleutelen des hemelrijks

ZONDAG 31

Psalm 48: 1.
Lezen: Jesaja 22.
Psalm 122: 2, 3.
Psalm 119: 69.
Psalm 78: 6.

Geliefden,
Welk een betekenisvolle, hartdoorzoekende vraag heeft de Heere Jezus aan Petrus gesteld, zeggende in Matth. 16: 15: "Maar gij, wie zegt gij dat Ik ben?" Een vraag op de man af. Het komt er toch voor ieder persoonlijk op aan in welke verhouding wij tot Christus staan en of wij Hem leerden kennen, zoals Hij is: waarachtig God en waarachtig en rechtvaardig mens. Die kennis hebben wij van ons zelf niet. Hoe duidelijk bleek dat ook uit het oordeel, dat velen over de gekomen Messias hadden, die Hem nog wel hoog achtten in tegenstelling met het Sanhedrin, dat vol van vijandschap Hem uit de weg zocht te ruimen. Sommigen hielden Hem voor Johannes de Doper, als ware deze uit de dood opgestaan; anderen zagen in Hem Elia en weder anderen Jeremia, of één der profeten.
Hoe geheel anders was het getuigenis van Simon Petrus, toen de Heere aan Zijn discipelen vroeg: "Maar gij, wie zegt gij, dat Ik ben?" en hij antwoordde: "Gij zijt de Christus, de Zoon des levenden Gods." Dit antwoord was het getuigenis van het waar zaligmakend geloof, dat de Heere Jezus erkent als de beloofde Messias en Hem niet alleen als de Zoon des mensen, maar ook als de Zoon Gods omhelst en aanbidt. Zulk een Middelaar toch is ons van node, Die samen waarachtig God en waarachtig en rechtvaardig mens is. Vlees en bloed leert ons Hem niet kennen, maar, gelijk de Heere Zelf tot Petrus zei, Zijn Vader, Die in de hemelen is, heeft het Hem geopenbaard. En Hij openbaart het aan al degenen, die door het geloof Hem leren kennen. Hoe zeer Martha ook nog bezet was met haar werk, zó zelfs, dat zij Maria, die het goede deel had uitverkoren, het kwalijk nam, dat zij aan de voeten van Jezus zat, zij riep uit: "Ja, Heere, ik heb geloofd, dat Gij zijt de Christus, de Zoon Gods, die in de wereld komen zou."
Indien Gods volk, aan het einde gebracht van zijn pogen, om door de werken Gods gerechtigheid te voldoen, de Gegevene van de Vader door het geloof mag aanschouwen, wordt het zijn erkenning: "Gij zijt de Christus, de Zoon des levenden Gods." Hier ligt de scheidslijn tussen het nabijkomend Christendom en de wezenlijke geloofskennis van de eeuwige en volkomen Zaligmaker. Zodra Christus de Joden ervan sprak, dat Hij de Zoon Gods was, smaadden zij Hem als Godslasteraar en wilden zij Hem stenigen en van de steilte der stad werpen en scheurde de hogepriester zijn klederen, Hem des doods schuldig verklarend. Maar door het geloof erkent Gods volk Hem, zo Hij waarlijk is: Gods Zoon. Zo komt Hem alleen Goddelijke eer en aanbidding toe; niet naar Zijn menselijke natuur, gelijk de Roomse kerk die natuur verheerlijkt en in het bijzonder "het heilig hart van Jezus", maar als God zal Hij eeuwig verheerlijkt worden van de Zijnen. Ja, als Gods eigen en natuurlijke Zoon heeft Hij aan Zijn offerande in ziel en lichaam een eeuwige waardij gegeven. De belijdenis van Petrus is dan ook het fundament waarop de kerk is gebouwd; niet op Petrus, niet op de paus, die zich ten onrechte de opvolger van Petrus noemt, maar op deze petra.

Calvijn heeft ten rechte opgemerkt, dat dit petra een vrouwelijk woord is en van Petrus dus onderscheiden. De belijdenis, de geloofserkenning van de Messias als de Zoon Gods, is het vaste fundament van Gods kerk en de poorten der hel zullen haar niet overweldigen. Naar die belijdenis heeft de Heere Petrus gezegd: "Ik zal u geven de sleutelen van het koninkrijk der hemelen; en zo wat gij zult binden op de aarde, zal in de hemelen gebonden zijn; en zo wat gij ontbinden zult op de aarde, zal in de hemelen ontbonden zijn." En die sleutelmacht, om te binden en te ontbinden is geschonken aan des Heeren kerk. God oordeelt er naar. Hier kan de onverschillige en zich verhardende er mede spotten, maar indien getrouw bediend, zal die sleutelmacht in de hemel van kracht zijn, zodat wie uitgesloten wordt, de zaligheid niet zal ontvangen en wie wordt ingesloten, de eeuwige verlossing in Christus wordt toegerekend. Van die sleutelen van het koninkrijk der hemelen nu wordt gesproken in de één en dertigste Zondagsafdeling die wij nu nader wensen te overdenken en waarin de Onderwijzer aldus vraagt en antwoordt:

Vraag 83: ***Wat zijn de sleutelen des hemelrijks?***
Antwoord. De verkondiging des heiligen Evangelies en de christelijke ban of uitsluiting uit de christelijke gemeente, door welke twee stukken het hemelrijk de gelovigen opengedaan en de ongelovigen toegesloten wordt.
Vraag 84: Hoe wordt het hemelrijk door de prediking des heiligen Evangelies ontsloten en toegesloten?
Antwoord. Alzo, als, volgens het bevel van ritus, aan de gelovigen, allen en een iegelijk, verkondigd en openlijk betuigd wordt, dat hun, zo dikwijls als zij de beloftenis des Evangelies met een waar geloof aannemen, waarachtiglijk al hun zonden van God, om der verdiensten van Christus wil, vergeven zijn; daarentegen alle ongelovigen, en die zich niet van harte bekeren, verkondigd en betuigd wordt, dat de toorn Gods en de eeuwige verdoemenis op hen ligt, zolang zij zich niet bekeren; naar welk getuigenis des Evangelies God zal oordelen_ heide in dit en in het toekomende leven
Vraag 85: Hoe wordt het hemelrijk toegesloten en ontsloten door de christelijke ban?
Antwoord. Alzo, als, volgens het bevel van Christus, degenen, die onder de christelijke naam onchristelijke leer of leven voeren, nadat zij, ettelijke malen broederlijk vermaand zijnde, van hun dwalingen of hun schandelijk leven niet willen aflaten, der gemeente, of degenen, die van de gemeente daartoe verordineerd zijn, aangebracht worden, en, zo zij aan de vermaning zich niet storen, van henlieden door het verbieden der sacramenten uit de christelijke gemeente, en van God zelf uit het Rijk van Christus gesloten worden; en wederom als lidmaten van Christus en van Zijn gemeente aangenomen, zo wanneer zij waarachtige verbetering beloven en bewijzen.

Van de sleutelen des hemelrijks dus wordt in deze Zondagsafdeling gesproken. De Onderwijzer zegt ons:

I. ***welke die sleutelen zijn;***
II. hoe de prediking van het Evangelie toesluit en opent; en
III. wanneer de Christelijke ban toegepast wordt.

I. ***welke die sleutelen zijn***

In een vijftal Zondagen, die met de 30ste eindigde, behandelde de Catechismus de genademiddelen: Woord en sacramenten, waarin de Heere op zulk een klare wijze de genade ontsluit, tot zaligheid van Zijn uitverkoren volk, door Christus verworven en door de Heilige Geest het deelachtig gemaakt. In de toepassing van die zaligheid bedient zich de Heere van de prediking des Woords, waardoor Hij het geloof werkt; ook dient het Woord tot versterking van het eens gewrochte geloof, tot welks versterking in het bijzonder ook de sacramenten zijn verordend. Beide, in Woord en sacrament geeft de Heere zich te kennen, zoveel tot 'zaligheid van de Zijnen nodig is. Maar ten zegen strekken zij alleen in de onweerstandelijke bediening van de Heilige Geest. Vooral tegen de veruitwendigde Roomse sacramentsleer bleek ons in het volgen van van de Onderwijzer verklaring de nadruk te vallen op het geloof, dat een gave Gods is. Daaruit dan ook volgde de eis, hen, die zich als ongelovige en goddeloze mensen aanstellen van het Avondmaal uit te sluiten door de sleutelen des hemelrijks.

Van die sleutelen nu wordt in Zondag 31 gehandeld, n.l. de verkondiging van het heilig Evangelie en de Christelijke ban. Daardoor wordt het koninkrijk der hemelen opengedaan en toegesloten; daardoor worden wij in dat koninkrijk gezet of het wordt ons aangezegd en betuigd, dat wij er buiten liggen, en zo het door genade niet verandert, er eeuwig buiten zullen blijven. Want wat de dragers dezer sleutelen op aarde uitsluiten, zal in de hemelen uitgesloten zijn, omdat in hun ambtelijke bediening Sions Koning Zelf handelt. Hij opent of sluit toe door Zijn knechten. Hoe hebben daarom de dragers van de sleutelmacht toe te zien, dat zij niet handelen in strijd met de wil huns Konings. Een waarschuwend woord staat ons opgetekend in Jesaja 22. Sebna, de hofmeester, droeg de sleutel van het huis Davids; die Sebna binnen liet, ging in; die hij uitsloot, bleef buiten. Maar deze Sebna handelde naar het welzijn des volks niet; voor de klachten der ellendigen had hij geen oor, op het gekerm der nooddruftigen gaf hij geen acht. Hij zocht zichzelf. Om zijn roem groot te maken deed hij zich zelfs een vorstelijk graf in de hoogte uithouwen en liet hij zich een woning aftekenen op een rotssteen. Sebna was een schandvlek voor het huis zijns heren. Wat ontzettend oordeel kwam dies over hem. "Ik zal", zegt God, "u afstoten van uw staat en van uw stand en Ik zal u verstoren; en het zal te dien dage geschieden, dat Ik Mijn knecht Eljakim, de zoon van Hilkia, roepen zal; en Ik zal hem met uw rok bekleden en Ik zal hem met uw gordel sterken; en uw heerschappij zal Ik in zijn hand geven; en hij zal de inwoneren te Jeruzalem en de huize van Juda tot een vader zijn; en Ik zal Ie sleutel van het huis Davids op zijn schouder leggen; en hij zal open doen en niemand zal sluiten, en hij zal sluiten en niemand zal opendoen."

Zo werd de eigenlievende, zelfzoekende verworpen, en de Gods volk minnende, naar des konings welbehagen dienende, met macht bekleed! Ja, dat ziet op Christus Zelf, de Levensvorst, die in. Openb. 1: 18 Zijn kerk betuigt: "Ik heb de sleutelen der hel en des doods." Maar voor zover het hier raakt het oefenen van het ambt, wijst toch in die zinnebeeldige personen des Heeren Woord ons op de dure roeping der door God met macht beklede ambtsdragers in Zijn kerk naarstig toe te zien, dat zij niet toesluiten noch ontsluiten, dan naar 's Konings welbehagen. Zo zij naar eigen inzicht en willekeur handelen, zijn zij ambtsdrager uit. Dán alleen heeft hun handeling gezag, als zij geschiedt op 's Heeren bevel, in Zijn Naam, naar Zijn volheilige wil, als Christus Zelf toesluit of opent door hen. Want Hij oefent Zijn macht in de kerk van uit de hemel Zelf en draagt Zijn gezag nimmer aan een enig mensenkind over.

Zover is het er vandaan, dat Petrus zou zijn aangesteld als Christus' stedehouder op aarde, en de paus zou zijn te erkennen als zittende op Petrus' stoel. De woorden uit Matth. 16 worden door Rome dan ook zo volkomen onjuist uitgelegd. Petrus heeft de goede belijdenis afgelegd:

"Gij zijt de Christus, de Zoon des levenden Gods." Naar die belijdenis is de kerk gegrondvest op Christus Jezus zelf; Hij is de Rotssteen en de door Petrus gesproken woorden zijn de erkentenis daarvan. Op die petra, niet op Petrus, maar op die belijdenis door de discipel afgelegd, zal de Heere Zijn gemeente bouwen en de poorten der hel zullen haar niet overweldigen. En aangaande Petrus zelf, de Heere kent hem ambtelijk gezag toe, gelijk allen, die in de gemeente van Jezus Christus opzicht houden: "Ik zal u geven de sleutelen van het koninkrijk der hemelen." Zo zullen zij dan in Naam des Konings degenen, die de Koning zelf aanwijst, uitsluiten uit het Koninkrijk of wel hun de deur openen door Woord en tuchtoefening.
De sleutelen des hemelrijks nu zijn "de verkondiging des heiligen Evangelies en de christelijke ban of uitsluiting uit de christelijke gemeente, door welke twee stukken het hemelrijk de gelovigen opengedaan en de ongelovigen toegesloten wordt." u kunt het dus weten, indien de sleutelen recht worden gebruikt, hoe het met u staat op reis naar de eeuwigheid. Sluit Gods Woord u uit, of wordt u in de Naam des Heeren buiten de kerk gezet, als een heiden en tollenaar, dan behoeft u op de zaligheid niet te hopen, tenzij waarachtig berouw en oprechte wederkeer uw deel wordt; en als daartegenover het ongeloof u bestrijdt en satan u bespringt, geen nood, als God door Zijn Woord u insluit, zult ge in Christus zalig worden. Met hoeveel nauwgezetheid hebbe dus ieder acht te geven op wat de Heere in deze te zeggen heeft en hoe hebbe een ieder dienaar, die de sleutelen draagt, met gehele verloochening van zichzelf, te letten op de wil Zijns Heeren, opdat hij niet uitsluite wat God binnensluit, noch inlate wat de Heere uitwerpen zal.
Het is geen vreemd verschijnsel in deze droeve dagen, dat Gods volk in eenzaamheid neerzit, in een hoek geduwd, met striemen gestriemd in een prediking, die de huichelaar de deuren opent en het nabijkomend Christendom de boventoon doet voeren. Wat droeve aanblik biedt Gods kerk op menige plaats, waar velen thuis zitten; de onderlinge bijeenkomsten nalaten, hun kinderen het sacrament van de doop onthouden; en anderen, die daartoe uit hoogachting voor Gods inzettingen niet kunnen komen, de pijlen gevoelen, die op het levende volk worden afgeschoten, en als de bedroefden om der bijeenkomsten wil in het eenzame klagen en schreien voor God over Sions diep verval, en hongeren naar zulk een bediening van Gods Woord, waarbij "de gelovigen het koninkrijk der hemelen wordt opengedaan en de ongelovigen toegesloten." Het blijft echter roeping de prediking des Woords en de bediening der sacramenten te zoeken én de Doop én het heilig Avondmaal. Onkerkelijk leven draagt Gods goedkeuring niet. Hoe diep de kerk ook verviel, de Heere zal haar in stand houden, Hij heeft Zijn volk er in, en de waarheid doet nog kracht op de consciëntie van velen, zodat de hoop ons niet geheel ontvalt of de Heere zal Zijn kerk uit het stof oprichten.
Maar genoeg. De tweede door de Heere gegeven sleutel is de christelijke ban of uitsluiting uit de christelijke gemeente. Die ban, waarvan de wijze van toepassing in vraag 85 wordt uiteengezet, gaat niet over de innerlijke staat des harten, maar over openbare afwijking in leer en leven. Trouwens, over het hart oordeelt de prediker niet. God kent het hart, al hebbe de prediking de toetssteen te geven, waaraan een ieder zich beproeven kan en moet, of hij het leven, dat uit God geboren is, deelachtig is geworden. Maar met de handhaving van de tweede sleutel oordeelt de opziener der gemeente wèl, daar deze de openbaring in leven en leer raakt. Welke vrome praat men ook ophange, de ban moet zonderaanzien des persoons hen uitsluiten, die Gods Woord verachten, Zijn Wet vertreden, Zijn ordinantiën verachten, al zouden zij onder Gods kinderen gerekend worden, opdat zij van hun afdwalingen worden afgebracht. Zijn er alzo twee sleutelen van het koninkrijk der hemelen, de Catechismus leert ons nu voorts

hoe deze gebruikt moeten worden; eerst wat de prediking van het Evangelie betreft en daarna wat de toepassing van de ban aangaat. Vernemen wij dan nu in de tweede plaats

II. ***hoe de prediking des Evangelies toesluit en opent.***

Vraag 84 handelt hiervan. Lees maar: "Hoe wordt het hemelrijk door de prediking des heiligen Evangelies ontsloten en toegesloten?"

"Alzo, als, volgens het bevel van Christus, aan de gelovigen, allen en een iegelijk, verkondigd en openlijk betuigd wordt, dat hun, zo dikwijls als zij de beloftenis des Evangelies met een waar geloof aannemen, waarachtiglijk al hun zonden van God, om der verdiensten van Christus wil, vergeven zin; daarentegen alle ongelovigen en die zich niet van harte bekeren, verkondigd en betuigd wordt, dat de toorn Gods en de eeuwige verdoemenis op hen ligt, zo lang zij zich niet bekeren; naar welk getuigenis des Evangelies God zal oordelen, beide in dit en in het toekomende leven."

De prediking des Woords dus hebbe te openen en te sluiten; elke prediking houde het wel en het wee voor; de dienaar make zich vrij van het bloed van zijn hoorders, hij verkondige leven en dood. Hij is daartoe van God geroepen en wee hem, indien hij ontrouw wordt aan deze roeping. Met welk een diepe, heilige ernst heeft de Heere deze roeping bij Ezechiël beschreven.

In het 33e hoofdstuk van diens profetisch boek betuigt de Heere, dat Hij Ezechiël tot een wachter heeft gesteld over het huis Israëls. Des Heeren dienaar had dus te doen het werk eens wachters, dat de Heere Zelf omschrijft. De wachter toch hebbe, als hij het gevaar ziet komen over het land, met de bazuin te blazen, opdat een ieder zich berge

voor het komend kwaad. Die dan niet hoort, die zich niet laat waarschuwen en omkomt, het is eigen schuld, diens bloed zij op zijn hoofd. Maar hij die zich laat waarschuwen, behoudt zijn ziel. Wee echter de wachter, die niet met de bazuin blaast, zodat het volk niet is gewaarschuwd, "het bloed der verslagenen zal van de hand des wachters geëist worden." Tot zulk een wachter nu, had God Ezechiël gezet op Sions muren en met Ezechiël al Gods knechten. Zij hebben de bazuin te blazen, getrouw te waarschuwen. Zo niet, de goddeloze zal in zijn ongerechtigheid sterven, maar zijn bloed zal van de hand des wachters worden geëist. "Maar. als gij de goddeloze van zijn weg afmaant, dat hij zich van die bekere en hij zich van zijn weg niet bekeert, zo zal hij in zijn ongerechtigheid sterven, maar gij hebt uw ziel bevrijd."

De dienaar Gods wordt alzo de eis gesteld, dat hij getrouwelijk waarschuwt: de rechtvaardige zegge, dat het hem wèl gaan zal; wee de goddeloze, het zal hem kwalijk gaan! Het koninkrijk der hemelen moet de rechtvaardige opengedaan en de goddeloze toegesloten worden. O, welk een zware bediening is Gods knechten opgelegd, hoe zeer behoeven zij steeds de getrouwmakende genade van de Heilige Geest; zelfverloochening, opdat zij niemand ontzien, geen mens ooit vrezen; zij hebben nodig een zieldoordringend besef van het gewicht van eeuwigheid, opdat zij in liefde-ernst vermanen, zonderophouden. Eenmaal zullen zij met hun hoorders staan voor Gods rechterstoel.

Hoe ontzettend zal het zijn, als velen hun leraars in het aangezicht zullen toeroepen: "Gij zijt niet vrij van mijn bloed", omdat zij bouwden op een zandgrond, op de zandgrond van veronderstelde wedergeboorte, van vermoedelijk-hemelburgerschap, of van een aan alle gedoopten geschonken recht op de beloften van het Genadeverbond, als zouden allen, die tot de zichtbare kerk behoren, recht hebben op de hemel. De sleutel van het Woord van God hebbe toe te sluiten, zowel als te openen; elk dienaar is geroepen het zijn hoorders aan te zeggen, dat in de gemeente kaf en koren is, dat bij haar zijn wijze en dwaze maagden, opdat geen predicatie gedaan worde, waarin op de noodzakelijkheid van waarachtige bekering niet worde

aangedrongen. Ook worde toch de algemene van de zaligmakende werking van de Heilige Geest, de Orpa's van de Ruth's onderscheiden; de schreiende Ezau's, de zich vernederende Achabs ontdekt. In het bijzonder in tijden, waarin de krachtdadige werking van de Heilige Geest gering is en Gods kinderen van verre blijven staan is dit wel dubbel nodig. Dan toch rekenen velen zich geen vreemdeling van de genade te zijn, die niet meer dan enige wettische beroeringen van consciëntie hadden of enige verstandelijke bevattingen van Christus in Wie zij roemen. Nimmer was in hen de waarachtige vernedering onder Gods recht; de boetvaardigheid van de tollenaar.

Leg de toetssteen aan van Gods Woord en gij zult bevinden, dat het alles geen goud is, wat er blinkt. In stede van zalig te spreken op een uiterlijke verandering, al ware het van de kroeg tot de kerk of van de Roomse kerk tot de zuivere leer der waarheid (gelijk ik ze in de jaren mijner bediening gekend heb) ontdekke de dienaar van Gods Woord hoe ver een omkeer in ons leven en een beroering van consciëntie en verlichting van het verstand met voorkomende Psalmversjes of dierbare beloften gaan kan, buiten de waarachtige bekering. Onze ouden legden niet haastig de handen op, maar pleegden wel te zeggen: "Laat het eens overwinteren." Er vriest zoveel dood. En dood vriest, wat slechts uit algemene genade gewerkt is. We komen er mede om, voor eeuwig, en dat predike de dienaar des Woords. Hij blaze de bazuin; hij sluite het Koninkrijk der hemelen hun toe en zegge het hun openlijk aan, dat hun zandgrond eenmaal zal bezwijken. En dat geschiede in elke predicatie. Het zou kunnen zijn, dat éénmaal slechts een hoorder ter kerke kwam en ook van hem zij de prediker vrij; niet éénmaal mag hij verslappen. Hij dringe aan als een herder achter de schapen betaamt.

Daartoe is zozeer nodig, dat de kenmerken van het genadeleven uit de Schrift worden ontdekt in onderscheiding van hetgeen nabij komt; dat aangedrongen worde op de bevindelijke kennis van Christus, Wie te kennen toch het eeuwige leven is. De sleutel van het Woord roeste niet, gelijk wij met droefheid moeten zien, dat maar al te zeer geschiedt in deze dagen. Het getrouw gebruik er van behoeft ons niet te doen vrezen, dat "de kleinen in de genade" worden bedroefd en temeer geslagen; integendeel, de oprechten wensen niet anders, dan zulk een bediening, die hun de weg van zaligheid wijst in Christus en waaronder zij zich met vertrouwen kunnen neerzetten. Gá, wie zulk een gebruik van de sleutel des Woords niet verdragen kan; het is ter van zijn verantwoording; wee, die zich aan het Woord stoten! Maar zelfs in de consciëntie van de onbekeerde hoorder werkt de sluiting van het koninkrijk der hemelen zulk een overredende kracht, dat hij zich niet kan onttrekken. God doet met Zijn Woord, wat Hem behaagt, maar als het kostelijke van het snode onderscheiden wordt en de gemeente niet met zalvende, bedrieglijke woorden wordt heengezonden, of op wankele gronden wordt neergezet, zal niet alleen de prediker zich vrij maken van zijn hoorders, maar zijn kerk niet ledig staan. Trouwens, daarmee heeft hij niet te rekenen. Zou hij met Paulus niet zeggen: "Predik ik nu de mensen of God? Of zoek ik mensen te behagen? Want indien ik nog mensen behaagde, zo ware ik geen dienstknecht van Christus."

Openlijk worde het, volgens het bevel van Christus, alle ongelovigen en die zich niet van harte bekeren (men lette op de onderscheiding, die de Catechismus hier maakt) verkondigd en betuigd, dat de toorn Gods en de eeuwige verdoemenis op hen ligt, zoláng zij zich niet bekeren naar welk getuigenis des Evangelies God beide in dit en in het toekomende leven oordelen zal. Dat is toch wat anders dan te prediken, dat de beloften als sneeuwvlokken rondom ons vliegen en wij ze slechts te grijpen hebben. En toch, de leraar blijve dienaar van het Evangelie. Blijkbaar beschouwen velen het als zeer rechtzinnig wanneer zij donderen met de oordelen; op

een zeer wettisch leven aandringen; zonder het volk van God de troost te bieden, die in het recht gebruik der sleutelen ligt, als het koninkrijk der hemelen wordt opengedaan degenen die geloven. Niet alzo!
De lastgeving aan Ezechiël wordt aldus omschreven: "Zeg tot hen: Zo waarachtig als Ik leef, spreekt de Heere Heere, zo Ik lust heb in de dood des goddelozen! maar daarin heb Ik lust, dat de goddeloze zich bekere van zijn weg en leve. Bekeert u, bekeert u van uw boze wegen, want waarom zou gij sterven, o huis Israëls?" Nee, God heeft geen lust in de verdoemenis van de mens; nooit heeft Hij Zijn eigen schepsel gehaat, zoals Augustinus schrijft. Lust heeft Hij in de verheerlijking van zijn deugden, zowel in die van Zijn rechtvaardigheid als in die van Zijn barmhartigheid.
O, lees toch uit de opdracht aan Ezechiël niet, dat God wil, dat alle mensen zalig worden. Indien dit Zijn onveranderlijke wil van eeuwigheid en Zijn bevel ware, wie zou Hem verhinderen Zijn wil te volbrengen?
Maar al zal het tandgekners van verdoemden in de hel strekken tot de heerlijkheid Gods en tot Zijn heilige vermaking in Zijn rechtvaardigheid, evenwel heeft Hij geen lust in de dood van goddelozen. Daarvan getuigt Zijn barmhartigheid, verheerlijkt in Zijn uitverkorenen en daarvan heeft Ezechiël tot het God verlatend volk te spreken, roepend dat volk tot zijn behoudenis. En al Gods knechten is die last opgelegd. Zij hebben niet van het oordeel te zwijgen, dat op elk mens van nature rust; en toch zijn zij geen dienstknechten van Mozes. Alsof God door hen bade, hebben zij van Christus' wege de nog onbekeerde hoorders te bidden: "Laat u met God verzoenen." Geenszins worde de bediening een eenzijdig op de voorgrond stellen van wat de goddeloze wacht, maar biede de preek voedsel voor Gods kinderen tot hun opbouwing in het geloof en tot hun vertroosting in alle tegenheden. De Catechismus zegt dan ook, dat "volgens het bevel van Christus, aan de gelovigen, allen en een iegelijk, verkondigd en openlijk betuigd wordt, dat hun, zo dikwijls als zij de belofte des Evangelies met een waar geloof aannemen, waarachtiglijk al hun zonden van God, om der verdiensten van Christus wil, vergeven zijn."
Allen en een iegelijk gelovige: d.w.z. de eerstelingen en de verstgevorderden. Hun allen, die het geloof als een inplanting van de Heilige Geest in hun levendmaking mochten ontvangen, hun moet naar het bevel van Christus verkondigd en openlijk betuigd worden, dat hun al hun zonden van God om de verdiensten van Christus wil vergeven zijn. De verdiensten van Christus zijn de enige grond, waarop God de zonden Zijns volks vergeven heeft. In Gods Verbond vóór de grondlegging der wereld en in de opstanding van Christus ligt die vergeving onwrikbaar vast, zo wij in Zondag 22 en 23 naar Gods Woord hebben vernomen.
Maar alleen door het waarachtig geloof wordt de uitverkorene, die van nature ook een kind des toorns is, de vergeving dadelijk deelachtig. Die zaken zijn ons nu wel duidelijk. Niemand die het zaligmakend geloof mist, kan zich de vergeving van zonden toeëigenen. Op de slachting van het Lam Gods van eeuwigheid in Gods besluit en op Golgótha kan hij zich niet beroepen, want al ware Hij van de Vader aan Christus gegeven, dan nog is hem dit niet alleen verborgen, maar bovendien ligt hij onder vloek en toorn en wandelt hij op de weg des verderfs. Die allen moet het oordeel aangekondigd worden, waarvan de Heere Jezus sprak: de verdoemenis ligt op hen. Maar door het geloof worden Gods uitverkorenen Christus ingelijfd en al Zijn weldaden deelachtig, ook de vergeving van zonden. Dát is het grote voorrecht van hen, die uit God geboren zijn, hoezeer zij ook bestreden worden.
O, het zal de oprechten van hart zo meevallen. De Heere heeft hun zonden weggenomen. Maar die door de Heere toegekende weldaden moeten door het geloof omhelsd worden, zal de ziel er troost van hebben. De donderslagen van Sinaï, het geweld van zonde, de ontroerde

consciëntie, de aanvechtingen des satans maken dikwijls zulk een geweld, dat oor en oog van Christus gesloten worden. En zie, nu opent de Heere Zijn verdrukte volk de zaligheid in Christus door de prediking van Zijn Woord. Het ongeloof moet met alle andere vijanden vlieden. O, hoe liefelijk worden dan des Heeren woningen; hoe dierbaar Zijn Woord. De beloften van het Evangelie worden geopend en omhelsd en het pak van schuld en zonden valt van het benauwde volk af. In het bijzonder wordt Christus het dierbaar en noodzakelijk. Hij is de grote inhoud der beloften Gods en zo maar die beloften door een waar geloof mogen worden aangenomen, wordt de schuld bedekt en moet de aanklager zwijgen. Ja, de Heilige Geest verzekert Zijn kinderen van die vergeving van zonden in Christus, bevestigend hen met de beloften Gods, dat de Heere niet meer op hen toornen noch schelden zal. En als de zonden een scheiding maken en de Heere Zijn aangezicht voor Zijn volk verbergt en Zijn gramschap doet gevoelen, dan heft Hij het weder uit de diepten van zijn ellende op, door de beloften te openen en zijn geloof te verwakkeren, dat het al zijn zonden om Christus' wil vergeven zijn. Dat nu hebbe de dienaar des Woords openlijk te verkondigen, tot troost van de oprechten in Sion. Zijn prediking is niet persoonlijk, d.w.z. hij hebbe niet te zeggen, dat het voor deze of gene zo is; niet hij, maar de Heilige Geest past het Woord toe en opent en sluit het koninkrijk der hemelen door de sleutel van het Woord.
Welk een voortreffelijke bediening is Gods knechten geschonken! De Heere zond hen met het Woord tot Jesaja gesproken: "Troost, troost Mijn volk, zal ulieder God zeggen. Spreekt naar het hart van Jeruzalem en roept haar toe, dat haar strijd vervuld is, dat haar ongerechtigheid verzoend is, dat zij van de hand des Heeren dubbel ontvangen heeft voor al haar zonden." Aan allen en een iegelijk gelovige, klein en groot, hebben zij die boodschap te brengen. Zij hebben Gods Woord en dat alleen en geheel te ontvouwen en bij die prediking vinden Gods kinderen het leven; die prediking is hun spijs en drank. God wordt in Christus door de Heilige Geest in hen verheerlijkt. De Heere woont onder die verkondiging van het Evangelie, die Christus en Hem alleen ten grondslag legt tot verlossing van verloren zondaren, en die Hem predikt niet alleen aan, maar ook in de mens, zoals Hij n.l. door de Geest in Zijn volk woont en er van gekend wordt. Hij leidt hen op de weg des levens en maakt, dat zij in Zijn wegen wandelen zullen.
Maar dan is het toch ook zo onmisbaar, dat de geboden des Heeren worden betracht en de verlaters van Gods wet uit de gemeente worden, uitgebannen. Daartoe gaf de Heere de tweede sleutel, te weten de christelijke ban.

III. ***Overdenken wij dan nu ten derde: Wanneer de christelijke ban toegepast wordt.***

Het woord ban kan in tweeërlei zin gebruikt worden; men kan in ruimere zin de ban noemen de gehele kerkelijke tuchtoefening of in meer beperkte zin door de ban verstaan de excommunicatie of uitsluiting uit de gemeente, alzo de laatste trap van tuchtoefening. De ban tdth kent drie trappen van censuur, die voorafgegaan worden door de kerkelijke vermaningen, wanneer het openbare zonden betreft. Er zijn ook heimelijke zonden, d.w.z. Zonden die niet in het openbaar bedreven zijn, maar alleen in tegenwoordigheid van slechts een enkel lidmaat der gemeente en geen openbare ergernis gegeven hebben. Bij heimelijke zonden zal de regel onderhouden worden, die Christus duidelijk voorschrijft in Matth. 18: "Indien uw broeder tegen u gezondigd heeft, ga heen en bestraf hem tussen u en hem alleen" 1) Art. 72 Dordtse Kerkorde.
Men spreke daarover dus niet met anderen. Het behoort onder de kleine vossen, die de wijngaarden bederven, dat naar dit woord niet gehandeld wordt, maar integendeel men het verborgen kwaad anderen gaat mededelen. Zelfs de gezelschappen van Gods kinderen worden

er dikwijls door bedorven en maar al te weinig wordt de les verstaan dat men acht hebbe op elkaar. De tuchtoefening hebbe uit te gaan van geheel de gemeente; alle leden hebben toezicht te houden op elkaar, zij hebben elkaar op te scherpen in de liefde. Maar het openbaren van heimelijke zonden verwoest; neemt de vlakte onder elkaar weg en draagt Gods goedkeuring niet. "Ga heen", zegt de Heere, "en bestraf hem tussen u en hem alleen." Wij keren dat woord zo dikwijls om.
"Laat de overtreder naar mij komen" zo lezen wij. Maar de Heere zegt: "Ga gij heen en bestraf hem", zo nodig met twee of drie getuigen, die zwijgen kunnen en zo hij u hoort, gij hebt uw broeder gewonnen. Eerst bij verharding in het kwaad hebben wij het de kerkenraad mede te delen, die dan verder handelen zal, zoals bij openbare zonden geschiedt. Want bij openbare overtreding van Gods geboden hebben de ouderlingen te handelen. Stel, dat iemand dronken langs de straat ging of in hoererij verviel, welke zonde van natuurwege openbaar werd, dan hebbe de kerkenraad allereerst door vermaning te pogen de overtreder tot bekentenis van zijn zonde te brengen en als die vermaningen niet baten de eerste en vervolgens met goedkeuring van de classis de tweede en derde trap van censuur toe te passen). Die tuchtoefening beoogt steeds het behoud van de overtreder, wiens zonde voor de gemeente wordt weggenomen door belijdenis, als er zekere tekenen van boetvaardigheid zijn, d.w.z. tekenen waarop men aan kan. En dan is het zo eenvoudig dooi Smytegelt gezegd: "Verborgen zonden moeten in het verborgen, openbare zonden in het openbaar beleden worden."
Als er echter geen verlaten en belijden van de zonde komt, ga de kerkenraad voort en snijde de overtreder met de ban van de gemeente af. Hij wordt uit het koninkrijk der hemelen uitgesloten en hij zij u een heiden en tollenaar. Men houde met hem geen vriendschappelijke omgang. God zal, indien de uitgebannene niet tot inkeer komt, eenmaal hem eeuwig uitsluiten. Van God Zelf wordt hij (zegt de Catechismus) uit het rijk van Christus gesloten. Hij moge zich onverschillig gedragen en geen van deze dingen zich aantrekken, maar het rechtvaardig oordeel Gods zal hem treffen. Zou het dan niet waar zijn, wat één onzer Catechismusverklaringen zegt, dat u liever op het schavot zou moeten sterven dan met de ban van de gemeente te worden afgesneden? (Zie mijn: Tucht in de kerke Christi)
En toch beoogt ook die afsnijding met de ban het behoud van de halsstarrige overtreder. Hij kome nog tot inkeer! Achter het Formulier van de afsnijding vindt u in uw kerkboek het Formulier van de weer opneming in de gemeente. De Heere behoede ons voor de zonde, opdat de tuchtmaatregel over ons nimmer ga, maar anderzijds zij de kerkenraad niet vreesachtig om de hem van God gegeven roeping te vervullen, opdat de toorn Gods door verslapping daarvan niet over geheel de gemeente worde aangestoken. "Want daar zijn de stoelen des gerichts gezet, de stoelen van het huis Davids", opdat ook door deze sleutel de gerechtigheid des Heeren gehandhaafd en het koninkrijk der hemelen ontsloten en toegesloten worde.
Van die gerechtigheid des Heeren zingen wij nu uit Psalm 119 vers 69:

Gij zijt volmaakt, Gij zijt rechtvaardig, Heer';
Uw oordeel rust op d' allerbeste wetten;
Uw loon, Uw straf beantwoordt aan Uw eer.
Gij eist van ons, dat w' op Uw waarheid letten;
Dat wij altoos op hoge prijs Uw leer
En 't heilig recht van Uw getuig'nis zetten.

Behoede de Heere dan genadiglijk ons en onze kinderen, opdat wij niet wandelen in de raad van goddelozen, noch staan op de weg van zondaren, noch zitten in het gestoelte der spotters.

Verlaat toch Gods Woord en kerk niet, maar overdenkt de vermaningen en nodigingen, die u gebracht worden, roepend u tot uw behoudenis. De zonde is een hellend vlak en zo ge eenmaal uw voeten daarop zet, gaat u in steeds toenemende vaart uw gewis verderf tegemoet.
O, jongens en meisjes, wacht u voor de sterke verleiding van wereld; heden kan dit er bij door; morgen is dáárin geen kwaad en satan spant zijn strikken steeds nauwer totdat u er geheel in verward zijt. Hebt eerbied voor de dienst en voor het volk van God. In het getrouw opgaan naar Gods huis en naar de catechisatie ligt meer vermaak en voldoening dan in al de vrolijkheid, die de wereld biedt. Bovendien, de Heere mocht Zijn Woord aan uw hart heiligen tot waarachtige bekering. Dan zou gij beërven een goed, dat bestendig en duurzaam is. Maar de wereld gaat voorbij en haar begeerlijkheid.
Dat toch de opzieners der gemeente getrouw zijn. Zij hebben beide sleutelen van het Koninkrijk der hemelen te handhaven. Ach zeg, hoeveel doopleden staan erop het register uwer kerk, die nooit meer Gods huis bezoeken? Gaat gij ze na? Worden zij bij halsstarrigheid afgevoerd? Past u de censuur toe over hen, die in leer en leven afwijken van Gods getuigenis en gebod? Eén Achan bande de Heere uit het leger Israëls, en hoeveel Achans hebben wij in ons midden? Zet toch, ouderlingen zowel als leraars, uw hart op de kudde, die u bevolen is. Ik zeg dit niet, opdat gij haar verderven en verstoten zult, maar opdat u haar door de tucht zult behouden. Een wettisch, hardvochtig, uit de hoogte optreden verderft zoveel, terwijl de liefderijke vermaning niet nalaat indrukken in de consciëntie te verwekken, die te meer u zullen doen vrij staan tegenover hen, die zich verharden.
Bovenal rust ook op de leraars de dure plicht-met het Woord van God het Koninkrijk der hemelen te openen en toe te sluiten. O, geliefden, hebt toch uw aandacht bij de prediking u gebracht; denkt niet, dat het uit hardheid is, wanneer gij getrouw gewaarschuwd wordt voor uw naderend verderf. Wenende zei Paulus het aan, die in hun eigen gerechtigheid hun leven zochten, dat zij vijanden van het kruis van Christus zijn. En de tranen der leraars over uw verharding onder de prediking van Gods Woord en over uw rusten op valse gronden, die bij de dood u gewis ontvallen zullen, mochten uw hart breken, opdat gij door de bediening van de Heilige Geest getroffen, met een man, die voor God invallen moest, zou mogen zeggen: de tranen van Paulus hebben mij tot bekering geleid. Toegesloten wordt u het Koninkrijk der hemelen, zolang u leeft, zoals ge geboren zijt. "Voorwaar, voorwaar zeg Ik u," zo sprak de Heere Jezus Zelf, "tenzij iemand wederom geboren worde, hij kan het Koninkrijks Gods niet zien."
O, mijn geliefde medereiziger naar de eeuwigheid, mijn catechisanten zowel als de ouderen van dagen, ik mag u niet anders boodschappen; en God doe een pijl Zijns Woords in uw hart treffen eer de deur der genade eeuwig is toegesloten. Schuwt hen, die zachte dingen tot u spreken en kussens onder uw okselen naaien. Zou één leraar, die het gewicht der eeuwigheid op zijn ziel draagt, de sleutelen van God hem gegeven, niet gebruiken om u het wee voor te houden dat u buiten Christus wacht? Kerken vol krijgt u met bekeerde mensen, zonder dat zij ooit als gans ellendigen de toevlucht tot God in Christus leerden nemen. Maar de sleutel van Gods Woord sluit hen uit en verkondigt hun dat de eeuwige verdoemenis op hen ligt; op de huichelaars, die zich wetens anders voordoen dan zij zijn en ook op hen, die zich niet met een waar hart tot God bekeren; die slechts een uiterlijke verandering kennen of enkele wettische indrukken hadden in hun consciëntie. De Heere ontdekke hen aan zichzelf eer de dag van zaligheid zal zijn voorbijgegaan.
Maar de sleutelen des hemelrijks openen dit anderzijds voor hen, die geen vreemdelingen zijn van het waarachtig geloof, waardoor zij de beloften van het Evangelie mochten omhelzen en ruimte voor hun met schuld en zonden bezwaarde zielen vonden. O, let er toch op, dat, hoe

veroordeeld Gods kinderen over de aarde gaan, die wezenlijke oefeningen van het geloof hun niet vreemd zijn. En onder de prediking van het Woord worden hun namen genoemd, wordt hun geloof versterkt; wordt hun zielsbegeerte opgewekt. God sluit hen binnen. Zij kunnen niet altijd ontkennen wat de Heere aan hun ziel gedaan heeft. O, bedroefden van hart, de Heere geve u Christus in de beloften te kennen en doe u op het Woord, dat Hij tot u gesproken heeft, Hem met heilige ernst dwingen, opdat Hij aan u vervulle wat Hij heeft gesproken. God kan niet liegen en hoe onmogelijk de weg voor u ook wordt, Hij zal niet verlaten het werk van zijn handen. Zo sterke Hij u en stelle Hij de verkondiging van Zijn Woord u gedurig dienstbaar. Ook voor het meer bevestigde volk, opdat wij met Paulus mogen zeggen: "Ik ben gestorven en ik leef, maar niet meer ik, maar Christus leeft in mij."

Gedurig doe Hij de vrucht van de verzoening onzer zonden ons ervaren en in kinderlijke vreze wandelen. Veracht de ordinantiën des Heeren niet; draagt Gods knechten in uw gebeden; bidt hen vol en zij zullen u vol preken. Veroordeelt niet om allerlei zaken, die naar uw gedachten anders, of zelfs in waarheid anders moesten zijn, des Heeren kerk. Hier is en blijft zowel de zichtbare als de onzichtbare kerk vol gebreken, maar geve de Heere een weinig meer zelfkennis, voorwaar wij zullen niet zo hard oordelen.

Hij, de Getrouwe, Jehovah, wil nog onder de verkondiging Zijns Woords leven. Hij stelle de stoelen des gerichts in Zijn Sion en doe ons waken op Sions muren opdat er spijze zij in Zijn huis en Zijn volk zich in Hem beroeme. Amen.

De noodzakelijkheid der goede werken

ZONDAG 32

Psalm 25: 8.
Lezen: Hosea 14.
Psalm 103: 1, 2.
Psalm 119: 88.
Psalm 86: 6.

Geliefden,
God openbaart Zich door twee middelen. "Ten eerste door de schepping, onderhouding en regering der gehele wereld: overmits deze," zoals onze Nederlandse Geloofsbelijdenis zegt, "voor onze ogen is als een schoon boek, in hetwelk alle schepselen, grote en kleine, gelijk als letteren zijn, die ons de onzienlijke dingen Gods geven te aanschouwen, namelijk Zijn eeuwige kracht en Goddelijkheid, als de apostel Paulus zegt in Romeinen 1: 20."
De schepping predikt ons dag bij dag en nacht bij nacht de grootheid en heerlijkheid van de Schepper. En toch kan niemand in waarheid de majesteit des Heeren in de natuur zien, tenzij de openbaring Gods in Zijn Woord aan zijn hart geheiligd is. Veel minder kan de in Adam gevallen mens uit de werken Gods in de natuur de weg der zaligheid kennen,. Hoezeer Gods goedertierenheid ook in die werken uitblinkt, ons hart wordt er niet door verbroken, noch de weg der zaligheid ons er door bekend gemaakt. Die openbaring in de natuur is genoegzaam om de mens alle onschuld te benemen, gelijk Paulus van de heidenen zegt. "Opdat zij niet te verontschuldigen zouden zijn."
Als de dichter in Psalm 19 dan ook zingt van de volheerlijke openbaring Gods, dan is dat door de verlichting van de Heilige Geest. Die deed hem uitroepen: "De hemelen vertellen Gods eer en het uitspansel verkondigt van zijn handen werk; de dag aan de dag stort overvloedig sprake uit en de nacht aan de nacht toont wetenschap." Maar hoeveel te heerlijker en dierbaarder is hem dan ook het getuigenis des Heeren, waardoor hij dit alles verstaan kan en waarin de weg van zaligheid wordt bekend gemaakt. Dit deed hem zingen:

Des Heeren Wet nochtans
Verspreidt volmaakter glans,
Dewijl zij 't hart bekeert.

Door die wet des Heeren verstaat David niet de wet, zo deze in het Verbond der Werken was ingelijfd met de eis: "doe dat en gij zult leven" en zo zij de overtreder veroordeelt met het vonnis des doods, maar de wet is voor de koninklijke zanger de wet van het Verbond der Genade. Haar werking in dat verbond ontdekt de zondaar aan de diepe staat van zijn ellende, voert hem tot Christus, Die het einde van de wet is, en wordt hem een regel des levens. In het betrachten van Gods wet is dan ook de vermaking van Zijn door de Heilige Geest vernieuwd volk, zodat het met David uitroept: "de wet des Heeren is volmaakt, bekerende de ziel; de getuigenis des Heeren is gewis, de slechte wijsheid gevende." Zij is recht en zuiver; rein en waar; zij verblijdt het hart, verlicht de ogen en bestaat tot in eeuwigheid. Nee, zo was de wet der werken de gevallen mens niet; deze is hem een bediening der verdoemenis; zo kende ook Paulus de wet niet, toen hij in zijn eigen werken de zaligheid zocht, levende naar de wet onberispelijk, maar blind zijnde voor de geestelijke inhoud er van, zodat hij, toen God hem te

sterk geworden was, moest erkennen: "Zonder de wet, zo leefde ik eertijds." Hoe vol van eigengerechtigheid de mens ook is, hij kent de rijkdom van Gods wet niet, die in het Genadeverbond Gods kinderen geschonken is.
Die wet heeft dan ook een uitgebreide betekenis, omvattend in Davids lofzang geheel de openbaring des Heeren, waaruit Zijn genade, liefde en gunst Zijn volk toestraalt. Zie, zo doet zij des Heeren gunstgenoten alle eigen werken verfoeien als onvolmaakt en noopt zij de zaligheid alleen in Christus te zoeken. De leer der vrije genade maakt geen zorgeloze en goddeloze mensen, maar dringt tot de onderhouding van Gods geboden en tot de betrachting van goede werken. Het kan niet anders of degenen, die uit genade alleen door Christus zijn verlost, zullen der zonde afsterven, opdat zij Gode leven.
Dit leert de Catechismus ons in de behandeling van het stuk der dankbaarheid in de Zondagen 32-52. Aan dit stuk zijn wij thans toegekomen en ik vraag uw aandacht dan ook nu voor de twee en dertigste Zondagsafdeling van de Heidelberger Catechismus. die aldus luidt:

Vraag 86: ***Aangezien wij uit onze ellendigheid, zonder enige verdienste onzerzijds, alleen uit genade, door Christus verlost zijn, waarom moeten wij dan nog goede werken doen?***
Antwoord. Daarom, dat Christus, nadat Hij ons met Zijn bloed gekocht en vrijgemaakt heeft, ons ook door Zijn Heilige Geest tot Zijn evenbeeld vernieuwt, opdat wij met ons ganse leven Gode dankbaarheid voor zijn weldaden bewijzen, en Hij door ons geprezen worde. Daarna ook, dat elk bij zichzelf van zijn geloof uit de vruchten verzekerd zij, en dat door onze godzalige wandel onze naasten ook voor Christus gewonnen worden.
Vraag 87: Kunnen dan die niet zalig worden, die, in hun goddeloos ondankbaar leven voortvarende, zich tot God niet bekeren?
Antwoord. In generlei wijze; want de Schrift zegt, dat geen onkuise, afgodendienaar, echtbreker, dief, geldgierige, dronkaard, lasteraar, noch rover, noch dergelijke, het Koninkrijk Gods beërven zal.

In deze Zondagsafdeling wordt gehandeld van de noodzakelijkheid der goede werken,
I. ***vanwege de verlossing door Christus;***
II. vanwege de vernieuwing door de Heilige Geest;
III. vanwege de volmaaktheid Gods;
IV. vanwege het profijt voor Gods volk.

I. vanwege de verlossing door Christus
Thans zijn wij toegekomen tot de verhandeling van het stuk der dankbaarheid, waaraan de Catechismus de Zondagen 32 tot 52 wijdt. Drie stukken zijn, zoals reeds bij de aanvang ons geleerd werd, nodig te kennen om welgetroost zalig te leven en te sterven, n.l. ellende, verlossing en dankbaarheid. De kennis van geen dezer drie kan gemist worden. Men moge hoog roemen van de verlossing, door Christus de Zijnen bereid, als de innerlijke kennis van ellende ontbreekt, dan is al die roemtaal niets dan holle frase, terwijl de ware dankbaarheid alleen vloeit uit de in ons gewrochte verlossing.
De Onderwijzer vraagt dan ook, *waarom zij nog goede werken moeten doen, die uit hun ellendigheid, zonder enige verdienste van hunzijds, alleen uit genade, door Christus verlost zijn.*
Ontbreekt die verlossing dan is er geen sprake van het doen van goede werken. De Pelagiaan, die des mensen doodsstaat loochent; de Roomse, die slechts van een verzwakte wil bazelt; de Ethische, die niet anders is, dan een verkapte Remonstrant, moge elk op zijn wijze de mens het

vermogen toekennen tot het doen van goede werken, maar Gods Woord zegt ons, dat het bedenken des vleses vijandschap is tegen God; het onderwerpt zich van de wet Gods niet, want het kan ook niet. Al het gedichtsel der gedachten van 's mensen hart is te allen dage alleenlijk boos van zijn jeugd aan; zomin als uit een bittere fontein zoet water vloeit, zomin zal iemand die geleerd heeft kwaad te doen, ooit kunnen goed doen. Van nature zijn wij, krachtens onze val in Adam, slaven der zonde; gebonden in het geweld des satans, die, gelijk een cipier de gevangenen bewaart, ons in zijn kerker gebonden houdt. Dit is ons aller staat; zij, die geboren zijn onder het licht van het Evangelie en het voorrecht hebben bij Gods kerk zich te voegen en te blijven, zijn, hoewel zij voor vele zonden bewaard worden, niet beter dan degenen, die door hun goddeloos leven hun verdoemenis des te rechtvaardiger maken. Ons allen is een staatsverwisseling van node, zal het wel zijn en die staatsverwisseling heeft Christus verworven door Zijn dierbaar bloed en Hij maakt het die uit genade deelachtig. Van onszelf vermogen wij nimmer enig goed werk te doen.

Al onze werken zijn voor God als een wegwerpelijk kleed. Welke veranderingen wij ook doormaakten, al werden wij bekeerd van de kroeg tot de kerk, buiten de toepassing van Christus' verlossing zijn en blijven wij dood door de zonden en de misdaden. Gelijk van een dode alleen de pestilentie des doods uitgaat, zo dragen wij alleen de dood vruchten, tenzij wij uit onze ellendigheid door Christus verlost zijn. Indien de noodzakelijkheid van de verlossing meer op de harten gebonden ware, wij zouden zo gerust, als nu velen doen, ons niet neerzetten op allerlei gronden en op door ons deugdelijk geachte werken en werkzaamheden, maar het ongenoegzame van alle werk op de ziel dragen, om in Christus geborgen te worden. Het is dan ook een eigenschap van het oprechte, door Christus verloste volk, dat het niet alleen zijn breuk, vertrapping van Gods wet, maar ook zijn beste werken als zonden voor God leert kennen en zelfs in de vruchten van het nieuwe leven, in zijn tranen, begeerten, hongeren en dorsten en welke werkzaamheden het ook hebben moge, geen rust vinden kan, al zou dat volk voor gans de wereld ze niet willen afstaan. Het wordt het om Christus te doen en om in Zijn kracht te wandelen naar Gods geboden. Hij betaalde de schuld van zijn kinderen, maar Hij, werd ook zonde voor hen gemaakt. Als een onheilige heeft Hij buiten de poort geleden, als één, die onwaardig was in het heilige Jeruzalem, waar God Zijn woning had, langer te verkeren. En daardoor heeft Hij Zijn volk vrijgekocht van de zonden en de poorten der gerechtigheid geopend.

Hij stelt het de Vader voor als een reine maagd zonder vlek of rimpel en zij, die door het geloof met Hem verenigd worden, verkrijgen in Hem niet alleen de verzoening van hun schuld, maar ook de verlossing van de heerschappij der zonde, opdat de zonde in hen niet meer heerse en zij door Zijn heerschappij voerende genade uitgaan buiten de legerplaats, Zijn smaadheid dragende. Het fundament van het doen van goede werken ligt dus in de verlossing door Christus. Krachtens die koping uit de heerschappij van de zonde moeten de verlosten goede werken doen, niet uit dwang, maar als vrucht. Dit was het doel van het lijden en sterven van Christus; dáártoe heeft Hij Zijn bloed vergoten, opdat Hij Zich een gemeente heiligen zou, ijverig in goede werken. Het wordt dan ook een jagen van Gods kinderen, gelijk Paulus zegt, *of zij het ook grijpen mochten, waartoe zij ook van Christus Jezus gegrepen zijn.* En zij zijn van Hem gegrepen tot de volmaaktheid, die zij eenmaal zullen deelachtig worden, als zij in de eeuwige heerlijkheid zullen ingaan, waar geen zonde meer wezen zal.

Uit de koping met het bloed van Christus volgt dus noodzakelijkerwijze de heiliging van Zijn volk en het doen van goede werken. Maar dan moet die koping ons worden toegepast. Van nature hebben wij daaraan geen deel. Dan leven wij, hoe godsdienstig wij ook zijn, zonder Christus in de wereld; zijn en blijven wij dood. Welnu, die toepassing, waarin de kracht van

Christus in ons wordt verheerlijkt, is het werk van de Heilige Geest. Hij vernieuwt Gods uitverkorenen en de goede werken zijn dan ook noodzakelijk, zo wij nu in de tweede plaats vernemen

II. vanwege de vernieuwing door de Heilige Geest.

Nadat Christus de Zijnen heeft gekocht vernieuwt Hij hen ook door Zijn Heilige Geest tot Zijn evenbeeld. De vernieuwing door de Heilige Geest rust dus op de koping door Christus. Hij moest Zijn werk volbrengen en niet alleen in de dood Zich vernederen en weer opstaan, maar ten hemel opvaren, zodat de Trooster, de Heilige Geest, komen kon. Als de derde Persoon in het Wezen Gods werkt de Heilige Geest. Hij werkte in de schepping "zwevend op de wateren"; Hij werkt in algemene overtuigingen en in de uitwendige roeping door het Woord, doende zelfs het goede Woord van God en de krachten der toekomende eeuw smaken door degenen, die verloren gaan.

Maar men onderscheide in deze wel: in Zijn zaligmakende werking rust Hij op het volbrachte Middelaarswerk van Christus en maakt Hij ons Hem en Zijn weldaden deelachtig. Daarom zegt de apostel: "Die de Geest van Christus niet heeft, die komt Hem (n.l. Christus) niet toe." In de genade-werking van de Heilige Geest, die door Christus is verworven, vernieuwt Hij de gekochten en vrijgemaakten door des Middelaars bloed. Hij maakt hen nieuwe schepselen in Christus Jezus. Zó groot is Zijn genadewerk in Zijn volk, dat dit een nieuwe schepping genaamd wordt. Hoe zouden dan de vernieuwden van hart in de zonde leven? Kan het anders, of zij moeten krachtens die vernieuwing goede werken doen? Laster is het, vuige laster, dat de leer van soevereine genade »en vrijbrief geeft voor de zonde. Die laster is niet nieuw. Paulus werd er reeds van beticht. Maar hij wierp die smaad verre van zich. In Romeinen 3: 8 toch schrijft hij: "En zeggen wij niet liever (gelijk wij gelasterd worden, en gelijk sommigen zeggen, dat wij zeggen): laat ons het kwade doen, opdat het goede daaruit kome?"

Paulus sprak te voren over de soevereiniteit Gods in de verwerping van de bevoorrechte Jood, wiens ongelovigheid echter het geloof van God te niet doet. Maar betekent dat nu een pleidooi voor het ongeloof? Zullen wij dan het kwade maar doen, opdat het goede daaruit kome? En dan werpt Paulus die antinomiaanse tegenwerping zo ver van zich, dat hij in zijn antwoord daarop zegt: "welker verdoemenis rechtvaardig is."

O, laat alle wetbestrijders het toch ter hartnemen; zij misbruiken de vrije genadeleer tot hun verdoemenis en leren, gelijk Bileam deed, anderen een aanstoot voorwerpen. Het geloof doet de wet niet te niet. Dat zij verre. Maar wij bevestigen de wet; en dat geschiedt in het doen van goede werken. De vernieuwing naar Gods beeld door de Heilige Geest noopt daartoe. "Zullen wij in de zonde blijven, opdat de genade te meerder worde?" Dat zeggen de antinomianen, de wetbestrijders. Hoe meer zonde zij doen, hoe groter de genade wordt. Maar Paulus antwoordt: "dat zij verre" (Romeinen 6: 1). Verre is het leven in de zonde. Al hangt de zonde Gods kinderen in dit leven aan en al worden zij er door bestreden van dag tot dag, verre is het er van, dat zij er in leven, dewijl zij niet alleen door het bloed van Christus uit de zonde zijn gekocht, maar ook door de Heilige Geest naar Zijn evenbeeld zijn vernieuwd. Zij zijn met Christus begraven door de doop (niet door het uiterlijk waterbad, maar in de betekende zaak van de doop) in de dood, opdat gelijk Christus uit de doden opgewekt is tot heerlijkheid van de Vader, alzo ook zij in nieuwigheid des levens wandelen zouden. *Want indien zij één plant geworden zijn in de gelijkmaking Zijns doods, zo zullen zij het ook zijn in de gelijkmaking Zijner opstanding.*

Na hetgeen wij in Zondag 24 hebben besproken, volstaan wij hier met deze krachtige bewijsplaatsen, dat én uit de koping en vrijmaking door het bloed van Christus én uit de

vernieuwing door Zijn Geest de noodzakelijkheid der goede werken vloeit. Allen die een los leven leiden worden veroordeeld. De heiligmaking is van de rechtvaardigmaking niet te scheiden, al onderscheiden wij deze beide weldaden uit het Verbond der Genade wel tegen Rome. Hoezeer de werken als grond van de rechtvaardigmaking wegvallen, zij zijn en blijven noodzakelijk krachtens de vernieuwing door de Heilige Geest en vanwege de koping door Christus. Het eeuwig welbehagen Gods in Christus beschrijft Paulus in Romeinen 8 met deze woorden: "Die Hij te voren gerechtvaardigd heeft, die heeft Hij ook geheiligd." Zouden dan de geheiligden geen vruchten van het geloof voortbrengen? Alle rank, die vruchten draagt, reinigt de Heere, opdat zij meer vruchten drage.

Waarlijk wij behoeven niet meer getuigenissen bij te brengen ter bevestiging van hetgeen de Onderwijzer zegt, *dat degenen die door Christus uit genade zijn, verlost, goede werken moeten doen. D*e aard van het nieuwe leven brengt dit dan ook mee. Als de Heere Zijn kinderen in de tijd der minne uit de staat der zonde trekt, begeren zij van stonde aan volmaakt voor God te leven. Het wordt hun onmogelijk in de weg, der ongerechtigheid voort te gaan of in hun eigengerechtigheid langer te wandelen. De wereldling scheldt hen voor huichelaars; voor mensen, die zich verbeelden beter te zijn dan anderen, maar de Heere weet het, hoe zij zich voor Hem verootmoedigen als de grootste der zondaren. Nee, zij zijn niet beter dan anderen; zij hebben het tegen God volgehouden, zolang zij konden. Maar de Heere is hun te sterk geworden en het is hun sindsdien beter te sterven dan langer in de zonde te leven. Al worden eens mans huisgenoten zijn vijanden, zij kunnen het niet langer in de dienst der zonde houden. Soms vallen droeve scheidingen; niet alleen moeten vele vrienden worden verlaten, maar zelfs tussen man en vrouw komt meermalen grote verwijdering; ook dragen degenen, die naar des Heeren evenbeeld zijn vernieuwd, somtijds grote droefheid over hun kinderen, die zij weleer voorgegaan zijn op de weg der zonde, als deze, alle vermaningen ten spijt, halsstarrig weigeren hen te volgen in het wandelen naar Gods geboden.

Maar hoeveel bittere tranen zij hierover ook schreien, ja, al wordt hun leven bedreigd, zij kunnen niet anders. In oprechtheid des harten hebben zij gekozen tussen Baal en Jehovah en in deze weg wordt iets verstaan van hetgeen Christus zei in Matth. 10: "Die vader of moeder liefheeft goven Mij, is Mijns niet waardig; en die zoon of dochter liefheeft boven Mij, is Mijns niet waardig." Zo wordt door de vernieuwing van de Heilige Geest de scheidslijn getrokken tussen Gods volk en de wereld, tussen de levenden en de doden, al is het dat deze laatsten in het ijveren om de wet te onderhouden in uiterlijke werken Gods kinderen soms beschaamd zetten. Denk slechts aan Paulus, die in zijn Farizeïsche ijver naar de wet onberispelijk leefde, maar niet het allerminste werk voortbracht, dat goed was voor God. Integendeel, hij was een vervolger van de gemeente Gods; een vijand, die de Heere neervelde op de weg naar Damascus, zeggende: "Saulus, Saulus, wat vervolgt gij Mij?"

God ziet op waarheid in het binnenste; het komt op de gesteldheid des harten aan. Goede werken toch zijn alleen die, welke vloeien uit de wortel des geloofs, beantwoorden aan de regel van Gods wet en strekken tot Gods eer. En zulke werken kan geen onwedergeborene voortbrengen. Zij zijn vrucht van de genade; van de koping met Christus' bloed uit de heerschappij der zonde en van de vernieuwing van de Heilige Geest. Maar zij, die dan ook van deze genade geen vreemdelingen zijn, moeten uit kracht van hun vernieuwing naar Gods beeld, als vrucht goede werken doen. Zij zijn eraan te kennen, dat zij niet langer in de zonde Leven al blijft die hen aankleven en de strijd tussen vlees en geest hier niet eindigt. De Heere zal hen echter bij de genade bewaren, opdat zij er niet geheel van vervallen en door Zijn kracht alleen dragen zij de vruchten der dankbaarheid in de betrachting der goede werken.

III. Hoe duidelijk spreekt dienaangaande de Onderwijzer, als hij, wat wij nu in de derde plaats vernemen de noodzakelijkheid der goede werken aantoont vanwege de volmaaktheid Gods.

Immers zo lezen wij verder: "Opdat wij ons met ons ganse leven Gode dankbaar voor Zijn weldaden bewijzen en Hij door ons geprezen worde."

Wonderlijke uitdrukking! "Opdat wij ons met ons ganse leven Gode dankbaar bewijzen." Wat wil dat ons toch zeggen? Dat betekent, dat wij de dankbaarheid van onszelf niet hebben; ook Gods volk niet. Ach, arme mensen, die God menen te loven en te danken, maar nimmer hebben leren verstaan, dat niets uit ons God behagen kan. Droefheid moet ons wel vervullen, als wij, zelfs van belijders van de Gereformeerde leer de mededelingen ontvangen: "Met dank aan God berichten wij u" dit en dat. Verloochenen zij dan zelfs in de belijdenis, dat de mens God niet in erkentenis houdt? Zijn zij dan zulke dankbare mensen? Heeft God onze dank van node? Als mensen ons weldoen, gevoelen wij ons gedrongen hun dank te bewijzen. Maar wat zullen wij de Heere vergelden? Zelfs een dankbaar hart ontbreekt ons. Niets, niets is er in ons om de Heere dankzegging te geven.

De dankbaarheid moet Hij Zelf in ons werken en zo stelt zelfs de dankbaarheid ons schuldenaar aan en geheel afhankelijk van God, gelijk de kostelijke Geloofsbelijdenis zegt: "Wij zijn in God gehouden voor de goede werken, die wij doen, en niet Hij in ons, aangezien Hij het is, Die in ons werkt beide het willen en het werken, naar Zijn welbehagen." Hoe geheel valt dan ook Gods volk er buiten met al zijn goede bedoelingen en met de inspanning van al zijn krachten! De Heere wordt in Zijn eigen werk verheerlijkt in Zijn gunstgenoten. O, geliefden, wat is het toch nodig te sterven aan al hetgeen van onszelf is, opdat de kracht Gods in onze zwakheid worde volbracht. Hoe laag loopt het met Gods kinderen af. Nooit hadden zij het kunnen denken, dat de weg naar de hemel zó ging, als zij dit moeten ervaren. Het wordt een bekennen, dat zij midden in de dood liggen. Na ontvangen genade vermogen zij niets voort te brengen, dat Gode behagen kan. "Ik zal maken", zegt de Heere, "dat zij een walg van zichzelf krijgen." Maar de Heere verheerlijkt Zichzelf in hen en door de bediening van de Heilige Geest dragen zij de vruchten der dankbaarheid in het volbrengen der goede werken. Ent maar de goede ent in de wijnstok, zo niet de landman het snoeimes gebruikt, gewis de oude stam zou de ent overgroeien en verstikken. Maar de Heere heeft Zelf gezegd, dat de wilde takken worden afgesneden opdat de goede ent vrucht drage en al wie vrucht draagt, die reinigt Hij, opdat zij meer vrucht drage.

De afsnijding van de natuurlijke takken is nodig en zij is het voortdurend werk van de Heilige Geest in de Zijnen. Daartoe is ontdekkende genade van node; daartoe gebruikt de Heere dikwijls diepe wegen van verdrukking en beproeving. Wij moeten sterven aan alle eigen sterkte en verwachting, opdat de Heere in ons verheerlijkt worde en wij Gode dankbaarheid voor al Zijn weldaden bewijzen in Hem, Die niet alleen het zoen-, maar ook het dankoffer is voor Zijn volk. Zo wordt het in de erkentenis van Gods kinderen genade en genade álleen, wanneer zij Gode vruchten mogen dragen. Maar zo is het dan onmogelijk, dat het heilig geloof ledig zij in de mens, aangezien wij niet spreken van een ijdel geloof, maar van zulk één, hetwelk de Schrift noemt een geloof, dat door de liefde werkt, dat de mens beweegt om zich te oefenen in de werken, die God in Zijn Woord geboden heeft; welke werken, als zij voortkomen uit de wortel des geloofs, goed en bij God aangenaam zijn, overmits zij alle door Zijn genade geheiligd zijn.

O, geliefden, welke oefeningen van het geloof zijn er toch in Gods kinderen nodig, om dit recht te verstaan. Niet ons werk kan Gode welgevallig zijn, niet onze dankbaarheid, maar Zijn werk, in ons verheerlijkt, kan Hem alleen behagen en daaruit vloeien de goede werken voort,

die aan de natuur van het nieuwe leven eigen zijn en die de in Christus verlosten daarom doen moeten. Zo de mens in de zonde leeft, is hij vreemdeling van de genade en wordt hij gesloten buiten het Koninkrijk der hemelen. Gods eer vordert het doen van goede werken; daartoe heeft Hij Zijn volk verkoren en wederbaart Hij het, het gemeenschap gevend aan de dood en opstandig van Christus. Zelf draagt het dan ook het profijt van de betrachting der goede werken, terwijl de naaste er door voor Christus gewonnen wordt. Dit nu is het laatste bewijs, dat de Onderwijzer aanvoert voor de noodzakelijkheid der goede werken. Die werken zijn noodzakelijk

IV. vanwege het profijt voor Gods volk.

Zo immers lezen wij in het laatste gedeelte van vraag 86: "Daarna ook, dat elk bij zichzelf van zijn geloof uit de vruchten verzekerd zij, en dat door onze godzalige wandel onze naasten ook voor Christus gewonnen worden", terwijl in vraag 87 diegenen van de zaligheid worden uitgesloten, "die, in hun goddeloos, ondankbaar leven voortvarende, zich tot God niet bekeren." Nu, dat laatste is duidelijk, "want de Schrift zegt, dat geen onkuise, afgodendienaar, echtbreker, dief, geldgierige, dronkaard, lasteraar, noch rover, noch dergelijke, het Koninkrijk Gods beërven zal." Die dus in hun goddeloos leven voortvaren en zich niet tot God bekeren, worden van de zaligheid uitgesloten. O, hoe misleidend is dan toch de leer van de veronderstelde wedergeboorte, die ons maar moet doen geloven, dat wij de zaligheid deelachtig zijn, al leven wij nog in de zonde. U hebt maar vast te houden, dat u wedergeboren zijt en u te bekeren. Maar Gods Woord zegt u, dat u tot het Koninkrijk Gods niet behoort, dat u naar de hel gaat, tenzij het kome tot waarachtige bekering.

Maar nu gaat het over de vraag, *hoe Gods volk door de goede werken als uit de vruchten van het geloof verzekerd wordt*. Is dan de verzekering uit de vrucht, of is zij een daad van de Heilige Geest, waardoor wij met Job mogen zeggen: "Ik weet, mijn Verlosser leeft en Hij zal ten laatste over het stof opstaan"?

Gewis, die verzekering, waarvan Job spreekt, is niet klein. Zij houdt de ziel staande in de poorten des doods. Zij verzekert van het deelgenootschap aan Christus en aan al Zijn weldaden; van de verzoening met God en van de zaligheid, die Gods kinderen beërven zullen. Al Gods volk moet er naar staan, al hangt de zaligheid niet aan deze verzekering, maar aan de oprechtheid des geloofs, hoe zwak dit in zijn oefening ook wezen moge. En over de verzekering van de oprechtheid van het geloof gaat het nu in deze Zondagsafdeling. Die verzekering hangt aan de betrachting der goede werken, die Gode aangenaam zijn in Christus. Om dit recht te verstaan zie men welke veroordeling na het vallen in en bedrijven van de zonde werkt. Zo Gods kinderen in de zonde vallen, vertoornen zij God zeer, vervallen zij in de schuld des doods en bedroeven zij de Heilige Geest, verbreken zij voor een tijd de oefening des geloofs, verwonden zij hun consciëntie en verliezen zij somwijlen voor een tijd het gevoel der genade. Dordtse Leerregels V.

Zeg maar, wat zij dan met de ontvangen genade doen; welke verzekering zij dan in hun hart hebben. God verbergt Zijn aangezicht voor hen; zij roepen vergeefs tot Hem en hun ziel ervaart Gods misnoegen over de zonde.

Maar zo zijn kinders ooit Mijn zuiv're wet verlaten,
Zo 't richtsnoer van Mijn recht ter reeg'ling niet kan baten,
Zo zij ontheiligen, wat Ik heb voorgeschreven,
Dan mogen zij gewis voor Mijn straffen beven.

Wat kan de verzekering van hun staat hen dan baten? God trekt Zich van hun ziel terug; satan benauwt hen van alle zijden; de tuchtroede Gods gaat over hen. Roepen zij, zij vinden geen gehoor. O, donkere dagen voor Gods volk. En stel daartegenover nu de zalige uitlatingen van Gods liefde; het lichten van Zijn vriendelijk aangezicht, als des Heeren kinderen in Zijn wegen wandelen. Dan worden zij van de oprechtheid van hun geloof verzekerd en verkrijgen zij een vrijmoedige toegang tot Gods genadetroon. David klaagde, dat zijn beenderen verouderd werden in zijn brullen de ganse dag, toen hij, van God verlaten, in zijn zonde volhardde. Maar hij roemde in des Heeren goedertierenheid, toen hij, verlost uit zijn ellende, des Heeren aangezicht weder aanschouwen mocht. Welnu, zo is er een verzekering van de oprechtheid van het geloof in de betrachting der goede werken. Een nauwgezet leven geeft een vrijmoedige toegang tot God en eens een ruim sterven. Tot hinken en tot zinken zijn Gods kinderen elk ogenblik gereed; gelijk een schaap dwalen zij in het rond, maar de Heere is hun Bewaarder en zo moeten zij in afhankelijkheid van de bediening des Geestes wel gedurig erkennen met de dichter uit Psalm 119: 88:

Gun leven aan mijn ziel, dan looft mijn mond
Uw trouwe hulp; stier mij in rechte sporen;
Gelijk een schaap heb ik gedwaald in 't rond,
Dat, onbedacht, zijn herder heeft verloren.
Ai, zoek Uw knecht, schoon hij Uw wetten schond;
Want hij volhardt naar Uw geboón te horen.

In hetgeen de Catechismus ons aangaande de noodzakelijkheid der goede werken thans leerde, ligt wel een zeer ernstige waarschuwing voor ons allen, bekeerd en onbekeerd, jong en oud, om op de wegen der zonde niet te wandelen. Nee, o neen! ik wens niets af te doen van de leer der vrije genade, verheerlijkt in Christus aan zondaren, die dood zijn, geestelijk dood en daarom nimmer enig werk kunnen doen, dat goed is voor God. Christus is der zonde gestorven en Hij leeft Gode. Hij heeft niet alleen de schuld Zijns volks voldaan, maar ook de zonde van haar heersende kracht beroofd, ja, in Hem is Zijn volk volmaakt en eenmaal zal het in die volmaaktheid eeuwig met Hem gesteld worden in de zalige gemeenschap Gods. Niemand zal uit zichzelf immer iets voortbrengen, dat Gode welgevallig is. De vernieuwing van de Heilige Geest is ons allen van node, hetzij uiterlijk vroom of goddeloos, om in Christus Gode dankbaarheid voor Zijn weldaden te bewijzen en goede werken te doen. Maar dit betekent volstrekt niet, dat wij, al leven wij nog, zoals wij geboren zijn, vrijelijk de zonde maar dienen mogen. De volmaaktheid Gods, krachtens welke Hij de zonde haat, moest reeds zoveel indruk op onze consciëntie hebben, dat wij de wegen der zonde zouden vlieden.

Zou u, jongeling en jongedochter, in tegenwoordigheid van uw ouders willen bedrijven, wat ge menigmaal in stilte doet? Zoekt gij voor hen niet verborgen te houden, wat ge weet dat hun toorn opwekken zal? Slaat uw hart niet menigmaal als gij denkt, dat openbaar worden zal, wat u bedekt wenst te houden?

Hoeveel te meer moest gij dan en met u elk mens, ook bij het klimmen der jaren, de zonde vrezen, die in de tegenwoordigheid Gods bedreven wordt, onder Zijn alziend oog! Of denkt u er nimmer aan, dat Hij, de vlekkeloos Heilige en onkreukbaar Rechtvaardige, de eeuwige God, de Alomtegenwoordige is? Dat Hij ons ziet in het donker zowel als in het licht; op de eenzame wegen zowel als in het gewoel en gejoel van de menigte der mensen in de stad en op de ijdelheidskermis? Slaat uw ogen naar de hemel en vreest die God, die de schuldige geenszins

onschuldig houden zal. Eenmaal zult u staan voor Gods rechterstoel en rekenschap geven en de minste indruk van Gods gramschap zal u de zonden doen vrezen.
Eens kwam een man met verwilderde ogen mijn catechisatie-lokaal in en vroeg, ja smeekte mij met hem te gaan. Hij was de straat op gevlucht, wist van God, noch Diens gebod, maar zocht een dominee en vroeg of God hem er één wilde doen vinden. Zo viel hij de catechisatie binnen. Na het eindigen ging ik en vond ik man en vrouw in grote wanhoop. Zij hadden volop in de zonde geleefd; een bordeel gehad; hadden een toneelvoorstelling bijgewoond, waar het hun was alsof de hel voor hen geopend werd en toen waren zij gevlucht. O, hun leven, hun gehele leven, getuigde tegen hen; de hel, het onuitblusselijk vuur, lag voor hen. De vrouw had in haar jeugd nog van God en Zijn Woord gehoord, maar in plaats van ter catechisatie te gaan, had zij, bedriegend haar moeder, de plaatsen der ijdelheid bezocht; verder was het gegaan, al verder; aan de gruwelijkste zonden had ze zich overgegeven. En nu? O, beiden zaten ze daar, kropen ze in de vreselijke angsten van hun consciëntie. "Bid", zo riep die man, "bid tot God, in Wiens bestaan ik niet heb willen geloven." O, nooit zal ik de vreselijke angsten vergeten, waarin deze mensen verkeerden.
Misschien zijn er onder ons gehoor, die over de kloppingen van hun consciëntie heengaan; die de vermaningen van vader en moeder in de wind slaan; die kerk en catechisatie verzuimen! Laat het voorbeeld, dat ik u noemde, u ten afschrik wezen. Wellicht zijn er, die wel niet altijd gerust, maar toch steeds weer de zonde dienen; voort, voort gaat het. Vrienden en vriendinnen trekken hen. Zijn ze in de kerk, zij begrijpen niets meer van de preek, omdat hun gedachten met andere dingen zijn vervuld; of zij hebben alles wèl begrepen: het is altijd hetzelfde: een mens is in Adam gevallen en moet in Christus zalig worden. Zij hunkeren heen te gaan en ... Ze gaan! Aan u heb ik nog Gods Woord te brengen. De dag der vergelding komt. Uw geweten zal eens ontwaken. Wellicht reeds in dit leven; misschien op uw sterfbed; gewis, eens als gij zult staan voor Gods rechterstoel en geworpen zult worden in het vuur waar de knagende worm niet sterft; waar het u eeuwig in het aangezicht vliegen zal: eigen schuld, eigen schuld. O, geliefde jeugd, gedenk aan uw Schepper! Wandel voorzichtig, houd u ver van de dienst der wereld: onderzoek Gods Woord, dag bij dag. En niet alleen in uw jeugdig leven, maar vergeet de vermaningen bij het klimmen uwer jaren niet. Wij vliegen door het leven heen. Koop uw tijd uit eer gij roepen zult: Had ik, o had ik toch! en de deur der genade eeuwig zal zijn gesloten.
Och nee, mijn geliefde hoorders, ik zeg dit niet om u aan het werk te zetten alsof u daardoor ook maar een stap nader bij de hemel komen zou. De trouwste kerkganger en ijverigste betrachter, uiterlijk gesproken, heeft niet de minste grond om voor God te bestaan. Maar toch blijft het waar, dat over de zonden, die wij niet bedreven hebben, God ons niet oordelen zal, want Zijn oordeel is rechtvaardig en evenaart de zonden, die gewogen worden in de weegschaal van Zijn gerechtigheid. Maar in die weegschaal zal alleen de gerechtigheid van Christus gelden. Met niet minder kunnen wij voor God bestaan en zonder de vernieuwing van de Heilige Geest hebben wij nog nimmer één daad verricht, één gedachte gevormd, die goed is voor God. Werp dan verre van u het leunen op de rietstaf, die uw hand doorboren zal. De Heere mocht u te sterk worden en gelijk een goddeloze Manasse en een vrome Saulus geveld werden, zo doe de Heere u door Zijn soevereine genade voor Hem invallen als een verloren en verdorven zondaar, om door de vernieuwing van de Heilige Geest als een nieuw schepsel vruchten der dankbaarheid te dragen in de beoefening der goede werken.
Want die tot God bekeerd zijn, uit vrije genade alleen, en voor wie het genade blijven zal tot den einde toe, als zij de zaligheid beërven zullen, die moeten goede werken doen; het kan niet anders. Verklaar het maar voor Hem, Die uw hart en gedachten doorgrondt, of u anders kon,

dan uw vorig leven verlaten, al was er hemel noch hel. Drong u de liefde Gods niet, om naar het volmaakte te jagen? Zou God antinomianen maken? Mensen, die een behagen in de zonde hebben?
Immers neen! Moet u vijandschap, verdrukking dragen, de Heere verzoete uw leed met de gedurige uitlatingen van Zijn gunst. Hij zegene Zijn Woord daartoe. Geef nimmer toe aan de drang van huisgenoten of vrienden, om van de betrachting van Gods geboden af te staan. De goedkeuring Gods is meer dan de liefde van allen die op de aarde zijn en de vernieuwing van de vrije gunst, die de Heere u bewijst, geeft toch weer telkens de verzekering, waarvan wij gesproken hebben en die wij missen als wij van de geboden des Heeren afwijken. Of wordt niet menigmaal de twijfel van uw ziel verdreven in het smaken daarvan, dat de Heere goed is? Valt dan het pak van al uw zonden niet van u af?
Ja, hoe onmogelijk het u ook dikwijls is te geloven, dat God een goed werk in u begonnen heeft, dan moet gij geloven. Zo wordt u reeds in den beginne van uw weg uit de goede werken als uit de vruchten des geloofs, verzekerd. Houdt aan, dringt de Heere. Hij bevestige u in Christus, Die Zijn kerk duur gekocht en uit alle geweld des duivels verlost heeft. Zoekt toch de verzekering van uw inlijving in Hem en geve Hij u dat inblijven in de wijnstok, waardoor gij meer vruchten dragen zult. Daarin wordt uw Vader verheerlijkt.
O, beware de Heere ons voor het vallen in de zonde. Daartoe onthoude Hij ons de tuchtigingen van zijn liefde niet. Hij weet wat Zijn volk van node heeft, om het de zonde te doen sterven en Hij doet het gevoelen wat het is tegen God te zondigen. Toen de profeet Nathan tot David gezegd had: "uw zonden zijn u vergeven", onthield de Heere de koning de betoning van Zijn gramschap over de zonde niet. Het snoeimes kan de wijnstok niet onthouden worden. Roemt dan niet in uw rechtvaardigmaking, maar vervulle de Heere u met die ootmoed die u als onbekwaam tot enig goed als uit uzelf, de kracht van Christus en de bewijzen van de inwoning van de Heilige Geest gedurig zal doen benodigen. Want toch ook Gods kinderen kunnen, hoewel hun lust in de betrachting van Gods geboden is, niets voortbrengen voor God, dat Hem welbehaaglijk is dan alleen in Christus. In Hem ziet de Vader Zijn kerk aan en hun goede werken volgen, geheiligd op het altaar.
De liefde Gods, de dure koping door Christus, de vernieuwing van de Heilige Geest, mogen ons leiden op de smalle weg, die ten leven leidt, opdat de wereld getuigenis geve dat dit een volk is, dat God vreest. En de vrede Gods ons vervulle, die alle verstand te boven gaat. Amen.

De waarachtige bekering

ZONDAG 33

Psalm 86: 6.
Lezen: Jeremia 31: 1-20.
Psalm 138: 1, 2.
Psalm 79: 7.
Psalm 119: 88.

Geliefden,
Welk een treffend voorbeeld van de soevereine en onveranderlijke genade Gods is ons gegeven in het aangrijpend Woord des Heeren, gesproken door de profeet Jeremia: "Is niet Efraïm Mij een dierbare zoon; is hij Mij niet een troetelkind?" Efraïm, de zoon van Jozef en Asnath, later de machtigste van de tien stammen, die zich van Davids huis hadden afgescheurd, Gods dierbare zoon? Zijn troetelkind? Maar hebben dan de profeten ooit geklaagd over de ongerechtigheid van één der stammen, zó als over die van Efraïm? Hoort slechts wat Hosea van Efraïm getuigde! "Efraïm is vergezeld met de afgoden." Verhardend in zijn ongerechtigheid, was Efraïm als een botte duif, zonder hart; het riep Egypte aan; het ging henen tot Assur. Vanwege zijn weelderig en losbandig leven klaagde de Heere over hem: "Dewijl Efraïm een vaars is, gewend gaarne te dorsen, zo ben Ik over de schoonheid van haar hals over gegaan." Als een echte schuldenmaker, die geen rekening meer houdt met de opgestapelde schuld, maar wiens schuldeiser het moede geworden is en al de onbetaalde rekeningen heeft bijeen vergaderd, spreekt de Heere: "Efraïms ongerechtigheid is samengebonden, zijn zonde is opgelegd." En van zulk een doorbrenger zegt nu de Heere: "Is niet Efraïm Mij een dierbare zoon; is hij Mij niet een troetelkind?" Wie bevat de soevereine, onveranderlijke liefde Gods? Gewis, Efraïm heeft zich die niet waardig gemaakt, zomin als één van Gods kinderen. De Heere bemint Zijn volk om Zijns Zelfs wil. De tuchtigingen Gods troffen Efraïm, omdat de Vaderlijke liefde Gods Zijn volk aan de zonde niet prijs geven kan, maar Gods hart wordt van Zijn volk niet afgetrokken en doet Hem spreken: "Hoe zou Ik u overgeven, o Efraïm? U overleveren, o Israël?" Met een eeuwige liefde heeft de Heere Zijn volk lief.
Reeds bij de zegen van Efraïm kwam de soevereiniteit van Gods welgevallen in hem tot uitdrukking. Jacob toch kruiste de armen en legde zijn linkerhand op het hoofd van Manasse, de eerstgeborene, en zijn rechterhand op het hoofd van Efraïm. En hoewel Jozef zei: "Niet alzo, mijn vader, want deze (Manasse) is de eerstgeborene; leg uw rechterhand op zijn hoofd", weigerde Jacob het. God zou naar Zijn welbehagen Efraïm zegenen boven Manasse en hem met Zijn vrije gunst kronen. In die vrije gunst, die eeuwig God bewoog, lag de diepe grond van de liefde, die de Heere Efraïm toedroeg. Daarom en daarom alleen zou Hij Zich van zijn ontfermen en hem niet verstoten. ondanks zijn zonden, betuigde de Heere het: "Hij is Mij een dierbare zoon, een troetelkind", al haat God de zonde en al laat Hij die niet ongestraft, ook niet in Zijn uitverkorenen. Hij brengt hen terecht, al dartelen zij als een ongewend kalf; Hij bekeert hen en doet hen de smarten van hun zonden dragen. In bittere smart over zijn ongerechtigheden heeft Efraïm dan ook uitgeroepen: "Zekerlijk, nadat ik bekeerd ben, heb ik berouw gehad en nadat ik mijzelve ben bekend gemaakt, heb ik op de heup geklopt; ik ben beschaamd, ja ook schaamrood geworden, omdat ik de smaadheid mijner jeugd gedragen heb."

Gods vrijmachtig genade-werk wordt in de bekering van Zijn kinderen verheerlijkt en doet hen de zonde haten, bewenen en verzaken, opdat zij de vruchten der bekering betonen in het doen van die werken, die Gode in Christus behagen, zoals de Heidelberger Catechismus in de drie en dertigste Zondagsafdeling ons zo duidelijk leert. Bij die Zondagsafdeling wens ik thans nader stil te staan, waarin de Onderwijzer aldus vraagt en antwoordt:

Vraag 88: ***In hoeveel stukken bestaat de waarachtige bekering des mensen?***
Antwoord. In twee stukken: in de afsterving des ouden, en in de opstanding des nieuwen mensen.
Vraag 89: Wat is de afsterving des ouden mensen?
Antwoord. Het is een hartelijk leedwezen, dat wij God door onze zonden vertoornd hebben, en die hoe langer hoe meer haten en vlieden.
Vraag 90: Wat is de opstanding des nieuwen mensen?
Antwoord. Het is een hartelijke vreugde in God door Christus, en lust en liefde om naar de wil van God in alle goede werken te leven.
Vraag 91: Maar wat zijn goede werken?
Antwoord. Alleen die uit waar geloof, naar de Wet Gods, alleen Hem ter ere geschieden, en niet die op ons goeddunken of op mensen-inzettingen gegrond zijn.

Ik wens dan met u te spreken van de waarachtige bekering,
I. ***als een werk Gods;***
II. als een werk van Gods volk;
III. als een stervend leven;
IV . als een vruchtdragende vernieuwing.

I. als een werk Gods
Reeds in Zondag twee en dertig sprak de Onderwijzer ons van de noodzakelijkheid van waarachtige bekering, zeggende dat die niet zalig worden, die zich tot God niet bekeren. Hoe zeer hebben wij dan om het heil van onze onsterfelijke ziel op deze zaak onze aandacht te vestigen en haar onmisbaarheid gedurig op ons hart te binden. Johannes de Doper heeft allen onder de toorn Gods besloten, die van de waarachtige bekering vreemdeling zijn. Hij heeft tot de Farizeeën en Sadduceeën, die tot zijn doop kwamen, het ontzettende woord gesproken: "Gij adderengebroedsels! wie heeft u aangewezen te vlieden van de toekomende toorn?" Zij kwamen niet om in het bloed des Lams van hun zonden gewassen te worden, maar om hun naam en eer te behouden. Zij roemden zich Abrahams kinderen te zijn, maar betoonden zich kinderen des satans.
Van de waarachtige bekering waren zij vreemdelingen en Johannes roept hen met aangrijpende ernst toe: "Brengt dan vruchten voort, van bekering waardig en meent niet bij uzelf te zeggen: Wij hebben Abraham tot een vader." Bekering, waarachtige bekering was hun en is ons allen onmisbaar, om de toorn Gods te ontvlieden, die op ons van nature ligt.
De bekering nu is in de eerste plaats Gods werk. Al roemen wij erop Abraham te hebben tot een vader; zijn natuurlijk zaad te zijn; al zijn wij m.a.w. gedoopt en al leven wij stipt naar de wet; al verlieten wij de openbare werelddienst en on- en bijgeloof, zo God ons niet bekeert, is onze bekering niet waarachtig. De Heere heeft ons daarvan sprekende voorbeelden in Zijn Woord gegeven, die ons allen bekend zijn en wel gedurig moesten overdacht worden, opdat de nabijkomende van de ware christen onderscheiden worde.

Ik bepaal u slechts bij Orpa, die wel haar godvrezende schoonmoeder aanhing en mede optrok uit Moab, maar die, hoewel wenende, van haar scheidde en tot haar volk en afgoden wederkeerde, die zij nimmer van harte een scheidbrief gegeven had. Tot aan de grenzen ging Orpa; verder niet. Tot aan de grenzen kunnen wij komen met veel gevoel en sympathie voor Gods kinderen, maar zonder dat Gods werk in ons werd verheerlijkt. Ezau's tranen, Sauls verandering, Achabs vernedering, Judas' schuldbelijdenis, Demas' afval, bevestigen het ons voorts, dat indien het genadewerk Gods ontbreekt, de bekering niet waarachtig is. Er zijn algemene overtuigingen, oppervlakkige indrukken van Gods grote daden, bang angsten voor dood en hel en schrikkelijke wroegingen in de consciëntie, die alle buiten de waarachtige bekering omgaan, omdat zij de wortel missen van het genade-werk Gods in ons.
Als dat werk Gods bezien, wordt de bekering vereenzelvigd met de wedergeboorte, waardoor wij verstaan, zoals in de Dordtse Leerregels beleden wordt, dat zij is "die vernieuwing, nieuwe schepping, opwekking van de doden en levendmaking, waarvan zo heerlijk in de Schrift gesproken wordt, dewelke God zonder ons in ons werkt." (Dordtse Leerregels III, IV; 12.)
Zij is dus een eenzijdig Godswerk. Een mens kan tot zijn natuurlijke geboorte niet toedoen, evenmin tot zijn wedergeboorte. Gods uitverkorene is in de wedergeboorte geheel lijdelijk. De Heere werkt die "zonder ons in ons", uit het onvergankelijk zaad van het Woord van God en dat niet "door middel van de uiterlijke prediking alleen, noch door aanrading of zulke manier van werking, maar het is een gans bovennatuurlijke, een zeer krachtige en tegelijk zeer zoete, wonderbare, verborgene en onuitsprekelijke werking (van de Heilige Geest), dewelke naar het getuigenis der Schrift in haar kracht niet minder, noch geringer is dan de schepping of de opwekking der doden."
Van enige voorbereiding des mensen tot zijn wedergeboorte kan dan ook geen sprake zijn. De Heere rukte de goddeloze Manassé als een brandhout uit het vuur; Hij velde een woedende Saulus op de weg naar Damascus; Hij opende het hart van een godsdienstige Lydia en wie de gegevenen van de Vader aan Christus in hun wandel ook zijn, zij allen worden door de onwederstandelijke werking van de Heilige Geest in de tijd van Gods welbehagen geroepen uit de dood tot het leven; door Hem wedergeboren, waarachtig tot God bekeerd. Uit Adam worden zij afgesneden en in Christus ingelijfd; het oprecht geloof wordt in hun ziel geplant en zij kunnen niet verloren gaan. Daarom verstaat dan ook de Roomse kerk van de wedergeboorte niets, als zij leert, dat deze weder te verliezen is en wijkt ook Luther in deze van de Schrift af. Er is geen afval van heiligen. Het goede werk, dat de Heere in Zijn volk begonnen heeft, zal Hij voleindigen tot op de dag van Jezus Christus. Ook hebben wij ons wel te wachten van het drijven dergenen, die de wedergeboorte eerst dáár stellen, waar de Heilige Geest Gods kinderen in het hart verzekert van hun staat en verzoening met God in Christus. Hoewel die verzekering vele van Gods kinderen althans dikwijls lange tijd ontbreekt en zij van hunnerzijds vanwege de onzekerheid in het gelovig bewustzijn van hun wedergeboorte door Comrie bij een embryo, een nog ongeboren vrucht, vergeleken worden, zijn er toch slechts twee staten, n.l. die des doods en des levens; wij zijn onwedergeboren en mitsdien dood óf wedergeboren en door God levend gemaakt; een derde staat is er niet.
Daarbij komt nog, dat de wedergeboorte van stonde aan haar levenswerking in de ziel doet ervaren. Een onbewuste wedergeboorte in die zin, dat noch de levendgemaakte, noch iemand anders daarvan iets merken zou, bestaat er niet. Calvijn merkte dienaangaande reeds op, dat een ieder de werking van zonde wel gewaar wordt en zou dan Gods volk het zo krachtdadige, onweerstandelijke werk van de Heilige Geest niet gewaar worden? Dit te stellen is een grote ongerijmdheid. Het strijdt tegen de Schrift, wat sommigen gedreven hebben, dat men jarenlang kan zijn wedergeboren en toch de zonde en de wereld dienen en dat met name

Paulus zou zijn geweest een wedergeboren vervolger van de gemeente Gods. Die wedergeboren is, heeft lief degenen, die uit God geboren zijn en vervolgt hen niet. Het is één van de eigenschappen dergenen, die tot God bekeerd zijn, dat zij God en Zijn volk en Zijn Woord en inzettingen liefhebben, omdat de liefde Gods in hun harten is uitgestort. Wil men zichzelf en anderen niet misleiden, dan bedenke men wel, dat geen zondedienaar het koninkrijk Gods beërven zal. Gods Woord sluit hen buiten en wie heeft het recht om hun te zeggen: "Gij zijt toch wedergeboren, alleenlijk moet gij u maar bekeren en uw levenswijze veranderen."
Wedergeboorte en waarachtige bekering zijn niet van elkaar te scheiden. Toch hebben op het voetspoor van á Lasco onze godgeleerden wel onderscheiden in die zin, dat de bekering vrucht der wedergeboorte is. Tegen dit onderscheid maken wij geen bezwaar, mits men maar deze beide weldaden niet uit elkaar rukt. Toen de Heere Zacheüs uit de vijgenboom riep, openbaarde deze van stonde aan de vrucht, zeggende: "De helft van mijn goederen geef ik de armen en indien ik iemand iets door bedrog ontvreemd heb, dat geef ik vierdubbel weder." De moordenaar aan het kruis bestrafte dadelijk de andere moordenaar; Paulus predikte van stonde aan Christus, Die hij vóórdien vervolgd had en een ieder, die door God bekeerd wordt, verzaakt de zonde, waarin hij geleefd heeft en de eigengerechtigheid, die hij in zijn dodelijke gerustheid tot zijn grond van zaligheid stelde. Het komt in het leven, in de wandel, in het verborgen en in het openbaar uit, dat de Heere in de wedergeboorte de dode zondaar levend maakte en vernieuwde, beide in verstand en wil en dat de wil vernieuwd zijnde nu zelf ook werkt."

II. Hierop geven wij nader acht, als wij de waarachtige bekering in de tweede plaats bezien als een werk van Gods volk.
Nee, niet alsof het wedergeboren volk van God in eigen kracht goede werken zou kunnen doen, d.w.z. iets zou kunnen voortbrengen, dat aan de volmaaktheid Gods beantwoorden kan. Maar de inwoning van de Heilige Geest in hen is de bron en kracht van het goede werk, dat de levend-gemaakte verricht en dat, in Christus geheiligd, Gode welbehaaglijk is. "Zonder Mij", zo sprak Christus in Johannes 15, "kunt gij niets doen." Niets, geen zucht slaken, die tot de troon van God opgaat; geen zondige gedachte zelfs overwinnen, veel minder een daad verrichten, die goed is voor God. Alle pogen om zelf wat voor God te zijn, te worden of te doen, is een roken aan eigen garen en een stank in Gods neusgaten. Maar als vrucht van het doorgaand werk Gods in de Zijnen, is de bekering een werk van Gods kinderen. Hun verlicht verstand bedenkt de dingen, die boven zijn; hun vernieuwde wil jaagt naar het volmaakte; zij dragen vruchten, der bekering waardig.
Uit de bekering door God vloeit dan ook een zich bekeren, waarvan wel meer dan honderd malen in de Bijbel gesproken wordt. Toen de Joden zich in Johannes 8: 39 erop beriepen, dat Abraham hun vader was, zei Jezus tot hen: "Indien gij Abrahams kinderen waart, zo zou gij de werken van Abraham doen." Nu zij dit niet deden, openbaarden zij niet te behoren tot het zaad van belofte. Zij deden de werken van hun vader, de duivel, en die was een mensenmoorder van den beginne. God was hun Vader niet en de liefde tot de Heere Jezus ontbrak hen. In hun werken was het openbaar, dat zij niet wedergeboren waren, noch een zaad van wedergeboorte in zich droegen. Voorwaar, dan zouden zij zich bekeerd hebben, van stonde aan en de waarheid Gods hebben lief gekregen. Zij, die de mond vol hebben van Abrahams natuurlijk zaad en daaraan de beloften Gods toekennen, die alleen in Christus ja en amen zijn, mogen het woord van de Heere Jezus zich voor gezegd houden, dat het zaad van Abraham het geestelijk zaad is; de wedergeborenen, die de werken van Abraham doen en de kinderen van belofte zijn.

En die werken zijn niet alleen uiterlijke gehoorzaamheid, die betracht wordt in het opgaan naar Gods huis en het zich onttrekken van de vermakingen van de wereld, maar gelijk de Heere het Zelf gezegd heeft, bestaan die werken in het liefhebben van Hem, Die van de Vader is uitgegaan. "U, die gelooft, is Hij dierbaar"; ook verstaat Abrahams zaad de sprake van Christus en gelooft Hem, wat niemand kan noch wil van nature, ook niet, al behoort hij tot Abrahams natuurlijk zaad. Wij moeten wedergeboren worden, om ons tot God te bekeren en naar des Vaders welbehagen de zaligheid in Christus te zoeken. In de wedergeboorte is de uitverkoren zondaar lijdelijk en werkloos, maar in de voortgaande bekering blijft hij dit niet, al is én wat het levensbeginsel én wat de oefening betreft, die bekering er alleen door de bediening, opwekking, wil en verstand bewegende en ziel en lichaam beheersende bearbeiding van de Heilige Geest.
Alle werk, in eigen kracht verricht, worde ook hier afgesneden en toch nimmer mogen wij uit het oog verliezen, dat de Schrift niet een lijdelijkheid predikt, gelijk sommigen die voorstaan, waarbij het volk van God (vergun mij de aanhaling) als "dood en verrot" wordt voorgesteld en de roeping der dadelijke heiligmaking, waartoe God Zelf verstand en wil vernieuwde, teniet gedaan wordt. De Heilige Schrift spreekt zo geheel anders van des Heeren volk, zeggende: "Gij zijt een uitverkoren geslacht, een koninklijk priesterdom, een heilig volk, een verkregen volk, opdat gij zou verkondigen de deugden Desgenen, Die u uit de duisternis geroepen heeft tot Zijn wonderbaar licht."
Onze Gereformeerde vaderen beleden dan ook zo geheel anders, zeggende: "Alsdan wordt de wil, zijnde nu vernieuwd, niet alleen van God gedreven en bewogen, maar, van God bewogen zijnde, werkt hij ook zelf. Waarom ook terecht gezegd wordt, dat de mens door de genade, die hij ontvangen heeft, gelooft en zich bekeert." In de Dordtse Leerregels stelden zij de wedergeboorte eerst als het absolute werk Gods, gaande aan het geloof vooraf, om deze daarna als vrucht van het geloof te handhaven. Zo ook deden zij in artikel 24 der Geloofsbelijdenis, welk artikel over de heiligmaking handelt en waarin geschreven staat, dat het waarachtig geloof de mens wederbaart. In engere zin gaat de wedergeboorte dus aan het geloof vooraf, maar in ruimere zin, betekenend de bekering tot God en de betrachting van Gods geboden, vloeit zij uit het geloof voort. En in dit laatste opzicht is de bekering een werk van Gods volk, dat door God "gedreven en bewogen wordt."
Dientengevolge wordt van de waarachtige bekering in de Catechismus gehandeld in het stuk van dankbaarheid. Gold de bekering geheel alleen het soevereine werk Gods tot zaligheid en niet de daaruit spruitende levensopenbaring van Gods kinderen, dan had de behandeling van dit gewichtig stuk haar plaats gevonden in het deel van de Heidelberger, dat over des mensen verlossing handelt. De plaats aan de waarachtige bekering gegeven, is dus op zichzelf reeds het bewijs er van, dat onze vaderen de bekering van de wedergeborene handhaafden als vloeiend uit de aard van het nieuwe leven en betracht wordend door de krachtdadige werking van de Heilige Geest. Want toch al de goede en ernstige voornemens van Gods kinderen, om volmaakt voor God te leven, lijden schipbreuk. Het wordt bevindelijk geleerd, hoezeer zij Christus de kroon van het hoofd nemen zouden en vèr blijven van de diepe erkentenis: "Uit genade zijt gij zalig geworden."
Door de leiding van de Heilige Geest wordt Gods volk armer, nietiger, ongelukkiger in zichzelf, maar opdat het alle sterkte in Christus vinden en door het geloof uit Hem putten zal. Een "ontdekking", die niet naar Christus voert, is een verachteren in de genade; men kan het leven er bij houden; er bij teren op de gestalten van weleer of op de bevestiging van zijn staat. De ware ontdekking is de nadere bekendmaking van onze diepe ellendestaat, maar voert ook tot Christus. Dit deed de bruid uitroepen: "Trek mij, wij zullen U nalopen", en wederom:

"Bekeer mij, zo zal ik bekeerd zijn." Paulus eindigde niet in een dorre klacht over zijn ellende, maar in levende geloofsoefening riep hij uit: "Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen (niet van, maar) uit het lichaam dezes doods?", om dan als vrucht dier ontdekking van zijn ellenden te eindigen in Hem, Die de Zijnen behoudt: "Ik dank God door Jezus Christus, onze Heere" en te besluiten: "Zo dan, ik zelf dien wel met het gemoed de wet Gods, maar met het vlees de wet der zonde." De waarachtige bekering alzo is een werk 'van Gods volk, maar wordt alleen betracht in de mogendheden des Heeren, waarin Zijn kracht in zwakheid wordt volbracht.

III. ***Daarom juist spreekt de Catechismus, zoals wij nu in onze derde hoofdgedachte nader vernemen, van de waarachtige bekering als een stervend leven.***

De waarachtige bekering toch bestaat in twee stukken: in de afsterving van de oude en de opstanding van de nieuwe mens. Paulus schrijft dit aan de gemeente te Eféze: "dat gij zou afleggen, aangaande de vorige wandel, de oude mens, die verdorven wordt door de begeerlijkheden der verleiding, en dat gij zou vernieuwd worden in de geest uws gemoeds, én de nieuwe mens aandoen, die naar God geschapen is in ware rechtvaardigheid en heiligheid." (Eféze 4: 22-24). Eveneens wekt de apostel de Colossenzen op tot heilige wandel: "dewijl gij uitgedaan hebt de oude mens met zijn werken, en aangedaan hebt de nieuwe mens, die vernieuwd wordt tot kennis, naar het evenbeeld Desgenen, Die hem geschapen heeft." Zo voegt Gods Woord de beide delen der waarachtige bekering samen; deze zijn dus niet te scheiden. Het is niet zo, dat het ene stuk er reeds zijn kan, waaraan dan later het andere zou worden toegevoegd.

Neen! de bekering bestaat niet uit maar in twee stukken; zij is geboorte, wording en wasdom van één geheel. Waar de opstanding van de nieuwe mens aanvangt, begint ook de afsterving van de oude mens. Men spreke dan ook niet van degenen, die tot God bekeerd zijn, als bestonden zij uit twee mensen: het vlees, dat alleen geschikt is voor de vertering en de geest, beschikt ten leven. Zulk spreken is anti-nomiaans. Oude en nieuwe mens zijn niet twee verschillende personen in één en dezelfde wedergeborene, zodat alle zonde en ongerechtigheid door hem zou kunnen afgeschoven worden op de oude mens. Het is er verre van.

De oude mens is de verdorvenheid, die zich over geheel de mens verspreidt, het verstand verduisterd en de wil verdorven heeft. Hij wordt voorts in de Schrift genoemd: het lichaam der zonde; onze leden, die op aarde zin; de wet der zonde. Van nature zijn wij, krachtens onze val, oude mens, dood, geestelijk dood, en al onze gedachten en werken zijn boos.

Maar de Heere vernieuwt Zijn volk en die vernieuwing is ook geheel wat de delen, niet wat de trappen, betreft. Gods uitverkorene en gekochte met het bloed van Christus, hij zelf, zijn gehele -persoon, wordt vernieuwd. Het is niet waar, dat God in het stenen hart van Zijn volk een zacht plekje maakt, maar Hij neemt het stenen hart weg en geeft een vlesen hart in deszelfs plaats. "Het oude is voorbij gegaan; zie, het is alles nieuw geworden." Alles, verstand en wil en genegenheden; elk deel is vernieuwd. Nieuwe schepselen zijn zij in Christus Jezus.

Maar (en hierin spreekt zich de soevereine en aanbiddelijke wijsheid Gods uit in het zaligen van de Zijnen) tegelijk is in elk vernieuwd deel een overblijfsel van de oude mens, d.w.z. de verdorvenheid der zonde hangt Gods volk aan in verstand en wil en genegenheden, zo lange tijd het in dit leven is. Een geheel vernieuwd persoon dus, in Christus, Zijn Hoofd, volmaakt en in al zijn vermogens dragend de overblijfselen der zonde. Dit deed Paulus zeggen: "Ik dan doe datzelve nu niet meer, maar de zonde, die in mij woont; want ik weet, dat in mij, dat is in mijn vlees, geen goed woont." Niet, alsof de apostel de verantwoordelijkheid voor het kwaad ontkennen wilde, want toch, als Gods kinderen gevangen genomen worden onder de wet der zonde, waarvan Christus hen heeft vrijgemaakt, dan is dat door eigen schuld, omdat zij de

eerste liefde verlaten hebben; op het bed der zorgeloosheid zich hebben neergelegd en de geestelijke strijd niet kampen, terwijl een driehoofdige vijand dag noch nacht aflaat. Maar toch neemt dit alles niet weg, dat zij nieuwe schepselen zijn, uit de heerschappij der zonde verlost, die worden toebereid tot de eeuwige heerlijkheid.
Alsdan zal de tot God bekeerde tot volle wasdom komen en de kroon der eeuwige overwinning dragen. In dit leven blijft echter het vlees begeren tegen de geest en deze twee staan tegenover elkaar. Zie, daarom leert de Catechismus, dat de waarachtige bekering is een stervend leven. De Heere Jezus heeft over Zichzelf gesproken van het tarwegraan, dat in de aarde sterft en stervend vruchten draagt. Hij moest sterven om Zijn volk het eeuwige leven aan te brengen. Maar Hij doet ook de Zijnen Zijn voetstappen drukken; ook zij moeten sterven om te leven.
In de bekering is het voortgaand zielsproces van de afsterving van de oude en de opstanding van de nieuwe mens. Eén plant zal Gods volk worden in de gelijkmaking van Christus' dood, opdat het het ook zal zijn in de gelijkmaking Zijner opstanding. "Zo dan, broeders, wij zijn schuldenaren niet aan het vlees om naar het vlees te leven; want indien gij naar het vlees leeft, zo zult gij sterven, maar indien gij door de Geest de werkingen des lichaams doodt, zo zult gij leven." En door de Geest doden wij de werkingen des lichaams alleen in de beoefening van onze krachteloosheid. Jacobs heupspier, waarin de kracht lag van de worstelaar, werd verwrongen in de worsteling aan Pniél en hij werd overwinnaar in Gods kracht. Maar al te zeer echter kan Gods volk rechtop gaan en is het niet hinkende aan zijn heup. Daardoor is er zo weinig praktikaal afsterven van de oude mens; onze heupspier moet verwrongen, onze kracht gebroken worden. Want "Hij geeft de moede kracht en Hij vermenigvuldigt de sterkte die, die geen krachten heeft; de jongen zullen moede en mat worden en de jongelingen (die in de kracht van hun leven zijn) zullen gewisselijk vallen, maar die de Heere verwachten, zullen de kracht vernieuwen; zij zullen opvaren met vleugelen gelijk de arenden, zij zullen lopen en niet moede worden, zij zullen wandelen en niet mat worden."

De afsterving van de oude mens nu is, zo zegt ons de Onderwijzer in vraag 89: "een hartelijk leedwezen, dat wij God door onze zonden vertoornd hebben en die hoe langer hoe meer haten en vlieden."
De Schrift geeft ons dienaangaande wel klare voorbeelden. Zie b.v. eens de tollenaar, achter in de tempel, voor God en mensen beschaamd, die zijn ogen naar de hemel niet durfde opheffen, Gods oordeel vrezend en als rechtvaardig erkennend, zich op de borst slaan. De zonde is hem tot smart; zijn ziel is vervuld met een droefheid naar God, die een onberouwelijke bekering tot zaligheid werkt. Voor hem is geen uitweg dan die der genade en hij roept: "O God, wees mij, zondaar, genadig." Is in die tollenaar ons niet het beeld getekend van de levend gemaakte zondaar? In de waarachtige bekering krijgt de zondaar met God te doen; o, zij hebben niet alleen een wroegende consciëntie, gelijk velen, die door algemene overtuiging worden verontrust en voor de hel vrezen, totdat zij straks weer in hun dodelijke gerustheid terug vallen.
Maar het is hen op de ziel gebonden, dat zij God beledigd en vertoornd hebben door hun zonden. Zij bekennen, wat noch Kaïn, noch Ezau, noch Judas erkennen konden, dat God rechtvaardig is al zou Hij hen eeuwig verdoemen. En in dat erkennen van Gods recht ligt reeds blijdschap; het doet de door de Heere getrokkenen de koorden der veroordeling om de hals, slaan en uitroepen: "Ik zal mijn Rechter om genade bidden." Met een oprechte droefheid is hun hart vervuld, dat zij God beledigd, Zijn deugden geschonden hebben; in hun hartelijk leedwezen bekennen zij: "Tegen U, U alleen heb ik gezondigd en gedaan dat kwaad is in Uw

ogen"; in het eenzame, in het holle van de nachten vlieten waterbeken af uit hun ogen. Hun afgelegde levensweg zien zij geheel voor zich; zij kunnen niet langer voort. Het wordt een haten van de zonde; ja een haten en diensvolgens een vlieden. Vrienden en metgezellen zeggen zij vaarwel en deze verlaten hen, omdat hun leven zo geheel anders geworden is. Hetzij Paulus of Timotheüs; Lydia of de stokbewaarder; Ruth of de Kanaänese vrouw, zij allen komen gevlogen tot de vensteren, als een duif uit het land van Assur of een vogeltje uit Egypteland Men denke niet dat de bekering andere eigenschappen heeft bij de één of bij de ander.

Velen, die zich op de zandgrond van hun historiële kennis neerzetten, roepen: "Men behoeft niet eens Paulus' bekering." Maar welke bekering dan? Is er, hoe onderscheiden de wegen Gods met Zijn volk ook zijn, nog een andere? De Onderwijzer vraagt dan ook niet naar "een", maar naar "de" waarachtige bekering. Er is slechts één bekering, die waarachtig is en deze bestaat in een hartelijk leedwezen, dat wij God door onze zonden vertoornd hebben en een hartelijke vreugde in God door Christus. Naar God zijn de oprechten bedroefd en deze droefheid doet hen vragen naar het herstel in Gods gemeenschap, die zij door de zonde verbroken hebben; het wordt hen om God te doen. Daarom worden zij bedroefd vanwege hun gemis van Christus, Die alleen de weg, de waarheid en het leven is. Zo lange tijd zij Hem als hun Zaligmaker niet eigenen kunnen, vervult zulk een droefheid dikwijls hun hart, dat zij wang en leger zouden nat houden, van schreien nimmer mat. Deze droefheid doet hen ook treuren over de verbergingen van Gods vriendelijk aangezicht, omdat het hun goed is nabij God te zijn; ja zij worden bedroefd vanwege het uitwonen van de Heere; hun ziel dorst naar de eeuwige zaligheid, waar zij verlost van zonden en ellenden hun God en Koning eeuwig en volmaakt zullen prijzen.

Wonderlijke, onbegrijpelijke droefheid! De wereld kent haar niet; die is bezet met een droefheid, die de dood werkt. Maar in het treuren, dat de waarachtige bekering eigen is, ligt reeds blijdschap, ja, een hartelijke vreugde in God. Zij wordt gewerkt door de Heilige Geest op grond van de verzoening der zonden door Christus. Hij vervult hun zielen met de liefde Gods, die hen in wederliefde doet zeggen: "God heb ik lief." Hij opent Zijn Woord voor hen en de rijkdom der beloften, die hen doen blikken in het heil, dat Gods volk in Christus bereid is; Hij ontsluit hun, waar zij geen weg meer weten, de weg der verlossing. O, hoe ruim wordt hun dan het zalig worden. Met Johannes kunnen zij dan wel zeggen: "Het was de tiende ure"; nooit om te vergeten. Hij eigent de beloften hun toe, die, hoe donker het ook worden moge, toch nimmermeer uit de ziel worden weggerukt en een pleitgrond geven en hen doen zeggen met David:

Gedenk aan 't woord, gesproken tot Uw knecht,
Waarop Gij mij verwachting hebt gegeven.

Hoeveel te groter wordt hun vreugde in God door de verzekering van de Heilige Geest, dat zij niet alleen een ander, maar ook eens Anderen geworden zijn, het eigendom van Christus en Hij de hunne, door Wie zij met God verzoend zijn en de aanneming tot kinderen verkregen hebben. Zij zijn erfgenamen Gods en mede-erfgenamen van Christus.

Mijn geliefden, de vreugde, die in de waarachtige bekering Gods volk geschonken wordt, is in woorden niet uit te drukken. Zij, die er enige kennis van gekregen hebben, moeten wel zeggen: "Uw liefdedienst heeft mij nog nooit verdroten." In de verdrukkingen, die de kerk Gods lijdt, worden zij zo zeer verheugd, dat zij, door de tranen heen, zingen: "Maar de Heere zal des daags Zijn goedertierenheid gebieden en des nachts zal Zijn lied bij mij zijn." En dan die voorsmaken, die geschonken worden van de eeuwige zaligheid. Paulus werd opgetrokken in

de derde hemel en al Gods volk krijgt toch iets te smaken van de zaligheid, die het eenmaal volkomen zal deelachtig worden, al is het dat de wereld het uitwerpt en kruisigt. Deze hartelijke vreugd in God trekt Gods kinderen van de zonde af, doet hen de wereld verachten en werkt een hartelijke lust en liefde naar de wil van God in alle goede werken te leven. Maar niet om in hun werken de zaligheid te zoeken of enige verdienste daaraan toe te schrijven, want goede werken zijn alleen deze, die uit een waar geloof, naar de wet Gods, Hem ter eer geschieden en niet, die op ons goeddunken of menseninzettingen gegrond zijn.

IV. Zo spreekt de Catechismus in de laatste vraag, waarbij wij nu nog slechts enkele ogenblikken stilstaan, ***als wij ten vierde de waarachtige bekering bezien als een vruchtdragende vernieuwing.***
Reeds in de vorige Zondagsafdeling hebben wij enkele opmerkingen gemaakt aangaande de goede werken en bij de behandeling van de Wet des Heeren staat ons van gebod tot gebod daarover breder te handelen. Wij volstaan in dit laatste stuk van deze Zondag dan ook met enkele opmerkingen. Door de goede werken hebben wij niet te verstaan, wat wij voor goed houden. Dit zij wel het eerste, wat wij te bedenken hebben. Wat burgerlijk en kerkelijk goed geacht wordt in ons leven, is nog niet goed voor God.
De Roomse kerk moge een stelsel van wet op wet, gebod op gebod opbouwen en daaraan zelfs verdienste toeschrijven tot betaling van de dagelijkse zonden, Gods Woord leert ons niet alleen, dat onze beste werken niets verdienen, maar betuigt ons tevens: "Tevergeefs eren zij Mij, lerende leringen, die geboden van mensen zijn." Hoe geheel anders spreekt dan ook de Catechismus over de goede werken als vruchten van de waarachtige bekering, wijzend op de wortel, de regel en het doel der goede werken.
De wortel daarvan is het waar geloof; de regel is Gods wet en het doel is Gods eer. "Al wat uit het geloof niet is, dat is zonde." Door het geloof oefent Gods volk de gemeenschap met Christus, in Wie het geheiligd wordt en in Wie al zijn werken volmaakt gesteld worden voor God. De Heere heeft een welgevallen in Zijn volk, maar alleen waar Hij het aanziet in de offerande van Christus, Die voor Zijn aangezicht is. In zichzelf aangemerkt zijn Gods kinderen niet anders dan arme zondaren en hun werken zijn alle met zonden bevlekt. Hoe zouden deze dan goed kunnen zijn voor God?
Maar in de volmaakte gehoorzaamheid van Christus zijn zij Gode welgevallig en het is dan ook alleen door het geloof, dat degenen, die tot God bekeerd zijn, goede werken doen. Hun wandel is een wandel des geloofs. Geheel hun leven is dan alleen recht, indien zij door het geloof in Christus wandelen. "Ik weet", zegt Paulus, "dat in mij, dat is in mijn vlees, geen goed woont" en mitsdien kan Gods volk nimmer enig goed werk doen buiten de geloofsgemeenschap met Christus. Uit de wortel van het geloof komen dan ook alleen de goede werken voort, door het inblijven in Christus, als de rank in de wijnstok. Doortrokken van de levenssappen van Christus, dragen Gods gunstgenoten de vruchten der waarachtige bekering in het voortbrengen der goede werken.
Dit moet hen wel bij de voortduur doen sterven aan alles wat zij in eigen krachten trachten voort te brengen en telkens weer beschaamd doen uitkomen met alle verwachtingen, die zij op zichzelf stellen. O, het loopt zo laag met Gods kinderen af; zij zijn gelukkig, wanneer zij met Paulus mogen uitroepen: "Hoewel ik niets ben", opdat zij alles zullen zijn in Hem, Die hun Hoofd en Zaligmaker is. "Ik ben zwart", zo getuigt de kerk van zichzelf, maar zij voegt er door het geloof bij: "Maar liefelijk'; namelijk "liefelijk" alleen in Christus. Die overgang in Hem is noodzakelijk opdat wij niet in onszelf eindigen en met onszelf omkomen. De wandeling van

Gods kinderen is door geloof en niet door aanschouwen en hun goede werken komen dan ook alleen op uit de wortel des geloofs.
Maar deze richten zich dan ook naar de regel van Gods wet. Welke waarde hebben de Roomse boetedoeningen voor God? Heeft Hij ze geboden? Wat betekenen onze werken, zo zij aan de heilige wet des Heeren, in de Tien Geboden van de Sinaï afgekondigd, niet beantwoorden? God heeft Zijn wil ons in Zijn wet bekend gemaakt en wat eist de Heere anders van ons dan recht te doen en weldadigheid lief te hebben en ootmoedig te wandelen met onze God? Het volk van Israël mocht al in zijn eigen wegen God zoeken te behagen en uitroepen: "Waarmee zal ik de Heere tegenkomen en mij bukken voor de hoge God? Zal ik Hem tegenkomen met brandofferen, met éénjarige kalveren? Zou de Heere een welgevallen hebben aan duizenden van rammen, aan tienduizenden van oliebeken? Zal ik mijn eerstgeborene geven voor mijn overtreding, de vrucht mijns buiks voor de zonde mijner ziel?"
Zolang het volk Gods wet vertrad en de Heere tot een Twister stelde, sneed God alles af. Eén zaak slechts wilde Hij: dat Zijn wet als richtsnoer zou worden gesteld; en zo Zijn kinderen ooit Zijn zuivere wet verlaten, zal Hij hen bezoeken met de roe en bittere tegenheden. Naar Zijn wet oordeelt de Heere en onze werken zijn alleen goed, als zij naar Zijn wet geschieden en aan de wet kunnen zij alleen beantwoorden, indien zij door het geloof gebracht worden, geheiligd door de offerande van Christus en beogend Gods eer.
Het doel van de goede werken beschrijft de Catechismus dan ook ten slotte als te geschieden God ter eer.
Niet dus om de hemel te verdienen, hetwelk Christus voor de Zijnen gedaan heeft, worden de goede werken betracht, maar opdat God verheerlijkt worde, zoals wij reeds in Zondag twee en dertig vernamen. Gods volk is aan Gods eer gebonden. Zijn verheerlijking is zijn zaligheid; de krenking van zijn deugden zijn smart. Zijn goede werken hebben slechts één doel, en dat doel is, dat "uw Vader, Die in de hemelen is, verheerlijkt worde." "Hetzij dan dat gijlieden eet, hetzij dat gij drinkt, hetzij dat gij iets anders doet, doet het alles ter ere Gods." Maar wie moet dan niet toestemmen, dat het goede te doen door genade wel in het willen van Gods kinderen is, maar het kwade hen bij ligt en dat het voortbrengen van goede werken alleen maar kan geschieden in de gemeenschap van het geloof met Christus door de krachtdadige werking van de Heilige Geest. Door Zijn genade zullen zij de vruchten dragen, die de Heere welbehaaglijk zijn. Zingen wij daarvan uit Psalm 79: 7:

Zo zullen wij, de schapen Uwer weiden,
In eeuwigheid Uw lof, Uw eer verbreiden,
En zingen van geslachten tot geslachten
Uw trouw, Uw roem, Uw onverwinb're krachten.

Is die waarachtige bekering nu ook in u gewrocht? De ogen des Heeren zien in het binnenste van ons. Voor de mensen kunnen wij wat schijnen te zijn; ons zelf kunnen wij misleiden en bedriegen, maar God nooit. Beproeft, mijn medereizigers naar de eeuwigheid, uzelf. Zonder wedergeboorte zal niemand het Koninkrijk der hemelen kunnen zien, noch ingaan. En als God ons wederbaart, dragen wij daarvan bewustzijn en komt dit openbaar in de vruchten. Dekt uzelf niet met een veronderstelling, dat u wedergeboren zijt, terwijl u nog leeft, zoals u bent geboren. God Zelf sluit u buiten het Koninkrijk der hemelen en u gaat met een ingebeelde hemel verloren, tenzij u wedergeboren wordt en tot waarachtige bekering komt. Ook al leeft u onder Gods Woord, gelijk Nicodemus is u niet minder nodig. Met een plechtige eed betuigde

de Heere het, zeggende: "Voorwaar, voorwaar zeg Ik u, tenzij dat iemand wederom geboren worde, hij kan het Koninkrijk Gods niet zien."
En die waarachtige bekering geschiedt niet onbewust, zonder dat gijzelf of iemand anders er iets van bemerkt. Verwerpt toch die misleidende leer van de onbewuste wedergeboorte. Als God in ons werkt, worden wij het gewaar in de krachtdadige, vernieuwende werking van Zijn Heilige Geest. Toetst uzelf aan de kenmerken van de waarachtige bekering. O, er is zoveel schijn-bekering! De droefheid naar God, de smart der zonde, de innerlijke liefde tot God en Zijn geboden, worden in de nabij-komende christen gemist. Moeten wij niet in vreze zijn over velen, die wel de waarheid nawandelen, wel vele consciëntie-overtuigingen hadden, maar nimmer onder Gods recht hebben leren buigen? Nimmer over de grenzen van Moab zijn heengekomen!
Het is niet uit hardheid, dat ik het u aanzeg, maar uit het belang uwer onsterfelijke ziel; dat uw gronden niet houdbaar zijn als gij voor Gods rechterstoel zult verschijnen. Straks staat gij aan de oever des doods en hoe vreselijk zal het u zijn, dan, als het te laat is, voor eeuwig te laat, te ontdekken, dat uw gronden wegzinken, zoals die van de dwaze bouwmeester. "Doorzoekt uzelf nauw, ja, doorzoekt nauw, gij volk, dat met geen lust bevangen wordt; eer het besluit bare, (gelijk kaf gaat de dag voorbij), terwijl de hittigheid van de toorn des Heeren over ulieden nog niet komt, terwijl de dag van des Heeren toorn over ulieden nog niet komt."
Hoe menigmaal vreest het oprechte volk, dat zijn bekering niet waarachtig is. Die vrezen moesten, zijn dodelijk gerust, terwijl de oprechten van hart met vele vrezen bezet zijn; het kan toch zo ver gaan en nog te kort zijn om zich voor God te dekken. Maar verklaart het dan, of gij de kenmerken van de waarachtige bekering mist. De Heere kent het hart en proeft de nieren; legt uw hart bloot voor Hem. Is de droefheid naar God u vreemd? Het hartelijke leedwezen, dat wij God door onze zonden vertoornd hebben? Moest u Gods oordeel niet rechtvaardig keuren en werd u de zonde niet een innerlijke smart, zodat gij ze met wortel en tak wel zou willen uitroeien? Grijpt toch een weinig moed! Zou ge uw droefheid willen prijs geven voor al de vreugde van de wereld? Immers nee! Meer verheuging ligt er in het krijten over de zonde, dan in al de vermakingen, die in de wereld gezocht worden. De Heere bemoedige en vertrooste u en geve u de droefheid naar God, om Hem in Christus als verzoend te kennen. Klaagt aan Hem uw noden over uw gemis over de holligheid uwer ziel; over de onvervulde beloften; het zal u niet ledig noch onvruchtbaar laten. De gelovige worstelingen aan Gods genadetroon werpen een kostelijke vrucht af en mochten u voeren tot de verlossing uit al uw banden. Hoe zou u toch huppelen van zielevreugd, zo gij uw wens verkrijgen mocht.
Maar hoezeer is ons dan toch van node te sterven aan onszelf. De waarachtige bekering is een stervend leven. Achteruit leidt de weg naar de hemel; minder worden in onszelf, opdat wij meer worden in Christus; bedroefd over onszelf en verheugd in God. Paradoxen zijn het; raadselen voor ons verstand, want de natuurlijke mens begrijpt niet de dingen, die des Geestes Gods zijn en hoe meer de geheimen van de waarachtige bekering ons worden ontdekt, hoe groter het wonder er van wordt. De vreze des Heeren dringe ons tot heilige wandel; de gemeenschapsoefening met Christus drie ons rijkelijk vruchten dragen in het doen van die werken, die uit het geloof, naar Gods Wet en tot Zijn eer zijn. O, welk een grauwigheid ligt over het volk van God verspreid! Hoe is het kostelijke goud verdonkerd, vanwege de verlatingen van de Heere en de gelijkvormigheid aan de wereld. De Heere heffe Zijn Sion op uit het stof en zette ons hart op Zijn geboden.
Blijft de strijd in dit leven tot de laatste ademtocht, eens zal toch het volk, dat de goede strijd gestreden heeft, de kroon ontvangen, die het is weggelegd. Dan zal eerst de ziel en eenmaal ook het lichaam zonder zonde in volle volmaaktheid God Drieënig en het Lam prijzen dag en

nacht, eeuwig en altoos. Hier zijn Gods kastijdingen over Zijn Hem verlatend volk, dat het erkennen moet: "Het is goed voor mij verdrukt te zijn geweest", maar straks houden de kastijdingen op en zal het verloste volk de hemelse vreugde eeuwig genieten, waarvan het in de waarachtige bekering de eerstelingen smaken mocht. Zij dan de Heere de sterkte voor Zijn kreupel en hinkend volk; beware Hij ons op al onze wegen; dekke Hij ons onder Zijn vleugelen en doe Hij ons beide in droefheid en vreugde de kenmerken der waarachtige bekering openbaren, tot lof van Zijn Naam, Die Zich een volk formeerde om Zijn lof te vertellen. Amen.

De wet des Heeren

ZONDAG 34

Psalm 119: 1.
Lezen: Maleachi 4.
Psalm 1: 1 en 2.
Psalm 81: 10.
Tien Geboden: 1 en 2.

Mijn geliefden!
De laatste profeet van het Oude Verbond, Maleachi, sluit de Canon van de Heilige Schriften van het Oude Testament af met een zeer ernstige vermaning aan al degenen, die de Naam des Heeren vrezen, om de wet van Mozes te gedenken. Zo lezen wij immers in het vierde vers van het u voorgelezen hoofdstuk: "Gedenkt van de wet van Mozes, Mijn Knecht, die Ik hem bevolen heb op Horeb aan gans Israël, der inzettingen en rechten." Een ernstige vermaning, want die dag komt, brandende als een oven. De wrake Gods wordt aangekondigd over het goddeloze Israël, dat Gods heilige wet met voeten treedt en zegt: het is tevergeefs God te dienen; want wat nuttigheid is het dat wij Zijn wacht waarnemen en dat wij in het zwart gaan voor het aangezicht des Heeren der heirscharen? En wij, wij achten de hoogmoedigen gelukzalig; ook die goddeloosheid doen worden gebouwd. Maar al wie goddeloosheid doet, zegt de profeet, zal een stoppel zijn, en de toekomstige dag zal ze in vlam zetten, zegt de Heere der heirscharen, Die hun noch wortel noch tak laten zal.
En zij, die de Heere vrezen en Zijn geboden beminnen en ongeveinsd betrachten, zullen straks de verdelging der vijanden Gods aanschouwen. Want hun gaat de Zon der gerechtigheid op; hun wordt straks recht gedaan en als een blinkende zon gaat in die dag het Recht Gods over hen op. Het oordeel over de goddelozen is tot hun eeuwig behoud en zij zullen de goddelozen vertreden; zij zullen as worden onder de zolen uwer voeten te dien dage, die Ik maken zal, zegt de Heere der heirscharen. Maar dan die ernstige vermaning: gedenkt van de wet van Mozes.
De Heere bereidt door de wereldweeën heen de verlossing van Zijn kerk, en die Zijn naam vrezen, zien heilbegerig uit naar de vervulling van Gods beloften. En wat moet in dat wachten op de Heere hun werk zijn? Wat moet hun leven zijn om in die dag van de wrake Gods onstraffelijk bevonden te worden?
De wet van Mozes gedenken. De wet van Mozes is het van God gegeven middel om in de Messias te geloven. Het woord "wet" betekent: onderwijzing. De Heere is goed en recht, zo zingt David, daarom zal Hij de zondaars onderwijzen in de weg. Gedenkt van de wet van Mozes, dat wil zeggen: gedurig overdenken en naarstig betrachten, opdat het leven van het geloof daarnaar gericht worde en daarin openbaar kome. God heeft die wet Zijn volk niet gelaten om hun gerechtigheid uit de werken van de wet op te bouwen voor God. Maar in de woorden van Mozes heeft God Zijn kerk geopenbaard wat tot zaligheid nodig is. In het gedenken van de wet van Mozes werd de Heere in Zijn volk verheerlijkt, kwam het leven van het geloof openbaar bij de ware Israëliet, wiens hart alleen gericht was op Hem, Die in de wet was afgeschaduwd, namelijk de Messias, als de Grote Wetsvolbrenger.
Een zeer ernstige vermaning, gedenkt van de wet van Mozes, omdat de Heere ná Maleachi geen profeet meer onder het volk geven zou om geduriglijk op de wet van Mozes te wijzen,

totdat straks Elia komen zou als de wegbereider voor en de aankondiger van de Zonne der gerechtigheid. Gods kerk ging nu een tijd van dikke duisternis tegemoet, en dat vierhonderd jaren lang; *opdat zij straks te gereder de toevlucht zou zoeken bij die Zon der gerechtigheid, onder Wiens vleugelen alleen genezing is.*
Daarom met zoveel klem: Gedenkt van de wet van Mozes, opdat in die tijd van donkerheid Gods kerk in de hoop op de Messias zou worden gesterkt en opdat zij niet zal afgevoerd worden met de stroom der wetsverkrachters, zoals de Farizeeërs en de Schriftgeleerden, die straks in hun blinde haat zullen roepen: Weg met Deze, kruis Hem, kruis Hem.
Maar ook voor de kerk van de nieuwe dag geldt deze vermaning: gedenkt van de wet van Mozes. Want van Gods woorden valt niet één op de aarde. De wet des Heeren, op Horeb gegeven in twee stenen tafelen, is niet vervallen of teniet gedaan met de komst van de Christus des Heeren, maar God heeft die heilige wet ook de kerk van het Nieuwe Testament gegeven tot een regel des levens, tot een bewijs van de oprechtheid van het geloof en tot oefening en wasdom in heiligmaking.
Van die wet des Heeren gaan wij nu met elkaar handelen, en wij volgen de verklaring van de Onderwijzer in Zondag vier en dertig van onze Heidelbergse Catechismus.

Vraag 92: ***Hoe luidt de Wet des Heeren?***
Antwoord. God sprak al deze woorden, Ex. 20:1-17, Deut. 5:6-21. Ik ben de Heere Uw God, Die u uit Egypteland, uit het diensthuis, uitgeleid heb.
Het eerste gebod.
Gij zult geen andere goden voor Mijn aangezicht hebben.
Het tweede gebod.
Gij zult u geen gesneden beeld, noch enige gelijkenis maken, van hetgeen dat boven in de hemel is, noch van hetgeen dat onderop de aarde is, noch van
hetgeen dat in de wateren onder de aarde is. Gij zult u voor die niet buigen noch hen dienen. Want Ik, de HEERE, uw God, ben een ijverig God, Die de misdaad der vaderen bezoek aan de kinderen, aan het derde, en aan het vierde lid dergenen, die Mij haten; en doe barmhartigheid aan duizenden dergenen, die Mij liefhebben, en Mijn geboden onderhouden.
Het derde gebod.
Gij zult de Naam des HEEREN, uws Gods, niet ijdellijk gebruiken; want de HEERE zal niet onschuldig houden, die zijn Naam ijdellijk gebruikt.
Het vierde gebod.
Gedenkt de Sabbatdag, dat gij die heiligt. Zes dagen zult gij arbeiden en al uw werk doen. Maar de zevende dag is de Sabbat des HEEREN, uws Gods. Dan zult gij geen werk doen, gij, noch uw zoon, noch uw dochter, noch uw dienstknecht, noch uw dienstmaagd, noch uw vee, noch uw vreemdeling, die in uw poorten is. Want in zes dagen heeft de HEERE de hemel en de aarde gemaakt, de zee, en alles wat daarin is, en Hij rustte ten zevende dage. Daarom zegende de HEERE de Sabbatdag, en heiligde dezelve.
Het vijfde gebod.
Eert uw vader en uw moeder, opdat uw dagen verlengd worden in het land, dat u de HEERE, uw God, geeft.
Het zesde gebod.
Gij zult niet doodslaan.
Het zevende gebod. Gij zult niet echtbreken.
Het achtste gebod.
Gij zult niet stelen.

Het negende gebod.
Gij zult geen valse getuigenis spreken tegen uw naaste.
Het tiende gebod.
Gij zult niet begeren uws naasten huis; gij zult niet begeren uws naasten vrouw, noch zijn dienstknecht, noch zijn dienstmaagd, noch zijn os, noch zijn ezel, noch iets, dat uws naasten is.

Vraag 93: ***Hoe worden deze tien geboden gedeeld?***
Antwoord. In twee tafelen, waarvan de eerste leert, hoe wij ons jegens God zullen houden; de andere, wat wij onze naaste schuldig zijn.
Vraag 94: Wat gebiedt God in het eerste gebod?
Antwoord. Dat ik, zo lief als mij mijner ziel zaligheid is, alle afgoderij, toverij, waarzegging, superstitie of bijgeloof, aanroeping van de heiligen of van andere schepselen mijde en vliede, en de enige ware God recht lere kennen, Hem alleen vertrouwe, in alle ootmoedigheid en lijdzaamheid mij Hem alleen onderwerpe, van Hem alleen alles goeds verwachte, Hem van ganser hartliefhebbe, vreze en ere, alzo, dat ik eer van alle schepselen afga en die varen late, dan dat ik in het allerminste tegen Zijn wil doe.
Vraag 95: Wat is afgoderij?
Antwoord. Afgoderij is, in de plaats des enigen waren Gods, Die Zich in Zijn Woord geopenbaard heeft, of benevens Hem, iets anders verzinnen of hebben, waarop de mens zijn vertrouwen zet.

Van de wet des Heeren hebben wij thans met elkaar te handelen en wij staan nader stil bij:
I. de schenking;
II. de verdeling;
III. de grondregel van die wet.

I. De schenking.

Gij zult verstaan, dat ik slechts zeer korte opmerkingen maken kan. Het is met opzet, dat ik van de wet als van een schenking spreek. In de vorige Zondagsafdeling is ons reeds geleerd, dat die werken alleen goed zijn, die uit een waar geloof, naar de Wet Gods, Hem ter eer geschieden. En nu gaat de Onderwijzer ons die wet van gebod tot gebod nader verklaren in het stuk der dankbaarheid, als regel voor degenen, die met Christus' bloed gekocht en door de Heilige Geest vernieuwd zijn en aan wie Hij Zijn belofte vervult: *Ik zal maken, dat zij in Mijn inzettingen zullen wandelen.* Dat nu de wet hier gegeven wordt uit de bediening van Gods genade, is duidelijk reeds uit het opschrift van die wet en dan rijst allereerst de vraag: Wie heeft die wet gegeven? *Ik, de HEERE, Uw God, Die u uit het diensthuis uitgeleid heb*. Het is Jehovah, de God des eeds en des verbonds, de Onveranderlijke en Getrouwe, Die Zijn heilige wet geeft op de Sinaï. De wet heeft een vloekende kracht, zeggende: "Vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het Boek van de wet om dat te doen."
Het volk zou dus daaronder verteerd geworden zijn. Maar de HEERE geeft de wet in de verheerlijking van Zijn genade, zodat de wet, die na 430 jaren gekomen is, zoals Paulus schrijft in de Galatenbrief, de belofte niet teniet deed. Wanneer de HEERE dus de wet aan de Sinaï geeft aan Zijn volk Israël en de belofte niet teniet gedaan wordt, die Hij aan Abraham gegeven heeft en in hem aan al Zijn uitverkorenen, namelijk de belofte van Christus en al de goederen van het genadeverbond, dan blijkt, dat die wet dient tot ontdekking van de Zijnen en opdat die wet zij een regel tot dankbaarheid, waarvan zij de vervulling alleen hebben in Hem,

Die gezegd heeft: *Uw vrucht is uit Mij gevonden*. Zo is dan die wet geschonken van Jehovah, de God des eeds en des Verbonds, gelijk in Hand. 7: 53 gezegd wordt: *Gij, die de wet ontvangen hebt door bestellingen der Engelen,* d.w.z. Uit de hand van Christus. Mozes heeft die wet uit de hand van Christus ontvangen, terwijl daarenboven die wet der Tien Geboden niet alleen op het volk gelegd wordt, maar in de dienst der ceremoniën, verbonden met de ceremoniële en burgerlijke wet, welke de HEERE aan Israël schonk. Beide laatste wetten wezen henen naar het bloed van Christus, en naar de belofte van Hem, Die als Sions eeuwige Koning triomferen zal. Christus wordt hier verheerlijkt in de schenking van de wet, opdat Hij, als de grote wetsvolbrenger, Zijn volk zal verlossen van de vloek van de wet en Zijn uitverkorenen kracht geven zal om Hem te zoeken en Zijn geboden te betrachten.
De tweede vraag, die zich aan ons opdringt is deze: *Hoe is die wet gegeven?*
Zij is gegeven bij de verbondssluiting aan de Sinaï. Nu moge het, Mijn geliefden, onze aandacht hebben, vooral in deze dagen, waar over het verbond zulke schrikkelijke, afwijkende dwalingen geleerd worden, dat aan de Sinaï het verbond der genade is opgericht. God kon met de in Adam gevallen mens geen nieuw werkverbond oprichten. Het werkverbond was vóór de val, en is door moedwillige ongehoorzaamheid verbroken. Waar de mens zichzelf stortte in het oordeel Gods en in de staat des doods, richt God met de gevallen mens niet wederom een werkverbond op, en houdt ook het verbond aan de Sinaï niet alleen maar uiterlijke weldaden in. Hier is de sluiting van het genadeverbond, waarin God betuigt, verzegelt en schenkt de zaligheid in Christus aan de gekochten met Zijn dierbaar bloed. Het volk wordt dan ook met dat bloed des verbonds besprengd.
Om een tweede bewijs te geven, dat het hier ging meer dan om uiterlijke weldaden*: Toen de HEERE tot Mozes zeide: Ik zal met u niet optrekken* (het volk had de Heere vertoornd met het gouden kalf), maar Ik zal een engel voor uw aangezicht zenden naar Kanaän, toen heeft Mozes gepleit, zolang, totdat de HEERE zei: *Ik zal met u optrekken*. Het was Mozes om God te doen, opdat Hij in het midden van Zijn volk wonen zoude. Het ging Mozes om méér dan alleen om dat land, vloeiende van melk en honing; het ging hem om de genade Gods, in Christus aan Zijn kerk vermaakt.
God sloot met Noach een verbond, en dat Noachietisch verbond raakt alle mensen, ja zelfs de beesten en grasscheutjes van de aardbodem. Dat Noachietisch verbond houdt niet enige belofte van zaligheid in en heeft dan ook geen betrekking op de verheerlijking van Gods verkiezing, maar behelst alleen dit, dat de aarde niet wederom door water zal vergaan. Dat is dus het verbond van algemene genade en staat buiten de zoenverdienste van Christus. Laat ik ieder, onze jongeren vooral, ernstig vermanen om die zaak te onderzoeken, dat namelijk de wereld niet deelt in de zoenverdienste van Christus, en dat geen grassprietje uit de aarde spruit omdat Christus Zijn bloed gestort heeft, maar omdat God de wereld draagt tot dát grote einde, dat Hij Zijn barmhartigheid zal bewijzen aan Zijn uitverkorenen en Zijn toorn en rechtvaardigheid aan de goddelozen. Dit is de inhoud van het Noachietisch verbond.
Maar in betrekking tot des mensen eeuwige staat zijn er twee verbonden, twee en niet drie. Die twee verbonden in betrekking tot des mensen eeuwige staat zijn: het verbond der werken in de staat der rechtheid en het verbond der genade, dat God openbaart terstond na de val; het verbond der genade, waarover ik nu ook handel, dat aan de Sinaï met het volk van Israël is aangegaan en eraan geopenbaard. Dat verbond der genade is in Christus. Het is in Hem gesloten, vóór de grondlegging der wereld. Hij stond voor het aangezicht Zijns Vaders in de eeuwigheid. Daar waren Zijn vermakingen met de mensenkinderen, toen Hij Zichzelf gegeven heeft, want het Lam is geslacht vóór de grondlegging der wereld.

In dat eeuwig verbond heeft Christus op Zich genomen al de voorwaarden van dat verbond te voldoen. In dat verbond zijn alle uitverkorenen aan Hem gegeven tot Zijn erfdeel en wat Hij daar op Zich nam, heeft Hij volbracht in de tijd. Ten hemel varend, heeft Hij Zijn uitverkorenen in Zich, als het Hoofd, medegenomen om hun plaats te bereiden aan de Rechterhand van de Vader. Zij zijn met Hem gezet in de hemel. Zo wordt Christus de laatste Adam genoemd in de Heilige Schrift. Waarom? Omdat, gelijk Adam alle mensen representeerde, Christus Zijn uitverkorenen representeerde in dat verbond. Hij is het verbondshoofd. Adam was het verbondshoofd in het werkverbond van alle mensen. Christus is het verbondshoofd van Zijn uitverkorenen. Houdt die zaak vast, Mijn geliefden. Hij is de Middelaar van het Nieuwe Testament, omdat Hij in het midden staat. Nietwaar, een middelaar is iemand, die bemiddelt tussen twee partijen. Men schrijft tegenwoordig over een scheppingsmiddelaar. Antwoordt dan eens: Wie staat er dan tussen God en de schepping? Die nieuwe theorieën moeten bij ons niet gehoord worden. Er is één Middelaar Gods en der mensen. Christus stond tussen een vertoornd God en de uitverkoren zondaar, om die bijeen te brengen. Daarom is Hij de Middelaar van het verbond; Hij is de Borg van het verbond, omdat Hij, als Borg, Zich verplichtte, de schuld van Zijn uitverkorenen te betalen. Lees Romeinen 5 van vers 12 tot 19, in welk hoofdstuk de Apostel de twee verbondshoofden tegenover elkaar stelt.

Ik herhaal neg eenmaal, dat het genadeverbond van eeuwigheid is opgericht met de uitverkorenen in hun representerend Hoofd. Wij zijn allen in het werkverbond, omdat God dat werkverbond met ons opgericht heeft in de staat der rechtheid in ons representerend hoofd, namelijk Adam. De uitverkorenen zijn in het verbond der genade in Christus en zij zijn in Hem gerepresenteerd, vóór de grondlegging der wereld.

Justus Vermeer geeft zulk een kostelijke verhandeling van het verbond der genade, welke ik een ieder ter nader onderzoek aanbeveel.

Dat verbond van eeuwigheid, ook wel genoemd de Raad des Vredes, is, om een uitdrukking te gebruiken van de drie-verbondsdrijvers, in aard en wezen niet onderscheiden van het genadeverbond. Al onze vaderen hebben dat geleerd. De Heere neemt in de tijd de uitverkorene, die toch ook in Adam gevallen is in het verbroken werkverbond, uit dat verbroken verbond vanonder de vloek uit, en zet hem over in het verbond der genade. Hij verkrijgt zijn dadelijk in-zijn in dat verbond door wedergeboorte.

Ons doopsformulier drukt het zo kennelijk uit, *dat wij in het Rijk Gods niet kunnen komen, tenzij wij van nieuws geboren worden.* Wij moeten wederom geboren worden, om in het verbond der genade te worden opgenomen. En in dat verbond vermaakt de Eeuwige Vader in Christus Jezus de zaligheid aan de uitverkorenen. En in de sluiting van dat verbond verkrijgen zij onderwerpelijk, wat tot hun zaligheid nodig is, namelijk Christus en zal Zijn weldaden, door het geloof, dat God inplant in de harten van Zijn volk. Dit is het verbond der genade, in de vastigheid waarvan de Heere, door het geloof, oefeningen geeft, opdat Zijn kinderen leren verstaan, meer en meer, uit genade zalig te worden en in een verbondsbetrekking te staan tot Hem, Die zegt: *Ik zal u tot een God zijn en gij zult Mij tot zonen en dochteren zijn*.

Zij, die in het verbond zijn, worden de zaligheid deelachtig. Het verbond is niet alleen, zo het vaak voorgesteld wordt, een aanbieden van de zaligheid, want een aanbieding stelt niet in een verbondsrelatie met God. Zullen wij in het verbond ingaan, dan is nodig, de gemeenschap met Christus door het geloof, gewerkt door de Heilige Geest. Het verbond der genade maakt, ik herhaal het, dadelijk Christus en Zijn weldaden deelachtig, degenen, die er in zijn.

Nu wordt ons bovendien dat verbond getekend in zijn onwrikbare vastigheid, wanneer het genoemd wordt een zoen-, zout- en vreêvérbond. Als het verbroken worden kon, was de

zaligheid voor het volk van God wankel; dan zou er iets van ons in zijn. Maar het verbond is vast in God, Die gezegd heeft: "Dit zal Mij zijn als de wateren van Noach, toen Ik zwoer, dat de wateren van Noach niet meer over de aarde zouden gaan; alzo heb Ik gezworen, dat Ik niet meer op u toornen, noch u schelden zal. Want bergen zullen wijken en heuvelen wankelen, maar Mijn goedertierenheid zal van u niet wijken en het verbond. Mijns Vredes zal niet wankelen." Het verbond van God is dus onverbrekelijk.
Maar nu rijst een enkele vraag.
Ten eerste: Daar aan de Sinaï legerden zich de twaalf geslachten Israëls: in het merendeel echter had God geen welgevallen; dat is omgekomen door ongeloof in de woestijn en heeft de belofte niet verkregen. Waren die dan niet allen in het verbond?
Nee! u moet er Perkins maar eens op nalezen, die zo duidelijk uitspreekt, dat zij wel het verbondsvolk genoemd zijn, en uit kracht daarvan gezegd wordt, dat het verbond verbroken is, maar dat ze nimmer in het verbond zèlf ingang verkregen hebben. Wij moeten altijd onderscheid maken tussen de uitwendige betrekking waarin Israël tot dat verbond kwam als volk en het inwendig in-zijn in dat verbond door het geloof.
Wij staan allen in een *uitwendige betrekking tot het verbond der genade*. Dat wordt bevestigd in onze doop. Degenen, die buiten de kerk leven, kunnen niet gedoopt worden. Die zijn niet in een uitwendige betrekking tot het verbond.
Maar, mijn hoorders, wat heeft onze vaderen er toch toe geleid, om van zulk een diepgaand onderscheid te spreken tussen de uitwendige betrekking en het geestelijk in-zijn, wanneer zij zeiden: Er is tweeërlei verbondsbetrekking? Het verbond is één. Maar de betrekking waarin wij tot dat verbond staan is onderscheiden. Uit- of inwendig.
Laat ik een voorbeeld noemen: De Heere heeft het ganse Israël geplaatst in die uitwendige betrekking om Hem alleen te dienen. Als dan de Heere zegt: *Gij hebt het verbond verbroken*, waarin hebben zij dat verbond dan verbroken? Hierin, dat zij niet meer God alléén dienden, maar hun knieën bogen voor de afgoden der heidenen. De uitwendige betrekking tot het verbond verbraken zij, niet het verbond zèlf. Dat kan niet, omdat het in God onverbrekelijk is. Maar zelfs de uitwendige betrekking verbraken zij. Evenals wij de wereld ingaan en Gods geboden overtreden, en zo door de Heere schuldig gesteld worden vanwege de uitwendige verbreking van het verbond, zo stelde de Heere Israël schuldig en Zijn oordelen kwamen over dat volk. En als Nederland God verlaat in het ongeloof en bijgeloof en wanneer vorstenhuis en volk de knieën buigen voor degenen, die geen goden zijn, dan hebben wij gewis de oordelen Gods te wachten. Zo was het met Israël. En daarom zegt de Apostel waarschuwend: Laat ons niet in hetzelfde exempel der ongelovigheid vallen. Wij kunnen niet rusten dáárin, dat wij uiterlijke leden der kerk zijn en in een uiterlijke betrekking tot het verbond staan, maar wij moeten levende leden der kerk worden.
Is die drie-verbondenleer nu zó erg?
Ja, zéér erg! Gij zult de gevolgen ervan zien. Als er gezegd wordt: Wij zijn allen bondelingen; wij en onze kinderen; wij hebben allen recht op de beloften van het verbond en op het eeuwige leven; God geeft ons zonder meer een recht op het eeuwige leven, en wanneer wij dat maar geloven, dan is het goed, dan antwoord ik u, mijn hoorders: Gij hebt alleen de Schrift maar te lezen om met innerlijke afkeer vervuld te worden, tegen deze verbondstheorie. Ik hoop, dat wij er tegen waken zullen. De Heere zegt eenvoudig in Zijn Woord, maar met alle nadruk: Tenzij iemand wederom geboren wordt, hij kan het Koninkrijk Gods niet zien.
Welk recht hebben wij van nature? Wij hebben een recht op het oordeel van de eeuwige dood. Als God een mens de ogen opent en hem zijn staat laat zien, waarin hij verkeert, zeg mij dan:

Wat wordt zijn belijdenis? Ik heb de eeuwige dood verdiend; treed niet met mij in het gericht, want niemand die leeft zal voor Uw aangezicht rechtvaardig zijn.
Maar wanneer wij zeggen: U hebt allen recht op de eeuwige zaligheid, zo zijn wij bouwers op een valse zandgrond en stellen wij, zo een leraar het onlangs zei, in plaats van de bevinding van het volk en de werking van de Heilige Geest, een verbondsbetrekking. God heeft aan de Sináï het verbond der genade gesloten. Hij geeft het waarachtig Israël deel aan Christus door het geloof. In dat verbond nu, lijft de Heere Zijn heilige wet in, zoals Hij die wet inschreef in Adams hart. Gelijk nu na de val de wet haar vervloekende kracht oefende op de gevallen mens (vóór de val had de wet wel haar vloekende kracht, maar oefende zij die niet) zo betekent die inlijving van de wet in het verbond der genade dit, dat Gods volk de heerlijkheid van die wet in Christus Jezus als de wetsvolbrenger zal zien en Gods gunst aanschouwen.
Waar wij dus onmogelijk die wet houden kunnen, ook Gods kinderen geen kracht hebben om die wet te betrachten, werkt, gelijk in de vorige Zondagsafdeling werd opgemerkt, de Heere Zelf die dankbaarheid bij Zijn kinderen, hun schenkende, wat zij nimmer kunnen opbrengen, namelijk, dat zij God gehouden zijn voor hun dankbaarheid aan Hem en Hij niet aan Zijn volk. Hij leert hun verstaan, dat zij uit zichzelf niets vermogen, maar dat het alles in Christus Jezus is uit de bediening van het verbond der genade. Uw vrucht is uit Mij gevonden; ziedaar nu de schenking van de wet in haar geheel, zo die gegeven is aan de Sinaï, waarin Gods volk zijn vermaking vindt en waarnaar hun verlangen zich uitstrekt, om die wet des Heeren te betrachten. *Och, schonkt Gij mij de hulp van uw Geest.*

II. De verdeling.

Die Tien Geboden zijn gegeven (ik kom nu tot de verdeling van de wet in onze tweede hoofdgedachte) in twee stenen tafelen.
De eerste daarvan bevat vier en de tweede zes geboden. Hier stoten wij direct op het verschil met Rome, dat op de eerste tafel drie, op de tweede tafel zeven geboden wil. Rome scheurt het tweede gebod in tweeën en maakt van het tiende gebod twee geboden. Zo komt men wel in strijd, hetzij met Exodus 20, hetzij met Deut. 5, maar dat hindert Rome niet, als het tweede gebod maar van zijn kracht wordt beroofd. Het tweede gebod verbiedt immers de beeldendienst.
Als er één zaak is, die Rome in het aangezicht vliegt, dan is het dit feit, dat het zich niet ontziet het tweede gebod van de Wet Gods te verkrachten, zeggende: Wij lassen de beeldendienst in bij het eerste gebod en gebruiken de beelden om God te dienen en de heiligen te eren. Maar het onderscheid tussen het eerste en het tweede gebod ligt hierin, dat het eerste gebod zegt wie wij dienen zullen (namelijk God) en het tweede gebod hoe wij God dienen zullen, niet door stomme beelden, maar naar Zijn Woord. Daarom mogen wij geen beeld in de kerk en geen beeld in ons huis hebben, gelijk wij uit het volgende verbod vernemen zullen. Er staan dus vier geboden op de eerste tafel en zes op de tweede. De eerste tafel zegt ons hoe onze zielsgestalte jegens God zijn zal. God wil verheerlijkt en geëerd worden gelijk de Heere zegt in Mattheüs 22: 37-40, wanneer Hij de vier geboden samenvat, dat wij God op het allerhoogste zullen eren. De zes geboden van de tweede tafel, die niet minder zijn dan die van de eerste tafel, zeggen ons: *Gij zult uw naaste liefhebben als uzelf. Aan deze twee geboden nu hangt de ganse wet en de profeten.*
Wat eist God dus in die Tien Geboden? Liefde tot God en tot de naaste. Die gehele wet wordt in één woord volbracht, zegt ons de Apostel, en dat ene woord is liefde.
Daarom is het ons zo onmogelijk die wet te onderhouden, omdat wij van nature geneigd zijn God en onze naaste te haten. Dat ligt in de diepe wortel van ons hart; zo openbaren wij ons in

ons gehele zijn. En waar wij haten, is het onmogelijk lief te hebben. Neem een gewoon voorbeeld uit het leven. Ik heb meermalen in mijn bediening ouders ontmoet, die van hun kinderen eisten, dat zij die jongen of dát meisje zouden nemen terwijl de kinderen zeiden: Daarvan kán ik niet houden. Is het onmogelijk, dat wij in het natuurlijke leven liefde opwekken, hoeveel te minder is dit mogelijk in het geestelijke. Hoe kunnen wij God liefhebben in waarheid en onze naaste, waar onze staat is: *Haters Gods en haters van elkaar.* Wat wij ook doen, hoe nauwgezet wij ons leven ook inrichten, om de geboden Gods te betrachten, wanneer wij Zijn dag niet schenden en Zijn Naam niet vloeken, van de zonde ons ver houden en naar Zijn geboden in alles wandelen, gelijk de rijke jongeling, desniettegenstaande hebben wij nog nimmer één van de geboden Gods gehouden. Want als de volbrenging bestond in doen of laten, dan konden wij wedijveren wie van ons het verst daarin vorderde, gelijk Paulus zegt: Ik wedijverde met al wat in mij was, om de inzetting van Mozes te onderhouden. Maar diezelfde Paulus verklaart: *Zonder de wet zo leefde ik eertijds*; ik kende de wet niet; de inhoud en de geestelijke strekking kende ik niet. Ik leefde zonder de wet. Ik was een overtreder, ja, ik ben de voornaamste der zondaren. Ik heb de gemeente Gods in de eis van de wet vervolgd. God eist dus, wat wij nimmer houden kunnen.
Wij kunnen God nooit liefde geven en daarom valt al ons werk als grondslag weg. Wij geven niemand een vrijbrief om zonde te bedrijven, want de zonde zal in het oordeel tegen ons getuigen en onze straf zal zwaarder zijn, naarmate wij de zonde vermenigvuldigen. Maar Gods Woord neemt de grond uit onze werken weg en overreedt ons daarvan, dat wij nooit ofte nimmer één van de Geboden Gods houden kunnen. Want God eist wat wij niet hebben en niet maken kunnen. God eist liefde. En ziet nu de vrucht uit het verbond der genade: Die liefde schenkt Hij Zijn volk, zodat zij Hem lief krijgen omdat Hij hen eerst heeft liefgehad. Die liefde verwekt Hij in Zijn kinderen bij de sluiting van het verbond. Hij neemt hun hart in en al wat zij doen, is zich uitstrekken naar de volmaaktheid, of ik het ook grijpen mocht waartoe ik ook van Christus Jezus gegrepen ben. In de verdeling van de wet ligt de liefde tot God en de liefde tot onze naaste.
Wat is nu de grondregel van de ganse wet? Dat overdenken wij nog kort in de derde plaats.

III. De grondregel van die wet.

De grondregel staat in het eerste gebod: Gij zult geen andere goden voor Mijn aangezicht hebben, dat is: "Dat ik, zo lief als mij mijner ziel zaligheid is, alle afgoderij, toverij, waarzegging, superstitie of bijgeloof, aanroeping van de heiligen of van andere schepselen, made en vliede."
Het eerste gebod eist dat wij God Gód laten. Juist dat is het ontzettende, het rampzalige van onze diepe val. Wij hebben God naar kroon en heerlijkheid gestoken. Pure revolutie tegen God, God van Zijn Troon en ik erop. Wij kunnen God niet God laten, omdat wij Hem haten. De grondregel van de wet des Heeren is: *Hebt geen andere goden voor Mijn aangezicht*, om die als God te erkennen of u daarop te verlaten. Mijdt alles, wat er tegen in komt, als:

Ten eerste: de afgoderij. *Dat is: in de plaats van de enige ware God iets anders versieren of hebben, waarop de mens zijn betrouwen zet*. In de plaats van God. Of nevens Hem. In de plaats van God, gelijk de heidenen, die de enige en ware God niet kennen, maar afgoden hebben, waarop zij vertrouwen en aan wie zij o.a. oorlogen en tegenheden toeschrijven. Maar ook nevens Hem. Al is het, dat wij zeggen: Er is een God, in ons hart verlaten wij ons toch op afgoden. Denk maar aan de Roomse kerk; denk aan het oude Israël, dat nevens de Heere andere goden dienen ging. Het klemde zich nog wel vast aan de God der vaderen, maar tevens boog het zich voor de afgoden. Denk aan het afgoderij plegen in

geestelijke zin, zoals door de Remonstranten en vrije-wil-drijvers, die hun hoop stellen op hetgeen geen God is. En denk aan onszelf. Hoe wij in onze jonkheid betrouwen op onze kracht; op onze wijsheid. Wij hebben wat een afgoden! Waar kennen wij onze afhankelijkheid van Hem? Denk aan afgoden wat betreft onze belijdenis en ons kerkgaan. In de praktijk van ons hart hebben wij in de plaats van of nevens God, veel afgoden waarop wij ons betrouwen stellen. Als reizigers naar de eeuwigheid hebben wij ons betrouwen op onze godvruchtige ouders; op onze doop; op onze leraars. Wat het ook wezen moge, God eist, in het eerste gebod, dat wij alle afgoden verzaken.

Ten tweede: *Toverij en waarzeggerij.*

Dat is duivelswerk. God alléén doet wonderen. Hij is alleen die God, Die wonderen doet op wonderen horen. De duivel tracht dat na te doen. O, die na-aperij van satan. De duivel doet óók wonderlijke dingen. Hij deed Aáron na. De tovenaars brachten het ver door de kracht van satan. De waarzeggerij is het nadoen van God in Zijn profetische openbaringen. De waarzegger zegt u wat over een jaar gebeurt of wanneer het einde van de wereld zijn zal, of hoe uw levenslot zal zijn, maar dat kan God alleen. Waarom? Omdat het in Zijn eeuwige Raad besloten is, waar nimmer iemand inblikte. De duivel zegt: Ik zal de mensen aftrekken van God; ik zal tonen, dat ik mijn onderdanen ook kan laten profeteren. Wanneer gij naar die waarzegger toegaat, of naar mensen die kaarten leggen en uw hand lezen, om te weten hoe het met u zal aflopen, bedenk dan, dat het duivelswerk is. Wie zich daaraan waagt, waagt zich aan de leidingen van satan tot eigen verderf, hoe mooi het ook schijnen moge. Bedenk, dat ook de duivel in de Raad Gods niet gestaan heeft. God alleen kent en werkt alle dingen naar de raad Zijns willens.

Voorts spreekt de Catechismus van *superstitie, of bijgeloof*. Denk aan Rome met zijn bijgelovige dingen, beschermheiligen tegen kwaad; het acht geven op vogelgeschrei en op het huilen van een hond om de mensen angstig te maken, liegend, dat dit of dat geschieden zal. Voorts de aanroeping der heiligen. Rome zegt: Heilige Petrus; heilige Johannes; heilige Maria, bidt voor ons. Zijn er dan geen heiligen? Ja, die zijn in de Hemel. En ze zijn ook op aarde, gewassen en gereinigd in het bloed van Christus. Maar hun komt geen eerbetoon toe. Die engel zei tot Johannes op Patmos: *Aanbid God*. De heiligen komt geen aanbidding toe, omdat zij alleen uit genade zalig worden.

Daarom is aanbidding der heiligen ontheiliging in plaats van verering Wij moesten van zulk doen een innerlijke afkeer hebben en het niet zo koel opvatten. Besef toch, dat het Gods eer en heerlijkheid raakt.

"En de enige ware God recht leren kennen." Wat ons in dat eerste gebod gezegd wordt, is ten eerste iets om na te laten, maar ten tweede iets, dat betracht moet worden: de enige ware God recht leren kennen. Want wij kennen God niet, moeten Hem echter recht leren kennen, ons hart op Zijn Woord zetten, opdat Hij Zich aan ons mocht openbaren, zo Hij gekend wordt in Christus Jezus.

"Hem alleen vertrouwen," om ons zo ganselijk op Hem te verlaten, onze ziel aan Hem te bevelen voor de eeuwigheid, maar ook in ons tijdelijk leven op Hem alleen vertrouwen, om alles te verwerpen wat buiten Hem is en Hij alleen onze toevlucht zij, die nooit beschaamt, degenen, die op Hem betrouwen.

"In alle ootmoedigheid en lijdzaamheid mij Hem alleen onderwerpen," ook in zure en zware wegen, hetgeen zo onmogelijk is voor vlees en bloed. Denk aan Maf in Psalm 73, toen hij aanmerking maakte op het Godsbestuur. Het zat niet goed bij Asaf, tot hij in het heiligdom inging. Wij kunnen God niet God laten; wij kunnen ons niet aan God gewennen. Wij kunnen

het niet, maar wij willen ons niet onderwerpen ook. Maar nu: ons aan Hem onderwerpen in stilheid en vertrouwen, zoals een gespeend kind bij zijn moeder, opdat Hij verheerlijkt worde, opdat wij "van Hem alleen alle goeds verwachten." Dat wil zeggen: Niet zien ter rechter- of ter linkerhand, maar naar Boven. Want bij Hem zijn uitkomsten voor Zijn volk, zelfs tegen de dood.
"Hem van ganser harte liefhebben." Dáárom gaat het, dat liefhebben, waarvan ik zo-even sprak. En dat Hem vrezen, met die kinderlijke vreze. Denk aan kinderen ten opzichte van de ouders. Als er liefde is, dan is er ook kinderlijke vrees. Liefde brengt tot gehoorzaamheid. Liefde brengt de ouders geen verdriet toe. Deze kinderlijke vreze spruit dus voort uit de liefde. De Heere moet niet over Zijn volk te klagen hebben. Het zal Hem alleen eren en Zijn wil betrachten, al kwam de gehele wereld er tegenop; al kost het goed en bloed.
Dit alles nu "zo lief als mij mijner ziel zaligheid is." Want daaraan hangt onze zaligheid. God niet als God te eren leidt naar het verderf. Maar de zaligheid ligt in het erkennen van en het betrouwen op de levende God. De zaligheid wordt Gods kinderen lief. Het is hun geen onverschillige zaak, of zij zalig worden of verloren gaan. De zaligheid wordt hun ziel lief. Zij roepen om hun behoudenis; als blijkt uit de Pinkstervrucht: Mannenbroeders wat moet ik doen om zalig te worden?
Zij leren de ware God kennen, eren en vrezen, opdat Hij verhoogd wordt in Zijn gunstgenoten, zodat zij geen uitlands God zullen eren, zoals wij nu zingen uit Psalm 81: 10:

Eert geen uitlands God;
Wacht u voor uw zielen;
Wilt, naar Mijn gebod,
Mijn Naam ten hoon,
Voor geen valse goôn,
Voor geen vreemde, knielen.

Nog een kort woord. Ik zou wensen, dat ieder van ons toch met ijver nazocht, welke de leer van onze oude vaderen is. Ik zie onze gemeenten in een zware strijd gewikkeld worden, omdat de grote hoop van ons Nederlandse volk – voor zover het nog onder de naam Gereformeerd te bevatten is, - van die oude waarheid afwijkt, met name wat het verbond der genade betreft. En daarom raad ik niet alleen met volle vrijmoedigheid aan, maar vermaan in de grootste ernst om te onderzoeken, wat onze oude theologen leerden.
Jongens en meisjes, ik stel uw verenigingen op prijs; ik waardeer die, en zou zeggen: Komt er allen heen, mits u die nieuwe theologie verwerpt. Anders is het beter uw zaak in stukken te breken. Want ik wil mij niet alleen vrijmaken van uw bloed, maar mede van het bloed van alle gemeenten.
Wellicht is mijn tijd hier kort, maar u zult nimmer kunnen zeggen, dat ik anders heb geleerd, dan onze gereformeerde theologen. Arminius was de eerste, die onderscheid maakte tussen de Raad des Vredes of het Verbond der Verlossing van eeuwigheid en het Verbond der. Genade. Dat deed Arminius in zijn oratie. Laat ons toch bedenken, welke voetstappen wij drukken met die nieuwe leer. En dat onze voeten zich zetten op paden die bezwijken zullen. Als God ons de beloften vermaakt in Christus, in Hem, in Wie alle beloften ja en amen zijn, dan worden wij zalig, omdat God niet liegen kan. Zou Ik het zeggen en niet doen; spreken en niet bestendig maken?, spreekt de Heere.
Als Hij aan ons en aan onze kinderen de beloften geeft en ons die doet eigenen, zou God die dan niet vervullen? Wat is dat voor een verbondsleer om te zeggen: Als gij niet gelooft, dan

komt gij er niet? Waar moet ik zulk een geloof vandaan halen? Is de schenking van het geloof niet in het verbond begrepen? Is dat niet juist de belofte van het verbond, dat de Heere het geloof schenkt? En nu hebben wij het voorrecht, dat wij onder die openbaring leven, onder die bediening van het verbond. Gods Woord wordt ons gebracht. Wij staan in een zekere relatie tot het genadeverbond. God zal eenmaal van ons verantwoording eisen. Maar daarom is het juist zo nodig om in het verbond zelf in te gaan, dat er een verbondsonderhandeling kome tussen God en onze ziel.
Nu vraagt de Heere van u God lief te hebben en op Hem te betrouwen. Die gezindheid des harten bestaat niet in een uiterlijke genegenheid. Ik kan mij vermaken, als ik zie, dat er lust is tot het opkomen naar Gods huis en dat er onder het opkomende geslacht ook nog velen gevonden worden, terwijl zovelen daar buiten van, de waarheid afdwalen. Evenwel moeten wij wat anders kennen, dan een uiterlijke genegenheid en een uiterlijk vermaak in het Woord van God. Het werk van God de Heilige Geest in ons hart is ons onmisbaar tot onze zaligheid. Zet daarop uw hart, om de Heere te zoeken, opdat Hij u niet eenmaal zal wegstoten. Dan valt de scheiding. Want de Heere scheidt het koren van het kaf en de schapen van de bokken af. Dan zal het zijn: Gewogen, gewogen en met al onze gerechtigheid te licht bevonden, omdat wij Christus niet hebben leren kennen tot ons deel en omdat Zijn gerechtigheid niet onze gerechtigheid voor God geworden is. Het staat zo duidelijk geschreven: Zullen wij het Koninkrijk der Hemelen ingaan, dan moeten wij wederom geboren worden.

Mijn arme, onbekeerde toehoorder, zoek deze verbondsgemeenschap met God in Christus. De Heere mocht Zijn Woord bekrachtigen en op uw hart binden, zijnde het middel dat Hij daartoe gegeven heeft. Hij mocht dit woord zegenen tot uw eeuwig voordeel. Dan zou u deelachtig worden, wat duizend werelden u niet kunnen geven: een goed, dat bestendig en duurzaam is en dat niemand van u roven kan, omdat God het weggelegd heeft in Christus voor degenen, die Hem vrezen. Wie weet hoe gauw de wereld staan zal in vuur en vlam; welke oorlogen wij tegemoet gaan vreselijker dan wij ooit beleefden. Maar laat de hele wereld afbranden, dat werk van het verbond zal bestendig zijn. God bevestigt Zijn verbond tot in der eeuwigheid om Zijn volk te verzamelen en het door de bange wereldweeën heen, te doen ingaan in die heerlijkheid, die Hij bereid heeft, voor de grondlegging der wereld. Dat ene nodige, zoek het toch. Zoek het toch boven alles. Zoek toch eerst het Koninkrijk Gods en zijn gerechtigheid en de Heere zal ook in de tijd voor u zorgen: alle dingen zullen u worden toegeworpen.
Laat ik het nog eens mogen herhalen: God eist liefde en die hebben wij niet, noch kunnen die ook maken. Maar die liefde werkt Hijzelf in het hart. Hij heeft ze lief gehad met een eeuwige liefde. Hier, in de tijd, worden zij onderwerpelijk voorwerpen van Zijn liefde en uit die verheerlijking van Gods liefde in hun hart, gaan zij God beminnen. Zo krijgen zij die kinderlijke vreze in hun hart, met het gevolg, dat zij de zonde gaan verlaten en een mishagen krijgen aan al hetgeen God mishaagt. Zo ligt het in het hart van Gods kinderen. Het is maar geen enkel spreken over liefde, maar het is praktijk in het binnenste van hun hart. De kleinsten in de genade kunnen getuigen, dat het alzo is.
Maar o, dat eerste gebod: *alle afgoden haten, in plaats van of nevens de Heere, waarop wij ons betrouwen stellen*. Er is zoveel in ons leven, dat daartegen ingaat. Vlees en bloed zullen het Koninkrijk niet beërven. Wat hebt u toch nog veel, waarop gij uw betrouwen stelt buiten Christus. Wat is er nog veel bij, waarin gij God niet tot uw God van zaligheid omhelst. Wat kunnen wij ons toch slecht overgeven, opdat Hij het een en al worde. Wat is ons nu daartoe zo nodig? De ontdekkende bediening van de Heilige Geest, opdat wij meer en meer aan onszelf zullen sterven, om op God alleen te betrouwen.

Denk er in de praktijk van uw leven eens aan, dat wij door de wereld hebben te wandelen, zó, dat wij het steeds, in alles, met God eens zijn. Er zijn wat tegenheden! En om het dan toch onvoorwaardelijk met God eens te zijn. Ik heb ze gekend, die op de puinhopen van hun woning God prezen. Zij waren van alles beroofd, maar zeiden in zalige onderwerping: De Heere heeft gegeven, de Heere heeft genomen, de Naam des Heeren zij geloofd. Wij moeten het onvoorwaardelijk met God eens worden, hoe diep Zijn wegen ook gaan. Want wij zijn slechts leem in Zijn handen. In leven en sterven, in de praktijk een volle overgave te hebben, dat is het, wat het eerste gebod van ons vraagt.
En nu wil ik wel zelf op de voorgrond staan, wanneer ik zeg: Wat missen wij dat veel. Als wij meer van de liefde Gods in ons hart mochten hebben om gedurig met Asaf te zeggen: Immers is God Israël goed, degenen die oprecht van hart zijn, dan zouden wij meer gelovige wandelingen met de Heere hebben, meer vereniging met Hem en onderwerping aan Hem kennen. Dat zou ons, bij alles wat ons wedervaart, blijmoedig onze weg doen wandelen, dewijl Hij Jehovah is, de God des eeds en des verbonds, Die trouwe houdt in eeuwigheid en Die Zijn beloften, hoe onmogelijk zij ook dikwijls schijnen, toch zekerlijk op Zijn tijd en op Zijn wijze aan Zijn kinderen vervullen zal. Dan zullen zij God prijzen en de lofzangen Gods zullen hun deel zijn. En straks, als teniet gedaan wordt wat ten dele is, zullen zij volmaakt Hem de eer en de aanbidding en de dankzegging toebrengen. Dan zijn zij voor Zijn troon om Hem te dienen zonder zonde, dag en nacht. Deze God als God te eren zal ons, ook in de bangste tijden, naar Zijn geboden doen wandelen en Zijn inzettingen doen betrachten. Hij doe Zijn vriendelijk aangezicht in Christus over ons lichten, opdat wij ons in Hem zullen verblijden. Want deze God is onze God, eeuwig en altoos; Hij zal ons geleiden tot de dood toe.

Van de dienst des Heeren overeenkomstig Zijn Woord

ZONDAG 35

Psalm 100: 2 en 4.
Lezen: Handelingen 17: 15 tot einde.
Psalm 97: 4 en 8.
Psalm 17: 8.
Tien Geboden: 3.

Geliefden,
Een eenvoudig man, een tentenmaker, trok door de stad Corinthe. Zijn geest is ontstoken geworden vanwege de afgoderij, die in die plaats onder het alleszins godsdienstige volk bedreven werd, zodat hij in zijn heilige ijver niet alleen volstond met te spreken in de synagoge der Joden, maar zelfs op de markt handelde met ieder die maar horen wilde. Het was Paulus. Met ieder die met hem in gesprek kwam, handelde hij van de enige ware dienst van God en van Hem, Die van de doden was opgestaan, om Zijn volk te zijn een oorzaak van eeuwige zaligheid. Zelfs de Epicureïsche en de Stoïsche filosofen, hebben met Paulus op de markt getwist, zeggende: Wat wil toch deze klapper zeggen? Sommigen spraken: Hij is een verkondiger van een nieuwe godsdienst, met het gevolg, dat hij op de Areópagus zich had te verantwoorden. Op die gerichtsplaats werd Paulus gesteld of men hem soms beschuldigen kon van in Athene een nieuwe godsdienst ingebracht te hebben.
Nu is u zo-ven voorgelezen de rede, die Paulus op de Areópagus gehouden heeft, waaruit blijkt, welk licht God de Heilige Geest hem schonk en met hoeveel wijsheid en voorzichtigheid hij de Atheners heeft aangesproken, erop wijzende, dat hij een altaar gezien heeft, waarop geschreven stond: "De onbekende God." Die God, Die gij niet kent, zal ik u verkondigen. Ik breng u niet wat nieuws, maar ik verkondig u, die God, Die de hemel en de aarde gemaakt heeft en alle mensen uit éne bloede heeft voortgebracht. Die onbekende God heeft Zijn Zoon gegeven, Die de opstanding en het leven is, en Die eenmaal alle doden zal doen verrijzen, om te verschijnen voor Zijn rechterstoel.
Zou onze geest niet ontstoken worden, als wij de afgoden zien in ons christenland? Zijn wij er ooit bij bepaald, dat die God, Die hemel en aarde gemaakt heeft, niet woont in tempelen met handen gemaakt, noch gediend wordt van mensenhand, maar dat Hij Zichzelf verheerlijkt heeft in de Zoon van Zijn eeuwig welbehagen? Dan zouden wij, met verzaking van hetgeen Hem mishaagt, die enige Middelaar zoeken en een voorbereiding krijgen voor die grote dag des oordeels, die zeker komt, en op welke wij zullen staan voor Gods rechterstoel. Het is toch niet om het even, hoe wij onze godsdienst uitleven. De Heere eist van ons, dat Hij gediend zal worden naar Zijn Woord en dat ons hart zich op Zijn Waarheid zal zetten, opdat Hij door de kracht van Zijn Geest, maar dan toch door dit middel Zich in ons verheerlijke.
Hoe duidelijk heeft Hijzelf ons geleerd, op welke wijze Hij wil gediend worden, wanneer Hij verboden heeft, enige beeltenis te maken om Hem daardoor te dienen of te vereren. Welnu, bij het verbod van de beeldendienst hebben wij nu stil te staan, naar de verklaring die ons gegeven is in de vijfendertigste Zondagsafdeling van onze Heidelberger Catechismus, luidende:

Vraag 96: Wat eist God in het tweede gebod?
Antwoord. Dat wij God in generlei wijze afbeelden, en op geen andere wijze vereren, dan Hij in Zijn Woord bevolen heeft.
Vraag 97: Mag men dan ganselijk geen beelden maken?
Antwoord. God kan noch mag in generlei wijze afgebeeld worden. Maar de schepselen, al is het, dat zij mogen afgebeeld worden, zo verbiedt toch God, hun beeltenis te maken en te hebben, om die te vereren, of God daardoor te dienen.
Vraag 98: Maar zou men de beelden in de kerken als boeken der leken niet mogen dulden?
Antwoord. Neen; want wij moeten niet wijzer zijn dan God, Dewelke Zijn Christenen niet door stomme beelden, maar door de levende verkondiging Zijns Woords wil onderwezen hebben.

Deze Zondag handelt dus van: het verbod van de beeldendienst, waarbij wij acht geven op:
I. de verboden zonden in dit gebod;
II. de geestelijke betrachting van dit gebod.

I. de verboden zonden in dit gebod
Het tweede gebod is maar niet een aanhangsel van het eerste. Het is daarvan onderscheiden, hoewel alle geboden Gods zo nauw aan elkaar verbonden zijn, dat, wie in één gebod struikelt, schuldig is aan alle. Toch is er onderscheid. Het eerste gebod leert ons immers Wie wij dienen zullen: de Heere alleen. Het tweede gebod zegt ons op welke wijze God gediend wil worden: naar Zijn Woord, en niet door het maken van een beeld.
De Roomse kerk doet het tweede gebod in het eerste versmelten en heeft dan op de eerste tafel slechts drie geboden over. Waarom doet Rome dat? Om de beelden in de kerk toe te laten. Maar getuigt het niet op de allersterkste wijze tegen de Roomse beeldendienst, dat ze zelfs de Heilige Wet Gods durft aantasten om haar kwaad te bedekken?
De Heere leert ons in dit tweede gebod, dat Hij niet gediend wil worden door beelden. Gij zult u geen gesneden beeld, noch enige gelijkenis maken. Geen gesneden beeld, geen geschilderd beeld, geen gehouwen beeld. De beeldendienst wil God hier verbieden. Geen beeld van hetgeen boven in de hemel is, in de derde hemel, de troon van God; de derde hemel, die door God geschapen is, opdat Hij daar Zijn heerlijkheid meer zal openbaren, dan ergens anders. Zegt de Heere het niet, dat de hemel Zijn troon is en de aarde de voetbank van zijn voeten? Meer dan op aarde openbaart God Zijn glans en majesteit in de derde hemel. Daar woont God Zelf en daarom in de eerste plaats is het verboden een beeltenis van God te maken, van Zijn Wezen en van Zijn Eigenschappen.
Van Zijn Wezen, omdat het Wezen Gods nooit in enig beeld kan uitgedrukt worden. God is een Geest en die Hem aanbidden moeten Hem aanbidden in Geest en waarheid. Hij is de Alomtegenwoordige en elke poging God af te beelden, randt Zijn alomtegenwoordigheid aan. Voorts kunnen ook Zijn Eigenschappen nimmer in een beeld uitgedrukt worden. Denk bijvoorbeeld aan wat Israël deed, toen het Gods Almacht in het gouden kalf meende uit te drukken: dit zijn uw goden, Israël, die u uit Egypte hebben opgevoerd. Dit afbeelden strijdt tegen het geestelijk bestaan Gods, omdat ten eerste de Eigenschappen Gods, God Zelf zijn. En ten tweede, wanneer wij die eigenschappen gaan scheiden, gaan wij het Goddelijk Wezen aantasten.
Onze Catechismus zegt het ons zo terecht, dat God kan noch mag afgebeeld worden op enigerlei wijze. De Heere heeft er de vloek over uitgesproken in Deut. 27: 15: "Vervloekt zij de man, die een gesneden of gegoten beeld, een gruwel des Heeren, een werk van des

werkmeesters handen zal maken." Toch heeft het volk van Israël zich daaraan bij herhaling schuldig gemaakt. Niet, dat het direct God en Zijn dienst wilde opzeggen, maar het wilde de Heere dienen door middel' van de beelden. Ik sprak reeds over het gouden kalf, daar aan de Sinaï. En straks volgt bij de scheuring van Israël Jerobeam, die de kalverendienst instelde te Dan en te Bethel. Ook Micha, van wie in de Richteren gesproken wordt, het voor tweehonderd zilverlingen een beeld maken, hetzelfde kwaad, dat hier verboden is en dat in Israël keerop keer weer uitbreekt. God kan noch mag op enigerlei wijze worden afgebeeld.

In de tweede plaats geldt dit verbod de schepselen, die in de hemel zijn. In die derde hemel zijn de engelen en de zielen dergenen, die de zaligheid beërven. Van hen zal men geen beeltenis maken, om God daardoor te dienen. Nietwaar, dat wordt uitdrukkelijk er bij bepaald, het doel waartoe. De dienst van God is zo geestelijk, dat het maken van welk beeld ook, daarin door de Heere ganselijk veroordeeld wordt. Ook van de sterrenhemel of van de wolkenhemel zult gij geen gesneden beeld maken. Gij zult u geen gesneden beeld maken, ook niet van mensen, beesten, planten, en wat ook meer op de aarde gevonden wordt, om God daardoor te dienen of te vereren. Vissen, kruipend gedierte, niet enig schepsel mag ooit in enig beeld worden uitgedrukt. Van God kán het niet; van het schepsel kan tiet wel.

Het maken van die beeltenissen is niet altijd verboden. De Heere heeft zelfs de gaven daartoe geschonken. Denk slechts aan Aholiab en Bezaleël, die van de Heere wijsheid verkregen hebben, om de tabernakel te maken naar het voorbeeld, dat de Heere daarvan aan Mozes getoond had op de berg. God gaf hun de gaven daartoe. Later in de tempel waren cherubs; de koperen zee, gedragen door twaalf runderen; op de trappen van Salomo's troon waren leeuwen afgebeeld; en toen de Heere Jezus op aarde wandelde, toonde men Hem een penning, dragende de beeltenis des keizers. Toen heeft de Heere daarover niet Zijn afkeuring laten blijken, maar zei alleenlijk: Geef dan de keizer wat des keizers is en Gode wat Gods is. Op zichzelf is dus het maken van beeltenissen van schepselen niet veroordeeld. God veroordeelt de beeldhouwkunst en de schilderkunst niet. Maar dit is het, wat wij voor ogen hebben te stellen, dat de kunst sober en kuis zal zijn. Geen naaktfiguren zullen voorgedragen worden voor het oog der mensen, zodat de ongerechtigheid zich vermenigvuldigt. Maar al is het, dat een beeld van schepselen niet verboden is, het is wèl verboden als wij het willen indragen in de dienst des Heeren.

Want de schepselen, al is het dat zij kunnen afgebeeld worden, zo verbiedt toch God hun beeltenis te maken en te hebben, om die te vereren of God daardoor te dienen. De straffen des Heeren waren over het volk van Israël zó vreselijk, dat erop één dag drie duizend gevallen zijn aan de Sinaï. Daarom heeft de Heere ook het oordeel uitgesproken over die opgerichte altaren te Dan en te Bethel. Want Hij betoont Zijn misnoegen over de eigenwillige godsdienst, waaronder ook te rekenen is het gebruiken van beelden in de dienst des Heeren. Dit is het immers wat Rome wil, dat voor die beelden knielt en bedevaarten uitroept. Daarom zegt de Onderwijzer dat wij die niet maken mogen om er ons voor neer te buigen en ze te dienen. Rome eert zijn beelden, met goud en zilver omhangen en brengt ze wierook en heerlijkheid, maar het is God, Die zulks verbiedt. Het moet onze aandacht hebben, dat ons land vervuld wordt met Roomse afgoderij; dat dit grote kwaad doortrekt van Noord tot Zuid en van Oost tot West.

Ik vraag u af: Is dat papenhaterij? Of is het de heerlijkheid Gods, die ons erbij bepaalt? Wij hebben Gods Woord en het is zo ontzettend, dat ons volk inslaapt en in laksheid de ogen sluit voor het gevaar van Rome. Men kan het alles zo gemakkelijk verdragen. Waarom? Omdat de eer Gods niet meer weegt op onze zielen; omdat wij blind zijn voor het heilig misnoegen, dat God betonen zal aan een volk dat Hem verlaat; een volk, waaraan Hij eenmaal Zijn wonderen

heeft groot gemaakt. Het zal nog nader blijken, als gij de reden overdenkt, welke de Heere gegeven heeft voor dit verbod. Hij zegt: Ik ben de Heere uw God. Hij is de God der goden, Die in het hoge en verhevene woont en troont, omringd van Zijn heilige engelen, die met hun vleugelen het aangezicht bedekken, uitroepende: Heilig, heilig, heilig is de Heere der Heirscharen; de ganse aarde is van Zijn heerlijkheid vol.
Deze God heeft Israël met Zich in een verbondsbetrekking gesteld. Het volk van Israël heeft zich aan de Sinaï verbonden met zijn plechtig *Amen*, om het verbond des Heeren Heeren te houden en Zijn inzettingen te betrachten. Nu zegt de Heere: *Ik ben uw God,* Die het u verbiedt. Alleen dit woord reeds moest zó diep in ons hart inzinken, dat wij een heilige afkeer hadden van al hetgeen God in Zijn Wet verbiedt.
Ja meer nog dan dit, de Heere zegt: *Ik ben een ijverig God*. IJverig wil zeggen: Jaloers op Zijn eer. Zoals een man het niet dragen kan, dat zijn vrouw naar anderen omziet, zo kan God nog veel en veel minder dragen, dat voor beelden geknield wordt. De Heere is jaloers op Zijn eer en Hij ijvert ervoor. Tekent Hij ons de beeldendienst in Zijn Woord niet als geestelijke hoererij? En verwijt Hij niet menigmaal aan Zijn volk, dat het ontrouw geworden is, wanneer het zich tot de afgoden neigde? Elke keer weer neemt de Heere het beeld van een man, die door zijn vrouw verlaten is. Zal die man dat goed vinden en niet voor zijn eer opkomen? Zó, zegt de Heere, *zal Ik doen, want Ik ben een ijverig God, Die de misdaad der vaderen bezoek aan de kinderen, aan het derde en aan het vierde lid dergenen, die Mij haten.*
God straft de zonde in de geslachten. God straft de vaders door ze in de kinderen te treffen in het derde en in het vierde lid. Maar is dit dan niet in strijd met hetgeen ons in Ezechiël 18: 20 wordt meegedeeld, namelijk, dat de zonen niet erven zullen de misdaad van de vaderen. Nee, dat is met deze woorden van het tweede gebod niet in strijd. Want, Israël zocht zich te verbergen achter de schuld van de vaderen; het maakt van de zonde der vaderen een vijgenblad. Maar de Heere zegt: Ik straf u om uw eigen zonden. Met dit woord uit Ezechiël toont de Heere, dat de kinderen Israëls wel om eigen schuld gestraft worden, maar dat de Heere zonde met zonde straft. Dat wil zeggen, dat de volgende geslachten op de wegen van hun ouders voortgaan, zodat zij de ongerechtigheid vermenigvuldigen en zichzelf daardoor het oordeel van God des te waardiger maken De zonde is een hellend vlak en wie zijn voet daarop zet, holt met zijn nakomelingen hoe langer hoe meer het verderf tegemoet. Ziedaar de drangreden, die de Heere geeft, om ons met vreze te vervullen voor het kwaad, met name de beeldendienst, opdat wij ons hart aan Hem zouden verbinden; *Hem zouden vrezen en dienen*, gelijk Hij in Zijn Woord getuigt.
Daartegenover stelt de Heere de rijkdom van Zijn barmhartigheid; de grootheid van Zijn Goddelijke genade: *Ik doe barmhartigheid aan duizenden dergenen, die Mij liefhebben en Mijn geboden onderhouden.* De Heere zet barmhartigheid voor het oordeel, over een volk dat in Zijn wegen wandelt; dat Hem eert naar Zijn getuigenis en dat zijn leven inricht naar Zijn geboden en zich ver houdt van hetgeen de Heere mishaagt. God bewijst Zijn barmhartigheid. Waaruit vloeit deze barmhartigheid voort? Niet uit het onderhouden van Zijn geboden. Ze vloeit voort uit Gods soeverein en eeuwig welbehagen. Want de Heere beloont wel, maar uit genade. Zijn dat dan voor ons geen drangredenen om de beeldendienst te haten en daartegen te getuigen? Want dat gebod zegt niet alleen: Gij moogt in de kerk geen beeld hebben; niet alleen. Wij mogen een beeld in ons huis niet hebben of een crucifix; het zegt niet alleen: Gij moogt uw knieën niet buigen voor zulk een pop en zeggen: Heilige Maria, heilige Petrus, bidt voor mij. Met andere woorden het gebod heeft niet alleen een eis voor het particuliere leven, maar het legt een roeping op de Overheid, om de beelden te weren uit het land; om die afgodendienst, die grenst aan totale heidense afgoderij, uit te roeien. Zie eens naar de

Godvruchtige koningen van Israël en naar onze vaderen. Zij hebben die beelden verbrijzeld, waarover de Heere Zijn goedkeuring gaf. Lees de gehele Schrift door en zie hoe de Heere de overheden bindt om het volk te leiden naar Zijn geboden. Dienovereenkomstig hebben onze vaderen dit beleden in het onverkorte artikel 36 van de Ned. Gel. Belijdenis. De roeping der overheid is alzo te weren en uit te roeien alle afgoderij en valse godsdienst. Maar zie, hoe dit gebod op zij gezet wordt.
Men zegt: Daarvoor dragen wij, overheid, geen verantwoordelijkheid. Zou echter de Heere het niet zien en Zijn wraak voltrekken? Zou ons volk zich niet rijp maken voor het Goddelijk oordeel? Dit gebod roept de overheid, roept een iegelijk in zijn kring tot vervulling van de heilige plicht tegen de beeldendienst te getuigen. Zo zien wij dan, dat dit tweede gebod onderscheiden is van het eerste. God moet gediend worden, maar niet door stomme afgodenbeelden, maar zo Hij in Zijn Woord Zich openbaarde en in Christus Jezus Zichzelf verheerlijkte.
Ik kom, nadat ik in het kort de verboden zonde heb aangehaald, tot mijn tweede hoofdgedachte:

II. ***de geestelijke betrachting van dit gebod.***
Mag men de beelden niet lijden als boeken der leken? Neen.
Rome zegt van wel. Wij hangen, zo zegt Rome, een beeld voor uw oog, opdat u te beter aan uw heiligen kunt denken; en wij gebruiken die beelden als boeken, om u te onderwijzen, zoals wij de kinderen onderwijzen. Wij leren de mensen zich een voorstelling maken, om hen te meer aan Christus en aan de heiligen te doen denken. Maar wij hebben zulke boeken niet nodig. Zulk aanschouwelijk onderwijs verkiezen wij niet, omdat het indruist tegen het nadrukkelijk Woord van God: *Hij wil Zijn christenen niet door stomme beelden, maar door de levendige verkondiging zijns Woords onderwezen hebben.* Wij moeten niet wijzer zijn dan God. Er staat nadrukkelijk, dat wij op generlei wijze God mogen vereren, anders dan Hij in Zijn Woord bevolen heeft.
Nu komen wij dus tot de betrachting van dit gebod.
Hoe heeft God Zich dan geopenbaard in dat Woord en hoe worden wij, aangaande die dienst van God, uit Zijn Woord, onderwezen? Zo komen wij tot die eenvoudige grondslag van de ware dienst des Heeren Heeren. God heeft Zichzelf geopenbaard in Zijn Woord, gelijk Hij ons in het tweede gebod zegt: als heilig en rechtvaardig; als die God, Die geen gemeenschap hebben kan met de zonde en de zondaar. Want Hij is een verterend vuur en een eeuwige gloed, bij wie de zondaar niet wonen kan. Hij heeft Zich in dat Woord geopenbaard ook als barmhartig en rechtvaardig, gevende uit Zijn soevereine ontferming *Zijn eniggeboren Zoon, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe*. Ziedaar hoe God zegt, hoe Hij in Zijn Woord gediend wil worden: *in Hem alleen, in Wie al Zijn deugden volmaakt zijn verheerlijkt.* Hij wordt op geestelijke wijze gediend van Zijn volk in de geloofsgemeenschap met Christus en Zijn kinderen vinden in die verheerlijking Gods hun zaligheid. Waar nu het Woord van God ons dienaangaande zo klaar onderwijst, dat een kind zelfs onder ons het weet en verstaat, daar hebben wij geen ander onderwijs van node.
Dit tweede gebod zegt ons: Wilt gij het beeld Gods zien? Zie het dan in Zijn Woord, zie het dan in de spiegel, waarvan de apostel spreekt in 2 Cor. 3, het laatste vers: *Dat wij allen met ongedekte aangezichte de heerlijkheid des Heeren aanschouwen*. Daar ziet u de deugden Gods; daar ziet gij de majesteit Gods; daar ziet u de eis Gods tot voldoening van Zijn recht en daar ziet gij de verlossing in Christus Jezus bereid voor Zijn volk. Is dit niet duidelijk genoeg?

Hoe God van Zijn volk gediend wil worden? Wilt u het beeld Gods zien? Zie het dan in het vlees geworden Woord, in Hem, Die het uitgedrukte beeld van Gods Zelfstandigheid is. Hij draagt alle dingen door het Woord van Zijn kracht en in Hem heeft het Goddelijke Wezen Zich volkomen verheerlijkt.
Wat wil de Heere hier dus zeggen? Dat al onze sleurdienst Hem niet behagen kan; dat wij koud en roerloos en dood onder de verkondiging van Zijn Woord verkeren en straks met hetzelfde stenen hart de kerk uitgaan. Is het niet de moeite waard te overdenken, dat de Heere hier zegt: Ik heb Mij in Mijn Woord geopenbaard! Zo zult gij Mij leren kennen en zoeken, omdat in die kennis Gods het eeuwige leven ligt. Want de kleinste indrukken van de majesteit, gerechtigheid en heiligheid Gods vernederen de mens zó diep voor Hem, dat hij God gaat aanroepen uit het stof. Dit is de vrucht van de bediening van de Heilige Geest, want elke gedachte, die wij maken van God; elk werk van ons aan Hem voorgesteld, strijdt tegen Zijn openbaring in Zijn Woord; is in de grond niet anders dan afgoderij in ons hart; is miskennen van Zijn gerechtigheid; is zich erop beroemen, dat God barmhartig en genadig is buiten Zijn recht. Het strijdt allemaal tegen dit gebod, want het vindt steun in onze eigengerechtigheid en in ons kerkgaan, alsof wij daarmee God zouden kunnen ontmoeten; het strijdt met de openbaring in Zijn Woord.
God wil niet gediend worden met ons werk en met onze daden; niet met het beste, dat wij voortbrengen, maar God wil gediend worden in gemeenschap met Hem, Die Zichzelf gegeven heeft tot een rantsoen voor de zonde van Zijn volk, Die gekomen is, niet om gediend te worden, maar om te dienen. Hij is op aarde geboren voor zulk een volk, dat zich schuldig kent voor Gods aangezicht; overtreders van al Zijn geboden; verloren in zichzelf, maar een volk, dat de zaligheid buiten zichzelf, in Hem zoeken gaat, Die de ziel redt van de dood en Die het verlost van het eeuwig verderf. Geen beeld maken wil zeggen, dat wij, door wederbarende genade daarnaar staan zullen, het beeld Gods te vertonen in ons, waarnaar Hij eenmaal de mens geschapen heeft. Door vernieuwing van het hart worden Gods kinderen de Goddelijke natuur deelachtig en worden ze vernieuwd naar het evenbeeld Desgenen, Die ze geschapen heeft. Zij krijgen die ware kennis Gods, van Zijn deugden en volmaaktheden, die hun ter vernedering strekt, maar die ook hun ziel verheft om in Gods gemeenschap het leven te vinden tot hun eeuwige zaligheid. Welnu, het is deze betrachting waarvan de Heere hier spreekt, die geestelijke betrachting, die God welbehaaglijk is.
In elk verbod ligt een gebod.
De Heere verbiedt niet alleen de zonde, maar Hij gebiedt die geestelijke betrachting van en vermaking in Zijn Wet, welke Zijn kinderen wel nooit onderhouden kunnen, maar die Hij, in de dadelijke gehoorzaamheid van Christus gegeven heeft voor hen, opdat zij ook in hun gehoorzaamheid volmaakt zullen zijn in Hem en zij in Hem hun kracht zullen ontvangen en staan zullen naar dat volmaakte beeld, dat eenmaal Gods volk in de hemel hebben zal. Volmaakt zullen zij zijn voor de troon Gods. Daar zal het beeld in heerlijkheid uitblinken en zij zullen God aanschouwen in Zijn majesteit en in Zijn heerlijkheid, gelijk Mozes in de kloof van de steenrots, waar de Heere Hem met Zijn hand overdekte, omdat de mens de volle aanschouwing van Gods deugden niet dragen kan. Maar daar zal het sterfelijke onsterfelijkheid hebben aangedaan en zij zullen Hem kennen in volkomenheid.
Zie, dit is het wat Gods kerk gedurig troost en sterkte geeft. Dit bemoedigt hun ziel en doet hen het hoofd in de verdrukking opheffen, naar Boven, waar ze eenmaal ie Heere volmaakt zullen dienen, als zij in hun opwaken zullen verzadigd worden met Zijn beeld, gelijk wij daarvan zingen uit Psalm 17: 8:

Maar (blij vooruitzicht dat mij streelt!)
Ik zal, ontwaakt, Uw lof ontvouwen,
U in gerechtigheid aanschouwen,
Verzadigd met Uw Godd'lijk beeld.

Zo wil de Heere, dat wij de beelden weg zullen doen uit ons land. Rome heeft eenmaal de heerschappij gehad in deze gewesten. Maar in de tachtigjarige oorlog hebben onze vaderen in de kracht Gods zich vrijgevochten, ten koste van zoveel goed en bloed en leven als toen geofferd is; geofferd niet alleen voor een uiterlijke vrijheid; geofferd niet uit zucht naar revolutie en oproer tegen de koning van Spanje, maar geofferd in de innerlijke overtuiging, dat God gediend moet worden naar Zijn Woord. Gij kent voorts de historie, met name in betrekking tot de beeldendienst, in hoe heilige verontwaardiging ons volk geraakte, toen het de beelden vernietigde. Ook in Schotland is het niet anders gegaan, wanneer in een ogenblik tijds, het volk aangegord werd om de beeldendienst te vernietigen.
Hebt er eens erg in, dat niemand minder dan Marnix van St. Aldegonde de beeldenstorm verdedigde. Hoe u er zelf verder over denken wilt, het ware te wensen, dat de overheid een eind maakte aan die godtergende afgoderij van Rome. Waar is het volk gebleven dat Geuzenvolk, aan hetwelk de Heere Zijn wonderen heeft groot gemaakt en dat Hij zo rijk gezegend heeft, toen het voor Zijn Naam en Dienst opkwam. Van de hoogste overheden af, tot de laagste toe, heeft' men nu de knie voor Rome gebogen. U behoeft niet eens ver te lopen, ga maar eens door de gemeenten, vraag eens hoe men het opneemt, dat Rome zijn afgoden in ons land opricht. Wat zijn er dan weinigen met heilige ijver vervuld, om zich daartegenover te stellen. Hoeveel halen de schouders op, als men op het Roomse gevaar wijst, zeggende, dat het al vijandschap is tegen personen. Maar als wij op de afgoderij wijzen, dan is dat niet omdat wij Roomse mensen haten, alsof zij minder zouden zijn dan wij; maar in de eerste plaats, omdat God zulks van ons eist en in de tweede plaats, omdat ons land zichzelf op deze wijze Gods misnoegen op de hals haalt. En als gij de beroeringen van de wereld ziet na de jongste wereldoorlog en als u ziet, naar hetgeen in ons eigen land omgaat, dan zou u met vrees bezet worden en vragen: Hoe lang nog zal God ons verdragen?
Aan de andere zijde, God heeft geen oorlog nodig, maar Zijn oordelen zijn zo allerwege en de druk op ons is zo zwaar en, naar te vrezen is, in verdere geslachten steeds zwaarder, dat wij ons wel afvragen moeten: Hoe zullen wij die druk kunnen dragen en voor God bestaan? Wat ons Koninklijk Huis betreft en onze overheden, o, wat betaamde het ons gehele Nederlandse volk terug te keren tot de geboden Gods; weder te keren tot de God onzer vaderen; tot Zijn rechten en inzettingen. Ik zou het wel willen inpompen, vooral in onze jongens en meisjes, opdat een geslacht kwame, vast geworteld in de bodem van Gods Woord, om uit heilige overtuiging de afgodendienst van Rome tegen te staan. De Heere heeft immers zulk een nauwgezette omschrijving gegeven van die beeldendienst en gezegd: *Ik zal Mijn toorn uitgieten over het derde en vierde lid.*
Zeg toch niet: Dat moeten die mensen zelf weten; het geldt hier Gods heilig gebod. Die overtuiging mocht toch diep in ons wortelen, opdat wij ons leven zullen inrichten naar het gebod van Hem*, Die verlaters van Zijn wet doet in het dorre wonen*. Maar, heeft David niet gezegd: Uw gebod is zeer wijd? Dit gebod bepaalt on niet alleen bij de letter van de wet. Denk maar eens aan Paulus, die eertijds als een Farizeeër, onberispelijk en nauwgezet naar de wet leefde, zó nauwgezet, dat hij zelf zei: Als er zijn, die zich op de wet beroemen, ik nog meer. Hij durfde wedijveren met al de Farizeeërs. Hij heeft zijn Farizeeërschap niet verlaten, omdat hij het niet meer zo nauw nam met de wet des Heeren, o neen. *Ik kende de wet niet, zegt*

Paulus; ik leefde juist in die tijd zonder de wet. Want Gods wet heeft een geestelijke inhoud, die voor de natuurlijke mens zo verborgen is.
En dan kom ik terug op mijn tweede hoofdgedachte, op de geestelijke betrachting van het gebod des Heeren.
Laat ons dan onszelf eens hoofd voor hoofd afvragen: Hoe staan wij in betrekking tot het Woord van God? Dat Woord, dat ons van onze kindse dagen onderwees. Dat voorrecht hebben wij, dat op eigen scholen, onze kinderen uit Gods Woord worden onderwezen en op geen droggronden gebouwd. Och, dat het zaad van dat Woord maar vroeg in hun harten mocht ontkiemen. Achten wij dat voorrecht van eigen scholen wel genoeg? Nu eens is de school te ver, dan weer is het gevaar voor de kinderen te groot. Ik heb Roomse kindertjes dag aan dag, in zomer en winter, in de vroege en donkere ochtend, naar de kerk zien trekken om hun godsdienstplichten waar te nemen. Wat zijn wij dan slap en wat zien wij weinig de noodzakelijkheid van recht onderwijs voor onze kinderen. Dat er toch meer ijver onder ons ware.
Maar het onderwijs uit Gods Woord is ons niet vreemd. Wij hebben het in huis, wij lezen er in des morgens, des middags en des avonds, of verslapt dat ook alrede? Is het ons de moeite niet meer waard om een ogenblik af te zonderen tot onderzoek met elkaar van dat Woord? Hebt gij het zo druk? Jongens, leest je dat Woord nog op uw werk? Heb je een Bijbel in uw zak, zodat je daarin na het eten lezen kunt? Als u op reis zijt, of een zwervend leven hebt, verzuimt dan niet Gods Woord bij u te steken. Kom je ‘s Zondags nog ijverig op tot Gods Huis of is het de ene Zondag wat te koud en de andere Zondag weer wat anders?
God is een ijverig God en eist ijverige betrachting van Zijn geboden. Het Woord van God is de moeite waard om gelezen en overdacht te worden. Maar ook, om ons er onder neer te zetten, want het dient als middel in de hand des Geestes om Hem te leren kennen, de enige en waarachtige God en Jezus Christus, Die Hij gezonden heeft, hetwelk het eeuwige leven is. Hij wil ons door Zijn Woord onderwijzen van die grote verborgenheid, dat wij uit genade kunnen zalig worden. Zie, hiervan nu, van de gehele dienst van God spreekt ons het tweede gebod.
Maar dan blijkt ook, dat wij er niet klaar mede zijn, wanneer wij tweemaal naar kerk gaan. Vraagt uzelf af of u ooit Gods Woord betracht hebt in die geestelijke zin, dat u zei: *Heere, laat Uw Woord mij dienen tot mijn eeuwig heil, want het zal zijn een reuk des doods ten dode, indien het niet is een reuk des levens ten leven*. Wij gaan naar de eeuwigheid en dan komt dat Woord een keer terug. U en ik, wij allen zullen straks staan voor het aangezicht Gods. Hij zal dan van de leraars eisen, dat zij u recht in die waarheid hebben onderwezen. Ik mag niet anders en ik kan ook niet anders, dan u op dat enige nodige te wijzen, opdat ik mij vrijmake van u. Dan zeg ik u altijd weer, dat het ongenoegzaam is om gedoopt te zijn en naar de kerk te gaan en aan de tafel des Heeren aan te zitten, misschien nog wel met enige indruk in onze consciëntie, maar wij moeten God leren kennen, zoals Hij Zich in Zijn Woord openbaart.
Die God nu kan met ons geen gemeenschap hebben, want wij hebben een onoverbrugbare kloof geslagen en die moet geheeld worden. Hebben wij nog wel indrukken? Buigen wij onze knieën nog wel eens om te zeggen: O, dat ik ook met God verzoend mocht worden? Of gaan wij dóór in onze sleur en dodelijke gerustheid? Als de Heere nu eens plotseling kwam, zoals een dief in de nacht komt? Dan was het voor eeuwig te laat.
Jongens, bindt het op uw hart, neemt het mee en weest zo gerust niet. Denkt eens: deze Zondag ligt weer achter mij en ik heb mijn schuld slechts vermeerderd. Hoe zal ik het toch straks maken?
Ouderen van dagen, bedenkt, dat u de groeve nadert. Uw beste tijd is voorbij, want God bekeert de meeste mensen in hun jonge jaren. Maar u kunt die God nog leren kennen, het is

nog niet te laat. Maakt ernst met de middelen, opdat gij met smeking en geween tot God de toevlucht mocht nemen. *Ontwaakt gij, die slaapt en staat op uit de doden en Christus zal over u lichten.*

Ziet, dat wordt een kennen van God, wanneer Hij, door middel van dat Woord, Zichzelf in het hart gaat openbaren, door de krachtdadige bediening van de Heilige Geest. O, die indrukken, die Hij geeft in de ziel, van Zijn volmaakt Goddelijk Wezen. Een zondaar krijgt iets van God te zien. Daarvoor heeft hij geen beeld nodig, maar dit kennen van God in rijn eeuwige deugden, brengt de ziel in zulke diepe vernederingen, dat ze aan Zijn voeten vallen en hun Rechter om genade bidden. Nooit, nooit kan zo iemand God ontmoeten, er is een eeuwige kloof geslagen waar geen helen aan is. Die kloof is ook niet te helen, niet met al onze tranen en ons bidden. God wil Zich verheerlijken overeenkomstig Zijn Woord en dan hebben wij niets om toe te brengen, integendeel, met onze beste werken zijn wij eerrovers Gods. Maar nu heeft God ons Zijn openbaring in Christus gegeven, opdat de aan zichzelf ontdekte zondaar, door Hem tot God zal gaan.

Zijn er hier, die daarvan geen vreemdeling zijn? Dat uw hart mocht worden afgekeerd van al uw beeldendienst om Hem te kennen, zoals Hij Zich in Zijn Woord heeft geopenbaard. Wat is het, dat hun gebed zo menigmaal in eigen boezem doet terug keren? Hoe komt hét, dat er zoveel gebeden zijn, die niet hoger gaan dan onze lippen? Omdat ons hart zo lauw is en vervuld met de afgod van het eigen ik. Wat moet Gods volk zich toch dikwijls veroordelen, dat er zo weinig ijver in het hart is, om Hem te dienen zoals Hem alleen welbehaaglijk is. We zouden meer geloofservaringen verkrijgen van Christus, wanneer wij in een onhoudbare toestand met onszelf kwamen. Wij zeggen niet: het is buiten hoop. Mocht God het nog eens met Zijn kinderen maken, opdat zij vrede voor hun ziel zouden vinden. God gebruikt daartoe dikwijls diepe wegen. Hij zet Zijn kinderen overal uit. Ze zouden soms hier in moedeloosheid wegzakken en daar van droefheid bezwijken. Maar de Heere zet ze nochtans overal buiten, opdat ze zullen komen met smeking en geween.

De Heere gaat Zijn kerk de beeldendienst afleren, want Hij is een jaloers minnaar van Zijn volk. Hij wil alleen de eer hebben; Hij wil, dat wij geen sterkte hebben dan alleen in Hem en ons strekken zullen naar die geestelijke kennis van Hem, om God te kennen en vervolgen te kennen, in het aangezicht van de Heere Jezus Christus. Wat is de vrucht van het wegdoen van alle valse godsdienst? Dat Gods kinderen de Geest benodigen, omdat ze zelf nooit tot het rechte gebed en het aankleven van God komen kunnen. Ze zijn als afgedwaalde schapen en nu benodigen zij die Geest, Die ze leiden zal. Ze worden afhankelijke mensen, die de Heere zullen aankleven, zoals een gordel kleeft aan eens mans lendenen. Wat is het gevolg van het aanschouwen van Gods beeld, zo het in Christus is? Dat Gods kinderen Hem aanschouwen in de eeuwige glans van Zijn barmhartigheid en genade. Dan kennen ze een jagen naar het einde, want de Heere zal ze straks in de volmaaktheid brengen en opnemen in Zijn heerlijkheid. Dat kan hun nieren zeer doen verlangen in hun schoot. Daar zullen zij God volmaakt zien, de enige en drieenige God van hun zaligheid. Daar mogen zij eeuwig in Zijn zalige gemeenschap verkeren en daar zullen zij het Lam zien, dat hen gekocht heeft met Zijn bloed, dat als de Middelaar het uitgedrukte beeld is van Gods Zelfstandigheid.

De Heere verwaardige ons de leidingen van Zijn lieve Geest te benodigen, om te haten wat Hij haat en in de betrachting van Zijn geboden, die geestelijke oefening te verkrijgen, waardoor wij meer en meer in Hem onze gehoorzaamheid zullen vinden, Die ook dit gebod volmaakt heeft onderhouden. Hij heeft in Zijn omwandeling op aarde Zich vernederd onder de Wet, opdat Hij Zijn volk van de vloek van de wet eeuwig zou vrijmaken. Maar ook, opdat Hij het

hier zou doen wandelen door Zijn kracht in Zijn geboden, tot de lof en de dankzegging van Gods driemaal heilige Naam. Amen.

De heiliging van de Naam des Heeren

ZONDAG 36

Psalm 69: 14.
Lezen: Jesaja 48.
Psalm 33: 10 en 11.
Psalm 72: 11.
Tien Geboden: 4.

Geliefden,
Ik heb u laten voorlezen het hoofdstuk van Jesaja, waarin God Zijn liefde betoont aan, Zijn volk, opdat het zich oprecht verbinden zou aan Zijn dienst. Hoort slechts met welke liefdevolle benamingen de Heere Zijn kinderen aanspreekt, wanneer Hij ze noemt: Het huis van Jacob; als zij genoemd worden met de naam van Israël, die uit de wateren van Juda voortgekomen zijn. Wanneer de Heere Zijn volk met de naam Jacob noemt, dan doet Hij dat in dit verband niet om op alle dwaasheden van Jacob te wijzen, maar om Zijn grote soevereine genade te betonen, die Hij aan Jacob bewezen heeft. Staat er niet geschreven: *Jacob heb Ik liefgehad en Ezau heb Ik gehaat?* Was Jacob niet het voorwerp van Gods soeverein eeuwig welbehagen? Waren hem niet de beloften gegeven, die de Heere getrouwelijk gestand gedaan heeft, zelfs in de grote tegenstand? Denk slechts aan Bethel en de twintig jaren van zijn omzwerven. Heeft de Heere ook niet aan Jacobs nageslacht steeds betoond, Zelf de onveranderlijke en getrouwe God van Jacob te zijn, Jacob, die genoemd geworden is met de naam van Israël? Waarom is hij Israël genoemd?
Omdat de Heere door Zijn kracht Jacob de overwinning gaf, in de bange worsteling aan Pniël, toen Jacob wel ten onder ging met al zijn gerechtigheid en eigen kracht, maar Gods kracht in hem is verheerlijkt, opdat hij als een overwinnaar uit de strijd zou komen en een erfgenaam worden van het land, hetwelk de Heere hem en zijn zaad had toegezegd.
Getuigde die aanspraak niet van de Goddelijke liefde over hen, die uit de wateren van Juda zijn voortgekomen? Juda is die stam, waarvan Jacob stervende gezegd heeft: "Juda, gij zijt het." Uit deze zal de Heerser zijn, Die de scepter zal dragen als de Koning van Sion, om in eeuwigheid te regeren. Zo liefdevol spreekt de Heere Zijn kinderen aan, om hun hart te vernederen voor Zijn aangezicht, getuigende ook van hun handelingen, als Hij zegt: *Die daar zweren bij de Naam des Heeren en vermelden de God Israëls. En toch, hoewel zij zweren bij de Naam des Heeren en de God Israëls vermelden,* dit is het ontzettende, dat de Heere zeggen moet: *Niet in waarheid, noch in gerechtigheid.* Het klinkt als een aanklacht, als een liefdesklacht, die de Heere tegen dit volk richt. Het zweert niet in oprechtheid, niet in waarheid, niet in gerechtigheid. God let op het binnenste des harten en geeft er acht op of Zijn Naam in der waarheid gevreesd wordt. Of Hij in oprechtheid erkend wordt. Hij ziet het hart aan en proeft de nieren van elk mens. Vandaar, dat dat blote zweren bij Zijn Naam Hem niet behaagt. Hij wil Zijn volk vernederen, door de betoning van Zijn Goddelijke liefde en ontferming.
Wat zoekt de Heere in Zijn volk en in al Zijn werken? Alleen de verheerlijking van Zijn grote Naam in de verheffing van Zijn genade. Ziet, daarom heeft Hij met zoveel nadruk en onder bedreiging van het oordeel, bedreigende degenen, die Zijn geboden vertreden, geboden, dat wij de Naam des Heeren onzes Gods niet ijdellijk zullen gebruiken. Bij dat derde gebod

hebben wij thans stil te staan, zoals de verklaring ons daarvan gegeven wordt in de zesendertigste Zondagsafdeling van onze Heidelbergse Catechismus.

Vraag 99: ***Wat wil het derde gebod?***
Antwoord. Dat wij niet alleen met vloeken of met valse eed, maar ook met onnodig zweren, de Naam Gods niet lasteren noch misbruiken, noch ons met ons stilzwijgen en toezien zulke schrikkelijke zonden deelachtig maken; en in het kort, dat wij de heilige Naam Gods anders ni et dan met vreze en eerbied gebruiken, opdat Hij van ons recht beleden, aangeroepen en in al onze woorden en werken geprezen worde.
Vraag 100: Is het dan zo grote zonde, Gods naam met zweren en vloeken te lasteren, dat God zich ook over diegenen vertoornt, die, zoveel als hun mogelijk is, het vloeken en zweren niet helpen weren en verbieden?
Antwoord. Ja gewis; want er is geen groter zonde, noch die God meer vertoornt, dan de lastering Zijns naams; waarom Hij die ook met de dood te straffen bevolen heeft.

Van de heiliging van de Naam des Heeren wordt gesproken in dit gebod. Geven wij nader acht
I. op het voorwerp van dit gebod;
II. op het verbod in dit gebod;
III. op het gebod in dit gebod.

I. op het voorwerp van dit gebod

Voorwerp van dit gebod is de Naam des Heeren. Het verbod in dit gebod is het misbruiken en ijdellijk gebruiken van die Naam. En geboden wordt de Naam des Heeren te erkennen en met eerbied aan te roepen en te gebruiken.
Wanneer wij van de Naam des Heeren spreken, dan is dit het eerste, dat onze aandacht hebben moet, dat God de namen die Hij draagt, niet van een ander heeft ontvangen. Hij is God. Hij draagt die namen; omdat Hij Zichzelf zo aan ons heeft bekend gemaakt. Wij, mensen, ontvangen namen van onze ouders ter onderscheiding, maar God heeft Zijn Naam niet van anderen ontvangen. Hier is sprake van een Zelfbenoeming, God heeft Zichzelf namen willen geven, niet omdat Hij die nodig heeft gelijk wij mensen, om ons van anderen, die ons gelijk zijn, te onderscheiden; want er is niemand aan God gelijk. Hij alleen is God, en alles wat als God nevens of buiten Hem verheerlijkt wordt, is afgod. God heeft Zichzelf dus niet die namen gegeven, opdat wij hem zouden kennen in onderscheiding van anderen, die ook god zouden zijn. Hij is de enige en de waarachtige God. *Hoor Israël! de Heere onze God is een enig Heere*. Maar de Heere heeft Zich daartoe benoemd, opdat Hij Zichzelf aan ons zou bekend maken, ook in Zijn Namen, opdat wij Zijn Goddelijk Wezen uit Zijn Namen kennen.
Hoewel er velen zijn die Goden genaamd worden, zoals de Apostel in zijn Corinthenbrief zegt, namelijk engelen en mensen, mensen, met Goddelijk gezag, over anderen gesteld, welke de Schrift goden noemt, *nochtans is er maar één God en Vader*. Hem alleen komt de Naam van God toe.
Socinus en sommigen Dopersen, willen dat loochenen. Met welke bedoeling? Met de bedoeling om aan Christus de ware Godheid te ontzeggen; om te loochenen, dat de Middelaar waarachtig en eeuwig God is. Maar de Schrift zegt het ons toch zo klaar en duidelijk, dat er maar één enig God is, uit Wie en door Wie alle dingen zijn. Hij heeft Zichzelf namen gegeven om ons bekend te maken Wie Hij is in Zijn Goddelijke volmaaktheden en eeuwige deugden. Een kleine afdruk daarvan gaf Hij in de benaming van de schepselen. Er staat van de dieren

geschreven, dat Adam ze noemde naar hun aard en in het bijzonder van de mens geldt dit. Denk maar aan de bekende voorbeelden uit de Schrift, waaruit blijkt, dat de namen oudtijds betekenis hadden. Adam betekent rode aarde, omdat hij uit de aarde genomen is. De naam van Manninne werd veranderd in die van Eva, omdat God de belofte gegeven had, dat de Christus uit het vrouwenzaad zou geboren worden. Eva werd de moeder aller levenden. Denk aan Abram, en aan de naamsverandering waarin God de belofte in Christus hem schonk en waarin God een verbond met hem sloot. Hij werd Abraham genoemd. Sarai wordt Sara genoemd, omdat de verbondsbetrekking in haar naam geopenbaard werd. Jacob, die zijn broeder bij de verzenen hield en worstelde om zijn eerstgeboorterecht, werd Israël genoemd, toen hij zich vorstelijk gedragen had met God. Mozes betekent "uit het water getogen", om een leidsman van het volk te zijn, dat de Heere verlossen ging uit het land van Egypte. Denk aan Petrus, die de belijdenis aflegde, op welke petra, op welke belijdenis, (namelijk dat Jezus de Zoon van God is), de Heere Zijn gemeente bouwen zal. Nietwaar, Gods Woord geeft ons vele voorbeelden ervan, dat de namen der mensen vroeger betekenis hadden in betrekking tot hun zijn of tot de roeping, die God op hen legde, dan wel in betrekking tot het werk, dat zij te vervullen hadden.
Wij kennen zulk benamen niet meer. Johannes de Doper werd Johannes genoemd. De buren verwonderden zich erover, dat het kind die naam werd gegeven, omdat niemand in zijn familie die naam gedragen had. Blijkbaar was het toen reeds zoals het nu bij ons is, dat de kinderen de naam van hun familie erven. Maar in de naam werd oorspronkelijk te kennen gegeven het karakter van de benaamde. En het was een zwakke uitdrukking daarvan, dat God Zichzelf openbaarde in Zijn Namen en daarin Zijn Wezen legde. Zelfs nu nog, nu de namen voor ons geen betekenis meer hebben in die zin, als ik daareven aanstipte, zelfs nu nog gevoelen wij de nauwe betrekking, die er is tussen onze naam en ons bestaan, zodat wie onze naam aanrandt, ons zelf ten diepste krenkt. Staat er niet geschreven: *een goede naam is beter dan goede olie? Het* geldt ons bestaan en ons wezen. Hoeveel te meer geldt dan zulks van God: Wie Zijn Naam aantast, tast Zijn Wezen aan; onteert Hem. Wie Gods Naam ijdellijk noemt, scheldt God uit en laadt Gods toorn op zich. Hij veracht immers de openbaring, die God van Zichzelf gegeven heeft. Welke openbaring dan?
Komt, gaan wij slechts enkele van die namen na, zoals in het Oude Verbond de Heere Zich geopenbaard heeft.

In den beginne schiep God, Elohim staat er, hemel en aarde. El en Elohim zijn namen, in de Bijbel vertaald door God. Elohim is de meervoudsvorm van El wat in bijzonder uitdrukt wat ligt in El, namelijk de almacht van Hem, Die de dingen roept, die niet zijn, alsof ze waren. Ook de naam El Sjaddai wijst op de almacht Gods, bijzonderlijk de almacht echter, die Hij aanwendt ten goede van Zijn volk, wijzende ons niet alleen op de schepping, maar ook op de verlossing van Zijn uitverkorenen. Voorts ontmoeten wij de naam Adonai: de Heere, in de betekenis van de eigenaar van Zijn erfenis; de eigenaar van Zijn volk, dat Hij Zich tot Zijn eigendom gemaakt heeft en dat Hij bewaart als het zwart van Zijn oogappel. Hij is Eljon, de alles beheersende, Die de sterkte en de toevlucht van de Zijnen is. Hij is de Heere Zebaoth, de God der heirscharen, Die de grote legermachten aanvoert, tot verdelging van Zijn vijanden en tot behoud van de Zijnen.
Denk tenslotte aan de "allergrootste naam: *Jehovah,* waarvan de Heere zegt, dat Hij zelfs Abraham met die naam niet is bekend geweest. Dat wil niet zeggen, dat de naam Jehovah, voordat de Heere de inhoud ervan aan Mozes openbaarde, in de Bijbel niet voorkwam. Die naam komt tevoren in de Schrift wèl voor. Maar de grote betekenis, *de grote inhoud* van die

naam heeft God eerst geopenbaard, toen Hij het volk van Israël wilde leiden uit het diensthuis van Egypte.
Zelfs aan Abraham, de vriend Gods, heeft de Heere die naam niet bekend gemaakt. God maakt Zijn kinderen eerst rijp voor de openbaringen van de verborgenheden van Zijn Goddelijk Wezen tot hun zaligheid. God maakt Zijn kerk rijp voor die openbaringen, die Hij geven wil. En juist toen, toen het scheen, dat God veranderd was; toen het wel leek alsof de Heere niet meer dacht aan Zijn beloften, die Hij aan Abraham en zijn zaad gezworen had; toen het scheen, dat het volk daar, in het diensthuis van Egypte, zwart van dienstbaarheid, bezwijken moest en nimmer het land Kanaän zou verkrijgen; toen het volk aan de rand van de dood stond, juist toén zei de Heere tot Mozes: Zeg tot dat volk: Ik zal zijn, Die Ik zijn zal. Ik ben Jehovah, Die is, Die was en Die wezen zal van eeuwigheid tot eeuwigheid Dezelfde.
Hier blijkt klaar, dat God in Zijn Namen, waarmee Hijzelf Zich benoemde, Zich openbaren wil ten goede van Zijn uitverkorenen, tot troost van de ganse kerk. Hij geeft die openbaringen van Zichzelf in Zijn Woord aan Zijn kerk, opdat Gods volk op Zijn Naam zal betrouwen, dat wil zeggen: op God Zelf. Dat ligt nu in die Namen des Heeren HEFREN: de openbaring van Zijn Majesteit; van Zijn almacht en van Zijn onveranderlijk verbond.
Als de Heere hier zegt: *Gij zult de naam des Heeren uws Gods niet ijdellijk gebruiken,* hoe worden wij dan bepaald bij God Zelf en bij Zijn majesteit en heerlijkheid. De dichter riep het uit: *Uw Naam is heilig en vreselijk*. Denk nimmer licht over de vloek, want daarin wordt het Wezen Gods aangetast. Maar de aanroeping van Zijn Naam, die hier geboden wordt, wil de Heere in het hart van Zijn kinderen werken, opdat zij bij Hem een schuilplaats vinden zullen en Hij de Zijnen worde een God van volkomen zaligheid.
Voorwerp van dit gebod is dus de Naam des Heeren, dat is: God Zelf, zoals Hij in die Namen Zich aan ons heeft bekend gemaakt in Zijn Goddelijke deugden en volmaaktheden.

II. ***En wat verbiedt de Heere nu in dit gebod?***
Ziedaar het tweede stuk, dat onze aandacht vraagt. De Heere verbiedt erin die Naam ijdellijk te gebruiken. Dat wil zeggen zinledig te gebruiken; gebruiken zonder de ware erkenning, dat Hij de enige en waarachtige God is. Waarin wordt dat ijdel gebruik openbaar?
De Onderwijzer zegt het ons: *Ten eerste in het vloeken. Dat wij niet met vloeken de Naam Gods lasteren.*
Wij worden op zulk een ontzettend voorbeeld gewezen in Leviticus 24, waar de zoon van een Egyptische vader de Naam lasterde. Het was of er een vuurstraal uit de hel door zijn hart heentrok om God te krenken; Hem, Die de Verbondsgod van Zijn volk is en in het midden van Zijn volk woont. Mozes heeft toen het oordeel des Heeren gevraagd over deze man. Hij moest onverbiddelijk gestenigd worden; uit Israël worden uitgeroeid. Hierin is tegelijkertijd te zien wat in de vloek ligt: de bittere haat, de vijandschap, die in ons hart leeft tegen de levende God. Het is een krenken van Zijn Goddelijke Majesteit, die Hij evenwel handhaven zal in het oordeel van de dood. De vloeker zet God op zijde en miskent God.
U vindt dat ook in de vrouw van Job als zij zegt tot haar man, wanneer deze in de diepste ellende verkeert: *Zegen God en sterf,* dat is: Vloek God; zweer Hem af; neem maar afscheid en laat God varen. Misken Zijn Naam en Zijn openbaring. Keer nu God de rug maar toe. Er is geen God. Ziedaar, deze levende openbaring als bij de vrouw van Job, die onder het vloeken begrepen wordt
Dit vloeken van God, ontspringt uit de trotsheid en verheffing waarmee de mens zich tegen zijn Maker keert. Goliath staat op de berg, honende de slagorden Israëls. David vraagt: *Wie is die onbesnedene, die Filistijn, die de slagorden van Israël hoont*; die God hoont, Die dat volk

tot Zijn erfdeel verkoos? Daar komt hij, de herdersknaap, met enkele stenen in zijn tas, aangegord tegen hem. Ben ik, zegt Goliath, een hond, dat gij tot mij komt met stokken? En hij vloekt David bij zijn goden. Maar God komt voor Zijn eer op. De Heere handhaaft Zich tegen die onbesnedene en hij valt door de slingerstenen van David en met hem zijn ganse heirleger.
Daar staat een Rabsaké voor de muren van Jeruzalem, de hoge God openlijk lasterend. Zal de Heere het niet opnemen tegen degene, van wie Hij gescholden en gesmaad wordt? God twist de twistzaak van het volk, tegen de Assyriër. En één engel slaat er honderd vijf en tachtig duizend in één nacht. U weet, wat Belsazar deed, toen hij zich dronken dronk, in zijn dronkenschap de hoge God smaadde en de heilige vaten ontheiligde. In diezelfde nacht is Babel gevallen en Belsazar gestorven.
Gij zult de naam des Heeren uws Gods niet ijdellijk gebruiken; niet vloeken; niet op enigerlei wijze onteren; ook niet, in uw drift. Niet in uw trotsheid en verheffing des harten, maar ook niet in uw boosheid. Het is geen verontschuldiging, als wij in toorn ontsteken en, God vloekend, zeggen: Het was uit mijn mond, voor ik het wist. Er is ook geen verontschuldiging voor dit schrikkelijk kwaad, wanneer wij zeggen uit gewoonte God te lasteren. Hebt u ze niet meermalen ontmoet, die, wanneer zij vloekten en daarover werden onderhouden, verbaasd zeiden: Vloek ik? Zij wisten niet eens, dat zij God vloekten, zó gewoon is het lasteren van Gods heilige Naam velen dikwijls geworden. Alsof zij water drinken. Maar men neemt daarmee Gods heilige Naam ijdellijk op de lippen. Hoe wij ook de Naam des Heeren misbruiken, God toont daarover Zijn toornige gramschap, want Hij zal niet onschuldig houden, die Zijn Naam ijdellijk gebruikt, ook al trachten wij een verontschuldiging te maken. Die namen des Heeren mogen alleen heilig gebruikt worden. Ja, ook in de gebeden. Als wij enige tederheid en ontzag voor Gods Naam in onze ziel dragen, zullen wij ook niet zo dikwijls in het gebed (en dat is dikwijls een groot euvel onder Gods volk) de Naam des Heeren noemen. Hadden wij enige geringe indruk in ons hart, dat God Zijn eigen Wezen openbaart in Zijn namen, en dat Hij het gebruik van Zijn Naam heilig wil houden, met schroom zouden wij, ook in ons gebed, die vreselijke en heilige naam uitspreken en niet als stopwoord gebruiken.
God wil dus, dat wij Zijn Naam heiligen. En met vreze aanroepen.

In de tweede plaats zullen dus ook bastaardvloeken onder ons niet in gebruik zijn, in welke een vervorming van Zijn Naam ligt. Ja, ook dit wordt mede begrepen onder wat God hier verbiedt. Voorts het valse en onnodige zweren.
De volgende Zondag handelt afzonderlijk over de eed en daarom zullen wij niet verder daarover spreken, maar ook dat zweren, en dat onnodig bevestigen van onze woorden met een eed, stelt ons schuldig aan overtreding van dit gebod. Laat uw ja ja zijn en uw neen neen. Wat is het vloeken en zweren toch een nare zonde. Een dief steelt en verheugt zich in het onrechtvaardig verworven bezit. Een hoereerder voedt zijn vlees, maar wat heeft de vloeker? Hoe mager is deze zonde om God te tarten en Zijn misnoegen over ons te verwekken. Want er is geen zonde groter dan deze, noch één waarover God Zich méér vertoornt, dan over het onteren van Zijn Naam. Dat wil niet zeggen, dat andere zonden kleiner zijn, maar dat deze zonde zo gruwelijk is, dat wij die haten en vlieden zullen, omdat God Zijn gramschap erover bedreigd heeft. Want Hij zal niet onschuldig houden, die Zijn naam ijdellijk gebruikt, of Hem openlijk miskent. Denk aan Farao, als hij zegt: *Wie is de Heere, dat ik Hem zou gehoorzamen*?
Denk aan hetgeen in de ongewijde geschiedenis ons beschreven staat van Arius, met zijn leugenleer en zijn miskenning dat de Zoon Gods waarachtig en eeuwig God is. Het gaat hier over de openbaringen Gods in Zijn namen, die hun betekenis ontlenen aan Gods Zelfopenbaring. God legt Zijn Wezen in Zijn namen. Daarom moeten wij de erkenning van die namen in ons hart dragen om God te eren naar Zijn Woord en daarom ook alle valse leer

haten, daar zij een miskennen is van Zijn Naam en van Zijn openbaring, welke Hij ons gegeven heeft.
Wij hebben ons hart te zetten op de oude beproefde waarheid en te vragen wat God van Zichzelf aan ons wilde openbaren. Ja, zeer nauwkeurig geeft de Heere acht op het eren van Zijn Naam, op het heilig houden van Zijn openbaring, dat zelfs degenen, die dat vloeken met hun stilzwijgen aanhoren (de Catechismus komt er in de laatste vraag op terug), zich aan het oordeel Gods onderwerpen. Dit geldt van de overheid en van ieder particulier persoon. Wij mogen het vloeken maar niet onbewogen aanhoren, als God uitgescholden wordt. Zouden wij dat aanhoren en geduldig over ons laten heengaan? Wanneer wij gescholden en gelasterd worden, verdragen wij dat dan ook zo geduldig? Hoeveel te meer zouden wij ertegen moeten opkomen als God gelasterd wordt. Ja, dat kost wat om vrijmoedig te zijn, om de vrees voor mensen van ons af te schudden.
Daarom is het voor elk zo nodig, dat hij zich onthoudt van die plaatsen, waarvan hij weet, dat de Naam Gods daar misbruikt wordt. Ga maar door de straten en begeef u onder het volk, u zou bange worden met mensen omgang te hebben; om met mensen in aanraking te komen, want de Heere zegt het in Zijn Woord, dat Hij waakt voor Zijn eer. De Heere let ook op ons of wij tegen de lastering van Zijn Naam waarschuwen. In welke moeilijkheden geraken wij in ons bedrijf, in onze betrekking, zo vrezen wij dikwijls. Mensenvrees. Maar ieder is verplicht voor de heiliging van Gods Naam op te komen en te getuigen tegen hen die lasterlijk van God spreken. Gods kinderen kunnen er dikwijls onder zuchten en zeggen: *Geef mij toch vrijmoedigheid om met ootmoed en niet uit de hoogte aan dit kwaad weerstand te bieden*. Dan wil de Heere menigmaal getuigenis geven aan hen, die Zijn Naam en eer beogen, zodat de vijand zwijgen moet. Als de Heere deze dingen nu verbiedt, dan legt Hij er tevens een gebod in. Dit gebod is niet daarmee onderhouden, dat wij zeggen: Ik heb nog nimmer gevloekt. Dit betaamt ieder te kunnen zeggen. Het betaamt ons allen, dat wij eerlijk konden betuigen: Ik heb nimmer Gods Naam ijdellijk gevloekt. Maar daarmee is dit gebod niet onderhouden.

III. ***Daarom zei ik in de derde plaats, dat wij hebben acht te geven op hetgeen God in dit gebod gebiedt.***
Wat gebiedt ons God dan in dit gebod?
De Catechismus zegt, *dat wij de heilige Naam Gods anders niet dan met vreze en eerbied gebruiken zullen, opdat Hij van ons recht bekend, aangeroepen, en in al onze woorden en werken geprezen worde.*
Met een voorbeeld zal ik trachten duidelijk te maken, wat bedoeld wordt. De allergrootste Naam, zei ik daar straks, waarmee God Zich bekend gemaakt heeft, is de Naam Jehovah. Nu hebben de Joden uit slaafse dienstbaarheid, zulk een vreze voor het gebruik van deze Naam, dat zij die niet durven uitspreken, maar in plaats daarvan lezen Adonai. God heeft daarentegen de naam Jehovah Zichzelf niet gegeven, opdat wij die niet gebruiken zullen, Hij gaf die Naam, opdat wij die gebruiken zullen. Als de Heere zegt: *Gij zult de naam des Heeren Uws Gods niet ijdellijk gebruiken,* dan ligt er in dat verbod het gebod, om de Naam des Heeren ten rechte te gebruiken.
Wat is dan recht gebruik van Gods Naam? *Dat Hij van ons recht bekend en aangeroepen worde.* Aanroepen van Hem wil zeggen, Hem benoemen, opdat Hij Zich in Zijn Naam aan ons openbare; Hem zoeken met ons ganse hart, opdat Hij Zich van ons vinden late, om de enige en waarachtige God te kennen, zoals Hij Zich in Zijn Woord geopenbaard heeft tot zaligheid; opdat wij, met al onze noden naar ziel en lichaam, bij Hem zullen vinden de vervulling voor tijd en eeuwigheid. Hij getuigt immers niet alleen de Almachtige te zijn, Die hemel en aarde

geschapen heeft en door Zijn raad en voorzienigheid onderhoudt, maar Hij maakt Zich in die Namen bekend als de God van volkomen zaligheid voor Zijn volk; een God, Die de twistzaak van zijn ellendigen twist en Zijn uitverkorenen gedenkt, naar de rijkdom van Zijn barmhartigheid.

Als er staat: *Gij zult de Naam des Heeren uws Gods niet ijdellijk gebruiken*, dan wil dat niet maar zeggen, dat u die Naam niet zinledig moogt gebruiken, zonder er enige indruk van te hebben, dat Hij de enige en waarachtige God is, maar het wil zeggen, dat Hij met heilige en kinderlijke vreze wil aangesproken worden, met diepe indrukken in ons hart, dat Hij de God der goden is. Hier krijgt u de oefeningen van Gods kinderen, aan wie de Heere Zich openbaart, zodat Hij hun geen onbekende God meer is, omdat Hij Zich bekend maakt door Zijn Geest in Zijn deugden, in Zijn majesteit, rechtvaardigheid en heiligheid. Zij vallen de hoge God te voet en roepen tot Hem uit de diepte. In het bijzonder in het begin van hun levensweg, als zij de Heere zoeken van ganser harte of zij Hem immers vinden mochten.

Zij roepen Zijn Naam aan met die vrees en eerbied, die hen doet bukken, temeer als Hij Zich meer aan hen openbaart. Zie het voorbeeld van Abraham, de vader aller gelovigen: Het zij niet kwaad in uw heilige ogen, dat ik mij onderwind te spreken tot de Heere, hoewel ik stof en as ben. Hij opent in heilige eerbied zijn lippen. Denk aan Jobs die zich vernedert in stof en as voor het aangezicht des Heeren.

Dat gebruik van de Naam des Heeren door Zijn kinderen is een aanroepen in het gebed van Hem, met indrukken van Zijn hoge majesteit en eeuwige heerlijkheid, zodat zij niets zijn in zichzelf, want uit deze kennis van God vloeit voort kennis van ons zelf. Zij erkennen, dat de Heere God is. Toen Israël op twee gedachten hinkte en Baal wilde dienen, maar ook de Heere niet wilde loslaten, zei Elia: Kiest u heden, Wie gij dienen wilt: Is de Heere God, dient hem; is Baal God, dient hem. God heeft Zijn volk verkoren om Hem te dienen. Er komt een kennis in het hart, die erkenning werkt, dat de Heere alleen God is omdat Hij Zich, niet alleen voorwerpelijk in Zijn Woord en in Zijn werken geopenbaard heeft, maar Zich onderwerpelijk in hun harten verheerlijkt in Zijn Goddelijke majesteit in Christus Jezus. Daaruit vloeit voort dat oprecht belijden en gebruiken van Zijn Naam.

Dat volk kan niet meer zwijgen; het wordt gedrongen Zijn Naam te erkennen en Zijn hoogheid en de rijkdom van Zijn Goddelijke genade en eeuwige ontferming te belijden, opdat Hij, zoals de Catechismus zegt, i*n al onze woorden en werken geprezen worde*. De lofzeggingen van de Naam Gods geven Gods kinderen het grootste vermaak. Daarom kan het hun ziel zo smarten, als die naam onteerd wordt; daarom dragen zij leed, als ze met een zwijgende mond over de wereld gaan. Anderzijds ligt hierin de hoogste rust en blijdschap, ja de zaligheid der ziel, dat God verheerlijkt wordt. Zij zouden het soms elkaar wel willen toeroepen: Komt, maakt God met mij groot, want Hij is het waardig en het komt Hem toe, dat alle knie voor Hem gebogen worde. *Wie zou U niet vrezen, Gij Schepper der gehele aarde, want het komt U toe.*

Zingen wij daarvan nu met elkaar uit de twee en zeventigste Psalm het elfde vers:

Zijn Naam moet eeuwig eer ontvangen;
Men loov' Hem vroeg en spa;
De wereld hoor', en volg' mijn zangen,
Met Amen, Amen, na.

En nu, wanneer ons Nederlandse volk eens geoordeeld werd naar de eis, die God in dit gebod stelt, dan zouden we wel moeten beven en zeggen: Wat zal er van ons volk en van ons land worden. God zal geenszins onschuldig houden, die Zijn Naam ijdellijk gebruikt. Ge zijt bang

op straat te moeten verkeren; om onder de menigte te komen. Bij hoog en laag wordt Gods naam gevloekt, misbruikt en gelasterd. Ach, dat wij dit kwaad in zijn Godonterend karakter eens zagen om zo vrijmoedigheid te ontvangen tegen het schrikkelijk misbruik van Gods naam te getuigen en geen mens te ontzien. Want de Heere zegt: Als gij daarbij zijt en zwijgend heen gaat; met dezulken omgang houdt; niet waarschuwt, dan draagt gij de vloek mede; dan komt dit oordeel op u neer. Dat staat er niet voor niets. En denk vooral niet: Zo nauw neemt God het niet, want Hij heeft nadrukkelijk gezegd, niet onschuldig te zullen houden. Laat ons daarom van de plaatsen, waarvan wij weten dat er vloekers en lasteraars zijn, ons ver houden.
Zie je wel, jongens en meisjes, hoe nodig het is elkaar te waarschuwen en erop te wijzen, dat wij alleen wonen zullen? Een apart volk behoren we te zijn, afgezonderd van de wereld. Dat zijn geen Doperse neigingen. Dat is onze ligging niet. Wij hebben een plaats in de wereld en moeten de wereld door.
Ik had in mijn vorige gemeente een winkelier, die het openlijk zei: Als je vloekt, mijn deur uit. Zijn wij ook zo getrouw om ons vrij te maken van onze medemens? De verborgen goedkeuring Gods erover is meer waard, dan een paar verloren klanten. Laat een knecht vrijmoedig zijn in deze zaak tegen zijn baas, vragende met ootmoed aan de Heere om voor alle verheffing bewaard te worden. Wat gaan we toch schuldig uit, gij en ik, dat we dikwijls meer mensenvrees hebben dan Godsvreze.
Misschien zijn er onder ons wel, die vloeken. Jongens, gebruikt je Gods naam ijdellijk? Ouderen van dagen, ligt Gods naam u los in de mond? God vergeet uw vloeken niet. Mocht u eens in de eenzaamheid geraken en zeggen: Heere, treed niet met mij in het gericht. Laat ons ernaar staan, ieder in zijn eigen leven; in ons huis met onze kinderen, om elkaar maar de majesteit en de hoogheid Gods op het hart te binden, opdat wij ook de bastaardvloeken zullen haten. Er zijn er, zelfs van Gods volk, die zo gemakkelijk "O Jé" zeggen. Dat is vloeken. Hier ontbreekt algeheel de indruk, dat wij met God te doen hebben. Allen hebben wij met elkaar daartoe te zien en gedurig erop te wijzen, dat een mens van elk ijdel woord rekenschap zal geven. Is het niet schrikkelijk, dat Nederland bij zijn buren bekend staat als een vloekende natie?
Welnee, zeggen de mensen. Wij gebruiken krachttermen. Daarvoor althans willen zij hun vloeken houden. Heeft hier soms de overheid geen roeping? Een roeping, die zo schromelijk verzaakt wordt! Dit is nu de ene zijde, die ernstige zijde. De Heere zegt: Ik hoor het en schrijf het in Mijn boek; Ik zal geenszins onschuldig houden.
Maar nu de andere zijde.
Ik ben begonnen te zeggen: In de Naam Gods is de openbaring van Zijn Goddelijk Wezen. De Heere zegt, dat Hij Zichzelf bekend maakt, opdat wij die naam gebruiken zouden; Hem zullen aanroepen; Hem zoeken en kennen en erkennen als een God van zaligheid. Als wij in de nood zijn, roepen wij de Naam des Heeren aan. Wij bidden aan tafel en als wij opstaan en als wij naar bed gaan. Vergeet het ook nimmer en schaamt u er niet voor, ook niet als ge in de vreemde zijt, om uw knieën voor God te buigen. Jongens, zullen jullie het nimmer vergeten of nalaten, als jullie straks in militaire dienst gaan? Aan spot en hoon zult u wel bloot staan, maar gedenkt slechts, dat God duizendvoudig waard is van een iegelijk onzer geëerd, gevreesd, gediend en geliefd te worden. Laat de spotters maar spotten. Straks zal God spotten als hun vreze komt en lachen in hun verderf.
Maar bedenk, dat wij hier niet alleen spreken over een vormelijk gebed. Het gebod is niet betracht als u zegt: die vrijmoedigheid heb ik. Die heb ik in mijn gezin en in de vreemde om de spotter te weerstaan; ik zal mij er niet voor schamen. Maar God ziet naar waarheid in het

binnenste. In Jesaja 48 staat geschreven: Gij doet het niet in waarheid, zegt God tegen Zijn volk.
Hebt u wel eens éénmaal de Heere in waarheid aangeroepen? Ge bidt drie maal per dag uw vormelijk gebed. Ik bestraf u daarover niet, maar zijt u wel eens uit uw vormelijk gebed uitgestoten en hebt u uw zielenood God voorgedragen? Hebt u wel eens geklaagd: *O God, ik ga met al mijn vormelijkheid naar de eeuwigheid en dan kan ik U niet ontmoeten.* Want vormendienst is een stank in Zijn neusgaten. Hebt u wel eens éénmaal in uw leven iets op uw hart gedragen van de rechtvaardigheid en heiligheid Gods? Dat laat vruchten na en baart deze klacht: O *Heere, mijn gehele leven getuigt tegen mij. Met al mijn aanroepen ken ik U niet en ik kan U niet langer missen.* Zie, dat is bidden. Hebt u er wel eens bij stil gestaan, dat Paulus, toen hij nog Saulus was, een vroom man, die zijn leven biddende en dankende doorbracht, dat diezelfde Paulus, toen God hem op de weg naar Damaskus deed zien, dat het Jezus was, Die hij vervolgde, dáár de ommekeer in zijn leven kreeg en toen voor het eerst in zijn leven bad? Want de Heere zei tot Ananias: *Zie hij bidt*. Voor het eerst kreeg Paulus God nodig.
De Heere zegt: *Ik ben God en niemand meer; Ik ben Elohim de Almachtige; Ik ben de Heere Zebaoth, de God der heirscharen; Ik ben Jehovah, Die de vastigheid van Mijn verbond en de onwankelbaarheid van Mijn trouw aan Mijn volk bekend maak.*
Zullen dan die openbaringen eenmaal tegen ons getuigen, als wij ons verstokken? Moesten wij niet dag en nacht vragen: Heere bewaar mij, dat ik Uw heilige Namen niet ontere; dat ik niet boos en driftig word en opwaarts ziende, God en de koning vloeke. *Heere, leer mij bidden*, eer straks mijn lamp van vormelijkheid uitga in dikke duisternis.
Kinderen, vraagt of die God jullie bekeren wil. Jongens en meisjes, jullie weet niet, hoe kort het nog duren zal, dat die God de fiolen van Zijn gramschap over de wereld gaat uitstorten en waar bergt ge u dan? Slechts één schrede is er tussen ons en de dood. Dan zal God zeggen: Ik heb u Mijn Namen bekend gemaakt. Waar is het gebruik gebleven? Dan zal het oordeel over ons uitgegoten worden en gaat de deur der genade voor eeuwig op het nachtslot. Dat wij dan de Heere mochten aanroepen, terwijl het heden voor ons genaamd wordt, onze schuld bewenend voor het aangezicht des Heeren.
Mag een mens voor God in de schuld komen, dan valt de hoogheid Gods op zijn hart en dat brengt zulkeen in de diepte en in de vernedering voor God, maar maakt ook dat hij die God niet meer missen kan; een eigenschap van al Gods kinderen. Dan gaan zij de Naam des Heeren recht gebruiken. Een noodgeschrei stijgt uit hun ziel omhoog, zelfs in het holle van de nacht, of in de eenzaamheid op het werk; in een greppel op de akker en achter een korenschoof. Zij roepen: *O God, bekeer me toch, opdat ik maar met U verzoend moge worden*. Nietwaar, als de pijlen van Zijn Woord hun hart treffen, laat ze het maar eens zeggen, hoe zijn ze dan de kerk uitgegaan? In het eenzame zijn ze gevlucht en zeiden: *Heere, ik zie Uw heiligheid en Uw rechtvaardigheid; ik kan U nooit ontmoeten.* Zo leren zij de noodzakelijkheid kennen, dat God ten volle in Christus Zich geopenbaard heeft.
Tegenwoordig zijn er velen, die zeggen: Ik heb wat gekregen en zij praten honderd uit. Ik zou één ding willen vragen: Waar zijn de worstelingen van de ziel om met God verzoend te worden? Wilt u met een onzeker "misschien" God ontmoeten?
Gods volk is het te doen om God te kennen als de God des eeds en des verbonds in Christus Jezus, zoals Hij Zich geopenbaard heeft in de Engel des Verbonds van de oude dag. Toen de Heere tegen Mozes zei: *Ik zal dat volk uit Mijn boek delgen,* zei Mozes: *Heere, wat zult Gij dan met Uw grote Naam doen?* God verbindt Zijn Naam; Zijn eer; Zijn Wezen aan dat volk. Hij kan er niet van af. Dat worden de pleitingen aan Gods genadetroon, om zulk een verzoend

God in Christus te mogen kennen. Want daarin is alleen rust en vrede in het Hem aankleven, zoals een gordel kleeft om de lendenen eens mans.
O, de praktijk van dit gebod. Wat bemint Gods volk Zijn Naam en eer; hoe bemint het ook de zuivere leer overeenkomstig Zijn Woord. Laat ons toch nauwkeurig acht geven, wat onze jongens en meisjes lezen.
Vooral de nieuwe lectuur en de nieuwe dogmatiek werken verpestend. Lees de oude schrijvers, 's Zondags en in de week. Lees de Catechismus-verklaring van Van der Kemp of van Justus Vermeer. Veracht onze oude schrijvers niet. Ik waarschuw er ernstig tegen. Gods volk leest de boeken van onze tijd niet, maar het krijgt een lust om zich te oefenen in de gronden van de waarheid. Daarin wordt de Naam Gods verheerlijkt en geheiligd.
Laat ons de Naam des Heeren heiligen, volk van God, ook door in al onze noden bij Hem te schuilen. Ons is zo nodig de Geest der genade en der gebeden opdat God gekend en aangeroepen worde. Zo wordt de druk ons ten nutte, opdat wij in God zullen eindigen. Daar zakken wij in het niet weg en daar prijzen wij de Naam Gods. Gods naam prijzen wil niet zeggen, dat wij in de farizese verheffingen van ons hart zeggen: O God, ik dank U, dat ik niet ben als de andere mensen.
Maar God wordt van Zijn volk geprezen in de diepe verootmoediging uit het klare besef, dat dankbaarheid geen vrucht van onze akker is. Maar Christus is ook het dankoffer van Zijn kerk. Zo wordt God in Zijn eigen werk verheerlijkt. Daar valt de mens er geheel buiten, maar komt God aan Zijn eer en Zijn volk aan de zaligheid. Het mocht een weinig vervrijmoedigd worden om voor Zijn Naam openlijk uit te komen in een wereld, die in het boze ligt. Zo mocht dit gebod ons brengen, waartoe de Heere het gaf, dat Hij van ons recht gekend, aangeroepen en gevreesd wordt. Amen.

Het Godzalig eedzweren

ZONDAG 37

Psalm 143: 1 en 2.
Lezen: Jesaja 54.
Psalm 89: 2 en 15.
Psalm 119: 53.
Psalm 63: 6.

Geliefden,
God kan niet liegen. Hij is geen man, dat Hij liegen zou, noch een mensenkind, dat het Hem berouwen zou. Evenwel heeft Hij niet alleen Zijn Woord ons gegeven, maar Hij heeft met een eed dat Woord willen bevestigen, opdat het ongeloof zou worden neergeworpen in Zijn kinderen en de sterkte van hun ziel zal zijn in Hem, Die Zijn Woord zekerlijk bevestigen zal. Daartoe gaf Hij Zijn verbond, het verbond der werken in de staat der rechtheid; het verbond der werken, omdat de mens in die staat het vermogen had om, werkende, in eigen kracht, het leven onverderfelijk en eeuwig te verkrijgen. Maar toen dat verbond door moedwillige ongehoorzaamheid verbroken werd, zo openbaarde Hij het verbond der genade.
Er zijn, (het is ten overvloede, dat ik dat nogmaals zeg) twee verbonden in betrekking tot des mensen eeuwige staat: het verbond der werken en het verbond der genade. In dat verbond der genade nu is Christus van eeuwigheid Borg geworden voor de schuld van zijn uitverkorenen. In dat verbond heeft Hij al diegenen begrepen, waarvan Christus zei: *Vader, ze waren Uwe, maar Gij hebt Mij dezelve gegeven*. Hier in de tijd lijft God die gegevenen in het verbond der genade in, opdat zij van de vloek zullen worden ontheven, waarin ze zijn krachtens hun verwantschap aan Adam, hun verbondshoofd, en opdat zij zo het eeuwige leven verkrijgen zullen in de inlijving van het verbond, dat is, in de wedergeboorte. Ja, zózeer bevestigt de Heere dat verbond met Zijn volk, dat het nimmer zal verbroken worden, dat Hij het niet alleen een zout-, zoen- en vreeverbond noemde, maar dat Hij zelfs zegt: *Dát zal Mij zijn als de wateren van Noach toen Ik zwoer, dat de wateren van Noach niet meer over de aarde zouden gaan; alzo heb Ik gezworen, dat Ik niet meer op u toornen noch schelden zal.*
God heeft aan Noach gezworen in een verbond en Hij draagt de gehele wereld verbondsgewijze. Dat doet Hij in de weg van Zijn algemene Goddelijke voorzienigheid. Dat doet Hij niet om de verdienste van Christus, want de voorzienigheid is het werk van de Vader. Zo heeft God dan het Noachietisch verbond opgericht, waarvan de regenboog tot een getuige is. Nu zegt de Heere: Zo Ik aan Noach zwoer, dat de wateren de aarde niet meer bedekken zullen, zo zwoer Ik dat Ik niet meer op u toornen noch schelden zal; de vrede uit dat verbond der genade en de zaligheid in Christus zal het deel zijn van Gods kinderen en zij kunnen uit dat verbond nooit uitvallen, dewijl ze in Christus verkoren zijn. Hij is het Hoofd der gemeente, de laatste Adam.
In dit verbond wil dus de Heere, gelijk ook op andere plaatsen, Zich met een eed verbinden aan Zijn gunstgenoten. Op een andere plaats getuigt Hij: *Ik heb gezworen bij Mijzelf en er is een woord der gerechtigheid uit Mijn mond gegaan.* Zo wil de Heere met deze eed Zijn volk sterken; Zijn kinderen bemoedigen, opdat zij zich door het geloof op die God verlaten zullen, Wiens woord zekerlijk zal bevestigd worden. Als God nu een eed zweert, bij Zichzelf zweert, dewijl er niemand is, die meer is dan Hij, bij wie de Heere zou kunnen zweren, dan heeft Hij

daarmee tegelijkertijd het geoorloofde van de eed ons willen betuigen en daarmee ons ook die eed gegeven, opdat wij bij die God, Die eeuwig en waarachtig is, Die onze harten kent en onze nieren proeft, de waarheid zullen betuigen, wanneer die eed van ons gevorderd wordt.
Welnu, bij dat godzalig eedzweren hebben wij onze aandacht ditmaal te bepalen, naar de verklaring, ons gegeven in de zeven en dertigste Zondagsafdeling van onze Heidelbergse Catechismus.

Vraag 101: ***Maar mag men ook godzaliglijk bij de Naam Gods een eed zweren?***
Antwoord. Ja, als het de overheid van haar onderdanen, of anderszins ook de nood vordert, om trouw en waarheid daardoor te bevestigen, en dat tot Gods eer en des naasten heil; want zulk eedzweren is in Gods Woord gegrond, en daarom ook van de heiligen in het Oude en Nieuwe Testament recht gebruikt geweest.
Vraag 102: Mag men ook bij de heiligen, of bij enige andere schepselen, een eed zweren?
Antwoord. Neen; want een rechte eed zweren is God aanroepen, dat Hij, als die alleen het hart kent, der waarheid getuigenis wil geven, en mij straffe, indien ik valselijk zweer; welke eer aan geen schepsel toebehoort.

Ons wordt getoond:
I. ***het geoorloofde van het eedzweren;***
II. de norm voor de eed;
III. het voorwerp van de eed.

I. het geoorloofde van het eedzweren
In onze Catechismus worden twee Zondagen besteed aan het derde gebod. Dat moet onze aandacht trekken. Vergelijk maar de behandeling van de andere geboden. De vraag rijst: Waarom worden nu twee Zondagen besteed aan het derde gebod? Dat wijst er wel op, met welke ijver de opstellers van de Heidelberger bezield waren voor de heiliging van Gods Naam. Daar is geen groter zonde, noch die God meer vertoornt, zo hebben wij de vorige keer reeds vernomen dan de ontering van de Naam Gods. Het vloeken en het lasteren van die Naam is God uitschelden; Zijn eer aantasten. Maar daar komt nog bij, dat, in de strijd, die onze vaderen te voeren hadden tegen Rome's leer, zij voor dat ontzettende kwaad stonden, dat Rome Gods Naam algemeen maar misbruikt, en dat het ook dat eedzweren niet telt. Vandaar dat onze Catechismus twee Zondagen besteedt aan de heiliging van Gods Naam. In het bijzonder wordt dan gesproken over het vloeken, waarop een afzonderlijke behandeling volgt van het zweren van de eed.
Ge zou haast zeggen: Och, dat het Rome alleen slechts ware en dat de protestanten van deze grote zonde konden worden vrijgesproken! Maar wat gaat dat kwaad van Gods Naam ijdellijk te gebruiken, van het vloeken en zweren, wat gaat dat kwaad door onder alle rijen van ons volk, ter zee, te land; en hoe is het toch nodig bij de behandeling van de Catechismus elk jaar weer bij vernieuwing elkaar op het hart te binden, dat er geen grotere zonde is dan de ontheiliging van de Naam Gods, opdat de vloek over onze lippen nimmer kome. Voorts hadden onze vaderen, behalve tegen Rome, de strijd tegen de Wederdopers. Die Wederdopers waren eigenlijk de socialisten van de zestiende en het begin der zeventiende eeuw. Vandaar dat de Overheid zich ook met die Wederdopers bemoeien ging. Zij wilden geen overheid erkennen, zeggende: Een christen mag geen overheidsambt aanvaarden; een christen mag ook geen zwaard dragen en geen oorlog voeren. Wij krijgen dat later bij de behandeling van het zesde gebod over de doodslag terug. Maar een christen mocht ook geen eed zweren.

De overheid heeft dat oproerige volk moeten bestrijden om een revolutie te onderdrukken. Maar ook Gods kerk heeft zich in de strijd geworpen. Want hoe kwamen die Wederdopers toch aan zulke stellingen? Zij wilden eigenlijk Gods Kerk, het volk van God, zetten buiten de wereld, en het hemelrijk, dat eerst Boven volmaakt is, naar beneden trekken. Zij wilden het gehele terrein van het christelijke leven buiten de wereld zetten. Hun grondfout lag in hun foutieve stelling aangaande de geboorte van de Heere Christus. Hij, de Zoon Gods, heeft onze menselijke natuur aangenomen uit de maagd Maria. Die menselijke natuur heeft Hij zó aangenomen, zo zeggen wij, dat Hij haar eigen vlees en bloed is; dat Hij in Maria's schoot ontvangen is; onder haar hart gedragen, totdat haar dagen vervuld werden, dat zij baren zoude. Hij is het eigen vlees en bloed van Maria, voor zover het vlees aangaat, uit het geslacht Abrahams. Maar de Wederdopers zeiden: Nee, Hij is door Maria heengegaan, gelijk water door een goot. Wat gemeenschap heeft het water met de goot? Wat gemeenschap heeft de menselijke natuur van Christus met de onze, indien dit zo ware? Dan zou de Heere Jezus buiten ons menselijk geslacht staan. Hoe zou Hij dan onze Borg en Zaligmaker zijn? Vandaar, dat de kerk tegen de godonterende stellingen der Wederdopers zo sterk opkwam.

Wat nu die Wederdopers voorstonden aangaande de menswording van Christus, handhaafden zij ook in betrekking tot diegenen, die zij christenen noemen. Volgens hen komt een christen buiten de wereld te staan. Hij mag zich met de gehele wereld niet bemoeien. Hij wordt uit deze tegenwoordige boze wereld weggehaald. Maar het gaat er om wat de Schrift leert. En die Schrift zegt wel, dat God Zijn kinderen geestelijkerwijze uit de wereld trekt, maar dat zij, hoewel niet van de wereld, evenwel in de wereld zijn. En dat Gods kinderen in deze wereld een roeping hebben.

Zij zullen zijn als een licht, te midden van een krom en verdraaid geslacht. De Heere Jezus noemt hen het zout der aarde en het licht der wereld. Een licht nu zet men niet onder een korenmaat. Dat volk van God heeft geen bedekt leven in de wereld, maar: *Wie Mijn Naam belijden zal voor de mensen, die zal Ik belijden voor Mijn Vader, Die in de hemelen is*. Laat uw licht schijnen voor de mensen, dat zij uw goede werken mogen zien en uw Vader, Die in de hemelen is, verheerlijken. Het zout moet niet smakeloos worden, want dan deugt het nergens meer toe.

Staat dat nu niet lijnrecht tegenover de leer der Wederdopers? Ook hetgeen de Wederdopers leerden in betrekking tot de overheid, is in strijd met Gods Woord. Want als de soldaten bij de Heere Jezus komen, zegt Hij niet, dat zij moeten breken met hun soldaat-zijn. Maar Hij wees hen op hun roeping. U moogt geen eed doen, zeggen de Wederdopers, want een christen is immers waar? Een christen is uit de Waarheid geboren en liegt dus niet. Er staat toch ook geschreven in Matth. 5: Zweert ganselijk niet? Datzelfde zegt ook de apostel Jacobus in het vijfde hoofdstuk van zijn zendbrief. Op deze plaatsen beroepen zich de Wederdopers.

Staat er dat dan niet zo woordelijk? Ja, dat staat er zo geschreven. Maar er is één zaak, waarop wij immer hebben te letten: Geschreven of gesproken woorden mogen wij nooit uit het verband lichten, want dan krijgen zij een heel andere betekenis. Dat is zo onder de mensen, maar hoeveel te erger, indien wij Gods Woord uit zijn verband rukken en er een bedoeling in willen leggen, die er niet in ligt. Welke betekenis hebben dan de aangehaalde woorden uit Mattheus en Jacobus, in hun verband gezien? Dat wij niet lichtvaardig zullen zweren. De Joden in Christus' dagen zwoeren maar raak. Zij zwoeren bij zaken uit het gewone leven; bij de tempel; bij het haar huns hoofds; bij de hemel. Daarom zegt de Heere: *Laat uw ja ja zijn en uw neen neen.* U hebt niet bij de tempel te zweren of bij de hemel of bij uzelf. Zulke eden zijn veroordeeld. Wij zullen het straks nader vernemen: het gaat hier over het godzalig en niet over het lichtvaardig eedzweren. Laat dus uw ja ja zijn in uw gewone leven en uw neen neen.

Een christen is waar, want hij is uit de waarheid geboren, maar alle zonden blijvén het volk van God aankleven: Lees maar in uw Bijbel thuis na, wat er geschreven staat van de Bijbelheiligen. Bijbelheiligen? Ja, want ze zijn geheiligd in het bloed en door de geest van Christus. Maar Abraham loog, zeggende: Sara is mijn zuster; en denk aan dat schrikkelijk geval van Petrus in de zaal van Kajafas. Hij begon met ede te bevestigen, dat hij part noch deel aan die Mens had. En toch was Petrus één van de oprechte discipelen des Heeren.
Werpen deze twee voorbeelden alleen reeds niet geheel het Doperse standpunt omver? Is het niet nodig om ook Gods kinderen onder de diepe indrukken te brengen van een Alwetend God, opdat zij heilig bij Zijn Naam de eed zullen zweren? Die eed is geoorloofd.
Mag men, zegt de Catechismus *Godzaliglijk hij de Naam Gods een eed zweren?*
En dan is het antwoord: Ja. Men mag bij de Naam Gods een eed zweren, want God Zelf heeft die eed ingesteld. Die eed Godzalig zweren is de heilige Naam Gods aanroepen als Degene, Die alleen het hart volkomen kent en de waarheid getuigenis zal geven.
Wat ligt er in dat eedzweren? Het eren van de alwetende God boven alle schepselen. Niemand kent onze bedoeling. U kunt gemakkelijk zeggen: Ik bedoelde het zo niet, daar niemand ons hart kan doorzien. De innerlijke bewegingen van ons gemoed kent God alleen, nog beter dan wij onszelf kennen. In het aanroepen van de alwetende God bij het eedzweren ligt dus de erkenning van Hem, Die alles weet en ons hart doorziet. Zweren is erkennen van Gods almacht en rechtvaardigheid. Het is een zich onderwerpen aan de straf Gods, indien ik valselijk zweer, maar Hij zal Mij ook met Zijn goedertierenheid omringen, indien ik Zijn Naam in waarheid aanroep. Mag men godzalig op zulk een wijze, dat Gods eer verhoogd wordt, een eed zweren? Ja! Zo wordt God als God door ons erkend.
Tegen de dwalende Wederdopers, die de Schrift verdraaien tot hun eigen verderf, houden wij met onze Catechismus staande, dat men godzaliglijk bij de Naam Gods een eed mag zweren. De Heere heeft het Zelf geboden; heeft door Mozes in Deut. 6 Zelf gezegd, dat het volk van Israël een eed zweren zal bij Zijn Naam en het eedzweren is dan ook steeds in gebruik geweest. Abimelech zwoer; Jacob zwoer; David en Jonathan maakten een verbond en bezwoeren dat met ede; Paulus legde de eed af. Wij hebben voorbeelden genoeg uit het Oude en Nieuwe Testament, dat de eed door de godzaligen is gebruikt geweest. Men mag dus bij de Naam Gods godzaliglijk een eed zweren.
Ja, wij hebben daarin zelfs grote vrijmoedigheid als wij ertoe geroepen worden, opdat wij God de eer zullen geven als de Alwetende. Dit wil echter niet zeggen, dat (en nu kom ik tot mijn tweede hoofdgedachte), men maar achteloos zweren mag.

II. Er zijn normen gesteld.
Over die normen spreekt ons de Catechismus, zeggende: "Als het de overheid van haar onderdanen, of anderszins ook de nood vordert, om trouw en waarheid daardoor te bevestigen."
David zwoer lichtvaardig een eed in 1 Samuël 25, zwerende, dat hij niets van alles dat Nabal had, zou overlaten tot de morgen. Herodes zwoer lichtvaardig, hetgeen Johannes de Doper het hoofd kostte. Zulk lichtvaardig eedzweren betaamt ons niet, daarvoor beware ons de Heere, maar de eed is geoorloofd als de overheid hem van ons vordert. Want de overheid heeft het recht die eed te vorderen; zij staat daar in de plaats van God en is geroepen om het recht in des Heeren naam op aarde te handhaven. Die overheid verplicht ons die eed af te leggen. Is het niet een ontzettende zaak, dat velen de eed niet willen afleggen, uit atheïstische en doperse overwegingen? Is het niet neg erger, dat de overheid zulken daarin terwille is, en zegt: Als gij de eed dan niet wilt afleggen, zeg dan maar: *Dat beloof ik.*

Het betaamt de onderdaan niet de eed te weigeren. De overheid eist van de onderdanen, in Gods tegenwoordigheid, dat zij bij de Naam Gods heiliglijk de eed zweren om trouw en waarheid daardoor te bevestigen.

Anderszins wanneer het de nood vordert. In grote nood zijnde, als wij bijvoorbeeld doorgaan onder zware laster, is het ons geoorloofd te verzoeken, om, als in Gods tegenwoordigheid, te verklaren wat de waarheid is. Van militairen wordt de eed gevorderd om getrouw te zijn aan vorstenhuis en volk; van leden der Staten-Generaal wordt de eed van trouw en zuiverheid gevorderd.

Er is voorts nog de kerkelijke eed.

U hebt uw ja-woord te geven, wanneer u belijdenis van het geloof aflegt. Dit doen van belijdenis hebben wij niet te zien als de Roomse confirmatie. Daartegen waarschuwden onze vaderen gedurig. De Roomse zuurdesem hebben wij uit onze eredienst te weren. Eén ding moge ons hart doordringen: als wij voor de preekstoel staan en ons ja-woord geven in het midden der gemeente, dan verbinden wij ons met ede voor God, aan Zijn Woord en de kerk. Wij zijn niet allen bekeerde mensen als wij belijdenis hebben afgelegd, maar hij, die belijdenis aflegt, heeft dit op zijn hart te dragen, dat hij met ede zichzelf voor Gods aangezicht, aan Zijn dienst en Zijn gemeente verbindt.

De kerkelijke eed ziet u ook bij de doop als de ouders hun ja-woord geven. De tijd ontbreekt om al deze zaken dieper te verklaren. Denkt er echter eens over na, hoe dikwijls gij daar reeds stond met uw kinderen en dat jawoord hebt uitgesproken voor het aangezicht Gods. Waar bleef u met de opvoeding uwer kinderen, vooral in deze ernstige en bange tijden, met een toekomst voor ogen, zó donker, dat wij beven en sidderen, als wij onze ogen opslaan en het rumoer onder de volkeren bezien. De kerkelijke eed wordt ook, zij het stilzwijgend, voor des Heeren alwetend oog afgelegd door degenen, die deelnemen aan des Heeren Tafel. Zij verbinden zich als met ede door het geloof aan Christus, betuigende, dat zij in Hem de zaligheid zoeken en omhelzen.

Voorts wordt gezworen in het kerkelijke ambt, als Gods knechten in hun ambt bevestigd worden. Denken wij er wel eens aan, welk een zware last op de schouders van Zijn knechten drukt, welk een heilige verantwoordelijkheid wij dragén voor u allen, toen wij daar eenmaal stonden en ons ja-woord gaven in dat plechtige: *Ja ik, van ganser harte*. Als wij dan van deze plaats jong en oud vermanen, daar de gemeente op onze ziel gebonden is, ach, dat het u niet te veel worde, want God eist het van ons. Wat mocht die eed Gods knechten toch gedurig vernederen. Zo is het ook met de ouderlingen, die hun ja-woord gaven. Als zij bij u op huisbezoek komen, gaat het er niet alleen over of u trouw ter kerk of ter catechisatie komt. (Ouders, zorgt eens dat uw kinderen ook bij het huisbezoek tegenwoordig zijn. Draagt er zorg voor, dat zij niet stil de deur uitsluipen wanneer de ouderlingen komen. De kinderen moeten ook aangesproken worden.) De ouderlingen hebben eveneens onderzoek in te stellen naar het leven van uw kinderen.

Maar daar gaat het huisbezoek niet alleen over. De ouderlingen hebben boven al te vragen naar de onsterfelijke ziel die u in u- omdraagt; zij hebben te vragen naar het inwendige leven. Zij hebben u erop te wijzen, dat ge, als u nog voor eigen rekening staat, niet anders dan de eeuwige toorn Gods hebt te wachten. Zij komen niet om hun bekering te vertellen, maar om onderricht te geven aangaande de eeuwige dingen. Daar hebben zij hun ja-woord voor gegeven. Wee degene, die de deur voor hen gesloten houdt. Die mag wel toezien.

Verder hebt u de eed, die de diakenen afleggen in betrekking tot de zorg voor de armen. Welk een blijdschap en rust voor een herder en leraar, wanneer ze zeer nauwgezet hun arbeid verrichten. God eist het van hen.

Exodus 21 bepaalt ons voorts bij de zuiveringseed, wanneer een jongedochter in het huwelijk trad. Lees dat hoofdstuk maar eens na.

Nu nog een kort woord over de geestelijke eden, waarvan u een voorbeeld vindt in Jesaja 19. Vijf steden in Egypteland zullen zweren bij de Naam des Heeren; dat wil zeggen, dat ze zich geheel aan de dienst van de God Israëls verbinden. Laat ons en onze kinderen, ons verbinden aan God en aan Zijn dienst. Laat onze kinderen, als ze nog klein zijn, de oude waarheid onderzoeken. De beproefde leer kan nauwgezet onderzoek goed velen. Ik durf zo vrijmoedig mijn ogen voor de gehele wereld opslaan, omdat Gods Woord standhoudt in eeuwigheid en geen duimbreed zal wijken. Ook wat onze oude gereformeerde vaderen leerden, is waard te worden onderzocht. In hun geschriften wordt ons iets anders geleerd dan de slappe drie-verbonden-leer, met haar verwoestende gevolgen, die daaruit voor de kerk voortvloeien. Anders zou ik er niet zo ernstig tegen waarschuwen.
Leest maar en onderzoekt maar en geeft u slechts de moeite om u in de waarheid te oefenen. Dan zult u zien, dat ons de overwinning beschoren is. Onze vaderen hebben zulke dingen nimmer geleerd als ons in deze dagen worden opgedist. Laat ons de geestelijke eed aan God zweren en aan de waarheid ons verbinden. Dat kon ons, omdat het het middel is in de hand van de Heilige Geest, tot een andere keus brengen, de geestelijke keuze, die Ruth deed. Zij gaf geheel Moab prijs en koos de zijde van een arme weduwe. Wat zou het groot zijn, indien ook Gods genade zó aan arme zondaren nog verheerlijkt werd. Al spot dan heel de wereld met ons, dan zeggen wij: Ik houd het toch maar bij dat arme volk van God. daarmee wens•ik te leven en te sterven. Dan krijgen wij een vermaak in de dienst van God en een algehele overgave des harten om ons aan Zijn dienst te verbinden en om al ons heil en al onze zaligheid te vinden.in het geopenbaarde Woord van God. O, dat volk moet telkens de keus vernieuwen en die geestelijke eed bij herhaling voor Gods aangezicht afleggen.
Is die eed geoorloofd?
Ja! Maar er zijn wel normen voor die eed gegeven en op onderscheiden wijze werd de eed afgelegd. In Gen. 15 leest u de verbondssluiting tussen God en Abraham. Daar ging God Zelf tussen de stukken van de offerdieren door. Dat was een verbondssluiting onder ede en degene, die het verbond schond, was waardig in stukken gehouwen te worden. Abraham nam de eed af van Elimelech, toen deze uitgezonden werd om een vrouw te zoeken voor Izak. Elimelech legde daarbij de hand onder de heup van Abraham. Bij de Engelsen is het vaak gewoonte de Bijbel te kussen. Wij steken de twee voorste vingers van onze rechterhand omhoog, zeggende: Zo waarlijk helpe mij God Almachtig.
Er zijn dus onderscheiden manieren, waarop men de eed kan afleggen. Maar waarop het aankomt, dat ik, dat wij de inhoud van de eed beseffen. Want het is God aanroepen tot eén getuige, Die dan ook niet alleen aan ons woord, indien het de waarheid is, getuigenis wil geven, maar ons ook zekerlijk zal straffen, indien wij valselijk zweren.
God alleen is het Voorwerp van de eed, omdat Hij alleen de Alwetende is. En hiérmede vangen wij nog een korte bespreking aan van onze derde hoofdgedachte.

III. ***Bij Wie moet men nu zulk een eed zweren?***
Alleen bij de Naam Gods. Niet bij de heiligen? Niet bij de heilige Maria of bij de heilige Petrus of wie weet bij wie meer? Nee, zeker niet! Bij de engelen ook niet. Dat is toch zo duidelijk als maar kan: Bij de heiligen niet, want zij zijn in de hemel en prijzen God volmaakt naar de ziel, dag en nacht. Die kennen ons hart niet en weten van ons ganselijk niet. Abraham weet van ons niet en Israël kent ons niet. Er is er maar Eén, Die ons hartkent. En bij de

engelen hebben wij niet te zweren, omdat zij slechts gedienstige geesten zijn, uitgezonden, om dergenen wil, die de zaligheid beërven zullen. Er is er maar Eén, Die ons hart kent en onze nieren proeft en dat is de eeuwige en waarachtige God. Zweert men bij de heiligen of bij de engelen, of ook bij enig ander schepsel, dan wordt daarmee God de kroon van het hoofd gerukt. Dat is de gruwel van Rome. Rome onteert de heiligen; onteert God, bij Wiens Naam alleen wij heiliglijk zullen zweren. De Heere Jezus heeft de eed afgelegd, toen Hij stond voor Kajafas en de kerkelijke overheid, in de Naam van Zijn Vader. En de engel uit de Openbaring aan Johannes, zweert bij Die, Die leeft in alle eeuwigheid, dat er geen tijd meer zijn zal. Zo komt dus God alleen de eer toe. Want in dit heilig bij de Naam Gods een eed zweren, wordt God als God erkend, als het enig voorwerp voor onze eed, gebonden aan de normen die gesteld zijn, wanneer het de overheid of anderszins ook de nood vordert. Maar dan wordt die eed ook met volle vrijmoedigheid afgelegd en blinkt er iets van het zich verbinden aan de Heere, waarvan David zingt in Psalm 119: 53:

Uw Woord is mij een lamp voor Mijn voet,
Mijn pad ten licht, om 't donker op te klaren.
Ik zwoer, en zal dit met een blij gemoed
Bevestigen, in al mijn levensjaren,
Dat ik Uw wet, die heilig is en goed,
Door Uw genâ bestendig zal bewaren.

Laat het een regel zijn, jong en oud, in ons leven, dat ons ja ja zij en ons neen neen. Wij behoeven de waarheid onzer woorden niet met sterke uitdrukkingen te bevestigen als: zo waarachtig als ik hier sta; en wat onbetamelijke betuigingen méér nog dikwijls gebruikt worden. Maar bovenal, laat ons dé Naam Gods met vreze gebruiken. Als wij ja zeggen, dan is het ja en daarmee afgelopen en als wij neen zeggen, dan is het neen en dit moet genoeg zijn onder elkaar. Het zijn juist leugenaars, die sterke woorden nodig hebben. Maar laat ons in het dagelijkse leven beseffen, dat God alles ziet en hoort.

Als echter de overheid ons roept, of indien wij in uiterste nood verkeren, dan behoeven wij niet beschroomd te zijn, de heilige eed af te leggen. Er zijn wel van Gods kinderen geweest, die zeiden: Zou ik dat mogen doen? Ja! Met grote vrijmoedigheid. Want gij kunt zeggen: Er is een God in de hemel, Die ik eer, Die mijn hart kent en Die weet, wat waarheid en wat leugen is; ik kan voor Gods Aangezicht zo vrijmoedig zeggen, dat mijn woorden waar zijn. Hierin ligt juist de verheerlijking Gods. En daarom mag, ja moet Gods volk, heiliglijk bij de Naam Gods een eed zweren.

Het is anderzijds een onteren van God als gij zegt: Ik doe geen eed. Ik wil alleen zeggen: *Dat beloof ik.* Laat heilig zweren bij de Naam Gods dus de regel van ons leven zijn.

En dan de tweede zaak. Wij hebben hier een eed voor Gods aangezicht gedaan, toen wij belijdenis van het geloof aflegden. Wij legden de eed voor God af, toen wij daar stonden met de doop van onze kinderen. Denken wij er nog wel eens aan terug, jongelingen en jongedochters, dat wij, in de doop in onze ouders, en in onze belijdenis zelfstandig, ons aan God en Zijn dienst verbonden? Toen zijn wij niet allen bekeerde mensen geworden.

Dat heb ik u nimmer geleerd. Maar ik wilde u wat vragen om u iets mee te geven naar huis: Denkt u over de waarheid wel eens na? Denkt u er wel eens over na, wat er gepredikt is? Onderzoekt u Gods Woord wel? Leest u wel eens een Catechismuspreek na van één der oude schrijvers? Neem v. d. Kemp, die kostelijke zaken uiteenzet, Ferré-Brinkman, Justus Vermeer. De moderne lectuur voert ons van de waarheid af. Bedenkt, dat ge uw ja-woord gegeven hebt.

Gods kerk wordt gebouwd op de zuivere leer. Hebben wij die zuivere leer, die ons van de vaderen overgeleverd is? Als ik ervan zou afwijken, zijt gij verplicht te waarschuwen. Ik hoop echter, dat de Heere mij bewaart om ooit één voetstap daarvan af te wijken.
Maar onderzoekt u de schriften; maakt gebruik van de Catechismus. Het moest niet nodig zijn, dat bij catechisatie de leraars of ouderlingen uw lessen overhoorden. Dat moesten vader en moeder thuis doen. De ambtsdragers kunnen de waarheid niet in het hart brengen, dat is Gods werk, maar aan uw zijde mocht er meer arbeid zijn. Beproeft het maar eens: Hoe meer ge met de waarheid werkzaam zijt, hoe meer lust u er in krijgt. Bedenkt bovenal, dat God een keer op uw eed terugkomt. Bij de doop beloofden wij, ouders, onze kinderen op te voeden in de vreze Gods. Waar zijt u met uw eed gebleven?
U zult met mij moeten zeggen: Wat komen wij veel in onze opvoeding tekort. En dan komt er dit nog bij, dat wij door onze belijdenis leden van de kerk zijn. De Heere arbeidt door Zijn Woord aan onze ziel. Van nature zijn wij in een verbroken werkverbond en daarin zijn wij de eeuwige verdoemenis onderworpen. Maar door wedergeboorte komt Gods volk in het verbond der genade. Zonder wedergeboorte zijn wij dode ranken. En wat laat nu deze wetenschap bij ons na? Straks komt het ogenblik, dat de Heere zeggen zal: waarom hebt gij bij Mijn naam niet gezworen in oprechtheid des harten, gelijk die vijf steden in Egypteland? Waarom hebt u hart en hand niet aan Mij gegeven? Daarvan zijn wij dan toch zelf de schuld.
Anderzijds is het vrije genade alleen als God een zondaar wederbaart. Gods kinderen worden ingewonnen door de verheerlijking van Gods genade. Dan gaan zij een andere keus doen, waarin zij de Heere hart en hand geven. Zij geven de gehele wereld prijs al zouden zij hun brood moeten bedelen; zo groot zien ze op het geluk van Gods kinderen. De huichelaar komt daar nooit. Die kan wel napraten. Maar die kent niet die innerlijke losmakingen van alles wat wereld en zonde is. Maar dat is het deel van de oprechten. Er kan zoveel tegenaan komen, en nochtans zeggen zij: *Uw liefdedienst heeft mij nog nooit verdroten.*
Zij zijn in de wereld, maar niet van de wereld. Zij dragen het licht uit, dat God door Zijn Geest in hun hart ontstoken heeft. Dat is geen inbeelding. Er is helaas zoveel bevinding, waarvan God niet afweet. En dat is vaak het gevolg van het opbouwen buiten Christus. Maar waar het recht ligt in de harten van Gods kinderen, daar zweren zij God in Christus de eed. Want de zaligheid en de verheerlijking van als Gods deugden ligt alleen in Hem. Daar leren zij het niet anders te willen zalig worden, dan in de verheffing van Gods gerechtigheid. Dat wordt de grond van hun leven. In de weg van heiligmaking is het daarna de ervaring dat zij alles tekort komen. De wil vernieuwd zijnde, werkt nu zelf ook. Maar hun tekort stelt ze schuldig voor Gods aangezicht opdat ze de kracht van de Koning zullen benodigen. En weet u wat daarmee samengaat?
Dat Gods lieve volk soms zo los van alles worden kan vanwege de innerlijke begeerte om God straks volmaakt eeuwig te loven. Ik kan er zulk een sterke betrekking op hebben om straks God volmaakt te mogen dienen. Het zal zo lang niet meer duren. Maar het zal voor de ganse kerk zo lang niet meer duren. Wij gaan hier door een wereld heen die in het boze ligt, maar straks neemt God ons op in Zijn heerlijkheid.
O, die innerlijke verbintenis aan God om Hem te dienen en te vrezen! En die smartelijke ervaring daarnaast: *als ik het goede wil doen, ligt het kwade mij bij*. Maar dat valt een keer weg, en dan zal dat arme volk, dat hier de zware strijd gestreden heeft, de kroon ontvangen, die de wereld het niet heeft kunnen ontnemen. David heeft gelukkig geklaagd: *Zij maken de opstand algemeen om mij mijn kroon te ontrukken.*
Maar die kroon is onverderfelijk en onverwelkelijk; en de dag der zaligheid komt, en dan zullen wij naar ziel en lichaam voor Gods troon zijn. De Heere geve in onze harten die

krachtige werkingen van Zijn Heilige Geest om gedurig bij Zijn Naam te zweren; Hem te heiligen en ons aan Zijn dienst te verbinden tot verheerlijking van vrije genade in ons naar Zijn eeuwig welbehagen. Amen.

De heiliging van de dag des Heeren

ZONDAG 38

Psalm 68: 1.
Lezen: Mattheus 11: 11-30.
Psalm 122: 1, 3.
Psalm 84: 1.
Psalm 92: 7.

Geliefden,
De Heere nodigt in het U voorgelezen Schriftgedeelte de vermoeiden en belasten, zeggende: Komt herwaarts tot Mij en Ik zal U rust geven. Dat de Heere daarmee niet bedoelt degenen, die lichamelijk vermoeid of ook hen, die alleen belast zijn met uiterlijke bezwaren, komt zeer duidelijk uit in de scherpe tegenstelling, die Hij in de woorden van Mattheüs 11 legt. Immers, tevoren heeft de Heere het oordeel uitgesproken, beginnende de steden, in dewelke Zijn krachten het meest geschied waren, te verwijten, omdat zij zich niet bekeerd hadden, zeggende: *Wee U! Chorazin; wee U Bethsaïda!* En dan daarna spreekt Hij: Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt.
Wanneer de Heere ziet de volvoering van het welbehagen Zijns Vaders in degenen, die verloren gaan, zowel als in degenen, die behouden worden, verheugt Hij Zich in de geest en dankt Zijn Vader, zeggende*: Ik dank U, Vader! Heere des Hemels en der aarde! dat Gij deze dingen voor de wijzen en verstandigen verborgen hebt, en hebt dezelve de kinderkens geopenbaard. Ja, Vader! Want alzo is geweest het welbehagen voor U.*
Christus ziet de volvoering van Zijn Vader in de neerwerping van al degenen, die in hoogheid des harten en ongeloof zich verharden tot hun eeuwig oordeel; anderzijds in de trekking en de toebrenging van degenen die vermoeid en belast zijn. Vermoeiden kunnen de last niet meer dragen. Zulken nodigt Hij: *Komt herwaarts tot Mij,* in het verlaten van alles waar gij uw rust zoekt; dan zal Ik u rust geven. Het is de grote belofte, die de Heere aan Zijn ellendig en arm volk gegeven heeft. Hij is het immers, Die Zich openbaarde als de grote Silo en Rustaanbrenger en als Degene, Wie alle macht gegeven is in de hemel en op de aarde. Want alle dingen zijn Hem van de Vader overgegeven, opdat Hij Zijn kinderen in alles zou kunnen te hulp komen en al hun noden vervullen, maar bovenal hun ziel bekleden met gerechtigheid, wanneer ze vermoeid en belast zijn vanwege hun zonden en hen reinigen in Zijn bloed, ali zij in droefheid over hun ongerechtigheid voor God verkeren. Dan is Hij het, Die hun verlichting en rust geeft als zij in druk en nood zijn. Dan is Hij het, Die hen doet rusten in Hemzelf, Die ze leidt door het leven en als ze Gods Raad volbracht hebben, hen opneemt in heerlijkheid.
Die nodiging om tot Hem te komen en die rust in Hem te genieten, brengt Hij tot Zijn kinderen in Zijn Woord. Daarom trekt Hij hen tot Zich, opdat ze eigen overleggingen en bedenkingen verlaten zullen, om alleen maar ook volmaakt in Hem te rusten en vrede voor hun ziel te vinden. Hier, zo zingt de kerk, wordt de rust geschonken; hier het vette van Uw huis gesmaakt. Een volle beek van wellust maakt hier elk in liefde dronken.
Deze rust brengt de Heere dus Zelf aan. Ook in betrekking tot het gebod, dat Hij gegeven heeft om de zevende dag, als de dag der rust te vieren. Het is een dag van rust voor Gods volk. In de betrachting van dit gebod, viert de kerk een geestelijke sabbat in dit leven en wordt het meer en meer toebereid voor de eeuwige sabbat daarboven.

Ziet, over deze rust hebben wij een enkel woord te spreken, als wij de Onderwijzer hebben te volgen bij de behandeling van de acht en dertigste Zondagsafdeling van onze Heidelbergse Catechismus.

Vraag 103***: Wat gebiedt God in het vierde gebod?***
Antwoord. Eerstelijk, dat de kerkedienst, of het predikambt, en de scholen onderhouden worden, en dat ik, inzonderheid op de Sabbat, dat is, op de Rustdag, tot de gemeente Gods naarstiglijk kome, om Gods Woord te horen, de Sacramenten te gebruiken, God de Heere openlijk aan te roepen, en de armen Christelijke handreiking te doen; ten andere, dat ik al de dagen mijns levens van mijn boze werken ruste, de Heere door Zijn Geest in mij werken late, en alzo de eeuwige Sabbat in dit leven aanvange.

Van de heiliging van de dag des Heeren naar het vierde gebod wordt hier gehandeld, bij de overdenking waarvan wij uw aandacht willen bepalen bij:

I. ***de eis Gods in dat gebod, en***
II. de geestelijke strekking van dat gebod.

I. de eis Gods in dat gebod
Letten wij ten eerste op de eis Gods: *Zes dagen zult gij arbeiden en al uw werk doen*. Dat vierde gebod heeft zijn grond in de schepping: *in zes dagen heeft de Heere de hemel en de aarde gemaakt en al wat daarin is en Hij rustte ten zevenden dage. Daarom zegende de Heere de Sabbatdag en heiligde dezelve.*
Het staat in het gebod zelf beschreven, dat de afzondering van één der dagen in de week daarin gegrond is, dat God op de zevende dag gerust heeft van Zijn scheppingswerk; niet alsof God moede was van Zijn werk maar het wil zeggen dat God Zich vermaakte in Zijn werken, die Hij overzag; *en Hij zag al wat Hij gemaakt had en zie het was zeer goed.* En dat vermaak, dat God in Zijn werk had op de zevende dag, als Hij in zes dagen de hemel en de aarde had gemaakt, heeft Hij de mens gegeven daarin, dat Hij die zevende dag als de dag der rust verordineerd heeft. Daarmee is gezegd, dat God aan Adam reeds dit gebod in het hart heeft ingeschapen en dat Hij dit gebod inlijfde in het verbond der werken. Waar het nu zo staat, dat het vierde gebod gegrond ligt in de Schepping, daar blijft dat gebod een eis Gods, ook na de val, voor alle mensen, ook al is het dat allen mochten verloren gaan; ja, allen hebben de wet Gods te onderhouden. Want Gods gebod en Gods eis zijn niet gebroken na de val. God zal allen oordelen naar dit gebod.
Ik kom straks tot de geestelijke strekking, maar laten wij toch nooit voorbijzien, dat dit gebod voor jong en oud geldt. Wij moeten die dag de Heere afzonderen, heiligen. Daaraan wil Hij Zijn zegen verbinden. Is er erger kwaad, dat doorbreekt dan de ontheiliging van de dag des Heeren Heeren? Is er erger kwaad in ons land dan de overtreding van dit gebod? En in het bijzonder in deze dagen, na een oorlog, die zo vreselijke verwoestingen aanrichtte op het wereldrond en bovendien zulk een geestelijke ontwrichting bracht, dat gij met vreze het moet aanzien, dat de zonde geen zonde meer geacht wordt.
Laat ons dit in het eerste vernemen: *Uit de schepping heeft God dit gebod gegeven*. Zes dagen zult gij arbeiden, maar op de zevende zult gij rusten. Zo blijft dit gebod dan Gods eis voor ieder, zoals zo duidelijk wordt aangegeven: gij, noch uw zoon, noch uw dochter, noch uw dienstknecht, noch uw dienstmaagd, noch uw vee, noch uw vreemdeling, die in uw poorten is. Vooral bij de Joden had de Heere dat gebod in strenge eis door Mozes voorgesteld.

Zie, dat was het kenmerkende van het leven van het volk van Israël. Hoewel God Zijn genade aan dat volk openbaarde, hoewel aan de Sinaï het verbond der genade gesloten werd, evenwel lag die genade in de bolster van de wet. En zo was het ook met betrekking tot het vierde gebod. Daarom zegt de Catechismus dan ook: Dit is de betekenis, dat de kerke-dienst en de scholen onderhouden worden. Hoe komen onze vaderen aan deze verklaring? Zij geven ons geen opsomming van verboden zonden op de dag des Heeren. Wij vinden in de verklaring niet een verbod om, als wij ver van de kerk wonen, met eigen vervoermiddelen op te komen. Wij lezen niets in betrekking tot het wandelen op Zondag. Was dit dan niet nodig geweest? Is de ontheiliging van de dag des Heeren niet zo toenemend, dat met ernst tegen dit kwaad diende gewaarschuwd, en velerlei zonden bestraft?
En nu zwijgt de Catechismus van dit alles. Wie van ons zou ooit gezegd hebben, dat het vierde gebod eist: *eerstelijk, dat de kerke-dienst of het predikambten de scholen onderhouden worden?* Namen onze vaderen het dan licht met de verklaring van dit gebod? Gewis, nee! Maar waarom dan geen opsomming van verboden zonden? Wel, daar is geen beginnen aan. Het zou geworden zijn gebod op gebod en regel op regel, hier een weinig en daar een weinig; en de Farizeeër zou bij zulk een wettische uiteenzetting groot worden.
Bovendien zou de Catechismus, bij de veranderingen die elke tijd medebrengt en bij de steeds nieuwe uitvindingen wel telkens moeten herzien worden. Daarenboven leert ons de Heere Jezus, dat niet de mens is gemaakt om bijzondere heerlijkheid aan de Sabbat te geven, maar omgekeerd, dat de Sabbat is gegeven om de mens, opdat hij rust van zijn arbeid en opdat die rust hem brenge tot de rust die overblijft voor het volk van God.
Zo is het dan de geestelijke betekenis van de Sabbat die onze vaderen tot richtsnoer van hun verklaring kozen. Zij spreken niet van: Dit moogt ge doen en dat moet u laten, maar zij zeggen: Hier ligt in één woord de ware betekenis: dat u die dag des Heeren zult afzonderen en dat u geheel uw leven daarop richten zult, om die dag als de dag Gods te heiligen. Daarom spreken zij van de kerkendienst en de scholen onderhouden.
De scholen? Wat hebben die met de Sabbat van doen? Omdat zij zeer dienstbaar zijn aan de kerkendienst.

Allereerst de Hoge Scholen, waar de predikanten gevormd worden. Hoe hoog hebben de Gereformeerde Vaderen die scholen gewaardeerd! En welk een rijke zegen heeft God van die scholen doen uitgaan voor Zijn kerk. Welk een diep verval wordt ons getekend in de droeve omstandigheid, dat nu de leerstoelen onzer Universiteiten bezet zijn door Hoogleraren, die de Gereformeerde waarheid verachten. Onze vaderen hebben de bekwaammaking van geroepen dienaren des Woords nooit onmiddellijk verwacht, maar steeds de noodzakelijkheid van middellijke voorbereiding bepleit en alles in het werk gesteld de scholen te onderhouden. Smytegelt zegt: Laat het de kerk nooit aan mannen ontbreken, bekwaam om de jongelingen te onderwijzen. Zorg dat er academiën zijn, waar zij onderwezen worden; maak dat er leraars zijn, die het Woord recht snijden. Moge dit genoeg zijn hen te overtuigen, die afkerig zijn van studie en de geroepen dienaren willen laten prediken zonderopleiding.

Voorts ook de lagere scholen. Wij hebben onze lagere scholen zo nodig; want Gods Woord wordt er gebracht. Wat moesten wij ons de opoffering getroosten om onze kinderen in de zuivere leer te doen onderwijzen, en de kerkendienst niet alleen onderhouden met stoffelijke gaven, maar ook in het overgeven van onze kinderen aan de ambtelijke bediening die de Heere Zelf heeft ingesteld. De verklaring van het vierde gebod dus komt daar vandaan, dat onze vaderen de grote geestelijke strekking van Gods eis hebben gezien, met loslating van de ceremoniële gestrengheid: dat dus die dag gewijd moet worden aan de dienst Gods, *dat ik op de Sabbat inzonderheid naar Gods huis opga.* Calvijn wilde, dat er elke dag kerk zou zijn.

Zetten wij ons hart wel op de weekdiensten? Dat wij alles inspannen om ook dan naar Gods huis te komen? Inzonderheid echter moeten wij op de dag des Heeren alles -in het werk stellen, om op te gaan, wij met onze kinderen.
Laat ons oog over het opgroeiend geslacht blijven, om tezamen Gods Woord te komen horen. Niet om vervuld te zijn met allerlei gedachten die ons verhinderen om dat Woord te ontvangen, maar om onze aandacht op het Woord te zetten als het in eenvoudigheid gebracht wordt, opdat de kinderen zelf er wat van mee mogen nemen. Dit is toch de strekking van het Woord van God, dat het gebracht worde niet met woorden, die de menselijke wijsheid leert, zegt de Apostel, maar opdat de Gemeente kracht uit dat Woord zou mogen ontvangen; dat zij het meedragen en overleggen zal. Wij zijn hier in Gods huis niet om aan allerlei dingen te denken, maar om dat Woord des Heeren te horen en de sacramenten van de Doop en het Heilig Avondmaal te gebruiken.
Het is opmerkelijk dat het erbij staat: *om Gods Woord te horen, de sacramenten te gebruiken*, God de Heere openlijk aan te roepen, en de armen Christelijke handreiking te doen. Wij moeten niet alleen in het verborgene bidden en ons afzonderen, maar openlijk in het midden der gemeente samenkomen om ons samen aan de Heere op te dragen in onze krankheden en tegenheden met de noden van Overheid en onderdanen. Heeft dat openlijk aanroepen niet deze vrucht, dat er hier en daar nog medezuchters geboren worden, die zich ook mede verblijden in onze blijdschap?
Voorts, dat in die openbare dienst Christelijke handreiking gedaan worde aan de armen. Wij hebben onze eigen dienst, onze eigen diaconie om voor de armen te zorgen. De dienst des Heeren is ook inzameling van gaven voor de armen, opdat zij in hun noden vervulling krijgen.
Christus heeft ons de armen nagelaten, opdat wij hun zouden weldoen. Laat ons de kerk door ons blijmoedig offer in staat stellen aan de armen de weldadigheden van Christus te bewijzen. Onze armen zijn niet geholpen met 2 of 3 gulden in de week. Plaats u zelf eens in de toestand der armen. Stel eens, dat wij zelf werden heengezonden door de diakenen met wat ons ten enenmale ongenoegzaam is. Het betaamt de arme wel dankbaar te zijn, ook met de kleinste gave. Maar het is onze roeping te zorgen dat zij in hun nood geholpen worden aan datgene wat zij niet kunnen ontberen.
Voor de diakenen geldt, dat zij de armen een warm hart toedragen. Armenverzorgers, zoekt uw armen te kennen! Gij zijt tot wat anders geroepen dan tot centen tellen en elk behoeftige een deel toe te werpen. Ik Heb gestaan bij enkele mensen, die aan de zaal, waar diakenen vergaderd waren, hadden postgevat, om, als hun naam afgeroepen werd, met hun centenzakje naar binnen te gaan. "Als mijnheer de diaken eens arm was," zo zei er een. U zou liever het bloed van onder uw nagels werken om in zulk een rij van tot bedelaars verlaagde leden der kerk uw plaats in te nemen. Hier wordt de liefde van de ambtsdrager gemist; het medegevoel ontbreekt; het ambt is versteend.
Diakenen, zoekt uw armen op; komt aan de huizen, maar ook in de huisgezinnen; tracht zo de noden te leren kennen, opdat u vertroostend en raadgevend moogt werken, maar maakt de kerk van Christus niet tot een steen des aanstoots. U bent geroepen de barmhartigheden uit te dragen van de medelijdende Hogepriester, Die Zichzelf gaf tot zaligheid van de Zijnen. Blijft dan met uw stenen hart van zulk een bediening af. U vindt uw beeld niet in de Priester of de Leviet, maar in de Barmhartige Samaritaan. Laat uw ambt leven, dan zal de gemeente u haar gaven niet onthouden, maar dan zal de liefde bloeien, en God Zelf onder u wonen.

Ons gehele leven moet gericht zijn op het vieren van deze dag. Het moet ons niet te vroeg zijn om in de morgendienst te komen. Het moet voor ons geen Zondag zijn als wij niet 's morgens en 's middags in Gods huis zijn geweest. Welk een verval is er gekomen in de

bediening van het Woord van God! En als de scherpte van Gods eis afgaat, is er geen beslag meer op de consciëntie, zodat het Woord zijn kracht niet meer doet en niet meer overreedt van hetgeen nodig is, opdat God verheerlijkt worde in onze eeuwige behoudenis. Ons ganse leven worde gericht op dat Woord des Heeren. Hoevelen ziet u in lauwheid ten opzichte van dat Woord van God. Welk een verval onder velen van Gods kinderen, waar het Woord enerzijds hun vermaking niet meer is en anderzijds zelfs Gods kerk aan zichzelf is overgegeven, om in onkerkelijke wegen te wandelen. Heeft God niet een eis krachtens onze schepping? Een eis, waarnaar God ons eenmaal oordelen zal? Laat ons daarom van onze slaafse arbeid rusten. Onze vaderen hebben het in grote eenvoudigheid voorgesteld.
Ik denk aan de eenvoudige Catechismus van Voetius, waar hij het zo eenvoudig zegt: *Een timmerman mag niet timmeren, een bakker niet bakken, een student niet studeren.* Ieder zie op zijn eigen wekelijks werk. Zijn er dan geen werken die moeten geschieden op de dag des Heeren? Ja, die zijner, dat zijn de noodzaak. Onze beesten moeten gevoederd worden, ook op Zondag. Ons vee wordt op Zondag gemolken; een kalf, dat in de put valt, halen wij eruit; brand moet geblust worden; dijken worden bij doorbraak gestopt. Gods Woord leert ons nergens een los en slordig leven. En de heiliging van Gods dag bestaat niet in een slaafs-wettisch kleven aan de letter van het gebod Gods. Er zijn werken van noodzakelijkheid.

Denk ook helaas aan de oorlog. Voor die vraag komt gij te staan. Wij hebben het in de gemeente herhaaldelijk gehad: mensen die gedwongen werden om op Zondag te werken. En dan moet gij dit laten aan het oordeel van de overheid, die over ons heerschappij gekregen heeft. Voorts zijn er de werken van barmhartigheid in de arbeid in de dienst des Heeren, die plaats hebben moet. De Heere Jezus Zelf heeft gewerkt en Gods dag niet ontheiligd. Wij moeten die dag afzonderen van de slaafse werken met onze zonen en dochteren, omdat het de dag des Heeren Heeren is.

Ook de werken van liefde zijn niet verboden. Er waren nog zes andere dagen in de week. Waarom genas dan de Heere Jezus juist op de Sabbat die geraakte? Hij wist toch, dat de Farizeeërs zich zeer zouden ergeren, als zij die man zouden zien met zijn beddeke op de Sabbat? Maar de Heere deed dit werk der liefde op de Sabbat, om te leren, dat Hij een Heere is ook van die dag; en dat de wettische Joden met al hun gestrenge opvattingen nog nooit iets van de Sabbatsheiliging hadden verstaan.

Komen wij nu tot onze tweede hoofdgedachte:
II. ***dat het geven van een door de Heere Zelf geheiligde dag aan Zijn kerk een geestelijke strekking heeft.***
Dat blijkt reeds duidelijk als wij bezien, welke dag de Heere wordt afgezonderd. Wij zonderen de eerste, en niet de zevende dag der week af. Sommigen zeggen: ge moet Zaterdag rusten, want er staat geschreven: *de zevende dag zult gij rusten*. Waarom volgen wij die Sabbattisten niet? Omdat Christus op de eerste dag is opgestaan uit de doden. Toen, de Heere het volk van Israël geleid heeft uit het diensthuis der zonde, uit Egypte, was dat de zevende maand; toen heeft Hij gezegd: deze maand zal zijn tot een hoofd van alle maanden. Ik maak deze maand der verlossing tot een hoofd van alle maanden. Zou dan de dag waarop Christus de eeuwige verlossing voor Zijn kerk aanbracht, door Zijn opstanding uit de doden, niet de eerste dag worden voor de kerk van het Nieuwe Testament? Staat er niet geschreven, dat Johannes op de dag des Heeren in de geest was? Zijn Zijne discipelen op de dag des Heeren dan niet samen-gekomen? Is die dag van stonde af aan dan niet geheiligd door de Kerk van het Nieuwe Verbond?

Dit ligt erin, dat de Heere Zijn volk vrijmaakte van de wet; uit zijn slavernij verloste, en dat Hij het tot die rust bracht, die er overblijft voor het volk van God. Deze geestelijke strekking heeft de Onderwijzer op het oog als hij zegt: dat wij niet alleen samenkomen om van onze slaafse werken te rusten, maar dat dat beginsel, dat God in die dag gelegd heeft, heerschappij zal hebben over ons leven; dat Gods volk uit die rust zijn leven hebben zal om van zijn boze werken te rusten en de eeuwige Sabbat in dit leven aan te vangen.
De Heere heeft dan ook Zijn geschreven wet gegeven niet in het verbond der werken, maar in het verbond der genade. Een nieuw verbond heeft Hij opgericht na de val en wat leest ge dan? "In de dagen van Enos en Seth begon men de naam des Heeren aan te roepen." Men begon Zijn dienst openlijk tet onderhouden, en de Heere zegt aan de Sinaï: *Ik ben Jehovah, de God des eeds en des verbonds, Die u uit Egypteland heb uitgeleid. Zes dagen zult gij werken, maar op de zevende dag zult gij rusten; het is de Sabbat des Heeren uws Gods.*
Heeft de Heere dan dit gebod niet ingelegd in het verbond der genade? Heeft Hij niet een zegen in dat heiligen van de dag der rust gelegd tot blijdschap van Zijn volk? Want het is een afzonderlijke dag. Maar de apostel Paulus zegt toch: *De één acht alle dagen gelijk*? Komt het er dan nog op aan, welke dag men viert? Ja, als Paulus spreekt van het houden van die dag, spreekt hij van die trek die er nog was bij de Joden, die bekeerd waren om in wettische dienstbaarheid bepaalde dagen te onderhouden.
Paulus zei: Er zijn er, die een onderscheid willen maken, en anderen leven vrij van die inzettingen en achten alle dagen gelijk. Dit ziet echter niet op de dag des Heeren, maar op de Joodse feestdagen. Maar die ene dag is de dag der blijdschap en verheuging van Gods kinderen. Als God Zijn genade in een mens verheerlijkt, krijgt hij een betrekking op God Zelf, op Zijn dienst en op Zijn gebod. Maar ook een betrekking op Gods dag. Zijn hart kan menigmaal verlangen naar het samenkomen in Zijn bedehuis. Waarom? Omdat in die dienst van Gods Woord voor Zijn kinderen de verborgenheden geopenbaard worden en omdat hun ziel onderricht wordt in de weg ter zaligheid. De verborgen trekkingen van Gods eeuwige liefde zijn er, zodat zij soms hoop scheppen. Dan wordt het een dag van vrolijkheid en blijdschap; wanneer de Heere de onderwijzingen uit Zijn Woord geeft. Er kunnen menigmaal andere tijden komen, waarin hun ziel klaagt over donkerheden; zij moeten het leren hun verwachting niet van het uiterlijke kerkgaan te hebben.

Bij de dienst des Woords komen nu ook *de sacramenten.* Dat zijn Goddelijke tekenen en zegelen. God wil Zijn volk in de Doop Zijn heil deelachtig maken. Niet èlk kind dat gedoopt is, gaat naar de hemel, maar God zal op Zijn tijd de uitverkorenen tot de zaligheid brengen. Dat is het wat Hij bevestigt in de Doop. Wat zou Gods volk zich meer verlaten op de trouw des Heeren Heeren, als het hier eens meer op zag. Maar ook nodigt Hij Zijn gunstgenoten aan Zijn tafel, hen die zichzelf verloren hebben leren kennen door genade, om te eten van Zijn vlees en Zijn bloed te drinken. Soms zouden zij willen zeggen: Wie ben ik, dode hond, dat ik zou aanzitten aan des Konings tafel? Zo sprak Mefiboseth, toen hij bij David gebracht werd.
Veel dieper zouden de verootmoedigingen moeten zijn bij hen, die genodigd worden tot de dis des Heeren. Hij nodigt ze om te bekennen dat zij midden in de dood liggen en dat hun zaligheid alleen in Christus gevonden wordt. Zoals een mens van nature leeft, al is het onder de zuivere belijdenis van Zijn Woord, heeft hij nog niet het recht om tot die dis te naderen. Maar dat werk des Heeren in de harten van Zijn kinderen geeft hun het recht. En nu wil Hij ze aan die tafel nodigen. Hij wil Zijn werk aan de ziel betekenen en verzegelen, dat zij de Middelaar mogen aanschouwen in al Zijn rijkdom en graveercelen, opdat zij het mogen uitroepen: Hij draagt de banier boven tienduizend, en dat ze gebracht worden in de

gemeenschap met de Vader. O, dat is Avondmaal vieren. Hoe kan het zijn, dat er van Gods kinderen op aarde kunnen leven zonder gebruikmaking van die tafel? Terwijl de Heere Zelf in de nacht, in welke Hij verraden werd, dat liefdebevel gegeven heeft: Eet en drinkt, en doet dat tot Mijn gedachtenis! Dit is het liefdebevel van Koning Jezus. Zou u Hem versmaden, Die Zich eenmaal in de dood gegeven heeft? Ja, een geestelijke strekking heeft dit gebod, dat ge van uw boze werken en in gedachten, woorden en werken aflaat. Er is niets in de mens, dat God behaagt. Ons is nodig uit die boze werken uitgebracht te worden. Wat wordt dat een stervensweg aan onszelf!

Van de boze werken rusten, d.w.z.: Als God een mens bekeert, kan Hij het in de zonde niet meer uithouden. Zacheüs zei: *Heere, ik geef de helft van mijn goederen aan de armen.* Daar komt de breuk. Die heeft God geslagen. Toen de wateren van de zee achter Israël toeliepen, maakte God scheiding. Zo geschiedt het ook hier. Gods kinderen hebben van stonde af aan een ander leven, hoewel in hun hart de overblijfselen zijn. Dat heeft de verstgevorderde in de genade. Zij kunnen het in het begin wel vragen: Zou het bij Gods volk ook nog zo zijn, zo het bij mij is? Maar denk dan aan wat Paulus zegt in Romeinen 7, *dat zij een wet hebben in hun leven, die strijd voert tegen de wet huns gemoeds*. Dat doden van onze leden kunnen wij zelf niet. Daar heeft dat volk de bediening van Christus voor nodig. Daarom wordt het een arm en ellendig volk in de weg van heiligmaking.

Er blijft van ons niets over, en aan de andere zijde is er de kracht van Christus, die in Gods kinderen verheerlijkt wordt, opdat zij de zonde doden zullen en meer en meer naar het beeld Gods zullen worden vernieuwd. En zij jagen daar ook naar of zij het ook grijpen mochten, en opdat zij alzo de eeuwige Sabbat in dit leven mogen aanvangen. Wat is dat, de eeuwige Sabbat? Dat is de eeuwige rust, waar zij rusten zullen van hun strijd, waar zij verlost zullen zijn van hun verdriet, om hun God en Koning volmaakt te loven en te prijzen. En wat nu daar in de hemel volmaakt zijn zal, die eeuwige Sabbat, die eeuwige dag der rust, dat vangt hier in dit leven reeds aan. Zal het wel met ons zijn, dan zullen wij iets moeten leren kennen van de hel, maar ook van de eeuwige vreugde, die God Zijn volk bereid heeft, en van de vrolijkheid, die eenmaal in de hemel zijn zal. Het beginsel nu daarvan is reeds hier, als Gods kinderen uit de gemeenschap met God mogen leven en in de tegenwoordigheid met God wandelen. Dat dan die ene dag als de eerste dag der week heerschappij hebbe over ons ganse leven, opdat het onze taal worde met de dichter van de 84ste Psalm:

Hoe lieflijk, hoe vol heilgenot,
O Heer, der legerscharen God,
Zijn mij Uw huis en tempelzangen!
Hoe branden mijn genegenheên,
Om 's Heeren voorhof in te treén!
Mijn ziel bezwijkt van sterk verlangen;
Mijn hart roept uit tot God, die leeft,
En aan mijn ziel het leven geeft.

Daar ligt nu die eis voor elk mens. Die komt tot u en mij. En hoe verkeren wij nu ten opzichte van die eis? Is er een naarstig opkomen van ons en onze kinderen naar Gods huis? Is er enige voorbereiding om dat Woord te horen? Of zijn wij 's Zaterdags zo laat mogelijk op de been? Is het zo, dat wij onze gedachten over alle dingen laten gaan op de Zondag en niet over dat Woord van God? Ik heb wel eens gezien, dat sommige jongens en meisjes opstonden en de kerk verlieten. U kunt uw ouders wel bedriegen, jongens en meisjes, maar God niet! En als wij

in de kerk zijn, hebben wij dan onze aandacht bij de waarheid? Ik tracht zo eenvoudig mogelijk dat Woord u voor te stellen, en grote dingen weg te laten, opdat ge het maar bevatten kunt. Maar heb ik dan geen recht op uw aandacht?
Waar blijven wij met dat Woord als wij straks de kerk uit zijn? Wij hebben een hele avond straks voor ons. Lezen wij dan nog wel eens de geschriften onzer vaderen? Gij moet voor uzelf maar eens antwoorden en u afvragen: heb ik deze dag de Heere geheiligd? Wij hebben geen strakke Joodse Sabbat meer, maar wel de eis van God, en die is om een dag de Heere af te zonderen. Laat ons over de preek nog eens praten als wij thuiskomen. Laat het Woord van God nog eens in ons hart zijn. De roepstemmen van dat Woord komen nog tot ieder mens. Er zijn er zovelen, die zich met allerlei ketterijen bezighouden; wij hebben nog dat zuivere Woord van God. Zal het eenmaal niet zijn tot ons eeuwig oordeel, als het niet tot onze zaligheid dient? Wij komen samen in Gods huis, maar wij zullen ook samen staan voor Gods rechterstoel. En ik zou niet vrij zijn van het bloed van mijn hoorders, als ik u niet wees op die dingen.
Het gaat dus in het vierde gebod niet alleen om één dag in de week, maar de heerschappij van Gods eis in deze betreft geheel ons leven. Niet zes dagen volop wereld, en één dag vroom mens zijn; zulk leven vloekt. Maar dat ik al de dagen mijns levens van mijn boze werken ruste. De genade doet breken met de zonde; en Gods Woord maant met snijdende ernst van de ongerechtigheid af. Verlaat de slechtigheden en leef. Hoe zal Gods Woord kunnen vruchtdragen, als ons leven dag bij dag in de wereld en in de zonde is? Het gestrooide zaad wordt weggepikt, of het verstikt. Ons zondig leven weerhoudt de bediening van de Heilige Geest. Nee, God staat niets in de weg; ook de zonde niet; noch onze vijandschap. Maar wèl ligt op ons de verantwoordelijkheid voor onze daden. De Heere Jezus kon geen krachten doen vanwege hun ongeloof. *De Heilige Geest kan niet wonen en werken waar de zonde heerst.*
Daarom zegt de Onderwijzer*, dat het vierde gebod eist dat ik, in het verlaten van de zonde, God door Zijn Geest in mij late werken.* Want door het leven in de zonde staan wij de Heilige Geest tegen. De Sabbat dus beheerst het gehele leven; alle dagen.
Ja, de ware Sabbatsrust is een beginsel van het hemelleven, "*dat ik alzo de eeuwige Sabbat in dit leven aanvange*." Een wettisch mens verstaat dat niet; hij heeft het maar over de buitenkant. Maar voor Gods volk is in die Sabbat méér, dan uiterlijk gezien wordt. De Sabbat is een genadegift; hij vloeit uit het rusten Gods. Maar nu niet meer het rusten Gods na volbrenging van de Schepping; want die Sabbat is verloren in het paradijs. Maar de Sabbat der rust is genade, omdat zij voortkomt uit het rusten Gods in de volmaakte offerande van Christus. Omdat God in dat offer rust vond voor de eis van zijn volmaaktheden, blijft er een rust over voor het volk van God.
O, aan eeuwige onrust zijn wij om der zonden wil prijsgegeven, maar die niet vreemd is van genade, die leert ook iets van dat rusten van het geloof in Christus en van de vrijmakende kracht die ligt in Zijn Middelaarsbediening. Dát is Sabbatvieren: door het geloof in de gemeenschap met Christus in God rusten. Kent gij daar iets van? Zal het wel zijn met u, dan moet dat zo zijn.
O mens, sta toch eens stil bij het geestelijke in dit gebod. Vraag u eens af, wat u van deze rust kent, die Gods volk door het geloof mag smaken. Jaagt, ontdekte zielen, door onweder voortgedreven, jaagt voort om Christus te gewinnen; de rust is in Hem alleen. Benodigt Hem, Die aan de rechterhand van de Vader leeft, om gereinigd te worden van inwonend verderf, opdat de zonde uw zielerust niet rove. Ja, in al wat verontrust, in lijden, in druk en smart en rouw, daar blijft een rust over voor het volk van God. Dát is de Sabbat. En die rust zal eens

volmaakt zijn; dan zal geen zonde meer verdrieten; geen vijand meer benauwen; geen leed meer voortdrijven; een eeuwige Sabbat wacht degenen, die de Heere vrezen.
Kom, volk van God, hef uw moede hoofden op. Als de geloofsrust, waarin wij hier mogen ingaan, zo groot is, wat zal dan de volmáákte rust zijn. De verdrukking is slechts kort; de tijd snelt voort. Welhaast zullen wij altijd bij de Heere zijn, om Hem op volmaakte wijze eeuwig te loven. God verwaardige ons Sabbat te houden in het sterven aan de zonde en in het ervaren van de bediening van Gods Geest. Ja, zo, dat ons leven zij het beginsel van de eeuwige Sabbat, die Gods kerk wacht. De Silo heeft haar de rust verworven, opdat zij eeuwig rusten zal met Hem. Amen.

De vereiste gehoorzaamheid aan door God over ons gestelde overheden

ZONDAG 39

Psalm 76: 7.
Lezen: Spreuken 31.
Psalm 19: 4 en 5.
Psalm 2: 7.
Tien Geboden: 6.

Geliefden,
Niemand kan zijn leven verlengen of verkorten ten opzichte van Gods eeuwige raad. Job zegt in het veertiende hoofdstuk: "Dewijl zijn dagen vastgesteld zijn en het getal van zijn maanden bij U is en Gij zijn grenzen bepaald hebt, die hij niet overschrijden zal." God heeft de dagen van de mens gesteld en het getal van zijn maanden is bij God bepaald. Job wil in deze woorden uitdrukken de nietigheid en vergankelijkheid van de mens. *De mens, van een vrouw geboren, is kort van dagen en zat van onrust. En wie zal een reine geven uit een onreine? Niet* één; zodat, krachtens onze erfzonde, wij allen de dood zijn onderworpen en het leven ons alleen toekomt uit de lankmoedigheid en verdraagzaamheid Gods, opdat God Zijn raad vervulle tot het einde toe.
Zo is dan het getal onzer dagen door de Heere bepaald. Een mens zal de door God gestelde palen niet overgaan. Maar al is het vast bepaald, wanneer het ogenblik van des mensen dood komt, al ligt dat ogenblik in Gods eeuwige raad, evenzeer als het moment van zijn geboorte, ten opzichte van onszelf kunnen wij onze dagen verkorten. Een zelfmoordenaar verkort zijn eigen leven. Daarentegen beloofde de Heere een zegen in lengte van dagen voor degenen, die in Zijn geboden wandelen. De rechtvaardige belooft de Heere verlenging van zijn levensdagen, opdat hij het goede des Heeren zal zien in het land der levenden. Een zeer klaar bewijs hebben \

Wij daarvan in de beloften, door God gegeven in het vijfde gebod, dat ik met U wens te behandelen, zoals dit ons verklaard wordt in de negen en dertigste Zondagsafdeling van de Heidelbergse Catechismus

Vraag 104: *Wat wil God in het vijfde gebod?*
Antwoord. Dat ik mijn vader en mijn moeder, en allen die over mij gesteld zijn, alle eer, liefde en trouw bewijze, en mij aan hun goede leer en straf met behoorlijke gehoorzaamheid onderwerpe, en ook met hun zwakheid en gebreken geduld hebbe, aangezien het God belieft, ons door hun hand te regeren.

Wij hebben dan te spreken over de vereiste gehoorzaamheid aan de door God over ons gestelde overheden en letten

I. op het voorwerp;
II. op de inhoud;
III. op de grond van dit gebod.

I. op het voorwerp

Voorwerp van dit gebod zijn onze ouders en allen, die over ons gesteld zijn. De inhoud wordt aldus omschreven: Dat wij liefde en trouw jegens en geduld met hun zwakheden zullen betonen. En de grond van dit gebod ligt daarin, dat het God belieft ons door hun hand te regeren.

Wij komen bij deze Zondagsafdeling thans tot de behandeling van de tweede tafel der wet. Reeds bij het begin van de behandeling van de Catechismus hebben wij overdacht, dat op de eerste tafel vier geboden geschreven staan en zes geboden op de tweede tafel. De Heere Jezus heeft Zelf in het evangelie van Mattheüs de hoofdinhoud van elk van die twee tafelen omschreven, zeggende, *dat wij de Heere liefhebben zullen met ons ganse hart, met onze ganse ziel en met alle krachten.* En de tweede tafel, daaraan gelijk, zegt: Gij zult uw naaste liefhebben als uzelf. Wat op die tweede tafel staat geschreven is dus niet geringer te achten dan hetgeen God eist in de eerste tafel der wet.

Ik ga op de verschilpunten, die wij met Rome dienaangaande hebben, niet in. Die geschillen hebben wij toen reeds besproken. Maar wij wijzen alleen daarop, dat die tweede tafel begint met het gebod, dat ons plaatst voor de onderwerping aan degenen, die over ons gesteld zijn; het erkennen van het gezag, dat God Zelf over de mensen gegeven heeft, zó, dat in die erkenning de erkenning van het gezag des Heeren Zelf ligt.

In dit gebod worden alleen vader en moeder genoemd, omdat zij de eerste dragers van het gezag zijn. Oorspronkelijk waren zij het, die het gezag uitoefenden, het gezag over hun kinderen. En uit het huisgezin is de gemeenschap van de staat gegroeid, zodat ook vorsten onder dit gebod vallen met al degenen, die de Heere met gezag bekleedde. Maar tegelijkertijd worden wij, als vader en moeder hier genoemd worden, erop gewezen, dat het in een staat nimmer recht kan toegaan; als het gezag in de huisgezinnen niet wordt gehandhaafd. Daar ligt immers de kern voor geheel het gezag onder de volkeren; voor het gezag in het maatschappelijk en kerkelijk leven.

Daarom hebben wij zo al onze aandacht te geven aan onze huisgezinnen; aan onze kinderen en aan de ouders, die geroepen worden om dat gezag te handhaven. Voorts worden in onze Catechismus genoemd allen, die over ons gesteld zijn, zo die gezagsdragers ook gevonden worden in het burgerlijk leven. Niet alleen dus vader en moeder in familiebetrekking, maar vader en moeder omvangen ook schoonouders en grootouders, zodat wij ten opzichte van hen dezelfde banden gevoelen zullen, die hier tot grondslag gelegd worden.

Verder vallen onder vader en moeder de overheden en in ruimere kring van het burgerlijke en staatkundige leven, waar God Zelf gezagsdragers of overheden gaf.

Die overheden zijn er niet door de willekeur van mensen. Het is niet, zoals de socialist het plastisch voorstelt, alsof de mens zijn overheden kiezen zou en die overheid aan de mens het gezag ontleent. Zo is het niet. Al is het, dat onderscheiden regeringsvormen in hun gezag moeten erkend worden, nochtans bekleedt nimmer het volk zelf die overheden met gezag. Zo zijn er koninkrijken, keizerrijken, republieken.

Stel nu, dat aan het hoofd van een republiek iemand staat krachtens verkiezing door het volk of dat aan het hoofd van een koninkrijk iemand regeert krachtens erfopvolging, dan nog bekleedt een volk het staatshoofd niet met gezag. Al wordt een bepaald persoon aangewezen, aan het volk wordt het gezag niet ontleend. Dat staat ons toch uitdrukkelijk beschreven in Romeinen 13, *dat alle machten die er zijn, van God zijn. Er is geen macht, dan alleen van God, en door Hem verordineerd.* De Heere heeft in Genesis 9 niet de doodstraf ingesteld. Het verbod van de doodslag heeft God Adam reeds in het hart ingeschapen. Maar de Heere heeft wel in Gen. 9: 6 de overheden ingesteld om het verbod van doodslag te handhaven onder de

mensen. *Wie des mensen bloed vergiet, zijn bloed zal door de mens vergoten worden.* God gaf in dit woord de ene mens macht over de andere; zulk een macht zelfs, dat hij in bepaalde gevallen de beschikking kreeg over het leven van zijn medemens om zijn bloed te vergieten. Daar heeft God dus Zelf de overheden ingesteld en die overheden met gezag bekleed, zodat de macht, die de overheid oefent, niet ontleend is aan het volk, maar aan God Zelf, gelijk het is in het gezin. Wij kiezen onze ouders niet, zij zijn ons gegeven. Zo is het bij alle overheden in het algemeen: God bekleedt met gezag en Hij alleen is het, Die hogere en lagere overheden voor Zich ter verantwoording roept voor de wijze waarop zij hun door God opgelegde taak vervulden. Zo is het ook in het gezin: God heeft de man tot een hoofd van de vrouw gesteld. Dat is Gods eigen ordinantie.

Ons is daarstraks voorgelezen, hoe de wijze koning Salomo sprak over een deugdelijke huisvrouw en welk een waardij aan zulk een wijze huisvrouw wordt toegekend. Het mag onze kinderen wel diep ingeprent worden, opdat ze ook eerbied voor moeder hebben zullen. Maar hoe groot de deugd van zulk een vrouw wezen moge, ze is niet gesteld tot een hoofd. De man is gesteld tot een hoofd der vrouw en zo geldt ook dit gebod ten Opzichte van de huwelijks-vereniging: Eer uw vader en uw moeder, d.w.z. erken uw onderwerping aan het van. God gegeven gezag. De vrouw onderwerpe zich aan de man; de kinderen aan de ouders. Maar ook de knecht onderwerpe zich aan het gezag van de patroon.

De Catechismus spreekt van *allen, die over ons gesteld zijn.* Het communisme wil geheel deze van God gestelde orde in het maatschappelijk leven omkeren. Laat mij slechts één zaak noemen: Men heeft het over medezeggenschap van het personeel in het bedrijf, maar de knecht is aan de patroon onderwerping verschuldigd en staat niet aan hem gelijk, hij is een ondergeschikte. Eer uw vader en uw moeder, dat is: wees onderdanig. Dit geldt ook in het maatschappelijke leven. Het gaat tegenwoordig zó ver, dat men zegt: Wat ouderwetse ideeën! Die komen in onze verlichte tijd niet meer van pas. Wij hebben nu een ontwikkeling van de maatschappij in zodanige vorm, dat het volk de heerschappij voert. Maar Gods gebod gaat daartegen lijnrecht in. De uitkomst zal wel leren, hoe zulk een wereld zich rijp maakt voor de oordelen, die God zeker zenden zal. God voert Zijn raad uit, maar wij brengen zelf de oordelen

Wij hebben onderworpen te zijn aan allen, die over ons gesteld zijn. Dat geldt voor de kinderen op school. Zij hebben zich onderdanig te gedragen tegenover hen, die hun onderwijs geven, en hun meesters te eren. Vaders en moeders, laten wij het onze kinderen inprenten, dat zij hebben te gehoorzamen aan de Onderwijzers en Onderwijzeressen voor de klas. Zij zijn hun liefde en eer verschuldigd. Want God heeft ze daar gesteld onder Zijn beleid en het is Gods regering over de kinderen. Het is geen kleine zaak, dat wij elke dag, zoveel uren weer bij vernieuwing onze kinderen aan hen toebetrouwen. U moet deze dingen eens goed overleggen om bij elkaar de liefde tot onze scholen en ons eigen onderwijs te aanwakkeren.

Dit gebod geldt ook in het kerkelijke leven, ofschoon het in het kerkelijke leven geheel anders staat, dan in de staat en in de maatschappij. In het kerkelijke leven heeft God aan Zijn knechten en andere ambtsdragers macht gegeven. De ouderlingen zijn gesteld tot opzieners over de gemeente. Het ouderlingschap is een koninklijk ambt. Maar, de macht die zij uitoefenen is altijd *een dienende macht*, d.w.z. Zij hebben over de gemeente niets te zeggen. Zij hebben niets te commanderen en niets te regelen, dan alleen datgene, dat de Koning Zelf bevolen heeft. Want wát zijn wij allen? Niet anders dan dienstknechten; dienstknechten van Sions grote Koning. Maar die dienstknechten zijn door Hem geroepen om de wacht te betrekken op Sions muren. Wat was het grote voorrecht van David en wat onderscheidde hem van Saul? Dat David dienstknecht was en zich kende als een knecht des Heeren. Saul niet.

Saul was zèlf heer en hij kon op God niet wachten. Het blijkt dan ook zo duidelijk in het leven van Saul, dat hij zijn eigen eer zocht, zoals uit zijn handelen na zijn overwinning op Amelek. Maar bij David lag het zo geheel anders. Lees maar in al zijn psalmen. Hij kent zichzelf als een knecht van Sions Koning. David wees altijd naar boven. God heeft Zich een koning gezalfd over Sion, de berg van Gods heiligheid.
In Gods kerk is dus alle macht een dienende macht, in onderwerping aan de soevereine heerschappij van Koning Jezus. Maar die heerschappij handhaaft de Heere door Zijn knechten. Ik heb van mijn kindse dagen af in onze gemeenten die zware strijd gevoerd, dat er in ons kerkelijk leven niet anders gelden zal, dan alleen het Woord van Sions eeuwige Koning. En de gemeenten hebben er rust en vrede bij, wanneer er naar het bevel van die Koning wordt gehandeld, de macht, ons gegeven, in Zijn Naam uitgeoefend.
Wij mogen niet handelen naar eigen inzicht en willekeur. Wij hebben niet anders te doen, dan te handelen naar het geschreven Woord en de ordeningen, die daarop zijn gegrond. Zo worden de gemeenten geleid en gebouwd. De kerkelijke regering in kerkenraad, classis en synode is Schriftuurlijk, opdat de gemeenten zich de vermaningen en bestraffingen zullen onderwerpen en dat wel daarom, omdat God Zelf zulks ordineerde. Alle menselijke macht valt in de kerk ten enenmale weg. Wij kunnen wel zelf willen heersen en lachen om Gods ordinantiën, maar zulken mogen bedenken, dat de dag komt, dat God zal lachen in hun verderf en zal spotten als hun vreze komt. God is een jaloers God op Zijn eer en geeft die aan geen mens, hoe hoog ook verheven.
Eer uw Vader en uw moeder en allen die over ons gesteld zijn in de meest uitgebreide betekenis. Het geldt het maatschappelijke, staatkundige en kerkelijke leven; dat geldt onze huisgezinnen; onze Onderwijzers; dat geldt overal, waar wij mensen ontmoeten, die God met gezag over ons bekleedde.

II. Komen wij nu tot bespreking van onze tweede hoofdgedachte***: de inhoud van dit gebod.***
Wat eist God in het vijfde gebod? Wat is de inhoud daarvan? *Dat ik mijn vader en moeder eer, liefde en trouw bewijze, hun goede leer en straf mij onderwerpe en met hun zwakheid en gebreken geduld hebbe.*

In de eerste plaats zullen wij hun dus de eer bewijzen, alle hoogachting toedragen en met kinderlijke vreze ten opzichte van hen vervuld zijn. Laat ons maar weer in het huisgezin beginnen. Als er bij de kinderen geen kinderlijke vreze is, geen hoogachting, maar als vader en moeder veracht worden, waar blijven wij dan met dit gebod? Trek dit nu maar verder door voor het leven in de maatschappij. Ja, breng het maar over op elk gebied, waar wij machtdragers ontmoeten. Als er geen achting is, dan is het vijfde gebod krachteloos gemaakt. God heeft met gezag bekleed en daarom hebben wij aan degenen, die over ons gesteld zijn, eer te bewijzen en hen lief te hebben. Ja, liefhebben. Want in dit ene woord "liefde" wordt geheel de wet vervuld.
Wij hebben die liefde niet meegebracht uit het paradijs. Wat onszelf betreft kunnen wij na onze val niet anders dan God en onze naaste haten. Maar God werkt liefde in Zijn algemene genade, opdat de wereld niet een moordspelonk worde, hetgeen ze worden zou, indien God ons aan onszelf zou overgeven. Denk aan het ontaarde optreden der Duitsers. Er zijn geen woorden om dat te tekenen. Dat waren geen menselijke gedragingen meer. Wat ze deden was dierlijk; duivels, hetgeen gebeurde in de concentratiekampen, waar mensen bij duizenden werden vergast.
Wat geeft de Heere nu, opdat Hij Zijn raad volvoere tot aan het einde der dagen toe? God werkt in onze harten algemene liefde; liefde van kinderen ten opzichte van hun ouders. Wat

zijn de huisgezinnen bevoorrecht, waar die liefde woont en heerst. Daar woont God Zelf, want God is liefde. Wat eist God nu? Dat wij degenen, die over ons zijn gesteld, zullen liefhebben. Wij moeten onze harten aan onze ouders niet onttrekken; wij mogen ons van hen niet vervreemden, want dan geeft God ons over aan onszelf en wordt de scheiding hoe langer hoe groter. God eist, dat er ook in het maatschappelijke leven vertrouwelijke omgang zij. Van overheid tegenover haar onderdanen en omgekeerd. Is het niet, alsof geheel de wereld zich opmaakt om haat te zaaien in plaats van elkaar in liefde te dragen gelijk God hier eist?

Voorts moeten wij degenen, die over ons zijn, *trouw bewijzen*. Laat ons maar weer het gezin nemen als uitgangspunt: wij moeten vader en moeder bijstaan in elke omstandigheid, waarin zij geraken kunnen. Hoe vaak zien wij niet, ook onder ons, dat vader of moeder met grote zorg achterblijft, omdat de kinderen zich van hen onttrekken, omdat ze jaloers zijn op andere gezinnen, die in hun schatting zoveel méér hebben? Zulken willen eerst voor zichzelf zorgen, eerst ook zulk een weelde bezitten en onderwijl laten zij hun ouders, die, toen zij klein waren, alles zich om hen ontzegden, kommervol doorleven. Het ligt in de harten van vader en moeder om te zeggen: Wat kunnen wij voor onze kinderen zijn? De ouders vragen niet wat de kinderen voor hen zijn kunnen, neen juist andersom: wat kunnen zij zijn voor hun kinderen. Het ligt in hun hart zich voor hen op te offeren. Daartegenover eist God van de kinderen, dat zij trouw bewijzen zullen aan de ouders, als zij niet meer werken en hun brood verdienen. Dán hebben de kinderen hun ouders vrijwillig en gul bij te staan en hen niet over te laten aan hun kommer met de luttele guldens ouderdomspensioen.

Ook voor de overheid geldt, dat de onderdanen haar trouw hebben te bewijzen. Denk aan Achitofel, die gemene zaak maakte met Absalom. Maar hoe maakte de Heere zijn raad tot zotheid. En hij verhing zich. Denk aan Gehazi, die op bedrieglijke wijze een geschenk aannam van de Assyriër. Gehazi was ontrouw en handelde in zijn hebzucht bedrieglijk. Hoe is hij tot in geslachten gestraft! Wij hebben onze overheden trouw te bewijzen. Denk in dit verband aan hetgeen omgaat in onze Indiën. Wat gebeurt daar? Met een woord: daar speelt zich een revolutie af. Men stelt het gaarne aldus voor: Heeft die oorspronkelijke bevolking niet recht op algehele vrijheid? Waarom moeten zij staan onder Nederland? Maar dat betekent, dat wij dat volk, in Gods voorzienigheid reeds eeuwen onder ons gesteld, prijsgeven zouden aan het communisme, dat het zou uitmergelen en onderdrukken, al werpt het zich nu op als kampvechter voor zijn vrijheid. Vandaar de roeping, die op de overheid rust, zowel als op de onderdanen, om zij aan zij te staan. Als de overheid ons roept, dan hebben wij te gaan. Als de overheid onze jongens roept, dan zie ik ze met een bezwaard hart vertrekken en toch, laat ons niet zeggen: Ik weiger en onttrek mij. Hier betaamt niet ons onttrekken of onderduiken, hier betaamt gehoorzaamheid aan de overheid, die ons roept om onze rechten te gaan verdedigen en, wat meer zegt, ons volk te beschermen, dat anders zou worden prijs gegeven aan de macht van revolutionairen.

Wij hebben eveneens met gehoorzaamheid ons te onderwerpen aan de straffen van de overheid. Vader en moeder straffen kinderen wanneer ze verkeerd handelen. Ze moeten straffen. Met ernst en verstand. Denk in dit verband maar aan Eli, die zijn zonen Hofni en Pinehas niet eens zuur aanzag. Neemt uw kinderen maar eens apart en vermaant hen in liefde. Dan zult u zien, welk een kracht uw woord heeft. Ze zullen u in hun hart gelijk geven als gij hen in ernst en met klem vermaant. Zó, de kinderen hebben zich de straffen der ouders te onderwerpen. Welk een vreze had David niet ten opzichte van Saul, toen hij zelf zijn hand niet slaan wilde aan de gezalfde des Heeren. Welk een onderwerping betaamt ons, toch aan de overheid; thuis; in de maatschappij; in de kerk en in het staatkundige leven. God eist, dat wij

eren en liefde en trouw zullen bewijzen en ons onderwerpen aan de vermaningen dergenen, die over ons gesteld zijn. Op welke grond eist God nu zulk een ootmoedig onderwerpen?

III. Aangezien het God belieft ons door hun hand te regeren. Dit is het derde stuk, waarover ons nog staat te handelen.
Reeds kort zei ik in het begin iets ervan, dat God door de overheden, door onze ouders ons regeert. God regeert door de patroon, door de Onderwijzer. Die instellingen zijn niet van de mensen zelf. God heeft het gezag op de wereld gesteld door mensen, vol van gebreken.
Maar, zo zegt ons ook de Onderwijzer, wij zullen met hun zwakheid en gebreken geduld hebben. Het betaamt onderdaan of kind, knecht en gemeentelid geduld te hebben met de gebreken van degenen, die over hen gesteld zijn. Wij hebben in onze rampzalige val het gezag van ons willen afwerpen. Wij willen als God zijn, kennende het goed en het kwaad. Dat betekent los zijn van elk gezag. Dat is de wortel van onze val. Wij hebben Gods gezag afgeschud en wilden eigen heer en meester zijn. De revolutie is daar begonnen en de revolutie van nu bedoelt niets anders. De revolutie zegt: *Weg met het gezag, het volk is heer en meester. Wij* willen met niemand iets te maken hebben en zullen zelf de teugels van het bewind in handen nemen.
Het is zo nodig, dat ons oog ervoor geopend wordt, vooral bij ons opgroeiend geslacht. Het stelsel van de revolutie gaat lijnrecht tegen Gods Woord en de ordinantiën des Heeren Heeren in. Laat ons toch op de bodem van Gods Woord staan. Het is Gods wil om ons door de hand der overheden te regeren. Maar dan staat boven elke overheid de Heere Zelf. Hij alleen is het, Die met gezag bekleedt.
Wanneer kinderen het gezag tegen hun ouders gaan opzeggen en naar het goeddunken van hun eigen hart wandelen, wat komt er dan van een gezin terecht? En als nu de overheden aan God het gezag opzeggen, wat is er dan van een volk te wachten? Dan raakt zulk een overheid haar eerbied kwijt en gaat het volk precies eender doen. Dan worden alle grondslagen van de samenleving omgewoeld en verkoelt de liefde voor de overheid en voor ons koninklijk huis. Wij beminnen onze Vorstin, niet omdat ze zulk een godvruchtige vrouw is, maar omdat het God belieft ons door Haar te regeren. God heeft het Huis van Oranje gebruikt ten nutte van ons volk, van de dagen van het ontstaan van ons land af. Daarom zit de liefde tot het Oranjehuis ons in het bloed. Maar dat betaamt ons ook jegens alle overheden. Het kan mij bedroeven, als ik zie, dat het de verkeerde richting uitgaat en God uit ons land gebannen wordt en het vervult mij met vreze. *Want wie God verlaat, heeft smart op smart te vrezen.*
Die eis komt echter ook tot de overheden zelf om zich aan Gods geboden te onderwerpen. Dat staat in artikel 36 van onze Nederl. Geloofsbelijdenis. Houdt u daaraan.
Onze vaderen hebben zich beroepen op de voorbeelden uit de Schrift van de koningen in Israël. Het is de plicht der overheden het daarheen te wenden, dat God van een iegelijk geëerd en gediend worde, zoals Hij in Zijn Woord gebiedt. Daarom eren wij onze overheden, omdat God ons door hun hand regeert. Als die twee en veertig kinderen spotten met de profeet des Heeren, komen er beren uit het woud en in een ogenblik worden ze verslonden.
Denk voorts aan Absalom, over wie David klaagt: “Absalom, mijn zoon, mijn zoon! Och, dat ik, ik voor u gestorven ware." De Heere maakt plotseling een einde aan het leven van deze ongehoorzame zoon. Want God wil ons door onze ouders en voorts door allen, die over ons gesteld zijn, regeren als door Zijn eigen hand. Absalom staat ons ten voorbeeld, kinderen. Hij roept de overheden om het volk te leiden naar Zijn Woord. Zie ons het gezag duidelijk getekend in wat de Heere Zelf van Abraham zegt in Gen. 18: 19: "Want Ik heb hem gekend, opdat hij zijn kinderen en zijn huis na hem zou bevelen, en zij de weg des Heeren houden, om

te doen gerechtigheid en gericht."
Let voorts op het doopsformulier., waar de ouders gevraagd wordt te beloven, dat zij elk van hun kinderen in de voorzeide leer, naar hun vermogen, zullen onderwijzen en doen onderwijzen. In de oorspronkelijke uitgave staat bovendien nog "helpen onderwijzen." Maar dat "helpen" ziet niet op de ouders; heeft geen betrekking op vader en moeder" maar slaat op de getuigen, die vroeger met de ouders ten doop kwamen en die vader en moeder hielpen om de kinderen in de rechte leer te onderwijzen. Wij hebben geen getuigen meer. Dit wil ik nadrukkelijk zeggen dat vader en moeder de eersten blijven die voor hun kinderen verantwoordelijkheid dragen, ook voor het onderwijs.
Daarom wil ik, dat onze kinderen naar onze scholen gaan. Laat onze kinderen maar een eindje lopen en getroost u maar wat moeite om ze onderwijs te doen bekomen in de zuivere leer. Dat zeg ik niet om slechts een pleidooi voor onze scholen te voeren, maar ik heb het bij ervaring: ik weet welke diepe indrukken het woord van God heeft op het hart van onze kleine kinderen. Ik heb er wel ontmoet, die over de indrukken nog spraken, die ze als kind van zes of zeven jaar ontvangen hadden en waar zij nooit meer overheen konden. Zeg nooit: het zijn maar kinderen; laat ze nog maar wat gaan, dat onderwijs komt later wel.
O nee, de waarheid, die naar de godzaligheid is, moet onze kinderen vanaf hun prilste jeugd worden ingeprent. Timotheüs heeft van kindse dagen af de Schriften geweten. Laat onze kinderen reeds van moeders borst af de waarheid inzuigen. Laat ze onder het opgroeien niet allerlei slechte boeken lezen en alle wereldse dingen zich eigen maken. Om het grote belang van onze kinderen herhaal ik: Laat ons in de jongste jaren beginnen hen op voor hen bevattelijke wijze de waarheid bij te brengen.
Denk bijvoorbeeld aan dat kostelijke boekje van Ledeboer, voor kinderen zo bevattelijk. Wanneer zo de eerste indrukken in hun hart gelegd worden, zullen die stempels er niet zo gauw uitgaan.
Laat ons onze kinderen vroeg inprenten zich te onderwerpen aan allen, die over hen gesteld zijn. Laten onze jongens en mannen zich onderwerpen, zelfs als onze overheid oproept tot de oorlog. Wij hebben achter onze overheden aan te komen en niet persoonlijk op te staan tegen die ons overheersen. Calvijn leerde ons dit reeds op grond van Gods Woord. En de Zeven Verenigde Nederlanden toonden het in de tachtigjarige oorlog. Die oorlog was geen revolutie tegen de koning van Spanje, maar een vrijheidsoorlog, om de rechten en vrijheden van het protestantse volk, vertrapt als het werd Oor de koning van Spanje als handlanger van Rome. Ja, wat méér is, die oorlog gold de eer en de heerlijkheid Gods en de waarheid van Zijn eeuwig getuigenis.
Zijn er onder onze jongens, die lust hebben tot onderzoek, dan moeten zij maar eens lezen het getuigenis, dat zelfs een ongelovig, liberaal historieschrijver als Fruin geeft over deze tachtigjarige oorlog. U moet de gronden van de waarheid vasthouden tegenover al die nieuwe en slappe ideeën, die het Woord van God ondermijnen en de richtsnoeren miskennen, die daaruit voor ons leven voortvloeien. Leest Groen van Prinsterer, dat waardevolle boek, waarin er nadruk op wordt gelegd, dat deze oorlog een strijd is geweest om de eer Gods en de vrijheid der consciëntie.
Zo ziet u dus de grond van dit gebod, door God erin gelegd: dat het God behaagt ons door de hand der overheden te regeren. Daaruit vloeit de vaste grondslag voor onze onderwerping aan de machten over ons gesteld en moet ons geduld doen hebben met hun gebreken. Wij zijn van onze plaats als wij zeggen: Hoe kan onze regering toch zulke wetten uitvaardigen. In onze wrevel en onze opstand geraken wij steeds dieper in de put. Wij moeten stil zijn en bekennen dat God eist, dat wij ons onderwerpen, omdat Hij ons door Zijn hand aldus wil regeren. Zie

ons het grote exempel getekend in Christus. Hij is niet alleen Borg en Middelaar om de schuld van Zijn volk te verzoenen, maar Hij heeft Zijn kerk ook een voorbeeld nagelaten. Van Hem staat geschreven, van Hem, Die de eeuwige Zoon Gods is, Zijn Vader in alles gelijk, en van eeuwigheid tot eeuwigheid God, *dat Hij in Zijn menselijke natuur, maar nochtans eeuwig en waarachtig God, Jozef en Maria onderdanig was.* Hij is de Schepper van hemel en aarde, maar was onderdanig en gehoorzaamde die voor Hem zorgden. Ja, Hij is Zijn Vader gehoorzaam geworden tot de dood, zelfs tot de dood des kruises. Deze gehoorzaamheid van Christus is ook Borgtochtelijk voor Zijn kinderen, om hun ongehoorzaamheid te verzoenen. Dat deed Hij, Die geen zonde gekend noch gedaan heeft. Hij was onderdanig aan zondige mensen. Is dit geen exempel voor Zijn kinderen? Zullen zij dan niet naar Zijn reine leer leven en wandelen?
Komt, zingen wij daarvan uit Psalm 2: 7:

Welzalig zij, die, naar Zijn reine leer,
In Hem hun heil, hun hoogst geluk beschouwen;
Die Sions Vorst erkennen voor hun Heer';
Welzalig zij, die vast op Hem betrouwen.

Ik heb niet veel meer te zeggen aangaande de revolutiegeest, die zich allerwege openbaart. Ik behoef niet veel meer te zeggen over socialisme en communisme, of welke namen gij ook verder geven wilt aan allen, die het gezag verwerpen. Al deze stromingen gaan lijnrecht in tegen het gebod des Heeren. De overheden regeren bij de gratie Gods. Daartegen zal de macht van de revolutie meer en meer openbaar komen en zal een zware strijd in Nederland volgen voor al degenen, die de waarheid liefhebben.
Jongens, als u naar de fabrieken gaat, of op kantoor komt, of de scholen bezoekt; meisjes, als jullie de ouderlijke woning verlaat, denkt er dan om, dat God zegt in Zijn Woord: Eert uw vader en uw moeder. Eert uw overheden; hebt geduld met hun zwakheden. We zouden redenen hebben om te wenen om het verval van ons vorstenhuis. Waar zijn de Calvinisten onder de Oranjes? Waar is het voorgaan in en de betrachting van Gods geboden? En wat denkt u dan, dat we te wachtten hebben, als we maar doorgaan?
Het volk van God mocht, als het vrijmoedigheid krijgt en opening in het gebed, deze noden wel gedurig op het hart dragen. Ik zeg dat vanwege het ontzettende gevaar, dat ik zie komen voor de kerk. Laat ons elkaar aansporen om de inzettingen des Heeren te betrachten. De ambtsdragers mochten elkaar wel gedurig bemoedigen en vermanen, dat ze de wacht te houden hebben op Sions muren. Niet om er maar wettisch op los te slaan, maar om in dienende maat te regeren. Want rekent erop, dat God zulks van onze hand eisen zal. Gemeente, onderwerp u toch aan de vermaningen.
Weet u wat een leraar steeds moet proberen? U te overtuigen uit het Woord van God. Anders ontstaat terecht de klacht: u vecht voor uzelf of voor de kerk. Maar voor Gods Woord zal iedereen bukken. We hebben ze wel ontmoet, die zich van de gemeente onttrokken, wanneer ze onder censuur moesten, om niet met de ban te worden afgesneden. Dat zou ook gebeurd zijn, want wij hebben de ordinantiën van de Koning te bewaren. Dan kunt u wel van de kerk afgaan, maar Gods oordeel achtervolgt u. Wie Gods kerk verlaat, die zal God straffen. Laat ons gehoorzamen aan Gods Woord en daarnaar leven en wandelen.
Denkt er om kinderen, dat u vader en moeder niet vloekt, want uw lamp zal uitgeblust worden in dikke duisternis. U hebt uw vader en uw moederliefde te betonen. Let erop: niet alleen moeder en niet alleen vader, maar u zult beide ouders eren en uw liefde hun niet onthouden.

Want dat kunnen kinderen. Dan worden ze hard en stug. Kinderen, je kunt uw vader en moeder niet méér grieven, dan wanneer u uw kinderlijke liefde hun onttrekt. Luistert naar deze vermaningen. Zegt toch niet: Waarom mag ik dit niet; waarom mag ik dat niet, als anderen wèl mogen. Dáárom mag je dit niet en dat niet, omdat vader en moeder u leiden willen naar Gods Woord. Als zij u van de waarheid willen aftrekken, dan moogt u ze niet gehoorzamen, maar in zaken, overeenkomstig Gods Woord, hebt gij behoorlijke gehoorzaamheid en onderworpenheid aan de bevelen uwer ouders te betonen. U hebt alleen maar te luisteren naar wat zij u gebieden. Dat opspelen in huis en dat tegenstreven mag niet gehoord worden. Er mag geen ruzie zijn tussen ouders en kinderen.

Kinderen, het is voor u genoeg, als uw ouders zeggen: Ik zou het niet doen. Straf moet niet nodig zijn. Als vader en moeder, die u liefhebben, u slaan, dan krijgen ze de grootste klappen vanbinnen. Dat is het zwaarste werk van alles voor een ouder. Maar, vaders en moeders, verwekt ook uw kinderen niet tot toorn. U moet ze wel afhouden van de wereld en van zondige vermaken; u moet wel zorgen, dat ze niet in de nacht thuiskomen, als u niet weet wat ze uithalen, maar u moet ze met verstand leiden, opdat ze straks niet, als ze groot worden, zeggen zullen: Nu is het genoeg; nu ga ik mijn eigen weg. Zijn uw kinderen u tot last of tot vreugde? Beseft gij iets van de zegen; die God in de kinderen legt, als het huwelijk gezegend wordt?

Dat is wel ouderwets in onze dagen, dat weet ik wel. Maar ik spreek naar Gods Woord en de grootste gezinnen dragen de grootste zegen weg. Brengt uw kinderen de eerste beginselen van de waarheid in eenvoudigheid bij. Ze kunnen zó klein niet zijn, of ze willen, dat gij ze vertelt uit Gods Woord, dat ze bekeerd moeten worden.

Ze vragen er om, of u vertellen wilt. Datzelfde wordt hun straks op school geleerd. De meesters kunnen onze kinderen evenmin bekeren als wij. Maar buigen wij onze knieën wel eens in het verborgene, om de Heere er om te vragen? Leggen wij de noden onzer kinderen de Heere wel eens voor? Als dat eens vlak in onze harten vallen mag, dan geeft dat zulk een band, dat ze u hun liefde en eer zullen betonen. Maar als u tegen de zorgen opziet en u wilt gedurig uitgaan, dan verspeelt u de liefde en de aanhankelijkheid uwer kinderen. Een rechtgeaarde moeder wil thuis zijn bij haar kinderen.

Huisvaders, zegt niet te vlug, dat u geen huisvrouw zijt, als de taak van de moeder soms haar te zwaar is. Dan hebt u haar bij te staan. Weest elkaar tot een hulp, vooral in het opvoeden en grootbrengen van de kinderen. God mocht Zijn zegen eens geven tot waarachtige bekering. Er ligt zulk een zegen in, als er eensgezindheid onder elkaar is. Dan leren wij elkaar in liefde dragen en met elkaars zwakheden geduld hebben.

Kinderen, kleine, grote, en aangetrouwde, komt het u soms vaak voor, dat de ideeën van vader en moeder zo verouderd zijn? Vat gij alles heel anders op? Weet, dat u respect hebben moet voor hun vermaningen en voor hetgeen zij uit eigen ervaring u voorhouden.

Mochten wij allen met elkaar verwaardigd worden om voor al onze zonden, ook tegen dit gebod, verzoening te vinden in Hem, Die Jozef en Maria onderdanig was. Zo laag heeft Christus gebogen, dat Hij boog onder de wet. Zo deed Hij verzoening voor de zonden van Zijn volk. Dat is de diepe wortel, waaruit het gehele stuk van de dankbaarheid verklaard moet worden. Want nimmer zullen wij God iets toebrengen. Integendeel, Gods kinderen leren zich bij aanvang en steeds meer bij verdere voortgang, schuldig kennen en verloren achten. Zij worden voor zichzelf overtreders van alle geboden Gods. Maar naar die mate vinden zij de verzoening in het bloed van Christus; in Zijn Borgtochtelijk werk en in Zijn diepe vernedering. Daar leidt Hij ook Zijn kerk in.

Er is één absoluut Soeverein, en dat is God. Maar welk een opstand kan er in het hart van Gods kinderen zijn tegen de Heere? En een boosheid op de Heere en wat een afwijking van Zijn geboden. De liefde jegens de Heere is soms geheel verkoeld. En dan die eis: *Eert uw vader en uw moeder*! Daarin ligt een afdruk van het gezag, dat God over de mensen heeft. Van het gezag, dat God over Zijn volk heeft. Daartegenover, o, die Borgtochtelijke gehoorzaamheid van Christus; opdat Gods kinderen met al het tekort, dat zij in hun leven hebben, in hun kindse dagen, in hun verdere aardse betrekkingen, in hun staatkundig en in hun kerkelijk leven; ja neem het alles maar bij elkaar, om met al hun tekort verzoening te vinden in Hem, Die Zichzelf in de plaats van Zijn ganse kerk gesteld heeft, om zo een weinig oefeningen te verkrijgen in heiligmaking, opdat de Heere in hun leven verheerlijkt worde. Dan zullen ook de liefdebanden gevonden worden, waarvan de dichter zong:
Ziet, hoe goed en hoe liefelijk is het, dat broeders ook tezamen wonen.
God geve zelf de betrachting van dit gebod, opdat het volk van God een steunpilaar worden mocht voor ons land, om zich te stellen tegen de stromingen van deze tijd; met beslistheid wetend, Wie het kiezen zal: Hem namelijk, naar Wiens geboden en inzettingen het wenst te leven en te wandelen. Zo zal er kracht uitgaan door woord en daad. Zo zal er, hoe bang de revolutietijd worden moge, een kern gevonden worden, waarin de vreze Gods woont.
De Heere ontferme Zich nog over Zijn kerk, Hij bouwe de muren van Sion en doe ons vallen onder het gezag van Zijn eeuwigblijvend 'Woord. Want daar moet, en daar zal eenmaal alles voor zwichten. Daar moet een leraar onder vallen; daar moeten de ouderlingen onder vallen, omdat de Koning van zijn kerk alleen zeggenschap heeft en verordent hoe het in de kerk zal toegaan.
Soms denk ik wel eens: Wat is de Heere nog goed over ons, dat Hij nog vrede en rust geeft onder ons; wanneer Zijn Woord nog gehandhaafd wordt. Ik heb er persoonlijk wel eens sterkte uit gekregen dat ik dacht: laat de gehele wereld in opstand komen, maar dáár staat het Woord van God. En alles, wat zich richt tegen dat Woord gaat gewis ten onder. Daarentegen is een lang leven beloofd degenen, die Gods gebod, betreffende de gehoorzaamheid aan degenen, die over ons gesteld zijn, onderhouden. Dat wil zeggen, dat het een ontzettend oordeel is, wanneer God een mens plotseling in zijn goddeloosheid afsnijdt van zijn leven. Maar ook neemt de Heere Zijn kinderen wel eens vroeg tot Zich. Dat strijdt niet tegen deze belofte.
Wanneer de Heere Zijn kinderen niet allen tachtig jaar laat leven op de aarde, doet Hij Zijn belofte niet teniet; want Hij neemt ze op in Zijn heerlijkheid en zij worden voor eeuwig thuisgehaald. Maar het oordeel Gods komt openbaar, wanneer Hij plotseling als een druiventros het leven van de goddeloze afsnijdt. Aan Zijn kinderen toont Hij Zijn goedgunstigheden en geeft Hij Zijn weldaden, opdat zij die genieten en gebruiken zullen in het volle recht, dat zij in Christus verkregen hebben, ook op de tijdelijke goederen. Zelfs in het weinige van de rechtvaardige is veel meer, dan in de overvloed van de goddeloze. De dichter zong ervan: *Uw goedertierenheid is beter dan het leven*.
Mochten Gods kinderen in de tedere betrachting van Gods geboden Zijn Naam heiligen en vrezen, opdat de Heere in hen verheerlijkt worde. Amen.

Gods waken over het leven van de mens

ZONDAG 40

Psalm 7: I.
Lezen: Ezechiël 33: 1 - 20.
Psalm 2: 5, 6.
Psalm 119: 49.
Tien Geboden: 7.

Geliefden,
U is voorgelezen dat bekende vers uit Ezechiël 33: "Zo waarachtig als Ik leef, spreekt de Heere HEERE, zo Ik lust heb in de dood des goddelozen! Maar daarin heb Ik lust, dat de goddeloze zich bekere van zijn weg en leve." Nu rijst de vraag, hoe dit woord overeenstemmen kan met wat God ons in Zijn Woord leert aangaande de Predestinatie. Deze omvat de verkiezing, maar ook de verwerping. En deze verwerping is immers het besluit Gods, waarbij Hij van eeuwigheid, uit Zijn soeverein welbehagen, verordineerde in welke schepselen Hij Zich verheerlijken zal door Zijn wrekende gerechtigheid, tot hun eeuwig straflijden in de hel. God heeft dus bepaalde met name bij Hem bekende personen verordineerd tot het eeuwig oordeel. Hoe kan dan de Heere ons zeggen, dat Hij lust heeft, dat de zondaar leve en zich bekere? De verwerping wordt immers in de Schrift genoemd een stellen tot toorn, een gezet worden tot ongehoorzaamheid, en een toebereid worden, tot het verderf?
Om dit te verstaan moeten wij aanmerken, dat de oorzaak van de verwerping niet gelegen is in de rechtvaardigheid Gods, maar in Zijn Soevereiniteit. Hieruit rijst juist het onderscheid tussen de verwerping en de verdoemenis. De verwerping is een daad van Soevereiniteit. Maar de verdoemenis is een daad van Gods rechtvaardigheid. De verwerping vindt haar oorzaak niet in de zonde; deze volgt uit de verwerping, en de verdoemenis is de rechtvaardige vergelding der zonde. Zo is het te verstaan, dat de Heere geen lust heeft in de dood en de verdoemenis van de zondaar op zichzèlf. Maar Hij heeft lust in de verheerlijking van Zijn deugden en volmaaktheden. God is de grote Pottenbakker, Die naar Zijn welbehagen uit dezelfde klomp maakt het ene vat ter ere, het andere ter onere. Daartoe besloot God niet alleen te scheppen, maar ook de goddeloze te formeren tot de dag des kwaads. Hij besloot de zonde toe te laten; dat wil zeggen, dat de verwerping de mens niet noodzaakt te zondigen. Maar op het vrijwillig bedrijven van de zonde volgt het rechtvaardige oordeel van de drievoudige dood. De verwerping verdoemt niet, maar het rechtvaardige vonnis over de zonde.
Nee, God heeft geen lust in de ondergang van Zijn schepsel, ook niet in die van de goddeloze, maar God is aan alle schepselen goed en regent over rechtvaardigen en onrechtvaardigen. Hij heeft lust daarin, dat de goddeloze leve en onder de roepstemmen tot bekering verkere, opdat de goedertierenheden Gods hem tot bekering leiden. God is de God des levens. Hij is de Beschermer van het leven, omdat de adem uit Hem is; en het staat ook alleen aan die God de adem weg te nemen. Daarom heeft Hij de mens verboden zijn naaste het leven te benemen in het zesde gebod: Gij zult niet doodslaan.
Ons staat van dit zesde gebod met elkaar te handelen volgens de verklaring ons gegeven in Zondag veertig van de Heidelberger Catechismus.

Vraag 105: ***Wat eist God in het zesde gebod?***
Antwoord.: Dat ik mijn naaste noch met gedachten, noch met woorden of enig gebaar, veel minder met de daad, door mijzelf of door anderen ontere, hate, kwetse of dode. Maar dat ik alle wraakgierigheid aflegge, ook mijzelf niet kwetse of moedwilliglijk in enig gevaar begeve; waarom ook de Overheid het zwaard draagt om de doodslag te weren.
Vraag 106: Maar dit gebod schijnt alleen van het doodslaan te spreken?
Antwoord. God, verbiedende de doodslag, leert ons, dat Hij de wortel des doodslags, als nijd, haat, toorn, en wraakgierigheid haat, en zulks alles voor een doodslag houdt.
Vraag 107: Maar is het genoeg, dat wij onze naaste, zoals tevoren gezegd is, niet doden?
Antwoord.: Neen; want God, verbiedende de nijd, haat en toorn, gebiedt dat wij onze naaste liefhebben als onszelven; en jegens hem geduld, vrede, zachtmoedigheid, barmhartigheid en alle vriendelijkheid bewijzen, zijn schade, zoveel als ons mogelijk is, afkeren en ook onze vijanden goed doen.

In deze Zondagsafdeling wordt gesproken van het waken Gods over het leven van de mens waarin wij overdenken
I. ***het gebod aan de overheid de doodslag te wreken;***
II. het verbod om eigenmachtig te beschikken over het menselijk leven; en
III. de ontdekking aan de wortel van het kwaad, dat in ons woont.

I. het gebod aan de overheid de doodslag te wreken

De Overheid is van God ingesteld. In Genesis 9 leest u van die instelling en van de macht door God aan de Overheid verleend en van de eis naar die verleende macht te handelen. "Wie des mensen bloed vergiet, zijn bloed zal door de mens vergoten worden. Want God heeft de mens naar Zijn beeld gemaakt." Kaïn is door God Zèlf gestraft. Maar van de dagen van- Noach af zal Gods gerechtigheid geoefend worden door de méns. Niet zo, dat ieder eigen rechter worde. Integendeel. Hier geldt: Keer uw zwaard weder in zijn plaats; want allen die het zwaard nemen zullen door het zwaard vergaan.. De macht om de naaste te straffen, zelfs met de straf des doods, is door God gegeven aan de Overheid. Zij draagt het zwaard om de doodslag te weren.
Dit woord is een ergernis voor alle revolutionaire machten, die het volk een soevereine macht toekennen. Volgens hen ontleent de Overheid, in lijnrechte strijd met Gods Woord, haar gezag aan het volk.
Maar de Schrift zegt: *Alle machten die er zijn, zijn van God geordineerd*. En die door God verleende macht gaat zover, dat de Overheid zelfs over het leven van de onderdaan beschikt. De Overheid moet de moordenaar met de dood straffen. Hoe schrikkelijk schuldig staat ook, onze Overheid aan de eis van Gods gerechtigheid. Enkele jaren gevangenisstraf is menigmaal de eis van de rechter. Menigmaal wordt van rechtsvervolging afgezien of ontoerekenbaarheid uitgesproken. De leer van Lombroso schoot wortel. Is het wonder, dat het leven van de naaste niet meer geteld wordt en dat doodslag op doodslag volgt? Hoe lang zal in ons land Gods eis verwaarloosd worden, zichzelf ten ondergang?
Wel heeft de Overheid voorzichtigheid te betrachten, dat zij geen onschuldig bloed vergiete. Men denke slechts aan onrechtvaardig gevoerde oorlogen. Het bloed van de duizenden, in de strijd gevallen, zal van de hand der overheden geëist worden. Dat wil echter niet zeggen, dat er geen wettige oorlog kan of mag gevoerd worden. Heeft de Heere onze wapenen niet rijk gezegend in de strijd tegen Spanje en zo menigmaal daarna? Laat ons onze jongens waarschuwen tegen het anti-militairisme, dat in onze dagen weer zo sterk van onderscheidene kant opkomt. Woonde er nog iets van de geest, de moed, het geloofsvertrouwen onzer vaderen

in ons en onze kinderen, om, indien nodig, onze erve, ons van God geschonken, met ons bloed tegen de indringer te verdedigen. De Overheid draagt het zwaard alzo niet tevergeefs. Maar zij heeft dat zwaard naar de eis van Gods gerechtigheid te hanteren, dat zij zich niet schuldig make aan het bloed der rechtvaardigen. Want dat bloed zal om wrake roepen tot de heilige en waarachtige Heerser, Die eenmaal ook de Overheden oordelen zal. Het is volgens de eis van Gods recht, dat de doodstraf weder ingevoerd worde, opdat het bloed vergoten worde desgenen die eens anders bloed vergiet.

II. In de tweede plaats spreekt de Catechismus van het verbod om eigenmachtig over het menselijk leven te beschikken, wanneer hij zegt, *dat ik mijn naaste noch met woorden, noch met gedachten of enig gebaar, veel minder met de daad, door mijzelf of door anderen ontere, hate, kwetse of dode.*
Onze naaste zullen wij niet doden. Wie is onze naaste? Deze vraag werd eens gesteld door een wetgeleerde. En wat heeft de Heere toen geantwoord? Hij antwoordde met de wedervraag, voortvloeiend uit de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan: "Wie dan van deze drie dunkt u de naaste geweest te zijn van degene, die onder de moordenaars gevallen was?" Een zeker mens was in handen van moordenaars gevallen, die hem uitstroopten en voor dood aan de weg lieten liggen. Een priester passeerde, zag hem, maar ging aan de overzijde van de weg voorbij. Zo ook een Leviet.
Maar een zeker Samaritaan, die toch wel had kunnen vragen: Is die ellendige dáár mijn naaste?, ontfermde zich en redde hem het leven. Als u nu aan die ongelukkige man eens gevraagd had: Wie is uw naaste, wat zou hij dan hebben geantwoord? Hij is mijn naaste, die barmhartigheid aan mij gedaan heeft. Welnu, zo zei de Heere tot de wetgeleerde: Ga heen en doe gij desgelijks. Handel zo, dat zelfs uw vijand van u zegt: Hij is mijn naaste. En maak u er niet af met een spitsvondige vraag, of deze of die wel tot uw naaste gerekend kan worden. God heeft het menselijke geslacht uit enen bloede gemaakt. In die brede zin geldt hier Gods eis ten opzichte van alle medemensen, wie zij ook zijn. Want de grond van het verbod, te beschikken over het leven van de naaste, ligt daarin, zo ons in Genesis 9 gezegd wordt, dat God de mens naar Zijn beeld gemaakt heeft.
Het is wel een zware schuld die drukt op hén, die dát volk doden, dat herschapen is naar het evenbeeld Desgenen Die het geschapen heeft. Denk aan de bittere vervolgingen van Gods Kerk, de martelingen en de moorden op Gods kinderen roepen om wraak naar de hemel. De zielen dergenen, die gedood waren om het Woord van God en om de getuigenis, die zij hadden, riepen met grote stem onder het altaar zeggende: Hoe lang, o Heilige en Waarachtige Heerser, oordeelt en wreekt Gij ons bloed niet van degenen die op de aarde wonen? Die dag komt eens. Vreselijk zal dan het lot zijn dergenen, die Gods volk benauwden, ja hun bloed vergoten hebben.
Die doodslag des naasten nu volbrengt men, óf door zichzelf, óf door anderen. Door zichzelf, gelijk Joab deed, toen hij Abner in het midden der poort van Hebron sloeg aan de vijfde rib, dat hij stierf; ook als hij bij de grote steen, die bij Gibeon is, verraderlijk met een kus Amasa sloeg. Moordenaren waren ook Rachab en Baëza, die Isboseth, Sauls zoon, ombrachten in diens huis en deswege dan ook door David met de dood werden gestraft. Maar niet minder stond David zelf schuldig voor God om het vergoten bloed van Uria, al was het ook, dat de Koning hem doden deed door de handen der kinderen Ammons. Welk een vreselijke bloedschuld laadden Izebel en Achab op zich, toen zij, onder de schijn van recht, door valse getuigen, een oordeel des doods deden vellen tegen Naboth, de Jizreëliet, terwille van de wijngaard van zijn vaderen.

De Onderwijzer zegt ons dan ook*, dat ik mijn naaste, noch door mijzelf, noch door anderen doden zal.* Er zijn wat moorden gepleegd in de naam van het recht; er zijn wat oorlogen gevoerd, die alle rechtsgrond misten en die niet anders waren, dan mensenslachtingen op grote schaal; er zijn wat levens geofferd uit wraak en dikwijls onder allerlei dekmantel.
Om een voorbeeld te noemen, ik meen mij te herinneren, dat in 1913 bij de stakingen in onze havens, vierhonderd mensenlevens te betreuren waren bij het lossen en laden der schepen, wegens wraak van de onderkruipers. Er was gebrek aan bewijs, zodat de rechter niet tot vervolging kon overgaan. Maar er is er Eén, Die het zag, bij Wie geen gebrek aan bewijs bestaat. Hij zal oordelen naar Zijn heilige wet: Gij zult niet doodslaan. Ook ten opzichte van onszelf verbiedt God de doodslag.
In *zelfmoord* ligt een vreselijke overtreding van het zesde gebod. Welk een schrikkelijke verblinding, ja welk een ontzettende Godsverzaking is gekomen over hen, die de zelfmoord gaan verheerlijken. In de nieuwsbladen en in de tegenwoordige literatuur leest u bij herhaling dergelijke allerdroevigste openbaringen. Zo sprak een blad van een zuiverend schot, dat een moordenaar op zichzelf had moeten lossen om de eer van zijn familie hoog te houden. Met dat al wordt een volk vergiftigd in de voorlichting door hen, die Gods Woord niet tot richtsnoer nemen. Is het toenemend aantal zelfmoorden onder hen, die Gods getuigenis verwerpen, niet treffend? Een volk dat God de rug toekeert en Zijn wet verwerpt, heeft geen kracht om te midden der ellende staande te blijven.
Het zwaar gedrukte Duitse volk, dat zozeer Luthers God kwijt is, moge in deze ten voorbeeld dienen. Allerwege melden ons de statistieken van een grote toename van zelfmoorden. De zelfmoord is van God vervloekt. Laat er toch van degenen, die Gods Woord belijden een klaar getuigenis uitgaan tegen de geest des tijds, die de zelfmoord vergoelijkt, ja verheerlijkt. Pleit niet voor de zaligheid van de zelfmoordenaar; leg geen nadruk op de mogelijkheid van berouw in de laatste ogenblikken; ook niet daarop, dat er maar één zonde is, die onvergeeflijk is, de zonde tegen de Heilige Geest. Al wilt u hier de krankzinnige, die de hand aan eigen leven slaat, uitschakelen, gelijk onze vaderen wel deden, houd een ieder het vreselijke van de zelfmoord voor. De voorbeelden zijn er in Gods Woord. die ons tonen, dat het lot van de zelfmoordenaar de eeuwige rampzaligheid is. Achitofel verhing zich om gekrenkte eer; hij was de Judas uit Davids dagen. Hij ging naar zijn plaats, evenals hij, die de Zoon des mensen verried met een kus. En was ook Saul niet een verworpene?
Zij allen zijn in hun zonden gestorven. Daarentegen heeft God de stokbewaarder kennelijk bewaard voor de zelfmoord. Zijn dood was kostelijk in des Heeren oog. En hoeveel voorbeelden zijn niet aan te halen uit het leven van Gods kinderen, wanneer zij in zware overtuigingen aan de rand van het graf zijn gebracht. Maar zij werden van God bewaard in de vreselijke verzoekingen. Meermalen heb ik meegeleefd in de hevigste aanvallen van ontdekte zielen, en steeds gezien, dat satans klauw hen niet vermocht te grijpen, zodat zij later gezongen hebben:

Gij hebt, o Heer', in 't dood'lijkst tijdsgewricht
Mijn ziel gered, mijn tranen willen drogen!

Mochten wij, zo ooit, dan hier de raad verstaan van onze vaderen: Sta niet naar zwaarheid, maar naar klaarheid. Maar niettegenstaande de zwaarste verzoekingen Gods kinderen menigmaal brengen aan de rand des doods, de Heere bewaart Zijn volk voor zelfmoord.
En Simson dan? Was Simson geen zelfmoordenaar? Neen. Lees maar Hebreeën 11, waar deze Richter, die geheel alleen de strijd gekampt heeft tegen de vijanden Gods en van Israël, gerekend wordt onder de geloofshelden. Door het geloof heeft Simson zich gewroken met

opoffering van zichzelf. Door het geloof is Simson in de dood overwinnaar geweest. Simson was een type van Christus. Schuil dan achter zijn geloofsdaad niet weg om een daad van ongeloof en wanhoop te vergoelijken gelijk de zelfmoord is.
Wat eist God in het zesde gebod?
Dat ik mijzelf, noch een ander dode. Gelijk nu bij de andere geboden ons bleek, zo ook geldt hier, dat de Heere niet alleen op onze daden het oog heeft, maar dat Hij let op de bewegingen onzer ziel, op onze gedachten, woorden en gebaren. Wij zeiden dat dit gebod ons ontdekt aan de wortel van het kwaad, dat in ons woont. De Heere zegt in Leviticus 19: Gij zult uw broeder in uw hart niet haten. Gij zult niet doden in uw gedachten; gij zult niet wensen, dat degene, die u in de weg staat, weggeruimd worde. Het is doodslag voor Gods rechterstoel. *Zalig zijn de vreedzamen, want zij zullen Gods kinderen genaamd worden.* Ook het woord stelt ons schuldig. Er zijn mensenkinderen, gelijk aan stokebranden, wier tanden spiesen en pijlen zijn en hun tong een scherp zwaard. “Gij hebt gehoord," sprak de Heere Jezus, "dat tot de ouden gezegd is: Gij zult niet doden. Maar zo wie doodt, zal strafbaar zijn door het gericht. Maar ik zeg u: zo wie ten onrechte op zijn broeder toornig is, die zal strafbaar zijn door het gericht; en wie tot zijn broeder zegt: Raka! die zal strafbaar zijn door de grote raad. Maar wie zegt: Gij dwaas, die zal strafbaar zijn door het helse vuur."
Het kwam voort uit de wortel van de doodslag, toen de scharen riepen: Weg met Deze! Zij hebben hun mond tegen mij opgesperd als een verscheurende en brullende leeuw, zo klaagde Christus in de profetische Psalm van Zijn lijden. Op hun gelaat was te lezen wat in hun hart omging. Zij staken de lip uit; zij schudden het hoofd. Ook Kaïns gelaat deed kennen wat in zijn ziel leefde; zijn aangezicht verviel.
Hoe betaamt het ons te horen naar de woorden van de Catechismus, *dat ik, noch met gedachten, noch met woorden of enig gelaat mijn naaste ontere, kwetse of dode*. Eén woord kan een zee van bitterheid openen; één gelaatstrek dodelijk venijn spuwen; koester in de overlegging des harten zelfs niet de gedachte aan de dood van uw naaste. God leest wat binnen in onze harten omgaat en Zijn gebod stelt ons schuldig voor Hem. Legt alle wraakgierigheid af. God is Rechter! Het komt niemand toe, zelfs niet in het burgerlijk leven, zichzelf te wreken. Hoeveel te meer hebben zij het oordeel aan God te laten. *Wreekt uzelf niet, beminden, maar geeft de toorn plaats, want er is geschreven: Mij komt de wraak toe, Ik zal het vergelden*, zegt de Heere. Dat moet ons doen zwijgen, ook ai doet men ons onrecht; dat is het wat de zaden van wraakgierigheid in onze harten doden moet. God oordeelt en straft alle ongerechtigheid; geeft het maar in Zijn hand. Het is ons van nature eigen op onze rechten te staan, en geen duimbreed toe te geven. Maar één indruk van Gods heilig recht en van Zijn alles beheersende regering doet ons afzien van de wraak, en doet ons Gode stilzwijgen.
Aldus betaamt ons tedere zorg in betrekking tot het leven van de naaste en ons eigen leven*: dat ik ook mijzelf niet kwetse of in enig gevaar begeve.* Moesten wij niet met een heilige afkeer vervuld worden tegen de roekeloosheid onzer dagen? Hoeveel mensenlevens eiste, wat men als sport zo hoog vereert? Denk alleen maar eens aan de vliegsport en de motorsport. Zouden wij niet mede schuldig zijn aan de dood dergenen, die zo roekeloos hun leven waagden om het publiek te behagen, als wij ons gingen zetten in de rijen der toeschouwers?
Ook *gierigheid en overdaad zijn aanslagen op het leven*. Ik heb ze gekend, om van de nu nog levenden maar niet te spreken, die, zonder dat zij kinderen op de wereld hadden, te gierig waren om bij de duizenden, die zij bezaten, behoorlijk te eten; die in hun woning bibberden van de koude, omdat gierigheid hen verhinderde een behoorlijk vuur aan te leggen. Zij deden hun leven te kort.

Zo is het ook met de *vraat en wijnzuiper.* Hun beiden roept God toe in Zijn gebod:. Gij zult niet doodslaan. Wij zullen voorts aan het kwaad van de doodslag vóór de geboorte, dat schrikkelijk om zich heen grijpt in deze wellustige tijden, voorbij gaan. Het vloeit alles voort uit de bittere wortel van doodslag. Door de zonde werden wij hatelijk en elkaar hatende. Wij zijn van nature geneigd God en onze naaste te haten. En als de Heere de teugel viert, komt het wel openbaar. Men roemde de beschaving van de mens en men meende zulk een hoogte te hebben beklommen, dat dit getuigenis aangaande de mens geheel kon worden geloochenstraft. Het humanisme bouwt op de mens, die goed is en niet kwaad.
Maar welke bittere ontgoochelingen bracht de wereldoorlog, die wrede slachting van miljoenen mensen. Is dat dan die beschaafde mensheid? Wie stelt nog vertrouwen in besprekingen, op die grondslag gevoerd? Wie vertrouwt de mooie woorden aan een ronde tafel gesproken? Wie gelooft in een blijvende vrede? Wie zoekt zijn heil in een Unie der volkeren? Gods Woord leert anders. De toekomst zal doen horen van oorlogen en geruchten van oorlogen. Op die grond hebben wij ons te stellen. In alle beraadslagingen hebben wij te rekenen met de verdorven staat des mensen. Als God ons loslaat is de wereld één moordspelonk. Alleen God is het, die de zonde nog tempert. God schenkt in Zijn algemene genade datgene, wat boven haat, nijd en doodslag nog in ons hart wonen mag. Natuurlijke liefde is een gave Gods.
Wee onzer, zo wij die gave verzaken en zo wij haat en nijd gaan prediken in plaats van vrede. Wee onzer, zo God ons aan de dwaasheid van ons hart overgeeft. De wereld werkt haar eigen verderf uit en bereidt een toekomst voor, zó ontzaglijk, dat de natuurlijke liefde zelfs zal worden gemist. Welk een ontaarding werd reeds door de profeet Jeremia getekend, wanneer hij spreekt, niet van onbarmhartige vrouwen, van zulke ontaarde schepsels, die er in de maatschappij steeds zijn geweest, maar van barmhartige vrouwen, wier handen haar kinderen gekookt hebben; zij zijn haar tot spijze geworden.
Och, dat wij nijd, haat en toorn, wraakgierigheid en geldgierigheid uit onze harten mochten bannen. Nijd is verrotting der beenderen. Kaïns nijd deed zijn aangezicht vervallen. Is de nijd, vooral in onze dagen, niet op veler aangezicht te lezen? En dan die onverzoenlijke haat, die Ezau's hart vervulde! Twintig jaren van omzwerven waren niet in staat die haat te koelen. Een eeuwige vijandschap draagt Edom tegen Israël, ook nu nog! Hoe menigeen koestert de haat in zijn hart en weet van geen vergeven, en dat zelfs onder het volk van God. Men leeft in gehele verwijdering; diepe kloven zijn geslagen onder de leden der zelfde kerk en onder hen, die samen zich zetten onder het Woord des levenden Gods.
Hoe schrikkelijk is ook de toorn, de boze vervoering uit drift. De Heere gebood: *Gij zult niet wreken, noch toorn behouden tegen de kinderen uws volks. Maar gij zult uw naaste liefhebben als uzelf.* Laat ons tegen het kwáád toornen, en niet zijn als Eli, die zijn jongens niet eens zuur aanzag. Wordt toornig en zondigt niet. In Lamechs ziel woonde de bittere wraak. *Voorwaar, zo sprak hij, ik sloeg wel een man dood om mijn wond, en een jongeling om mijn buil*. Wraak is de vrucht van de haat. In de wraak treedt de haat als de eigen rechter op en wordt het recht des Heeren miskend. Onderzoekt toch een iegelijk zijn hart. Welke wraakgierige gedachten wonen vaak niet in onze harten. Ook al spreken wij die boosheid niet uit, ook al volvoeren wij ze niet in onze daden, hoe menigmaal wreken wij ons niet in onze gedachten op degenen die ons tegenstaan; en hoe menigmaal zinnen wij op de middelen om een ander ons aangedaan onrecht of wat als zodanig gevoeld wordt, betaald te zetten. Daarin staan wij schuldig voor God. Hij roept ons toe: *Wreekt uzelf niet, beminden, maar geeft de toorn plaats.*
Mochten wij door hartveranderende genade met David leren zingen, gelijk wij nu met elkaar doen, van Psalm 119: 49:

Hoe lief heb ik Uw wet! het is mijn doel,
De ganse dag haar ijv'rig te betrachten.
Hoe listig ook mijn snode vijand woel',
'k Heb wijzer geest en edeler gedachten
Door Uw geboón, wier kracht ik staag gevoel,
Die 'k eeuwig zal met heil'ge eerbied achten.

Welk een schrikkelijke verwoesting bracht toch de zonde. Hoe diep viel de mens, eens het pronkjuweel van Gods schepping. Maar al ware het nu dat ons een zachtmoedige geest gegeven ware, zodat wij het onrecht dragen kunnen en stil zwijgen, God eist meer van ons, dan zekere Stoïcijnse gelatenheid.
Zegt ons de Onderwijzer niet, dat wij onze naaste zullen liefhebben als onszelf en jegens hem geduld, vrede, zachtmoedigheid, barmhartigheid en alle vriendelijkheid bewijzen, zijn schade, zoveel als mogelijk is, afkeren, en ook onze vijanden goed doen?
Hier is geen plaats voor spitsvondige vragen. Onze naaste liefhebben als onszelf ziet op de hoedanigheid, niet op de trap der liefde. Dit liefhebben sluit volstrekt niet uit de zorg voor eigen behoeften. Maar wel wordt de zwaarste eis gesteld aan de grootste egoïst. Gelijk gij uzelf liefhebt, heb zo uw naaste lief, dat is: met uw volle hart. Want God heeft ons gemaakt, één geslacht, uit één bloed. O, wat bracht de zonde toch teweeg. Zij scheurde uiteen en vervulde ons met haat en vijandschap. Gods gebod is ons zo onmogelijk. Ja, die aan de letter hangt en niet dieper heeft leren zien bij het ontdekkend licht van Gods Geest, die mag zich inbeelden van Gods recht nog wat terecht te brengen. Maar hij misleidt zichzelf. God eist liefde, en die is bij ons niet.
O, hoe noodzakelijk is de vernieuwing onzer harten door wederbarende genade, opdat de liefde Gods in onze harten mocht worden uitgestort. Door die liefde leert Gods volk de vijandschap doden, leert het zijn naaste lief te hebben. Ja, dan wordt zelfs het liefhebben onzer vijanden in beginsel gewrocht. Luister maar eens, hoe het besef, dat wij voor een eeuwigheid geschapen zijn, Gods kinderen kan vervullen met medelijden voor de naaste. En wanneer de liefde van Christus in hun harten is uitgestort, daar zouden zij de grootste vijand willen overreden van de mogelijkheid van zalig worden in het bloed van het Lam. Die liefde maakt zachtmoedig en nederig; zij doet ver zijn van twist en tweedracht; zij verdraagt alle dingen.
Uit de wortel dezer liefde spruit dan de ware betrachting van het gebod: *Gij zult niet doodslaan.* Dat wij jegens onze naaste geduld oefenen; vooral de rechte zelfkennis zal ons hierin• oefenen. Hoe meer wij eigen hart en zonden en gebreken kennen, hoe lichter het ons vallen zal onze naaste te verdragen.
Och, dat de ontdekkende bediening van de Heilige Geest ons deel werd. Zij zou ons van veel kwaad bewaren; de betrachters van het zesde gebod zullen de ware vrede zoeken. Zij zijn vredemakers. *Zalig zijn de vreedzamen*. Zelfs is in hun hart iets van de vrede, die alle verstand te boven gaat. De vrede met God doet in ons zijn de vrede met het gedierte des velds. Het is, of alles ons toeroept: vrede in het bloed des kruises. Hoe? Zouden wij dan in onmin leven met onze naaste? Als wij van die vrede iets kennen en genieten mogen, is zachtmoedigheid één van de onbedrieglijke kenmerken van de in Sion geborene. De zachtmoedigen en de barmhartigen worden zalig gesproken. Hardheid is wel een bewijs van het missen van de zielsvertederende genade; alle consciëntie-overtuiging laat de mens in zijn harde natuurstaat. Maar in de genade wordt het stenen hart weggenomen en een vlesen hart in deszelfs plaats gegeven.

Het vlesen hart heeft het gevoel ook van het leed des naasten en zal zachtmoedigheid en barmhartigheid bewijzen en alle vriendelijkheid. Noch in de Priester, noch in de Leviet werd dit betrachten van Gods gebod gevonden. Het gaat ook zo tegen onze natuur in om onze vijanden goed te doen. Veeleer gunnen wij hem het kwaad. Wordt hij gelasterd, bestreden, overkomt hem schade, wij trekken zijn partij niet en zullen ter verdediging voor hem niet opstaan. En toch, dat eist Gods gebod.
Wie zal hier vrijuit gaan? Staat ons land niet schuldig aan de gestelde eis, dat met de doodstraf het bloedvergieten zal worden gestraft? Dat toch luid klinke de eis tot wederinvoering van de doodstraf. Het is Gods gebod, dat niet straffeloos vertreden kan worden. Laat ons de hand in eigen boezem steken. Aan hoeveel doodslagen staan wij schuldig, ook al werden wij bewaard voor het moorden metterdaad? God houdt onze nijd, haat, toorn en wraakgierigheid voor doodslag. En hoe dikwijls vervulde dit kwaad ons hart en wensten wij onze naaste in de dood.
Onbekeerden van hart, zoekt verzoening in Christus' bloed. Hij heeft moordenaars de hemel geopend. Rust niet in een gelatenheid, die u van nature eigen is. Soms kan een onbegenadigde het volk van God beschamen. Maar de wortel der liefde ontbreekt en dus alle ware vervulling van Gods gebod. Begeert de vernieuwing van uw hart. Wij moeten een nieuw schepsel worden in Christus. Of wij moorden ons eigen leven en slepen onze naaste mede tot het eeuwig verderf.
De Heere doe ons van Zijn liefde gedurig ervaren en schenke die wasdom in Godskennis en zelfkennis, welke beide hand aan hand gaan, opdat onze wandel zij in de liefde. Hierin is de liefde bij ons volmaakt, dat die in de liefde blijft, in God blijft, en God in hem. Want wij hebben Hem lief omdat Hij ons eerst heeft liefgehad. Amen.

De heiligheid van het huwelijk

ZONDAG 41

Psalm 86: 6.
Lezen: Eféze 5: 15 tot einde.
Psalm 119: 5, 18.
Psalm 139: 14.
Psalm 134: 10.

Geliefden,
Toen Johannes Jezus doopte, kwamen zijn discipelen tot hem en zeiden: *Rabbi! Die met u was over de Jordaan, Welke gij getuigenis gaaft, zie Die doopt, en zij komen allen tot Hem*.
Blijkbaar konden de discipelen van Johannes niet hebben, dat Jezus meer discipelen maakte, dan hun meester. In plaats nu dat Johannes voedsel geeft aan de gedachte die zij koesteren, wijst hij hen erop; dat het om Christus gaat, en zegt: "Ik ben de Christus niet. Maar ik ben vóór Hem heen uitgezonden. Die de bruid heeft is de bruidegom en ik ben de vriend des bruidegoms. Zo is dan deze mijn blijdschap vervuld geworden; Hij moet wassen maar ik minder worden."
In dit woord spreekt Johannes van zijn dienstwerk en van het dienstwerk van al Gods knechten, die als vrienden van de Bruidegom zijn. Hun dienstwerk is, de bruid tot de Bruidegom te voeren, de kerk naar Christus te leiden. Zij hebben niet zichzelf te zoeken. Zij moeten wegvallen. Hij moet wassen, maar zij minder worden. Om Christus gaat het, opdat Gods uitverkoren kerk in ware geloofsgemeenschap met Christus gesteld moge worden om door dat geloof alles in Hem te vinden. Er is een tedere gemeenschap tussen Christus en Zijn bruidskerk, waarvan menigmaal in Gods Woord gesproken wordt als van een huwelijksverbintenis.
Christus wordt in Johannes 3 de Bruidegom genoemd, Die Zijn bruid heeft; Die Zijn bruid aanvaardt; Die Zijn kerk van onder de wet vrijmaakt en Zichzelf geeft in de grootheid en volheid van Zijn Middelaarsbediening, aldus volbrengende alle dienst der schaduwen en al hetgeen de profeten van Hem gezegd hebben. Hij is die hemelse Bruidegom, aan Wie God de Vader Zijn kerk gegeven en toebetrouwd heeft, vóór de grondlegging der wereld.
Die Bruidegom moest dan ook de bruidsschat opwegen; en dat heeft Hij gedaan in Zijn bitter lijden en sterven. Daardoor heeft Hij de schuld van Zijn bruidskerk betaald en haar ongerechtigheid weggenomen en haar wedergebracht in de gemeenschap met Zijn Vader. Hij neemt Zijn kerk als bruid om met haar gemeenschap te oefenen, en de kerk oefent gemeenschap met haar Zielebruidegom door het geloof. Zó is Christus alles en in allen. De apostel Paulus zegt ons, dat die gemeenschap tussen Christus en Zijn uitverkoren kerk ons ten voorbeeld strekt, ook voor dit leven, met name in het huwelijksleven, opdat, gelijk Christus Zijn gemeente liefgehad heeft, wij ook door de huwelijksband zullen worden samen verbonden en opdat de man het hoofd der vrouw zij, gelijk Christus het Hoofd is der gemeente.
Welk een grote waarde krijgt het huwelijk dan wanneer u het zo ziet. Hoe eist de Heere heiligheid in het huwelijk naar de wet der tien geboden, waarvan wij nu het zevende gebod gaan overdenken volgens de verklaring ons gegeven in Zondag een en veertig.

Vraag 108: Wat leert ons het zevende gebod?
Antwoord. Dat alle onkuisheid van God vervloekt is, en dat wij daarom, haar van hartvijand zijnde, kuis en ingetogen leven moeten, hetzij in de heilige huwelijke staat, of daar buiten.
Vraag 109: Verbiedt God in dit gebod niet meer dan echtbreken en diergelijke schandelijkheden?
Antwoord. Dewijl ons lichaam en ziel tempelen van de Heilige Geest zijn, zo wil Hij, dat wij ze beide zuiver en heilig bewaren; daarom verbiedt Hij alle onkuise daden, gebaren, woorden, gedachten, lusten, en wat de mens daartoe trekken kan.

De huwelijkswet is heilig te houden,
I. om Gods ordinantie te eren;
II. uit heilige afkeer van de zonde;
III. vanwege de inwoning van de Heilige Geest.

I. om Gods ordinantie te eren
Het huwelijk is dus in de eerste plaats Gods ordinantie. Het is niet een uitvinding van mensen, dat, als het niet naar wens verloopt, verbroken mag worden. Het huwelijk mag niet verbroken worden, omdat het een Goddelijke ordinantie is en geen menselijk verbond. God heeft de vrouw gegeven, de man ter hulp, zegt Gods Woord in het begin naar de beschrijving van Mozes. De Heere deed een diepe slaap vallen op Adam en God nam één van zijn ribben en daarvan bouwde de Heere de vrouw.
De vrouw is als schepsel Gods geschapen, in de staat der rechtheid, naar Gods beeld en gelijkenis. En daarom is het, dat het Woord des Heeren ons die vrouw zó beschrijft, dat ze niet zal veracht of vertreden worden. Het is de openbaring van de goddeloze Lamech, waarvan gij leest, dat hij zijn beide vrouwen schrik aanjoeg, zeggende, dat hij een man doodsloeg om zijn wonde en een jongeling om zijn buil.
Maar des Heeren Woord leert ons, dat de vrouw genomen is uit Adams rib, van onder zijn hart als het ware gevormd, opdat de man de vrouw niet vertrappen, noch verachten zal. De vrouw is schepsel Gods. In de tweede plaats leert ons dat Woord, dat de Heere Zelf de vrouw tot Adam gebracht heeft. In het Paradijs is het eerste huwelijk gesloten. Dat heeft God Zelf gesloten. Hij schiep de vrouw niet alleen, maar Hij bracht haar met eigen hand tot Adam. Het huwelijk is dus scheppingsordinantie, een ordinantie uit het Paradijs, toen er nog geen zonden waren. Maar nu zijn wij om der zonden wil het oordeel Gods onderworpen in geheel ons leven. En toch, niettegenstaande het oordeel, dat wij over ons gebracht hebben, wil God Zijn eigen ordinantiën geëerd hebben.
Het huwelijksformulier zegt zo eenvoudig, *dat God nog heden ten dage aan een iegelijke man zijn eigen vrouw als met Zijn hand toebrengt*, soms langs zeer wonderlijke en opmerkelijke wegen. Het geldt voor ieder, dat de Heere nog doet, wat Hij in het Paradijs gedaan heeft en een iegelijk man zijn eigen huisvrouw toebrengt. Daarom moeten wij de leidingen Gods in de huwelijken zeer nauw opmerken. Wij hebben ons hart erop te zetten in onze jonge dagen om van de Heere geleid en bestuurd te worden in de betoning van Zijn goedertierenheid en ontferming, opdat wij maar niet op een losse wijze het huwelijksleven zullen intreden; opdat wij ons zo maar niet aan de lusten van ons hart zullen overgeven.
Wij mogen wel het huwelijk zoeken, maar moeten achtgeven, of wij Gods hand er in bespeuren mogen. Welke zorgen heeft Abraham niet besteed, opdat hij een vrouw voor Izak vinden mocht, niet van de dochteren des lands, van welke hoge stand ze ook wezen mochten, maar hij zocht een vrouw, die de Heere vreesde, opdat zij met Izak in de wegen des Heeren

zou wandelen. Hij deed Eliëzer zweren, dat hij voor zijn zoon geen vrouw zou nemen van de dochteren der Kanaänieten, opdat hij zijn zoon niet weder daarheen zou brengen. De Heere heeft Eliëzer Zelf de weg gewezen en deed hem verstaan, dat die bepaalde vrouw voor Izak bestemd was, opdat zij straks in het huis van Izak wonen zoude.
Zo geldt het nog, dat de Heere als met Zijn eigen hand de man een vrouw toebrengt. Daarom is het huwelijk te achten en te eren, opdat wij ons niet zullen overgeven aan de grillen van ons zondig hart, maar dat wij dat huwelijk zouden houden al de dagen van ons leven. Daarbij komt nog, dat de Heere Jezus Zelf het huwelijk zo hoog geëerd heeft met zijn Goddelijke tegenwoordigheid te Kana in Galilea, toen Hij Zijn eerste wonder verrichtte en water in wijn veranderde. Dat deed Hij voor die bruidegom, om de huwelijksinstelling van Zijn Vader te eren. Is het geen kennelijk bewijs dat, niettegenstaande de zonde, niettegenstaande dat wij in ons gehele leven ons het oordeel Gods hebben onderworpen, de Heere toch Zijn eigen inzetting van het huwelijk nog heilig houden wil en kronen met Zijn gunst en hoge goedkeuring?
En dat tot dát einde, waartoe Hij het huwelijk heeft gegeven, namelijk dat het geslacht der mensen zal gebouwd worden, waarin Hij Zijn vrijmachtig welbehagen verheerlijken zal naar recht en genade. De engelen zijn door de Heere in één ogenblik geschapen in groten getale, maar Hij gaf in den beginne slechts twee mensen op de aarde. Hij bracht de vrouw tot de man en heeft dat huwelijk ingesteld om daaruit een geslacht te bouwen, waarin Zijn Goddelijke deugden eeuwig zullen uitblinken; een geslacht van mensen, voor de eeuwigheid geschapen. God heeft het huwelijk een waarde gegeven voor het ganse leven van de mens op aarde; voor het huiselijke maatschappelijke en staatkundige leven. Maar bovenal gaf Hij het huwelijk eeuwigheidswaarde, daar de Schrift ons zegt, dat de mens ziel en lichaam beide heeft. Een ziel en een lichaam, van welke de ziel niet kan gedood worden, al is het, dat het lichaam wèl gedood kan worden. Maar ook het lichaam zal eenmaal weer opstaan uit de dood om met de ziel verenigd te zijn in eeuwigheid.
Gods ordinantie dus die Hij gegeven heeft in het Paradijs en welke hij na de val onderhouden wil, geldt voor een iegelijk mens, of hij die telt of niet telt; of hij die voor ogen houdt of niet. Maar God volvoert in die ordinantie Zijn voorzienigheid, Zijn leiding en bestuur, opdat Hij Zijn eeuwige raad volbrenge.
Hoe hebben wij daarom ons tegenover al diegenen te stellen, die het huwelijk tegenstaan. Zulke waren er van oude tijden af en zij zijn er nog, die het huwelijk verachten. Maar het huwelijk is eerlijk onder allen en het bed onbevlekt. Wij mogen het huwelijk dan ook niet nalaten, ook niet omdat wij slagen vrezen en kommernis en zorgen, hoe wij door de tijd geraken zullen. Wij hebben ons in de weg des Heeren tot het huwelijk te begeven, wanneer de Heere daartoe de lust in ons hart opwekt, opdat man en vrouw als een eenheid zullen samenleven, gebonden door die liefdeband, die de Heere Zelf in het natuurlijke leven nog geeft als vrucht van Zijn algemene genade. Want God de Vader onderhoudt alle dingen in de weg van Zijn Goddelijke voorzienigheid, en daarin zijn Zijn werkingen van onderhouding, medewerking en regering. Welnu, zo heeft God de Vader in Zijn algemene genade in het werk van Zijn voorzienigheid natuurlijke liefde gelegd in de harten der mensen; natuurlijke liefde gewekt in de harten van mensen, die Hij één doet zijn in de aller-nauwste band van het huwelijk. Die twee zullen immers tot één vlees zijn.
De Goddelijke zegen rust op de vrouw, die haar arbeid weet te verrichten. *Lees maar wat van de deugdzame huisvrouw geschreven staat* in Spreuken 30. Tegen al degenen, die het huwelijk als ordinantie Gods verachten, tegen degenen, die zichzelf aan de huwelijksband onttrekken willen, tegen degenen, die in ongerechtigheid zich vrij willen uitleven en het vrije huwelijk in

kameraadschap stellen, laat God ons in Zijn Woord het huwelijk zien als Zijn ordinantie. En als Christus betoond heeft het huwelijk te willen heiligen; wanneer het ook van de Bijbelheiligen gezocht geweest is, gelijk van Abraham, Izak, Jacob en Petrus (dus zowel onder het oude, als onder het nieuwe verbond), en de Godzaligen het huwelijk hebben gezocht en geëerd, terwijl bovendien de Heere betoond heeft Zijn goedkeuring eraan te geven, dan heeft dat ons te zeggen, dat de Heere het huwelijk zegenen zal, als wij in Zijn wegen wandelen. Verachting van het huwelijk leidt tot ondermijning van een volk, dat geheel uitteert en weg zinkt. Waarom hebben wij die huwelijkswet te betrachten? In de eerste plaats omdat het huwelijk als ordinantie Gods zal worden geheiligd en geëerd en opdat wij onszelf zullen onderwerpen aan hetgeen God tot instandhouding van het menselijk geslacht gegeven heeft.

II. In de tweede plaats is de wet van het huwelijk te eren uit een afkeer van zonde

Dit is onze tweede hoofdgedachte. Lees wat de Catechismus ons dienaangaande zegt. *Het zevende gebod leert ons, dat alle onkuisheid van God vervloekt is en dat wij daarom, haar van hartvijand zijnde, kuis en ingetogen leven moeten.* Welnu, wanneer wij dan over zonden spreken gaan in betrekking tot dit gebod en daarvan slechts iets aanstippen zullen, dan krijgt u in de eerste plaats de onkuisheid. Ik heb reeds gezegd, dat het huwelijk Gods ordinantie is voor het gehele leven. Geen verbreking is geoorloofd dan alleen door de dood of wanneer het huwelijk wordt stukgemaakt door de zonde, namelijk echtbreuk. Echtbreuk is de enige oorzaak waarom, naar Gods Woord ons leert het huwelijk mag ontbonden en een nieuw huwelijk mag gesloten worden. Al trekt de overheid zich daarvan niets aan, Gods Woord zegt, dat er één zonde is, waardoor het huwelijk mag worden ontbonden, en dat is de zonde van overspel en echtbreuk, als gemeenschap gehouden wordt met anderen. Daardoor wordt de nauwe band van het huwelijk verbroken.

Het misnoegen des Heeren rust op zulken en Zijn heilig ongenoegen zal Hij hun openbaren. Maar ook dan zelfs is er geen plicht om elkaar te verlaten. En indien het huwelijk ontbonden wordt na overspel, dan wil dat niet zeggen, dat men niet meer huwen mag. Er staat wel geschreven "Die de verlatene trouwt doet ook overspel," maar dan heeft dit woord een andere betekenis. Het was in die dagen, waarin de Heere Jezus dit woord sprak, zó, dat men vaak een vrouw heenzond, omdat men haar haatte. De wet van Mozes zegt: *dan zult gij haar een scheidbrief geven,* en haar niet zó maar op straat zetten.

Dat geven van een scheidbrief is een toelating geweest van Mozes. *Maar van den beginne aan is het niet alzo geweest. Wie zijn vrouw verlaat anders dan om hoererij, die doet overspel, en die dan de verlatene trouwt, doet ook overspel.* De Heere wil zeggen, als gij een vrouw ten huwelijk genomen hebt, dan kunt u haar zo maar geen scheidbrief geven. Maar u bent aan haar verbonden voor uw ganse leven. Zulk lichtvaardig verbreken van de echt is een kwaad en over die zonde heen kan geen ander huwelijk gesloten worden. Laten wij onze aandacht daaraan geven. Denk eraan, dat wij nooit of te nimmer echtscheiding aangaan, dan om deze enige reden, die God ons gegeven heeft, waarbij wij nog dit hebben op te merken, gelijk wij reeds zeiden, dat ook dán nog geen verplichting gesteld wordt om te scheiden, maar dat er in dit geval van een toelating sprake is. Dat wil dus zeggen, indien man en vrouw elkaar vergeven kunnen en elkaar weer aanvaarden, dan is het niet verboden het huwelijk te bestendigen, ja zelfs kan de Heere de huwelijkszegen weer doen terug keren. Maar wanneer één van beiden er niet overheen kan, dan ligt er grond in Gods Woord om te scheiden en is er een recht om scheiding aan te vragen.

Maar overspel is dan ook de énige reden. Wanneer wij, tegen Gods ordinantie in, om allerlei reden gaan scheiden, dan mag geen ander huwelijk gesloten warden. In dat verband spreekt

Gods Woord van de verlatene, die heengaat, zonder dat er grond voor scheiding aanwezig is. Laten wij ons hart erop zetten. De Heere beware ons, dat wij nooit tot zulk een scheiding komen, maar is er een vallen in de zonde van overspel en een doorbreken in dat kwaad, dan is het ook de enige grond waarop ontbinding van het huwelijk geoorloofd is.

Voorts komt hier ter sprake de bloedschande.

In Leviticus 18 staan ons regels gegeven van verboden huwelijken. Bij het lezen van Leviticus 18, waar onze vaderen zich streng aan gehouden hebben, hebben wij één ding te bedenken, namelijk, dat hetgeen ons daar beschreven wordt, behoort tot de ceremoniële wetgeving, en dat alles, wat daarin geboden wordt, wel een norm inhoudt, die blijft voortbestaan en een bepaalde zondaar strafbaar stelt, maar dat niet elk geval over te brengen is. Zo is bijvoorbeeld weleer in de kerk op grond van Leviticus 18 verordineerd, dat een huwelijk met de zuster van een overleden vrouw ongeoorloofd is, omdat genoemd hoofdstuk zegt, dat zulk huwelijk zonder kinderen zal zijn. Echter gaat dit oordeel volstrekt niet op; daar hebben wij vele voorbeelden van. Uit zulke huwelijken worden wel degelijk kinderen geboren.

Als nu de Heere Zelf niet door laat gaan naar de letter, wat in Leviticus 18 geschreven staat, dan is dat een bewijs, dat zonder meer die wetgeving niet op de tijd van het Nieuwe Testament toe te passen is. Vandaar dan ook, dat de kerk dienaangaande andere bepalingen gegeven heeft.

Maar dan toch bepalingen, waarin de graden van te nauwe bloedverwantschap gesteld worden, opdat er geen vermenging zijn zal in te nauwe graad. Wij hebben dus altijd enige schuchterheid te bewaren, zelfs al is het, dat bepaalde nauwe graden geoorloofd zijn. Ik noem b.v. het huwelijk tussen neef en nicht. Laten wij ons wachten te lichtvaardig daartoe over te gaan, opdat wij niet een verzwakking in het geslacht zullen in de hand werken; laat ons bedenken, dat de Heere nauwlettend acht geeft op het sluiten van het huwelijk.

Voor nog een zaak vraag ik uw aandacht: *Die van het gemengde huwelijk.*

Het voorbeeld uit de Schrift wordt ons gegeven in Ezau, die zich een vrouw nam uit de dochteren des lands; Izak en Rebekka was het een oorzaak van groot verdriet. Maar Jacob is heengegaan om zich een vrouw te zoeken uit een geslacht, dat de Heere diende. Er wordt soms zo lichtvaardig gehandeld door onze jonge mensen. U komt er soms later pas achter. Ze vragen geen raad en zeggen geen woord; en het huwelijk wordt voltrokken zonder kerkelijke bevestiging. Zij zijn getrouwd zonder de kerkenraad er enige kennisgeving van te doen. Kunnen zij daar de zegen des Heeren op verwachten? Men gaat verkeren met iemand, die heel niet onder de waarheid leeft en om Gods Woord zich niet bekommert. Wat is daar straks in een huwelijk van te verwachten? Er worden huwelijken gesloten zelfs met Roomsen, waardoor veel leed geleden wordt, en tenslotte loopt het op scheiden uit. Laat ons onszelf wachten voor die gemengde huwelijken.

Lees uw kerkelijk handboekje en zie eens, hoe onze vaderen er tegen gewaakt hebben. Ik ga nog een stap verder. Laten wij ons wachten voor huwelijken met mensen van een andere kerkformatie, waardoor zoveel twist en moeite in de huisgezinnen ontstaan kan. Zorg toch van stonde af aan de grondslag te leggen en zeg ronduit: Ik wens daar onder de waarheid te leven en wil die nooit verlaten.

Wij zeggen deze dingen uit de praktijk. Het geval doet zich nogal eens voor in het midden der gemeenten, dat men een huwelijk aangaat met een andersdenkende. Het leed is niet te overzien, en van het één komt het tot het andere. Er wordt wel eens eenvoudig gezegd: *Twee geloven op één kussen, daar slaapt de duivel tussen*. Er wordt veel twist in de gezinnen gebracht, omdat de één voor de ander het niet opgeven wil. Trek geen juk aan met

ongelovigen, maar denk ook aan de gevallen die ik hier noem; trek geen juk aan met iemand van een andere kerkformatie.
Voorts krijgt u *de zonde van overspel.*
Dat wil zeggen, dat gehuwden met anderen gemeenschap hebben. Denk aan David, hoe hij overspel pleegde met Bathséba. Welke smarten heeft David dat gebaard. Eerst zocht hij zich nog te dekken, door Uria vooraan te zetten in de slagorden van Israël, zodat hij viel en gedood werd. Maar God zag het en Hij rekende het Zijn knecht toe en bezocht hem met vele smarten.
Denk aan het overspel, gepleegd door Herodes de Grote. Johannes de Doper heeft hem gewaarschuwd, omdat hij zijns broeders huisvrouw had. Het geldt hier de eigen ordinantie Gods. Ware het een menselijke inzetting, dan zou het zo erg niet zijn. Maar de Goddelijke ordinantiën worden aangerand. Daarom is het ook, dat wij ons in dat huwelijk te geven hebben om een huwelijksleven te leiden. De apostel Paulus zegt in de Corinthe-brief: *Onttrekt u elkaar niet dan voor een tijd, als gij u opmaakt tot vasten en bidden.*
Sommige mensen hebben aan het onttrekken een vrome tint gegeven, maar een tint, die vals is; want als gij gronden aanbrengt, die ingaan tegen de ordinantiën Gods, zijn ze vals en hebt u in deze weg geen moeiten en lasten dragen willen. Het is een kwaad, dat indringt in onze gemeenten. Ik vrees er wel eens voor wanneer ik zie hoeveel kinderen gedoopt worden per jaar. Wanneer wij op de verhouding letten tussen het aantal dopelingen en de grootte der gemeente, dan mogen wij deze zaak wel eens ter hartnemen; en onze vrouwen hebben zich dit aan te trekken. De onttrekking is dikwijls een begin geweest van diepe ellende, wanneer het huwelijksleven achterwege bleef en de huwelijksverplichtingen werden verzaakt. Staat er niet geschreven: *die twee zullen tot één vlees zijn?* De Heere doet Zijn ogen over ons gaan en Hij kent onze verborgenste overleggingen. Ook als wij alleen zijn en in het verborgene verkeren. Laat ons niet het ene kwaad op het andere stapelen.
Daarbij komt nog zoveel, dat de Heere ons hier door de Catechismus op grond van het zevende gebod voorhoudt, dat wij maar kort zullen aanstippen. Alle onkuisheid is van God vervloekt. Er wordt niet alleen gesproken van echtbreuk, maar God verbiedt alle onkuise daden. Lees eens in Deuteronomium 25 welk oordeel God deed komen over het aanraken van elkaar. Voorts zijn verboden onkuise gebaren, het lonken met de ogen en trappelen met de voeten, waarvan de Heilige Schrift spreekt. Geen vuile rede ga uit uw mond, maar laten onze woorden weinig zijn en met zout besprengd, opdat zij geen lust in ons hart verwekken.
Tenslotte zegt de Onderwijzer, *dat alles wat de mens daartoe trekken kan, onder het zevende gebod valt.*
Al datgene, wat stil in ons hart overdacht wordt en waarin de mens zijn heimelijk vermaak schept, verbiedt God in dit gebod. Denk in dit verband ook aan de boeken die gelezen worden. Er is een soort boeken, dat veel gevraagd wordt. Men noemt het: liefdesgeschiedenissen. Lezen onze jongens ze ook? En laat ons ook letten op onze kleding. U moet eens acht geven, hoe de mode van de tijd kleding voorschrijft, die kwade lusten in het hart opwekt. Vergelijk eens wat van Izebel geschreven staat. Laat ons toch in onze kleding eenvoudig zijn en bedenken, dat God ons de kleding gegeven heeft, om ons te bedekken. Laten wij ons wachten voor het volgen van de wereld met het hare; laat ons de eersten niet zijn in het volgen van de mode.
Laat ons hart erop gezet zijn om gesierd te worden met een kleed van gerechtigheid en heiligheid en ootmoed. Och, dat dit kleed het sieraad ware van onze vrouwen. Laat ons onze wandelingen niet nemen daar, waar de ijdele vermaken zijn, zoals in bioscoop en danszaal. Waarom zijn die toch zo gevaarlijk? Omdat het kwaad in ons hart zit en omdat er zo weinig toe nodig is om ons op die verkeerde weg te brengen.

Daar is een afkeer van de zonden, die de Heere in de harten legt. Wij zouden zeggen, er is nog een natuurlijke afkeer. Soms zelfs een natuurlijke vreze voor de onkuisheid; en die moeten wij zeer zeker zien te voeden. Maar er is ook een heilige afkeer van de zonde; en die vloeit daaruit voort, en dat is het derde stuk waarvoor ik uw aandacht vraag,

III. d***at de Heilige Geest in onze harten woning maakt***.
Er staat geschreven in onze Catechismus in vraag 109, *dat, dewijl ons lichaam en onze ziel tempelen van de Heilige Geest zijn, God wil, dat wij ze beide zuiver en heilig bewaren*.
Wij lezen in Exodus 29, dat de Heere zegt: Ik zal in het midden der kinderen Israëls wonen. En nog woont de Heere in het midden der gemeente, wanneer Zijn Woord heerschappij heeft, en Zijn getuigenis op onze consciëntie gebonden wordt, opdat wij de zonde zullen haten en vlieden. Wanneer God in Israël Zijn woning had, werd dan het volk niet ten nauwste verplicht naar de geboden Gods te wandelen? En heeft Hij het niet gezegd, dat het Israël tot een dubbel oordeel worden zou, indien het Zijn wegen zou verlaten? Laten wij er niet klein over denken, dat de Heere nog Zijn woning in het midden van ons heeft.
Maar in zeer bijzondere zin geldt het van Gods kinderen, dat ze tempelen van de Heilige Geest zijn. De Heere maakt woning in hun ha t tot hun zaligheid. In de wedergeboorte neemt God de Heilige Geest intrek in hun harten, waardoor Hij hen uit de zonde en de ongerechtigheid trekt en hen vernieuwt. Ik spreek hier van heiligmaking op grond van Exodus 29, zoals immers God het is, Die Zijn volk heiligt, en een afkeer in het hart geeft van al hetgeen God mishaagt. Daaruit vloeit de oprechte begeerte des harten voort, om volmaakt voor God te leven en de zonde met wortel en tak uit te roeien. Het is Gods werk mensen te heiligen en in een weg van heiligmaking te wassen en te reinigen van ongerechtigheid. Als dat werk van God in onze ziel ontbreekt en de Heere maakt Zijn woning niet in ons, dan kan er in ons hart die rechte ijver niet zijn om Gods geboden te onderhouden, maar overtreden wij die met woorden, gedachten en werken.
Er is een lijdelijke en een dadelijke heiligmaking. De lijdelijke is die, waarin wij lijdelijk zijn en waarin God alleen Zijn werk in het hart van zondaren verheerlijkt. Maar wat vloeit uit de lijdelijke heiligmaking voort? De dadelijke heiligmaking in de geloofsoefeningen van het volk des Heeren. De wil, vernieuwd zijnde, werkt nu zelf ook. De Heere heeft geen lijdelijk volk dat zegt: God moet het doen, maar het is een volk, dat werkzaamheden krijgt en ijverig is om de geboden Gods te betrachten. Die wil, vernieuwd zijnde, haakt er naar om, overeenkomstig de geboden Gods, te leven en te wandelen. God is de Vernieuwer van de wil, maar in afhankelijkheid van de bediening van de Heilige Geest krijgt Gods volk werkzaamheden in dadelijke heiligmaking en in het betrachten van Gods geboden. Welke ervaring doet het dan in eigen hart op?
Dat daarin alle kwaad woont, en dat het tot zijn smart moet .ondervinden, dat de oude mens dikwijls zoveel kracht heeft. Die oude mens is de verdorvenheid, die zich verspreid heeft over de gehele mens. Die verdorvenheid is er niet van afgenomen, want de heiligmaking geschiedt in dit leven slechts ten dele, en de oude mens overheerst, wanneer de Heere slechts een weinig van Zijn bewarende genade inhoudt. Hoeveel voorbeelden in de Schrift zijn er niet, die ons tonen, dat Gods kinderen soms komen tot de ergste doorbreking in het kwaad en de zonde. Daardoor moeten zij leren gedurig werkzaam te zijn om onder de vleugelen des Heeren te schuilen en van Hem bewaard te worden, opdat Hij hen aan het goeddunken van hun boze hart niet zal overgeven, en het vlees over hen niet zal heersen. Als er hier geschreven staat in onze Catechismus, *dat wij ziel en lichaam als tempelen van de Heilige Geest bewaren zullen*, wordt gedoeld op de werkzaamheden van Gods kinderen, opdat zij zich onttrekken zullen aan al

datgene, dat de zonde levendig maakt, en opdat zij nauwgezet in de geboden des Heeren wandelen zullen in het gedurig gebruik maken van Christus als Profeet, Priester en Koning.
Zo leren zij Hem benodigen tot onderwijs, tot hun bestiering en tot gedurige verzoening van hun zonde, zodat Hij meer en meer een gestalte in hun hart verkrijgt. Daarnaar gaan dan ook gedurig hun verzuchtingen uit om tempelen van de Heilige Geest te mogen zijn, waarin God Zelf Zijn woning heeft. Want in de verlating van Zijn geboden verbergt God Zijn aangezicht voor Zijn volk en bezoekt Hij het met Zijn tuchtigingen. Want zo Mijn Kinderen ooit Mijn \uiveer wet verlaten dan zal Ik hen bezoeken met de roede en bittere tegenheden.
Zo is het dan de gedurige bede van Gods oprechte volk, die wij nu met elkaar zingen uit Psalm 139 vers 14.

Doorgrond m', en ken mijn hart, o Heer';
Is 't geen ik denk niet tot Uw eer?
Beproef m', en zie of mijn gemoed
Iets kwaads, iets onbehoorlijks voed';
En doe mij toch met vaste schreden
De weg ter zaligheid betreden.

Gevoelt u niet, hoe profijtelijk het is, om jaar na jaar de wet des Heeren met elkaar te gaan bezien en onszelf daaraan te gaan toetsen?
Het is profijtelijk voor jong en oud, voor huisgezin en maatschappij, voor de ouders met hun kinderen. De gehele wereld is begaan met het opkomend geslacht en de kerk is bezig vooral in onze dagen alle aandacht te besteden aan de jeugd. Ook in onze gemeenten klinkt het geroep: O, onze jeugd, onze jeugd!
Eén ding zou ik wensen, dat die arbeid, die aan onze jeugd ten koste gelegd wordt, in rechte banen geleid werd en de toets van Gods Woord kon doorstaan in de voorlichting, die gegeven wordt. Dat wil ik op uw hart binden, jeugd: *beproef het eens met de oude schrijvers*. Ik beveel ze u daarom met zoveel vrijmoedigheid aan, omdat ze met Gods Woord overeenkomen, anders zou ik het óók zeggen. Maar ons jonge geslacht wil ik behouden. Ik zou willen zeggen: Jongens, sluit je aaneen. Ik heb geen bezwaar tegen jongelingsverenigingen, als zij slechts onder leiding staan van de kerkenraad. Er moet toch veel meer belangstelling zijn voor de oude waarheid. Maar velen zwerven liever op straat. Laat de jongelingsverenigingen maar bloeien, maar alleen in onderzoek van de Waarheid en in het beproeven van de oude leer, opdat die van ons niet worde weggenomen. Fundeer u in de grondstukken van de Waarheid en vergeet nooit, dat een mens van nature dood ligt in zonden en misdaden, en dat hij wederom geboren moet worden.
God kon het als een middel gebruiken om woning te maken in uw hart, zodat gij in de inzettingen des Heeren zou wandelen. Maar het geldt ook voor al onze jongens en meisjes in het algemeen, dat er een voorzichtige wandel moet zijn. Bezoekt de plaatsen der ijdelheid niet. Daar worden strikken gespannen. Zegt niet: wat voor kwaad zit er in die voorstelling van de bioscoop? Die was toch zo leerzaam. Nee, kijkt liever verder in welk gezelschap u komt. Het komt van het één in het ander. Begeeft u niet op het hellend vlak van de plaatsen der ijdelheid. Denkt eens wat er verder omgaat. De vruchten wordt u wel gewaar, wanneer u telkenmale de schuldbelijdenis moet vernemen in het midden der gemeente; de kroon is van het hoofd gerukt voor het gehele leven. Laten wij ons wachten voor de zonde, want zij baart ons zoveel smart en verdriet en leed.

En wat méér is: onze heimelijke zonden staan voor het aangezicht Gods aangetekend. Wanneer u de weg van het huwelijk zoekt, buigt dan eerst uw knieën en zegt: *Heere, al ben ik onbekeerd, geef dat ik in Uw wegen moge wandelen, opdat het mij straks niet berouwen zal*. U kunt uw nood wel eens klagen aan iemand die u vertrouwt, maar u kunt beter alles, wat u drukt aan Gods genadetroon leggen. Velen zijn er in het huwelijksleven, die stil verdriet hebben. Als het huwelijk aangegaan is, en ge uw hart verbonden hebt, geef het dan niet aan een ander in valse hoop dat het weer goed kan komen, want het komt niet terecht.
Laten wij eerlijk zijn voor God en mensen. Beken eerlijk bij uzelf, hoe het ligt, wanneer gij ten huwelijk gaat en toets u of er oprechte liefde in uw hart is; want die liefdeband alleen is het, die ons de lasten van geheel het leven samen kan doen dragen.
Meen niet, dat de gehuwden op rozen gaan. Het huwelijksformulier zegt zo terecht, dat de gehuwden velerhande tegenspoed en kruis vanwege de zonde is wachtende. Tegenheden komen er, in ziekten en zorgen, in moeiten en verdriet. Maar als man en vrouw het ééns zijn, dan kunnen zij de omstandigheden samen wel dragen. En als er kinderen geboren worden, zullen zij niet zeggen: het is te veel, het wordt te zwaar. Denk er om, *dat kinderen een erfdeel des Heeren zijn.* En dat degenen, die hun handen slaan aan de geboortebeperking, Gods oordeel over zich halen. Laten onze vrouwen voorzichtig wandelen. Laat hen vernemen wat Gods Woord hun bóodschapt, dat een stille en ootmoedige geest kostelijk is voor God.
Ach, dat twist en moeite uit ons huwelijksleven mochten wijken. Als wij maar bukken willen voor de Waarheid en ons gevangen willen geven onder het Woord van God, zal er vrede in onze huizen komen. Kent u zoeter vrede, dan die God geeft in onze huisgezinnen tussen vader en moeder en kinderen onderling? Wij hebben het nu niet over de/mensen van de wereld. Wij praten over de gemeenten. Wij vernemen wel eens hier en daar, dat kinderen elkaar niet verdragen kunnen, en als het eenmaal zo ver gekomen is, dragen de ouders veel smart en verdriet; en het is niet meer te herstellen. Wat is de oorzaak? Dat wij de minsten niet willen zijn voor elkaar, maar bovenal, wij willen niet bukken voor Gods Woord. Denkt er maar eens over na, ouders. Leidt uw kinderen in die wegen, dat zij elkaar leren verdragen. Houdt uw kinderen van gemengde huwelijken af. Laat dit niet de drijfveer zijn om groot te worden in de wereld en zogenaamd een goed huwelijk te sluiten. Maar laat het onze zorg zijn, dat onze kinderen in de wegen des Heeren wandelen.
God bemoeit zich met ons huwelijk, want het is Zijn ordinantie, maar daarom wil Hij ook onze noden horen. Ken Mij in al uw wegen en Ik zal uw paden recht maken. Maar het voornaamste is, wat de Catechismus zegt, dat ons lichaam en onze ziel beide tempelen van de Heilige Geest zijn. Zeker, dat geldt in ruime zin zó, dat God in het midden van de gemeente woning maakt, dat God woont in het midden van de zichtbare kerk, waar Zijn Woord en Sacramenten bediend worden naar de instelling van Christus en waar de tucht gehandhaafd wordt. Wij hebben een weinig vrijmoedigheid te zeggen, al is het met veel gebrek, dat de inwoning Gods onder ons nog gevonden wordt.
Overlegt daarom toch in uw jeugd, kinderen, met uw ouders, met uw leraar, met de raad der kerk, opdat zij u onderwijzen. Laat het Woord indruk op uw consciëntie maken, opdat gij u van de zonde moogt afkeren en opdat de Heere ons omringen en omtuinen moge. En als ge u ten huwelijk begeven hebt, ga dan niet lichtelijk over tot scheiding. Klaag uw nood liever aan de Heere. Maar mocht Hij bovenal de inwoning van de Heilige Geest in uw hart doen zijn. Dan heiligt God van alle zonden en geeft Hij een nauwgezette wandel voor Zijn aangezicht. Maar ook al is het, dat wij onze ogen opslaan durven voor de ganse wereld, in ons hart zijn de overleggingen van het kwaad en in het bijzonder van deze zonde tegen het zevende gebod. Wij staan er allen schuldig aan, hoofd voor hoofd. Wat is ons van node? Gewassen en gereinigd te

worden in het bloed van Christus. Dit is het, wat de Heere werkt in het hart van Zijn volk. Hij zegt het Zelf in Zijn Woord: *Ik ben de Heere, Die u heiligt.*
De Heere trekt Zelf Zijn kinderen uit de dienstbaarheid der zonde en verlost hen van de ongerechtigheid. Zo wordt in hen die oprechte begeerte gewrocht om al Gods geboden te onderhouden. Zij worden als gesteld in de tegenwoordigheid van Hem, Die de Kenner der harten is; en dat maakt dat zij met innerlijk leedwezen belijdenis doen van hun overtredingen, en dat zij oprecht jagen naar ombrenging van de zonden in de dadelijke beoefening van heiligmaking, opdat zij zich heilig bewaren zullen beide naar ziel en lichaam. In hun hart is dat heilig jagen naar de volmaaktheid of zij het ook grijpen mogen, zegt de apostel Paulus, waartoe zij ook van Christus gegrepen zijn.
Maar de allerheiligste in dit leven heeft slechts een klein beginsel dezer volmaakte gehoorzaamheid. Daarom bukt Gods volk in diepe verootmoediging voor het aangezicht Gods vanwege alle onheilige bewegingen en werkingen in het hart in de oprechte begeerte, dat lichaam en ziel tempelen mochten gemaakt worden van de Heilige Geest. Deze verootmoediging bewaart Gods volk zich te verheffen, maar die doet het wel een grondslag vinden, waarop Gods wet volkomen verheerlijkt is: die is verheerlijkt in Christus.
Misschien hebt u wel eens gedacht: hoe kan zo iemand als een Manasse of een moordenaar aan het kruis of zelfs David naar de hemel gaan? Dat is een bewijs, dat gij uw eigen hart niet kent. Gods kinderen leren zichzelf door genade kennen door de inwoning van de Heilige Geest, Wiens werk het is te overtuigen van zonde, gerechtigheid en oordeel, en door Wiens kracht het vlees wordt gekruisigd en omgebracht, opdat zij nauwgezet in de geboden Gods zullen wandelen en zich in God zullen verblijden.
Mochten wij in al het leed dat ons treft, in alle druk die over ons komt en in alle zorgen, waarmee wij bezet zijn, ons meer in de Heere verliezen en ons meer aan Zijn Vaderhand toebetrouwen; en dat Hij door het werk Zijns Geestes Zijn gebod in onze harten mocht inschrijven als met een ijzeren griffel: *gij zult niet echtbreken*, dat wil zeggen: u zult heilig leven en uw leden, die op de aarde zijn, doden, en uw vleselijke begeerten ombrengen, en daarin zoeken te geraken tot dat geestelijk huwelijk, dat Christus met Zijn gemeente sluit. Hij is de Bruidegom en Zijn kerk de bruid.
In die huwelijkssluiting, in die heilige vereniging van het geloof met Hem, ontvangen Gods kinderen verzoening van de zonde en reiniging van hun hart en verlossing uit hun noden, maar ook toebereiding tot de volmaakte heerlijkheid, tot die plaats, waar zij niet meer ten huwelijk geven of ten huwelijk nemen, maar waar alleen zij komen zullen, die gekocht zijn met het bloed van Christus. Daar zullen zij zijn als de engelen Gods om de Enige en Drieënige God en het Lam eeuwig te loven en te prijzen. Amen.

Van de eigendom

ZONDAG 42

Psalm 146: 5.
Lezen: 1 Koningen 21.
Psalm 39: 3 en 4.
Psalm 112: 5.
Psalm 49: 5.

Geliefden,
Welk een ontzettende geschiedenis wordt ons beschreven in 1 Kon. 21 van Izebel en Achab in hun handelingen met Naboth, de Jizreëliet. Wij lezen hier, waartoe een mens komt, als hij God verlaat en Zijn inzettingen vertrapt. Naboth had een wijngaard te Jizreël, die grensde aan het paleis van Achab, de Koning van Israël. Blijkbaar heeft Achab ook te Jizreël een paleis gebouwd, hoewel Samaria eigenlijk de residentie was van Israëls koningen. Nu doet Achab een voorstel aan Naboth om zijn wijngaard aan hem af te staan, omdat Achab deze zo geschikt acht voor een kruid-hof, wij zouden zeggen: een moestuin voor zijn paleis. In ruil daarvoor zal Achab hem een wijngaard geven, die beter is of, indien het in de ogen van Naboth goed is, de waarde daarvan in geld vergoeden. Maar Naboth weigert. Deze wijngaard is een erfenis van zijn vaderen, en hij is zijn wettig eigendom geworden.
Nu weet u wel, welk een nauwe zorg God over de eigendom van het volk Israël deed gaan. Grond was onder Israël onvervreemdbaar in die zin, dat wel het bezit daarvan gedurende enige tijd kon worden overgedragen, maar dat de eigendom verbleef aan de oorspronkelijke rechthebbende. Werd verkoop noodzakelijk uit oorzaak van verarming, of vanwege het uitsterven van een familie, en werd alsdan het bezit overgedragen, dan kon dit ten hoogste voor de tijd van vijftig jaren geschieden. Want elk vijftigste jaar was voor Israël het jubeljaar. Iedere bewoner van Kanaän kreeg dan zijn vrijheid terug en kon wederkeren tot de bezitting van zijn vaderen; en de Israëliet, die zijn grond had verkocht, uit armoede of anderszins, kreeg wederom alles terug. Ook Naboth is gehecht aan zijn vaderlijk erfdeel en weigert zijn wijngaard af te staan. Dat was zijn goed recht. Koning Achab had in geen enkel opzicht enig beschikkingsrecht over het goed, dat de Heere Zelf door het trekken van snoeren aan ieder der stammen, ja aan ieder geslacht en familie, had toegewezen.
Achab is vanwege die weigering zeer gemelijk en toornig. Hij legde zich neer op zijn bed, keerde zijn aangezicht om en at geen brood. Maar de goddeloze Izebel weet met dit geval wel raad. Zij zoekt valse getuigen, die Naboth aanklagen, dat hij God en de koning gezegend heeft. Hij wordt buiten de stad gevoerd en gestenigd, en al zijn goederen worden verbeurd verklaard. Deze zaak is dus af, en Achab heeft zijn zin gekregen. Maar God heeft het gezien. Hij zendt Elia de profeet tot Achab, die zich loopt te verheugen in de wijngaard van Naboth, en brengt hem de Goddelijke boodschap, dat de honden zijn bloed zullen lekken, en Izebel zullen verslinden aan de voorwal van Jizreël.
Hoe nauw gaat het oog des Heeren over Zijn eigen instellingen; ook over de instelling van de private eigendom, die Hij als de soevereine eigenaar van hemel en aarde een iegelijk mens toeschikt, en waarom Hij in Zijn heilige wet geboden heeft: *Gij zult niet stelen*.
Van dit achtste gebod staat ons nu met elkaar te handelen naar de verklaring ons gegeven in zondag twee en veertig van de Heidelberger Catechismus.

Vraag 110: ***Wat verbiedt God in het achtste gebod?***
Antwoord. God verbiedt niet alleen dat stelen en roven, hetwelk de Overheid straft; maar Hij noemt ook dieverij alle boze stukken en aanslagen, waarmee wij onzes naasten goed denken aan ons te brengen, hetzij met geweld of schijn des rechts, als met vals gewicht, el, maat, waar, munt, woeker, of door enig middel, van God verboden; daarenboven ook alle gierigheid, alle misbruik en verkwisting van zijn gaven.
Vraag 111: Maar wat gebiedt u God in dit gebod?
Antwoord. Dat ik mijns naasten nut, waar ik kan en mag, bevordere; met hem alzo handele, als ik wilde dat men met mij handelde; daarenboven ook, dat ik trouwelijk arbeide, opdat ik de nooddruftige helpen moge.

In dit gebod wordt gehandeld van de eigendom en wij bezien hoe deze
I. alleen God toekomt als de Soevereine Eigenaar;
II. verkregen wordt uit Gods hand, en
III. ons roept tot een Gode welbehaaglijk gebruik.
I. alleen God toekomt als de Soevereine Eigenaar

In deze Catechismus wordt gesproken van het stelen. Dat is het zich toe-eigenen van het goed van een ander. Dat dit ongeoorloofd is, blijkt ons daaruit, dat Gods Woord ons leert, dat God de mens recht op goederen gegeven heeft. daarmee zegt de Heilige Schrift niet, dat wij soeverein eigenaar zijn, d.w.z., dat wij met ons goed kunnen doen naar ons genoegen.
God is de enige soevereine Eigenaar van alle goederen en Hij eist van ons, dat wij Hem als zodanig zullen erkennen. God alleen is de soevereine Bezitter van hemel en aarde en van alle schepselen, die in hemel en op aarde leven. Hij doet met het heir des hemels en met de inwoners der aarde naar Zijn welgevallen. Zijns is het zilver en goud en het vee op duizend bergen. De aarde is des Heeren, mitsgaders hare volheid. Al wat is, is van God; en nu deelt Hij naar welgevallen aan een iegelijk het bepaalde deel in deze wereld toe. Wat komen wij met al onze arbeid en onze plannen en onze berekeningen vaak verkeerd uit. Laat ik eens een voorbeeld uit de praktijk noemen, dat boekdelen spreekt.
U weet, hoe het eiland Walcheren onder zeewater gezet is. Nu werd van hoger hand het eerste jaar na de oorlog de boeren gezegd: Gij moogt niet zaaien, want daar komt niets van terecht. De grond is ondeugdelijk. Maar degenen, die zich van dat verbod niets aantrokken, hebben op die grond, gelijk ook in Tholen, een rijke oogst verkregen, ja een zeer rijke oogst! En cfk alle berekeningen ten spijt. De Heere opende Zijn hand en gaf rijke vrucht. Maar nu het jaar daarop? Er is bijna geen tarwe gemaaid en men had geen brood om te eten. De bewoners van die streken hebben van bonen geleefd. Is het niet een voorbeeld waarin de Heere ons wil leren om in afhankelijkheid te leven? Als wij God voorbijzien, falen onze berekeningen, en wanneer wij denken, dat wij het gewonnen hebben en dat het wel gaan zal. komen wij geheel verkeerd uit.
Pas het maar toe in uw eigen leven en laten al deze ervaringen ons dan in de eerste plaats toeroepen in welke diepe afhankelijkheid wij verkeren van de Heere. Onze natuur is vijandig tegen een afhankelijk leven. Als kinderen Adams willen wij als God zijn, dat is: los en onafhankelijk van God. Het bukken voor en het erkennen van God is ons van nature vreemd. Wij willen ons eigen leven leven en het besturen buiten God en wij willen alleen roemen in onze eigen kracht. Waarin ligt ons betrouwen? In de mens en in de middelen. Dragen onze akkers wel; werpt de handel ons beduidende winsten af; wordt onze naam genoemd in wetenschappelijke kringen, o, hoe worden wij de man. Het is onze kunstmest, onze ijver en

handigheid, onze wijsheid, waaraan wij de zegen toeschrijven. En toch, wat hebben wij, dat wij niet hebben ontvangen? Alle zegeningen komen van boven, van de Vader der lichten, van Wie alle goede gaven en volmaakte giften afdalen. Hij houdt Zijn hand in, en weg is onze voorspoed. Hij snijdt onze adem af, en wij zijn niet meer.
Het wordt dan ook de erkentenis van een ieder, die iets van God als de soevereine Eigenaar leert kennen: *Zo de Heere het huis niet bouwt, tevergeefs arbeiden deszelfs bouwlieden daaraan; zo de Heere de stad niet bewaart, tevergeefs waakt de wachter. Het is tevergeefs, dat gijlieden vroeg opstaat; laat opblijft; eet brood der smarten. Het is alzo, dat Hij het Zijn beminden als in de slaap geeft*. In het waarlijk erkennen van die afhankelijkheid ontvangt God de eer van Zijn volk en leidt Zijn volk een leven des gebeds, opdat zijn nooddruft het niet ontbreke.
Het was niet zonder reden, dat Mozes de kinderen Israëls gewaarschuwd heeft om niet in hun hart te zeggen: mijn kracht, en de sterkte mijner hand heeft mij dit vermogen verkregen. Maar, zo sprak Mozes: *gij zult gedenken de Heere Uw God, dat Hij het is, Die u kracht geeft om vermogen te verkrijgen.* Zo deelt dan God, als de soevereine Eigenaar van al wat is, een iegelijk naar Zijn soeverein welbehagen.

De tweede lering, die verklaard ligt in het soeverein Eigenaar zijn van God, is deze, dat wij ter verantwoording geroepen worden voor het gebruik van het goed, dat Hij ons heeft toebetrouwd. Elk mens zal eenmaal rekenschap geven voor Gods rechterstoel van het gebruik der goederen, die God hem gegeven heeft. Wèl mogen wij de gierigheid en alle misbruik en verkwisting van Gods gaven vrezen, gelijk de Onderwijzer zegt. Die rijk wil worden valt in de strik. Er is geen armer mens dan een gierigaard. Hij doet zichzelf en anderen te kort. Voor een arm mens heeft hij een hard woord; voor de kerk en de school heeft hij geen duit over.
Ik heb mensen van vermogen gekend, die bij de bitterste koude verkleumden bij hun haard, omdat de zuinigheid hun belette het nodige stooksel te gebruiken. Ik heb ze zien zitten, dag aan dag mijmerend over hun tekort, totdat de erfgenamen hun duizenden kwamen verdelen. Voorwaar, wij mogen het David wel nazingen: *Laat gierigheid mij in haar strik niet vangen*.
Tegenover de gierigheid staat echter de verkwisting, het *opmaken.*
Velen leven maar raak; wat verdiend wordt, wordt opgemaakt, ook al is er een overvloedig inkomen. Het geld wordt versnoept, verpronkt of vergooid. De Heere Jezus heeft een ander voorbeeld nagelaten. Toen Hij de vijf duizend gespijzigd had met vijf broden en twee vissen, gebood Hij de brokken te vergaderen. Ook van het wegwerpen der brokken zal God ons rekenschap vragen. Wij moeten Rome niet volgen, dat spreekt van een vrijwillig afstand doen, de zogenaamde vrijwillige armoede, maar ook de verkwisting is een miskenning van Hem, voor Wiens rechterstoel eenmaal alle mensen rekenschap zullen moeten afleggen.

In de derde plaats vloeit uit de erkenning, dat God soeverein Eigenaar is, stilheid en onderworpenheid in hetgeen God ons geeft. Wij ontvangen het immers uit Zijn hand. God is het, Die arm maakt en rijk, Die veel en weinig geeft. Hij doet ons in overvloed leven en houdt ons in armoede al onze levensdagen. Was het niet de ergernis van Asaf, dat de ogen der goddelozen uitpuilden van vet en dat hem alles tegenliep? Er was geen tevredenheid in zijn hart. Maar toen hij op het einde der goddelozen merkte, moest hij zeggen: immers is God goed degenen, die rein van hart zijn. Laat het de erkenning van ons hart zijn, dat wij alles uit Gods hand ontvangen, hetzij veel of weinig, opdat wij niet grijpen zullen naar de wereld en haar begeerlijkheden, maar opdat wij tevreden en stil zullen zijn in hetgeen de Heere ons toekent. Het was het gebed van Agur: *Heere, geef mij noch rijkdom, noch armoede*.
Wanneer deze erkentenis in onze consciëntie in het algemeen zijn mag, dan zal er stilheid in ons leven zijn, en dan krijgt het socialisme of communisme geen vat op ons. Dan zeggen wij,

ook in tegenheden: het is Gods hand, Die mij alles toeschikt, want God is de soevereine Eigenaar, en Hij deelt een iegelijk zijn erfenis uit.

II. Dit is onze tweede hoofdgedachte. ***De eigendom wordt verkregen uit de hand Gods.***
God draagt in Zijn voorzienigheid de gehele wereld, hemel en aarde; en dewijl God allen goed is, geeft Hij zaad de zaaier en brood de eter, en doet Hij Zijn zon opgaan over bozen en goeden en regent Hij over rechtvaardigen en onrechtvaardigen. Er is geen mens op de wereld die zeggen kan, dat God met hem deed naar zijn zonden. Want indien de Heere ons vergold naar waardigheid, zou onze plaats daar zijn, waar wening is en knersing der tanden. Dag bij dag verheft zich over ons de goedertierenheid des Heeren.
Maar er is zulk een groot onderscheid. God draagt de wereld in de gehengen van Zijn lankmoedigheid. De wereld bestaat niet uit kracht van het Middelaarsbloed van Christus. Maar de Middelaar is arm geworden; Hem hongerde en dorstte; en daarin heeft Hij Zijn volk een heilig recht verworven op de goederen van dit leven, dat de wereld niet heeft. De tijdelijke zegeningen komen Gods kerk toe in de gunst Gods. Zo mag de kerk wel zingen:

Die gunst heeft God Zijn volk bewezen,
opdat het altoos Hem zou vrezen.

God bedeelt Zijn volk met de weldaden van dit leven in Zijn gunst en uit Zijn rechterhand. En wanneer Gods kinderen deze zaak eens mogen opmerken en iets mogen smaken van de gunst Gods, zijn zij rijk, ook al zijn zij arm naar de wereld; dan zijn zij gelukkig, ook al worden zij vertrapt in de wereld; want zo zingt de psalmdichter: Uw gunst sterkt meer dan de uitgezochtste spijzen. Wanneer zij die gunst Gods mogen proeven, valt al het goed van de wereld weg; want dan genieten zij de zoete gemeenschap Gods in Christus. Hier ligt het onderscheid in de toedeling, die God geeft aan goddelozen en vromen. Wij hebben wel redenen om jaloers te zijn op het volk van God en te zeggen: dat is een gelukkig volk, hier in het leven reeds, en straks voor eeuwig.
In de staat der rechtheid gaf God de mens een recht op de ganse rijkdom van de hof van Eden, maar wij hebben in onze val alle recht verloren, nochtans heeft de Heere in het verbond met Noach verordend, dat de gehele wereld bewoond zou worden en gaf Hij het aardrijk tot een bezitting voor het menselijk geslacht. Verwarde de Heere niet Zelf de spraak bij de torenbouw van Babel, opdat een iegelijk naar ,;in deel en erve trekken zin? En wanneer straks Israël door Zijn hand in Kanaän wordt gebracht, wordt elke stam zijn afzonderlijk aandeel toegemeten; de snoeren worden getrokken en huisgezin bij huisgezin verkrijgt de plaats door God gegeven. Denk aan de dochteren van Zelafeath. Zij hadden geen broeder en geen erfgenaam. Hun wordt het erfdeel huns vaders toegekend onder deze voorwaarde, dat zij nimmer zullen huwen met iemand van een andere stam, want dan zou het stamgoed verloren gaan. Zo nauw waakte de Heere over het goed, dat Hij elke stam toebedeeld had. Zo teder was Gods zorg over Zijn Israël en over de eigendom, die Hij Zijn volk gegeven had in Kanaän.
God geeft een iegelijk mens zijn eigen deel. De één wordt in zijn arbeid gezegend en God doet hem opkomen in de wereld. Anderen wederom doet Hij neerdalen in vergetelheid. Sommigen worden verrijkt met een erfenis van een ander en bij anderen ziet gij die erfenis verloren gaan. Er is dus een privaat bezit. Wij mogen zeggen: dit goed is van mij., want dat hebben wij van God uit Zijn hand verkregen. Soms zijn er zeer kennelijke leidingen Gods, die door Zijn volk verstaan worden in opmerkzaamheid huns harten. God heeft de zegen aan Zichzelf gehouden, en dag aan dag leert ons, dat de één het inzicht in het werk geschonken is, dat een ander ontbreekt. De ene huismoeder kan met haar gezin van eenzelfde weekgeld meer doen, dan de

andere zonder kinderen. Of wij het erkennen, dan wel loochenen: de zegen, de wijsheid en wat wij ook bezitten of verkrijgen is van God. Hij deelt de mens naar Zijn welgevallen en geeft de één tien talenten, de ander vijf en een derde één talent. Die bedeling heeft de mens te eerbiedigen. God geeft elk het zijne; men houde alzo, de hand af van hetgeen van de naasten is.
De socialisten en communisten willen niet weten van een privé bezit. Hier ligt de diepe wortel van de strijd, die gevoerd wordt en die steeds zwaarder worden zal. Gij ziet gehele volkeren afglijden naar het communisme. De strijd tussen communisme en kapitalisme neemt zeer toe. Zie ook ons eigen volk er henen neigen, vooral ook onder deze regering. Men wil de arbeiders ook medezeggenschap toekennen in de bedrijven en de bezittingen van de heer. Maar staat er niet geschreven in Mattheüs 20, dat de heer van de wijngaard zei: *Met het Mijne doe ik wat ik wil?* God geeft elk mens eigendom, en die eigendom moet erkend en bewaard worden. Stelen wil niet alleen zeggen, dat ik iets weggrijp van een ander, maar dat ik de eigendom krenk, welke God gegeven heeft. Hoe meer het socialisme en communisme opkomen, hoe dieper ons volk zich in de ellende zal storten. Want de rechten des Heeren Heeren worden vertrapt. Deze dingen moeten ons met vreze vervullen. God laat niet met Zijn ordinantiën spotten. God geeft ieder het zijn en hetgeen wij aldus uit Zijn hand verkrijgen, hebben wij te bewaren. Maar bovenal hebben wij het te gebruiken op een Gode welbehaaglijke wijze.

Onze derde hoofdgedachte stelt ons voor het Gode welbehaaglijk gebruik van de eigendom.
Hier is plaats voor een korte bespreking van de zonden tegen dit gebod aan de ene zijde en de roeping tot betrachting van dit gebod aan de andere zijde. God verbiedt niet alleen stelen, hetgeen de overheid straft. In de schaduwachtige burgerlijke wetgeving van Israël ligt een norm voor het leven, en wel deze, dat de overheid een roeping heeft de eigendom van personen en van een geheel volk te beschermen. De overheden moet toezien; als we de dagbladen lezen, dan zeggen wij: arm Nederland, waar gaan wij naar toe. De overheden staan schuldig aan dit gebod en maken misbruik van eigendommen van een volk, dat reeds gebogen gaat onder zware lasten. De Heere spreekt er Zijn misnoegen over uit, want het is het stelen dat hier verboden wordt.
Voorts spreekt onze Catechismus van *roven, dat is het met geweld wegnemen*. Denk aan de oorlogen, die vlak achter ons liggen, waarin de kleine landen werden onderdrukt en platgelopen. Maar ook het roven in het particuliere leven verbiedt de Heere. Denk aan koning David, die zijn eigen oordeel moest vellen, toen de profeet Nathan tot hem gekomen was. Hij zèlf was de man, die het schaap geroofd had met een schijn van recht. Denk aan Izebel, hoe zij om Achab te behagen, met een schijn van recht, Naboth deed ter dood brengen. Het was een handeling uit de hel en de wraak Gods is aan het huis van Achab en aan Izebel gewroken.
Zulke dingen gebeuren nog, denk slechts aan de tijd die vlak achter ons ligt, waarin twee valse getuigen genoeg waren om iemand gevangen te doen nemen. Maar het zijn zaken, die de Heere aanschouwt, ook al hebben zij een schijn van recht; en de Heere zal Zijn grimmigheid betonen.
Hoe zijn voorts de voorbeelden door de Catechismus genoemd, uit de praktijk gegrepen: *Vals gewicht, el, maat, waar, munt, woeker of door enig middel van God verboden*. O, die handel! Wat eist hij een voortdurend op de wacht staan. En wat maakt hij de weg nauw voor degenen die naar Gods Woord willen leven. Hier wordt van het gewicht ingehouden, daar el en maat verkleind, ginds ondeugdelijke waar geleverd. Maar een bedrieglijke weegschaal is de Heere een gruwel en een volkomen weegsteen is Zijn welgevallen.

Denk eens aan de woeker, dat is een onbetamelijke winst, die men van iemand afperst, die in nood zit. Denk aan de zwarte handel. Maar geloof niet, dat er een zegen op rusten zal. Kijk de zwarthandelaren maar eens na en zie, hoe zij in hun leven de kennelijke blijken van Gods ongenoegen dragen. Het zijn ook woekeraars, die van een bepaalde gelegenheid gebruik maken om van iemand, die in moeilijke omstandigheden verkeert, grote sommen gelds af te eisen.
Ik wil het met grote nadruk in uw midden leggen: wacht u voor woekeraars, ook al verkeert u in de grootste nood. Want gij zult in hun handen omkomen. En wanneer de Onderwijzer zegt: Door enig middel van God verboden, zouden wij dan niet moeten denken aan het feit, dat wij boven onze stand leven, dat wij eisen gaan stellen voor onze kleding en huishouding om groot te doen naar buiten? Weet u niet, dat u zo van het ene kwaad in het andere valt?
Laten onze jongens en meisjes daar eens over denken. Besteedt u al het geld, dat ge verdient voor uzelf, en vergeet u uw ouders? Vergeet u de liefde die uw ouders u betoond hebben en acht u die in uw latere leven niet enige vergoeding meer waard?
Hoe gruwelijk is voorts de loterij. *Het lot wordt in de schoot geworpen en het ganse beleid ervan is van de Heere*. Zijn heilige voorzienigheid gaat over het lot. Maar de loterij zoekt Gods voorzienigheid dienstbaar te maken, aan ons voordeel, in plaats van ons levenslot in Gods hand te stellen. In de loterij ligt een bespotting van de voorzienigheid. Bovendien druist zij in tegen de van God gestelde regel: In het zweet uws aanschijns zult gij uw brood eten. Door de loterij wil men het geld op een gemakkelijke wijze verkrijgen. Hier geldt dan ook de waarschuwing: *Die rijk willen worden vallen in de verzoeking en in de strik*. Laat ons deze dingen haten. De loterijen bezwaren ons land met een ontzaglijke schuld. Toen de Heere Zacheüs tot bekering riep, kwam de eerste vrucht openbaar in liefdadigheid. *Zie de helft van mijn goederen Heere, geef ik de armen; en indien ik iemand iets door bedrog ontvreemd heb, dat geef ik vierdubbel weder.*
Tenslotte eindigt de Catechismus *met het noemen van alle misbruik en verkwisting van Gods gaven*. U gevoelt wel, hoe ons gehele leven in dit gebod getekend wordt, en dat de Onderwijzer het op ons hart drukken wil naar het Woord van God, dat onze wandel in nederigheid en ootmoed zij voor het aangezicht Gods en dat ik ten opzichte van mijn naaste mij zo zal gedragen, *dat ik, waar ik kan en mag, zijn nut bevordere*. Waar ik kan en mag. Het moet niet op een onrechtmatige wijze geschieden. Het moet kunnen.
Want wij mogen onze eigen zaak ten nutte van onze naaste niet verwaarlozen. Hier wordt dan ook gedoeld op de mededeelzaamheid van de goederen, die de Heere ons geeft. Die twee rokken heeft, dele mede die geen heeft. De rijke jongeling miste die liefde. Wat beoefenen wij ervan? Onze materialistische tijden hebben zulke sporen in ons nagelaten, dat wij dikwijls, bewust of onbewust, Kaïns woord tot het onze maken: Ben ik mijns broeders hoeder? Waar zoeken wij het nut van onze naaste? En toch eist God het van ons. De grootste egoïst komt onder de zwaarste eis. Hij toch eist de beste behandeling voor zich. Maar God stelt hem zijn eigen eis ten opzichte van een ander.
Hartvernieuwende genade alleen zal ons iets van de ware liefde doen bezitten en beoefenen, die ons naar Gods gebod het goede voor onze naaste doet zoeken. Die genade moge ons deel worden, opdat wij meer en meer levendige getuigen mogen zijn tegen de stroom des tijds.
Laat ons altijd de armen gedenken. De noden der armen zijn groot, vooral in deze dure tijden. Er is een gemeente van welke ik weet, dat elke week een kleine vijf honderd gulden wordt uitgedeeld aan de armen. U behoeft niet te vragen, hoe groot de collecten dan zijn moeten. Wij moeten getrouw zijn in onze arbeid om in het zweet onzes aanschijns ons brood te eten. Maar wij moeten ook wat overhouden, om armen en nooddruftigen te helpen.

Hiermee is ook het staken veroordeeld. Wat is staken? Het is het verbreken van een aangegane overeenkomst tot arbeid op het moment, waarop die, arbeid juist niet gemist kan worden. Het is dus misbruik maken van een machtspositie. Het blijkt zonneklaar, dat de stakingen, die over de wereld gaan, Gods misnoegen dragen. Laten wij er niet aan mee doen. Laat ons van verenigingen, die het staken in de statuten opnemen, onszelf onthouden. Laat ons getrouw zijn in onze arbeid, opdat vriend en vijand zeggen moge: Er is een Christen op het werk. Opdat van ons moge gelden hetgeen wij nu met elkaar zingen uit Psalm 112: 5:

Hij strooit steeds uit aan alle zijden,
En geeft hun mild, die nooddruft lijden;
Zijn recht, hoe dikwijls ook geschonden,
Steunt eeuwig op onwrikb're gronden;
Zijn hoorn en macht zal God verhogen,
En nimmer zijn val gedogen.

Laat ons met die eis, die God gesteld heeft, eens tot onszelf inkeren. Die eis geldt het ganse leven, geldt overheden en onderdanen, bestuurders van landen en koninkrijken. Soms zou ge u af moeten vragen: Wat moet er van de wereld worden? En wat moet er van Nederland worden. Ik zie dagen van armoede komen. Ik wil het eerlijk bekennen: ik zie tijden komen van grote druk. Laat ons wachten van weelderigheid. Reeds is er een zware druk op ons, reeds is er duurte van levensbehoeften. Velen zeggen: waar moet ik straks van leven? Mijn geld is op, maar ik zie het daartoe komen, dat deze druk steeds zwaarder worden zal en dat wij gebukt gaan onder ons belastingstelsel. Straks kunnen wij de helft van onze verdiensten wegbrengen voor sociale lasten en verplichte verzekeringen.
Welke bedrijven zullen dat kunnen opbrengen? Vraag het eens aan de middenstand; vraag het de winkeliers, hoe zij aan hun bedrijfskapitaal komen en hoeveel zij overgehouden hebben, wanneer zij zich van hun belastingplicht gekweten hebben. Zij zullen het u zeggen, dat zij zich niet meer roeren kunnen. Nederland gaat zijn eigen graf graven en zal straks in zwarte armoede gedompeld worden. Waar ligt de oorzaak? In de zonde. Onze zonden zijn de oorzaak waarom de hand des Heeren tegen ons is. De hand des Heeren is tegen ons gehele land en tegen een iegelijk onzer; en nochtans roept de Heere ons eerlijk te zijn, ook tegenover onze overheden; eerlijk te zijn, ook in de opgave van onze belastingen.
Denk eraan, dat ge uw handtekening onder uw opgaven zet, dat gij die naar waarheid gedaan hebt. De Heere zegt: *gij zult niet stelen*. Laat ons in ons leven en in onze wandel een vrij geweten voor God hebben. Het geldt ons samen, hoofd voor hoofd, dat wij, hetgeen God ons heeft toebetrouwd, besturen zullen op de wijze van Gods Woord. Laat ons er verre van zijn om ook maar het allerminste ons toe te eigenen, wat ons niet toekomt, al was het maar een postzegel bij wijze van spreken. De verleiding komt menigmaal met het allerkleinste.
Denkt eraan, jongens of meisjes, als u op kantoor zijt, of in een zaak, dat, wanneer u de eerste stap gezet hebt, de tweede gemakkelijker zijn zal; en zo komt u van het ene kwaad in het andere. Denkt gedurig, dat God u ziet. Laat het een vaste regel in uw leven zijn, dat u niets, zelfs geen duit, u toeëigenen wilt, die u niet toekomt. En u, die uw zaak drijft, wees oprecht in uw leven. Ik weet er wel iets van, hoe moeilijk het is. Ik versta het wel in welke bezwaren u komen kunt, en dat u zegt: er kan niets meer af; mijn zaak moet toch ook bestaan. Maar er is er Eén, Die alles weet, en Die Zijn oordeel uitgesproken heeft over de zonde tegen het achtste gebod. Is het niet de zegen des Heeren, die waarlijk rijk maakt? Betracht dan voorzichtigheid

voor het aangezicht des Heeren, Die van ons eist, dat wij geen woeker zullen nemen; dat wij recht zullen handelen in gewicht en el en zuivere waar.
En als nu daar onze wandelingen zijn mogen en als wij in ootmoed en nederigheid mogen leven en wandelen, dan wil de Heere ons verrijken met een tijdelijke zegen. Hoe krap u ook door de wereld moet, geef maar gerust iets weg aan de arme en nooddruftige. Laat er een kleinigheid over zijn. De Heere Jezus zag het penningske van de arme weduwe.
Verdraagt het eens, meisjes en jongens, wanneer ik dit zeg: als u geen geld hebt voor nieuwe kleding of een nieuwe hoed, doet dan nog een jaar met wat u hebt. Laten wij liever in kleinheid en nederigheid leven, dan dat wij onszelf gaan verheffen en verkwisten gaan hetgeen God ons gegeven heeft.
Maar nu moet ik nog iets zeggen. Al is het, dat de Heere een tijdelijke zegen geeft over de betrachting van Zijn gebod, toch is er zulk een groot onderscheid in de bedeling, die God op de wereld geeft. Want de één krijgt de weldaden uit de linkerhand en de ander uit de rechterhand Gods. Wat wil dat zeggen? Dat de goddelozen zelfs groot worden en vermogen hebben in de wereld. Soms zou u zeggen, dat alles, wat zij ondernemen gelukt en alles, wat zij aanpakken gáát; en zij stapelen hun vermogen op. En een ander weet niet, hoe hij de ene cent bij de ander voegen zal. Hij ziet zwart van zorg en verdriet.
Wat betekent het weldaden te ontvangen uit Gods linkerhand? Dat betekent ze te ontvangen buiten de gunst Gods en tot een eeuwig oordeel. Denk aan dit sprekende voorbeeld, hoe een os gemest wordt voor de slachting. Zulk een beest krijgt het beste voeder, dat er is. U moet eens een boer vragen hoe hij het allerbeste voeder uitzoekt om het beest vet te krijgen, maar het is alles voor de slachtbank; zo is het soms alsof God de goddeloze vet maakt tot het eeuwig oordeel, dat hij met al zijn rijkdom onafwendbaar tegemoet gaat. Het wil wat zeggen, rijke zegeningen uit Gods linkerhand te verkrijgen en straks voor Zijn rechterstoel te staan om voor eeuwig weggeworpen te worden.
Wees maar niet zo jaloers op rijke mensen, maar laat ons eens tot onszelf komen en laat ons onszelf eens afvragen, wie wij zijn. Hoe is uw verhouding ten opzichte van God? Is het u nooit een wonder geweest, dat God u draagt in het geheng van Zijn lankmoedigheid, en dat u in rampzaligheid nog niet weggestoten zijt? Want daar is onze plaats. Dat hebben wij ons waardig gemaakt. En nu laat de Heere in Zijn voorzienigheid en in de dragende kracht van Zijn algemene genade Zijn zon nog op- en ondergaan over bozen en goeden. Staan wij er nooit bij stil en denken wij nooit eens aan wat wij nog hebben? Tot hiertoe heeft de Heere ons beschut en ons nog gegeven wat wij nodig hadden. Als er tegenheden kwamen, deed God naar onze zonden niet. Uit krankheden heeft Hij ons opgericht en uit noden gered; tot op heden heeft het ons aan niets ontbroken.
Doch daar zullen wij straks allen rekenschap van geven. Waar is onze erkenning, dat alles, wat wij nog hebben, uit Gods hand is? Wij hebben gewerkt en God gaf Zijn zegen. Maar overleg nu eens bij uzelf, hoe gelukkig het volk van God is, dat alles in de gunst Gods krijgt. Al is dat volk arm naar de wereld, dan is het nog rijk, want Gods goedertierenheid is beter dan het leven.
Onbekeerde toehoorder, zou u dan dat deel van Gods volk niet begeren? Dat volk is in een verzoende betrekking met God gesteld. Arme medereiziger, straks staan wij aan het einde van ons leven en dan verlaten wij de wereld. Al hadden wij nog zo veel, wij laten alles achter en dan met een ongeredde ziel voor God te verschijnen, wat zal dat wezen. Hier hebt u gezwoegd, geslaafd, geweend, maar altemaal betreffende de dingen van de tijd; en u hebt u niet bekommerd over het heil van uw onsterfelijke ziel. Zeg het eens eerlijk, waar u mee vervuld zijt in uw leven, en waarovér ge u dagelijks bekommert. Denkt u alleen Zondags aan

uw bekering en leeft u dan des te gemakkelijker, de gehele week u voedende met de zwijnendraf van de wereld?
Ja maar, zegt ge, ik kan mezelf niet bekeren.
Maar geef mij dan ook antwoord op deze vraag, waar gij blijven zult met de vermaningen, die van dag tot dag tot u komen uit Gods Woord: *Laat u met God verzoenen*. Als u daar nu niet op antwoorden wilt, straks zult u het voor God moeten doen. De Heere mocht u geven met Zijn Woord diè winst te doen om gedurig met smeking en geween tot Hem te gaan, vragende: *Heere, maak mij ook zo gelukkig als Uw volk is.* Dat volk is gelukkig. Dat volk wordt in dit leven zalig gseproken: *Hoe zalig is het volk, dat naar Uw klanken hoort*. En de apostel zegt: *uit genade zijt gij zalig geworden door het geloof*.
U moet eens opmerken, dat velen zeggen: Ik geloof, dat die man straks naar de hemel gaat; en indien het kleinste beginsel van Gods genade in ons verheerlijkt is, dan is dat zeker waar. Maar Gods kinderen zijn waarachtig gelukkig hier in de tijd reeds uit kracht van de uitlatingen van Gods liefde en genade in hun harten. Maar zij zijn het ook in het goed dat zij op de wereld hebben en waarvan zij alleen het geringste, dat zij op de wereld hebben. Zij zijn soms zo rijk met de uitlatingen van de eeuwige liefde Gods in hun hart, waarom zij zingen kunnen bij een stuk droog brood en een dronk koud water.

Weg wereld, weg schatten,
gij kunt niet bevatten,
hoe rijk of ik ben.

Dat kan de wereld nooit. En al gaan zij arm door de wereld, Christus heeft hun armoede gedragen om hen voor de tijd en de eeuwigheid rijk te maken. Mocht ons oog meer op Hem geslagen zijn. Heeft Hij niet gesproken: De vossen hebben holen en de vogelen des hemels hebben nesten, maar de Zoon des Mensen heeft niets waar Hij het hoofd op neerleggen kan? Al hebt u dan een magere portie naar de wereld, o, volk, het is u ten nutte; want de Heere wil Zijn volk meer en meer losmaken van hetgeen in de wereld is. Hij wil het leren wat Paulus gezegd heeft, alles te hebben en toch niets te bezitten. God Zelf wil zijn deel zijn, en zij moeten leren om aan God genoeg te hebben.
Laat dan de wereld niet zulk een grote plaats in ons hart hebben. Dan zijn wij ongelukkig. De Heere geve ons bij hetgeen Hij ons schenkt, de ervaringen van Zijn lieve gunst, opdat wij ons, of wij veel of weinig hebben, in Hem zullen verheugen en opdat wij onze wandelingen zullen hebben boven het stof, zoekende de dingen die boven zijn.
Volk van God, laat uw hoop zijn op het heil dat God Zijn uitverkorenen bereid heeft in Christus, opdat uw wandelingen zijn als degenen die gasten en vreemdelingen op aarde zijn, en die betonen dat zij een ander vaderland zoeken, in de hoopvolle verwachting van de stad, die fundamenten heeft, welker Kunstenaar en Bouwmeester God is. Amen.

Het vals getuigenis geven verboden.

ZONDAG 43

Psalm 25: 2.
Lezen: Openbaring 12.
Psalm 15: 2 en 3.
Psalm 26: 3.
Psalm 119: 82.

Geliefden,
Het is een vraag van de allergrootste betekenis, die David doet in Psalm 15, zeggende: "Heere, wie zal verkeren in Uw tent? Wie zal wonen op de berg Uwer heiligheid?"
In letterlijke zin waren het de priesters en levieten, die voor het aangezicht des Heeren stonden en dagelijks in- en uitgingen in het heiligdom van Jehovah. Elders noemt David hen welgelukzalig, ziende op de grote voorrechten, die men daar mocht genieten, wanneer hij zegt in Psalm 65: *Welgelukzalig is hij, die Gij verkiest en doet naderen, dat hij woont in uw voorhoven.* Het is of Davids hart met heilige jaloersheid vervuld is, omdat daar in de voorhoven des Heeren de zalige nabijheid Gods gesmaakt wordt, en omdat de ziel daar in Zijn hut een verberging vindt ten dage des kwaads. Maar hieruit zien we. dat het louter geestelijke voorrechten zijn, die daar genoten worden. Daarom is het antwoord van Psalm 15 ook zo opmerkelijk: "Die oprecht wandelt en gerechtigheid werkt, en die met zijn hart de waarheid spreekt."
Hier vallen alle ceremoniële voorrechten weg. Niet het uiterlijk behoren tot het geslacht van Aäron geeft deze voorrechten. Vele priesters waren verachters van Gods heilige naam. Niet het offeren en roken op de altaren des Heeren alléén kon de ziel verzadigen met het goede van Gods huis en het vette van Zijn paleis. Want de offeranden der goddelozen zijn de Heere een gruwel. Klaagt niet de Heere Zelf: Ik ben der brandofferen zat en het smeer der vette beesten?
Maar die oprecht wandelt en gerechtigheid werkt, en met zijn hart de waarheid spreekt, die rein van hand en zuiver van hart is, die niet bedrieglijk zweert, die zal de zegen ontvangen van de Heere en gerechtigheid van de God zijns heils, ook al behoort hij niet tot de uiterlijk bevoorrechten uit het geslacht van Aäron.
Diegenen zijn het, die door het oprecht geloof door de schaduwen heenzagen op Hem, Die daarin afgebeeld was, en die door genade deel verkregen hadden aan de reinigende kracht van het offerbloed van dat Paaslam, waarvan de Apostel roemt: *Ons Pascha is voor ons geslacht, namelijk Christus.* Zij zijn het, die oprecht gemaakt zijn jegens God, maar ook jegens hun naaste. Zegt ons Jacobus niet, dat het geloof zonder de werken dood is? En is het geloof niet door de liefde werkende? Liefde tot God is vervat in de eerste tafel der wet, liefde tot de naaste in de tweede tafel, maar deze is aan de eerste gelijk. Die zegt: Ik heb God lief, en haat zijn naaste, is een leugenaar. En het deel der leugenaren, zegt ons Openbaring 21, is in de poel, die daar brandt van vuur en sulfer.
Zo heeft dan de Heere Zijn kerk tot een regel van het geloof nagelaten het gebod om oprecht te handelen en waarheid te spreken, opdat ook uit deze vrucht haar geloof openbaar worde.
Want de Heere zegt in het negende gebod: *Gij zult geen vals getuigenis spreken tegen uw naaste.* Ons staat van dit negende gebod met elkaar te handelen naar de verklaring ons gegeven in Zondag drie en veertig van onze Heidelberger Catechismus.

Vraag 112: ***Wat wil het negende gebod?***
Antwoord. Dat ik tegen niemand valse getuigenis geve, niemand zijn woorden verkere, geen achterklapper of lasteraar zij, niemand lichtelijk en onverhoord oordele of helpe veroordelen. Maar allerlei liegen en bedriegen, als eigen werken des duivels, vermijde, tenzij dat ik de zware toorn Gods op mij laden wil. Insgelijks, dat ik in het gericht en alle andere handelingen de waarheid liefhebbe, oprechtelijk spreke en belijde; ook mijns naasten eer en goed gerucht naar mijn vermogen voorsta en bevordere.

Wij hebben heden te handelen van het gebod, dat ons vals getuigenis geven verbiedt,
I. ***in het maatschappelijke leven;***
II. in het gericht;
III. om zijn duivels karakter;
IV. tot verheerlijking der waarheid.

I. in het maatschappelijke leven
De Catechismus onderscheidt tussen het maatschappelijke leven en het gericht. Zeggend. in het gericht de waarheid lief te hebben en de leugen te mijden. Wat het maatschappelijk leven betreft, zo geldt in volle omvang dit gebod: *Gij zult geen vals getuigenis spreken tegen uw naaste, wie die naaste ook zij.* Wij zijn allen elkaars naaste en zullen van hem geen vals getuigenis geven, waardoor Zijn Naam, eer en goed gerucht niet bevorderd, maar benadeeld worden. Denk bijvoorbeeld aan de wijze, waarop de broeders van David hem hebben weggezet, toen hij in het leger kwam, waar Goliath de slagorden Israëls lasterde. Dit was van Davids broeders vals getuigenis geven, daar zij David in kwaad daglicht stelden. Denk aan Doëg, de Edomiet, die, als David de toonbroden en het zwaard van Goliath genomen heeft, hem verraadt bij Saul. Vals getuigenis geeft hij van de gezalfde des Heeren, al spreekt deze Edomiet op zichzelf geen leugens. Maar hij doet afbreuk aan zijns naasten eer en goed gerucht, waarin zijn diepste bedoeling openbaar kwam, als de eeuwige vijand van Israël, Gods volk om te brengen. Werden niet alle priesters te Nob ter dood gebracht? Hier dus een enkel voorbeeld uit de Schrift, dat ons tot regel is voor ons leven in al onze handelingen. De eis is, dat wij altijd de waarheid zullen betrachten, niet alleen met de mond, maar metterdaad.
Wij mogen niemands woorden verdraaien, dat wil zeggen: iemands woorden in een ander daglicht stellen, dan waarin ze gesproken werden en waardoor ze een andere betekenis verkrijgen. Denk aan het vals getuigenis, tegen de Heere Christus, toen men Zijn woorden verdraaide, zeggende: "Hij heeft gezegd: Breekt deze tempel af en in drie dagen zal Ik hem weer opbouwen." Maar de Heere doelde op Zijn lichaam, dat verbroken worden moest en na drie dagen zou herrijzen. Echter, de valse getuigen maakten ervan, dat Hij het heiligdom van Jehovah wilde afbreken, wat voor de Joden kortweg heiligschennis betekende.
Voorts verbiedt dit gebod ons *de achterklap en de laster.*
Achterklap is onderscheiden van laster. Een lasteraar is iemand, die opzettelijk leugen verbreidt over zijn naaste, maar de achterklapper behoeft die opzet niet te hebben, maar hij spreekt achter iemands rug zonder dat degene, over wie hij spreekt tegenwoordig is en zich dus niet kan verdedigen. Dit is een veelvuldig voorkomend kwaad, op de zogenaamde gezellige avondjes. Daar is men dan, zo dat heet, gezellig bijeen om te babbelen onder en vooral over elkaar. Wat is het gevolg? Dat onder het volk van God, wanneer het tegenwoordig is, de vrijmoedigheid des harten wordt weggenomen om te spreken over het Godswerk De achterklap scheidt Gods volk vaneen en nochtans scheppen velen in dit ergerlijk kwaad behagen, niet beseffend, hoezeer zij zich schuldig maken aan overtreding van dit gebod. Hier

zijn de kleine vossen, die de wijngaard des Heeren verderven. Ook al is het, dat men zich niet op directe wijze schuldig maakt aan leugen of laster, het is duivels werk. Dat opzettelijk liegen en bedriegen ziet men in de vrouw van Potifar, toen ze Jozef valselijk aanklaagde bij haar heer, als had Jozef haar met geweld willen aanranden. Zie dit kwaad in, Siba, de knecht van Mefiboseth, die zijn heer belasterde bij David, toen deze terugkeerde uit de omzwerving, als gevolg van Absaloms opstand tegen zijn vader. Hoe vermaant ons voorts de onderwijzer, dat wij niemand lichtelijk en onverhoord zullen oordelen. Wat gebeurt dat dikwijls. Denk maar aan Eli, die de biddende Hanna in de tempel ziet en haar beschuldigt van dronkenschap, daar alleen haar lippen zich bewogen. Eli velt een oordeel en Hanna is veroordeeld. Nog een ander voorbeeld in de Schrift wordt ons gegeven in de vrienden van Job. Zij veroordeelden hem, want, zeiden ze, er mankeert iets aan Jobs levenswandel. Er moet toch een oorzaak zijn voor de diepe weg. die God met hem houdt?

Gewis, er ligt bij Job een ernstige zonde. In hun redevoeringen drongen zij aan, dat Job zijn schuld belijden zoude. Hij moest maar schuldbelijdenis doen, dan waren zij tevreden. Maar Job rechtvaardigt zich, wat hij ook doen kon. Wat was de fout bij Job? Hij verwisselde de gerechtigheid van zijn omstandigheden, de zaaksgerechtigheid, met de rechtvaardigheid van zijn persoon voor God. Persoonsgerechtigheid hebben wij nimmer. Zelfs de meest begenadigden van Gods kinderen kunnen nimmer voor Gods aangezicht bestaan, dan alleen in Hem, Die gezeten is aan Gods rechterhand. Maar zaaksgerechtigheid bezat Job wel, dat wil zeggen: er was geen bijzondere oorzaak in Job, waarom God hem in zulke ellende bracht, zoals zijn vrienden dachten. De Heere deed dit alleen tot verheerlijking van Zijn Naam tegenover alle lasteringen van satan. De vrienden hebben over Job lichtvaardig geoordeeld. Vandaar dat Job straks verzoening moet doen voor zijn vrienden.

Denk, om nog een geval te noemen, aan de zalving door Maria in het huis van Simon. Het oordeel luidde: Die zalf had duur verkocht kunnen worden en de prijs de armen gegeven. De discipelen praatten hier zelfs Judas na, terwijl deze toch alleen maar de dief was. Met dat al was Maria echter onverhoord geoordeeld, tegen het negende gebod in, dat zulk lichtvaardig veroordelen verbiedt. U moet opletten, wel zeer nauwkeurig opletten, dat ge, wanneer het over geldzaken gaat, in deze strik niet gevangen wordt. Dat overkomt ons eerder, dan wij verwachten. Christus echter kende het hart van Maria en Hij heeft haar gerechtvaardigd.

Er zijn voorbeelden uit Gods getuigenis te over, om ons duidelijk te maken, dat de Catechismus hier overeenkomstig het Woord des Heeren spreekt, *wanneer de Onderwijzer liegen en bedriegen als eigen werken des duivels bestempelt, die van God gehaat worden*. U vindt zelfs Bijbel-heiligen, die in dit kwaad vervielen. Abraham doet het voorkomen, alsof Saraï zijn zuster is. Jacob roept zelfs de Naam des Heeren aan in het bedriegen van zijn vader. De vroedvrouwen in Egypte maakten zich schuldig aan overtreding van dit gebod, als zij Farao bedriegen en denk aan Rachab, de hoer, die de afgezanten van de Koning van Jericho beloog, toen zij zei, dat de verspieders reeds naar het gebergte ontkomen waren.

Zulk liegen is nimmer goed te keuren, want God kan de zonde nimmer goedkeuren, ook niet in Zijn kinderen. Maar Hij doet wel verzoening over hun kwaad en Zijn volk heeft die verzoening voortdurend van node. Laat ons in het maatschappelijke leven toch eerlijk en oprecht met elkaar omgaan, zodat recht en gerechtigheid onder ons gedaan worden en wij ons er voor wachten iets te doen of te zeggen, dat de naam van onze naaste kan benadelen. Dit geldt niet alleen van degenen, die ons nauw bestaan in den bloede, niet alleen onze familiebetrekkingen, maar onze medemens, waar we die ook ontmoeten. Dus ook in het kerkelijke leven. Laten wij elkaar in het aangezicht zeggen, wat we achter de rug niet verzwijgen.

II. ***Dat geldt, en nu kom ik tot mijn tweede hoofdgedachte, ook in het gericht.***
Wanneer wij spreken over het gericht, moeten wij onze aandacht schenken in de eerste plaats aan de *rechter.*

Toen de Heere Jezus door het Sanhedrin veroordeeld werd, zei Nicodemus: "Oordeelt ook onze wet de mens, tenzij dat zij eerst van hem gehoord heeft?" Terecht wees Nicodemus erop dat een vonnis niet lichtvaardig te vellen is. Zo verdraaide ook Pilatus het recht, zoekende de gunst van het volk en gaf Jezus, ondanks zijn verklaring, dat hij geen schuld in deze mens vond, over om gekruisigd te worden. Lees de Handelingen der Apostelen. Lees de geschiedenis van geheel de kerk Gods; ga de wentelende eeuwen door en u vindt deze zaak: Die de Heere vrezen worden veroordeeld. De volgelingen zijn niet meer dan hun voorloper, de discipelen niet meer dan hun heer. Zij worden veroordeeld en de rechters maken zich schuldig aan dit gebod, dat gebiedt recht te doen en de waarheid te handhaven. Het is een droeve zaak, als het recht struikelt op de straten, zoals wij dit in onze dagen op schrikbarende wijze beleven.

Ten tweede letten wij in het gericht op de *advocaat.* Advocaten van kwade zaken deugen niet. Tertullus was zulk een advocaat. Dat openbaarde hij in zijn optreden tegen Paulus. Dat zijn dus zij, die de zaken zó verpraten, dat hun cliënt ten onrechte wordt vrijgesproken. Zij hebben de waarheid niet te verdoezelen, maar recht en gerechtigheid te zoeken, opdat de rechter het rechte oordeel velle.

In de derde plaats geldt dit gebod de *beschuldigde*. Hij mag zijn strafbaar feit niet ontkennen. Denk in dit geval aan Kaïn, als hij zegt: Ben ik mijns broeders hoeder? En David klaagde in Psalm 32 dat zijn beenderen verouderd werden in zijn brullen de ganse dag, toen hij zweeg voor het aangezicht des Heeren van zijn zonden. Hij wandelde niet oprecht voor de Heere en verborg zijn kwaad. Denk aan Haman, die de Joden beschuldigde met het doel hen zonder oorzaak uit te roeien. Want dit gebod geldt in de vierde plaats ook de getuigen. Ook tegen Naboth worden valse getuigen gezocht en zij worden gevonden ook. Maar het zijn Belialsmannen en worden oorzaak van Naboths dood en de onteigening van zijn goederen. Denk aan de Heere Jezus. Valse getuigen worden gezocht, maar hun getuigenis was niet eenparig. De één zei dit en de ander iets anders. Maar Christus werd schuldig verklaard, opdat Hij de schuld van Zijn volk zou wegdragen.
Wat ons dus hier geleerd wordt, is dit, dat wij tegen niemand valse getuigenis zullen geven, noch in het maatschappelijke leven, noch in het gericht. De Heere ziet, hoort en haat het.

III. Als wij nu overgaan tot onze derde hoofdgedachte, dan wijs ik erop, dat het niet te sterk is gezegd, ***wanneer de Catechismus ons bepaalt bij het duivels karakter van de leugen, zeggende, dat liegen en bedriegen eigen werken des duivels zijn***.
Liegen is een eigen werk van de duivel. De Heere Jezus zei het Zelf in Johannes 8: 44: Wanneer de duivel de leugen spreekt, zo spreekt hij uit zijn-eigen, want hij is een leugenaar en de vader derzelve leugen. De duivel is de vader der leugen. Dit is de val van de satan geweest, dat hij in de waarheid niet is staande gebleven. Alles wat hij zegt is leugen. Hij heeft de eerste mens met leugens verlokt, toen hij zei: *Gij zult niet sterven, maar als God zijn*, en aldus heeft hij de val des mensen onmiddellijk veroorzaakt, hoewel de mens vrijwillig en moedwillig viel. Het werk van de satan komt hierin uit, dat hij de leugen zelf is. Hij is de aanklager van het volk van God, gelijk wij gelezen hebben in Openbaring 12, die het aanklaagt dag en nacht, trachtende het volk des Heeren schuldig te stellen voor Gods rechterstoel. Dénk maar aan de verdere voorbeelden in de Bijbel.

Ik heb de geschiedenis van Job reeds aangehaald Er was een dag dat de kinderen Gods kwamen om zich voor de Heere te stellen. En de satan kwam ook in het midden van hen. Hij komt daar om rekenschap te geven van zijn handelingen op de aarde. Dat was het ergste voor de satan, wat er bestond. Hij wordt in Gods tegenwoordigheid gedagvaard om rekenschap te geven. Satan beweert leugenachtig, dat hij heer en meester is op de aarde. Maar de Heere zegt: Hebt gij wel gezien, dat Ik van mijn volk op de wereld heb? En dan komt die valse beschuldiging, dat spreken van de leugen, wanneer hij zegt: Is het om niet? Job is zo vroom vanwege het voordeel, dat hij geniet. Neem het hem maar eens af, dan zal het wel openbaar komen, dat er geen waarachtige Godsvreze gevonden wordt bij Job. De Heere laat Job beproeven en daarom wordt Job op de aller-hevigste wijze geplaagd en bestreden. Maar hij komt er uit. Ziet u het werk van de satan? Hij klaagt Gods kinderen aan.
Lees het ook in Zacharia 3, waar Jozua, de Hogepriester, in vuile klederen voor God staat. En terstond is de satan er bij om hem bij God aan te klagen. Hij staat aan Jozua's rechterhand om hem te weerstaan. Het is of de duivel een greep doet naar de ganse kerk Gods, zoals ze vertegenwoordigd is in de Hogepriester. Satan wil in één ogenblik de ganse kerk van God verdoemen met een beroep op het recht van God. Maar de Heere wijst de beschuldiging af, en zegt*: De Heere schelde u, gij satan, ja de Heere schelde u, Die Jeruzalem verkiest*. God snijdt de beschuldiging af, en de satan wordt de hemel uitgeworpen. Hij zal geen beschuldiging meer inbrengen tegen de uitverkorenen Gods. Want een mannelijke Zoon is voortgebracht, Die voor Zijn kerk een eeuwige verzoening heeft aangebracht. Ziet, daarom staat hier in onze Catechismus geschreven, dat liegen en bedriegen het eigen werk des duivels is. Satan kan niet anders; het is zijn aard; het is de natuur van de gevallen engelen.
En nu moet gij u eens indenken wat het is, wanneer wij de duivel gaan nadoen en duivelswerk doen, waarvan de gevolgen zo ontzettend zijn, zoals krakeel, langdurige scheiding, het stoten van onze naaste uit zijn broodwinning, of het verhinderen van zijn vooruitgang. De voorbeelden zijn er in de gemeenten van voortvretende naijver op elkaar, ja zelfs van ouders op kinderen. De één gunt de ander zijn brood niet, en tracht zijn duivels doel te bereiken door zijn naaste te verklagen. Is er erger vrucht denkbaar van dit duivelswerk?
Liegen en bedriegen heeft ook betrekking op de ware leer van Gods Woord. De valse leer is een omkering van de waarheid Gods, hetgeen wederom een eigen werk des satans is. Luther heeft er van gezongen in zijn lied: Hij draagt zijn rusting nog, van gruwel en bedrog. Het is de wapenrusting van de satan. Hoe vreselijk is het, dat in ons eigen land, ondanks het bloed der martelaren, de leugenaar allengskens inkomt en hand over hand toeneemt, waardoor de vastigheid van de kerk ondermijnd wordt. Hoe nodig is het vooral in onze dagen, dat de Kerk gebouwd wordt op het vaste fundament der Apostelen en Profeten, waarvan Jezus Christus de uiterste hoeksteen is. Het is het eigen werk des duivels altijd het werk van God te bestrijden. Daarom is het, dat de toorn Gods op hem rust, maar ook op allen, die in zijn voetsporen wandelen. Ver is immers God van goddeloosheid en de Almachtige van onrecht? God heeft het betoond, dat Hij de leugen haat.
Wilt u een sterk sprekend voorbeeld? Denk dan aan het bedrog van Ananias en Saffira. Zij gaven zich uit voor godvruchtige mensen en onttrokken aan de prijs des lands, menende God te kunnen bedriegen. Maar beiden werden dood weggedragen. Denk voorts aan Gehazi met zijn leugentaal tegen Naasnan de Syriër, en zie, hoe hij met melaatsheid gestraft wordt. De toorn Gods zal eeuwig op de bedrieger rusten, maar die rust hier reeds op de consciëntie. Als de broeders Jozef ontmoeten, gaat hun consciëntie spreken. Zij dachten, dat de onderkoning hen niet verstaan kon en spraken onder elkaar. "Dit overkomt ons, omdat wij schuldig zijn aan onze broeder, wiens benauwdheid der ziel wij zagen, toen hij ons om genade bad." Een mens

kan wel lange tijd over zijn consciëntie heenwerken, maar des te vreselijker voor hem, als de tijd komt, dat die consciëntie gaat spreken. Het is meermalen geschied, dat de benauwdheid zó toenam, zonder enige verademing, dat menigeen in de klauw van de satan gevallen is. God zegt met grote nadruk: Gij zult geen vals getuigenis spreken tegen uw naaste, want het is het eigen werk des satans, en de toorn Gods rust erop.
Maar welke eis ligt er nu in dit gebod? De eis, dat wij der waarheid getuigenis zullen geven. Ik noemde u als vierde hoofdgedachte

IV. ***het verbod van vals getuigenis tot verheerlijking van de waarheid.***
De Onderwijzer zegt ons, *dat wij de waarheid zullen liefhebben en die oprecht spreken en belijden.* God heeft de mens in de staat der rechtheid geschapen. Hij beminde God en wandelde in nauwe gemeenschap met de God der waarheid. Wat is de diepe val van de mens geweest? Dat hij de vader der leugen geloofde. Onze vaderen zeiden: ongeloof was de eerste zonde. Wij hebben de vader der leugenen geloofd en God tot een leugenaar gemaakt. En ons leven is van nature niet anders, dan de leugen geloven en de waarheid Gods verzaken. Ons verdorven bestaan wordt hier in zijn wortel getekend, opdat wij naar de waarheid zullen vragen, zo die in Christus Jezus is. Want God heeft Zijn eeuwige waarheid verheerlijkt, toen Hij Hèm verheerlijkt heeft, Die Hij gegeven heeft in de plaats van Zijn volk; Die veroordeeld is, opdat dat volk eenmaal in het gericht Gods zou worden vrijgesproken. Maar ook opdat die waarheid zou heerschappij voeren in zijn hart en de vrucht daarvan in zijn leven gezien worde. In de wedergeboorte wordt de liefde tot de waarheid gelegd in de ziel.
Er blijven wel vele zwakheden in het leven van Gods kinderen; denk alleen aan de eis, waarop zij hier gewezen worden, der waarheid getuigenis te geven, en dat zij zullen uitkomen voor de naam en de zaak van hun God en Koning. Zij zullen niet alleen oprecht en waar zijn voor de Heere, maar ook voor hun naaste; geen slinkse wegen zullen zij bewandelen, maar de waarheid belijden, ook in het gericht, en in betrekking tot de zuivere leer van het Evangelie. Hoe moet die niet in het hart van het volk van God afgedrukt staan! Waarom zijn er zo velen onder ons, die over de waarheid henen-zweven? Omdat de zaak niet klaar ligt in hun verstand. Zij nemen weinig de moeite de waarheid eens te onderzoeken. Zij vormen dat lakse christendom in onze dagen.
Ik heb er onder het volk van God gekend, die daarin hun vermaak hadden en zich gedurig daarin oefenden. En wat was het gevolg? Dat zij dienovereenkomstig oefeningen verkregen in het geloof. Het gedurig onderzoek van de waarheid is daarom zo dienstig, opdat wij, met rechte kennis, elkaar alleen maar zullen opbouwen in Christus; Die alleen de weg, de waarheid en het leven is. In Hem ligt immers voor Gods kerk de enige troost, die geldt in leven en sterven? Troost voor Gods kinderen, ook wanneer zij hier door vele smaadheden heengaan; wanneer hun eer en goed gerucht niet bevorderd, maar door het slijk gehaald worden. Zij zijn immers maar een verachte fakkel op de wereld; zij zijn waardig. Zij gaan gebukt onder lasteringen en beschimpingen. Maar welk een vertroosting voor de kerk, dat Christus haar smaadheid gedragen heeft. Onze versmadingen zijn op Hem gevallen. Hij is vals beschuldigd geworden en smadelijk ter dood gebracht. Zou onze ziel zich dan niet verheugen in de God onzes heils en blijdschap vinden in de waarheid des Heeren Heeren?
Laat ons samen daarvan zingen uit Psalm 26 vers 3:

Uw goedertierenheid,
Die zich alom verspreidt,
Is 't allen tijd' voor mijn gezicht.

Ik houd, oprecht van handel,
Daar 'k in uw waarheid wandel,
Mijn schreden naar Uw wet gericht.

Zo ligt dan dit gebod voor ons, zo het ingrijpt in ons gehele leven. Dit gebod staat, gelijk de andere, wederom in het stuk van de dankbaarheid, omdat de Heere ook dit gebod geeft tot een regel des levens in de bediening van Zijn genade. Een mens kan nooit aan de eis van de wet voldoen, hoewel de eis Gods onverminderd blijft gelden en God volmaakte gehoorzaamheid eist aan Zijn geboden van alle mensen, bekeerd of onbekeerd. Zo geldt dan ook dit gebod voor ons allen, voor klein en groot. Laat ons toch de leugen niet licht achten. Laat ons het verdraaien van de waarheid niet klein achten; laat ons dat lichtvaardig beschuldigen van elkaar niet zwijgend aanhoren, maar laat ons met banden van oprechtheid aan elkaar gebonden zijn. Vooral in het kerkelijke leven is het zo nodig met elkaar een eenheid te vormen naar buiten om de strijd gezamenlijk schouder aan schouder te kampen, die, naar ik vrees, straks zo zwaar zal worden om der waarheid wil.
Men spreekt in onze dagen zoveel van weer opbouw, ook van de kerk. Daar ben ik sterk voor, maar daartoe is één zaak zeer beslist nodig: dat de waarheid en niets dan de waarheid in ons zegeviert. Dan, gewis, dan zullen de poorten der hel de gemeente Gods niet overweldigen. Gods kerk kan de zwaarste tormenten van de satan gemakkelijk verduren, als zij op dat onwrikbare fundament blijft staan van Gods eeuwigblijvend Woord. Maar al die nieuwigheden zijn er juist op gericht de vastheid van dat fundament te ondergraven. Ik zeg het bij herhaling: ons is zo nodig onszelf te oefenen in de oude schrijvers, en het gedurig onderzoeken van de waarheid, zo die ons is overgeleverd van onze godvruchtige vaderen. De nieuwe richting is het er om te doen juist de oude schrijvers uit uw vingers te halen. Men wil u zo graag iets anders, zogenaamd iets moderns en beters geven, iets veel aantrekkelijkers. Maar aldus worden de ogen verblind.
Geliefde gemeente, zet toch uw hart op de zuivere leer. U moet voor uzelf de overtuiging hebben: zó is het en niet anders; en zó is het naar Gods Woord. Gij, opkomend geslacht, zoek die schrijvers op, die u dát geven, wat in de strijd om de waarheid verworven is. En laat ons daarbij aan elkaars zijde staan. De één moet de ander niet afkammen en een kwaad gerucht brengen. Laat ons nooit dingen van elkaar naar buiten doorgeven, maar elkaar verdedigen. De liefde bedekt alle dingen. Laat ons de afgunst uit onze harten uitsnijden en dat duivelse werk van de achterklap. Verderfelijker gevolgen voor een gemeente zijn er niet. Ik heb het in mijn bediening meegemaakt en gezien welk een verwoesting de achterklap en de laster over een gemeente brengt. De één weet dit te vertellen en de ander weet nog iets meer, en waar komen wij terecht? Ik heb steeds getracht in mijn gemeente dat kwaad met alle macht te onderdrukken, opdat de eensgezindheid mocht bewaard worden.
Als wij wat hebben, laat ons het dan tegen elkaar zeggen en kijk elkaar toch recht in de ogen. Als u dat niet durft, deugt het bij u van binnen niet. En houdt u toch niet op met degenen, die het altijd over een ander hebben, maar nooit over zichzelf praten. God eist, dat wij de eer en het goed gerucht van onze naaste zullen bevorderen. Zijn wij dan niet allen gelijk, als medereizigers naar de eeuwigheid? Denken wij er nooit aan dat God, Die de Waarheid is, de waarheid zal handhaven? En dat die waarheid ons om ons liegen en lasteren verdoemen zal? Hebt gij er nooit aan gedacht, wie wij geworden zijn in ons verbondshoofd Adam? Dat wij daar hoofd voor hoofd de leugen hebben omhelsd en de waarheid prijs gegeven? Hebben wij dan niet genoeg aan onszelf? Moeten wij dan ons bondgenootschap met de duivel zo open en

bloot uitleven? Moeten wij dan in het openbaar betonen, alsof het een eer ware, dat de duivel ook onze vader is?
Maar de Heere spreekt in Zijn Woord: *De waarheid zal u vrijmaken*. Och, mocht er in onze ziel een liefdesdrang ontstaan om vrijgemaakt te worden van onze slavernij onder de vorst der duisternis door de waarheid Gods in de kracht van de Heilige Geest, en dat God zich in ons verheerlijken wilde tot onze eeuwige behoudenis. Dat is voor ons alleen mogelijk geworden door Hem, Die veroordeeld is geworden als een lasteraar, ja, als een Godslasteraar, opdat Hij Zijn volk in waarheid zou vrijmaken. Zo verkrijgt de waarheid Gods haar vervulling in het hart van Gods kinderen. Moge de Heere dat in onze harten werken te midden van een wereld die in het boze ligt, opdat wij zouden zoeken dat éne noodzakelijke: wederom geboren te worden.
En als u soms voor het gericht komt te staan, wees dan getrouw en eerlijk in uw verklaringen. Laat ons een vrij geweten hebben voor God en onze naaste. Dat zal ons groot gemak geven in ons leven. Wát men dan ook tegen ons moge inbrengen, dan zal dat ons niet schudden, omdat ons geweten zuiver is. Een mens struikelt vaak in woorden, anders ware hij een volmaakt man, zegt Salomo. Maar maak er geen misbruik van om Gods volk te gaan lasteren. De Heere ziet en bezoekt het, omdat Hij die werken der duisternis haat. U ziet in onze dagen, wat er van een volk terecht komt, als naar willekeur recht gesproken wordt. Zal een land behouden worden, dan moet naar het gebod Gods geregeerd worden. Maar de geboden Gods liggen vertreden door volk en overheid. Daarom is het dat wij vrezen dat des Heeren gramschap over ons land zal worden uitgestort.
Volk van God, wandel eerlijk en oprecht, handel eerlijk met de Heere. Hij is het, Die de harten kent en de nieren proeft. Hoe zult u anders ooit een vlak veld met de Heere vinden en vrede in uw harten omdragen? Toen ik zweeg en mijn zonden trachtte te bedekken, zegt David, toen heb ik veel smarten gehad, zodat mijn beenderen verouderd werden in mijn brullen de ganse dag. Maar de Heere verheerlijkt Zijn genade in de harten van zondaren om hen vrij te maken door de waarheid in een rechte weg. De Heere geve daar vele oefeningen van aan Zijn lieve volk, opdat het statelijk en standelijk oprecht voor de Heere zal verschijnen. Maar dan ook, daaruit voortvloeiend, dit gebod tegenover de naaste zal betrachten. Laten Gods kinderen niet van elkaar praten achter de rug om. Meestal luidt het: Ik heb het die en die horen zeggen; of nog erger: wie het gezegd heeft, weet ik niet meer, maar het moet wel waar zijn. Laat er onder het volk van God een voorzichtige wandel zijn in de oefeningen van heiligmaking, in de betrachting van de geboden Gods. Want God haat de zonden ook in Zijn kinderen!
En, gunstgenoten Gods, als u door de smaad en schimp van mensen doorgaat, dan is zulks wel smartelijk voor het vlees, maar het is toch niets vreemds wat u overkomt. Wat kunnen ook Gods kinderen elkaar benauwen. Maar dan is er toch Eén, Die alles weet en het gewis voor Zijn verdrukten opnemen zal. Hij kan hun ziel alleen met vrede vervullen. Laat ons daarmee elkaar bemoedigen en vertroosten, dat de Heere Jezus voor ons die wegen gegaan is; Hij is onze medelijdende Hogepriester. Laat ons toch niet al te zeer bedrukt onze weg gaan en in moedeloosheid gaan neerzitten. Alle dingen, ook deze, moeten medewerken ten goede.
Laat ons dan met vrijmoedigheid alles neerleggen voor Zijn aangezicht en onze zaken aan Hem toebetrouwen. Want Hij zal op Zijn tijd de zaak van Zijn volk richten. Soms doet Hij dit hier in het leven reeds, maar eenmaal zal Hij het doen als Hij komt om de wereld te richten in rechtmatigheid. Welke smarten men hier Gods kerk aandoet, al veroordeelt men Gods kinderen tot de dood, hun is een kroon bereid door de Heere, en die kan door mensen niet ontnomen worden. Binde God ons samen in oprechte liefde en eensgezindheid in de gemeenschap der heiligen als vrucht van onze gemeenschap aan Christus, opdat de wereld zou

zeggen: ziet, hoe lief zij elkaar hebben. Laat ons het gerust voor elkaar opnemen, al gaat het tegen de laster van geheel de wereld in. Dan zullen wij vrede in onze harten hebben en een vrije toegang vinden tot God. Zo mocht de God der waarheid onze voorhoede en achtertocht wezen, en ons geduriglijk met Zijn genade omringen, opdat nooit de zonde over ons heerse, maar Zijn genade en kracht verhoogd worden in ons leven. Dan zal Zijn Naam door Zijn volk erkend en geprezen worden, en Zijn waarheid, zo die verankerd ligt in Zijn onfeilbaar Woord, door Zijn volk worden uitgedragen, Gode tot heerlijkheid en ons tot zaligheid. Amen.

De bron van de zonde ontdekt

ZONDAG 44

Psalm 27: 3.
Lezen: Zefanja 3.
Psalm 51: 2 en 3.
Psalm 139: 14.
Tien Geboden: 8 en 9.

Geliefden,
U is voorgelezen een gedeelte uit de profetie van Zefanja. Deze profeet leefde ten tijde van de godvruchtige koning Josia. Hulda, de profetes, heeft het oordeel aangekondigd, dat beschreven stond in de wet des Heeren, welke de hogepriester Hilkia gevonden had bij het beteren van de breuken van het huis des Heeren. Deze oordelen stonden zekerlijk te komen over het rijk van Juda. Maar nu heeft Zefanja tevens geprofeteerd van de verlossing, die de Heere werken zou, als Hij het volk zou wederbrengen uit de ballingschap. Dat volk zou wederkomen als een ellendig en arm volk, dat op de Naam des Heeren vertrouwen zou. Een ellendig en arm volk; niet een arm en ellendig volk. Want de ellende vloeit niet uit de armoede voort, maar dat volk was arm, omdat het ellendig was. Maar het zal uit de rijkdommen van Gods genade verzadigd worden. Daarom zal dat volk in zijn betrouwen op de Naam des Heeren niet beschaamd worden. In die hoop der ellendigen, die uit Babel wederkwam, is getekend het volk van God, dat de Heere door Zijn Heilige Geest leidt en voert tot de volheid, die in Christus is. Dat is ook een ellendig volk omdat het, gelijk wij allen van nature, balling is uit Gods gemeenschap, en daarom in een staat van armoede verkeert, waaruit niemand het verlossen kan, dan alleen Hij, Die rijk was, maar om Zijns volks wil is arm geworden, opdat Zijn volk rijk worden zal in Hem.
Het is dus een volk, dat zichzelf ellendig en arm heeft leren kennen en door God, de Heilige Geest bekend gemaakt is in welke staat het van nature verkeert, en dat door de ontdekking van de Heilige Geest steeds meer, steeds dieper het verstaan zal, wat het zeggen wil: Ik zal mij doen overblijven in het midden van U een ellendig en arm volk, maar een volk dat, hoe ellendig en arm het in zichzelf ook is, zijn betrouwen op de Heere stelt; dat van alle gronden ontbloot, zinkt op de vaste grondslag van Hem, Die de rotssteen is, welke nooit bezwijken zal in der eeuwigheid.
Om nu aan die ellende en die armoede Zijn kerk te ontdekken, schrijft de Heere Zijn heilige wet in het hart van Zijn kinderen. Want door de wet is de kennis der zonde. En die ontdekkingen aan Gods wet gaan steeds voort in hun leven. Want hoe meer Gods wet ontdekt wordt, hoe dieper de kennis van de zonde wordt, opdat daardoor te meer Christus in de Zijnen zal verheerlijkt worden. De wetsprediking is dus noodzakelijk, ook voor Gods volk. Zij dient tot ontdekking, tot dieper ontdekking van de zonde. Zegt Gods heilige wet ons niet, dat in hét begeren reeds de zonde ligt?
Laat ons dat nader overdenken uit de verklaring, welke ons gegeven wordt in de vier en veertigste Zondagsafdeling van onze Heidelberger Catechismus.

Vraag 113: Wat eist van ons het tiende gebod?
Antwoord. Dat ook de minste lust of gedachte tegen enig gebod Gods in ons hart nimmermeer kome, maar dat wij te allen tijde van ganser hartaller zonden vijand zijn en lust tot alle gerechtigheid hebben.
Vraag 114: Maar kunnen degenen, die tot God bekeerd zijn, deze geboden volkomenlijk houden?
Antwoord. Neen zij. Maar ook de allerheiligsten, zolang als zij in dit leven zijn, hebben maar een klein beginsel dezer gehoorzaamheid. Maar alzo, dat zij met een ernstig voornemen niet alleen naar sommige, maar naar alle geboden Gods beginnen te leven.
Vraag 115: Waarom laat ons dan God alzo scherpelijk de tien geboden prediken, zo ze toch niemand in dit leven houden kan?
Antwoord. Eerstelijk, opdat wij ons leven lang onze zondige aard hoe langer hoe meer leren kennen, en des te begeriger zijn om de vergeving der zonden en de gerechtigheid in Christus te zoeken. Daarna, opdat wij zonder ophouden ons benaarstigen, en God bidden om de genade van de Heilige Geest, opdat wij hoe langer hoe meer naar het evenbeeld Gods vernieuwd worden, totdat wij tot deze voorgestelde volkomenheid na dit leven geraken.

In deze Zondagsafdeling wordt ons de bron van de zonde ontdekt,
I. ***in het zondig begeren;***
II. tot dieper ontdekking van Gods volk, en
III. tot handhaving van de noodzakelijkheid der wetsprediking.
Ziedaar de inhoud van elk der drie vragen, die wij in het kort nu hebben na te gaan.

I. ***in het zondig begeren***
In de eerste plaats zegt ons de Catechismus bij de behandeling van het tiende gebod, dat de bron van de zonde in het zondig begeren ligt. Wat eist van ons het tiende gebod?
Gij zult niet begeren; gij zult niet begeren uws naasten huis; gij zult niet begeren uws naasten vrouw, noch iets dat uws naasten is.
Hoe hebben wij nu dit gebod te verstaan? De Onderwijzer leert ons, *dat ook de minste lust of gedachte tegen enig gebod Gods in ons hart nimmermeer kome*. Maar wanneer wij van de andere geboden gehandeld hebben, werden wij op het voetspoor van de Onderwijzer, die ons daarin terecht voorging, telkens gewezen op de geestelijke inhoud van dat gebod. Om maar een greep te doen, wanneer geschreven staat: gij zult geen andere goden voor Mijn aangezicht hebben, dan heeft de Onderwijzer niet alleen gezegd, dat de blinde heidenen dat doen, waarvan u lezen kunt in Jesaja 40, dat zij zich een beeld maken van een stuk hout en zeggen: dat is mijn God, maar dan ging niemand de kerk uit, of hij moest, indien hij ook maar iets verstond van de verklaring, zeggen: ik, ik ben een afgodendienaar. Al buig ik mijn knieën voor geen beeld, dáár ligt mijn schuld in, dat ik mijn betrouwen op iets anders, dan op de Heere alleen zet.
Wanneer gesproken werd over het misbruiken van de Naam des Heeren, dan werden wij niet alleen bepaald bij de vloeker, maar ook bij alle onteringen van de Naam des Heeren, die in ons hart wonen bij het niet recht gebruiken van die naam. Daar komt nog bij, dat wij geen ware aanbidders van nature zijn. Dan heeft het ons wederom getroffen, dat wij allen overtreders zijn van dat derde gebod. Sabbatsschenders zijn wij, omdat het vierde gebod zegt, dat wij de eeuwige rust in dit leven zullen aanvangen en dat ontbreekt ons. Moordenaars zijn wij, overspelers, dieven, neem gebod voor gebod uit de eerste en de tweede tafel, niet waar, en wij zijn telkenmale daarbij bepaald, dat de geboden Gods ons hoofd voor hoofd raken, ook al

bewaart de Heere ons voor uiterlijke en zichtbare overtredingen. Wij zijn schuldig aan al de geboden des Heeren. En daarom hebben wij nodig de gerechtigheid van Christus voor deze onze schuld. Want in onze harten liggen die boze bewegingen; in onze harten liggen die overtredingen met gedachte, woord en werk. Wij staan schuldig aan al de geboden Gods.
Hoe, - ziedaar de vraag die ik nu stel - hoe moeten wij dan nu verstaan, dat er in dat tiende gebod nog eens afzonderlijk gezegd wordt: *gij zult niet begeren? Gij zult niet begeren iets dat van uw naaste is: zijn huis niet, zijn vrouwen zijn goed niet*. Maar het tiende gebod grijpt veel verder nog in, *dat er namelijk in ons hart de minste lust of gedachte tegen enig gebod Gods nimmermeer opkomen zal*. De Heere heeft in ons gelegd, in ons geschapen, een natuurlijke begeerte, een begeerte naar spijs en drank tot onderhouding van onze zwakke lichamen; Hij geeft honger en dorst, opdat wij spijze en drank nuttigen zullen, opdat onze krachten zullen gesterkt worden. Er is een burgerlijke begeerte naar tijdelijke goederen, opdat wij voor ons en ons huisgezin zorg zullen dragen, gelijk een ieder betaamt. Ja, daar is meer dan dat: er is zelfs een heilige begeerte, waarvan de dichter spreekt in Psalm 27 om in het huis Gods te wonen en voor Gods aangezicht te wandelen. Het blijkt dus klaar, dat de begeerte op zichzelf ons niet veroordeelt. En toch staat er in dat tiende gebod: gij zult niet begeren.
Het tiende gebod is niet tevergeefs geschreven in de wet van Mozes. Dit gebod heeft een diepere strekking, dan wij zo even overdachten, namelijk, als in ons hart opkomt de ontering van Gods naam of het grijpen naar eens anders goed, al komt het niet tot de daad zelf, dat dan deze begeerte reeds voor Gods aangezicht als overtreding van Zijn gebod wordt aangemerkt.
Wat de Onderwijzer ons hier zegt is, zoals ik zei, dat het zondig bekeren veroordeeld wordt als de bron van alle zonde en ongerechtigheid. Krachtens onze diepe val in Adam zijn alle bewegingen van ons hart, ons ganse denken en willen, zonde voor God. Dit is het, wat ons hier gezegd wordt. Staat er niet geschreven van Eva, dat zij naar die boom zag, die begeerlijk was om verstandig te maken? Ligt daar niet de bron van de overtreding, de bron der ongerechtigheid, die in ons hart ligt en die ons reeds schuldig stelt voer God, ook al is het dat onze wil tot het bedrijven van het kwaad niet wordt overgebogen? Ja, al zou er in onze wil een strijd zijn om tot datgene, waartoe de begeerte ons aanlokt, niet te geraken, evenwel is het begeren van onze natuur zonde voor God.
De Pelagianen zeggen, dat het geen zonde is. Ook Rome zegt, dat, wanneer wij niet tot de daad komen, er van geen zonde of schuld sprake is. Maar de apostel Paulus leert ons wat anders, wanneer hij in Romeinen 7 zegt, *niet geweten te hebben de begeerlijkheid zonde te zijn, indien de wet niet zeide: Gij zult niet begeren*. De wet heeft hem schuldenaar gemaakt, zulk een schuldenaar, dat hij zelfs betuigt: *Ik ben de voornaamste der zondaren, daarom dat ik de gemeente Gods vervolgd heb.* Hij was van zijn daad overtuigd, al meende hij Gode welgevallig te zijn. Evenwel had hij dit klaar geleerd op de weg naar Damascus, dat zijn mening, Gode een welgevallig werk te doen, enkel vijandschap was tegen God en' vervolging van Christus. Zijn daad was schuldig gesteld en hij zag zich verloren, opdat hij zijn behoudenis in Christus mocht vinden. Maar nu zegt hij in Romeinen 7: 7, dat het niet alleen over zijn daad ging, maar zo zegt hij: ik wist niet, *dat de begeerlijkheid zonde was, indien de wet niet zeide: Gij zult niet begeren*. Dat, wat innerlijk in hem leefde, dat verdorven zijn door de zonde, dat gans melaats zijn door de ongerechtigheid, dat alles is enkel zonde voor God.
Daarom is het, dat de Onderwijzer ons de diepte van het tiende gebod wel klaar voor ogen stelt, zeggende: dat ook de minste lust of gedachte tegen enig gebod Gods in ons hart nimmermeer kome. En nu heersen juist die begeerten, die lust en die gedachte tegen de geboden Gods geheel en al in ons van nature, en de overblijfselen daarvan zijn in het hart van Gods volk. Daarom heeft het de reiniging van node, waarvan de Heere Jezus gesproken heeft

bij de voetwassing in de Paaszaal, wanneer Hij tot Petrus zei: *Gij zijt rein, maar gij hebt van node dat u de voeten gewassen worden.* Gods volk is gereinigd en geheiligd in Christus, maar heeft een voortdurende reiniging des harten van node. Want dat hart is boos en daaruit komen de uitgangen der verdorvenheid en daaruit vloeit de strijd voort tussen geest en vlees. Want de geest begeert dat wij te allen tijde van ganser harte aller zonden vijand zijn en lust tot alle gerechtigheid hebben.
Ja, Gods volk wordt aller zonden vijand, niet vijand tegen dit gebod of dat gebod, maar Mier zonden vijand, omdat de Heere Zijn kinderen leert, wat zij van nature niet kennen, en dat is, het God onterende karakter van de zonde. Daardoor is het juist dat zij zichzelf niet alleen schuldig kennen voor God tot het oordeel van de eeuwige dood, maar daarenboven een smart over de zonde krijgen, waardoor ze roepen: *Henen uit, henen uit*. Want dan hebben zij een innerlijke lust tot alle gerechtigheid om, ware het mogelijk, volmaakt voor God te leven en te 'wandelen. De Heere kent hun hart, en Hij weet, dat het geen lippentaal is, maar dat het praktijk in hun hart wordt om de zonde te haten. Die is hun vijand geworden, en zij hebben lust gekregen door de vernieuwing van de Heilige Geest tot alle gerechtigheid.
Wat zegt nu dat tiende gebed in één woord? *Weest gijlieden volmaakt, gelijk uw Vader, Die in de hemelen is, volmaakt is;* opdat alzo hun wandeling moge zijn in de gedurige oefening van het haten der zonde en het beminnen van de gerechtigheid; en dat niet alleen uitwendig, maar inwendig, levende in de geloofsgemeenschap met Christus en hun wandelingen hebbende boven de zonde en boven de ongerechtigheid.
De apostel Paulus zegt het zo klaar: *niet dat ik het alrede verkregen heb, maar ik jaag er naar of ik het ook grijpen mocht, waartoe ik ook van Christus Jezus gegrepen ben.* Gegrepen, namelijk tot het volmaakte, om eenmaal volmaakt voor God gesteld te worden om Hem te dienen zonder zonde. Ziedaar wat ons in dat tiende gebod geleerd wordt, dat zelfs het zondig begeren ons schuldig stelt voor God aan al Zijn geboden, ook al is het, dat deze begeerte tegen onze wil strijdt uit kracht van de ingeschapen Godskennis. Het zondig begeren is door God veroordeeld, en mitsdien kan Zijn volk alleen bestaan in de volmaakte gerechtigheid van Christus. Daarom dient dan ook, en nu kom ik tot de tweede vraag:

II. ***deze ontdekking van de bron der zonde tot nader en dieper kennis voor Gods volk van zichzelf.***
Immers, zo wordt hier gevraagd, *kunnen degenen, die tot God bekeerd zijn, deze geboden volkomen houden?* Het gaat over degenen die tot God bekeerd zijn. Die niet bekeerd zijn, houden de geboden Gods in het geheel niet. Wat wij van nature doen, wat wij van nature laten, wat van nature uit ons voortkomt, is enkel ongerechtigheid. Denk alleen aan dat ene woord: *Al wat uit het geloof niet is, dat is zonde.* Dit zaligmakend geloof nu hebben wij van nature niet en een onbekeerd mens is dus in alles, wat hij doet voor Gods aangezicht enkel zonde en ongerechtigheid. Maar het gaat hier over degenen, die tot God bekeerd zijn. Die hebben toch een nieuw leven gekregen; zij zijn overgeplant in Christus en leven uit een andere wortel, namelijk uit Hem, Die het goede werk in hen begonnen heeft.
Kunnen nu diegenen, die tot God bekeerd zijn, en wier lust het is in de geboden Gods te wandelen en de zonde te haten, kunnen die de geboden Gods volkomenlijk houden? En dan is het antwoord: *Neen zij.* Wel kunnen zij zeggen met de dichter van Psalm 119: *Daar strekt zich al mijn lust en liefde heen.* Maar zij zeggen ook met Paulus: Als ik het goede wil doen ligt het kwade mij bij. Kunnen zij de geboden Gods volkomen houden? Neen zij. Dat wil niet zeggen, dat zij zich door dat onvermogen, om de geboden Gods te houden, van alle verantwoordelijkheid voor hun daden onttrekken kunnen. Dat doet de antinomiaan, de wetsbestrijder. wanneer

hij zegt: Ik heb met de zonde niets meer te maken. Christus heeft zich in mijn plaats gegeven en zich voor mij opgeofferd; Hij heeft de wet voor mij volbracht. En daarom, al dat getob over de wet en over heiligmaking doet de duivel groot genoegen. Immers, zegt hij, hoe meer zonde ik doe, hoe groter de gerechtigheid van Christus voor mij wordt. Ik behoef daar niet breed over te zijn. Want de apostel Paulus heeft de strijd tegen de antinomianen in de gemeenten reeds te voeren gehad en hij heeft hen het oordeel Gods overgegeven. Zullen wij dan de zonde doen, opdat de genade des te meerder worde? Dat zij verre! Lees Romeinen 3 en Romeinen 6, wat Paulus dienaangaande zegt.

De antinomiaan is een wetsbestrijder. Hij maakt Christus tot een zondebok en hij telt de zonde als zonde niet. Hij maakt scheiding tussen vlees en geest, terwijl Christus Zelf Zijn volk heiligen wil, opdat het in de geboden Gods wandelen zal en die geboden betrachten zal in de vermakingen van hun eigen hart. Maar kunnen dan degenen, die tot God bekeerd zijn, deze geboden volkomen houden? Neen zij. Het wordt zo beslist mogelijk ontkend. Maar niet om de zonde te verbloemen of om de zonde goed te keuren en een vrijbrief te geven; Nee, integendeel, tot bestrijding van degenen die de vrijheid in Christus misbruiken tot een oorzaak voor het vlees.

Gods volk mag daar wel wezenlijk het hart op zetten. Het is niet alleen bij Paulus, dat gij deze strijd vindt in de gemeenten in Klein Azië tegen die antinomianen, die daar Nicolaïeten heten, degenen die de leer Balaäms houden, welke leerde de kinderen Israëls een aanstoot voor te leggen en wier leer was, dat er enig goed in de zonde zijn moet, omdat, wanneer men zich begeeft in de zeef des satans, men dan de grootheid van de verlossing in Christus leert kennen. Gaf Bileam niet de raad om dat goddeloze en wellustige feest van Baäl Peor voor de ogen van het volk van Israël te vieren? Maar Gods gramschap werd er over uitgegoten.

Zo spraken nu die Nicolaïeten in die gemeenten van Klein Azië, en de Heere bestrafte ze erom, zeggende: Ik zal met mijn oordeel komen en de kandelaar wegnemen en mijn gramschap aan hen betonen. Het lijdt dan geen twijfel of Gods volk heeft wel degelijk op de wacht te staan, opdat het in de strikken van de antinomiaan niet gevangen worden zal, en dat het niet lichtelijk over de zonde zal oordelen. Vooral niet wanneer dat volk door genade verwaardigd is geworden om zijn roeping en verkiezing vast te maken en zijn staat in Christus te bevestigen, zodat het rust en vrede verkregen heeft, toen het uit die aanvechtingen en bestrijdingen verlost is. Dan juist heeft dat volk dubbel van node bewaard te worden, opdat het niet van die rust vervallen zal tot het dienen van de zonde in het vlees.

Aan de andere zijde staat dit antwoord geschreven tegen al degenen die de volmaaktheid in dit leven drijven van het volk van God. Dat zijn de Perfectionisten. Perfectionisten zijn mensen die zeggen, dat Gods volk in dit leven reeds volmaakt kan zijn. Ik heb u reeds aangehaald een woord van Paulus uit de brief aan de Filippenzen. De zaak in die woorden vervat, wordt de innerlijke ervaring van al het volk van God: *Niet, dat ik alrede volmaakt ben, maar ik jaag er naar, of ik het ook grijpen mocht.*

Maar laat de voorbeelden uit Gods getuigenis zelf maar spreken, die ons zeer duidelijk zeggen, dat Gods volk tot de volmaakte onderhouding van Gods geboden nooit komen kan. Abraham was de vader der gelovigen; hij werd een vriend Gods genaamd. En wij weten, in welke zwakheden hij gevallen is uit vreze, dat hij gedood zou worden, waarom hij Sara zijn zuster noemde. Denk aan Jacob, die om de zegen te ontvangen, zelfs de Naam des Heeren heeft aangeroepen toen hij zei, dat de Heere hem zo haastig dat wildbraad heeft doen vinden. Denk ook aan Lot die zich dronken drinkt en in die vreselijke zonde valt met zijn dochters. Noem voorts David, noem Petrus. De Bijbel zwijgt daar niet van, maar zegt ons duidelijk en klaar, dat Gods volk in dit leven niet tot het volmaakte komt, maar dat de strijd tegen de zonde

zal voortduren tot het einde van zijn leven, wanneer het in de volmaakte heerlijkheid in de hemel zal ingaan.
Wanneer dus de bron van de zonde ontdekt wordt, dan is dat voor Gods lieve volk een spoorslag om zijn gerechtigheid en heiligheid buiten zichzelf, alleen in Christus te vinden. Deze voorbeelden der Bijbelheiligen staan opgetekend tot waarschuwing van een ieder, maar in het bijzonder ook van Gods kinderen, om zich ver te houden van de zonde, opdat zij zich niet begeven zullen in geestelijke gevaren. Maar zij zullen het daartegenover ontwaren, dat de overblijfselen van de ongerechtigheid in hun hart hen uitdrijven om hun gerechtigheid te zoeken in Hem, Die Zijn kerk gegeven is tot wijsheid en rechtvaardiging en heiligmaking en volkomen verlossing.
Luther heeft de 31ste October 1517 zijn vijf en negentig stellingen aan de deur van de slotkapel te Wittenberg aangeslagen. Welk een ontzettende ontroering heeft dat feit onder het volk gegeven. De breuk kwam met de tirannie van Rome, en de kerk werd uitgeleid uit de dienstbaarheid, waarin zij zoveel eeuwen reeds gezeten had. Waar ging het in die strijd om? Om deze ene zaak, dat een mens niet uit de werken gerechtvaardigd wordt; dat in ons geen goed woont en wij nooit voor God bestaan kunnen. Maar dat alle gerechtigheid en heiligheid om voor God te bestaan, alleen in Christus Jezus gevonden worden. Wat ontdekt de Heere ons in dit tiende gebod? Waarvan spreekt de gehele wetgeving? Dat wij de wet Gods nooit kunnen onderhouden van nature en dat zelfs degenen, die tot God bekeerd zijn, moeten klagen: Ik zie een wet in mijn leden, welke strijd voert tegen de wet mijns gemoeds, opdat deze zielservaring hen tot verootmoediging leide en hun ziel tot ontdekking brenge om zichzelf meer en meer te mishagen en hun leven buiten zichzelf in Christus Jezus alleen te zoeken. Daarom is dan ook deze wetsprediking niet tevergeefs.

III. ***Want, zo was onze derde hoofdgedachte, ontdekking van de oorsprong van onze zonde en ellende dient tot handhaving van de wetsprediking.***
Waarom, zo vraagt de Onderwijzer, laat ons dan God alzo scherpelijk de tien geboden prediken, zo ze toch niemand in dit leven houden kan? Waar is dat dan nog voor nodig? Dat is niet nodig daarvoor, dat wij onze krachten gaan inspannen om in eigen vermogen Gods wet voldoening te geven en zo onze gerechtigheid voor God op te bouwen. De zaligheid kunnen wij nooit verdienen. Op het standpunt van Rome kunt gij met de wetsprediking wel ophouden. Maar zo is het niet. Die wetsprediking blijft noodzakelijk, niettegenstaande wij Gods heilige wet niet houden kunnen. Noodzakelijk daarom, omdat wij ons leven lang onze zondige aard hoe langer hoe meer leren kennen en des te begeriger zijn de vergeving der zonden en de gerechtigheid in Christus te zoeken. Want de vergeving der zonden en de gerechtigheid heeft Christus verworven in Zijn lijden en sterven en Hij zit ter rechterhand Gods om altijd voor Zijn volk te bidden. Dat wil zeggen, dat de verheerlijkte Middelaar dag en nacht Zijn offerande zonder ophouden Zijn Vader voordraagt en op grond daarvan de verzoening van alle zonden van Zijn volk eist. De gerechtigheid en heiligheid van Gods volk ligt buiten hen alleen in Christus. Waar het nu op aan komt is dit. dat Gods volk de gelovige gebruikmakingen daarvan verkrijgt. Vooraf gaat het Goddelijke werk der toepassing. God past Christus toe aan Zijn volk en bekleedt het met Zijn gerechtigheid en heiligheid.
Maar dan volgt aan de zijde van dat volk in de verdere doorleving de gedurige gebruikmaking van Christus; zoals Hij gezeten is aan de rechterhand van de Vader. Daarom is ontdekking en het hoe langer hoe meer leren kennen van onze zondige aard zo nodig, opdat wij des te begeriger zijn de vergeving der zonden en de gerechtigheid in Christus te zoeken. Wat heeft dat volk van God nodig? Ontdekking. Niet alleen overtuiging van schuld. Paulus heeft op de

weg naar Damascus door de wet zijn dáden leren zien. Hem is getoond wie hij was met al zijn goede werken en met zijn beste bedoelingen. Een vijand van God en vervolger van Christus. Maar het werk van de wet is verder gegaan. Want na de overtuiging kwam de ontdekking, die steeds verdergaande ontdekking en bekendmaking aan zichzelf. Gods volk leert na ontvangen genade meer en meer kennen wat het is en dat er nooit of te nimmer van ons iets worden zal, indien God ons overliet aan onszelf. Zegt David niet in Psalm 51: *Ik ben in ongerechtigheid geboren?*

O, het is zo profijtelijk, dat wij onze zondige aard hoe langer hoe meer leren kennen en dat diepe verderf der zonde en ongerechtigheid. Dat deed Job uitroepen: *Ik verfoei mijzelf in stof en as.* Job was een rechtvaardige. Het staat in het eerste vers van het eerste hoofdstuk. Hij was oprecht en vroom. Hij stond in een oprechte verhouding tot God. Maar de Heere bracht hem van zijn gerechtigheid en vroomheid af als grondslag. En wat was het einde? Dat hij uitriep: Ik verfoei mij in stof en as. Hij kwam in die diepe vernedering voor het aangezicht des Heeren Heeren.

O, die ontdekkingen brengen Gods volk zo in de diepte. Wij kunnen wel in de hoogte wandelen en zo de gebruikmaking van Christus missen. Maar dat inkomen in de diepe zelf-verfoeiïng is zo noodzakelijk tot de levende benodiging van Christus, opdat Hij Zich verheerlijken zal in de rijkdom van Zijn genade, en dat doet ons zonder ophouden ons benaarstigen en God bidden om de genade van de Heilige Geest. Diepe ontdekking aan onszelf geeft de kostelijke vrucht van het begeren en zoeken van de genade van de Heilige Geest, om meer en meer door de kracht van die Geest vernieuwd te worden en door de Heilige Geest als het ware overheerst en geleid te worden, opdat wij in de geboden Gods mogen wandelen. Het is toch één van Gods grote beloften aan Zijn kerk: *Ik zal maken, dat zij in Mijn inzettingen zullen wandelen.*

David klaagt, dat hij als een schaap gedwaald heeft in het rond, dat onbedacht zijn herder heeft verloren. Dat moet Gods volk dag bij dag bekennen, dat het nooit anders doet, dan afdwalen en omkeren, opdat het echter des te begeriger worde naar de volkomenheid door de inwoning van de Heilige Geest. De kennis van de persoon en van het werk van de Heilige Geest staat in nauw verband met de ontdekking en bekendmaking aan onszelf. Daardoor alleen leren wij die Geest benodigen om Hem te mogen leren kennen in Zijn Persoon en genadewerkingen, zoals Hij door Christus verworven is. Het is de innerlijke verzuchting om door die Geest meer en meer vernieuwd te worden naar het evenbeeld Gods, totdat wij tot deze voorgestelde volkomenheid na dit leven geraken mogen.

Want Gods volk komt de zonde een keer te boven. Eenmaal komt het tot die volkomenheid, die het voorgesteld is in Christus. Na dit leven zal er geen zonde meer zijn en geen overtreding van Gods geboden. Daar gaat zijn hart naar uit, opdat de Heere er in verheerlijkt worde, naar de grootheid van Zijn Goddelijk welbehagen door de toebereiding in die tempel, welks Kunstenaar en Bouwmeester God is.

De ontdekkingen van de Heilige Geest doen ons in vernedering komen, doen overblijven een ellendig en arm volk, dat op de Naam des Heeren betrouwt; die ontdekkingen geven aan de ene zijde een buigen in het stof, een zelfverfoeiïng voor Gods aangezicht, maar aan de andere zijde een vrijmoedige toegang tot Gods genadetroon in Christus door de Geest der genade en der gebeden tot meerdere heiliging en reiniging. Die ontdekkingen geven omgang met God; want Gods verborgen omgang vinden zielen, waar Zijn vrees in woont.

Die ontdekkingen geven een blootleggen van het ganse hart voor de Alwetende, gelijk de dichter van Psalm 139: 14 gezongen heeft:

Doorgrond m', en ken mijn hart, o Heer;
Is 't geen ik denk niet tot Uw eer?
Beproef m', en zie, of mijn gemoed
Iets kwaads, iets onbehoorlijks voed';
En doe mij toch met vaste schreden
De weg ter zaligheid betreden.

Zo staan wij dan aan het einde van de wetsbehandeling. Hebben wij er wel eens over gedacht, dat het bespreken van de tien geboden in het stuk der dankbaarheid dit betekent, dat wij er geen wettische werken van maken zullen, en dat wij niet alleen ons bepalen zullen bij wat wij wel en wat wij niet doen mogen, maar dat in de eerste plaats geheel ons bestaan ons schuldig voor God stelt en dat wij met al onze goede werken voor Zijn aangezicht niet bestaan kunnen. En ten tweede betekent het dit, dat de verhandelingen van Gods heilige wet de kerk Gods voeren moeten tot Christus, om door de werking van de Heilige Geest en in de oefeningen van het geloof in Hem alleen onze gerechtigheid te vinden en onze heiligmaking alleen uit Hem te hebben. Immers is Christus het einde der wet. Indien wij ons gaan bepalen bij het uiterlijke, dan gaan wij voorbij aan het onderwijs van de Catechismus. Deze grijpt telkenmale in het geestelijke leven en leert het ons zo duidelijk, dat Gods wet niet volbracht is in een rijke jongelingsgestalte. Want dan gaan wij tenslotte uit onze werken onze gerechtigheid voor God oprichten.
Hoewel het nu enerzijds een iegelijk betaamt om zeer nauwgezet overeenkomstig de geboden Gods te wandelen, in het openbaar en het verborgene, en wij elkaar nimmer genoeg kunnen waarschuwen voor de overtreding van Gods wet, nochtans is ons ter zaligheid van node, dat wij onszelf schuldig leren kennen voor Gods aangezicht. Niet alleen, dat wij zeggen: Ik kom veel tekort, dat is zeker, ieder mens komt veel tekort, maar dat wij bij het licht van de Heilige Geest zeggen moeten: Ik kom *alles* tekort. Al mijn gedachten, woorden en werken zijn vijandschap tegen God. Hoort wat de Apostel zegt: *Het bedenken des vleses is vijandschap tegen God. Want het onderwerpt zich van de wet Gods niet, want het kan ook niet*. Duidelijker kan het toch wel niet gezegd worden, dan de apostel het verklaart, dat al ons doen en laten vijandschap is tegen God, tenzij dan, dat wij tot Hem bekeerd worden. Nu wordt die wet zo scherp gepredikt, dat God volmaakte gehoorzaamheid eist, de volmaakte onderhouding van al hetgeen in die wet geschreven staat, dat God geen genoegen neemt, zoals de Pelagiaan zegt, met onze goede bedoelingen, maar dat Hij een volmaakte onderhouding van de wet eist. Want anders vloekt Gods wet, zeggende: *Vervloekt is een ieder die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der wet om dat te doen*.
O, onbekeerde toehoorder, dat mocht u toch wel aangrijpen. dat u daar nu staat, aan alle geboden schuldig, al is het dat u bewaard zijt om door te breken in de wereld. Ik hoop dat de Heere de wacht over ons en onze kinderen houden zal, en dat Hij door Zijn wet zoveel indrukken op onze consciëntie geven moge, dat wij vrezen de weg der zonde te kiezen. Wees nooit slap in de betrachting van Gods geboden en inzettingen. Zoek zoveel in uw vermogen is u aan het Woord van God te houden. De wereld eist veel van ons op. Hier studie, daar handenarbeid, ginds op een andere wijze, maar laten wij onze krachten inspannen om door de kracht van het Woord bewaard te mogen worden voor de zonde en de brede paden der ongerechtigheid. En toch, onze beste daden zijn blinkende zonden voor God. Al wat uit ons voortkomt, al wat van onszelf is, kan voor Gods aangezicht niet bestaan, ook niet, wat Gods volk doet. Wat Gods volk doet, moet geheiligd worden in de bediening van Christus. Anders kan God er geen behagen in hebben. Indien het nu zo scherp staat, waar moet dan een

onbekeerd mens blijven, als God van hem gaat eisen de volle betrachting van Zijn wet? Als Hij Paulus overtuigt op de weg naar Damascus, valt diens gehele leven open met al zijn goede bedoelingen. Hij meende Gode een welgevallig werk te doen. Hij was een buitengewoon ijveraar om de wet van Mozes te onderhouden. Maar toen leerde hij het verstaan, dat hij nooit iets van de geestelijke strekking van de wet had verstaan. Hij zegt het immers zo duidelijk: zonder de wet, zo leefde ik eertijds, toen ik meende die wet nauwkeurig te onderhouden.
Als nu Paulus dat zeggen moet, waar zullen wij dan blijven? Ach, dat het ons uitdrijven mocht een Borg te vinden. Want Gods recht zal eenmaal voldoening aan die wet van ons eisen, en zonder de bedekkende gerechtigheid van Christus zal ons deel zijn in de poel des vuurs, die daar in eeuwigheid brandt, en waar wening is en knersing der tanden. Hoort wat het Woord des Heeren zegt, wanneer het in de tijd der genade ons nog toeroept: Doorzoekt uzelf nauw, ja, doorzoekt nauw, gij volk, dat met geen lust bevangen wordt. God mocht het op ons hart binden om met Zijn Woord winst voor de eeuwigheid te doen, want de dag gaat als kaf voorbij. Straks staan wij voor Gods rechterstoel, en dan is het Tyrus en Sidon verdraaglijker dan ulieden.

Gods wet dient tot ontdekking. God overtuigt Zijn volk, als Hij het uit de dood tot het leven roept, en het zijn gehele leven terug krijgt te zien. Er staat geschreven, dat eenmaal de boeken, dat zijn de consciënties van de mensen, geopend zullen worden. Dat geschiedt meermalen in de eerste overtuiging van zonde. Als die boeken openvallen voor het alwetend en alziend oog van God, dan blijft er niet één zonde bedekt; en dan straks in het oordeel om weg te dragen hetgeen door het lichaam geschied is, zie, deze ervaringen krijgen Gods kinderen. Laat hen eens spreken, die waarachtig overtuigd zijn, hoe de Heere hun gehele leven en wandel en al hun wegen bloot legde. En al hebben ze nog zo onberispelijk geleefd, zij hebben zich aan alle geboden Gods schuldig gekend van het eerste tot het laatste, En hoe hebben zij zich het oordeel Gods waardig leren keuren en zich aan de dood onderworpen gezien. Zij hielden geen andere verwachting over, dan het eeuwige verderf. Dit was een gevolg van de werking van Gods heilige wet door de bediening van de Heilige Geest. Die Geest stelt al hun daden in een ogenblik in het licht van de alwetendheid Gods; en zo wordt er een verloren mens geboren, die zegt: Het is kwijt. Hij zocht uit de werken van de wet gerechtvaardigd te worden, maar zijn schuld is dagelijks meer geworden. O, het werd zo onmogelijk om zalig te worden! Laat dat volk maar eens spreken. Misschien zijn er van die ontdekte zielen onder ons, die zeggen: "Alles schiet tekort en dagelijks wordt het erger. Soms heb ik wel eens hoop, maar ik durf er niet van te spreken, want het valt weer zó weg, en ik kan voor God niet bestaan. Och, waar zal het nog op uitlopen, en waar moet het naar toe?"
Waar het naar toe moet? Naar het einde der wet, namelijk Christus. De wet is na vierhonderd jaar ingekomen, zegt de Apostel Paulus. Aan de Sinaï heeft God Zijn volk de tien geboden gegeven en het gebracht onder de ceremoniële bediening.
Waartoe? Om het te voeren naar Christus om het in Hem te doen vinden alles, wat tot de zaligheid nodig is. Dat dit ook uw deel worden mocht in de overtuiging van uw zonden; dat gij tot Christus gevoerd werd; dat gij maar meer en meer uw schuldigheid en verloren staat moogt leren kennen om dan in Hem rust te vinden voor uw ziel. Mocht Hij maar meer onze grondslag worden, opdat wij niets anders zouden weten, dan Jezus Christus en Die gekruist. O, in Hem ligt zulk een ruimte. In het wijzen op Hem ligt veel meer ruimte, dan in het elkaar opbouwen in de gestalten en het moed geven in onze tranen en ervaringen. Daarin ligt de troostbron voor Gods kerk niet, maar alleen in Hem, Die het einde van de wet is.
Dat is hard, zegt gij misschien. Och, ik wilde wel zo scherp zijn, dat u inéén zou krimpen. Want hoe schuldiger Gods volk zichzelf kent, hoe dierbaarder Christus wordt; en dan kent de

ziel maar één begeerte: om alleen in Christus behouden te worden; want Hij heeft de wet volbracht in Zijn lijdelijke en dadelijke gehoorzaamheid, opdat zondaren met God zouden worden verzoend.

Maar nu is er ook een andere zijde aan de wet: die ligt in de weg van heiligmaking. Dan spreken wij over Gods wet in het stuk der dankbaarheid. Onze berijming zingt er van: *Gun door 't geloof in Christus krachten, om die te doen uit dankbaarheid.* En daarin schiet het volk van God ook alles tekort. De Heere geeft aan de ene kant een heilige ijver tot de betrachting van Zijn geboden, zodat Gods kinderen het nooit licht nemen met de zonde. Daar spant satan de strik en daar verbergt God Zijn aangezicht. Als Hij ons een ogenblik loslaat - denk aan Gods lievelingen die Hij op aarde had, en waarvan wij reeds enkele voorbeelden genoemd hebben - als de Heere ons slechts één ogenblik loslaat, vallen wij in de weg der ongerechtigheid. Daarom zijn zij welgelukzalig, die geduriglijk vrezen; vrezen voor de zonde, voor de overtreding van Gods geboden en voor de verleiding van satan en het eigen vlees. Zalig die geduriglijk vrezen, want zij worden kort bij de Heere gehouden. Daarom is het, dat de Heere soms wegen van druk geeft aan Zijn volk. Hij wil het het vlees doen kruisigen en doen sterven, opdat het meer en meer de gerechtigheid Gods, die in Christus Jezus is, deelachtig zal worden. Aan de ene kant geeft de Heere dus een heilige ijver tegen de zonde.
Maar aan de andere zijde is dit de levenservaring van het volk, dat het in die worsteling tegen de zonde, die soms zo hevig zijn kan, zegt: was ik maar nooit onder het volk van God geweest, want straks zal ik met Demas de tegenwoordige wereld nog liefkrijgen. Daarom wordt dat volk in die bang strijd diep afhankelijk van de leidingen van de Heilige Geest, opdat God Zelf het bewaren zal voor de zonde, waarvan het de diepe wortels in zijn hart heeft. Er is geen zonde die niet in ons hart woont; en menigmaal is het zo, dat op de levende gestalten en hebbelijkheden der ziel juist de vleselijke begeerlijkheden volgen. *Hetgeen ik u zeg, dat zeg ik allen: waakt!*

In de derde plaats wil ik u nog op een zaak wijzen. Weet u hoe het komt, volk van God is? Waarom het is, dat de Heere er velen naar de hemel tot Zich genomen heeft en er zo weinig voor in de plaats komen? zou u niet moeten zeggen, als u let op dat oude geoefende volk, dat uit die diepe oefeningen opkwam: wat is Jacob toch dun geworden? Maar waar zou toch de oorzaak liggen? De oorzaak ligt hierin; dat de ontdekking gemist wordt. Als die er niet is en als er geen zelfkennis geboren wordt in toenemende ontdekking en ontgronding, dan kunnen wij zo gemakkelijk Christus missen en toch Christenen blijven. Dan hebben wij een andere grondslag, en wel deze: God heeft een werk in mij gedaan, of: Hij heeft mij geleid tot Christus, of: Hij heeft mij bevestigd in mijn staat, en dat is toch in geen hoek geschied. Maar met dat al missen wij de oefeningen van het leven. Dat kunt u direct bespeuren aan de uitleving; want u mist de gebruikmaking van Christus. Is Hij dan voor niets in de hemel verheerlijkt en gezeten aan de rechterhand van de Vader om dag en nacht voor Zijn kerk te bidden? Als die gebruikmaking van Christus ontbreekt, dan zijn er geen geloofsoefeningen, dan is er geen wasdom in de genade.
Daarom is het, dat de Catechismus zo zegt: *Waarom laat God die wet zo scherpelijk prediken?* Zo scherp in het stuk der dankbaarheid? Zo scherp voor het volk van God? Waarom moet die wet zo uitgeplozen worden en zo op de consciëntie gebonden, daar Christus toch de wet heeft volbracht voor Zijn volk? Opdat wij onze zondige aard hoe langer hoe meer leren kennen. O, wat gaat dat volk van God hier naar beneden, de Libanon af. Hoe is Paulus daar diep weggezakt, en hoe komen al Gods kinderen hier in het stof van verootmoediging. Ook in het stuk van heiligmaking moeten zij eens een keer aan het einde komen, opdat Christus alleen hun heiligmaking zijn zal. Alleen in Hem immers kunnen zij hun God en Vader ontmoeten en

alleen in de gebruikmaking van Hem vinden zij een gelovige toegang tot de troon der genade. Mocht dan daartoe de Heere Zijn Heilige Geest ons niet onthouden. Vraag veel, volk van God, om de gedurige werkingen van de Heilige Geest, opdat u de Persoon en het werk van die Geest mocht leren, kennen en temeer benodigen om door Hem alleen geleid, bestierd en bewaard te worden, ook als er die innerlijke afwijkingen komen en de vijand zijn klauw zou slaan aan de gekenden Gods. Maar dan zal Hij Zijn vleugelen over hen uitbreiden en Hij bereidt hen in dit alles voor tot de eeuwige heerlijkheid. Dat gaat altijd samen: gebruikmaking van Christus als vrucht van de ontdekking van de Heilige Geest. Gij zult niet begeren, want ons ganse bestaan is vijandschap tegen God en het betekent, dat in ons, dat is in ons vlees, geen goed woont.

Maar die gelovige gebruikmakingen van Christus geven een verlangen naar de eeuwige heerlijkheid om God daar eeuwig te mogen dienen zonder zonde. Wij komen de druk, de ellende, de smaad, ook de zonde, eenmaal te boven, volk van God, om God eeuwig te prijzen en te loven. Dat mocht ons bemoedigen en versterken en gedurig doen zeggen met Paulus: Ik jaag er naar, of ik het ook grijpen mocht. Want ontbonden en met Christus te zijn is mij zeer verre het beste. De Heere geve ons echter ook het verenigen met Zijn wil, gelijk de Apostel er bij voegt: Maar in het vlees te blijven is nodiger om uwentwil. Want God leidt Zijn kerk door de strijd om haar straks de kroon te doen ontvangen. De Heere doe ons staan naar de ontdekkingen van de Heilige Geest.

Vraag veel, of God Zijn knechten ontdekkend licht geeft. Anders komen erop de preekstoel beschouwingen over de grootste zaken en het "hoe" wordt gemist, en Gods arme volk wordt er bedroefd onder. Want dat kan het er niet mee doen. Maar mochten ze leren zelf uit de diepte en de waarachtige verootmoediging op te komen in hun preek, opdat de Heere door hen Zijn kerk leide en Gods kinderen deze vrucht mocht erlangen, dat Christus in hen een gestalte verkrege en in hen verheerlijkt werd in al Zijn ambten als Profeet, Priester en Koning. Zo zouden zij in de wegen Gods wandelen en een vrijmoedige toegang verkrijgen tot het Vaderhart Gods in de Heere Jezus Christus tot de verheerlijking van Zijn driemaal heilige Naam. Amen.

Van het gebed

ZONDAG 45

Psalm 4: 3.
Lezen: Matthe0s 21: 1 t/m 22.
Psalm 3: 2 en 4.
Psalm 34: 2.
Psalm 59: 10.

Geliefden,
Nadat de Heere Jezus Zijn koninklijke intocht gehouden heeft in Jeruzalem, is Hij de volgende morgen in de tempel gegaan. Zal daar plaats zijn voor Hem, Die Davids Zoon is, en op de troon van David zal regeren tot in eeuwigheid? Zal er plaats zijn voor Hem in Zijn huis, dat naar de profetieën Hem zal worden toebereid en waarin Hij alleen de rechte Bedienaar wezen zal tot heil en zaligheid van zijn uitverkorenen? Het antwoord is u gegeven in het hoofdstuk, dat u zo-even voorgelezen werd. Gelijk vele jaren voordien reeds de Heere de tempel gereinigd heeft, heeft Hij het nu wederom gedaan, want in het huis des Heeren waren kopers en verkopers, welke Hij uitgedreven heeft; en de zitstoelen dergenen, die de duiven verkochten, heeft Hij omgekeerd met de tafelen der wisselaars. En Hij zei tot hen: *Er is geschreven: Mijn huis zal een huis des gebeds genaamd worden, maar gij hebt dat tot een moordenaarskuil gemaakt.* Zal deze reiniging verandering brengen?
Nee, integendeel; in hetgeen de Heere daar verricht, brengt Hij het oordeel over de plaats, waar weleer de Heere Zijn woning had. Want de ure is gekomen, dat aan alle plaatsen de Naam des Heeren zal worden aangeroepen, en niet alleen te Jeruzalem. Gij hebt dat tot een moordenaarskuil gemaakt. Ja, want deze handel zal de Heere omzetten in één, die gruwelijker is, dan ooit op de wereld geschied is. Zal niet straks Judas de verrader, zijn Meester verkopen in de handen van de priesters en de oversten des volks, opdat Hij ter dood gebracht zal worden? Schandelijker verraad, veel gruwelijker handel zal hier plaats hebben. Hier zal de Heere verkocht worden voor de slavenprijs van dertig zilverlingen. Hier zal Hij verkocht worden, Die Zichzelf voor Zijn volk tot een slaaf vernedert, opdat Hij de Zijnen tot eeuwige vrijheid brengen zal.
Daarmee, zo zei ik reeds, is het oordeel geveld over die plaats, die een huis des gebeds zal genaamd worden; een huis des gebeds, gelijk Jesaja het geprofeteerd heeft, maar waaraan vervuld is geworden: het is tot een moordenaarskuil gemaakt. Het was een huis des gebeds, want hier had de Heere Zijn woning opdat Hij in het midden van Zijn volk Zijn gunst zou uitlaten en Zijn vaderlijke liefde en eeuwige barmhartigheid zou betonen en opdat Hij Zijn volk ingang zoude geven in het binnenste heiligdom. Het was een gebedshuis, want hier werd het aangezicht des Heeren gezocht, gezocht in het bloed, dat gestort werd, en dat heenwees naar het bloed van het Lam Gods, Dat de zonden der wereld wegneemt.
Het was een gebedshuis, waar de Heere ontmoet werd in het aangezicht van Christus. Maar nu zal daar een gebedshuis zijn, waar de Heere Zijn bediening heerlijk maakt in het hart van zondaren, waar zij door Christus de toegang verkrijgen tot God, om het aangezicht des Heeren te zoeken tot een vervulling van al hun noden, beide naar ziel en lichaam. Zo is het het gebed, dat Gods volk gedurig van node heeft en waarin de Heere Zichzelf verheerlijken wil. Welnu,

van dat gebed gaan wij nu met elkaar handelen, naar de verklaring, ons gegeven in zondag vijf en veertig van onze Catechismus.

Vraag 116: ***Waarom is het gebed de Christenen van node?***
Antwoord. Daarom, dat het het voornaamste stuk der dankbaarheid is, welke God van ons vordert, en dat God Zijn genade en de Heilige Geest alleen aan diegenen geven wil, die Hem met hartelijke zuchten zonderophouden daarom bidden en daarvoor danken.
Vraag 117: Wat behoort tot zulk een gebed, dat Gode aangenaam is en van Hem verhoord wordt?
Antwoord. Eerstelijk, dat wij alleen de enige ware God, Die Zich in Zijn Woord ons geopenbaard heeft, om al hetgeen dat Hij ons geboden heeft te bidden, van hartaanroepen. Ten andere, dat wij onze nood en ellendigheid recht en grondig kennen, opdat wij ons voor het aangezicht van zijn majesteit verootmoedigen. Ten derde, dat wij deze vaste grond hebben, dat Hij ons gebed, niettegenstaande wij zulks onwaardig zijn, om des Heeren Christus' wil, zekerlijk wil verhoren, gelijk Hij ons in Zijn Woord beloofd heeft.
Vraag 118: Wat heeft ons God bevolen van Hem te bidden?
Antwoord. Alle geestelijke en lichamelijke nooddruft, welke de Heere Christus begrepen heeft in het gebed, dat Hij ons Zelf geleerd heeft.
Vraag 119: Hoe luidt dat gebed?
Antwoord. Onze Vader, Die in de hemelen zijt; 1. Uw Naam worde geheiligd. 2. Uw koninkrijk kome. 3. Uw wil geschiede, gelijk in de hemel, alzo ook op de aarde. 4. Geef ons heden ons dagelijks brood. 5. En vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren. 6. En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze. Want Uw is het koninkrijk, en de kracht, en de heerlijkheid in der eeuwigheid. Amen.

Wij gaan dus handelen van het gebed in het stuk der dankbaarheid en, de orde van de Catechismus volgende, staan wij er nader bij stil:
I. waarom het gebed noodzakelijk is;
II. wat tot het recht gebed behoort; en
III. wat in dat gebed gevraagd wordt.

I. waarom het gebed noodzakelijk is
Waarom is het gebed de Christenen van node? zo luidt onze eerste vraag. *De Christenen van node,* dat wil zeggen, dat Gods volk het gebed van node heeft. Christenen zijn de verlosten door het bloed des Lams. Het zijn de in Christus verheerlijkten aan de rechterhand van de Vader. In Hem is hun de zaligheid geschonken uit genade, ja uit genade alleen, en zij zijn in Christus, hun Hoofd, alles wat tot de zaligheid nodig is, deelachtig geworden.
Waarom is het dan nog nodig, dat Gods kinderen bidden? God kent hun noden. Zij behoeven die niet in orde te verhalen, alsof de Heere niet wist in welke omstandigheden Zijn kinderen verkeren. Hij immers doorgrondt het hart en proeft de nieren.
Waarom is het gebed de Christenen van node? Inderdaad, er zijn er, die in hun lijdelijk, goddeloos leven voortgaan en de noodzakelijkheid van het gebed ontkennen en daarmee de bediening van de Heilige Geest in het hart van Zijn volk loochenen. Want die Geest wordt nadrukkelijk genoemd: de Geest der genade en der gebeden. Het gebed is noodzakelijk, zegt onze Catechismus terecht, omdat het het voornaamste stuk der dankbaarheid is.
In het stuk der dankbaarheid wordt eerst gehandeld van de wet en daarna van het gebed. Toen wij die wet behandeld hadden en aan het einde daarvan ons door de Onderwijzer een overzicht

over geheel die behandeling gegeven werd, toen bleek ons, dat de bediening van de wet in de praktijk voor Gods kinderen leidt tot nadere ontdekking aan zichzelf, opdat zij te meer hun gerechtigheid in Christus alleen zoeken zullen. Maar dat zoeken van hun gerechtigheid in Christus wil zeggen: wandelen in de wet des Heeren. Zoeken van de gerechtigheid in Christus betekent, door het gebed met zuchtingen en smekingen de Heere gedurig aanroepen, opdat Hij Zich in ons verheerlijken zal. Daaruit blijkt het reeds, dat Gods volk buiten het gebed niet kan.
De Onderwijzer maakt het ons nog duidelijker, wanneer hij zegt, *dat het gebed het voornaamste stuk der dankbaarheid is, dat God van ons vordert.* Waarom is het gebed het voornaamste stuk der dankbaarheid? Daarom, omdat in het gebed ligt een erkennen van de levende God als de Vader der lichten, van Wie alle goede gave en volmaakte gift afkomen. Zonder God leven wij van nature. Wij kennen Hem dan niet, en dan is er ook geen zoeken en vragen van Hem en geen rechte vreze.
In Jesaja 29 wordt het wee uitgesproken over degenen die zich diep versteken, voor de Heere hun raad verbergende. Dat waren degenen, die de verlossing van Israël in eigen kracht zochten; die God niet nodig hadden en Hem niet aanriepen. De Heere wil erkend zijn in het gebed. En nu ligt in het rechte gebed het zoeken van de levende God, van Zijn gunst, van Zijn genade, van Zijn majesteit en macht, opdat Hij die aan ons en in ons verheerlijke. Zo heeft dan ook de kerk er van gezongen in Psalm 68:

Hij kan en wil en zal in nood,
zelfs bij het naad'ren van de dood,
volkomen uitkomst geven.

In het aanroepen van de Naam des Heeren ligt dus de. erkenning, dat Hij alleen eeuwig en waarachtig God is. Daarom wordt dat aanroepen van de Naam des Heeren in de Schrift wel genomen voor de gehele dienst, die de Heere geheiligd is. In de dagen van Enos, zo lezen wij in Genesis 4, begon men de Naam des Heeren aan te roepen. Dat wil zeggen, men begon de Heere openlijk te dienen en tegenover het geslacht van Kaïn, Hem te erkennen als de levende God.
Toen Daniël in Babel was, en het gebod van de koning uitgegaan was, waarbij het een ieder verboden was enig God aan te roepen, dan alleen de koning, toen deed Daniël zijn vensters open tegen Jeruzalem' en hij bad drie tijden daags, gelijk hij vóór deze gedaan had. Waarom bad Daniël niet stillekens in de eenzaamheid om voor het oog van al zijn vijanden bedekt te blijven? Omdat de eer Gods eraan hing, omdat hij erkende, dat de levende God staat boven alle machten, die op de wereld zijn, en dat geen koning, noch keizer in die aanroeping van de Naam des Heeren iemand verbieden of verhinderen kan. Is het geen duidelijk voorbeeld, dat het gebed een vragen en zoeken is van dè Heere; dat het is een erkennen van Hem, zoals Hij staat boven alle machten en boven alle krachten; zoals Hij alleen is de enige en waarachtige God?
Daarom, zegt voorts de Onderwijzer, is het gebed noodzakelijk, *omdat God Zijn genade en de Heilige Geest alleen aan diegenen geven wil, die Hem met hartelijk zuchten, zonder ophouden, daarom bidden en daarvoor danken.*
God wil Zijn genade en de Heilige Geest geven. Als de Heere die geeft, is het een gift uit Zijn soeverein en eeuwig welbehagen. Het is niet zo, dat wij eerst gaan bidden en dat God dan Zijn Heilige Geest geeft. Door die Geest wordt immers een verloren zondaar levend gemaakt en in de oefeningen van het gebed gesteld. En zo blijft het in het leven van Gods kerk bij de voortduur. Want bidden is een vrucht van de Heilige Geest. Maar wat de Onderwijzer hier bedoelt, is ons aan te geven, in welke weg de Heen' en Zijn genade gevonden worden.

Ik zal maar eens een enkel voorbeeld u voor ogen stellen. Het voorbeeld van Kaïn, de broedermoorder, die daar henen gaat zonder God te zoeken, zonder voor Hem in te vallen, zonder als een schuldenaar verzoening te vinden voor zijn ongerechtigheid. Want hij zegt: Mijn zende is groter, dan dat zij vergeven worde. En hij keert daarmee God de rug toe. Denk aan Ezau, die de plaats des berouws met tranen zocht, maar nooit gevonden heeft. Er was geen vragen naar de Heere en geen zoeken van de levende God in zijn hart om bij Hem alleen behoudenis te verkrijgen in dat bloed, dat Ezau moedwillig veracht heeft, toen hij zijn eerstgeboorterecht heeft verworpen. De Heere heeft een weg gegeven, welke Hij wil, dat Zijn volk betreden zal. Zegt Hij niet in Zijn Woord: *Ik doe het niet om uwentwil, maar om Mijns grote naams wil; daarenboven wil Ik van de huize Jakobs er om gebeden zijn*.
De Onderwijzer zegt, dat de Heere Zijn genade en Geest alleen geeft degenen, die Hem daarom bidden. De Heere wijst geen bidder af. De Heere Jezus zegt: *Wat vader onder U, die de zoon om brood bidt, zal hem een steen geven, of ook om een vis, zal hem voor een vis een slang geven? Indien dan gij `die boos zijt, weet uw kinderen goede gaven te geven, hoeveel te meer zal de hemelse Vader de Heilige Geest geven degenen, die Hem bidden?* Daarom zegt de apostel in Romeinen 12: 12: Volhardt in het gebed, opdat er een voortdurend zoeken en vragen van de Heere zij, waarop Hij Zich verheerlijken wil, niet om dat bidden, maar op het bidden van dat volk. Als Israël in Egypte verdrukt wordt tot sterven toe, dan gaat er een geschrei op naar de hemel en de Heere zegt: Hij heeft dat gekerm gehoord en de tijd der verlossing is gekomen. Dan komt Israël in het land van Kanaän en trekt rondom Jericho, en de stad wordt ingenomen op het gebed. Het regende niet in drie jaar en zes maanden ten tijde van Elia en wederom was er regen naar zijn woord op zijn gebed. Wijst dan de Schrift ons zelf niet aan, hoe de Heere een Hoorder der gebeden is en hoe Hij Zijn volk in de weg des gebeds Zijn gunst en genade tonen wil?
Daar ligt een vrouw in de tempel met de Heere te worstelen in het gebed. De hogepriester Eli denkt, dat zij dronken is, maar de bitterlijk bedroefde Hanna kan haar smart niet langer dragen en ze giet de nood van haar kinderloosheid voor het aangezicht des Heeren uit en de Heere is haar gedachtig geweest. Hij heeft het gebed verhoord. De Catechismus zegt wel terecht, dat de Heere Zijn genade en Heilige Geest alleen aan diegenen geven wil, die hem met hartelijk zuchten, zonder ophouden, daarom bidden en daarvoor danken. Met een hartelijk zuchten, dat is, met een innerlijke zieledrang. Al ons bidden is nog geen bidden, dat opgaat voor Gods aan gezicht. Ook bij Gods kinderen is het zo, dat het wezenlijk zuchten, het hartelijk vragen en levendig begeren niet zo maar in hun macht is. Maar wanneer hun ziel gedrongen wordt door aandrang van de Heilige Geest om de Heere aan te kleven en niet meer los te laten, ziet, dat is het bidden als vrucht des Geestes.
Er staat: *zonder ophouden bidden,* dat wil zeggen, dat Gods kinderen een pleitgrond in Christus verkrijgen en in Hem een vrijmoedige toegang tot Gods genadetroon, welke steunt op de beloften, welke de Heere Zelf in Zijn Woord gegeven heeft. Jacob is alleen in de nacht in Pniël achtergebleven. Dan komt er een man, die met hem worstelt. Het is God Zelf, Die om Zijn recht en Zijn eer komt. En dan zijn er de worstelingen van de krachteloze Jacob, die hem tot overwinnaar maken. Hoe ziet u soms in het leven van Gods volk de worstelingen om God en Zijn genade. En niet alleen tot vervulling van eigen zielenoden, maar ze worden lastdragers van hun huisgezin, waarvoor zij in het verborgene voor God komen.
Ook verwaardigt God Zijn volk de noden van Zijn kerk te dragen en van Gods knechten. Er zijn bidders in de gemeente, die de noden voor het aangezicht des Heeren leggen, zelfs al kunnen zij niet mede optrekken. Maar dan is toch hun hart in het midden der gemeente vertegenwoordigd in het bekendmaken van de noden voor de Heere, die er in de gemeente zijn

in de verkondiging van het Woord. Dragers heeft God Zijn volk menigmaal gemaakt van ons land en van dé overheden. Dragers en bidders waren zij in tijden van nood. God mocht meer bidders geven in ons land, opdat het volk, dat bidden geleerd heeft, toegang verkreeg naar boven met de noden, die er zijn. Dan ware er voor ons volk nog hoop.
Maar o, wanneer het is gelijk wij in de profetie van Jeremia lezen, dat de Heere zegt: Bidt niet meer voor het volk, dan staat het er met een volk en een land slecht voor. Er waren kinderen Gods, die in de vorige wereldoorlog de noden van ons land en volk aan God konden kwijtraken en die geloven mochten, dat de Heere ons beschutten zou; en het was of de Heere het voornemen had ons in de oordelen te betrekken. Maar Hij trok voorbij en wij zijn toen bewaard gebleven voor het oordeel der verwoesting.
Het gebed is het middel, waardoor de Heere Zichzelf verheerlijkt uit vrije genade, door de bediening van de Heilige Geest naar Zijn vrijmachtig welbehagen. God wil Zijn genade en de Heilige Geest alleen aan diegenen geven, die Hem zonder ophouden daarom bidden, maar ook daarvoor danken. Want het volk des Heeren komt wel met zuchtingen en geween, maar ook met blijdschap en verheuging in vernedering des harten voor Gods aangezicht, zeggende:

Wat zal ik met Gods gunsten overlaán,
Die trouwe Heer' voor Zijn gena vergelden?

Want de rechte genieting van Gods weldaden ligt daar, waar wij in de Heere ons verheugen mogen en in Hem onze blijdschap hebben. Zo is dus het gebed de Christenen van node. En nu heb ik reeds opgemerkt, dat alle gebed niet het rechte gebed is. Daar is ook een kwalijk bidden, zegt de apostel.

II. Wat behoort dan nu - ik kom daarmee tot mijn tweede punt -tot het rechte gebed, dat voor Gods aangezicht verschijnen zal?

In de eerste plaats, *dat wij alleen de enige ware God, Die Zich in Zijn Woord geopenbaard heeft, om al hetgeen Hij ons geboden heeft te bidden, van harte aanroepen.* Het zal dus zijn een bidden tot de levende God alleen. Hoe heeft de Heere getoornd over de afgoderij van Israël. Daar was een verering van beelden die geen goden zijn Doch de Heere is een jaloers God, en Hij geeft Zijn eer niet aan een ander, noch Zijn lof de gesneden beelden. Als Rome de knie buigt voor de beelden, dan verwekt dit Gods gramschap. Wie zullen wij aanroepen? Niet de heiligen, maar God alleen, de Enige en Waarachtige God, nademaal Hij voor tijd en eeuwigheid alleen verlenen kan, wat ons nodig is. Het is Zijn eer om Hem, maar dan ook Hem alleen, aan te roepen om datgene, wat Hij ons in Zijn Woord bevolen heeft. Want bidden is niet vragen om alles, wat ik hebben wil. Bidden is in de eerste plaats zich onderwerpen aan Gods raad en bestuur. Hij bepaalt ons leven; Hij bepaalt wat ons nodig is. Wij zullen dus de Heere bidden om al datgene, wat Hij ons in Zijn Woord geboden heeft, en dat met onderwerping aan Hem en met kinderlijk vertrouwen, opdat Hij die nooddruft zal vervullen, voor zover het strekken zal tot Zijn eer. Want Zijn eer beoogt Hij in Zijn volk; en het ware gebed vraagt naar de eer Gods, naar de verheffing van zijn driemaal heilige Naam, maar dat tot onze zaligheid en behoudenis.

Ten andere zegt de Onderwijzer, *dat wij onze nood en onze ellendigheid recht en grondig kennen, opdat wij ons voor het aangezicht van zijn majesteit verootmoedigen*. Ons is nodig onze ellende en nood recht te kennen, ja grondig te kennen. Want als die kennis van onze nood ontbreekt, is er de levende behoefte niet om God te zoeken. Daarom is het, dat wij van nature zo voortleven kunnen. Daarom is het ook, dat het volk van God het dikwijls zo houden kan buiten God. Daarom maakt de Heere het menigmaal zo met Zijn kinderen, dat zij

buiten Hem niet langer kunnen. De Heere doet hen hun nood en ellendigheid recht kennen, opdat zij uit de diepte der verootmoediging tot de Heere het wenden zullen, gelijk de dichter er van zong in Psalm 130: Uit de diepte roep ik tot U, o Heere!
Zie, hoe het levendig gebed bij de tollenaar spruit uit het grondig kennen van de nood, wanneer hij zei: O, God, wees mij zondaar genadig. Sla er eens acht op in welke omstandigheden deze tollenaar zich bevond, in welke nood hij zichzelf kende, toen hij daar stond achter in de tempel. Hij durfde niet naderen voorin de tempel; hij durfde zich bij het volk van God niet rekenen; hij kreeg een gezicht op zijn eigen zondig leven en dat deed hem op de borst slaan, omdat de zonde hem een innerlijke smart geworden was en omdat hij zich verloren zag voor Gods rechterstoel.
Als er geen kennis van onze nood, geen grondig kennen van onze ellendigheid is, dan hebben wij geen toevlucht tot God. En zo is het voortdurend bij Gods kinderen, ook in de vorderingen op de weg des levens. Wat hebben Gods kinderen toch gedurig nodig de ontdekkingen van de Heilige Geest; ja ook het meer bevestigde volk heeft gedurig nodig die ontblotingen van onszelf en die bekendmakingen aan onze verdorvenheid, gelijk Paulus het uitriep: Ik weet, dat in mij, dat is in mijn vlees, geen goed woont. Alleen dan leren Gods kinderen het aangezicht des Heeren in Christus te zoeken en ook met al hun tijdelijke noden bij Hem alleen te schuilen.

Tot dat rechte gebed behoort in de derde plaats, *dat wij deze vaste grond hebben, dat hij ons gebed, niettegenstaande wij zulks onwaardig zijn, om des Heeren Christus' wil zekerlijk wil verhoren, gelijk Hij in Zijn Woord beloofd heeft*. Om des Heeren Christus' wil. Want als dat geloof ten opzichte van Christus niet werkzaam wordt, komen wij in onze ellende om. Dat kan hier wel eens zijn in de wroegingen van de consciëntie en de vreze voor de dood en de hel; of in de aanvallen van de vorst der duisternis, waaronder sommigen hevig gebukt gaan. Ja, ook Gods volk zou er onder bezwijken, indien God geen verlichting en verademing gaf. Zie de Schrift. Judas zegt: ik heb verraden onschuldig bloed. Hij kwam voor eeuwig om, want hij heeft geen toegang tot Gods genadetroon door het bloed van Christus en de duivel vangt hem in zijn klauwen. O, hoe is ons nodig die bediening van de Heilige Geest in onze gebeden, waardoor wij tot God in Christus de toevlucht nemen in het kennen van onze noden, maar om dan ook in Hem alleen onze verlossing te vinden.

En dan zegt de Onderwijzer er nog zo duidelijk bij: *Niettegenstaande wij zulks onwaardig zijn.* Het is of hij zeggen wil: daar is een eigenschap van de oprechte bidder, dat zijn gebed komt uit de vernedering des harten. Dat wordt reeds gewrocht in de eerstbeginnende, die overtuigd wordt, want daar komt een bukken onder het recht van God in het stof van zelfverfoeiïng. Ja, er zijn ogenblikken in zijn leven, dat hij amen zegt op het Woord van God, ook al zou het hem voor eeuwig verdoemen. Dat is dus een rechte bidder, die tot God nadert uit de diepte van het oordeel, maar die Hem zoekt, zo Hij Zich in Zijn Woord geopenbaard heeft als de Weg, de Waarheid en het Leven.
De ware bidder komt altijd wederom in zijn vernedering voor het aangezicht des Heeren, om evenwel op die plaats een vervrijmoediging des harten te ervaren, die zijn oog ontsluit voor Christus en de rijkdom van Zijn genade en eeuwige ontferming. Buiten Hem bezwijken wij onder de last van onze ellende en onder de druk van het verstaan van onze zonde. Maar bij het recht kennen van onze nood zijn er die gelovige toevluchtnemingen tot Christus door het werk van de Heilige Geest in onze harten, opdat wij in Hem alleen onze verlossing zullen aanschouwen. Hij heeft dit in Zijn Woord beloofd. Hij opent Zijn Evangelie Zijn gunstgenoten en geeft ze daaruit sterkte en blijdschap in hun ziel. Welnu, zo maakt de Heere Zijn kinderen Zelf biddende voor Hem, biddende in hun leven van het eerste ogenblik af, biddende in alle omstandigheden en noden, waarin zij zijn, opdat zij altijd wederom tot de Heere zullen

uitgedreven worden. Van nature vluchten wij van God af. Adam verborg zich voor God. Het is onze natuur eigen om onze rug God toe te wenden, maar de oprechte bidder wordt naar God henen gedreven met de last van zijn zonde en ellende en ongerechtigheden, en hij krijgt een overslag in Christus als een ontblote bidder. Dit is nu het gebed, dat door de Heere vereist wordt, maar ook door de Heere Zelf gewerkt wordt en waarin de Heere Zichzelf verheerlijken wil.

III. ***In dat gebed draagt Gods volk al zijn noden op naar ziel en lichaam beide.***
Wat heeft ons God bevolen van Hem te bidden? *Alle geestelijke en lichamelijke nooddruft, welke de Heere Christus begrepen heeft in het gebed, dat Hij ons zelf geleerd heeft*.
God heeft ons bevolen te bidden om geestelijke en lichamelijke nooddruft. Want de Heere Jezus heeft als de Middelaar Gods en der mensen, beide ziel en lichaam van Zijn volk gekocht, toen Hij in ziel en lichaam geleden heeft, en Hij Zich voor Zijn kerk heeft opgeofferd. En daarom zal Hij ook als de medelijdende Hogepriester alle nooddruft van Zijn kerk in dit leven zien en erin voorzien, ja ook hun tijdelijke noden.
Christus heeft Zich niet geofferd voor de verworpenen, maar voor de uitverkorenen Zijns Vaders. Voor hen heeft Hij het recht verworven, dat geheiligde recht, op al hetgeen hun nodig is in dit leven om de raad Zijns Vaders uit te dienen en ze daarna in heerlijkheid op te nemen. God doet Zijn kinderen Zijn raad uitdienen. Maar daarmee geeft de Heere hun tegelijk wat ze nodig hebben voor het tijdelijk leven. Daarmee is tegelijkertijd Gods kerk in Christus dat geheiligde recht gegeven op datgene, wat zij behoeft om die weg te lopen, die de Heere bepaald heeft, opdat zij straks het einde zal bereiken, dat de Heere gesteld heeft en de paal, die Hij Zelf gezet heeft. Daar zijn dus lichamelijke noden, die Gods kinderen voor de Heere neerleggen.
Ik heb zo-even van Hanna gesproken, hoe zij haar kinderloosheid voor het aangezicht des Heeren neerlegde. De Heere heeft haar gebed gehoord en haar verlangen is vervuld geworden. God is een Hoorder der gebeden van Zijn volk. Hij wil erkend worden ook in het tijdelijke leven als de Vader der lichten, van Wie alle goede gave en volmaakte gift afkomen. Hoe dikwijls zijn de noden zo groot, dat het volk van God geen uitkomst weet en dat het zich in het verborgene voor de Heere neerlegt en het Hem bekend maakt, Die toch alleen maar helpen en uitkomst geven kan in elke omstandigheid van ons leven. En hoe wonderlijk zijn dan bij tijden de uitreddingen Gods voor Zijn gunstgenoten en de betuigingen van Zijn liefde in Christus, in hun lichamelijke en geestelijke nooddruft.
O, dan vindt hun ziel rust en vrede en hebben zij een blijdschap en een vreugde in dat verbond, dat vast en bestendig is en dat nooit kan bewogen worden, want dat testament is onherroepelijk vast in de dood van de Testamentmaker. Dat testament heeft Christus voor Zijn kerk aangebracht. Hij kwam in de diepte van onze val; Hij nam het voor Zijn kerk op en bracht ze terug in de gemeenschap met de Vader. En wat Hij aangebracht heeft, wil Hij hier Zijn volk door het geloof doen beërven, wanneer Hij het wandelingen geeft met Hem door het geloof en niet door aanschouwing. Het aanschouwen is voor de hemel bewaard. Daar zal geen twijfelmoedige meer gevonden worden. Daar zal het geloof verwisseld worden in aanschouwen. Maar in dit leven zijn de noden vele en Gods kinderen gaan er naar uit, dat die zullen vervuld worden. En hun geestelijke nood, die hen geen rust doet vinden is deze, dat zij jagen naar het herstel in de staat van genade en verzoening met God en in de gemeenschap met hun Maker en Formeerder. Daar ligt de rust en de blijdschap voor hun hart.

Wat zullen zij dan van de Heere vragen? *Hun nooddruft beide naar lichaam en naar ziel*. Nu heeft de Heere een formulier voor het ware gebed gegeven. Daar zal ik niet veel meer van zeggen.
Dit gebed wordt verder in deze Catechismus besproken. Alleen het volgende wil ik opmerken. Dit gebed heeft de Heere Jezus Zijn discipelen geleerd. Maar dat wil niet zeggen, dat wij alleen dat formulier-gebed gebruiken mogen. Gods volk kan het altijd met dit formuliergebed niet doen, al is het het allervolmaaktste gebed. Maar zij hebben in hun harten een levende behoefte om zichzelf voor de Heere uit te storten door hun eigen woorden, om hun hart de Heere te verklaren, gelijk de ervaringen en noden van binnen liggen. Zijn die formuliergebeden dan af te keuren?
Nee zeker niet; en wie zal durven afkeuren het gebed, dat de Heere Jezus Zelf gegeven heeft, maar Hij heeft in dat gebed willen leren, wat wij van God gullen vragen, opdat Hij onze noden vervullen zal. Noden voor de tijd en de eeuwigheid, de gave van het dagelijks brood, de vergeving van onze zonden en de bestiering van onze wegen, opdat wij eenmaal de eeuwige overwinning verkrijgen zullen, van Hem, Wie is het koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid in der eeuwigheid.
Wat leert de Heere ons in dit gebed? Bidden om alle lichamelijke en geestelijke nooddruft, opdat die vervuld zouden worden uit de volheid Gods in Christus Jezus. Welnu, daar liggen dan ook de oefeningen van het volk van God, gelijk wij met elkaar zingen uit Psalm 34 en daarvan het 2e vers.

Komt, maakt God met mij groot;
Verbreidt, verhoogt, met hart en stem,
De nooit volprezen naam van Hem,
Die ons behoedt in nood.
Ik zocht in mijn gebed
De Heer', ootmoedig met geween;
Hij heeft mij in angstvalligheên
Geantwoord, mij gered.

De mens moet door Gods Geest bearbeid worden om in waarheid te bidden. Het is die Geest der genade en der gebeden, maar ook die Geest, Die overtuigt van zonde, gerechtigheid en oordeel. Maar wederom, Hij is die Geest, Die ook Christus verheerlijkt in het hart van Zijn in zichzelf verloren volk, en die het biddende maakt ten opzichte van Hem, door Wie het met God zal worden verzoend. Wil dit zeggen, dat een natuurlijk mens niet behoeft te bidden? Wil dit zeggen, dat een natuurlijk mens ook geen psalmen zingen moet?
En dan kunnen wij doorgaan en zeggen: Ik ben onbekeerd, moet ik dan naar de kerk? Of moet ik nog in de Bijbel lezen? Nee, zo is het niet. Maar wat de Heere werken wil, werkt Hij in de weg der middelen. In het tijdelijke leven heeft de Heere het menigmaal betoond, dat Hij het gebed van natuurlijke mensen hoorde. Wil ik eens een sprekend voorbeeld geven?
De Heere zei tot de profeet: *Hebt gij wel gezien, dat Achab zich vernederd heeft? Daarom, dewijl hij zich vernedert voor Mijn aangezicht, zo zal ik dat kwaad in zijn dagen niet brengen.* De Heere stelde het oordeel uit, want de goddeloze koning Achab vernederde zich voor de Heere. Hier hebt u nu een sprekend bewijs daarvan, dat God zelfs de goddeloze ziet, wanneer hij zich voor Gods aangezicht vernedert. Als wij daartegenover voortgaan en ons bedekken voor de Heere en menen onze eigen weg te kunnen bewandelen, staat de Heere gereed met Zijn slaande hand. Daar is een miskennen van de Heere, ook in het betrachten van de dienst,

die Hij Zelf verordineerd heeft en dit miskennen zal Hij bezoeken met Zijn gramschap. Moet dus een onbekeerd mens bidden, als hij gaat eten, en danken, als hij gereed is en zijn knieën buigen in de morgen- en avonduur? Ja, want het is betamelijk, dat wij God erkennen als de Bron en Fontein van alle goed.
Ouders, drukt het op het hart van uw kinderen. Dat moet u hun leren als zij klein zijn. Maar dat moet ge, jongens en meisjes, ook volhouden als u uit het ouderlijk huis gaat en in de wereld komt en straks misschien onder de spotters verkeren gaat. Laat het nooit na om opzettelijk de Heere te erkennen en schaamt U er nooit voor het aangezicht des Heeren te zoeken in uw gebed. Het komt God toe, dat wij opwaarts zien om van Hem een zegen af te smeken over Zijn gave. Ja, nog meer dan dat. Wij leven onder het Woord; daar zijn wij onder opgevoed; daar zitten wij onder in onze jeugd, en wanneer wij groter worden, daar zitten wij onder tot onze ouderdom toe. Wat moest dan ons werk zijn? Om gedurig te zeggen: *Heere, zegen het Woord, dat ik beluisterd heb en heilig het aan mijn hart; want ik ben een vreemdeling van U. Ik weet het uit Uw Woord dat ik naar het verderf wandel, maar ik besef hèt niet. Heilig dan Uw Woord tot mijn eeuwig gewin.*
Komt gij zo wel eens naar de kerk? Buigt gij uw knieën wel in het verborgene? Als het Woord zo maar aan u voorbijgaat, dan moet u niet zeggen: er waren zoveel andere gedachten in mij. Want gedenk, dat elke predicatie uw oordeel eenmaal verzwaren zal. Bent u in noden in het leven? Breng ze voor de Heere en leg ze voor Zijn aangezicht neer. Jongens, doet dat maar in uw jeugd; meisjes, vergeet dat niet in uw jonge jaren. Er kunnen van die bezwaren zijn in uw jonge harten, die gij aan een ander niet zeggen kunt. Leg ze maar voor de Heere neer. Laat er maar veel indrukken in uw consciëntie zijn en tracht ze maar levendig te houden. Maar bovenal staat er in Gods Woord, dat er een weg van zaligheid in Christus is.
O, die mocht aan uw ziel eens ontdekt worden, opdat wij niet onder de angst en de beschuldiging van onze consciëntie zouden omkomen. Mogen uw innerlijke overredingen van uw schuld u maar brengen tot de verlossing, die in Christus is. Want die verlossing hebben wij alleen maar in Hem te zoeken. Maar onthoudt bij dit alles één ding en onthoudt het voor uw leven, zoekt de grond nooit of te nimmer in uw kerkpaan of in uw bidden of uw ernstig praten, want daar ligt geen grond in. God doet nooit iets om ons bidden. Hij is zo rechtvaardig in het onthouden van Zijn genade, als Hij vrij is in het schenken daarvan.
Bindt de verantwoordelijkheid, die gij voor uzelf draagt, enerzijds gedurig op uw ziel, maar ziet ook klaarlijk aan de andere zijde, dat wij met ons werk er nooit komen, ook niet al kropen wij onze knieën tot bloed. Nee, er moet een Godswerk in ons verheerlijkt worden, dat de Heere Zich in genade verheerlijkt in de vernedering van ons hart. Bidden is iets anders, dan mooie woorden zeggen in de vorm van een gebed. Bidden is een heilige kunst, die alleen op de school van Jezus Christus geleerd wordt, door de bediening van de Heilige Geest. Rechte bidders zijn mensen, in wier hart het een verloren zaak is. Dat is een werk van de Heilige Geest, Die de nood op hun hart bindt, waardoor er een aanroepen komt van Hem en een roepen tot Hem. Laat Gods kinderen eens spreken hoe zij bidden geleerd hebben. Zij konden het bij hun formuliergebed niet houden, maar hun verzuchtingen gingen uit naar de levende God om Hem te mogen kennen en vinden.
Nu staat er in de Catechismus zo terecht, *dat het rechte kennen van onze nood en onze ellendigheid tot het ware bidden behoort.* En wat wij vooral begeren mochten, dat zeg ik tot Gods lieve volk, dat is de ontdekking van de Heilige Geest, dat leren kennen van onszelf in onze nood, inwendig in ons hart, die geestelijke nood, omdat wij reizende zijn naar de eeuwigheid en zoals wij van nature zonder God in de wereld leven, opdat wij met God verzoend worden en in Zijn gemeenschap onze zaligheid vinden zullen.

Die God is onze zaligheid.
Wie zou die hoogste Majesteit
dan niet met eerbied prijzen?

Als dat rechte kennen van onze ellende en dat grondig kennen van onze nood niet in onze harten is, dan leven wij er zo gemakkelijk bij door; en dan moet u maar eens merken hoeveel bekeerde mensen er dan komen. De één heeft dit ervaren en de ander iets anders. Maar waar is de nood, die hen dreef om hun toevlucht tot Christus te nemen? Indien die nood recht gekend wordt en onze verloren staat op ons hart gedrukt wordt, o, dan zouden wij omkomen en bezwijken, indien de Heere geen opening gaf in de levendige verzuchtingen aan Zijn genadetroon. Die openingen werkt hij van stonde af aan in de verkwikkingen uit Zijn Woord en in de bemoedigingen, die in Christus zijn. Daarin geeft Hij arme zondaren een vrijmoedige toegang tot Gods genadetroon. De zoetheid van die ervaringen zijn met geen woorden te beschrijven. O, die zoete vernederingen voor het aangezicht Gods en dat klagen van de nood, zoals dat in de harten van die ellendigen gekend wordt. Maar met dat al blijft het ongenoegzame van alles, wat er is, hen drukken, zodat zij niet kunnen sterven en God ontmoeten. Ja, aan de zijde Gods ligt het voor de hele kerk eeuwig vast in Christus.
Maar Gods kinderen kunnen geen rekensom maken en een conclusie trekken van uit de eeuwigheid. Zij hebben in Gods raad niet gestaan. En dan komt het er van hun kant op aan, dat er maar twee wegen zijn. Een weg buiten Christus naar de eeuwige ondergang; en de andere weg, die alleen Jezus Christus is en Die gekruist. En laat ik het nu eens heel eenvoudig zeggen, zoals het in de harten van die bekommerden leeft. Zij zeggen: Met alles, wat wij ervaren hebben staan wij buiten Christus. Indien wij niet overgeplant worden voor het medeweten van ons eigen hart, o, dan schiet alles te kort. Wat vloeit daaruit voort? Het kennen van onze nood, want wij staan in een onverzoende betrekking met God. En als wij zo sterven moeten, dan zullen wij het zwaarste oordeel ontvangen; want wij zijn nabij gekomen en toch eeuwig buiten.
Welke raad moeten wij u dan geven? Vraagt dan veel om de ontdekkingen van de Heilige Geest, opdat u vrijmoedig moogt toegaan tot die Hogepriester, Die gekomen is om zondaren met God te verzoenen. Dan gaan de gebeden van Gods kerk op van het Gouden Reukaltaar voor Gods aangezicht. De Heere geve dat biddende leven. Mochten wij maar niet rijk zijn in onszelf, maar vele behoeften hebben om de Heere gedurig aan te roepen. Daar liggen de vorderingen op de weg des levens en dan wordt de zaligheid ons nader, dan toen we eerst geloofden. Het is de Kerk Gods beloofd, dat zij in zal gaan in het koninkrijk der Hemelen, maar door vele verdrukkingen. Daar zijn de verdrukkingen in het vlees; tegenheden in de wereld; verdrietelijkheden in haar leven, zodat zij zegt: mijn ziel is der tegenheden zat. Maar het zijn de wijze bedoelingen en wijze leidingen des Heeren om haar uit te drijven naar Hem, opdat zij met haar noden voor Zijn aangezicht zal verschijnen. God wil Zijn volk onderwerping leren aan Zijn wil; en dan kan het wel eens zo worden, dat de Heere een gang houdt met Zijn volk, waarin vlees en bloed gekruisigd worden. Hij wil immers het Alles voor Zijn volk wezen. Hij wil, dat het hart van Zijn volk naar Hem uitgaan zal om hier met Hem gemeenschap te hebben en het met God eens te zijn in voorspoed en tegenspoed. Ik weet het wel: dat gaat tegen vlees en bloed in. Dat is een onmogelijke zaak om die te betrachten.
O, die strijd, die Gods volk van binnen heeft! Maar zo moet het geoefend worden om in zijn diepe vernedering de Heere te zoeken en gedurig meer en meer in het gebed aan Zijn voeten te liggen. God wordt verheerlijkt, wanneer wij onszelf verliezen en ook het schepsel uit het oog verliezen, zodat onze sterkte in de Heere en onze vrijmoedigheid in de toenadering tot Hem

toeneemt. Daar liggen de dankzeggingen van het volk van God, wanneer het zegt: Ik dank U Heere, dat Gij toornig op mij geweest zijt. Daar ligt de erkenning van Zijn grote naam.
Ach, dat de Heere de nood van Zijn kerk op het hart van Zijn kinderen binde. O, volk des Heeren, denk, denk toch veel aan de noden van Gods Kerk, ook in ons vaderland. Draag Gods knechten toch in de verzuchtingen in uw binnenkamer; smeek de Heere voor hen om de ontdekkingen van de Heilige Geest, opdat zij spreken mogen naar het hart van Jeruzalem. En laat er ook in onze harten zijn de ootmoedige erkentenis van Gods grote Naam in de blijdschap en de verheuging van ons hart, opdat de Heere heerlijk worde tot onze zaligheid.
O, volk, dat zal wat zijn: God zoekt Zijn eigen eer, maar die sluit onze zaligheid in. Hier zijn de gelovige verenigingen met Hem bij ogenblikken, maar straks zullen wij God Drieenig eeuwig loven en Hem eer en dankzegging toebrengen, Die op de troon zit en het Lam, Dat ons Gode gekocht heeft met Zijn dierbaar bloed. Amen.

Van de aanspraak des Gebeds

ZONDAG 46

Psalm 73: 13.
Lezen: 1 Petrus 1.
Psalm 89: 12 en 15.
Psalm 81: 12.
Psalm 25: 3.

Geliefden,
Het heeft God behaagd Adams zonen en dochteren, die zich tot hun eeuwig verderf van Hem hebben losgescheurd en wie diensvolgens Gods volheerlijk Wezen een verterend vuur is en een eeuwige gloed, bij Wie de zondaar niet wonen kan, weer tot hun zaligheid in Zijn gemeenschap te doen ingaan. Daartoe bracht Christus eerst in de dood het offer, dat Gods geschonden recht volkomen voldeed, om daarna, op grond van die voldoening onze menselijke natuur naar ziel en lichaam in de hemel in te brengen. Zo is in Christus de kloof geheeld, die door de zonde geslagen is. Hij is de Weg, waardoor de zondaar met God in de gemeenschap komt, die hem ter zaligheid is; eens volmaakt in heerlijkheid, maar ook reeds hieraan deze zijde van het graf door het geloof. De zielzaligende gemeenschap nu, wordt beoefend in het gebed; in de dankzegging van des Heerén driemaal heilige Naam, zowel als in het aanroepen van Hem om al onze tijdelijke en geestelijke noden Hem op te dragen.
Het gebed is de weg, waarlangs de zondaar tot God komt, En van dat komen tot de Allerhoogste heeft Christus Zelf gezegd, dat het geschiedt alleen in geloof met kinderlijke vrijmoedigheid. Die tot God komt moet geloven, dat Hij is, en een Beloner is dergenen, die Hem zoeken. Alle harde gedachten van God, die ons van nature zozeer eigen zijn, dewijl wij vol slaafse vreze zijn, moeten dus uit onze ziel gebannen worden, zullen wij een wezenlijke gebedsoefening hebben. Waar slaafse vreze en harde gedachten van God ons bezetten, is de toegang tot God ons gesloten. Met heilige eerbied, maar ook in kinderlijke vrijmoedigheid mag Gods gekende volk tot de troon van Gods genade toegaan. Laat ons dan met vrijmoedigheid toegaan tot de troon der genade, opdat wij barmhartigheid mogen verkrijgen en genade vinden, om geholpen te worden ter bekwamer tijd.
Die vrijmoedigheid nu wil de Heere in Zijn volk verwekken door het te leren God alzo aan te spreken: "Onze Vader, Die in de Hemelen zijt."
Van die aanspraak des gebeds handelt Zondag zes en veertig van onze Heidelberger Catechismus, welke wij nu met elkaar lezen:

Vraag 120: ***Waarom heeft ons Christus geboden, God alzo aan te spreken: Onze Vader:'***
Antwoord. Opdat Hij van stonde aan in het begin onzes gebeds, in ons de kinderlijke vreze en toevoorzicht tot God verwekke, welke beide de grond onzes gebeds zijn, namelijk, dat God onze Vader door Christus geworden is, en dat Hij ons veel minder afslaan zal hetgeen, dat wij Hem met een recht geloof bidden dan onze vaders ons aardse dingen ontzeggen.
Vraag 121: Waarom wordt hier bijgevoegd: Die in de hemelen zijt?
Antwoord. Opdat wij van de hemelse majesteit Gods niet aards denken, en van Zijn almachtigheid alle nooddruft des lichaams en der ziel verwachten.

Zondag 46 handelt dus van de aanspraak des gebeds en wel zo, als die aanspraak ons

I. ***wijst op de grond des gebeds, en***
II. beoogt te verwekken een ootmoedig verwachten.

I. wijst op de grond des gebeds
De kinderlijke vreze en het toevoorzicht tot God zijn beide de grond van ons gebed, maar niet in deze zin, alsof wij onze smekingen daarop zouden neerwerpen, en op grond van onze kinderlijke vreze en van ons toevoorzieht de verhoring verwachten. Nee, zo niet, want er is ook voor het gebed geen andere grond dan Christus en Die gekruist. Hij is het altaar, vanwaar de gebeden der heiligen, door Zijn verdiensten geheiligd en Gode veraangenaamd, opgaan tot voor de troon Gods. Wij hebben geen pleitgrond in onszelf en geen grond, waarop wij ook maar één ogenblik zouden kunnen bestaan, ook niet na ontvangen genade. Dat leren Gods kinderen wel verstaan. God de Heilige Geest stoot hen meer en meer van al hun gronden af; ook van hun tranen en gebeden, waarop zij zozeer gezet waren niet alleen, maar waarvoor zij ook zoveel gingen rekenen.
Dan leren zij verstaan, dat hun gebeden geen grond hebben in al de bewegingen van hun hart, maar dat hun enige grondslag slechts blijft: *Wij hebben een voorspraak bij de Vader, Jezus Christus, de Rechtvaardige, Die ook ter rechterhand Gods zit, Die ook voor ons bidt*. In Christus alleen heeft een verloren zondaar door genade toegang tot de Vader. Als de Catechismus dan ook leert, dat de kinderlijke vreze en het toevoorzicht tot God, die de Heere in ons wekken wil, de grond zijn van ons gebed, bedoelt de Heidelberger ganselijk niet, dat wij onze grond maken moeten van die vreze en dat vertrouwen, als zou God ons daarom verhoren. Zulk een grond is ganselijk uitgesloten en door de Onderwijzer ook niet bedoeld. Maar al is en blijft. Christus alleen de Voorbidder, en Zijn gerechtigheid de grond, waarop wij onze gebeden mogen werpen, dan kan toch dat steunen op Christus niet beoefend worden met een onverschillig zelf-betrouwend, Godverdenkend, met slaafse vreze vervuld hart. Al die ondeugden zijn ook in de ziel van Gods kinderen. En als deze ondeugden de overhand hebben, is het gebed een onmogelijke zaak; ja, zij zouden soms eerder God vloeken.
Om met onze noden tot God te vluchten of om Zijn Naam te danken, is ons niet alleen van node een hechte grond buiten ons, in de voorbede van Christus, maar moet ook onze ziel door de Heilige Geest in die gestalte worden gebracht, dat zij een kinderlijke vreze en toevoorzicht tot God oefent. Die gestalte is onmisbaar; de ware bidder nadert in die gestalte, maar zich verlatend op Christus. Welnu, waarin kenmerkt zich het ware gebed? Wat zal als het ware in de gestalte van de bidder de grond des gebeds zijn?
Beide de kinderlijke vreze en het toevoorzicht tot God, gelijk de Catechismus het uitdrukt. Die vreze en dat vertrouwen nu wil God verwekken. Hem is deze gestalte welgevallig; en niets is ons meer betamelijk, dan te wandelen in kinderlijke vreze en stil betrouwen op Hem. *Een zoon zal de vader eren en een knecht zijn heer; ben ik dan een vader, waar is Mijn eer? en ben Ik een heer, waar is Mijn vreze? zegt de Heere der heirscharen.* Die kinderlijke vreze zij het, die in het gebed spreekt.
Bidden is spreken tot God, niet tot de mensen; ook niet tot die mensen, met wie of voor wie wij bidden. Steeds eist het gebed daarom, dat de bidder in hart en gedachten zich bepale tot het aanbiddelijk Opperwezen. Ach, hoe menigmaal zwerven onze gedachten elders en is ons hart ook onder het bidden vol van aardse dingen. Waarlijk, wij weten niet te bidden, zoals het behoort. Heilige schaamte moet ons aangezicht wel bedekken; dat wij de keren wel zouden kunnen tellen, dat onze ziel geheel vervuld was van de indruk van Gods tegenwoordigheid. En

toch van Zijn heilige tegenwoordigheid wil de Heere ons doordringen, als Hij in het gebed, dat Hij Zelf Zijn jongeren geleerd heeft, ons God de Heere doet aanspreken. Die aanspraak moet ons wel leren, van stonde af aan ons te gevoelen in de tegenwoordigheid des Heeren. De Bijbelheiligen hebben daarvan bij herhaling de duidelijkste getuigenissen gegeven. *Doe mij, zo sprak David, uw goedertierenheid in de morgenstond horen, want ik betrouw op U. Maak mij bekend, de weg, die ik te gaan heb, want ik hef mijn ziel tot U op.* En om niet meer te noemen, ook Jeremia is ons ten bewijs. In Klaagl. 3: 41 toch zegt Hij: *Laat ons onze harten opheffen tot God in de hemel.*

Ons gebed mist het allereerste kenmerk van het ware bidden en het is lippenwerk of hoogstens het opheffen der handen en der ziel, zo wij God niet voor ons stellen. Hoe schoon onze woorden dan ook zijn, het gemis van de levende indruk, dat wij in de majestueuze tegenwoordigheid des Heeren HEEREN zijn, maakt het gebed waardeloos. Wat worden gebeden dikwijls lang gerekt; wat wordt in huisgezin en gezelschap en kerk menigmaal alles en alles er bijgesleept, terwijl de afdruk op de hoorders zoek is, omdat de bidder in eigen hart niet is vervuld van het besef, dat hij tot God nadert. Alle eerbied raakt zoek.

Er zijn mensen, - zo ongeveer zegt Comrie - die God vertellen, hoe het moet, alsof God niet weet, wat godsdienst is. Zie, dat is de vrucht ervan, als wij niet beseffen tot God te spreken, dat de kinderlijke vreze niet, in oefening is, noch het vertrouwen op God, dat onze ziel zich op Hem zou doen verlaten. Er is ook een slaafse vrees, een bang zijn voor God. De slaafse vrees is een gevolg der zonde. De duivelen geloven ook, dat er een God is en zij sidderen. De kinderlijke vreze daarentegen, waarvan de Catechismus hier spreekt, is vrucht van die liefde Gods, die Hij in de harten van Zijn volk heeft uitgestort. Zij is ootmoedig en teder, terwijl de Heere de belofte der verzorging van alle noden aan diegenen schenkt, die Hem vrezen. Die Hem vrezen hebben geen gebrek.

Aan die kinderlijke vreze ook is het zich verlaten op de Heere onafscheidelijk verbonden; gelijk een kind zich verlaat op de vader, en op Hem vertrouwt in de grootste noden, zo zal ook de ziel, die met kinderlijke vreze voor God mag bezet zijn, in het gebed een toevoorzicht tot God hebben, welke nood ook drijven moge. Bij de ware bidder zijn alle toevluchten buiten God afgesneden. Slechts God en God alleen is Hem geworden de toevlucht zijns harten. Bezwijkt mijn vlees en mijn hart, zo is God de rotssteen mijns harten en mijn deel in eeuwigheid. Dit deed Hizkia in zijn grootste krankheid, toen Davids troon dreigde afgesneden te worden, piepen gelijk een kraan of zwaluw en kirren als een duif: *O, Heere, ik word onderdrukt; wees Gij mijn Borg.*

Wat mist de mens van nature toch dit alles. Hij kent de kinderlijke vreze niet. Hij mag tot zijn God roepen in tijden van nood, gelijk de scheepslieden op Jona's schip, maar zijn ziel leerde nimmer in ware ootmoed voor God buigen. Beven doet hem zijn consciëntie in het bewustzijn van de straf, die volgen moet naar Gods recht, maar hij viel nimmer aan de voeten Gods om zijn Rechter om genade te bidden. Hij is vol slaafse vreze en mist de kinderlijke vreze, welke alleen tot God doet naderen in plaats van Hem te ontvluchten. Och, dat de ure voor ons mocht aanbreken, eer de tijd der genade zal zijn heengegaan, dat wij in ware boetvaardigheid de Heere mochten zoeken, terwijl Hij te vinden is.

Wij zouden voor tijd en eeuwigheid een toevlucht hebben en in alle nood ons mogen verlaten op de Almachtige, Wiens hand alleen verlossen kan en Die op het noodgeschrei van de Zijnen grote wonderen doet. De Heere is nabij allen, die Hem aanroepen, allen, die Hem aanroepen in waarheid. Maar dan moet ook iets van die kinderlijke vrees en van dat zich-op-God-verlaten beoefend worden. Dit maakt de weg van de ware bidder zo nauw voor vlees en bloed. Hoe menigmaal betrouwen wij op onszelf en op andere schepselen en op omstandigheden,

waardoor onze ziel niet komen kan tot het zich verlaten op de Heere alleen. Moet dan dikwijls het water tot de lip toe stijgen, opdat wij bekennen zullen, dat onze leunsels rietstaven zijn, die onze hand doorboren? Wil God dan niet menigmaal in Zijn liefdesleidingen het zo maken, dat geen grond meer voor ons overbleef, opdat wij ons op Hem zouden werpen met geheel ons hart?

De vrouw, die tot Christus kwam, had vele medicijnmeesters gehad, maar in plaats van bate gevonden te hebben, had zij veel van hen geleden en was zij achteruitgegaan in plaats van beter te worden. En toen, toen niets meer baten kon, toen ook haar geld was verteerd, toen geen raad meer werd gevonden, toen kwam zij tot Christus om de zoom van Zijn kleed aan te raken. Dit was dan ook genoeg. Ja, volk van God, het is genoeg op Christus u te verlaten, als alles u ontzinkt. God is die nooit beschamende toevlucht van de Zijnen. O, dwazen die wij zijn, eigengerechtigde en weerbarstige schepselen, die voor God niet willen buigen. Moge meer en meer alles ons ontvallen, wat niet redden kan, opdat onze hulp zij in de Naam des Heeren, Die de hemel en de aarde gemaakt heeft. De toegang tot Gods genadetroon is alleen open voor een volk, dat door genade zijn betrouwen op de Heere stelt.

En hoe wil Christus in de Zijnen die kinderlijke vreze en het toevoorzicht tot God verwekken door hen God te doen aanspreken als "Onze Vader." Hij wil in die aanspraak ons leren, welk een vrije omgang Hij voor de zondaar met God verwierf, een omgang met God als een kind met Zijn Vader, omdat God in Christus Zijn uitverkoren volk tot een Vader geworden is en als een Vader ermee wil handelen. Veel minder, dan een aards vader het nodige ontzegt, zal de eeuwige Verbondsgod Zijn volk onthouden, wat het behoeft. Zou dan Gods volk in elke nood en met elke behoefte, voor de tijd en voor de eeuwigheid, niet vrijmoedig mogen toegaan tot de troon der genade? Christus Zelf legt de grond voor die toegang n.l. daarin, dat God onze Vader door Christus geworden is, en dat Hij ons veel minder afslaan zal hetgeen wij Hem met een recht geloof bidden, dan onze vaders ons aardse dingen ontzeggen.

God onze Vader geworden! Voorwaar geen kleine weldaad. Eens gold het van de mens, toen hij nog beelddrager Gods was in de staat der rechtheid: Adam de zoon van God. Maar die gelukzalige liefdesverhouding verdierf de mens in moedwillige afval; zelf onttrok Hij Zich aan het vaderhart Gods en werd een voorwerp van Gods toorn. Gelijk de verloren zoon ging Hij heen. Maar o, die onuitputtelijke liefde Gods naar Zijn vrijmachtig welbehagen. God zocht Adam en met hem zovelen van zijn geslacht, als Hij Zich ten doel stelde om hun tot een God en Vader te zijn.

Dat kon buiten de verheerlijking van Gods deugden niet om; zo ontsloot dan ook God Zichzelf die enige weg in Zijn eniggeboren Zoon. Door Christus wil Hij zijn en is Hij geworden de Vader Zijns volks. Dat heeft Hij reeds Zijn Israël betuigd onder de oude bedeling. Tot dat volk in zijn geheel sprak God door Mozes: *Is Hij niet uw Vader, Die u verkregen, Die u gemaakt en u bevestigd heeft? Ook door Maleachi wil Jehova Zijn volk op de kinderplicht wijzen, als Hij spreekt: Ben Ik dan een vader, waar is Mijn eer? en ben Ik een heer, waar is Mijn vreze? zegt de Heere der heirscharen tot U, o, priesters, verachters Mijns Naams*! En Jesaja roept het uit: *Gij zijt toch onze Vader, want Abraham weet van ons niet en Israël kent ons niet, terwijl het volk erkent: Gij, o Heere, zijt onze Vader, onze Verlosser van ouds af is Uw naam*. Zo wilde God zelfs door de dienst van de wet heen Zijn volk de grootheid van Zijn eeuwige liefde tonen. Maar veel duidelijker is die weldaad ontvouwd in de betere bedeling van het Nieuwe Testament. Niet in het algemeen tot een volk in zijn geheel, maar voor de persoon van een ieder, die door het geloof het mag omhelzen, staat geschreven: *Zovelen Hem aangenomen hebben, die heeft Hij macht gegeven kinderen Gods te worden.* Ook in de toekenning van het kindschap Gods gaat het nieuwe verbond het oude te boven. Deze Geest getuigt met onze

geest, dat wij kinderen Gods zijn. Dat wil niet zeggen, dat het kindschap zou wortelen in onze geloofsverzekering; of anderzijds, dat allen onder het nieuwe verbond tot de volle verzekering komen. Elke geborene in Sion is God tot een Vader geworden; en een elke nieuwgeborene openbaart van stonde aan de kinderlijke eigenschappen in het hongeren naar Gods gemeenschap en het zoeken van Gods volk.
Daarin is hij kenbaar naar Gods Woord. *Die uit God geboren is, heeft lief degenen, die uit God geboren zijn*. Hij is Voorwerp van Gods liefde. Hij heeft de aanneming tot kinderen verkregen; hij is erfgenaam. Maar het is een tweede weldaad hiervan het bewustzijn door het geloof te mogen verkrijgen. Velen schijnen helaas aan die geloofsverzekering geen béhoefte te hebben. Zij hebben genoeg aan een omzetting in hun leven; zij concluderen hun deelgenootschap aan de goederen van het verbond uit hetgeen geweest is. Zij zijn rijk, terwijl het ontdekte volk zich arm gevoelt. Is het niet een droeve toestand, waarin velen zich bevinden, dat heilige verlegenheid der ziel om Christus en Zijn weldaden gemist wordt? Zijn velen niet gerust zonder iets anders te kennen, dan enige beroeringen der consciëntie, die gestild werden door een gebed en een traan en een psalmversje? Zal hun rust geen valse rust zijn? Waar is anders de worsteling om Christus te gewinnen?
Kom, wees eens eerlijk: waar is het lopen in de loopbaan om de prijs? Het arme zondaarsleven is zoek. Zij zijn nog sterker verzekerd, dan een bevestigd Christen, al missen zij voor zichzelf alle hechte grondslag. Zeg mij, is dat leven recht? Immers neen. Hier moet Christus Zijn kerk wel verwijten: *Gij zijt rijk en verrijkt en meent geens dings gebrek te hebben, en gij weet niet, dat gij zijt, ellendig en jammerlijk, en arm, en blind en naakt*. God drijft van alle gronden af. Hij doet onder Zijn bearbeiding Zijn volk wel ervaren, dat alles, wat ondervonden is, geen grond kan zijn om voor God te bestaan. En die ervaring doet naar Hem zoeken en laat geen rust vóór wij God in Christus gevonden hebben tot ons deel. De geborenen in Sion zijn kinderen Gods. Zij zijn rijker, dan duizend werelden zouden kunnen bevatten en wat zij in hun hart hebben, willen zij voor niets ter wereld missen. Maar toch zijn zij zo arm in zichzelf. Zij zijn gelijk een pasgeboren kind, dat zowel als de meerderjarige zoon erfgenaam is, maar het is zich de rijkdom der erfenis onbewust. En zelfs bij de hoop, die de ziel op Christus verkrijgt, blijft er nog zulk een schuchterheid. God onze Vader te noemen, dat is zo groot.
God onze Rechter, dat hebben de levendgemaakten wel geleerd. Maar God onze Vader, dat kan alleen door het inzijn in Christus. En waar het bewustzijn en de toe-eigening daarvan ontbreken, blijft de ziel ook voor de weldaad van het kindschap staan. Zouden wij niet klagen in onze droeve tijden, gelijk Gomde in zijn dagen reeds deed, dat slechts weinigen van Gods kinderen tot die volle weldaad geraken mogen? En toch de liefde dringe ons niet eer te rusten. Het worde niet alleen zo, dat de verloren zoon tot zichzelf komt, maar dat hij ook opstaat en tot zijn vader gaat, en aangenomen wordt als des Vaders kind.
Voorwaar, het volk is gelukzalig, dat de Heere tot zijn Deel heeft. Maar toch, dat bewustzijn door het geloof, hoe groot ook, is niet de grond van het kindschap. Die grond ligt in God, in de genadige aanneming, en hoe bestreden Gods kinderen ook mogen zijn, God riep ze uit de duisternis tot Zijn wonderbaar licht, en eigende ze, en nam ze tot Zijn kinderen aan, en wil nu in hun hart werken die vrije toegang met al hun noden, dat ze Hem als hun Vader zullen aanroepen. Hij zal ze veel minder afslaan, hetgeen zij Hem met een recht geloof bidden, dan onze vaders ons aardse dingen ontzeggen. Wat vader zal zijn zoon, als deze hem bidt om brood, een steen geven? Zou dan God Zijn kinderen ontzeggen, wat zij van Hem door het geloof begeren? Hun onthouden wat zij tot Zijn eer in de vervulling van hun noden behoeven? "Die ook Zijn eigen Zoon niet gespaard heeft, maar heeft Hem voor ons allen overgegeven; hoe zal Hij ons ook met Hem niet alle dingen schenken?" "Kan ook een vrouw haar zuigeling

vergeten, dat zij zich niet ontferme over de zoon haars buiks?" Kan dat? Och, er zijn ontaarde moeders! Maar de liefde Gods gaat de tederste liefde op aarde verre te boven en faalt nooit. "Ofschoon deze vergate, zo zal ik toch U niet vergeten."
Kom volk, sla de vleugelen des gebeds uit. Arme verlegen ziel, bij God is een volheid om u te verzadigen. Klaag vrij uw nood aan Hem, Die vijanden met Zich verzoent. Zeg vrij, liet. God u eens vergeefs roepen? In wat nood u ook verkeerde, hoe ontrouw u ook handelde, uw gehele levensweg overzien, al uw ellenden, uw verdriet, uw moeite nog eens opgeteld, kwam u ook maar eens vergeefs, als u het op God alleen moest doen aanlopen? Maar nee, met de kerk moet u uitroepen:

Die nimmer mij heeft afgewezen,
noch mijn gebed gehoor ontzeid.

Ware meer dat kinderlijk, ootmoedig roepen ons deel; dat komen als een verlorene in onszelf; om op niets anders te steunen, dan op Christus alleen, opdat Gods Vaderlijke, onveranderlijke liefde, waarmee Hij de Zijnen eeuwig lief heeft, in ons worde gesmaakt en ons moge doen roepen: "Onze Vader, Die in de hemelen zijt."
Wat zou ons dat een gemeenschap doen oefenen met geheel de kerk Gods. Onze Vader! Dat gaat altijd door, het leven doet de ziel gemeenschap hebben met al Gods volk en in de levende gebedsoefening is een erkennen van de weldaden, die wij met dat volk in Christus deelachtig zijn.
De ware bidder gelooft niet voor zichzelf alleen, noch smeekt voor zich alleen. De noden der ganse kerk draagt hij ook mee. Ja, de voorbeelden zijn er wel, dat zo bijzonder de noden van anderen op het hart gebonden werden, ook al hoorde men van de omstandigheden niet, dat wij niet kunnen loslaten in de zielsworsteling voor onze metgezellen. Gods kinderen zijn geen enkelingen; zij vormen een geestelijke gemeenschap; samen even arm en ellendig; allen rijk, alleen in God. Voor en met elkaar des Heeren aangezicht zoeken, want Hij is onze Vader.

II. Deze aanspraak des gebeds verwekt in de tweede plaats een ootmoedig verwachten.
De kinderlijke betrekking, waarin de Heere Zijn volk plaatst tot Hem, verwekt een vrijmoedige toegang tot de troon der genade. In die kinderlijke betrekking is de oefening van het oprecht geloof, en een familiare omgang met de levende God. Was er onder Gods volk meer de geloofsverzekering; mocht het ook in levendiger geloof wandelen, het zou meer in deze vrijmoedigheid delen. Indien in één opzicht, dan wel komt hier uit welk een schade onze ziel lijdt in het gemis van de vastheid en van het bewustzijn van het geloof en in de dorheid, waarin wij menigmaal en soms zo lang verkeren. De onuitsprekelijke rijke weldaden van het Verbond der Genade, blijven ons veelal bedekt, en ongebruikt ligt het grote voorrecht, dat der kerk is verworven. God is ons als een vreemde, en zo geheel in strijd met die betrekking, die de Heere in genade wrocht, maken wij misbaar, als wij aan God gedenken. Hoe anders is toch het leven, dat naar God haakt, en Zijn gemeenschap zoekt; en in alle noden bij Hem schuilt. "Heere, maak mij levendig naar Uw Woord," zo mochten wij wel gedurig zuchten, opdat wij in kinderlijke vreze, verre van de zonde, met heilige vrijmoedigheid voor Gods aangezicht zouden wandelen, gelijk van Henoch is geschreven; en gelijk Abraham een vriend Gods genaamd is.
En toch die vrijmoedige, kinderlijke omgang met God blijft steeds gekenmerkt in heilige eerbied. De Heere leert ons dit, door in de aanspraak van het gebed toe te voegen: "Die in de hemelen zijt."

Dienovereenkomstig spreekt de Catechismus in vraag 121: "Waarom wordt hier bijgevoegd: "Die in de hemelen zijt"? "Opdat wij van de hemelse Majesteit Gods niet aards denken en van Zijn almachtigheid alle nooddruft des lichaams en der ziel verwachten."
De aanspraak des gebeds wijst dus niet alleen op de grond des gebeds, maar ook op een ootmoedig verwachten van Zijn weldaden. Daarom moeten wij niet aards denken van de hemelse majesteit Gods. Maar daarvan zijn wij vol. Dit is het formele kwaad van de heiden: "Hij plant een olmboom en de regen maakt die groot. Dan is het voor de mens om te verbranden, dan neemt hij daarvan en warmt er zich bij; ook ontsteekt hij het en bakt er brood bij; daarenboven maakt hij er een god van, en buigt zich daarvoor."
En toen ons bij de behandeling van de heilige wet, des Heeren werd ontvouwd wat afgoderij is, is ons wel gebleken, dat de heidenen niet alleen afgodendienaars zijn. Het is onze van God vervreemde natuur eigen, van God te denken, dat Hij ten enenmale is als wij. Bij de volharding in de dienst der zonde roepen wij onbeschaamd: "De Heere ziet het niet en Hij merkt het niet"; en in onze eigenwillige godsdienst menen wij voor God te kunnen bestaan, omdat wij aards denken van Hem. Zijn volmaakte heerlijkheid weegt op onze ziel niet; Zijn recht veroordeelt ons niet; wij rekenen met de ware God niet. Onze ziel zou ineenkrimpen, zo maar iets van de hoogheid Gods ons voor ogen stond.
Ook de sleurgebeden van Gods kinderen zouden in hun aangezicht getuigen; ook het gebrek aan eerbied, dat zelfs in woord en houding zo dikwijls spreekt, bewijst wel, hoe aards wij denken van de hemelse majesteit Gods. Zouden wij zo oneerbiedig tot een aards vorst durven spreken, gelijk sommigen gewoon zijn in hun gebeden tot God te doen? Is dit dan geen bewijs dat we geen besef hebben van Gods Majesteit? Of meent u, dat wij, om iets te noemen slechts, ons hoofd op de armen zouden leggen, of ons tot slapen zetten onder het gemeenschappelijk gebed, als één indruk in ons was, dat wij in het gebed tot God naderen? Het gemis der zielsverootmoediging spreekt zelfs in het uiterlijke.
Stel daartegenover nu eens de oprechte uiting van Gods volk. Het volk Israël, dat de Rotssteen zijns heils roemt, wekt zich op: "Laat ons Zijn aangezicht tegemoet gaan met lof, laat ons Hem juichen met psalmen. Want de Heere is een groot God; ja een groot Koning boven alle goden." Zou dan in onze ziel niet een afdruk van de hoogheid Gods zijn, als wij tot Hem naderen?
Zelfs Abraham, de vader der gelovigen, de gunstgenoot des Heeren, buigt in zulk een diepe eerbied voor God, dat hij in de sterke oefening van het geloof, waarvan zijn gebed voor het behoud van Sodom en Gomorra getuigt, bij herhaling zijn nietigheid uitroept: "Zie toch, ik heb mij onderwonden te spreken tot de Heere, hoewel ik stof en as ben," zo zegt hij. En tot tweemaal toe pleit hij in diepe ootmoed: "Dat toch de Heere niet ontsteke, dat ik spreke." Ook Jobs gestalte getuigt van die vernedering juist bij de grootste genade hem geschonken. "Met het gehoor der oren heb ik U gehoord, maar nu ziet u mijn oog. Daarom verfoei ik mij, en ik heb berouw in stof en as."
Stof zijn wij; nog minder, wij zijn as. En die nietige, zondige, de hel waardige mens, nadert tot de levende God, Die de hemel heeft tot Zijn troon en voor Wie de engelen, het aangezicht bedekkend, uitroepen: "Heilig, heilig, heilig is de Heere der heirscharen." Dat onze ziel zich heffe naar omhoog. Daar boven wolken en sterrenhemel, die God Zich formeerde tot Zijn woning; daar in die gewesten der eeuwige heerlijkheid, heeft de Heere Zijn troon bevestigd en Zijn koninkrijk heerst over alles. Hij is de God der goden, voor Wie eens alle knie zal gebogen worden. Bij Zijn heerlijkheid verbleekt de schitterendste glans van de machtigen der aarde. Voor de hemelse majesteit zal niemand bestaan. Een verterend Vuur is God en een eeuwige gloed, bij Wie de zondaar niet wonen kan. Wat meent u, dat het bidden mag genoemd, als u enkele woorden prevelt? Als wij stout en verheven voor Gods aangezicht ons stellen? Als

gemist wordt dat waarachtig buigen in het stof, uit welke diepte wij God aanroepen als Die in de hemelen woont? Maar tot de goddeloze zegt God: Wat hebt gij Mijn inzettingen te vertellen, en neemt Mijn verbond in Uw mond?
De ware bidder verkeert in diepe verootmoediging voor God, hij buigt zich in het stof; hij kent en bekent door Gods genade zijn vloek en helwaardigheid; hij verkeert in het levend besef van de Allerhoogste, van de hemelse majesteit Gods; zo zal hij komen tot het gebed desgenen, die gans ontbloot is. En zulk een gans ontblote bidder ontvangt de toegang in Christus.
Men leze eens de kostelijke predicatie van Comrie over dit onderwerp (Psalm 102). Zo vormt het geen tegenstelling, dat men de hoogheid Gods op de ziel draagt en toch van Zijn almachtigheid alle nooddruft des lichaams en der ziel verwacht. Maar daarmee is wel gezegd, dat wij nimmer enige toegang tot God verkrijgen, dan in de gemeenschap met Christus, de Hogepriester, Die leeft om altijd voor Zijn volk te bidden. In Zijn voorbede worden de gebeden van zijn kinderen geheiligd. Hij is het altaar, vanwaar de gebeden en smekingen opgaan als een lieflijk reukwerk voor Gods aangezicht; in Hem kan, wil en zal God Zijn smekend volk horen en alle nooddruft, beide naar ziel en lichaam vervullen, welke vervulling het nooit vergeefs van Hem verwacht. Want God is machtig alle genade te doen overvloedig zijn in u, opdat gij in alles te allen tijde, alle genoegzaamheid hebbende, temt alle goed werk overvloedig moogt zijn. "Alle goede gave en alle volmaakte gift is van boven, van de Vader der lichten afkomende, bij Welke geen verandering is, of schaduw van omkering" (Jac. 1:17). Hij, de Heere, is in de hemelen. Daar is Hij, de Alomtegenwoordige, hoog boven alle heidenen; boven de hemelen is Zijn heerlijkheid. *Wie is gelijk de Heere, onze God, Die zeer hoog woont, Die zeer laag ziet, in de hemel en op de aarde?* Zou zijn volk dan vergeefs van Hem iets kunnen verwachten?
Naar ziel en lichaam vermag, maar ook *wil* Hij Zijn volk verzadigen. Geen nood, hoe klein ook, of hoe groot, valt buiten het gebed; het zij in lichaams- of in zielenoden, nooit riep Gods volk vergeefs. Maar, hoezeer is ons dan toch van node steeds weer bij de majesteit Gods bepaald te worden. Onze natuur weet niet op Hem onze verwachting te stellen. God is voor ons de laatste, tot Hem wenden wij ons als geen uitweg buiten Hem meer overbleef. Om tot Hem te komen is ons wel van node de levende indruk van Zijn majesteit, opdat wij in diepe verootmoediging, maar ook in kinderlijke vervrijmoediging van Hem alle dingen zullen afsmeken, gelijk wij zingen uit Psalm 81: 12:

Opent uw mond;
Eist van Mij vrijmoedig,
Op Mijn trouwverbond;
Al wat u ontbreekt,
Schenk Ik, zo gij 't smeekt,
Mild en overvloedig.

Bidder van het formulier, die zo ontelbare malen over Uw lippen het Onze Vader deed komen, hebt u ooit beseft, wat het betekent, dat in dit gebed geschreven is: "Die in de hemelen zijt"? Woog Gods majesteit u ooit op het hart? Of rust gij in uw vormendienst en behoort gij tot degenen, die God voor hun ogen niet stellen? Eens zult gij die majesteit Gods aanschouwen. Sluit hier het oog; grendel toe uw hart; ban God weg zover u immer kunt. Maar straks zult gij staan voor/Zijn rechterstoel, vanwaar gij niet ontvlieden kunt. God in de hemel zal u stoten in de hel. Ach, verzaak toch uw leven, uw vormendienst. Ontwaak uit uw droom. Worde het werkelijkheid voor u, dat u God aanroept, Die in de hemelen is. Zoek Hem, terwijl de toegang

tot Zijn genadetroon in Christus nog geopend is; terwijl Zijn goedertierenheid, die alle tijdelijke behoefte vervulde, u roept tot bekering; nu, nu het de welaangename tijd is, omdat verzoening en heiliging in Christus u wordt toegeroepen. *Zoek de Heere, terwijl Hij te vinden is.*

Zo mocht Gods volk komen als een verloren zondaar; als één, die de dood verdiend heeft, die voor Gods majesteit beeft, maar wie in Christus de weg der zaligheid ontsloten wordt. O, volk van God, zoek veel de levende indrukken van de hoogheid Gods in uw hart te verkrijgen. Sta naar het besef van de volmaakte deugden Gods. U zou niet rusten, voor u in Hem, in Wie die deugden zijn verheerlijkt, verzoening ontvangen had, ja, daarvan getuigenis droeg, dat u de aanneming tot kinderen verkregen had. Is het niet droevig, dat onze ziel het zo buiten de blijdschap en de rust van het geloof in Christus houden kan?

God is vrij, ook in de leiding en doorleiding van Zijn volk, al liet Hij ons klagen en roepen tot de ure van ons sterven toe. Maar toch, Zijn volk kan zich achter Gods vrijmacht niet dekken. Maar het leven staat er naar in Gods gemeenschap in te gaan, te dorsten naar God, gelijk een hert schreeuwt naar de waterstromen. Te weinig dragen wij het rechtsbesef van de hemelse majesteit Gods; te veel voeden wij in ons hart aardse gedachten van de levende God. Daarom drijft Gods recht niet uit, maar vinden wij te zeer rust in onze bevindingen. En daarom ook (moeten wij het niet met schaamte bekennen?), daarom is er zo weinig leven in onze harten.

Moge de hoogheid Gods, Die in de hemelen is, ons de zonde gedurig doen haten; ons aanwakkeren, opdat wij van het bed der zorgeloosheid opstaan om onze Liefste te zoeken; opdat het ons leven zij: "Het is mij goed nabij God te zijn." Het moet ons gedurig verootmoedigen, dat wij niet anders doen, dan God vergeten. Maar Hij vergeet ons niet. Zijn liefde is onveranderlijk; vermindert ook niet door onze koelheid. Van eeuwigheid heeft Hij de Zijnen lief en Hij wil hun een Vader zijn in Zijn eniggeboren Zoon. Wie zal die liefde ooit peilen? Zij zocht ons in onze doodsstaat en maakte ons levend; zij vervulde ons hart meermalen tot dronken worden toe; zij redde ons uit alle nood; zij vervulde al onze nooddruft.

Kom, volk, op de knieën in het stof! En zo Hem aanroepen als "Onze Vader, Die in de hemelen zijt." Daar, daar is Zijn troon, daar is ook het huis des Vaders, waarin vele woningen zijn en waar ons plaats bereid is, opdat wij eens eeuwig in Zijn heerlijkheid zullen ingaan. In alle wegen, die Hij ons leidt, bij alle druk, die over ons heengaat; in alles wat ons naar ziel en lichaam treft, in leven en in sterven zij de Heere ons een God van ontferming, van Wie onze ziel moge getuigen:

Geen vader sloeg met groter mededogen
Op teder kroost ooit zijn ontfermend' ogen,
Dan Isrels Heer' op ieder, die Hem vreest;
Hij weet, wat van Zijn maaksel zij te wachten,
Hoe zwak van moed, hoe klein wij zijn van krachten,
En dat wij stof, van jongsaf, zijn geweest.

Amen.

De heiliging van Gods Naam

ZONDAG 47

Psalm 138: 1.
Lezen: Psalm 33.
Psalm 69: 12 en 14.
Psalm 89: 8.
Psalm 66: 3.

Geliefden,
De u voorgelezen Psalm is, naar de beste uitleggers menen, een Psalm van David. Eén van de voorname argumenten is, dat deze psalm, wat zijn inhoud betreft, één geheel vormt met Psalm 32, waarin koning David het grote heil bezongen heeft van de rechtvaardigen: *welgelukzalig is hij, wiens overtreding vergeven, wiens zonde bedekt is.* En dan gaat David in Psalm 33 voort met een opwekking aan de rechtvaardigen om zich te verblijden in de Heere vanwege de betoning van Zijn almacht in het rijk der natuur, in Zijn daden van onderhouding, medewerking en regering. Maar ook, en bovenal, een opwekking om zich te verlustigen in die God, Die voor het volk, dat Hij Zich ten erve verkoren heeft, een God van zaligheid is; een Hulp en een Schild; de Redder van de dood; de Behouder van zijn leven. Zo lezen wij dan in vers 12: *Welgelukzalig is het volk, welks God de Heere is.* Een zaligspreking van het volk des Heeren. Niet de gekroonde hoofden en regeerders der wereld worden zalig gesproken; niet de schilden van de machtigen der aarde; niet de priesters onder het volk Israël; niet dat volk Israël zelf, dat in zijn nationale ondanks roemde Abraham tot een vader te hebben. Maar welgelukzalig het volk, welks God de Heere is.
Een volk is een staatkundige gemeenschap van mensen onder één hoofd met één taal; bestuurd door één wet; en in het genot van dezelfde voorrechten. Zo heeft God Zich één volk ten erve verkoren. Een volk, geregeerd door één Hoofd, de verheerlijkte Middelaar aan de Rechterhand van de Vader; sprekende één taal, de tale Kanaäns, door de Heilige Geest geleerd; bestuurd door één wet, het Woord van de Levende God, dat een richtsnoer is voor zijn leven en wandel; genietende dezelfde voorrechten, de goederen van het genadeverbond, het door zijn Hoofd verworven; dat goed, dat God heeft weggelegd voor degenen die Hem vrezen. Dat volk heeft God Zich ten erve verkoren in de stilte der nooitbegonnen eeuwigheid. Want Hij heeft ons uitverkoren in Hem voor de grondlegging der wereld, een volk geschapen in Christus Jezus tot goede werken; een volk, dat in de kracht Gods bewaard wordt tot de zaligheid. Van dat volk is God de Heere; Jehovah, de God des eeds en des verbond, Die Zich aan dat volk geopenbaard heeft als: *Ik zal zijn, die Ik zijn zal.* Hij is de Onveranderlijke en Getrouwe, die nooit één van Zijn goede woorden, die Hij ooit voor dat volk heeft gesproken, doet op de aarde vallen. *Want Ik de Heere word niet veranderd; en daarom zijt gij, o kinderen Jacobs, niet verteerd.* Dat volk heeft Hij Zich ten erve verkoren. Waartoe?
Om Zich daarin eeuwig te verheerlijken in de deugd van Zijn Goddelijke barmhartigheid. Heeft Hij niet Zelf gesproken: *Ik heb Mij een volk geformeerd, en dat zal Mijn lof verkondigen*? Hij zal Zich eeuwig in Zijn volk verheerlijken. Gods erve is Zijn heerlijkheid. Maar ook dat volk zoekt door genade de verheerlijking Gods, welke het liever is, dan zijn eigen zaligheid. Het is God Zelf, Die in Zijn volk werkt de heilige begeerte naar de heiliging van de Naam Gods. Zoals dan ook Christus Zijn Kerk heeft leren bidden: *Uw Naam worde*

geheiligd. Van deze eerste bede van het gebed des Heeren staat ons te handelen volgens de verklaring, ons gegeven in zondag zeven en veertig.

Vraag 122: ***Welke is de eerste bede?***
Antwoord. Uw naam worde geheiligd. Dat is: Geef ons eerstelijk, dat wij U recht kennen en U in al Uw werken, in welke Uw almachtigheid, wijsheid, goedheid, gerechtigheid, barmhartigheid en waarheid klaarlijk schijnt, heiligen, roemen en prijzen; daarna ook, dat wij al ons leven, gedachten, woorden en werken, alzo schikken en richten, dat Uw Naam om onzentwil niet gelasterd, maar geëerd en geprezen worde.

Deze Zondagsafdeling spreekt van de verheerlijking Gods, gezocht door de bidder om de heiliging van Gods Naam. Laat ons nader letten op de volgende zaken:
I. ***wat onder de Naam Gods te verstaan zij;***
II. wat de bidder om de heiliging van deze Naam begeert; en
III. waarvoor die bidder vreest.

I. Wij verstaan door de Naam Gods het Goddelijk Wezen Zelf.
Wat de bidder begeert is dit, dat Hij Gods Naam heiligen, roemen en prijzen moge in al zijn werken, beide in natuur en genade. En wat de bidder vreest is de ontheiliging van Gods Naam door af te wijken van Gods geboden, waarom hij bidt: *Geef dat wij al ons leven, gedachten, woorden en werken, alzo schikken en richten, dat Uw Naam om onzentwil niet worde gelasterd, maar geëerd en geprezen wordé.*
In de vorige Zondagsafdeling is de aanspraak van het gebed behandeld: *Onze Vader, Die in de hemelen zijt*. In de verklaring van deze aanspraak heeft de Onderwijzer ons geleerd, dat de Heere van stonde af aan in het begin onzes gebeds kinderlijke vreze en toevoorzicht tot God verwekken wil, opdat wij tot God komen, gelovende, dat Hij is, en een Beloner is dergenen, die Hem zoeken.
Ik zal over de vraag, of het een onbekeerd mens betaamt het Onze Vader te bidden, thans niet breed handelen. U moet Smytegelt maar eens lezen, die er iets van zegt in zijn Catechismus. Ik heb kortgeleden reeds opgemerkt, dat u wel zou kunnen vragen of een onbekeerd mens nog zingen mag, wat in de Psalmen staat, omdat de psalmen toch de Kerk Gods gelden. Mag een onbekeerd mens wel de antwoorden leren, wanneer bijvoorbeeld in onze Catechismus geleerd wordt, *dat het mijn enige troost is in leven en sterven, dat ik naar ziel en lichaam niet mijn, maar mijns getrouwen Zaligmakers Jezus Christus eigen ben*? U gevoelt het tenslotte zelf wel, waar wij terecht komen, wanneer wij zeggen: u moogt het Onze Vader niet bidden, wanneer u onbekeerd bent.
Maar waar ik de aandacht op vestigen wil is wel dit, dat wij in ons hart het bewustzijn omdragen moeten, dat, wie God tot zijn Vader aanspreekt, door het geloof een toegang in Christus moet hebben. Velen van het bekommerde volk zou u kunnen uitsluiten, zeggende: u mag het Onze Vader niet bidden. Maar laat ons hart daarop gericht zijn, gelijk wij uit deze Zondag vernemen zullen, om de Heere te zoeken en recht te leren kennen.
De Onderwijzer gaat nu over tot de behandeling van de zes beden, die het gebed des Heeren telt. Drie beden strekken tot verheerlijking Gods, en drie tot vervulling van onze nooddruft, beide naar ziel en lichaam. Zo vangt dan de eerste bede aan met deze woorden: *Uw naam worde geheiligd.*
Wij hebben reeds bij de behandeling van het derde gebod bij de betekenis van de Naam Gods stilgestaan. Ik kan dus in mijn eerste hoofdgedachte zeer kort zijn. Immers, het is ons reeds

gebleken uit de Schrift, dat door Die Naam God Zich Zelf geopenbaard heeft; dat in die Naam God Zijn Wezen ons heeft bekend gemaakt; dat het Wezen Gods in die Naam ligt uitgedrukt; dat, met andere woorden, de Naam Gods het Wezen Gods Zelf is. God heeft geen naam nodig om Hem van andere schepselen of goden te onderscheiden, die Hem gelijk zouden zijn. Dat is bij ons mensen wel het geval. De Heere is een enig God en er is niemand Hem gelijk.
Het heeft Hem behaagd Zich met verschillende namen Zelf te benoemen, welke namen niet door anderen gegeven zijn, maar waarmee Hij Zich Zelf noemt in de Heilige Schrift, opdat Hij daardoor Zich aan Zijn volk zou bekend maken, zo Hij is de enige en waarachtige God en de onveranderlijke en getrouwe Verbonds-Jehovah; de almachtige Schepper van hemel en aarde, maar ook de God der zaligheid voor Zijn volk. Vandaar dan ook, dat de Heere Zelf zei tot Jacob in zijn worsteling bij Pniël: *Waarom is het, dat Gij naar Mijn Naam vraagt?* En wederom antwoordde de Engel des Heeren, wanneer deze zich aan Manoah geopenbaard had: *Waarom vraagt gij naar Mijn Naam, Die is toch Wonderlijk*?
De Heere verheerlijkt Zich Zelf in Zijn Naam en geeft te kennen de grootheid van Zijn Naam, *zoals Hij Zich aan Mozes toonde, toen Hij deze stelde op de berg en het voor hem uitriep: Heere, HEERE God, barmhartig en genadig, lankmoedig en groot van weldadigheid en waarheid.* Hier is een zelfbenoeming Gods. Zo ligt dus in de Naam niet alleen een openbaring van het Wezen Gods. Maar bovendien ligt in de Naam Gods Zijn openbaring tot de zaligheid van Zijn uitverkorenen, opdat zij in Zijn Naam zich verheugen zullen en Zijn Naam zullen lofzeggen, opdat de Heere in hen verheerlijkt worde. Zo leert dat volk de Naam Gods kennen en wordt het zijn bede: *Uw Naam worde geheiligd.*

III. Wat betekent de bede om de heiliging van de Naam Gods?

U gevoelt wel, hoe, naar de verklaring van de Onderwijzer, de betekenis van deze bede uit de betekenis van de naam zelf voortvloeit. Uw Naam worde geheiligd, dat is: *Geef ons eerstelijk, dat wij U recht kennen*. Wij kennen God niet, ook al is het, dat wij Zijn Woord hebben ontvangen en in Zijn Waarheid zijn onderwezen. In ons hart zijn wij vreemdelingen van God, hoewel Hij elk mens, zelfs de blindste heidenen, een natuurlijke Godskennis ingeschapen heeft en bovendien een verkregen Godskennis uit de schepselen rondom ons, van welke zaken ons de apostel Paulus o.m. handelt in Romeinen 1, waar hij zegt, *dat hetgeen van God kennelijk is, in hen openbaar is; want God heeft het hun geopenbaard. Want Zijn onzienlijke dingen worden, van de schepping der wereld aan, uit de schepselen verstaan en doorzien, beide Zijn eeuwige kracht en Goddelijkheid.* De mens wordt met het bewustzijn van een Godsbestaan geboren. Vandaar is het, dat gij tot aan de uiterste einden der aarde de godsdienst vindt en godsverheerlijking aantreft, al is het, dat wij door de duisternis in ons verstand krachtens onze diepe val in Adam de enige ware God niet kennen. Die ingeschapen Godskennis wordt vermeerderd uit de schepselen buiten ons. Deze verkregen kennis gaat de ingeschapene te boven. Zover gaat die verkregen kennis, dat één van de héidense dichters gezegd heeft: Wij zijn van Gods geslacht; en hoeveel te meer zal die kennis vermeerderd worden, wanneer wij de openbaring Gods uit Zijn Woord mogen ontvangen, als de heidenen op zulk een wijze gesproken hebben; hoeveel te meer zullen wij dan een verkregen Godskennis hebben uit het Woord dat ons gegeven is.
Maar zo ik reeds opmerkte: die natuurlijke Godskennis, hetzij ingeschapen of verkregen, is ongenoegzaam ter zaligheid. Nimmer kunnen wij met ons verstand de verborgenheden Gods verstaan of recht kennen, zo Hij gekend moet worden ter zaligheid. Dat dit bovennatuurlijke kennen nodig is ter zaligheid, is duidelijk uit hetgeen de Heere Jezus zegt: *Dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen, de enige waarachtige God, en Jezus Christus, Die Gij gezonden hebt.*

Jesaja 53: Door Zijn kennis, dat wil zeggen, door de kennis van Hem, zal mijn Knecht, de Rechtvaardige, velen rechtvaardig maken. Hier is de sprake van een bovennatuurlijke kennis, die niet van onszelf is.
Het is prijzenswaardig om kennis te vergaderen uit de Heilige Schrift en in de overdenkingen van die Schrift onze vermakingen te vinden. Evenwel moeten wij gedurig bedenken, dat deze rechte kennis van God ons moet geschonken worden. Daarom is het, dat de Heere Jezus Zijn kerk leert bidden: *Uw Naam worde geheiligd: Dat is: Gééf, dat wij U recht kennen*. En hoe geeft God dan die kennis van Hem? Door de bijzondere openbaring. Die bijzondere openbaring ligt wel geboekstaafd in het Woord, maar daarmee gaat dan gepaard, dat ons hart geheiligd wordt door de bediening van de Heilige Geest. Die Geest verlicht ons verstand. Die Geest doet ons onszelf niet alleen kennen in onze verloren staat, waar wij allen van nature in verkeren maar doet ons ook Hem kennen als de enige en waarachtige God, zoals hij waarlijk Die heilige en rechtvaardige God is, Die met de zondaar geen gemeenschap hebben kan buiten de Middelaar.
Dan leren wij onszelf zien als uitgeslotenen uit Zijn gemeenschap en worden wij in eigen schatting onderworpen aan de eeuwige dood, zodat wij wel mogen uitroepen met de dichter van Psalm 36: *Uw gerechtigheid is als de bergen Gods; Uw oordelen zijn een grote afgrond.* Het is een kennis van God, die een diepe vernedering in ons werkt voor de Heere, waardoor wij God leren rechtvaardigen in Zijn oordelen. Dan leren wij onszelf helwaardig kennen voor God. Maar daartegenover opent dan de Heere de rijkdom van Zijn barmhartigheid in Christus Jezus, opdat wij God zullen leren kennen, zo Hij in de Middelaar is een God van eeuwige zaligheid. Deze zalige kennis kunnen wij elkaar niet geven. Deze kennis kunt u op geen school of academie leren. Deze kennis wordt verkregen op de school van de Leraar der gerechtigheid. Hij is het, Die leert als Machthebbende en niet als een Schriftgeleerde, en die Zijn volk gedurig maar meer onderwijs geeft, zo Hij gezeten is aan de rechterhand des Vaders. Daar vervult Hij niet alleen zijn priesterlijke en koninklijke bediening, maar ook Zijn profetisch ambt door de Heilige Geest. Die Geest is aan Zijn kerk gegeven, Welke woning maakt in haar hart en om haar, gelijk geschreven staat, in alle waarheid te leiden.
Deze leerschool van Christus bevat zoveel Goddelijke wijsheid, dat nooit of te nimmer het volk van God dit gebed te boven komt: *Geef, dat wij U recht kennen.* Gods kinderen leren roemen, na het Goddelijk onderwijs, betreffende hun verloren staat, in hun behoudenis in de Heere Jezus Christus. Maar zij worden ook meer en meer gebracht en ingeleid in de heilgeheimen van het genadeverbond, dat genade toebrengt en deelachtig maakt en vermeerdert al degenen, die gekocht zijn met het bloed van het Lam. Welnu, om deze zielszaligende kennis gaat het hier. Uw Naam worde geheiligd, dat wil zeggen: dat wij die Naam, waarin het volle wezen Gods verklaard ligt, recht mogen leren kennen. Waar nu deze kennis gewrocht wordt, wordt de hoogheid en majesteit des Heeren op het hart gedrukt en geeft de Heere een oog om de werken Gods te zien in de natuur en de genade.
Immers, zo staat er in onze Catechismus: *Geef, dat wij U in al Uw werken, in welke Uw almachtigheid, wijsheid, goedheid, gerechtigheid, barmhartigheid en waarheid klaarlijk schijnt, heiligen, roemen en prijzen.* Gods almachtigheid blinkt uit in de werken der natuur. Hij heeft hemel en aarde uit het niet geschapen en onderhoudt die door Zijn Goddelijke kracht. Hij betoont Zijn almachtigheid in al Zijn werken. De hemelen vertellen Gods eer en het uitspansel Zijner handen werk. God heeft naar Psalm 104, al Zijn werken, Zijn ganse schepping, met wijsheid gegrond. Zijn goedertierenheid is groot en Zijn goedheid gaat over alle schepselen, waardoor de kerk uitroept: *O, Heere! uw goedertierenheid is tot in de hemelen; Uw waarheid tot de bovenste wolken toe.*

Ook toont de Heere Zijn gerechtigheid in Zijn oordelen; niet alleen bij het oude Bondsvolk Israël, maar door de wentelende eeuwen heen, zo, dat naar Romeinen I, degenen, die boze dingen doen, des doods waardig zijn. Maar ook, hoe groot is Zijn barmhartigheid, waarvan de Heere Zelf getuigenis gaf in het uitroepen van Zijn Naam aan Mozes. Zijn barmhartigheid is velerlei. In het algemeen en in het bijzonder over Zijn uitverkorenen. En Zijn waarheid handhaaft Hij in het vervullen van Zijn oordelen, alsook in het vervullen van Zijn beloften, die Hij aan Zijn volk gegeven heeft en die in Christus *ja en amen zijn, Gode tot heerlijkheid.*
Wanneer ik zo met u dit gedeelte van de Catechismus beschouw, dan wil ik u nog wijzen op het onderscheid tussen de algemene en bijzondere genade. De algemene genade is die goedheid Gods, welke Hij geeft aan alle mensen, niet alleen aan degenen, die onder het Woord leven, maar zelfs aan de blindste heidenen. God draagt alle dingen door het Woord van Zijn kracht. Hij is de Schepper en Onderhouder van alle dingen. Over alle dingen doet Hij Zijn almacht, wijsheid en gerechtigheid, goedheid en barmhartigheid klaarlijk blijken. Deze deugden Gods blinken zo klaar uit, dat zelfs de blindste heiden, al heeft hij nooit of te nimmer van God en zijn openbaring gehoord, zich niet zal kunnen verontschuldigen voor Gods rechterstoel.
Voorts merk ik ten overvloede op, dat deze algemene genade of goedheid Gods niet voortvloeit uit de verdienste van Christus. Nee, deze gaat buiten Hem om. De algemene goedheid Gods ligt gegrond in Zijn lankmoedigheid en verdraagzaamheid. Daarom is het dan ook, dat wij liever van de verdraagzaamheid of algemene goedheid Gods spreken, dan van de algemene genade. In die algemene genade nu geeft de Heere een zeker opmerken van de werken Gods, waarin Hij Zijn majesteit en heerlijkheid voor het oog der mensen vertoont. Waarom het echter in deze bede gaat is niet die algemene opmerking en algemene kennis, maar de bijzondere kennis en het bijzonder verstaan door de werking van de Heilige Geest van de werken Gods.
Denk bijvoorbeeld aan hetgeen de apostel Paulus schrijft in Romeinen 11, waar hij Gods werk ziet in de verwerping van Israël en de ingang van het heidendom; *straks in de bekering van de Jood, opdat hij Koning Jezus als zijn vorst Messias zal eren;* en tenslotte in de zaligheid van de volheid der heidenen; waarna dan de apostel uitroept: *O diepte des rijkdoms, beide der wijsheid en der kennis Gods. Hoe ondoorzoekelijk zijn Zijn oordelen en onnaspeurlijk Zijn wegen!* Daar verliest Paulus zich in het welbehagen Gods en daar krijgt hij zijn vermaak in de rijkdom van Zijn barmhartigheid, verheerlijkt in Gods soevereine gangen in de uitwerking van datgene, wat Hij van eeuwigheid besloten heeft.
Bepaal u eens bij hetgeen de dichter zingt in Psalm 25: *'s Heeren goedheid kent geen palen.* Dit is een uitroep van een verbroken ziel, die bij het kennen van eigen schuld de goedertierenheden Gods opmerkt en daaronder vernederd wordt. Uit die diepten van vernedering wordt de roemtaal geboren: Uw goedheid is tot de bovenste wolken toe. Zie hoe de gerechtigheid des Heeren de sterkte van Zijn volk wordt, wanneer Jesaja zegt: Sion zal door recht verlost worden. Zo leert Gods volk zingen van goedertierenheid, maar ook van recht. Gods kinderen krijgen door het geloof hun vermaking in die weg die de Heere houdt, als Hij hen brengt tot de Zoon van Zijn eeuwig welbehagen, waardoor Hij met het behoud van Zijn gerechtigheid zondaren kan zalig maken en Zijn uitverkorenen door de diepten van de val heen brengt tot de eeuwige heerlijkheid.
Ja, God verheerlijkt Zichzelf in gerechtigheid in Zijn gunstgenoten. *Uw Naam worde geheiligd.* Deze bede geeft uitdrukking aan de oprechte begeerte om die rechte kennis te mogen verkrijgen van God en dat rechte opmerken van Zijn werk, waarin Hij Zichzelf naar Zijn onderscheiden deugden verheerlijkt. *Uw Naam worde geheiligd*. De Heere zegt Zichzelf

te heiligen. Hij heiligt Zichzelf in de oordelen die Hij zendt. Hij zal van de heidenen geheiligd worden, zo zegt de profeet. En Hij wordt geheiligd in het midden van Zijn volk Israël, wanneer Hij het bezoekt met Zijn gerechtigheid; wanneer Hij de ongerechtigheid van het volk bezoekt met Zijn plagen. Zo heiligt God Zichzelf. God heeft Zichzelf geheiligd, dewijl Hij de volmaakt Heilige is in Zichzelf. Hem kan geen heiligheid worden toegebracht boven hetgeen Hij in Zichzelf is. Maar Hij heeft Zichzelf geheiligd als Hij Zijn geschonden deugden door onze zonden verheerlijkt heeft in Christus, waardoor Hij een volkomen voldoening voor Zijn gerechtigheid ontvangen heeft in Hem, die Zichzelf doodgeliefd heeft aan het hout der vervloeking.
De engelen, voor Zijn troon, heiligen Hem, uitroepende: *Heilig, heilig, heilig is de Heere der heirscharen. De ganse aarde is van Zijn heerlijkheid vol*. De verlosten in de hemel zingen eeuwig Zijn Naam, prijzend en roemend Hem, Die op de troon zit en het Lam en zij brengen Hem eeuwige heerlijkheid en eer en aanbidding toe. Hierop aarde is een volk, door de Heilige geest bewerkt, dat Hem heiligen zal. Het is een volk, dat, vernieuwd door de Heilige Geest, Zich in Hem verlustigt.
O, geliefden, waar de Heere Zich in het hart van Zijn lieve volk ingiet in Zijn Goddelijke liefde en ontferming en een volkomen vereniging werkt met de deugd van Zijn recht en daarop Zich openbaart als de God der zaligheid, dan is de vrucht daarvan het toebrengen van de eer en dankzegging van Hem, Die dat eeuwig waardig is.
O ja, Gods volk kan ook klagen; o, het kan zo klagen, wenen, schreeuwen en kermen voor Gods aangezicht. Het gekerm van het volk Israël ging op tot in de oren van de Heere Zebaoth. Hizkia keerde zijn aangezicht naar de wand en kirde als een duif en piepte als een zwaluw. Het is geen vreemde zaak voor Gods volk om te klagen en misbaar te maken over zijn Godsgemis. Maar daartegenover staat, dat de verlossingen des Heeren Zijn kinderen in de ruimte zetten. Dan gaan zij hun God en koning prijzen en zeggen zij met David in Psalm 103: *Looft de Heere, al Zijn werken, aan alle plaatsen Zijn er heerschappij. Maar gij mijn ziel, loof gij Hem bovenal*. Zij zouden soms met de bidder van Psalm 69 hemel en aarde te hulp roepen om God te prijzen.
Uw Naam worde geheiligd. Bij de behandeling van het derde gebod spraken wij over het vloeken van Gods Naam en de ontzettende smart van Gods kinderen over dit miskennen van de Naam des Heeren. Het snijdt hen soms door de ziel heen, wanneer dat vuur uit de hel in hun hart ontstoken wordt. Maar daartegenover is de vermaking van de nieuwe mens in het prijzen en roemen van de Heere en in hun hart ligt de rechte betrekking op de hemel. Een rechte betrekking, omdat ze daaruit vloeit, dat Gods kerk daar Hem eeuwig en volmaakt zal kunnen dienen zonder zonde. Wat de ziel krenkt, is de ongerechtigheid; wat het leven zo benauwd maakt, is de zonde, die zij in zich omdraagt en zonde, die zij om zich henen ziet in een wereld, die in het boze ligt. Dat is het wat haar met vreze vervult.

III. ***Zo kom ik tot mijn derde gedachte, waarin wij spraken van de vreze, waarmee de oprechte bidder bezet is.***
Het is die vreze, dat Gods Naam om onzentwil niet gelasterd, maar geëerd en geprezen worde. Zie, deze bede vloeit uit de kinderlijke vreze Gods voort. De rechte bidder draagt deze kinderlijke Godsvreze in zijn hart. Zij is gewerkt door de verheerlijking van de liefde Gods in zijn hart; en deze liefde verwekt wederliefde tot Hem. En deze liefde tot de Heere geeft een oprechte lust om de Heere welbehaaglijk te leven en te wandelen. Daar strekt zich al zijn lust en liefde heen. Vanaf het eerste ogenblik van zijn bekering.

Van der Kemp zegt in zijn Catechismus, dat Gods volk leven mag, zoals het wil. Dat bedoelt Van der Kemp niet op antinomiaanse wijze, maar zo, dat het de keuze van het volk geworden is om volmaakt voor God te leven. De vermakingen van het volk des Heeren zijn in de volmaakte betrachting van al Gods geboden. Deze innerlijke lust nu, zo ik reeds zei, vloeit uit de kinderlijke vreze voort. Wij kunnen in het begin van onze levensweg met veel wettische werken bezet zijn. Maar de wortel van al die werkzaamheden is het leven, dat God heeft verwekt in het hart en dat leven gaat zich, ontdaan van de bolster der wet, meer in de afhankelijkheid van de bediening van de Heilige Geest openbaren. Meer en meer komen Gods kijkleren in die gangen, dat zij de Heere nodig hebben om de zonde te haten en te vlieden.
Want toch, wat is het gevaar, waarin de kerk Gods gedurig verkeert? Dat de zonde macht over haar zal verkrijgen. God rukt Zijn kerk uit de heerschappij van de zonde. De kerk is uit de staat van de heerschappij der zonde verlost, toen God Zijn gekenden uit de dood riep tot het leven in het uur der minne. De zonde komt nimmermeer tot een volle heerschappij. Maar in haar hart is de aankleving van de zonde, in haar gedachten, in haar wil, in haar gevoelsleven. De aanklevende zonden zijn de oorzaak, dat het algemeenschapsleven met de Heere verbroken wordt en dat haar gebed verflauwt en dat zij zich onder de bewaking van de Koning niet stelt.
Daardoor is het dat Gods kinderen soms in de wegen der ongerechtigheid komen; en dan geldt het van hen, gelijk van David gezegd wordt, dat zij de Naam Gods grotelijks hebben doen lasteren. Want o, de wereld let zo nauw op het volk des Heeren, en neemt oorzaak uit de zonden van dat volk om God te lasteren en Zijn Naam en dienst te ontheiligen. Welk een smart dragen Gods kinderen in zich om over.de verdorvenheid, die in hen woont. Ze hebben hun vreze soms in hun werk, dat een ander het niet zien zal. Een vreze over hun woorden, opdat een ander het niet horen zal, wat er in hun harten omgaat.
Geef, dat wij U recht kennen, dat wil zeggen, de oprechte bede om die kennis van God in de oefeningen van het hart te mogen hebben om daardoor meer en meer op de wacht te mogen staan, opdat het kwaad ons niet overvalle en opdat we bij de voortduur bedenken mogen, dat de vijand ons bespiedt op al onze wegen. Zo hebben wij dan gedurig de bewaring van de Koning nodig, Zijn beschutting aan alle zijden en de gedurige verzoening door het bloed van die grote Hogepriester, Die gezeten is aan de rechterhand Zijns Vaders. Nu zijn het echter niet alleen hun woorden en werken, waarin de aanklevende zonden openbaar komen, maar ook hun gedachten, want de Heere let op waarheid in het binnenste. Vandaar deze bede: Geef dat wij U recht kennen, om in de praktijk in beoefening te hebben om de Heere gedurig te vrezen; om in de praktijk van ons leven nabij God te mogen wezen en wandelen opdat wij onze vermakingen alleen zullen vinden in Hem. Die de God des heils is, maar ook meer en meer in Gods Woord onze sterkte zullen vinden. Dat is daarom zo nodig, omdat Gods volk niet altijd leeft in de genietingen van de dadelijke gunst en uitlatingen van Gods liefde.
Er komen tijden, andere tijden in het leven, dat het gestaltelijke leven als het ware omgekeerd wordt. Maar ook komen er andere tijden voor dat volk, dat zijn grondslag door het geloof in Christus gevonden heeft. Die veranderingen komen, opdat de Heere het leren zal door het geloof te wandelen en niet door aanschouwing. Zei de Heere Jezus niet tot Maria: *Raak Mij niet aan, want Ik ben nog niet opgevaren tot Mijn Vader.* Maria wilde in diezelfde omgangen met Christus blijven verkeren, in welke zij met Hem verkeerd had, voordat Hij Zich in de dood gaf. Maar nu staat Hij daar, verrezen uit het graf. Er komt voor deze Maria een ander leven, een andere levensoefening. Het is of de Heere Jezus tot haar zegt: Ik ga ten hemel en u zult in Mijn tegenwoordigheid naar het lichaam U niet meer verheugen. Ik vaar op naar Mijn Vader. Ik ga heen naar die God, Die Mij gezonden heeft. Ik ga daar plaats nemen aan de rechterhand van de Vader. Een ander leven is voor u weggelegd, Maria.

Van welke aard is dan dat leven? O, het is vaak een leven van hevige strijd en zielsworstelingen, opdat Gods kinderen door het naakte geloof zullen wandelen in de sterkte van hun eeuwige Koning en hun gezegende Immanuel. Die heerschappij is binnen in hun hart, opdat ze geheiligd en gereinigd zullen worden en Christus als de Overwinnaar van zonde, hel en dood, een plaats zal hebben in de overleggingen van hun harten; opdat Hij zal worden gevreesd; opdat zij hun vermaak in God zullen hebben. Daarom is het zo nodig, dat het volk zich in de Schrift oefent, om die openbaringen in Zijn Woord te kennen, zodat Zijn Woord alleen zal zijn een lamp voor zijn voet en een licht op zijn pad.
Wat de Onderwijzer ons hier in' de verklaring van zijn eerste bede geeft, ligt dus geheel in de lijn van het praktikale leven van het volk van God. U voelt het wel, daar gaat het alleen om; dat God verheerlijkt wordt in al Zijn deugden, in Christus Jezus, door de Heilige Geest, in het hart van Zijn kinderen. Waar wij naar toe te trekken hebben, waar wij gedurig op te wijzen hebben bij het bidden: *Uw Naam worde geheiligd*, is, dat God in Zijn volk verheerlijkt wordt, opdat Zijn driemaal heilige Naam de lof en de dankzegging van Zijn volk ontvangen zal, ook hier, in het strijdperk van dit leven. Want onze Koning is van Israëls God gegeven.
Laat ons dit eerst met elkaar zingen, en wel Psalm 89: 8.

Gij toch, Gij zijt hun roem, de kracht van hun kracht;
Uw vrije gunst alleen wordt d' ere toegebracht;
Wij steken 't hoofd omhoog, en zullen d' eerkroon dragen,
Door U, door U alleen, om 't eeuwig welbehagen;
Want God is ons ten schild in 't strijdperk van dit leven,
En onze Koning is van Isrels God gegeven.

Er is een ingeschapen Godskennis en daarbij een verkregen Godskennis. Mocht u bij al die kennis toch maar dicht bij het licht van Gods Woord wandelen. Laat dat Woord zijn volle schijnsel op u werpen. Laat dat Woord u gedachten bezighouden en het richtsnoer zijn van uw doen en laten. Houdt het gedurig voor uw ogen, dat al hetgeen van het Woord afwijkt, geen dageraad hebben zal, welke opgang het ook in de wereld maken moge, want het is een kaartenhuis en het zal gewis en zeker instorten. Het is zo nodig om alle mogelijke wetenschap uit de Schrift te vergaderen, opdat wij Gods werken in de natuur en de genade moge leren zien en Zijn Goddelijke deugden mogen opmerken, Zijn goedertierenheid en ontferming, die Hij betoont; Zijn weldadigheid, die Hij bewijst en Zijn gerechtigheid, die Hij betoont in het uitgieten van Zijn oordelen, opdat wij met de dichter mochten uitroepen: *Aanbiddelijk Opperwezen*.
En toch blijven wij met dat alles in ons hart, buiten de zaligmakende verlichting van de Heilige Geest, vreemdelingen van God. Op het altaar van de Efeziërs stond geschreven: De onbekende God. Die roepen wij aan van nature. Hij is voor ons een onbekende God. Hoe rechtzinnig onze belijdenis ook wezen moge, buiten de geloofsgemeenschap met Christus zijn wij vreemdelingen van God. Daarom is deze bede om de heiliging van Gods Naam nodig, waarin gevraagd wordt*: Geef dat wij U recht kennen.* Laat het ons in onze onbekeerde staat op onze knieën brengen: *Heere, werk in mij niet een oppervlakkige kennis, niet een ingebeelde wetenschap, maar werk in mij die zalige wetenschap, dat kennen van U, dat rechte kennen, opdat ik U zien zal in Uw Goddelijke majesteit en heerlijkheid*.
Daar wordt alles, wat van de mens is, afgesneden; daar dragen wij onze schuld en daar wordt het aan onze kant een verloren zaak. Daar kunnen wij voor God niet bestaan. Op die plaats alleen leren wij God kennen in Zijn barmhartigheid, die in Christus Jezus is, in Wie Zijn Naam

geheiligd is en Die gezegd heeft: *Vader, Ik heb Uw Naam verheerlijkt op de aarde*. Zo is Gods Naam geheiligd in Hem; zo heeft Gods Naam eeuwige heerlijkheid in Hem ontvangen, terwijl wij die Naam geschonden hebben en Gods deugden hebben aangerand door al onze zonden. En nu mocht de Heere dat op onze harten binden, dat ons één zaak nodig is: hartvernieuwende genade; dat ons nodig is de verlichting van de Heilige Geest.

Met één woord gezegd: wij moeten tot God bekeerd worden. Er moet een Goddelijk wonder in ons plaats hebben. U kunt wel zeggen: Dat is ouderwets, maar dat blijft nieuwerwets tot het einde der dagen toe. Zonder wedergeboorte zal niemand ingaan in het koninkrijk Gods. Wij kunnen God niet kennen, dan alleen door de verlichting van de Heilige Geest. Die meent met zijn verstand de weg te kunnen beoordelen, die zal gewaarworden, dat hij straks bedrogen uitkomt en dan zal het wat zijn om eeuwig buitengesloten te worden buiten de gemeenschap Gods.

Och, dat wij in onze jonge dagen leerden bidden in oprechtheid des harten: *Heere, Uw Naam worde geheiligd*. Geef toch dat wij U recht mogen leren kennen. Ook in het klimmen van onze jaren en in onze ouderdom, wanneer wij de dood zien naderen, mochten wij het wel op onze harten dragen, dat we God niet kunnen ontmoeten, opdat wij heilbegerig werden naar het wonder van Zijn genade, om aldus een ander leven te leren kennen, waarin ervaren wordt dat God een God van eeuwige zaligheid is voor Zijn uitverkorenen. Daartoe immers geeft de Heere Zijn Woord en schenkt Hij de algemene verlichtingen Zijns Geestes; daartoe hebben wij de kennis der openbaring, opdat wij die gebruiken zullen om ons in de weg der middelen te stellen. Die kennis hebben wij om te gebruiken, opdat ze openbaar kome in de ernst van ons leven en in de verzaking van al datgene, dat ons aftrekt van de levende God; en opdat wij ons hart zetten zullen op onze eeuwige belangen.

De eerste vrucht van de openbaring Gods, van de heiligheid van Zijn Naam, in het kennen van Hem, is, dat wij aan God verbonden worden. Kaïn vluchtte weg, zeggende: Mijn zonden zijn groter, dan dat zij vergeven worden. Hij toonde de Naam Gods niet te kennen. God is geen God der verschrikking, maar eenGod der zaligheid.

En nu doet die God Zijn kerk wel enerzijds verteren onder Zijn gramschap over haar zonden, niettegenstaande haar beloften en bevinding, maar aan de andere zijde openbaart Hij Zich als de God der zaligheid en onder die uitlatingen van Zijn toorn geeft Hij zoete liefdestrekkingen tot Hem, zodat alle zielsgenegenheden naar Zijn gemeenschap uitgaan. God missen wordt erger, dan de dood. Zo wordt het gebed geboren: *Heere, geef dat ik U recht moge kennen.*

Welnu dan, volk van God, dat over uw zonden klaagt, en dat uzelf ziet ondergaan in uw verloren staat voor God, laat het gedurig de bede uws harten zijn: Uw Naam worde geheiligd. Dan zal God Zichzelf verheerlijken naar Zijn eeuwig welbehagen en in onze harten werken die kennis van Hem, Die het eeuwige leven is. Dan leren wij zien Zijn majesteit en heerlijkheid, Zijn werken en Zijn daden, om, daaronder verootmoedigd, onze behoudenis te vinden in Hem, in Wie alle geschonden deugden Gods verheerlijkt zijn. En dat tot de eeuwige zaligheid van dat volk, dat Hij Zich tot een erfdeel verkregen heeft. Dat is de grote zaak, waar God alles om werkt: de verheerlijking van Zichzelf. En daartoe is dienstbaar de zaligheid van Zijn volk.

Daartoe is dienstbaar het werken van onze zondige aard en de scheidingen, die er vallen kunnen tussen Hem en onze ziel. Want het einde zal zijn de eeuwige verheerlijking van God in degenen, die verloren, gaan, maar ook in degenen, die de zaligheid eenmaal zullen beërven en dat om het eeuwig welbehagen. Wanneer God Zijn Naam heiligt in ons leven, dan gaan wij onder; dan worden wij afgesneden, en krijgen wij Zijn eer en Zijn Naam liever, dan onze eigen zaligheid. Ligt hier dan niet een oefenschool voor Gods lieve volk? Geef dat wij U recht kennen; geef dat wij de grootheid zullen zien van Uw werken in natuur en genade, om in

verwondering weg te zinken en God te aanbidden, ook in Zijn oordelen. Want Hij is het waardig de lof en de aanbidding en de dankzegging te ontvangen tot in alle eeuwigheid. Maar vergeet niet, dat die verheerlijking van Gods Naam in ons leven een vrees voor de zonde medebrengt.

O, volk van God, wat voor elk mens geldt, dat geldt toch in het bijzonder voor U: Wacht U voor de zonde. Het kan van binnen zo zijn, gelijk van Job geschreven staat: In dat alles zondigde Job niet. God had alles weggenomen door de hand van de satan. En Job zei: *De Naam des Heeren zij geloofd*. Maar dan leest u alleen, dat Job niet zondigde met zijn lippen. Maar van binnen ging het bij Job niet goed, en al ras komt het openbaar. Straks breekt hij uit en vervloekt de dag van zijn geboorte. Hij verkeerde in de diepste Godsverlating en toen begon hij af te wijken van de Heere. De levendige geloofsoefeningen zakten weg.

Och, dat de Heere ons maar gedurig binde aan de troon der genade. Wat ik u zeg, dat zeg ik u allen: *Waakt!* Hijzelf zette ons op de wacht in het nauwlettend achtgeven op de woelingen in ons verdorven hart, opdat Zijn lieve Naam om onzentwil nooit gelasterd worde. En als de mensen kwaad van U spreken, zorg dat ze het liegende doen. Laat er enige oefening zijn om alles voor Hem bloot te leggen, al onze gedachten en overleggingen en boze aandriften. Maar ook de listige bedoelingen van de kinderen der duisternis rondom ons, zijn niet verborgen voor God. Wij kunnen niet over de bedoeling van iemand oordelen, maar God wel. Hij kent het hart der vijanden, maar ook het hart van Zijn lievelingen. Hij geve ons die nauwe wandelingen.

Hij geve ons dat spaarzamelijk zijn in onze woorden. Hij zette een wacht voor onze lippen en behoede de deuren van onze mond, opdat Zijn Naam niet gelasterd worde. Moge Hij ons bewaren voor het vallen in de zonde. De verschrikkelijke voorbeelden staan in de Bijbel. Mocht Hij een wacht rondom ons zetten, een omtuining rondom ons maken, en een vurige muur rondom ons zijn, opdat Hij ons gedurig doe zoeken, dat Zijn Naam geheiligd worde en dat God Zich in ons verheerlijke naar de grootheid van Zijn barmhartigheid en ons voortdurend met vele verootmoedigingen voor Hem beklede.

Ziedaar wat in deze bede ligt. Geén verheffing op de genade. Als Israël, gelijk in Ezechiël 16 staat, groot geworden was, en zich verheffen ging, kwam de Heere met Zijn grimmigheid het tegen. En wanneer wij groot worden in onze rechtvaardigmaking en boven anderen uitgroeien, dan zijn wij o zo ver van huis. Dan beoefenen wij geen afhankelijkheid, welke op de leerschool van Christus geleerd wordt. God geve ons indrukken van Zijn deugden. Want naar die mate komt er een jagen, een hijgen, een uitzien en verlangen naar de volmaaktheid. De Heere Jezus spreekt tot Zijn volk: *Weest dan gijlieden volmaakt, gelijk Mijn Vader, Die in de Hemel is, volmaakt is.*

O, dat hijgen naar de volmaaktheid en dat gedurig strijd voeren, waarvan de apostel zo klaar getuigenis geeft, zeggende: het vlees begeert tegen de geest, maar ik jaag ernaar, of ik het ook grijpen mocht, waartoe ik van Christus Jezus ook gegrepen ben. En Gods volk jaagt er naar en het houdt aan, door de kracht van Christus. Het jaagt naar de volmaakte verheerlijking Gods, welke eenmaal wezen zal, wanneer Hij Zijn volk opnemen zal in heerlijkheid en het eeuwig zal doen aanzitten aan het Avondmaal van de bruiloft des Lams, gekleed in witte klederen, welke zijn witgewassen in Zijn bloed. Daar nooit meer zonde.

Geve God ons de oefeningen van het geloof om onze sterkte in Hem te vinden, Die als de Leeuw uit Juda's stam eeuwig overwonnen heeft en in Wie wij meer dan overwinnaars zijn. Die Koning leide Zijn ellendige en arme kinderen op die wegen, waar de Naam des Heeren in hen geheiligd wordt. Amen.

De komst van het Koninkrijk der hemelen.

ZONDAG 48

Psalm 48: 1.
Lezen: Daniël 2: 27-49.
Psalm 145: 4 en 5.
Psalm 84: 2.
Psalm 45: 7.

Geliefden,
Hoe duidelijk blijkt uit het voorgelezen Schriftgedeelte, dat de Heere in Zijn Woord vóór alle dingen ons Christus heeft willen openbaren als de eeuwige Koning van Sion, Die Zijn volk ter volkomen verlossing gegeven is. Het gaat in Daniëls profetie niet in de eerste plaats om Daniël en zijn vrienden, maar om ons Hem voor ogen te stellen, Die als de Leeuw uit Juda's stam voor Zijn kerk de strijd voert en eenmaal eeuwig triomferen zal.
Om die openbaring ons te schenken heeft de Heere Nebukadnezar die droom gegeven dat de slaap van hem week, en hij niet rusten kon, voor de droom zelf, die hem ontgaan was, en de uitlegging ervan zou bekend gemaakt zijn. Om die droom en de uitlegging te weten, riep hij de wijzen van Babel. De wereldwijzen moesten hun koning onderrichten. Hoewel Daniël aan het hof van Babel was en vanwege zijn wijsheid geroemd werd, hoorde hij onder de genoemden niet. Van deze wijzen, die de koning had doen oproepen, werd gevraagd, dat ze hem de droom zouden zeggen en de betekenis daarvan bekend maken. Welk een onmogelijke eis. Een eis, waartegen die wijzen gezamenlijk opkwamen; te meer, omdat daarbij de bedreiging gevoegd werd, dat zij in stukken zouden gesneden en al het hun met vuur zou verbrand worden. Toch lag in die eis van de koning iets wat hem rechtvaardigde. Hadden die wijzen niet gezegd, dat zij in verbinding stonden met de goden? Dat dan die goden hen onderrichtten en bekend maakten, wat voor de mensen verborgen is.
Maar het einde van alles was, dat zij moesten bekennen de droom niet te kunnen zeggen, noch verklaren. Mitsdien werd bevel gegeven, dat het bedreigde oordeel aan hen zou worden volvoerd. Als Arioch, die de last des konings volbrengen moest, bij Daniël komt, wordt deze voor de koning gebracht en werd uitstel verkregen, opdat hij met zijn vrienden in het gebed zich zullen wenden tot die God, Die alleen God is en alle dingen weet. Deze God nu maakt Daniël de droom en de betekenis bekend. Hij kon die de koning zeggen; niet uit eigen wetenschap, maar omdat God hem onderricht heeft. Daniël kon de koning meedelen, wat deze gedroomd heeft; dat hij namelijk voor zich zag een ontzaglijk beeld. Een beeld dat verschrikkelijk was, van goud, zilver, koper en ijzer, rustende op voeten, die van ijzer en leem waren. Wij weten de betekenis daarvan, nietwaar? Dat gouden hoofd was het rijk der Chaldeeën. Straks zou een ander rijk opkomen, minder groot en heerlijk, dan dat, n.l. het Perzische Rijk, hetwelk was van zilver. Daarna zou het Macedonische wereldrijk opkomen, hetwelk van koper was. Tenslotte zou volgen het Romeinse Keizerrijk, hard als ijzer. Maar ook dat zal niet bestaan.
Gelijk Daniël geprofeteerd heeft, is geschied. Die machtige wereldrijken, die alle volkeren aan zich onderwierpen, zijn niet meer. Zij zijn heengegaan. Wat is de oorzaak van hun ondergang geweest? Dat het beeld rustte op voeten, die van ijzer en leem waren. IJzer en leem verbinden zich niet met elkaar. Men zal wel trachten door zulk een samenvoeging wederom de

wereldmacht te gronden, maar het zal geen standhouden. Want zie, daar was een steen, die niet was afgehouwen, die niet door mensen was gemaakt. Het was de steen Christus, de Koning over Sion, Die een ander rijk heeft, dat met die wereldrijken geen gemeenschap heeft, maar Zich ertegen stelt. Deze steen rolt tegen de voeten van het beeld aan, zodat het geheel vermorzeld en weggeblazen wordt als kaf van de dorsvloer. Wat wil het zeggen, dat Christus eeuwig koning is? Dat Zijn rijk zal bestaan; dat Hij de strijd heeft tegen de machtige wereldopenbaringen, en dat eenmaal de Dag komt, dat Hij oordelen zal en dat alle rijken zullen worden te niet gedaan. Dan zal Zijn koninkrijk in eeuwigheid zijn; opdat Hij Zijn onderdanen zal inbrengen in dat heerlijke Koninkrijk, dat boven is en waarvan het einde zal zijn, dat Sions gezalfde Koning dit koninkrijk de Vader zal wedergeven.
Zou dan het hart van Gods volk aan de komst van dat Koninkrijk niet gebonden zijn? Leert de Heere Zijn kerk niet bidden: *Uw Koninkrijk kome*? Welnu, bij de bede om dat Koninkrijk der genade wens ik U te bepalen, zoals deze bede ons verklaard wordt in de acht en veertigste Zondagsafdeling van onze

Vraag 123: ***Welke is de tweede bede?***
Antwoord. Uw koninkrijk kome. Dat is: Regeer ons alzo door Uw Woord en Uw Geest, dat wij ons hoe langer hoe meer U onderwerpen; bewaar en vermeerder Uw kerk; verstoor de werken des duivels en alle heerschappij, welke zich tegen U verheft, mitsgaders alle boze raadslagen, die tegen Uw heilig Woord bedacht worden; totdat de volkomenheid Uws Rijks kome, waarin Gij alles zult zijn in allen.

Ziedaar, de verklaring ons gegeven van de komst van het Koninkrijk der hemelen. Laat ons nader letten:
I. op de geestelijke aard;
II. op de veilige staat;
III. op de zekere overwinning; en
IV. op de volkomen heerlijkheid van dat Koninkrijk.

I. op de geestelijke aard
Ik wens eerst iets te zeggen van de geestelijke aard van dat Koninkrijk, om welks komst in deze tweede bede gevraagd wordt. Wanneer wij van het Koninkrijk Gods spreken en van het Koninkrijk der hemelen, dan dienen wij wel te onderscheiden; te onderscheiden het Koninkrijk in algemene en in bijzondere zin. Want in algemene zin is God Koning. God is Koning uit kracht van schepping. Hij bracht niet alleen dingen voort, maar Hij onderwierp ze Zich en Zijn Goddelijke regering. Zo berust bij God dus de macht uit kracht van schepping. Zo heeft Hij als Koning de oorspronkelijke en absolute macht. Die is van niemand Hem gegeven of opgedragen: Hij bezit die krachtens Zijn Godheid en als Schepper. Deze macht wordt van de Vader geoefend in de weg van Zijn Goddelijke voorzienigheid, zodat de Vader alle dingen regeert en zo mede alles Hem onderworpen is in de hemel en op de aarde. Hij bestuurt zelfs de duivel tot dat einde, dat Hij Zelf bepaald heeft, opdat naar Zijn welbehagen Zijn Naam eeuwig zal verheerlijkt worden. Zo is dus alles, wat is en leeft, onderdaan van dat koninkrijk.
Maar wanneer wij spreken gaan van het *koninkrijk der hemelen*, dan komen wij op een geheel ander terrein. De Heere Jezus zei Zelf: Voorwaar, voorwaar, zeg Ik u, tenzij dat iemand wederom geboren worde, Hij kan het Koninkrijk Gods niet zien. Hier is er sprake van een geheel ander koninkrijk, een koninkrijk, waarin Christus gezalfd is tot Koning, omdat het God behaagd heeft door de diepte van de val heen en door het woelen van satan en wereld en zonde

heen, Zichzelf een volk te bereiden, waarin Hij naar Zijn barmhartigheid, op grond van de voldoening van Christus, eeuwig zal verheerlijkt worden. Maar als dit dan zo nadrukkelijk gezegd wordt in Psalm 2: *Ik toch heb Mijn Koning gezalfd over Sion,* dan worden wij daarop gewezen, dat deze Koning in het Koninkrijk der genade macht verkregen heeft. Hier is niet de oorspronkelijke macht van God Drieënig; hier is een gegeven macht. De Heere Jezus zegt: Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde. Hij is van de Vader verkoren onder meer om Koning te zijn over Zijn kerk en Hij is het, Die in Zijn kerk Zijn onderdanen heeft. Het is het koninkrijk van genade, dat eenmaal eindigen zal in het Koninkrijk der eeuwige heerlijkheid. Daarom maakt de Heere Zelf dat onderscheid, als Hij zegt in het Evangelie van Johannes: Mijn Koninkrijk is niet van deze wereld. Hij heeft door de profeten Zijn komst laten aankondigen, b.v. bij Jesaja: *Een kind is ons geboren, een Zoon is ons gegeven en de heerschappij is op Zijn schouder.* Daar wordt de Messias als de gezalfde Koning, Die van de Vader macht ontvangen heeft, ons aangekondigd door de profeten, zoals Hij gekomen is in de volheid des tijds.

Van dat Koninkrijk nu wordt hier gehandeld. En dan krijgt u dadelijk dat onderscheid, dat degenen, die uit God geboren zijn, alleen de onderdanen zijn. De Heere Jezus zegt in Mattheüs 7: 21: *Niet een iegelijk, die tot Mij zegt: Heere, Heere! zal ingaan in het Koninkrijk der hemelen, maar die daar doet de wil Mijns Vaders, Die in de hemelen is.* En nu is aan Christus als Sions Koning alle macht gegeven; alle macht in hemel en op aarde, zodat alles onder Zijn heerschappij gesteld is, ook de wereldling, ook de duivelen, opdat ze Gods kerk niet beschadigen zullen naar het verderf. Maar al deze schepselen zijn niet de onderdanen van dit Koninkrijk der Hemelen. Van dit Koninkrijk zijn alleen onderdanen, die uit God geboren zijn; die de wil van de Vader doen. En dat doen van de wil van de Vader is niet een uiterlijke betrachting van Zijn wet alleen.

Denk maar aan de rijke jongeling. Maar dat is het uit genade zalig worden door het geloof en het bloed des Lams. In dat Koninkrijk gelden dan ook zo gans andere wetten. Hier geldt de wet n.l., die van genade en waarheid getuigt naar het woord des Heeren Heeren. En de onderdanen worden niet alleen onderhouden in de weg van Gods voorzienigheid, zodat zij ontvangen, wat hun nodig is in dit leven. Maar zij ontvangen de geestelijke weldaden uit het Koninkrijk der Hemelen, zodat de godzaligheid hun tot groot gewin is, zowel in dit, als in het toekomende leven. Zij worden gezegend met de geestelijke zegeningen, die in Christus Jezus zijn. En dat niet alleen, maar ook de kastijdingen, die over het volk van God komen in de drukwegen, die zij hebben te gaan, worden hun in dit koninkrijk gegeven, opdat zij, zo de Catechismus zegt, en wij straks nader zullen vernemen, meer en meer zich aan hun eeuwige Koning zullen onderwerpen, en opdat Hij Zijn heerschappij steeds verder in hun hart uitbreiden zal.

Zo is dit dus een Koninkrijk, dat van dat algemene Godsrijk is onderscheiden. Daarom zijn de wapenen, die in dat Koninkrijk gebruikt worden, geen wereldse wapenen. Toen de Paus van Rome zijn rijk wilde stichten, greep hij ook naar de wereldse macht. Hij onderwierp de volken met geweld. Zo leert Gods Woord ons niet. Hier gelden de geestelijke wapenen. De onderdanen worden bekleed met een geestelijke wapenrusting, die beschreven staat in Efeze 6. Wanneer nu gevraagd wordt: Uw koninkrijk kome, dan wil dat zeggen, dat dat Koninkrijk van Christus komende is. En nu is de bede dat het komen moge over de wereld, opdat de Koning meer en meer Zijn uitverkorenen vergadere, Zijn kerk bouwe en stichte en Zich verheerlijke, zoals Hij de heerschappij ten volle verkregen heeft, opdat het blijken moge ook in de donkerste tijden, dat niet de satan de teugels in handen heeft, maar dat deze Koning boven alle macht en geweld staat als die Vorst, Die over Sion eeuwig Zijn scepter uitbreiden zal tot be-

waring en verlossing. Hij is het, Die dood geweest is en leeft in alle eeuwigheid; en Die Zijn kerk in de Openbaring aan Johannes uit de hemel toeroept: *Ik heb de sleutelen der hel en des doods*.

II. ***Hoe veilig is dan de staat van dat Koninkrijk***. Ik kom daar in de tweede plaats toe.
De Onderwijzer zegt: *Regeer ons alzo door Uw Woord en uw Geest, dat wij ons hoe langer hoe meer aan U onderwerpen.*
De veilige staat ligt in de regering van die Koning. Hij voert de strijd en gaat voor Zijn volk heen. Hij is de overwinning van Sion. Zo Hij maar in Zijn kerk regeert, zullen alle vijanden veldvluchtig moeten wijken; zal alle opstand worden neergeworpen en alle tegenstand verbroken worden.
Welnu, ik heb straks reeds gezegd, dat de ware onderdanen van dit Koninkrijk zijn degenen, die uit God geboren zijn. En als hier gevraagd wordt door hen, die in Christus hun behoudenis door het geloof gevonden hebben: Regeer ons meer en meer, dan wil dat zeggen: bestuur. Uw Woord door Uw Heilige Geest zo, dat wij mogen worden afgebracht van alle gronden, die wij buiten de Koning hebben. Nietwaar, daar is zoveel, waarop wij steunen buiten Hem, Die alleen de grond is van eeuwige zaligheid. Buiten Hèm is de mensen onder de hemel geen naam gegeven, door welke zij moeten zalig worden. Maar wat zijn er geloofsoefeningen nodig en wat moeten er een slagen van die Koning uitgaan om ons van alle gronden te ontbloten en om ons door het geloof alleen op Hem te doen steunen en in Hem onze behoudenis te doen zoeken en vinden en door Hem ons als Zijn onderdanen in God te verheugen. Regeer ons meer en meer door Uw Woord en Geest.
Dat wil zeggen, dat Christus de hoogste plaats, de troon in ons hart zal beklimmen en dat alle eigen liefde meer en meer gedood wordt. Er zijn zoveel andere koningen in ons hart, die de troon beklimmen. In Psalm 72 zingt de kerk: Ja, elk der vorsten zal zich buigen. Hier is nu de bede, dat het zo in onze harten worden moge; dat er zij een buigen van alle vorsten, die op de troon van ons hart zitten voor die eeuwige Sions Koning. Laat ons maar noemen alle eigen liefde, alle zelfverheffing, alle geestelijke hoogmoed, alle verheffing op de weldaden, die God ons bewezen heeft.
De bede is, dat Christus in ons regere en dat wij eigen wil en zin zullen prijsgeven, opdat wij ons de wil Gods zullen onderwerpen, waarnaar Hij regeert, waarnaar Christus regeert, opdat Hij Zijn majesteit en heerlijkheid in ons hart zal bewijzen. Want hoe meer de regering van deze Koning in ons hart wordt omhelsd, hoe krachtiger die regering van Christus in de ziel van Zijn volk is, hoe meer het gegeven wordt als vrucht daarvan in de geboden Gods te leven en te wandelen. Gij gevoelt wel, dat ik de geestelijke strekking, die in deze bede ligt, op de voorgrond wil zetten. Als hier gevraagd wordt, dat Christus hoe langer hoe meer in ons regere, dan wil dat zeggen, dat Hij de geestelijke heerschappij in ons meer tot klaarheid brenge.
Daar staat niet buiten, dat Hij Zijn kerk in haar zichtbare openbaring ook bewaren zal, want zo lezen wij verder: *Bewaar en vermeerder Uw kerk.*
Het is die kerk, waarbinnen Zijn koninkrijk zich openbaart, hierop de wereld. Die kerk is inwendig, maar zij verkrijgt ook een uitwendige openbaring. Die was er reeds van den beginne af en zij kwam in de dagen van het Nieuwe Verbond tot die heerlijkheid, waarvan geschreven staat: Het Koninkrijk der hemelen is nabij gekomen. Welnu, die kerk heeft de bewaring en de vermeerdering nodig. Dat hebben Gods kinderen nodig, de gedurige bewaring van die Koning, in hun inwendige strijd, die zij te kampen hebben tegen een driehoofdige vijand. De regering van die Koning, Zijn bewaring en de verheerlijking van Zijn genade in het hart heeft ook de kerk nodig in haar uitwendige openbaring. Haar veilige staat ligt daar, dat deze Koning

beloofd heeft: *Ziet, Ik ben met ulieden alle de dagen tot aan de voleinding der wereld*. Daar zijn ook de donkerste tijden onder begrepen. Ga de geschiedenis van de kerk eens na van eeuwen her, ook in ons land, en denk dan eens aan die donkere tijden, hoe toch het Woord van Christus van kracht bleef en Hij als Koning in Zijn kerk regeerde. Dat doet Hij inwendig in het hart van Zijn volk maar ook uitwendig in Zijn erfdeel, opdat Zijn kerk niet verloren zal gaan, maar zich zichtbaar zal blijven openbaren. Ja, ondanks alle aanvallen, die erop die kerk worden gedaan. Gods kerk wordt behouden tegen alle aanslagen, die daarop geschieden.
Waarom is de staat van de Kerk Gods zo veilig? Omdat deze Koning alleen de strijd gestreden heeft en ook alleen de Overwinnaar is, en omdat Hij Zijn overwinning aan Zijn volk en Zijn kerk in haar openbaring deelachtig maakt en omdat Hij een beschutting zal zijn over hen, want over al wat heerlijk is zal een beschutting wezen. Zo ligt de kerk veilig in de hand van de Koning. Ja, ook dan, wanneer u zeggen zou: Wat moet er van Gods kerk worden? Maar de kerk ligt veilig in Zijn handen en daarom zal zij triomferen over alle vijanden, die zich tegen haar opmaken. Wij lezen immers: *Verstoor de werken des duivels en alle heerschappij, welke zich tegen U verheft, mitsgaders alle boze raadslagen, tegen die Uw heilig Woord bedacht worden*.

III. ***De kerk zal de overwinning behalen over de vijanden.*** Daarvan spreken wij in de derde plaats.

De Heere zal de werken des duivels en alle heerschappij en boze raadslagen verdelgen. Voornamelijk de werken des duivels. Want de duivel is de vorst der duisternis. Hij haat Gods Koninkrijk en kan het licht van het Koninkrijk van Christus niet verdragen. Daarom verzet hij zich altijd tegen de regering van Koning Jezus. De duivel grondt zijn rijk in navolging van Christus. Luther noemde hem een na0er van Christus. Hij doet na, wat hij ziet in het Koninkrijk van Sion. Hij heeft een leger, waarmee hij strijd voeren zal tegen dit geestelijke en eeuwige koninkrijk. En hij gaat om, niet alleen als een briesende leeuw, maar ook als een engel des lichts. In deze strijd staat Gods kerk in zichzelf machteloos. Wat ligt nu in deze bede: Uw Koninkrijk kome? Dat de Koning Zelf de werken des duivels verstore. Hij heeft eenmaal de strijd gestreden; Hij heeft satans kop vermorzeld; Hij is als Overwinnaar opgestaan uit de dood en triomfeert eeuwig aan de rechterhand van de Vader. Hij alleen kan de werken des duivels verstoren; zodat hij geen schade aan Zijn kerk zal toebrengen.
Voorts lezen wij: *Verstoor alle heerschappij, welke zich tegen U verheft*. Er wordt geweld gedaan tegen Gods kerk. Heb ik u daar straks niet gesproken van de koninkrijken der wereld, die zich tegen Christus stellen, en van die steen, die daar werd gezien, die niet door mensen afgehouwen werd, welke zich stelde tegen de koninkrijken der wereld en ze vermorzelde, totdat ze weggemaaid werden als kaf voor de wind?
Welnu, de wereld heeft geweld tegen Gods kerk gepleegd in dienst van de satan. Hij is de overste dezer wereld. Van eeuw tot eeuw is geweld gepleegd, van de dagen der apostelen af. Denk voorts aan de vervolgingen onder de Roomse pausen, aan het geweld, dat zich tegen Gods erfdeel van eeuw tot eeuw geopenbaard heeft. Dit geweld van de wereldmachten staat ons beschreven in de opkomst van het beest uit de zee en uit de aarde en tenslotte de uiteindelijke openbaring van de Antichrist. O, welke bange tijden staan er voor Gods kerk nog te wachten door het geweld, dat tegen haar in satans macht gepleegd zal worden en toch triomfeert Sions Koning en Hij bewaart Zijn kerk alleen en behoedt haar ook tegen het geweld, waarvan hier in de Catechismus staat, dat het zich tegen het Hoofd van de kerk verheft. Want als de strijd tegen de kerk gestreden wordt, gaat het om de Koning Zelf, om zo mogelijk Hem van de troon te stoten, om zo mogelijk Zijn rijk te vernietigen. Dezelfde strijd

als tegen Gods kerk, die ook tegen Christus gestreden wordt. O, indien wij een weinig daarvan zien mochten, hoe zouden wij bemoedigd worden. De Heere zal met al die vijanden eens afrekenen.
Het is de strijd, die Hij Zelf voert en waarin Hij dan ook Zijn volk niet zal laten ondergaan. Waartoe zal dat alles dan leiden? Het zal leiden tot de triomf van de kerk, omdat de Koning Zelf Zich in deze strijd aan de spits gesteld heeft.

De Heere is aan de spits getreden
dergenen, die Mij hulp biên.

Verstoor ook alle boze raadslagen, die tegen Uw heilig Woord bedacht worden. Want de vijand gaat ook om, zei ik reeds, als een engel des lichts, opdat hij de zinnen zal verblinden en af zal trekken van het Woord van God; om de leer der waarheid te vernietigen en de dwaalleer in te brengen. U kunt van den beginne af reeds uit de dagen der apostelen voorbeelden aanhalen bij menigte, waaruit blijkt, welke boze raadslagen tegen dat Woord van God bedacht zijn. Gij kunt in de geschiedenis van ons Vaderland zien, wat al bedacht is tegen het Woord van God, en u staat menigmaal voor de vraag: Hoe was het mogelijk, dat de kerk zo afzakte van haar vaste grondslagen?
Maar zo is het nog. Die listen en raadslagen tegen Gods Woord worden zo fijn gesponnen, dat u het nauwelijks merken zoudt, maar waarvan de bedoeling is de oude leer der waarheid opzij te zetten. Daarom heb ik zo menigmaal gezegd: Lees toch de oude gereformeerde theologen, opdat gij straks die zuivere leer zult kunnen verdedigen, wanneer de afval komt. Onderzoek de *oude schrijvers* en toets aan hen alles, wat in onze dagen op de markt gebracht wordt. Dan zult gij u afkeren, want het zijn raadslagen des duivels, die bedacht worden tegen het Woord van God en tegen de leer der Waarheid, waarop de kerk alleen vaststaan zal, zodat de poorten der hel Zijn gemeente niet zullen overweldigen. Hoeveel lasteringen komen er en hoeveel leugenachtige voorstellingen; het zijn allemaal raadslagen, die bedacht zijn tegen het Woord van God om de prediking krachteloos te maken. Paulus schrijft er in betrekking tot zichzelf ook van, hoe men zocht hem verachtelijk te maken, opdat de kracht van Gods getuigenis zou verbroken worden. Maar de Heere heeft het in Zijn Woord ons toegeroepen: *Alle instrument, dat tegen U bereid wordt, dat zal niet gelukken, en alle tong, die in het gericht tegen U opstaat, zult Gij verdoemen.* Dat geeft God reeds hier in de bevestiging van Zijn koninkrijk en in de bewaring van Zijn kerk. Hij doet ze standvastig staan en Hij bewaart haar, dat zij niet wankele.
O, hoe zal dat eenmaal ten volle aanschouwd worden in de volkomen heerlijkheid, welke dat Koninkrijk eenmaal zal ontvangen. Hiervan wordt in het laatste gedeelte van onze Zondagsafdeling gezegd:

IV. ***totdat de volkomenheid Uws rijks kome, waarin Gij alles zult zijn in allen***. Het is onze vierde hoofdgedachte.
Dat Koninkrijk der hemelen is hierop aarde de strijdende kerk. Maar het zal straks komen tot volle overwinning. Dat Koninkrijk is hier ten dele. Niet alleen ten dele in dit opzicht, dat in de kerk naar haar zichtbare openbaring onkruid en tarwe samen vergaderd zijn. Maar ook ten dele in de harten van Gods kinderen. Er blijven altijd die worstelingen tegen de zonde, tegen de oude mens. Maar eenmaal zal het anders worden. Thans heeft Christus Zijn Koninkrijk, deels in de hemel reeds opgenomen, deels is het nog op aarde. Eenmaal nu zal Hij Zijn kerk, dat wil zeggen al Zijn uitverkorenen bijeen vergaderen en Zijn Koninkrijk stellen in volmaakte heerlijkheid. Dat zal zijn aan het einde der dagen.

Dat zal zijn in de grote oordeelsdag, welke van de Vader gesteld is en van welke ure niemand weet, dan de Vader alleen. En dan zal Christus dat Koninkrijk Zijn Vader overgeven. Want dan zal de kerk Zijn Middelaarsbediening als profeet, priester en koning niet meer behoeven. Dan zal dat Koninkrijk der genade in heerlijkheid overgaan, en dan zal geen vijand voor het aangezicht der onderdanen meer bestaan. Die worden verdelgd met eeuwige verdelging: Maar deze Mijn vijanden, die niet gewild hebben, dat Ik over hen Koning zou zijn, brengt ze hier en slaat ze hier voor mij dood. Zo zal Christus de Vader het Koninkrijk wedergeven en Hij zal in het midden van Zijn troon zitten om eeuwig de heerlijkheid, de eer en de dankzegging te ontvangen.
Daar zal de aanbidding van die grote Koning volmaakt wezen. Want dan zal niet alleen de ziel van dat volk de heerlijkheid beërven, maar naar ziel en lichaam beide zal de kerk Gods, als Zijn uitverkoren schare, in heerlijkheid ingaan en eeuwig, eeuwig blinken in het licht van die Koning en met haar schoonheid pralen. Zij zal in de tegenwoordigheid Gods zich volmaakt verheugen. Dat is voor Gods kerk weggelegd. Daar zal dat Koninkrijk volkomen zijn. Want satan zal er niet meer wezen en geen vijand zal er meer bestaan, want zij zullen hun tong kauwen in de eeuwige pijn. Daar is het Koninkrijk volkomen en in zulk een heerlijkheid, als geen oog heeft gezien en geen oor heeft gehoord en in het hart des mensen niet is opgeklommen. Hoe zwaar de strijd hier beneden wordt, de Heere heeft aan het einde van de loopbaan de kroon voor Zijn kinderen weggelegd, en zal ze met die onverderfelijke en onbevlekkelijke en onverwelkelijke kroon eeuwig versieren en Zichzelf in hen verhogen en verheerlijken in volmaaktheid. Hoe gering Gods volk ook in zichzelf is, daar zal het zich voor eeuwig verheugen. Hier beneden heeft het door genade reeds een plaats in dat Koninkrijk verkregen door het geloof en onder de bescherming van die Koning de toevlucht genomen. En straks zal dat volk in Zijn heerlijkheid eeuwig ingaan.
Dit is het, wat de kerk bemoedigt, haar vertroost en haar sterkt en haar doet zingen met de dichter van Psalm 84: 2:

Zelfs vindt de mus een huis, o Heer',
De zwaluw legt haar jongskens neêr
In 't kunstig nest, bij Uw altaren.
Bij U, mijn Koning en mijn God,
Verwacht mijn ziel een heilrijk lot;
Geduchte Heer' der legerscharen,
Welzalig hij, die bij U woont,
Gestaág U prijst en eerbied toont.

Het Koninkrijk der hemelen openbaart zich binnen de zichtbare kerk. Wat de uiterlijke gesteldheid van de zichtbare kerk betreft, spreekt de Heere Jezus immers meerdere gelijkenissen, die ons duidelijk maken, dat in de zichtbare kerk niet alleen wijze maagden, maar ook dwaze maagden zijn; het koninkrijk der hemelen is gelijk een visnet, waarin goede en kwade vissen zijn; het is gelijk een akker, waarop ook onkruid groeit. Met deze gelijkenissen doelt de Heere Jezus op de openbaring van het Koninkrijk der hemelen hier in de wereld. Daarmee wordt tegelijk gezegd, dat wij niet alleen onder de algemene besturing van God de Vader als Schepper zijn, maar dat Hij ons Zelf in de weg van Zijn Goddelijke voorzienigheid binnen de grenzen van dat Koninkrijk brengt.
Nochtans blijft het waar, dat niemand dat Koninkrijk zal ingaan, tenzij hij wederom geboren wordt. Het staat ons zo nadrukkelijk beschreven in Johannes 3, dat niemand eraan behoeft te

twijfelen. Voorwaar, voorwaar zeg Ik u - en dat voorwaar heeft de kracht van een eed, alsof de Heere zeggen wil: Ik bevestig het op de aller-plechtigste wijze - niemand kan het Koninkrijk Gods zien, tenzij hij wederom geboren worde.
Laten wij daarom deze regel maar vasthouden, dat de ware onderdanen van dat Koninkrijk zijn degenen, die uit God geboren zijn, die wedergeboren zijn door Zijn Woord. De Heere ontsluit voor Zijn uitverkorenen Zijn Woord en die ruime bediening van het Evangelie, waarin Hij zondaren krachtdadig nodigt tot de zaligheid.
En nu antwoordt u mij uit kracht van uw opvoeding: Ja, maar Gods Woord kan alleen vrucht dragen, als God Zelf er in mee komt.
Gewis, zo is het ten rechte. Wij kunnen de genade van wedergeboorte elkaar niet geven. Gods knechten kunnen u de genade niet mededelen: Zij staan ook niet verantwoordelijk voor de vrucht van dat Woord. Die houdt de Heere in Zijn eigen handen. Maar zeg mij eens, waar gij, daar gij toch verschijnt onder de openbaring van dat Koninkrijk, aan uw zijde met dat Woord des Koninkrijks gebleven bent; wat gij met dat Woord van God doet. Zeg mij eens of het ooit u er om te doen geworden is om het heil van Sions eeuwige Koning deelachtig te worden in de verlossing, waarmee Hij Zijn kerk verlost uit de staat van haar ellende en het eeuwige verderf, waaraan zij zich onderworpen heeft met alle mensen.
Laat ons eerlijk zijn. Wij hebben zo vele gedachten en redeneringen en soms bedenkingen tegen het Woord van God en tegen de eenvoudige leer der Waarheid in. Maar laten wij nu eens eerlijk tot ons zelf inkeren. Is het niet zo, dat de mens zijn eigen verderf uitwerkt? Wordt het niet bewaarheid, dat wij niet bekeerd willen worden, zoals God Zijn volk bekeert?
Och, laat ik het maar zeggen met de woorden, die de Koning Zelf gesproken heeft, toen Hij zeide: Gij wilt tot Mij niet komen, opdat Gij het leven hebt in Mijn Naam. Wordt dat in u en mij bewaarheid? Hier is de openbaring van Gods Woord; hier staat Sions eeuwige Koning om Zijn kerk te vergaderen en Zijn erfdeel te bewaren. En ligt nu de schuld niet aan ons, gelijk in de vijf artikelen tegen de Remonstranten zo duidelijk gezegd wordt. Dat, wanneer dat Woord geen vrucht draagt, dit niet de schuld is van God. Ook niet van Christus, Die in het Evangelie aangeboden wordt, maar enkel en alleen onze eigen schuld.
En nu zeg ik dat daarom: een onbekeerd toehoorder zegt wel eens: Geef ons ook eens wat troost. Nu, ik geef u troost en bemoediging, want ik zeg dat daarom, dat het onze eigen schuld is, opdat gij bij de overleggingen van het Woord der waarheid tot uzelf komende door genade zult leren zien: het is eigen schuld als ik verloren ga. Moet ik u soms pleisteren met loze kalk en zeggen: Mensen, bidt veel, gelooft een weinig, roept, en dan zal God komen. Zal ik tegen u zeggen: Op grond van uw werkzaamheden moogt u moed houden? Dat zal u niets baten, want ten einde komt gij eeuwig bedrogen uit. Dat is nu één van die boze raadslagen, die tegen het Woord van God bedacht worden om elkaar als vermoedelijke hemelburgers op te bouwen.
Want dat is een valse troost. De zaak komt echter zo anders te staan, wanneer wij bij Geesteslicht de verantwoordelijkheid zelf dragen voor de arbeid, welke God aan onze ziel heeft ten koste gelegd. Dan roepen wij uit: eigen schuld. Dan geeft gij Gods knechten niet de schuld, want die hebben zich vrij gemaakt van uw bloed. Maar daar wordt u zelf schuldig, opdat u zo in dat Koninkrijk der genade door wedergeboorte mocht worden ingeleid. De Heere heeft beloofd: *Mijn Woord zal niet ledig tot Mij wederkeren. Gelijk de regen de aarde doorvochtigt en maakt, dat zij uitspruit, zo zal de Heere Zijn Woord zegenen*. En indien dat geschiedt, dan worden wij onderdanen van dat Koninkrijk en niet alleen bijlopers. Nee, daar worden wij waarlijk onderdanen, omdat Christus daar als Koning intrek neemt in onze harten. Daarom moeten wij die oude leer zozeer bewaren, vooral in onze dagen.

Want de kerk wordt zozeer van haar vastigheid afgetrokken. U moet eens denken, hoe scherp onze vaderen erop stonden om die leer van vrije genade te bewaren. Denk eens wat er voorheen gebeurd is. Onze vaderen werden slijkgeuzen genoemd en ze werden bitter vervolgd. Maar zij hebben het standvastig gedragen en geduld en de zuivere leer overgehouden. Al werden ze verbannen van hun plaats, ze zijn geen duimbreed geweken. En zouden wij dan de waarheid prijsgeven en met allerlei wind van leer worden meegevoerd? Dan gaat de kerk ten gronde.

Het Woord van God moet Zijn loop hebben onder ons en dat is het Woord, dat ons zegt, dat Christus gezalfd is tot Koning over Sion, de berg van Gods heiligheid. Het heeft God de Vader behaagd Zijn eigen Zoon tot Zijn Knecht te maken. Maar Hij heeft Hem ook gezalfd tot Sions eeuwige Koning. Hij, Die met de Vader eeuwig almachtig God is, heeft macht ontvangen als Middelaar voor Zijn volk, zoals Hij kwam in menselijke gedaante. En Hij oefent die macht door Zijn Woord te bekrachtigen; door het licht van dat getuigenis op de kandelaar te plaatsen.

Ik zou zeggen, jongens en meisjes, zet uw hart er toch op. Wij hebben jongelingsverenigingen. Welnu, zet dan uw hart op de zuivere leer; onderzoekt die, zodat u een fundament hebt om de strijd aan te binden tegen de dwaalgeesten, die allerwege zich openbaren. Maar moge God het bovenal bekrachtigen aan uw hart. Denkt eraan, dat u nooit iets wordt met hetgeen gij aan historiële kennis meent te bezitten, maar u moet eén verloren zondaar worden en daartoe is ons de bediening des Geestes zozeer van node en de kracht van die Koning, Die uiterlijk Zijn kerk beschermt en inwendig Zijn volk regeert. Want dat is het, wat in de wedergeboorte geschiedt. Daar grijpt Hij een zondaar in Zijn koninklijke kracht uit de macht der duisternis en lijft hem in in Zijn geestelijk en hemels Koninkrijk. Daar wordt hij een onderdaan van Koning Jezus.

En nu kent die God het werk van Zijn handen. Hoe verborgen dit werk voor het eigen zielsoog in de beginne ook wezen mag, deze Koning is het ook, Die dat werk van Zijn handen onderhoudt. O, als er maar in der waarheid iets van dat werk van Zijn geest in ons hart gelegd is, die Koning zal Zijn werk onderhouden; Hij zal Zijn erfdeel nooit begeven en Hij zal de gekochten met Zijn dierbaar bloed nooit overgeven. Waar liggen de bemoedigingen voor een heftig bestreden en bedrukt volk? Die liggen daar, dat deze Koning het voert naar de eeuwige overwinning. En dat niet, omdat het wapenen heeft in zijn strijd. Nee, maar omdat Hij de Koning van Sion is en de strijd niet alleen gestreden, maar ook volbracht heeft en toen triomferende opgevaren is in Zijn eeuwige heerlijkheid. En nu is het de bede van de oprechte bidder, dat die Koning meer en meer in het hart regeren zal en Zijn koninklijke scepter meer en meer in het hart zal zwaaien. Want hij leert bij het licht des Geestes, dat er zoveel is, wat zich tegen die Koning verheft.

Laat Gods volk het eens zeggen, hoeveel rust het zoekt buiten Christus. En neem de gehele kerk eens samen. Wij zullen toch ons leven moeten verliezen om het in die Koning te vinden. Moge de Heere ons dat geven; mocht Hij gedurig in ons hart werken, opdat Hij alleen in ons hart zou verhoogd worden. Welk een voorrecht zou het zijn, als wij onszelf eens een keer kwijtraakten. Ja, Gods volk mag wel bij de voortduur bidden: *Uw koninkrijk kome*. En dat Koninkrijk zal komen. O, die bemoediging, dat Hij Zijn erfdeel nooit verlaten zal. Hij bewaart het tegen al het geweld van satan en tegen alle raadslagen, die bedacht worden. Ook tegen alle raadslagen, die er in onze harten zijn.

Volk van God, draag toch de kerk in uw verzuchtingen, ook naar haar uiterlijke openbaring. Acht dat geen kleine zaak om de nood van Gods kerk in de gebeden te gedenken; de noden van Zijn Koninkrijk, dat Hij uitbreiden zal tot de einden der aarde. Maar draag ook elkaar in de behoeften van het eigen hart, opdat onze eigen zin en wil verloochend worden. Want die Koning gaat soms Zijn onderdanen vóór door zulke diepe wegen. Daartoe zijn de kastijdingen

en de liefdeslagen Gods over Zijn volk, opdat Hij het alles worde, want dan alleen zal het met Jesaja zeggen: *Ik dank U, Heere, dat Gij toornig op mij geweest zijt.* Het zijn immers de liefdeshandelingen van Sions eeuwige Koning, opdat Hij alleen maar de hoogste plaats in het hart hebbe en opdat Zijn onderdanen in de vereniging met Zijn wil en regering in Zijn wetten zullen wandelen. Hij kastijdt ze, opdat ze in het geloof bekrachtigd zullen worden om het pad van zijn geboden te lopen en om oefeningen te verkrijgen als een in zichzelf krachteloos volk in heiligmaking. En welke vrucht zal dit geven?

Een verlangen naar de volkomen heerlijkheid van dat Koninkrijk. Gods kinderen mogen er wel eens doorheen kijken. Het staat in de Bijbel geschreven, wat gebeuren zal. Het staat voor iedereen te lezen, hoe laag het met de kerk aflopen zal en wat in de toekomst voor Gods kerk nog weggelegd is. Daarom zeg ik, wanneer u een uiterlijke heerlijkheid zoekt, komt u bedrogen uit. Wie weet, hoe dicht de eindtijd nabij is. Maar door de vreselijke weeën heen voert de Koning Zijn kerk naar de zekere overwinning, want in Hem zijn wij meer, dan overwinnaars.

Volk van God, het gaat op de eeuwige overwinning aan met de ganse kerk op aarde. Laat dan vallen wat valt, maar God zal Zijn kerk doen staande blijven. Is het geen krachtige bemoediging, dat de verdrukking niet altijd duren zal en dat de strijd haast een einde neemt? En dat eenmaal, eenmaal wij de volkomen heerlijkheid beërven zullen om onze Koning volmaakt te prijzen. Gods kinderen hebben er hier in beginsel iets van in hun hart. Dan roepen zij de grootheid van hun Koning uit:

Beminnelijk Vorst, Uw schoonheid, hoog te loven,
gaat al het schoon der mensen ver te boven.

Soms zouden zij hier hemel en aarde te hulp roepen om hun God en Koning te prijzen. Maar het is ten dele. Hoe meer wij ervan genieten, hoe minder wij het vertolken kunnen, maar straks naar de ziel en eenmaal naar ziel en lichaam in eeuwige heerlijkheid zullen wij het volmaakt mogen doen. Zouden wij hier die innerlijke betrekking niet méér in beoefening moeten hebben op Sions grote Koning, om gasten en vreemdelingen op aarde te zijn en om te tonen, dat wij een ander vaderland zoeken?

De Heere zal ons straks uitleiden in statie uit onze woning,
in kleding, rijk gestikt tot onze Koning.

Dat geldt voor de ganse uitverkoren kerk. Want er zal er niet één gemist worden, niet één uit alle geslacht en volk en taal en natie; die Koning zal ze bijeen vergaderen en zeggen: *Zie, Ik en de kinderen, die Gij mij gegeven hebt*. Dan zal dat Koninkrijk de Vader wedergegeven worden, want de bescherming van deze Koning zal dan niet meer nodig zijn, maar dan zal Hij alleen eer en dankzegging ontvangen. Dan zal ook de verzoening niet meer nodig zijn, want daar zal niets inkomen, wat onrein is. En ook de onderwijzingen van Hem als Profeet zullen daar niet meer zijn, want zij zullen God zien van aangezicht tot aangezicht.

De Heere vertrooste en bemoedige ons en geve ons een afhankelijk leven van Hem in de gedurige begeerte, dat Zijn Koninkrijk kome, opdat Hij als Koning ons meer en meer regere en ons leide naar Zijn raad; ons in Zijn wegen doe wandelen, opdat Zijn grote naam tot onze vertroosting en bemoediging gedurig verheerlijkt worde. Amen.

De bede om de betrachting van de wil Gods

ZONDAG 49

Psalm 4: 2.
Lezen: Romeinen 10.
Psalm 33: 6, 10.
Psalm 86: 6.
Psalm 131: 3.

Geliefden,
De Apostel Paulus zegt in Romeinen 10, *dat een iegelijk, die de Naam des Heeren zal aanroepen, zalig zal worden. Maar hoe zullen zij aanroepen, van Wie zij niet gehoord hebben? Zo is dan het geloof uit het gehoor, en het gehoor door het Woord van God.*
De roeping door het Woord is tweeërlei: uitwendig en inwendig. Zij zijn daarin onderscheiden, alhoewel beide door het Woord geschieden, dat de inwendige roeping de bekrachtiging van het Woord is door de Heilige Geest in Zijn zaligmakende bediening. Ook daarop wijst de Apostel, wanneer hij zegt, dat niet allen het Evangelie gehoorzaam zijn geweest. Want Jesaja zegt: *Wie heeft onze prediking geloofd*? Die alleen hebben de prediking geloofd, aan wie de arm des Heeren is geopenbaard. Dat bewijst, hoe onmogelijk het voor ons is en hoe halsstarrig wij van nature zijn om te bukken en Christus, Die in het Evangelie wordt voorgesteld, te omhelzen. Maar de Heere vernieuwt het hart van Zijn uitverkorenen en maakt hen bekend aan de staat van hun ellende, en daartegenover stelt Hij hun voor de verlossing in Christus Jezus. Zo is het dan alleen door het Woord, dat de Heere zondaren roept tot bekering.
Er is ook een roeping in de natuur, die zelfs tot de blindste heiden komt, een roeping om voor God als de Schepper van hemel en aarde te bukken, ziende op Zijn kracht en Goddelijkheid. Maar deze roeping leert Christus niet kennen, en spreekt van een Enig en Drieënig God niet. Deze roeping is niet zaligmakend. Het geloof is immers uit het gehoor en het gehoor door het Woord van God. Evenwel doet de Heere in de natuur een roepstem uitgaan. Onze geloofsbelijdenis zegt, *dat de schepping als een boek is, waarin alle schepselen zijn als letteren, die ons de onzienlijke dingen Gods geven te aanschouwen*. Zelfs in de natuur spreekt de Heere van Zijn majesteit en heerlijkheid, opdat alle knie zich voor Hem zou buigen, en God, Zijn Schepper recht dienen zou, Die niet ver is van een iegelijk van ons. Ook openbaart Hij zich in de voortdurende werkingen, die er in de natuur zijn, namelijk in de werken van Zijn voorzienigheid. Die werken der voorzienigheid Gods strekken zich uit over heel ons leven. Zij zijn het werk van de Vader, waarin God Zijn Vaderlijke macht betoont met alle schepselen in hemel en op aarde tot Zijn verheerlijking.
Maar die werken zijn Gods kinderen tot innerlijke vertroosting, daar zij, in de omhelzingen van Hem, Die voor hen het kindschap verworven heeft, in alle omstandigheden van het leven, bij ogenblikken Zijn Vaderlijke liefde mogen ervaren, gelovende, dat Zijn Vaderlijke wil alleen heilig en goed is, strekkende tot verheerlijking van Gods deugden, en tot de zaligheid van hun zielen.
Dat leert hen bidden om de volvoering van de wil van de hemelse Vader, van welke bede ons nu te handelen staat naar de verklaring, ons daarvan gegeven in de negen en veertigste Zondagsafdeling van onze Heidelberger Catechismus.

Vraag 124: ***Welke is de derde bede?***
Antwoord. Uw wil geschiede, gelijk in de hemel, alzo ook op de aarde. Dat is: Geef, dat wij en alle mensen onze eigen wil verzaken en Uw wil, die alleen goed is, zonder enig tegenspreken gehoorzaam zijn; opdat alzo een iegelijk zijn ambt en beroep zo gewillig en getrouw moge bedienen en uitvoeren, als de engelen in de hemel doen.

Van de bede ter betrachting van de wil Gods staat ons te handelen.
Vernemen wij van de Onderwijzer, dat de betrachting van Gods wil eist:
I. ***Verzaking van onze eigen wil;***
II. onderwerping aan de wil Gods; en
III. gewillige volbrenging onzer aardse roeping.

In de vorige bede ging de behoefte van de ware bidder uit tot de volkomen heerschappij des groten Konings: Uw koninkrijk kome. De bede is, dat Hij regere, en door ons als Soeverein in zijn volle majesteit worde erkend. Hij zij Koning in ons en om ons, verstorend het werk des duivels en bevestigend Zijn kerk tot eens Zijn Koninkrijk kome in eeuwige heerlijkheid. Maar hoe zullen wij ooit de heerschappij van de Hemelkoning erkennen, dan in onze algehele onderwerping aan Hem? Hoe zal Hij soeverein kunnen zijn voor ons, dan in de verloochening van onze eigen wil? Onmisbaar is dan ook de bede: *Uw wil geschiede*. Zij is als het ware de grondbede, het fondament, waarop onze begeerten zich zullen bouwen.
Want een bidder is niet iemand, die maar vraagt al wat hij wenst, dat komen zal. De ware bidder kent de grens des gebeds in de onderwerping aan Gods wil: indien het in Uw raad bestaan kan. Van eigen zin en wil moet hij menigmaal afstaan om zich Gods wil te onderwerpen. De natuur leert dat niet. Bidden, waarlijk bidden, is ons van nature dan ook vreemd. Het gaat tegen vlees en bloed in, maar wordt beoefend door genade. De betrachting van Gods wil eist, zo zeiden wij dan ook, verzaking van onze eigen wil. God schiep de mens als redelijk wezen; dat wil zeggen met verstand en wil. Het redeloos gedierte heeft geen verstand en kan evenmin een wil worden toegeschreven. Dat verhief de mens en met hem de engelen boven al wat nevens hen geschapen is, dat zij geschapen zijn als redelijke schepselen, terwijl des mensen heerlijkheid die der engelen te boven ging, omdat God de mens schiep naar Zijn beeld en naar Zijn gelijkenis. De volle ontplooiing van die door God geschapen heerlijkheid zou dan ook daarin liggen, dat de mens betoonde vrijwillig God te dienen. Zon, maan en sterren volgen willoos de van God gestelde loop; het vee des velds en de vogelen des hemels, het zaadzaaiende kruid en het machtige geboomte gaan de van God gestelde ordeningen, bij zichzelf onbewust.
Hoe nu zou boven al dat geschapene de mens in volle heerlijkheid uitkomen anders, dan dat hij God, Zijn Schepper, diende, niet onbewust, noch omdat het niet anders kon, doordat slechts één weg bestond, maar in de betuiging van wat zijn eigen wil was. Kiezen moest hij tussen God en satan. Het proefgebod, de slang, door welke de duivel sprak, het voorstellen door satan van een andere weg, namelijk die der ongehoorzaamheid, dat alles was noodzakelijk om de mens te brengen tot openbaring van zijn scheppingsmeerderheid boven al wat nevens hem was. God spande in het paradijs de mens geen strik, maar ontsloot de weg, waardoor het naar Zijn beeld geformeerde schepsel tot volle ontplooiing kon komen, ja, komen zoude tot het eeuwige leven. Hij zou God dienen naar eigen wil, omdat God het waardig is. De mens is geschapen als redelijk schepsel met verstand en wil. En een redelijk schepsel bleef hij ook na dè val.

Gewis, hij verdierf zich moedwillig; hij stelde zich schuldig aan Gods gerechtigheid; hij stortte zich in de dood; geestelijk dood wordt hij geboren; verduisterd in het verstand; willend, wat God niet wil. Maar dan toch bleef de mens een willend wezen, ook na de val. Maar met een wil, die vijandig is tegen de wil Gods; vijandig ook tegen de zaligheid in Christus, uit genade. “Gij wilt tot Mij niet komen, opdat gij het leven hebt in Mijn Naam," sprak de Heere. En "die niet gewild hebben, dat Ik over hen Koning zou zijn, brengt ze hier en slaat ze hier voor mij dood."
Zo zal het vreselijk woord des Konings zijn over hen, die de stem van de Zoon van God ongehoorzaam zijn geweest. Wie achter zijn onmacht wegschuilen wil, heimelijk op God de schuld werpend van zijn ellende, hij moge wel bedenken, dat hij niet zalig wil worden.

Hoe waar is dan ook de verklaring van de Catechismus, dat de bede "Uw wil geschiede" betekent: *Geef, dat wij en alle mensen onze eigen wil verzaken.*
Eén weg slechts leidt tot onderwerping aan de wil Gods, deze namelijk, dat eigen wil verzaakt wordt. De mens moet eraan, zal hij in waarheid God bidden; en dit te begeren, dat wij door de overwinnende bediening van de Heilige Geest onze wil verzaken, dat leert genade alleen. Wij houden het tegen God vol, zo lang wij kunnen; tegen alle vermaningen en kloppingen in hollen wij voort op de brede weg. Wij willen niet buigen voor God; en nooit, nooit geven wij het op, indien God ons niet te sterk wordt. Maar dan ook is het met ons leven uit. Wat er zich dan ook tegen verheffe, man of vrouw of kinderen, vrienden en bekenden, al ware het de gehele wereld, en al kostte het alles, de door Gods liefde overwonnen zondaar kan niet langer voort in de zonde, waarin hij zijn leven vond. Hij kiest als Ruth de Moabietische: "Uw volk is mijn volk en Uw God mijn God." O, die onberouwlijke oprechte, keuze:

't Was alles zonder uitbeding
het Lam te volgen, waar Het ging.
Al waren 't enkel zure wegen;
mijn Heil was in Gods gunst gelegen.

Helaas, te weinig is die volle overgave in oefening. Te veel zijn er de murmureringen des harten tegen God; het onverenigd zijn met Zijn wegen. Ja, na ontvangen genade moet Gods volk wel gedurig leren, dat deze bede op onze eigen akker niet groeit. Wilde Mozes, toen het Gods tijd was, Israël verlossen? Verloochende Jona zijn wil, toen hij zich opmaakte om te vluchten van het aangezicht des Heeren? Was Asaf aan eigen wil gestorven, toen hij sprak: *immers heb ik tevergeefs mijn hart gezuiverd en mijn handen in onschuld gewassen?* Is het niet altijd weer en telkens bij vernieuwing, dat wij die tegenstand tegen Gods wil in ons gevoelen; en de strijd aanbinden tegen God; en in ons hart zeggen: "Maar ik wil niet"?
Nee, wij willen niet sterven aan de wereld en aan de zonde en aan eigen wil en begeren; wij willen niet bidden: "Uw wil geschiede", tenzij genade triomfeert. Maar dan ook breekt de tegenstand tegen de wil des Heeren; dan buigt de zondaar voor God in het stof; dan wordt zijn vijandschap schuld; dan bedekt hem heilige schaamte; dan wordt het onverenigd zijn met en tegenstaan tegen God hem "tot smart. Deed God ooit anders, dan goed? Was Zijn weg immer anders, dan ten zegen van Zijn volk? Betoonde Hij het niet keer op keer, dat Hij met de Zijnen is? Beloofde Hij het dan niet:

Al liep uw pad ook door de zee,
U zullen, als op Mozes beê,
Geen golven overstromen?

Waarom dan die tegenstand; die bittere vijandschap; dat niet willen bukken? O, ware onze ziel het toch eens met God. Daarin ligt leven en blijdschap en zaligheid. "Och Heere, geef dat wij onze eigen wil verzaken." Dat is drijven op vrije genade. Zaliger is er niet, dan het met God eens te zijn. Dat doet ons zingen in de gevangenis; roemen in de verdrukking; dat neemt het leed uit ons lijden weg.
Ieder mens zou u het gunnen, dat te kennen. De genade is mededeelzaam; Gods eer zou er ook in verhoogd worden, als meer en meer op aarde onderwerping kwam aan Gods wil.
De Onderwijzer leert ons dan ook, dat die gunnende genade in het hart van de ware bidder is: "Geef dat wij en alle mensen onze eigen wil verzaken." Het betaamt alle mensen. Wie zou U, de Schepper van hemel en aarde, niet vrezen? Want het komt U toe, zegt ons de profeet. Onze natuur is zelfzuchtig. Maar de liefde zoekt zichzelf niet. Zij zoekt Gods eer en des naasten zaligheid. Het is haar taal:

Kom, ga met ons, en doe als wij,
Jeruzalem, dat ik bemin,
Wij treden uw poorten in;
Daar staan, o Godsstad, onze voeten.

Zo wortelt de begeerte, dat de wil des Heeren geschiede, in de verzaking van onze eigen wil. Die eigen wil is verdorven door de zonde; immer boos, en strijdend tegen de wil Gods; en zich God nooit onderwerpend. Daarom blijft maar één weg open: niet een weinig vorming van de wil, niet wat verbeteren kan hier baten, gelijk velen hebben voorgesteld; Nee, onze wil moet verzaakt worden; prijsgegeven worden. Dat leert genade. Maar Gods werk is nimmer alleen negatief. In de waarachtige bekering des zondaars tot God is niet alleen een afsterven van de oude, maar ook een opstanding van de nieuwe mens, en zo ook bevat de bede, dat de wil des Heeren geschiede, niet alleen de begeerte de eigen, boze wil te verzaken, maar ook, en zo komen wij tot de tweede gedachte, die ik wens te ontvouwen. De behoefte van

III. de onderwerping aan de wil van God.

Die wil Gods is, naar de Schrift, aan te merken in tweeërlei opzicht: als de wil des besluits of de verborgen wil, en als de wil des bevels of de geopenbaarde wil.
Deze onderscheiding versta men echter niet zo, alsof in God twee willen zouden zijn. Hoe zou dat kunnen? Of de ene wil zou met de andere strijden; of de ene aan de andere ondergeschikt zijn en overheerst worden. Zoiets in God te denken is onbestaanbaar. In de zondige mens kunt u die strijd waarnemen. Israël wil de Baal dienen en toch de levende God niet verlaten; het volk wil het één en het ander. Maar Elia, de profeet, roept het volk toe: *Hoe lang hinkt gij op twee gedachten? Zo de Heere God is, volgt Hem na; en zo het Baal is, volgt hem na*. En zouden dan in Hem, Die met een enige wil gediend wil zijn, twee willen te onderstellen zijn?
Twee willen aan God toe te schrijven is Hem neerhalen tot de laagte van een zondig schepsel. In God is maar één, ongedeelde wil. Maar die ene wil is ten dele ons, mensen, verborgen; ten dele ons geopenbaard, en dies spreken wij van de verbórgen en van de geopenbaarde wil; of van de wil des besluits en des bevels.
Een voorbeeld moge hier ter opheldering dienen. God had besloten Abrahams geloof te beproeven, door hem te gebieden: *Offer Isak!* Alleen het bevel kwam tot Abraham; de beproeving van Abrahams geloof bleef de vader der gelovigen verborgen als Gods besluit, totdat deze de beproeving had doorstaan.

Van de wil des besluits spreekt de Heere meermalen in de Schrift. “Mijn raad zal bestaan en Ik zal al Mijn welbehagen doen," luidt Gods Woord in Jesaja's profetie. Paulus getuigt, dat Hij "alle dingen werkt naar de raad van Zijn wil."
Die wil van Gods besluit is de mens onbekend, en hij hebbe zich te wachten voor het pogen zich in die wil in te dringen. "De verborgen dingen zijn voor de Heere onze God," zegt Mozes.
Toch heeft het Gode behaagd van Zijn besluit soms aan de mens te openbaren. Zo geschiedde het in betrekking de komst en het lijden en sterven van Christus, waarvan de profeten honderden jaren tevoren spraken. Ook gold die openlegging van Gods raad wel de oordelen, die over Israël komen zouden vanwege de halsstarrige zonden. "Gewis, de Heere HEERE zal geen ding doen, tenzij Hij Zijn verborgenheid aan Zijn knechten, de profeten geopenbaard hebbe."
Ja, die openbaring van wat God in Zijn raad had vastgelegd, betrof soms het particuliere leven van Gods kinderen. Zo betuigde de Heilige Geest van stad tot stad tot Paulus, zeggende, dat hem banden en verdrukkingen aanstaande waren. Ook werd Paulus bekend gemaakt, wat God aangaande de schepselen besloten had op de schrikkelijke zeereis naar Italië. Dat deed de grote heiden-apostel het volk bemoedigen: "Want daar zal geen verlies geschieden van iemands leven onder u, maar alleen van het schip."
En nog wil de Heere soms aan Zijn kinderen Zijn verborgen wil ontdekken, hetzij voor hun eigen leven, hetzij voor kerk en land; wat betreft oordelen, zowel als het behoeden voor gevaren. Nog gaat het door: "Zou Ik voor Abraham verbergen wat Ik doe?" Toch betaamt ons grote omzichtigheid in deze. Ook in het hart van Gods volk kan zoveel onheilige zijn, dat bedriegt; en menigeen is met wat hij een openbaring Gods achtte en als zodanig uitgaf, maar wat niet anders was dan inbeelding. God verspilt Zijn genade niet, en ons hart geve nauwkeurig acht, of waarlijk des Heeren werking in ons zij, en God de Heilige Geest door Zijn Woord ons iets deed verstaan van de geheimen van Gods verborgen wil. Het ware woord van een door mij zeer geacht ouderling in één onzer gemeenten blijft de overdenking waardig: "Ik houd meer van bidders, dan van profeteerders."
Meer, dan die wil na te vorsen, past ons aan die wil van Gods besluit, onderwerping en aanbidding, opdat wij ons voor geheel de toekomst, met alles, wat ons naar Gods raad overkomen moge, in de hand des Heeren geven. Hij is de Heere, Hij doe wat goed is in Zijn ogen. Hoe bemoedigd zouden wij ons pad bewandelen en in de tegenheden opzien naar boven.
Wij, helaas, wij bijten zo menigmaal op de steen en zien niet op Die, Die hem werpt. De onderwerping aan Gods wil zou ons doen zijn als leem in de hand van de Pottenbakker.
Welk een vertroosting vond Asaf in die onwrikbare wil des Heeren: Gij zult mij leiden door Uw raad en daarna zult Gij mij in heerlijkheid opnemen. Gods volk mocht wel gedurig bidden: Uw wil geschiede, opdat de onderwerping aan Gods wil doe smaken de troost, die voor Gods volk ligt in de wil des besluits.
Ook ten opzichte van *de wil des bevels* echter geldt de bede der onderwerping. De Catechismus spreekt te dien opzichte zo duidelijk: *Geef, dat wij Uw wil, die alleen goed is, zonder enig tegenspreken gehoorzaam zijn.*
Gehoorzamen heeft betrekking op het bevel. En dat bevel luidt: Dat wij de zonden haten en vlieden. Alle geboden Gods zijn samengevat in deze twee: God lief te hebben bovenal en onze naasten als onszelf. Maar vanwege onze diepe val zijn wij God-haters, en ook geneigd onze naaste te haten. Al komt het niet zo in onze daden openbaar, koesteren wij de zonde niet in ons hart? Het rechte beminnen van Gods bevelen is in ons van nature niet. De werken des vleses nu zijn openbaar, welke zijn: overspel, hoererij, onreinheid, ontuchtigheid, afgoderij,

vénijngeving, vijandschappen, twistingen, afgunstigheden, toorn, gekijf, tweedracht, ketterijen, nijd, moord, dronkenschappen, brasserijen en dergelijke.
Hoe zal een mens nu bidden: *Uw wil geschiede*, als niet in waarheid hij de zonde heeft leren haten? Maar wat de natuur nu niet kent, waarvan zij zelfs afkerig is, dat leert Gods genade Zijn volk. De liefde Gods, in onze harten uitgestort, doet de zonde haten en vlieden, ja, werkt, naarmate wij ons leren kennen en moeten erkennen, dat in ons, dat is in ons vlees, geen goed woont. Tegen het zondig opstaan tegen Gods bevel rijst hier de verzuchting, dat de Heere ons met Zijn wil verenige; dat Hij ons doe haten, wat Hij haat en beminnen, wat Hij bemint. Want Gods wil alleen is goed. De onze niet, die is boos. Onderwerping aan Gods wil, dat is het wat Gods volk behoeft; Gods weg goedkeuren; God de Gebiedende laten; Zijn wil en wet beminnen! Zie daar wat nodig is, om ons de wil Gods te onderwerpen.

Och, schonkt Gij mij de hulp van uw Geest!
Mocht die mij op mijn paán ten leidsman strekken!
'k Hield dan Uw wet, dan leefd' ik onbevreesd;
Dan zou geen schaamt' mijn aangezicht bedekken.

Die onderwerping aan Gods wil, met verzaking van eigen wil, werkt ook, en op het gedeelte van de Catechismus, dat daarover handelt, vestigen wij onze aandacht.

III. ***Gewillige volbrenging van onze aardse roeping;*** daarvan is het tenslotte, dat de Onderwijzer handelt, wanneer hij schrijft: *opdat alzo een iegelijk zijn ambt en beroep zo gewillig en getrouw moge bedienen en uitvoeren, als de engelen in de hemel doen.*
De engelen in de hemel zijn de engelen, die niet 'afvielen van God; die nog staan in de volmaakte staat, waarin God hen schiep en bevestigde. Zij zijn Gods gedienstige Geesten, die tot dienst uitgezonden worden om dergenen wil, die de zaligheid beërven zullen.
Jacob heeft het heirleger Gods gezien tot zijn beschutting en hij noemde de naam dierzelve plaats: Mahanaïm. Ook Elisa zag zich bij Dothan omringd van vurige wagens en paarden, en zijn jongen werden op zijn gebed de ogen geopend, dat hij het ook zag. Steeds staan die machtige hemelse heirscharen gereed om op Gods wenken uit te gaan. Met volkomen gewilligheid vervullen zij dag en nacht de roeping, hun allen, elk naar hemelse ordening, opgelegd.
Die volmaakte engelen worden ons nu ten voorbeeld gesteld. Gelijk in de hemel, alzo worde Gods wil op aarde betracht. Nee, dat volmaakte verkrijgen wij op aarde niet. Het is voor Gods kinderen in de hemel weggelegd; maar toch gaat hun hart er naar uit. "Ik jaag er naar, of ik het ook grijpen mocht," zegt Paulus. Zou dan, waar God het volmaakte zoekt, Zijn volk niet er naar uitgaan, dat Zijn wil op aarde worde betracht gelijk in de hemel? En dat ook in het vervullen van ons ambt en beroep? Gelijk de heilige engelen elk hun roeping ontvingen van God, naar de plaats, die Hij hun beschikte, zo heeft ook elk mens op aarde zijn ambt en beroeping van God.
Ons huwelijksformulier spreekt van *ons Goddelijk beroep*. Dat is zo in het maatschappelijke leven. Overheden zijn van God in hun ambt geroepen; onderdanen eveneens; eenvoudigen en aanzienlijken; tezamen rijk en arm. Maar om het nu daarin met God eens te zijn! Dat ik slechts schoenmaker ben en het nooit verder brengen kan; en een ander een vooraanstaande plaats in het leven verkreeg; dat mijn stand laag bleef en mijn inkomen klein, terwijl God een ander omhoog bracht! O, de geest van de tijd is het niet, gewillig onze arbeid te verrichten. Ontevredenheid heeft de volksmassa bezield. In het oog van duizenden is het te lezen, dat het

er ver van is, te erkennen, dat de roeping, die wij vervullen, van God is, en dat wij die gewillig hebben te bedienen. Oproer, revolutie wordt gepredikt. Maar dat is dan in de grond opstand tegen God. Hij bepaalde immers onze levensweg. Hij stelde ons toch op die plaats! Zeg dan, dat God onrecht deed! Maar nee! *De Heer' is recht in al Zijn weg en werk.*
Zijn genade doe ons buigen onder Zijn wil; en schenke ons blijmoedig onze arbeid te verrichten; en ons ambt te bedienen in het maatschappelijke en kerkelijke en staatkundige leven. Het Socialisme kan geen diepe wortel schieten, als wij iets hebben mogen van deze bede: *Uw wil geschiede, gelijk in de hemel, alzo ook op de aarde.* En de moedeloosheid, die ons zo dikwijls overvalt, zal meer van ons wijken, want Gods zorg is over hen, die Zijn wil doen, zowel in het kleine, als in het grote. Nee, begeer toch het hoge en het grote niet. De verantwoordelijkheid is zoveel te zwaarder en het leven zoveel te moeilijker. Op de plaats, die God ons beschikte, make Hij ons getrouw, en doe Hij ons met onderwerping aan Zijn wil arbeiden, zo gewillig, als de engelen in de hemel doen, gelijk wij zingen uit Psalm 86:6.

Leer mij naar Uw wil te hand'Ien,
'k Zal dan in Uw waarheid wand'len;
Neig mijn hart, en voeg het samen
Tot de vrees van Uwen Naam.
Heer', mijn God, ik zal U loven,
Heffen 't ganse hart naar boven;
'k Zal Uw Naam en majesteit
Eren tot in eeuwigheid.

Wat zou Gods volk toch een gemakkelijk leven hebben, wanneer het meer in die volle overgave aan de wil Gods kon verkeren. Uw wil geschiede, in gezondheid of ziekte: wat hindert het? Gods wil loopt uit op ons eeuwig voordeel! Wat kunnen Gods kinderen hier dikwijls met zorg en kommer over de wereld gaan. Wat is de beoefening van deze bede toch weinig levendig. De onbekeerde mens kent daar niets van. Van nature hebben wij ons het oordeel van de eeuwige dood onderworpen. Nochtans bracht God ons naar Zijn raad onder de verkondiging van het Woord; Hij heeft ons onze plaats gegeven op de aarde; en het heeft ons nog nooit aan iets ontbroken, in alle verdriet en tegenheden, die over ons gegaan zijn om onze zonden.
Denken wij er ooit aan, dat wij eenmaal rekenschap zullen afleggen? Gods Woord openbaart ons Gods wil, dat wij de zonde zullen haten en God liefhebben. Leven en dood, zegen en vloek worden ons verkondigd. Hij kon ons ook overgegeven hebben, ons losgelaten hebben; en waar zou dan onze plaats geweest zijn? Is het niet zo, dat elke polsslag getuigt van Gods goedertierenheid? Gods volk leert daar iets van verstaan, wanneer het soms uitroepen moet: O God, hoe kunt Gij zulk één als ik nog langer dragen! Zullen wij dan zo maar los en koud aan alles voorbijleven en ons niet bekommeren om de openbaringen van wat God wil? God komt een keer terug met de gestrengheid van Zijn eis: wat hebt u met Mijn wil gedaan?
Ach, dat God Zich door het middel van Zijn Woord verheerlijke in ons leven, dat wij voor Hem leerden bukken in het stof als nietige stervelingen tegenover onze Schepper en Formeerder. Wij zouden het grote voorrecht smaken van Gods kinderen, het erfdeel van Zijn uitverkorenen. Dat volk is een zalig volk, omdat het die God tot zijn Vader heeft, zodat alles, wat het in dit leven overkomt, het ten goede geschikt wordt. En soms heeft het die gemeenschap in God, die de wereld niet kent, de blijdschap, die gelegen is in de waarachtige onderwerping aan de wil van de hemelse Vader. Daar ervaart het de gunst Gods in Hem, Die

voor Zijn kerk de dood is ingegaan, opdat Hij voor haar verwerven zou de openstelling van het Vaderhart Gods:

Goedertieren Vader,
Milde Zegenader,
stel Uw vriendelijk hart,
op Wiens Gunst wij hopen,
eeuwig voor ons open.

Daartoe echter brengt God Zijn kinderen in de nood, hetzij in- of uitwendig. Vaak worden zij met ziekten bezet, zodat zij uit de hand van de hemelse Vader moesten leven; dan weer nam Hij hun het liefste af, wat zij op aarde bezaten, zodat zij aan het einde kwamen en in de volkomen onderwerping aan Gods wil mochten ervaren, wat Asaf gezongen heeft: bezwijkt dan mijn vlees en mijn hart, nochtans is God de Rotssteen mijns harten en mijn deel in eeuwigheid. Daar hebben zij aan God genoeg en smaken zij Zijn Vaderlijke gunst in Christus, die meer sterkt dan de uitgezochte spijzen.
Ik zou een onbekeerd mens willen toeroepen: Zie eens naar die Schepper van hemel en aarde. En tot Gods kinderen zou ik willen zeggen: Ziet eens op Christus wat Hij verworven heeft! Het was Zijn spijze de wil van Zijn Vader te doen, zelfs tot in de vervloekte dood des kruises! O, dat opstandige hart! Het verenigt zich nooit met Gods wil. Het is genade, die triomferen doet en het Lam doet volgen, waar het ook heengaat. Dan zijn de tegenheden vaak nog niet de slechtste tijden voor Gods lieve kinderen.
De dichter zong ervan:

Zo leert hij zich geduldig dragen,
zo ziet hij 't eind der kwade dagen.
Zo wordt de roede zelfs gekust,
en d' onderwerping geeft hem rust.

Daar wordt het vertrouwen geoefend, dat de Heere voor ons zorgen zal en ons niet zal verlaten. Mochten wij meer onze wandelingen hebben met ons gezegend Hoofd, om Wiens wil God niet alleen alles schenken kan voor tijd en eeuwigheid, maar ook alles schenken wil als een getrouw Vader. Straks komt de kerk eruit, uit de grote verdrukking, haar klederen wit gewassen in het bloed des Lams. In die volmaaktheid zal nooit meer iets ons kunnen scheiden van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus, onze Heere. Amen.

De bede om voorziening in de tijdelijke nooddruft

ZONDAG 50

Psalm 37: 3.
Lezen: Hosea 2.
Psalm 145: 4, 6.
Psalm 81: 15.
Tien Geboden : 5.

Geliefden,
Toen de Heere Jezus van de berg der verheerlijking kwam, stootte Hij terstond op de macht des satans en de openbaring der zonde. Op de berg werd Hij niet alleen Zijn discipelen vertoond in Zijn Goddelijke glans en majesteit, maar daar heeft Hij Zich ook bij vernieuwing Zijn lijden onderworpen, waarover tot Hem gesproken was door Mozes en Elia. Want zij spraken tot Hem van Zijn uitgang, Die Hij zou volbrengen te Jeruzalem. Toen nu Christus van de berg afkwam, ontmoette Hij een bezetene, die Hij uit satans klauw verloste. De discipelen hadden deze bevrijding niet kunnen bewerken vanwege hun ongeloof, waarover de Heere Jezus hen bestraft heeft, zeggende: O, ongelovig en verkeerd geslacht! Hoe lang zal Ik nog bij ulieden zijn en ulieden verdragen. Daarover is nu bij de jongeren twist ontstaan, wie van hen toch wel de meeste ware in het Koninkrijk der Hemelen. En in hun blinde ijver wilden zij één, die hen niet volgde, verbieden, om de duivelen uit te werpen. Kort daarop wilden zij vuur van de hemel doen dalen over een Samaritaans vlek, dat Hem niet ontvangen wilde, omdat Zijn aangezicht als reizende naar Jeruzalem was. In dit alles heeft de Heere weerstaan, getuigende dat Hij gekomen is, niet om te verderven, maar om te behouden. Toen is er van Zijn woorden en van de tekenen en wonderen, die Hij verrichtte, kracht uitgegaan, zelfs kracht onder degenen die de innerlijke werkingen van de geest Gods tot zaligheid niet kenden. Dat ligt nog in de dienst van God. Er is soms een vermaking in des Heeren dienst, ook in het uitwendige, meer dan de wereld geven kan.
Een duidelijk voorbeeld hebben wij daarin van die Schriftgeleerde, over wie Mattheüs en ook Lukas schrijft, die zegt: Heere, ik zal U volgen, waar Gij ook henen gaat. Hij wil alles wel verlaten op de wereld om met de discipelen Christus te volgen. Maar de Heere, Die Zelf geleerd heeft, dat een iegelijk, die een toren bouwt, eerst neerzit en de kosten overrekent, heeft hem ook afgewezen, zei*, dat de vogelen des hemels nesten hebben en de vossen holen, maar de Zoon des Mensen niets heeft, waar Hij het hoofd op neerlegge*. Dat volgen van Jezus, zoals deze Schriftgeleerde het wilde in eigen kracht, zou op deze bittere teleurstelling uitlopen, die niet alleen hem schade zou doen, maar ook het werk van Christus zou doen minachten.
Het is hiermee als met Orpa, die meegaat met Naomi, omdat zij zich aan haar schoonmoeder gebonden gevoelt, omdat de woorden, die haar schoonmoeder gesproken heeft van de God Israëls en van het volk Israël, indruk op haar gemaakt hebben. Maar als zij aan de grens komt en daar verneemt, wat uiterlijk aan die dienst van Jehovah verbonden is, dan kan zij haar volk en haar goden niet verlaten en keert zij weder naar Moab.
Wat ons nodig is, is die kracht van Christus in ons, waardoor een breken komt met ons vorig leven, ja een verliezen van ons leven om hetzelve in Hem te vinden. Ja, in Hem is alles voor tijd en eeuwigheid, wat ter zaligheid nodig is. Ook al hetgeen nodig is voor de tijd, om de Raad des Heeren uit te dienen, welke Hij Zijn kinderen op aarde gesteld heeft, en die ze

volbrengen zullen tot hun laatste ogenblik. Alles is in Christus, want Hij droeg de last van Gods eeuwige toorn, niet alleen in de ziel, maar Hij is ook in alle lijden geweest, hetgeen Jesaja profetisch samenvat in dat bekende Woord: Hij heeft onze krankheden op Zich genomen en onze smarten heeft Hij gedragen. Onze smarten, namelijk die van Zijn volk, waarvoor Hij Zich tot Borg en Middelaar gesteld heeft. Vandaar ook Zijn armoede, waarin Hij was. Hij, Die de Bezitter was van hemel en aarde, maar Die Zichzelf vernederd heeft tot die diepe staat van armoede, dat Hij niets had, waar Hij het hoofd op neerleggen zou. Dat heeft Hij Borgtochtelijk gedaan, opdat, door zulk een weg te bewandelen, Hij de Zijnen zou zijn een Bron tot vervulling van al hun nooddruft, een vertroosting in hun tegenheden en een oorzaak tot hun vervrijmoediging, om met al hun noden naar de ziel, maar ook naar het lichaam, ook voor dit tijdelijke leven, de toevlucht te nemen tot Hem, uit Wie en door Wie en tot Wie alle dingen zijn, opdat Hem zij de heerlijkheid in eeuwigheid.
Welnu, van die toevlucht-nemingen tot de Heere in al de noden voor dit tijdelijke leven, hebben wij te handelen bij de bespreking van de vierde bede, welke ons behandeld wordt in de vijftigste Zondagsafdeling van onze Heidelberger Catechismus.

Vraag 125: ***Welke is de vierde bede?***
Antwoord. Geef ons heden ons dagelijks brood. Dat is: Wil ons met alle nooddruft des lichaams verzorgen, opdat wij daardoor erkennen, dat Gij de enige oorsprong alles goeds zijt, en dat noch onze zorgen arbeid, noch uw gaven, zonder Uw zegen ons gedijen, en dat wij derhalve ons vertrouwen van alle schepselen aftrekken en op U alleen stellen.

Ziehier de bede om de voorziening in de tijdelijke nooddruft, die
I. leert de afhankelijkheid van God in dit tijdelijke leven;
II. beoogt de erkenning Gods als de oorsprong van alle goeds;
III. vereist de verloochening van het betrouwen op alle schepselen.

I. leert de afhankelijkheid van God in dit tijdelijke leven

Het Onze Vader bevat zes beden. Het eerste drietal is bijzonder en uitsluitend gericht op hetgeen Gode strekt tot heerlijkheid: *Uw Naam worde geheiligd; Uw Koninkrijk kome; Uw wil geschiede.* Het laatste drietal beden, daaraan ondergeschikt, richt zich op de vervulling van onze noden en behoeften: Geef ons heden ons dagelijks broed; Vergeef ons onze schulden; leid ons niet in verzoeking. Maar dan toch zo, dat in deze beden het aangezicht des Heeren gezocht wordt met heilige vreze en kinderlijke onderwerping aan Zijn wil, opdat wij maar niet vragen, wat wij begeren, dan alleen zo, als de Heere het over ons beschikt, om ons ook dan, wanneer Zijn wegen anders zijn, dan wij ons die voorstellen of dan wij zouden begeren, aan Hem te onderwerpen. Vandaar dat steeds die heilige eerbied gevraagd wordt, waarop wij in ons gebed gedurig acht te geven hebben. Want bidden is een spreken tot Hem, Die in de eeuwigheid woont. Het is het zoeken van het aangézicht des Heeren.
Ik hoor wel eens zeggen, dat er mensen zijn, die onder het bidden hun ogen openhouden. Is er al niet genoeg wat ons aftrekt? Zouden wij niet een weinig eerbied betonen met onze kinderen, als wij tot God naderen en Hem aanroepen om ons met onze noden aan Hem te bevelen, met onze noden voor de tijd en voor de eeuwigheid? Want toch daarover gaat het. In dit gebed leert de Heere bidden om de nooddruft voor ziel en lichaam beide.
In dit tweede drietal beden nu doet de Heere voorafgaan het gebed om onze lichamelijke nooddruft: *Geef ons heden ons dagelijks brood*. Deze bede is dus niet een vragen of de Heere

ons het geestelijk brood, n.l. Christus, te eten geve, in de werkzaamheid des geloofs. Want onze Catechismus zegt, dat het betekent: *Wil ons met alle nooddruft des lichaams verzorgen*. Wij hebben dus ditmaal te spreken over het gebed, dat vraagt om de vervulling van hetgeen voor het lichaam dient. Ja, zelfs gaat dit gebed nog vooraf aan het vragen om hetgeen onze ziel ter zaligheid van node heeft n.l. de vergeving der zonden en de verlossing uit alle verzoeking en macht des satans. Maar strijdt het dan niet tegen het Woord des Heeren, dat Hij gesproken heeft in Mattheus 6, zeggende: *Zoekt eerst het Koninkrijk Gods en Zijn gerechtigheid*? Strijdt dan deze orde niet tegen de vermaning, die de Heere geeft in Johannes 6, zeggende: Werkt niet om de spijze, die vergaat, maar om de spijze, die blijft tot in het eeuwige leven?
Nee, het gebed, dat Christus gegeven heeft in het Onze Vader, is met deze vermaningen niet in strijd.
In de eerste plaats geeft de Heere hier vier beden tot vervulling van het goed, dat wij behoeven en daarna twee beden tot afwending van het kwaad der zonde en de verzoeking des satans.
In de tweede plaats, zegt ons de apostel Paulus, dat het natuurlijke eerst is en daarna het geestelijke.
Ten derde behoeven Gods kinderen om de raad des Heeren uit te dienende onderhouding van het tijdelijke leven. Zij behoeven daartoe het dagelijks brood.
En in de vierde plaats, om niet meer te noemen: De Heere komt, als Hij Zijn kerk het Onze Vader leert bidden, in de orde daarvan, aan de zwakheden van Zijn volk tegemoet, omdat Gods kinderen dikwijls bezet zijn met vele bekommernissen over het tijdelijke leven en met vele zorgen, die zeer drukken en waaronder hun ziel schade lijden zou, indien zij niet verwaardigd werden om, gelijk wij straks uit Psalm 37 hebben gezongen, hun wegen op de Heere te wentelen.
Christus heeft voor Zijn kerk opening verworven aan Gods genadetroon om ook in die noden het aangezicht van de Heere in kinderlijke vrijmoedigheid te zoeken met de verzaking van het ijdel betrouwen op alle schepselen om alleen op Hem zich te verlaten, die Zijn volk verzadigen zal met Zijn goed en Die het niet onthouden zal het goede in de nood, ja zelfs niet in de dood, die in oprechtheid voor Hem leven. Zo leert dan de Heere vragen: *Geef ons heden ons dagelijks brood*. Wanneer hier brood genoemd wordt, dan wordt daaronder verstaan, onze Catechismus zegt het terecht, alle nooddruft des lichaams, alles wat wij tot het leven en tot onderhouding van dit leven van node hebben. Niet alleen dus spijs en drank, maar ook kleding en dekking en warmte, kortom alles, wat wij nodig hebben om te leven.
In deze brede zin wordt van brood meermalen in het Woord des Heeren gesproken. Denk alleen aan die bekende plaats uit Genesis: *In het zweet uws aanschijns zult gij uw brood eten*. Denk voorts aan de belofte, die Jacob deed, toen hij aan Bethel vertoefde: Als de Heere met mij zal geweest zijn en mij brood zal gegeven hebben, dan zal de Heere mij tot een God zijn. Daar verstaat Jacob onder brood de verzorging van alle lichamelijke nooddruft, in welke nooddruft Gods volk de Heere zoeken zal, opdat Hij het gebed Zijns volks hore en opdat het zijn afhankelijkheid van de Heere zal erkennen, opdat het niet bezorgd zal zijn, maár zich in kinderlijk betrouwen in de hand des Heeren zal overgeven. Deze zorgen kunnen groot en de bekommernissen vele zijn. De tegenspoeden en de drukwegen van Gods kinderen zijn vele. Zie het ons in het Woord des Heeren beschreven.
Ik noem slechts de tegenheden, waarin Jacob zich bevond, toen hij zei: Al deze dingen zijn tegen mij. Het was alsof hij van verdriet sterven zou. Denk verder aan het gebed van Agur, die noch armoede, noch rijkdom begeerde, opdat de Heere hem voor stelen mocht bewaren. De wegen, die God met Zijn volk in dit tijdelijke leven houdt, zijn dikwijls zo, dat het bewaarheid

wordt: Het zijn niet vele rijken en niet vele edelen, die Hij Zich ten erve verkoren heeft. Zijn hand twist menigmaal met hen, opdat zij een stervend leven zullen leiden.
De revolutie wil alle goederen gelijkelijk over de wereld verdelen, maar ziet voorbij, dat alleen ook bij die verdeling de zegen des Heeren rijk maakt. Ook in het gelijk bezit zullen wij niet gelijk zijn. God brengt ook over Zijn kinderen dikwijls zulke wegen, dat het is, alsof Hij in alle verdiensten blaast, en dat, opdat zij te meer zich aan Hem gewennen zullen en zich als vreemdelingen op aarde zullen kennen. Want o, hoe maakt de Heere door zulke gangen Zijn volk los van de wereld, waardoor zij zoeken zullen de dingen, die boven zijn, waar Christus is zittende ter rechterhand Gods.
Nu spreekt de Heere in dit gebed niet alleen van brood, maar van dagelijks brood. Er is dus sprake van het dagelijks levensonderhoud, dat wij elke dag bij vernieuwing nodig hebben. Het is alsof de Heere ons daarin vermanen wil niet te grijpen in de toekomst of naar de rijkdom van de wereld'. Want die rijk willen worden, vallen in veel verzoekingen en in de strik, zegt de apostel. Wij moeten tevreden zijn met hetgeen God ons dagelijks toedeelt om als het ware aldus bij de dag te leven in het zich verlaten op Hem. Wij zullen ons in het stoffelijke niet verheugen en verblijden; dat ligt wel in ons hart. Wij zijn uit de aarde aards, zegt de Schrift. Het is onze aard om te grijpen naar veel meer, dan het dagelijks brood inhoudt.
Alexander de Grote heeft zich erover beklaagd, toen hij een ganse wereldheerschappij bevochten had, dat er nog niet een wereld was voor hem om die te veroveren. Ach, al hadden wij de gehele wereld, dan hadden wij nog geen verzadiging. Dit is het wat de Heere leren wil,
Die ons voedt, en dat met het *dagelijks* brood. Hoe kan de Heere zeggen dat het *ons* brood is? Welk recht kunnen wij laten gelden op hetgeen wij in dit leven ontvangen en bezitten? Adam in de staat der rechtheid had heerschappij verkregen over geheel de wereld en alles was hem onderworpen. Maar in zijn zondeval is Adam onttroond als koning van het heelal en een slaaf van satan geworden. Welk recht hebben wij uit kracht van onze rampzalige val in Adam overgehouden op enig levensonderhoud? Wat wij boven de eeuwige dood hebben is meer, dan recht of aanspraak.
Hoe kan er dan staan: Ons dagelijks brood? Wel, omdat het dagelijks brood juist een gift des Heeren is. Hij deelt de mens Zijn erfenis uit. Hier hebt u wederom twee dingen te onderscheiden: ten eerste wat dit gebed betekent voor het volk van God en ten tweede wat er voorts in ligt in het algemeen voor alle mensen. Ik bedoel dit, dat met de algemene genade, - het kan waarlijk geen kwaad, dat wij daar nog eens de aandacht op vestigen, omdat sommigen hier hopeloos in de war zijn - dat met de algemene genade God de Vader in de weg van Zijn voorzienigheid en in Zijn onderhouding alle schepselen draagt in Zijn lankmoedigheid. Lees maar hetgeen geschreven staat in Romeinen 9: 22: God verdraagt de vaten, die tot het verderf worden toebereid. God de Vader geeft aan alle schepselen, vroom en goddeloos, groot en klein, het levensonderhoud. Ja, soms zegent Hij de goddeloze met grote overvloed. Maar het is en blijft waar, dat wij hoofd voor hoofd van alle weldaden rekenschap voor God zullen afleggen.
Vandaar, dat onze vaderen zeiden: *Een onbekeerd mens is een misbruiker en een rover van de weldaden, die God hem in het tijdelijke leven geeft.* Als u lust hebt, lees dan de Catechismusverklaringen eens na, die u wel bekend zijn, hoe er gedurig nadruk op gelegd wordt, dat een mens van nature een misbruiker en rover is van de gaven Gods, omdat God niet aan Zijn eer komt in de weldadigheid, die Hij over hem betoont. Er is zo-even voorgelezen Hosea 2, waarin de Heere klaagt, dat het volk Israël in zijn afkerigheid toch niet bekende, dat de Heere het koren en de most en de olie gegeven heeft. Maar het heeft die voor de Baäl uitgegeven en heeft God niet de eer gegeven, maar het heeft de goederen misbruikt om de

afgoden te dienen, tot verzwaring van zijn oordeel. De algemene genade is dus de gift van de Vader, het werk van de *Vaderlijke voorzienigheid* en steunt mitsdien niet op de zoenverdiensten van Christus. Als er een zaak is, die ik in de gemeenten instampen wil, dan is het deze, dat de zoenverdiensten van Christus zich niet verder uitstrekken, dan de uitverkorenen om hen in de gunst en gemeenschap met God te herstellen, waaruit ze gevallen zijn in hun verbondshoofd Adam.
De nieuwe theologen, b.v. Honig, willen de verzoening van Christus verder doen strekken, dan alleen tot de zaligheid van de uitverkorenen. Onze vaderen hebben zich met kracht daar tegen verzet. Ook de zeer bekende Dr. Owen, wanneer hij zegt, dat zelfs het medelijden van Christus als Hogepriester enkel en alleen Zijn uitverkorenen betreft. En als wij deze scheidslijn niet houden, dan vallen wij allicht vandaag nog en morgen helemaal de algemene verzoening toe. En die algemene verzoening is het schrikkelijkste, wat gij denken kunt. Zij berooft God van Zijn eer en zet de mens op de troon.
Daarom leg ik er zulk een nadruk op, dat God aan alle mensen wel het dagelijks brood geeft, dat zij voor het tijdelijke leven nodig hebben, spijze, drank, ja ook voorspoed in de zaken, zelfs Zijn Woord, dat hun nog toekomt onder diezelfde bedeling der algemene genade; ja er is zelfs een werking van de Heilige Geest, de Derde Persoon, wanneer der algemene overtuigingen zijn, ja, ik ga nog een stap verder, welke werkingen van de Heilige Geest niet gegrond zijn op de zoenverdiensten van Christus. Want alles, wat steunt op die zoenverdiensten is Gode tot verheerlijking, dewijl alle deugden Gods in Christus zijn opgeluisterd.
En daarom heb ik gezegd, dat wanneer hier gevraagd wordt: Geef ons heden ons dagelijks brood, Gods volk het levensonderhoud niet verkrijgt uit de algemene genade. Dr. A. Kuyper leerde, dat alle mensen zonder onderscheid, uitverkorenen en verworpenen, leven, wat het natuurlijke betreft, op het terrein van de algemene genade en dat datgene, wat ter zaligheid geldt, op het terrein der bijzondere genade ligt in Christus.
Ik zou u willen aanraden om dat kostelijke werk van Boston eens te onderzoeken, waar hij zo duidelijk uiteenzet, dat niet alle mensen op dezelfde wijze de tijdelijke weldaden ontvangen, maar dat Gods kinderen dit bijzondere hebben, dat de Heere hun een geheiligd recht op de tijdelijke zegeningen heeft verworven in Zijn zoen- en kruisverdienste. Dat geldt niet voor de verworpenen, maar alleen voor Gods uitverkorenen, voor wie Christus immers alleen de zaligheid verwierf, maar ook alles wat op de zaligheid betrekking heeft. De uitverkorenen hebben alzo hun recht verkregen, dat zij wel verloren hadden in Adam, maar dat zij in de tweede Adam weer verkregen hebben; een recht op de goederen van dit tijdelijke leven, voor zoveel zij dienen tot hun waarachtig heil.
Daarom vragen zij in de gunst Gods: *Geef ons heden ons dagelijks brood*. Dat wil zeggen: Laat mij eten en verzadigd worden, laat mijn zaak gezegend worden en mijn arbeid vruchtbaar zijn, maar in de allereerste plaats betekent deze bede: *Heere, geef mij te proeven Uw Vaderlijke gunst, opdat ik etende of drinkende of iets anders doende, het alles U ter eer moge doen.* En dan ligt er in de uitlatingen van de gunst Gods in Christus in de ervaring van het hart de toekenning van Goddelijk recht, dat God Zijn volk geeft op de weldaden en dat vertegenwoordigt zulk een rijkdom, dat het wel moet uitroepen, wat de apostel zegt: *Het zij tegenwoordige, het zij toekomende dingen, alles is uw en Gij zijt van Christus en Christus is Gods*.
Ik trek dus een zeer scherpe scheidslijn, ook in de bedeling van de tijdelijke goederen. De aarde wordt, evenals de hemel, onderhouden door Gods voorzienigheid. De grasscheutjes groeien daar niet, omdat Christus Zijn bloed gestort heeft, maar zij groeien daar uit de

voorzienigheid Gods. Wat Gods kinderen echter vóór hebben, is, dat zij een geheiligd recht in Christus verkregen hebben, waardoor zij met vrijmoedigheid mogen spreken van hun dagelijks brood. Want het is het brood, dat Christus voor hen verworven heeft. Hij heeft voor hen gehongerd, opdat zij mogen verzadigd worden; Hij heeft voor hen dorst geleden, opdat zij mochten drinken; Hij heeft naakt voor hen aan het hout der schande gehangen, opdat zij zich mochten kleden. Zo heeft dan Gods kerk in het weinige, dat haar soms toebedeeld wordt, een zeker onderpand van de eeuwige erfenis, die zij verkrijgen zal, omdat in Christus alles het hare is. Zij zal dan ook alleen in Hem de eigenaar zijn van de nieuwe hemel en aarde, waarop gerechtigheid wonen zal.
Laat ik u eens een voorbeeld noemen: Abraham is door de Heere het gehele land Kanaän beloofd. Hoeveel heeft hij ervan in zijn hand gehad? Een grafheuvel heeft hij gekocht om Sara te begraven. Maar in de belofte had hij alles. En al hebben nu Gods kinderen nog maar een grafspelonk, dan hebben zij zelfs daarin een onderpand van hun erfgenaamschap van de nieuwe hemel en aarde. Dat weinige in Gods gunst maakt dan ook hun rijkdom uit en doet hen van vreugde in God opspringen. Zo leert ons deze bede afhankelijkheid in alles van de Heere, opdat wij achter Hem zullen aankomen en de weldaden uit Zijn hand zullen ontvangen, gelijk Hij een ieder bedeelt naar Zijn welgevallen.
Maar in de tweede plaats ligt in die bede ook de erkenning, dat God de oorsprong is van alle goed, gelijk het hier staat: *Opdat wij daardoor erkennen, dat Gij de enige oorsprong alles goeds zijt.*

II. Dit is het waar het om gaat: de erkenning Gods.
Wat heeft de Heere gezocht in al Zijn werken? Is het niet Zijn eigen eer? Waarom verordineerde Hij in de eeuwigheid ten leven en naar het verderf? Opdat Hij Zichzelf zou verheerlijken in Zijn deugden in schepselen buiten Hem. God had geen schepsel nodig. Hij is en blijft eeuwig de volheerlijke en volzalige in Zichzelf. De Vader, de Zoon en de Heilige Geest zijn niet in een ledige eeuwigheid, maar werken eeuwig in hun besluiten. Nochtans heeft God het schepsel geformeerd naar Zijn welbehagen. Want Hij besloot te scheppen en Hij bracht voort, opdat Zijn deugden eeuwig zouden uitblinken. God volvoert Zijn raad en als gevraagd wordt: Geef ons heden ons dagelijks brood; verzorg ons in dit tijdelijke leven; laat ons van Uw hand toekomen, wat ons nodig is, dan is dat, opdat wij daardoor erkennen zouden, dat deze God alleen de oorsprong van alle goed is en dat Hij onderhoudt en zegent mens en beest, en dat Hij Zijn hulp nooit vruchteloos doet vergen.
Opdat wij dus bekennen, dat Gij de enige oorsprong alles goeds zijt en wij zo van U onze afhankelijkheid zullen erkennen, opdat God ons bewaren zal van alle onrechtmatige handelingen. Er wordt in onze dagen veel geklaagd over diefstal. Het schijnt, dat het mijn en dijn niet meer erkend wordt. Het schijnt geen kwaad meer te zijn zich goed van een ander toe te eigenen. Maar over het onrechtvaardig verkregen goed gaat het Goddelijk oordeel en Gods heilig misnoegen. Het zal ons zeker niet gedijen. Laat ons onze kinderen inprenten, dat ze nooit, nog geen nagelschrapsel, zich toe-eigenen van hetgeen hun niet toekomt. Laat onze wandel eerlijk zijn onder de mensen voor het aangezicht Gods. En al zouden wij gebrek lijden, laat ons dan onze hand niet slaan aan het goed van onze naaste. Want ik heb daarstraks gezegd, dat het goed van onze naaste het zijn is uit kracht van de Goddelijke voorzienigheid. Het is Hem goed bekend. God is immers de oorsprong van alle goed.
Laat ons ons ook wachten voor gierigheid, want die is de wortel van alle kwaad, zegt de apostel. Als wij in dit net verstrikt raken, kunnen wij niets meer missen en gaan wij rekenen, dat deze tijden zulke dure tijden zijn en dat de lonen zo omhoog gaan, die wij ons personeel

hebben te betalen; en ieder heeft toch het zijn nodig? En wat blijft erover voor een ander? Och, laat ons maar eens zien op degenen, die het zoveel minder hebben, dan wil. Zouden wij dan niet beschaamd moeten zijn vanwege onze klacht? En zouden wij niet gedurig met David moeten bidden: *Laat gierigheid mij in haar strik niet vangen?* Zeg niet te vaak: Ik moet nog langer leven, dan vandaag; als ik eens ziek word of oud word, wat dan? Luidt onze bede niet: *Geef ons heden ons dagelijks brood?* Dat dagelijks brood ziet op het eenvoudige, op hetgeen, dat ons onontbeerlijk is voor de verzorging van ons tijdelijke leven.
Heden, dat wil zeggen, dat wij de ijdele zorgen van ons zullen afwierpen, omdat God de oorsprong van alle goed is. Als God Zijn zegen niet over onze arbeid gebiedt, welke vrucht zal hij dan afwerpen? Maar de ware afhankelijkheid van de Heere doet van de Heere alles verwachten. Dan is het een leven bij de dag, dan wordt het een leven, dat ons bindt aan Gods genadetroon, dan wordt het een erkennen van de gaven Gods.
Van nature miskennen wij die. Het volk Israël zei: *Onze ziel walgt van dit zeer zoete brood.* Hun ziel walgde van het manna, dat God uit de hemel gaf. Wanneer er geen erkennen is van de Goddelijke oorsprong en geen besef van onze afhankelijkheid, dan gaan wij de gaven Gods verachten. Wij hebben dagen van honger achter ons, toen wij mager werden en aan de rand van de vertwijfeling kwamen. En nu moet u eens zien, hoeveel erop dit ogenblik weggeworpen wordt. Wij mogen geen korsten brood wegwerpen, al is het ook, dat u het niet uit armoede behoeft te doen. Maar er dient een erkennen te zijn van wat God ons geeft. Anders zal God zeker en gewis de staf des broods breken.
Maar ook kan de gave ons zonder Zijn zegen niet gedijen. Als Israël zegt: wij moeten vlees hebben, dan geeft God vlees in Zijn toorn en het volk sterft met het vlees tussen de tanden. Aan Gods zegen hebben wij meer, dan aan geld en goed. Zult u het eens onthouden, dat Gods zegen rijk maakt? U moet eens naar de huisgezinnen gaan, de grote huisgezinnen van zes en zeven en acht kinderen. Velen zijn van gedachten, dat grote huisgezinnen te veel zorgen baren. Maar dan moet u eens in grote huisgezinnen komen en eens opmerken, welke rijke zegen daarop rust, terwijl dikwijls kleine gezinnen niet weten, hoe van de ene dag in de andere te komen. God eist, dat wij wandelen zullen in Zijn wegen en dat wij voor tijdelijke voorspoed de kinderzegen niet zullen verachten.
Maar God eist van ons te erkennen, dat Hij alleen de zegeningen geeft en ons ook met die zegeningen verzadigen kan. Wij moeten bij het heden leven. God gaat met Zijn oordelen en gerichten over de wereld heen. Die oordelen heeft Hij in de oorlog geopenbaard, ook over ons. Wij zijn vernederd geworden, vorstenhuis en volk. Wij zijn vernederd geworden om onze zonden. Want het onrecht, dat ons van de Duitsers is aangedaan lag niet, buiten de Goddelijke besturing en God heeft ons geen onrecht gedaan.
En nu? Denk eens aan de operaties in Indië. De zaak gaat door. Vraag U eens af, wat moet er van Nederland worden? U kunt het met enkele woorden wel zeggen: Ons volk heeft geleefd van Indië. Onze voorspoed, onze rijkdom, onze welvaart was van Indië. Straks valt Indië weg en Nederland zakt in elkaar. Dat is het echter niet alleen. Er is ook een volk in Indië, waar wij de zorg voor hebben, omdat wij geroepen worden dit te beschermen, dat het niet valle in de klauw van een hoop revolutionairen. Dit is Nederlands taak.
Ons land wordt geroepen daar het Woord van God te brengen en het licht van het Evangelie daar te doen schijnen. Maar het gaat zo ver, dat het volk daar overgegeven wordt aan de macht der revolutie; en het zal geterroriseerd worden, het zal uitgekleed en uitgemergeld worden door degenen, die hier geëerd worden. En terecht. Wij hebben zoveel plannen en zoveel mooie ideeën en vreedzame illusies; en welvaart moet er komen. Maar dit staat vast voor elk mens, en het geldt ook voor een geheel volk, hetgeen geschreven staat in Psalm 127, dat het

tevergeefs is vroeg op te staan, laat op te blijven, brood der smarten te eten; het is alzo, dat Hij het Zijn beminden als in de slaap geeft.
Daar zijn de openingen van Zijn hand voor Gods kerk, de wonderen van Zijn genade en die werkingen in het hart van Zijn lieve volk, die zegeningen in Christus Jezus, zodat het hun in de schoot geworpen wordt en als in de slaap wordt gegeven, waardoor de erkenning rijst, dat het niet door mijn kracht is en niet door mijn vermogen, hetgeen ik ontvangen heb. Ik heb niets te roemen als mijn zaak en werk goed gaat. De sterkte van mijn rechterhand heeft mij dit vermogen gegeven. Nee, in die verheerlijkingen van Gods genade rijst de erkenning in de ziel, dat God de oorsprong van alle goeds is, hetgeen deze vrucht heeft - en daarmee komen wij tot onze laatste hoofdgedachte

IV. dat wij ons vertrouwen van alle schepselen aftrekken en op U alleen stellen.

Daar is wat voor nodig. Als het een kruidenier goed gaat, dan heet het: hij is een flinke man, die voor zijn zaak staat; en als het een ander tegenloopt, dan is het zijn eigen schuld. *Maar geef, dat wij ons vertrouwen van alle schepselen aftrekken en op U alleen stellen.* Geef, dat wij ons betrouwen niet stellen zullen op onze wijsheid, op onze ijver. Wil dat zeggen, dat wij maar zorgeloos moeten leven? Nee, dat wil het niet zeggen. Het wil zeggen, dat u zeer zeker uw hart op uw zaak zetten moet. De man moet in getrouwheid zijn werk verrichten en de vrouw moet haar hart zetten op haar huisgezin. Vergeet dat laatste niet. Wat een vrouw in een huisgezin verdienen kan, is in geen cijfers uit tc drukken. De man kan wel zeggen: Hier is mijn weekloon, maar wat de vrouw in een gezin verdient, als zij het weekloon wel besteedt, is nooit te zeggen.
Moeders, zet uw hart op uw huisgezin, op uw kinderen. Leeft er niet zorgeloos overheen. Het is niet de weg om alles maar op te teren. En wanneer dan de diakenen voor de armen zorgen, is dat geen oneer? Nee, dat is geen oneer en ik prijs de gemeenten, dat zij hun plicht verstaan om de armen te onderhouden, want dat is menigmaal tot blijdschap en bemoediging. Maar al is het geen oneer, wanneer gij geholpen wordt, u hebt nochtans uw volle aandacht aan uw werkzaamheden te besteden. God heeft ons een roeping op aarde gegeven, al is het, dat wij bij de betrachting van die roeping ons vertrouwen niet zullen zetten noch op onze wijsheid, noch op enig ander schepsel, maar op God alleen. Denk maar aan die goddeloze koning Achaz, die zijn vertrouwen zette op Assyrië. En hij krijgt nog gelijk ook. Werd hij niet gered uit de hand van zijn vijanden? Maar het einde was, dat de Assyriër hem onderdrukte en benauwde. Dat was de vrucht van zijn handelingen, toen hij weigerde op God te betrouwen.
Denk aan koning Ahazia, die naar zijn medicijnmeester ging, alsof er geen God in Israël was. Hij nam zijn toevlucht tot een heidense medicijnmeester. En heeft God het niet betoond, dat Hij jaloers is op Zijn eer? Geef dat wij ons vertrouwen van alle schepselen aftrekken en op U alleen stellen. Ja, dat is gauw gezegd. Maar de oefeningen, die daarin gemaakt worden door Gods kinderen zijn vele. Als de Heere alles wegneemt, ons alles uit de hand neemt, waaraan wij ons vastklemmen, en wij alleen komen te staan, niet alleen in ons zielsleven, maar ook in het tijdelijke leven, hoe onmogelijk kunnen dan Gods wegen met Zijn volk zijn. Hoe dikwijls geschiedt het, dat het zeggen moet: Er kan niets meer van terecht komen en wat zal er nog van mij worden?
Ik heb de gezinnen gekend, waar de vrouw spottende zei: je kunt de kinderen zonder brood naar bed sturen. Waar is nu je God? Maar dat de ander zijn knieën boog en zei: *Heere, ik heb geen toevlucht meer, dan alleen bij U*. En eer hij *amen* zei, gaf God vervulling. Maar de Heere laat het erop aan komen. Waarom? Omdat wij zoveel ons vertrouwen op mensen stellen. God zet Zijn kinderen er buiten; Hij laat het water klimmen tot aan de lippen, opdat zij zeggen

zullen: *Ik heb niemand meer, dan U. Gij zijt mijn Toevlucht.* Ons vertrouwen op de Heere te zetten en alle zorgen op Hem te werpen en in kinderlijk betrouwen te zeggen: *God heeft mij in zes benauwdheden gered en Hij zal mij in de zevende niet doen omkomen*.
Laten Gods kinderen uit hun ervaringen spreken. Als zij op dat plaatsje mogen geraken, hebben zij altijd ervaren dat God niet verre van hen is, maar dat Hij antwoordt, eer zij roepen. Och, dat het voor ons land zo wezen mocht.
Wat zou het er beter uitzien, dan nu. Ik ben bekommerd over de toestand van ons land, van Vorstenhuis en van volk. God eist van hen allen, dat zij alle schepselen zullen verzaken en op Hem alleen hun vertrouwen stellen. En dan zegt Hij het in Zijn Woord: *Beproeft mij nu daarin, of Ik u niet opendoen zal de vensteren des hemels.* Maar wanneer wij God verlaten, maken wij onszelf het oordeel waardig en hebben wij smart op smart te vrezen. O, wat hebben Gods kinderen een voorrecht in dat wezenlijk toevlucht nemen tot God. Hij heeft het betuigd in Psalm 81: *In de benauwdheid riept gij en Ik hielp u uit; Ik ben de Heere, uw God, Die u heb opgevoerd uit het land van Egypte; och, dat Mijn volk naar Mij gehoord had; dan zou Ik het gespijsd hebben met het vette der tarwe; ja Ik zou u verzadigd hebben met honing uit de rotsstenen.* Maar het volk heeft niet willen horen; het heeft zijn hart van God vervreemd, hetgeen de dichter deed klagen in Psalm 81: 15, hetgeen wij nu met elkaar zingen:

Och, had naar Mijn raad
Zich Mijn volk gedragen!
Och, had Isrels zaad
Op Mijn effen paán
IJv'rig willen gaan,
Naar Mijn welbehagen!

Liggen hier geen onderwijzingen in voor ieder mens, liggen hier geen onderwijzingen voor ons in onze jonge dagen, voor onze kinderen, die zoveel moeilijkheden kunnen hebben? Denken wij er wel eens om, vaders en moeders, welke moeilijkheden onze kinderen kunnen hebben, die zij geen plaats kunnen geven in de betekenis van het leven en dat zij daarover tobben kunnen, meer dan gij denkt? Komen wij hen wel eens tegemoet? Dragen wij hun lasten wel eens? Kunnen onze kinderen aan vader en moeder hun hart wel eens luchten? Of stoten wij ze van ons? Maar ik bedoel nog iets anders. Ik bedoel er dit mee te zeggen, dat wij hen met hun moeilijkheden, die er al zo vroeg in hun leven kunnen zijn en met hun bezwaren, de een met zijn militaire dienst, de ander met een betrekking, een derde met een verloving of aan aanstaand huwelijk, dat wij hen vroeg leren zeggen: *Heere, leidt Gij mij bij de hand en geef mij mijn dagelijks brood.*
Komt het straks tot een huwelijk, leert ze vroeg de Heere zoeken, opdat Hij voor hen zorge. Leert ze vroeg hun noden aan God klagen. De Heere Jezus zegt: Zo zult Gij bidden: *Onze Vader, Die in de hemelen zijt, geef ons heden ons dagelijks brood.* Want Gods oog gaat over ons. Wij leven uit de hand van Gods voorzienigheid. Daar is geen mens van uitgesloten, niet in onze jonge dagen en ook niet in ons verdere leven. Laat ons dan onze knieën maar buigen in het verborgene en onze noden tegen Hem vertellen. Zijn er zorgen in deze tijd, waarin alles zo duur is; verkeert u in druk vanwege ziekte, geef dan God de eer en zeg: *Heere, ik belijd het voor Uw heilig aangezicht, dat niets mij kan gedijen zonder Uw zegen. Laat Uw zegen rusten op ons en onze kinderen.*
Moeders, wees niet te bang dat u teveel kinderen zult krijgen. Vader, weest niet bezorgd, dat u te veel moeite krijgt. *Milde handen, vriendelijke ogen zijn bij U van eeuwigheid*. En Zijn milde

handen kunnen zo veel geven, zoveel vrede, zoveel rijkdom, dat alle zorgen als in één slag weggenomen worden.
Ik kan mij er altijd in verblijden, wanneer ik de liefde en de onderlinge band zie in de grote huisgezinnen en de getrouwe zorg, die God daarover betoont, zodat het aan niets ontbreekt. Ik vraag het u één voor één af, als u wat te klagen hebt, durft u dan te zeggen: *Heere, ik heb te klagen over Uw zorgende hand?* Nee, dat kunt u niet en dat moogt u niet.
Zie, dat ligt in deze bede: Geef ons heden ons dagelijks brood, dat wij alles maar vlak voor de Heere neerleggen en het Hem vertellen, waaraan wij behoefte hebben en waarin wij gebrek lijden. Mag een onbekeerd mens dit dan ook bidden?
Er wordt zoveel drukte gemaakt onder de jongelingen en er is zoveel voorlichting en er zijn zulke vreemde verklaringen. Ik wil er ook eens wat bij zeggen; niet alleen dat God onbekeerde mensen, zelfs goddeloze mensen op hun gebed heeft verschoond en geholpen en gered; denk aan de goddeloze koning Achab, die zich vernederde, zodat God het oordeel uitstelde; ik wilde niet alleen zeggen, dat gij dat gebed nooit nalaten moet en dat gij eerbied betonen moet op de catechisatie en in de kerk; dat gij uw ogen dicht moet doen en uw handen vouwen en uw hart op het gebed zetten.
Maar ik wilde het onderscheid nog eens aan u voorstellen, het onderscheid, dat er is in het eten van het dagelijks brood. Daarom heb ik daarstraks die lijn zo scherp getrokken, dat de wereld, die onder de vloek ligt, niet bestaat om de zoenverdienste van Christus. De wereld bestaat in de kracht van Gods voorzienigheid en uit de bedeling van de algemene genade. Maar nu heeft Christus Zichzelf vernederd, en is ons gelijk geworden in alles, uitgenomen de zonde. Hij heeft onze menselijke natuur hier aangenomen, niet zoals die eenmaal was in de staat der rechtheid; want in de staat der rechtheid weende Adam niet, hongerde en dorstte Adam niet. In de staat der rechtheid was ook de dood niet. Maar Christus heeft de menselijke natuur aangenomen in de onderwerping aan de gevolgen van de zonde, hoewel Hij het oordeel van de zonde Zelf niet droeg, maar als vrucht van de onderwerping aan de gevolgen der zonde was hij vermoeid van de reis en Hem dorstte en hongerde, en Hij weende aan het graf van Lazarus en Hij is de dood gestorven, opdat Hij in alles Zijn volk te hulp komen zou. Als er nu op tafel van een brood gesneden wordt, dan moet u dat onderscheid eens merken, dat er ligt in de algemene en de bijzondere genade.
En indien u het zien mag, zeg dan: *Och Heere, maak mij dat deel van Uw volk deelachtig, geef mij Uw gave van Uw gunst te genieten.* Want Gods volk heeft de tijdelijke zegeningen in de gunst Gods en niet alleen in de toediening uit de blote voorzienigheid Gods. Want die maakt vet voor de dag der slachting, en de verworpenen zullen verantwoordelijk gesteld worden voor het gebruik der gaven, omdat zij eerrovers Gods en misbruikers van Zijn gaven zijn.
En nu wilde ik tenslotte nog met een enkel Woord van God volk bemoedigen. Klaag niet te veel, volk van God. Klaag over Gods handelingen niet. Wij krijgen zoveel tegen in de wereld. Hier zit er één aan de rand van de moedeloosheid, daar wordt er één onderdrukt, ginds een ander, die geen uitkomst meer ziet. Zie toch niet te veel op de mens. Maar vraag of de Heere een blijk van Zijn gunst wil geven. Dan kunt gij door de armoede en tegenheden heen. Geef ons heden ons dagelijks brood, want wij verkrijgen hetgeen wij nodig hebben om de raad Gods uit te dienen. En als God u veertig jaren onderhouden heeft, zal Hij het ook niet doen als u 60 jaar wordt? Heeft Hij niet gezegd in de Openbaring aan Johannes: *Beschadig de olie en de wijn niet?* Dat wil zeggen: Er blijft een weinig over voor Gods kerk en dat weinige komt haar toe; om het geheiligde recht in Christus. Daarom heeft zij in dit weinige méér, dan wanneer de goddeloze koren en most vermenigvuldigd worden. Mocht u zo eens uw brood en uw drank bezien, opdat ge u verwonderen mocht, zeggende: *Daar heb ik een geheiligd recht*

op verkregen, want Gij, Heere Jezus, hebt het voor mij verworven. Dat geeft een blijdschap, die de wereld niet kent.
Mochten wij er een weinig in geoefend worden om ons vertrouwen van de mensen af te trekken. Want wij zijn al met zoveel mensen omgevallen. Ik wil het voor mijzelf wel weten, maar met de Heere zijn wij nog nooit beschaamd uitgekomen. Hij blijft de Getrouwe en de Onveranderlijke. Mochten wij gedurig ons vertrouwen op Hem stellen als de Oorsprong van alle goed, verwachtende dat grote heil, dat ons bereid is in de eeuwige heerlijkheid. Daar zal geen inwoner meer zeggen: Ik ben ziek. Laat de wereld nog gerust een poosje de baas spelen. Straks komt de grote dag en dan verkrijgen wij, volk van God, de erfenis en mogen wij ons verheugen in Gods eeuwige gunst.
De Heere geve ons een afhankelijk leven. Het is nodig en profijtelijk voor ons, dat God ons kort houdt. Want Gods kinderen moeten hun wandelingen boven de aarde hebben in de bediening van Gods genade in het erkennen van Hem, uit Wie, door Wie en tot Wie alle dingen zijn. Hem zij de heerlijkheid in der eeuwigheid. Amen.

De vergeving der zonden afgesmeekt

ZONDAG 51

Psalm 79: 4.
Lezen: Lucas 7: 36-einde.
Psalm 103: 2 en 6.
Psalm 65: 2.
Psalm 25: 3.

Geliefden,
Een aangrijpend voorbeeld van de grote schuldvergevende genade wordt ons in Lucas 7 beschreven. Een zondares is het huis van Simon, de Farizeeër binnengekomen. Ook haar heeft men niet kunnen weren; de Oosterse zede gedoogde dat niet. Maar wel zou Hij, Die Simons gast is, de Leraar der gerechtigheid, haar kunnen terechtwijzen. Des Farizeeërs aandacht is op het geval gespannen; het besluit bij hem is ras genomen. Hij weet het nu: deze Jezus is geen profeet. Indien Hij een profeet ware, dan had Hij geweten, wat een laag gezonken wezen deze vrouw was; en dan had Hij Zich met haar niet willen inlaten. Maar nu ... Hij laat de vrouw begaan in alles. Zij plaatst zich niet aan het einde der tafel; zij bekommert zich niet om geheel het voornaam gezelschap; het is haar om Jezus alléén te doen: in alles is het te bemerken. Zij staat achter Hem en met hare tranen van zondesmart maakt zij Zijn voeten nat, die zij in diepe zelfvernedering voor Hem weder droogt met de haren van haar hoofd; die zij kust in ware liefde tot Hem, Die haar alleen redden kan; en die zij zalft uit de albasten fles, die zij heeft medegebracht. Alles, alles is voor Hem, om Wie het haar te doen is; bij Wie zij vergeving zoekt. Gelukkige plaats, vrouw, aan Jezus' voeten! En de Heere zou de vrouw niet kennen?
Hij kent haar en Simon beiden. Zijn alwètendheid vlamt in het Woord, dat Hij tot Simon richt. Ook in die ziel heeft de Heere ingezien. Voor de in zichzelf rijke Farizeeër is de plaats aan Jezus' voeten te laag. Hij kan voor zijn schuld zelf wel zorgen. Vergeving heeft hij niet nodig, zo beeldt hij zich in. Wat zijn vijftig penningen schuld! Maar de vrouw!
Hij heeft zich op een behoorlijke afstand van de Nazarener gehouden; nauwelijks voldeed hij aan de eisen, voor de ontvangst van zijn gast, hem gesteld. Water tot voetwassing onthield hij Hem, zowel als de Oosterse kus en de verkwikkende olie.
Arme, blinde, vijandige Farizeeër! Zonder vergeving gaat u heen naar de plaats des verderfs.
Gelukkige vrouw, die de zonde kent en beweent en vergeving ervan zoekt bij. Hem, Die gekomen is om te zoeken en zalig te maken, wat verloren is. Van háár zegt de Heere: "Hare zonden zijn haar vergeven, die vele waren." Met hoeveel verwondering zal zij het hebben aangehoord! Ja, vele waren hare zonden! Maar vergeven zijn ze! Zegt Christus het niet Zelf? Ja meer: Hij bevestigt het. Hij spreekt niet alleen van haar, maar ook tot haar: "Uw zonden zijn u vergeven," en Hij redt haar uit de aanval, die op de schulduitdelging gericht wordt. "Uw geloof heeft u behouden; ga heen in vrede."
Waren wij allen, gelijk deze vrouw! God moge ons bewaren voor haar zondige wegen. Maar innerlijk zijn toch ook wij verlorenen! En behoud alleen ligt in de vergeving onzer zonden. Leert Gods volk die vergeving niet zoeken in het bloed des verbonds? Ja, is die vergeving te zoeken niet altijd weder noodzakelijk?

De Heere leerde Zijn kerk aldus bidden: *En vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren,* van welke bede ons nu staat te handelen, naar de verklaring, ons gegeven in zondag één en vijftig.

Vraag 126: ***Welke is de vijfde bede?***
Antwoord. Vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren. Dat is: Wil ons, arme zondaren, al onze misdaden, en ook de boosheid, die ons altijd aanhangt, om des bloeds van Christus' wil niet toerekenen, gelijk wij ook dit getuigenis Uwer genade in ons bevinden, dat ons ganse voornemen is, onze naaste van harte te vergeven.

In deze Zondagsafdeling wordt *de vergeving der zonden afgesmeekt*, en onze aandacht bepaald
I. bij de bidder;
II. bij de bede;
III. bij de gebeds-vrijmoedigheid.

I. bij de bidder
Het drietal beden, waarin Gods volk zijn noden opdraagt naar het gebed, dat Christus Zijn discipelen Zelf geleerd heeft, splitst zich in tweeën:
le. wat de bede voor het tijdelijke leven betreft, en 2e. wat betreft de twee beden, rakende het geestelijke leven. Voor het tijdelijke leven, als dat leven geheel omvattend, gold de bede: "Geef ons heden ons dagelijks brood." Niet alleen om brood, maar om alle nooddruft van het lichaam deed Christus Zijn kerk daar bidden. "Ken Mij in al uw wegen, en Ik zal uw paden recht maken."
De twee andere beden raken de zielenoden: "En vergeef ons onze schulden" ... en "leidt ons niet in verzoeking." Thans staat ons de eerste van dit tweetal beden nader te overdenken, aan de hand van Zondag 51, waarin ons de bidder beschreven wordt, als een arm zondaar.
Zondaren zijn wij met alle mensen. "Wij hebben allen gezondigd en derven de heerlijkheid Gods." Allen zijn wij in Adam afgevallen van God en slaven geworden der zonde. Als zonen en dochters van Adam dragen wij zijn beeld; het beeld des aardsen. Wie zal een reine geven uit een onreine? Niet één. Zo diep zonken wij, dat wij niet anders kunnen, dan zondigen! Met gedachten, woorden en daden overtreden wij Gods geboden, elke polsslag van ons leven. Dag bij dag vermeerderen wij de schuld. Wij stapelen die op. Tot de hemel klimt ze. Gods wet roept de vloek over ons. Gods goedertierenheid, desniettegenstaande ons betoond, getuigt tegen ons. Schuld, doemschuld rust op ons van dag tot dag. En geen penning hebben wij ter betaling. Geheel de wereld vermag niet een kwadrant-penning op te wegen. En toch ... Nee, wij zijn niet arm. Wij willen van de schuld voor God niet weten. Metterdaad loochenen wij alle schuld. Wij zijn rijk en verrijkt en menen geen ding gebrek te hebben.
Is iets droever denkbaar?
Een schuldenmaker, die zich van zijn schuld niets aantrekt; die bij al zijn ellende zich niet bewust is van zijn droeve staat. Ook niet, al spreekt hij ervan, en al belijdt hij het, dat hij van nature der verdoemenis is onderworpen. Ware bidders zijn wij dan ook niet, al zeggen wij dagelijks bij herhaling op: "Vergeef ons onze schulden." Nee, ware bidders zijn arme zondaren, die aan hun schuld door God zijn ontdekt; die met eigen zonden te doen gekregen hebben, omdat God hun hun schuldbrief heeft thuis gezonden.
Ach, wij hebben zo'n mond vol over de zonden van anderen; wij weten van deze dit en van die dat; van uit de hoogte oordelen wij anderen; vreselijk is wat een ander deed. Maar eigen schuld woog zo weinig. Die vrouw uit Lukas 7 was vijfhonderd, de Farizeeër slechts vijftig

penningen schuldig. Maar die vijftig penningen telde Simon, tot zijn ongeluk, niet mee. En toch om vergeving van eigen schuld leerde Christus bidden.
Ook om de schuld, die in de gemeenschap op ons rust; de schuld van het land en van Gods kerk. Wij zijn niet op onze plaats, als wij ons zelf buiten de schuld stellen kunnen, die drukt op het land, dat wij bewonen, en op de kerk daarin geplant. Schimp maar over het voortvretend kwaad; keer Gods kerk de rug toe, en meet haar gebreken uit ... Maar zal ooit uw ziel tot God zich mogen verheffen, dan zult u delen moeten in de schuld; ja, die schuld moet de uw worden. Vergeef ons onze schulden!
Lees Klaagliederen 3. Jeremia's ziel is aangegrepen; doorwond. God is zijn tegenpartijder; een loerende beer; een leeuw in verborgen plaatsen. "Ik ben de man, die ellende gezien heeft door de roede van zijn verbolgenheid." Niet om persoonlijke afwijking, maar om de zonden Zijns volks is zijn sterkte vergaan en zijn hoop van de Heere. Maar toen ook heeft de vergevende genade zijn ziel getroost en voor Gods kerk doen hopen, toen hij een arm zondaar was voor God.
Arme zondaren! Dat vermag alleen God ons te maken; dat was de tollenaar, die achter in de tempel stond; die zijn ogen niet durfde opheffen; die op de borst sloeg en uitriep: "Wees mij, zondaar, genadig!"
Armen zijn het veelal ook naar de wereld. e3nder hen telt u niet veel rijken en niet veel edelen. En toch, armoede naar de wereld maakt ons evenmin arm voor God, als rijkdom der wereld ons rijk maakt in God. Laat komen wat wil, wij houden ons doof voor de aanzegging onzer schulden. Alleen God heeft de toegang tot-ons hart. Hij opent onze blinde ogen. Hij daagt de zondaar voor Zijn rechterstoel. Hij overtuigt van zonde. O, al de ingebeelde rijkdom slaat Hij Zijn volk uit de hand. De zondaar komt tot zichzelf. De schuld is zo groot! Zó ontzaglijk groot; zij roept om het oordeel des doods. En God is heilig en rechtvaardig; en Hij kan van Zijn recht niet af. Er is geen ontkomen. Alles, alles wat in zijn vermogen is, stelt hij nu in het werk; hij verlaat de zonde; hij bidt; leest; gaat naar de kerk; zoekt Gods volk; schreit; hoopt; belooft God beterschap. Maar betaling is bij hem niet. Integendeel, de schuld wordt dagelijks groter; en armer steeds die zondaar. Geen ellendiger mens is erop de wereld, dan hij. Geen hoop blijft hem over. In plaats van beter wordt hij slechter. Zijn einde is de dood! Er is geen betering meer mogelijk, want hij is in zonden ontvangen en geboren. Bij niemand redding. Ook Gods volk vermag niets tot zijn behoud. Hij staat alleen. En dat voor Gods recht! Is armer schepsel denkbaar dan zo één?
Arme zondaren zijn de van God ontdekten; de dieper aan zichzelf bekend gemaakten. De Onderwijzer spreekt *van de boosheid, die ons altijd aanhangt*. En o, die is zo groot. Veel groter dan wij ooit dachten, toen wij aan het begin van de levensweg stonden; of toen wij wandelden in het licht der verlossing. Die boosheid hangt ons aan bij dag en nacht; in woord en gedachte; in gesprek en gebed. Zo arm, naar waarheid, wordt Gods volk, het kan niets voortbrengen, dat God behaagt. Het behoeft in alles, in de allerheiligste verrichtingen de voorbede van Christus; de verzoening van al wat van zichzelf is. Uit is het met dat rijke leven van genieten en roemen; uit met dat rijke leven uit de wonderen, die God deed in de bekering, waarover het zo gaarne sprak; uit met al de rijkdom; arm is het; gans arm voor God. Alleen in Christus is zijn heil; en tot Hem zijn toevlucht.
Arme zondaren. Maar arme zondaren zijn rijk in God. Van hun is de vergeving der zonden, van God in waarheid door hen afgesmeekt. Zulk een door God ontdekt, arm zondaar bidt de bede:

II. "***Vergeef ons onze schulden";*** dat is: *wil ons, arme zondaren, al onze misdaden en ook de boosheid, die ons altijd aanhangt, om het bloed van Christus wil niet toerekenen.*
Bij Lucas luidt de bede: "En vergeef ons onze zonden." Mattheüs karakteriseert die zonden als schulden, en de Catechismus spreekt van misdaden en boosheid. De zondaar is schuldig aan Gods recht. Hij vordert het beeld terug, waarnaar God ons schiep, en eist een Gode elbehaaglijk zijn in geheel ons leven. De zonde nu mishaagt God en verderft ons zelf; en stelt ons schuldig aan het recht des Heeren.
Voor dat recht nu buigt de arme zondaar in het stof; Gods recht stelde hem in zijn schulden. In deze bidder dus is meer dan enig algemeen besef van zondige daden; meer dan enige consciëntieuze beroering over bedreven kwaad. De ware bidder, die vergeving zoekt, staat voor Gods recht als zondaar. Het is wel een groot gebrek bij velen in onze dagen, dat er geen besef van het onkreukbaar recht des Heeren Heeren is. Dientengevolge wordt gemist de ware verootmoediging en vleit men zich in een rust, zonder te komen tot de verlossing, die in Christus is en tot de vergeving der misdaden, die gegrond is in Zijn bloed.
Niet met genoegzame ernst kan aangedrongen worden op de noodzakelijkheid van een heilig kennen van het recht des Heeren, opdat wij als schuldenaren de vergeving der zonden afsmeken. Gods recht eist volle voldoening. Het vordert het beeld Gods terug, dat wij verloren door moedwillige ongehoorzaamheid.
En de ware bidder leert zich voor Gods rechterstoel als een gans schuldige kennen. O, dat hartelijk smeken. Vergeef ons onze schulden. Die schulden zijn misdaden; ongerechtigheden. Ontkoming is er niet. Eén uitweg slechts is mogelijk. Dat God de zonden vergeeft. Maar dat kan alleen om het bloed van Christus wil. Want vergeven betekent bij God iets anders, dan over de zonden heenstappen.
Een aards Koning heeft het recht van gratie. Zijn pardon ontheft de schuldige van welverdiende straf. Maar bij God is ontheffen van straf niet mogelijk, zonder dat aan de eis van het recht is voldaan. Wij moeten óf door ons zelf, óf door een ander volkomen betalen. En daarom nu wordt dat vrijspreken van straf over de uitverkoren zondaar vergeven genoemd, omdat, zonder dat hij een kwadrant-penning betaalt, God zijn zonden uitwist, op grond van de voldoening, die Christus bracht.
Vergeven kan God alleen, als voor de zonde is betaald; vergeving is bij Hem op grond van Christus' voldoening. Het rechte bidden sluit dan ook in, de vergeving der zonden te zoeken in Christus' bloed. De hier genoemde bede drijft de ziel naar Christus heen. De zonde blijft getuigen en veroordelen, zolang wij niet in Christus de vrijspraak verkregen hebben. Zovele zielen verkeren in langdurige twijfel over hun staat en in vreze van de dood, omdat hun ontbreekt het komen tot Christus. Wel zijn er ogenblikken, dat zij in ware verootmoediging voor het recht Gods, als geheel aan dat recht schuldig, buigen; wel wil Christus Zich als volkomen Zaligmaker aan hen openbaren; wel grifte de Heere in hun ziel de dierbaarste beloften in, waarop zij mochten hopen. Maar altijd weer staat het recht Gods als onvoldaan tegenover hen; en drukt de eis van dat onverbiddelijk recht hen neer. O, ware er eens een ingaan in de gerechtigheid van Christus door het geloof. De wet zou van haar vloek ontwapend worden en de zonde geworpen in een zee van eeuwige vergetelheid.
Gedurig weer moeten zulke zielen wel roepen: "Vergeef ons onze schulden"; en is er in hen een uitzien naar die toepassing van de gerechtigheid van Christus, opdat God de Vader de arme zondaar vrijmake uit de banden, door de betuiging der voldoening, die Hij gevonden heeft in de Middelaar Christus. "In Welke wij hebben de verlossing door Zijn bloed, namelijk de vergeving der misdaden, naar de rijkdom van zijn genade." Hoe ware te wensen, dat de rechte behoefte aan Christus levendiger in onze harten ware, dat het meer een ondragelijke

zaak werd onder Gods volk, Christus nog te missen. Meer te zien op ervaringen, dan dat zij op de enige Borg gericht zijn. En toch, wij kunnen alles missen, behalve Hem. Want alleen in Hem is de vergeving der zonden; alleen door Hem de betaling aan Gods gerechtigheid. Zouden wij dan niet uit innerlijke zielsnood roepen: "Vergeef ons onze schulden", opdat wij vrede mochten vinden in het bloed des Lams, en de Heere verheerlijkt werd, als God, Die wel de schuldige geenszins onschuldig houdt, maar toch ook een gaarne vergevend God is, in Christus? "Welgelukzalig is hij, wiens overtreding vergeven, wiens zonde bedekt is. Welgelukzalig is de mens, die de Heere de ongerechtigheid niet toerekent."
Maar meer. De zonde hangt Gods volk altijd aan. Dat blijft hier in dit leven. Wel zijn er tijden, dat de liefde van Christus zo overheerst, dat de zonde onder ligt; wel kan Gods volk zo blijmoedig zingen: *Zij gaan van kracht tot kracht steeds voort,* maar de ervaring leert wel toestemmen, wat de Catechismus hier uitspreekt*: de zonde hangt altoos aan*.
Het volmaakte is hier beneden niet. Volmaakt is de kerk alleen in Christus. Maar in zichzelf blijft zij verwerpelijk vanwege de zonde, die altijd aankleeft. En elke zonde is, op zichzelf aangemerkt het oordeel des doods waardig. Geen dag gaat dus voorbij; geen ogenblik zelfs wordt beleefd, dat niet Gods volk nodig heeft, de vergeving in Christus' bloed. De rechtvaardigmaking des zondaars voor God is een volle vrijspraak van schuld en straf en zij kent een recht ten eeuwigen leven toe.
Maar de verzoende betrekking, waarin de ziel tot God staat, wortelt niet in het bewustzijn, dat God de Vader eens ons vrijsprak, maar in de levende bediening van Christus. Daarom heeft Gods volk, in welke stand des levens dan ook, klein en groot, bekommerd en gerechtvaardigd; daarom heeft al dat volk, zo gedurig, zo onophoudelijk te begeren: "Vergeef ons onze schulden." Geen dorder ziele-toestand, dan te leven op een eens verkregen vrijspraak. Wij worden grote, gerechtvaardigde Christenen, die anderen overheersen en weinig beoefenen van het arm zondaarsleven. "Ik zal in het midden van u doen overblijven een ellendig en arm volk; die zullen op de Naam des Heeren betrouwen." God wil Zijn volk van de hoogten afstoten, welke het zo menigmaal' beklimt. En dat gaat soms door zeer diepe wegen. Maar dat werpt dan ook de heilzame vrucht van ware verootmoediging af; van rechte zelfkennis. De Heere sprak tot Petrus: "Als gij eens bekeerd zult zijn, zo versterk uw broederen."
O, zoveel hield dat woord voor Petrus in. De weg zou gaan door ontzaglijke diepten. Hij zou zijn Meester zelfs verloochenen; tot driemaal toe. Maar als Gods genade hem uit de diepten weer ophalen zou en de zonde verzoenen, dan zou Petrus de bate daarvan mede tot heil van zijn broederen wegdragen. Vreze vervulle onze harten, als wij op de hoogten wandelen en niet voortdurend gedrongen worden de vergeving der zonden te zoeken in Christus' bloed. Vreze ook, omdat zulk een toestand blijk geeft, dat wij de zonde niet zwaar tellen. Wij merken ze dan niet aan als verdoemelijk kwaad, dat Gods gramschap opwekt.
En juist dat stompt de ziel af; dat doet het leven uitdrogen, en brengt ons in gevaar door de zonde overmand te worden. Christus leeft aan de rechterhand Zijns Vaders om altijd voor Zijn volk te bidden. Zou dan dat volk niet altijd die voorbede zoeken, om in de voordraging van Christus' gerechtigheid steeds gevonden te worden? Zou dan de ziel door het geloof die gerechtigheid van Christus niet altijd weer benodigen?
Gewis, dan zal de Heere Zich laten vinden en de zonden wegnemen, opdat ze geen scheiding meer brenge. Onbeleden zonden doen ons in het donkere buiten de verklaring van Gods gunst omdwalen. Geen grote bevindingen van weleer kunnen hier onze ziel voeden. Wij zijn God kwijt en Hij zal Zich alleen laten vinden in de ware belijdenis der ongerechtigheden en in het zoeken van de vergeving in Christus' bloed.

Want, om met onze vaderen te spreken, in de 5 artikelen tegen de Remonstranten, door de zonden, waarin Gods kinderen door eigen schuld soms vallen:
… “vertoornen zij God zeer; vervallen in schuld des doods; bedroeven de Heilige Geest; verbreken voor een tijd de oefening des geloofs; verwonden zwaarlijk hun consciëntie en verliezen somwijlen voor een tijd het gevoel der genade; totdat hun, wanneer zij door ernstige boetvaardigheid op de weg wederkeren, het vaderlijk aanschijn Gods opnieuw verschijnt."
Nee, van de genade vervalt er niet één; en God neemt zelfs in de aller-droevigste gevallen Zijn Heilige Geest niet geheel weg. Maar Hij vernieuwt hen zekerlijk en krachtiglijk door Zijn Woord en Zijn Geest tot bekering, opdat zij over de bedreven zonden van harten naar God bedoefd zijn, vergeving in het bloed des Middelaars door het geloof met een verbroken hart begeren en verkrijgen.
Aan de bede om vergeving heeft de Heere vastgemaakt de betuiging van vergevens-gezindheid. Die betuiging van vergevens-gezindheid ligt in de woorden: “Gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren."
Wat dan? Hebben wij ons gebed te gronden daarop, dat wij onze schuldenaren vergeven? Is dát nu bidden, dat wij zeggen zouden: Heere, vergeef ons nu ook, wij hebben er wel recht op, want wij vergeven onze schuldenaren? Ieder gevoelt, zulk een op goede werken steunen; zulk een eigengerechtigd Farizeïsme kon Christus niet in het gebed hebben ingedragen. Zulk bidden is geen bidden; het zou miskennen zijn van de genade. Er staat dan ook in het gebed niet: want wij vergeven, doch: "Gelik ook wij vergeven." Hoe duidelijk is de verklaring van de Onderwijzer, die ons betuigt, dat dit deel van het gebed betrekking heeft op

III. ***de geloofsvrijmoedigheid van de ware bidder.***

De grond voor de vergeving der zonden is gezocht in Christus' bloed. Geen andere grond bestaat. Buiten dat bloed is God een verterend vuur en een eeuwige gloed, bij Wie de zondaar niet wonen kan. Maar in Christus is vergeving. Wie op een ander fundament bouwt, is de dwaze bouwmeester gelijk; wie zijn gebeden op een andere grond voor God wil neerwerpen, zal ze terugkrijgen; zulke gebeden gaan niet op voor God; ze zijn een stank in Zijn heilige neusgaten. Nog eens: grond voor onze behoudenis; de enige grond om God te ontmoeten; de ware grond, waarop wij door Gods genade onze gebeden neerwerpen en de vergeving der zonden zullen kunnen afsmeken, is Christus' bloed. En dat wordt niet weersproken, maar bevestigd in deze bede. Het toegevoegde: "gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren" wijst niet op de grond van het gebed. De Catechismus geeft deze duidelijke verklaring:
"gelijk ook wij dit getuigenis Uwer genade in ons bevinden, dat ons ganse voornemen is, onze naaste van hartte vergeven." Maar in Lukas 7, gelijk wij in het begin van deze Zondag reeds aanhaalden, is dan toch geschreven, dat Christus van die slechte vrouw in het huis van Simon de Farizeeër zei: "Hare zonden zijn haar vergeven, die vele waren; want zij heeft veel liefgehad." Zo is het. Maar die aanhaling uit Lukas 7 bevestigt de verklaring van de Onderwijzer. De zonden zijn die vrouw niet vergeven, omdat zij veel liefde aan Jezus bewees. Maar omgekeerd: die liefde gaf getuigenis, was blijk van de vergeving harer zonden. Wat sprak uit die liefde?
Allereerst haar hartelijk' bewenen van de zonde; haar oprecht breken met de ongerechtigheid; haar rusteloos zoeken van Christus, als een bearbeide door Gods Geest. Als een getrokkene van de Vader komt deze vrouw tot Jezus, om bij Hem vergeving te zoeken. Nee, zij maakt van de vergeving der zonden geen koopmanschap; eigen deugd kan zij niet in de weegschaal leggen want zij heeft niets, dan zonde. Maar uit de liefde, waarmee zij Jezus liefheeft, blijkt de vergeving, die zij deelachtig werd.

Zo is het ook in de derde bede. Geen grond, maar *bewijs* van de vergeving der zonden is het vergeven van onze naaste.
Maar dan toch gelijk wij vergeven; en dat "gelijk" geeft wel niet de grond, maar de maatstaf wel aan? Nee. Hoe zou zoiets kunnen? Wilt u de genade Gods afmeten aan de vergevens-gezindheid van een verdorven mens? Dan was het verloren! Eeuwig verloren voor al Gods volk. Noch grond, noch maatstaf wordt in deze woorden van het gebed gegeven; alleen wordt gewezen op de werking van Gods genade in Zijn volk. Wie God de zonden vergeeft, zal onder de diepe indrukken van die volkomen uitdelging van zo grote schuld, ook zijn naaste van harte vergeven; dat zal vrucht zijn van de verheerlijking van Gods genade.
Onze schuldenaren vergeven! Dat zijn zij, die zich aan ons vergrepen. Ten onrechte hebben sommigen zich van hun geldelijke schulden willen ontdoen met een beroep op de vergeving der zonden. Men zei: "God heeft mij de schulden vergeven, en nu is mijn schuldeiser verplicht ook kwijt te schelden, want er is geschreven: "Gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren." " Zulk een redenering is God-onterend; is antinomiaans. Christus heeft Zich willen onderwerpen aan menselijke verordening, en de drachmen betaald! Kende Zacheüs zich niet schuldig, al vergaf Christus de zonde? Betaalde hij niet terug? U spot met de genade, zo gij ze gebruiken wilt, om u zelf van uw verplichtingen te ontslaan.
Onze schuldenaren vergrepen zich aan ons; zij smaadden ons; belasterden ons; benadeelden ons. Wat leeft dan in ons? Wat komt dan in ons hart op? Wat vergramt ons leven? Wraak! in één woord: wráak! Wij zouden het ze wel eens betaald willen zetten! Wij zouden wel eens willen afrekenen! In ons boze hart wensen wij hen kwaad. Ja, de dood! De vreselijkste moorden zijn de uiting van het schrikkelijke kwaad, dat in onze harten woont, ook al bewaart de Heere ons voor de uitvoering ervan. Hoeveel veten zitten soms onder nabestaanden! Men vergeet nooit, omdat er geen hartelijk vergeven is!
En nu is er soms in de wereld onder de onbekeerden van hart, zekere soepelheid, die gemakkelijker verdraagt en over aangedaan leed heenstapt, dan zelfs wel bij Gods volk wordt gevonden. Maar toch het oprechte, van ganser harte vergeven is alleen vrucht van de genade. Daarvan sprak de Heere ook in Lukas 6: "Weest dan barmhartig, gelijk ook Uw Vader barmhartig is. En oordeelt niet en gij zult niet geoordeeld worden; verdoemt niet, en gij zult niet verdoemd worden; ... want met dezelfde maat, waarmee gijlieden meet, zal ulieden wedergemeten worden." Hoe zouden wij den Heere om vergeving bidden, terwijl wraak in ons hart leeft ten opzichte van onze naaste. Terwijl boosheid onze ziel vervult? Kunt u bidden met een nijdig hart?
Ik herinner mij de mededeling van een kerkelijke vergadering, waar twist ontstond tussen twee leraars. Deze ging zó ver, dat geen redenen baatten. Eindelijk maakte de voorzitter er een einde aan, en hij droeg één der twistende leraars op te eindigen. Na enig tegenstribbelen besloot deze dan maar het *Onze Vader* te bidden. En hij bad, tot hij kwam bij: "Vergeel ons onze schulden." Verder kon hij niet. Hij begon van voren af aan. Ten derde male bad Hij. En toen viel hij er onder; God maakte hem schuldenaar; en hij bad: "En vergeef ons onze schulden; gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren." De moeite was uit! Hij reikte de hand der verzoening. Een schuldenaar voor God vergeeft de naaste. "Want indien gij de mensen hun misdaden vergeeft, zo zal uw Hemelse Vader ook u vergeven. Maar indien gij de mensen niet vergeeft, zo zal ook uw Vader uw misdaden niet vergeven." Indien wij onze naaste de zonden houden, kan onze ziel niet komen tot de genade, die in Christus is; ook Gods volk niet.
De vrijmoedigheid tot God te gaan om vergeving der zonden te begeren kan niet buiten een vrije consciëntie; d.w.z. het zoeken der genade gaat samen met het loslaten der zonde; met het volkómen loslaten. God ziet tot in de binnenste schuilhoeken van ons hart; en de ware bidder

kan, noch wil iets voor Zijn alziend oog verborgen houden; hij legt het vlak neer; hij moet zijn naaste loslaten. Het wordt hem gelijk David zingt in Psalm 65: 2.

Een stroom van ongerechtigheden
Had d' overhand op mij;
Maar ons weêrspannig overtreden
Verzoent en zuivert Gij.
Welzalig, die Gij hebt verkoren,
Die G' uit al 't aards gedruis
Doet naad'ren, en Uw heilstem horen,
Ja, wonen in Uw huis.

Onbekeerden van hart, legt de wraakgierigheid af. Leeft u met uw naaste in onmin; uw buren; uw medearbeiders; uw familieleden, hun, die met u opgaan naar Gods huis draagt u een vete toe en is uw hart boos en zint u op wrake? Laat mij u mogen afmanen van de zonde. Zij kan hier in dit leven tot zo vreselijke uiting komen; in de wortel is de wraakgierigheid doodslag. O, doet ze uit uw hart weg, eer de macht der duisternis u geheel overheerse. Maar bovenal zoekt de vergeving uwer ongerechtigheden bij God. Gods recht moet voldaan. Dat recht is geschonden door de zonden, maar ook: dat recht is verheerlijkt in Christus. God geve u genade die Enige Borg voor uw ziel te zoeken, in Wiens bloed de grond van vergeving is. Niets minder stelle u gerust, dan alleen het bloed van Christus. Werpt, ik bid u, werpt van u, alles wat buiten Christus is, opdat u door genade u haasten mocht om uws levens wil, niet alleen Sodom uit, maar ook Zoar in!

Hoeveel rooft het ons leven, dat wij niet van harte onze naaste vergeven. Kom, volk van God, doorzoek uw harten. Ligt hier één der oorzaken, waarom zo weinig van de vergeving Gods in Christus wordt gekend? Is het geen droevig teken bij velen, dat zij niet alleen niet komen tot de blijdschap van het geloof in Christus, maar blijkbaar geen behoefte gevoelen aan de verzoening met God en rechtvaardiging door het geloof? Is het mede hierdoor, dat de vrucht der genade zo weinig uitblinkt? Och, dat we leerden buigen en de minste zijn, opdat onze ziel hartelijk de vergeving begeerde, en de Heere Zich aan ons openbaarde in de grootheid van zijn genade. Ja, dat bij voortdurendheid wij van die vrucht mogen genieten. Wat is ons leven soms dor. Hoever kan de oefening van het geloof van ons zijn; hoe verkoeld kan de liefde wezen. Volk is van volk gescheiden; staat tegenover elkaar; in plaats van in deze donkere dagen elkaar te zoeken. Hier ligt een onvergeven daad; ginds een twistgesprek over de kerk; daar een verschil van opvatting over een of ander stuk des levens. En het is uit. Veroordeeld! Weg met de gemeenschap.

God sta over Zijn kerk op en verheerlijke Zijn genade overvloedig in ons. Wij zouden verstaan, wat Hij ons leerde in de gelijkenis van de onbarmhartige dienstknecht, die zelf tienduizend talenten (een enorme schuld) waren kwijtgescholden, maar die zijn schuldenaar om honderd penningen, zegge één honderd penningen, in de gevangenis wierp. Wat is al het kwaad, dat de naaste ons aandeed, in vergelijking met de enorme schuld, de schuld des doods, die God ons vergaf! Zouden wij, volk van God, de naaste dan niet vergeven? Waar is uw vrijmoedigheid tot God te naderen? O, die inwonende verdorvenheid! Dat eigen ik! Dat onverloochend zijn! God brenge het ten onder, meer en meer, in de besprenging met het bloed van Christus. Hij bad eens voor Zijn vijanden, en daaronder waart ook gij: "Vader, vergeef het hun, want zij weten niet, wat zij doen." Hij sterke het beginsel, door Hem in u gewrocht, en verwaardige ons gedurig Hem te zoeken in verootmoediging en vertedering des harten in de bede: "En vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren." Amen.

De bede om 's Heeren behoeding

ZONDAG 52

Psalm 3: 2.
Lezen: Jacobus 1.
Psalm 68: 11 en 12.
Psalm 81: 12.
Psalm 84: 4.

Geliefden,
De laatste bede van het gebed, dat Christus ons geleerd heeft, wordt in Zondag 52 ons zo verklaard, dat duidelijk uitkomt de daarin vervatte betekenis ter overwinning van de macht der duisternis. De bede om de verlossing van de boze ligt op de weg der heiligmaking, terwijl wat in Zondag 51 werd verhandeld meer in betrekking stond tot de rechtvaardigmaking. Niet als zou Zondag 51 het leerstuk der rechtvaardigmaking behandelen; dat is geschied in Zondag 23. Maar wel kwam ons toch duidelijk in de verklaring uit, dat de vergeving der zonden, op grond van het bloed van Christus, een daad is van de gerechtigheid Gods. Dat recht rekent de zonde toe; stelt aan het overtreden van Gods wet schuldig; of ook, waar, in het bloed van Christus, de gerechtigheid volkomen werd voldaan, daar rekent het recht Gods de schuld aan de uitverkorenen niet meer toe. Zo hield volgens de Onderwijzer de bede: "Vergeef ons onze schulden" dan ook dit in: "Wil ons, arme zondaren, al onze misdaden en ook de boosheid, die ons altijd aanhangt, om des bloeds van Christus wil niet toerekenen."
Over die rechterlijke daad nu, al vormt zij de grond van de zaligheid der uitverkorenen, gaat het in de laatste bede niet. Daar roept de kerk om behoeding en sterking in de bang, geestelijke strijd. In dezelfde Zondagsafdeling is dan ook het slot van het gehele gebed behandeld: "Want Uw is het koninkrijk, en de kracht, en de heerlijkheid in der eeuwigheid." Daarop grondt zich de smeking: "Verlos ons van de boze." De kracht van Sions eeuwige Koning vermag te verlossen van alle geweld van satan, en de ziel te heiligen, ja, zal ze eens doen ingaan in eeuwige heerlijkheid. Daarover gaat het thans.
Echter één opmerking zij aan het boven gestelde onderscheid tussen de 51e en 52e Zondagsafdeling toegevoegd; deze opmerking n.l. dat rechtvaardigmaking en heiligmaking niet alleen nimmer te scheiden zijn, maar dat de verhouding tussen deze beide weldaden deze is, dat de rechtvaardigmaking de grond is; waarop alle andere weldaden zijn gegrond. Men mag met andere woorden de heiligmaking niet vóór de rechtvaardigmaking stellen, gelijk door sommigen schijnt te geschieden. De verlossing van Sion is een daad van Gods rechtvaardigheid (Jesaja 1: 27) en uit het verheerlijkte Gods-recht komt de kerk Gods toe: genade voor genade. Ook de genade der bewaring, waarover in de laatste Zondagsafdeling van onze Heidelbergse Catechismus wordt gehandeld.
Lezen wij dan nu met elkaar de twee en vijftigste Zondagsafdeling van de Heidelberger Catechismus.

Vraag 127: ***Welke is de zesde bede?***
Antwoord. En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze. Dat is: Dewijl wij van onszelf zo zwak zijn, dat wij niet één ogenblik zouden kunnen bestaan, en daartoe onze doodvijanden, de duivel, de wereld en ons eigen vlees, niet ophouden ons aan te vechten, zo

wil ons toch staande houden en sterken door de kracht Uws Heiligen Geestes, opdat wij in deze geestelijke strijd niet onder liggen, maar altijd sterke wederstand doen, totdat wij eindelijk ten enenmale de overhand behouden.
Vraag 128: Hoe besluit gij uw gebed?
Antwoord. Want Uw is het koninkrijk, en de kracht, en de heerlijkheid in der eeuwigheid. Dat is: Zulks alles bidden wij van U, daarom, dat Gij, als onze Koning en aller dingen machtig, ons alles goeds te geven de wil en het vermogen hebt, en dat alles, opdat daardoor niet wij, maar Uw heilige Naam eeuwig geprezen worde.
Vraag 129: Wat beduidt het woordeke: Amen?
Antwoord. Amen wil zeggen: het zal waar en zeker zijn. Want mijn gebed is veel zekerder van God verhoord, dan ik in mijn hart gevoel, dat ik zulks van Hem begeer.

Gesproken wordt van: *De bede om 's Heeren behoeding,* welke bede
I. smeekt om bewaring in de verzoeking;
II. wordt opgezonden uit het krachteloos hart;
III. roept om de eeuwige overwinning;
IV. stelt de verwachting van Gods almacht; en
V. rust in de zekerheid der verhoring.

I. smeekt om bewaring in de verzoeking
Ten eerste dan, deze bede smeekt om bewaring in de verzoeking. Het ware gebed vraagt steeds om de vervulling van Gods raad en belofte. Niet, als zou de volvoering van de Raad Gods van ons bidden afhankelijk zijn; dit maar te denken ware een al te grote ongerijmdheid. Of de mens bidt, dan wel vloekt; de besluiten Gods zich wenstte onderwerpen, of wel met alle macht ze tegenstaat, God voert Zijn eeuwig voornemen uit.
Maar eveneens is waar, dat de Heere Zijn volk ertoe verwaardigt, in die volvoering te leven; al de zielsrust erin te vinden; ze te begeren. Het rusten op de beloften Gods gaat steeds gepaard met een heilbegerig verlangen naar de volkomen vervulling, en is niet een dodelijk stil liggen op zijn heffe. Dodelijk gerust is, wie in de zonde leeft, gelijk Moab (Jeremia 48: 11), maar Gods genade doet de ziel gelovig werkzaam zijn, met het heil, dat de kerk is toegezegd.
Dat blijkt ook uit de bede: "Leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze." De Heere heeft het in Zijn Woord gemeld, dat de wedergeborenen tot een levende hoop, "in de kracht Gods bewaard worden door het geloof, tot de zaligheid, die bereid is om geopenbaard te worden in de laatste tijd" (1 Petrus 1: 5). Een afval der heiligen dus is er niet. Niet één zal achterblijven. Hoe de duivel woedt, de wereld briest, de zonde aanvecht, voor Gods volk is geen nood. In de kracht Gods wordt het bewaard tot de zaligheid.
O, dat de twijfelmoedigen van hart en de vreesachtigen in hun strijd moed grepen! God staat voor Zijn volk in. Hij, Die het goede werk in u begon, zal het voleindigen tot op de dag van Jezus Christus. Maar, en dat komt in de thans door ons beschouwde bede zo duidelijk uit, die bewaring gaat buiten het geloof, buiten het leven, buiten het gebedsleven van Gods volk niet om. Om die bewaring smeekt Gods volk; en dat heeft Christus Zelf het geleerd.
Wonderlijke geesten zijn opgestaan, die beweerden dat het gebed niet meer van node was; zelfs van Gods kinderen werden er wel mede vervoerd. Men klom zo hoog in de genade (zo men bedrieglijk zich inbeeldde), dat men niet meer te bidden, alleen slechts te danken had. Beware de Heere ons voor dergelijke ontzettende verleiding. God laat Zich over een ellendig en arm volk en dat zal op Zijn Naam betrouwen. De hier vermelde hoogmoedige gestalte is vervloekt. Christus wist zeer wel, dat satan nimmer de overwinning op Zijn volk zou behalen;

evenwel leert Hij zijn discipelen bidden: "Bewaar ons van de boze." Het van God gewrochte leven vraagt om de volvoering van Gods raad en belofte, het vreest in bewustzijn van eigen krachteloosheid de bang strijd; en zoekt schuiling onder des Heeren vleugelen. In plaats van de verzoeking dan ook te begeren, bidt de kerk die verzoeking af. "Leidt ons niet in verzoeking."
Van de *verzoeking* wordt in onderscheiden zin gesproken in Gods Woord. Zowel in goede als in kwade zin wordt "verzoeken' gebruikt.
In goede zin als God verzoekt.
Zo leest u Genesis 22: 1: "En het geschiedde na deze dingen, dat God Abraham verzocht." Eveneens meldt 2 Kron. 32: 31 van de verzoeking Gods. De Heere verliet nog wel Hizkia in de verzoeking, om te weten al wat in zijn hart was: "Maar het is alzo, als de gezanten der vorsten Babels, die tot hem gezonden hadden om te vragen naar dat wonderteken, dat in het land geschied was, bij hem waren, verliet hem God om hem te verzoeken, om te weten al, wat in zijn hart was." Bij herhaling heeft God Israël verzocht. Toch zegt de Apostel: "God kan niet verzocht worden met het kwade, en Hij Zelf verzoekt niemand." De verzoeking, waarvan Jacobus spreekt, is een verzoeken tot de zonde, gelijk uit het verband duidelijk blijkt. Immers, hij handelt over de verzoeking door eigen begeerlijkheid, die zonde baart. En met zulk een verzoeking kan God niet verzoeken.
Wanneer God gezegd wordt te verzoeken, beoogt Hij de verheerlijking van Zijn volmaaktheden of de versterking van het geloof in Zijn kinderen; of hun diepere vernedering onder het gevoel van hun zwakheden. Abraham is van het eerst genoemde een bewijs. De verzoeking zijn enige zoon, Isak, de drager der belofte, te offeren, leidde tot de versterking van het geloof in Abraham, en tot nadere bevestiging van de belofte en het verbond Gods, waarin Abraham voortaan rusten mocht.
Hizkia daarentegen bleef in de verzoeking, die God hem zond, niet staan. De bijzondere genade, aan Abraham verleend, die immers evenmin in eigen kracht kon staande blijven, werd aan Hizkia onthouden. God verliet hem. En in plaats, dat toen Hizkia de heerlijkheid des Heeren, van de God Israëls prees, Die zo wonderlijk hem van de Assyriërs had verlost, toonde Hizkia eigen heerlijkheid aan Babels afgezanten. Hoe diep beschaamd moest de godvruchtige koning zich voor het aangezicht des Heeren gevoelen, Die hem zo rijk had beweldadigd, maar boven Wiens eer Hizkia eigen eer stelde. Hizkia een eerrover Gods!
Ook Israël bezweek menigmaal in de verzoeking; én in de woestijn; én door de valse profeten; én ten tijde van de Richteren; telkens en telkens weder zonk dat volk weg van God en van Zijn geboden; telkens bewees het, hoe schrikkelijk diep de zonde wortel schoot, en dat alleen de kracht des groten Konings het behouden kon. De Heere verzoekt het, opdat Hij het verootmoedigde, en Zijn genade weder door Zijn volk werd gezocht. Wat God van uw zielen wil, volk, dat is: vernedering; in kleinheid wandelen voor Hem. Uw verheffingen; uw overmoed; uw optrekken in eigen kracht, het zal u zo diep beschamen. Straks grijpt de vijand naar uw leven; zult u schuldig staan en beschaamd voor God; zult u moeten leren en erkennen, dat in u geen kracht is tegen die grote menigte.
Ach, mochten wij onze krachteloosheid recht verstaan en bedenken, opdat wij, ik kom daarop straks nog terug, de Heere gedurig mogen zoeken, en bidden: "Leid ons niet in verzoeking."
Eindelijk, God verzoekt, Zijn volk *beproevende*; hetzij, opdat Hij het geloof versterke; hetzij, opdat Hij eerst het hart vernedere, om te rijker zijn genade te mogen uitgieten. Deze verzoeking is steeds ten goede dus. Hij, die van verre onze gedachten kent, en al onze overleggingen weet, Hij wil Zijn eigen volk bekend maken wat in hun hart is en welke zij de kracht van Zijn genade.

Een tweede gebruik van het woord verzoeken, waarin het ook niet in ongunstige zin voorkomt, ligt in de zelf-beproeving. David zingt in Psalm 26: 2: *Proef mij, Heere, en verzoek mij, toets mijn nieren en mijn hart.*
Voor het alwetend oog des Heeren legt zich Israëls Koning ter toetsing neer. Hij zal zijn ziel toetsen voor God. Welk een noodzakelijk zelf-onderzoek. Het hart is arglistig, meer dan enig ding; wie zal het kennen? Wie geen vreemdeling van zijn hart is, weet het; en niets schrikt de oprechte meer af, dan zelfbedrog:- Hoe wordt het in eigen rust inzinkende volk vermaand: "Doorzoekt u zelfnauw, ja doorzoekt nauw, gij volk, dat met geen lust bevangen wordt." Och, werd die zelf-beproeving meer gevonden in onze dagen, daar van menigeen te vrezen is, dat hij zich voor de eeuwigheid bedriegt. Hoe leert Gods volk deze zelf-verzoeking. Het wordt zijn taal: "Doorgrond mij, o God, en ken mijn hart; beproef mij en ken mijn gedachten; en zie, of bij mij een schadelijke weg zij, en leid mij op de eeuwige weg." Deze zelf-verzoeking is echter niet af te bidden. In de laatste bede wordt veeleer gezien op de verzoeking van de satan.
Satan verzoekt met een verzoeking, die steeds ten kwade is. Hij wordt daarom in de Schrift *de verzoeker* genoemd. Van hem schrijft Mattheüs: En de verzoeker tot Hem (Christus) gekomen zijnde, zeide: “Indien Gij Gods Zoon zijt, zeg, dat deze stenen brood worden." Ook Paulus spreekt van de verzoeker in 1 Thess. 3: 5; de Apostel, de begeerte niet langer kunnende verdragen, heeft Timotheüs gezonden om het geloof van de Thessalonicenzen te verstaan, "of niet misschien de verzoeker u zou verzocht hebben en onze arbeid ijdel zou wezen."
Het is satans aard de mens naar het verderf te verzoeken. Daartoe bedient hij zich van de wereld, met al haar verlokkingen, en van ons eigen vlees. De dingen buiten ons zouden nimmer op ons zulk een invloed hebben, indien niet in ons hart de vruchtbare bodem gevonden werd, waarop steeds het kwaad aanslaat. Van binnen woont het verderf, waarop de duivel inwerkt met zijn helse verzoekingen. En hij kent de zwakke plaatsen; hij weet, welke de begeerlijkheden des vleses zijn; zijn spiedend oog ziet, welke zonden vooral ons aantrekken; wat ook de boezemzonden van Gods kinderen zijn. En overeenkomstig die inwonende zonde en die zonde-list stelt de duivel zijn verzoeking; hij kiest onder Gods toelating zijn tijd.
Als David, niet mede uitgetrokken ten strijde, op het dak van zijn paleis wandelt, welt de wellust in zijn hart op en verstrikt de duivel hem door de aanblazing van zijn eigen begeerlijkheden. In de zaal van Kajafas ligt de strik voor Petrus; hij, de discipel des Heeren, behoorde niet in deze zaal; de drijvingen van zijn hart daarheen, brengen hem in de strik, en Petrus verloochent tot drie maal toe, en met eedzwering, zijn Heere en Meester.
Satan heeft het hart van Ananias en Saffira vervuld, dat zij de Heilige Geest liegen; beiden vergrijpen zich aan het werk van de Heilige Geest; en satan porde aan; spande de strik; kwam met helse verzoeking. En in al die verzoekingen heeft de vorst der duisternis slechts één doel; dit doel n.l., dat hij verleidt naar het verderf; of, waar hem dat nooit in zijn aanval op Gods volk gelukken zal, dat Hij de eer Gods krenkt door het bedrijf der zonde; en de vrede uit de ziel van Gods kinderen rooft. Was het mogelijk, hij zou de uitverkorenen verleiden. Maar hij vermag niet, wat hij wil. In de verzoeking is hij gebonden aan de toelating Gods.
God bepaalt de mate en de duur en de uitkomst der verzoeking des satans. God leidt, niet de duivel; en het is daarom, dat de Heere Zijn kerk tot Hem leert de toevlucht nemen met
de ootmoedige bede: "Leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze."
Want bij de Heere, Die Zelf nimmer ten kwade verzoekt, berust de besturing. Hij vermag de verzoeker te keren, of te redden uit zijn klauw. Welk een troostvol woord sprak Christus tot Petrus, die de satan zeer begeerd had te ziften als de tarwe: "Ik heb voor u gebeden, dat uw geloof niet ophoude." De voorbidding van Christus zal satan elke overwinning op Gods volk beletten. Satan is de overwonnene. Hij moest het afleggen op Sions eeuwige Koning, toen

deze door de Heilige Geest werd geleid naar de woestijn om verzocht te worden van de duivel. Verslagen, geheel verslagen, tot driemaal toe, moest de duivel vlieden; en daarom zal hij van al Gods volk moeten aflaten; en eenmaal eeuwig het onderspit delven. Job in het Oude, Petrus in het Nieuwe Testament leveren het bewijs.
Och of wij alleen in Christus schuiling zochten, en Zijn Heilige Geest benodigden tot reiniging van de zonde en vrijwaring voor satan. Eigen krachten falen; ons zondig hart geeft de duivel de wapenen in de hand. Maar de alles overwinnende kracht van Sions Koning, in de krachteloze verheerlijkt, zal satan doen vlieden.
Komt dan als schuldigen en onreinen, de zonde hatend en vliedend, tot Christus alleen gevloden en roept om Zijn sterkte met deze bede om bewaring, die

II. ***gebeden wordt uit het krachteloze hart.***
Immers de Catechismus leert ons, dat de ware bidder in deze bede vraagt: *"Dewijl wij van ons zelf alzo zwak zijn, dat wij niet een ogenblik zouden kunnen bestaan, en daartoe onze doodsvijanden, de duivel, de wereld, en ons eigen vlees niet ophouden ons aan te vechten, zo wil ons toch staande houden."*
Het is door Gods genade alleen, dat wij deze krachteloosheid naar waarheid erkennen. Van nature wanen wij ons sterk. Paulus, de kleine, de zwakke, was weleer Saulus, de sterke. In onze ingebeelde kracht gaan wij voort en bekennen niet, dat wij ijdelheid zijn. Maar God maakt klein; en bij de voortgang doet Hij Zijn volk meer en meer eigen krachteloosheid kennen. Wat was Petrus groot en sterk, toen hij op de zee wandelde; wat waren de discipelen helden, toen zij met Christus in de dood wilden gaan! Maar hoe bitter werden zij aan hun inbeeldingen ontdekt en van hun gronden afgestoten, toen zij in werkelijkheid voor de dood gezet werden.
Ach, hoeveel moet er bij Gods kinderen toch aan, om waarlijk arm en krachtèlóos te worden voor God. Wat zijn wij bij al onze armoede toch nog rijk! Dat komt wel uit, als de Heere met ons afsteekt naar de diepte, als én Godskennis én zelfkennis in de ziel vermeerderen; als de boosheid des harten meer en meer open wordt gelegd. Weleer, ja wij zouden ons voor de naam en de zaak des Heeren veil hebben, en wij beseften het niet dat wij Christus verloochenen zullen voor een zuur gezicht van een dienstmaagd, als Hij ons niet staande houdt.
Maar God maakt arm. De Heilige Geest ontdekt; maakt ons aan onszelf bekend. En dan vinden wij in ons alles, wat niet deugt; het verraad der zonde is binnen in ons. In de stad mensenziel hebben zich vele Diabolisten verborgen gehouden; en Christen ontmoet op zijn weg Atheïst, en Begeerlijkheden, en Godvergeten, en Hardhart, en Valse Vrede, en Opgeblazen, en Ongeloof, en wie zegt wat al deugnieten meer. Was het alleen de vijand van buiten, de strijd ware niet zo zwaar, maar dat kwaad, dat binnen in ons hart zit, dat geeft de vijand aanslag. Ons eigen vlees wordt onder de doodsvijanden geteld. Wie, wie zou volharden tot het einde toe, zo Christus niet voor Zijn eigen werk instond? Wij keerden terug tot de vleespotten van Egypte; wij legden het af in de geestelijke strijd; voor goed.
Want de genade, die Christus in Zijn volk verheerlijkte, en die dat volk een nieuw leven schonk, met een nieuw verstand en met een nieuwe wil, die genade vermag alleen ter overwinning werkzaam te zijn in de kracht van Christus. Met de ontvangen weldaden kunnen Gods kinderen de strijd niet aan. Een leven op de bekering voert naar de dodigheid van de ziel heen; en de Heere doet het de Zijnen dan ook wel verstaan, dat zij hun bekering verliezen moeten als grond, opdat zij in Christus alleen leven zullen. Want in Hem is de Fontein des Levens. In ons zelf kunnen wij niet één ogenblik bestaan. Daarentegen zijn de vijanden sterk en zij laten nimmer af; het zijn doodsvijanden. Zij kampen een strijd op leven en dood, want

zij haten het werk Gods, vijanden als ze zijn van Gods heerlijkheid. Zij vervolgen het leven tot de dood. O, hoe bang kan het in hun aanvechting de ziel worden!
Job in het Oude, Paulus in het Nieuwe Testament bewijzen, hoe bang de aanvechting des duivels is. Hij berooft onder Gods toelating van alle goed; dompelt in de aller-diepste rouw; brengt tot aan de oever des doods; slaat met boze zweren; slaat met vuisten; gaat om als een briesende leeuw, om was het mogelijk de uitverkorenen verleiden. Dat is niet mogelijk, maar niet, omdat het volk zulk een dappere weerstand biedt, maar omdat het in de kracht Gods bewaard wordt door het geloof tot de zaligheid.
Niet minder bang is de vijandschap van de **wereld**. Egypte, dat Israël de ondergang zocht te bereiden; Amalek, dat Jacob aanviel in de woestijn; Moab en Edom, die de toegang tot Kanaän weigerden; en al de heidenen, die Israël voortdurend belaagden, en met bitterheid bestreden, tekenen de haat der wereld, en haar strijd tegen het volk Gods, de eeuwen door. Hoe vreselijk waren de vervolgingen onder de Romeinse keizers, en Rome's pausen! Laat de martelaarsboeken getuigen! En al vervolgt de wereld niet tot de dood, haar vijandschap is onverminderd. God legde een kloof tussen Zijn volk en de wereld; en daarom haat u de wereld, omdat gij van de wereld niet zijt. In hoon en smaad moet de wereldling zijn afkeer van Gods volk uiten, dag bij dag. De schrijnende taal des goddelozen is zo scherp, en velen van Gods kinderen moeten soms door die bang strijd heen.
Maar is dan niet bijzondere bewaring nodig, om staande te blijven? Wat zullen wij in deze strijd, in eigen kracht? Ons vlees, de overblijfselen van de oude mens, die door alle zielsvermogens blijven heengetrokken, dat verdorven vlees spant met duivel en wereld samen, om Christus van de troon te stoten, en de ziel naar het verderf te leiden.
Te erger is deze strijd, omdat de vijand nimmer aflaat; het is een strijd tot het einde toe. Aan deze zijde van het graf komt Gods volk die strijd niet te boven. Die strijden zal tot het einde toe, die zal zalig worden. Zo menigeen begon, maar voleindigde niet. Als de vrouw van Lot zijn zij wel uit Sodom uitgegaan, maar nimmer in het Zoar der behoudenis aangekomen. De strijd werd te zwaar, het hart bleef aan het achtergelatene hangen; nooit was er een uitgaan uit eigen kracht; nimmer een staan in de alles overwinnende kracht des Heeren. De ware strijd werd nimmer aangebonden.
Maar Gods volk komt er door en zal overwinnen. Wel gaat de weg door de diepte heen; moet van eigen kracht afgezien, en wordt het gans verloren, maar juist dan, als onze ziel gans krachteloos zich gévoelt, wil de Heere Zijn kracht in ons volbrengen. Zijn kracht wordt in zwakheid volbracht.
Tegen al die onophoudelijke vijanden en in die hier beneden nimmer eindigende strijd, leert Christus de Zijnen bidden om de behoeding en om de sterkte door de kracht van de Heilige Geest, *opdat wij in deze geestelijke strijd niet onderliggen, maar altijd sterke weerstand doen, totdat wij eindelijk ten enenmale de overhand behouden*. Het gaat dus

III. ***om de eeuwige overwinning.***
De doodsvijanden laten niet los, maar ook Gods volk moet de strijd nimmer opgeven, maar steeds sterke weerstand bieden. Na het boven gezegde, behoeven wij niet te herhalen, dat die weerstand niet te doen is in eigen kracht. Met vleselijke wapenen is deze geestelijke strijd niet te kampen, en weleer ontvangen genade vermag niets, dan alleen in de voortdurende sterking van de Heilige Geest. Dat is de ervaring van Gods volk. Maar dat doet het dan ook gedurig vrezen. Gods eer staat zo nauw met het leven van Gods kinderen in verband. Behaalt de vijand de overwinning; wordt satan gegund zijn slag te slaan; of vermag de wereld te verlokken nf zal de zonde zich in het hart sterken dan al zag niemand het, komt er scheiding van Gods gunst;

en zo breekt en de overhand krijgt, wordt Gods Naam gelasterd; de kerk God, gesmaad. Het speurend en spiedend oog der wereldlingen gaat nauw over het leven van dat volk.
O, welk een bewaring is voortdurend nodig, opdat nimmer de wereld stof hebbe voor haar lastering en opdat zij niet, dan liegende kwaad spreken kan. Daartoe is zo zeer van node, dat Gods volk zonder ophouden strijde; sterke weerstand doe, en in de afhankelijkheid van de werking van de Heilige Geest, het vlees kruisige met zijn begeerlijkheid.
De gekoesterde zonde krijgt spoedig de overhand en voert verder en verder af van God. Hoe moesten wij de wereld ontvlieden, ook in ons huis en met onze kinderen, en de zonde met al haar bekoorlijkheden, vooral ook in onze dagen. Tegen de sterke stroom moet opgeroeid, zonder enige rust. Binnen in ons hart en buiten tegen de zonde-openbaring moet de strijd gestreden worden, waarin alleen de Heere tot de overwinning leiden kan. Want in Hem zijn wij meer dan overwinnaars. Ach, waren wij recht krachtelozen! Zo menigmaal komen wij bedrogen uit en overvalt ons de vijand, omdat wij steunen in eigen kracht, en de geestelijke wapenrusting niet recht dragen. Maar hun,

Gans hulpeloos tot Hem gevloden,
Wil Hij ten redder zijn.

Eens, ja eens komt de dag der overwinning. De strijd zal niet altoos duren. Christus verwon en triomfeert aan de rechterhand van de Vader, en Zijn volk zal eenmaal met Hem ingaan in heerlijkheid. Straks, als zij de loopbaan zullen gelopen hebben, die hun is voorgesteld; als zij de raad Gods zullen hebben uitgediend, dan naar de ziel. En wanneer eens de tijd zal ten einde gelopen zijn, als Christus komen zal op de wolken des hemels en de aarde en de zee haar doden geven zullen, dan naar ziel en lichaam beide. Johannes betuigde: "En zij hebben hem (de duivel) overwonnen door het bloed des Lams, en door het woord van hun getuigenis, en zij hebben hun leven niet liefgehad tot de dood toe." "Deze zijn het, die uit de grote verdrukking komen; en zij hebben hun lange klederen gewassen en zij hebben hun lange klederen wit gemaakt in het bloed des Lams. Daarom zijn zij voor de troon Gods en dienen Hem dag en nacht in Zijn tempel."
Hebt goede moed, gij bestredenen en strijdenden; hebt goede moed; die overwinning is U bereid. Hier moge de strijd zwaar zijn; dikwijls vreze u benauwen; eens zal alle vijandschap te niet gedaan worden. De goddeloze zal dan niet meer zijn; de zonde heeft dan opgehouden en satan is dan geworpen in de poel des vuurs. Dan zult u Hem, Die op de troon zit en het Lam, dat u kocht met Zijn bloed, volmaakt en eeuwig eren. De Heere zal de tranen van uw ogen afwissen, en van alle druk u eeuwig bevrijden. Ja groter, dan de vrijmaking van druk zal uw verlossing zijn van de zonde en van alle macht des bozen, die niet ophield u hier te benauwen. Hier reeds moogt u de eerstelingen smaken van dat leven boven. Hier door het levend geloof u soms, verlost van alles, in Christus zalig kennen.
O, dat wegzinken in God, als alle schuld verzoend en alle zonde weggenomen is, dat dwalen in Gods liefde; dat delen in Zijn zoete gemeenschap. Was het u soms niet, of u ten hemel opgetrokken waart, en het loflied der engelen en der verlosten reeds hoorde, toen gij overweldigd werd van de heerlijkheid, die u door het geloof mocht aanschouwen? En toch, Paulus, die ten derde hemel was opgetrokken, zegt het ons: wij zien nu door een spiegel in een duistere rede. Het zijn slechts eerstelingen niet te vergelijke bij het heil dat wij beërven zullen. Want het is nog niet geopenbaard, wat wij zijn zullen, maar wij weten, dat, *als Hij zal geopenbaard zijn, wij Hem zullen gelijk wezen, want wij zullen Hem zien, gelijk Hij is*. Moge op dat heil ons oog zijn gericht; de hoop sterke ons in al de strijd en kommer van dit leven en doe ons zingen met de dichter:

Maar (blij vooruitzicht, dat mij streelt!)
Ik zal, ontwaakt, Uw lof ontvouwen,
U in gerechtigheid aanschouwen,
Verzadigd met Uw Godd'lijk beeld.

Die overwinning zal eens het deel van Gods volk zijn. Vertroost elkaar in de dagen Uwer verdrukking met deze woorden: "Dan zullen wij altijd bij de Heere zijn." Die hoop is niet ijdel; die verwachting zal niet beschamen, omdat zij niet gegrond is in de kracht van het schepsel, maar, en daarop wijst de Catechismus in de verklaring van het einde van het gebed, die hoop rust óp, en dit doet de bidder des Heeren behoeding afsmeken,

IV.***de almacht Gods.***
Hoe besluit gij uw gebed?
"Want Uw is het Koninkrijk, en de kracht, en de heerlijkheid in der eeuwigheid. Dat is: Zulks alles bidden wij van U, daarom, dat Gij, als onze Koning en aller dingen machtig, ons alles goeds te gevende wil en het vermogen hebt, en dat alles, opdat daardoor niet wij, maar Uw heilige Naam eeuwig geprezen worde."
Welk een bemoediging bevat dit slot van het gebed, dat Christus Zijn kerk geleerd heeft.
Uw is het Koninkrijk! d.i. het rijk der genade, Sion, de berg van Gods heerlijkheid. Daarover is Christus Koning, Wie alle macht gegeven is in hemel en op aarde. Geen vijand bestaat voor Hem. Hij heeft satans kop vermorzeld; Hij overwon de dood en nam de gevangenis gevangen. Voorwaar, Sion heeft een machtige Koning! En die allesbeheersende macht wil Hij ten goede van Zijn volk aanwenden. Elke koning beschut zijn onderdanen. Zal dan deze Koning de Zijnen niet behoeden? Hij verloste ze; Hij rukte ze uit de klauw van satan en wereld en zonde; Hij kocht ze met Zijn bloed. Zal Hij de ziel van zijn tortelduif overgeven aan het wild gedierte des velds?
Als Egypte de hand aan het weerloos geslacht van Jacob denkt te slaan, kost het niet alleen alle eerstgeborenen het leven, maar Israël zal over Farao en zijn heir triomferen. En Babel verging het niet beter. De Heere twist de twistzaak van zijn ellendigen en Hij zal Zijp volk ter overwinning voeren. Hij heeft de wil en het vermogen. Het heeft Hem behaagd Zijn Naam te verheerlijken in het heil, dat Hij Zijn uitverkorenen bereidde. Het is geen rietstaf, waarop Gods volk leunt; zijn sterkte is in Sions grote Koning. Wat zal satan, wat de wereld? Onder de hoede van deze Koning is Gods volk veilig. Er is een verberging in de kloof der steenrotsen; een beschutting onder de schaduw van zijn vleugelen. Maar dan is ook zo gedurig van no
de, dat wij van alle sterkten buiten Hem afzien; dat alle betrouwen buiten Hem ons ontvalle. En nu is dat wel de droeve trek van ons hart, dat wij zoveel op eigen benen willen staan. Wij begeven ons op de vlakte en de vijand richt zijn pijlen op ons. Bidden zoals Christus leert, kan alleen met verootmoediging en kleinmaking in verloochening van al het onze. Die armmakendc, ontledigende werking van Gods Geest moge over ons zijn, opdat de kracht van Christus in ons overvloedig worde verheerlijkt. Dan zullen wij veilig zijn in al de strijd, en eindelijk de overwinning behalen. Dan zal het in verloochening van ons zelf zijn, gelijk de Onderwijzer zegt: dat niet wij, maar Uw heilige Naam eeuwig geprezen worde. En de heerlijkheid Gods zal zijn het eeuwige leven van de Zijnen.
Zo verlate dan het krachteloze volk zich op de sterkte des Konings en verwachte van Hem de verhoring der gebeden en de vervulling aller noden, en dat, gelijk wij zingen uit Psalm 81: 12,

Opent uw mond;
Eist van Mij vrijmoedig,
Op Mijn trouw verbond;
Al wat u ontbreekt,
Schenk Ik, zo gij 't smeekt,
Mild en overvloedig.

Nog een ogenblik bepalen wij onze gedachten bij de zekerheid der verhoring: *Wat beduidt het woord: Amen?*
"Amen wil zeggen: Het zal waar en zeker zijn. Want mijn gebed is veel zekerder van God verhoord, dan ik in mijn hart gevoel, dat ik zulks van Hem begeer."
Amen is een Hebreeuws woord, dat in alle talen is overgenomen. De stam van dit Hebreeuwse woord geeft vastheid aan, en dus ligt in amen een bevestiging. Het is als het "voorwaar, voorwaar," waarmee de Heere Jezus zo menigmaal Zijn rede aanving, als Hij te zeggen had, wat tegen der Joden voorstelling inging. In Jesaja 65: 16 is het vertaald door "Waarheid." Amen gold in de eed: Al het volk zei "Amen" in de sluiting van het verbond. Ja, zo sterk is de betekenis van vastheid, van onveranderlijkheid, van waarachtigheid in het woord Amen, dat de Heere Jezus Christus in Openb. 3: 14 genoemd wordt de Amen, d.i. de verpersoonlijkte bevestiging van al hetgeen de Heere heeft gesproken. Hoe geheel terecht zegt dan ook de Catechismus, dat Amen beduidt: "Het zal waar en zeker zijn."
Met dit "amen" wordt het gebed besloten. Maar nu gevoelt ieder wel, dat om in der waarheid op zijn gebed amen te kunnen zeggen, het geloof nodig is; het ware geloof, dat de verhoring van het gebed zekerlijk van Christus verwacht. Het is zo dikwijls sleur en gewoonte, heel het bidden en ook ons "amen"; het zegt ons dan zo weinig; het wordt meer een sluitwoord, dan een woord van betekenis.
Laat ook Gods volk maar eerlijk zijn. Wanneer is er nu dat hartelijk "amen" zeggen? Toch niet, als ons gebed zo harteloos is, dat wij nauwelijks onze gedachten bepalen kunnen bij wat onze lippen spreken? Schaamte mocht ons bedekken vanwege ons onheilig naderen tot de vlekkeloos Heilige. Hoe onmisbaar is ook hier voor Gods volk de verzoening en heiliging in Christus. Hij is het altaar, dat de gebeden heiligt en doet opgaan als een liefelijk reukwerk voor God. En alleen dan, wanneer wij door het geloof in Hem de grond vinden mogen voor onze smekingen, zullen wij naar waarheid kunnen zeggen: "Amen", mijn gebed is van God verhoord, veel zekerder, dan ik in mijn hart gevoel, dat ik zulks van Hem begeer. Nee, het gevoel is niet de grond onzer gebeden. Maar toch, buiten het gevoel gaat het ware bidden niet om; een stenen hart omhelst Christus niet in het geloof. Dat kinderlijk verlaten op de Here; dat rusten op Christus; zich verblijden en kwijtraken met al zijn noden voor tijd en eeuwigheid, zie, dat is het, wat de ware bidder met zekerheid verwachten doet; dat God niet afwijst, wie zich op Hem verlaat als de arme. En de ervaring van de verhoring der gebeden doet de kerk zingen

Gij hebt mijn ziel op haar gebed
Verhoord, gered,
Haar kracht gegeven.

Kent u, geliefden, van dit bidden iets?
Ach, verliest toch de grond uit uw vormelijk gebed. U bidt; u zegt amen. Maar hebt ge u ooit in God verloren met al uw noden? Hebt u de Heere in waarheid leren kennen? Of is Hij u een vreemd God, gelijk Hij ons allen van nature is? Hartvernieuwende genade moge u het ware

bidden leren, gelijk door de Heilige Geest van Paulus gezegd werd: "Zie, hij bidt?" Zijn leven lang had de Farizeeër niet anders gedaan. Maar die eigengerechtigde gebeden waren een stank in Gods neusgaten. Eerst nu, nu Paulus is geveld op de weg naar Damascus; eerst nu, nu hij een verlorene werd voor God; eerst nu leerde hij roepen; voor het eerst heeft Paulus thans gebeden.

Zo moge God ons roepen uit de duisternis tot Zijn wonderbaar licht, opdat wij in waarheid met smekingen en geween gevoerd mogen worden en in de Heere een toevlucht vinden voor tijd en eeuwigheid.

Dit is het zalig deel van Gods kinderen, die, op hun weg terugziende, met de dichter mogen getuigen:

Die nimmer mij heeft afgewezen,
Noch mijn gebed gehoor ontzeid.

AMEN.